

Gc
929.8094
Sp34h
pt.1
1800561

REYNOLDS HISTORICAL
GENEALOGY COLLECTION

ALLEN COUNTY PUBLIC LIBRARY

3 1833 00729 3910

HISTORIA
 INSIGNIUM
 ILLUSTRUM
 OPERIS ^{SEV} HERALDICI
 PARS SPECIALIS. Pt. I

Continens

Delineationem insignium plerorumque
 Regum, Ducum, Principum, Comitum & Baronum
 in cultiori Europa, cum explicatione singularum tesserarum, & multis ad
 familiarum decora titulos atque jura spectantibus, nec non tabulis ancis
 scuta galeasq; in opere explicata obtutui exponentibus & In-
 dicibus necessariis.

Et.

Autore

PHILIPPO IACOBO SPENERO D.

FRANCOFVRTI AD MOENVM,
 Sumptibus Johannis Davidis Zunneri,

Typis JOHANNIS THEODORICI FRIDGENII.

ANNO M DC LXXX.

1800561

SERENISSIMO
PRINCIPI ET DOMINO
DOMINO

JOHANNI
GEORGIO
DUCI SAXONIÆ, JULIACI,

CLIVIÆ ET MONTIUM,
LANDGRAVIO THURINGIÆ,
MARCHIONI MISNIÆ,
COMITI PRINCIPI HENNEBERGÆ,
COMITI MARCÆ ET RAVENSBERGÆ,
DOMINO RAVENSTEINI, &c.

S. ROM. CÆSAR. MAJEST.
CAMPIMARESCHALLO LOCUMT.
ET CHILIARCHÆ,

PRINCIPI ET DOMINO MEO

CLEMENTISSIMO,

OMNEM COELESTEM BENEDICTIONEM

DEO OPTIMO MAXIMO

^A
QUICQUID CELSAM ^{ET} FORTUNAM ORNAT
ET REGIMEN FELIX REDDERE POTEST
PIE ADPRECOR.

180021

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF THE HISTORY OF ARTS
AND ARCHITECTURE

JOHN

GEORGE

MUSEUM OF ART

1155 EAST 58TH STREET

CHICAGO, ILL.

60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

505 EAST LEXINGTON AVENUE

NEW YORK, N.Y. 10017

TEL. 212-850-6000

FAX 212-850-6001

INTERNET: WWW.UCHICAGO.PRESS.COM

© 1998 THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

ALL RIGHTS RESERVED

1.
fF
07
.834

SPENER, PHILIPP JACOB, 1635-1705. ✓
Historia insignium illustrium, sev Operis
heraldici pars specialis. Continens delinea-
tionem insignium plerorumque regem, ducum, prin-
cipum, comitum & baronum in cultiori Europa...
Francofvrti ad Moenum, J.D. Zunner, 1680.
36, 778, 32, p. plates. 35cm.

NO. 1487

100-10-1772

Serenissime Princeps,

Princeps & Domine Clementissime.

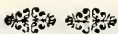
Ilustre argumentum est, quod præsens opustractat, Illustrium nimirum & non uno sublimitatis gradu Celsarum stirpium illustres tesserae, commentario Historico illustrata. Tale vero alii, quam quod inter pleraque reliqua multum emerit, nomini inscribere, cæteris minus dignum videbatur; unde Princeps quærendus fuit, cui sacrarem Principum ista decora. Sed illum diu quære non necesse habebam, quando Vestra, Princeps Inclute, in me meaque studia propensio ultro ad hoc me invitare apparebat, ut Patronum Historiæ huic meæ exorarem, qui in autorem se jam dudum talem demonstravit; Neque enim unus elapsus est annus, ex quo Clementissimum in me meosque animum experior, multis utique documentis sæpius demonstratum.

Suscipies ergò, Princeps non majorum magis & sublimioris fortunæ gloria quam propriæ virtutis luce Serenissime, serena fronte & æquo animo librum, qui non sua arte nec auctoris dignitate sed argumen-

❁ ❁

gumenti circa tot decora & aliarum & vestrae gloriosissimæ stirpis, cui ceteræ pleræque, uti quæque nobilissima est, ita propiori consanguinitatis aut affinitatis vinculo connectuntur, occupati nobilitate aditum facilem sibi promittit, & si qua Magni Principis, quod facile fieri potest, protectione egeat, Tuam impertiri non dedignaberis. Ita me sperare jubet Vester in literas & quibuscunque publica commodajvari queunt studia amor, si etiam ab illo favore recessero, quem tamen erga me sæpius monstratum grata veneratione recolo.

Non aliud superest, (quando eorum, quorum animos de multorum & integrarum provinciarum salute curæ semper occupant, otio prolixiori sermone abuti haudquaquam decet) quam ut votorum, quibus quotidie vestra Benignissimo in cælis Patri commendare soleo, huc adscribam summam: ut immensa ejus bonitas, cui tantum universa Domus vestra Augusta, & in ea Ipse, fulgidum ejus sidus, jam debetis, non desinat quotidie beneficia sua in Vos, Te, Princeps optime, Conjugem inclutam, liberos in spem futuri ævi adolescentes florentissimos, agnatos avorum gloria dignos, augere, & quæ hominis, quæ Patris, quæ Mariti, quæ Principis, quæ Christiani vota sunt velesse possunt aut debent, in Vobis ubertim implere. Benedicat DOMINUS vestro regimini, ut & Ecclesia floreat, & ditiones pæce atq; omnium rerum abundantia fruantur, & justitia pariter ac subditorum obsequium nec non ministrorum fides publicæ felicitatis

citatis tam instrumenta quam testimonia longe lateque agnoscantur, & ad posteros celebrentur; atque adeo à majoribus accepta decora, à quibus tot laudatissima exempla etiam post plurimum seculorum lapsum hoc ævum nostrum illustrant, cum innumeris divinæ beneficæ gratiæ documentis in longam posteritatem porro propagentur. In primis vero qui Vestram Domum sub initium vindicatæ ex Romanis tenebris Evangelicæ lucis hujus radiis primùm illuminavit, eamq; in sancta ejus confessione hætenus conservavit, promissa majorum pietati nunc etiam divite mensura impleat, nec patiat unquam in Vobis exempla deesse, quibus omnes alii Ecclesiæ nostræ cives ad sequelam constantiæ dignæque Evangelio vitæ æterna vestra gloria invitentur. Ita temporis & æternitatis Dominus bene Vobis esse jubeat hoc in tempore pro gratiosa sua voluntate diutissimè, ut aliquando in æternitate sit optimè, & cum desinent, quæ in hoc seculo Vobis aliisque variorum insignium fulserant symbolica decora, æterna ejus, qui est Leo de Juda, aquila suos super alis portans, gallina pullos ad se recipiens, liliū amœnissimum, rosa fragrantissima, murus firmissimus, fastigium & solum fulcrum sanctæ structure & omne illud quicquid quocūq; symbolo hic designari potuit, gloria illustremini, tot Soles unius Solis radiis æternum radiaturi. Scribeb. Francof. ad Mœn. cl. Ic. LXXX. ipsa septimana, qua Salvatoris sui vulnera, passiones & mortem Ecclesia pie meditat, cujus meriti gratia nostra etiam vota Patri æterno grata reddat & exauditionem impetret. Ita voveo

Sereniss. V. Celsitud.

ad pia vota & obsequia humillima

devotissimè subscriptissimè
PHILIPPUS JACOBUS SPENERUS D.

Lectori Benevolo Salutem!

DUODECIMUS jam volvitur annus, ex quo edito Commentario de Saxonibus insignibus integri operis de insignibus spem feceram, addita etiam universi illius *Quæstoria*. Nec defuturus eram fidei publicè datæ, si penes me staret, de otio meo disponere, vel ei plures horas tribuere, quas si non omnes saltem pene omnes officium publicum, quo per DEI gratiam fungor, sibi postulat. Verum quando in hoc negligere, quæ ejus ratio requirit, non licebat, & subinde alia quæ agenda incumbere partem horarum à munis pastoralibus vacuarum sibi vindicabant, tot annorum mora hæcenus intercessit. Ubi sæpe plurium mensium spatio nec ista fugitivo oculo intueri permissum fuit, nedum ut continuò inceperem. Accessit hoc etiam, quòd ubi manus admovere cœperam longè majoris molis rem deprehendi, quàm prius perspicere poteram, & plura adhuc deesse, quam in apparatu jam meo haberem. Hæc & promissum factum simul pensitanti non alia expeditior ratio visa est, quam si partem eorum ederem, quæ luci parata jam essent, reliquis in aliud tempus reiectis. Cùm verò duæ partes omnino sint operis totius, quarum prior generalis *Diœcia* insignium rationes exponet, & regulas, cujus *ixovzapia* dicto de Saxonibus insignibus commentario inserui, posterior specialis historiam exponit tesserarum, quibus Europæ cultioris magnates & proceres gloriantur: Ab hac initium facere visum est; partim quod hujus argumenti expectatione plures teneri, & ea historica plurium studia historica juvari nossem, partim quòd in ea faciliùs impressionis fieri posset initium, quando nullum ab altero dependet caput, cum in generali parte ægè ullum ante omnia conscripta capita prælo commendari possit. Itaque partem hanc specialem primùm luci expono publicæ, vel saltem librose ejus tres priores, quibus maxima pars Illustrium continetur insignium: Partem generalem & quartum hujus specialis partis librum, quo *αβελαιήρια*, ea nimirum insignia, in quibus explicandis non sufficit supellex mea, nec ab iis quorum sunt illa decora in tempore necessaria communicata sunt, repræsentabuntur, in aliud tempus, cum DEUS vitam & valetudinem protogabit, otiumq; aliquod largietur rejiciens.

Porro de pluribus in antecessum monendus est Lector. Primò me hic recensere Imperatoris, Regum, Electorum, Ducum, Principum, Comitum & Baronum insignia: quod verò attinet equestrem nobilitatem nulla exempla adduxi eorum, qui non saltem Baronum vel Dynasta-

nastarum illustrium titulo incluci essent. Nullo id reliquæ nobilitatis contemptu fit, in qua plures familias reperiri scio & profiteor, antiquitate & nobilitate pluribus novis Comitibus vel Baronibus æquales vel etiam superiores; sed quia opus nimis molis futurum erat, si quis illas familias singulis capitibus explicare conaretur: tum paucissimæ sunt quarum in manibus meis hærent genealogiæ, quarum tamen notitiam explicatio illa & methodus quam mihi summi exigit. Unde hanc mihi ipse ut dicerem legem necesse fuit, ut intra Baronum ordinem subsisterem. Quod equestres stirpes attinet, earum decora in parte generali, & quidem potissimum capite V. enumerabuntur, in quo figuræ quæ in scutis occurrere possunt recensentur, atque ita illa insignia, quæ vis ad figuram suam, referendi occasio erit commodissima. Si quis verò istorum etiam historicam & plenam deductionem publicè edere debeat, cum longè locupletiori apparatu instructum esse necesse est.

Secundum illud est, quod inter familias istis dignitatibus illustres nullum selectum fecerim, novæ an antiquæ sint, & ista axiomata sua à longa annorum serie repetant, vel recentius virtute aut quocunq; modo acquisiverint: & quod germanicas nostras attinet, inter Imperii proceres vel ordines numerentur, an è censu illo exempti sint. Ita etiam Illustrissimæ stirpes ægre ferre nequeunt, hinc lateri ipsarum eas junctas, quæ origine æquales non sunt, quas tamen Supremorū Capitum, Imperatorum aut Regum suprema potestas titulis æquavit. Neq; ego ille sum, cui hoc competat, ut arbitrium interponam inter ipsas, aut invidiam vel odium exinde resultaturum sustinere valeam.

Eadem causa est III. quod ordo dignitatis nullus servatus est: quemcunque enim elegissem, citra aliorum injuriam aut invidiam id facere non poteram. Itaque Alphabeticus placuit, in quo nemo indignari potest seriei literarum à non uno millenario annorum usitata. Quando verò tres libri hinc continentur, in primum retuli, quorū pleniorē jam cognitionem habebam, & maturius acceperam quæ me scire necesse erat. Proximus liber locum dedit illis, qui post istos sua subministrarunt, vel diligentia mea interim invenit quæ illustrandis illis necessaria erant. In tertium referri necesse fuit, quæ diutius expectavi, & ad finem jam properantibus operis allata fuere. Unde nulla honoris prærogativa est in ordine librorum, cum in omnibus compareant ex supremis principibus aliqui, & alii fortis imparis, quod ipsa *επιτομή* docet. Novi fuisse Viros Nobilissimos, qui optassent saltem illum dignitatis ordinem servatum esse, qualis in Sibmachero fuit, ut Reges una serie, post hos Electores, tum Principes, inde Comites, demum Barones enumerarentur. Nec diffiteor, id longè futurum fuisse elegantius. Verumenimvero hâc methodo nec operis fieri potuisset initium, nisi jam supremorum illorum capitum resseris satis explicatis, ut deinde ad reliquos pararetur transitus: jam verò in-regiis etiam *δωδεκάτη* erant, in quibus hærebam: unde non alia ratione maturari opus potuit, quam si nullus ordo esset. Præterea non satis cavere offensas aliquarum familiarum potuissem ob rationem non unam.

Ex omnibus ergo difficultatibus non aliter me extricare poteram, quã si nullus vel Nationum vel dignitatum sed solus alphabeticus ordo servaretur, quo modo cum vel aliquis numerus tantum paratus fuit insignium, mox imprimendi initium fieri, & hæctenus semper continuari opera poruit. Quidquid verò confusionis ita commissum videri potest, omne illud index qui triplex adjectus est in ordinem rediget.

Quartum quod observandum duco illud est, in familiis Germanicis Joannis Sibmacheri à Paulo Furstio continuatum opus Armoriale (*Wapenbuch*) fundamenti loco substratum & à me servatum esse, nisi ubi aliunde de istius erroribus cognovi, atque adeo illud correxi. Si vero in aliis erraverunt viri isti, de quibus certiora non edoctus sum, non alia fide quam ipsorum nitor. Sunt autem ab ipsis familiis longè maxima pars mihi subministrata vel aliunde à me conquesta, in quibus vel de Sibmacherianis confirmatus sum, vel rectius edoctus.

V. Genealogicam notitiam plerunque præmittere studui, quia illa non parum scutarias tesseras illustrat: quibus verò usus sim autoribus in singulis ferè memoratur, & lector unde hauserim vel qua fide tradam eruditur.

VI. Quamplurima ab iis quorù symbola tracto mihi communicata sunt, quæ fide ipsorum nituntur: de qua tamen ego non responderim. Non diffiteor enim ad me missa ex locis illustribus, de quorum veritate plurimum mihi dubium est, (uti scio tabulariorum in antiquioribus chartis majorem sæpe esse inopiam, quam quis credat, ob varia superioris ætatis bella, & tum antiquis horum monumentorum servandorum curam defuisse, sæpe etiam modernorù industriã hac in parte laborare: imo aliquoties de quibusdam moniri quidam falsi sunt sua παραρρηματα in studio plerisque ignoto. Alii quæ communicassent ita exprimivolebant, quibus refragari non licuit. Inprimis autem veterum traditionum valde mihi suspecta fides est. Ita cum Q. Curtio Rufo dicam 9, 1, 34. *Equidem plura transfero quàm credo: nam nec adfirmare sustineo, de quibus dubito: nec subducere quæ accepi.* Quæ semel monuisse sufficiat.

VII. Quod ad tabulas æri incisas attinet, hæ quoque ordine destituuntur, imo ille turbatior est quàm ipsorum capitum, unde reperies in prioribus tabulis quædam scuta, quorum illo loco explicationem inferere cogitaveram, sed cum eo ventum esset, ob defectum adhuc necessariorum subsidiorum in posteriores libros rejicere sum coactus; verum illi *αγαθή* parata ex indice est medela. Cæterum sculpræ sunt Gallico more punctulis aut lineolis vel transversis, vel perpendicularibus vel diagonalibus vel cancellatis expressa tinctura metallorum vel colorum, qualia scutula sub finem in extrema tabula repræsentabuntur, illis inservientia, quibus exotica illa consuetudo nondum nota est, quia hæctenus nostri literis initialibus colorum solebant indicia facere. Ubi verò minutiores sunt figuræ, quam ut lineolis illis satis distingui colores potuerint, ad explicationem typis expressam recurrere necesse erit. Galeas omnes deauratas exhibui, quando ille vulgatus jam illustrium

mos est, de cujus antiquitate aut de jure, ut & aliis, quæ multi sibi arrogant, hic non disputo. Quod numerum attinet clathrorum in galeis, nulla distinctio observata est. Quamvis enim apud Gallos leges aliquæ à fecialibus propositæ & receptæ legantur, nostris tamen discrimen ullum in his observatum esse nullibi vidi.

VIII. Quod attinet jura familiarum, vel titulos quibus sua dominia & ditiones acquisiverint, aut sibi deberi prætendant, secutus sum, vel ea quæ communicata sunt ab ipsismet illustribus, vel quæ in aliis scriptoribus Historiarum, genealogiarum, aut juris publici extiterunt, aut peculiaribus scriptis publice proposita sunt. Ea plerumque in compendium redegi, pro hujus operis ratione. Quæ in re protestor, nullius me partis agere advocatum, sed tantum Historicè referre, quæ in controversia fuerint, & ultro citroque sint disputata. Meum verò non est tantas componere lites, vel pro altera parte pronunciare, unde cum comparare potui, utriusque partis vel juxta posita vel diversis partibus locata fundamenta expressi, uti ex illis quæ acceperam didici. Ne hoc opus est, ex quo quisquam pro se alleget, & jus suum ita corroborari vel cum contraria tradidi infirmari credat: cum privatus homo nec ejus autoritatis sim vel opus meum esse velim, ut quisquæ exinde aliquid in sui juris compendium trahat, aut trahi patiarur. Scribo in primis historiarum studiosis, ut his aliquam de isto argumento capiant notitiam, non plenam neque decisivam cognitionem hic quærant, sed istam duntaxat, quæ eorum conditioni convenit; imò potius tantum manuductionem præbeo, à qua deinceps, ubi de illis rebus accuratiora & certiora illos discere necesse fuerit, ad alios ire illos jubeo, qui ampliores propinent crateres, cum hic de prægusto agatur. Si qua argumenta unius partis non ea vi vel ^{in quibus} expressi, quam ea optaret, non studio id factum est, sed quod aliter non constitit, cum paratus fuisset, ministrata fideliter exprimere, vel si quid in his etiam desideretur quarto libro lubens inferere. Neminem enim offendere est animus, & si quis se, quod haud opinor, offensum credat, rectiora edoctus ita satisfacere paratus sum, ut sequenti operi inseram. Multò minus novas contentiones & bella fovere studeo, pacis tam amans quam Martis si quisquam alius osor, adeo ut in universa nostra Europa potius omnes prætensiones extinctas mallet, & quem vis suis tantum tranquillè stui longè satius censerem, quam ullius hominis sanguine quoscunque etiam non injustos titulos redimi. Ita qui innoxio modo circa ista argumenta me versari credo, nemini quicumque ille sit, noxam facere cupio, atque ita rem ab omnibus & qui amantibus susceptum iri confido. Imò hac cauta viis aliquibus illustribus, adeoque inclutis ad Comitria legatis pagellarum impressarum majorem partem in tempore transmisi, qui, si quid in illis correctione egeret, maturè moneri optarem, & monitus obsequuturus essem.

IX. Phrasi ob nomina propria sæpe usus sum barbara: quamvis enim multò maxima pars nominum propriorum ad Latinarum vocum affi-

affinitatem potuisset traduci (quod semel iterumq; factum est) prævidi tamen exinde orituram obscuritatem, de qua in aliis multi queruntur, ita serbare voces non Latinas & in constructione etiam e.g. Comes de &c. cum vulgo loqui quam ex Latio arcessens voces minus intelligi malui.

X. Quædam, quæ errata erant & inter relegendum observavi, indici primo inserui, prout etiam quasdam additiones, quæ à quibusdam viris illustribus hæcenus missæ erant.

XI. Sunt adhuc in manibus non pauca insignia illustrium, in quibus describendis jam laboravi, sed in pluribus non mihi ipsi satisfacere possum, & spes adhuc fuit, aliunde, quæ doceri opto, impetrandi; alia plane me adhuc latent, vel licet scuta adsint, galearum ornatus deest, quem tamen methodus mea æque requirit. Hæc omnia quarto reservo libro, eosq; rogatos volo, quorum interest, ut ea intra semestre ad me mittere dignentur, ut deinceps operi posthac prodicuro inseri queant. Sereniss. Famil. Wirtembergiæ insignia in hoc opere non comparent, quod his ipsis demum diebus, cum jam inserendi facultas non esset, ad me transmissa sint documenta varia, multa cum industria Serenissimi mandato, in primis ab Excellentissimo D. Joh. Ulrico Pregizeo Professore Illustris Tubingensis Collegii Celeberrimo, post perlustratum terè univ. Ducatum collecta & concinnata: Ex quibus quæ hujus nostri instituti sunt excerpta sequentem librum ornabunt, eaq; enarrabo, quæ familiæ Inclutæ decora & mea in illam observantia postulant.

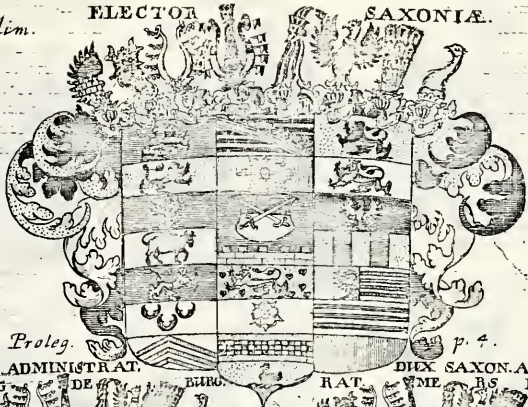
XII. Mentionem etiam faciendam eorum, qui nostra studia juverunt, ipsa jubet gratitudo: porro eorum prætereo nomina, ne prolixior sim, qui suorum Dominorum, quibus inserviunt, scuta vel quæ ad explanationem eorum faciunt, transmisere, ex quibus aliquos hinc inde expressi. De universo autem opere & mea industria potissimum meriti sunt Perillustis Bato Hohbergius Wolfgangus Helmhardus, cujus familiæ caput 42. libri II. sacratum est, & qui avi sui cura congestam & à se auctam notitiam pleratumq; Illustrum familiarum, quæ Austriam ornant, indefessa in me juvando industria suppedavit: Illustris Gebhardus ab Alvensleben Sereniss. Administratori Magdeburgico à consiliis intimis, qui in historiarum & familiarum non nostri solum imperii, sed reliquæ Europæ, cognitione neminem, credo, habet superiorem, ego vero mea qualiacunq; studia in hisce ab ipso plurimum promotam ingenue confiteor, cui etiam magna pars additionum & emendationum debetur, quas indici primo insertas monui: Magnificus ICtus Antonius Schott, Sereniss. Electoris Saxonici Consiliarius, & ad Comitiam Ratisponensiam legatus, cujus & affinitate glorior (quando vitrici mei sorore ipse natus est) & promississimam voluntatem multo meo commodo expertus sum, cum à reliquis Nobilissimis & Excellentissimis legatis, qui Comitiorum causa Ratisponæ agunt, quamplurima obtinuerit, quæ ipsorum Principes concernerent, & chartas nostras illis lustrandas obtulerit, & Amplissimus Joannes Moth Reg. Maj. Dan. Secretarius, qui non solum Regiæ familiæ decora, sed & quamplurima regni illius illustres proceres concernentia communicavit, quæ cum nondum pro methodo nostri instituti elaborari potuissent, maxima ex parte sequenti libro reservantur. Horum beneficiû, quod præ aliis in juvando instituto fuerint benigni & seduli, merito publicè etiam commendandum fuit, ut Lector sciret, cui ista debeat.

XIII. Quod

XIII. Quod indices concernit, tres ad ornari sunt; primus exhibet familias, quarum insignia integris capitibus vel partibus plenè explicantur, & Tabulis æneis exprimuntur: Secundus tradit nomina familiarum, regnorum, principatum, comitatum, dominiorum, quorum tesserae representantur & explicantur, vel in areolis majorum illorum scutorum, indice priori exhibitorum, vel incidenter in tractatione istorum. In tertio leguntur nomina dominiorum vel ditionum aut arcium & locorum, quorum mentio fit in titulis vel tractatione ipsa, ut patet quod locum præbeant habitationis certis proceribus, vel ab illis lineæ denominentur, vel quod aut quo jure ad aliquas familias delata sint, vel quocunq; demum modo illorum mentionem ita in textu facere necesse fuit, ut è lectoris re visum sit, nomen in indice etiam legi.

XIV. Cum absque Serenissima familiae Saxonicae insignibus opus hoc prodite non debuisset, integrum denuo commentarium ante hos duodecim annos editum huic operi inferere seu potius præmittere sub nomine Prolegomenorum visum est, ut tamen tractatio eadem forma prodiret, qua tum prodit, nisi quod quædam emendata & aucta sunt: Licet si ad modum reliquorum in omnibus debuisset ornari, plurima adhuc à methodo nostra non nihil abudentia mutari & contrahi necesse fuisset, sed maluit ita relinquere, uti prius conceptus fuit, & cum totius operi præfigere.

Sed hic terminus est præfaminis: precor DEUM, ut illa etiam opera nostra aliquorum bono, in primis eorum commodo serviat, qui historicis studiis incumbunt, & aliquando publicis adhibendi consiliis atq; negotiis, de hoc etiam argumento & decoribus familiarum illustrium plura scire necesse habent, quæ multa investigatione hinc inde conquirere hæcenus opus fuit, cum ista opera effectum sperem, ut hic collecta reperientes plurimo labore posthac superfedere possint. In id enim mihi laborandum, & impigra industria olim congesta nunc verò in ordinem redacta, publicæ luci exponenda credidi, ut alii partem horarum his alioqui non sine fastidio impendendam reliquis suis curis & studiis lucrifacere possent. DEUS familias istas, quas in Christiano orbe multa hæcenus gloria cumulavit, pro gratiosa sua voluntate porro conservet atq; augeat: in primis verò proceres sua gratia tales præstet, qui non tam titulorum fastu, insignium horum, si absq; virtute sint, vana ambitione, & potentia amplitudine gloriorentur, sed omnes, quibus hanc etiam benedictionis temporalis partem DOMINUS Dominantium indullit, non proprio fruendam sed sub beneficiario jure administrandam, ita demandata potestate in timore Supremi sui DOMINI utantur, ut appareat eos credere, quod non sui honoris causa vivant, & propriæ gloriæ cum aliorum plerumq; injuria amplificandæ studeant, verum omnia cælo accepta, familiarum illustre splendorem & dignitatem præ reliquis mortalibus concessam, potestatem in regna, principatus & ampliores angustioresve terras & subditos suos, in celebrationem gloriosissimi nominis divini, (in quam omnes ipsorum gloriæ radii, inde etiam venientes, reflecti debent) in primis in sanctissimi Evangelii Christiani dignitatem atq; illa decentis sanctimonie sua autoritate & exemplo curandam promotionem, & subjectorum, quibus corpore & animo bene esse debet, salutem ea fide & studio conferant, uti olim justissimo judici de administratione sua reddituri sunt rationem. Ita non leonum tantum fortitudinem, defendendis ab injuria subditis necessariam, & alia in ipso seculo prædicari solitas virtutes excolendas sibi meminerint, sed istas etiam, quibus in seculo parum est pretii, ast ab omnibus, qui CHRISTUM profiteantur & ejus nomine regnant, æque exiguntur, fidem, pietatem, temperantiam, castitatem, justitiam, mansuetudinem, humilitatem, clementiam: atque hac ratione futurum est, ut cum appropinquet dies, quo abolabit REX REGUM, solus regno & imperio dignus, omnem principatum & omnem potestatem & virtutem (*πάς ἀρχῆς & πάς ἐξουσίας* & *ἰσχυρίων* 1. Cor. 15, 24.) ipsi non confundantur, sed loco horum radiorum cum tempore deficientium, quibus hic fulserant, æterna luce circumfusi in communionem gloriæ veniant ejus, qui eos suo sanguine emit, & non terrenæ tantum dignitati sed æque ac alios, si unica in meritum ejus fide oblata recipiant, æternæ salutis destinavit.

Proleg.

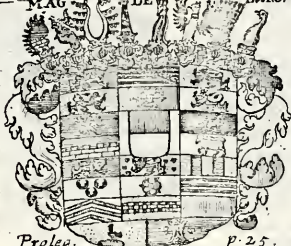
p. 4.

DUX SAXON. ADMINISTRAT.

DUX SAXON. ADMINIST.

MAG. DE BURG.

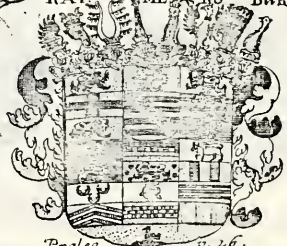
RAT. ME. RS BURG.

Proleg.

p. 25.

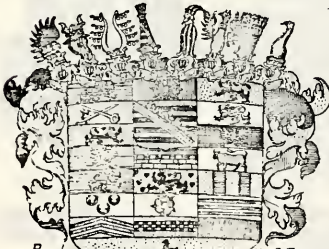
DUX SAXON. ADMINIST. R. NAUMBURG.

Proleg.

p. 26.

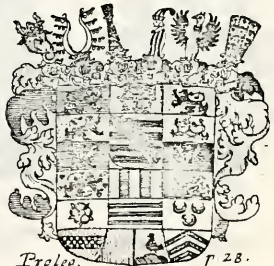
DUC. SAXONIA. LIN. ERNESTINA.

Proleg.

p. 27.

DUC. SAXONIA. (Lin. Jenac. ex Javn.)

Proleg.

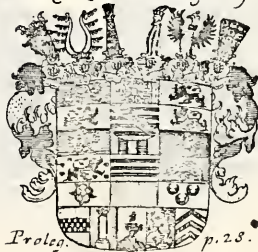
p. 28.

DUX SAXONIA. (dux Frider. Lin. Goth.)

Proleg.

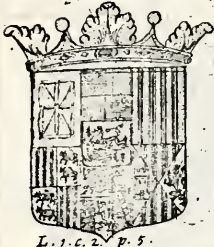
p. 28.

Proleg.

p. 28.

T. I.
DOM. ALBRETANÆ REG.
NAVARRÆ.

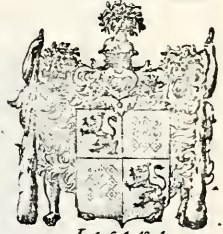
L. 1. c. 2. p. 5.

REX ANGLIÆ S. MAGNÆ
BRITANNIÆ.

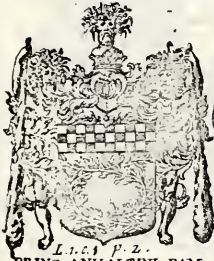
L. 1. c. 3. p. 9.

DUX DE LVYNES FAM.
ALBERTÆ.

L. 1. c. 1. p. 1.

DUX DE CHAUNES FAM.
ALBERTÆ.

L. 1. c. 1. p. 2.

PRINC. ANHALTINI FAM.
ASCANIÆ.

PRINC. ARENBERGÆ.

L. 1. c. 4. p. 23.

PRINC. ANHALTINI EX ASCA-
NIIS LINEÆ SERVESTANÆ.

DUX SAXON. INFERIORIS. EX
FAMIL. ASCANIÆ.

L. 1. c. 5. p. 25.

COM. DE BERINGEN. EX
ANHALTINIS.

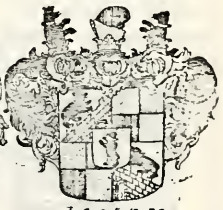
L. 1. c. 5. p. 33.

DUX MUTINÆ S. MO-
DENÆ FAMIL. ATESTINÆ.

L. 1. c. 5. p. 38.

MARCH. PESCARIÆ ET VASTI
FAM. AVALOS.

L. 1. c. 5. p. 38.

DUX DAUMONT.

L. 1. c. 6. p. 39.

L. 1. c. 7. p. 41.

L. 1. c. 8. p. 41.

T. II.

IMPERATOR AUGUSTUS.

DOM. AUSTRIACA.

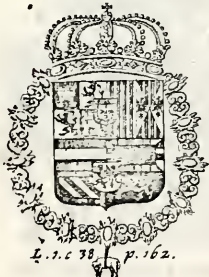

L. 1. c. 9. p. 43. 46.

REX HISPANIARUM.

IMPERATOR AUG.

*In Caroli v Sigillo
impositum aquila Imperialis
pectori scutum.*

L. 1. c. 38. p. 162.

L. 1. c. 9. p. 50.

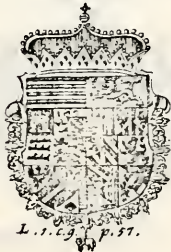

L. 1. c. 39. p. 182.

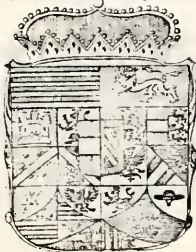
ARCHID. AUSTRIA.

FERDIN III ARCHIDUX.

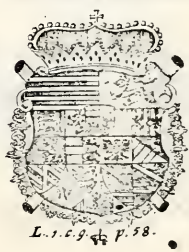
ARCHID. AUSTRIA.

L. 1. c. 9. p. 57.

L. 1. c. 9. p. 57.

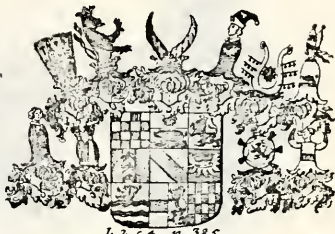
L. 1. c. 9. p. 58.

MARCH. BADENS. LIN. DURLAC.

MARCH. BADENS.

L. 2. c. 4. p. 380.

L. 2. c. 4. p. 385.

DUX S. ANIANI. FAM. BEAUVILLIERS.

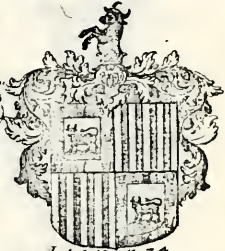
C. BENTHEIM ET TECK- BORGLA. DUCES GANDIA. LENBURGI.

L. 1. c. 10. p. 08.

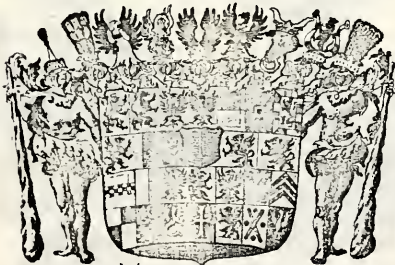
L. 1. c. 11. p. 70.

L. 1. c. 12. p. 74.

MARCHIO BRANDEBURG. ELECTOR.

MARCHION. BRANDEBURG. LIN. FRANCONICA.

L. 1. c. 13. p. 75.

L. 1. c. 13. p. 95.

DU C. BRUNSVICI ET LUN. DU C. BRUNSVET LUNA. BURG LIN. CELLENS.

COM ET MARESCAL GHEBRIANI FAM. BUDES.

M. Hüller sc. L. 2. c. 9. p. 397.

L. 2. c. 9. p. 407.

L. 1. c. 14. p. 98.

TAB. IV.
COM. A CASTEL.

L. 2. c. 12 p. 413.
DUX. DE CHOISEUL.

REX CASTILIA.

L. 1. c. 38 p. 162.
ARCHIEPISC. ET ELECT.
COLON.

DUC. MEDINAE CELI FAM.
LA CERDA.

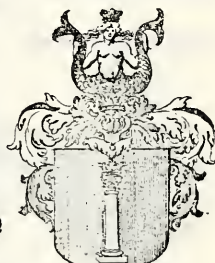
L. 1. c. 17. p. 99.
COLUMNI DUC. PALLANI.

L. 1. c. 16. p. 100.
COM. ET BARON. DE
CONCIN.

L. 3. c. 8. p. 589.
DUC. DE LESDIGUIÈRES
FAM. CREQUI.

L. 1. c. 17. p. 101.
COM. A CRONBERG.

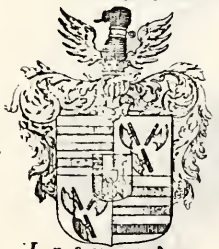
L. 1. c. 18. p. 101.
DUC. DE HAVRAY ET
DE CROY.

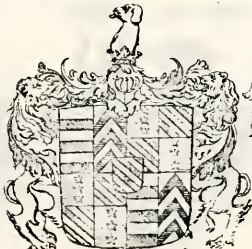
L. 2. c. 16. p. 422.
DUC. DE CRUSSOL. FAM. CRUSSOL.

L. 1. c. 19. p. 102.
DUC. ALBUQUERQUE FAM.
CUEVA.

L. 3. c. 10. p. 598.

L. 1. c. 20. p. 105.

L. 2. c. 17. p. 428.

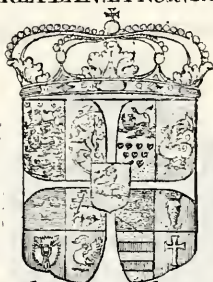
T.V.

DUX HOLSATIA.

L. 3. c. 12. p. 614.

REX DAN. ET NORVEG.

L. 3. c. 12. p. 602.

COM. OLDENBURGI.

L. 3. c. 12. p. 615.

COM. ET DOM. IN DHAUN.

L. 3. c. 13. p. 617.

COM. ET BARON DE
DIETRICHSTEIN.

L. 2. c. 21. p. 432.

BURGGRAV. DE DHONA.

L. 2. c. 20. p. 430.

EQMOND. PRINC. DE GAUER.

BARON AB ECK.

L. 3. c. 41. p. 732.

COM. AB ERPACH.

L. 2. c. 23. p. 437.

FARNESII DUC. PARMÆ
ET PLACENT.

L. 1. c. 22. p. 107.

BAR. FLECKENSTEIN.
LINEÆ DACHS TIL.

L. 1. c. 23. p. 108.

BAR. FLECKENSTEIN.

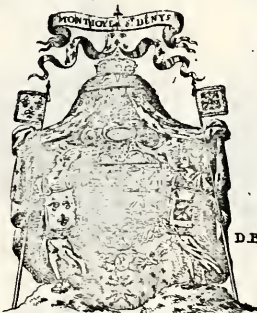
L. 1. c. 23. p. 109.

TAB. VI.
 PRINCIPES SANGUINIS REX FRANCIA. PRINCIPES SANGUINIS.
 DELFINUS. DUX AURELIANI.

L. I. C. 24 p. 117.

D. ANDIN.

L. I. C. 24 p. 110. scq.

L. I. C. 24 p. 118.

D. BORBONI, NUNC PRINC. COM. DE

p. 118

PRINC. DE CONTY. D. BITURIGUM. D. ALENSON.

p. 118

D. VINDOCIN.

p. 118

D. BURGUNDIA. C. EBUROVICI. D. ENGOLISMU. C. ARTESIA.

p. 118

p. 118

p. 119

p. 119

D. MONTPENSERI. C. SVESIONUM. D. LONGAVILLA. D. VEROMANDUIS.

p. 118

p. 118

p. 118

p. 118

COM. FIGGER.

p. 118

COM. FIGGER.

p. 118

BAR. GAYMANN.

p. 119

L. I. 25 p. 127

L. I. C. 25 p. 128

L. I. C. 26 p. 29

T. VII.

COM. DE GEYERSBERG.

L. i. c. 27. p. 129.

GIRON. D. OS SINA.

L. i. c. 28. p. 129.

GONZAGA.

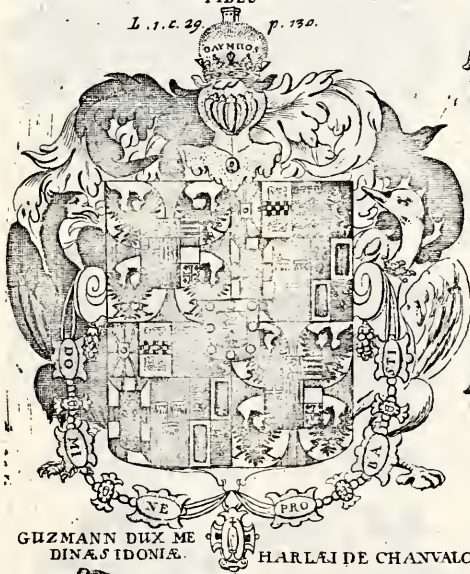

L. i. c. 29. p. 140.

GONZAGA D. MANTUA.

FIDES

L. i. c. 29. p. 130.

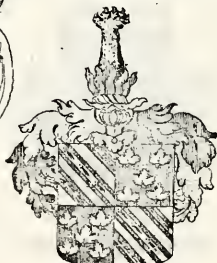
GUZMANN DUX ME
DINA S IDONIA.

HARLAJ DE CHANVALON

L. i. c. 30. p. 140.

GVEVARA COM. OGNATA.

L. i. c. 31. p. 142.

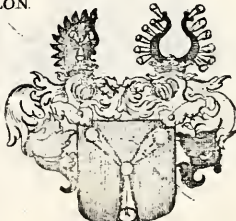
COM. HARRACH.

L. i. c. 32. p. 142.

L. i. c. 33. p. 143.

L. i. c. 34. p. 145.

COM:DE HOFKIRCH. BAR:HOFMANN.

TAB. IIX

COM:ET BAR:
DE HOHENFELD.

L. i. C. 39. p. 205
COMDE HOHENLOHE.

L. i. C. 40. p. 206.
COM. DE HOYOS.

L. i. C. 41. p. 206.
COM. DE KIENBURG.

L. i. C. 42. p. 207.
COM KHUN DE BELASY.

L. i. C. 43. p. 209.
BURGGRAV.
DE KIRCHBERG.

L. i. C. 44. p. 209.
COM. DE KOLLONITSCH

L. i. C. 45. p. 210.
COM. DE KUEFSTEIN.

L. i. C. 46. p. 210.
COM DE LAMBERG.

L. i. C. 47. p. 212.
BAR. DE LAMBERG.

L. i. C. 48. p. 212.

L. i. C. 49. 214.

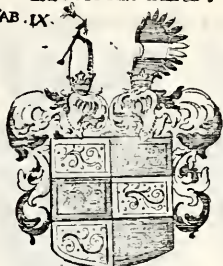
L. i. C. 49. p. 213.

LANDGRAV DE
LEUCHTENBERG.

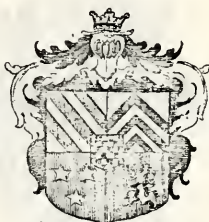
DUX DE VENTADOUR
DOM. DE LEVIS.

BAR. LEYSSER.

TAB. IX.

L. i. c. 50. p. 214.
DOM ET PINC.
DE LIMPURG.

L. i. c. 51. p. 215.
COM. LIPPIA..

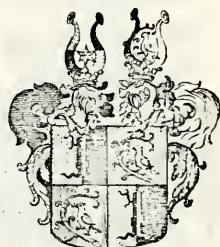
L. i. c. 52. p. 216.
BARON LOEBL.

L. i. c. 53. p. 217.
COM. DE LOEWENSTEIN
et WERTHEIM in Wirmburg.

L. i. c. 54. p. 220.
COM. DE LOEWENSTEIN
et WERTHEIM in Rochefort.

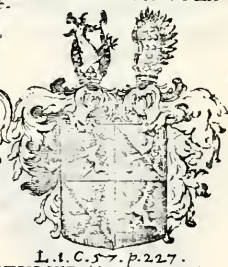
L. i. c. 55. p. 225.
COM. DE LOENSTEIN.

L. i. c. 56. p. 224-226.
DUX. LOTHARINGÆ.

L. i. c. 58. p. 226.
DUX ELLEBOVII
DOM. O. THARING.

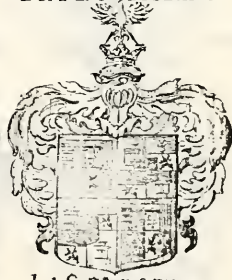
L. i. c. 57. p. 227.
PRINCEPS HARCURLÆ.
DOM. LOTHARING.

L. i. c. 58. p. 229.

L. i. c. 58. p. 237.

L. i. c. 58. p. 237.

COMDE MANDERSCHIED
L. u. Sladen.

TAB. X

L. i. c. 59. p. 242.

COMDE MANDERSCHIED
L. u. Grotelbre.

L. i. c. 59. p. 245.

COMDE MANDERSCHIED
L. u. Blankenheim.

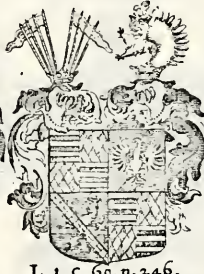
L. i. c. 59. p. 245.
DUC. MECKELBURGI.

COMDE MANDERSCHIED COMDE MANSFELD.

L. u. Blankenheim.

L. i. c. 59. p. 245.

L. i. c. 60. p. 246.

L. i. c. 61. p. 248. 250.

M. DUX HE TRURIE S. FLO.
RENTIAE. DOM. MEDICEAE.

DUC. DEL IN FANTADGO.
DOM. MENDOZIE.

COM. CORUNNIE. DOM.
MENDOZIE.

L. i. c. 62. p. 251.
M. DE CANNETE DOM.
MENDOZIE.

L. i. c. 63. p. 253.
M. DE LA BALA SICILIANA.
DOM. MENDOZ.

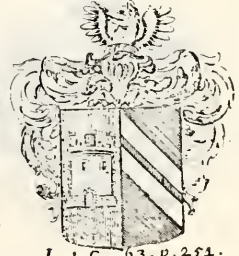
L. i. c. 63. p. 254.
COMDE PRIEGO. DOM.
MENDOZIE.

L. i. c. 63. p. 254.

L. i. c. 63. p. 254.

L. i. c. 63. p. 254.

TAB. XI.

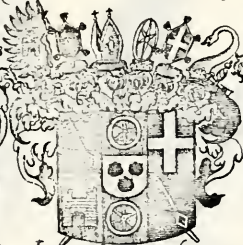
ELECT. MOGUNTINUS.
(Dn. Joh. Philippi ex Schamborn.)

ELECT. MOGUNT.
(Dn. Leth. Frider. ex Metternich)

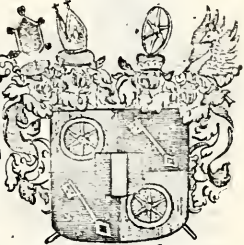
ELECT. MOGUNT.
Dn. Dam. Has tagt ex Leyanus.

L. l. c. 66. p. 256.
ELECT. MOGUNT.
Dn. Caroli Henrici ex
Baron Metternich.

L. l. c. 64. p. 262.
MONTMORENCII.

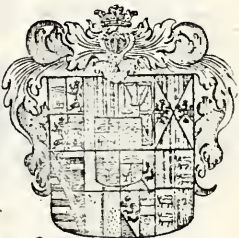
L. l. c. 64. p. 263.
NOGARET D. ESPERON.

L. l. c. 47. p.
PRINC. ET C. ETINGA.

L. l. c. 65. p. 269.
OSORII MARCH.
ASTORGA.

L. l. c. 66. p. 272.
OSORII COM. DE
ALTAMIRA.

L. l. c. 67. p. 274.
PACHECIDUC. ESCALONA.

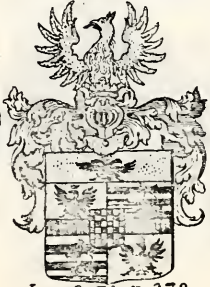
L. l. c. 68. p. 277.
FICI D. MIRANDULA.

L. l. c. 68. p. 277.
PONTII DUC. DE ARCOS.

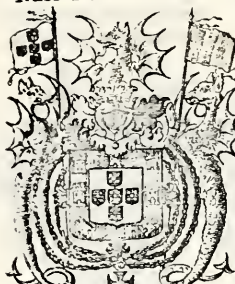
L. l. c. 69. p. 277.

L. l. c. 70. p. 279.

L. l. c. 71. p. 280.

L. I. C. 72. p. 231.
COM. DE PROMNI Z.

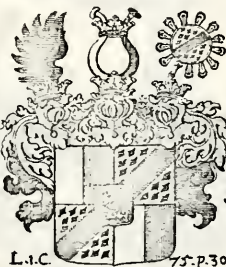
L. I. C. 72. p. 233.
COM. DE RANTZAV.

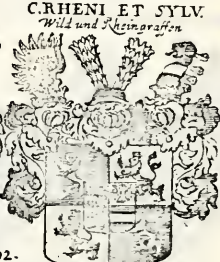
L. I. C. 73 p. 227.
PRINC. SALMENSIS.
C. RHENI ET SYLV.
Wild und Rheingrafen

L. I. C. 74. p. 299.
ROCHECHOVART DUC.
DE MORTE MAR.

L. I. C. 75. p. 302.
DUC DE LA ROCHE =
FOUCAUD.

L. I. C. 76. p. 306.
DE ROHAN DUC DE
MONTBASON.

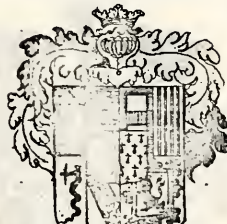
L. I. C. 77. p. 308.
DUC DE ROHAN.

L. I. C. 78. p. 310.
DUC DE ROHAN.
ex Cabotys.

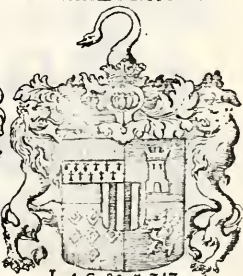
L. I. C. 79. p. 313.
MARCH. DE ROSMADEC.

L. I. C. 79. p. 315.

L. I. C. 79. p. 316.

L. I. C. 80. p. 317.

COM. ET DOM. RUTHENI
S. REUSSEN DE PLAUVEN.

BURGGRAV. MISNIA
EX RUTHENIS.

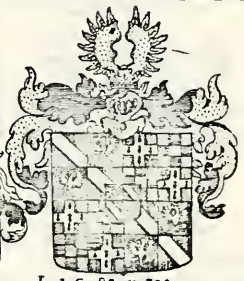
DE RYE M. VARAMBON.

L. I. C. 81. p. 318
DUX SABAUDIÆ.

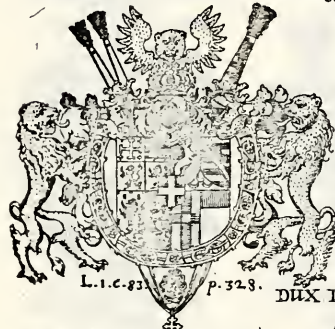

L. I. C. 81. p. 321. 322

L. I. C. 82. p. 322.

COM. DE SALM IN LOTHARING
COM. DE SALM IN NEUBURG

L. I. C. 83. p. 323.

L. I. C. 84. p. 342. 344.

L. I. C. 84. p. 344.

DUX DE S. SIMON.

PRINC. ET COM. DE
SCHAUENBURG.

COM. DE SALM IN REIFFERSCHIED

L. I. C. 84. p. 345.

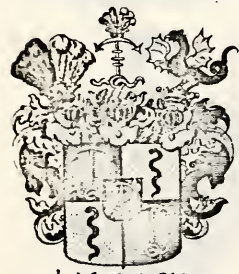
L. I. C. 85. p. 346.

L. I. C. 86. p. 347.

BAR. DE STUBENBERG. DE TOLEDO DUX ALBA.

COM. DE TRAVTSON.

L. I. C. 87. p. 349.

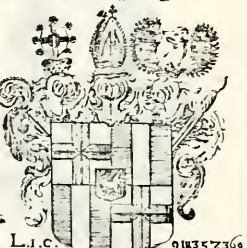
L. I. C. 88. p. 351.

L. I. C. 89. p. 352.

TREMOLL-DUX DE THOUARS. TREMOLL-DUX DE
TAB. XIV NOIR-MONSTJER

ARCHIEPISC.EP.ELECT. TREVIR
(Dom. Car. Casp. ex Lyvius)

L. i. C. 90. p. 357.

L. i. C. 90. p. 356

L. i. C. 91. 357366

ARCHIEPIS. ET ELECT. TREVIR.
De Joh. Hugo ex Orbeck.

DOM DE TSCHERNEMBL. TURRI DUC BULLIONH.

L. i. C. 91. p. 360

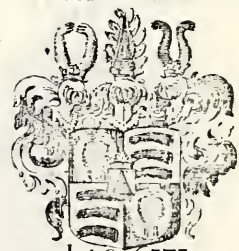
L. i. C. 92. p. 361

L. i. C. 93. p. 361

DE VELASCO DUX DE
FRIAS.

DE VELASCO DUX DE
MAQUEDA.

BAR-VINTLER DE
PLATSCH

L. i. C. 95. p. 372

L. i. C. 97. p. 372

L. i. C. 96. 373.

DUX URBINI

DOM-DE VOLCKERSTORF.

COM DE WIED.

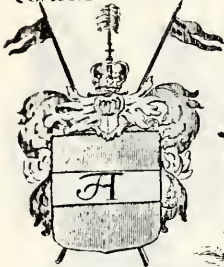
L. i. C. 98. p. 375.

L. i. C. 97. p. 375.

L. i. C. 99. p. 376.

Joh. B. v. d. B. v. d. B.

TAB. XV.
COM. AB ALTHANN.

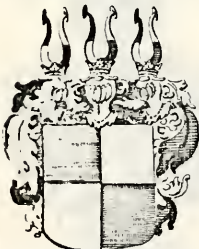

L. 2. C. 1. p. 377.

EPISC. BAMBERG. ET
HERBIPOLITAN.

L. 2. C. 5. p. 387.
BAR. DE BOYNEBURG

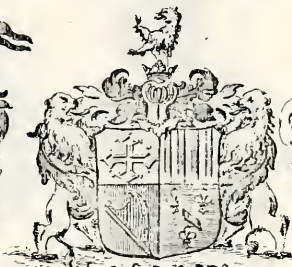

L. 2. C. 7. p. 394.
DUX DE BURNONVILLE

L. 2. C. 10. p. 410.

DUX DE ARPAION.

L. 2. C. 2. p. 378.

BETHUNII DUCES DE
SVLLY ET DE BETHUNE.

L. 2. C. 6. p. 391.

DOMET COM. DE BRE DERODE.

L. 2. C. 8. p. 395.
DU C. CAMBOUT DUX DE
COESLIN.

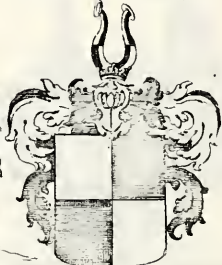
L. 2. C. 11. p. 412.

BAR. DE ASPAN.

L. 2. C. 3. p. 379.

BAR. DE BEMELBERG.

L. 2. C. 7. p. 394.
DUC. BRUNSVICI
ET LUNABURGI

L. 2. C. 9. p. 397.
DE COSSE, DUX DE BRISSAC

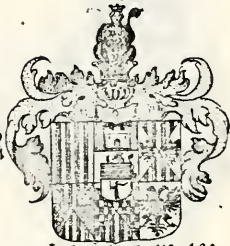

L. 2. C. 15. p. 422.

BAR. DE CLAM.

DE CORDUBA DUX DE FERIA.

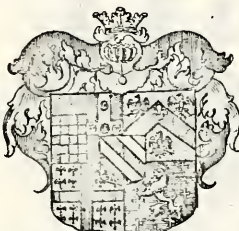
DE CORDUBA DUC DE CARDONA ET DE SEGORA.

L. 1. C. 17. p. 417
DE CUEVA DUX DE ALBUQUERQUE.

L. 2. C. 14. p. 417. 420
DAUVET C. DE MARESTS.

L. 2. C. 14. p. 419. 420
BAR. DE DEGENBERG.

L. 2. C. 17. p. 429
DOULX PRINC. MELPHIT.

L. 2. C. 18. p. 429
DUX DES TREES.

L. 2. C. 19. p. 430
DE FOIX DUX DE RENDAU.

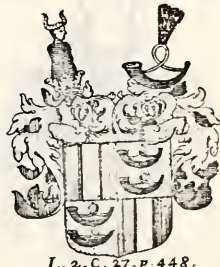
L. 2. C. 22. p. 436

L. 2. C. 24. p. 442

L. 2. C. 25. p. 443

DE FRAUENBERG C. DE HAG. BAR. DE FRAUENBERG.

BAR. DE FRAUN-HOFEN.

L. 2. C. 26. p. 446

L. 2. C. 26. p. 447

L. 2. C. 27. p. 448

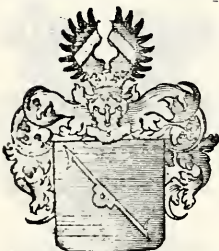
L. z. C. 28. p. 448
BARDE GILEIS.

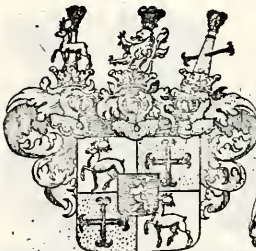
L. z. C. 29. p. 449
COM. DE GLEICHEN.

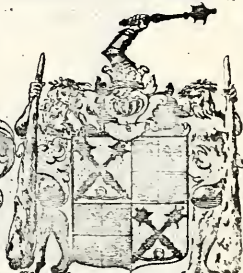
L. z. C. 30. p. 450
GONDY DUX DE RETZ.

L. z. C. 31. p. 451
DE GORREVOD DUX DE PONT DE VAUX.

L. z. C. 32. p. 451
BAR. ET COM. DE GRAZE
VENECK.

L. z. C. 33. p. 452
BAR. DE GREYSSEN.

L. z. C. 34. p. 454
GRIMALDI PRINC. DE
MONACO.

L. z. C. 35. p. 455
BAR. DE GUMPENBERG.

L. z. C. 36. p. 456
COM. DE GUTENSTEIN.

L. z. C. 37. p. 457

L. z. C. 38. p. 459

L. z. C. 39. p. 459

Tab. XIX.
**BAR. HAGER AB
 ALENTSTEIG.**

L. 2. c. 40. p. 460

COM. AB HOHBERG. BAR. AB HOHBERG.

L. 2. c. 41. p. 460

BAR. AB HAYM.

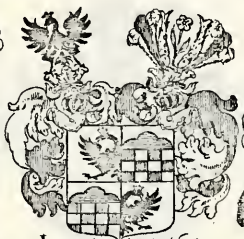
L. 2. c. 42. p. 464

**HOSPITALIUDIC.
 DE VITRY.**

L. 2. c. 43. p. 465

BAR. ILSUNG.

L. 2. c. 43. p. 467
**DU. ILLACI, CLIVIA
 ET MONTIUM.**

L. 2. c. 44. p. 467
**COM. ET BARON
 KHEVENHÜLLER.**

L. 2. c. 45. p. 468

**COM. DE KÖNIGS
 ECK.**

L. 2. c. 46. p. 469
**LALANI COMDE
 HOCHSTRATEN.**

L. 2. c. 47. p. 473
**LANNOH PRINC.
 SULMONÆ.**

L. c. 48. p. 475.

L. 2. c. 49. p. 482

L. 2. c. 50. p. 487.

C. DE LIMBURG
in Styrum.
Tab. XIX.

L. z. C. 51 p. 485
C. DE MEGGAW

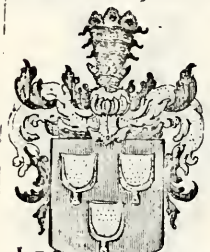
DE MATIG THO. BRIGNY. NON C. DE DE MEYCHSL RAIN C. DE HOHENWALDECK.

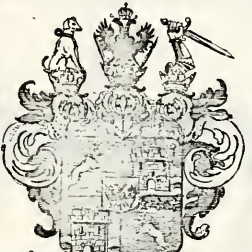
L. z. C. 52 p. 492
CET B. DE MOLLART.

L. z. C. 53 p. 493
C. DE MONFORT

L. z. C. 54 p. 494
COM-DE TUBINGEN

L. z. C. 55 p. 494
COMDE NELLENBURG.

L. z. C. 56 p. 495
BARDE NEUHAUS

L. z. C. 57 p. 497
BAR-DE NEUHAUS
IN CARSTIA

L. z. C. 57 p. 498
BARDE NEUHAUS
IN GREIFFENFELS.

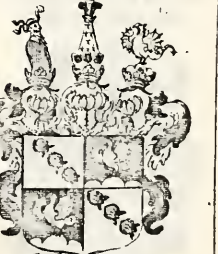
L. z. C. 59 p. 500
BAR-DE NEYDECK.

L. z. C. 59 p. 500

L. z. C. 59 p. 501

L. z. C. 60 p. 501

Tab. xx.
 DE NEUVILLE DUX DE VIL. LERROY. DUX DE NOAILLES. BAR. AB OEDT.

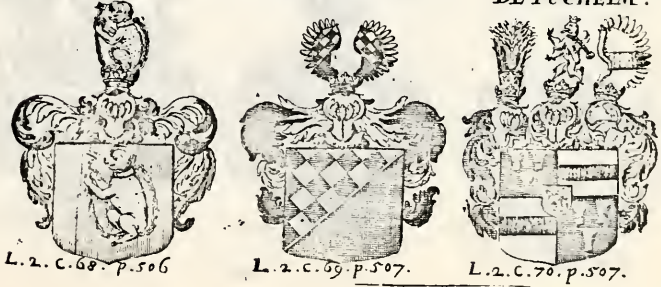
L. 2. c. 58. p. 499. COM. AB OPPERSDORF.
 L. 2. 61. p. 502. COM. DE PALFY.
 L. 2. c. 62. p. 502. PLESSIS DUX DE LIEN.
 COURT S. DE LA ROCHE.
 GYON.

L. 2. c. 63. p. 503. PLESSIS D. DE RICHELIEU.
 L. 2. c. 64. p. 504. DEVIGNEROD DE PONT.
 L. 2. c. 65. p. 504. COM. ET BARON
 DE POETTING.
 COURLAI DUC. D' AIGILLON.

L. 2. c. 66. p. 505. BAR. DE FRAG.
 L. 2. c. 66. p. 505. BAR. DE PROESING
 L. 2. c. 67. p. 506. COM. ET BARON
 DE PUCHELM.

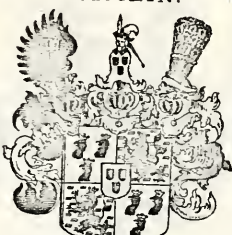

L. 2. c. 68. p. 506.
 L. 2. c. 69. p. 507.
 L. 2. c. 70. p. 507.

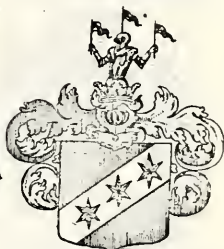
BAR. DE RAPPACH. COM ET DOM. DE RAP = BAR. DE REDERN. POLSTEIN.

L. 2. c. 71. p. 508

L. 2. c. 72. p. 509.

L. 2. c. 73. p. 515.

BAR. DE RÆDERN. COM ET BAR. DE ROG = COM. DE ROTTAL. GENDORF.

L. 2. c. 73. p. 515.

L. 2. c. 74. p. 515.

L. 2. c. 75. p. 516.

ROUXEL C. DE GRANCEY. DE S. MAURE DUX DE MONTAUSIER.

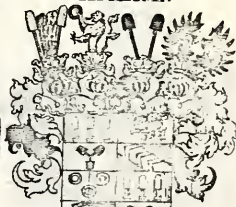

L. 2. c. 76. p. 517.

L. 2. c. 77. p. 517.

BAR. ET COM. SAUER DE KOSIACH.

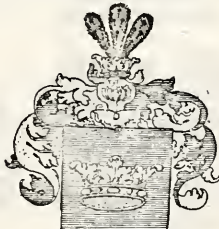

L. 2. c. 78. p. 520.

COM. DE SCHALLENBERG. DOM. DE SCHERFENBERG.

L. 2. c. 79. p. 521.

L. 2. c. 80. p. 522.

BAR. SCHIFER.

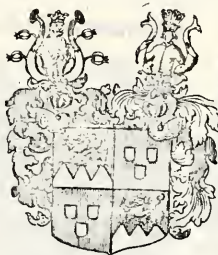
L. 2. c. 81. p. 524.

SCHNEIDBECK DN.DE
SCHÖNKIRCHEN.

L. 2. C. 82. p. 524.
PRINC. DE SCHWARTZ-
ZENBERG.

BAR. DE SCHÖNBORN.

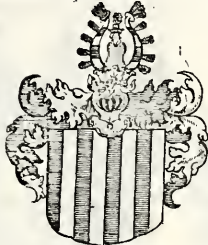

L. 2. c. 85. p. 525.
COM. DE SCHWARTZ-
ZENBERG.

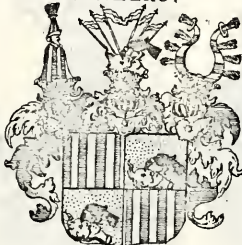
TAB. XXII.
BAR. DE SCHRAT-
TENBACH.

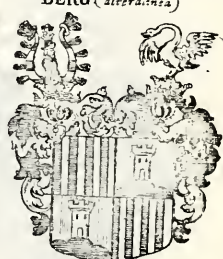
L. 2. C. 84. p. 526.
COM. DE SCHWARTZEN-
BERG. (*altrainsa*)

L. 2. C. 85. p. 528.
BAR. DE SAINSHIEM

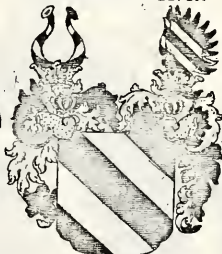
L. 2. C. 85. p. 528.
BAR. SEEMANN.

L. 2. C. 85. p. 527.
DUX DE LA FERTE
SENNETERRE.

L. 2. C. 85. p. 529.
SEN NETERRE M. DE
CHASTEAVNEUF.

L. 2. C. 86. p. 529.

L. 2. C. 87. p. 530.

COM. DE SINTZEN-
DORF IN REINECK.

COM. DE SINTZEN-
DORF. IN NEUBURG.

L. 2. C. 87. p. 530.

L. 2. C. 88. p. 530.

L. 2. C. 88. p. 531.

COMDE SOLMS.

BAR. DE SONDERNDORF.

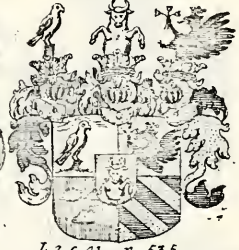
COM. DE SPRINTZEN-STEIN.

L. 2. c. 89. p. 532.

L. 2. c. 90. p. 534.

L. 2. c. 91. p. 535.

COM. DE STAHPENBERG.

BAR. STEGER DE LADENDORF

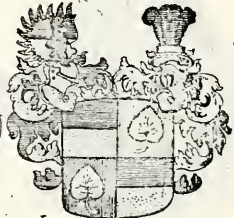
BAR. STREIN DE SCHWARZENAU.

L. 2. c. 92. p. 536.

L. 2. c. 93. p. 537.

L. 2. c. 94. p. 537.

BAR. TEUFFEL.

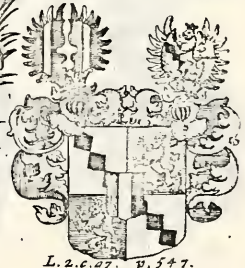
REX SVECIA

L. 2. c. 95. p. 540.

L. 2. c. 96. p. 546.

BAR. DE TEUFFENBACH.

L. 2. c. 97. p. 547.

TAB. XXIV.

COM. ET. BAR. DE. THAN
HAVSEN.

L. 2. C. 99. p. 548.
COM. DE. TRAVT.
MANS DORF

BAR. THANRÆDL

L. 2. C. 98. p. 547.
TVRRIANI. S. COM.
DE. THVRN

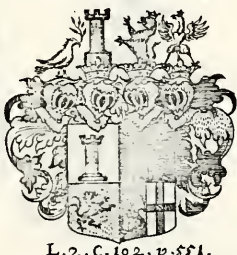
COM. IN TRAVN. ET
ABEN SPERG.

L. 2. C. 100. p. 548.
VNGNAD. COM. DE
WEISSENWOLF

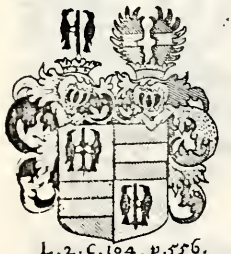
L. 2. C. 101. p. 549.
COM. ET. BAR. DE
VOLCKRAH

L. 2. C. 102. p. 551.
COM. ET. BAR. DE
VRSEN BECK.

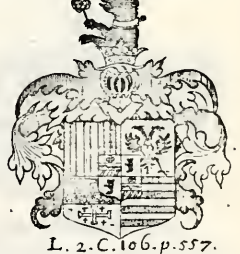
L. 2. C. 103. p. 555.
VRSINI DVC BRACCI
ANI.

L. 2. C. 104. p. 556.
PRINC. DE. ROSENBERG

L. 2. C. 105. p. 557.
COM. DE. ROSENBERG

L. 2. C. 106. p. 557.
COM. DE. WALLEN
STEIN

L. 2. C. 106. p. 558.

L. 2. C. 106. p. 559.

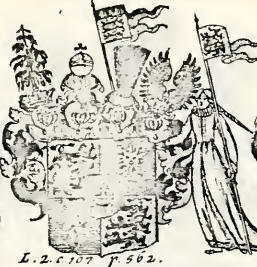
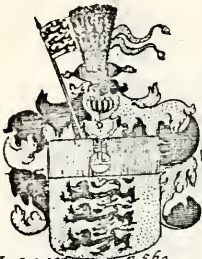

L. 2. C. 108. p. 564.

TRUCHSESS. DE WALD-
PURG.

C. TRUCHSESSII DE
WALDPURG.

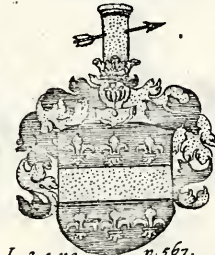
PINCERNA DE WIN-
TERSTETEN.

L. 2. c. 107. p. 560.
BAR. DE WELTZ.

L. 2. c. 107. p. 562.
C. DE WIRBM.

L. 2. c. 107. p. 564.
C. ET BAR. DE WIND-
ISCHGR. & Z.

L. 2. c. 109. p. 567.
C. DE WOLCKENSTEIN.

L. 2. c. 110. p. 567.
BAR. WURMBRAND.

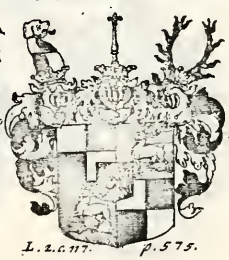
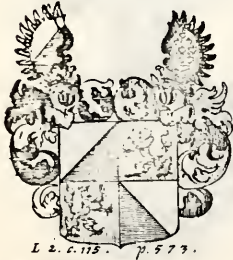
L. 2. c. 111. p. 568.
C. DE ZANIS.

L. 2. c. 112. p. 569.
DOMINI A ZELCKING.

L. 2. c. 113. p. 570.
C. ET BAR. DE ZINZEN-
DORF.

L. 2. c. 114. p. 571.
PRINC. DE ZOLLERN
S. HOHENZOLLERN.

L. 2. c. 115. p. 573.

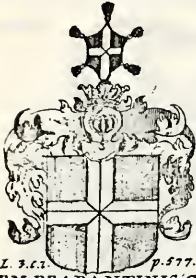
L. 2. c. 116. p. 574

L. 2. c. 117. p. 575.

C. ASPERMONTIL.

C. ASPERMONT
LINDEN ET RECKHEIM.

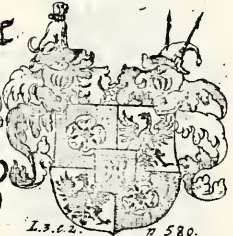
C. DE BARBY.

L. 3. c. 1. p. 577.
EX BRABANTINIS C.
DE WITTHEM.

L. 3. c. 1. p. 578.
DE BRANCAS DUX
(DE VILLARS.

L. 3. c. 2. p. 580.
C. DE BRANDIS.

L. 3. c. 3. p. 582.

EPISC. BRIXIENSIS.

L. 3. c. 4. p. 583.
ARCHIEPISCOPUS ET ELECT. COLON.

L. 3. c. 5. p. 584.

L. 3. c. 8. p. 589.

L. 3. c. 6. p. 585.
BRONCHORST COM.
AB ANHOLT.

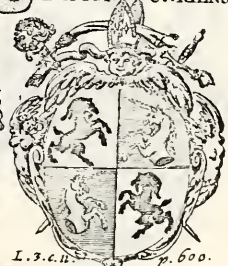
COM. CRIECHINGA. EPISCOPUS CURIENSIS.

L. 3. c. 7. p. 587.

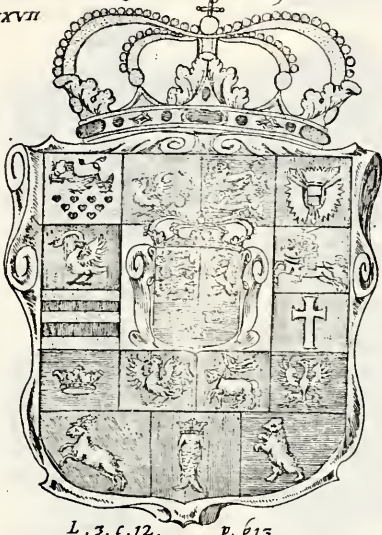
L. 3. c. 9. p. 596.

L. 3. c. 11. p. 600.

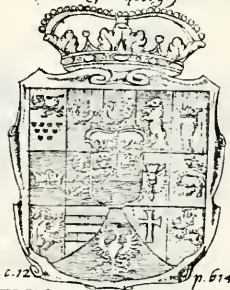
REX DANIA ET NORVEGIA.
(. Maius scutum.)

LXXVII

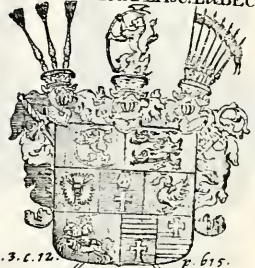
L. 3. c. 12. p. 615.

PRINC. DANIA ET NORVEG.
(pr. Georg.)

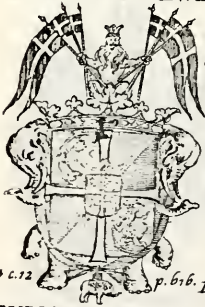
L. 3. c. 12. p. 614.

DUX HOLSATIAE EPISC. LUBEC.

L. 3. c. 12. p. 615.

C. DE GULDENLEWE.

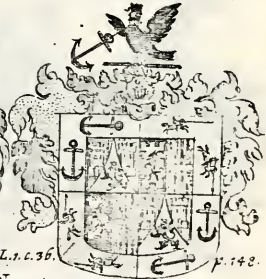
L. 3. c. 12. p. 616.

C. DE ALDENBURG.

L. 3. c. 12. p. 616. L. 1. c. 36.

HENRIQUE Z. DUX DE
MEDINA DE RIOSECO.

p. 142.

HENRIQUEZ D. DE ALCALA.

C. DE HERBERSTEIN.

C. DE HELFENSTEIN.

L. 1. c. 76. p. 148.

L. 1. c. 37. p. 149.

L. 1. c. 35. p. 146.

BAR. DOTZI.

L. 3. c. 14. p. 619.

D'ESTAMPES M. DE MAUNY ET DE VALENÇAY.

L. 3. c. 17. p. 620.

EX FURSTENBERG EPISC. ARGENT.

L. 3. c. 19. p. 626.
BAR. GREIFFENCLAU DE VOLLRATHS.

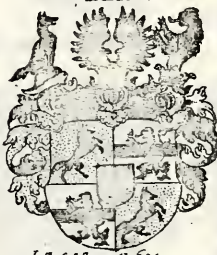
L. 3. c. 21. p. 630.

DE DIERFORT DUX. DE DIRAS.

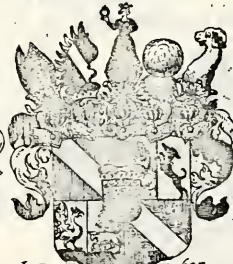
L. 3. c. 15. p. 619.

C. FUCHS DE FUCHSBERG.

L. 3. c. 18. p. 621.

EX FURSTENBERG EPISC. ARGENT.

L. 3. c. 19. p. 627.
COM. AB HARDECK.

L. 3. c. 22. p. 631.

COM. AB EMS S. HOHEN EMS.

L. 3. c. 16. p. 619.

PRINC. ET COM. DE FURSTENBERG.

L. 3. c. 19. p. 622.

DE LA GRANGE M. D'ARQUIEN.

L. 3. c. 20. p. 628.
C. AB HARDECK.

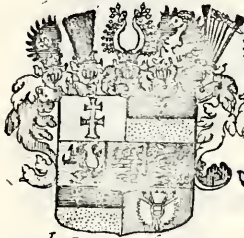

L. 3. c. 22. p. 632.

LANDGRAV. HASSIÆ
LIN. CASSELL.

LANDGRAV. HASSIÆ
LIN. DARMSTATT.

C. DE MANDERSCHIED
IN KAYL.

L. 3. c. 23. p. 634.

C. DE MOERSBERG.

L. 3. c. 23. p. 638

EPISC. MONASTERIENSIS.

L. 1. c. 59. p. 245.

EPISC. PADERBORN, ET.
MONASTERIENS.

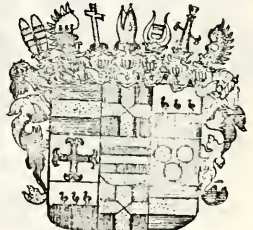
L. 3. c. 24. p. 641.

C. NASSOVIÆ LIN.
SARAPONT.

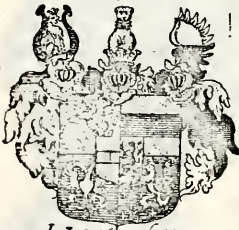

L. 3. c. 25. p. 642.

C. NASSOVIÆ LIN. SARAPONT.

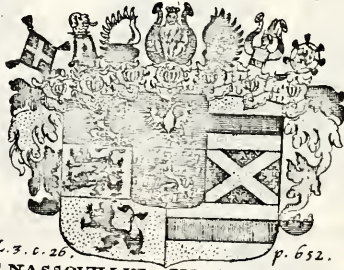

L. 3. c. 25. p. 642.

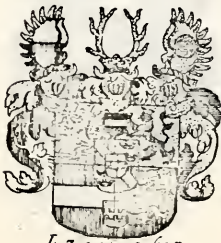
L. 3. c. 26. p. 652.

PRINC. ARAUSION EX
NASSOV.

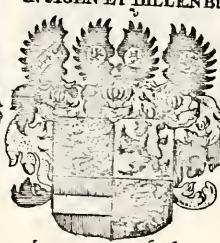

L. 3. c. 26. p. 652.

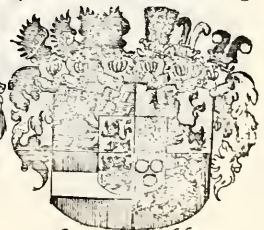
PRINC. NASSOVIÆ LIN.
IN SIGEN ET DILLENBURG SIGENS. (Princ. Willh. Maurer)

L. 3. c. 26. p. 657.

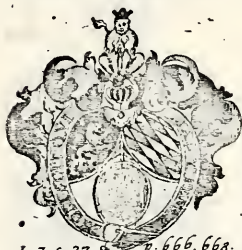

L. 3. c. 26. p. 656.

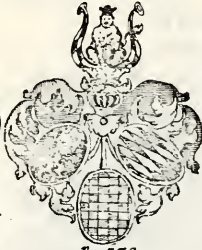

L. 3. c. 26. p. 664.

ELECTOR PALATINUS C. PALAT. RHENI LINEA C. PALAT. RHENI LINEA
RHENI. SIMMERENSIS. NEOBURG. ET SULTZ-

L. 3. c. 27. p. 666. 668.

p. 672.

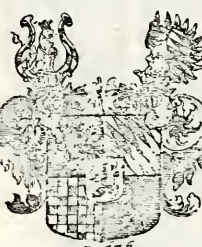

p. 673.

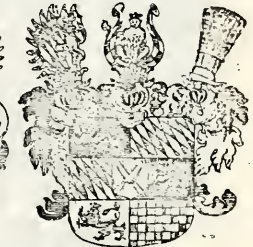
C. PALAT. RHENI LINEA C. PALAT. RHENI LIN. ABBAT. QUEDLINBURG
BIPONTINA. SPANHEIM PRIORIS. EX C. PALAT. SPANHEIM

p. 675.

p. 676.

p. 677.

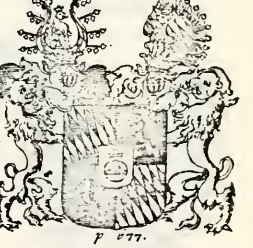
C. PALAT. RHEN. LINEA C. PALAT. RHENI LIN. VEL ELECTOR ET DUX
SPANHEIM. (Duc. Christiani) DENT. ET EX SPANHEIM BAVARIA.
Duc. Joannis Caroli.

p. 676.

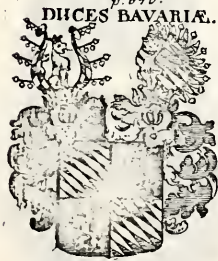

p. 677.

p. 677.

DUCES BAVARIAE. EPISC. FRISING. ET RATISPON EX D. BAVAR. C. DE WARTENBERG.

p. 679.

p. 679.

p. 680.

REX POLONIA.

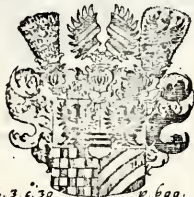
TXXI.

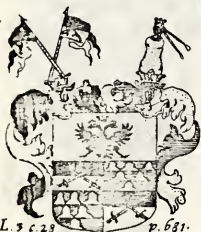
L. 3. c. 30. p. 688.
DUC. LIGNICH ET BRIEGA.

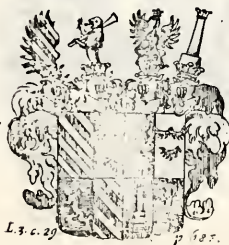
L. 3. c. 30. p. 699.
DUC. MONSTERBERG ET GLESA.

L. 3. c. 30. p. 699.
MARESCALL. DE PAP-
PENHEIM.

L. 3. c. 29. p. 681.
BAR. DE POLHEIM.

L. 3. c. 29. p. 681.

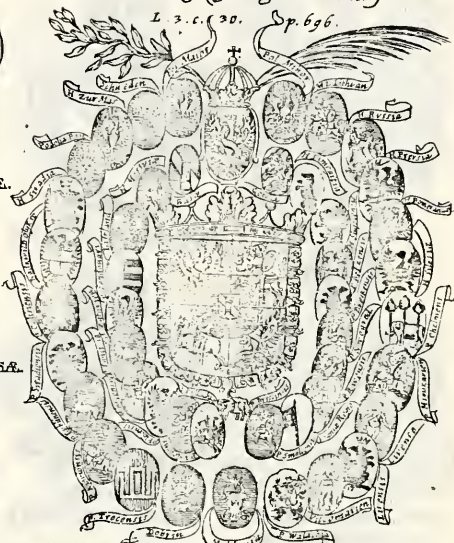
L. 3. c. 28. p. 684.
C. DE SAYN.

L. 3. c. 32. p. 703.

REX POLONIA.
(Regis Sigismundi III.)

L. 3. c. 30. p. 696.

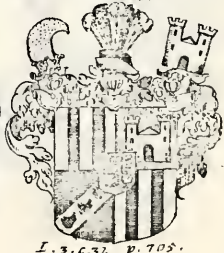

C. DE REICHERG ET
ROTTELVEN.

BAR. DE TOLHEIM.
(Lin. Wartenburg.)

L. 3. c. 29. p. 686.
C. DE SAYN ET WITGEN-
STEIN.

L. 3. c. 32. p. 703.

BAR. RAUBER.

DNDE SCHENBURG.

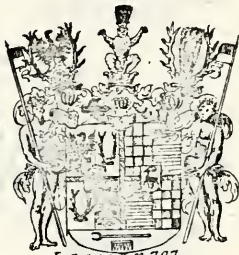
C.DE SCHWARTZENBURG.

L. 3. c. 31 p. 701.
C. DE SULTZ.

L. 3. c. 33. p. 707.
DN. DE TAUTENBER.

L. 3. c. 34 p. 707.
C. DE TAXIS.

L. 3. c. 35 p. 711.
EPISC. TRIDENTINUS.

L. 3. c. 36 p. 713.
EPISC. AUGUSTAN

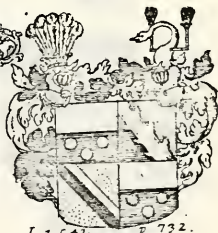
L. 3. c. 37 p. 713.
DE FREYBERG BAR.
DE HUSTINGEN.

L. 1. c. 38 p. 717.
EPISC. EICHSTATT.

L. 1. c. 40 p. 729.
C. DE KIELMANSECK.

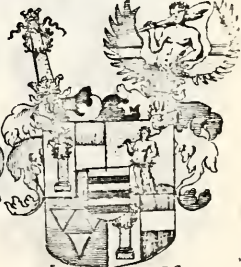
L. 1. c. 41 p. 732.
BAR. DE KIELMANSECK.

L. 3. c. 42 p. 733.

L. 3. c. 44 p. 737.

L. 3. c. 44 p. 738.

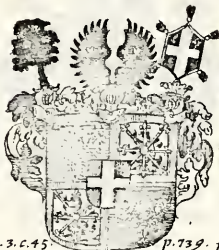
BAR. DE GRUNTHAL.
T. XXXIII.

L. 3. c. 43. p. 735.

ELECT. ARCHIEPISCOP.
MOGUNTINUS
(Com. Anselmi Francisci &
Ingelheim.)

C. DE LEININGEN ET
DAGSBURG.

L. 3. c. 45. p. 739.

C. ORTENBURG VET.
PROSLA.

C. DE METTERNICH IN
WINNABERG.

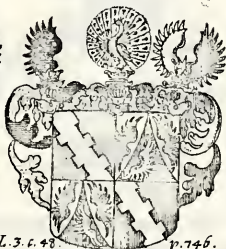
L. 3. c. 46. p. 741.

C. ORTENBURG CARINTH
(Ex Salamancid.)

L. 3. c. 47. p. 743. L. 3. c. 48. p. 746.

C. ORTENBURG IN CARINTH PRINC. OSTFRISIA. S.
(ex Widmannys) Frif. Orientalis.

L. 3. c. 48. p. 758.

C. OSTFRISIA. ET RIET-
BERG.

L. 3. c. 49. p. 762.
BAR. DE RECKE
(von der Recke.)

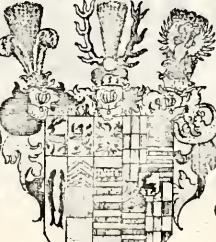
L. 3. c. 49. p. 760. 762.
C. DE STOLBERG.

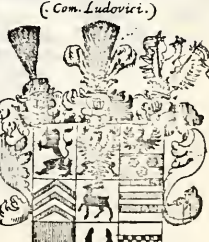
L. 3. c. 49. p. 762.
C. DE STOLBERG.
(Com. Ludovici.)

L. 3. c. 50. p. 764.

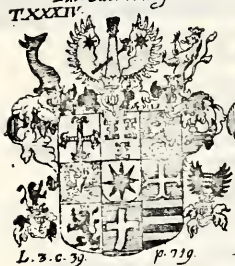

L. 3. c. 51. p. 771.

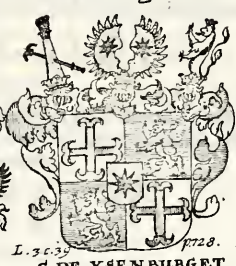
L. 3. c. 51. p. 765.

C. WALDECCIA.
Lin. Culenburg.
LXXXIV.

L. 3. c. 39 p. 719
C. DE WOLFSTEIN.

C. WALDECCIA.
Lin. Wildung

L. 3. c. 39 p. 720
C. DE YSENBURGET
BUD.

C. WALDECCIA.
ciuid. Linea

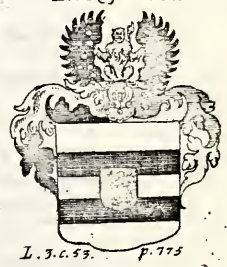
L. 3. c. 39 p. 728
C. DE YSENBURG ET BUD.
Lin. Kesteebacens.

L. 3. c. 52 p. 773.

L. 3. c. 53 p. 777.

L. 3. c. 53 p. 775

MODUS DESIGNANDI COLORES ET TINCTURAS.

Argentum. Aurum. Rubenscolor. Cæruleus. Niger. Viridis. Vellus her- Vellus var-
d'argent. d'or. De gueules. d'azur. De sable. de sinople. mionicum. um. de var-
dehermines res.

weiß od.
Silber.

Gold od.
gelb.

Roth.

Blau od.
lafür farb.

Schwarz.

Grün.

Hermin

Eilenhüt-
Fructer. lein.

SECTIONES SCUTORUM

Transverse Bipertitum
Sectum. party
coupé.

Zwisch ge.
spalten.

Nach der
länge ge.
theilt.

Diagonali
dextra linea
Sectum...
tranche

Schreg
rechts ge.
theilt.

Diagonali
sinistra sec-
tum-taille

Schreg
links
getheilt.

Fripertitum.
tiercé enpal

Zweymahl
nach der länge
getheilt.

Bis sectum.
tiercé en
falso.

Zweymahl
Zweymahl
nach der länge
Zwisch ge.
spalten.

Bis diagonaliter sec-
tum tiercé en bande
ou barre

Zweymahl
Schreg
getheilt.

Quadri par. Indecussim-
titum. eslar. quadri parti-
tulo. eskartelc
en sectour

De vierdt
oder
Quartiert

Schreg ge.
vierdt od.
Quartiert

PROLEGOMENA

Continentia

Commentarium Historicum in insignia Serenissimæ Domus
Saxonicæ 1668. editum, & jam in nonnullis emendatum atque
auctum.

ARGUMENTUM

PRO O E M I U M.

Cap. I.

De Scuto. Sect. I. Scutum Electorale.

1. Scuti dispositio. Mos plurimum areolarum.	Landsberga Osterlandia. Ejus Domini.
2. Leo Thuringicus. Differentia ab Hassiaco.	Lipsiæ scutum.
Defectus libri armorialis.	20. Orlamundanus s. Vinariensis comitatus.
3. Thuringia. Ejus Domini. Ex Carolinis.	Quomodo ad Saxones.
Landgraviis. Successio ad Misnicos.	21. Leo diversis coloribus tinctus. Exempla
4. Leo Misnicus. Atarctiones.	alia. Pleisnensis terra.
5. Fascia Saxonica. Serti rutacci origo. Ab	22. Jus vetus in Ducatum Sœvevia. Omissum.
alio familia ascitum.	23. Magdeburgius Burggraviatus. Burggra-
6. In Maschvitzo scuto sertum.	viorum series. Ad Electoralem familiam.
7. Saxonia. Duce ex Bilinguis. Guelfis. Ascen-	24. An scarabei cornua, vel vaginarum ex-
dit. Successio ad gentem Misnicam. Con-	tremitates? An circuli angulares?
fusio cum Duc. Saxonia. Equus ve-	25. An nota Angria? Brenæ Comit. Tessera ali-
terum Saxonum.	quando ad alios translata.
8. Carthaculus radiatus. Aelins Gracilis. Fi-	26. Rosa, an Angleria? Altenburg.
gura alius usitata familia.	27. Eisenberg Com. An cum Isenburgiis iidem.
9. Circa sara. Jus ad Saxones. RATIO. HISTO-	Disserniculae colorum variatione.
RIA.	28. Fascia tessellata. Comitatus Marcanus.
10. Leo Juliacensis. Comites Juliaci. Marchio-	Ejus principes. Præsentiones in eum.
nes. Duces.	29. Ravenspergii cantherii. Ravenspurgiis in
11. In Saxonum in Ducatum.	Sœvevia.
12. Montanus s. Bergensis Leo. Montium	30. Scutapura. An insignia? Regalia s. bluts-
Demens.	fahn.
13. Anula Palatinatus Saxonia.	31. Gallina Hennebergica.
14. In Palatinatus dignitas. Conjectura.	32. Insignium paronomasticorum s. loquen-
15. In Vicariatus Saxonia ex hoc Palatinatu?	tium defensio.
16. Palatinatus Thuringia.	33. Hennebergius principatus. Quomodo ad
17. Res Lusatae. Lusatia inferior. Ejus Domi-	Saxones?
ni Redit ad Saxones.	34. Enses Electorales. Marefcallorum tessera.
18. Lusatia superior. A Bohemis ad Saxones.	35. Dignitas Electoralis collata Friderico bel-
19. Landsberga. Plura ejus nominis loca.	licofo.

Sectio II. Aliorum Ducum Saxoniae scuta.

1. Differentia ab Electoralibus.	8. Clavis & Gladius Episcoporum.
2. Scutum D. Arnulfi Parmula media.	9. Episcopatus Citicensis s. Naumburgius. Hi-
3. Magdeburgius Archiepiscopatus. Ejus hi-	storia.
storia.	10. Scutalinea Ernestina.
4. Barbienfis Comitatus.	11. Scutum Ducis Joannis Georgii Isenacensis.
5. Scutum Ducis Christiani.	12. Sayn, Wittgenstein, Homburg & Freisburg.
6. Episcopatus Merseburgius. Historia.	13. Scutum Ducis Friderici Gothani. Thonnen-
7. Mauritii Ducis Chypens.	sis dynastia.

14. Veterum Ducum scuta. Friderici. Ioannis. Alberti.	17. Scutum Iuliano - Clivia successione aeternum.
15. Ioannis Friderici. Georgii. Henrici.	18. Ioannis Friderici filiorum. Romhild.
16. Mauritii. Augusti. Ioannis Friderici. Ioh. Wilhelmi.	19. Burgravatus Wirceburgius.
	20. Conclusio.

CAP. II.

De Apice vel timbro & galeis.

1. Apex. Galearum usus. Earum situs. Discrimen.	11. Aliorum laterculorum apices. Palatinatus utriusque. Landsberga. Magdeburg. Burggrav.
2. Lusatia superior. Ala.	12. Hennebergici Principatus.
3. Clivia. Taurinum caput.	13. Orlamunda. Brenna. Pleissa. Eisenberga. Aldenburghi.
4. Cornua. Folia dependentia. Thuringia.	14. Marca. Ravensberga.
5. Saxonia. Electoratus. Columna an pileus?	15. Regalium.
6. Differentia apicis à scuto. Vethini Comitatus. Misnia marchiones.	16. Scuti appendices reliquae.
7. Iuliacum. De Figura dubium.	17. VVeckii promissa explicatio insign. Saxoniorum.
8. Montanus Ducatus. Cauda Parvonia.	18. Votum.
9. Inferior Lusatia.	
10. Ducalis linea galea.	

PRO O E M I U M.

DEnatura vel iure insignium gentilitiorum generatim agere, alienum ab hoc loco, & ad partem primam huius operis spectat, quam Deo volente proxime publicæ luci exponemus. Hic vero, ut disciplinæ huius, quam nostris majori ex parte ignotam iusta methodo tradere constitui, aliquis prægestus exstaret, specimen solum Heraldicæ tractationis exhibere, & quod in primis ad rem visum est, huic fini in *Saxonice Serenissimæ* familiæ emblemate juxta fecialium scita considerando occupari decrevimus. Hoc tamen omnino prænotandum est, omne illud, quod Heraldica scientia in insignibus explicare solet, ad duo fere capita, *scutum* & *apicem*, quorum utriusque tamen sunt appendices, referri: unde nobis etiam in duobus illa Saxoniorum armorum decora illustranda fuerint.

§. 2. Porro unum, antequam rem ipsam aggredior, præmonere necesse est, videlicet non probare nos *mysteria*, quæ plerumque æ signis aut coloribus elicere vulgò volunt, nullibi quam in poematibus ferenda. Vel si quis illa omnino nolit improbare, utatur per me suo sensu; mihi stat animus eorum in hac meditatione non facere mentionem. Sit ergo Leo Symbolum magnanimitatis heroicæ, bellici roboris, clementiæ erga subditos & devotos, gratitudinis, prudentiæ, principatus; Aquila victoriæ, celsitudinis, perspicaciæ &c. Bos roboris, utilitatis, castimonix, temperantiæ, modestiæ, justitiæ, tolerantæ, laboris, fortitudinis, &c. Rosa refectiois, liberalitatis, status florentis, gaudii, spei; pali & cantherii sustentationis publicæ, &c. & liberum sit cuique, suis delectari allusionibus, dum mihi etiam fraudi non sit, de illis, quibus non capior, tacuisse; neque necessitas imponatur, ea tradendi, quæ extra eos usus, ubi lusus ingenii patere campus debet, non probo. Alioqui si quid solidi in illis rebus quaeratur, male de ista Heraldica seu insignium arte mereri videntur, qui illa vanitate non se tantum, sed ipsam disciplinam, nullo huius vitio comperto, apud alios risui exposuere. In eos certe omnino quadrant, quæ Doctiss. David Blonde. *Geneal. Franc. T. 2. p. 164.* in universam scutariam scientiam dicere apparet. *Nec ipsis, inquit, aliis que per totam Europam regibus defuere Mysteriorum inventores, qui ubique scientiam, quam Heraldicam vocant, aggressis quotidie de re arbitraria, & per se nihili, placitis tradiderunt, & aliis ad colendum obtulerunt.* Et p. 263. *Quomodo cumque de leonibus & aquilis, de aurei, coccinei, carulei coloris excellenti philosophari libeat, omnium in incerto esse, ipsisque principum & magnatum compugnantibus factis (dum sua quisque voluntati obsequitur, & symbola*

Symbola symbolis mutat, & paronomastica ex occasione tantum sumta, aliis quibuscunque præfert scutaria artis nova & ludrica placita concuti, &c. Ante Blondellum, etiam de Germaniæ historia bene meritus Marquard. Freherus Orig. Palat. P. 1. cap. 13. ita ait: *in causis colorum, naturam & præstantiam atque inde deductos significatos subtilius inquirere ob veterum circa illos superstitionem frustra sit.* Confert Celeb. Joh. Limn. Jur. Publ. addit. T. IV. ad 2. 7. p. 241. Cl. Franc. Menestr. verit. art. du blasf. cap. 3. p. 88. ubi omnem eam inquisitionem non inutilem tantum, sed & ab arte Heraldica alienam esse, & solis poetis dignam decernit.

§. 3. Porro alii quoque suspicioni eundem est obviam. Erunt fortè, qui insignia hæc minoris splendoris aut dignitatis esse existimabunt, quod pauciores laterculi figuras, quas *honorabiles* (*pieces honorables*) appellare solent feciales seu heraldi, ferant: videlicet tantum quinque: cum reliqui animalium aut alioqui naturalium rerum imagines contineant. Sed noverit ille, quisquis ita sentit, regulam, qua nobiliora insignia censent, quæ signis istis imaginariis, ab arte aut natura nihil trahentibus, abundant, ipsa praxi universali Regum & supremorum principum refelli. Conf. præfat. Menestr. verit. art. du blasf. c. 18. p. 332. Si enim Imperatoris, Galliæ, Hispaniæ, Angliæ, Scotiæ, Daniæ, Sueciæ, Poloniæ, Portugalliæ Regum scuta intuearis, nulla harum honorabilium figura occurrit. Cum his ergo Serenissimorum nostrorum Principum insignia damnari aut vilipendi oporteret. Potius hæc oriri posset conjectura, *honorabiles* illas figuras, nomen adeptas esse, non quod solum illa præcipua honoris monumenta sint, sed ne solis his linearum ductibus alius omnem honorem abjudicare auderet: unde etiam nomine illis vindicandus ipse fuit.

CAP. I. DE SCUTO.

A Scuto, quod apud Joh. Limn. Jur. publ. 6, 6. 47. non ineleganter tabulæ, quæ gladio ascribendis recipiendisve fortitudinis (adde, avitorum dominiorum) notis idonea sit, comparatur, nobis nunc initium faciendum est: in cujus figura determinanda, tantum non ad superstitionem usque Galli curiosi sunt, non etiam Germani, quibus haud semper eadem figura placuit. Illis præcipue probatur, quæ, cum superius quadratum pingere institueris, inferioribus angulis ad rotunditatem leviter flexis in cuspidem desinit. Nostri elegantiae causa latera & summitatem non minus opere sculptorio condecorant, ut à scuti figura longius abeat. Id genus *Cartouches* apud Gallos audit, & nescio qua causa vulgò civitatibus tantum & Italis Principibus attribuitur, ceterè nostris proceribus æque in pretio est.

Porro in Scuto (quod apud Saxonos nostros nunquam inclinato, *escu couché*, sed semper recto situ vidisse memini) sectionis modus præcipue observandus est. Hic autem non omnibus Saxonice Principibus idem servatur. Quamvis enim Germani nostros subdistinguenti lines & personas unius stirpis, per varias additiones vel diminutiones, modi, qui Galliæ familiares sunt, & *brisures* dicuntur, (vide aliquando hoc de argumento nostram artem Heraldicam. L. 1. c. 8.) haud æque in usu sunt; non tamen impedit, etiam fratrum, nedum agnatorum scuta ita inter se differre, ut laterculos plures numero paucioresve vel diversos contineant; prout vel personæ vel lineæ aliqua dignitas, principatus aut prætensio peculiare sunt. In Saxonica gente, quæ ex Misniæ Marchionibus prodiit, duo hodie præcipui rami sunt, quos *Ernestus* & *Albertus* Friderici Placidi filii sub finem seculi decimi quinti ex se produxerunt. Cum in Ernesti posteritate initio Electoralis dignitas fuisset, ea dein ad *Albertinam* domum translata est. Unde nunc *Electoralis* ramus in 4. fratribus, quorum quivis aliam scuti divisionem vel peculiare areolas servant, subsistens: *Ernestinus* autem quondam etiam *Altenburgicum*, & *Coburgium*, nunc *Vinariensem*, cujus surculi *Isenacensis* & *Icunensis*, & *Gorhanum* palmites complectens, totam hanc Celebrerrimam gentem constituunt. Ut vero ordine procedamus, primum Electorate scutum lustrare necesse erit: dein quæ cum aliis fratrum aut gentilium clypeis communia vel diversa sint, ad jungeret constituimus.

SCUTUM ELECTORALE.

HOc scutum, ut præter *Pauli Fürst. Wapenb. P. 3. p. 4.* monetæ & sigilla docent, bis ad perpendicularum, septies tranversim sectum est, imposita media parmula. Gallus diceret, *parti de deux traits, coupé de sept, & un écusson sur le tous.* Nostri: *zwoen mal der längen nach getheilt/ und 7. mahl nach der breite gespalten.* Itaque areolas 22. inque illis varias ditionum, jurium & dignitatum figuras complectitur: more nostri seculi. Nam olim eundem in usu non fuisse, ut ob præcipua dominia infererentur schemata peculiaria, exempla varia docent. Sed sola non est *Saxonica domus*, quæ exceptis illa consignandi consuetudinem servat; majori certè jure, quam cum apud exteros sæpè familiarum, quæ quocunque modo affinitate se contingere credunt, stemmata sub nomine, *escus d' alliances*, suis *δενυκτων* inserunt. Observatio alia est *Limæi Jur. publ. Tom. 5. addit. ad 5. 15. p. 455.* non contemnenda, quod & hæc & aliæ Serenissimæ familiæ plures, multoties in insignibus eas exprimenta ditiones, quarum titulum negligunt: quod ex consuetudine quam ratione certâ repetere ille mavult.

§. 2. Sed tempus est, ut singulos laterculos examinemus: in quibus summi ordinis primus *carculus leonem ex argento & minio fasciis transversis variegatum* (mit roth- und weissen strichen in die quer zertheilt/ seu *d' azur au lyon burellé d' argent & de gueules*) exhibet. Leoni coronam auream imponunt communiter, ac ita etiam *Petrus Albinus Meisn. Landchr. tit. 15. p. 192.* In monetis (conf. *Joh. Jacob. Luckii Syllog. Numism. p. 105.* & alibi) corona hæc non ubique conspicua est, & omnino omittitur in *Fürst. Wapenb. P. 3. p. 6.* quod malo dicere, *ἀβελήια* sculptoris factum, quam ut in dubium coronam ipsam revocarem. Hujus etiam metalli linguam & falculas, si quid conijcere licet, esse suspicor, ex eo quod *ὡς Πρι τὸ πονὸν* coronæ, non verò ipsius figuræ, colorem illa imitari amant. Porrò ipsa *Leonis*, qui inter quadrupedes princeps ferri solet, figura, etiam si regia non ilico nota, (ut adversus *Chiffletium*, superius allegatus *Blondell. Geneal. Franc. T. 2. p. 353.* ostendit) sed ejus usus paulatim ita communis factus sit, ut in proverbium abierit, *sitiōn' as point d' armes, prens le lyon.* (*Mensfr. verit. art. dubl. sc. 17. p. 315.*) dignum tamen magnis proceribus *δενυκτων* est, & semper ex præcipuis signis æstimatum. Conf. *Sam. Bochart. Geogr. Sacr. P. 1. L. 4. c. 12.* De distinguendo hoc Leone ab altero Hassiaco (Quem vide in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 8.*) alii non parum laborant. Nisi nostro leoni coronam vindicasset, ejus defectus luculentam differentiam poneret. Primus è Germanis, qui in signum excolere historiam studuit, cum laudem nominandus, *Theod. Hæping. de jur. insign. c. 6. p. 5. §. 10. m. 2. n. 797.* quæstionem tractat, sed etiam si n. 799. diversitatem affirmet, ejus tamen modum non explicat: nisi quod *Sebastiano Münstero Cosmographo* subscribit, dicenti, *wie sie dann einen gleichen Schild führen/ außgenommen/ daß die rothen Strich im Löwen versetzt seyn.* Luculentius discrimen, me judice, esset, si ex communi sententia Hassiacus Leo decem transversis cæniis exaretur. Quamvis enim adhuc modum etiam *Thuringicum* pingat, & describat de insignibus præclare meritis *Cl. C. Oronce Finé, Cogn. de Brianville, in jeu d' armoir. p. 238.* *burellé d' argent & de gueules de 10. pieces:* atque in idem terminis ante eum *Leutarix* artis cætero qui peritissimus *Joh. Jac. Chifflet. inf. gentil. Eqq. A. V. 96. p. 60.* domesticis tamen testibus *Albino & Sachs in Kayserchr. P. 3. p. 176.* qui quaternas fascias nostro inductas tantum memorant, fidem adhibere malo (vid. infra L. 3. c. 23. n. 11. p. 538) Sed & quod hic leonem in *levam obversum* (*contourné*) observat, rectius non notasset. Neque enim id leoni huic perpetuum, sed areæ situs ex more Germaniæ in causa est. Quamvis videlicet regula Gallis universalis sit: (quæ apud *Mensfr. abrégé Methodiq. des arm. p. 58.* duodecima est.) Ut animalia ad dextram convertantur, nostræ tamen gentis consuetudine aliud introductum est, ut elegantix causa in dextrum, quæ in dextro scuti latere pinguntur, animalia spectent, nulla situs illius peculiari ratione. Quod *Mensfr. in verit. art. du Blas. c. 10. p. 122.* exprimit. *Les Allemands pour donner une plus belle forme à leurs écussons les mettent souvent contournés dans leur écartelures pour affronter les quartiers.* Non possum non notare hac occasione defectum non contemnendum libri nostri armorialis *Wapenbuch* quod post *Sibmacherum* superioribus annis *Paulus Fürst* Norimbergæ edidit: cum ne-

quo qua persuasione, ut elegantior sit species, in primis in prima & secunda parte, distincta inter se insignia ad eundem modum, ratione figurarum & galearum invicem obverterunt, ut prima & secunda, quarta & quinta, obliquo situ, altera alteram respicerent patris, solum medium scutum & galea situ pingerentur ad verso. Quod si exteri intueantur, præter alias suspiciones sequiores, quas de familiis (quibus fors primam & quartam stationem obtulit) concipere possunt, saltem causam aliquam tubesse, & eam solite indagandam, credent. Certè si pictores inde scutum aliquod nobile excerpte volunt, animalia suo situi restituere debent, nisi eundem, quem in libro figuræ tenent, situm servantes non semel errare, & inscitæ notam apud externos contrahere, aut certe his crucem figere malint.

§. 3. Hic Leo *Thuringiam*, Franconia, Hassiæ, Brunsvicensis agri, Magdeburgicæ diocæses, Anhaltini Principatus, Misniæ atque Voilandia limitibus inclusam, nemine contradicente, designat. Quamvis de eo, an Ludovico Barbato Conradus Salicus, an Ludovico III. Lotharius II. Imperatores eum concesserint apud *Albin. Misn. Chr. Tit. 15. p. 192.* disputari videam. Nos hic de Thuringorum vetusta gente, ejus origine & regimine multa recensere super sedemus: cum, qui de his plura scire desiderat, ad annales & Chronica Thuringiæ, quæ authoribus *Zacharia Riccardio, Joh. Bechero, Frid. Schmidlino, Joh. Binhardo*, exstant, remittentes. Pauca nobis sufficiant. Thuringos suo subdidit scepro, juxta *Chron. Joh. Tilis A. C. 495.* Francorum Rex Clodovæus, cum prius proprios reges illi habuissent. Quod vel ex eo liquet, quod Childericus R. Francorum, cum suorum incurrisset odium, apud Thuringos tantisper refugium habuit, donec ope fidi sui Winomari seu Videmari reduceretur in regnum, vid. *P. Aemil. L. 1. p. 5.* Mantis provincia in potestate Caroli M. posterorum (unde forte, qui huic Imp. hilia attribuunt, in quibus strenue pugnat *Joh. Ferrand. epinic. pro lit. 6.* hilia arcescent, quæ Thuringiæ sub Francorum potestate constituta afferunt, & Erfordia adhuc conspici testantur) & in hujus nepotibus Ludovicus Germanicus dictus cum reliquis Transrhenanis eam obtinuit. Demum *Ludovicus* cogn. *Barbatus* ex eisdem Caroli M. profapia oriundus, Caroli, qui Dux Lotharingiæ ab Hugone Capeto regno Franciæ exclusus, hætenus masculam summi illius Imperatoris progeniem clausisse ei debeatur, filius (quod probatum dedit adv. *Chiffletium, Eruditissimus Blondell. Genealog. Fr. Plen. assert. T. 2. p. 33. 34. seqq.* & ob hoc, si quid argumentum adversarii Chiffletii efficeret, omne illud commodo Hassorum & nostrorum Misniorum s. Saxonum cessurum credidit. d. l. p. 280.) novam Principum hujus ditionis orsus est ferri. Cum enim infortunio paterno oppressus, in Germania per fugam quævisisset, juxta diligent. *P. Lang. Chr. Citiz. ad ann. 1025.* à *Bardone* Archiepiscopo Moguntino Vicedominus Thuringiæ constitutus est. Cui titulo post hæc *Conradus Imp.* proprio beneficio ipsius *Thuringiæ & Hassiæ* dominium adiecit. Sed & uxoris *Cæciliæ Sangerhusana* dos agri non contemnendum modum complectebatur. Ab hoc reliqua principum progenies descendit, postquam in nepote *Ludovico III. Ludovici Saltatoris* filio accessisset *Landgraviis* s. Comitis provincialis dignitas. Cum enim eoque peculiates *Marchiones Thuringiæ* fuissent, quorum seriem recenset *P. Albinus Chr. Misn. p. 410. 411.* Lotharius Imp. ad quem ab uxore hæc ditio, suo ex Hedvige filia genero, præfate Ludovico III. eum titulum & quod aliquibus videtur, hanc tesseram concessit. Post patrem filius *Ludovicus IV. Ferrus* & nepotes *Ludovicus V. Mitis* atque *Hermannus* præfuerunt Thuringis. *Hermannus* successere filii *Ludovicus VI.* qui Sanctus cognominatur, & *Hermannus* genuit, veneno ab anu Bertha Sebutgeni 1241. interemptum, atque *Henricus*, cogn. *Raspo*. Hic à factione Papæ Imperatoris titulo maclatus, & *Friderico II.* oppositus est: Sed 1247. 16. Febr. ex vulnere ad Ulmam accepto decedens Caroli M. posteros mares terminavit. Hoc mortuo controversiæ factus locus: cum hinc *Henricus Illustis M. Misniæ, Theodorico* comite *Weissenfelsio* ac *Luditha seu Intha* Thuringica *Henrici & Ludovici* sorore natus, illinc *Sophia* Ludovici filia successione sibi arrogarent. Cum *Sophiæ* agnationis nomen prodesset, pro *Theodorico*, præterquam quod olim *Witikingæ* stirpi hæc ditio paruerat, sexus fuit, atque ab Imp. *Friderico II.* juxta *Albin. Chr. Misn. Tit. 15. p. 191. ex Monacho Pirn.* concessa erat 1247. expectativa. Quibus titulis procerum voluntas accessit, principem vicinum & amicum ad gubernacula vocantium. Interim *Sophia* Brabantina pro filio *Hentico*

puero *Hassiam*, adjuza aliquorum ex Ordinibus favore, occupat, & in sua verba sacramento adstringit. Nec tamen lis ita sopita est: verum, cum certum Imperio capere non esset, cujus iudicio causa dirimeretur, 1255. in bellum utrinque prorupere. Varius illud Marte gestum est, ut tamen ad extremum Sophiae causa, capto Alberto Brunsvicensi, auxiliari Principe, inferior videretur. Profuit hoc, ut tandem pax inter partes contententes fieret, quae artes ad Werram lytro quidem Alberti Misnici concessit, Sophiae cederent, & ita Hassia atque Thuringia diversos inciperent habere dominos. Conf. *Fabric. Saxon. L. 2. ad ann. 1258. seqq.* Quinimo occasio etiam hac contentione data est actiori inter utramque domum Mitnicam & Hassiacam unioni: quae ab aliis quidem ipsa *Confraternitas* creditur, postea potius 1373. inita: à *Limneo* autem *Iur. publ. 4, §. 161.* ostenditur, fuisse confederatio, *Erbvertrag* non *Erbvereinigung*. Conf. eundem *Tom. IV. addit. ad h. l. p. 621. & T. 5. p. 302.* ut & *Celeberr. Bened. Carpzov. Disp. de pacto Confrat. Saxon. Hess.* Ea Confraternitas hodie quoque durat, ut seu plane eundem seu non multum diversum leonem in utroque scuto comparere, mirum esse non debeat. Quamvis autem post tot secula & factam transactionem supervacaneum plane sit, Hencici agere advocatum, ejusque juri exponendo infundare, sufficit tamen notasse, quod illud regulae incumbat, quam in causa non dissimili doctissimus historicus *Joh. Carannuel à Lobkoviz in Phil. prud. R. Lusit. demonstr. L. 5. disp. 3. p. 417.* non ponit tantum, sed multis Jctorum auctoritatibus, quas excerpere vel huc adscribere non necesse duco, statuminat, quod Agnata non debeat Cognato praeponi, si uterque in eodem gradu existat. Aliud axioma feudaliū doctorum adv. Sophiam militabat, cum semel exclusam feminam (contigit id Sophiae, cum patruus Henricus principatum susciperet) semper exclusam manere vulgo asserere solent. Verum antiquos tumulos refodere, aut quae decertata sunt redordiri bella, (nam Sophiaetiam speciosis ac validis argumentis non destituebatur) nulla nos necessitas cogit.

§. 4. Diu nos Thuringicus leo tenuit: huic alterum *Misnicum* addamus, qui opponitur in laterculo primi ordinis tertio vel sinistro *aureo*, & *niger* (quo colore tantum in Syria reperiri eos non nemo auctor est) *linguam & falculas coccineas* erecto situ protendit. (*d'or au Lyon de sable, armé, & lampasse de gueules.*) Neque de figura amplius quid addere necesse est. Symbolum esse *Misniae*, quam hinc Thuringia & Saxonia, illinc Lusatia & Bohemia includunt, modo diximus. Qui hujus incolas veteres scire avert, is *Albinum* accedat oportet, fuscè materiam pertractantem: cum post Hermanduros Myforum populum agnoscat, qui à Sorabis Venedica vel Sarmatica gente diu oppressi, ope Francorum demum jugum excusserint, atque aucti colonis Saxonici fines pristinos recuperaverint. Institutus in ea Marchionatus (Qua de dignitate conf. eundem *Albin. Chr. Tir. 9.*) hodiernum durat, & ipso hoc emblemate (aliud enim *Burggraviatus Misnici*, qui diu & usque ad Henrici VII. mortem 1572. penes Illustrissimam Dominorum *Ruthenorum* s. *Reussiorum de Plavia* familiam fuit, quinimo nunc quoque investiturâ Cæsareâ illis Dominis dari solitâ comprehenditur, signum notatur in *Wapenb. P. 2. p. 13.* videlicet, in aureâ parmâ niger decussis. conf. inf. L. c. 8. n. 14. p. 422.) in scuto nostro indicatur. Fuit illa dignitas, antiquam si traditionem non dedignamur, penes *Witkindeos*, ut tamen non una semper linea illâ gauderet. Vide saepius memoratum *Albinum* p. 403. ubi à Friderici Werthinensis filio Brunone orsus, posteros (in quibus *Eccardus* regnum Germaniae affectavit) recenset. Cum vero in *Eccardo II. 1046. al. 1068.* desinisset mascula progenies, ob sororem *Mathildem* uxorem *Theodorici M. Landspergensis*, linea agnata, duplici jure hereditatem crevit. Sed in ea etiam, cum *Dedonis Lusatii*, qui *Eccardo* avunculo successit, filius *Henricus* (patrimoni adversus *Vratislavum Bohemum*, *Henrici IV. dono nixum, defensor*) & nepos *Henricus* ramum finirent, iterum ad patruales successio delata est. *Conradus* enim *Thimonis* filius, *Theodorici* nepos, primus ex illis fuit, qui *Misniam* suae lineae illatam in posteros, absque irretata translatione, propagavit, sub quibus hodiè quoque *Misnia* est. Vid. *Genealogos* in nostris praecipuos *Hieron. Henning. Theatr. General. T. 3. P. 2. p. 112. 13. El. Reusner. Basilic. Genealog. P. 3. p. 269 seqq. Nicol. Rittersh. intab. Misn. March.*

§. 5. Media inter Thuringicum & Misnicum Leones area octo (aliis decem) *transversis aureis & nigris taniis* (alii *stratoria ligna*, minus ex ar-

ex artis modo loquentes, vocant, alii trabes) exarata conspiciunt, *serto viridi rutaceo* (unde etiam Gallorum *Cranclain*, à nostro *Kranzlein*) seu mitella tori superinducto, (*fascie ouverte d'or & de sable au cranclain de sinople brochant sur le tout.* M. Gilb. de Varenn. vocat *bande fleuronnée seu demie couronne de rue perie en bande.*) Originem figuræ huius post *Cranzum* & alios allegatos *Haping. de jur. insign.* c. 6. p. 5. m. 5. n. 710. p. 345. illam prodit: Fuisse Bernhardo filio Ottonis Afcanii, insignia paterna, quæ *Ballesteldum* Comitatum (unde cum trabes has *Joh. Pomarius Sächs. und Niderr. Chron.* p. 161. *Ballen* vocet, insignibus æquivocis hæc adnumerabuntur.) notabat (*Conf. Sibmach. Wapenb.* P. 2. p. 22.) aureis & atris fasciis variegata. Cum vero post Henricum Leonem exautoratum, cuius posterii Serenissimi Duces Brunsvicenses memoriam veteris dignitatis equo Saxonico galææ imposito adhuc servant, 1181. Fredericus Barbarossa Imperator ipsi Ducatum Saxonie contulisset, ipsum orasse, ut aliquo à fratribus suis discrimine arma Ducatus insignirentur: Tum Fredericum, ut erat coronatus per æstum, rutaceam coronam ex obliquo supplicantis Clypeo iniecit. Conf. aliam sed minus probabilem occasionem recensitam à memorato *Haping. num. 712. & Lum. Jur. publ. Tom. V. addit. ad 5. 15. p. 454.* Ex eo & hoc apparet, scutum istud primo in *Ascania* fuisse familia, & ex hac cum dignitate Electorali transisse in nostram. Unde mirari subit, qui factum, ut Serenissimi Duces *Sabaudie* ob originam, quam affectant (argumenta vide, sed si verum fateri velis, valde infirma apud *Samuelem Guichenon in Hist. Geneal. Sabaud.*) Witikindeam, sertum istud rutaceum suis inseruerint Symbolis, cum si maxime à magno illo principe Saxonie illos descendere deur, ipsi tamen parvula hæc non competat. Idem de *Montisferratenibus* & aliis, qui à Witikindo derivari amant, dictum esto. Quod vero fascias nigras & aureas concernit, eas etiam familia Marchionum de *Ceva*, quæ ab Alramo Saxone, æque ac *Montisferratenensis* & *Saluzzii*, derivari amat, & postea Marchiones de *Petra Catella*, ac Duces de *Telsa* in regno Neap. dedit, gestat: quod in memoriam originis fieri haud absurde dixeris. Cum vero postea Genæ familiarum ad pauciores reductæ aliis aggregandæ essent, hæc *Grimaldus* iungi voluit, & assumto nomine *Grimaldorum* rhombos avitis fasciis junxit. *vid. Philib. Campanile dell'arm. p. 208. 209.*

§. 6. Unde vero fiat, ut nobilis familia de *Maschvitz* (*vid. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 154.*) eundem fere clypeum gerat, causam non assequor. Res equidem vulgaris est, figuram insignium aliquam à Principe ex propriis insignibus depromptam Clienti concedi, atque ita favoris singularis & gratiæ dari monumentum: (Quæ de re in nostra arte Heraldica, agerit P. 1. c. 2.) Unde illa in Gallis hliorum frequentia, quibus illustriores exornant scuta, & apud nos aquilæ integræ aut partes earum, Cæsareæ gratiæ munera: insolens tamen (eo excepto casu, quo familia extincta est, quo refero, insigne Suevicum in integrum nunc ab illusterrimis Dapiferis Waldpurgis gestari *vid. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 19.*) in integrum concedi scutum, vel quod in eo principale est sine nota. Gerunt *Albretani* scutum Gallicum, sed quadrantibus rubes in: erpositis: alii hliorum aut stirum, aut numerum, aut colorem mutant, si vel aliquid Principaliu emblematum obinuerint, sibi impense gratulati. Unde si donum Saxonicum suspiceris sertum rutaceum *VVegeleborum* ap. *Sibmach. P. 1. p. 150.* fasciæ obductum, res difficultate caret, quæ in hoc tamen exemplo superest. Si verò quid dicendum, & extra suspicionem erroris Chalcographus ponendus est (fidem enim non semel in his decoxit, cum dextri sinistræ lateris nullam differentiam habuit) differentia in scuto (de galcis nobis sermo non est) in eo poni potest, quod sertum à dextra ad sinistram vergit apud Principes, in *Maschvizio*rum scuto, inverso situ: præterea quæ fasciæ his artæ sunt tres, cæ in Ducali parva quatuor sunt. Quod ultimum saperet modum distinguendi (*brisures*) eum, cum quid ex pleno scuto omittitur, qui hinc inde exempla habet. Vide aliquando præfatæ nostræ artis Heraldicæ P. 1. cap. 8. Eadem quæ de *Maschviziis*, etiam de *Neuenbrunnis* dicta puta. *vid. Wapenb. P. 2. p. 96.*

§. 7. Ex enarratis in proptulo est, *Saxoniam* ipsam nunc notari, cum ei significandæ scutum Bernhardus accepit Cæsaris dono. Cæterum Saxonum natio olim amplissimè habitavit. Singulas ætates, quibus aut prolati aut contracti sunt termini, enumerare longius esset. Sufficit quod Witikindi, à quo nostri, tempore ea latissima fuit, & ex eadem hac familia suos habuit principes. Cum vero ex his Henricus Au-

ceps & posthunc filius Otto I. imperio admoti essent: hic de imperio alias optime, de familia sua non æquè bene est meritis. *Saxoniam* enim (aliis tamen, quam nunc, terminis comprehensam) quam agnatis dare poterat, his præteritis *Hermanno Bilingo* à *Stubekshorn* concessit, virtutem cognitam sanguinis affectui antehabens, imperator solius Imperii studiosus. Ab eo descendere posteri ad *Magnum* usque abnepotem, & *Ortonis Ascanii* atque *Henrici Nigri* è *Guelphis* socerum. Ex his cum *Lotharius Supplinburgius*, qui postea etiam imperavit, aliquandiu post Magni mortem Ducatum tenuisset, primus *Henrici* ex *Wulfdi* Saxonica filius, & *Lotharii* gener, *Henricus Superbus*, alioqui *Bavariæ Dux*, à socero avitam dignitatem nactus ad filium transmisit *Henricum Leonem*. Hunc à *Frider. Barbar.* exauctoratum, & *Ortonis* supradicti nepotem *Bernhardum* Ducatu donatum esse §. 5. dixi. Ita penes *Ascanios* Saxonia per plura Iustria. Nectamen possessio ditionis, quæ olim *Witikingæ* genti dicata fuerat, quoad ab hac exulabat, stabilis esse potuit. Unde cum 1422. *Albertus* ultimus *Ascaniæ* directæ lineæ Elector in vivis esse defuisset, à *Stigismundo Imperatore* virtute sua *Fridericus Bellicosus* M. Misniæ, olim à suis fortunæ & temporum injuria ablatum, sed *Electoralis* axiomate interea ornatum, Ducatum, atque ita cum fœnore, recepit. Non distiterunt, conquestum esse *Alberti* agnatum *Ericum* de hac *Cæsaris* gratia, quod agnati præteriri non possent: eandemque causam *Sereniss. Duces Saxonie & Angriæ*. (quos *Lauenburgicos* solent vocare) ipso hoc seculo, publicata per *Danielem Matthovium* juris sui, quod in *Saxoniam* habere credunt, deductione renovasse. Sed (quamvis nostram controversiam facere nolimus) *Seren. Misnico-Saxonica* Domus tot Imperatorum investituris, non interrupta ferie concessis, communique Imperiis, eos *Saxoniam* vetos *Duces* agnoscentis, consensu tuta, necesse non habet, veteribus titulis, jus suum, quod ipso annorum lapsu extra dubium poni potuit, tueri (conf. tamen si placet, præter *Albin. T. 16. p. 209. seqq.* in primis *Diligentiss. Frider. Hortleder de Caus. Bell. Germ. L. 4. c. 23.* ubi multa ex *Spalatino, Limn. cum Jur. publ. 3. 10. 2. seqq.*) Et nuper 1671. *Confraternitate* inita cum *Serenissimo Saxonie & Angriæ Duce*, huic gladiorum scuto inferendum jus concessum est. vid. infra L. 1. c. 5. n. 9. p. 32. Sub finem de insignibus *Saxonie veteribus* dicendum aliquid esset, sed inter fabulosa & vera difficulter discernes, si quæ auctores produnt de illis, legas. Sufficiat recentuisse, si quis illis capiatur. Ita ergo apud *Theod. Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 5. §. 3. p. 341.* antiquissima describuntur *Saxonum* insignia, quod securum cæruleum inferna parte exhibuerit *Leonem* & *draconem*, superiori aquilam volantem: Vel, speciatim *Bodonis* R. *Saxonum*, *leonem* rutilum in aurea area & *serpentem* aureum volantem, inferiori scuti parte argentea cum 3. rutilis orbibus, quo triplex cytilis texerit. (Conf. *Diligentissimi Gabr. Bucelin. Geneal. Germ. notit. T. 1. P. 3. p. 58.* ubi ex *leone* primæ atque aliquam *Bodonis*, à quo *Saxonica* gens profata, & *Francorum* cognationem non improbabilerit concipiendam putat) *Witikingi* majoribus & ipsi met quoque equum, forte in memoriam *Hengisti* celebris ex illis ducis, nigrum adscribunt, quem tamen baptisatus in candidum mutaverit, atque ad posterum transmiserit. conf. *Hæping. c. 2. §. 10. n. 1016. & c. 8. §. 1. m. 5. n. 108. & seqq.* Nunc equus ille effrenis *Westphaliæ* notandæ à *Coloniensi* præfule, & originis *Saxonice* indicandæ à *Sabaudis* retinetur (vid. infra L. 1. c. 83. n. 7. & L. 3. c. 8. n. 4.) An verò in solo purpureo vel rubeo salire debeat? disputant *Le Labourcur* & *Menestrier*. Vide hujus *L'art du bl. justif. c. 3. p. 60.* Eundem equum adhuc in *Ducum Brunsvicensium* galea ferocire, dixi L. 2. cap. 9. n. 9.

§. 8. Ita primi ordinis tres areolæ explicatæ sunt: nunc ad secundum ordinem transimus, in quo inter duos *leones* media *rubet*, scutulo *argenteo* in corde impresso, *carbunculo* radiato aureo nodato, *liliato* & *Smaragdo* in medio instructo in rotam aream protenso: de *queules à un cussion d'argent en coeur au rais d'escarboucle pommeté & fleuronné d'or, allumé de sinople, brochant sur le tout.* Phrali *Chiffletus Insign. Eq. A.V. n. 47.* usus sum in hoc quadrante describendo. Alii octo sceptrata liliata in cruce & decussim trajecta volunt: (*acht gelbe lilien stäb*) vel rotam liliis ornatam. *Steph. Pigebius in Hère. Productio* ita enunciat: *Clypeus purpurci est coloris, in ane ejus umbone medio pyropus rotundus (carbunculum appellant feciales nunc temporis) Solis globum rescrens, & octo radiis aureis trifidulis fulgens.* Hic *glyphicum* id esse vult *Aeli Gracilis*, qui stirpis, quam *Aelian* s. *Heliam* à *Sole* nuncupatam ajunt, originem ita delignare constituerit. Sed qui fabulam de

Helia, ejusque correctionem de *Ælio* agnoscere nolunt, hi neque interpretationem istam agnoscent. Est alia illa figura in aliis quoque seculis non insolita. Non jam dicam de insignibus *Navarrenis*, de quibus ut alias disputant eruditi, ita communior multorum sententia, radium carbunculem fatetur. Propius ad hanc figuram accedunt, vel ipsam referunt parmulae *Schenbergiorum* apud *Sibm. sch. Wapenb. P. 1. p. 31. & 111.* (quæ tamen ipsæ ex Clivis derivari amant.) *Greiffenclavium* p. 123. *Dagiburgiorum* p. 2. p. 7. (ex quo subdistinctioni, *pour brisure*, exhibitam figuram dixeris, qua *Dagiburgica* *Liechtenbergicis* discernentur) *Com. 311 der Markt.* p. 18. (nisi vitium ibi suspicari velimus, cum difficulter de *Marcanis* illa figura ostendi possit.) *Burggraviatum de Strassburg.* p. 133. Plures ipse lector curiosus colligere potest.

§. 9. *Cliviam*, qui principatus prope divergia *Rheni*, *Geldria*, *Juliacensi* ducatu & *Montano*, *Coloniensi* Diœcesi, atque *Westphalia* includitur, notari isto emblemate, dubio vacat. Hic verò Comitatus, in quorum antiquitas potestate fuerit, ab aliis malo peti: cum vix fidem mereantur, quæ vulgata traditione de *Elia Gralio* ab *Imp. Theodosio 717.* in comitem investito ferunt. *Conf. fabellam à Limn. jur. publ. 1. 12. 1.* enarratam, & *ibid. n. 2.* quâ ratione *Pighus* eam ad verum revocare conetur. Ex aliis nonnulla ipse occasione *Brandeburgiorum* insignium retuli *L. 1. c. 13. n. 8.* Undecunque verò dicamus vetustiorum Comitum familiam fuisse, certum est, eam in *Ottone*, *Theodorico* & *Joanne* fratribus, seculo decimo quarto defecisse. Cum verò plures essent, qui in ditiones vacuas immitti peterent, *Pervevisi*, *Arceuli*, *Marcani*. Tandem Imperiali *Caroli IV.* beneficio *Adolphus Marcanus*, *Theodorici* prafati ex filia *Margareta* nepos, & pridem *Archiepiscopus Coloniensis* Comitari potius est, ac ad filium transmisit, in cujus gratiam Imperator *Sigismundus 1417.* ducali dignitate *Cliviam* donavit. Duravit mascula progenies *Adolphi*, donec ea 1586. in *Jacobo Duce Nivernio* apud *Gallos*, inter *Germanos* vero 1609. in *Joanne Wilhelmo Duce* deficeret. Sed antequam hoc fieret, *Serenissimæ Saxonicæ* familiaris jus principatus illatum est. Res paucis ita habet. *Ioannes III. Dux Clivensis* & *Maria Ducissa Juliacensis* ac *Bergensis* filiam *Sibyllam Joanni Fridrico D. Saxonie*, qui dein *Elector* fuit, & *Magnanimi* titulo ad posteritatem illustis est, desponderunt. Pactis verò dotalihus, 1526. 8. Aug. initis, & ab *Imp. Carolo V. 13. Maji 1544.* confirmatis statuerunt, ut si *Joannes* & *Maria* nullos masculos heredes relinquerent, & hiterum nullos heredes, ut principatus ad *Sibyllam* & posteros deferrentur. Ita sc. *Clivix* suæ gentis masculis quidem prospicere volvere parentes, si verò illos deficere contingeret, *Sibyllæ* jus aliarum filiarum titulis potius esse constituerunt. Exstitit conditio, cum *Wilhelmus Sibyllæ* frater, filium quidem *Joh. Wilhelmum*, hic verò 1609. motiens nullum relinqueret. Obvertunt quidem alii *Saxonicæ* causæ adversarii, in posteriori calu masculinitatis notam non addi: *Saxones* vero existimant, ipsam materiam subjectam (agitur enim de pseudo Imperii *Masculino*) docere, eam ex priori membro repetendam: quod & confirmatio *Cæsareæ* clarè testetur & *Clivensium* reverfales. Sed & eo sensu à *Saxonibus* pacta accepta esse, cum alioqui vix spes fuisset conditionis, quæ substitutioni posita, aliquando futuræ. Itaque, quod fundatum credidit, juri suo non defuit *Serenissima Saxonica* domus, sed *Joh. Wilhelmo* extincto, quæ sibi debita, quibusvis modis conata est asserere. Imo 1610. 27. Jun. *Rudolphus II. Christiano II. Electori*, & reliquis agnatis, investituram contulit, & per *Electorem Trevirensensem*, *Landgr. Hassiæ* & alios admisionem eorum urfit. Cum postea *Rex Galliæ* & *Respublica Batavorum* partes suæ interposituri viderentur, iterum *Saxones* per legatum *Wolfgangum* Comitem *Mansteldæ*, ne alienis Imperii negotiis se ingererent, rogarunt. Quin & ipsi hereditatis competitors ex parte justitiam causæ visi sunt agnoscere: ut 1611. *Serenissimus Elector Brandenburgicus Interboicensibus* pactis *Saxones* in tridentem ditionum recepturus fuerit, nisi *Sereniss. Palatinus Neoburgicus* suam negasset consensum. Ita cum duæ partes, *Brandenburgicus* & *Palatinus*, postea ditiones inter se partirentur, *Saxonici* juris non habita quidem est ratio, belli etiam turbis persecutio difficilior facta: Verum enim verò necesse nec animus à *Saxonibus* abjecta, recipiendi ejus, quod jure sibi deberi persuasi sunt, unde tituli & insignium retentione hunc animum testatur: tantò magis, quia tractatibus *Irenicis Osna-brugensibus* art. 4. §. ult. ut controversia ordinario processu coram *Cæsareâ* Majestate vel amicabili compositione vel alio le-

gitimo modo sine mora dirimatur, constituatur, adeoque salva prior relicta est præsentio. Consultar qui volet, publica monumenta, imprimis Sächsishe deduction, Sächsishe Apologi. Conf. etiam Ioannis Strauch. Dissert. exoter. 10. p. 277. seqq. Klock. Consil. P. 1. consil. 7. n. 240. seqq.

§. 10. Clivium emblemam medium hinc & inde singuli leones stipant. Ex quibus, qui à dextris est, ac ita secundi ordinis primam aream auream occupat, corpore niger, dentes ac falculas argenteas, linguam rubeam protrudens (*D'Or au Lyon de Jable, dents & armé d'argent, lampasse de gueules.*) Si fides habenda est Chiffletio Insign. Gen. vil. Eg. AV. num. 58. Nam Brianvillius in *jeu d'armoir.* p. 49. Leonem nigrum Juliaccensem armatum, linguatum & coronatum cocco perhibet: sed coronam ei non debere, saltem ex Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4. probari potest. Ortum hujus leonis Hapting. de *jur. insign.* cap. 5. num. 34. à Bullionca ducit expeditione, in qua Belgii proceres leones sumerint: ita enim in Jacobi Meyeri *annalibus Flandr.* legitur L. 6. Alii, quod proprius vero sit, concordati assensu à principibus Belgarum parantibus ire in Syriam expeditionem variorum colorum leones assumptos esse volunt. Unde postea, cum de Belgio in regnum erigendo ageretur, nomen regni Leonum ei destinatum fuisse perhibent. Notro hoc Leone, quod jam dixi, Juliaccensis Principatus notatur; inter Leodientes, Limburgios, Luceburgios, Trevirenses, Colonientes, & Clivios medius. Præfatus Brianvillius f. *Oronce Finé in jeu d'armoir.* p. 138. & in ipso folio, Saxonicum scutum præferente, Geldriam pro Juliaco substituit: unde in leonis & soli coloribus diversum à nobis statuit. At *supra* viri de his literis benemeriti, sed extranei, veniam apud omnes æquos assertores facile reperiet. Cæterum peculiaries olim Comites Juliaccensi præfuere ditioni, (vide quæ notavi L. 1. c. 13. n. 3.) quibus sub Ludovico Bavao Imper. 1329. Marchionum, dein Anno 1356. à Carolo IV. Ducum nomen inditum est. Porro eadem familia seculo decimoquarto Montanâ seu Bergensi ditione aucta est, filia Ortonis Ravenspurgii & Margareta Montanæ heredis Margareta Gerharde Com. Juliaccensi elocata. Ita ditiones unite visæ sunt, verum deinceps denuo separatae, cum Gerhardus vivo patre moreretur, & suis tantum Montanum à conjugè ducatum relinqueret, Juliaccensi penes fratrem Wilhelmum remanente. Sed linea Wilhelmi prima in Reinoldo 1423. defecit, paulo ante accessione Geldriæ aucta. Unde cum agnati Bergenses Gerardo sati *Inlaci* hereditatem sibi vendicassent, Geldriam tamen è manibus Egmondanorum extorquere non potuerunt. Continuati iterum sunt in Montanoram Juliaccenses usque ad Wilhelmum utriusque Ducatus dominum, qui morte sua deductioni masculæ terminum impoluit, atque ita, si certos titulos species, Saxonibus nostris successionem reliquit.

u. II. A principio rem reperere necesse est, ut pateat, quo jure hæc area in seculo Saxonico retineatur: sed paucis & pro instituti nostri ratione, in compendium contrahendo ea, quæ citati §. 9. libri fusius tractant. *Friedericus III.* Imp. 1483. 26. Jun. Alberto Duci Saxonie ob merita contulit privilegium, si contingeret *Wilhelmi D. Juliaci & Montium principatus* morte, aut alias, Imperio vacuifici: ut ipse succederet. Quod confirmavit *Maximilianus* Rex Romanorum 1486. 1. Sept. pro *Ernesto & Alberto*, ut si *Wilhelmus* sine herede masculino feudali exstingueretur, immediatè deferrentur ditiones ad Saxones Duces. Iterum confirmavit idem, jam Augustus, 1495. & post eum hucusque universi Imperatores communiter omnia domus privilegia. Jus autem dandi expectativas ad Cæsarem spectare, & successores teneri promissio, communiter perhibetur: & hæc obligatio eò major videri potest, quia privilegium præmissi loco ob meritum in Imperatorem & Austriacam domum datum est, ut in contractum abeat, neque tanquam simplex aut libera gratia haberi possit. Cum ergo 1511. *Wilhelmus* non nisi filia superfuisset, lege Imperii, ipso *Wilhelmo*, cum filia habilitationem ex Imperiali gratia quaesivisset, consentiente, successiones feudales incapax, existit conditio. Atque ita utile dominium principatum ipso jure, cum dominium lege ac ita etiam contractu principis sine traditione transferri queat, ad se devolurum Saxonica domus arguit. Quo trahunt verba concepta *Maximiliani*: Zu stund und ohne mittel/teyst als dann/und dann als teyst. Undelicet postea Clivius apprehenderit possessionem, se tamen præterendos fuisse eò prius factam concessionem ajunt, & variis modis conservacioni juris sui hæctenus studuerunt Saxones. Si

prescriptio obtendatur, excipiunt, hanc non currere potuisse adversus posteros, qui hactenus agere non potuerunt, sed restare successoribus utilem rei vindicationem: si inprimis addatur bellorum Gallicorum consideratio, ob quæ Imperatores, ne Civili-entis cum Rege Galliarum fedus iniret, timentes, causam Saxonum negligere sint coacti. Si verò *investitura* Civium concessæ objiciantur, suam causam lædi non consentent: cautentes, eas per se & obreptionem impetratas, clausula, *quod fiant salvo jure tertii*, subintelligendâ, & *Carolus V.* 1521. literis ultro factum esse, quod saluum cuique suum jus servavit. Verum & *investitura* de rebus injustè possessis nullarum ex se videntur esse, excipiunt: Sed fusc ista omnia ab aliis tractata sunt. De novo jure à Sibylla Clivia allato, & de iis, quæ postea acta sunt, repetita volo, quæ §. 8. & 9. dixi.

§. 12. Addimus Juliaciensi Leoni alium, qui in nostro scuto secundi ordinis sinistram arcem *argenteam ipse rubens* occupat; *Ejus falcula & corona cerulea, cauda verò bifida & in decussim trajecta est (d' argent au lion de queues, couronné & armé d'azur, à la queue fourchue passée en sautoir)* Coronam quod *Wapenb.* P. 1. p. 3. in Saxonicis scuto, nec non pag. 6. in Juliaciensi, tum etiam P. 2. p. 4. omittit, vitium esse credo typi. Certe P. 1. p. 3. in scuto Brandeburgico, p. 4. in Neoburgico, ac P. 3. p. 4. disterte illa notatur. Alicubi legi eam ferream esse. Porro quam originem Juliaciensi §. 10. eam *Hapingius* ibidem huic quoque Leoni attribuit, qui *Bergensi* vel *Montiano* principatui, majori ex parte Clivia, Coloniensi & Monasterienti aliisque Westphaliæ ditionibus cincto, notando servit. Diversum iterum *Brianvillius* sentit i. e. cum Juliaciensem leonem huc locat, quem è regione hujus contemplati sumus. Porro junctâ olim Montium regio cum Altenaciensi vel Marcana, in Cliviæ gentis, ut creditur, ramis hæsit. In hac inter duos fratres plerumque duo comitatus divisi, inprimis verò cum Adolphus Tertius *Engelbertum & Eberhardum* haberet filios, 1147. illa distributio facta, ut hic *Marcam* retineret, ille Montes. Diversa factum fuerit fata. Eberhardi posterius, multis aucti incrementis, Clivia & demum Juliaciensi, ac ipsa Montana successione, ad patrum usque memoriam, & sæculi hujus principium, duravera, ut §. 9. vidimus, demum 1609. extincti. Engelberti ramus citò defecit, & filii heredis matrimonio hereditatem ad Ravensburgios, mox *Johannes* transmisit. Damno familiæ hoc factum diceret, nisi post unum alterumve sæculum, quibus à Marcanis exulavit patrimonialis comitatus, idem ad Marcano-Civios ducali axiomate & Juliaciensi accessione amplior, matrimonio *Matiae & Joannis III.* Cliviæ Ducis singulari felicitate rediisset. Quod sine injuria causæ suæ illata fieri potuisse nostri Saxones negant, & cum præensione hanc quæque arcem inter symbola sua servant.

§. 13. Alia nos nunc patmula vocat, quæ nobis tertii ordinis prima *cerulea aquilam expansam auream, corona insignem* præfert (*d'azur à l'aigle couronné d'or.*) *Coronam* aliquando omissam videre licet, potius tamen incuria sculptorum, quam quod studio factum credam. Symbolum hoc (non *Thuringiæ*, ut fere *Oronce Finé in jeu d'Armoir.* p. 138. sed) constanti aliorum suffragio *Palatinatus Saxonie* est. Dissentit tamen *Chifflet. insign. Eq. A. V. num. 96. & Anhaltinum* Principatum explicat: sed malè, cum nec ipsi *Anhaltini* apud *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 8. aquilam talem deferant. Conf. ex *Dreßero Theod. Haping. de jur. insign. cap. 6. P. 5. m. 7. num. 718. pag. 347.* in quo tamen illud vix feras, quod *Palatinatum* in *Burggraviatum Magdeburgicum* dein abisse credit. num. 721. In colore hujus aquilæ differentes sententias repetio apud *Ioh. Pomar. Sächs. und Niederächs. Chronic. pag. 161.* Nam refert, in vetustis libris Heraldicis se reperisse *Palatinatus Saxonie* scutum viride aquilam *poroici* nigram comprehendens; eisdem colores ex *Sebait. Munstero* allegat, sed ut aquila dimidia medium parmularum occupet, altera parte fasciis atris & aureis repleta. Facit tamen etiam nostræ sententiæ mentionem. Sed primus modus in regulam fecialium impingit, colorem colori inscribens. Quod ex *Munstero* allegatur, rectius *Burggraviatui* *Magdeburgico*, si colorem mutare liceat, adscriberetur.

§. 14. Ipsa dignitas *Palatinatus*, & quæ ad eum spectent, haud usque adeo nota: inprimis si hunc à *Thuringico* *Palatinatu* distinguere necesse est. In literis

investituræ à Sigismundo, Friderico I. Electori Saxoniz concessæ, apud *Albin. Clv. Misn. Tit. 16. p. 212.* ex Crusio, illa verba lego, inter ea, quæ conceduntur feudo Imperiali, Und auch sonst mit der Pfalz Haus und Stadt Alstedten und der Graffschafft zu Brene/ etc. Non de nihilo ille terculus est, quem ob hoc *Albinus p. 215. & 217.* movet, cum *Alstedium* illud Palatinatui Thuringiz adscribendum sit, qui pridem Misnicæ familiæ accreverat, qui fiat, ut hic tanquam novi feudi fiat mentio? sed non displicet conjectura, quando subjungit, olim eundem Palatinatum fuisse, qui, cum postea familia aucta diversos dedisset ramos, in duos discretus ad distinctas venerit familias. Certum enim est, alterum, qui speciatim Saxonicus vocatur, in Ascania stirpe hæsisse. Unde nunc quoque Saxo-Lauenburgici (quod l. 1. c. 5. n. 5. vidimus) in secundo laterculo aquilam hanc deferunt, in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 5.* Ad Ascaniam gentem qui venerit, variant nonnihil sententiæ. Aliorum opinio est, dote deditse cum comitatu *Brene* Palatinatum hunc Rudolphum I. Imperatorem, cum Albertus Elector Saxoniz Agnetem ipsius filiam duceret: unde rythmi apud sapius memoratum Albinum.

König Rudolff die Pfalz mir gab/
Die Graffschafft Brene mit aller hab
Zu seiner Tochter/ Frau Agneten/
Daß ich die Chur mocht baß vertreten.

Ab his discedunt (nisi cumularos titulos dicere malis) qui Rudolpho I. Electori ab amita Elisabetha, Conradi ultimi comitis Brenensis vidua, obrigiisse hæc axiomata existimant. Si verò ex his comitatu *Brene* adhæsisse dicas Palatinatus nomen, nondum liquet, quando illud primo ortum, aut cui ab initio concessum? Cum Brenenses Comites, à quibus ad Ascanios-Saxones delapsum narravimus, è Werthino-Misnica gente oriundi fuerint, in qua alioquin alterius Palatinatus Saxonici non invenimus mentionem, nisi quod *Fridericus* Theodorici Landsbergii frater, Palatinus Saxoniz nuncupatur, & ejus posterì à Brenensibus distincti, ejusdem tituli heredes leguntur. Sed minus illud ad scopum nostrum facit, nam istum Palatinatum Saxonicum, qui à Friderici progenie possessus est, proprie Thuringiz Palatinatum fuisse, postea apparebit. Manet ergo adhuc in obscuro, quando ad *Brenenses* dignitas delata sit. Si quid conjecturis dandum, cogitur, an non probabile sit, si dicamus Ridaco M. Misnicæ & Com. Mersburgio, aut patri ejus Brunoni, quod minus mihi probabile, Palatinatus dignitatem primum collatam esse. Unde cum Ridaci filius Carolus paterna successione pulsus esset, & ejus loco patruelis Eckardus successus: hujus fratres (Conf. *Albin. Tit. 20. pag. 113.*) Elico, Bio & Bernhardus, comites Merseburgenses appellantur: & primo Merseburgum, quæ inter civitates Palatinas præcipuatur est, Alstedium atque Dornburgum attribuuntur. Omnes hi improbes, si Bionem excipias, qui filiam Juditham s. Gutham genuit, uxorem Theodorici C. Werthinensis. Ita Mersburgensis successio ad Dedonem à matre venit: huic cum duo essent filii, Theodoricus & Fridericus, uterq; à Palatinatu in partes tracto participare potuit: Et autumo huic Alstedium cecidisse, quem solum in titulo gessit, & ad posteros transmisit, forte quod præter istam partem nihil obtigisset; Inde Mersburgicam partem, cum ejusdem Palatinatus dignitate, & forte aliquo superflite in Alstedium jure, si fratri Theodorico M. Landsbergio, qui tamen in titulo mentionem non fecit, cecidisse dicamus, jam evidens erit, quomodo continua serie per Thiemonem & Contadam ad hujus filios Fridericum & Dedonem delabi Palatinatus iste quiverit. In his enim eorumque profapia titulus *Brenensis* comitatus viguit, donec post Conradum II. Dedonis nepotem, uterque, videlicet cum Brenensi Palatinus, ad Saxonicam Ascaniorum gentem transferretur. Ex qua tamen, quæ vices humanæ vitæ sunt, quasi postliminio cum Electoratu ad Misnicam domum in Friderico I. quod audivimus, feliciter rediit. De more, quo olim frequens fuit, ut diversæ lineæ eandem figuram colore mutato gestarent, infra aliquid dicam, & suo tempore nostræ Heraldicæ Artis Parte Gen. c. 8. Is verò

ad non parum illustrare potest, quæ hic dixi. Si conjectura debilis videbitur aliquid, sciat in re obscura nullam, nisi quæ improbabilis est, quod de mea lector iudicet, facile rejici: Saltem quæ aliis conceditur, mihi non negata erit libertas. Quamvis speciatim hic me à temeritate Albini, qui obscure hæc vestigia sua conjectura superius proposita præmonstravit, exemplo excusare valeam: sed nec ulli pro veris, in quibus ipse adhuc titubo, obtrudere in animo habeam. Si tamen illa omnino non placet conjectura, *Magdeburgo* ut Palatinatus additus credatur, veluti de *Ottone* narrant, quod in ea urbe hoc tribunal constituitur, non admodum repugnabo, modo distincta à Burggraviatu maneat dignitas. Sed qui de *Altedio* supra morus est scrupulus, non ita solvetur. Audiamus vero etiam *Joannem Pomarium* in der Sächsischen und Nieder-Sächsischen Chronick, pag. 160. in hunc modum loquentem: *Kaiser Otto der Under* (ita & *P. Bert. Rer. Germ. Com. L. 2. cap. 11. pag. 306.* huic Imp. adscribit institutionem Palatinatus, sed *Ottonem III.* vocat *Haring. L. 6. 718.*) hat das Pfalz Gericht den Sachsen zu einer sonderlichen Freiheit geordnet und bestärket/ (adde ex prioribus auf daß sie sich in ihren sachen nicht alsbald von einem Urtheil an den Kaiser dorfften beruffen) und das Pfalzgraffthum gegen *Schartau* über die *Elbe*/ dahin etwa das alte Herzogthum Sachsen auß *Westphalen* von *Carolo M.* gelegt gewest/ verordnet/ daselbst hat das Herzogthum Sachsen gestanden/ von *Caroli M.* Zeiten biß auff die Zeit *Ottonis* des Ersten/ welcher das Herzogthum Sachsen Herzog *Herman* auff *Lüneburg* gelegt/ und ist das alte Herzogthum *Schartau* dem andern *Bischoff* zu *Magdeburg*/ *Gitelarius* genant/ von wegen des *Stuffs* gegeben Anno C. 932. davon berühret auch die *Glossa Weichbild. art. 16.* Et pag. 161. Im Lande zu Sachsen sind von den alten Sächsischen Königen fünf Städte verordnet/ welche man die Pfalz-Städte genant: darinn haben die Römische Kaiser oder Könige/ wann sie in das Herzogthum zu Sachsen kommen/ Ihre Kaiserliche und Königlich Höfe und Reichs-Läge gehalten/ Als nemlich *Mörßburg*/ *Bruna*/ (de hac urbe, quæ olim Soracorum metropolis, vide *Albin. Misn. Chron. Tit. 8. p. 95.*) *Warta* (das ist/ *Goslar*) *Wallenhausen*/ *Alsiatt*. Iterum p. ead. auß dem Sächsischen Recht. L. 3. art. 62. cit. *Brotaffo*. Da sagt die *Glossa*, daß das Herzogthum zu Sachsen heisse die *Pfalz*/ darum daß *Kaiser Carolus* das Herzogthum zu Sachsen auß *Schartau*/ und *Otto der Under* das *Pfalzgraffthum* darnach auch auß *Schartau* gelegt/ dann sein *Vatter Kaiser Otto der Erste*/ hatte das Herzogthum von *Schartau* auß *Lüneburg* versetzet/ und darum ist ein jeder *Chur-Fürst* zu Sachsen allewegen ein *Pfalz-Gräf* zu Sachsen. Huic si adhibeamus hæc, res exacta videretur; nisi obstatet diuterna *Altedii* mentio, conjunctio *Com. Brenz*, & quod utrumque prius in *Misnica* gente aliquando fuerit, quam *Electo*ratu accederet. Sed quid juvat in re obscura, nec aliis quam iis, qui tabularum penitus inspicendi facultatem habent, extricabili pluribus occupari?

§. 15. Nisi illa conjectura omnem ulterius suspicandi licentiam prodegitte, lector me credat, aliam huc concijiam. Sed quid impedit doctiorum resolutioni, illud dubium, ex quo me expedire nequeo, exponere? Legimus in *Schwaben-Spiegel L. 1. cap. 19.* apud *Limn. jur. publ. 4, 4, 53.* In *Teutschen* Landen hat jedes Land seinen *Pfalz-Gräfen*/ *Sachsen* hat einen/*Bayern* hat einen/*Francken* hat einen/*Schwaben* hat einen. Addit *Limn. Inter quos Suevicus s. Rhenanus & Saxonicus erant superiores, qui sub se alios inferiores Palatinos habebant. Et Rhenano quidem Suevicus, Bavaricus & Franconicus subjecti erant.* (Ad quæ ut in præced. quædam addam, *Suevicum* Palatinatum cum *Ducibus* extinctum facile quæ existimet: *Bavaricum* cum *Rhenano* jungi, in proclivi erat, cum *Palatinis* *Bavariæ* ex *Wittelsbachia* gente initio ducatus *Bavariæ*, dein *Rhenanus* Palatinatus obtigerit, qui priorem absorpsit. Demum *Franconicum* ipsum reor, qui alias nunc *Rhenanus*: non semel enim *Duces* *Franconiæ* leguntur, qui *Comites* *Palatini* ad *Rhenum* fuere.) Uni ergo *Saxonico Rhenanus* Palatina-

tus jam aliquot seculis opponitur. Hinc suboriri potest ea dubitatio: annon sicuti ex constitutione A. B. Caroli IV. num. 5. Comiti Palatino vicariatus Imperii *rati-
ne Principatus seu Comitatus Palatini Privilegii* (an *Privilegio* legendum, vide *Limn.
addit. T. 5. ad 3. 11. pag. 218.*) debetur in partibus Rheni & Sueviæ & in iure Franconi-
co; ita patiter Vicariatus, qui Serenissimo Electori, in illis locis, ubi Saxonica jura
servantur, proprius est, speciatim ratione hujus etiam Palatinatus Saxonici ei ad-
ferendus sit? licet eadem specificatio in textu non addat r, sed nudè dicatur, *Illu-
strem Ducem Saxonie seu Imperii Archimareschallum*. Sed meum non est, quidquam
hic definire: etsi verba apud *Melch. Goldst. ab Haimensfeld. prafat. P. 1. der Reichs-
sagungen*/ argumento servire quirent: *Der Sächsischen hohen Reichspfalts sind
unterworfen gewesen/ nicht allein die Sächsische Land- und Fürstenthum etc.* Vi-
derint & respondeant doctiores.

§. 16. In tertii ordinis sinistro alveo (Medium, qui alioquin ordine octavus
esse debet, sub finem reservamus.) *nigro* nostræ *aquile*, alia itidem *aurea* objicitur (*de
sable à l'aigle d'or.*) Coronam Aquilæ nec *Albinus Tit. 15. pag. 193. & 423. nec Sibmach.
Wapenb. P. 1. pag. 3. & 5. num. 2. nec Paul. Fürst. Wapenb. P. 3. pag. 4.* addunt. Videte
tamen talem licet in chartulis insignium Gallicis, & in ead. *P. 1. p. 5. Sibmach. num. 1.*
cum Augusti Electoris representat scutum; quod errore factum, forte quis diceret.
Iste jam *Palatinatus Thuringia* est, quamvis non minus sub Palatinatus Saxonici nomi-
ne sæpè indigitetur. *Conf. Albin. Tit. 15. pag. 193.* Ratio ex superioribus haud difflit-
ter peti potest. Fuit verò Palatinatus hic in ramo Witikindeo, qui à Friderico De-
donis filio ductus ad Fridericum 4. vel 5. duravit. Eos alias comites Gotesfecios seu
de *Goffsig* vel *Goffeck* dictos ex *Fabric. urb. Misa. annal. 178.* colligere est. Ubi ille in
Sophiam Henrici Wethinensis & dein Hermanni Landgr. Thuringiæ uxorem ter-
minaverat, hic ab Imperatore Frider. Barbarossa 1182. Palatinatum nactus est. Inter-
ficiunt tamen alii vel Henricum Leonem Saxonie Ducem & Palatinum, vel Comites
Witzenburgios, *Wipertum* ac *Hermannum* (quos *P. Bertium Comm. rer. Germ. L. 2. cap.
11. pag. 307.* nescio in quos *Wurceburgenses* comites transformasse mitor) vel *Sommerse-
burgenses* comites, vel saltem post hos Hermanni fratrem Ludovicum V. (inter Land-
gravius III.) 1178. (ita *Albin. d. l. pag. 192.*) dignitate hac gavissus. Nec verò diu extra
Witikindeum sanguinem, apud illos nata, dignitas hætere poterat, itaque singula-
ri divina providentia, eodem titulo cum Thuringia (de quo supra §. 3.) Palatinatus ad
Mifnicos nostros delapsus est, & nunc quoque non ultimum decus scuti Saxonici
constituit.

§. 17. Dux nunc areolæ sequuntur, videlicet in quarta serie prima & secun-
da, quas principio hujus seculi nondum vidisses; unde nec *Sibmach. P. 1.* eas ex-
primit, sed *Paul. Fürst. P. 3. p. 4.* In earum priori *argentea bos rubens ventre albicante*, &
quidem ut *Albin. Tit. 15. p. 190.* perhibet (picturæ enim non respondent) currens pin-
gitur. (*d'argent aub auf de gueules.*) Caruerat, quod occupavi dicer e, ab aliquot secu-
lis Witikindea familia ista gemmulâ, quæ olim scuta plurimum ex sanguine linea-
rum exornaverat, sed postliminio ad antiquos dominos patrimonium rediit.
Lusatiam, quæ etiam olim à Mifnis *Marchia orientalis* nomine sæpè appellata, no-
tari, quavis primo conspectu intelligit, cumque ea duplex sit, *inferiorem* superiori,
Silesia, media Marchia, Saxonia & Mifnia inclusam. Ex Witikindeo semine pri-
mus *Christianus*, Diethmari Wethinensis filius, ab Ottone I. perhibetur præfectus
Lusatiz Marchiæ, quæ adversus Vinidos & Sarmatas constituta fuerat. Succedere or-
dine continuo posteri ad *Ottoneum* 1031. defunctum: Inde agnatus ex Wethinen-
sibus *Dedo*, & post hunc *Henricus* filius atque *Henricus* nepos; qui 1126. lineam
clausit. Cum post hos ex *Groicensibus* Comitibus *Wipertum* & *Henricum* III. (è
quorum progenie dein *Leisnicensis* Burgravii prodiret, & ex his *Ranzovii* hodie
in *Holfatia* superant. vid. *Elie Rensin. auctar. Basilic. geneal. pag. 64.*) præfuis-
sent ditioni, tertia vice successio ad Witikindeos devoluta est, quia *Conrado* M. Mifnia
Lorharius II. Imperator. & uxor *Rixa*, *Conradi* consanguinea, auxilio fuerunt, ei re-
cuperandæ. Inde ex hujus progenie præfuisse lego *Dietericum*, *Ottoneum* & *Dedo-
nem* *Conradi*, *Conradum* II. *Dedonis*, atque *Theodoricum* *Otronis* filios. Quo-
rum unus & alter etiam pretio Marchiam suæ genti iterum vindicare coacti sunt.
Post

Post hos iterum serie continua *Henricus illustris, Theodoricus Sapiens, Fridericus Tercus*, & hujus testamento patruelles *Dicemannus* atque *Fridericus Admorsus* Lusatias imperarunt. Hic ultimus fuit eorum Princeps: nam ejus tempore (quia à duobus Imperatoribus *Adolpho* & *Alberto* exagitatatus tantum non undique obruebatur, nisi fortitudo singularis divina benedictione non destituta salutis fuisset.) *Marchio Brandeburgicus Waldemarus*, occasione utendum ratus, familia Lusatiam extorsit. Ita penes *Alcanio-Brandenburgios* regio permansit, donec masculis eorum deficiantibus *Bohemi* ad se traherent. Sed qui sub cura *Witikin*deorum non penitentiam vitam tulerat, bos ad antiquos pastores multo cum gaudio reducendus fuit. Factum hoc esse, cum *Ioh. Georgio I.* Electori Saxonie Imperator *Augustus Ferdinandus II.* ob fideliter præstitam in motibus Bohemicis operam & 72. tonnas (ut loqui vulgo amant) auri, quas imperator privato nomine debebat Electori, (vid. *Martin. Zeiler. Contin. itin. Germ. cap. 23, pag. 306.*) Lusatiam utramque feudo concederet, ad posteros transmittendam. Vid. *Pac. Pragensis, 1635.* sub fin. §. Was der Röm. Kayserl. Majest.

§. 18. Sed superiorem Lusatiam ab inferiori dividere non convenit: Unde proxime sequitur alveolus *æruleus*, in quo, si *P. Fürstli Wapenb. P. 3, p. 4.* & *Dressero. Isag. Histor. P. 5, p. 74.* fidem adhibeas, *aureus*, si verò *Brianvillio jeu d'Armoir. p. 138.* *argenteus murus, nigro opere camentario distinctus, in pinnas assurgit.* (*d'azur au pan de mur aille arenelle, & or ou d'argent, massonné de sable.*) Videre hunc laterculum licet apud *Albin. p. 441.* in scuto *Wiperti Groicensis*, herois celeberrimi, ubi ultimæ seriei dextrum latus occupat. Sed idem quoque *Budissina*, quæ superioris Lusatia caput est, ex dote conjugis *Juditæ*, & munere foceri *Vratislaj Bohemice Regis*, dominus & muni hoc emblemate donatus erat. Conf. *Dressl. l.c. de Budissina.* Cæterum cum initio utraque Lusatia eodem habuisset Principes: Sub *Dedone 1068.* vel sub *Henrico I. 1086.* superior à *Bohemis* occupata, atque ita *Witikin*deo itemmati erepta est, ut, qui deinceps secuti sunt, Lusatia Marchiones, solam inferiorem possederint. Donec eo modo, qui §. proximo explicatur, utraque Saxonice domui restitueretur.

§. 19. Jam visui se offert tertia hujus ordinis palmula, quæ auro tincta duobus *pals æruleis* distinguitur. (*d'or à deux pals d'azur.*) Nescio quid in mente fuerit *Christie* in *Insign. Eg. A.V. n. 96.* cum *Mechelbourg* notari in margine comminiscitur: cum tamen nec aliquod in illum principatum jus unquam *Albertus Saxo*, cujus ibi describitur scutum, sibi attribuerit, nec in *Megapolitanerum* insignibus apud *Sibmach. Wapenb. P. 1, p. 7.* umbra ulla hujus appareat symboli. Unde nulla dubitatio superest, quin illis adiciamus calculum, qui *Landsbergiam* notari restantur) Cui minus recte fascias alternas nigras & aureas attribuit *Ioh. Pomar. Sächs. und Nieder-Sächs. Chron. p. 161.* Hanc Marchia à *Carolo M.* inter *Salam* & *Albin* adv. *Sorabos* instituta: originem debere, sententia est *Albin. Chr. Misn. T. 9, p. 106.* Sita vero erat nostra *Landsberga* (cui *quædam* alia oppida & arces, *Landsberga* Novæ Marchiæ ad *Wartam*, *Landsperga* *Palatinatus*, rami alicujus *Bipontini* aliquandiu sedes, *Landsberga* in superiori *Bavaria*, *Hohenlandsperg* dominium *Schvvendiorum* in *Alsacia*, & in eadem *Landsperg arx*, unde nobilis familia de *Landsperg* denominatur) in *Ostertandia*, quam & *Libonothiam* & *Otitiā* dicere solent, inferiori parte. Verus id patrimonium credo *Witikin*deorum & *Wethinentium* (in quibus peculiariter *Theodoricus Thimonis* pater *Landsbergii* Marchionis titulo celebris est) fuisse, & quod *Albinus Tit. 15. pag. 188.* notat, frequenter ab illis possessam esse, qui Lusatiam tenebant. Non tamen cum Lusatia iterum amissa est, sed potius constanti obsequio in ipsis penetrantibus *Landsberga* nunc quoque, mutato Marchiæ (ita in diplomate *Caroli IV.* dato 1373. apud *Linn. jur. publ. 4. 8. 161.* legitur, *Landgraven in Thüringen/ Marggraven zu Meissen/ in dem Ostertande und zu Landsberg/ Graven zu Delamünde/ und Herren des Lands zu Plessen*) titulo in nobilis *Dominii* nomen, Principes à præcistemporibus suos veneratur. Unum adhuc noto, antequam abeam: *Lipsiæ* urbi, non minus *Academice* splendore, quam nundinarum frequentia claræ, insignia, qualia videntur in *Sibmach. Wapenbuch P. 1. pag. 221.* ab *Ottone divite* Marchione *Misniæ* data, ex *Misnicis*, & *Landsbergicis* symbolis composita esse. vid. *Dressl. Isag. hist. P. 5, de Lipsia. pag. 357.* unde in priori

parte Misnicus leo unguis explicat, in altera pali carulei fulgent. De quibus insignibus ita canit apud *Hepingim de jur. Insign. c. 6. P. 7. n. 1112. Joh. Forsterus* celeberrimus *Leucoridis Theologus.*

Solis ut & Cæli color omnes ante colores

Pulchrior, atque Leo fortior ante feras.

*Sic quoque tu, Philyre, reliquas Misnicidos urbes,
Antevolans fame nobilitate Tua.*

Te Leo de Iuda clypeo tueatur Olympi,

Confirmatque tuas perpetue pacet trabes.

De cætero non illud rarum est, ut fidarum urbium signa suorum armorum decoribus ornent Principes: quinimo ipsum hoc potestatis in eam a Principum parte argumentum creditur. Argumenta non longe querenda sunt, sed pro uno exemplo innumera ex *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 220.* colliget, cui volupe erit. Nos etiam in ferius hac de re quædam annotabimus.

§. 20. Succedit in medio quinti ordinis aurea area *rubeis corculis* (vel ut loqui amat *Albinus. T. 15. p. 187.* rosarum foliis) strata, in qua salit *leo Misnia niger* coronatus (*d'or semé de cœurs de gueules, au Lion de sable, couronné, armé & lampassé de gueules ou d'argent.*) Ejus situm obversum *Chiffletius d. l.* notat, sed, quia in primo palo hanc aream ipse describit, frustra notat, si quæ §. 4. de more Germaniæ diximus, observes. Miror tamen, qui fiat, quod eundem firum *Fursi. Wapenb. P. 3. p. 4.* exprimat in area media, qua antrosum leo respicere debebat. Contraducunt verò *Fürtio* aliæ picturæ & monetæ. Notat idem coronam, linguam & falculas argento tinctas. *Albinus T. 15. p. 199.* coronam (cujus non semel videas oblivisci sculptores) miniatam perhibet, quod etiam de unguibus & lingua credo, quia hujusmodi illa in Misnico. Cum verò idem *Chiffletius* leonem hunc Symbolum *Saxonia antiqua* explicat, nã graviter impingit. Si enim ad fabulosam usque antiquitatem ascendere lubeat apud *Heping. de jur. insign. c. 6. P. 7. §. 3. p. 381.* nihil tamen, quod errori faveat, inde exsculpetur. Witi kindi ætati qui insignia attribuant, equum effrenem adducunt, qui nunc quoque origini restantæ in *Serenissimorum Brunsvicensium Principum* galea servatur, ut §. 7. dixi. Ex quo *Henrico Leoni* usitatum equi figuram fuisse colligas. *Afcantius* quod concernit, eadem illis *Saxoniæ* restera, quæ nostris, atque ita nullibi ejusmodi leo inter corda exiliens. Sed vidit *Vir Doctissimus*, in scuto *Brunsvicensi* aream *Lüneburgicam*, quæ in tali campo leonem præfert: hic vero azureo colore infectus est, noster niger. Quæ colorum differentia apud faciales, non leve discrimen habetur. Rectius ergo *Orlamundanus* vel *Vinariensis* comitatus illo hieroglyphico intelligitur. Hic in *Thuringiâ* latè parebat olim, à familia peculiari. penes quam diu *Marchionatus Thuringiæ* (vid. *Albin. p. 4. 10.*) hæsit, possessus. Ex hac familia *Elisabetha ab Arnshag* vel *Arnsheim* (ita enim ramus stirpis appellabatur) cum nupsisset *Friderico Forti*, quem etiam *admorsum* dicunt, ei pars comitatus, in qua *Neustatt, Iena*, nunc *Academiæ* celebritate

Montibus excelsis celsior ipsa suis,

& *Cala* numerabantur, allatus est: Reliqua penes *Comites* adhuc manebant, donec *Fridericus grævis Hermannem C. Orlamundensem*, quod ab eo 1342. Erfordiæ immodestis dictionis publice læcessitrus fuerat, ob hoc bello peritum, intra quadriennium omnibus ditionibus exueret, sed postea ipsa *Orlamunda* excepta, ad dies vitæ duntaxat usum fructum redderet. Ita hic etiam tractus amplissimus familiæ accrevit, & titulus confirmatus est. *Vinariæ* civitati *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 221.* similem parmam adscribit, nisi quod loco auri argentea est. Quod non necessarîo *παράγωγα* habendum *Chalcographi*, sed ex eadem ratione fieri poruit, qua alias nonnunquam distinctionis causa metalla aut colores mutari consueverunt.

§. 21. Latus leonis dextrum in latereculo caruleo alius *leo superiori corporis parte aureus, inferiore argenteus* claudit. (*d'azur au lyon coupé d'or & d'argent.*) Nec enim chartulis Gallicis fidem adhibeo, quæ leonem tantum argenteum agnoscunt. Conf. *Albinus T. 15. p. 187.* Modus ita diversis coloribus distinguendi animalia in materia insignium non infrequens est. Non jam allegabo leonem *Thuringicum*, quem non una fascia distinctum §. 2. consideravimus: cum quo confertur possunt gryphi, qui pro *Fandalia & Stargardia* principatu gestantur in insignibus *Pomeraniæ Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 7.*

P. L. p. 7. & nunc Brandenburgicis. p. 3. & 5. Ita P. 1. p. 164. *Schombergiorum* leo non dissimiliter. one ex rubro & viridi, ac p. 184. *Herinogiorum* ex nigro & rubeo constat coloribus. Nota etiam est *Monsterbergensium* aquila perpendiculari linea diversos colores separante divisa. Ut jam de illis non dicam, cum figuræ ad modum divisi scuti alternantibus coloribus pinguntur. Cujus moris præter mille aliam leonibus duo exempla nobis exhibet *Wapemb.* P. 2. p. 9. in *Com. Hall. & VVasserburg.* In explicando Symbolo non diu hæere necesse est: quamvis enim *Chifflet d. l.* nescio quale nomen *Vvedesind.* margini adscribat, forte *Witekindum* intelligens, quod ipsum quoque; mostrosum foret: nostris tamen constat, *terram Pleisnensem* leu *Pleisensem*, quæ *Osterlandiæ* pars est, & ab aliis minus sollicitè cum tota *Ostlandia* confunditur, notari. Nomen à *Pleisse* fluvio impositum esse, vix dubium habet. De distinctione à reliqua *Mitnia* alii viderint. Cæterum hunc comitatum à Comite *Rabodo* Imp. *Fridericus Barbarossa* emisse perhibetur, una cum *Leisnuk* & *Colditz.* vid. *Albm. T. 15. p. 196.* Sed Imperatoris nepos, ipse etiam Imperator *Fridericus II.* suæ Filia *Margareta*, quæ in conjugio *Alberti de genero A.* *Mitniæ* infeliciter vixit; dotalem eum esse voluit. Versu *Fabricius vol. 2. rer. Misn.* p. 35. hoc complexus est.

*Cæsarem thalamis pepulit virtute puellam
Illustrem, cui dos Pleissenæ terra fuit.*

Tanto majori jure *Pleisnenses*, dominos suos *Fridericum* & *Dicemannum*, *Margareta* filios, bellis periculosissimis ita juverunt, & illum à *Waldemaro* *Marchione* *Brandenburgio* captum hostis manibus eripuerunt, ut fortitudinis non minus quam fidei præ aliis eorumdem *Marchionum* subditis insigne reportarent encomium.

§. 22. Monet nos mentio *Margareta*, ut alterius etiam hereditatis meminerimus, ad quam nostri, si in tempora meliora incidissent, aspirare poterant. Infelici sententia *Caroli Andegavensis* in *Conradinum* *Conradi IV.* Imp. filium, regnum *Neapolitanum* arripes petentem, sed acie à se victum, ultimus in eo *Suevorum* masculorum sanguis carnificis gladio effusus est Anno 1268. Non alius tum propinquior *Contadini* (qui *Fridericum* *Castellanum*, patris sobrinum, sed postea sine prole extinctum in *pegmatæ* generali heredem dixit. *Conf. Blondell. geneal. Fr. plen. assert. p. 162.*) consanguineus superfuisset, quam ex hac, quæ sola amita inter sorores liberos habuit, *Margareta* *Mitnici* *Marchiones*: Digni certè qui succederent. Sed *Sueviam*, quamvis non semel *stemini* titulo aliis quondam datam, tanquam feudum Imperio apertum, vindicavit *Cæsar*, & magna ex parte invasere vicini, ut in plura frustra insignis *Ducatus* dissihret. *Nepolitani* vero & *Siciliæ* regnum, quod *Constantia* *Margaretæ* avia *Suevis* intulerat, & à quo haud dubie sexus alter excludi non potuit, hinc *Andegavenses*, illinc *Arragonii* cruentis & diuturnis bellis suæ ambitionis voluere toti *Europæ* esse theatrum. Interim *Mitnici* *Marchiones*, *Pleisnenses* suos ex tam opulenta hereditate, testimonium augustæ affinitatis & originis retinere contenti, à jure suo profecto abstinere, quam ancipiti martis alex omnes fortunas subijcere maluere. Quæ ipsa causa paulo ante avum *Henricum illustrem* impulerat, ne uxoris *Constantiæ Austriacæ* & liberorum, in vindicando *Austriæ Ducatu*, jura, quibus populi consensus & suffragium accesserant, majori nixu persequeretur, se suaque ambiguo martis judicio subiecturus. Ut jam taceam, quod infelicissima inter prædictum *Albertum* patrem & filios dissidia, quæ funibus hac ipsa fere tempestate implere ditiones, non permisissent, tanti momenti molimina, etiam iusta, suscipere.

§. 23. Sequitur nunc tertia hujus ordinis areola, *Magdeburgico Burggraviatu* dicta, quæ ex summo bipertita priori parte rubea, aquilam dimidiam argenteam, (sunt qui auream pingunt, alii ut ap. *Sibmach. Wapemb.* 2. p. 7. rubeam in argenteo solo) aurea corona exornatam, in posteriori argentea, quatuor (sunt qui 3. solum admittunt) coccineas fascias ostendit, (partii au premier de gueules à une mortie dextre d'un aigle à argent. au 2. d'argent à 4. fascies de gueules. *Burggravius* hos prolixè recenset *Cyr. Spantgenb. Adelsp.* P. t. L. 10. c. 20. p. 318. quod *Carolus M.* condito castro sive *Burgo* constituerit *Burggravius*, qui etiam *Comites ad Albim* dicti, & vicinis præfuerint *Vinidis*, atque advocati fuerint *Archiepiscopatus* *Magdeburgici*. Nominat vero *Fridericum* 926. sed potius ejus fratrem *Geronem* 930. primum fuisse *Burggravium*, qui dein *Marchio* *Brandenburgicus* 939. decesserit. Hinc filium *Geronem* vocat, ex gratia *Augustæ*

Edithæ Burggraviû: postcâ Lusatiæ, demum Brandenburgensem & Soltvedelensem Marchionem 965. extinctum. Inde ab Ottone M. Burggraviatum constitutum memorat *Hermannus de Stubeckeshorn*, cui successit filius *Lutherus*. Post hunc *Luehardus* sive *Lutherus C. de VVaibeck* (alii *Waldecie* familiaris hanc lineam inferunt, vide L. 3. c. 39.) prope Helmstad, maritum tororis Henrici II. Cui successerit filius *Fridericus* & nepos *Conradus*, huic frater uterinus *Menfridus*, qui 1079. contra Henricum IV. præliocceidit. Post hunc Burggravius fuit Comes *Dietericus de Plotzke* Conradi Imperatoris ex *Mechtilde* gener, & isti ex filia *Irmgardis* gener *Vdo M. Brandenburgicus*. Tum *Udoni* 1087. filius *Vdo*, & nepos *Henricus*, qui 1102. mortuus *Henricum* habuit successorem. Hoc vero line heredibus extincto, Burggraviatum nactus est *Hermannus* Comes de *Plözke*, & 1117. mortuus est. Ei successit *M. Lufitius* mortuus 1123. & patris successor *Henricus* 1136. Cum vero Archiepiscopus esset *Conradus Nob. Dominus de Querfurt* ab Imperatore fratri *Burchardo Burggraviatum hereditarium* imperavit (conf. etiam *Henning. Theatr. General. T. 3. P. 2. p. 104.* Hunc ergo fecit *Burchardus 2. 1167.* & nepos *Burchardus 3.* qui in comitatu *Friderici Barbarossæ Antiochie* 1189. decessit. Successit v. ei *Gebhardus*, huic *Burchardus 4.* Comes *Hardecie & Querfurti*, maritus *Sophiæ Mansfeldiæ*: isti frater *Burchardus 5.* ad annum 1249. huic iterum prioris filius *Burchardus 6. N. Dom. de Querfurt, C. Mansfeldiæ, & Hardecie*, qui comitatum *Mansfeldiæ* 1264. emit, & 1270. obiit relictis filius *Burchardus 7.* qui initio Burggravius, dein 1275. fratri *Gebhardo Querfortensi & Burggraviatum* cessit, servatâ sibi *Mansfeldiâ*. In literis circa 1290. illo usus est titulo: *Burchardus Dei gratia quondam Burggravius de Magdeburg dictus de Rosborch.* *Gebhardus* autem frater 1284. mortuus est. Post hunc Burggraviatum ad *Saxones Ascanios* delatum oportet: & *Rudolphus Saxo* 1290. in titulis suis hunc etiam gessit. Et in veteri scripto legitur 1294. Conf. *Matth. Dresser. Isag. hystor. P. 4. p. 109. Albertus 3.* cum pro 900. vel 3000. velut alii 9000. maris tradidit civibus, qui eum *Ecclesiæ* tradiderunt, sed ne in vitis civibus officium relinquerent. Inde *Otto Archiepiscopus* le etiam Burggraviatum dixit. Anno 1320. *Gebhardus Nob. Dn. de Querfurt* Burggraviatum *Magdeburgium* se dixit. 1340. *Bertholdus Comes de Hardeck*, & post eum filius *Joannes* eodem usi titulo: huic cum filia dicitur *Rudolphus El. Saxonix Burggraviatû* dedisse, eâ conditione, ut si ex conjugio mates non extarent, hic ad *Saxones* relaberetur: quæ etiam conditio impleta. Unde hoc etiam feudum à *Sigismundo Imp. Frederico Bellicoso*, Diplomate 1425. *Budæ* dato apud *Albin*. T. 16. p. 212. concessum est (verba ita habent: *Mit der Burggraffschafft und Graffen. Gedmae zu Magdeburg und Hall/ und mit allen seinen Herrlichkeiten und Würden/ Ehren/ Rechten/ Mannen/ Mannschaffen/ Lehen/ Lehensschaffen/ Egen/ Eigenschaffen/ Pfanden/ und Pfandschaffen/ die zu dem Herzogthumb zu Sachsen von Alters gehören/)* & postea investitura eundem titulum repetierunt. Uti vero supra dicto *Joanni C. Hardecie Wolffg. Lac. Reip. Rom. L. 12. S. 7. c. 5.* filios dat. forte ex alia uxore, *Joannem & Bertholdum*, quorum illo *Joannes III.* hoc *Michaël* natus est: hi omnes etiam necnon *Burchardus* Comes *Hardecie* iudex aulicus *Caroli IV.* 1366. titulo illi usi sunt. (vid. quæ alibi de his *Hardecie* disserimus L. 3. c. 22.) 1538. Elector *Ioh. Fridericus* Magnanimus Burggraviatum numerato pretio reluit. Cum vero sæpius ea de re iterum disceptaretur, certo modo 1577. vel 1579. *Augustus* renunciavit, titulo tamen servato, atque præfecturis, quibus ille ad hæret, *Gommern, Ranis, Elbenavv. & Gostavv. vid. Ioh. Limn. jur. publ. 3. 10. 17. Matth. Dresser. Isag. hystor. P. 4. p. 125.* & inprimis *Frid. Hortled. de Caus. Bell. Germ. L. 5. c. 28.* Nunc quoque, licet in ducatum converso Archiepiscopatu & *Serenissimæ Domui Brandenburgicæ* concessio, vid. *Instrum. pac. C. Snabriug. art. 11.* Electoralis *Saxonix* domus titulus perstat.

§. 24. Figura, quam *rubeam* ter repetitam proximus, nempe *sexta* terjei primus, laterculus *argenteus* refert, difficiliorem habet explicationem, dissentientibus aliorum inter se sententiis, *Chifflet. l. c. tria parta cornuum scarabæi* vocat. Ob hoc in eum graviorem stringit censuram, & ejus in heraldica arte peritiam elevat *Jesuita Ioh. Ferrand. epinic. pro Lit. p. 108.* quod indignioris insecti pictura commaculare sustinuerit illustre scutum, & quod *scarabæo* affinxerit cornua, quæ extremitates vaginarum dicenda erant. Ita enim *bouteroles* interpretantur (vid. *Cl. Franc. Menestr. verit. du blas.*

blz. c. 11. p. 130. *bouterole est le bout d'un fourreau de cimeterre.*) Verum non ita ignobilis scarabæus est, ut non ejus imago alicubi in pretio sit. Certe illius figura impressa apparet coronæ navali; quod hieroglyphicum esset fortitudinis navalis. vid. *Paschal. de Coron.* Sed & figura à cornibus his non multum abludit, ut videre est ex illis, quæ in scuto Austriacorum nobilium, die *Schrötel* / apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 41.* videntur. Ea enim cornua scarabæi esse, non dubium, si nominis allusionem consideres. Si verò cornua scarabæi non sunt, utpote quod nec ipse in me recipio, saltem nec Ferrandus ille acutus vidit, (quamvis in eadem sententia sit *Oronce Finé de Brianville jeu d'Armoir. p. 139. tit. Angrie. & prefat. Menestr. abreg. method. des armoir. p. 89.*) quam *Chiffletius*, si Germanos contulas, quorum utique hic in scuto Germanico explicando, major quam exterorum autoritas haberi debet. *Theodorus Haping. de jur. Insign. c. 1. §. 10. n. 1003. dimidiatos Circulos angulares vocat.* An hoc ex *Albino*? qui post *Cranzium, Spalatinum & Brouffium. T. 15. p. 190.* describit, *drey rotthe halbe Circel* / *inwen. dignit weisse gerinductelt / als lág ein Seeblat / oder wie es andere beschreiben / drey weisse Seeblätter darauß* (confer. figur. *Engern* in *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.*) alibi *Tit. 16. p. 218. drey rotthe Herzen / auff welchen drey weisse Kleeblätter ligen.* Unde est, quod *Wapenb. P. 1. p. 3.* omittis, quæ imponenda pro symbolo Angrivariæ videntur, trifoliis sola pinguntur corda. (Conf. apud *Haping. de Insign. c. 6. P. 1. §. 2. n. 42.* epigramma *Merfazi* in *Colonienfis* insignia) Sic & *nymphææ folia* erunt, qui suspicabuntur, non tantum de eo, quod in figura album est, sed & quod coccineum. Inter omnes nulli Germanotum in mentem veniunt figurarum extremitates.

§. 25. De interpretatione jam non minus est controversia. *Ioh. Jacob. Chifflet.* interpretatur *Angrivariam* vel *Angrivariam*. Nec dubium est illam figuram ita pingi & dari *Angriæ* apud *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* Tum Serenissimi Duces Saxonie *Lauenburgici*, qui *Angrivariæ* titulum gerunt, *P. 1. p. 5.* hoc emblema gestant. Idem de *Colonienfis* dicerem, eadem ex ratione, si corda parum alterare liceret. Ita difficultas non esset, nisi constaret, *Misnicam* nostram *Saxonum* stirpem *Angrivariæ* nec præfuisse unquam, nec jus in eam aliquod sibi asseruisse. Si dicas, adjecta esse, quæ olim ducatur *Saxonie* cohererint, quamvis nunc separata ac aliorum delata sint: aut *Witikingi*, qui *Angris* quoque præfuit, originem notari (ex qua ratione cum *Westphaliæ* laterculo illam parmulam *Angriæ* scuro suo inferunt *Serenissimi Sabaudi*) non satisfaciet: neque enim *Westphaliæ* equus ascitus est nostris, quod meliori jure fieri potuisset, si vetera symbola inrueri luberet. Frustra ergo potiori omisso, secundarium sibi vindicarent. Alii difficultati, cur eandem figuram *Tecklenburgii* gestent (Conf. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 19.* & *Hamelm.* apud *Haping. de jur. Insign. c. 6. P. 5. m. 4. n. 708. p. 344.*) nos non immiscemus. Idem *Haping. de jur. Insign. c. 2. §. 10. n. 1003.* post *Cranzium Orientalibus Saxonibus* seu *Ostphalis* eam tesseram propriam norat, cum *Westphalis* equus *Witikingi* placuisset. Sed contradicit *Cranzio Albino* *T. 16. p. 218.* & *Angriæ* noram eripi non paritur. Certior sententia est, quæ comitatum *Brenz* (quem vitiosè *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 22.* *Brem* vocat, nec in indice correctus est error) indigirat. Huic illud ab antiquo insigne, & nunc quoque inter vexilla feudalia illo titulo legitur parmahæc. Si quid tamen *Angriæ* aut *Witikingi* dandum fuisset, & statuendum quod *Angrivariæ* tessera huic coæva existerit (quod nunquam mihi persuadeo) dici poterat, ex una parte *Ringelhemios* comites avi sui insigne sibi appropriasse, dirione etiam amissa, ut ex eo *Ringelhemio* comitatu attributum sit: ex altera parte simili motiva illud suæ attribuisse *Brenz*. Certè, non insolens alibi est, ut, quod alii primo inditum fuerat insigne, alteri dein impositum conspiciatur. Ita utricam à *Schauenburgicis* Comitibus initio usurpatam fuisse, conjectura est *Spangenbergii* apud *Danckverth. in Holfat. L. 3. c. 2. p. 182.* quam non minus probabilem ipsâ *Danckverthianâ*, figuram provincie respici opinante, autumo. Videlicet commutasse illo insigni leonem suum cæruleum *A. dolfum I.* Comitem, postquam condita in monte *Nettelberg* seu *Nesselberg*, arce *Schauenburg*, titulum assumpsisset novi comitatus, gratia *Conradi II. Imp.* Dein verò idem emblema *Holfatiæ* datum, postquam ea ex *Schauenburgicis* comitibus caput habere domitios, sed & servatum, cum *Domino-*

rum familia mutata est. Ita Arragoniæ insignia cæpere constituere pali, quos comes Barcinonensis sibi proprios primum attulit, cum Petronellam heredem Arragoniæ duceret. Nec alter novum symbolum accrevit Burgundiz, cum Philippus Audax Joannis regis filius scutum liliatum margine variegato à regia parma distinctum, & suæ lineæ designandæ proprium, ducatu adferret: quod nunc etiam una cum veteri usurpatur in ipsâ Austriaca gente. Ut nihil dicam de Neapolitano regno, cui non alia sunt insignia, quam quæ Andegavensis regnatricis domus familiaria fuerit, dein adhibita regno, etiam postquam Andegavensibus extinctis ratio cessaret. Sed certior usus conjecturis nos supercedere facit. Ut ergo è diverticulo in viam redeamus, fuit *Brenæ* penes Wethinenses, donec pari ratione cum Palatinatu Saxoniz (de quo §. 14. audivimus) per Elisabetham Saxonicam Conradi ultimi, (qui tamen revera non fuit ultimus.) Brenensis viduam ad Alcanios delaberetur, sed cum Electoratu modo præmemorato ad antiquos dominos rediret. Hanc eandem *Brenam* potius, quam ex vulgari errore *Angriam*, in scuto Saxonum Alcaniorum notari me docuit Excell. *Joh. Henricus Hofmannus*. vid. L. 1. c. 5. n. 6. 7. Antequam hinc abeam, Sebachiolorum apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 150.* parma notanda, quæ cum Brenensibus idem emblemata servat. De ratione viderint alii.

§. 26. Jam in argenteo solo rosa rubra, auro gemmata & viridibus interfoliis ornata, medium situm in sexta serie occupat. (*d' or à la rose de gueules, boutonée d' or*) Nec in figura multum est difficultatis: Circa interpretationem aliquid. *Chiffletius* dicto loco *Angleriam* esse vult, sed unde hoc somnium, non assequor. Unicam Angleriam novi, in Lombardia ad Verbani lacus initium, Borussiae totum patrimonium, & olim Mediolanensium Vicecomitum, ex quibus primum Heribrandum filium Faci de Angleria constituunt, patriam. Quid vero hæc ad Saxones? Potius in propatulo est notari, non Pleissensem Comitatum, quod quis ex *Albino. p. 424.* crederet, nisi inter hypothetæ paroramata illud etiam notatum esset, sed *Comitatum vel Burgraviatum Aldenburgicum*. Hic etiam pars est Osterlandiz, una cum Pleissensii ditione, quam tamen cum hoc comitatu male confundunt. Ita etiam non probat illos *Albinus Tit. 14. p. 183.* qui à Margareta Suevica obtigisset totalem hanc successionem Alberto existimant: quod ut de Pleissensibus intelligere mavult, ita *Tit. 15. p. 193. 194.* vix bene discernit, an aliquid hujus simul in dote Margarete fuerit, cum autotum non omnino constans sit sententia, *Confer. Limneus Juris publicæ. Addit. Tom. 5. ad. §. 15. p. 455.* De civitate *Aldenburg* constat, eam imperialem fuisse, & cum *Cygenta* seu *Zuicaria* atque *Chemnico* à Friderico Adnotto bello, quod gerebat cum Imperatoribus, ereptam, atque ab Imperio avulsam esse. Vicissim Comites aut Burgravi, quibus ab *Altenburgo* titulus erat, diu post hæc tempora adhuc superfuere.

§. 27. Nunc proxime ex sinistro latere nos vocant *eres carulea fascia argentea areæ* inductæ (*d' argent à 3. fasces d' azur, drey blaue Streiff / treie man in Sand zwelien wirtset / im weissen Feld.*) Quæ Eisenbergium (an Isenbergium, Vide de fabulosa derivatione ab *Iside Deo, Albinum. Tit. 11. p. 154.*) Comitatum in Osterlandia situm designant. Vide *Albinum Tit. 15. p. 203.* ubi ex *Monacho Pirnenti* allegat, eum 1395. à *Wethemo* Marchione comparatum; existimat tamen diutius jam in potestate familie ditionem fuisse. Porro cum *Eisenburgiorum* seu *Isenburgiorum* comitum, qui nunc quoque in duos ramos divisi in *Wetteravia* florent, insignia, apud *Sibmach. Wapenb. 1. p. 15. 17.* idem solis fasciis consent, quarum alteræ in argenteo solo coccineæ, alteræ in aureo atræ, aliz iterum nigre in argento ducuntur: Viderint genealogiarum conditores, an forte hi in Osterlandia Eisenbergii ejusdem cum hodiernis profapie fuerint. Nec enim insolens in antiquitate fuit, ut distinctionis causa unius familie rami cum eadem figuris in scuto servarent, colore inverterent aut variarent. Exempla petis? Cape ista: in Gallia *Grolei Delphinatus* & *Bressis*, à communi origine derivati, cum scuta in crucem & decussim secta gestent, ea sola metalli variatione distincta sunt: quæ enim his aureæ cuspides, illis argenteæ conspiciuntur. In Belgio vix alius modus distinguendi lineas juniores, quod *briser* seu imminuere & frangere atma vocant Galli, olim fuit, quam hæc mutatio. Reliqui enim modi, ut ponti-

ticuli vel similes figuræ adderentur, à Burgundiseo illati, ut ex *Christophoro de Butkens* memorat *Mensefr. L'art du blason illustre. c. 11. p. 283, 284, 285.* Ita apud eundem. *in ceru. art du blas. c. 19. p. 352.* exemplum unius Arschorani comitis exhibetur, qui cum 5. filios haberet, solus ex his primus in paterna insignia, quibus tria nigra lilia in aureo solo representabantur, successit, secundus argentea in rubeo, tertius in argenteo rubea, quartus in argenteo nigra, ultimus in minio aurea, sed & post hos ex nepotibus aliqui tutea in aureo alveo gestarunt. De Germanis confer. *Haptingus de jure insign. c. 9. n. 484. & c. 13. n. 42. seqq.* Exempla frequentissima sunt. Hanoicorum & Epptsteinensium, quos aliqui ex uno fonte ortos produunt; Solmensium & Nassoviorum, quorum communem ortum ipse Nassovicæ Genealogiæ conditor *Textor & Solmenis genealogus Albertus Otto Bilgen*, non disfitentur; Rappolsteiniorum & Weinspergiatorum, si communi traditioni adhibemus fidem. Sic & Spanheimiorum lineæ, altera tessellas aureas & carulzas, altera argenteas & rubecas gestant. Conf. *Silmacher. Wapenb. P. 2. p. 12.* Adde duplices Boyneburgios. *Silmacher. Wapenb. P. 1. p. 136.* Dernbachios. p. 140. Pariter traditione prisca, forte tamen tabulosa, sex fratries, totidem familias Montfortiam vel Rotenfahnam, Wertenbergiam, Reinecciam, Schellenbergiam, Tubingensem, & Herrenbergiam seville dicuntur: unde illis eandem figuram, videlicet vexillum Ecclesiasticum quadratum & trifariam pinnatum adscribunt, ut tamen color discrimen faceret, qui primi vexillo in argenteo rubeus, secundi in rubeo argenteus, tertii in albo niger, quarti in atro candens, quinti in auro coccineus, sexti in rubeo aureus perhibetur. Verum illud etiam non infrequens fuit, ut juniores alicujus familiæ filii, cum alibi locorum fortunatarum suarum sedem constituisent, hoc etiam loco arcem aliquam, nomine antiqui gentilitii castrum insignirent, quæ memoriæ originis servaret. Ita quamvis in Principatu etiam Brunsvicensi castrum Eberstein reperitur, hoc tamen in memoriam Suevici illius conditum forebuntur omnes illi, qui ex vetustissimorum Suevicorum Ebersteiniorum posteris deducunt Ebersteinios Brunsvicenses. Ita cum Merania castrum ad Athesiniam Tirolensi agro sit aliud tamen in Voigtlandia etiam ab eadem familia, quæ illius titulum gestabat, conditum extitit. Adde exempla *Gravenecce*, quam cognominem arci gentilitiæ in inferiori Austria Ultricus Gravenecius condidit, & *Waldsee*, duarum arcium in utraq; Austria, quæ eundem conditorem dominum alterius Waldsee in Suevia agnoscunt, &c. Sed cum conjucendi mihi sumo libertatem, nihil desinio. Interim apud *Limn. jur. publ. addit. 4. ad §. 15. p. 934.* lego: *Duces Saxoniæ, præter Electoralem familiam, ab Imp. Rud. 1. ejusque in Imperio successoribus obtinuisse jus successionis in Comitatum Isenburegicum* (de quo *Wetteraviæ comitatu paulo antea dixi) auff alle Erledigungs-Fälle.* Huic vero expectativæ ipsam tessellam ego aptare nolim, utpote quæ ante Rudolphum in nostris scutis.

§. 28. Nunc iterum medio loco septimi ordinis pars aliqua successionis Cliviæ occurrit, cum *Marcanum Comitatum* in campo aureo fasciæ transversa triplici ductu tessellata albo & rubro coloribus notat. (*d' or a la fasce eschiquetée à argent & de gueules de 3. traits.*) Antiquum in scutis tessellarum harum ulum apud Germanos ex *Phil. Clavery* de rebus patriæ meritissimi *Germs. antiq. c. 16.* colligere licet. Conf. sagula vitigata (*ραβδωτά & πλιθία*) Gallorum apud Nobilissimos & gente & literis *Vellerum Rer. Boicarum L. 1. pag. 15. 16. Freberum, & Hævingum de jure insign. c. 6. P. 5. num. 680.* Ipsum comitatum Lupia, Monasteriensis Episcopatu, Clivia, Montibus & Westphaliæ Ducatu terminatum, multisque egregis civitatibus illustrem, quod concernit, à castro *Altena* olim nomen ei inditum reperio, primumque Adolphum, ex *Altenacensis* quintum, qui 1249. mortuus est, Marce titulum sumsisse apud *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 2. p. 367.* De familia multa cumulare non est necesse, quæ ipsa est, quam supra §. 9. Cliviæ auctam ditione, & §. 12. Montanum etiam principatum tenuisse diximus. Quæ jura Saxonum nostrorum sint in comitatum hunc, ex superioribus repetendum est. Cæterum eum in celebri illa post *Johannis Wilhelmi 1608.* extincti mortem hereditatis controversia, peculiariter ad se spectare contendebant ultimi agnati, ex eadem gente, priusquam

Marca Clivio comitatu crederet, originem suam ducentes, in Gallia Marcani Malleportii, in Germania Marcani Lumæi, ab aliis tamen prætendentibus, qui possessionem præripuerant, exclusi. Cæterum cum *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 17.* Marcanum scutum sub nomine *von der Marck* / prodit, junioris lineæ (forte Lumææ) illud fuisse existimo, leonem autem capiti scuti distinctionis gratia (*brisure*) adjectum, quod exemplis in Gallia & Belgio non caret.

§. 29. Ultima ex Juliacentibus areolis *Ravenspergia* est, quæ, à dextris Marcanæ fasciæ, *argenteâ tres cantherios coccineos* defert. (*d' argent à 3 chevrons de gueules.*) vid. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 14.* Idem emblemata in Eppfleinio clypeo conspicitur, an vero ex eo de identitate familiaræ arguere liceat, viderint alii. Conf. §. 27. Porro habuit hic *Ravenspergius* Comitatus, præfecturæ *Ravenspergia*, *Limborgia*, *Spärenbergia* & *Vlothoviana* constans, suos comites peculiare, qui in ultimo *Ottone* defecere, hereditate per hujus filiam *Margaretam*, vel potius ejus occasione peculiari gratia *Cæsaris*, ad Juliacentes transmissa. Ex eo cum reliquis Juliacentibus ditionibus eadem fata fuere hujus comitatus: Unde nunc quoque in ejus juxta cum *Marca* & *Clivia* possessione *Serenissimus* Elector *Brandenburgicus* est. De jure nostrorum in eum eadem dici possunt, quæ supra de Juliacentibus memorata sunt §. 10. Antequam hinc abeam, aliorum etiam *Ravenspurgiorum* Comitum faciendâ est mentio, qui alias *Altorsenses* dicti, olim in *Suevia* parte *Algoja* admodum inclaure, *Guelforum* primorum sutores, sed nunc præter civitatem cognominem, quæ Imperialis est & sua libertate fruitur, vix memoria Comitatus superest.

§. 30. Qui proxime sequitur alveolus hoc in reliquis eximium habet, quod solo colore miniato constat, sine alia figura. (*de gueules plain.*) Equidem apud veteres scuta pura, hoc est unius coloris, gestata fuisse, dubio vacat. Candida scuta *Plutarch. in Mario*, *Cimbris* tribuit: eadem ex veteribus *Alex. ab Alex. Dier. gen. L. 6. c. 22.* de *Carthagenensibus*, rufata autem de *Græcis* allegat. Postea quoque ab adolescentibus aut juvenibus gestata volunt, qui nullis adhuc gestis propria meruissent. Hæc à nostris *Wartschild* (*Galli tables d'attente* nuncupant, vid. *Menestr. verit. art. du blas. c. 4. p. 36.*) appellata lego. Quo illud referres, *Virgil. 9. Aeneid.*

Parmaque inglorius alba.

An vero scutum ejusmodi purum insignium rationem habere possit, disceptatur. Qui affirmant, ipsum scutum conformatione sua locum figuræ alioquin inscribendæ occupare existimant. Ut adeo excusentur exempla *Bandinellorum* in *Tulcia* & *Menesiorum* in *Hispania*, qui aurea tefera se jactant. *Menestr. l. c.* & in *abreg. Method. p. 21.* sed & in nostris hinc inde quadrantes puros repetire licet. Ita in *Cronbergiis* apud *Sibmach. P. 1. p. 124.* quartus, in *Boymundiis. p. 99.* quadrantis secundici primus & quartus, in *Erthalis p. 104.* secundus & tertius alveoli vacant. Ut alia non cumulem. De significatione nostræ areolæ apud *Albin. Chr. Misn. p. 422.* lego notari *Der Regalien oder die Blutfahne* Rubeum colorem esse Majestatis colorem, sanguine claris tantum deberi, fortitudinis bellicæ insignem, & ob hoc à Principibus in bello usurpatum, juxta illud *Virgil. 3. Georg.*

Tyrio conspectus in Ostro.

legimus apud *Heping. de jur. insign. P. 9. §. 2. m. 2. n. 469.* & seq. p. 653. Cum vero regalia notari dicimus, exciperet quis, alios etiam principes sua regalia gestare, absque hoc ramen emblemate. Verum Electorales familias, nam & *Brandenburgici* alveolum similem servant, & olim *Palatini*, antequam *Sphæram* cruciferam (orbem vocant) à *Carolo V.* acciperet *Fridericus II.* *Conf. Dan. Pare. hist. Palat. p. 271. Casp. Lerch. à Dirmsh. 2. Grundf. n. 75. p. 96.* tertiam parmulam solo cocco tingebant, hoc eximio decore insigniti dicerem, nisi etiam in *Pomeranorum* apud *Sibmach. P. 1. p. 7.* armis cuspis hujusmodi apparet. Cum ergo ratio non parum intricata sit, doctiorum relinquo decisioni & iustis.

§. 31. In cuspidi scuti non ignobilis pars incrementorum *Saxoniorum* continetur. Exhibet illa in aureo latetculo nigram *Gallinam*, quæ *crista* & *paleis* rubeis (ita enunciat *Chifflet. E. A. V. insign. 11.* quod *Gallus Cresté & Barbé*, Germanus

mit rothen Ramen und Wärtlein exprimit) prædita, *viridi* (aliqui rubeum volunt) *colliculo tricipiti* insidit. (*d' or à une poule de sable, cressée & barbée de guenies, sur une colline à 3, coubeaux de sinople*) Porro monticuli talis frequentissimus Germanis est usus, exterius minus frequens. Figuram illam Sinis etiam montis esse indicium ex Martino refert amicus noster de factis & profanis literis bene merens *Theoph. Spizelius de re lit.* *Sinenf.* 5. p. 76. Ipsam quod concernit originem hujus insignis, forte à gallina, quæ cum condenda arx esset, reperta fuisset, deducti, vide conjecturam apud *Spangenberg. Henneberg. Chron.* L. 2. c. 3. p. 31. Aliquam variationem situs Gallinæ idem ostendit. L. 2. c. 16. de C. Poppone 12. de qua ita: *brauczte in sinem Justizel eine einzelen fliegende Henne mit aufgethanen Flügelin/der gleichendoch seuer Vorfahren noch Nachkommen keiner gethan.*

§. 32. Sunt ex Gallis aliqui huic generi insignium, quod *Parlantes* vocant, nostri *Rendende oder Nam-Wapen* (uti *Harsdorfferus* in *Geprägshp.*) *Philip. Campanie dell' armi.* c. 9. p. 14. naturalia & materialia, alii latini suâ aut græcâ voce, paronomastica vel æquivoca, infestiores. Aliqui omnia ea rusticis & plebe quam nobilitate digniora existimant: qui moderatius loqui volunt, saltem quæ bis loquuntur, hoc est Juplicem allusionem habent, nigro notant commate. Sed sine idoneo fundamento, & non absque injuria innumeratarum familiarum, quæ his delectantur, usque adeo, ut parum abest pleraque omnia antiquorum *servata* hujusmodi fuisse dicere liceat. *Conf. Cass. Lerch. à Dirmstein. P. 1. Reichs Rittersch. Personen 2. Grundsat/summ. Marg. 68. Haping. de jur. insign. c. 5. n. 39.* (ubi *Freherum* citat) *Linnae. Jur. publ.* 6, 6, 17. *Blon. dell. Genes. Franc. T. 2. p. 363.* Inprimis Heraldicæ artis peritissimus *Claud. Fr. Menestrier in verit. art. du blas.* v. 440. recipit, in majori, quod de arte molitur, operæ, integram secundam partem in hoc argumento insumere, ut æquivoca insignia defendat ratione, autoritate, præxi antiqua, exemplis supremorum Principum, Civitatum, communitarum, familiarum Galliarum, Hispaniarum, Italiarum, Germaniarum, Poloniarum, Angliarum conf. eund. c. 20. p. 382. ubi ad originem multorum insignium investigandam, sæpè notitiam obsoletorum etiam vocabulorum esse necessariam credit. *Italos* certe propemodum omnes damnare necesse fuerit, si æquivoca damnes. Sed fortè restricta aliorum sententia, quæ sola duplici *inavouiz* insignia scuta rejicit, non caret fundamentis? Ego verò carere, omnino dico, & idoneum quo adversarius convincatur, exemplum hanc Hennebergensium (quos de *Monticoc* seu *Montacoc* apud *Spangenberg. L. 2. c. 19.* originis, quæ Gallica est *mont à cog*, seu *mont du cog*, ignarum, antiquæ literæ dixeret) gallinam propono. De horum enim insignium & familiarum præfixa nobilitate dubium vix esse potest. Unde in argumento, quod ex placito veterum unice pendet, sufficiens hujus autoritas exempli haberi debet. Sed ne uno tribicinet sententia fulciri videatur, alia adducam exempla, quibus & theliu & primum illud nostrum simul firmemus. Si *Sibmacheri* librum evolvas, ubique occurrunt. p. 18. *Ochsenbusanus* abbas bovem è domo producunt. p. 16. *Lavensteinii* comites insistentem rupi leonem. p. 32. *Sternbergii* innixam tricipiti colli stellam gestant. Vide etiam insignia Baronis de *Auersberg*, nobilium *Raunschussel*, *Reithmor*, *Vhrmul*, *Rabenstein*, *Hornstein*, *Sternfels*, *Kanenberg*, *Hornneck*, *Berenfels*, *Stocker*, (quasi *Stockaer*) *Wolfsurt*, *Eisenberger*, &c. suis singula paginis, ut jam de civitatum scutis, in quibus vix aliud frequentius reperias, nihil dicam.

§. 33. Cæterum *Hennebergicum* principatum notari, ex prioribus jam intelligitur. Hujus verò ad Saxones nostros delati, duplex, pro diversitate partium, titulus est. Res ita habet: seculo tertio decimo fratres duo *Popponis XIII. Com. Hennebergici* filii vivebant, *Henricus VIII. & Hermannus II.* Inter hos illa partitio, ut *Henneberga* & *Sleusinga* illi, huic *Coburgum* cederet, instituta est, vide *Spangenberg. Chron. Henneberg. L. 2. c. 30. p. 115.* Primum ita *Coburgum* à reliquo corpore divullum, nondum tamen à gente, quod tum demum factum est, cum filius *Hermannii Popponis XIII.* 1291. moriens sorori *Juthæ* seu *Guthæ* testamento 22. arces & oppida, atque ita omnem fere *Coburgentem* districtum relinqueret. Nupserat *Jutha* *Otoni* longo, ex *Ascanis* *Marchioni Brandenburgico*, atque ita *Hennebergici* partimonii parte *Ascanii* aucti sunt. In his *Otonis* & *Juthæ* filius *Hermannus* duobus tenuit, & per *Waltherum Com. Barbiensem* rexit, vid. cit. *Chron. L. 2. c. 32. 33.*

Sed folis 22. a. n. exulavit prima hac vice ab Hennebergiis Coburgū, quia Hermani filia Gutaseu Brigitta 1314. Henrico XII. Henneb. nupta postliminio omnia reduxit. vid. L. 5. c. 9. Brevis tamen usura, nam paulo post *Catharina* illis parentibus nata, cum *Friedrico Landgr. Thuringia* ex Misnica gente genito nupsisset, Coburgica denuo atulit. Historiam conjugii non sine difficultate contracti legas licet apud scriptum memoratum *Spangenberg d. Chron. L. 5. c. 9. 11. & 13.* Ita Misnica stirpi ea non ignobilem Franconiae partem, ob quam olim Hermannus Brandenburgicus apud *auth. L. 2. c. 33. Dominum Franconiae* se dixerat, intulit Catharina, & ad posteros, qui Serenissimam Saxonicam gentem hodie constituunt, transmisit. Quod *Petrus Albinus Chr. Alsia. L. 1. Tit. 15. p. 200.* refert: *Man sagt von Churfürst Friderich dem Dritten/so offter er seine Ahnen habe mahlen lassen/habe er zu Lucasen Franachen dem ältern gesagt: Er sel ihm ja die Henne fienig mahlen/ denn sie hab den Fürsten zu Sachsen ein gut Ey gelegt: Ex eo Gallina in terra inignibus.* Sed plures adhuc Hennebergentium diuones fata pianostris deitinabant. Cum enim princeps *Georgius Ernestus 1583.* vitam & totam masculam Hennebergentium progeniem clausisset, successio Saxonēs ē potiori parte cum Hassis vocavit, qua hodiernum familia fruitur. *Conf: Thuan. L. 79. Histor. p. m. 893.*

§. 34. Sola ut consideretur superest, quæ scuto medio honoratissimo situ inter tertii ordinis aquilas incumbit, & *Electoriale axioma* notat, parmula. Hæc superiori parte atro, inferiori argenteo colore pingitur, inque ea duo gladii rubentes in decussim trajecti conspiciuntur. (*coupé de sable sur argent, à 2. espèces de queues croisées en sautoir.*) De significatione adducit *P. Albinus. Chron. Alsia. T. 16. p. 43.* veteres rythmos.

**Zwey Schwerdt das Marschaleck Nimpt bedeuten/
Die Wendischen Heyden außzureuten.**

Limnaustamen in jur. publ. 3, 10, 29. credit eorum uno *Electoriale* munus designari, altero fortassis tesseram. Id verò necessarium non crederem, sed juxta rythmum illius tenorem una utriusque de *Marescalli* (de nomine vide quæ collegit idem *Limn. Not. regn. Franc. 2, 27.*) munere interpretatio esse potest. Nam & *Marescalli Pappenheimi*, qui non *Electoris* sed *Marescalli* propriè vicarii sunt, duplex ensis significationem habet muneris. vid. *Stobach. Wapenb. P. 1. p. 19.* Nec mirum sit hoc Symbolo, *Marescalli* vel *Protospatrii*, titulo à Constantinopolitanis mutuo petito, dignitatem notari, cum in *A. B. c. 22.* diserte allegetur, *Dux Saxoniae imperialis seu regalem esse deferens, & Imperatorem seu regem immediatè precedens.* vid. ad h. l. *Limn. obs. 3.* ubi etiam *gladiatores imperii* illos, qui bajularent gladium, dictos, & olim à *Wenceslao* duce *Lucenburgio* & *Brabantino* jus hoc Saxonico in dubium vocatum videbis. In *Franciæ* regno *Marescallorum* quidem, ex quo eorum omnis cura ad militiam translata est, intigne *scipio* esse capit, militaris imperii documentum. (Quamvis securim militarem eis tribuat *Loyseau* apud *Limn. Not. regn. Franc. 2, 27.*) *Constabillis* tamen, qui ipse in militia primastener, & *Magus hipparchus* seu scutarius ad utrumque latus scuti gentilitii (qui mos Gallorum est, ut dignitatis emblemata scuto non inscribantur sed adiaciantur) gladios adponunt, sed ille evaginatum & è manu armata porrectum, iste in vagina, quæ à cingulo pendet, reconditum. *Conf. Nicol. Besogne in Estat de la France an. 1665. T. 1. P. 1. c. 4. p. 115. 117. & T. 2. p. 1. c. 1. p. 3.* Cum his verò duobus aliquam affinitatem *Electoris* nostri munus habet. Præterea mos ille figuras officiorum indices, (hoc solo discrimine, quod extra scutum pinguntur) decussatim collocandi, iisdem Gallis est frequentissimus, quemque in dicto libello ubique deprehendere licet. Illo situ *Marescalli* militares *scipiones* T. 2. p. 11. *Cancellarius* (scetra, p. 63. anchoras *Admiralis* p. 55. & ex *Vulsonii* *Colomberii* inventione, (quam tamen praxis scuta non est) *M. Magister scipiones* coronatos. p. 28. *Cubicularius* claves. p. 60. *secuta* cum cultro *furellam* p. 44. *ceremoniarum Magister* baculos serico nigro involutos. p. 250. *bipennes hospitiorum* designator p. 233. in decussim trajicere debent. Simili ratione editio anni 1657. p. 156. magno *Palatii* præposito *seures* cum fascibus, *consularibus* non dissimiles, adscribit. Ad eundem fere modum, quo *Archiepiscopi* & plerique *Episcopi*, *spiritualis* & *temporalis* suæ jurisdictionis indicio, cum pedo *Episcopali* gladium in *crucis* *Andreanæ* situm post scutum disponunt.

§. 35. Sumtum verò est illud solum, cum ipsa dignitate, quæ in nostra Serenissima gente primum *Sigismundi Imperatoris* gratia 1423. die Epiphaniæ Pofonii *Fridrico Bellicoso*, heroi inter paucos, collata, atq; ab hoc in posteritatem hucusque propagata est. De origine Electorum in uniuersum, quætionem decantatissimam, sed difficillimam, mouere nostrum non est: sed qui ampliores sicut crateres, alios ad eam oportet. Nec minus qui alteram, quo iure præteritis ultimò defuncti prioris familiaritæ agnatis Imperator Misnicæ domui honorem hunc conferre potuerit? pernosse velit, alios consulat.

S E C T I O II.

SCVTA RELIQVORVM SAXONIÆ

DUCUM QVI HODIE SUPERANT, VEL PRÓXIMO SÆCULO VIXERE.

§. 1. **I**Ta singulas Electoralis scuti areolas lustravimus. Reliquorum familiaritæ Principum insignia eadem cura evolvere necessitas nulla exigit, ne eadem semper repetere cogamur, sed sufficit notasse, in quibus ab Electoralibus differant.

§. 2. Quod ergo insignia Serenissimi Ducis *Augusti Administratoris Magdeburgensis* concernit: In paucis illa differunt à scuto jam explicato. Totus ordo primus, ut in Electoralis clipeo *Thuringiam, Saxoniam, ac Misniam*; secundus, *Iuliacum, Cliviam & Montes*; tertius verò duas aquilas, *Palatinatus utriusq;* indices, continent, in hisce reperiuntur. Similiter *Brensisia, Aldenburgica, Esfenbergica, Ravenspergia, Marcana, regaliū atque Hennebergica* Symbola, utrobique eodem situ sextam & septimam seriem atque cuspidem complent. In quinto ordine loco Magdeburgici *Burggaviatus*, Electori peculiaris, leonibus *Pleissensium & Orlamundensium* apponuntur *Landspergii* pali à quarta Electoralis *Stabulæ* statione huc extrusi. Præcipuum discrimen est, quod *parmulæ* enfes *Archimarescallatus* indicia deferentis loco in hoc scuto alia comparat, non tertiæ tamen seriei, sed & quartæ (in qua hinc à dextris *murus*, illinc *bos Lusitanæ* emblemata ex latere adsunt) mediam regionem complens. Hæc parma simplicissima est, utpote unica tantum lineola transversim secta, quæ *superioris partis minium, ab inferioris argento* distinguit. (*coupé de gueules sur argent*) Iisdem utuntur coloribus & sectionis modo (si *Sibmab.* fides est) *Poppelii de Lobcovviz*, Part. I. pag. 32. inter Suevos *Brezii*, & *Herteri de Herteneck*, p. 113. in *Hassia Lerbachii*, p. 138. in civitatibus *Undervalden*, p. 222. Adeò non insolens est, pluribus eadem sine variatione competere symbola, quod alii etiam exemplis probari potest.

§. 3. Significatio hujus laterculi longè quærenda non est, cum facilè quis intelligat *Magdeburgensem Archiepiscopatum* notari. Hunc (vid. *Mast. Dresser. Sag. hist. p. 4. pag. 96. & seq.* Anni 968. Otto I. Cæsar, antea ab Episcopo Halberstadiensi *Bernardo*, quo minus id prius faceret, impeditus, instituit, & *Adelbertum Archiepisc.* præfecit. Accessit dein *Nortberti*, quem 13. numerant, meritis titulus *Primatis Germaniæ*. Primum verò in hac diocesi concessione *Alberti Brandenburg.* præsulis, 1539. lumini Evangelii datus est locus: cum jam prius 1524. per *B. Luther.* & *Nicol. Amsdorffium* illud civitati fuisset illatum. Successit *Alberto Ioannes Albertus* agnatus, sub quo grave inter *Canonicos & civitatem* dissidium exarsit, ob quod hæc proseriptionem & obsidum sustinere coacta est, sed sustinuit constantissimè. Inde *Fridericus & Sigismundus* ex eadem *Brandenburgia* familia germani tiam gessere, hic etiam controversias, quæ urbi cum collegio intercedebant 1564. composuit, & Evangelicam præconium templo cathedrali inferre cepit. Non minus de sede hac, orthodoxiæ promotione (vid. *Thuan. L. 38 p. 431.*) & controversiarum reliquarum extirpatione meritus est priorum ex tratre nepos *Joachimus Fridericus*, Administrator, quem ob ductam uxorem sede dejicere moliebatur *Pius Papa*, sed *Maximilianus II. Imperator* (verbis *Thuan. L. 47. pag. 801.*) re in longum extracta, vota & intempestivas Pontificis preces elusit. Mota tamen fuit non semel *Joach. Friderico* his in comitiis 1576. & 1582. ab adversariis de dignitate & sessionis suffragiive jure; imò hanc causam *Linn. tur. Publ. 9. 2. 198.* allegat omniæ in Camera revisionis, cum ad eam status Romanæ Religionis addicti Primatem hunc admittere recusarent. A patre in filium *Christianum VIIthetmum* 1598. derivata est di-

gnitas. Demum cum Christian. Wilhelmus ob belli Danici societatem ab Imperatore Proscriptus esset, Canonici Serenissimum Ducem Augustum Electoris filium postulant. Imperator collegio electione novi præfulis interdixit, & filio suo ab Urbano Octavo Papa mitram conferri obtinuit (conf. *Adolph. Brachel. Hist. L. 3. p. 143.*) In pace Prag. §. Das Erststift Magdeburg/te. Archiepiscopatus hic Augusto ad dies vite concessus, idemq; in pace *Osnabr. n. 11.* constitutum, expectativa verò Ducatus Sereniss. Electorali domui Brandenburgicæ (unde in hujus insignibus eadem hæc area conspicitur apud *Furfl. Wap. P. 3. p. 4.* ut in nostro *L. 1. c. 13.*) addicta est. Quæ conditiones huic concessioni adjectæ sint, ex ipso allegato instrumento publico quivis faciliè leget.

§. 4. Ab annis non adeò multis una areola auctus est iste clypeus, quæ in scuto pede quadræ Henneburgicæ adicitur, videlicet *carulea* inscriptis *duobus nullis barbatis aversis auratis* vel ex naturali colore nonnihil ad flavum inclinantibus. Hoc symbolo designatur comitatus *Barbrensis*, quem 1659. extincto matrum ultimo Augusto Ludovico Augustus Dux Saxonix crevit, atque eo suam parmam ornavit. Porro in monetæ piscibus quatuor rosas adjectas vidi, quod si ita sit, *Rosenbergiam* dynastiam, Barbienium Comitum etiam patrimonium, sed ex Magdeburgico feudo, notari crediderim. Nam in Comitum istorum scuto apud *Sibmach. Wapenb. l. p. 16.* primam & quarram aream rubras singulæ ornant argenteæ rosæ auro gemmatæ, fortè nunc compendio cum piscibus in unum laterculum compactæ.

§. 5. Tertius beati Johannis Georgii I. Elect. filius Serenissimus Dux Christianus Administrator Episcopatus *Mersburgici* illam dispositionem servat, quantum ex picturis observare licuit; ut toti scuto parmula Saxonica media incumbat. Primam lineam *ultatensem*, *Clivensem* & *Montanum* symbola complect, in secundo ordine crux *Mersburgi* & *Thuringie* leo, in tertio *Alstæ* leo & *Palatinatus Saxonix* index aquila, à dextris & sinistris *Saxonicum* medium *æcidiv* stipant. In quarta serie *Palatinatus Thuringie*, muri & bos *Lusatie* comparent: Reliquam partem inferiorem, nullo mutato, communem cum fratre *Augusto* servat, excepto quod modo de Barbienti accessione diximus.

§. 6. Nullam in hoc scuto figuram reperies, quæ non in Electorali scuto explicata esset, si solam secundi ordinis aream primam. auream nempe *atra cruce* insignem, quæ etiam à *Bilandiis* in *Rhenana* provincia servatur, *Sibmacher. in Wapenb. Part. 1. p. 132.* excipias. (*Or à la croix de sable.*) Hac *Mersburgensis* Episcopatus notatur. Eum instituit *Caroli M. Joh. Pomarius Sächsisch und Nieder. Sächsisch Chron. p. 52.* adscribit, sed *Matth. Dresler. Jag. Histor. Part. 4. p. 236.* illum tantum autorei collegiaræ Ecclesiæ canonicorum facit, *Henrico Aucupi* incrementa, & demum Episcopatus constitutionem *Otoni I.* tribuens. Primus Episcopus *Eoso* in conversione *Slavorum Soraborum* diligens 970. vivis excessit. Successor *Giselarus*, promotus ad *Archiepiscopatum Magdeburgicum*, ita attenuavit Episcopatum, ut subiectus *Halberstadiensis Præfuli* in *Abbatiam* mutaretur, sed 1005. facta est ab *Henrico II.* restitutio in integrum. Quattus Episcopus *Dietmarus* chronico edito memoriam sui ad posteritatem propagavit. Post multos alios *Nicolaus Lubecensis*, Electoris Saxonix Cancellarius & Episcopus *Mersburgensis*, Cancellarius & conservator jurium atque privilegiorum *Universitatis Lipsiensis* constitutus est. Demum post *Sigismundum à Lindenau* à *Capitulo* electus est Administrator diæceseos in civilibus 1544. *Augustus* Dux Saxonix, qui *Georgium Principem Anhaltinum*, Theologorum nostrorum illustrissimum, in *spiritualibus coadjutorem* adscivit: hic verò nullum fidelis pastoris munus prætermisit, & pluribus concionibus atque scriptis, quæ dein integro volumine 1570. Latine & nostra lingua 1610. edita sunt, Ecclesiæ prodesse studuit. Cum verò deinceps *Michael Heldingus* Belga, pridem suffraganeus *Moguntinus* & Episcopus titularis *Sidonius* à Collegio intercessione *Caroli V.* 1550. postulatus esset Episcopus: præfatus *Georgius Princeps Anhaltinus*, certa protestatione veritatis causæ cavet (vid. scripta *Georgii Princ. Anhaltini Edit. German. pag. 839.*) Hic *Michael* inter autores interreligionis 1548. ac 1557. in Colloquio *Wormatiensi* suæ partis defensor fuit: In *Tridentino Concilio* assestit, in *Camera Imperiali* judicio præfedit, & Episcopatum usque 1561. retinuit. Post eum 1562. administratio *Alexandro*, 1566. *Augusto*, 1586. *Christiano*, & 1592. *Joh.*

Georgio Saxonix Electorib. & Ducibus demandata est. Nunc eandem, cujus hic insignia tractamus, hujus filius Serenissimus Dux Christianus tenet: Confer de hoc Episcopatu *Frid. Hortled. de caus. Bell. Germ. 1.5, 11. p. 1295-1299.*

§. 7. Nunc ordo requirit, ut clypeum Serenissimi Ducis *Mauritii* lustremus. Sed in hoc quoque non inultum differentix reperiemus. Prima laterculorum series *Thuringiam, Chriam & Misnam*, secunda *Citicensis* seu *Naumburgica* Episcopatus insignie, & (nisi pictor erravit) *leonem Montanum*, tertia *Iuliacensem* Montiano alias præponendum ac *Palatinatum Thuringie symbolum*, quarta *Palatinatum Saxonie & Lusatix* notas, quinta *Pleissensem, Orlamundanum & Landsbergium & Symmata*, repræsentant; sexta, septima & cuspis cum prioribus consentiunt.

§. 8. Sola nos, quo minus pergamus, detinet area secundi ordinis prima, quæ si picturam communicatam inspicio, *superiori parte rubet, inferiori argento fulget*, si verò *Sibmach. Wapenb. Part. 1. pag. 11.* fidem adhibeo, tota *coccinea* est. Quocumque verò colore sit, in decussim trajectos *clavem & gladium* (si capulum aureum excipias) *argenteos* exhibet. Hieroglyphicum figuræ non difficulter capies. Clavis Ecclesiasticæ potestatis etiam Biblica phraisi symbolum est. *Conf. Celeb. Salom. Glass. Philol. sacr. Lib. 5. Tr. 1. c. 12. p. 1328. (392.)* Unde qui universalis Ecclesiæ audire vult Episcopus, Papa Romanus, autoritatis suæ indicium duplici clave aurea & argentea facere solet. Quam duplicem clavem non ad palatum Romanorum, *David Pareus ad Apocal. 9. 1.* ita interpretatus est. *A Christo primus Ecclesia Romana Episcopus accepit clavem regni cælorum, hoc est, potestatem ligandi & solvendi conscientias secundum Legem & Evangelium Dei: sed contra hanc clavem Satan Papa dedit clavem abyssi: qua clavem Christi transfixit. Hinc dua claves decussata in Pontificis insignibus cernuntur.* Verum Episcopis etiam non infrequens hæc figura est. *Conf. Insignia Bremensia. Sibmach. Wapenb. Part. 1. p. 9. Wormattensia, Ibi. Mindensia p. 1. c. Brandenburgica p. 11.* In Abbatibus *S. Haumerani & Petershusæ p. 13.* Uti verò spiritualis autoritatis illud testimonium fuit, ita gladius adjectus temporalem jurisdictionem notat, quæ jam diu est, quod penes *Episcopos in Germania* fuit. Eos à Ludovico Pio principali dignitate auctos, sunt qui perhibent: alii à Carolo M. jam tale quid tributum arbitrantur. *Conf. Klock. 1. consil. 14. num. 7. 4. seq. consil. 15. n. 8. 4. seq.* Unde mos fluxit, ut una cum pedo pastoralis gladium post scutum (& quod miseris, loco ante pedum potiori) collocare Archiepiscopi & Episcopi nostri magna ex parte soleant. Vide *Wapenb. Part. 1. pag. 3. & 9.* In *Gallia* idem obtinet circa Episcopos, qui temporale dominium obtinent, sed hi à latere collocant gladium. *Vid. Cl. Franc. Menestrier. verit. art. du blas. c. 13. p. 170. & 14. p. 187. & apolog. contra Labourerium. 10. p. 246. & seq.* Quod ergo alii exterius adhibito esse notare volunt, quidni pariter eadem figurâ parmulæ inserta notari dixerim? Nam præter hoc exemplum *Menestr. d. 1. pag. 252.* notat Episcopum *Podiensem* in *Gallia*, in *Anglia Londinensem, Vintoniensem & Oxoniensem*, quorum insignia gladiis armantur.

§. 9. Cæterum ex his haud obseurè colligitur, quid notari hac area velim: videlicet Episcopatum *Citicensis*, vel quo nunc nomine nuncupatur *Naumburgensem*. Taries allegatus *Petrus Albinus Chr. Misn. Lib. 1. Tit. 32. pag. 283.* Citicæ ad Elsterum, quæ à Carolo M. (cui tamen *Pomarini Sächs. und Nieder. Sächsische Chron. p. 52.* ipsum Episcopatum acceptum fert) aut filius collegio Canonorum regularium ornata fuerat, memorat Episcopalem dignitatem ab *Ottone I. Imperatore* (cui ex *Theodor. de Niem* rerum nostrarum peritissimus *Christoph. Lehman in Chron. Sprr. Lib. 4. cap. 3. p. 275.* attribuit, quod pene omnibus cathedralibus Ecclesiis una cum Dominiis temporalibus propria insignia perpetuo deputaverit) Soraborum Venedorum salutis invigilante, collatam esse, ut metropoli *Magdeburgicæ* subesset; cum verò non nisi tres Episcopi ordine, *Hugo, Fridericus & Hugo 2.* prætuissent, 982. à *Miescone Venedico* seu *Vandalico Principe* Episcopatus devaltatus, occasioq; data est, sub *Hildeberto*, cum transferendi *Naumburgum*, seu *Noviburgum ad Salam*. Translationem Conradus II. Imperator 1027. ob hoc ipsum aliquibus habitus fundator, & *Joannes Pontifex* confirmarunt. Quadragesimum in Antilitum ordine numerant *Philippum Palatinum*, *Philippi Ingenii Electoris* filium, qui *Frisingenti* quoque Episcopatu præfuit. Huic *Iulium* ex generosa *Pflugiorum* prolapia (cujus nomen subscriptum legimus in comitio-

rum Augustanorum 1548. & 1555. recessibus) subjungit ultimum Albinus. Hujus vero electioni, suo jure contradixit Elector, & ex Nobilitate Misnica alium Theologum Wittebergensem *Nicolaum Amsdorfium*, ejus loco substituit, qui inaugurante B. Luthero dignitate suscepit. Conf. *Johan. Sleidanus Lib. 14. pag. 395.* & apologia Me-galandri nostri *Lutheri Tom. I. cens. 8. vel Altenburg 8. fol. 1. & seqq.* Porro Julius ab Electore non admisus in Cæsarea aula exulavit, donec 1547. armis in dignitate restitueretur. Hinc formulæ Interimisticæ 1548. cum aliis autor, & 1557. Wormatiensis colloqui præles fuit, sed eo 1564. mortuo, postquam vera Religio introducta fuisset, ad Serenissimam Domum Saxonicam certa ratione diœcesis administratio Collegio consentiente, devoluta, ac per *Augustum Electorem, Christianum Electorem, & Augustum Ducem* (quos ræcenset, dignus qui legatur *Mithæus Dresserus Isagog. Histor. Part. 4. pag. 254. 256.*) gestasset. Eam nunc obtinet Serenissimus Dux *Mauritius*.

§. 10. Ita vidimus scuta Electoralis lineæ. Quod reliquos Serenissimos Principes hujus familiaræ Ernesto prognatos concernit, omnibus non multum diversa symbolorum scutatorum dispositio servatur. Ut videhæet primi ordinis valvuli inter *Thuringicum & Misnicum* symbola *Clivium* contineant. Hinc *Juliacensis* ac *Montanus*, atque sub illis dux aquilæ *Palatine* (inter quas aliquando *Thuringici* Palatinatus indicem à dextris, pictoris vitio, an studio? collocatam vidi) *Saxonicum* scutum reliquis incubans stipant. In quarta serie palos *Landsbergios* *Orlamundensis* atque *Plessensis* leones respiciunt, sub his *Eisenbergium* Comitatum *Aldenburgum* ac *Brenam* comitantur vel cingunt. Tandem in cuspide scuti quadrifariam secta *Marcana* fascia, & *Ravensbergii* cantherii, ateam *purpuream* regalium notam, atque *Hennebergicam* gallinam includunt.

§. 11. Quam modo expressissimus dispositionem servarunt Serenissimi Duces Fratres *Ioannes Ernestus, Adolphus VVilhelmus, Ioannes Georgius & Bernardus*, quibus *Vinnariz, Hænaci & Jenæ* sedes tuit, nisi quod quatuor illas pedis areolas in duas regiones partirentur, quarum superior regalium quadram *Marca & Ravensberga* includam, ima cuspis *Hennebergam* referret. Quod verò Serenissimi Ducis *Ioannis Georgii* in præscam spem avorum luere crescentem florentissimam sobolem concernit, materni juris causa, scutum novis auctum est areolis. Unde illud scutum septem transversis lineis in octo regiones secatur. Supremam ornant tessellæ inter *Thuringicam & Misnicam* *Cliviam*, secundam inter *Juliacensem & Montanam* *Orlamundana*, in tertia hinc *Palatinatus Saxonie*, isthinc *Palatinatus Thuringie*, in quarto hinc *Landsberga*, isthinc *Altenburgum*, in quinta à dextris *Plessia*, à læva *Eisenberga* stipant majus medium scutum *Saxonicum*. Sexta regio *Brenensis* & *Wingensteinio* symbolo interjicit medium *Saynensem* septima *Marcana & Ravensbergio* *Hennebergium*; in pede scuti regalium quadram comitantur *Homburgia & Freisburgia* dynastia.

§. 12. Videmus in hoc scuto quatuor laterculos novos *Saynensem, Witgensteinium, Homburgium* atque *Freisburgium*. Hi Serenissimis fratribus *Friderico Augusto, Ioanni Georgio & Ioanni Wilhelmo* comperunt jure Sereniss. matris, quæ est *Ioanna Sayn-Witgensteinia* filia Illustrissimi quondam *Ernesti*, qui *Wingensteinius* à patre Comes, materno jure etiam *Saynensem* Comitatum habuit, & ad filias transmisit, licet fratres aliam matrem nati, filias excludere frustra laborarint. De qua re diximus *Lib. 3. cap. 32. num. 4. §. seq.* Porro tessellæ illæ sunt *Sayna*, in rubea parma leopardus erectus seu leo facie adveria aureus (ein aufgerichter gelber Leopard / oder Löwe mit heyden Augen vor sich sehend). *Witgensteinia* nigri duo pali argento inducti: *Homburgia* castrum duarum turrium cum media porta & muro illas iungente ex argento in minio: *Freisburgia*, in pelta nigra baltheo diagonali sinistro argenteo inscripta tria capita a-prugna nigra.

§. 13. Inter Gothanos Serenissimus Dux *Fridericus*, præter columnam *Romhildensem*, de qua §. 18. dicemus, parenti ipsius gloriosæ memoriæ etiam usitatam, superiori anno novam areolam inseruit, clypeo in sex regiones distributo, ex quibus prima *Cliviam, Thuringia & Misnia* cinctam, etiam exhibet, in secunda cingunt medium scutum *Saxonicum, Juliacensis & Montanus* leones, in tertia *Landsbergios* palos, utrius-

utriusque *Palatinatus* aquilæ, quartam ornant præter *Eisenbergam* leones *Orlamundanus* & *Pleissensis*, proximam constituunt interpolata areola *regulum Altenburgum* & *Brenæ*. In pede autem scuti vel sextâ serie quinque omnino laterculi conjunguntur. In illis medius est *Hennebergica* gallina insignis, extremi *Marcana* laterculi & *Ravenspergensibus* cantheriis: sed gallinæ proxima sunt à dextris *columna Rombuldensis*, à lava leo. Hoc novo & in prioribus scutis non comparante laterculo designatur *Thonnenfis* Dynastia, quam princeps à *Christiano Ludovico C. Waldceccio* emit. Quomodo ea ex *Gleichenstorum* patrimonio ad *Waldceccios* delata, & gratia *Saxonico*rum ducum, teudi dominorum collata sit, L. 3. c. 39. n. 10. vidimus. Ex eo vero apparet, areolam cæruleo, leonem argento tingendum esse: quam tesseram à comitibus suis *Gleichis* istud *Dominium* accepit.

§. 14. Ita vidimus Principum, qui ex *Serenissima* familia nunc quoque vivunt, scuta. Verum operæ pretium non dubito hinc etiam expectandum, si quædam defunctorum insignia repræsentemus. Non jam ad manus sunt omnia: unde supplere, cui lubet, defectus hujus tractationis poterit. Initium mihi esto à seculo superiori. Eo incipiente in vivis erant *Fridericus* & *Ioannes*, unus post alterum *Septemvir*, horumque patruus *Albertus*. Illorum insignia (prout *SS. Bibliorum* editioni *Vinaticensi* præmittuntur) ita habent, ut duæ lineæ ad perpendicularum, & tres transversæ clypeum fœcent. In primo ordine leones *Thuringius* & *Misnicus*, *Saxonicum* emblema utrinque stipant, in secundo peculiarem *Electo*ratum parmulam *Palatinatus* duplex aquila cingit, cuspidem *Brenensia*, *Landsbergica* & *Aldenburgica* hieroglyphica occupant, in tertia serie inter *Orlamundanum* seu *Vinaticensem* & *Pleissensem* leones media area est, quam non bene dignosco, an pura, quod vellem, sit, an ex duobus coloribus composita, quod typus (sed vix cum ratione) innuere videretur. In monetis aliquibus *Ioannes* *Electo*r quatuor parmulas circa effigiem suam collocari iussit, *Electo*ralem, *Saxonicam*, *Thuringicam* & *Misnicam*. Patruus horum *Albertus* *Equitum* auri velleris ordini adscriptus alia usus est dispositione, quam exhibet *Chifflet. Insign. Equæ. A. V. n. 96*. In ea superiores tres areolas *Thuringia*, *Landsbergæ* & *Misnia*, proximam ducatus *Saxonie* duplici *Palatinatu* circumdatus, tertiam *Vinaria* & *Pleissa* (medium *Saxonie* scutulum adhuc complet) ultimam hinc *Brenæ*, illinc *Aldenburgum* sibi vindicant, areola media, argento & minio perpendiculariter secta. Hoc hieroglyphicum ultimum non magis quam *Chiffletius* capio, neque alibi in *Saxonis* clypeis conspicitur. Quod enim *Halberstatis* *Episcopatus* in *Sibmach. Bapenb. P. 1. p. 10*. *Julbacensis* comitatus *P. 2. p. 11*. & ob id *St. arhenbergiorum* Baronum primus laterculus *P. 1. p. 33*. *Roggenhanus* com. *P. 3. p. 27*. & nobiles de *Aurach. P. 1. p. 94*. *Wanglin. P. 1. p. 147*. *Berovingen. P. 3. p. 182*. & forte alii hanc sectionem scuti ostendunt, nihil hoc ad *Saxones* nostros. An forte dicemus, deceptum imperitoris pictoris manu aut ætate corruptæ picturæ *Chiffletium*, laterculo coccineo, quem in *Electo*rali scuto illustravimus, nequicquam argentum addidisse? Judicent de hoc alii.

§. 15. Exstinctis istis filii successere, in *Electo*ratu *Joanni* *Ioannes* *Fridericus*, *Alberto* *Georgius* & *Henricus*. *Ioannes* *Fridericus* ita disponebat scutum, ut *Saxoniam*, *Thuringiam* & *Misniam* primus ordo; *Palatinatum* utrumque cum medio scuto *Electo*rali, secundus; tertius *Vinariam*, *Landsbergam* & *Pleissam*; quartus *Altenburgum*, *Burggrav. Magdeburgicum* & *Brenam* designarent. Cuspidis eadem species (in *Bibl. Vinaticens.*) apparet, quæ in parentis octavo laterculo notata fuit. Nec hic certiora de illa statuerè potlum. Cæterum cum præfatus *Ioan. Fridericus*, princeps pietate & magnitudine animi nemini secundus, *Electo*ratu dejectus esset: invenio controversiam ei cum *Mauritio* & *Augusto* intercessisse, ob usum ensium *Electo*ralis notæ; sed composita illa & usus tituli ac illius emblematis ei permixtus est. vid. *Jacob. August. Thuan. L. 13. Hist. pag. 612*. *Henrici insignia* *Ioann. Jacob. Luck. syll. numism. pag. 94*. repræsentat, ut caput scuti *Misnicæ*, *Thuringicæ* & *Landsbergicæ* occupent, medium *Saxonicæ* trabes & solum inter *Palatinatus* *Saxonici* aquilam ac leonem *Vinaticensem*, tum rosâ *Aldenburgicæ* inter *Pleissensem* leonem ac *Palatinatus* *Thuringici* avem, expleant, & cuspidem complectatur *Brenense* emblema. Quæ utrinque addit spatia vacua sculptoris imperitiæ adscribere malleum, quam causam rimari. Eandem dispositionem à fratre *Georgio* usurpatam vix dubito,

nam & alias eadem uterq; frater scutula in monetis effigie suæ addi curaverant, nempe Saxoniam, Thuringicum, Misanicum, *δ'εῖ μ'α*, & Palatinatum aquilam complexa.

§. 16. Jam Henrici filii *Mauritius* & *Augustus* haud dubie paternis insignibus successere, additis postea electoralibus symbolis. Circa Augustum hoc unum notare lubet. Insignia, quæ à *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 5. n. 1.* referuntur, non alii quam ipsi debent. In illis Aquilam Saxonici Palatinatus indicem leones Thuringicus & Misanicus, in tertio ordine *Landsbergicos* palos *Brenense* signum & altera aquila, mox *rosam* areola purpurea & fascia *Eisenbergica*, cingunt, gallinam *Hennebergicam* in cuspidem collocatam: in secunda serie inter leones *Orlamundensem* seu *Vinariensem* & *Pleissensem* parma reliquis incubat, quæ ad perpendicularum secta, dextrâ sui partem trabes & scutum, sinistra cruceam nigram auro impressam refert. Uti verò Saxoniam hieroglyphico priori notari nemini dubium esse potest, ita altero *Mersburgum* designari non magis ambigo: hæcque ipsa ratione Augusto scutum vindico, quia à *Mersburgensibus* 1544. Administrator electus est. In altera linea Joanne Friderico *Ioannes Fridericus* & *Ioannes Wilhelmus* geniti sunt. Hi ex paterno scuto ante omnia electorale & *Magdeburgici Burgravii* emblemata omittre coacti sunt. In reliquis non eandem utriusque *diatremis* placuisse invenio. *Ioh. Friderici* clypeum depingit ex moneta *Ioh. Jacob. Luck. Syll. Numism. p. 224.* ut si tres palos dicas, primus *Misniam*, *Palatinatum Thuringia*, *Vinariam* seu *Orlamundam*, tertius *Palatinatum Saxoniam*, *Aldenburgum* & *Pleissam*, Medius una areola ob cuspidem auctior *Thuringiam*, *Saxoniam*, *Brenam* ac *Landsbergam* designet. Aliter *Iohan. Guilelmi* clypeum disponunt pagellæ Bibliis *Vinariensibus* præfixæ, ut primo palo *Palatinatus Saxoniam*, *Orlamundensem* seu *Vinariensem*, & *Brenensem* comitatus, ac *regalium* index areola pura, secundo *Thuringiam*, *Saxoniam*, *Landsbergam* & *Aldenburgum*, tertio *Misnia*, *Pleissa*, *Palatinatus Thuringia*, atque *Eisenbergam* conspiciantur. Eadem dispositio dem filio hujus *Ioanni* attribuitur, nisi quod cuspidi *Hennebergam* adjicitur.

§. 17. Plura clypeo adjecta sunt, cum hoc seculo ineunte Juliaco-Clivensis præfensio inferretur. Tum in hanc formam redactum est *Electorale* scutum, priusquam *Lusatiam* accederet, ut in monetis, si in sex ordines transversis 5. lineis secaretur, primus *Thuringiam*, *Saxoniam*, *Misniam*, secundus *Iuliacum*, *Cliviam*, *Montes*, tertius *parmulam electoralem* inter aquilas duas *Palatinas*, quartus *Orlamundam*, *Landsbergam*, *Pleissam*, penultimus *Aldenburgum*, *Magdeburgum*, *Burgravium*, *Brenam*, ultimus *Marcam*, *regalia*, *Hennebergam*, & *Ravensbergam* continerent. Parum differt pictura *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 3.* cui hic plenam fidem attribuerem. In hac enim 5. superiores ordines eodem cum in monetis modo præsentantur, sextus *Marcam*, *Eisenbergam*, & *Ravensbergam* designat. Hisce cuspidi subjicitur in *Hennebergicum* & *regalium* hieroglyphicum divisus. Alteri lineæ (ex *Vinat. Bibl. edit.*) ista probata est dispositio: Quam §. 10. descripti, tanquam nunc etiam ab illis usurpari solitam. In qua primus & tertius palus idem est, qui antea in *Electoralibus* armis, in solo medio palo differentia reperitur.

§. 18. Non longe hinc abijt scutum, quod *Sibmach. P. 1. p. 5.* loco secundo exhibet, & haud dubie *Ioannis Friderici* junioris filius proprium fuit. In eo superiores quinque ordines nihil differunt à *Vinariensi*, quod modo consideravimus. Solus pes scuti aliter habet. Cum enim illud una serie quatuor areas exhibeat, hoc tres tantum, ad priorum modum esse patitur, in extrema vero cuspidis parte alias duas subjicit. Illæ sunt purpurea *regalium*, fascia *Marcana*, & *Cantherii Ravensbergii*. Harû sinistra gallinam *Hennebergicam* dæret, dextra *rubens*, argenteam auro tamen coronatam columnam exhibet. *Rombildensem* dirionem ex *Hennebergicis* denotari, *Sibmach. P. 2. p. 6.* docere potest. Hujus verò significationis apud *Spangenbergum*, diligentem *Hennebergicarum* rerum scriptorem, nullibi mentionem invenio; Potius apud eundem *Lib. 4. c. 23. p. 159.* reperio, *Antonium Columnium* Italum de agnatione *Hennebergii* persuasisse, adeo ut hi à *Friderico III. Imperatore* circa 1416. (quod & *Pius II. Papa* confirmavit) *Columniorum* illam in arca tubea argenteam columnam coronatam peculiari privilegio insignibus suis adiret & obtinerent. Idem tamen ostendit *Lib. 1. c. 3.* olim quoque *luic genti*, antequam *Hennebergicum* nomen addivissent, columnam fuisse in usu. Cæterum *Romhilda* extincto *Bertholdo XIX. Principe Hennebergico* lineæ *Alsienfis* ad *Mansfeldios*, ab his permutationis jure ad *Saxones* devenit (vid. *Spangenberg. Chron. 5. 26.*)

In Serenissimi Ducis Ernesti sigillo, quod hoc emblema, nisi me oculi fefellerent, notaverim, superius dixi.

§. 19. Unius me adhuc admonet Hennebergicorum symbolorum evolutio; videlicet ut observetur, cum præcipuum symbolum videlicet gallina (ut vidimus S. 1. n. 31.) & hic Romhildense emblema, Hennebergiæ successioneis pars, à Saxonibus assumptum sit, alterum tamen aureum laterculum, quæ apud eundem *Sibmach. P. 2. p. 6.* in secundo Hennebergico scuto ex testis argenteis & rubris prominentem nigram aquilam bicipitem defert, nunquam assumptum esse. Illo enim emblemate *Burg gravitatus Herbpolitanus* notabatur apud *Spangenberg. L. 1. c. 7.* unde aliqui etiam, quibus cum Herbpolitano antistite lites aut aliam ob causam eo abstinere. vid. *L. 2. c. 26. p. 103. L. 3. c. 6. p. 134.* Refumit vero Henricus XIII. *L. 5. c. 17. p. 203.* Unde ad finem usque familiaræ ejus usus duravit.

§. 20. Et hæc etiam de variationibus, quas mihi videre contigit, insignium Saxonicoꝝ dixisse sufficiat. Omnes me expressisse, nec ipse credo, sed non visas omittere nemo jure succenset.

CAPUT II.

DE APICE VEL TIMBRO ET GALEIS.

§. 1. **I**Ta priori instituti nostri parte, scuti contemplatione, defuncti sumus: jam acrostolum seu apex, quem *timbrum* vel *cimerium* nuncupare solent, & in primis *galeæ* nobis spectandæ sunt: quamvis nonnunquam hæc absint, eorumque locum *mitra Electoralis* muris pontici velle facta, quod ora reducta monstrant, scuto imposita sustineat. De galeis vero & coronis generatim ut agamus, non patitur ratio propoliti, cum tractationi generali artis heraldicæ hæc etiam materia servanda sit. Paucissima tamen, nec nisi necessaria, prænotare cogimur. Ut cum observat *Cassp. Lerch. à Durstheim de ord. equestr. Grundriss n. 4. p. 64. Das vor dem Fürsten und Herzoge mit keinem Helm gleich ein Rittersmann aufgezogen / sondern wie in Königs Heinrichs Thurnier Verding zulesen / blosses Hauptes unter einer Kron und Krantz.* Nihilominus si qua hæc lex tuit, eam non perpetuam aut non extra torneamenta in usu fuisse oportet. Nunc enim non galea tantum, sed & pro more nostræ gentis, cui major quam exteris cassidum cura, uni sæpè, ut hic fit, scuto plures incumbunt. In collegio Equitum Aurei velleris galeas plures non admittas esse, perhibet sæpè memoratus *Joh. Jacob. Chifflet. monit. ad lect. tract. de insign. gentil. E. A. V. A filio vero iusto Chifflet. brev. histor. Eg. A. V. c. 8. p. 23.* discimus, ex quo Philippus 2. Lusitaniam subjugaverit, eum Galeas Castellani, Aragonicam & recens partem Portugallensem imposuisse scuto, atque aliis proceribus binas concessisse: Sed ut inclinata & obversa respicerent se invicem. Multa enim in hoc juxta fecialium scita differentia est, qui *rechts* facie aut *links* (*den Durchschnitt nach / en pour fil.*) galeam collocare debeat: quorum illud solis summis principibus deberi ajunt. Sed & de numero craticularum, vel cancellorum tantum non superstitiose disputant, quæ in usum publicum nunquam admittuntur. Videatur è *Gallis M. Fulfon. de la Colomb. serent. Heroiq. c. 35. p. 384. seq.* ex *Italis Philib. Campanile dell' armi. c. 11.* Noltris hominibus, si solum discrimen galearum apertarum *Thurnierhelms* & clausurarum, *Stechhelms* (quarum hæc non per clathros, sed minuta foramina lucem admittunt, & olim nonnunquam à Magnis etiam Principibus promittè uturpatæ sunt, consuetudine à nostris moribus abhorrente. vid. *Linn. lur. publ. addit. Tom. V. ad 6. 6. p. 60. Theod. Heping. de jur. Insign. c. 9. n. 515.*) excipias, nec clathrorum certa lex est, nec situs. Certe in *Sibmach. Wapenb. P. 1. & 2.* perpetuo, quibus fors medium in pagina locum obtulit, cassides rectas, quibus primum & quartum in lævam, secundum & quintum in dextram conversum situm attribui videmus. Sed tam non exinde aliquam illorum *szx* colligas velim, quam non de istis male ob eam Chalcographi dispositionem senties: quamvis alioqui titus galeæ ad lævam nothos arguat, juxta præscriptum disciplinæ, cujus multa itatura, vel non suscipimus, vel servare negleximus. Conf. supra c. 1. S. 1. §. 2. Et contra in continuatione *Pauli Furstii P. 3. & 4.* universi fere, communi cum maximis & summis Principibus axiomate, adversas galeas gerunt, quod haud dubie exteris crucem figit. Ubi plures autem cassides scuto incumbunt, ut

in his Serenissimorum Saxonum insignibus fit, ea perpetua est consuetudo (neque hic pictorum culpa est) ut media aduersa sit, & eam ex utraque parte respiciant cæteræ: vel ubi numerus æqualis, ut media pars in lævam, reliqua in dextram eodem fine respiciant. Unde de situ nihil amplius notare necesse est. Porro eas auro pingi, non ambigo: hoc enim non alias modo summis Principibus solemne est, verum etiam apud *Chifflet*. qui Equitum aurei velleris ordini ascribuntur, tali metallo omnes ornant e capitis tegumenta.

§. 2. Ordine nunc singulas intueamur. A dextra parte prima aurata, quales & reliquæ, phaleris aureis & cyaneis (regulam *Vulsoni*, quod metallum interiorum, color exteriorum partem tingere debeat, nobis constanter receptam esse, non scio) connecta, coronam gerit; ex qua ala (vel potius iugum alarum, ut tamen altera post alteram lateat) prominat, cyano superius infecta, inferiori autem parte auro picta, ut pinna, quales in laterculo *Lulatie superioris* apparebant, muri distinctioni seruiant. (Alibi murum cum pinnis suis mediæ alæ insertum vidi, ut color, quo alæ tinctæ sunt, non minus infra quam supra murum conspiciatur.) Hoc ipsum indicio est, cui aræ castis respondet, ac ita quam dignitatem significet. Neque multa cumulo. Cum in primis ex frequentissimis acrostolis alæ in insignibus appareant. Ex antiquitate apud *Plutarchum* Cimbrorum alatas cristas ad hanc figuram aliquo modo reduci existimo. Cum vero Coronam dixi, eam vulgatis formæ esse intelligo: ita enim apud nostros in more est, qui curiosam non sequuntur diligentiam Gallorum, qui illi non regias tantum ab aliis, verum etiam Ducum, Principum, Marchionum, Comitum, Baronum &c. coronas inter se distinctas volunt. Vide citatum *Vulson. de la Colomb. cap. 37. Fr. Menestr. verit. art. dublason. 13. p. 157. Carol. Pascal. de Coronis. 9. cap. 22. & prætat. Wapenb. Sibmach. P. 2. n. 73. 74. 75. 76.* (ubi tamen, ut & in pictura ipsa, non unus error deprehendi potest) Nostri, ut præoccupavi dicere, una est ordinaria coronarum forma, quæ apud autores ubique reperitur.

§. 3. Ex Secunda galea lacinia hinc minio, inde auro tinctæ dependent. Acrostolium constat taurino seu bubalo capite rubeo, quod argenteis cornibus, oculis (secus quam *Chifflet. ins. eg. A. V. n. 47.* auro cornutum & oculatum prodit) & qui per nares trajectur, annulo ornatum, atque aurea Corona florea, circulo scutariæ fasciæ laterculi Marcani concolori, redimitum est. *Chrysim* illo capite notari certum est, circulo vero coronæ, *Marcam*. Si antiquitatem respiciamus, jam olim memorante *Diodor. Sicul. L. 2.* Reges Ægyptiorum Leonis, tauri aut Draconis caput, Principatus insigne gestare sunt soliti: An verò hoc ab illis ad Græcos, inde ad Romanos, tum Celtas transierit, disputat, nec *Stevvechii* conjecturam admittit, sed Celtis suos in hac quoque re mores ex ipsa gentium dispersione atcessit, de Patria meriti *Philippus Cluver. Germ. antiq. L. 1. c. 44.* omnino legendus. Alioqui *Steph. Pigh.* de quo supra c. 1. §. 8. hujus etiam hieroglyphicon ad *Solem* refert, ad cuius naturam, ut reliqua signa Zodiaci, ita in primis taurus referatur. Sed & *Rhenus*, qui bicornis, ut alii plerique apud antiquos fluvii, pingitur, & cuius inferior tractus circa ipsa fete divergia domui huic continua successione paruit, causam potuit dare. Conf. *Limn. tur. publ. 5, 10, 33.*

§. 4. Tertia galea, quam vitæ caruleæ altera parte argenteo exornatæ tegunt, coronam gestat, ex quo prominent duo cornua argentea (C. *Oronce Fine. p. 140.* *srompes* vocat, quod notaret proboscides elephantum) recurvis atque apertis extremitatibus, quas & cornuum latera quini vel quaterni utrinque bacilli foliati ornant. vid. *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 6.* Porro antiquissimus in galeis cornuum usus est, ut adeo nunquam horum vocabulo universus apex intelligatur. vid. *Haping. de jur. insign. cap. 9. §. 4. n. 581.* Ita *Pyrrhus* cornua hircina gestasse memorant, quod & de *Philippo Macedone* prodit *Livius*. Conf. de more illo antiquitatis promum condum *Lipsum de milit. Rom. L. 3.* Amplius Gallorum galeis *Diodorus* cornua, tum avium aut quadrupedum formas aprat. vid. etiam iuxta allegatum *Cluver. d. l.* De symbolo roboris & eminentiæ splendorisque videri possunt varia variorum. Conf. *1. Reg. 22, 11. D. Glass. Philol. Sacr. L. 5. tr. 1. c. 8. p. 1168. (168.) & c. 11. p. 1267. (p. 307, 308)* Unde nostri, quibus non infrequens usus in galea cornuum, sarcasmos exteriorum merito rident. *Limn. tur. publ. 6, 6, 95. & T. addit. V. p. 61. Haping. de jur. insign. c. 9. n. 32. seq. Follorum*, quæ ex bacillis adherent cornibus, ornamenta nostris etiam sæpe sunt usitata. vid.

vid. *Saxonia Duc. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 4. Eberstein Com. p. 14. Freundsberg. Baron. p. 25.* ita sine bacillis *Nofchruvitz p. 66.* Sed & aliis decoribus illa cornua alibi exornari videmus: ut foliis quercinis, ita *Geymann. p. 36.* vel rotis, ut *Gastrock p. 49. Rosenau. p. 104.* vel pennis pavoninis, e. g. *Schruartzenberg. Com. p. 15. Rogendorff. Baron. p. 21 Baumgarten Bar. p. 24. 40. VVolckenstein. Bar. p. 26 Sindorsdorff. Bar. (ubi utrinque pennæ illæ, & in altera altera bacilli hliati cornua circumstant) p. 31. Gramsch. p. 42. Sinzendorff. p. 92. vel struthionis, *Starzhaußen p. 84. Pronner. p. 98. Liechtenstein. p. 100. Grofen. p. 104.* vel globulis, ut *Eizing. p. 22.* vel vexillis, ut *Terzka. p. 32. Drifletter. p. 37. Korrwitz. p. 67.* ut &, de quo paulo post, Saxonix Dux, vel annulis, ut *Auer. pag. 35.* vel clavis, ut *Kirchberg. p. 35.* vel stellis, ut *Heinspach. p. 93.* &c. quæ omnia ideo cumulavimus, ne nimis insolens videatur, è cornibus folia suspendere. Unicum superest, ut hæc galea *Thuringiam* notari observetur, de qua quantum satis fuit, c. 1. S. 1. §. 2. & 3. diximus.*

§. 5. Offert se proxima aureis atq; nigris laciniis circumfusa galea, & super ea corona, ex qua pileus turbinatus fasciis aureis (fallit literula W. album colorem designans apud *Furff. Wapenb. 3. p. 4.*) & nigris serptoque transverso, symbolis Saxonis, exaratus, desuper verò corona iterum aurea atq; pavoninis orbibus fastigiatus eminet. Hæc specie comparet in Saxonix Ducum reliquorum *diarvnois*: Elector enim pileum hunc inter cornua ex nigro (*Oronce Finé de Brianville in jeu d'armoir. pag. 140.* cæruleum substituit) & argento variegata, atque eorumdem colorum (juxta eundem *Brianvill. argenteis & rubeis*) vexillis propendentibus utriusque quinis ornata, locat (*P. Furff. l. c.*) Interpretatio hujus additamenti ex officio Electorio *Marejshalli* petenda est, more nostris recepto, ut in galea etiam munerum tesserae conspiciantur; à quo Galli omnino abeunt, eas non nisi juxta aut pone scutum admittentes. De figura apicis nostri, quem modo descripsi, & pileum appellavi, non desunt, qui diversa sentiant, & columnam esse velint. Vide sententiam *Labouerrii* apud *Mensfr. L'art du blason justif. c. 8. p. 198. 199.* qui tamen demonstrat, pileos esse turbinatos; consuetudine olim apud Græcos, nunc Turcas recepta. Exempla ex armoriali nostro hujus generis pileorum adferre, quæ innumera sunt, supersedemus. Sitamen hic noster *Mensfr. l. c. p. 199.* nullas omnino columnas in apicibus admittit, quia nec gigas Hercules capite eas gestaverit, nostræ nobilitatis non uno exemplo refelli possit: vide *Boenhaußen & Campen* apud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 197.* & alibi tationem refellunt alia exempla, nam quamvis nec portari turres, rupes aut montes, videamus: horum tamen figuris fastigiatas vidimus galeas, *Læwensteiniorum Wapenb. 1. p. 16. Saynensium. p. 17. Thurnensium* seu *Turrianorum p. 18. Lynariensium p. 18. Meuchstreintorum pag. 19. Hoherwartiorum p. 35.* aliorum alibi. Porro Saxonix atq; hanc respondere callidè, dicere anticipavi: unde eodem titulo, quo reliqua Saxonix symbola, gestant eam Lauenburgici atque Sabaudi. Quin apud aliquos (vid. *Wapenb. 1. p. 5.*) Brunsvicenses: quod propterea fieri dixeris, quia horum quoque majores olim Saxonix imperarunt. Sed rectius sentiant, qui eorum pileum turbinatum sine fasciis & serpto Saxonis pingunt, quo ipso à nostro pileo distinctissimus est, quod vidimus L. 2. c. 9. n. 9. Ita pileum simpliciter rubeum pingit C. *Oronce Finé de Brianville jeu d'armoir. p. 153.* Certe nondum hæc insignia Saxonibus tum fuisse, cum Henricus Leo Ducatu Saxonix ab Imperatore exueretur, ex illis constare posset, quæ C. 1. S. 1. §. 5. allata sunt.

§. 6. Transimus ad quintam galeam, in qua herma virilis eminet, acuminato pileo tectus. Vestis æque ac pileus in palorum modum tænis alternis argenteis & rubeis distinguuntur. Ora pilei reducta non minus argento fulget, & pilei apex pennâ pavoninâ ornatur. Hæc ex fide armorialis nostri *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 3. 5. & P. 2. p. 6.* cui ut assentiar, frequens repetitio facit: alioqui non nego, *Brianvillii* in *jeu d'armoir p. 140.* opinionem non displicuisse, quæ vestem ex cocco & auro constituit: hoc enim metallum, quam argenteum tectus respondet Misnicæ areolæ: sed & sic de rubeo superesset quæstio, si convenientiam exigamus cum parmula, in qua aurea leo non rubeus, sed ater fuit. Quamvis ergo non negem, plerumque apicis fastigiatum coronamentum tincturas cum area easdem habere, exemplis tamen etiam non paucis doceor, contrarium fieri posse. Taceo quod caudæ pavoninæ, quod acrostolium admodum frequens esse deinde dicam, peculiari colore præditæ, difficulter imitari possunt scutarios colores. In Ducum Brunsvicensium apice (vid. *Wapenb. Part. 2. p. 5.*)

præter pileum turbinatum, vel columnam, equus albus inter argenteas falces, pavonis pennis exterius decoratas, sibt. Cùm tamen scutaria schemata, Brunsvicensis, leopardi in rubeo solo gradientes aurei, & Lunenburgicum, in auro leo cæruleus, alios requisivissent colores. In Wirtembergicis armis (p. 7.) quæ prima est galea, atque aureæ cornua cervina nigra deferenti respondens, cornu venatorium, auro quidem ligatum & armillatum, at non quod crederes, nigrum, verum rubeum sustinet. Sic & *Sibmach. Wapensb. P. 5. & 7.* galeam Brandenburgicæ aquilæ scutariæ rubeæ in argenteo solo expansæ impositam, iugo alarum nigro (rubrum alias suspicaremur) ornat, illas autem corculis & semicirculis trifoliatis non argenteis sed aureis aspergit. Paucis exemplis addere pluraliceret, si operæ pretium foret, ista cumulare. Hæc ipsa tamen alii conjecturæ apud me faciunt locum, ut existimem (nisi quæ antiquiora lustrarunt monumenta, rem aliter habere forte repererint) galeam hanc à majoribus gestatam, tum quoque cum *Wethini Comites* essent: Horum enim leo, quia rubeus in argenteo laterculo erigitur apud *Albin. Tit. 15. p. 187.* quod fastigiarium apicis ornamentum sui coloris habuerit, facile ut credam adducor, etiam cum autoritate aliorum destituor. Ubi ergo *Misnia Marchionatus* obtigit, eo seculo, quo plures areas in scuto deferre nondum moris erat. Wethinensis leo Misnico locum cedere debuit. Quid jam absurdum, si dicamus, ne Wethinia symbola omnino abdicata videri possent, retentum apicem veterem, aut saltem Milnicum coloribus veteribus alteratum? Hoc non alienum à Germaniæ consuetudine esse, exempla superius posita evincunt: cum quæ Brunsvicensis galea dicitur, potius Saxonica esset, & quæ Wirtembergicæ parvæ respondet, Uracnis conf. de hoc *Walc. Wirtemberg. Stati. und Naimensquell. P. 1. c. 10. p. 59. & Crus. Annal. Suev. P. 3. L. 1. c. 7.* Ita nihil impedit, ut Wethinensis galea cum Misnica parva coalescat. Lacinias quod concernit, quæ utrinque desiliunt, iterum regula scuti aureas & nigras vellet, galeæ instructus albas & coccineas; quales etiam pingi video. Nisi quod *Wapensb. 2. p. 6.* ex altero latere literulâ g. etiam auri mentionem fieri observo: quod si non erroneum est, haud dubito, nigrum etiam colorem auro sociandum, ut hinc quidem phalæx aureæ & atræ, illinc argenteæ & miniatæ dependant.

§. 7. Sexta galea, quæ *Juliacensis* est, (& in aliquibus picturis, coronata apparet) incertam figuram fere habet, sculptentium vitio, in quo unum certum est, alicujus animalis, cujuscunque tandem, ~~esse~~ *scutuli* esse. Aquilæ exurgenti & expandenti alas, haud dissimilis est pictura, quæ apud *Sibmach. Wapensb. P. 1. p. 3.* occurrit, sed aurea, quæ clarius exprimitur, in galea Brandenburgensi c. p. 3. Palatino-Neoburgica p. 4. Saxo-Vinariensi p. 5. Juliacensi p. 6. & P. 2. p. 4. potius gryphem referunt: Talis enim auribus ejusmodi pro more pingi solet. Verum tamen, si hanc figuram concipimus, pedes anteriores oportet omitti. Ita avis species in picturis Bibl. Viniensis præmissis retinetur: & vidi ab ipsis Principibus linearum Altenburgicæ & Vinariensis hunc morem in picturis insignium servatum esse. Si verò *Fursii Wapensb. P. 3. p. 4.* contulamus, galea inter Brandenburgicas tertia *canis* speciem refert, ut tamen hac. In ductu ad avem priorem reduceretur. In aliis autem picturis & sigillis ita expressa est, quæ ex galea eminet, canis indagatoris vel molossi, (quod genus *Wacken* appellant) pro-pendentibus auribus figura, ut de mente sculptentis dubitatio esse nequeat. Et ex hoc, opinor, haurit *Oronce Finé de Briarville jeu d'Armoir. p. 140.* ubi describit: *Vn chien naissant d'argent au colier eschiqueté sans jambes de devant & à leur places deux ailes d'azur.* In eo tamen differt, quod chalcographo, & quas vidi picturis & Vinariensis hunc morem in picturis insignium servatum esse. Si verò omnino canem alatum agnosce-re sit necesse, ut in recentioribus picturis ac monetis in primis ab *Electoralis* linea constanter exprimi observo, saltem exemplos non caret. Nam & Scaligeri Veronenses *canis scutuli coronata* & alata galeæ impoferunt (vid. *Henning. Theatr. Geneal. T. IV. P. 1. p. 111.*) Et quæ chimericas acrostoliorum figuras recense re omnes posset, vel auderet rejicere? (de illis aliquando agemus Art. Heraldicæ P. 1. c. 6.)

§. 8. Eiusdem successione est proxima galea, quæ inter phaleras argenteas & coccineas, coronam aut eam cauda pavonina verticoribus, ut natura fert, pennis radiante, fastigiatum pro Principatu *Bergensi* vel *Montano* sustinet. Pennas galeæ asserere in more vetustissimum fuit, unde *ἰσχυρὸς ἑσπέρων* & *ἰσχυρὸς λόγων*, pennis crectis (ad consuetudinem hodiernorum Turcarum) puniceis, quod nobiliorum insignie, aut, quod viliorum, nigris, vel etiam candidis, constantes. Conf. *Lips. de milit. Rom. Lib. 3. dial. 5.* In primis verò eo magis pavoninæ placuerunt pennæ, quo pulchriori specie inter omne genus volucrum pavonis ostentat. Ita *Claudiant panes* in 6. consul. Honor. v. 575. verba intelligunt, qui ita: *Quod pistoras Galee Iunonia cristas ornet avis.* Licet *Aldrovand. apud Heping. de iur. insign. c. 9. §. 4. n. 8. f. 2. n. 602.* struthiocamelum, Lazio contradicens, intelligere malit. Sic & in *panes yr. Maximin. & Constant. Imp. dicto* verba, galeam auro gemmisq; radiantem, & pennis pulcherrime avis eminentem, de pavoninis intelligit *Paschal. L. 10. de Coron. c. 13.* Unde *Lips. d. l.* Regum vel Principum propriam illam regiam avem fuisse credit. Conf. diligentissimum Gallorum *Andr. du Chesne hist. General. de la mais. de Montmorency L. 1. c. 9. p. 29.* Id quod à moribus nostris & seculorum proximorum omnino abludit, uti non solum *Blondell.* contra aduersariatum in *General. Franc. assert. p. 356.* ostendit, sed & evolutio libri armorialis mille exempla, ubi plumæ corolla cauda pavonina constat, suppeditare potest. Adde id quod juxta *Heping. de iur. insign. c. 5. n. 29. c. 9. §. 4. n. 8. sect. 2. n. 604.* hic apex nota præfecti, vel æconomi, ubi ex *Binhard Chron. Thuring.* Das Kloster Homburg bey Langensalka gelegen hatte Wögel, welche ihm lang treulich und wol vorstünden darumb beischuten sie die Kloster-Herren mit dem Dorff Salka und wurden dieselben so reich / daß sie ein Schloß darina baueten / und die Dreyburg / weiden der Wälder drey waren. nemten und haben in ihrem Wapen ein roht Wädder-Horn / und auff dem Helm einen Pfauenschwanz geführet / zu Urfund / daß sie zuvor / ehe sie zu solchen Ehren kommen / Wägel und Schaffner gewesen waren. Nihil tamen ita honori pennarum illarum detractum est, unde illustriissimæ familiæ ut plurimum tali apice delectatæ sunt: Post illas etiam aliæ nobiles in communionem ornamentis admissi. De Habsburgica familia res nota est. Exemplum verò illud post acres & diuturnas cum Helvetiis contentiones atque bella hujus familiæ, adeo pennas ipsas exofas genti isti reddidit, ut de vita perclitatus scilicet, qui in eorum ditione ausus esset gestare in capite ejusmodi pennam: tanquam hostilis illa ubique tessera foret, quam toties fulgere in hostium hereditatorum cristis conspexerant, vid. *Georg. Horn. orb. polit. c. 4. n. 2. §. 3.*

§. 9. Qui circa ultimam cassidem volitant panniculi, auro & minio picti sunt. Imponitur illis mitra ducalis rubea, cujus vellere muris pontici fartæ ora reducta candido colore & nigris maculis ornata est. Eminent supra illam cum collo exurgens caput aquilæ argenteum, cujus, si liceat, linguam & rostrum cocco tingentem. Notari *inferiorem Lusitaniam* ex ordine arearum colligere in proclivi est. Ahibi tamen apud *Albinum p. 444.* in *Henrici M. Lusitanæ* prima galea ipsum bovem scutarium anteriori corporis parte è galea coronata prominentem conspicio: quod nobis non officit, cum non raro factum sit olim, ut galeæ, eodem manente scuto, mutarentur.

§. 10. Ex his galeis, primâ & ultimâ, nempe Lusaticis, demtis, reliquæ omnes Saxonice Serenissimæ familiæ universis Principibus cõmunes sunt, & eodem situ retinentur, ut adeo quod in scuto necessarium fuit, hic non opus sit, plura de galearum differentia huc transferre. Id verò facile quivis observabit, præter Lusaticas, tres alias quoque cassides hoc seculo adjectas esse; eas nempe quæ Juliacum, Cliviam & Montes notant. Unde superiori seculo & hujus principio non nisi tres galeæ scutis, Electorali pariter & Ducalibus, imponi consueverunt.

§. 11. Sed dices: nondum omnibus laterculis suæ respondent galeæ. Neq; verò illud necesse est, nec spatium ferret. Si verò que singulis attribuendæ essent, cognoscendi cupido aliquem teneat: hujus etiam curiositati satisfacere studebimus. *Palatinatus Saxonice* scuto si imponatur cassis, huic insitit aquila scutaria coronata, & haud dubiè phalæx cyanæ & aureæ utrinq; defluere debent. *Thuringicæ Palatinatus* apex pari cornuum ex aurea corona prominentem constat: lacinis haud dubiè scuti imitantibus tincturas: quod de *Landsbergia* casside similiter dictum esto, quæ coronam impositam habet: supra quam pileus turbinateus lincisq; ad scutarium palorum modum ductis variegatus aliâ impositâ coronâ & pavoninis pennis superbit. Quod *Magdeburgensem Burgravatum* concernit; ejus galea coronata est, & pro acrostolio cornibus (qualis solet in nostratiuum galeis figura esse) repandis utitur. Cornua ea tenuis ex scuto depromtis distinguuntur, & lacinis ejusdem tincturæ circa galeam volitant. Ita Saxonici pictores præsentant apicem: aliter *Wapenb. P. 2. p. 7.* In hoc enim jugum alarum fascis scutariis pictum loco coronæ & cornuum cassidem tegit.

§. 12. Ad *Hennebergicum* comitatum transimus; In hujus apice muliebris herma rubro vestitus, sed brachiis destitutus, coronat, atque ultra hanc pileum rubrum turbinateum & aliâ corollâ ac pavoninis pennis fastigiatum constat: crinibus contortis inque nodum collectis. Si fides nostro *Wapenb. P. 1. p. 6.* habenda est, ipsa galea coronata esse debet; ut hac ratione in eodem acrostolio triplex corona observaretur. Lacinias item argento & minio tingit. Quod inior: nam analogia aureas & atras vasa fuisse requirere. Sed §. 6. jam præoccupavi dicere, quod non perpetuum illud sit. Si Romhildensibus insignibus imponeretur hæc cassis, facilius explicatio foret, sed allegatâ pag. 2. alteri etiam scuto Hennebergico (ubi

Romhildensis columna non comparet,) imponitur eadem figura. Vicissim si, quas ex cuspidibus Franconiz ducum derivat *Spangenberg Chron.* 1. c. 7. tessellas argenteas & coccineas, è quibus aquila imperialis coronata exsurgit in Hennebergensium primo ac quarto laterculo, respicias, denuo videbitur solutum esse dubium. Sed unde alteri Romhildensi scuto galea isti areolæ debita? An dicemus: vtuistis Hennebergicis columnam Romhildens. ut superius ex Spangenberg. audivimus, in usu fuisse, cum vassallis Franconicis Francon. colores placerent? & antiquioris emblematis memoriam in laciniis atq; apice, cum scutaria figura mutaretur, servatam esse? Certe exempla similia & alibi occurrunt & talia superius notavimus.

§. 13. Nunc *Orlamundana & Brenensis* areæ (neque enim de ullo ordine hic solliciti erimus,) quis apex debeatur, videndum est. Et quidem Saxonici sculptores galeam utramque pileo latiori, cujus ora reducitur, tegunt; nec minus ex utroque pileo duo prominent bacilli, hac cum differentia, ut Orlamundanos singulos binæ pennæ pavoninæ, altera supra alteram, rotos quasi occultare videantur; Brenensibus in extremo culmine eadem pennæ impostæ conspiciantur. De coloribus nihil certi dicere possum. A sculptura Saxonum ipsorum in diversum abit *Wapenb.* P. 2. p. 2. cum Brenensibus (*Bremen quod legitur rypothetæ* *называется* est) jugū alarum, quarum altera fere post alteram, scutaria figura exornata, lateat, imponit. Ab eodem phalææ minio & argento pinguntur. *Pleissenfis* cassis coronata, inter duo cornua erumpentem leonem ostentat: *Eisenbergia* hermam, cujus tortili diademate caput revincitur, fascia extrema volitante, sustinet. *Altenburgica* totam scutariam repetit, ac eam superius & ex utroque latere singulis pavoninarum pennarum fasciculis exornat. Verum omnium horum & inprimis laciniarum colores exprimere non valeo, neque ex ingenio fingere sustineo.

§. 14. Juliaco-Clivensis successione partes sunt comitatus *Marcani & Ravensbergii*, unde principatum galææ, hisce debitas absorperunt: Nam etiam Juliacensis & Clivensis duces olim eas omiserunt apud *Stbmaeb. Wapenb.* P. 1. p. 6. imo ne Marcæ in acrostolio mentio nulla fietet, tessellas in corona capitis bubalini Clivensis exprimere, quam peculiarem apicem allumere maluerunt. Nec tamen ob hoc comitatibus hisce olim sua non fuisse peculiaria ornamenta dicendum est. Marcanæ enim tessellatæ fasciæ galea coronam auream, sed circulo ex argento & minio tessellato instructam, & huic impostum jugum alarum complicatum detertens debebatur, ut est in *Wapenb.* P. 2. p. 17. Ravenspergicis vero cantheriis imponenda est galea coronata, & rubro turbinato pileo, ex quo utrinque terna vexilla, scuti cantherios repetentia, prodeunt, fastigiata. Utrique galææ phalææ argento & cocco infectæ adjiuntur.

§. 15. Demum ne ulla area suo apice destitueretur, puro laterculo, quem *regalium* notam esse volunt, galeam imponunt, corona insignem & ex panto alarum jugo.

§. 16. Scuta & galeas ita vidimus. Jam nisi imperfectam tractationē relinquere constitutum sit, ut de *telamonibus*, *symbolo*, *militari tessera* & aliis verba faceremus, scutariæ artis præscripta exigenter: nec invitus moti morem gererem, nisi in his præcipue meæ suppelletilis angustiam fateri necesse esset. Tum nostris non æque atque exteris illa in usu fuisse, & plerasque Illustrissimas familias istis destitui, res ipsa loquitur. Hoc unicum non omittendum duco, quod in Serenissimi Ducis Johannis Georgii lineæ Vinariensis sigillo observaverim, telamones adjectos esse, viros sylvestres duos, quorum quisvis per galeam extremam sui lateris prospectat, ac manibus vexillum gestat.

§. 17. Superesset, ut variorum etiam dominiorum aliarumq; ditionum, quæ vel ad huc dum sub Serenissimæ familiæ potestate sunt, vel aliquando fuere, tesseras hic exhiberem, & historia illustrarem, uti & *Albani* hic prævixit, & ab aliis quoque in eam rem nonnulla (subministrata sunt) in quibus inprimis Magnifici Antecessoris *Jenensis Nicolai Christophori Lynckeri* Jcti benevolentiam prædicare gratitudo jubet) verum quando ab Amplissimo *Wackio* Electoralis tabularii custode & scrutatore diligentissimo insignium Saxoniorum plenam deductionem parati intellexi, metitò manum abstinco, & digniori opus relinquo, qui subsidiis longè uberioribus, authenticis documentis & patriæ historiæ plena cognitione instructus, & de lectoris industria & de domus Serenissimæ decoribus melius merebitur.

§. 18. Voto concludam: ut DEO TER OPTIMO TER MAXIMO benedicente, donec e-runt qui regant & regantur homines, Serenissima Familia, in qua tantum reipublicæ, Ecclesiæ situm est, vigete, augeri & hisce atque aliis honorum insignibus gloriari, nunquam desinat. Imo, DOMINE. (Pl. 61.) *Dies super dies principum adjicias, annos eorum usque in diem generationis & generationis. Per-maneant in æternum in conspectu DEI: misericordiam & veritatem prepara, que custodiant eos.*

Sic Psalmum dicemus nomini Tuo in seculum seculi, ut reddamus vota nostra de die in diem. Amen.

LIBER I.

Cap. I.

Fam. Alberta, Duces de Luynes & de Chaurmes.

1. <i>Familia. Linca.</i>	6. <i>Tituli filii. Chevrense.</i>
2. <i>Dux de Luyn's & de Chevrense.</i>	7. <i>Dux de Chaurmes.</i>
3. <i>Scutum. Roban.</i>	8. <i>Scutum.</i>
4. <i>Galea.</i>	9. <i>Familia Alliata s. d. Ailly. Carolaheres.</i>
5. <i>Tituli.</i>	10. <i>Tituli.</i>

§. I.

Neluta Alberta familia, quæ raro exemplo tres fratres germanos Familia.
 Duces habuit, ad *Jacobum Alberti* refertur, qui ad Ludovicum Sanctum Regem Claromontium Arvenorum venit, ut pro *Napoleone* patre, quem Florentini ditionibus suis *Montecarellia* que *Cerbaya* deulerant, auxilium obtineret, ibidemque sedem fixit: Eo natus est *Jacobus Dominus de Mont, arnat & Gassac*, pater *Guidonis* atque *Stephani*, ex quibus hic Episcopus Claromontanus 1352. Avenione Pontifex electus est, summo nomine *Innocentio VI.* atque sedem decennio obtinuit. *Guidone* vero natus est *Galterus* d. *Alberti*, Dn. de *Mont*, hoc *Petrus & Hugo*, Dn. de *Thor*, qui ad partum magnum Pontificem abiit, pater deinceps *Raimundi*, avus *Thome* Dn. de *Boufargues*, Balivi & gubernatoris *Vivarensii* atque *Valentini* pagi, qui ex *Faultra Capella* reliquit *Joannem* Dn. de *Boufargues*, cujus nepes in domos *Lullan & Crezè* elocatae sunt, atque *Hugonem* dominum de *Sagries*, genitorem ex *Catharina* de *Malingrè Jacobi*, cui uxor *Ducia* de *Sarras*, *Dominium* de *Mornas* attulit, & *Leonem* peperit, prælio ad *Cerisoles* caesum, patrem ex *Joanna* de *Segur Honorati* Dn. de *Luines* (quod à matre habuit) *Brantes*, Lisca.
Mornas & Cadenet, qui communis duarum linearum pater est, genitis *Carolo Duce de Luynes*, qui *Conestabilis* Franciæ fuit, *Honorato Duce de Chaurmes*, *Marescallo* Franciæ & *Leone Duce Luenburgio* ab uxore *Carola* de *Luenburg-Piney*, cujus filius & filia Ecclesiasticam vitam sectari sunt: reliqui duo, quod diximus, duos ramos ex se dedere, diversis etiam urentes symbolis.

§. 2. *Carolus D. de Luynes*, quem *Conestabilem* diximus, genuit ex *Maria* Dux de Luyn's & de Chevrense.
Rohanæ Ludovicum Carolum iterum *Ducem de Luynes*, qui præter filias ex secundo matrimonio *Annæ Rohanæ* susceptas, ex primo thoro *Ludovicæ Mariæ Segueriæ* heredis *Marchionum d'O & Comitum de Sorel*, & filias genuit & *Carolus Honoratum Duce de Chevrense*, *Joannæ Mariæ Colbertiæ*, filia *Joannis Baptistæ Colberti* M. de *Seignelay*, qui ætariam regni, omnes eius structuras, opificia, commercia Indica, & consilia prudentia exquisita, fide in regem insigni & dexteritate mirabili moderatur, maritum, patrem *Caroli Edoardi C. de Monteforti*.

§. 3. *Scutum* huius Ducis quadripartitum est; prima & quarta quadra aurea Scutum Roban.
 leonem rubeum coronatum deferente, quod est familiare gentis *Albertæ de Luyn's*; secunda & tertia areola rubea novenas maculas aureas *Rohanæ* representante, Laterculi huius jus est ex matre *Maria* de *Rohan*.

§. 4. *Galeæ* coronatæ apex imponitur caput viri sylvestris colore naturali pigmentum, laciniis dependentibus aureis & rubeis. *Telamones* vero adstant viri duo sylvestres. Galea

§. 5. *Titulus* pater utitur: *d. Alberti, Dux de Luynes, Par Francia, Marchio d'Alberts, C. de Tours, Baro de Roche-corbon & Samblancq.* Tituli. *Axioma Ducale de Maille-Luynes* accessit 1619. & eodem anno adhuc confirmatum est.

§. 6. *Filii* tituli sunt: *Marchio d'Alberti, Dux de Chevrense, C. de Montfort, Baro de Chars, Dn. de Marigny, Mareuil, &c.* Tituli filii Chevrense. *Quod Caprisium s. Chevrense* attinet, *Ducatus* dignitas collata est à *Francisco I.* 1545. & confirmata ab *Henrico II.* 1555. *augendis Lotharingorum* Guilielmum prærogatis: accessit etiam gratia *Ludovici XIII. Patrius* honor 1612. confirmatus à *Curia* 1627. In primis vero eo titulo usus est *Claudius Lotharingus*, *Henrici D. Guisæ* filius, *Catoli* frater. Porro *Claudius* hic, qui 1657. decessit, ex *Maria* *Rohanæ* vidua *Conestabilis* de *Luynes* tres suscepit filias, ex quibus

bus non nisi *Henrica* superest, Abbatissa de Jouare, quæ adeo hujus Caroli Honorati amita est. Huic vero Rex 1667. Ducatus Caprusii dignitatem confirmavit, ut ea fruat. Juxta primam erectionem anni 1555. cui gratiæ Regis suam autoritatem addidit euria anno sequenti.

Dux de
Chaunes.

§. 7. Alter ramus est *Ducum de Chaunes* ab *Honorato Marefcallo* Caroli Conestabilis fratre: Hoc & *Carola d' Ailly* illustrissimæ gentis herede nati sunt *Henricus Ludovicus* & *Carolus d' Albert dicti d' Ailly, Duces de Chaunes*, quorum ille non nisi filiam Duci Rendano nuptam sed 1665. extinctam, successionem autem fratri *Carolo* reliquit, qui Regis legatus in aula Romana fuit, & nunc Dux est.

Scutum.

§. 8. Hujus aliud plane scutum est, quam patruelis Ducis Luynii, nempe scutum *rubeum ornatum duobus armis argenteis loti* (aliter, credo ob allusionem nominis *Ailly*) in fere modum dispositis, *cephaloscuto argenteo & caelestini tessellis triplici ductu repleto*. Apex vero idem est, quem Luyniis dedimus.

Familia
Alliaca
d' Ailly.

§. 9. Hæc tessera una cum nomine *d' Ailly* assumpta est ex conditione matrimonii *Carole Alliace & Honorati d' Albert*. Porro familia illa, cujus Carola heres fuit, ex ditissimis, illustrissimis & vetustissimis *Picardie* fuit, quam Celeberrimus Historicus *Andreas du Chesne Hist. Geneal. de la mais. de Chastillon. L. 9. c. 19.* refert ad Robertum Dn. d' Ailly Boubers, quo vero etiam aliquem antiquiorem Robertum d' Ailly allegat, qui sub Henrico I. & Philippo I. vixerit. Isti vero *Roberto*, à quo *Chesneus* incipit, pater fuit *Hugo*, avus *Joannes*, proavus *Rudolphus*, qui 1181. vixit. Roberto prædicto nati *Hugo* Dn. de Rume, *Petri Cardinalis de Alliaco*, qui 1425. mortuus, pater, *Rudolphus* Archidiaconus Cameracensis, & continuator stirpis *Robertus Dn. d' Ailly*: hoc ex priori conjugè Dn. de Breuc in Flandria natus *Robertus*, pater *Catharina* heredis dominorum d' Ailly, de Boubers & de Fontaine sur Somme, quæ Ogerio Dn. Anglurio, & dein Joanni Dn. de Fosieux nupsit, & ista bona attulit: ex altera vero conjugè *Margareta de Piqueny l. Piquigny*, Dna de Piqueny & vicedomina Ambiani, nati inter alios *Colardus* cogn. Paganus, dominorum de Sains, Beaugneis & Herboval, factor, *Mathaus* cogn. Sarrasin, cubicularius Caroli VI. Seneschallus Bononiæ & Ballivus Pontivii, à quo Domini de Arennes, & ab ejus nepote Sarrazin, Sarrazinii in Artesia, atque his major *Baldunnus* vicedominus Ambiani, Dn. de Piqueny (cogn. le Bauois) Consiliarius & cubicularius Caroli VI. regis, atque ex numero duodecim equitum, qui regidati moderatores ob valetudinem afflicta, qui demum 1415. prælio ad Azincourt cecidit, maritus *Joanna* filiæ & heredis *Valeriani de Raineval C. de Falckenberg*, Dn. de Raineval & de Pierrepont. His natus est *Rudolphus d' Ailly*, Dn. de Picqueny, de Raineval, de Varennes, vicedominus Ambiani, qui mortuus 1468. ex Jacobo Bethunia præter alios reliquit *Jacoben* Joannis Burgundi Ducis Brabantiæ & Lucenburgi uxorem, quæ ei præter reliquam dorem pecuniariam attulit Englemonstier, Vive & Pont Rouard in Flandria, *Antonium* rami Dominorum de Varennes autorem, atque *Joannem* vicedominum Ambianensem Dn. de Piqueny, extinctum 1492. Eo & *Jolanda* Burgundanatus est *Carolus*, maritus *Philippæ* de Crevecœur, pater *Antonii*, qui Franciscò adversus Carolum V. fideliter servit, & filios ex *Margareta* de Melun suscepit *Franciscum*, *Ludovicum* prælio Sandionysiano cæsum 1567. atque *Carolum*, dominum de Seigneville, Fonville & c. qui eodem prælio cum fratre cecidit, genitor ex *Francisca Warty Philiberti Emanuelis*, vicedomini Ambiani, domini de Piqueny & de Raineval, qui masculorum ultimus 1618. decessit, pater præter filios in juventute mortuos *Carola* heredis, quæ Honorato d' Albert Dn. de Cadenet nupsit, qui dein Dux de Chaunes fuit.

Carola
heres.

Tituli.

§. 10. Titulus est: *d' Albert dictus d' Ailly, Dux de Chaunes, Par Francia, vicedominus Ambiani, Baro de Piqueny & de Briotz, Dn. de Magny, de la Broye, Fliscourt, Vinacourt, &c.* Ex his titulis vicedominatus Ambiani, & Baronia de Piqueny, nec non ipsum Chaunes est à Carola Alliaca, cujus mater *Ludovica d' Ongnies* f. Caroli Com. de Chaulnes, doti hunc etiam comitatum marito attulit. Accessit vero dignitas ducatus & Patriatus regio beneficio 1621. cum comitatus titulus 1563. concessus fuisset.

Cap. II.

Domu Albretana, ex qua Reges Navarra,

1. *Albret s. Lebrei.*
2. *Deductio familiae, Reges Navarra. Linea de Orval.*
3. *Domini & C. de Miossens.*
4. *Scutum purum rubrum. Donum liliorum Franciscorum.*
5. *Senta uno colore infecta.*
6. *Scutum R. Navarra ex hac gente.*
7. *Henrici Regis tabula Progenologica.*
8. *Navarra. Domu Eburovicensis.*
9. *Foxia. Bearnum.*
10. *Aragonia. Castilia. Legio. Sinitum Ioannis Regis.*
11. *Com. Armeniacenses. Deductio.*
12. *Bigeronnes.*
13. *Ramus Orvallius. Scutum. Controversia cum Civibus. Compositio.*
14. *Com. de Miossens.*
15. *Tituli. Dominium Albret. Titulus Sire.*
16. *Com. de Dreux.*
17. *Miossens. Pont.*

S. I.

EX illusterrimis Franciæ stirpibus haud dubie est *Albretana*, quam & *Labretanam* di-
 cunt, de *Labret*, vel *Albret*. De hoc vico *Fourn Geogr. orb. Not. P. I. L. 6. cap. 35. p. 321.*
Ad pontem Bauliacum delabitur in Garumnam Cronis fluviosus, qui nascitur prope Lebrei
viciam, unde Lebrei civis principibus inditum nomen Albretum, quibusdam dictum Leporetum,
quod abundet leporibus, utpote situm in Lapur densibus sylvibus. Amanens nomen familiae gen-
eritium, jam ab anno millesimo quingentesimo (volebat dicere quinquagesimo), quo vi-
vebat Amanenus Lebrei. Ex horum progente Ioannes Lebrei duxit uxorem Cathari-
nam Fuxiam Navarra reginam, tandemque Ioanna Navarra regina Bearn & Lebrei do-
mina nupsit Antonio Borbono, ex quibus ortus Henricus IV. Franciæ & Navarra rex. In
gratiam autem Ioanna regina vicem Lebrei nunc Albreti nunc Albretum evexit Henricus II.
habuitque jridicas sedes quatuor Neyras, Tartas, Castelnegoux & Castelmoron partem-
que Condomii & Armuaci.

S. 2. Hanc stirpem Celebrissimi scriptores *Sammarthani, Blondellus, Isstellus,*
Olhagaray, Oihenartus, Anselmus, hinc inde illustrant. Præmus cujus mentionem
 videri, est *Amaneus*, quem *Fournier* etiam allegat circa 1050, ex posteris vectustorum
Bigorrensi comitum credidus descendere; eo *Amaneus* 2. natus est, qui 1096. expedi-
 tioni Hierosolymitanæ interfuit, & filium habuit *Amanem* 3. 1130. nepotem, velex
Arnoldo pronepotem *Bernardum*, Maritiæ de Cominges maritum. Hoc *Amaneus* 4.
 natus est, Dn. Albreti, & ex *Almodia* filia *Guillemi Taillefetrii Comitis Engolimen-*
sis pater *Amanis* 5. 1220. mariti *Alfalide* s. *Saride* filie *Didaci* vicecomitis de *Tar-*
tas. His parentibus nati *Bernardus* & *Amaneus* 6, quo & *Matthæ* *Petri* de *Bourde-*
aux geniti *Bernardus* 2. pater *Isabelle* Dn. *Albretana*, quæ dynastiam marito *Bernar-*
do 6. *Comiti Armeniacensi* attulit, sed sine liberis mortua est, & *Amanus* 7. *Vicco-*
mes de *Tartas*, & post mortem neptis *Albreti* Dominus. Hic ex *Roia* filia *Guirar-*
di Domini de *Bourg* reliquit *Guidonem* *Guillardum*, *Arnoldum* (cujus filius *Amanus*
 patrum *Guidonem* habuit heredem) *Bernardum* Dn. *Riuntii* (cujus filius *Arnoldus* ex
 fratribus solus Gallos secutus est, cum reliqui Anglis adhererent, unde solus etiam he-
 res mansit, atque ætatis mortuus est, *Amanus* autem Dominus *Ferullin* fuit, maritus
Mabiliz heredis *Arnoldi* d' *Escouffan*, Domini de *Longoyran*) & *Bernardum* *Cog-*
*no*mento *Ezium*, maritum *Matthæ* *Armeniacensis*, quem tamen alii, omittunt Hoc
 geniti *Bernardus* Dn. de *S. Basile* 1379. pater *Francisci* *Armeniacensis*, & *Arnoldus* *Amanus* Dn.
Albretanus, quem *Carolus* V. rex Franciæ à partibus Angliæ abstraxit, & fidelissim-
 um suarum partium deinceps propugnatores expertus est. Is 1401. decessit, pater ex
Margareta filia ducis *Borbonii* *Caroli* Domini *Albretani*, *Conestabilis* Franciæ, qui *Car-*
olo VI. regi iucis charus fuit, ut hic ipsi à Rege *Aragonia* sororem ejus peteret: sed
 obtigit matrimonio *Maria* heres Dn. de *Sully*, vidua *Guidonis* Dn. *Tremolii*. (Hic
 1399. caput dicebatur tredecim equitum à vitidi scuto candida virgine ornato di-
 storum. *Vulson*. de l' *escu vert* à la *Donne blanche*.) Potro cecidit *Carolus* 1415. præ-
 lio ad *Azincourt*, una cum genero *Carolo* Dn. de *Montagu* & de *Marcouffis*: Filios
 habuit *Guilelmum* *Dominum* de *Orval*, qui ad *Reuvroy* prælio cecidit, & *Carolus* Dn. *Al-*

breti Comitem Droci s. *Druidarum*, hic ex Anna Armeniacensi suscepit *Mariam* Caroli Burgundi C. Nivernii & *Isabellam* s. *Joannam* Arti ducis Britanniae conjuges, qui per eam factus est Droci Comes, *Ludovicum* episcopum Airæ inde Cardinalem, qui obiit 1465. *Carolus* Dn. de *S. Basile*, & duorum ramorum auctores *Joannem* atque *Arnoldum Amaneum*. Ille *Viccomes de Tartus* fuit, & ante patrem mortuus est, pater ex Catharina Rohanea *Alami Magni Comitis de Dreux*, in cujus matrimonio vixit *Francisca* filia & heres *Wilhelmi de Britannia* s. de *Brosse* Vicecom. *Lemovicum* C. *Petricorii*. His parentibus geniti *Anna Dom. de Avesnes*, uxor Caroli Croii Cimacensis principis (unde in ejus lineæ scutum areola Albretana illata est) *Isabella* uxor Joannis Foxii C. Candale & *Carola* uxor *Cæsaris* Borgiæ D. Valentini: tum *Petrus* Com. *Petricoriorum* & *Joannes* Dn. Albreti, & uxorio jure *Rex Navarra*, qui jam regno pulsus 1516. decessit. Illo & *Catharina* Foxiæ regina *Navarra* geniti *Andreas Phabus* princeps *Vianæ*, *Joannes Martinus Bonaventura*, *Carolus* princeps *Navarra*, qui in expeditione Neapolitana 1527. periit, & *Henricus Rex*, cujus tamen regnum detinuerunt Castellani, unde illo & *Margareta* Valeria Regis *Francisci I.* sorore nata est *Joanna*, princeps ultra sexum prudens & animosa, Pontificiarum superstitionum hostis acerrima: quæ regni Navarreni jus marito Antonio Borbonio attulit, & dein filio *Henrico IV.* reliquit, lineæ suæ ultima. Ast *Arnoldus Amaneus* Caroli II. filius secundus lineam alteram *Orvaliam* dedit, pater *Gabrielis* Dn. de *P. Esparre* & *Joannis* Dn. d' *Orval* Comitis de *Retel*, qui ab uxore *Carola* filia Joannis Burgundi prætensionem in Nivernium & Retelium obtinuit; sed filia *Maria* Carolo Clivio C. Nivernensi nupsit, ut lites dirimerentur domus Clivenfis & Albretanæ.

Regis Navaræ.

Linea de Orval.

Domini & Com de Mioffens

§. 3. Præter istos Joannes pinguis Albretanus, vicecomes Tartassius, vel fratrem vel filium per naturam habuit *Ægidium* Dom. de *Castelmoron*, qui ex Anna Aquilonia s. d' *Aiguillon* ex principibus *Tarraconis* descendens, e *Stephano Arnaldum* genuit patrem ex *Francisca* Bearnensi *Domina de Mioffens* *Joannis Albretani B. de Mioffens*. quem *Henricus Albretanus Rex Navarra* locum tenentem generalem creavit. Huic uxor fuit *Susanna* ex *Borboniis* Petri Baronis de *Builet* filia, cujus curæ *Henricus IV.* dein *Franciæ* rex educandus commissus est. Hos parentes habuit *Henricus* Albretanus Baro de *Mioffens* maritus *Antonia* Pontix Comitis de *Marenes* Antonio Domino de *Pons* natæ. Hi genere *Apollinem* Ecclesiasticæ vitæ dicatum, atque *Henricum* Dominum de *Mioffens* & de *Pons* Comitem de *Marenes*, qui præter *Franciscum Amaneum* Comitem de *Mioffens* 1672. occisum suscepit *Cæsarem Phæbum* Comitem de *Mioffens* *Marescallum* *Franciæ*, 1653. *Scipione* donatum, atque *Franciscum Alexandrum* Dominum de *Pons* Comitem de *Mioffens*: ille è conjugè *Magdalena* filia *Gabrielis* de *Guengaud* Dominus de *Guengaud* ærario sacro præfecti filia *Mariam Franciscam*, hic ex *Anna* *Poullart* du *Vigean* de *Fors*, quæ vidua dein *Atmando* *Joanni* du *Plessis* de *Vignerod* Duci de *Richelieu* nupsit, *Carolus Amaneum* suscepit, qui patruelles 1662. connubio juncti sunt.

Scutum purum rubrum

Donum hinc Francorum.

§. 4. Quod attinet insignia, vetustis Albretanis datur scutum, solo minio tinctum. Eo designati ajunt ex antiquis *Navarra* regibus descendum, in quibus auctori *Garxiæ* de *Ximenes*, antequam ex *vilione* aureum clypeum quercu viridi, cui immineret crux rubea globulis extrema munita, insignium susciperet, tale scutum coccineum à majoribus in usu fuerit. Ita *P. Paillon La vr. & Parf. sc. des arm.* voce *Armes* p. 46. tradit: *Les Comtes d' Albret descendus de cette maison Royale, retindrent l' escu seul de gueules simplement jusques à Charles d' Albret Comte de Dreux Seigneur de Sully & de Craon Connestable de France, lequel par benefice de Charles VI. porta & les siens apres luy escartelé au premier & quatrieme semé de France, & aux deux & trois de gueules. Comtes Albretani, qui ex hac regia domo descenderunt, retinuerunt solum clypeum mero cocco tinctum, usque ad Carolum Albretum Comitem Drocensem Dominum *Sullaici* & *Credonii* *Franciæ* *Connestabilem*, qui benefico *Caroli VI.* parnam asseruit, & ad posteros transfinsit, quadrupertitam, suisque prima & extrema areola calystina liliis aureis *Francis* confereretur, secunda vero & tertia tota ruberet. Alibi voce *Table d' Attendre* p. 617. *Arnaldo Amaneo* hoc tribuit: *Armand Armajeu Seigneur d' Albret* portoit d' Albret, qui est de gueules, il espousa en l' an MCCCLXIX. sous Charles V. Marguerite de Bourbon fille de Pierre premier du nom Duc de Bourbon, & en faveur de cette alliance Charles T. luy permit d' escarteler ses armes au quartier d' hon-*

bonheur de l'escu de France. L'escu simplement de gueules de cet Armanien se voit parmy les alliances de Bourbon. & l'escartelage entre les armes des Conneftables sous le nom de Charles d'Albret Comte de Dreux Seigneur de Sully & de Craon Conneftable de France, qui portoit semé de France, escartelé de gueules. Quod ita sonat: Armandus (Alias Arnaldus vocari solet) Amaneus Dn. Albremanus utebatur tessera Albremana, hoc est mero munitio: duxit ille anno 1368. sub Carolo V. Margaretam Borboniam filiam Petri I. Ducis Borbonii, & favore hujus fœderis conjugalit Carolus VI. ei permisit propria tessera quadrupartiti loco honorationis Borbonias visitur: quadrupartitus autem clypeus in indiculo Conestabulum sub nomine Caroli Albremani Comitis Droecensis Domini Sulliaci & Credoni Conestabilium Francia, qui utebatur clypeo confito Francicis liliis cum quadris duabus interpositis rubeis. Differentia inter utramque traditionem forte ita conciliatur, ut Amanici conjugium causam dederit, sed axiomate primus gavisus sit Carolus.

§. 5. An insignium nomine veniant talia scuta uno colore tantum tin, stadiputatur: de qua re P. I. scu generali c. 1. n. 21. egimus, nec hic repetere necessum est. Scuta uno colore infecta. Scutum R. Navarr. ex hac gente.

§. 6. Cum matrimonio Joannis Albremani & Catharinae Foxiae regnum Navarrenum in hanc familiam delaberetur, non una accessione scutum ornatum est. Itavidi Henrico regi & ejus filiae istud tributum scutum apud Paillet L. v. & par. se. des arm. voce Pennon p. 529. & Varen. R. d. arm. p. 137. quod transverse sectum superius tres complecteretur regiones, quatum prima rubea continet carbunculum, quem vocant, linearem, clautum & sphaerulis distinctum aureum, designando Navarreni regno; secunda quadrupartitum exhibet Francica lilia, cum quadris rubeis, Albremanam tesseram: tertia aurea quatuor exaratur palis rubeis Aragoniorum. Inferior scuti pars quatuor areolas complectitur, quarum prima quadrupartim Foxia & Bearnensia lymbola ostentat, quorum illa constant tribus palis rubeis in auro, hæc in eodem metallo binis vaccis rubeis, quarum tintinnabula & cornua cærulea sunt: secunda regio iterum in quadras secta, priorem & extremam aureas singulis leonibus coccineis, reliquas duas rubeas leopardis singulis aureis, falcibus & lingua cæruleis, ornat, quorum illud dicitur est Armeniacensium, hoc Ruthenorum s. Rhodensium. Tertius laterculus est Eburvicinus (d'Evreux) videlicet cæruleus liliis auris sparsus, inducto baltheo dextro legnamentis argenteis & rubeis composito: Quartus & extremus in decussim secatur, ut superiorem & inferiorem regionem autem ornent palis Aragonii rubei, latera vero vela aquilæ Siculæ, vel potius hinc in rubeo castellum, Castilia hieroglyphicum, isthinc in argento leo Legionensis rubeus. Toti demum imponebatur media aurea parmula, impressis duobus leonibus gradientibus rubeis, quorum falcule & linguæ cæruleæ essent. Huic scuto imponebatur corona regia, eo quidem tempore nondum clausa, utpote qui modus coronarum deinceps demum invaluit.

§. 7. Ut singularum areolarum jura rectius intelligamus, non abs re fuerit, hic adscribere majores Henrici regis, qui Henrici IV. Francorum regis gloriosissimus fuit.

Henrici Regis tabula prognologica.

Henricus Albrechtus Rex Navarrae † 1355.	Joannes Albrechtus Rex Navarrae † 1316.	Alanus Magnus Dn. de Albrecht Com. de Dreux.	Joanes Dn. Albrecht Vice Com. de Tartas.	Carolus III. Dn. de Albr. C. de Dreux.	Carolus Dn. de Albr. C. de Dreux.	Carolus Dn. de Albr. C. de Dreux.	Maria f. Ludovici Dn. de Sully.
			Catharina de Rohan.	Anna de Armignac.	Anna de Armignac.	Bernardus Comes de Armignac.	Bona f. Joannis de Francia Duc. de Berry.
				Alanus vicec. de Rohan.	Alanus vicec. de Rohan.	Alanus vicecomes de Rohan.	Beatrix f. Oliverii Clifson Com. de Porhoet.
				Margareta Britannica.	Margareta Britannica.	Joannes Dux Britanniae.	Joanna f. Caroli II. Reg. Navarrae.
				Guilelmus de Blois f. Brit. vic. de Limoges.	Joannes de Blois f. de Brit. Vice. de Limoges.	Carolus de Blois f. de Chastillon. D. Britanniae.	Joanna f. Guidon. de Britannia, C. Pentiecuriae.
				Margarita Clifson.	Margarita Clifson.	Oliverius Clifson, C. de Porhoet Connest. Francie.	Catharina f. Guid. Dn. de Laval.
				Isabella de la Tour.	Bertrandus de la Tour C. Arv. & Bon.	Bertrandus Dn. de la Tour.	Maria f. Godofredi Bonon. Dn. de Montgascon.
					Jacobe du Pefchin.	Ludovicus Dn. du Pefchin.	Yfeul f. Guidonis de Sully Dn. de Voulor.
						Archibaldus Dn. de Greilly.	Isabella de Foix f. Rogerii Bern. Vic. de Castellbon.
						Carolus Dn. de Albr. C. de Dreux.	Maria f. Ludovici Dn. de Sully.
Catharina de Foix regina Navarrae † 1377.	Gasto de Foix pr. de Bearn. † 1470.	Francisca de Blois f. Britannia Vic. de Limoges. † 1488.	Gasto C. de Foix pr. de Bearn. † 1472.	Joannes C. de Foix pr. de Bearn.	Joannes C. de Foix pr. de Bearn.	Archibaldus Dn. de Greilly.	Isabella de Foix f. Rogerii Bern. Vic. de Castellbon.
			Leonora reg. Navar. † 1478.	Joannes Rex Aragon. & Nav. † 1479.	Joannes Rex Aragon. & Nav. † 1479.	Ferdinandus Rex Aragoniae & Siciliae † 1418.	Leonora f. Sancii Com. de Albuquerque.
				Blanca reg. Navarrae † 1441.	Blanca reg. Navarrae † 1441.	Carolus III. Rex Navarrae. † 1425.	Leonora f. Henrici R. Castiliae. † 1416.
				Carol. VII. R. Francie 1461.	Carolus VI. Rex Francie † 1422.	Carolus V. Rex Francie. † 1380.	Joanna f. Petri Duc. Borbonii † 1377.
				Magdalena de Francia † 1486.	Elisabetha Bavarica, † 1435.	Stephanus dux Bavarie † 1413.	Thadca f. Barnabonis Vicec. Mediolani.
				Maria Andina † 1463.	Ludovicus Andinus R. Siciliae † 1417.	Ludovicus Andinus Rex Siciliae. † 1385.	Maria f. Caroli de Blois. D. Britanniae. 1404.
					Jolantha Aragonia 1442.	Joannes Rex Aragoniae † 1395.	Jolantha f. Roberti D. Barrensis.

Navarra. Domus Ebuovicensis.

§. 8. Ex his de rationibus laterculorum iudicium haud adeo difficile est. NAVARRIENUM Regnum primum est, quod Henricus a matre habuit Catharina Foixia, haec iterum a sua avia Leonora Aragonia ad quam jus delatum erat a matre Blanca Caroli III. ex Ebuovicentibus Navarrae regis ultimifilia; quod etiam indicat jus Ebuovicentis symboli: nam Caroli illius avus Philippus, cui ab uxore regnum Navarrenum obigit, filius fuerat Ludovici de Francia Comitis Ebuovicentis, qui illo discerniculo regium scdum distinxit, pro more gentis regis.

Fozia! Ebuorum.

§. 9. Foixiam areolam iridem a matre Henricus habuit, utpote ei gentilem, seu potius ab ejus avia Isabella Foixia, quae Archibaldum de Greilly maritum habuit, acitum; Nam per eam nomen

nomen & arma Foxia ad istam stirpem ex Lemanni lacus vicinia in Aquitaniam delatam pervenerunt: & quidem *Bearnensis* simbolo aucta, cum jam pridem duo illa coaluissent.

§. 10. *Aragonici* pali sunt à *Leonora* regina Catharinæ avia, quæ gente *Aragonia* fuit, patremque *Joannem* regem habuit, *Ferdinandi* Regis Aragoniæ electi filium, cuius mater *Leonora* Aragoniæ & Siciliæ regis fuerat filia, & occasio Aragonici sceptri in Domum Castellanam transferendi. Porro iidem Aragonici pali reperiuntur in extrema areola, lateribus *Castellanum* castrum & *Legionensem* leonem referentibus. Cæterum hoc simbolo *Joannes Rex Navarra* ipse usus est, uti vidi ejus imagini veteri additum scutum bipertitum, anteriori parte constante quadrifaria sectione ex Navarrensi & Eburovicis tesseris, posteriori hanc tesseram deferente, quam proin præ altera illa Sicula præeligendam non dubito. Adde in transitu, adjectum qui scutum custodiret relamonis loco *caprum* in illa pictura. Porro explicatio *dey patur* non difficilis est, nam gente Joannes ex Legionis & Castiliæ regibus fuit, patrem vero Aragoniæ regem habuit, quod ipse etiam regnum administravit.

§. 11. Vidimus etiam *Armeniensem* laterculum in scuto nostro: Porro *Armeniense* origo est ex *Sancii Ducis Vasconie* ac *Regis Navarra*, ex prisicis regibus, filio *Garsia curvo* cognominato Comite Vasconie, qui præter *Sancium Ducem Vasconie* reliquorum Ducum & Comitum Burdigalensium factorem atque *Arnoldum C. Asturensem*, à quo reliqui Asturacenses (d' El trac) nec non Pardienses descendunt, genuit *Guilelmum* Comitem *Fidentiaci*. Hoc nati *Otto*, à quo reliqui Comites *Fidentiaci* seu de *Fezensaguet* derivantur, & *Bernardus* cognomento *lufus Comes Armeniacensis*, pater *Geraldi*, avus *Bernardi II.* proavus *Geraldi II.* Hic genuit *Bernardum III.* patrem *Geraldi III.* qui ex *Fidentiacis* uxorem habuit, unde filius *Bernardus Comes Armeniaci* & *Fidentiaci* fuit, genitor *Geraldi IV.* *Arnoldi Bernardi*, *Petri Giraldi*, qui ordine comites fuerunt, nec non *Rogeri* Vicecomitis *Fidentiaci*: *Geraldus* *Bernardum* reliquerat, qui patris successit, sed huic *Rogeri* filius *Geraldus V.* excluso ejus sororo *Arnoldo Ottone vice. de Lemaigne*: *Geraldus* genuit *Gastonem* & *Bernardum VI.* ab illo descendunt vicecomites *Fidentiaci* in quartam generationem, sed successit illis *Bernardus VII. Armeniacensis*. Porro *Bernardus VI. Armeniacensis* uxores habuit *Isabellam* filiam & heredem *Bernardi Ezei, Dni. de Albet*, & dein *Cæciliam* filiam *Henrici II. C. de Rhodese Rutheni* heredem (quæ ratio leopardi leonibus in scuto juncti) *Bernardo* & *Cæcilia* natus est *Joannes C. Armeniacensis*, hoc *Joannes II. Comes*, cogn. *Crassus*, pater *Joannis III.* & *Bernardi VII.* qui neptes ex fratre à successione exclusit, & agnatos *Fidentiacos* in carcere ad mortem usque detinuit, dein successor. Hic pater fuit *Joannis IV.* genitoris *Joannis V.* & *Caroli* atque *Mariæ Ludovico Duci Alessonis* nuptæ, (ad quam domum hac ex causa bona Armeniacorum delata) *Bernard. C. de Pardiæ* (quo *Jacobus D. de Nemous* natus, pater *Joannis* & *Ludovici*, in quibus mascula progenies defecit) nec non *Anne*, quam vidimus *Carolo II. Dni. Albretano* nuptam fuisse. Huic itaque norando conjugio illa servit area.

§. 12. Superest *Bigerronum* leones exhibens parmula media. *Bigerronum* Comites descendunt à quodam *Lupo* Comite, cujus filius *Donatus* Lupi, sub *Ludovico* pio *Bigerrones* rexit. Fjus trincepos fuit *Bertrandus* Comes 1036. qui genuit *Gisbergam* vel *Gerbergam* vel *Ermesindam*, *Ramiri* Regis Aragoniæ uxorem, & *Bernardum*, cujus hereditatem filia atulic marito *Centullo IV. Vicecomiti Bearnensi*, genuitque *Bernardum* & *Centullum* comites, quorum hic *Batricem* reliquit, nuptam *Petro Vicecomiti Martiani*, à quo genitus *Centullus II. Comes*, ab hoc autem *Stephania*, à qua maritus *Bernardus III. C. Convenarum* s. *de Cominges* comitatus nactus ad filiam transmisit *Petronellam*, quæ denuo nupta *Gastoni VI. Vicecom. de Bearn* titulum genti intulit, sed nullam ex eo sustulit prolem, unde heredem habuit nepotem ex filia *Ælide* tertio marito suscepta *Esquibatam*, qui sororem *Lauram* uxorem *Raymundi VI. vicecom.* *Turenii* heredem instituit, sed comitatus reginæ adjudicatus est. Porro leones hos *Bigerronum* ob originis testimonium vid. num. 2. gestari opinor, unde etiam potiori loco sunt.

§. 13. Ad ramum *Orvallium* pergimus, cui usitatum fuit *disfernium*, videlicet quadris duabus scuti rubcis, utpote antiquo Albretano simbolo, circumdato limbo striato

Cōnoverbia cum Clivii. striato argenteo. His ab *Helena, Maria & Carola* Joannis Albretani Orvallii filibus alios laterculus additos suspicor, ob matrem *Carolam* filiam Joannis Burgundi C. Reteli & Nivernensis. Cum enim Clivii ex *Maria* illa Albretana descendentes usi sint laterculis (ut infra c. 29. videbimus) *Clivio, Marcato, Artesio, Brabantino, Burgundico, Retelano, & Alensio*; Albretanis ipsis præter avitam tesseram, etiam *Artesiam, Brabantinam, Burgundicam & Retelanam* à matre *Carola* convenire credo, & ob hoc usurpatas etiam opinor. Et quidem *Carola* hæc Joannis Burgundi quod diximus filia natu minor erat, cum major *Elisabetha* Joannis Ducis Clivie uxor fuisset, atq; *Carola*, quod Clivii extranei essent, eos à successione arcere voluit. Demum controverbia sublata matrimonio est *Mariæ Albretanæ* atq; *Caroli Clivii*.

Com. de Mioffens.

§. 14. Linea de *Mioffens*, quæ superest, apud *Sammarth*, L'est. de la Fr. p. 355. pleno utitur scuto Albretano, haud dubie quia rami omnes reliqui defecerunt. Ei autem imponit *galeam* coronatam, cui olea naturali figura picta insidit; *Lacina* verò sunt ex auro, minio & cyano. *Telamnes* pinguntur duo leones aurei cubantes & capita recti galeis argenteis, quibus insunt duæ aquilæ nigræ, clypeum rostris apprehenderent.

Tituli Dn. Albret. Titulus Sire.

§. 15. Quod titulus concernit, antiquus est *Dominorum de Lebreto seu Albreto*. Et quidem utebantur titulo: *Sire d'Albret*, uti *P. Anseau Palais de l'honn. p. 316.* constanter eo utitur. Porro sciendum, quamvis ille sit titulus, quo solus Rex compelli solet, in ob vocandi casu, superioribus tamen seculis proceribus etiam fuisse attributum. conf. *Limn. Notit. R. Franc. 2. 6. p. 396. 441.* ubi ex *Steph. Pasquier* illa adducit: *La forme que nous observons en cecy, soit en parlant soit en escrivans au Roy, est de mestreslement le mot de Sire. Nos ancestres n'en usèrent pas toujours ainsi, par une Regle stable & infaillible. je voy quelques anciennes familles en France, qui affectèrent, que le mot de Sire tomba particulièrement sur elles, comme le Sire de Pons & le Sire de Montmorency, & spécialement le Seigneur de Couffy, quand il estoit en essence: Car il portoit en sa devise, je ne suis Roy, ny Prince autly, je suis de Sire le Coucy. Forma quam hac in re observamus, s. scribentes regi sive eidem loquentes hæc est, ut solum nomen Sire exprimerimus. Majores autem nostri hoc non ita præcise semper observarunt. Deprehendo nonnullas familias Franciæ affectasse hoc nomen, atq; voluisse illud sibi peculiare fieri, ut Sire de Pons sive de Montmorancy, & præcipue Dominus de Coucy, quando erat in vigore. Habebat enim pro symbolo: Non sum rex nec etiam princeps, sed Sire de Couffy. Sed longè plures familiae erant. De *Gravilleis* ita *Farenn. R. d'arm. P. 3. p. 440.* quod etiam nomine Sire utantur: *Pour ce que l'on a voulu se persuader qu'il y avoit Sire à Graville premier que Roy en France, & que ce nom leur avoit esté donné par Jules Cesar.* Sed hæc commentis opus non est, cum potius plures ex illustrioribus familiis præco tempore eodem titulo sint gavisi, ut observasse memini in actis contra *Bonifac. IX. Pontif. p. 62.* Porro deinceps 1556. *Albreto* dignitas Ducatus accessit, honori *Joannæ reginæ*. Verum filio ad coronam Francicam successione vocato ducatus ei unitus est. Iterum vero idem 1652. cum *Batonii Durancæ* & aliis locis *Bullionia* domui est concessus, pro *Sedano & Raucourio*, & quidē ut à tempore primæ erectionis illo fruerentur axiomate ducali. Unde nunc quoq; hoc nomen in titulis Ducis *Bullionii* legitur, ejusq; filius secundogenitus *Emanuel Theodosius* peculiariter eo fruitur.*

Ducalis Dignitas.

Com. de Dreux.

§. 16. In titulis etiam Comitatum *Drocensem* sive *Druidum* repetio. Hic comitatus in familia regia hæsit, concessus *Roberto Ludovici Crassi* filio, ex cujus posteris orti sunt *Duces Britannicæ*: porro *Petronella & Margareta* de *Thouars*, hæredibus *Simonis de Thouars C. de Dreux*, transferentibus jus suum in *Carolus V.* ille coronæ redunitus est. Inde beneficio regis ad *Albretanos* delatum oportet: atq; *Caroli II.* filia *Joanna* cum dotalem attulit *Arto Duci Britannicæ*.

Mioffens. Reus.

§. 17. Modernæ linæ tituli illi sunt: *Marecalli: Dominus (Sire) de Pons*, *Supremus dominus (Souverain) de Bedailles*, *princ. de Mortagne, Comes de Mioffens*: nepotes ejus: *Comes de Mioffens, Baro Baroniarum de Coarase, Ger dreux, supremus dominus (Souverain) de Bedailles*: aliquando additum vidi elogium *Com. de Marennes*: quod ut & *Pons* est ab *Antonia Pontia f. Antonii Dn. de Pons, Henrici Albretani uxote. Mioffens* verò attulit *Stephano Arnaldo* marito *Franciscæ de Bearn Dn. de Mioffens*. Reliquorum rationes explicare nescio.

CAPUT III.

Anglia s. Magnæ Britannia Reges.

ARGUMENTUM.

1. Britannica insula. Magna Britannia.
2. Vetera desynonyma.
3. 4. Moderna dispositio.
5. Lilia Francica unde? Præfensio Edoardi III. à matre.
6. Ex caperitate Joannis Regis.
7. A Catharina Valesia.
8. Cur ante Angliam Francica lilia?
9. Anglica area. Color rubeus.
10. Leopardi an leones?
11. Origo ex Uptono.
12. Ex Chesuco, Hæpingio, Spelmano.
13. Anglia. Suae potestatis. Lucius Rex. Sub Romanis. Vorrigernus, Anglofaxones. Heptarchia. Egbertus Rex. Familia. Saxonica, Danica, Normannica, Andegavensis, Tuderia, Scotica.
14. Scotica arcola.
15. Origo. Vetera Symbola.
16. Limbus & flores ex amicitia Gallica.
17. Scotia.
18. Regum successio.
19. Sinariorum gentile symbolum.
20. Howardis concessus ex parte leo Scoticus.
21. Hibernicus laterculus. Chelys origo.
22. Hibernia regimen.
23. Galea. Anglica, Scotica.
24. Corona clausa.
25. Aliqui jus negant, sed injuria.
26. Præfensio Pontificis in Angliam & Hiberniam. Ex vestigali imposto. Ex Joannis subjectione. Ex Henrici II. concessione. Ex Sixti V. ausu. Ex Hibernorum confessione & regni collatione. Fundamenta Anglica.
27. Scotica corona.
28. Anglica liliata.
29. Telamones.
30. Symbolum.
31. Ordo persicelidii.
32. Equites Balnei.
33. Ordo S. Andreae s. Cardui.
34. Rosarium.
35. Papilio regius.
36. Titulus. Magna Britannia.
37. Defensor fidei.
38. Scutum Duc. Eboracensis.
39. Ducis Richmondia.
40. Vetustiora discernicula.
41. Regiorum per naturam filiorum discernicula.
42. Honoraria concessiones.
43. Cromwellii vel Republ. Anglica sigillum.

§. I.

BRITANNICÆ INSULÆ, NATURÆ GAUDENTIS OPUS, FORTUNATARUM ÆMULÆ NUMERO PLURIS
Sunt; magnitudine tamen duæ reliquas superant, quarum major Angliam & Sco-
tiam complectitur, minor Hibernia nomine venit. Has omnes titulo Magnæ Britannia
post unionem seculi hujus principio factam unus sceptro suo rex regit, cujus nunc cly-
peum considerare ordo nos jubet.

§. II. Ut de veteribus desynonyma quædam addamus. Nic. Uptonus scriptor Britan-
nicus de milit. offic. p. 127. Bruto primo tribuit leonem gradientem rubeum in solo aureo:
inde Belino & successoribus 3. in caruleo aureas coronas. Post hos Pter Pendragonem
(quod magnum corpus & longum cum capite parvo ad similitudinem draconis habuit,
p. 206.) duos dracones virides rubeis coronis ornatos tergis obversis in scuto aureo: Ar-
turum autem filium in viridi solo cruce argentæ & in superiori angulo dextro imaginem
Joannis filium in sinu gestantis, usurpasse refert. Cadwalladro tribuit cruce patientem
seu pedatam sagittarum (scilicet) auream in solo azorio, hoc est, cyaneo. Dehinc Egberto
dat cruce auream floridam (seu floridam) in campo caruleo: Mox Sveno Dani 3. coro-
nas aureas (quarum altera alteri imminet) in clypeo rubeis: Ab Edoardo ait cruce floridæ
additas, merulos aureos & apud nos, eo mysterio quia spoliatus antea per Danos Edoardus si-
ne terra vocabatur. Guilhelmo Conquestori relinquit Normanniæ pardos. Stephano autem
Blesensi refert gestata in solo rubeo 3. leonum gradientium, quibus pro capitibus fuerint
singuli sagittarum retro conversi, monstrata specie, corpora. Demum subjicit, Henricum
tres leones aureos pedatantes in scuto rubeo assumisse. Hæc ille, penes quem autorem
fides esto: si tamen ullam merentur de temporibus istis, quo insignium illa consuetu-
do nondum fuit, traditiones vel commenta. Quas hic aviculas Edoardo, Egberto
tribuit Hieron. Henning. Theatr. general. T. 4. Mon. II. P. ult. p. 87. sed cruce minio, scu-
tum argento tingit. Non minus Le Laboureur (ap. Menestr. L'art du blason justif. p. 367.)
une croix pattée d'argent cantonnée de 4. colombes. Verum enim verò ridet adversa-
rium P. Menestrier, commento deceptum; & ex Henrico Spelmano (qui plus judicii
quam antecessorum quisquam ad hoc argumentum attulisse apparet) Aspillog. pag. 42.
ostendit,

ostendit, errorem ex numis ortum esse. Habent enim isti inter aves 4. bacillos totidem, se invicem instar crucis dissecantes: alites autem videntur non apodes sed antipodes: addit. *nusquam locorum Edvardi avum referentium (si omnem antiquitatem, scilicet, castra, monumenta, & rudera per lustraveris) reperiri credo, neque arma, sive nec armorum quidpiam. Certe ejus tempestatis reliquia ne simplicis scuti (quam unquam viderim etiam data opera) effigiem admittunt.* Sunt alii etiam, qui *leonem cum rosa* tribuunt ap. *Theod. Hæping. de iur. insign. c. 6. P. 3. §. 2. p. 308.* An exinde suspicio, quia rose albæ & rubræ factiones *Eboracensium & Lancastrænsium* non uno seculo Angliam exercuerit?

Moderna dispositio.

§. III. Ad illud scutum me converto, quod in usu hodie est, cujus etiam explicatio ea, quæ de antiquioribus adhuc scire operæ pretium fuerit, includit. Utiur ergo *Angustus Magnæ Britanniæ* ex clypeo *quadrifido*, *quadrus prima & extrema Franciæ Italia & Anglicos leopardos, secundæ Scoticum leonem, tertiæ Hibernicam chelyn referentibus.* Vidi tamen (ita *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 2.*) ubi *Scoticum δῆγμα* secundum & tertium alveolum constituebat, *Francico-Anglicis symbolis in primam, Hiberniam in extremam aream repositis.*

§. IV. Primo laterculo *Franciæ & Anglicæ δῆγμα* inserta sunt sectioe nova quadrifida, ut quadrantis hujus prima & quarta area *carulea liliis ternis aureis*, reliquæ duæ *rubentes tribus leopardis aureis*, quorum *lingua & protensi ungues carulco* colore tinguntur, insignitæ conspiciantur.

Lilia Franciæ unde? Prætenſio Edoardi III. à matre.

§. V. Liliis *Franciam* notari in aprico est. Cæterum hæc à *Polydoro Virgilio Guilhelmo Conquestori* contra fidem historiarum dari & refert & refellit *Spelman. aspilog. p. 42.* Primus enim *Edoardus III.* hisce floribus suum exornavit clypeum. Sed Historia & juris ratio disertius explicanda sunt. In *Carolo IV.* cui *pulchro* cognomen, linea Regum Franciæ ex Capetino sanguine prior defecerat, Angliæ verò Rex sorore hujus Isabella natus, si fœminina successio valeret, ad successione vocabatur. Excluserit autem hunc à reginè viduæ, cujus partus expectatus erat & custodia & deinceps successione *Philippus, Valesius* à comitatu quem ante sceptrum rexit nuncupatus, extrinctorum trium ultimorum regum patruelis, atque ita agnatus proximus. Jus allegatū *Salicæ legis*, quod tres regni status congregati confirmarunt, *Roberto Arrebatu comite & regis pariter agnato* strenue jus masculinorum propugnante, Episcopo *Bellovacensi* autem ex *Matth. 6, 28. Liliis non nere coram* multitudine, quæ divina voce convinci videbatur, cederent, & non parum ad causæ successum conferente. Inde factum ut *Edoardus* jure cederet suo, atque 1329. *Ambiani Philippo de Aquitania & Pontrovensi* comitatu diceret sacramentum tanquam vassallus. Restabat adhuc *Eridos pomum*, arces *Penfacensi* motu sub *Carolo IV.* à *Philippi* patre *Carolo* ademptæ, quas *Edoardus* restitui possebat. Dehinc repetita prior de regno prætenſio, quam etate adhuc minor & à matre persuasiva validè non potuerit abdicare: tum quia *Philippus* ipse *Ambianensi* non steterit conventionē: in primis cum accederet *Robertus Arrebatensis*, à reginè jam offensus, & *Valesio* regnum uti dederit ita auferre posse jactans, adeoque repetendi juris sui *Edoardo* novus instigator. Hic *Ludovicum Bavarum*, Imperatorem, præter *Brabantinum & Geldrum* duces, in partes asciscit suas, atque *Flandros* adversus comitem ipsi gravem adjuvat. Hinc aperto bello *Philippum 1338.* aggreditur, à *Ludovico* etiam *Imperii Vicarius* creatus, ut *Germanos* hortari pro autoritate posset. Sterere exercitus ex adverso sed à pugna temperatum. Reversus in *Flandriam* *Edoardus, Flandrorum & Brabantinorum* iusvalu (conf. *Chifflet. Lumin. Salic. 9.*) nomen & insignia *Franciæ* sumit, ut cum *Flandria Francorum* regem superiorem agnosceret, non alium hi quam dominum sequi dicerentur. Hæc liliorum, & quidem quomodo à *Francis* regibus eo tempore gestari solebant sine numero, donec demum ternarius ab istis dereterminatus, his quoque servatus est, in insignibus istis origo: Nec ab eotempore omiſſa sunt, etiam si non solum belli varia fortuna fuerit, sed & transactiones plures intercesserint. De quibus historia *Franciæ & Anglicæ* consulendæ erunt.

Ex captivitate Joannis Regis.

§. VI. Novum jus pro liliis his allegat *Nic. Uptonus de milit. offic. p. 110. 111.* cum primo titulo, quod *Isabella* mater *Edoardi III.* heres regni fuerit, alterum addit: *Iura volunt, quod captus in justo bello sit servus capientis. Est textus Inst. de I. N. G. & C. in §. Jus autem gentium. Vbi dicitur, bellum etenim orta sunt, & captivitates secuta, inde & servitutes, quæ sunt iuri naturali contrariæ, sed verum est quod XIX. Sept. A. D. MCCCXLVII. Dom. Edvardus Princeps & primo genitus præfati Edvardi III. R. Angliæ in bello de Poyters Regem Francorum Joannem cepit, & postea ipsum captivum in Angliam cum magno triumpho & honore perduxit.*

Bene ergo licebat præfatus Edvardo & heredibus suis arma sui captivi deferre postea & portare. De eodem postea quoque agit p. 132. 145. & argumentum hoc ulterius urgeat: de quo alii cogitent.

§. VII. Novum jus post hæc acquisitum Anglis, Burgundorum & Aurelianensium factionibus Franciam misere sciendentibus. Catharina enim Caroli VI. Franciæ Regis filia 1420. Henrico V. Angliæ regi illa lege nupsit, ut, excluso ob eadem Joannis Burgundiæ Ducis procuratam Delhino, ipse & liberi post socerum regnum Franciæ haberent, interea rector esset. Mortuo patre & Henrico V. Carolus VII. ægre servavit regnum avitum, cum initio intra Bituriges imperium ejus & hostium armis & suorum odio concluderetur. Henticus autem VI. Henrico & Catharina natus Lutetiæ etiam solenniter Rex Franciæ inauguratus est (cons. Chifflet. vindic. Hist. c. 7. & Lum. Salic. 9.) Vicit demum Caroli fortuna, ut in primis Joannæ Darcæ, quæ puellæ Aurelianensis nomine celebris est, & Joannis Aurelianensis nothi fortitudine regnum univfersum subigeret, Normannia etiam & Aquitania vetustis possessioribus Anglis extorta. Ex eo servata quidem in insignibus lilia, nec tamen quod sciam illo nomine quicquam in Franciæ regnum tentatum est.

A Catharina Valcena.

§. VIII. De eo porro disquirunt, cur potiori ante domesticos leones lilia Francica loco Anglia ostendet. Responsum Henr. Spelmanni Alsilog. p. 45. quam alterius ascibere malo: ita ille, Edvardus III. regni Francici clypeum, cujus materno jure heres salutat, Angliaco immiscuit, concessit huic quadra in scuto potiori: quia ut quidam voluit, leones nostros ad ducatum alius pertinuisse ferebantur, lilia semper ad regnum. Sed Edvardo antiquius aliud fuisse non est dubium. Nam Raymundus Barcinonia comes, qui priori reo Petronillam Aragoniæ filiam & heredem duxerat, comitatus sui insignia (qua hujusque Aragoniæ regno addicuntur) loco primo detulit: uxoria vero illa regia in secundo. Edvardus igitur morem gessisse videtur occasione, Franciamque ingrediens regem se Franciæ sic aperuisse indicasse. Quin & Belgas quorum ope maxime nitebatur inclinatiores sibi reddidisse sedatisque animi. Belgæ enim in fidem regem Franciæ juramento stringebantur. Anglum vero sequi viderentur, si leones stationem primam in signis militaribus occuparent. Signa enim & vexilla ejus esse dicimus, cujus prima sunt in illis symbola. Quod & in comitiis Parliamentariis Edvardi III. decimo quarto nonnihil hesitationis attulit. Conf. de liliis his Heping. de Jur. in f. c. 6. P. 3. cl. 3. §. 3. n. 495. seq.

Cur ante Angliam Francica lilia?

§. IX. De liliis factis: quadrans primi & quarti atœola secunda & tertia cocco tingitur, & tres desert leopardos aureos, lingua & falcibus caruleis. De scuti colore ita philolophatur Joannes de Bado aureo. p. 10. Rex Anglia portat colorem rubium, quia per colorem rubium representatur ignis. Et Anglici dicuntur quasi Inglici vel igne electi. Condonemus has seculo ineptias.

Anglica area. Color rubecus.

§. X. De nomine ferarum item disputatum videmus. P. 1. c. 5. differentia leonum & leopardorum in re heraldica illa notata, quod horum adversa pinguntur ora, utroque extante oculo, istorum non nisi unus oculus conspicitur: præterea gradientes hos representati, istos salientes moris est. Hæc si sanciantur regula leopardos esse, quos Anglica regia parma desert, indubium fuerit. Succenset vero illis qui ita loquuntur Vitorius de milit. offic. L. 4. p. 125. Cave in declaratione sive armorum discretionem quid de leone & ejus conditionibus dicturus, multi tamen dubitant pro eo, quod quidem M. Honorius Bonetti in libro suo quem nominavit arborem bellorum, quem quidem librum ipse compilavit in Gallia sermone, ad honorem Karoli VI. in IV. parte libri prædicti in cap. XXXIX. affirmavit, Dominum nostrum supremum regem Angliæ, debere omnino portare pardos in suis armis & non leones, quia salva pace sua in illo nequiter erravit, ut sequitur. Nam nobilis ille poeta Archiremus, scribens de Bruto, qui primo, ut dicitur regnum Angliæ occupavit, ut Dominus terræ, portavit pro armis suis unum leonem rubium peditantem in campo aureo, ut metricè dicitur poeta scripsit:

Leopardi an leones?

Repat in umbone leo flammeus igneus aurum.

ut hic leo flammeus & igneus, h. e. rubius repat, i. e. pedibus transit in umbone vel scuto aureo. Et Gallicè est port d'or un leone passant de georvles. Paulo post de Rege Richardo illud allegat, Parvum scutum tenere leonum.

Ex quo postea colligit: ex prædictis versibus bene patet, quod præfatus Ricardus portavit leones & non leopardos. Verum enim vero, quis poetam ad illam æneidicam phrasios

Heraldicæ adstrinxerit? Certè *Mathians Paris* scriptor non exiguæ autoritatis in *Hentico III.* diserte vocat leopardos, & ait: *Misit Imperator* (sc. *Fridericus I.*) *Regi Anglorum* 3. leopardos in signum regalis clypei, in quo tres leopardi transfunctes firmantur. Ita picturæ *Uptono* additæ leopardos non leones capitisitu referunt.

Origo ex
Uptono.

§. XI. Originem hujus dicitur indagare non facilius est quam plerorumque aliorum symbolorum. Si ab *Uptono* ad fabulosa tempora non duci patiamur, *Brutum* ille allegat p. 126. cum leone rubeo peditante in parma aurea, quem primogenitus *Loctrinus* ad posteros transmiserit, datis filio secundo *Albanacte* cum *Albania leone rubeo rapaci in scuto aureo*, & tertio genito *Cambro* duobus leonibus rubeis, qui facies ad terga verterent, in solo argenteo. Sed historiarum gnarus agere ad hæc credenda induxeris. Dein de *Wilhelmo Conquestore* illa memorat p. 129. Pro armis suis portavit duos leopardos aureos in campo rubeo. Que etiam arma portavit filius suus *Robertus Curtos primogenitus*, & filius suus *Wilhelmus Rufus* qui successit patri in regno *Angliæ* coronatus. Quo quidem *Wilhelmo Rufe* mortuo sibi successit *Henricus I.* frater ejus qui eadem arma paterna portavit. Quidam tamen dicunt quod *Wilhelmus Conquestor*, adepto regno *Angliæ*, apposisset armis suis tertium leopardum, de qua appositione nihil cautum invenio. Inde p. 130. ab *Henrico Andegavensi* derivat modernos tres leones aureos peditantes in campo rubio. Addit: Et scitis ulterius quod opinio illorum qui dixerunt quod dicti Reges *Angliæ* portaverunt tres leopardos in campo rubio, addentes quod duo leopardi pro ducatu *Normanniæ* & tertius apponitur in scuto pro ducatu *Aquitaniæ*, est omnino reprobatæ, quia iste *Henricus filius Galfridi Plantagenet & Mathildis Imperatricis* post divortium celebratum inter *Lodovicum regem Francorum & Alianoram filiam Ducis Aquitaniæ* duxit eandem: qua fuit dicti heres ducis *Aquitaniæ* patris sui, & sic hic crevit primo titulus quem habet rex *Angliæ* ad ducatum *Aquitaniæ*. Quare dico quod illi erraverunt qui dixerunt, quod *Wilhelmus Conquestor* apposuit tertium leopardum in armis suis, ratione ipsius ducatus *Aquitaniæ*, quia ipse nullum titulum habuit ibi, sed iste *Henricus secundus*. P. 132. dum *Ricardi* mentionem fecisset, subjicit: Quod pater ejus *Henricus secundus* primo leones in *Angliam* duci fecit, & eos habuit suo dominio subiectos: quorum catulos ipse multoties solebat acriter verberare in præsentia suorum trium filiorum: qui de factò eidem patri suo rebelles erant.

Ex Chesne.

Hepingio.

Spelmano.

§. XII. Ista *Uptonus*. Non desunt alii (ut *du Chesne* ap. *Limn. Tur. publ. addit. T. IV. ad 6. p. 99.*) qui *Guilermo Conquestori* primum tres illos leopardos assignant, cum prius infula nullis uteretur propriis: alii duos tantum cum *Uptono* *Guilermo* relinquant, tertium ab *Aquitaniæ* herede arcessunt. Apud *Heping.* legitur, *Richardo* quoque aureos leopardos esse gestatos, quorum duos scuto detractos *Henrico Brunsvicensium* Duci concesserit. Forte hic etiam tutius *Spelmannum* sequemur. Hic *Ætolog. p. 40.* ista habet: *Almsterus* refert *Belgicos principes* annum circiter *Domini 1177. hoc est, a tate Henrici II. R. Angl. novam expeditionem parantes in Syriam*, leonum gestamina suscepisse. Et reges *Angliæ* *Henricum* vel *Richardum* idem tum fecisse persuasum habeo, cum & in eandem militiam conscripti essent crucis candidati, & leonina gestatio nusquam antea apud reges *Angliæ* sit reperta. Inde p. 45. *Richardus I. ad sacrum bellum se accingens, omnium primus clypeum habet in signem, ac si id decoris, quod in ea militia usitatus esset, propter populorum confusiones, ap. Anglos prius non claruisset. Sed leone tum ille solitario & erecto non gradario. Sigillo autem suo s. per naufragium Cyprium s. per captivitatem Austriacam in aliena potestate, ut suis utar verbis, constituto, novum curat conficiendum, quod etiam, ne falsarius locus esset, à priore discreparet. Illic demum, nec antiquius usquam tres leones vidimus.* Adducit p. p. 46. *Wilelmi Britonis Armorici* versusum de *Richardo* adhuc, vivo patre, *Pictaviæ* comite:

riētus agnosco leonum

Illius in clypeo.

Ad quam autoritatem non uno respondet modo. Subjicit: *Illud quoque innuere videtur Richardum inter Angliæ reges primum usum fuisse leonino gestamine, quod ei præceteris cognomen inderetur cor leonis à pictura clypei (ni vana conjectura) derivatum. Nam è clypeis & armaturis nomina sæpe acceperunt tum antiqui tum recentiores. Glaucus Minos filius ab ansa clypei, quam Greci λαβὴν vocant, Labicus dictus est, unde *Virgil.**

Picti scuta Labici.

Itaque cum de gente sua testimonium quaereretur, ostendit, inquit *Servius*, scutum militare

militare à quoisq̃ Labicus dictus est, & ex eo populi. Nam & populi nomina sui ita alias consecuti sunt. Sic à galearum fylis Syle. Et Richardi. ævo etiam hoc in usu. Nam & sui ipsius familia à planta genesca. quæ usq̃ est in apice galearum, ut in sigillo suo novo videas, Plantagenitæ nomen relinquatur, &c.

§. XIII. Angliam speciatim illo gestamine exprimi jam memoravimus, & ex omnibus quæ jam allata sunt patere potest. Eam Magnæ Britannię partem, quæ hodie nomine venit, olim Britonibus suis habitata, non tam Regem quam regulos plures habuisse aut libertate gavisa fuisse videtur. Quos reges assignant à Bruto Aeneæ ex Lavinia nepote, qui cum patrem Sylvium anno mundi 2856. in venatione infcius jaculo transiisset, in hanc venerit insulam, eique de suo incidit nomen, ex documentis vel autoribus, qui fidem facere idonei sunt, probari posse, valde mihi dubium. Septuagesimus tertius inter eos numeratur Lucius, quem à Fugatio & Damiano Roma ab Eleutherio episcopo missis An. Chr. 177. convertum atque baptisatum, & deinceps *Barbaria Apostolum* factum memorant. Post hæc inter se discordes Principes Romanis occasione fecerunt tota fere potiundi insula, quam ad 257. annos retinuerunt. Unde Severum, Constantium & alios Augustos in Regum Britannorum indice legere licet. Refusus demum adversus Romanos animus, & Fortigernus rex, quem octuagesimum sextum numerant, contra Romanos, Scotos & Pictos Anglo-Saxones Chersoneso Cimbrica evocavit. Hi *Henrico & Horso* Ducibus in insulam delati te feliciter gesta, demum sua agere cæperunt, versus in eos armis, quorum auxilio venerant. Ab his Anglis *Angli* nomen. Cæterum in septem *Northumbria, Cantii, Eastanglia, Mercie, Eastsexia, Suffexia & Westsexia*, regnatum divisa esset, semper tamen *Beda* teste unus fuit, quem reliqui ut supremum dominum agnoverent: adeoque illa *Monarchia ambulatoria* modo penes hunc modo illum populum fuit. Demum *Egbertus* ex Saxonibus occidentalibus s. *Westsexia* pleraque regna heptarchiæ destruxit, & proprium *Anglicum regnum* constituit, unde ab eo regum principium commode numeratur. Cæterum non una ex isto tempore familia thronum occupavit, sed illas numeramus. 1. *Saxonicam*, quæ in *Edmundo* (cogn. *Ferream latus*) 1016. à suis casu, seu potius 1065. in *Edoardo confessore*, qui ab exilio revocatus, Danos expulit, & regnum patrium legibus exornavit, defecit. 2. *Danicam*, ex qua inter *Edmundum & Edoardum* modo dictum tres, *Canutus M. Haraldus & Canutus durus* regnunt. 3. *Normannicam* à *Guilhelmo Conquestore* D. Normanniæ, quem *Edoardus* hæredem dixerat: quæ in nepote *Guilhelmi Mathilde* 1154. defecit. 4. *Andegavensem* s. *Plantagenestiarum*. Ex hac primus regnavit *Henricus II.* Mathildis filius. Ultimis occubuit *Richardus III.* 1485. 5. *Tideriam*, ab *Orvveno Theodoro* s. *Tiderio*, Nobili Wallo, qui Catharinam *Valesiam* *Henrici V.* Regis viduam ducere ausus capite luit, ortam. Hujus enim ex filio *Edmundo C. Richmondie* nepos *Henricus VII.* 1486. rex proclamatus est, & successores habuit *Henricum IX.* filium, hocque natos *Edoardum VI.* *Mariam* atque *Elisabet ham* meritis suis celeberrimam reginam, quæ istam etiam stirpem morte sua 1602. clausit. 6. *Scoticam* s. *Stuartinam*, quæ nunc quoque feliciter sceptrum gerit Angliæ & Scotis commune.

§. XIV. Ad secundum quadrantem transire nunc necessitas exigit: *Hic aureus leonem rubeum lingua & scapulis caruleis interno limbulo geminato coccineo utrinque coliculis liliato conclusum deferit.* Verba fere sunt *Chifflet. insign. Eq. A. T. II. 165.* Alii ita enunciant: *Leonem erectum aurea facie descriptus, cauda tergum ut fere mos est, dum sese ad pugnam incitat, verberans, eoque generosam iracundiam significans, præcæta carulea duplici tractu rubeo contrapostis liliis confixa, stamine in aureo.* *Boeth. I. Hist. Scot. Galli enunciant limbulum istum internum trescheur fleuronné & contresfleuronné* (de hac figura lege *Le Labour. Orig. n. 130.*) Inde Angliis ium tresfure.

§. XV. Originem hujus leonis *Nic. Vptonus de milit. offic. p. 126.* tribuit *Bruto* Orig. Vetera symbola. insulæ occupatori, qui secundo filio leonem rapacem rubeum in solo aureo tribuerit. Forte magis ex vero lustoria *Henr. Spelmannus aspiolog. p. 40.* quarit originem in expeditionibus Sytiacis, quibus alii etiam leones sibi sumere principes. Olim vero *Andreanæ eruce* (quam vocant) usos esse reges, & hanc bello contra Pictos apparuisse, autor est *Boeth. Hist. Scot. 10.* Qui etiam in ligna L. 2. refert, ensẽ nudum ancipiti acie, sceptrum & coronam militatẽ, quæ tamen potius alia dignitatis regis ornamenta quam vera insignia crediditẽ.

Limbus
& flores
ex amicitia
Gallica.

§. XVI. Quodad *limbum & flores*, quibus ille exornatus, atinet: traditio habet, *Achajum* Regem Scotiæ, qui primus fædus cum Carolo M. cui frater Guilelmus militabat, percussit, ab isto quatuor accepisse lilia. Quam traditionem nuperius adhuc suscepit *Ferrand. Episc. pro lit. 2. p. 27. & seqq. Fournier. Geogr. orb. not. L. 5. c. 1. p. 203. Spelmanus*, cujus iudicio plurimum tribuo, *aspilog. p. 106.* admittit lilia in memoriam antiquissimi fæderis assumpta esse: quod vero Achæio ipsi insertio tribuatur, ita eloquitur: *Fama est, ni imponit mibi Scotorum* *Buxavises Buchananus, &c.* Unde magis illi erant, qui plane *Fergusio* tribuunt. Et quid dicemus, si demonstratum fuerit, quod alibi factum, Carolo M. imo & Hugonis Capeti seculo recentiora esse Francorum *lilia*? Hoc certe argumentum, & quod ævo Carolo ille mos gentilitiorum Insignium vel aliquid eorum in testimonium amicitia concedendi ignotus fuerit, traditioni valide contradicit: & forte validius quam illa *Laboureris* ratio (in add. ad *orig. des arm. p. 8. 9.*) quod Carolo ætate Scotis Franci non egerint, & illi eo tempore contentiores ac barbariorum instar habiti fuerint. Primam amicitiam hic concedit cum Alexandro R. à S. Ludovico pactam 1248. Unde isti primo limbum simplicem tribuunt, postquam priores post Malcolmum semper usi fuerint leone solo. Addit repetita inter Carolum V. Franciæ & Robertum Scotiæ reges amicitia 1371. limbum duplicatum & ornatum esse. Quod iterum alii Carolo VI. tribuere malunt. In eo tamen omnes consentire videmus, *amicitia Gallicæ* originem debere illos flores

Scotia.

§. XVII. *Scotiæ* illo symbolo notari, quæ Magnæ Britannia pars septentrionalis est, ex memoratis jam liquet: unde non nisi postquam Elisabethæ morte Jacobus Rex Scotiæ ad solium Anglicanum evectus est, Anglicis *divisum* hoc adjunctum est, quod prius solum in propria patria splendebat.

Regum
successio.

§. XVIII. Reges Scotiæ hic enumerare nihil attinet; in primis ad tempora fabulosa ascendere integrum nobis non est. Ab *Achæio*, cum quo Carolum M. qui ab eo accitis *Ioanne, Rabano & Aleuino* Scotis, viris præclaræ eruditionis, prima fundamenta Parisiensis Academiae jecit, fædus primum percussum ajunt, series regum satis certa est: Et quidem familia illius duravit usque ad *Alexandrum III.* in quo directæ masculorum series defecit 1286. Post hunc ad septrum vocati, *Ioannes Balliolus* (s. de *Balliol.*) maritus *Donagillæ Galvæ*, cujus avus *David C. Huntingdonius* Guilelmi regis frater fuerat; (sed *Joannes* qui *Edoardi Angli* auxilio regnum obtinuerat, quod ei sacramentum dixisset, iterum pulsus, & Scotia ab Anglis aliquandiu misere afflictæ esse) & *Robertus Brusius*, novæ familiae autor, cujus avia *Isabella* præfati *Davidis* quæ filia fuerat. Hic regnum ab Anglis recuperatum ad filium *Davidem* deinceps transmisit, in quo iterum terminata stirps, & successio delata ad *Stuarream* domum, ex qua *Waltherus Stuartus* regni *Seneschallus* uxorem *Davidis* hujus regis sororem *Mariam* in thoro habebat. Porro ipsa *Stuartorum* gens ex *Achæi* supra dicti posteris fuit, à *Ferguharte Kenneithi III.* Regis filio atque *Malcolmi II.* item regis fratris. Hic enim princeps *Loquhabritæ* nepotem habuit *Waltherum*, qui constitutus *Stuartus* hoc est *Magnus Seneschallus* Scotiæ ab officio familiae nomen fecit. Hujus trinepos *Jacobus* regens Scotiæ *Waltherum* genuit, *Davidis Brusii* regis sororium. Hoc & *Maria* natus est *Robertus II.* primus ex *Stuartis* rex: Ex quo deinceps reliqui Reges. Directa horum linea defecit in *Maria*, quam capite truncari fecit *Elisabetha Angliæ Regina* 1587. Successit veto altera linea *Darncorum* s. *Lenoxiorum*, ab *Alexandro Stuarto* *Roberti II.* Regis fratre profata. Ex hac enim *Henricus Dux Rothesajæ* in regium *Mariæ thalannum* adscitus ex ea *Jacobum* genuit Scotiæ, & cum *Elisabethæ* successit totius *Magnæ Britannia* regem, moderni regis *Caroli II.* qui feliciter imperat, avum.

Stuartorum
geniale
symbolum.

§. XIX. *Stuartorum* gentile quod concernit scutum, illud legi *aurum inducitur fascia tessellata tessellis caruleis & argenteis.* Porro cum alii gentibus fere in usu sit familiare *regiæ* scutis inserere, quod *Daniæ, Sveciæ, Poloniæ* exempla docent: *Stuartorum* tamen hanc fasciam regis *parmæ* nunquam inductam vidi: unde morem eum *Britannis* receptum non esse colligitur. Porro ad hanc familiam præter *Duces Richemondia* spectant *Comites in Scotia de Murray, de Galloway, de Carrike, de Traquhair, Barones d' Innermeth, d' Ochiltrey, de Blancheyre,* & in *Hibernia Barones de Castlufuard.* His omnibus gentilis est fascia illa, sed non uno addito discerniculo, & aliis quadris.

Howardæ

§. XXX. Cæterum *Cambdeno* autore *Henricus IX. Thoma Howardo Norfolkici*
à 10

à se creato Ducis, quod Jacobum IV. Scotiae regem ad Floddon vicisset atque occidisset, concessit, ut Hovvardi in baltheo familiaris clypei argenteo scutum aureum gestarent, cum dimidiato leone rubeo sagitta ore transixio inter duplicem liliatum limbum, cuius aliquid simile nunc etiam apparet in Ducis illius nec non Com. Norvvichii insignibus, ubi balthei Hovvardici argentei, quem in rubea area hinc & inde tenet cruce brachiatæ atque spiculate aureæ comitantur, capiti visitur additur scutum, quod intra limbum leonis imaginem defert, cujus tamen colorem non satis dignosco. Dixeris optima quod retulerit spolia, regium etiam scutum levi mutatione ei concessum esse. conf. de eo morte victorum arma assumendi P. 1. c. 2. Pariter video in C. Gulsfordii (sæm. Mainlandiæ.) scuto aureo inter limbum florum rubeum representari leonem Scoticum sed membrum dissectis. Rationem non capio.

dis concessus ex parte leo Scoticus.

§. XXI. Ultima nos quadra vocat *rubea* (aliis quod vitio factum credo, cæru-
lea.) in qua *chelys aurea* pingitur. Hoc symbolo *Hibernia*, quam & *parvam Britanniam* & *terren* vocant, notatur. Huius notam *Chassan. catal. glor. mundi. P. 2. conf. 3. 8.* leonem argenteum in parma rubea olim fuisse dicit: sed *Varenn. R. d' Arm. P. 3. p. 311. r. g.* em in clypeo nigro insidentem throno, cruribus decussatis junctis, & dextra sceptrum præferentem ex auro. Aliter *Aldrovand. ap. Hapting. tur. insign. C. 6. P. 3. cl. 3. p. 312.* cum talia insignia tribuit, quæ ex altera parte *aurea brachium gladio armatum, ex altera argentea aquilam dimidiam referat.* Sed de his penes autores fides esto. *Chelys* videtur inde originem traxisse: quia hoc cum instrumento musico *Davidem* regem pingere solenne est, quod quidam regulus Hiberniæ *David* in nominis gratiam figuram assumserit, quam nec posterius mutare dignum iudicauerunt. Nescio vero quid in mente fuerit, *Cyr. Spangenbergio. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 33. p. 315. b.* quod nova insignia *Hibernici regni* ita describit: *Der gewapnete blaue arm mit blossen schwerdt in rothen beneben einem halben schwarzen gefrohnten adler in gelbem feld/ist das neue wapen des Königreichs Irland.* Quod tamen cum eo convenit, quod modo ex *Aldrovando* de veteri symbolo retulimus.

Hibernicus laterculus.

Chelys origo.

§. XXII. Cæterum *Hibernia* suos olim indigenas regulos habuit, quibus inter se dissidentibus à *Dermito* Langiniæ rege auxilio vocatus *Henricus II. 1172.* insulam sibi subiecit, & obtinuit, ut ordines signatis chartis in eum dominium transferrent. Unde *Dominorum Hibernia* titulo usi sunt, qui Angliæ reges succedere. Demum *Henrico IX.* registulum insulæ ordines detulere, quem etiam in gratiam Mariæ reginæ 1555. Pontifex Romanus confirmavit.

Hibernia regemca.

§. XXIII. Explicato scuto jam galcas imponamus. *Anglica* instruitur *petasa demisso coccineo* (un chapeau plat.) *oræ aducta hermionica, aurea corona imposita:* uti describit *Ioh. Iac. Chifflet. Eg. A. V. n. 63.* Ex *Scotica* autem casside leo erumpit scutario similis strictum ens em auro instructum dextra prætendens ap. eundem *Chifflet. n. 165. Limn. tur. publ. 6. 6. 85.* addit leonem sedentem, altero pede ens em, altero vexillum crucis *Andreas gestare, addita leoni epigraphe, in defens.* hoc est in defensionem. Nec non quod leo *vallari corona* sit redimitus. De qua mox aliquid dicemus.

Galez. Anglica, Scotica.

§. XXIV. Porro regibus clypeis rarius galcas imponi conspicimus, sed frequentius teguntur *coronis.* Ita hoc quoque scutum *regia corona* tegitur, & quidem pro more regum clausa, cuius circulo 4. lillii flores & totidem cruciculæ ad Melitenensium formam insunt, & semicirculis superius clauduntur, imposito ut plerisque solenne in summitate globulo similis crucicula fastigiato. Videre quidem est, ubi *Henricus IX.* & *Edoardus* aperta usi corona, non quod aliis regibus inferiores essent, sed quia superiori seculo non ita invaluerat clausuram consuetudo.

Corona clausa.

§. XXV. Legimus tamen regibus controversiam de eo iure motam, sed injuria. Ita *Lud. Guyon T. 2. divers. leçons. L. 3. c. 26. p. 615.* referente *Limn. tur. publ. add. T. IV. ad 6. p. 106.* *Angliæ regem* quod attinet, ille multis retro ab annis clausa corona usus fuit, tanquam Rex Gallie imaginativæ, & Rex Angliæ sine superiori. Hoc tamen Pontifices Romani oppugnarunt, & vasallum suum esse affirmarunt. *Henricus IX.* postquam Pontifex repudium, quod dederat conjugii sue legitime quo ad alia vota transire possit, approbare recusasset, noluit amplius vasallus vel tributarius Apostolicæ sedis dici aut esse, ac se caput Ecclesiæ Anglicanæ constituit, regnumque suum à Deo & gladio dependere professus, coronam assumptis clausam, in quo successores suos sibi similes habuit. Cum anno 1554. *Philippus filius Caroli V. Imper. Mariam reginam Angliæ in uxorem duceret, & in ipsa nuptiarum*

Aliqui jus negant, sed injuria.

rum festiuitate coronam clausam capite gereret, Pontifex id agere tulit, cum regnum Neapolitanum & Sicilia ab Ecclesia feudi nomine possideret. Verum Philippus se ornamentis hoc usum dicebat, non propter regna qua ab aliis teneret, sed propter illa qua à nullo dependent.

Prætenſio Pontificis in Angliam & Hiberniam.
§. XXVI. Locus hic est, ut excutiamus, quæ Pontificis sunt inanes in Angliam & Hiberniam prætenſiones.

Fundamenta Curia Romanæ quinque sunt.

Ex veſtigalium impoſi-
to.
I. *Veſtigal regno impoſitum; initio à Centurino nono Veſtſexia rege: qui Petronum veſtigalem, Romanæ proſectus, promiſit.* Hujus tamen etiam *Polydorus Vergilius* mentionem nullam facit.

Inas undecimus rex Westſexiæ Gregorio III. Pontifice regnum iterum ſedi Romanæ tributarium fecit, 740. juſſa quaque domo pendere annuum numum ſeu denarium Petro. vid. *Polyd. Verg. L. 4. hiſt. Angl. p. 118.* qui addit. *Omnis Anglia hoc tempore iſtud veſtigal pietatis & religionis cauſa, Romano Pontifici pedit, domesticam collatum, & numi illi argentei vocantur vulgo denarii diuſi Petri, quos Pontificus quaſtor, quem non inſcienter collectorem nuncupant, exigit.* Nos hanc olim quaſtoram aliquot per annos geſſimus, ejuſque muneris obeundi cauſa primum in Angliam uenimus. Imitatione hujus factum putat idem Verg. L. 4. p. 99. quod anno 779. *Offa* rex Merciorum Romam petendæ delictorum uenit: Hadriano I. regnum veſtigale fecerit, etiam impoſito in ſingulas domos argenteo denario.

Ex iis qui Angliæ jam imperabant ſecundus *Edelwulfus* monaſtico voto, ut rex fieret, à Leone IV. ſolutus, vel ut à Normannis tutus poſthac eſſet, iterum ſingulas familias numo argenteo in ſingulos annos ad feſtum B. Petri & Pauli, aut ad ſummum, ad Petri vinc. obligauit Papæ. 847. vid. *Polyd. Verg. L. 5. p. 127.* qui reliqua regni, quæ *Egbertus* pater adjunxerat, hac ratione obſtricta Pontifici, memorat.

Solutum quoque id tributum, donec *Henricus VIII.* 1534. aboleret. *Thuan. L. 1. p. 49. Sleid. L. 9. p. 239.* Inter alias leges *Henrici VIII.* abrogatas à *Maria,* *Thuan. L. 13. p. 611. Sleid. L. 25. p. 817. 818.* hanc fuiſſe dubitarem, quia bona Eccleſiaſtica à *Maria* reddita non ſunt. Si uero etiam abrogatam diceres, ſaltem *Mariæ* acta 1559. ab *Elisabetha* iterum uniuerſa reſecta. *Thuan. L. 22. p. 1006.* His uero ab Anglis merito obuertitur.

1. Quod cenſus non inducat ſuperioritatem. Unde *Vergil.* ipſe collector Pontificus, dicit religionis & deuotionis, non uero ſubjectionis cauſa factum eſſe. Imo in antiquiſſimis Anglorum monumentis reſeruo: *Inam* hanc deſtinaiſſe pecuniam tantam *elemoſynam,* impendendam ſuſtentioni *Anglorum pauperum* Romæ commorantium: unde in aliqua epiſtola Regis *Edoardi* dicitur *Elemoſyna regis,* alibi *regis largitas benignitas.* Sic & *Bulla* extat *Greg. Papæ,* pro accipienda ea pecunia, quæ tributi non meminit. Vid. *Meteran. Niederl. Hiſt. L. 13. p. 553.* Nec diſſiteri poteſt, ſcholam Anglorum commodo à regibus erectam Romæ, licet ad hoc deſtinatam veſtigal illud non dicat, *Polyd. Vergil. L. 5. p. 128.*

2. *Henricus IX.* aboleri jure potuit: inprimis uero ſubſequentes reges, religione mutata.

Ex Joannis ſubje-
ctione.
II. *Joannes Rex* cum Pontifice *Innocentio III.* quod ab hoc creatum Archiep. Cantuarienſem *Steph. Langtonum* admittere noller, litrem habebat, & ab eo 1208. excommunicatus eſt. Ob quod cum Eccleſiaſticos initio durius tractaſſet, tandem regis Galliarum, ob nepotem proprium *Arturum Britannum* occiſum, armis preſſus ſuccubuit, & coronam 1212. in manus Papæ cum regnis *Angliæ & Hiberniæ* reſignauit: impoſito illi 700, huic 300. marcarum tributo. Ita jactat Romana curia: ſed habent, quo ſe tueantur Angli.

1. Teſtimonium authenticum de tali homagio *Joannis* adferri nequit. Quod ex tabulario Pontif. allegatur, ſuſpectum eſt. *Polyd. Vergil. L. 15. p. 357.* author Pontificis, cujus quaſtor in Anglia fuerat, ſtudioſus, ſamam tantum allegat, referentem, quod *Joannes* diadematis *Pandulſo* legato Romano tradidit, & ab eo accepti, memoriam perpetuare cupiens, ea lege ſe *Innocentiū* fecerit beneficiarium, ut reges deinceps à Pontifice duntaxat Romano jura regni conſequerentur. Cæterum has reconciliationis leges, qui ſecuti ſunt reges minime ſeruarunt, neque annales Anglici de ejuſmodi deditione

ditione loquuntur. Sic & *Th. Morus* semper tenuit, Romanos non posse hoc probare instrumento idoneo.

2. Joannes quæ fecit, necessitate fecit, undique pressus & consilii inops. Et ipse postea ap. *Polyd. Verg.* p. 361. clamat, *sibi impositum esse, atque iccirco non vult conveniæ stare.*

3. Posteros non respiciebant pœnæ Joanni impositæ. Ita *Vergil.* d. l. p. 358. dicit: *Quare illa omnia onera Joanni tantummodo qui deliquisset imposita, non item successoribus sustinenda fuisse, satis constat.*

4. Sine statuum consensu Joannes onus regno imponere non potuisset. Unde eum sub Edoardo III. Cancellarius retulisset, Papam Angliæ regem tam de homagio quam de tributo pro Angliæ & Hibernia præstando, quibus Joannes se & successores obstrinxerit, in jus vocaturum, sententiæ rogata, & Episcopi ac Ecclesiastici scortum, alibi proceres & plebs deliberarunt. Una omnium sententia, Joannem contra juramentum in inauguratione præstitum non potuisse sine Parlamenti consensu hæc pacta inire: & si Papa hoc urgeret, ad opponendas vires se paratos ostenderunt. apud *Cambd. Britann.* p. 405.

5. In fine diplomatis Joannes addit reservationem: *salvis nobis & heredibus nostris justitiis, libertatibus & regalibus nostris.* *Cambd. Brit.* p. 405.

III. Jam ante Joannem pater ejus *Henricus II.* refertur, cum se purgasset à *Thomæ Cantuariensis* ab exilio nuper revocati cæde (quæ injussu ejus sed occasione probri, ex quo sui animum infestum judicabant, & justum interpretabantur, patratæ erat) passus esse, lege lanciti, ut ipse & *Henricus* filius sic regnum Angliæ obtinerent, ut nemo post illorum mortem regis nomen ferre intelligeretur, nisi quem Rom. Pontifex designasset. *Polyd. Vergil.* L. 13. p. 286. *Cambd. Brit.* p. 404. 405.

Verum huic etiam prætenso juri responderi ipse *Vergil.* l. c. his verbis: *hujus rei annales Anglici neque meminerunt, nec reges qui secuti sunt, observantes fuerunt.*

IV. Eadem fiducia postea 1588. *Sixtus V.* Pontifex *Elisabetham* non tantum Ex *Sixti V.* excommunicavit, sed & regno illo (*tanquam sedis Rom. beneficiario* ex *Inæ, Henrici II.* & *Joannis* pactis) donavit *Philippum II. R. Hisp.* ap. *Thuan.* L. 89. p. 379. 381. Bullam recitat *Meteran. Nederland.* Hist. P. 1. L. 13. p. 617. seq. Verum Pontifici in aliena regna nullum jus ἀδωρετικον ονομα, quam usurpat, præbere potest, apud æquos rerum æstimatores.

V. Alius specialis in *Hiberniam* titulus est. Nam *Hiberni* ap. *Polyd. Vergil.* L. 13. p. 287. *Henrico II.* insulæ dominium affectanti respondent, nisi autoritate Pontificis, cui post Christianam religionem acceptam se a omnia sua dedidissent, id fieri non posse, & ob hoc alium quam Pontificem dominum non habere jactant. Idque dicit *Vergilius*, etiam suo tempore jactasse. Unde *Henricus* ab *Alexandro III.* proprium quærente commodum obtinuerit, ejus dono *Hiberniam* jungi Angliæ. Sic ap. *Thuan.* L. 46. p. 782. à Pontificis allegatur *Hadrianus* Papa, qui *Hiberniæ* regnum donaverit Angliis. Addi potest, quod *Hiberniæ* regis titulum autoritate sua probavit in *Maria* 1555. cum ea per legatos obedientiam deferret, *Paulus V.* ap. *Cambd. Brit.* p. 405. Verum enim vero potior titulus *Henrico* ab eo, quod insulam intestinis dissidiis turbatam in potestatem accepit. Quod vero ap. *Cambd. Britann.* p. 404. translationem domini *Hibernici*, ab ordinibus in *Henricum* factam *Urbanus* Papa bulla probavit, & in confirmationis argumentum, coronam de pavoninis pennis auro contextam miserit, nihil juri Anglico derogat. Unde & *Henricus IX.* propria & comitiorum *Dublin.* 1541. voluntate regium pro domini titulum assumsit. *Iac. Vvara. de Hibern.* c. 4. p. 26.

Universum ista etiam opponuntur ab Anglis.

I. Quod Reformatæ religio nullum agnoscit visibile Ecclesiæ caput, unde minus sacerdotem aliquem regum principem.

II. Regnum Anglicum armis Anglorum fundatum, legitima successione, & absque Pontificis interventu ad hodiernos reges devenit. Allegatur etiam epistola *Eleutherii* Papæ ad *Lucium R.* *Britann.* qua eum dicat, *vicarium Dei in regno suo.*

III. A Joannis tempore ad *Elisabetham* usque plurium seculorum lapsu, etiam præscriptio firmata esset.

IV. Tam non subiecti Angli reges Pontifici, ut etiam Episcoporum constituendum potestate gavisi sint. Ita *Henricus I.* eo jure usus. Conf. querentem *Polyd. Vergil.*

L. II. p. 237. Licet tum Pontifex mutationem obtinuerit. ibid. Sed ex illis, quæ de *Edo. ardo III.* leguntur ap. eund. L. 19. p. 506, 507, 508. successores eadem potestate usos colligitur, etiam ringente Pontifice.

Demum classe Hispanica 1583. quæ ut executioni sententiam Pontificiam mandaret, vela dederat, disjecta, conatus Romæ irritus fuit. Hactenus quoque huius consilia & præterisiones nauis fecere Angli, & regni sui *avneubovian* strenue tutari sunt. Sic & in Hiberniam quæ 1580. tentaverat Pontifex ap. *Thuan.* L. 70. p. 569. in irritum cecidit. Nec felicitus succedere, quæ 1641. iidem Hiberni Pontificii contra Anglos ausi erant. Sed & jam pridem dediticere ipsi, qui Pontificem in religionis causa agnoscunt, Magnates fette, ut in temporalia eorum ille jus aliquod peteret.

Scotica
corona.

§. XXVII. Quod *Scoticam coronam* attinet: ajunt hanc *vallarem* olim fuisse à *Feritharo* rege assumptam, quod Pictos vallo militari expugnato vicerit. Vid. *Varenn. R. d' arm.* P. 4. p. 549. Inde refert *Haping. de jur. inf. c. II. §. 3. n. 78.* quod Carolus M. amicitiz signo Scoticæ coronæ vallari, 4. *lilia aurea quatuor cum crucibus*, (quam figuram nunc quoque usurpari §. 24. diximus) liliis: amen paulo eminentioribus adjecerit: quod etiam apud *D. T. F. T. Estats, Emp. & princ. du Monde.* p. 1457. legere est, nec non ap. *Varenn. R. d' arm.* P. 4. p. 527. qui etiam clausam eam ad modum imperialis coronæ pethibet. His etiam regibus ab Anglis usum coronæ clausæ in dubium revocatum ei que contradictum memorat allegatus *Guyon.* i. e. quod vasallos suos Scotos dicerent. Fides sit penes autorem.

Anglica
liliata.

§. XXVIII. Anglicorum quoque regum coronæ sæpius liliatæ in sigillis & monumentis conspiciuntur, cum necdum titulus accessisset Franciæ. Verum etiam olim *Pindarus Nemeod.* 7. lilia coronis junxit. vid. *Spelmann. Affilog.* p. 38.

Telamo-
nes.

§. XXIX. Quæ circumstant insignia, nunc consideranda sunt. Huc *telamones* spectant sive *Atlantes*: cui officio Anglia adhibet altera parte *leopardum coronatum* ob insignium figuram: altero latere *draconem*, ob ordinem pensicldis Georgio, à quo consosium draconem ajunt, sacrum. *Menestr. verit. art. du blas.* c. 14. p. 172. Aliquando etiam *canem vestigatorem*, quo genere Anglia excellit, additum lego ap. *Limn. jur. publ.* 6, 6, 102. *Scoti vero leonem coronatum & monocerotem* conjungunt, vel *duobus etiam monocerotibus* arma stipant. Quod antiquis Scoticæ regibus dat *Varenn. R. d' arm.* P. 4. p. 605. Cæterum leonem videas gestare vexillum rosa unpressum, monocerotem, cuius collo corona inferitur ex qua catena pendet, aliud vexillum cum cardui figura: cuius ratio ex ordine, de quo §. 33.

Symbolum.

§. XXX. Symbolum huc quoque spectat, cuius instar esse puto, quod ascribetur insignibus reges solent: *Dieu & mon droit.* Deus & jus meum. Sed & eodem retulerim, quod §. 23. apici Scotico ascriptum diximus, *in defens.*

Ordo pen-
nicelidis.

§. XXXI. Ordines quod concernit, celeberrimus est *periscelidis s. garterii*. Unde regium scutum cingivideas periscelide cærulea cum fibula aurea, & solenni inscriptione: *Hony soit qui mal y pense.* De ordine hoc diximus P. 1. c. 7. n. 35. Juvat tamen huc etiam transferre, quæ luculentissimus Ordin. Equitum scriptor *Aubertus Miræus* tradit orig. ord. Eq. L. 2. c. 2. *Eduardus III.* eo nomine Rex Angliæ instituit *Garterium* ordinem; qui tunc deinde accessit honor, ut maximos quoque Reges non pœnituerit in id venire collegium. Sunt numero sex & viginti *Garterii* Equites (sic enim appellantur) & alius in alterius demortui locum, suffragiis reliquorum, cooptatur. Horum autem princeps eques Rex Anglus habetur: utuntur pallio cæruleo, crus sinistrum paululum infra genu, corrigia fibulata, gemmis auroque ornata, cincti: à qua quidem cotrigia nomen ordini inditum constat, quod *Garter* lingua Anglica, ligaculum, significet, quo mulieres tiliarum tegumenta sibi ligant. Ornatur autem ista corrigia ejusmodi titulo, Gallicis verbis inscripto, *Hony soit qui mal y pense*, id est, Vituperetur seu confundatur, qui malum cogitat. Ordo vero est *S. Georgio*, ut bellatorum præsidii, dicatus. Quare Equites quotannis diem illi sacrum multis ceremoniis celebrant, in templo ad Vindeforium castrum: quo loco ejus collegii sedes est, opiparoque convivio diem illum festum agunt. Quapropter Rex *Eduardus* ibidem instituit celebre sacerdotum collegium, qui res curarent divinas. Habent isti Equites certas leges, quibus id in primis est constitutum, ut mutuo se juvent, defendantque, ac bellando numquam in turpem sese dent fugam.

Habent

Habent insuper apparitores ministros, quos *Haraldos* dicunt: quorum præfectus appellatur *Rex armorum*. Ii belli ac pacis nuntii, Ducibus, Comitibusque à Rege creati insignia aptant, atque eorum funera curant. De causa autem instituti ordinis omnino ambigitur: fama tamen apud vulgus etiam nunc tenet, *Eduardum* aliquando è terra collegiisse Regiæ seu amicæ ligamen tibiale, quod forte resolutum, ut usû foret venire, deciderat: & nonnullis heroibus id videntibus, ac jocose cavillantibus, dixisse, brevi futurum, ut ejusmodi cingulo etiam ab ipsis summum haberetur honor: atque non multo post istiusmodi ordinem instituisse, eumque addidisse titulum, quo testaretur, ipsos heroes contra quam erat, de se judicium fecisse. Hæc in vulgo est fama. Atqui scriptores Anglici verecunde superstiriosi, forte timentes ne imminuta majestatis regiæ crimen subirent, si tale quid ut minus insigne prodidissent, maluerunt id tacitum relinquere: perinde quasi nunquam alias visura fuisset, rem ab initio à parva sordidaque origine ortam, magno post incremento, dignitateque auctam. Ecquid deformius despicativse apud multos olim populos habitum est, quam rufus vertex, quinunc unicum est sacri profaniquæ capitis dicitimen? An Aruales fratres, quos *Romulus* creavit, eo in honore à principio fuere, qualem postea obtinuerunt? uti nos utrumque in nostro de rerum inventoribus opere docuimus. Quid, quod Censura, magistratus olim apud Romanos, ab initio, teste *Livio*, à primoribus omnino sprete est: at non longo post tempore omnis Urbis ordo sub ejus ditione fuit: atque id genus exempla sexcenta sunt. Proinde origo vera *Garterii* ordinis non erat prætereunda silentio, etiamsi profecta esset ab amore: quo nihil esse nobilius, vult *Ovidius* canens, *Nobilitas sub amore jacet*. Quo circa famam vulgi de istiusmodi instituti causa non omnino vanam dixerim. *Eduardus* item, cum *D. Georgium* suæ militiæ præsidem optallet, postea ipsi armato, & equo insidenti, appinxit scutum album, rubra cruce perinsigne: dedit & militibus suis saga alba, utrimque binis *crucibus* pariter *rubris* munita, quæ ipsi super armaturam induerent: ut non minus decorum, quam magnificentum esset, videre Anglicanas legiones armatas instar orientis Solis procul abfœcere, micare, fulgere; cum aliarum nationum milites velut gregatii vestitus colore minime internoscantur. Sic fere *Polydorus Vergilius* histor. Anglicanæ lib. 19.

Hæc itaque vulgi est opinio, longa traditione veluti per manus accepta, equestre istud collegium suam debere originem fasciolaræ heroidis *Salberina*, casu è tibia delapsæ, protinusque à Rege *Eduardo* peramante collectæ. Pro qua quidem facere videtur & titulus ipse equestri fasciolaræ inscriptus, *Hony soit qui mal y pense*.

Cæterum *Guilielmus Camdenus*, à fasciola seu perisclidæ Regis *Eduardi*, in præ-
In descriptio-
ne Bri-
tanniæ.

lii, quod feliciter cesserat, tesseram data, equestri huic collegio *Garterii* nomen inditum fuisse existimat: *Inter Bibrocos*, inquit, *floret Wyndesora*, *Saxonice Wyndlesora*. *Sicut certe amœniorem sedes regia vix habere possit*. *Clementer enim ex edito colle, jucundissimo in orbem fructur prospectu*. *A fronte vallem despectat longe lateque procurrentem, arvis distinctam, pratis viridantem, nemoribus hinc inde vestitam, & placidissimo Tamisi irriguam*. *A tergo colles passim exsurgunt, nec asperi, nec præalti, saltibus coronati, & venerationi à natura ipsa quasi dicati*. *Hac loci amœnitate pellecti reges, sepiissime huc secedunt: & hic ad Galliam vincendam natus est Eduardus III. Rex potentissimus, qui hoc castrum quasi urbis æmulum fossis & propugnaculis ex quadrato saxo munitissimum de integro construxit, statimque debellato Gallo, ac Scoto, Joannem Regem Gallicæ, & Davidem Scotiæ, in hoc captivos uno eodemque tempore tenuit*. *Dividitur hoc castrum in duas areas: interior, qua ad ortum, spectat aulam regiam, qua ædificiorum descriptioe nihil illustrius, nihil est splendidius*. *Ad cujus Borealem partem, qua flumen despectat, Elisabetha Regina, Henrici VIII. filia, subdiale ambulacrum adiecit longe amœnissimum*. *Exterior area in ipso primo ingressu templum habet Augustissimum, B. Mariæ virginis, & S. Georgio Cappadoci ab Eduardo III. consecratum; sed ad eam, qua nunc cernitur, 1350: magnificentiam ab Eduardo IV. perductam*. *Hic Eduardus III. ut militarem virtutem honoribus, præmiis, atque splendore decoraret, nobilissimum conscripsit Equitum auratorum societatem, quos ob perisclidem suam, in prælii quod feliciter gessit, tesseram datam, Garterii sive Perisclidis Equites nominavit: qui carulea perisclidæ aureis litteris Gallicæ inscripta: Hony soit qui mal y pense, sinistram tibiam substringunt*. *Alii tamen hujus ordinis inventionem multo antiquiorem faciunt, & ad Regem Richardum I. referunt, Eduardumque tantum reduxisse credunt*. In
1710

Alii ordi-
nem Gar-
terii à Ri-
chardo I.
Rege in-
stitutum
volunt.

1431.

In ipso enim institutionis libro, quem Guil. Dethicus principalis armorum Rex, Garterum nomine insignis, omnium, quæ ad honorem spectant, studiosissimus, mihi ostendit, sic legitur. Richardo, cum contra Turcas & Agarenos, versus Cyprum & Aconem moveret, longiorisque moræ pertæsus esset, dum mira sollicitudine traheretur obsidio, tandem illabente, per D. Georgii, ut opinatum est, interventum, spiritu, venit in mentem, ut quorundam electorum militum cruribus coriaceum subfibulum, quale ad manus tunc solum habebat, induceret: quo futura gloriæ memores ex conditio si vincerent, ad rem fortiter ac strenue gerendam expergerent, à Romanorum instar, apud quos illa coronarum varietas, quibus variis de causis donati sunt & insigniti milites: ut his velut irrita mentis excussa vecordia, virtus animi fortitudoque pectoris fervidior exurgeret atque exsiliaret. *Ceterum in hanc societatem potentissimi quique orbis Christiani Principes cooptari, iuxta maximi honoris duxerunt: & jam à prima institutione, in hunc ordinem, qui è xxvi. Equitibus constat, Reges adscripti fuerunt plus minus xx. præter Angliæ Reges, qui ejusdem præsides habentur: ut Duces, & alios maximi nominis taceam. A sinistra templi, ades sunt Decani & præbendariorum sive Canonicorum xii. A dextra, est quasi prætorium, in quo aluntur emeritis stipendius provecioni atque milites duodecim, honestiore loco nati, qui quotidie rubra toga ad talos demissa vestiti, cui lacerna purpurea inducitur, sacris interesse tenentur, precibusque pro Equitibus apud Deum intercedere. Inter utramque arcam intereminet moles, cui arx rotunda imponitur: juxta quam alia arx edita surgit V. inch. stertoruer, ab Episcopo Vintoniensi Wvichamo, quem Eduardus III. operi præfecit, appellata. Hucusque Miræus.*

Equites
Balnei.

§. XXXII. Alius ordo est equitum Balnei: de quo audiamus Francisc. Menenium delicio. Ord. Equitum. sub tit. Equites Balnei in Anglia, qui ita: De militibus, sive Equitibus Balnei, nihil antiquius mihi legenti hætenus occurrit; quam in usu fuisse apud veteres Francos; & Henricum IV. Angliæ Regem, ea die quinquagesimo est in arce Londinensi, quadraginta sex armigeros, qui præcedente nocte vigilaissent, & balneo uti essent, Equites creasse, singulis tunicas virides ad talos demissas, cum manicis stricis & *Atnezera* pellitas donasse: eosque gestasse ad humerum sinistrum duplicem funiculum ex albo serico cum * torulis dependentibus. Hi superiori seculo ex florenobilitatis, qui nondum gradum Equestrem accepissent, seligi in Regum & Reginarum inauguratione & nuptiis solebant: Aliquando etiam cum eorum filii in Principes Walliæ vel Duces investirentur, aut militari baltheo cingerentur, plurimis adhibitis ceremoniis. Qui ad hunc ordinem suscipiendum à Rege evocantur (nec hanc rem exquisite persequar) pridie quam creantur, heremiticam vestem cineritiam, cum cucullo, pileolo lineo, & ocreas induti, sacra devoti accedunt, ut militiam suam quasi Deo in primis militaturi, auspiciantur, una cantant, singulique ministrant duo armigeri, & puer assecla. A cæna in cubiculum se recipiunt, ubi parat singulis lectulus cum velariis rubris armisque suis gentilicis affixis, & juxta vas balneatorium, linteis opertum, in quo cum se Deo commendaverint se ablunt; ut deinceps corpore animoque mundo esse admonentur. Postridie postremo bene mane, instrumentorum mulicorum sono excitantur, eademque vestes induunt. Tunc Angliæ Constabularius, Marescallus & alii, quos Rex constituit, eos accedunt, nominatum suo ordine evocant, & jururandum proponunt: scilicet, ut Deum ante omnia colant, Ecclesiam defendant, Regem honorent, ejus jura propugnent, viduas, virgines, orphanos tueantur, & injuriam, quantum poterunt, propulent. Hæc cum tactis Evangelii juraverint, ad sacra matutina Regiis musicis & Heraldis præeuntibus deducuntur, atque ab iisdem in cubicula reducantur, ubi heremitica vestes exuti, chlamydem hobericam rutilo Martis fulgore relucentem, & galerum candidum, candidis plumis super pileum lineum induunt, chirothecas candido funiculo chlamydis colligant. Equos sella & ephippiis corticis nigris albo interstitiis, & cruce frontis præfixa instructos, conscendunt. Ante singulos suos assecla Eques gestat gladium capulo inaurato, ad quem dependent aurata calcaria, utrimque armigeri obequant. Hac pompa tubis ante clangentibus ad aulam regiam itur, ubi cum ad Regis præsentiam à duobus senioribus Militibus deducuntur, Regis Camerario assecla baltheum cum gladio dependenti tradit. Ille summa cum reverentia Regi, qui Militem transversum eo cingit, jubetque duos seniores Equites calcaria imponere, qui olim creandi militis genua, bene precantes, osculari soliti. Jamque milites creati, olim

Regis

Regie mensæ fercula inferebant, inde omnes una prandent, ad idem mensæ latus affidentes, sub uno cuiusque clypeo gentilitio affixo. Ad preces vespertinas facellum adeunt, gladios ad altare offerunt, datoque pretio redimunt. Redeunt vero primarius Regis coquus ostenso cultro, ut se probos & fideles præstent milites, admonet, alioquin se calcaria ignominiosè abiciisurum. Die autem Coronationis in pompa suo loco Regem comitantur gladio accincti, calcatribus inducti, chlamyde cærulea Jovis scilicet equi colore amicti, & nodo ex albo serico in formam crucis efformato, cum capitis ad humerum sinistrum. Ita fere Guilielmus Camdenus in descriptione Britannia. Hujus autem instituti Equites pro tessera solent tres aureas coronas in orbicello aureo expressas, addita hac circumscriptione, *Tria in unum*, laciniæque ex bisso Tyrii coloris appensas, præferre. Operæ pretium etiam est legere apud *Ed. Bissum NN. ad Nic. Ipton. p. 20. 21.* seq. totam seriem ceremoniarum, quibus equites isti creati soliti, una cum figuris æneis.

Insignia
Equitum
Balnei.

§. XXXIII. In Scotia usus fuit ordinis *S. Andrea s. Cardui*, de quo item diximus P. 1. c. 7. n. 43. Et Jacobus rex torqui ordinum periscelidis carduos quoque inseruit, ut ita jungeret duorum regnorum ordines.

Ordo S.
Andree
s. Cardui.

§. XXXIV. Huc etiam spectat, quod sub finem regni Henricus VII. & principio sui Henricus VIII. soliti circumdare scuto rosarium *rossi candidis & rubeis* compositum: forte quod duæ factiones, quæ Angliam diu misere affluerant, sublata, vel in uno illo rege coaluissent.

Rosarium.

§. XXXV. His regis insignibus *papilionem regium* (de quo P. 1. c. 7. n. 63.) imponit *Sammarth. L' Estat de l' Anglet. L. 1. c. 1. p. 270.* Et quidem cocco illum tingit, ac leopardis aureis conscribit, interiora autem vellere muris pontici munit.

Papilio
regius.

§. XXXVI. Superest Regis titulus, qui ita formari solet: *Rex Magna Britannia, Francia & Hibernia, defensor fidei. Magna Britannia* nomen Angliam & Scotiam compendio exhibet. Illud qua ratione introductum sit 1504. ita enunciat Augustus Historicus *Thuanus. L. 131. p. 971. 972.* Unione potentissimorum regnorum tanroperè deprædicata hoc agebat Jacobus, ut abolitis Anglorum & Scotorum nominibus vetus Britannia magnæ nomen in usum revocaretur. Contradiccabant initio Angli, his sete rationibus, hujusmodi mutationes non temere fieri debere, nisi aut urgente necessitate, aut manifesta utilitate suadente: atqui nihil urgere, nullum ex eo emolumentum ostendi: *uniones regnorum aut matrimoniis aut per victorias, aut sanguinis confusione fieri: novi regni institutione, alterius antiquioris memoriam dissolvi & extingui, ea re magnas incommoditates ac confusiones in negotiis, in comitiis convocandis, in sigillis, munerum publicorum distinctione, legibus ac constitutionibus sancientis, libertatibus, privilegiis, curiis, quæ in regio comitatu sunt, actis publicis, privatorum contractibus consecuturas: & liquidem contingat, ut Rex, quod absit, sine liberis decedat, aut liberi ejus sine prole deficient, illa unione & regnorum confusione futurum, ut patet in nominibus hæredes in Angliæ regno sibi jus arrogent, exclusi legitimis Angli nominis hæredibus, quod esset iniquissimum: præterea prærogativam cum aliis regibus hac unione extingui, & de jure illo contendentibus inde materiam discipiendi præberi: nomen Anglicanum à tot seculis, & nunc maxime percelebre, Britannico cetero illustri, sed jam obsoleto mutari periculosum videri. Anglicanum nomen Scoto semper olim sine controversia prævixisse, nunc confusione facta & Britannico assumpto antiquari. Id populis summe displicirurum; qui antiquo nomine gaudent, & aminosum ducunt, abolita præsi temporis memoria per novas agnominationes præpostera ambicione majorum gloriam obscurari. Hac non citra altercationem tunc agitata: ad extremum Regis auctoritas tenuit, ut magna Britannia nomen recipereur, & unio regnorum unius nominis appellatione sanciretur, neque deinceps necesse esset, in finibus præsidia alere, aut novis munitioibus ad hostium incurSIONES arcendas limitem firmare. Cui in eam rem numi aurei & argentei cum inscriptionibus: *QUÆ DEUS CONJUNXIT, NEMO SEPARET. TUEATUR UNITA DEUS.* Angeloti & cusi cum hac inscriptione, *FIACIAM EOS IN GENTEM UNAM: & aliud numi aurei genus, quod hæc verba celata habebat, HENRICUS ROSAS. REGNA JACOBUS.**

Titulus
Magnæ
Britannia.

Defensor
fidei.

§. XXXVII. *Defensoris fidei* titulus Henrico VIII. attributus est à Leone X. Pontifice, præmio stricti in *Lutherum* calami. *Sleid.* L. 3. p. 69. *Thuan.* L. 1. p. 48. Eum non Henricus solum retinuit, etiam postquam Pontificis autoritatem in regno suo sustulerat, verum & posterius, qui aliam à Pontifice fidem amplectuntur & defendunt. Huic titulo cruciculus coronæ in Melitenium figuram effigiaras adscribit *Sammarth.* *L'Est. de l'Angl.* L. 1. c. 1. p. 270.

Scut. Duc.
Eboracen-
sis.

§. XXXVIII. Regionum insignium descriptione absoluta superest, ut eorum videamus insignia, qui eodem sanguine prognati easdem parmas gestant vel gestarunt. Sceniff. Dux *Eboracensis* regis frater eadem plane dispositione armorum utitur, nisi quod discriminis gratia fasciolarum trifidam argenteam, cujus singulis segmentis dependentibus tres orbes coccineos imprimitur, scuto inducit. Hos tamen orbes nesciunt chartulæ lusoriae armis Anglicis ornatae, quæ Parisiis nuper prodire. In Scotia huic regis fratri, *Albaniæ* Ducis titulo ibi insignito, alium clypeum assignat *Sammarth.* *L'Est. de l'Angl.* L. 2. c. 1. p. 334. videlicet Scotico symbolo insignem impressa fasciola trifida, totidem partibus insignita, quarum prior coccinea 3. leones argenteos, altera aurea decussim rubicum, tertia ejusdem metalli fasciam Stuartinam continet. Scuto imponitur corona aperta alternis cruciculis & liliis ornata.

duc. Rich-
mondæ.

§. XXXIX. *Richmondæ* Ducis *Sammarthanus* c. 2. p. 274. illum clypeum tribuit, qui quadripartitus, primo & quarto laterculo Francica lilia, sed limbo circumdado coccineo, cui 8. fibulæ aureæ impressæ conspicuntur: secundo & tertio alveolo aureo, striatorubeo limbo cincto, fasciam tessellis argenteis & cæruleis variegatam continet. Totialia parmula incumbit argentea inscripto decussis striato rubeo, cui comites eodem colore quatuor rosæ. Francica lilia & limbum areolæ primæ, non satis capio. Alterum *δᾶγμα* Stuartorum est, adeoque duci gentile. Limbum discernendi gratia assumunt reor, à Joanne Stuarto C. Bellomontii, qui *Marthæi* Stuarti frater & *Henrici*, quo & *Maria* regina *Jacobus* natus est, patruus, hos *Richemondies* prosequit. Media parmula *Lenoxium* symbolum defert. Lego vero *Isabellam* heredem *Dun-cani Lenoxiæ* comitis, nupsisse *Alexandro* Stuarto C. *Bucanii*, quibus genus est *Dun-camus*, & hoc filia *Lilias*, quæ hereditatem attulit agnato & marito *Alano* Stuarto *Domino Darnley*. In huius posteris hæret idem titulus; Et quidem *Carolus* *Henrici* Regis frater eodem usus, post quem tamen ad istam lineam, quæ *Marthæi* fratre *Joanne* profata est, & nunc illud *δᾶγμα* gerit, transit. Idem *Richmondæ* Dux sit, necne, cujus insignia prædictæ chartulæ exhibent, sub nomine *Fitz Stuart*, non satis assequor. Huic verò illæ tribuunt integrum securum regium, circumdato limbo ex quadris rubeis atque argenteis, quarum argenteæ singulæ singulas rosas rubeas continent.

Vetustiora
discerni-
cula.

§. XL. In *Plantagenetorum* regia stirpe frequentia discernicula videre est: quarum aliqua hic enumerabimus: *Ed. Bissey* N. N. in *Henr. Spelm. aspilog.* p. 98. ita memorat: *Ante tempora* *Edoardi* *lambellæ* *tricuspidæ* *moris* *sunt* *proximos* *heredes* *denotare*; *sed* *rex* *ille* *omnibus* *suis* *filiiis* *cum* *lambella* (*facta* *tamen* *aliqua* *in* *lambellis* *differentia*) *insignia* *gestare* *permisit*, *excepto* *solummodo* *Duce* *Gloverniæ*, *qui* *suam* *tesseram* *cum* *limbo* *gestavit*. Speciâtim *Edoardo* *Walliæ* *principi* *Varenn.* tribuit *lambellam* s. fasciolarum trifidam argenteam capiti contiguam. In ejusdem insignibus lego fuisse pileum cum cristis, quem *Franciæ* *rex* *Joannes* *cum* *caperetur* *in* *tentorio* *reliquerit*. *Humbertus* *Dux* *Glocestriæ*, quod audivimus, loco *lambellæ* *limbo* *usus* *argenteo*. *Edoardus* *D.* *Eboracensis*, quæ *Anglo-Francicum* *securum* *ornaret* *fasciola* *trifida* *argentea* *usus* *est*, *aureis* *segmento* *3.* *nigris* *annuis* *inscriptis*: *Thomas* *Lancastrius* *Dux* *Clarentiæ* *simili* *fasciola* *sed* *quinque* *segmentorum*. *Georgius* *D.* *Clarentiæ* *fasciola* *trifida*: *Elihanus* *C.* *Cornubiæ* *limbo* *cæruleo*: *Thomas* *de* *Beaufort* *C.* *Dorsetiæ* *limbo* *ex* *segmentis* *cæruleis* *&* *argenteis* *composito*.

Regionum
per uatu-
ram filio-
rum discer-
nicula.

§. XLI. Qui natura regem partem habent, in ludo illo chartarum his discerniculis regium clypeum frangunt. *Dux* *Monmouthus* (cogn. *Scot.*) argenteo bacillo sinistro (ut tamen toti alia parmula incumbat aurea cum baltheo dextro cæruleo inscriptis inter duas stellas luna argentea) *Dux* *Southamptonus* (*Fitzroy*) bacillo hermonico sinistro, angulos non contingente, *Dux* *Grassionius* (*Fitzroy*) iterum bacillo angulos non contingente sinistro, sed quadris argenteis & cyaneis composito, *Comes* *Northumbriæ* (*Fitzroy*) simili bacillo ab extremis retracto, quadris hermonicis atque cæruleis composito, *C.* *Plymouthus* (*Fitz-Charles*) bacillo istius mensuræ, sed ex vario vellere.

§. XLII.

§. XLII. In familia *Somerſetia* video *Marchionem Vigornienſem* & *Forceſtrienſem* Honoratiſſima communis cationes. cui ſcutum ex liliis Francis atque leopardis Anglicis quadripartito, quæ teſſera regum Angliæ ante Jacobum fuit, limbo adſcripto qui particulis argenteis & cæruleis componitur. Rationem repetendam puto à Joanne Henrici IV. regis fratre Edoardi III. nepote, qui comes *Somerſeti* fuit, cujus filius *Edmundus*, & nepos *Henricus Dux* *Somerſeti*, hic 1464. mortuus filium habuit naturalem *Carolum*, quem *Henricus VIII* 1514. comitem *Vigornienſem* creavit: A quo hic haud dubie deſcendit. Forte ex eadem ratione *Dux* *Somerſetius* ſam. *Scymuria* alis gentilitiis aureis in quadris rubeis addit aliam, itidem bis repetitam, in qua aurea latera hinc & inde ternis liliis cæruleis ornata ſtipant trigonum ex angulis ſuperioribus in pedem areæ effigiatum rubeam cum leopardis Anglicis. Pariter ex ſam. *Mannourſia* obſervavi *Comitem Rutlandia* gentilitiæ partem auream duabus faſciis cæruleis inſignitæ attexere caput quadrifidum, in cujus area 1. & 4. cærulea duo lilia, 2. & 3. rubea leopardus aureus viſuntur. Forte ex eo, quod *Thomam Mannourſium* *Henricus VIII* 1525. creavit *Comitem Rutlandia*, quam prius *Domus regia Plantagenetarum* poſſederat. Vid. *S. Marth. Eſtat de L' Angl.* c. 5. p. 291.

§. XLIII. Antequam claudamus argumentum, occurrit ap. *Menſtr. curis. art. de blaſon* ad p. 432. typus ſcuti regia ornati corona, cum ſubſcriptione *Cromwell*, verum an *Olivieri Cromwelli* tyranni, qui Magnæ Britannia regis patricidio ſibi obnoxia aliquandiu imperavit, an *Reipublicæ*, quæ tum ſpecioſo libertatis nomine vocabatur, inſignia illa fuerint, non ſatis diſceru. Cum vero primam & quartam arcum crux, reliquas duas decuſſis occupent, dixerim tyrannum eo reſpexiſſe, quod inſignia antiqua Angliæ perhibeantur cruce, Scotiæ decuſſis ſeu *Andreana* cruce conſtituiſſe. Aboliſtis ergo ſymbolis, quæ proximis monarchiis placuerant, aſcita ex vetuſtate illa videntur. Sed pluribus iſtis immorari, & infelicia tempora in memoriam revocare nihil attinet.

CAPUT IV.

ARENBERGÆ PRINCEPS.

SUMMARIA.

1. Scutum princ. Arenberge.
2. Arenberga. Marca.
3. Ligneſia familia. Barbaſon dynaſt.
4. Galea.

5. Dux Arenbergius & Arefcotanus.
6. Princeps Cimacenſis.
7. Progenitores Annae Craje Cimacenſis.
8. Barbaſonius princeps.
9. Tuuli.

§. I.

Illuſtriſſimi *Caroli Principis Arenbergii* inſignia fuiſſe reor, quæ *Wapenb. P. 1. p. 8.* Scutum princ. Arenbergi *Sibmacherus* exhibet. Scutum illud quadrifidum. 1. & 4. areola rubes continet tres Arenbergi *meſpili flores* (ita *Chifflet* vocat inſign. *Eq. A. V. n. 272.* *Conf. Galer. de Col. Agr. magn. L. 2. l. 33. p. 196.*) *meſpili aureos*: ſecunda vero & 3. aurea faſciam ex argento & cocco ſeſſellatam.

§. II. Prius illud ſtorum geſtamen *Arenbergam* notat, quam dynaſtiam *Mech-* Arenber- ga- Marca. *sildis* (al. *Urſula*) *Joannis Arenbergii* Domini filia *Engelverta comiti Marcano* 1298. nupta genti *Marcanæ* intulit: unde natus *Eberhardus* pridem *Canonicus Colonienſis* & *Leodienſis* novum ramum ex *Maria Loſſenſi* proſeſvit. Succedere ei filii *Joannes* & poſt hunc *Eberhardus*, hoc nati inter alios *Joannes* & *Ludovicus* Dom. de *Rocheſort*, à quo *Domini Norwicabri & Herbimontu*. *Joannes* autem, penes quem *Arenberga* fuerat, præter *Robertum Sedanenſium* ac *Bullioniorum*, & *Gulielmum Lumæorum* (*Lumain*) ex quibus demum comites *Marca* & *Sleida*, ſatores, genuit *Eberhardum*, *Roberti* patrem, alterius *Roberti* avum, *Arenbergæ* Dominos: hoc *Robertus III.* natus eſt, qui *anno* extinctus eſt 1544. & *Margareta*, quæ *Joanni Ligneſio Barbaſonico* nupſit, & comitatum illum attulit, cui deinceps *principaliſ dignitas* acceſſit: qua nunc quoque poſteri (circulo inferiori *Rhenano* adſcripti) fulgent. Porro *Joannes* ille & *Margareta* parentes fuere *Caroli*, cujus explicamus ſcutum. Unde ratio etiam conſtat faſciæ

stat fasciæ tessellatæ, quæ tessera est *Marcani* comitatus, à matre Marcana Arenbergii rami sui ultima. Gelen. de magn. Col. Agripp. ait: *Sunt Arbergii hereditariis officiis ac scutatis pociillatores vel pincerna electoratus Colonsensis, armorum, & stemmatis vetustas omnem hominum antecedit recordationem.*

Lignesia
familia.
Barbanfon
dynast.

§. III. Tori incumbit alia parmula denuo quadripartita: Quæ Joannis Margarete mariti fuerat apud *Chifflet. Inf. A. V. Eq. n. 206.* In cujus laterculo 1. & 4. aureo *Balthus rubens*, in 2. & 3. argenteo 3. leunculi rubei auro coronati & falcati, conspiciuntur. Balthus ille *Lignesia* antiquissimæ familiæ signum est gentile. Ex ea quidam *Faftrus de Ligne* f. de *Linea* legitur 1047. Primogenitorum linea superat in principe *Ligneii*, *Ambliæ* & Imperii, *M. Rubæii* Claudio Lamorallo. Ex eadem verò ortus erat etiam *Joannes præfatus*, qui *Margaretam* Marcanam Arenbergiam uxorem meruit, & 1568. prælio cecidit. Tres leunculi *Barbanfontiam* dynastiam designant, quam majores Joannis jam obtinuerant.

Galca.

§. IV. Scuto insunt 3. cassides coronatæ, quarum prima duo cornua sustinet, primum argenteum & rubens tessellis, alterum auro picta: media caudam pavoninam, extrema sepimentum ex palis acuminatis aureis & rubeis (in descriptione *Sibmacheri*, *schindlen/eme umb die andere gelb und weiff.*) Primam *Marcano* comitatu attribuo, alteram *Arenbergæ*, tertiam *Lignesia* genti attribuerem, nisi *Chifflet.* alium huic daret apicem. n. 78. conchylum marinum lians, argenteum minio prætextum, orbiculari figura typi scutarii impressum, qui etiam lacinias circumfundit nigras foliis populneis aureis (parfas, minio reflexas. In nostro autem armoriali, primæ galcæ & ultimæ rubcæ & aureæ, mediæ argenteæ & coccineæ adduntur.

Dux Aren-
bergius &
Arscota-
aur.

§. V. Scutum hoc fuit *Caroli* principis Arenbergii. Ex eo duæ descendunt lineæ *Arenbergia* & *Cimacensis*. Ex illa *Philippo* Francico *Caroli* ex *Philippo* nepoti *Arenbergia* & *Arscoti* Duci eadem insignia tribuit *Sammarth. L'est de L'Esp.* pag. 39. Moderno vero principi vidi placuisse scutum simplicius, solis Arenbergii floribus insignne: quod stipabant hinc leo, isthinc gryphus: quam contractionem compendii causâ tantum aliquando usurpari, an reliquis areolas omnino abdicatas, non satis discerno.

Princeps
Cimacca-
sa.

§. VI. In *Cimaceris* autem linea *Alexandro* *Caroli* filio *Chifflet.* n. 355. illud scutum tribuit, ut 1. & 4. quadra argentea tres fascias coccineas referat, quod *Crojorum* f. *Croviacorum* est: secunda & tertia novâ quaternariâ divisione coloribus cæruleo, in quo lilia Francica bis repetuntur, & rubeo tingatur, *Albretana* genti designandæ; medio hujus laterculi imposita parmula *Britannica*, muris pontici vellere obducta. Majoris demum scuti medio incumbit scutulum *Arenbergium* floribus insignne. Hujus galcæ coronatæ idem caudam pavoninam imponit, & lacinias dextras auteas, sinistras argenteas facit, utrinque minio reflexas.

Progeni-
tores Annæ
Crojæ Ci-
macensis.

§. VII. Ut hujus scuti ratio pateat, Annæ Crojæ Cimacensis heredis majores hic recensendi sunt

Anna Croja heres Cima- censis	} Carolus Crojus princeps Cimacensis	} Philippus Crojus Comes Cimacensis. Walpurgis Comitissa Mærisæ. Ludovica Albretana Dom. de Avesnes.	} Alanus Magnus, Dominus Albreti. Francisca f. Guilelmi de Britannia, Vice- com. de Limoges.

Cæterum *Anna* hæc *Cimaci* & *Avenarum* heres nupsit agnato *Philippo Crojo* Duci *Arscotano*, ex eo alterius *Philippi* mater, & avia *Annæ*, quæ memorato *Carolo Lignesia* *Arenbergio* principi nupsit, & tum *Philippi Arscotani* Ducis, tum *Alexandri Cimacensis* principis mater fuit.

Barbanfo-
nius prin-
ceps.

§. VIII. *Carolus* fratrem habuit *Robertum Barbanfontium* principem, patrem *Alberti*, cujus istud scutum describit *Chifflet.* n. 376. quod non nisi situ à priori, quod patruo ejus *Carolo* confectum fuit, differt. Nam scutum majus 1. & 4. quadrante *Lignesia* & *Barbanfontia* symbola quadripartitum exhibet, 2. & 3. *Marcanam* fasciam refert, medio imponitur *Arenbergium* dynastiam.

Tituli.

§. IX. Titulus Ducis *Arscotani* ille: *Dux Arenbergæ & Arscoti, dux & princeps imperii, grandis Hispaniæ, dux Croviaci* f. *Crojae*, princeps *Porceani & Robænae, M. Montcorneti, Bellemontii, Senneghevi & Lalani, B. Sevenbergæ, Anghiani, primus Par Hunnæ, Dominus Novicæstri, Landrecii, Avesnarum, Quicrainsæ, Caumontii & Beuragii*

Ducalem

Ducalem dignitatem tota familia beneficio Ferdinandi III. 1644. debet. *Arefort, Croje, Porciani, Moncornesi, Bellomontii, Sennegeimi, Landrecci, Avesnarum, Quicouraine*, titulos ab Annæ Croviacæ & Caroli conjugio derivo (unde de illis alibi, ubi Croiam familiam iustitramus) *Lalani* comitatus jus ab Isabella Barlemontia Philippi secunda conjugis: *Robequam* à prima ejus conjugis Hippolyta Anna *Melunia*, si licet, derivarim. *Sevenbergam* à Joannis Lignesii materna avia Maria f. Magdalena Sevenbergia filia Arenti Dn. de Sevenberg. *Noviastris* titulum ex Arenbergiis esse credo.

CAPUT V.

Ascania Familia. Duces Saxonie & Angria atq. Principes Anhaltini.

SUMMARIA.

1. *Ascania familia.*
2. *Dux Saxonie & Angria.*
3. *Scutum. Saxonie symbolum.*
4. *Electores & Duces ex Ascaniis.*
5. *Palatinatus Saxonie.*
6. *Cornua Scavabei vulgo Angria nota.*
7. *Sententia impugnata, & tessera Brenensis comitatus asserta.*
8. *Galea.*
9. *Gladii Archimarscallatus insigne.*
10. *Titulus. Angria f. Angrivaria Domini.*
11. *Veterum Electorum & Ducum sentia.*
12. *Anhaltinus ramus & symbolum.*
13. *Brandenburgicus electoratus olim in familia.*
14. *Veterum Beringensium f. Ursinorum tessera.*
15. *Ballenstett.*
16. *Ascanius comitatus. Ad Halberstadiensis quomodo devenit.*

17. *VValdersee.*
18. *VVarasdorf.*
19. *Mulingensis Com.*
20. *Regalia.*
21. *Bernburg.*
22. *Galea.*
23. *Vetera insignia.*
24. *Quando modernus typus assumtus.*
25. *Servestana linea additamenta.*
26. *Severana dynastia.*
27. *Kniphuisium.*
28. *VValter-Nienburg.*
29. *Galea Severensis.*
30. *Telamones.*
31. *Titulus.*
32. *Com. Beringensis.*
33. *Scutum.*
34. *Galea.*

§. I.

Serenissima Ascania familia, sive ortus antiquitatem, sive ditionum, quibus ab anti-
 Squo imperavit, amplitudinem, sive vitorum, quos produxit, & virtutum atque ge-
 storum decora spectes, plurimis, quas fortuna ei æquavit, superior, vix ulli concedit.
 Ut pluribus originem ejus & totam deductionem, alioqui satis notam, hic non infera-
 mus, duo hodie ejus rami superant, Saxonicus & Anhaltinus. De utroque seorsim
 agendum est.

§. II. Saxonicum quod concernit, in uno ille mare jam consistit Serenissimo
 Duce Julio Francisco, ex quo longam adhuc progeniem Germaniæ exoptant omnes,
 quibus cordi est, ut antiquarum stirpium nulla exarescat.

§. III. Quo familia clypeo utatur, in *Sibmach. Wapenb.* p. 1. p. 5. videre est : &
 nunc explicabimus. Quadrupertitus quatuor areolas exhibet, quarum prima & quar-
 ta auro tinctæ idem symbolon continent, videlicet quinas (vel secundum alios qua-
 ternas) fascias atras inducto diagonali situ ferto rutaceo viridi. Hoc ducatus Saxonie
 symbolon ab aliquo seculis esse, dubium non est, (unde aliorum de Palatinaru Saxo-
 nie probare nequeo conjecturam) & nunc quoque in Serenissimæ Electoralis & Duca-
 lis familiæ, in qua Misniæ avito patrimonio ille etiam ducatus beneficio Sigismundi
 Imperatoris accessit, clypeis hoc *δύναμις* principem, si electorale symbolon excipias,
 locum obtinet. Uti in Comm. de insign. Sax. S. I. §. 5. p. 7. memoravimus. Porro
 ejus origo ex Alcania genere quod sit, dubio caret. Occasionem vero, qua adscitum sit
 fertum rutaceum, non eandem omnes adferunt. Merito exploduntur, qui ad fabellam
 provocant, quod Bernardus Dux Saxonie ex Ascaniis primus in memoriam virginis,
 quam mercatoris filiam Venetus adamaverat, sed ob conditionem imparem ducere
 nequibat, ferti rutacei discedenti ab ea portæ imagnetæ parmæ inseruerit. V. Albin.
Sachs. Stamm. p. 208. 209. Communior traditio habet, ab Imperatore Frederico
 Barbarossa, cum Saxoniam exautorato Henrico Leone Bernardo Alcanio contulisset,
 petenti

petenti disceiniculum à fratrum clypeo qui Ballenstadias ab antiquo fascias usurpabant, hanc corollam rutaceam concessam, aut quod narrant, cum Augustus sermo tali ob æstum caput redimisset, ab ipsomet capiti detractum & in rogantis partem obliquo situ projectum esse. Alberto Bernardo filio gratiam hanc ab Imperatore Frederico I. factam prodit Ernest. Broruffus *Anhalt. Chron. L. 4. p. 64. b. & passim*. Sed non tantum contradicentes habet Crantzium, Spalatinum, Fabricium & qui hos autores sequuntur, Bernardo isthoc adscribentes; verum, quod tamen Brotuffo insolens non est, ipsa se refellit absurditate sua. Cum enim Fredericus I. Augustus vita excesserit 1189. vel ad summum 1190. Albertus necdum in vivis fuit, matre ejus Jura non nisi 1191. à Bernardo ducta. Qui ergo fieri potuit, ut donum hoc concederet, & ab altero acciperet, quorum alter post alterius excessum vitalem lucem primum hausit?

Electores
& Duces
ex Alcanis

§. IV. Ex quo vero primum hoc *deyua* Saxoniz, quæ prius saliente equo candido usæ erat, quem adhuc in Sereniss. Brunsvicensium ab Henrico Leone descendendum galea ferocire videmus, appropriari cepit, nullo alio deinceps mutatum, sed eadem significatione, quod jam dicere cepimus, etiam à Serenissima Misnica gente, cum in ducatum succederet, servatum est: restricta tamen, quæ prius amplior, cum equo insigniretur, ditiones propriis deinceps symbolis notatas continuerat, Saxoniz regione. Cum enim prius ab Albi ad Rhenum pateret Saxoniz nomen, ad Bernardum non nisi circa Albim & Salam ducatus cum nomine concessus est, sed qui nunc Brunsvicensium atque Lünæburgensium ducatus vocantur, penes Guelficam familiam mansere, aliz ditiones ad alias delapsæ sunt, & nomen mutarunt. Cæterum à Bernardo illo descenderunt duæ imprimis lineæ: quarum altera Electoralem dignitatem gessit, usque ad Albertum, qui 1422. fatis concessit: quo defuncto Sigimundus præteritis agnatis Friderico Misnicæ Marchioni optime de se & imperio merito electoratum & ducatum contulit: Altera profata à Joanne Alberti I. Electoris fratre, ditiones inferioris Saxoniz, quas à Lauenburgo Lauenburgicas appellare solent, & præter memoriam antiqui decoris, etiam illarum ratione, utpote Saxoniz parte, Saxoniz symbolum retinuit & adhuc retinet.

Palatina-
tus Saxo-
nia.

§. V. Altera area cærulea coronatam aquilam auream exhibet. Ad Westfalica symbola eam spectare, colligas ex *Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 4.* ubi Westfalio Angrio futo inscribitur hic lareculus. Quam conjecturam alii etiam modernis placere intellexi. Est vero ipsissimum hoc *deyua* Palatinum Saxoniz apud P. Albin. *Meissn. Land. Chronic. tit. 16. pag. 218. der simpel ganz güldene Adler stehet im blauen feld mit einer güldenen eron auff dem haupt.* Unde nunc etiam in ducalibus clypeis modernorum Saxoniz Electorum & Ducum hujus areæ usus. Vide quæ de hoc argumento diximus in *Comm. de inf. Saxon. S. 1. §. 13. 14.* Neque enim est quod hic addamus.

Cornua
Scarabæi
vulgo An-
griz nota.

§. VI. Area tertia argentea tria paria cornuum scarabæi rubea continet: alii folia marina s. nymphææ vocant. Alii credunt corda 3. impositis foliis. Alibi de insign. Saxon. S. 1. §. 24. pag. 24. observavimus, Johan. Ferrandum, ut Chiffletium qui cornua scarabæi volebat castigaret, extremitates vaginarum finxisse: *bouteroles* (Ita Varren R. d'arm. à 3. Bouts de fourreaux d'Espées, qu'on nomme autrement *bouteroles*) Brotuff. *Chron. Anhalt. L. 4. c. 2. pag. 66.* ita enunciat, *drey rotthe halbe windel / inwendig gewundelt / oder mit windeln / wie drey seeblätter / im weissen feld.* Quod idem existimat esse symbolum, cum Brenenti, sed rationem, unde obigerit huic comitatu, se nescire fatetur. Angravaticum notari plerisque creditur, cujus jus ad familiam hanc delatum, cum Henrico Leone exautorato successio ab Imperatore conferretur Bernhardo. Sed Coloniensis Elector possessionem adivit, & nunc quoque cum symbolo, mutatis tamen foliis in corda, retinet. Sententiæ princeps videtur Cranz. *L. 9. Saxon. c. 19.* qui ita: *Vetera orientalis Saxoniz arma fuisse tres semicirculos cum aliquantus intus angulis circulorum rubeis.* Hunc secuti plerique alii, *conf. Harping. de jur. insign. c. 6. P. 5. num. 703.* A communi sententiâ recessit Petr. Albin. *Sächs. Stammb. pag. 298. 299.* qui ista: *Dieses Wapen ist bissher von Cranzio, und allen denen / so ihm gefolget / (unter*

(unter welchen ich auch anfänglich eine zeitlang gewesen/) für das Engerische Wapen gehalten worden. In welchem respect es auch die Herzogen zu Sachsen des vierten Geschlechts auß dem Anhaltischen Stamm geführt. Ich hab aber auß alten verzeichnissen so viel nachrichtung / und seynd andere mehr nachmahls neben nur dieser meinung worden / und noch / daß es engentlich auß die alte Fürstliche Graffschafft Ringelheim zuziehen / welche noch in der henden schafft an des Wikindi M. Verältern gestorben. Soll dieser Graffschafft Stamm-Schloß nachmahls zum Closter seyn gemacht worden. Vocat: drey gewickelte (forte gewickelte) Circkel.

§. VII. Brotuffi de Brenensi symbolo conjecturam, cujus rationem ille non red-
dere poterat, confirmat Nobiliss. *Iohan. Henricus Hofmannus* Brunsvicensis Sreniss.
domus Archivarius, atque ita rem demonstret, ut de Angrivaria opinio doctioribus
valde reddatur dubia: Univerfam vero deductionem ex MSC. nihil mutatam le-
ctoris bono huc inferere non gravabor. Ita ille, postquam retulisset *Cranzii* conjectu-
ram: Wann aber die alten annoch verhandene Original - monumenta, sonder-
lich / was bey Herzogen *Henrici Leonis* exauctoration und translation derer von
ihme vormahls beherzsheter Herzogthümer Westphalen und Engern / in
Schriften ergangen / in etwas genauer beschauet und erwogen werden / wil
sich nicht finden / daß diesem asserto allerdings sicher zutreiben sey. Dann ob
wol auß der jennigen Bull / welche *Kaiser Friedrich I.* Erzbischoffen *Philippo*
zu *Cölln* über den halben theil obbenannter Herzogthümer ertheilet / so viel
zuersehen / daß der *Kaiser* den *Erzbischoff* und die Kirche zu *Cölln* mit dem
vexillo imperiali beliehen: So wird dannoch des darinnen enthaltenen Wa-
pens nicht im geringsten gedacht / und wird auch nicht leicht einig altes *Sig-*
gillum Archiepiscoporum Coloniaensium, (dann von den neuen wil man sol-
ches nicht sagen /) worinn die diese Westphäl- und Engerischen stücke ange-
hende Wapen zu sehen / anzutreffen seyn; sondern es ist fast wahrscheinlich /
nachdem man ungefehr *superiori seculo* das *Cöllnische* Wapen zu erweitern
angefangen / daß man sich krafft des allgemeinen / aber noch zur zeit unge-
wissen ruffs / daß nemlich die *Schröterhörner* des *Herzogthums Engern*
Wapen seyn / dann auch nach dem Exempel derer *Herzogen zu Nieder-*
Sachsen / als welchen die andere Halbschild der *Herzogthümer Westphalen*
und *Engern* / bey des *Henrici Leonis* ächtung / conterret / und sie der gemein-
nen opinion nach / deshalber die *Schröterhörner* im Wapen führen / der-
gleichen ins *Cöllnische* Wapen zu setzen / sich berechtiget zu seyn bedüncken
lassen. Wobey es dann / weil man bisshero in dergleichen antiquitäten eben
so genau nicht inquirret / also verblieben. Wie dann auch die ignorantz der
Coloniaensium darauff erscheinet / daß sie die drey vermeynten Engerischen
zeichen vor *Herszen* angesehen / und dieselbe noch jeso also im Schilde mahlen.
Die führung des *Pferdes* aber ist allerdings unstreitig und recht / und wä-
re *Sachsen-Lauenburg* eben wol darzu besugt / wann es in die possession
der *Westphälischen* stücke kommen wäre. Daran es aber / außgenommen
etliche geringe *vafallagia*, biß jeso ermangelt. Underdessen aber ist mehr
dann gewiß / daß in des *Henrici Leonis* nachgebliebenen und annoch in ori-
ginali vorhandenen vielfältigen monumentis von diesen *Schröterhörnern* als
einem *Westphälischen* Wapen nicht das geringste vestigium anzutreffen.
Wie dann auch bekant / daß / nachdem *Bernhardus Ballenstedius* vom *Kä-*
ser Friderico Barbarossa mit dem *Ducatu Saxoniz* investiret worden / zugleich
mit dessen angebohrnen Wapen eine solche änderung vorgangen / daß
nemlich *Cæsar* auß einer sonderlichen bewegniß / einen *Kautenkrans* zwerch
über die *igna stratorna Ballenstedensia* gezogen / und dieselbe von der zeit an
zu des neuen *Herzogen* und seiner *Descendenten* Wapen verordnet / Wel-
ches dann auch dieselbe nach anzeige ihrer *Sigillorum*, biß auff den *Rudol-*
dolphum Primum einig und allem und ohne zusatz anderer Wapen / wieweni-
ger dieser *Schröterhörner* / also geführt. Nachdem aber *Rudoltius*

Sententia
impugna-
ta, & teste
Brenensi
comitatu
asserata.

Videatur
omnino
hæc bulla
quæ habe-
tur apud
Egid. Ge-
lren. de ma-
gnitud.
Colon. lib.
1. Syntagm
7. p. 71. &
c.

Habsburgius seiner Tochter Sohn Rudolphum I. Saxonem mit der Pfalz zu Sachsen und der darzu geschlagener Graffschafft Brene providirer: Hat man auch die solchen stücken angehörige Wapen / nemlich wegen Pfalz den gelben Adler im blauen / und wegen Brene die Schröterhörner dem bisherigen Nieder-Sächsischen Wapen bengefüget / dabey sie dann so lange geruhig verblieben / bis mit der zeit des wegen zwischen Ober- und Nieder-Sachsen ein nicht geringe streit entstande: Allermaßen solches nachgesetzet auß dem 8. Capitel des ersten Theils meiner Fürst. Braunsch. Lüneburg. Ehren-Kleinods / genommener Bericht im 3. Item besagen kan. §. II. partis I. cap. 8. Wie nun ferners dieses Wapen (nemlich die Schröterhörner) auß die im Ostlande und der Marck zu Landesberg an der Saal bey Hall gestandene Graffschafft und Graffen zu Brene (derer Stamm-reihe hernach folgen wird) gerathen: davon ist zumahlen keine / hergegen aber / auß was masse solches nur der zeit in die Chur- und Sächsischen Schüde beydes Ballenstert- als Butsch- oder Weisfinschen Geschlechts kommen / gute nachricht vorhanden. Dann so viel das Sachsen-Ballenstättische Geschlecht betrifft / meldet davon der Chur-Sächsische Historicus Petrus Albinus also: Das Wapen der Graffschafft Brene in Ostland / ist von der ältesten Herrschafften einer des hochlöbl. Bietendischen Stammes und Hauses zu Sachsen / darauf am ersten abgetheilet worden Fürst Gero, Thimonis Marggrafen zu Landesberg Bruder / Dieterichen des andern Sohn; welches Gerens Söhne / als sie ohne Erben abgangen / Marggraf Conrad zu Weisfen diese Graffschafft seinem Sohn Friederichen zugetheilet / der auch so wol nachmahls Grafen Dedon zu Rochlus Erben und Nachkommen / dieselbe eine zeitlang besessen. Nachmahls als Otto der letzte auß Graf Dedonis linea verstorben / hat desselben Mutter Fran Elisabeth diese Graffschafft und anders / ihres brüderlich Sohn Herzog Rudolph den ersten zu Sachsen geschencket / welcher gestalt / als Kaiser Rudolph seiner Tochter Sohn für andern gerne gelichen / solcher titel auch an die Herzoge und Churfürsten zu Sachsen auß dem Albtischen Stamme kommen. Und anderswo: Es hat Albert II. des Geschlechts von Anhalt / Churfürst zu Sachsen Sohn Rudolphus I. die Graffschafft Brene in seinem titel sonderlich geführt / von welcher man sonst schreibet / daß sie durch genannten Kaiser / (Rudolphum I. von Habsburg) von welches tochter dieser Rudolphus Churfürst gebohren war / zur Chur-Sachsen seze geschlagen worden / und auß der ursachen / daß Elisabeth von Brene / welche Conradi des letzten (ist aber / wie Albinus vorhin selbst gestehet / nicht der letzte) Grafen Gemahl gewesen / solche Graffschafft ihrem vettern Rudolpho übergeben im jahr 1290. Daß also die Graffschafft Brene außs neue wieder an diesen (Weisfinschen) Stamm kommen / dennach sie von den söhnen Conradi Pii oder Magni Marggrafen / ic. war abgetheilet worden. Und abermahl: Es ist zuvor gesagt worden / daß eben dieser Kaiser Rudolph die Pfalz Sachsen samt der Graffschafft Brene zur Chur-Sachsen geschlagen. Und schreibet Fabricius auß einem Diplomate von der Graffschafft Brene insonderheit / daß Churfürst Rudolph der erste / dessen jert gedacht / von seiner Waagen / oder Watters Schwester / Frauen Elisabeth / welche den letzten Grafen zu Brene Conradum gehabt / ererbet und bekommen / mit bewilligung Kaiser Rudolphs / dessen brieff darüber zu Erfurt gegeben im 1290. jahr / den 29. Junii / wiewol man sonst auch schreibet / sein Vatter Albertus habe die Pfalz-Sachsen / samt der Graffschafft Brene / von gedachtem Kaiser zur Mitgift bekommen / darzu dann sein titel / so er im 1292. jahr geführt: Comes de Bren, Burggravius Magdeburgensis, und die alten Reimen stammen:

König Rudolph die Pfalz mir gab /
 Die Graffschafft Bren mit aller haab /
 Zu seiner tochter Frau Agneten /
 Daß ich die Chur mocht daß vertreten /
 Diemvil er hatte des Reiches macht / ic.

Aber hierüber hab ich sonst noch kein Diploma gesehen / dagegen die jeho angezogenen von Rudolpho vorhanden seyn. So weit Albinus. Wie sich dann
 auch

Petr. Albinus im Sächs. Stammb. p. 230. 231

Idem in der Weisfinschen Chron. tit. XV. p. 193.

Idem eod. tit. XVI. p. 216. Georg. Fabricii orig. Saxon. lib. 5. p. 534.

auch findet/ daß Churfürsten Rudolphi I. Sohn Rudolphus II. anno 1369. in einem brieffe / in welchem er Herrn Gebharden zu Quersfurt die Burg Altstätt verkaufft und zu Lehen gegeben/ sich eines gleichmässigen tituls gebräuchet: Rudolphus Dux Saxonie, Angarie & Westphalie, Palatinus comes Saxonie, COMES IN BRENE, S. R. I. Archimarcicallus. Nachdem aber Churfürst Albertus III. der letzte dieses Stammes von Anhalt anno 1422. ohne kinder verstorben/ und Känser Sigismundus in eben diesem Jahr/ die Chur und das Ober-herzogthum Sachsen/(ungeachtet Herzogen Erichs III. sohne/Ericus IV. und Bernhardus, als Herzogen zu Sachsen und mit dem verstorbenen eines Stammes und namens/auch dessen nachgeseyte Vettern/ sich umb die erbfolge anmeldeten/) Friderico Bellicoso, oder dem streitbahren/Landgrafen in Thüringen / und Marggrafen in Meissen/zur belohnung seiner dem Känser im Hussitischen krieg erwiesenen getreuen dienste/zugesprochen und erblich verliehen: Ist auch zugleich die Grafschafft Brene und derselben zugehöriges Schild und Wapen dadurch auff die jetzigen Churfürsten zu Sachsen/Wurtsessischen Geschlechts / laut nachfolgenden aufzuge/ des in anno 1425. am tage Petri advincula zu Ofen darüber ertheilten Känserlichen Lehen-brieffes / gebracht worden.

Wir Sigmund/ von Gottes gnaden Römischer König/zu allen zeiten Mehrer des Reichs/ und zu Ungarn/ zu Böhmen/ Dalmatien/ Croarien/te. König/ haben/ als wir in unser Königl. Majestät zu Ofen gezieret sassen/ mit wolbedachtem muth/ gutem rath/ unser und des Reichs Fürsten/ Geistlichen und Weltlichen / Grafen/ Herren/ Edlen und Getreuen/ den hochgebohrnen Friederichen zu Sachsen/ des heil. Röm. Reichs Erzmarshall/ Landgrafen in Thüringen und Marggrafen zu Meissen / unserem lieben Ohmen und Churfürsten zu dem Churfürstenthum des Herzogthums Sachsen/welches an uns/ als Römischen König/ und das heil. Reich/ mit samt Grafen / Herren / Rittersn/ Knechten/ Landden/ Leuten/ und jeglichen seinen zugehörungen/ recht und redelichen gefallen ist/gewürdiget/ und mit Fahnen/ Paniren und Schild angeweißt / und ihn auch darzu geschickt / und ihm also im namen der heiligen Dreyfaltigkeit das vorgenannte Churfürstenthum und Herzogthum zu Sachsen / mit samt der Chur und Erzmarshall-amt darzu gehörend/ und auch sonst mit der Pfalz/ Hauff und Stadt Altsteden / und der Grafschafft zu Brene / mit der Burggraffschafft und Grafengedinge zu Magdeburg und Hall / und mit allen seinen Herrlichkeiten/Würden/ Ehren/te. mit solcher Zierheit/alsdann sich gebühret/auff diesen tag/als dieser brieffe gegeben ist/verleihen. Die fürbaß mehr ihm und seinen Erben und Erbes Erben Manne-geschlecht von uns und von dem Reich zu lehen zu haben/zuhalten und genießsen/ als den Churfürsten und Churfürstenthums und Herzogthums nur der Pfalz und Erzmarshallt-ambt/ und auch der Grafschafft zu Brene/Burggraffschafft und Gravending zu Magdeburg und Halle/Lehenrecht und herkommen seyn. Geben zu Ofen/nach Christus geburt/vierzehenhundert Jahr/ und darnach in dem fünf und zwanzigsten Jahr/ am S. Peters-tag advincula, unserer Reiche des Ungarischen in dem 39. des Römischen in dem 15. und des Böhmischen in dem sechsten Jahren.

Edictum
Ulmæ pu-
blicatum.
ann. 1434.
apud Gol-
daltum
constit.
Imp. T. 3.
p. 441.

Apud Petr
Albin. tit.
XVI. Chro-
nic. Min.
p. 212. &
seq.

R. Henricus Fye.

Ad mandatum domni Regis Jo-
hannes Episcopus Zagabrics.
Cancellar.

Ob nun wol diese verfassung der Chur-Sachsen samt der Grafschafft Brene von dem Ballenstettischen uff das Wurtsessische hauff also vorgegangen: So hat sich dennoch Herzog Johannes IV. Bernhards II. Sohn/ so wenig des tituls und würde des Herzogthums Saren/ und Erzmarshallt-ants/ als der Grafschafft Brene und Pfalz Saren/samt darzu gehöriger Wapen begeben/ sich derselben einen weg wie den andern angemasset/ und woegen seiner andern oder Lauenburgischen Lande/keine neue lehnbrieffe/von dem Känser annehmen wollen. Worauff aber dieses erfolget/ daß Känser Friederich der III. solch Herzogen Johannes vornehmen/nicht alleine für unkräftig und nichtig erkant/

sondern auch demselben den gebrauch obbedeuterer lehen/Wapen und Titul ben Kaiserlicher und des Reichs schwerer ungnade und einer von von 200. Mark lötiges goldes/ vestiglich verbotten/ solches allen Churfürsten und Ständen/ durch ein öffentlich außschreiben kundt gemacher/und denenselben ebenermaßen bey straff anbefohlen/ mehr bemeltem Herzogen Johanni, im fall sich derselbe der/ Säch- und Breynischen Wapen und Titul ferner zugebrauchen unterstehen solte/ so viel an ihnen/ einhalt zuthun/ durch die ihrige die angechlagene Wapen abreißen zu lassen/ ihn vor keinen Churfürsten/ Erzmarshall und Graffen zu Brene zu halten/ noch also zu schreiben/ sondern seine briefe/ darinnen solche Titul und Wapen begriffen/ zurück zu geben/ und nicht anzunehmen: alles mehrern inhalts vorerwielten Kaiserlichen Callatori und Inhibitionis, welche im fall es begehrt wird/ wol communicirt werden können. Wie aber Herzog Johannes anno 1507. mit tode abgangen/ und ihm sein Sohn Herzog Magnus in der regierung gefolget: hat sich derselbe des Chur- Tituls und Wapens zu erst abgethan/ auch neue lehen briefe/ jedoch mit dieser verwahrung/ daß nemlich der stillstand/ oder daß er nicht nach der alten weise mit der Chur und anderen stücken belehnet/ ihm und männiglich ins künfftige an seinen Rechten unschädlich fallen solte/ angenommen: welche verwahrung dann auch/ in allen lehenbriefen/ derer in der Regierung ihm nachgefolgeter Herzogen wiederholte. Des Breynischen Wapens aber/ hat er sich auß der ins gemein vor wahr gehaltenen/ aber annoch unbegründeten ursach nicht begeben können noch wollen/ weil dasselbe der Graffschafft Brene nicht allein/ sondern vielmehr dem Herzogthum Engern/ oder denen an der Weeser belegenem/ seinen Vorfahren hiebevorn zugestandenen Westphälischen Landen angehörig gewesen seyn solte. Und daher ist dasselbe/ in dem man auff dessen grund oder ungrunde nicht weiters geforschet/ nachgebends in dem Fürsil. Sachsen- Lauenburgischen Wapens- Schilde biß auff den heutigen tag unangefochten gelassen und verblieben.

Stamm- Reihe

Der

Uhralten Graffen zu Brene.

THIDERICUS Comes, egregia libertatis vir, tempore Ottonis Cæs.
Appendix Chronici Montis Sereni p. 201. Chroniconiptum p. 39. Gem. Mechtildis-
Marrgraffen Echarde zu Meissen Tochter/ Chron. montis Sereni, Georgius
Fabricius Orig. Saxon. lib. 5. pag. 518.

GERO Graf zu Brene und Camburg/ Thiderici
vierter Sohn. Gem. Bertha, Gräfin zu Grek.
Andreas Hoppenrodus im Stamm- Buch
p. 23. oder N. Comitum Wipperensis Tochter
und Popponis Gr. zu Weimar wifwe. H.
Henninges. und G. Fabricius lib. 5. pag. 529.

THIMO Graf zu Wittin. Chron. montis
Sereni p. 103. Marrgrav zu Landesberg. starb
anno 1091. Gem. IDA Herzog Otten an der
Weeser in Saxon Tochter. Fabricius lib. 5.
p. 535.

Dieterich Graf Wilhelm Günther Bi-
zu Brene. 1079. Graf zu schoff zu Zeit
Fabric. 15. pag. Camburg starb 1093.
530. ibid.

Weil diese drey Brüder ohne männliche erben
abgangen: ist die Graffschafft Brene an G. Ge-
ronis brudern Sohn/ Marrgraffen Conradam
gefallen. Ita omnes.

CONRADUS, locuples, magnus und pius,
dieses nahmens der erste/ Marrgraf zu Meis-
sen und Lufats/ &c. Besitze Fabricium in origg.
Saxon. lib. V. p. 537. Chron. montis Sereni p. 5.
14 17. 18. starb a. 1156. nonis Febr. nach dem
er kurz zuvor in dem von ihm erbauetem Clo-
ster uf dem Petersberge/ bey Halle ein Munch
worden/ da er auch begraben. Gem. Lucardis
Alberti Svevi nobilissimi Tochter. stirbt a.
1140. am tage Gervasil. Monum. Lauterber-
gense.

FRIDERICUS Illustris Comes in Brene, und Vicedominus des; Erzbischofflichen Hofes zu Magdeburg/ starb a. 1186. die Innocentium, wie Monumentum Lauterbergense, alwo er begraben/ bezeuget. Gem. Hedwig/ Herzogen Dipoldi zu Böhheim Tochter/welche a. 1201. das Closter zu Brene gestiftet, da sie auch begraben. Starb a. 1210. den 19. Februarii.

OTTO Graff zu Bren hat seiner mutter das Closter Brene mit stiftten helffen/ und ist alda begraben / a. 1203. starb 13. Decembris. heftische Fabricium in orig. Saxon. l. 5. p. 553.

SOPHIA Aebtrissin zu Quedlinburg Chronicon Montis Sereni a. 1224. p. 166.

FRIDERICUS der Jünger. G. zu Brene/ rima 1221. am tage Galili kurz vor seinem ende in der stadt Ptolemais den tempel-orden an. Gem. 1. Judicha, Gr. Friedrichs zu Siegenhain Tochter/ welche a. 1220. gestorben/ und zu Brene begraben. 2. Agnes Marchgraffin zu Brandenburg. Fabricius lib. 5. p. 551.

1. **OTTO** Graff zu Brene.

1. **FRIDERICUS** oder **TIDERICUS** Graf zu Brene.

2. **HENRICUS** Canonicus Magdeburgensis 1264.

TIDERICUS, war ein Tempelherz.

ALBERTUS, Gem. N. 1278. Fabricius citato loco.

CONRADUS Graff zu Brena, schenket a. 1269. 17. Kal. Decem. Praeceptor und Fratibus Domus militiz templi Hierosolymitani Das jus patronatus der Kirchen zu Wetzin/ welches Erzb. Conrad zu Magdeburg in besitzin G. Sifrids zu Anhalt so fort bestatiget. G. Elisabetha Alberti I. Herzogen zu Sachsen Tochter.

Fr. **HENRICUS** de ordine Fratrum Minorum, germanus Conradi, wird von seinem bruder a. 1269. bey ermelter übergabe des juris Patronatus zu Wetzin/ als zeuge benammet.

OTTO Graff zu Brene/ hat als lester seines Geschlechts/ die Stadt und Schloßer Wittin/ Salsremunde/ und andere statliche in denen zu besagtem Wittin / XVIII. Kal. Decembris, anno M. CC. LXXXVIII. darüber errichteten documenten benammet ligende gründe/ im fall er keine echte leibes-CC. ben hinterlassen wurde/ dem Erbstift Magdeburg freywillig aufgetragen/ und ewig zu besitzin geschenket. Auch laut Erzbischoff Burcharden lehnbuch von hochbesagtem Erbstift nachbenammet stück und güter zu lehe getragen: Hæc sunt bona, quæ Comes Otto de Bren tenuit à Domino Archiepiscopo Magdeburgensi in terminis Lufatia, villam Arnoldeshagen, Trebus, Montem, quem ædificaverat quondam Marchio Conradus Misnensis, Lobene, Svinitz, Jezzant, Kloden, Pretzin cum mirica, villam Zvvet. Er alibi: Beltz, Czane, Wesenburg, Werbene & Gunmer. In seinem auß roien wa als bestehendem Sigillo, siehet man einen Ritter auff einem allenthalben mit nieders hangenden decken behangenem pferde/ welcher in der rechten hand eine bunte fahne/ an dem linken arm aber ein schild fuhret/ worint obbeschriebene dren zeichen: herzen oder vermeinte schröterhörner/ enthalten. Auff dem haubthelm siehet ein creutz/ an dessen enden rosen zeichen. An des Rittersseite aber siehet man einen andern helm/ allein mit über sich gehenden püffels- hörnern/ deren jedwedes außwärts mit fünff rems- fahnen besetzt: und lautet des Sigilli umschryfft also:

† SIGILUM. OTTONIS. DEI GRATIA COMITIS. DE BREN.

Summa, ut illis consularur, qui nostri idiomatis ignari sunt, eò redit, notari illa tefera Comitatum Brenensem, in Saxonico scuto, Misnicæ familiz, nunc quoque insignem. Hic enim cum initio patrimonium fuisset Witikinez gentis, vel dono Elisabethæ, viduæ Comitissæ Brenensis, quæ Rudolphî ducis amita fuit, vel gratia Imperatoris Rudolphi, quæ iam dotem filiz constituerat, ad familiam Alcaniam, & quidem ex ea Electores Saxoniz delatus, parsque solennis tum tituli fuit. Unde cum Ducalis & Electoralis dignitas linea Ascania terminata ad Misnios transferretur autoritate Sigismundi Imperatoris, Brenensis etiam comitatus cum insignibus ad illos transit. Ex Ascaniis vero agnati duces hanc translationem juri suo iniquam arbitrati, jus & insignia annihi sunt retinere. Sed cessit demum teisera scutaria atque titulo Electoratus Magnus: servatis his cornibus scarabæi, quæ illo seculo ex Cranzii conjectura Angriæ non Brenæ deberi opinio erat. Quo eodem errore Colonienfes in suum etiam scutum symbolum, & hoc quidem in corda mutatum, translulere. Hæc Celeberrimi viri sententia est, cui quod opponam non habeo.

Galca.

§. VIII. Galeæ huic scuto tres incumbunt, quarum media coronata pileum turbinatum, insignibus Saxonis pictum, coronatum ac pennis pavonis fastigiatum sustinet, *Saxonia* notanda: dextra tegitur pileolo lato rubeo, cuius ora reducta argento fulget, & duobus bacillis coronatis & pileolo impositis singuli fasciculi pennarum pavonini immixti conspiciuntur pro *Angrivaria*, si communi sententia locus est. Sinistram itidem coronatam aquila aurea coronata premit, *Saxonia* ut *Palatinatus* notetur. Latiniæ mediæ cassidis auto & atro, prioris argento & rubeo, posterioris meliori metallo & cæruleo coloribus tinguntur.

Gladii Archimare-
scallatus
insigne.

§. IX. Modernus Serenissimus Dux Julius Franciscus, cum ttes illas avitas servet cassides, in scuto nonnihil mutavit: ultima areola s. quarta (in qua repetitum Saxonicum hucusque *δᾶγμα* apparebat) ex atro colore & argento transversum secta, decussatim inscriptis duobus ensibus sanguineis: quod symbolon Archimarefcallorum imperii, & hæc penes electores dignitas est. Cæterum ex quo Sigismundus dignitatem istam ad Misnios transtulerat, Ascenii initio contradicebant, & titulum, insignia & iura sibi servare annitebantur: sed frustra fuerunt, & Magnus dux primus electorali titulo abstinuit. Nondum ramen dimissa juris persecutio, & ab aliquot Imperatoribus diplomata obtenta, quibus mandatum Megapolitanis, ut documenta de hac causa examinarent. Imo nostra memoria per *Dan. Mithorivum* Serenissima gens de novo jus suum publice propugnavit, scripto vulgato: *Kurzer historischer bericht/ wie die Hochlöbliche Vorfahren/ jensiger nochlebender Herzogen von Sachsen/ Engern und Westphalen/ umb die Sächsishe Chur gerechtigket kommen/ und sie selber darvon abgehalten worden.* Demum 1671. confraternitate cum Serenissima electorali domo unita, veteri prætensionum novum hoc ex pacto jus successit, & areola clypeo inserta est.

Titulus.
Angriz f.
Angrivaria
domini.

§. X. Titulus vulgo habet: *Duces Saxonie, Angria & Westphalia &c. Angria* nomen ei insertum meretur, ut huc transferam, quæ vir diligentissimus L. Henr. Hamelmannus, de famil. & tit. emort. L. 1. p. 27. & seq. notavit circa eos, qui Angriæ dominati sunt. *Chronicon Colonienſe refert in Ducatu Engern esse metropolim urbem Sassenſem, sed Franciscus Irenicus scribit Osnabrugum, urbem quam censet olim à Bruçteris adificatam, esse sitam in Angrivaria. Quod videtur verisimile: ideo duplex est Engaria ducatus. Vt verò Minda habuit arcem Wedekindus, & adhuc è regione arcis, deß Hauſes zum Berge/ in ditione Mindens extat arx Wedekindi dicta die Wedekesburg/ ita quoque Osnaburgi gubernator fuit Wedekindus, & extant adhuc non procul ab urbe reliquia ad modum exigua, ubi arcem habuit Wedekindus propè Cænobium Rulle in monte, hæc noch der Name ist/ die Wedekindsburg/ in d. potius loci istius nomen, ut dixi, facit nobis verisimile, nam dicitur die Wedekindsburg. Sic quoque est in templo pagi Belm (quod volunt Bethlehem dicit) baptizatus cum uxore Genæ, quæ est etiam ibi sepulta: Et extat adhuc ibi baptisterium Wedekindo egregium à Wedekindo ibi extractum: Primaria autem arx Wedekindi fuit Enger, unum militare ab Hervordia & quatuor miliaria ab Osnabruga distans. Hodie ibi est ampla parochia cum aliquot pagis solummodo dicta Enger. Cùm Henricus Leo (qui merito est omnibus potentissimus Regibus, Electoribus magnificentissimis & Principibus excellentissimis exemplar, ne in sua confidant potentia, neque ferociant vel se extollant) pelleretur à possessione & titulo Westphalia & Engaria, pervenit in possessionem istius arcis & urbis & domini Comes Lippia, qui stetit à partibus Henrici Leonis, ea de causa quod Lippiensi domino ademerat multa bona, pagos, item arcem die Hauſes Stadt/ Ernete, & alia circa urbem Lippiam dominia, Colonienſis Episcopus, & deinde Monasterienſis arcem Sassenborgk, quam olim à Lothario rege consecutus fuerant Lippienses domini, ideo recepit in recompensationem Comes Lippia Enger dominium ab Henrico Leone Duce: nam erat arx munita & ad eum pertinuit castrum Bustedde, quod ante centenos aliquot annos nobilitus die Nagels dictis Comitibus de Lippia oppignoraverant: Cùm verò Smow Comes de Lippia multum damni daret Osnaburgensi ditioni, propterea quod diceret oppidulum Melle, & pagum Reimeslage pertinere ad dominium in Engeren, est tandem interceptus ab Episcopo Osnaburgensi Ludovico Comite in Ravensberg & ad quinquagennium detentus Osnaburgi in vinculis, quibus nomen dederunt der Buck/ & demum datis obsidibus est ita liberatus, ut destrueret castrum Engern, & deinde pagum Engern & reliqua ad illum pertinentia bona oppignoraret Brunoni Comiti in Ravensberg, Episcopi fratri. Ita hæctenus Enger parochia cum multis pagis Ravensburgico Comitatu oppignorata est, quod domini*

miniam modo repetit Simon Comes Lippiensis. ~ Cum vero turbatus esset à suis regionibus per Fridericum I. Casarem Henricus Leo, est titulo Westphaliae & Angrivariae vel Engern investitus Colonienfis Praesul in Gilbausen: Nam supra Salsatim in Surlandia montosa sita est arx Eresburgum quasi Engersburg, & hanc possidisse Wedekindum & ejus posteros constat, & illam arcem atque oppidum modo dictum Merseburg adhuc obtinet Colonienfis Episcopus, ideo verisimile est, & superiorem & inferiorem Angrivariae vel in Engern ducatum fuisse, & superioris Angrivariae ducatum cum multis oppidiis & arcibus certissime obtinet Colonienfis Praesul, & extenditur per Surlandiam usque ad Comitatum in Nassau ab una parte, & ab altera usque ad Hessiam, & Comitatum Waldeck, & circa amplum Comitatum de Marca & Diocesim Padenbornensem & superiorem Comitatum Lippia: Circa flumen Lupian multa & plurima ad Ducatum Engariae & Westphaliae pertinentia possidet Colonienfis Elector. Sed ut traxit illum Ducatum ad se Colonienfis Elector, qui in transactione ad iudicatus erat Principi Bernhardo, ex quo originem ducunt Principes & Duces inferioris Saxoniae qui dicuntur de Lezvenberg, & propterea isti adhuc retinent titulum Westphaliae & Angrivariae: Gobelinus Persona expressè sic scribit in suo Cosmodromo: Anno D. 1130. in conventu Principum apud Gilbausen celebrato per sententiam Principum Ducis Saxoniae Henrico Leoni ducatus suus adjudicatur, & partes istius ducatus quae erant in Colonienfi & Padenbornensi Diocesib. ultra Visurgim (versus Rhenum) dantur Philippo Colonienfi Archiepiscopo & Bernhardo Comiti de Anhold filio Marchionis Alberti. Hic est ille Bernhardus unde, ut dixi, originem trahunt Duces Saxoniae inferioris: Interim cum femel totum Ducatum invaserat Colonienfis eum planè obtinuit, & exclusit Principes Saxonicos ut legitimis haeredes: Verum hodie ut Principes inferioris Saxoniae: ita & Episcopi Colonienfes titulum ducatus Westphaliae & Angrivariae retinent. Est adhuc aliud dominium vel Comitatus Engeren, qui titulus planè evanuit Nam ultimus Comes regni Angariae de Ojsten (isto titulo) Bernhardus & ejus uxor Christina simul baptisati sunt, & in loco & oppido Hamelen ibi ex suis bonis fundaverunt Collegium, quod ibi adhuc est in oppido Hamelen, ubi est etiam ille Bernhardus in Collegio sepultus, sicut & Wedekindus in Enger, ubi etiam ille Collegium fundavit, quod est nunc translatus in novum oppidum Herwardienfe: Et hic consideranda mirabilis mutatio in hoc Ducatu est.

§. XI. Quod veteres attinet. Apud Brotuffum Electorum qui ex hac familia Veterum Saxoniam tenuere insignia ita pinguntur, ut quadriperita primo loco enses marescalli, Electorum & ducum scuta. secundum contineant, altero Saxonicae trabes & rutaceum sertum, tertio aquilam Palatinam, quarto Angriae ut vulgo creditur insigne. Ducum autem patma hoc situ exhibitur, ut primam aream occupet Saxoniae, quartam duas reliquas bis repetiturum Angrivariae δαγμα, sed & Ensisbus posthaec etiam usi sunt, quod jus sibi in Electorum luperesse contenderent: de quo §. 7. 9.

§. XII. Jam Anhaltinum clypeum intueamur, quem Sibmach. Wapenb. Anhaltin. P. 1. p. 8. exhibet, & ante eum passim Brotuffus. Is duabus perpendicularibus & totidem transversis lineis in novem quadras dispescitur, ut ramentum mediae locum patmulae occupet peculiaris. Ut à medio scutulo ordiamur, illud ad perpendiculariculum bipertitum est: prior pars argentea dimidiam aquilam rubeam continet, altera aurea Saxonicae falciae nigrae & sertum rutaceum. Hoc Anhaltini principatus proprium esse emblemata ex Brotuffo disco: quitta Anh. Chron. L. 4. c. 1. p. 65. a. b. Es gab ihm auch der Kayser und dem Fürstenthum des Harzes zu Anhalt/ ein neu Wapen/ daß ist ein zeichen ihres heerschildes/ nemlich er nahm einen halben Märckischen roten Adeler/ setzte den form in ein halb Wapen des schildes/ und nahm darnach ein halb Wapen der fünf schwarzen baldeu mit dem rauten franke/ sagte es in das ander theil des schildes mit dieser bedeutunge/ dieneil das neue Fürstenthum wäre Anhalt genandt/ und Brandenburg und Sachsen bedeuteten durchs neue Wapen ein Anhaltisch Fürstenthum/ so solten sich das Marggraffthum zu Brandenburg/ das Herzogthum zu Sachsen/ und Fürstenthum zu Anhalt aneinander halten/ und untereinander schützen/ denn sie wären eins Fürstlichen gebliutes und geschlechtes. Daß aber das Märckische Wapen zu förderst gesetzt wird/ und das Sächsishe mit dem Rautentrang nach/ ist die ursache/ daß das Märckische Wapen bey ihrem Geschlechte älter ist/ denn das Sächsishe/ mit dem Rautentrang. Denn Kayser Heinrich der Erst/ als er die Wendische Lande befrieget/ jenseit der Elben/ und die Märck zu

Brandenburg zu einer mark des Röm. Reichs geordnet/ hat er ihr einen Röm. Adler mit einem halben monden zum Wapen gegeben/ und ist der Adler roth/ zu bedenken/ daß es viel blut vergossen gefosset/ eher dieselbige Wendische mark dem Röm. Reiche und Christlichen glauben unterthänig und gehorsam gemacht. Der halbe monat bedeut das abnehmen/ daß die Wenden/ ob sie gleich den Christlichen glauben angenommen/ so seynd sie doch unbeständig geblieben/ haben wieder abgewonnen/ ihren rechten Gott und Schöpffer oftmahls verlassen und verlängnet. Solches ist in etlichen Sächsischen Annalibus zu befinden. Ex his & prioribus Brotuffi verbis intelligimus, Henrico Bernardi I. ex Ascaniis Ducis Saxonie filio alteri ab Imperatore (& quidem Friderico I. ut paulo ante dixerat) securum hoc concessum esse, cum prius eum, quem subtristorem viderat, principem creasset Anhaltinum, donatis præter avitas possessiones nonnullis civitatibus & ditionibus, quas è Ducatu Saxonie & Marchionatu Brandenburgico decerpserat, ut ille etiam, qui Electorem patrem, patrum & fratrem haberet, dignum gente decus tueri posset; Quicquid vero de hac traditione sit, id certe falsum est, à Friderico I. hoc fieri potuisse: is enim, quod §. 3. monui, vivis antea excesserat, quam Bernardus Alberti & Henrici patens conjugem duxerat vel liberos genuerat. Alium ergo querere Imperatorem oportet, si fides esse debecat relationi. De eo minus dubitavimus, Anhaltinas ditiones ἀποστασίου esse Saxonie atque Marchie, atque adeo symbolon hoc ex utriusque symbolis compositum non solum memoriam servare, in Serenissima hac gente uno tempore duos Electoratus viguisse, sed etiam notare principatum, quem Electoralis familie ramus iste teneret.

Brandenburgicus Electoratus olim in familia.

§. XIII. In memoriam revocat hoc δῶγμα Electoratus duos in gente fuisse: quorum tamen possessione deinceps ea excidit. De Saxonica supra diximus. Quod Brandenburgicum attinet: Perhibetur ex stirpe hac primus fuisse, qui Marchiam veterem s. Saltvedelanam tenuerit Ernestus, s. simplex id beneficium Henrici II. Imperatoris fuerit, sius etiam aliquod matris intercesserit, quam Annam marchionissam vocant. Ejus vero filio Esico VI. lego Primislao R. Henetorum eandem iterum eripuisse. Non minus Alberto Esico IV. fratri eandem ab eodem Imperatore commissam invenio (vid. Brotuff. Chron. Anhalt. L. 1. c. 21. p. 23. qui uti ubique etiam satis confusè omnia tractat.) Exin Otto cogn. Magnus memoratur eam dote accepisse, cum uxorem duceret Helicam filiam Magni Ducis Saxonie, qui Primislao Heneto eam extorserat bello. Qui Ottoni patri successit Albertus Urlus legitur de Marchia veteri investitus esse 1140. à Conrado III. Imperatore: dein ab eodem accepisse Marchiam integram cum Electorali dignitate: Ita Brotuff. Chr. Anh. L. 2. c. 1. p. 28. b. Cum vero idem postea memoret, etiam à Primislao Heneto Albertum hunc compatrem suum heredem omnium ditionum Henetarum atque Brandenburgicarum esse institutum: demum Electoratum, cum Conradus Plezkenensis elector, qui in Landsberg habitaverat, vivis excessisset, Albertum natum, deque eo 1150. ab Imp. Lothario in comitiis Quedlinburgicis investitum esse: nescio titulos hos cumulatòs dicam, an sibi non constare Brotuffum? in primis cum paulo post 1152. eadem investitura à Friderico I. facta esse dicatur. Quicquid vero horum sit, constat in Alberti hujus ex filio Ottone posteris duobus fere seculis habuisse Marchiam & electoratum, donec Joannes V. marium ultimum vita excederet. Hujus morte ad duces Saxonie & Anhaltinos delabi videbatur successio. Sed præterit hos, qui tum imperium moderabatur, filius dives Ludovicus, & filium sibi cognominem electorem atque Marchionem creavit. Causas allegat Brotuff. Chr. Anhalt. L. 3. c. 1. p. 54. b. 55. a. quod Rudolphus Elector Saxonicus suffragio suo non Ludovicum sed Fridericum solio admovere quondam conatus fuisset: sed & à Ludovico, quem tres Pontifices proscripserunt, & quem adeo Augustum non agnoscerent, tam ipse quam Anhaltini agnati investituram petere neglexerant: unde illis præteritis Ludovicus Bavarus (senior, non alter cui Romano cognomentum fuit, qui error est Brotuffi) feudum à parente nactus adversarium quendam habuit, quem Waldemarum ex Ascaniis Saxones & Anhaltini ferebant, reducem ab exilio, in quod quondam abivisset, alii molitorem esse perhibebant, sed Waldemaro per omnia specie similem. Inde armis diu actum, donec Ludovicus Romanus, cui senior frater Electoratum interim concesserat, Pfeudo-Waldemarum expelleret, & Marchiam denuo in potestatem reduceret. Vicissim Rudolphus Saxo & Anhaltini apud Pontificem de Imperatore & quam credebant injuria sibi illata conquesti, vi quoque ditionem subigere conati, frustra tamen fuerunt.

Post Ludovicus duos frater Otto eundem rex, sed demum Carolo IV. Augusto, qui prius Rudolphum Saxonie ducem, Albertum atque Woldemarum Anhaltinos de Marchia literis investiverat, vendidit: Hujus beneficio eam tenuit filius Weneeslaus, & eo ad Imperiali solium promotus Sigismundus frater. Iste quam modo Jodoco patrueli, iterum Wilhelmo Misnio oppignoraverat, Marchiam ad extremum cum electorali axiomate Friderico Burggravio Norimbergico contulit: in cujus posteris nunc etiam feliciter hæret, neque ex eo tempore Ascanii, quibus eam ob causam 60000. aur. numerati, horum possessionem turbare conati sunt, suis contenti dititionibus (ut est apud Brotuff. L. 6. c. 10. p. 97. b.) Memoriam tamen hujus etiam regionis & dignitatis ipsum Anhaltinum hoc insigne servare potest.

§. XIV. Quæ inter quadras scuti primum locum obtinet argento pingitur, & representat ursum nigrum corona aurea (quo metallo etiam collare, halßband/tingitur, collo inditum, redimitum, rubentem linguam protendentem, & super muro miniaturo, quater pinnato, & obliquo situ in laterculi lævum latus atendente gradientem. In muro illo conspiciere etiam est portam auratam, ferramentis nigris. Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 7. p. 13. b. ita enunciat: Ein schwarzer Behr mit einem gülden halßband/ und einer gülden kronen/ im weißen feld. Der Behr gehet auff vier rothen zinnen/ auff einer mauren/ ein thür darinnen. Daß ist der Herren Behringer oder Behren alväterliches Wopen von dem Harze gewest. Hosetiam memorat fuisse ex 12. dynastiæ veterum Saxonum, qui genti imperare & ex suo ordine cum belli necessitas ingrueret regem legere conieuerunt. Cæterum quamvis, quæ de prisca illis *Prinsis* s. *Beringis* Brotuffus ex traditione refert, vix ulli persvalerit, qui illorum secularum historiam callet. Quis enim concedat imperio adeo jam declinante circa 650. Constantem Augustum & Senatam Romanam tantum in mediterraneo Germaniæ potestatis habuisse, ut Aribertum Vicarium Imperii Saxonibus & Vinidis, ultra Hercyniæ montes & sylvas præficerent, & hos dicto haberent obediens: cum ne tum quidem, quando imperium maxime floreret, tantum Romanis potestatis fuerit. Hoc ipsum tamen quod laterculus hunc Serenissima familia reliquis præponit, argumento esse potest, familiam hoc avicum *Ascania* suam agnoscere, quod reliquis præterunt: licet certa provincia eo non denoretur. Quod aliqui exprimere solent, notari Urfinorum gentem, in eundem sensum accipiendum, nimirum notari originem ipsam cum Urfinis communem, non quod nostri ab Urfinis Italis, quibus ursus ille est in usu.

§. XV. Qui proximus huic laterculus est aureus quinque fascias nigras deserv. *Ballenstert* hoc symbolo notari notum est. Rationem symboli à nomine etiam derivat Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 6. p. 12. b. *Alhie soll man wissen/ daß anfanglichen die Herren die Behren oder Behringe genandt/ haben auff dem alten schloß Ballenstedt am Harze gelegen/ ihren hoff gehalten/ und ist zu Ballenstedt vor alten jahren ein blochhanß gewesen/ Walckenstedt genandt/ und hernach darauff ein stark schloß gebauet worden. Daher hat das Wapen der fünf schwarzen balcken im gülden feld seinen ursprung. Joannes Pomar. Sächs. und Niederächs. Chr. p. 61. trabes has ballen vocat. An dialecto aliqua corrupta, pro *Walcken*. Ita ratio nominis constare evidencior. Porro *Ballenstedt* dynastiam inter veteres dynastias Saxonicas enumerare solent. Conf. Brotuff. L. c. L. 1. c. 13. p. 17. Hæc antiquum patrimonium hujus gentis. Inde in illo castro Elicus IV. (Brotuff. L. 1. c. 22.) collegium Canonicorum 943. fundavit, & multa Comitatus illius parte dotavit, quam donationem Stephanus IV. & Martinus III. Pontifices confirmarunt. Filius non minus se religiosum exhibuit, & collegium illud in cœnobium Benedictinum commutavit. Ita dynastiæ paulatim extincta memoria, quam tamen hic laterculus servat. Qua ratione ex hoc laterculo Saxonicum emblemata natum sit, injecto ferto rutaceo, §. 3. vidimus.*

§. XVI. Tertius in ordine supremo laterculus tessellis nigris & argenteis distinguitur. Brotuff. Anhalt. Chron. L. 1. c. 1. p. 3. daß *Ascanische* Wapen ist ein schachtspiel breth mit weiß und schwarzen feldern distinguit. Ex hoc intelligimus, *Ascanium* comitatum designari. Huic ab arce *Ascania* nomen, hujus vero ad *Ascanatem* ex Noachidis nescio qua sufficienti probatione referunt appellationem. Saltem ab hoc nomine ipsam Serenissimam familiam nuncupati est pervulgatum.

Veterum
Beringen-
sum i. Ur-
finorum
tessera.

Ballea-
stert.

Ascanius
comitatus:
Ad Hal-
berstadtien-
ses quo-
modo de-
vicit.

Afcanium vero illud castrum & opidum (Wischersleben) antiquissimum cum *Wal-
lenstett* /cujus modo mentio facta, generis creditur fuisse patrimonium. Quod ve-
ro Carolus Magnus Berengarium, quod in baptismo cum Caroli nomine commuta-
vit, primum Afcaniae comitem constituerit, autoribus suis relinquimus traditionem.
Albertus II. qui 862. vivis excessit, Afcaniam, quam 747. Pipinus diruerat, & *Wern-
burg* arcem dicitur restaurasse. Dein Afcaniae comitatum tenuit Henricus cogn.
pinguis Alberti Electoris Saxoniae & Henrici primi Anhaltini principis frater, pater
hinc, quae juxta Brotuffium in sextam duraverit generationem. Alibi legi, ejus filiis
creptam Afcaniam à patruo Henrico Anhaltino principe. Ab hoc Afcaniam nactus
est filius Otto, cui cum filium vivus extulisset, ex fratre Bernardo nepos Bernardus
II. successit; huic autem Albertus Halberstadiensis Episcopus, frater licet, ditionem il-
lam eripuit, & collegio Halberstadiensis ope Elisabethae Ottonis viduae adseruit. Idem
Halberstadiensis Bernardum III. possessione Afcaniae deiecere, unde spoliati cogno-
men ei inditum. Historiam compendio recitat Celebert. Nic. Rittershus. Exegef.
histor. General. p. 142. 143. *Ottone igitur sine masculo defuncto, Bernardi I. filii, Bern-
hardus II. & Albertus Episcopus Halberstadiensis, de Comitatu Afcaniae certarunt. Subdi-
si homagium Bernhardo praestiterunt, Albertus jus in eundem Comitatum pratendens cum
Capitularibus, astu & ope viduae Ottonis multa molitus, vi tandem civitatem Ascherle-
ben invasit, unde lites inter fratres orta, quas Albertus componere, remque eo producere
laboravit, ut Bernhardus arcem & civitatem à Capitulo Halberstadiensis feudi jure re-
cognosceret, idque datis & acceptis investituræ literis utrinque firmaretur; Id quod recusa-
vit, & investituram ab Imp. Ludovico petuit, & impetravit anno 1318. quo anno è vita
decessit, relicto filio Bernharo III. cognomento Spoliato. Cum Ottonis vidua denuò nubere
ret Friderico Orlamunda Comiti, & dotalitio suo valediceret, Afcanienfes ad Episcopum
& Capitulum Halberstadiense remisit. Bernhardus apud Imp. Ludovicum de spolio con-
questus, investituram Comitatus Afcaniae, & confirmationem omnium jurium obtinuit.
Idem Imperator Afcanienfes ab Episcopatu Halberstadiensis edicto retraxit, omnesque pra-
terea Comites, Dynastas, Nobiles, & Equites, tum temporis Domus Anhaltina Vasallos, ad
Princ. Bernhardum Spoliatum denuò remisit, cum severa prohibitione, ne à quoquam alio,
quam à Pr. Bernhardum dependant. Cui Casareo mandato omnes obsecuti sunt, & ipse
Episcopus Albertus pluribus investiturarum actibus absque ulla contradictione praesens in-
terfuit, &c. Alberto Episcopo mortuo Capitulum Halberstadiense bona jam ante spoliata
& restituta denuò occupat, & insuper habitus rescriptis atque mandatis revocatoris Lu-
dovici Imp. ab omnibus & singulis subsequenter Imp. renovatis ac confirmatis, in hodie-
rum usque diem detinet. Familia tamen jus suum sibi peritisse negat, & hoc quoque la-
terculo servat. Unde 1648. de novo illud scripto sibi vindicavit.*

Walders-
see.

§. XVII. Laterculus qui principem parmulam à dextris stipat ad perpendicu-
lum & transversum in quatuor quadrantibus dividitur, & auro atque minio inficitur (4.
würfflichte felder.) Notat ille domum Walderssee, quod majori ex parte consistit
in *Deffria*, quam 1341. Albertus & Waldemar fratres conderunt, & quae adjacent
Hopenrodt *Stambuch* p. 28.

Wanns-
dorf.

§. XVIII. Alia ad lacvam Anhaltinum clypeolum stipat quadra caerulea, quae autem
duobus balthicis ex sinistro latere descendentibus exornatur. Ita notatur comitatus
Wannsdorf, cujus memoria superest in nobili praefectura illius nominis, quam Cöthen-
ses possederunt. Huic laterculo debetur galea duabus alis expansis insignis.

Mulin-
genf. Com.

§. XIX. Quae pedis est prima area caerulea aquilam explicatis alis volantem, &
linguam rubeam, crura vero aurea ostendentem, argento tingit. Hoc symbolon esse
Mulingenfsis comitatus intelligo, qui penes Barbarianos com. fuit, unde in eorum etiam
conspicitur scuto aquila, sed nescio an errore cocinea in argento.

Regalia.

§. XX. Media area pedis tota cocco tineta est. *Dieses Wapen wird gemein-
iglich genant die blutfahn.* Item das Wapen der Regalien, im latein vexil-
lum pratorium, und sollen alle die junge Fürsten/ so reichsleben haben/ diesen
schild zu führen macht haben/ wie auch ein exempel an der Burggraffen zu Weis-
sen Wapen zu finden. P. Albn. Sächf. Stambuch. p. 234. Ex errore autem
factum reor, quod in Brotuffo frequenter haec areola linea ex angulo laevo in pedis
latus dextrum descendens diagonaliter secet scutum, coloribus additis rubeo &
aureo.

§. XXI. Extrema cum prima area videtur omnino convenire, argento enim Bernburg. insinuat referat ursum nigrum, oculis & lingua rubeis, collari aureo ornatum, super muro quater pinnato gradientem. Si quid discriminis notandum sit, non tam in eo quaererem, quod murus primi laterculi ex laeva in dextram vergit, extremi contrario situ, unde urforum alter laevam respicit, alter in dextram converfus apparet. Id enim in Germanicis nostris clypeis discrimen non valde attendi saepe monuimus: quam in hoc, quod Brotuffus nullibi, quod observastem, alteri urfo coronam addit, qua prior redimitus conspicitur, quinimo L. 4. c. 8. & L. 6. c. 6. ubi lineam dominorum Bernburgiorum describit, urfus etiam corona caret, colli contentus ornamento. Verum enimvero in Sibmachero & alibi hic quoque coronam video: ut & Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. p. 318. coronatum ursum Ascanius ob Bernburgum convenire credit. Unde an ex errore alii hanc addiderint, an Brotuffi sculptor quam addere debebat aspingere neglexerit, non satis discerno, sed à peritioribus discere malle. Uti Illustris amicus monuit, nunc etiam ursum hunc sine corona esse, & collare non aut verum argento tingi. Aliud certe hoc *δύναμις* esse à primo illo, non tantum diversus situs evincit, in primis in scuto in quo nullus alius laterculus repetitus spectatur: verum etiam quia cum priori urfo familiaris Beringiae s. Ursinae significationem §. 14. asseruimus, non dubium est, hoc altero urfo Bernburgiam dynastiam designari, quod etiam titulus & nominis ratio, in urfi & castri pinnis designati notatione latens, demonstrat. Unde etiam Brotuffus L. 6. c. 1. pag. 91. cum Henrici I. principis Anhaltini clypeum pingit, discernit *der alten Beringer und das Bernburgische Wapen.* In *Sibmach. Wapentb.* P. 2. p. 35. Bernburgium insigne idem est, sed corona urfo adscripta. Ceterum Bernburgam arcem Albertus II. etiam restaurasse legitur: quod dein cum ditione cuius caput est, Bernardus I. Henrici I. principis trater in divisione sortitus ad posterum transmisit. Ex quibus abnepos Bernardus V. 1410. morte sua successionem ad Georgium agnatum transmisit. Hinc in filijs Joachimi Ernesti secundus Christianus Bernburgum sortitus est, quod nunc quoque in eius est nepotibus.

§. XXII. Descriptio hunc in modum scuto tres incumbunt galææ, omnes coronatæ. Galææ. Ex prima prorumpit *αγρην* urfi scutarii coronati, linguam cruentam ostentans: Ex altera protenduntur duo brachia nigro & aurato (alternante colorum situ) habitu, quæ decussata singula manu fasciculum tenent pavoninarum pennarum: (Brotuff. L. 4. c. 1. p. 65. b. ita: *Zween überschrenckte aufgerichte Arm / die haben in jeglicher Hand von Psauenfedern ein schönen / fliegen-wedel / die Seiden sâhet goldgelb / schwarz / grün / roth und weiß an farben /*) tertia sustinet dena vexilla, auratis perticis suspensa, & Ascanius picta tessellis. (Regalium significationem in vexillis his alii quaerunt.) Unde significatio hujus cassidis facile agnoscitur, nec non prima: media videtur designare Anhaltinum ipsum principatum: quo retuleris quod d. l. Brotuffus refert, eo tempore Henrico ab Imperatore gratia principalis confertendæ captum esse consilium, cum pavoninis ejusmodi pennis מפסאס abigeret. Henricus *musste ihm allwege vor dem tisch stehen / und dienen / wehret auch dem künigser mit einem Psauenwedel der fliegen / und verhegete auch zu zeiten seines Bruders Alberti das Churfürsten-ant.* Lacinias quæ cassides tegunt circa primam argentum, rubeus & ater color, circa mediam, aurum & niger, circa tertiam utrumque metallum, minium & si recte notavi niger color tingunt.

§. XXIII. Illa dispositio est scuti, quod in Sibmachero conspicere est. Vetera insignia. Quomodo successive creverit areolarum numerus, ex Brotuffo agere didiceris, vel potius traditioni ejus fidem non satis tuto adhibueris. Certe si etiam vetustis illis temporibus insignium gentilitiorum concesserimus usum: nemo tamen facile argumenti hujus tam rudistuerit, quin sciat recentioris inventi esse, ut *δύναμις* plura eidem clypeo infererentur. Unde fabulam sapit, quod L. 1. c. 4. Bernthobaldo secundo clypeum quadripartitum ex Saxonie equo ferociente, Beringiorum urfo, tessellis Ascanius & trabibus s. fasciis Ballenstedii concinnat. Atriberto c. 7. iterum quadripartitum scutum tribuit, loco equi Saxonici substituto Ursinorum Itolorum, qualis nunc in usu est, & de Dren ro, the schenff, & Alden. quo deinceps agemus, laterculo. Reliquorum parvæ fere tripartitæ sunt, priorem scuti partem urfo, posteriorem Ascanius & Ballenstedii symbolis occupantibus. Alberto IV. cui ab uxore obigit comitatus Wolpensis c. 21. quarto loco dat frontem taurinam cum extantibus cornibus: quod crediderim Wolpensis insignis statui: in reliquis

verò illud iterum omittitur. Ubi Marchia Soltwedelana & Braudeburgica accessit, hæc etiam symbola adjiuntur. De Brandeburgica aquilam dictum, cui in parmula celestina sceptrum Electorale aureum inseritur. Quod verò Marchiam veterem seu Soltwedelanam concernit, est tributum atea bipertita, in priori parte aurea dimidiam nigram aquilam imperialem continens, in posteriori rubente clavem (ut puto argenteam) ein zwenfchuldig Wapen/die läng im Schilde / neulich das erste theil ein schwarzer halber Römischer Adler im gülden enen Felde/ in andern ein Schlüssel die länge im rothen Felde. L. c. c. 23.

Quando
modernus
typus
assumtus.

§. XXIV. Quando demum hic typus assumtus sit, quo hucusque usi, ex Brotuffo discere non licet. Si conjecturis agendum sit, crediderim Georgium fuisse primum, qui couteretur, postq. ad eum Bernburgia successio delata erat. Vidi tamen alicubi superiori adhuc seculo illum typum, ut non nisi quadripertitus esset clypeus, ex Ascaniis tessellis, & urso super pinnis gradiente, incumbente toti parmula Anhaltina. Ita Adolphus Anhaltinus Episcopus Mersburgius apud Brotuff. Chron. Mersb. c. 16. p. 100. primæ atq. Anhaltinum $\delta\alpha\gamma\mu\alpha$, secundæ & tertiæ ursum coronatum super pinnas gradientem, quartæ tessellas inscripsit: imposita toti episcopatus scutulo.

Servestania
lineæ
addita-
menta.

§. XXV. Cæterum nec hodie aliquid in illa dispositione mutatum est, nisi quod linea *Servestanates* adiecit. Cum enim *Rudolphus* princeps uxorem habuerit Magdalenam Joannis Com. Oldenburgici filiam Antonii Guntheri ultimi fororem, ex qua Joannes modernorum pater natus est: ab avunculo hereditas nova accessit, novis areolis designata. Unde *Servestanorum* clypeus nunc tribus perpendicularibus & duobus transversis in 12. areolas distinguitur, ex his 9. anteriores eodem plane situ sunt, uti ab aliiis Anhaltinis retinentur, ad lævam tantum novo addito ordine trium laterculorum. Ex his supremus, qui ordine quartus & Ascaniis tessellis proximus est, cæruleus continet leonem aureum: Qui huic subjicitur ordine octavus & contiguus *Warnsdorfis* baltheis, aureus nigrum leonem representat. Extremus demum, qui *Bernburgio* adhæret, cæruleus inter duas alas argenteas ejusdem metalli prospiciens caput caninum cum millo aureo refert.

Jeverana
dynastia.

§. XXVI. Leo aureus in laterculo cæruleo notat Dominium *Jevern*, quod dixi, ex hereditate Antonii Guntheri Oldenburgici delatum. Cæterum hoc Dominium cum *Rustringia*, *Oiftringia* & *Wangelandia* Joannes Oldenburgius à propiore sobrina *Maria Edonis Wimeken* Dn. *Jeverensis* ex *Heilwige* Oldenburgia 1575. obtinuit, quæ adhuc viva eis subditos jurare voluit.

Kniphusum.

§. XXVII. Leo niger *Kniphusium* notat, quam prætensionem 1549. in *Cameram* delatum, eadem *Maria* cognato Joanni Oldenburgico reliquit: continuata illa lis, donec *Kniphusii* transigerent & renunciarent: Reliquit vero *Kniphusium* filio suo Antonio Antonius Guntherus: Nihilofecius etiam Anhaltini & insignibus & titulo utuntur, ob expectativam descendentibus utriusque sexus concessam.

Walter-
Nienburg.

§. XXVIII. Extrema areola notat *Walter-Nienburg* dynastiam *Barbiensium* comitum, ex quibus *Walterus comes* (1278. mortuus) combusto *Münch-Neuenburg* alteram arcem condidit de suo nomine dictam. Cæterum cum hoc Dominium morte ultimi Comitis ad Electorem Saxonie delapsum esset, hic Joanni princ. Anhaltino feudo obtulit: unde *Servestano* principatui insertum est.

Gales-
Jeverensis.

§. XXIX. Galcarum etiam numerus auctus est ob *Jeverensem* successione addita quarta item coronata: supra quam eminent tres *Struthionice plumæ* superius antrosum reflexæ (zu oberst gerad vorwärts überfallend/) quarum media auro, extrema argento pinguntur; qui apex *Jeverensis* est.

Telamones.

§. XXX. Huic feuto astantes vidi *Telamones* duos leones; an ob *Jeverensem* successione: nam alias Anhaltinis utros familiares fuisse existimo.

Titulus.

§. XXXI. Titulus est: *Princeps Anhalti, Comes Ascantie, Dn. Servestæ & Bernburgi*. Addit linea *Servestana* dominium *Jevern* & *Kniphausen*.

Com. Ber-
singensis.

§. XXXII. *Sereniss.* princeps *Georgius Aribertus* Joannis Georgii filius, Joannis Casimiri frater, Joannam de *Crossigk* duxerat, virginem nobilem, ea conditione ut filii qui nascerentur ad principale fastigium non aspirarent. Inde natus *Christiannus Aribertus*, *Sophia* & *Eleonora* Joannis Georgii Com. *Solmenis* uxor. Filius ille quod de legitimo parentum matrimonio dubium nullum esset, utpote confirmato omnium quorum intererat consensu & *Ferdinandi III.* autoritate, parentum pacto ortus sui dignitati

gnitati præjudicari non posse censebat, unde Principis titulum quæsit; post varia ad demum consensum est in dignitatem Comitum, nomine dato *Com. de Bähringen*, ex antiqua gentis appellatione. Cæterum hic Christianus Aribertus 1677. in exercitu Cæsareo, in quo principis elogio gaudebat, adv. Gallos merens, morbo correptus interit, atque ita primus & ultimus eotitulo comes fuit.

§. XXXIII. Scutum ei datum est quadripartitum; primo laterculo ursum Scutum gradientem vetus δᾶγμα gentis, quarto Bernburgium ursum, secundo & tertio Walderfæ tessellas ex auro & minio referentibus; Toti imposita parmula cum urfo nigro erecto coronato.

§. XXXIV. Galeæ impositæ sunt tres coronatæ, ex quarum prima & tertia ex-Galea surgebant urfi, ille coronatus, hic corona destitutus: mediam tegebat mitra (Mütze) coccinea, ora reducta aurea.

CAPUT VI.

Atefinsi s. Estenses. Duces Ferraria & Mutina.

SUMMARIA.

Atefinsus à successione Ferrariensis ex-
clusus.

1. <i>Domus Atefinsa s. Estensis.</i>	4. <i>Ecclesie Romana nota.</i>
2. <i>Ducis Mutinensis scutum & galea.</i>	5. <i>Aquila imperialis. Lilia Franca.</i>
3. <i>Familia ramus alter, ex quo Duces Brunsvici, alter Italicus, ex quo Ferrarienses. Cæsar</i>	6. <i>Tuulus. Munita & Regnum.</i>
	7. <i>Carporum principatus.</i>

§. I.

Illusterrimo splendore à pluribus seculis *Estensis s. Atefinsa* domus nulli facile Itali carum cedit, plurimas vero post se relinquit, sed ex plurimis possessionibus non alias quam ducatus *Mutina* atque *Regii*, & *Carporum* principatum retinuit.

§. II. *Mutinensis* Ducis, qui nunc familie princeps, ille clypeus est, quem *Ducis Mutinensis scutum & galea.* Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 301. *Cæsari Estensi* tribuit. Scilicet in longum tripartitus: ita ut palus primus imperii symbolo, *aquila nigra bicincta in solo aureo*, exaretur: sustentata *Francica tessera*, margine auro & minio denticulato ambita: quæ etiam sunt symbola tertii palii, sed ordine contrario: Medius palus *coccineus geminas claves dextra antream sinistra argenteam, in decussim trajectas, surrita Romani Pontificis tiara auro & gemmis instructa, coronatas refert.* Omnibus vero his imponitur scutulum *caeruleum, cum aquila argentea, corona, rostro & cruribus aureis.* Cassis coronata sustinet *aquilam argenteam* mediis scutuli typum: Lacinie autem dependent ex argento & cyano.

§. III. Ex his, quæ mediis scutuli est, aquila ipsam *Estensem s. Atefinsam* domum designat. De cujus origine varias sententias alibi retuli in Syll. geneal. p. 447. seq. Neque hic universa repeto. Illud dixisse sufficiat, quod *Azo Atefinsus* secutus in Germaniam Conradum II. & Henricum III. Augustos, *Cunigundam Guelforum* primorum, quietiam Bavarie ducatum tenere, heredem, post illam aliam *Cunigundam* Conradi II. Imperatoris filiam conjuges meruit. Ejus filii duo fuere: natus major *Welfus s. Guelfus* ex materna successione comes *Altorfi*, & dein Henrici IV. beneficio dux *Bavariae* fuit, impetrata etiam potestate, ducatum ad posteros transmittendi: Hi præter *Bavariam*, etiam *Saxoniam* nacti sunt, sed utraque demum Henrici Leonis infortunio excidere. Restant vero amplissimi adhuc ducatus *Brunsvicensis & Luneburgicus*, qui nunc quoque ab illis feliciter reguntur, qui à *Guelfo* illo descendunt. Alter *Azonis* filius patri *ἰμῶννα* reliquam in Italia stirpem propagavit: in cujus potestate diversis temporibus major Italiae circa Padum pars fuit, *Genoa, Mediolanum, Ancona, Verona, Mantua*, & alia. Præcipue tamen *Ferraria* diu eorum ut Marchionum regimine gavisa est. Demum *Borsus & Hercules Ducum* titulo & axiomate aucti sunt: quibus successere hujus filius, nepos, pronepos *Alfonfus I. Hercules II. Alfonso II.* De hujus, quæ 1597. contigit, morte ex *Thuan. L. 119. p. 479.* audiamus: *Omnium gravissima mors fuit Alfonso II. Ferrariae Ducis, Hercules II. & Renata Ludovico XII. & Anna Britanna prognata filii, in quo illustrissima Atefinsorum principum tota Italia gens defecit, aut defecisse Roma credit a eist. Quippe Cæsar filius Alfonso alterius, qui Alfonso I. ex contubernio vilis fami-* *Cæsar Atefinsus à successione Ferrariensis exclusus.*

fœmina (hæc Laura Eustochia aliquibus exprimitur) *natus erat, & Julia Roborea Guidi Vbaldi Vrbinate Ducis filia tanta successione incapax Pontificis & sacri Cardinalium collegii iudicio semper habitus fuit. Et cum ea de re Alfonso Dux sæpius cum Sixto V. & Clemente VIII. egisset, & grandi se pecunia omnique alia ratione principatus beneficiarii, quod tandem in sua familia fuerat, successione in Cæsarem agnatum S. sedis concessione transferri peteret, frustra fuerat, cum constitutionem Pii V. à Pontificibus successoribus solenni iurejurando statim in primis inaugurationis solennibus confirmari solitam obstare dicerent. Cum nihil impetrare posset, de Regio Lepidi, Mutina, Carporum opido aliisque ad imperialem jurisdictionem spectantibus ditionibus à Maximiliano & Rodolfo Cæsaribus factam gratiam in Cæsarem Atestinum contulcrat, (conf. eund. Thuan. L. 109. p. 1414.) ac insuper eum omnium aliorum bonorum mobilium, antiquissimo in Italia principatu congestorum, uniuersalem heredem testamento scripserat, ea spe & consilio, ut his opibus subnixus injuriosè denegatum beneficium vi ac potentia tueretur, & aliquando temporis occasione ueretur. Inde refertur: quomodo Cæsar ab initio, Alfonso ut succederet, extrema tentare sit visus, missis etiam legatis ad orbis principes Christianos, quibus *Ferrariensium Ducis* titulos & insignia sibi sumebat: misso etiam Romam Ziliolo comite, qui cum Pontifice ageret; cum hic nequidem ut audiretur obtinuisset, & Cæsar cum suis, diris Ecclesiasticis devoveretur, copiis etiam aduersus eum missis, ab amicis monitus cum Pontifice transegit. Conditiones apud eundem Thuanum legere est pag. 480. In quibus hæc etiam fuit: ut Romæ eandem ordinis prærogatiuam, quam Alfonso Dux olim habuit, post hæc etiam habeat: nec non ut sedes Pontificia ejus patrocinium & omnes ditiones ipsius Imperiales contra quemlibet defendat. Ex eorum pote in eodem statu res familiæ mansere. Cæterum aquilam hæc *Atestinam* felicitatis sinceræ & durabilis symbolum interpretatur *Campante dell' armi* c. 9. p. 14. Olim vero Atestinæ familiæ insignia gentilitia fuisse *ternas argenteas & rubeas fascias cum leone super incumbente*, tradit Theod. Hæping. de Jur. insign. cap. 6. P. 3. §. 3. p. 325.*

Ecclesie
Romanae
nota.

§. IV. Palus medius *Ecclesie Romanae* notam refert, cujus Ferrarienses Duces etiam vasalli, officarii & vicarii fuerunt. Unde reliqui Atestini sola hæc tessera excepta reliquas omnes gestare soliti, ut videre est exemplo Marchionis *Atestini f. Estensis*, ap. Chifflet. n. 332.

Aquila
imperialis.
Lilia Fran-
cica.

§. V. *Aquilam* Imperialem gratiæ donum esse, vix dubium fuerit. Rationem etiam aliqui allegant certarum affinitatum: in primis quia Bonifacius ex hac gente circa 1050. in conjugio habuerit Beatricem sororem Imperatoris Henrici, vel potius Conradii. *Lisia* vero à Carolo VII. R. Franciæ 1432. Nicolao Atestino Ferrariæ Marchioni concessa esse, autor est *Tilius* apud *Hæping. de jur. insign. c. 8. §. 1. m. 3. n. 55. & Labourcur. orig. n. 31.*

Titulus
Mutinae &
Regium.

§. VI. Titulus est: *Dux Mutinae f. Modenae & Regii, princeps Carporum. Mutinam* quod concernit, jam sub Rudolpho I. Imperatore ejus dominatum sibi vindicavit 1288. Obizo Atestinus Raimundi Ferrariensis filius. Inde Franciscum Picum Mirandulanum Henricus VII. Mutinæ constituit vicarium, ut tamen sibi integrum jus civitatis Imperator servaret. Inde Passarinus Bonacolsius eam invasit: postmodum Manfredus Pius à Johanne R. Bohemiæ vicarius imperii ibi constitutus est: ab hoc Obizoni II. Ferrariæ Marchioni principatus 1336. concessus est; Demum circa 1460. Borsum Atestinum Fridericus III. *Ducem Mutinae & Regii* creavit. Dein Pontifex Julius II. Atestinorum capitalis hostis Mutinam 1510. cepit, & Maximiliano Imp. cessit, qui Leoni X. eandem pignori dedit: Cum vero Clemens VII. à copiis Cæsareanis Romæ obsideretur, Alfonso Ferrariensis, qui jam antea *Regium* occupaverat, Cæsareano autem exercitui, ut recta Romam periret, auctor fuerat, *Mutinam* armis recuperavit, atque ita confirmante possessione per sententiam Carolo V. suæ iterum familiæ asseruit. *Qua* ratione ad Cæsarem agnatum Alfonso II. morte delapsi sint ducatus, imperiali intercedente autoritate, modo diximus.

Carporum
principa-
tius.

§. VII. Carporum principatum quare nati sint Atestini, ex Jovio allegat *Conring. de sinib. Imp. Germ. c. 23. p. 524.* (qui etiam de eo videndus, quod omnes hæc ditiones adhuc ad Imperium spectent.) *Alio quoque ingente Cæsaris beneficio Alfonso cumulate est auctus: nam Carporum opidum, de quo diuturna lite cum Alberto Pio contenderat, ei cessit, legitimaque possessionis jura per amplius Cæsaris codicillis est consecutus, quoniam*

quoniam Albertus Gallicis addictus partibus, proptereaque majestatis reus factus, de jure totius sepe decidisset. Ex hac benignitate 100000. aureorum nummum honorarii muneris nomine ab Alfonso persoluta sunt, ut in ararium Caesaris pervenirent. Conf. de eodem Thuan. L. 1. p. 64.

CAPUT VII.

Avali March. Vasti & Piscariae s. Piscariae.

ARGUMENTUM

	3. Aquinatium tessera. Summuculi.
	4. Apex.
1. Avalorum origo. In Navarra. In Batica. In Italia.	5. M. Piscariae.
2. Scutum M. Vasti. Avalorum δῆγμα.	6. Princeps Francavilla. Aragonia tessera.
	7. Apex.

§. I.

Avalorum s. Davalorum origo à Guilelmo Avalone, qui sub Sancio Abarca Rege in Navarra sedem fixerit, & ex regia Anglorum domo oriundus fuerit, deduci amat. Inde in Baticam concessere. Inprimis vero gentem illustriorem reddidit *Ruissus Lopezius*, Conestabilis Castiliæ & Comes de Ribadeo; demum infelicitatis exemplum. Ejus ex tertio matrimonio filius *Inicus* meritis in Alfonso Aragonum Regem Neapolis illustris, sedem fortunæ in Italia collocavit *Montisdorisi* comes.

§. II. Ex hac gente quatuor equites aurei velleris recenter *Chifflet*. n. 184. 226. 277. 306. Primus *Alfonsus Davalus M. Vasti* s. *du Guasto* clypeo usus est quadripartito. In 1. & 4. area cærulea gestabat aureum castellum, margine circumducto tessellis coccineis & argenteis composito. Quod gentile δῆγμα fuit.

§. III. Secundum & tertium quadrantem iterum in quadras distinxit, quarum 1. & 4. senis ex auro & coccino tanis obliquis dextris exarabatur: 2. & 3. auro & minio transverse bipertita leone minio & auro pariter bipertito toti supercurrente ornabatur. Quorum illud *Aquinatum*, hoc gentis *Summucula* symbolum fuit. Nam *Inicus* *Montisdorisi* comes *Antonellam* filiam *Bernardi Casparis* de Aquino M. de Piscaria duxerat: ex cujus majoribus aliquam *Summuculam* fuisse existimo.

§. IV. Apex assignatur galeæ fascia tortili tectæ impositi culmi frumentarii septeni spicari aurei. Lacinix sunt coccinæ & aureæ.

§. V. Eodem plane modo usus est insignibus *Franciscus Fernandus M. Piscaria* & *Vasti*, nisi quod auream spicaram facem pro apice substituit. Nec aliter *Alfonsus Felix M. Vasti & Piscariae*, nisi quod galeam auro coronavit.

§. VI. *Inicus Avalus de Aquino M. Piscariae & Vasti princeps Francavilla* non minus quadripartito usus est scuto: & quidem primo quadranti Avalosiam tesseram, 2. Francavillæ, 3. gentis Aquinæ & Summuculæ notas inscripsit. Quarto vero ritibus lineis distincto δῆγμα Aragonicum, Hungaricum, Neapolitanum & Hierosolymitanum inseruit. Quod à *Maria Aragonia* *Ferdinandi Aragonii D. Montalti* (qui patrem *Alfonsum II.* regem Neapolitanum habuit) filia derivandum est.

§. VII. Galeæ coronatæ hic impositi culmos frumentarios spicatos septem aureos, cum transverso volumine chartaceo: FINIUNT PARITER RENOVANTQUE LABORES. Lacinix dextræ ex auro & minio, sinistræ ex argento & cyano.

CAPUT VIII.

Aumontii Dux.

ARGUMENTUM.

1. Gens Aumontia.	4. Chabot. Luxenbourg. Baux.
2. Scutum. Aumont.	5. Malle.
3. Villequier.	6. Rochebaron.
	7. Tumbus.

§. I.

Aumontia familia illustrem locum in nobilitate *Vellocassium* s. *Vexini Francici* à non uno seculo obtinet. Deduci vidi à *Joanne Domino Aumontii*, qui 1240. Abbatia *Gens Aumontia* de Bef-

de Bessons plura donavit. Ejus filius *Ioannam Droensem* ex regia familia uxorem habuit. Horum nepos *Petrus* Joanni & Carolo V. à cubiculis servit, & hujus iterum filius *Petrus cogn. Hucinus* Caroli VI. primus cubicularius fuit, ac *auriflammam* gestavit. Hujus nepos *Iacobus* Philippo D. Burgundiae à cubiculo servivit, pater *FridERICI & IOANNIS*. Ille filiarum tantum ex Francisca de Ferrieres Dn. de Thury pater, per Annam Claudii Montmorencii conjugem *Aumont*, Meru, Thury, Creveceaur ad *Montmorencios* transmisit. *Ioannes B. d'Esfrabonne, Chappes, Couches* Regi in conservanda Burgundia fidelis & ejus gubernator fuit. Nepos ejus *Ioannes Marefcallus* Franciæ de regno bene meritus est. Hujus iterum nepos *Antoanius Marefcallus, Dux & Par* Franciæ 1665. creatus est, atque ita novum domui intulit axioma: mortuus 1669.

Scutum. §. II. Ducis scutum quadrifidum est. Prima quadra *argentea rubentem canthe-*
Aumont. *rium adjectis 7. merulis apodibus*, quarum quatuor superiorem, tres inferiorem aream occupant, continet, designandæ ipsi genti.

Villequier. §. III. Secunda quadra *rubea cruceum liliatam auream* continet, adjectis 12. (Sammarth. dicit 14.) *plumbidibus ejusdemmetalli*, quæ angulis inscribuntur. Tessera hæc designat familiam de *Villequier*. Ducis enim mater *Carola* filia Domini de Villequier & heres fuit.

Chabot. §. IV. Tertius laterculus iterum quadrifidus, in 1. & 4. *areolis aureis ternos capis o-*
Luren- *nes rubeos*, in secunda *argentea leonem rubeum, cauda nodata & bis in decussim trajectus*,
bourg- *in tertia rubea stellam 16. radiorum argenteam* exhibet. Capitones *Cabotiam*, leo *Lux-*
Baux. *enburghiam*, stella *Balziam* f. *Banciam* (Baux) familias notant. Hæc verò assumptæ sunt tessere propter *Antoniam Cabotiam* Philippi admiralis Franciæ filiam: Cujus mater *Magdalena Theobaldi Luxenburghi* Dn. de Fiennes filia, Theobaldi mater *Margareta Balzia* f. Francisci Andriani, ipsa *Antonia* autem Joannis Aumontii uxor fuit.

Maille. §. V. Quartam Sammarthanus & autor Status Franc. 1676. *fasciis undosis ternis ar-*
genteis & rubeis pingunt, notandæ familiæ *Rupichovartie* (*Rochechouart*) sed quæ huic cum Aumontia affinitas sit, non video. Unde aliis fidem adhibere malim, qui familiam *Maille* notari existimant. Huic enim scutum *aureum tribus undosis fasciis rubeis* exaratum tribuitur. Fuit autem Joanni Aumontio uxor, alterius Joannis Marefcalli avia, *Francisca de Maille* Dn. de Chasteauroux.

Roche- §. VI. Quod toti incumbit scutulum *rubes, capite ornatum ex duplici vel triplici*
baron. *ductu tessellarum argentearum & carulearum*, designandæ familiæ *Rochebaron* in Burgundia. Causa ex eo, quia *Franciscus de Rochebaron* C. de Berze *Antonium Marefcallum* & primum postea ducem, cujus amitam uxorem habebat, heredem instituit, cum conditione nominis ac insignium.

Titulus. §. VII. Titulus (quod atinet Dominia) ille mihi notatus est: *Ludovicus Maria d' Aumont de Rochebaron, Dux d' Aumont, Par Franciæ, M. de Villequier, d' Isles & de Nollay, Com. de Berzé, Bar. de Chappes, de Rochet allé, Joncy, Esfrabonne, Molinot, Dn. de Fayeulle, Lis, la Motte, la Forest-Grilly & la Tour Brillebaud*. Rationem omnium reddere, meum non est: præter ea tamen, quæ ex superioribus colligi possunt, observandum, dynastiam de *Chappes*, *Petro Aumontio* cogn. *Hutino* allatam à conjugē *Ioanna de Mello*. Ejus nepoti Joanni *Catharina* dominium *Esfrabonne* attulit.

CAPUT IX.

Domus Austriaca, Imperator, Archiduces.

ARGUMENTUM.

1. Domus Austriaca duorum, Germanicus & Burgundicus.	16. Altera areola Hungarica.
2. Imperatoris insignia.	17. Pontificis præsentio in Hungariam.
3. Aquila. Romanis militare signum.	18. Vetera Hungarorum divisa.
4. A Persis. 5. Figura. 6. Duplicata.	19. Bohemica areola. Bohemorum vetus tessera.
7. Unde ea?	20. Leo Bohemicus caudâ bifurca.
8. An à Constantino & divisione Imperii?	21. Regum successio. Jus Austriacorum.
9. An ab exercitibus consularibus duarum legionum?	22. Bohemica provincia. Moravia.
10. Quando caperit usum? 11. Color agnita.	23. Silesia.
12. Rationes & hieroglyphica significationes.	24. Ejus tessera.
13. Aquila Regis Romani.	25. Lusaria utraque.
14. Parmula circumfusa. Hungarica fasciæ.	26. Ejus insignia. 27. Dalmatia.
15. Hungaria regnum & reges vari.	28. Apex.
	29. Croatia.
	30. Sclavonia.

31. Austria.	59. Wirtembergia.
32. Fascia origo.	60. Burgovia.
33. Veteres Austria tessera.	61. Habsburgum.
34. Burgundia.	62. Duplex. Comes principali dignitate.
35. Styria.	63. Alsatia tessera.
36. Ejus veteres Domini.	64. Ejus Domini. Venit ad Austriacos. Nunc ad Gallos.
37. Ad Austriacam familiam.	65. Kyburgum.
38. Familia ex Styriis Marchionibus.	66. Pfretenensis s. Ferretensis Comitatus.
39. Carniola.	67. Goritia.
40. Tirolis.	68. Carinthia.
41. Ejus ex Austria Domini.	69. Vinidorum Marchia.
42. Scutulum pectorale.	70. Portus Naonis.
43. Dispositio scutorum.	71. Comitatus Cilejensis.
44. Rudolphi II. Imp.	72. Superior Austria s. principatus supra Anasum.
45. 46. Alia.	73. Pileus archiducalis.
47. Matthea Imp.	74. Apex Austriorum.
48. Ferdinandi II. Imp.	75. Lacina.
49. Ferdinandi III. Imp.	76. Telamones.
50. Leopoldi Imp.	77. Titulus.
51. Alia dispositio Archiducalis.	78. Veterum scuta. Alberti I. Henrici. Baden Com. Leopoldi. Alberti II. Rudolphi. Lenzburg. Hohenberg. Rapperschwyll. Rinsfelden. Leopoldi III.
52. Maximiliani M. Ord. Tenton.	79. Ernesti & Alberti. Alberti III. IV. V. Ladisla. Friderici IV. Alberti.
53. Alia apud Sigmacherum.	80. Andrea Cardin. Nelleburg. Veldkirch.
54. Ferdinandi Archid.	
55. Caroli Archid. Ernesti Archid.	
56. Leopoldi, & Ferdinandi Caroli Archiducum.	
57. Arcolarum ratio.	
58. Suevia.	

§. I.

Augusta Austriaca domus, uti nunc habet, in duabus consistit lineis, quarum altera Germanicam, Burgundicam vel Hispanicam alteram appellare solent. Communis pater utriusque fuit Philippus Austriacus Hispaniarum rex, genitis Carolo V. & Ferdinando, quorum uterque dein Imperiale diadema gessit. Porro inter hos 1521. illa divisio facta est, ut Germanicæ ditiones penes Ferdinandum essent, Burgundicæ & Hispanicæ in Caroli potestate manerent. Uterque vero in posteroribus transiit in successione. Et quidem hoc tempore non nisi duobus modis, utraque linea uno constat: Germanicæ omni spe in Augusto nostro Leopoldo, Hispanicæ in potentissimo Hispaniarum Rege Carolo adhuc quiescente. Unde jam insignia utriusque iustanda sunt, ut tamen, ne nimium extrescat caput, Hispanica in suum locum & peculiare caput servemus.

§. II. Quod Imperatoris ergo concernit insignia: (de quibus an dominii an dignitatis sint, conf. Menestr. L'art du blas justif. c. 13. p. 326.) illa extant Wapenb. i. p. i. Et comprehendunt aquilam nigram bicipitem in solo aureo, cujus rostrum & crura coccæ tinguntur, quem etiam Chiffletus coronæ colorem facit. Imponitur vero corona Imperialis, quæ uti P. I. c. 6. vidimus, ab aliorum omnium magnatum corona differt. Et quidem Gallicæ diademe quam couronne, dicere malunt.

§. III. De Aquila hac Imperiali communiter agunt scriptores juris publici, qui Aquila consulendi erunt: Nec non qui prolixè admodum argumentum hoc exsequitur, sed cum judicio legendus Theod. Hæping. de Jur. insign. c. 6. p. 2. tota. Nos paucioribus contenti erimus. Et quidem inter signa militaria Romanorum olim etiam aquilas fuisse, notius est, quam ut probatione egeat: cum vero quinque consularia signa fuerint, præter aquilas, lupus, Minotaurus, equus, aper, hæc demum illis Mario autore cessent, ut P. I. c. 2. §. 20. docuimus. Inde aquilarum nomine signa ipsa militaria sæpe intellecta, & aquiliferi, qui ea gestabant. Ab his signis militaribus præcorum Romanorum, quis dubitet occasionem datam aquilæ, quæ nunc etiam Imperii nota? Nimis enim longe accessunt, qui in signe hoc delirium esse putant ex Deut. 28. 49. Cum plus quam certo constet, hoc insigne ab eis adsumtum esse, qui sacras literas profusus ignorabant: ut Excell. Bæcler. Notit. hist. Rom. 4. 1. p. 65. & quidem à Persis ad Romanos transiisse. Sicut ostendit etiam Brissonius de Regio Persarum Principatu. Interim non improbantur figura & explanationes emblematicæ, ex S. literis ad aquilam imperialem postea translata. Itæ Fridericus III. Imp. in sigillo suo majori emblematico aquilam imperatoriam hac inscriptione decoravit:

Aquila Ezechielis sponſa miſſa eſt de cœlis; Volat ipſa ſine meta, quò nec Vates nec Propheeta evolavit altius.

§. iv. Cum vero à Romanis veteribus aſcitam avem dicimus, non negamus etiam apud alias gentes uſum vetuſtiorum. De Trojanis quæ ferunt dubia ſunt. De Perſis Luſulentus autor eſt *Xenophon*, qui *Kyropaid.* c. 7. de Cyro: *Erat ei ſignum aquila aurea, in haſta longa extenſa.* Addit: *ac nunc quoque ipſum hoc in ſigne Perſarum regi manet.* Conf. cund. 1. *à à à à à.* & Curt. 3, 3, 16. A Perſis ad Romanos mos ille aquilas geſtandi tranſire potuit: quod hinc inde notant autores, nec diſſitetur Lipſius, qui alias Romanos inventores ſtatuit.

Figura. §. v. Sivero quales olim repræſentabantur in ſignis militaribus aquilæ (vid. *Lipſ. de milit. Rom. & ſupra P. 1. c. 2.*) cum ea ſigura conferas, qua hodie pinguntur, pene aliam dixeris eſſe avem. Sed non eſt inſolens, in clypeis nonnunquam ab ea ſigura, quæ alias conſerta, abire geſtamina. Explicatam (*employée*) nuncupari eo ſitu, quo nunc ſolemus. eam pingere, aquilam P. 1. cap. 5. diximus. Sed de eo non tot dubia vel diſputationes, quam quod *duplicata* pingitur.

Duplicata. §. vi. Aliqui duas incorporatas aquilas eſſe opinantur. Ita *Lipſ. anal. ad milit. Rom. p. 278.* quem alii ſequuntur, qui monſtroſum exiſtimant, uni corpori duo imponi capita. Sed cum non inſolens ſit in ſcutis ea videre, quæ natura nunquam produxit, vel aliter producere ſolet: neſcio cur moroſi eſſemus in aquila *διεφάλω*: quam ſententiam etiam confirmatam video authentica *ἔχειν*. Cum ut apud *Limn. Jur. publ. 1, 14, 6.* ex Imp. *Ferdinandi I.* conſtitutione monetana anni 1559. lego, appelletur: *Unſer und deß Reichs Künſerlicher Adler nur zweyen kopffen.*

Undecim. §. vii. Rationem duorum capitum quod concernit: neſcio an refutati mereatur opinio *Nordermanni*, quam *Limn. 1. c. n. 16.* ſibi aliquandiu placuiſſe fatetur, ſed ibidem refellit: cum iſti viſum eſt, denotari duas legionum Romanarum, quas Auguſto imperator deleverunt Arminio duce Cheriſci, aquilas: nam hiſ potitos eſſe Germanos, tertix legionis aquila à ſignifero in paludes demerſa. Cui ejuſdem farinx fabellam addece poſſumus, quæ Julio Cæſari aquilam adſcribit bicipitem: eo quod aquila aliquando inter copias armatorum in caput Cæſaris reſidens, duos corvos hinc atque hinc illi moleſtiam inferentes morte affecit. (quas ineptias Chañſanxi rejicit *H. Spelman. aſpilog. p. 35. 36.*) Sed in hiſ examinandis vel tempus conſumendum eſſe, nemo exiſtimabit, qui, inſignium qualis nunc eſt uſus, priſcis illis Romanorum temporibus ſignotum fuiſſe meminerit: de quo argumento P. 1. c. 2. actum eſt.

An à Conſtantino & diſſione imperii. §. viii. Plures ad *diſſiſionem imperii* reſpiciunt, & quidem veleam, qua *Conſtantino M.* ſede Byzantina translata in duas partes Imperium diſſiſſe viſus eſt, *Orientaliſem & Occidentalem*, quæ non raro à duobus Auguſtis deinceps rectæ ſunt, vel qua *Cæſarolus M.* cum Nicephoro Conſtantinopolitano tranſegiffe dicitur: quæ tamen non tam de alio jure quam ſinibus utriuſque imperii tranſactio cenſeri poteſt. (Conf. celeberr. *Bæcleri Caſ. Germ. in Carolo M. pag. 31.*) Uti vero Carolo M. originem aquilæ bicipitis aſcribendam, nihil mihi etiam probabile facit: Ita de *Conſtantino* diſſiſione minus pugnarem. Aſt in hoc argumento, ut idem *Bæcl. Notil. S. R. Imp. 4, 1, p. 65.* ſolicite diſtinguit, obſervandum eſt, non idem quæriti, quando quæritur: Utrum à Conſtantino Magno conſuetudo proteſta ſit? vel an poſterio factum ejus reſpicientes induxerint hanc conſuetudinem? Primam enim quæſtionem negare vix dubito, illis non ægrè aſſenſurus, qui alteram affirmaverint. Imo illa diſtinctione facile expedirent credo, cum quicquid pro eo ut Conſtantino origo adſeratur aſſertur, non aliud quam quod modo conceſſimus evincat: viciliſim quibus illa impugnatur rationes, dumtaxat probent, ejus tempore nondum fuiſſe in uſu. Huc retuleris, quod aliqui ala dextra orientalem, ſiniſtra occidentalem Imperii partem protegi perhibuerit. *Sub hoc emblemate A-lienora (mater Regis Richardi I.) aquila dicta eſt, quoniam duas alas expandit ſuper duo regna* Uti Radulph. de Niceto autor coætaneus. cit. *Spelman aſpilog. p. 125.*

§. ix. *Philibert Campanil. c. 1. p. 4.* cum alias etiam enumeraret (nempe 1. quod poſt diſſiſionem imperii Imperatores, Orientalis & Occidentalis, ſingulas geſtarent aquilas, alter capite in ſiniftram, alter in dextram verſo, donec cum Græci hæreticos cauſa in tyrannos degeneraſſent, Occidentales ſua alterum caput adjicerent. 2. quod in diſſiſione ita placuerit, ut teſtatum facerent, adminiſtratione in duos diſſiſa unam eſſe voluntatem,) illi ſententiæ ſubſcribit: Romanis in uſu fuiſſe, ut exercitus conſulares non niſi binis legioni-

gionibus constarent, unde dux aquilæ perfecto exercitui debita: itaque Imperatoribus placuisse, quo exercituum suorum perfectionem testarentur, ut unis insignibus duas exprimerent aquilas, tandem has testandæ unioni & concordie, in qua robur bellicum, in unum contraxisse corpus, duobus tamen capitibus perfectionis notæ retentis: quo illa Plinii refert, qui dicit: *Non fere legionis unquam hybernasse castra, ubi aquilarum non sit jugum.* Nec non in columnis Antonini & Trajani Romæ extantæ imaginē aquilæ bicipitis. Certe ad Constantini ævum aut propinquiora ei secula vix quisquam ascenderit, qui originem ex non dubiis monumentis indagare voluerit. Ita Spelmann. alpilog. p. 36. *Hoc quidem gestaminis Theodosio juniori prioribusque Imperatoribus ignotum fuisse non est dubium, cum in universis utriusque imperii gestationibus nec aquila biceps cernatur, sed ne nigra. Bicipitium enim omnes referunt ad imperii divisionem significandam. Quam tamen à novissimis seculis commentum esse, plane evincit Friderici II. Imperatoris Chypri, inter aliorum illius ætatis principum in Ecclesia celebri Westmonasteriensis murali lapide etiam tum, incisus, & aquila quidem simplici non bicipite. Lipsius vero annotasse se ait (privatæ columna Antonini) duplicem aquilam concorpoream, sicut in Imperii insignibus hodie solet, cum nec adhuc duplex imperium esset. Indicari autem hac autumat, è legione gemella fuisse, quoniam duæ velut aquilæ in unam sic mixtæ—aquilinis capitibus coronam videas imminet enim. Quæ cum donatica sit, aperte ostendit privatæ hanc fuisse, non imperii. Eiusmodi enim corona militibus dabatur ab Imperatore, non è contra. Alibi tamen p. 178. videtur conjecturam non omnino improbare. Bicipitem fecere, cum jam divisum esset imperium, ut hoc illud demonstraret. An ex hoc colligemus, ultima operis uti editum extat parti ipsum autorem non ultimam adhibuisse manum?*

§. x. Uti vero diu post Constantinum aquilæ bicipitis usum notando Imperio cepisse, sed respectum ad divisionem imperii habitum, vix dubito, ita quò Imperator ille cæperit, difficile fuerit nominare. Ego certe definire non auiam. Interim nec audiri merentur, qui apud *Limn. Jur. publ. Tom. IV. Add. ad 6, 6. p. 96. Carolus V.* adscribunt originem. Nam ante eum sigilla & numismata non desunt, in quibus aquila biceps: & avo Maximiliano jam aliqui persuadere conabantur, ut monitum hoc aboleret. Unde quivis videt, hoc tempore jam fuisse figuram hanc in usu. Nec melioris est commatis pro firmamento ejus callata ratio, ascitum ideo alterum caput, quia *Carolus V. Rex Hispaniæ* fuerit, adeoque, cum hujus regni nomine aquilam gestaret & alteram ob imperium, duas has conjunxerit. Nam non aliter quam per somnium visa fuerit aquila in Hispanico regno scuto ipsius regni nota; Nam de Sicilia symbolo, non nego. Vide infra. Quod *Sigismundum* concernit, cui *Marianus Socinius* apud *Limn. l. c.* originem ascribit: illi viderint, quibus vetera sigilla frequentius inspicere licet, quam diu ante eum bicipitis aquilæ usus in istis appareat. Ratio vero, ex qua assumisse ille dicitur, latis ex *Molineo* ibidem refellitur. Certe ante *Henricum III.* vix inveneris exemplum bicipitis, sæpe vero post hunc unum apparet caput. Hispani memorant in provincia Chili opidum esse, quod Imperiale ab hac causa nominant, quoniam in plerisque domibus & portis reppererunt aquilas bicipites, formatas ut hodie videmus in Imperii signis.

§. xi. De colore etiam aquilæ aliqua observanda. *Auream* initio fuisse gestatam & quidem in clypeo rubeo, fecialium plerorumque videtur esse traditio, sed quo idoneo veteri teste probetur, non video. Perhibent autem, *Ostomem M.* Imperatoris ex Saxonibus aurum in *nigrum colorem* hostibus tremendum commutasse. *M. Gilbert. de Varen. R. d' arm. P. 1. p. 52. & P. 2. p. 232.* Ubi tamen à *Carolo M.* clypei colorem cæruleum sumtum asserit. Sed quid de colore vetustioris temporis multis controverset, cum ne quidem constet, tunc aquilam in usu fuisse.

§. xii. Quod tandem concernit varias rationes, ob quas aquila assumta sit, vel allusiones etiam allegoricas: in illis adducendis non ero copiosus. Aliqua tamen omnino notari, non inconveniens existimo. Et quidem aquila gentilibus eò majori in pretio, quia *Jovis* habita ales, unde apud *Iustin. 16, 5, 9.* *Clarchus* tyrannus Heraclienfis sibi per publicum cuncti auream aquilam velut argumentum generis præferri iussit, *Jovis* enim ejus conspectus felix auspicium habitum. Vid. iterum *Iustin. 20, 37, 23, 4, 10. Sueton. in vit. Tiber. c. 14. Claud. c. 7. Galb. c. 4. Vitell. c. 9. Domit. c. 6. Liv. 1, 34.* Imo inter Christianos etiam non defuere, qui aquilæ conspectum felicitatis esse existimarent, quod à superstitione quantum abut, alii judicent. *Thuan. L. 4. p. 182.* memorat obser-

Quando
cæperit
usus?

Color
aquilæ.

Rationes
& hiero-
glyphicæ
significa-
tiones.

observatum, antequam ad Mulbergam Joannes Fridericus Saxo Elector à Carolo V. vinceretur & caperetur, aquilam unius horæ spatio Cæsareorum exercitum in gyrum volitando lustrasse. Et *Lorin. comm. ad Deut. 28, 49.* perhibet: ad aliquot dies conclavis, in quo Paulus V. creatus est Pontifex, prope molem Adriani infedisse draconi marmoreo, quod est insigne Gregorii XIII. aquilam. Inprimis notabile est apud *Iustin. 12, 16, 5.* quod refertur, ea die qua natus est Alexander M. duas aquilas tota die præpetes supra culmen domus patris ejus sedisse, omen duplicis Imperii, Europæ Asiæque præferentes. (conf. *ibid. Freinshem.*) Inde solenne fere avis illa imperii fuit signum, tanquam quæ ipsa aliquem inter volucres haberet principatum (conf. diligentissimum *G. Joh. Voss. 3. Theol. Gen. 2, 76. p. 1139. & Sam. Bochart. Hierozo. P. 2. L. 2. c. 1. p. 161. seq.*) Tanto minus mirum est, & Persis hoc symbolum placuisse, & à quibus hi mutuari potuerunt Romanis. Ubi vero semel non locum tantum inter signa militaria apud hos invenit, sed reliquis etiam præripuit, ac solum servatum est, accessit tanto major dignitas, quæ nostris etiam, qui in Germania Romanorum imperium gesserunt, movere potuit, ut in hoc quoque memoria antiquitatis ferverent. De hieroglyphicis vel allegoricis significationibus aliquid diximus *P. 1. c. 5. s. 3. m. 1. n. 4.* confer *ibid. n. 3.* Nec plura hic addam. Nisi quod ipsis Augustis significationes ejusmodi non displicuisse arguitur illo Imperatoris *Stigismundat* apud *M. Goldast. T. 2. Reichsſagung. p. 140.* Der Adler ist in einem gulden selde/ bezeichnend Gott den Herren/ deß Sonne klar scheinet/ und der macht ruhe/ und von dem alle frucht entspringet. Der Adler bezeichneth uns die hohe Adelschafft/ die wir so gar vom himmel darein verzeichnen/ verkündigung auff dem erdreich der nacht/ als es schwarz ist/ da uns Johannes der Evangelist/ so christlich in deß Adlers weise ermabnet: das Gold aber bedeutet Göttliche klarheit/ deß ewigen glanzes. *ic.* His vero, si qui minus ad palatum videbuntur, sicæ seculo venia: tunc & illis apud *Nicol. Upton. de milit. offic. L. 3. p. 106.* *Cur solum sit aureum?* cum tamen ipse argentum auro præferre soleat. *Nempe quia aurum sit metallum mitissimum & nobilissimum, & quia non decet imperatorem, in factis suis esse ferocem. Cur aquila sissa & explanata?* quia imperator non esset in suis factis saltem judicialibus magis declinans ad unam partem, quam ad aliam, sed indifferens ad utramque partem. *Cur nigra?* Niger color in aquila signat ferocitatem, pro eo quod imperator non esset nimis mitis aut vecors. Et *L. 4. p. 173.* *Imperator quia est dominus omnium portat aquilam, quæ quoque domina est omnium avium.* Eadem fere habet, nisi idem plane autor est *Iob. de Bado auro. c. 9.*

Aquila Regis Romani.

§. xiii. Hæc Imperatoris pingitur aquila: qua vero Reges Romani uti solent, simplex est, nigra, lingua, rostro & cruribus coccineis, circulo in capite ejusdem coloris: apud *Ioh. Jac. Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 48.* Nec dissentit *Limn. Jur. Publ. 1, 14, 29.* & concludit, fortasse inde esse, cum Imperator non tantum unum sed duplex Imperii repræsentet caput, scilicet Imperatoris & junctim Regis Romanorum, Rex Romanorum unicum tantum, puta Regis, quod Imperatoris aquila duobus capitibus exornata conspicitur.

Parma circumscripta.

§. xiv. Aquilæ Imperiali videmus in orbem adjectas esse parmas, indices regnorum & provinciarum, quas hæreditario titulo possidet. Ex illis ad dextram prima quæ est, argento & minio octonis ductibus fasciatur. Ajunt rubeis his tæniis terram mineralibus fertilem, argenteis vero quatuor Hungariæ flumina notari Danubiam, Savum, Dravum & Tibiscum s. Teissam. Loco cujus vitiosè *Varenn. R. d' arm. p. 291.* scribit *le Niss.* Ex hoc ipso mox intelligitur, Hungariæ regnum isto symbolo notari, quod Polonia & Russia, mediante Montibus Carpatibus, Transsylvania, Bosnia, Styria, Austria & Moravia inclusum est. Ob hanc etiam causam, quod alibi notavimus, *Croji*, ut indicarent gentis suæ ex Hungariæ regibus ortum, clypeo candido tres coccineas inscribunt fascias. Ita etiam *M. Gilb. de Varenn. R. d' arm. P. 1. p. 95.* refert familiam de *Champalais* in Provincia Andium & Turonum gestasse scutum argento & minio fasciatum, ut doceant, descendere se à *Floro Pannoniæ rege*, S. Martini Patre. Qua fide, ipsi viderint.

Hungariæ regnum & reges variè.

§. xv. Hungariæ quod regnum est, Pannoniæ veteris partem nec non Dacia comprehenditur, & varias passum est mutationes ac migrationes invasionisque gentium. Inprimis Hunni Gothis ejectis sedem ibi fixerunt, & Attila duce armis suis majorem Europæ partem vel vastarunt vel terruerunt. Inde cum Germanis permixti, qui Attila mortuo remanserant, Avarum sumere nomen, inde hoc cum Hunnorum conjuncto nomen

Hun-

Hungarorum natum est. Quamvis ergo post Atrilæ mortem Ostrogothi, Gepidæ, & demum Longobardi ditiones has sibi asseruerint, tandem recipere sedes suas oppressi Avaræ, & finitimos etiam vexare ceperunt, inprimis cum seculo octavo confanguineis suis Hunnis iterum ex interiori Scythia evocatis jam aucti essent. Unde ex Atrilæ posteris *Arpadus* regium nomen assumit. Inde à Carolo M. victi & subiecti sunt, sed posteris non desiere molestias facessere, donec ab Arnolfo aperte desicerent. Nec jam libertate contenti in finitima regna & provincias excurrentes gravissimas cladés intulerunt Germaniæ, Galliæ, Italiæ, Orienti. Donec ab Henrico Aucupe prælio ad *Merspurgum* superato, & dein ab Ottone M. omnino viribus fracti discedent, se suis finibus cohibere. *Gaiza* primus gentem barbaram ab effertis moribus ad mansuetiorem cultum perduxit. Sed filius ejus *Stephanus* ad *Christi fidem* se & gentis magnam partem convertit. Inde *Henricus III.* Imperio subiecit hoc regnum, restituro adversus *Ovonem* s. *Abam Petro* rege; atque iterum *Salomone*. Sed quicquid ita imperio juris in illud fuerat, tandem expiravit, cum non tantum *Gaiza Magnus* à Pontifice *Gregorio VII.* s. *Hildebrando* instigatus, jugum excussisset, sed & successores *Henrici* jus partum perfecti vel nollent vel non satis possent: ut post *Fridericum I. Imperatorem*, qui armis illud perfecti constituerat, nequidem aliquid tentatum sit (conf. *Celeb. Conring. de Finib. Imp. Germ. c. 17.*) Porro quæ ex *Atrila* derivatur familia regno diu præfuit, usque ad *Andream*, à matre dictum *Venetum*. Hoc mortuo de regno disceperant *Carolus Martellus*, *Otto* dux *Bavariæ*, & *Wenceslaus* (*Ungaris Ladislaus* dictus.) *Bohemiæ* rex, *Stephani* regis ex filia & sororibus nepotes: quorum quivis habebat parti suæ faventes. Cesserunt demum hic & iste, atque ita regia dignitas penes illum permansit, ex *Andinis Neapolis* regibus editum. Habuit successores filium *Carolum Robertum* s. *Carobertum*, & nepotem *Ludovicum*, qui etiam *Poloniæ* rex fuit, & *Neapolitanum* regnum quoque sibi asseruit. Inde licet non sine turbis regno potitus est *Sigismundus* *Lucenburgius*, maritus *Maria* *Ludovici* filia: post hunc ejus gener *Albertus Austriacus*, qui gravidam reliquit uxorem *Elisabetham*: cum ergo partum non expectantes proceres *Uladislaus* *Poloniæ* regem evocassent, *Elisabetha* vero enixa esset filiolum *Ladislaum*, jam duo reges erant, sed illo ad *Vatnam* cæso hic solus superfuit. Eo in apparatu nuptiarum extincto, suffectus est *Matthias Corvinus Hunniades*, huic successit *Uladislaus Polonus*, & demum ejus filius *Ludovicus* (ante *Die M* nat *Vs.*) *Ludovico* ad *Mohazium* cæso, qui sororem ejus uxorem habebat *Ferdinandus Austriacus*, qui dein *Imperator* fuit, æmulum quidem *Joannem de Zapolia* *Comitem* *Scepulium* & *Transilvaniæ* *Waivodam* expertus est, ab *Hungaris* lectum & *Solymani* auxilio adjutum; sed prævaluit tamen, & licet *Joannis* vidua se, filiolum & *Budam* *Turcis* dedidisset, regnum reliquum retinuit. Post cum adhuc usque diem ex *Austriaca* domo continua successione reges lecti sunt: & qui nunc *Leopoldus Augustus* Imperio præest, *Hungaricum* quoque sceptrum gerit. De jure successionis vel electionis vide controvers. apud *Brachel. l. 2. p. 92. 95. seq.*

§. xvi. Ad sinistram est parmula alia rubea triplici colliculo viridis insistentem ar- Altera
gentem crucem archiepiscopalem sustinens. De hujus crucis forma & antiquitate consu- arcola
li potest *Cl. Franc. Menestr. l'art du blas. justif. c. 9. p. 222.* Cæterum hanc circa 1000. Hungari-
Stephano Hungaria regi dedisse perhibetur Pontifex: ut ob strenuam in Christianismo ca.
promovendo operam (primi enim Christiani *Gaisæ* filius vel nepos, certe success-
sor fuerat) crux illa tanquam apostolatus insigne deferretur ante regem. Vid. *Haping. de jur. inf. cap. 6. P. 3. n. 138. Gilb. Varenz. R. d' arm. P. 2. p. 290.* dicit fuisse hanc formam
sumtam à *Gaisa Stephani* patre, qui *Strigoniensem Ecclesiam* cepit. Sed in colori-
bus etiam variat, nam secum argento, crucem minio tingit. Ex his apparet hoc et-
iam scutulo designari *Hungariam*. Cæterum *Hungariæ* apex est galeæ coronatæ in-
sistens struthiocamelus argenteus.

§. xvii. Huc spectat Pontificis in *Hungariam* prætenso, de cujus fundamentis aliquando hunc in modum commentatus sum.

Pontificis
prætenso
io Hunga-
riam.

Fundamenta allegantur juris Pontificii in Ungariam.

I. *Stephanum regem*, qui primus Christianus fuit, regnum obrulisse beato *Petro* cum omni jure & potestate sua, refert in epist. ad *Geizam regem, Gregorius VII.* apud *Baron.* ad ann. 1000. n. 20. & ad ann. 1074. n. 81.

Ast P. Ranzan. Epit. hist. Hung. indic. 8. p. 226. (sed scriptor suspectus utp. legatus per triennium apud Matthiam regem.) tantum dicit, venisse eum Romam, ut BB. Apostolorum aliorumque SS. martyrum reliquias videret, & *Maximo Pontifici exhiberet reverentiam & obedientiam, qua jure illi erat obnoxius.*

Verum *Couring. de Finb. Imp. Germ.* c. 17. p. 299. demonstrat, falsum esse, quod de Stephani fertur oblatione, licet benedictionem & coronam Roma sibi impertiri pro more ejus sæculi voluerit, atque B. Virgini regnum obtulerit. Ut & ex Bodino 1. de rep. c. 9. addit, Ungaros 1308. legato Pontificio circa hoc argumentum acerrimè obtulisse.

Si quis ex eo, quod Charturius Episc. apud *Surium in vita S. Steph.* dicit, cum à Pontif. ut se ducem regio diademate cohonestaret, ac ita à sede Apostolica regni coronam petiisse, arguere velit: nihil colligitur. Nam illa devotionis argumenta, non subjectionis instrumenta esse debuerunt. Unde nullæ conditiones præscriptæ Stephano, sed missa per legatum corona & crux. In ejus decret. L. 1. c. 3. *honorem Pontificum* (quonominè omnes intelligit Ecclesiasticos) commendat, tanquam qui sint custodes divini generis & speculatores animarum: sine quibus nec constituentur reges nec principentur. Nihil aliud in specie de subjectione aliqua temporalis, qua regnum Romano Episcopo obnoxium esset.

2. Idem *Gregor. d. l.* urget, quod Henricus III. Imp. regnum hoc expugnans à corpore Petri lanceam coronamque transfuderit, & pro gloria triumphi sui illuc regni direxerit insignia, quo principatum dignitatis ejus attingere cognoverit. Ast iterum satis ad hoc responderet *Conr. d. l.* p. 300. pietati, non alii intentioni Henrici hoc tribui posse. Et contrarium ostendit eo, cum ipse regnum subegit.

3. Argumentum, quod idem *Gregor. VII.* deducit ab Ecclesia, universali hæc de Romani Imperii, & Petri universali in regna omnia principatu, generale est, & alibi à nostris patitur & Pontificis profligatum.

4. Addunt ex *Marta de jurisdict.* P. 1. c. 29. n. 49. quod hic videtur in registro Vaticanani de anno 1229. *Lancelotum* regem Hungariæ obedientiam Papæ promississe. Tum quod *Ludovicus II.* ob inobedientiam in legatum Papæ, excommunicatus pro absolutione 1280. in annos singulos 100. marcas argenti pollicitus sit.

Sed nisi in numeris error credatur, ipsa falsitas ex eo elucet, quia 1229. nullus *Lancelotus* sed *Andreas II.* regni clavum tenuit. Sic & 1280. *Ladislaus III.* non *Ludovicus II.* profuit.

An verò respicitur *Ladislaus III.* quem apud P. Ranzan. *epit. hist. Vng. ind.* 6. Pontifex per legatum ob infamem viram & libidinem petentibus primariis regni viris excommunicavit, & *privationis regni judicio* (ita Ranzan.) *condemnavit*? Sed brevi post ipse occisus est à Cumanis 1290. Idem memorat *M. Job. de Thurocz. Chron. Hung.* P. 2. c. 80. sed dicit, legatum nihil in rege proficientem repatriasse. De Ludovico I. præfatus *Thurocz.* P. 3. c. 22. memorat, cum Romæ magno honore exceptum, cum in expeditione Neapolitana adv. Joannam occuparetur, & *auctoritate Domini Papæ absolutum super altare S. Petri 4000. floren. auri offerri fecisse ac presentari.* Hoc vero munus liberale dici potuit.

5. Addi potest, quod factio una Hungarorum adv. *Andream Venetum* à *Bonifacio VIII.* petierit, regem ad se mittendum *Carolus Robertum* adhuc puerum. apud Ranzan. *indic.* 17. & *Thurocz. Chron. Hung.* P. 2. c. 82. 83. 86. Iterum c. 89. Papæ legatus 1309. fulminat diras in regni nobiles Carolo adversus.

¶ 1. Qui Wenceslaum Bohemum ad sceptrum capeffendum adhortabantur, adv. Pontificis potestatem & auxilia suas offerunt operas apud Ranz. *d. l.* Sic & apud *Thurocz.* d. l. c. 86. quidam presbyteri Budenses Pontificem, qui interdicto subjecerat Hungariam, nec non Archiepiscopos & Episcopos regni excommunicarunt: haud dubie, quod se Pontifex rebus regni injuste ingesserit.

¶ 2. Potuit etiam sine aliquo in temporalia regni jure, aliorum religionis Pontificiæ axiomatum vi, Papa in his turbis pro Carolo legitimo rege partes interponere suas. Sed historia actum docet, cum proceres minus attendisse.

Opponi etiam potest his, præter generalia adv. Pontificis potestatem, quod à regno illa à Pontificibus sibi vindicata potestas, nunquam agnita, sed quod à majoribus acceptum supremum jus transfusum sit ad posteros. Nec insolens superioribus etiam sæculis fuit, ut se negotiis ad se non spectantibus Papæ ingererent, quibus tamen frustra aliquis illa allotrio-episcopia novum jus natum diceret.

Et for-

Et forte ipse Pontifex eam prætensionem omiserit, cujus argumentum esse posset, quod Honorius III. in c. 33. extr. de iur. iur. atque Pius IV. apud Touan. L. 46. p. 781. 782. eius mentionem non fecerint. Unde hæctenus Hungaria aut suo arbitratur aut ex regni legibus, non vero Papæ præscripto, reges accepit suos.

§. XVIII. Antequam hinc abeamus: operæ pretium est vetera δειγµατα recense-^{Vetera Hungarorum δειγµατα.} re, quæ priscorum Ungarorum vel fuere vel fuisse finguntur. Conf. multa sed valde dubia apud Theod. Hæping. de iur. inf. c. 6. P. 3. p. 317. Ita notant 1. equum candidum in scuto rubeo cum freno & ephippio. 2. Leonem cum gladio. 3. brassica alba capus cum capra. 4. corvum. 5. aquilam, quæ Attilæ genti in primis datur. Varenn. d' arm. P. 2. p. 290. attribuit lupum argenteum in parma nigra; dein ad Gailam usque viridem aquilam expansam in argentea. Qua fide hæc prodant, ipsi videntur. Quod corvum attinet, forte ille tantum Matthias Corvino proprius fuit. Id enim Corvinoz symbolon vide ap. Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 265. De hodiernis insignibus elegantes sint versus, quibus Sigismundus Betulius in Desser. Ehrenspiegel lusit.

In cruce sola salus: hæc orbis schema redempti;

Victor in hoc signo, Panno, eris Osmanidum.

Sub cruce, nunc vestem sanguis Tibi purpurat albam:

In cælo Christi Te diadema manet.

Unser heilbrunn ist das creuz / simbild der erlösten erde:

Durch diß Mahomet von dir / Hungar! überwunden werde:

Ob jest rothes blut bepurper unterm creuz dem weisses kleid /

Christi ehren frohne wartet auff dich in der sternheit kleid.

§. XIX. Secunda ad dextram parma rubea est, insignis leone argenteo, cujus coro-^{Bohemica arcola.} na lingua & falcule aurata, cauda bifurca. Hoc notari regnum Bohemia, Norico, Au-

stria, Moravia, Silesia, Lusatia, Misnia & Voitlandia conclusum dubio caret. Vetera autem insignia Bohemorum fuisse tradunt aquilam nigram in scuto argenteo, datam ab Ottone I. Wenceslao duci, quem ab angelis miraculo ductum viderit, vel ab Ottone II. Precislao filia suæ raptori, conf. Hæping. de iur. inf. c. 6. P. 3. p. 319. Bohemorum vetera cetera, 320. cum historica relatione, quæ tamen utraque fabulas olet. Addit ex Melch. Goldasto Joh. Limn. Jur. publ. 3. 9. fin. Ottonem I. adiecisse ahenum flammæum in signum archidapiferiæ, quam Boleslaus I. dux in Curia Imperiali solenni obierit. Ex eodem notat Leonis ungui dextro calicem aureum impositum in signum Archipincernatus. In addit. T. IV. pag. 361. ex Hageccio de aheno idem repetit, sed datum Boleslao in pœnam ob cæsum fratrem Wenceslaum. Unde verordnet / daß die Herzogen in Böhmen / allezeit dem Kayser das wasser in einem fessel in der fuchen stehend wärmen solten. Addit quoque Matth. Drefferum pœnæ hujus, sed Boleslao personalis, meminisse.

§. XX. Aquilæ successit leo, quem Fridericus I. in expeditione Mediolanensi dicitur donasse. Ratio duplicis caudæ duplex, vel quod noraretur Uladislai virtus præcellentior, vel quod Bohemi leonem, ita pictum ut caudam intra crura sulcarent, simiam arbitrati & averfati fuerint.

Pro nigris aquilis genti collatus honestæ
est rubeo in clypeo candidiorque leo.

vid Hæping. l. 2. p. 321. Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 34. p. 316. b. Limn. Jur. publ. 6, 6, 40. conf. ibidem iocum amicorum Baldi, cui Carolus IV. leonem dederat, sed cauda intra memora absconsa. Ita & Bartolus memorat de insign. n. 3. sibi à Carolo IV. leonem rubeum datum cum duabus caudis in campo aureo.

§. XXI. Quod jus attinet, quo Austriacæ familiæ hoc etiam regnum parer: sciendum ^{Regum successio, Jus Austriacum.} Germanos à Bojis Gallica gente eiectos; hos iterum pulfos locum fecisse Marcomannis, quos circa 629. Slavica gens duce Zecho (Lechus socius Poloniam invasit) sibi cedere coegit; ab hoc Zecho duces numerantur: successit enim Crocus & huic filia Libysa, quæ nupsit Primislao Pragæ conditori, & eum secum ducem fecit; ab his reliqui fati duces. In quibus Borzivogus circa 900. primus Christo nomen dedit, in qua fide perstitere filii Sbitzgnus & Vladislaus, hujus vero vidua Drahomira pagana Christianos plurimum afflixit, & præter forem Ludsmilam alterum filium Wenceslaum, cui sancti nomen, ab altero Boleslao trucidari curavit. Sed Boleslas filius patri revivuo: iterum rem Christianam promovit, & Judæis auxiliariis, quibus ex eo privilegia & synagoga, paganis restitit. Ex duce primus regium titulum ab Henrico IV. (nam ex quo à Carolo M. victi, in potestate

Imperii Romani fuerant, quod probat *Herm. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 29.* nactus est 1087. *Vladislaus I. Wratisslaus iustus* (nam quod de Wenceslao Sancto ab Henrico I. Regia dignitate ornato dicitur, certum non est.) Sed illud axioma personale fuit: nam quicum in regimine fecuti Duces iterum nuncupati, usque ad *Vladislaum*, quem denuo 1158. vel 1159. *Fridericus Barbarossa* regem dixit. Sed ne tum quidem perpetuus honor ille esse debebat, unde cum filius *Fridericus* sine Imperatoris auctoritate diadema sumere ausus esset, cum uxore & liberis metu *Cæsaris* tolim vertere coactus est. Sed huius frater *Premislaus* (ob *Otonis IV.* studium à Saxonibus *Ottocarus*, *Dritschgar* dictus) demum à *Philippo Augusto* Bohemiæ iuxta 1199. consecutus est, ut liceret temper Reges habere & sibi eligere. Ea vero concessione in Bohemiam jus Imperio non periiisse, probat allegatus *Conringius*. Duravit *Premislaus* progenies ad *Wenceslaum III.* qui 1306. à sicario cæsus est. Successit initio ex sorore *Anna* affinis *Henricus Carinthia Dux*, cui ab aliis oppositus est *Rudolphus Austriacus* Alberti Imperatoris filius; hunc mors cito rapuit, illi sua obfuit crudelitas, & quod electio sine auctoritate Imperatoris facta non valida proceribus Imperii videretur. Unde *Henricus VII.* Imperator *Ioannem* filium suum, ei data *Wenceslai* alia filia *Elisaberha*, Regem Bohemiæ constituit: quem filius *Carolus* inter Imperatores IV. & hoc geniti *Wenceslaus* atque *Sigismundus* exceperet: Hunc gener *Albertus* Austriacus & nepos *Ladislaus*. Post quem *Georgius Podiebradus* electus est; quem secutus *Vladislaus Polonus* & ejus filius *Ludovicus*, quò à Turcis cæso sororius *Ferdinandus Austriacus* regnum obtinuit, & ad posterum transmisit. Hoc quidem seculo electo *Friderico Palatino* mutari videbatur corona, sed isto victo jus Austriacum amplius confirmatum est, eligendi potestate, qua Bohemi abusi essent, sublata. Cæterum huius regni causa *Electoatus* in domum Austriacæ potestate est, & quidem inter seculares primus. In scutum Bohemicum ita ludit *Sigif. Betul. Destrer. Ehrenspiegel. L. 4. c. 12. p. 496.*

Struxerat Europa hoc Hercynia nympha theatrum,

Hinc orbi ludos plurima scena dedit.

Sunt quæ dorsa tument, animosi lustra Leonis,

Hec Habspurgiacus sequa cubile legit.

Dieser schauplay ward Europen von Hercynien gebaut

Und die welt hat auff demselben manches Heldenpiel geschaut.

Diß gebürg hat seine hölen / ist ein Löwen auffenthalt /

Zu dem Bohmischen der von Habspurg sich geselt in diesem wald.

Apex proprius Bohemiæ regno est ex castide coronata prominens *jugum expansum alarum rubearum argenteis corculis constitarum.*

Bohemicæ
provinciæ.
Moravia.

§. xxii. Provinciæ Bohemico regno subditæ sunt *Moravia, Silesia & Lusatia*, unde de harum etiam symbolis dicere convenit. *Moravia*, quæ jam *Silesia, Polonia, Hungaria, Austria & Bohemia* includitur, olim longè amplior fuit, & regio nomine incluta. Cum *Arnolfus* Imperator *Zwentopulcum* ultimum regem proscriptisset, *Hungari & Poloni* eam occuparunt. Dein seculo undecimo eam, quæ *Polonorum* fuerat, & hodie quoque sola eo nomine venit, *Uldricus & Brzetilanus* Duces saventibus Cæsaribus occuparunt, & tanquam Provinciam Bohemiæ reddiderunt. Unde una cum Bohemia in potestatem Austriorum venit. *Λύγνα* ejus Marchionatus est in scuto caruleo aquila argenteis & rubeis tessellis variegata; cui similis galeam coronatam loco apicis premit. Laciniæ vero cocco & argento splendent.

Silesia.

§. xxiii. *Silesiam* includunt Bohemia, Lusatia, Brandeburgica Matchia, Polonia & Moravia, amplissimum & in 17. alios divisum ducatum. Hæc in Polonorum ditio- ne fuit, donec *Uladislaus* Poloniæ principatu à fratribus pelleretur, & profugus liberis non nisi illam partem quæ nunc *Silesia* est relinquere posset. Cum vero in posteris ejus multiplici divisione in plures principatus ditio distributa esset, omnes tamen demum in *Bohemorum* Regum concessere potestatem. Initium factum à superiori *Silesia*, in qua *Oppaviensem* ducatum *Wenceslaus R. Bohemiæ* sibi addidisse, & notho suo tribuisse legitur. Inde *Calimirus II. Teschincensium* sator 1288. *Wenceslao R. Bohemiæ* se submisit. Iterum *Calimirus III. 1327.* à *Joanne* Rege principatum feudum hereditarium accepit: Quo eodem anno etiam *Boleslaus II. Joannem* regem agnovit. In inferiori *Silesia* fratres *Uladislaus & Henricus Lignicium & Vratislaviensem* principatus subjecere eidem *Joanni*: Quod paulatim, in primis 1327. reliqui etiam Duces fecere; illi etiam

etiam

etiam qui aliquandiū restiterant, tandem tamen reliquis accedere necessum habuere. Demonstrat vero adductis monumentis fide dignis *Couring. de Fin. Imp. Germ. c. 29.* licet Silesiæ Scriptoribus de re illa alium sit silentium, omne illud factum nomine imperii, quod jus illud Bohemiæ regibus concesserat: in quo præprimis Fridericus & Rudolphus autoritate suam interposuere. Ex eo non solum in potestate Bohemiæ (licet *Vladislaus Lothicus & Casimirus Magnus* initio Poloniæ provinciam subtrahi ægre ferrent, & armis vindicare studerent) Silesia petmansit, sed paulatim omnes ducatus, extinctis Piasfais, qui illos obtinebant, ad regnum redierunt, nuper adhuc morte *Georgii Wilhelmi Piasfteorum ultimi Lignicia, Briegensi & Wolarviensi* ducatibus eodem revertis: Solus ducatus *Oelsnensis*, postquam ad regium patrimonium relapsus erat, sed *Georgii Podiebradii* regis filiis concessus, & ad horum posteros transmissus, hodie in potestate Principum ex *Wirttembergica* gente est, quorum mater ex *Podiebradiis* est, sed beneficiario tamen jure à corona Bohemica tenetur.

§. xxiv. Silesiæ *dèryua* est in laterculo aureo coronata aquila nigra, pectori impressa ex argento lunula cornibus sursum versis, imposita ejusdem metalli crucicula. Sed & plerique alii principatus Silesiæ aquilas gestare soliti, distinctas tamen non uno discerniculo. Galea clypeo imponitur coronata, sustinens caudam pavoninam inter duo cornua aurea, ex quibus quina utrinque protenduntur vexilla alternatim aurea & rubea. Lacinia pinguntur auro & nigro colore.

§. xxv. *Lusatia*, Bohemia, Silesia, Brandenburgica Marchia, Saxonia & Misnia conclusa à Carolo M. una cum reliquis Slavicis Provinciis subacta, atque adeo ibi Marchia adversus Slavos reliquos constituta est, quam & alii & in primis ex *Witikin* deis *Misnii* orti Marchiones texere. (Conf. *nostrum Comm. de insign. Saxon. c. 1. §. 1. §. 17. 18.*) Cæterum (si fides *Herm. Conr. de Finib. Imp. Germ. c. 29. p. 787.*) inferiorum 1075. *Henricus IV.* ob navatam fidelem operam *Wratislao* Poloniæ Regi concessit: cum vero ab aliis iterum occupata esset, *Ludovicus Imperator Johanni* Regi reddidit: Ex quo in jure Bohemorum mansit, sed ex parte à Brandenburgicis eorum beneficio tenetur. Superior quæ Hexapoli & ita Marchiam *Budissinensem* & *Garlicensem* complectitur, juxta eundem, ad Bohemos spectavit, donec *Dambrovia* Bohemia *Miesconi* s. *Micislao* Polono nupta eam adferret marito dotalem 965. A Polonis ad Brandenburgicos delata est, sed *Joanne* rege iterum autoritate *Ludovici Imp.* rediit ad corpus Bohemicum. (Apud alios illa etiam legitur *Witikin* deis prius paruisse, sed 1068. vel 1086. à Bohemis occupata esse.) Patrum vero memoria *Serenissimo Electori Saxonia* *Lusatiam* concessam esse, non opus est ut hic moneam.

§. xxvi. *Lusatia* duplici utitur symbolo: Superior enim in scuto argenteo pingit bovem rubrum ventre albicante: superior s. *Budissinensis* Marchia in laterculo aureo murum nigro opere camentario distinctum & in pinnas assurgentem ostendit. Galeam *Lusatia inferioris* ornat, inter panniculos auro & minio pictos mitræ ducali ruberæ, cujus vellere muris pontici factæ ora reducta candido colore & nigris maculis ornata est, impositum cum collo caput aquilæ argenteum. Superior *Lusatia* apicem habet, inter phaleras ex auro & cyano, galea coronatæ impositum jugum alarum complicatum, cyano superius infectarum, inferiori parte auro pictâ, ut pinnæ muri distinctioni serviant: sicuti dixi *Comm. de insign. Saxon. c. 2. §. 2. 9.*

§. xxvii. *Leoni* Bohemico ex adverso opponitur, & ad sinistram secundum locum occupat *parmula carulea* inscriptis tribus coronatis capitibus aureis adversis *leonum vel pardorum*. Hoc symbolo *Dalmatia* designatur: regnum ad oram Adriatici maris ab *Italia* finibus in *Macedoniam* usque protensum, & *Pannoniis* conterminum, veterum *Illyricum*. Hoc cum domuissent *Romani*, sub eorum fuit imperio, donec *Slavi* illud etiam occuparent. Ex his peculiare fuit regum. Qua ratione autem ad *Hungaros* successio delata sit, ita refert *M. Joh. de Thwroc. Chron. Hung. P. 1. c. 56. pag. 64.* de *S. Ladislao* qui 1095. obiit. Ipse primus *Dalmatiam* atque *Croatiam* suæ *Monarchia* jure perpetuo subjugavit. Cum enim rex *Zolomerus* sine liberis decessisset, uxor ejus, soror regis *Ladislai* ab inimicis viri sui multis injuriis prægravata, auxilium fratris sui regis *Ladislai*, in nomine *Jesus Christi* imploravit: cujus injurias rex graviter vindicavit, & *Dalmatiam* atque *Croatiam* integraliter sibi restituit: quam postea prædicta regina suo subdidit dominio: quod tamen rex non fecit propter cupiditatem, sed quia secundum regalem justitiam sibi competebat hereditas, quoniam quidem rex *Zolomerus*

in primo gradu affinis atis eidem attinebat, & heredem non habuit. Eadem tradit Antonius Bonfin. *Rer. Vng. Dec. 2. L. 4. p. 224.* Qui diserte addit, *Zolomey* uxori regnum legasse, & hanc iussisse deinceps Dalmatiam & Croatiam uniuersam Ungaricæ disionis haberi. Ex quo quidem tempore Dalmatis & Croatis Ungarij iure imperare cæperunt. Oportet tamen mediterranea potius quam maritimam oram in potestate Ungarorum fuisse: Nam idem Bonfinius *dec. 2. L. 5. p. 238.* Veneti maritima quadam paulo ante in Dalmatiæ occuparunt, quum cætera & præsertim mediterranea iamdiu Ungari possiderent, veluti in hunc usque diem retinent. P. p. 239. recenset, quomodo Colomannus iusto de defensione Dalmatiæ fædere in Dalmatia liberius diversari cæperit: *Quem quum illius ora nobiles tutius adirent, continuo admonerentur, ut pristina libertatis ex Ungaricæ societatis memores essent, seque quum huiusmodi Dalmatiæ à Venetis defecere, ad Pannonum societatem redire, atque in primis Iadrenses, qui ejecto Veneto magistratu missum à rege præsidium admiserit. Horum exemplo cæteri ducti, Venetos undique exegerunt.* Addit Ungarorum annales aliter rem referre: *Colomannum collatis cum Petro signis, qui ejus regionis rex erat, in monte Medrusia editissimo, quem Petergazdium, id est, Petri montem nunc appellant, atrocissimè pugnasse, caeso rege, Dalmatiam jure belli Ungariæ adiecisse. Tero à Petro post Ladislai mortem, qui eam Pannonibus addixerat, occupatam potius recuperasse videbatur, recuperatam à Nortmannorum classe capisse vexari &c.* Ulterius ostendit Colomannum, ut diuturniori sibi beneficio Dalmatas obstringeret, ultro illos libertate donasse: pergit docere, quomodo Dalmatiam recuperarint Veneti, sed à superveniente Colomanno victi, & Dalmatia denuo recuperata sit. Inde sub R. Stephano 1166. à Venetis vexati ad Græcos & Emanuelem Imperatorem deficere, quam à Venetis teneri maluerit. Demum sub Sigismundo rege Dalmatiæ quæ tenent in potestatem suam redegere, ap. eund. *Bonfin. Dec. 3. L. 3. p. 401.* Et quidem aliqui ære ætium jus comminiscuntur, quod idem refellit l. 2. p. 382. Mansit tamen pars Dalmatiæ & jus penes Hungaros, & apud reliquos, qui Venetis & Turcis parent, ut idem non semel memorat, memoria Hungarici nominis & amor. Cæterum cum Ungariæ ipso regno hujus quoque Dalmatiæ isti infertæ jus ad Austrios delatum est, & nunc quoque ser-

Apex.

§. xxviii. Dalmatico scuto si apex imponatur, ille est coronatae galeæ inter expansas duas alas nigras impostum caput leoninum coronatum & fascia redimitum aurea, cujus extrema foliolis ornata volitant. Phaleræ dependentes auro & cyano pinguntur. *Wapentb. P. 2. p. 1.*

Croatia.

§. xxix. Bohemica icutulo subijcitur parmula tessellis argenteis & miniatis repleta. Numerum tessellarum non satis determinatum credo, alicubi enim in latum sex, in longum octo ordines numeravi, alibi aliter. Hoc symbolo Croatia (*Bonfin. Rer. Vng. Dec. 1. L. 1. p. 21.* eam à M. Valerio Messala Corvino domitore Dalmararum & Pannonum *Corvatiæ* dictam putat.) Carniola, Dalmatia, Bosnia & Sclavonia inclusa regio, designatur. Hæc eodem jure cum Dalmatia in Hungarorum potestatem venit, quod §. 27. vidimus. Cæterum hujus etiam titulum sumserit Colomanno rege Veneti apud *Bonfin. D. 2. L. 5. p. 240.* sed iterum omittere coacti sunt. Ita hæc etiam cum reliquis Ungariæ coronæ annexis regnis ad Austrios devenit, & nunc quoque, quantum ejus à Turcis liberum est, eorum impetio gaudet. Apex Croatiae est *Wapentb. 2. p. 1.* ex coronata galea jugum alarum ad modum scuti tessellatarum: phaleræ ex argento & cocco.

Sclavonia.

§. xxx. Croatico è regione opponitur, ex leva tertium ordine, scutum Sclavoniae index, nempe aureum in scripto brachio, rubro indumento, acinacem argenteum strictum tenente. Apud *Varenn. p. 322.* leguntur etiam Bosniae reges in parma cærulea gestasse brachium auratum gladio stricto, cujus cuspis sursum verteretur, minax. Porro Sclavonia proprie dicitur, quæ olim Pannonia interamnus, & Valeria dicta, Dravum & Savum interjacet. (*Conf. Ioann. Sambuc. Rer. Vng. append. ad Bonfin. p. 760.*) Cæterum quod late admodum extensum fuit Slavorum imperium, in hoc solo nominis memoriam reliquit. Eam uti Hungariæ proxima est, primam in ejus potestatem concessisse credo. Modum vero quo id factum sit, vel tempus, exprimere nequeo. Porro cum Dalmatia & Croatia Hungariæ unita, cum hac ad Austriacos venit; quantum videlicet ejus hodie à potestate Turcarum adhuc libera est. Apicem consti-

constituit galeæ coronatæ, inter jugum expansum alarum nigrarum foliis vel corculis
constarum brachium acinacictum intentans. Lacinie sunt aureæ & coccineæ.

§. xxxi. Hæc scuta fuere regnorum tesserae experimentia, sequuntur ea quæ prin-
cipatus notant. Ita quartum locum ex dextro latere occupat *parmula rubea fascia trans-*
versa argentea exarata. Indubium est, hoc emblemate *Austriam* designari, Bavaria,
Bohemia, Moravia, Ungaria, Styria & Salisburgensi Archiepiscopatu inclusam. Hæc
provincia olim *Pannonie* pars, aliquandiu sub *Bavariæ* fuit ducibus. Inde à Cæsaribus
ei *Marchiones* præpositi, quæ dignitas in usu fere erat circa illas regiones, quæ limitaneæ
fuerant imperii. In primis vero claruit *Luitpoldus* s. *Leopoldus* primus *Marchio*, qui di-
gnitatem ad posteros transmisit, Imperatoris *Henrici I.* gener, Illustris cognomine
dictus, qui 988. vivis excessit. Eum *Otto Frisingensis* ex *Bambergensibus* comitibus de-
ducit; malim verò cum *Aventino* cum *Eberhardi* filium, & *Arnolfi Ducis Bavariæ*, (à
cujus etiam altero filio *Arnolfo* *Comites Schirenses* & per hos *Duces Bavariæ* hodierni
atque *Comites Palatini* oriuntur) agnoscere. Ab eo reliqui omnes *Marchiones*
Austriæ. Inter eos *Leopoldus V.* Sanctis à Pontifice adscriptus est: filium ejus *Henricum*
Fridericus Barbarossa Imp. creavit *Ducem*, & plurimis privilegiis donavit, ut videre est
in diplomate dato 1156. in *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 2. p. 168. Quin imò ex
verbis, *Si quibusvis Imperii publicis curiis Dux Austriæ præfens fuerit, unus de Palatinis*
Archiducibus est censendus, & nihilominus in confesso ad latus dextrum Imperii post Ele-
ctores principes obtineat primum locum. p. 186. colligit *Archiducis* tum primum axioma
datum, quod dein *Albertus* & posteri omiserunt, donec à *Friderico IV.* & *Maximiliano*
resumeretur. Defecit mascula progenies in *Friderico Bellicoso*, cui etiam à *Friderico*
II. regia dignitas aliquando collata erat. Inde præfuerunt *Austriæ Hermannus M. Ba-*
densis *Gertrudis Austriæ* maritus, cujus filius *Fridericus* heres *Neapoli* cum *Conrado*
decollatus est, & *Margaretæ* item *Austriæ* maritus *Otocarus Bohemiæ* rex, exclusis
Misniæ marchionibus ex *Austrio* sanguine, *Austriam* texere, donec hunc bello vicit
& peremit *Rudolphus Imperator*, & provinciam rectore vacuam 1182. filiis *Alberto* &
Rudolpho contulit, à quorum illo tota *Serenissima* familia, quæ hodie etiam rerum po-
titur, descendit.

§. xxxii. Quod *fasciam* atinet, aliqui cum *Cuspiniano*, *Danubium* repræsen-
tari credunt, qui *Austriam* secet: communis traditio, *Leopoldum VII.* *Ducem* in
expeditione *Henrici VI.* in *Palæstinam* 1191. adeo fortiter se gessisse, ut primus turretum
civitatis *Ptolemaidis* descendens totam vestem candidam prius cruentam reule-
rit, excepta parte quæ baltheo recta erat. vid. *Limn. Jur. publ.* 5, 6, 22. *Blondell. geneal.*
Franc. plen. assert. T. 2. p. 362. *Desterr. Spiegel der ehren/L.* 2. c. 2. p. 172. Ex *Oliv. de*
la Marche Ioanni le Labour. orig. des arm. pag. 8. *Dux Austriæ Fridericus* & frater ejus
Ispar vocantur. Idem n. 59. examinat hanc relationem, & collatis aliis fabulam esse
contendit. Minus probabiliter *Felix Faber* hoc adscribit alicui *Austriæ* *Marchioni*,
qui sub *Carolo M.* in seditione contra factilegos id specimen suæ ediderit fortitudinis.
Conf. Haping. de jur. inf. c. 6. P. 5. p. 333. Alii in *Borussia* id contigisse perhibent.

§. xxxiii. Ante hanc *fasciam* quæ fuerit tessera *Austriæ*, non una est autorum
sententia. *Conf. Th. Haping. c. 6. P. 5. p. 332.* Alii dant *albam crucem nigro in clypeo*, & *Austriæ*
in galea duas candidas angeli alas, atque in medio illarum aureum draconem. Alii
aquilam candidam cum alis aureis in scuto caruleo: in galea vero aquilam itidem argen-
team nigris sursum porrectis alis. Alii in *rubra areola aquilam ex nigro & albo biper-*
titam: super galea vero auream aquilam expansis alis. Alii *aquilam auream alis expansis*,
dextranigra, sinistra alba, in palma carulea: in galea ejusdem potioris metalli aquilam.
Alii tres *alaudas*: alii verius, quæ etiam communis fere sententia est, *quinque alaudas*
(al. philomelas) *volantes aureas in scuto caruleo.* Le *Labour. de l'orig. n. 59. 135.* et-
roris nostros arguere non dubitat, qui *aquilulas* (alerions) nescientes *alaudas* dixerint.
Sed non patimur, pro arbitrio suo ut statuere Gallo de nostris liceat. Porius *alaudarum*
harum originem non absurde referunt ad *LEG. X. ALAUDARUM*, quod cognomen illius
legionis fuit, quam defendendo flumini ad *Danubium* contra *Decebalum* hostem
collocavit *Imp. Trajanus.* *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 1. pag. 152. rationem co-
gnomenti illius legionis edit. *Von den auffgespißten Sturmshützen / welche den*
Hauben der Lerchen gleich sahen/ oder weil sie Lerchen auf dem Panier führete:
daher nachmahls die Marggraffen von Desterreich fünfß güldene Lerchen mit
blauen

blauen Feld zum Wapen behalten. Ita vero de illo veteri & novo Austriae symbolo
Sig. Besul. Dester. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. p. 173.

*Romulidum è belli signis volitabat alauda
 in scutum, bellis Austria clara, tuum.*

*Nunc Mahometana signatur sanguine gentis:
 Imperii clypeus sis maneatque duu.*

Die Lerch D Desterreich flog von den krieges-fahren
 Der Römer dir in Schild/ du krieg-berühmtes Land.

Was dich jetzt und bemahlt/ ist blut der Saracenen:

Sey ferner wider sie des Reiches schild genannt.

Cæterum apex vetus erat galeæ coronatæ insitens alauda scutaria sed coronata. Re-
 centior cauda pavonina, de qua §. 74. agemus : nec non §. 73. de pileo duicali vel
 archiducali.

Burgundia

§. xxxiv. E regione ei respondet parmula *sexies auro & cyano oblique à dextra fasciata, margine coccineo.* Hoc notatur *Burgundia ducatus*, qui cum prior familia adhuc superesset, ejus à *Ægypto* fuerat. De eo vero agere differemus ad insignia Regis Hispaniæ, ubi novam & prisicam telleram juxta videre datur.

Scythia:

§. xxxv. Quintum ad dextram scutulum *viride* continet *gryphum absque alis perrepentem argentum, scintillas ex auribus, naribus & ore vibrantem.* (ita *Chifflet. Eq. A. V. inf. n. 21.*) Communiter appellant, *feuer-spende thier.* Galli *Stier*, vel *gryphon sans ailes.* ut *Varenn.* Felix *Malleolus Pantheram* appellat. De *tauro* consentit & ob hoc etiam in figura *æri* incisa cornua bestie exprimit, pedes tamen gryphinis similes esse patitur *Dester. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. pag. 175.* Es haben vor zeiten in diesem Land (*Steyrmark*) die *Taurisci*, auff *Teutsch*/ die *Stierer*/ gewohnet. *C. Tacitus* nennet in *Danmonien* / von welchen damals diß Land mit begriffen worden / die *Völcker Aravicos* und *Ofos* : ist ohne zweiffel von den schreibern das wort *Taurisci* in *Arabis* verkehret worden / wie dann das andere wort gleichsam das erste erkläret / und ist *Oli* das alt-*Teutsche* *Ossen* / wie noch heut zu tag die *Nieder-teutschen* das *Hoch-teutsche* wort *Ohsen* aussprechen. Also haben diese *Völcker* wegen ihrer stärke und tapfferkeit / entweder sich selbst von einem *Stier* oder *Ohsen* genennet / oder von andern diesen namen bekommen. Es ist vermuthlich / das das uralte *Wapen* dieses Landes / nenlich das auffrecht weiße *Pantherthier* im grünen *Feld* auß ohren und rachen *feuer-flammend* vor zeiten ein *Stier* gewesen seye : Wie dann solche *Wapen-verkehrungen* auch bey andern *Fürsilichen* familien nicht ungewöhnlich. *Ibidem pag. 180.* ita insignia commendantur:

*Stiria Alexandri pantheram emblema Monarchæ (Dan. 7, 6)
 fert clypeo: Stiria scepra Monarcha tenet.*

Arma parit, ferrum mater sibi cornus Tauri.

Hosibus iratis illa sit ira satis. (Anagr. Stiria, iratis, sit ira.)

Den Monarchen *Alexander* hat das *Pantherthier* gebild:

Von *Monarchen* auch bezeuget / *Steyr* führt diß *thier* im *Schild*.

Es gebihret / wie der *Stiere* hörner treibt / ihm selber *Waffen* /

Steyr kan steuren seinem feind / und den zorn mit zorne straffen.

Ita etiam apud *Heping. de Jur. inf. c. 6. P. 5. m. 3. n. 644.* *Tauriscis* antiquis incolis *Styriæ* datur militiæ signum taurus. Apex *parmæ* debitus est ex *galea coronata* *αὐγυμνὸν* tauri scutarii *ignivomi*.

Ejus ve-
 teres Do-
 mini.

§. xxxvi. *Styriam* notari occupavimus dicere, provinciam *Austria*, *Ungaria*, *Carinthia*, *Carniola* & *Salisburgenti* *Episcopatu* terminatam. Ea *Barvaris* paruerat cum *Carinthia*. 1030. *Conradus* eam à *Ducatu Carinthiæ* separavit, & *Marchiam* constituit, imposito qui imperii fines tuetur *Ottocaro* ex *Styria*, *Comite* in *Murtzthal* & *Auelenz*, *Ducis* *Carinthiæ* *Marquardi* ex fratre pronepote. Cujus *Ottocari* majores à *Friulfo* *Styriæ* præfecto sub *Alarico R. Gothiæ* deducunt, *Marchiones* *Styriæ* appellant, & illis etiam *Odoacrum Italiæ* Regem, qui *Augustulum* imperio dejecit, inferunt. *Conf. Bucelin. German. P. 3. p. 219.* Ex eo lati reliqui *Marchiones*, in quibus *Leopoldus* 1120. ab *Hentico V.* in hereditario *Marchionatu* confirmatus est. *Filium* ejus *Ottocarium* *Friedericus I.* Imperator *Ducem Styriæ* creavit. Hic gener *Leopoldi VII.* *Austriæ* *Ducis* *leprosus*

leprosus & sobole carens consensu statuum vendidit socio ducatum, & reliquam vitam in Carthusiano cœnobio exegit. *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 3. pag. 176. *Johann Enckel* in seuen so genandten Fürstenbuchschreiber / diß sein ein so wolseyler Rauff gewesen / daß ein Ritter umb dren helbeling / und ein Bauer umb ein ort kommen. Es ist zwar solches mehr ein geschenck und vermächnuß als ein verkauff gewesen / wie *Megierus* anzeigt.

§. xxxvii. Mansit deinceps Styria penes hanc familiam ad ejus usque finem.

Ad Austriacam familiam

Cum vero illa terminata *Ottocarus* Austriam occupasset, ad *Belam Ungariae regem* respicere maluerit; unde inter hos reges contentio, donec partitione ditionum fatigaret. *Ottocaro* cœso cum Austria Styriam etiam filio *Rudolfus Imp.* concessit, quam tamen odio Svevorum, qui potentia abuti videbantur, æque ac Austriam non adeo obsequentem *Albertus* est expertus, ut etiam armis ad obsequium multi cogendi essent. In *Alberti* liberis *Otto juvenis Styriam* sortitus est, sed prole caruit. Frater ejus *Albertus sapiens*, cum duos haberet filios *Albertum III.* & *Leopoldum*, illi attributam Styriam hic iterum extorsit, & suis transmisit filius, in his *Ernestus* Styriam tenuit, & novam lineam dedit. Inter filios *Ferdinandi I.* Imperatoris *Carolus* minimus natus denuo Styriam possedit, & ab eo una cum hereditate reliquarum linearum posterius accepere.

§. xxxviii. *Feram* Styriæ similem *ignivomam* insignibus inscribunt familiæ, quæ ex Styriæ marchionibus aut comitibus ortæ sunt, ut *auream* in nigro scuto *Losensteinii* *Wap.* 1. pag. 22. *Stabenbergii*, quos ex Thuringo, qui Ducis Styriæ *Ottocari* in majori patruo *Alberto f. Alberone III.* natus est, deducunt: Hi enim *feram dimidiã* & *erulam albo parma capiti* inferunt. *Wapenb.* 1. p. 33. Addit *Hapting.* p. 335. *Hohenbergios* & *Berneccios*, quos equidem *Bucelinus Germ.* P. 3. pag. 219. ex fratre *Ottocari* march. Styriæ & præfati *Alberonis III. Bernardo*, ejusque duobus filiis *Ottone* & *Gundaccaro* derivat. Verum insignium figuram convenire nondum vidi. Quod ille p. 87. tribuit symbolum *Hohenbergii*, per errorem assignatur, cum *Hohenbergii* Silesiis debeatur. *Bernecciorum* autem tesseram p. 10. leonem constituit: *Sibmab.* *Wapenb.* 2. p. 33. (si tamen eadem est familia) captum. Unde quod dicam non habeo.

§. xxxix. Quinta ad sinistram parma argentea defert *aquilam caeruleam, coronã*, *Carniola* nostro & *cruribus coccineis*, quæ pectore representat lunulam crescentem ductu gemino *reflexarum ex argento & nino variegatam*. Hoc *dèryca Carinthia* per errorem tribuit *Theod. Hapting. de jur. inf.* p. 336. debitum *Carniola*, provincie Cileia, Vinidorum marchia, Croatia, Istria, Goritia; *Foro Julii*, *Carinthia* & *Salisburgensi* Episcopatu conclusæ, quæ *Carnorum veterum* retinet nomen. Hanc ditionem ipsi proceres seu ordines, cum eorum princeps ultimus *Marchio Craynburgi*, quem ab *Engelberto* Marchione derivant, sine prole decessisset, *Friderico Bellicoso* ultimo primæ gentis Austriæ Duci, fama virtutis ejus moti, tradidere. In cujus gratiam *Fridericus II.* Imperator, qui illam traditionem confirmavit, ex Marchionatu Ducatum fecit, seu ut verba diplomatæ (*Desterr. Spiegel der ehren.* L. 2. c. 3. pag. 181.) sonant, ut faceret permisit: *Addecus præterea regni tui præsentis privilegii autoritate permittimus, ut de provinciã Carniolæ Ducatum facias immediate tibi subiectum, parte (an per Te?) nobis & successoribus nostris & imperio responsurum*. Inde una cum Austria in familiam *Habspurgensem* s. modernam Austriacam devenit, & ejus regimine nunc quoque gaudet. Apex scutulo huic debitus est & galeæ corona exurgens *aquila scutaria*.

§. xl. Infimum locum obtinet scutulum argenteum continens *aquilam rubeam*, *Tirolis*, cujus corona, rostrum, crura & semicirculi trifoliati alis impressi auro fulgent. Pedes *Malleolus* apud *Hapting. de jur. inf.* c. 6. P. 5. n. 667. nigro colore tingit. Notatur ita comitatus principalis (*Gefürstete Graffschafft*) *Tirolis*, quam hinc Italia, isthinc *Forum Julii*, *Carinthia* & *Salisburgensis* dicecelis, illinc *Svevia* & *Bavaria* includunt. Qui eam exierint, in *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 3. c. 8. p. 340. enumerantur. Videlicet quod initio hunc limitem suum *Bavari* per Marchiones, qui dicti *Marchiones ad Athesin*, administrari fecerint. Dein ex *Andechsina* gente orti, qui regioni præfecti sunt, & à sede *Merania Meraniæ Duces* appellati. Inprimis *Bertholdus III.* *Andechsinus* 1180. *Dux Meraniæ* factus est à *Friderico I.* cum *Henricum Leonem* proscriptisset, & jam illam etiam *Bavariæ* partem alteri concederet. *Duces* defecere in *Ottone II.* 1248. Habuit vero eo moriente *Meraniam* uxorem *Gutham*, agnatus *Albertus Henrici*

Henrici filius, qui Ottoni successit, Comitibus titulo contentus. Hic moriens 1254. Adelheidam reliquit atque Elisabetham, quarum illa *Mainhardo II. C. Goritiae* Bertholdi III. Meranice Ducis ex filia nepoti, hæc *Cebhardo C. Hirschbergio* nupsere, unde ad hunc utraque *Ænivaldis*, ad istum reliqua *Tirolis* delata. Mainhardus 1258. reliquit Mainardum III. & Albertum II. qui 1272. ditiones inter se partiti: huic *Goritia* obigit, & ab eo reliqui comites. Mainardus *Tirolum* retinuit, & ab Hirschpergio materteræ marito 1284. 4000. marcis argenti utramque *Ænivallem* emit, jam etiam Carinthiæ Dux, atque ex eo totius *Tirolis* Dominus. Ei 1296. morienti præter alios liberos superfuit *Henricus*, qui etiam rex Bohemiæ aliquandiu fuit, & reliquit 1331. *Margaretam* cogn. *Maultasch*, *Tirolis* heredem, quæ Joanni Henrico M. Moraviæ, & post eum Ludovico Bavaro M. Brandenburgico nupsit, & ex hoc *Mainardum IV.* genuit, ultimum *Tirolis* comitem, qui 1363. fatis concessit. Unde *Margareta* mater (quam plures Genealogi Rudolfo Austriaco secundam conjugem assignant, sed contradicit ille scriptor Austriacus) consilio Ordinum *Tirolum* suam ad consobrinos Rudolphum, Leopoldum & Albertum eodem adhuc anno transtulit, & 1366. mortua est. Insignia *Tirolis* illis distichis ornantur *Ehrensp.* p. 344.

*Rex aquila inter aves: regionum celsa Tirolis
regina est, feriens vertice regna poli.*

*Vina, fera, fontes, sal, argenti que fodina,
aspera divitias hæc juza ferre probant.*

Wie der Adler Vögel-König, also Länder-Königin

Ist Tyrol/das Himmel an mit der Berge Scheitel rühret.

Genssen/bronnen/salz und weine/und der silber-erz gewinn

Zeugen/das auch das gebürg/reichthum zeuger und gebiehet.

Apex *Tirolensis* scuti est *coronata cassidi impositus fasciculus 7. struthioniarum auratarum plumarum erectarum, per quem transit diagonalis baltheus nubilatus rubens.* (conf. *Wapenb.* 2. p. 20.) Laciniæ argento & minio tinguntur.

Ejus ex
Austriis
Domini.

§. XLI. Ubi semel in Austriacam potestatem comitatus hic venit, in ea deinceps permansit, & anteriorum Austriacarum ditionum caput haberi cepit, annumerata ei *Alfatia*, & *Svevicis* ditionibus. In partitione hereditaria *Leopoldi* & *Alberti*, illi *Tirolis* concessit, inter hujus filios *Friedericus* eandem tenuit, & ad filium *Sigismundum* transtulit. Inter *Ferdinandum I.* filios *Ferdinandus* hanc partem habuit. Iterum eandem à fratre *Ferdinando I.* habuit *Leopoldus*, & ad filios atque nepotes transtulit. A quibus nuper successione Augustus noster *Leopoldus* collegit.

Scutum
pectoralis.

§. XLII. Hæc scutula sunt, quæ aquilam Imperiale stipant: ejus vero pectoti aliud imponitur scutum bipertitum; quod hinc *fasciam Austriacam*, isthinc *Castellam auream* in cocco pingit, *regni Castellani* symbolum, de quo alibi sermo est, ubi de *Hispaniæ* insignibus agitur.

Dispositio
scutorum.

§. XLIII. Nec vero illa tantum armorum in diversis scutis dispositio Augustis placuit, verum sæpius etiam easdem parvulas in certas unius scuti areolas compingere solent, quod & in sigillis & monetis & alibi videre licet. Enumerabimus aliquot dispositiones eorum, qui hoc seculo imperarunt.

Rudolphi
II. Imp.

§. XLIV. *Rudolphi II.* duas inprimis observavi dispositiones. Altera annum 1606. & 1611. præ se ferebat, in qua tres perpendicularares lineæ & totidem transversæ areolas constituiebant sedecim. In primo ordine primus laterculus *Hungaricæ fasciæ* representabat, alter aquilam coronatam referebat, quam *Tirolum* vel *Carniolam* interpreteter, tertius *Alfatia Landgraviatum* designat, quartus *Bohemiæ regnum*: Secundi ordinis illæ sunt areæ, *Legionensis*, *Austriacæ*, *Burgundicæ* (hæc alicubi transpositæ) *Castellana*. Tertia series continet alveolos *Carinthiæ*, *Carniolæ* vel *Tirolis* (aquila enim apparet) *Habsburgi*, *Goritie*. In pede scuti visuntur illo ordine tessellæ *Burgoviæ*, *Svevicæ*, *Wirtenbergiæ*, *Pfircensis*. Similem dispositionem Historiographus Cæsareus Celeberr. *P. Lambeckius* 1665. Commentarii de Biblioth. Augusta titulo præfixit, unde Augusto nostro etiam illa in usu esse videtur. Rationem autem ordinis areolarum me non capere confiteor.

Alia.

§. XLV. Alia dispositio observata in numis 1610. & 1612. cufis, ut videlicet caput scuti in duas areolas dispesceretur, *ungarico* & *Bohemico* symbolo insignes, intermedio peculiati scutulo *aquilam simplicem* præ se ferente, quæ *Tirolensis* esse potest, forte quod

quod in illo comitatu numi cusi: Reliqua scuto pars duabus transversis & tribus perpendicularibus lineis in 12. laterculos distinguebatur: Primus ordo iterum inter *Legionensem* leonem & *Castellanum* castellum intercipiebat *Burgundicam* & *Austriacam* tessera. Proximus ordo *Carinthiam*, *Carniolam*, *Habsburgum* & *Goritiam* designabat. Laterculi pedis erant insignia *Burgoviae*, *Sueviae*, *Wirtenbergae*, *Alstiae*. Simili utebatur dispositione *Ferdinandus II.* 1622. nisi quod *Austriam* *Burgundiae* præposuit.

§. XLVI. Iterum aliam dispositionem *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* producit n. 243. Quod nempe usus sit scuto imperii Germanici, fracto in pectore bicipitis aquilæ scutulo quadripertito: 1. Quadrans *Hungaricus*. 2. *Bohemicus*. 3. *Austriano* & *Burgundia veteri* ab summo divitus. 4. *Celtiberica* & *Legionensi* tessera quadripertitus. Apex corona Imperatoria. Laciniae aureæ, vellere Pontico reductæ.

§. XLVII. *Matthiam* successorem vidi uti scuto quadripertito ex *Ungarica* & *Bohemica* tessera, imposita parmula bipertita ex *Austria* & *Burgundia*. Eiusdem illud scutum recenset inter *Eq. A. V. n. 263. Chiffletius*. Caput scutarium *Hungaria* & *Bohemia* ab summo bipertitum. Reliquum scuti quadratim discidium. I. Quadrans rursus quadripertitus: 1. Laterculus *Celtibericus*, h. e. *Castellanus*. 2. *Legionensis*. 3. *Wirtenbergicus*. (Ita enim *Chiffletius* corrigendus, qui *Nellenburg* interpretatur: cum tamen illius comitatus cornua cervina sint cærulea in auro, *Wapenb. i. p. 16.*) 4. *Suevicus*. II. Etiam quadripertitus: 1. *Aragonicus*. 2. *Siculus*. 3. *Burgovius*. 4. *Alfaticus*. III. In bina scuta partitus: 1. *Habsburgum*. 2. *Tirolensem*, ambo inserta alio scutulo *Goritia*. IV. in scuta duo divisus: *Pfretanum* & *Kiburgium*; ambo inserta scutulo quadripertito ex symbolis *Celejensibus*. Scuti majoris imum ab summo tripartitum: 1. *Vindorum Marchia*. (quam ille perperam *Sclavoniam* interpretatur.) 2. *Enefo* (quod ille vocat) hoc est *Provincia supra Anasum*. 3. *Portenav* s. *Portus Naonis*. Omnibus symbolis in sede honoraria impositum scutulum *Burgundia veteri*, *Styria*, *Carinthia* & *Carniola* quadripertitum. Huic rursus parmula *Novæ Austriæ* superposita. Apex pileus Archiducalis. Pinnæ inumbrantes aureæ & coccineæ.

§. XLVIII. *Matthiam* in Imperio excepit *Ferdinandus II.* cuius illum typum vidi, antequam Imperium susciperet: ut in scuto quadripertito primum laterculum *Ungariae*, secundum *Bohemia*, tertium quadrifida divisione *Castilia* & *Legio*, quartum simili partitione *Austria* & *Burgundia*, toti autem impositam parmulam *Tirolis* implerent. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 264.* paternum ei clypeum tribuit exigua mutatione.

§. XLIX. *Ferdinandus III.* successor ante imperium susceptum apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 360.* ita disposuit: Caput scutarium *Hungarico* & *Bohemico* symbolis recta linea bipertitum. Reliquum scuti quadripertitum I. quadrans rursus quadripertitus: 1. Laterculus *Celtibericus*. 2. *Legionensis*. 3. *Alfaticus*. 4. *Kiburgenensis*. II. Quadrans etiam quadripertitus: 1. Laterculus *Syrius*. 2. *Carinthiacus*. 3. *Carniolensis*. 4. *Goritius*. III. In scuti formam bipertitus *Ferretenis* & *Tyrolensis* symbolis, inserta *Celejensi* parmula. IV. Pati modo *Habsburgica* & *Sclavonica* tessera, *Austria veteri* imo inserta. Imo scuto inserta parmula bipertita *Portus Naonis* & *Princ. supra Anasum* in longum bipertita. In scuti sede honoraria, scutulum *Austria recentiori* & *antiqua Burgundia* recta linea divisum. Apex, pileus Archiducalis. Laciniae hermonicæ & coccineæ.

§. L. Modernum Augustissimum Imperator *Leopoldus* Imperiali bicipiti aquilæ itidem imponit scutum, torque aurei velleris circumdatum, quadripertitum: cuius prima areola *Hungariae*, altera *Bohemiae* regnum, tertia bipertita *Austriam* & *Burgundiam*, ultima quadrifaria sectione *Castella* & *Legionis* regna notat. Aliam ei à *Lambecio* attributam dispositionem §. 44. notavi. Iterum alia in moneta dispositio mihi observata est, ut sub cephalo scuti ex tessera *Hungarica* & *Bohemica* constante, proxima series laterculorum notarent *Castellam*, *Legionem*, *Aragoniam*, *Siciliam*, certam *Habsburgum*, *Austriam*, *Burgundiam*, *Carniolam*, *Wirtenbergiam*, insertis pedi clypei tribus trigonis arceolis cum symbolis *Vindorum marchia*, *Principatus ad Anasum* & *Tirolis*. Hoc scutum affixum cernitur aquilæ bicipiti, altero pede ensem altero sceptrum tenente, circumjecto torque aurei velleris.

§. LI. Addam alias adhuc variationes: Tres in *Sibmach. Wap. P. i. p. 4.* reperiuntur, quarum prima hoc ordine representari potest. Scuti caput *Hungarico* & *Bohemico* symbolis recta linea bipertitum est. Reliquum scuti quadripertitum. I. quadrans rursus quadripertitus: 1. Laterculus *Castellanus*. 2. *Legionensis*. 3. *Wirtenbergicus*. 4. *Suevicus*. II. Quadrans etiam quadripertitus: 1. Laterculus *Aragonius*. 2. *Siculus*. 3. *Burgovius*.

4. *Habsburgius*. III. In scuti formam bipertitus, *Carniolensi* & *Pfircrensi* symbolis, inserta *Alfatica* parmula. IV. pari modo bipertitus, *Kiburgica*, & *Goritiensis* telluris, *Provincia supra Anafum* imo inserta. Imo scuto inserta parmula tripartita, ut media symbola *Cileiensis* quadripartita stipent, hinc *Vindorum Marchia*, illinc *Portus Naonis*. In scuti sede honoraria scutulum *Burgundia*, *Styria*, *Carinthia* & *Tirolis* quadripartitum compositum est, toti denuo incumbente *Austriaca fascia*. Eadē dispositione usus *Leopoldus VII. Vibeinus* Archidux, nisi quod scutulum toti impositum tantum aquilam exhibebat, pectore fasciam Austriacam repræsentantem. Tum quod scuto subjecta est crux Teutonici ordinis, ut extrema undique prominent.

Maximiliani M. Ord. Teut.

§. LII. Alter typus est *Maximiliani Archiducis*, qui Mag. Ord. Teutonici fuit, dividitur vero cruce mediante nigra, cui alia aurea liliata (insigne ordinis) imponitur, in quatuor quadrantes. Primus transversim secatur: superius cōspiciuntur *Ungarica* fasciæ, inferius partibus constat laterculus *Castellæ*, *Legionis*, *Austriæ*. II. Simili divisione superius exhibet leonem *Bohemicum*, inferius *Burgundiam*, *Styriam*, *Carinthiam*. III. Iterum quadripartitus *Alfatiam*, *Kiburgum*, *Pfircum* & *Tirolim* designat, hisce triangulari parmula insertis quadripartitis Cilicentibus symbolis. IV. Denuo quadripartitus *Carniolam*, *Goritiam*, *Habsburgum*, *Vindorum Marchiam* notat, inserta parmula *Portus Naonis*. Imo scuti inseruntur alaudæ *veteris Austriae*. Cruci liliatæ imponitur scutulum aureum nigra aquila insignitum. Quod lilia Teutonice crucis atinet *Hæping. de jur. insign. c. 6. P. 1. §. 4. n. 84.* refert, Ludovicum R. Franciæ lilia illa adiecisse. Aquila nigra videtur *Borussiam* notare ex *Süssi. Wap. 5. p. 25. seq.* Ea enim diu Ordinis huius Teutonici fuit patrimonium, donec ex M. Magistro Albertus Dux Borussiae Regis Poloniae beneficio fieret. Idem Maximilianus alibi contractioni scuto uti solitus. Ita vidi scutum cruce illa Teutonice intermedia, quæ idē scutulum cum aquila continebat, quadripartitū pingi, ut laterculi 1. *Ungaricum*. 2. *Bohemicum*. 3. Bipertitus *Austriacum* & *Burgundicum*. 4. Iterum bipertitus *Habsburgium* & *Tirolense d'ayua* & contineret. Alibi scuto dux comites parmulae adjiciuntur, hinc *Alfatica*, illinc *Pfircensis*. §. præced. vidimus cruce scuto non inscriptam sed subjectam, ut extrema prodirent.

Alia apud Sibmacherum.

§. LIII. Tertius typus eadem fere cum primo dispositione repræsentatur, sed areolarum situ diverso. Caput scuti constituunt *Ungaria* & *Bohemia*. Primum quadrante areolæ *Castellana*, *Legionensis*, *Styria* & *Carinthia* in quadras locata. Secundum simili dispositione *Aragonia*, *Sicilia*, *Carniola*, *Goritia*. Tertius *Burgaviam* & *Sueviam* continet, cum inserta *Pfircensi* parmula: Quartus *Alfatiam* & *Kiburgum*, cum inserta *Cilejensi*. Pes scuti triangulari laterculo iterum constat, tripartito in symbola *Provinciae Anafinae*, *Austriæ antiquæ* & *Vindorum Marchiæ*. In clypei sede honoraria nova palma quadripartita *Austriam*, *Burgundiam*, *Tirolim* & *Habsburgum* continet.

Ferdinandi Archid.

§. LIV. *Ferdinandi Archiducis* scutum 1574. in moneta illud vidi, ut caput scuti repletet *Ungaria* & *Bohemia*; reliquum scutum bipertitum, hinc quadripartitum locata *Castellana* & *Legionensis*, illinc similitudo *Austriaca* & *Burgundica* symbola tepræsentaret: toti imposito scutulo *Tirolensi*. Aliter apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. num. 211.* Scutum transversè tertiatum: Summum *hungaria* & *Bohemia* ad perpendicularium divisum: medium in partes quatuor à summo dispartitū: quæ sint 1. *Celtiberica*. 2. *Legionensis*. 3. *Styria*. 4. *Carinthia*. Pes scuti divisus ad perpendicularium: Pars dextra in scutula duo bipertita: 1. *Aragonicum*. 2. *Scutum* cum inserta *Granatensi* parmula. Pars sinistra rursus in bina scutula divisa: 1. *Carniolense*. 2. *Tirolense*, inserta parmula *Habsburgica*. Imo scuti majoris insertum triangulare scutulum, *Austriæ veteris*. In ejusdem scuti majoris sede honoraria impressum scutulum *Austria Nova* & *Burgundia antiqua* ab summo dispartitum. Apex, pileus archiducalis, pavonina cauda fastigiatus. Laciniæ dextræ ex auro & cyano, sinistrae ex argento & coccino.

Caroli Archid.

§. LV. *Caroli Archiducis* ex moneta 1590. illum typum observavi: ut caput scuti completeret *Ungaria* & *Bohemia*; fasciam *Austriæ* & *Burgundia* stipantes medium parmularum *Carinthiæ*: pes bipertitus referret *Habsburgum* & *Tirolim*, cum intercepta triangulari parmula *Goritiæ*. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 250. & 251.* illi & *Ernesto* Archiduci idem plane tribuit scutum, quod §. 54. *Ferdinando* ex ipso dedimus.

Ernesti Archid.

Leopoldi & Ferdinandi

Caroli Archiducum.

§. LVI. *Leopoldo* Archiduci *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 361.* illum tribuit: scutum transversè tripartitum. Summum *hungaria* & *Bohemia* ad perpendicularium bipertitum. Medium, ab summo quadripartitum. Laterculus *Burgovius*, *Suevicus*, *Styriacus*, *Carinthiacus*. Pes scuti recta linea in quatuor scutula divisus: 1. *Alfaticum*. 2. *Kiburgense*, ambo

ambo insita *Ferretica* parmula, 3. *Carniolense*. 4. *Goriticum*, inserta *Sclavonia* s. potius *Vindorum Marchia*. Imo scuto inserta parma ab summo triperita, telleres *Anasina*, *Cilice* & *Portus Naonis*. Medio scuto majoris appictum scutulum quadripertitum: quadrans *Celtibericus*, *Austriacus novus*, antiqua *Burgundia* in longum bipertitus. 3. *Austriacus antiquus*. 4. *Habsburgensis*. Rursus hujus scutuli medio imposita *Tiroloensis* parmula. Apex pileus Archiducalis, cauda pavonina fastigiatus. Laciniæ dextræ auro & cyano, sinistræ argenteo & minio pictæ. In moneta 1623, vero illam dispositionem vidi, ut scutum in quatuor quadrantibus secaretur, in quibus repræsentarentur I. *Vngaria*. II. *Bohemia*. III. *Austria*, *Burgundia bipertita*. IV. *Tirolis*, cum *Habsburgo*: inserta pedi scuti parmula *Pfirsensis*, toti autem incubante scutulo *Alsatico*. Alibi 1620. eadem dispositio, nisi quod locum *Tirolis*, *Habsburgum*, *Habsburgi*, *Goritia*, *Pfirsitarum* vetus *Austriæ* symbolum, *Alsatia* & *Tirolis* occupant (quali modo expressit sua *deyma* etiam 1652. *Ferdinandus Caro.*) Tum subiecta scuto scutula *Episcopalia Argentoratense* & *Paravinum*: alibi ea lateri adjecta, subiecta vero scuta abbatiarum *Murbacensis* & *Luderana*. Anno 1628. cusam monetam vidi cum priori 1620. plane convenire, nisi quod ubi *Tirolis* medium occupabat locum, hic *Alsatia* appareat.

§. LVII. Sed tadium forte varietas illa parere potest. Visum tamen necessarium, ut *Areola* plures typos repræsentarem. Nunc ipsas telleras, quas tantum nomine dominiorum indicavimus, ordine depingemus. Quod vero attinet *Legionis*, *Castella*, *Aragonia* & *Sicilia* symbola, de illis agetur inferius, cum *Hispanicum* icutum oculis subjicietur. Ibidem *Burgundica* areola explicabitur. De qua hoc iolum hic notare convenit, eam quoties in Archiducum vel Imperatorum scutis occurrit, simul completi omnem *successionem Burgundicam*, atque ita *Belgica* quotquot seorsim inferenda erient symbola. Sicuti quæ ex *Hispanica* successione inferuntur, simul reliqua includere videntur. Ita *Vngaria* & *Bohemia* telleræ non minus regna & provincias inde dependentia simul includunt. Unde nec *Silesiæ* nec *Moraviæ* nec *Lusatia* ullibi vestigium vides. Tum quoties *Austria veteris* mentio fit, designari quinque alaudis aureas in cæterulo scuto, ex §. 33. adhuc in recenti est memoria. Reliqua *deyma*, quorum explicationem prius nondum dedimus, jam subjiciemus, sed ordine nullo.

§. LVIII. *Sveviam* quod concernit, exprimitur in parma aurea & argentea *Varenn*. *Svevia R. d. Arm.* p. 278. & alii volunt *tribus leonibus gradientibus* s. *pardis nigris lingua* & *salculis rubris*. De *Sveviæ* & *Alemanniæ* antiquioribus ducibus multa cumulare nolo, nisi quod illud in primis notari peto, hunc eque ducatum atque alios primum non fuisse hereditaria dominia sed officia personalia. Unde modo ex hac, modo illa gente assumti, ut tamen paulatim ratio haberetur filiorum aut propinquorum. Ita Dux *Sveviæ* fuit *Burchardeus*, dein *Burhardus II.* ex *Grisonorum* comite. Tum *Hermannus Franconia* comes, *Inde Ludolphus* eius gener Imperatoris *Otonis* filius, post hunc *Burchardeus III.* secundi filius, dein *Otto Ludolfus* filius, inde *Conradus*, post hunc *Hermannus II.* quo mortuo filius *Hermannus III.* Inde *Ernestus*, qui ejus sororem *Gislam* uxorem habebat, tum hujus filii *Ernestus* & *Hermannus*, & *Gisala* ac altero marito *Conrado Salico* natus *Henricus*, qui dein sub nomine tertii *Augustus* fuit, tum *Otto C. Palatinus*, cui *Henricus* jam Imperator ducatu dedit: postea *Otto M. Svinfurti*, dein fororius ejusdem *Caesaris Rudolphus C. Rinsfeldensis*, qui adversus *Henricum IV.* *Augustum* axioma affectavit, & prælio cecidit. Huic ademptum ducatum *Friderico Hobenstauffio* affini suo *Henricus* Imperator attribuit: ab eo tota *Svevica familia*, in qua ordine secuti sunt duces. Ultimus familiam clausit *Conradinus*, quem cum regnum *Neapolitanum* sibi debitum vindicaretur sed prælio victus esset, captum *Carolus Andinus* 1269. capite truncavit. Ita Domino vacuum ducatum, tanquam ad imperium relapsum, filio *Rudolfo* *Rudolfus* Imperator, in primis quia pridem multa ejus ducatus *Habsburgicæ* domui subiecta essent, comitiis *Augustanis* 1282. concessit. *Conf. Desterr. Chron. p. L. i. c. 13. p. 113. 115.* Ex quo non alius ducatum *Sveviæ* gestit, sed ejus dignitas constanter in domo *Austriaca* remansit. Inde accellit 1379. *Imperialis advocatus provincialis præfectura superioris* & *inf. Sveviæ* 1379. *Leopoldo Austriæ* à *Wenceslao Augusto* oppignorata. Obiervat *Joh. Linn. Jur. publ. Tom. IV. Add. ad 4. 4. 24. p. 403.* *Carolus V.* se dicere solitum, *des. H. Römi. Reichs Fürst zu Schwaben.* *Ferdinandum* autem & successores simpliciter *Fürst zu Schwaben.* Cæterum fallitur *Varenn. P. 2. p. 272.* cum *Svevis* in usu fuisse scribit *leonem aureum* in parma cartulea, & ita ab *Ottone Svevo Burgundiæ* comitarii allatum *deyma*.

Wirten-
bergia.

§. LIX. Vidimus etiam laterculum aureum tria cornua cervina nigra deferentem. Hoc *Wirtenbergicus ducatus* denotatur. Unde de eo Symbolo suo loco agetur. Hic tantum notare necesse est, quo titulo Austriaci principes illam areolam scuto inferuerint. Nempe cum 1519. Ulricus Wirtenbergix Dux à Svevico fœdere pulsus & ducatu exurus esset, fœderati ducatum Cæsari concesserunt. Hic fratri *Ferdinando* eundem in divisione assignavit. Cum aurem Ferdinandus eundem possedisset usque ad annum 1534. frustra interca multis pro Ulrico tentatis, conatus etiam militaribus Ulrici irritis, Philippus Magnanimus Landgravius Hassiæ amicum suum, Ferdinandi Copiis ad Laufenam victis, restituit. Exin *Cadamica* pactione res ita compolita, ut retineret Ulricus ducatum, sed eo nomine domus Austriacæ beneficiarius, atque ita utile dominium penes ipsum, penes Ferdinandum directum esset. Ea conditione res permanit ad annum 1599. quo *Rudolfus II. Imp.* consentientibus agnatis, bona pecuniæ summa accepta, invicturam ad primam ac immediatam formam reduxit, moderante ducatum Friderico. Servata tamen successio Austriacis, si masculi deficerent, quo ipso casu nihilominus religioni cautum est. Ob hoc vero domui Austriacæ reservatum jus in tituli elogiiis & scuto Wirtenbergici ducatus servatur mentio. Superius § 47. notavimus eorum errorem, qui in Nelleburgium comitatum Wirtenbergici ducatus tesseram convertunt.

Burgovia.

§. LX. Inter Svevicas ditiones speciatim etiam *Burgovius Marchionatus* legitur. Hujus tessera est scutum *sex obliquis sinistris baltheis argenteis & rubeis* exaratum, *inducto toti palo aureo*. Ita *Chifflet. n. 263. & Desterr. Ehrensp. L. 3. c. 5. pag. 312.* pingunt. Nam *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 5. dextras tanas* facit, & octo numerat. Quod ipsum attingit *Marchionatum Burgovium*, qui inter *Ulmam & Augustam* situs est, habuit ille suos peculiare olim Marchiones, initio familiæ Comitum de *Abach*, quorum ultimus 1075. mortuus, dein Comitum de *Bibereck, Schelklingen & Rothenstein*, sed post mortem ultimi *Henrici Rudolphus Imperator Augustanis* comitiis 1282. cum, uti & *Sveviam*, filio *Rudolpho* cum consensu Electorum & Principum concessit. *Desterr. Spiegel der ehren. p. 293. & c. 40. pag. 1053.* ubi tamen dicit, Marchionem *Henricum* ultimum 1304. extinctum, adeo ut sibi contradicere videatur. Sed *Bavarica* domus ægre ferebat, cui aliquando Burgovia subiecta, unde 1324. *Ludovicus* ex *Bavaris Imperator* eam vi subigere tentavit, at infecta re obsidionem solvere coactus est. Archidux *Sigismundus Burgovio Episcopo Augustano* 32000. aureis oppignoravit, inde pignus illud soluto hoc argento à *Sigismundo* ad se transfuit *Georgius D. Bavarix. Desterr. Ehrensp. L. 5. c. 53. p. 956. 957.* Demum 1492. reluit Marchionatum *Maximilianus*, obtento à subditis ad restitutionem argento multo, hac tamen conditione, ne iterum oppignorati possent *Bavaris. Dest. Ehrenspiegel. d. I.* Demum superiori seculo *Ferdinandus Archidux Carolus* suo ex *Philippina Welferia* legitima sed impari uxore suscepto filio marchionatum hunc concessit, qui titulo illo etiam usus est, sed cum nullam suscepisset prolem, rediit ad domum. Observat *Joh. Lyan. Jur. publ. T. IV. add. ad 4. 4. 24. p. 403.* primum *Ferdinandum I.* cum epitheto se indigitasse *Marggrafen des H. Röm. Reichs zu Burgau. Reichs-Absch. 1542. &c.* cum *Carolus Imp.* mentionem non adijceret. An dixim, conjungi disjungenda, & in titulo Imperiali legi, *Marchionis S. Imperii* titulum, videlicet ratione *Antverpiæ*, inde interfectione addita etiam *Burgovix, Moravix, &c.*? Ita non tantum video sine *Burgovix* mentione reges *Hispanix* titulum usurpare *March. S. Imperii*, sed & vidi, ubi in diplomate *Carolus V.* dicebatur *Marchio Burgovia, de Oristham, Gottam* (an scribentis incuria literas male pinxit?) & *S. Imp. Romani*. Cæterum apex *Burgovix* est coronatæ galeæ impositum jugum expansum alarum cum securario typo.

Habspurgum.

§. LXI. *Habspurgium dreyuz* sepius expressum audivimus: est illud, *in scuto aureo leo coccineus, corona, lingua & falcibus caruleis*. Horum armorum nobilitatem pro merito commendat *Chifflet. in Lum. prarogat. p. 330. seq.* ut *regiam Habspurgiorum* ex in originem deducat. Sed prolixè respondet, & nihil præ aliis symbolis in hoc peculiare deprehendi arguit *D. Blondell. Geneal. Franc. plen. assert. T. 2. pag. 350. seq.* quo harum rerum studiosum remitto. Multa etiam in commendatione hujus tessere legere licet in *Dest. Spiegel der ehren. L. I. c. 4. pag. 25. 26.* Id vero non capio, quod ibi refertur, *Habspurgios* à consanguineis *Svevix* s. *Alemannix* ducibus *Iconem*, quales tres in horum scuto, suum acivisse, & ex *Austrasia* regio clypeo coronam addidisse.

Nam

Nam Svezia ducum leones atro inficiuntur colore, non rubeo s. purpureo. Cæterum non ineleganter poeta ibi canit.

Rex leo quadrupedum notat apto emblemate reges.

Prava domans, parcat nobilis ira bonis.

Hoc decus Habsburgi prisco de culmine regum:

Signa leonis habent, sensa leonis amant.

Ist der Löw der thiere könig / ist er auch ein königsbild /

Eder geist brennt wie er soll: strafft die bösen / schont die frommen.

Dieser ruhm die könig rühmt / die von Habsburg sind gekommen.

Löwenmuth sie ziehet / sie führen billig löwen in dem schild.

De proverbio, quod tempore interregni ante electionem Rudolphi in Germania usitatum: *aquila imperii quiescit in nido Leonis.* vid. Theod. Hesp. de jur. inf. c. 13. n. 204. Cæterum apex Habsburgicus fuit *αριστον* Leonis coronati, cujus collum oratur pavonis pennis. An ricken hinauff mit prausedern bestreket / sed dein loco hujus leonis duo capita & colla cynorum (zwey schwahnen häß.) *rostris singulos annulos aureos deferentia* substituerunt, & galex (juxta Wapenb. P. 2. pag. 20.) coronatæ imposuerunt. Wann dieses hochlöbliche Haus ihm gleichsam selber durch erwählung sothans fleyhods / geweiffagt hat / wie daß es durch absterben vieler hoher stammhäuser und durch heurath zu hoheit und reichthum gelangen wurde. Deserr. Spiegel der Ehren. p. 26.

§. LXII. Tessera hæc familia prima & gentilis fuit, cum Rudolphus Imperator Al-
berti primi Austriaci pater ex Habsburgio comite Augustum soltam concenderet. No-
men vero Habsburg duobus castris commune fuit. Vetusius circa 660. condidit in Bris-
goix sylva, quam nigram vocat, non procul Friburgo & Stauffa Ostbertus comes, cui
à fratribus ducibus Svezie districtus ille, in quo Numaga fluvius Trupertinum ca-
n-
bium alluit, & dein supra Brisfacum in Rhenum exoneratur, concessus fuerat. E regione
hujus castris Habsburgi s. Avencastris s. Habenspurg vel Habenshumburg condidit al-
terum dictum Altenburg. Hoc castrum incoluisse dicitur prior familia Habsburgio-
rum comitum, quorum successio deinceps ad alterum ramum translata est. In ea Gu-
trami divitis cognominati nepos Rapato Habsburgum in Argovia non procul ruderibus
Vindonisse vel Bruza condidit, repetito ex Brisgoico Habsburgo nomine. Ut adeo
non Helveticum Habsburgum, quæ communis sententia hactenus fuit, primum fami-
liæ nomen dederit, sed, cujus quasi colonia istud fuit, Habsburgum Brisgoix. Verum
istius celebritas, & quod comites in Helvetia habitare mallent, vetustioris memoriam
fere obliteravit. De comitibus illud memorandum est, non simplices fuisse comites,
sed *principales dignitatis* aliquid habuisse (Gesürstenten Graffen) In cujus argu-
mentum allegatur (Deserr. Spiegel der ehren. L. 1. c. 3. p. 37.) quod pincernas & dapi-
feros nobiles, nec non demum 3. comitatus Habsburg, Kyburg, Baden, Lenzburg, Thun,
Reinfelden, Rapper schvyl & Nidovv, præter Landgraviatus Alfatia, Thurgovia & mino-
ris Burgundie in potestate habuerint, adeoque amplissimas ditiones possederint. Ut
fallantur, qui ex pauperulo comite Rudolphum ad imperiale fastigium ascendisse per-
hibent. Cæterum Habsburgum hoc Argovix, cum reliquis in Helvetia sitis bonis, in
Helvetiorum demum potestatem delapsum, qui bello in præfectos Austriacos suscepto
& sæpius variis causis repetito alia aliæque subegere. In primis proscripto ab Imperatore
Sigmundo Friderico Austriaco fere quicquid supererat armis Helvetiorum, ad hoc ab
Imperatore excitorum, superatum, & dein in eorum manibus relictum, nunc quoque
remanet. conf. Deserr. Ehrenspiegel c. 4. p. 420. seq.

§. LXIII. Alfatia quoties mentio facta, intelligendus est laterculus rubens impres-
sibaltheo aureo (aliqui argentum malunt) cum sex ejusdem metalli coronis ad oram col-
locatis. Sed & ornamentis suis balthei extrema afficiuntur. Unde Aeg. Gelen. de
Colon. Agripp. magn. L. 2. sis. p. 164. vocat *institam obliquam reticulatam, velut mitella*
rubea utrinq; prætextatam. Baltheus dexter esse debet, est tamen ubi etiam similiter pin-
gitur, in quo situs discrimine nostros olim non valde religiosos fuisse, sæpius observatum
est. Coronarum autem Alfatia datarum rationem Wolff. Laz. apud Th. Hesp. de jur.
inf. p. 367. ex eo allegat, quod tot principes habuerit palatio regio Francico præfectos
s. majores domus. Apex Alfatia est, coronatæ galex impositum *ventilabrum octan-
gulum, cujus anguli globulis & pennis pavonis exornantur, ipsi vero typus scutarum in-*
scribi.

scribitur. vid. *Wapenb.* 2. p. 6. Alibi in sigillo diplomatibus Friderici III. Imp. 1471. dati vidi, tantum 6. coronas & quidem antiquo more radiosas, intermedio baltheo vel scipione transverso galææ incumbere. Laciniæ sunt ex auro & cocco.

Ejus Do-
mini.

§. LXIV. *Alatiæ veteris Alemanniæ* pars (unde *Desterr. Ehrenspiegel* L. 1. c. 3. pag. 19. 40. *Das Altmanngan hat sich nachmahl zwengetheilt/ und ist das obere theil Svevia oder Schwabenland/ das eine aber alwo die rechten alten Altmannier ihren sitz behaltten Alatiæ, Altsaß oder Almannis/ nicht aber Edelsaß oder Illsaß/ weil auch in andern ländern Edle gewesen/ und der Illstrom nicht das ganze Elsaß durch fließet/ genant worden.* De etymologia tamen me non prælititero fideiullore, qui ab *Ello* s. *Illo*, *Elisatum* pagum dictum mallein) suos sub Francorum regibus habuit *Duces & Comites*. Ita *Adelricus*, qui circa 720. denatus est, *Alatiæ Dux* nominatur, ut & *Adelbertus* ejus filius. Inde *Laudgravorum* nomen in usufuit, atque hæcile videtur in familia Comitum *Egesheimensium*, s. *Hugenesheimensium*, qui ex *Gerardo* orti sunt, *Theodorici Ducis Lotharingiæ* superioris minore filio; unde colligere videor, in hujus majoribus eandem dignitatem cum reliquis junctam & *Lotharingiæ superioris* nomine comprehensam fuisse. Gerhardi posteritas defecit in *Henrico* 2. vel 3. qui 1238. sine liberis decessit. Cum vero duas habuisset sorores, quarum altera *Alberto* (al. *Burchardo*) *C. Hohenbergio*, altera *Ludovico* (seu *Conrado*) *C. Oetingensi* nupsierant, hæc successere in *Alatiæ* ditionibus. *Oetingensium* portio dein à posteris 1358. *Episcopo Argentineni* vendita est. Sed *Hohenbergii* filia *Anna Rudolpho Imperatori* jus suum attulit. Sed & ante hæc plurima in *Alatiæ* possidebant *Rudolphii* majores, utpote ex Comitum *Alatiæ* sanguine orti. Unde jam duodecimo seculo *Albertus* dives *Habspurgius Landgravius Alatiæ* usus est titulo. vid. *Chifflet. Alf. vindic.* c. 1. Accessit dein in *Egesheimensium* (quorum nomen ab *Egesheim* s. *Egenesheim* s. *Hugenesheim* à conditore *Hugone*, qui ex *Alfarico-Habspurgico* sanguine, appellato castro) hereditatem successio. Et tandem accessit etiam *advocatia* s. *præfectura provincialis Alatiæ* & in primis ejus *Decapoleos*, quæ cum aliquandiu in *Palatino* fuisse manu, ad *Austriacos* rediit. Cæterum pace *Monasteriensi* ob commune Imperii bonum *Serenissima* domus *Austriaca* cum *Brisaco* opido *Landgraviatu* superioris & inferioris *Alatiæ*, *Sundgavia* & illa *præfectura provincialis* cessit, eaque ad *Regem Gallie* transferri permisit.

Venit ad
Austria-
cos.

Nunc ad
Gallos.

Kybur-
gum.

§. LXV. *Kyburgi* comitatus designatur scutulo coccineo, quod permeat baltheus dexter aureus, utrinque comite leone ejusdem metalli (vid. *Wapenb.* 2. p. 14. ubi baltheus sinister est, uti nostris parum interesset vitum.) Nomen habet ille à castro *Kyburg* in *Turgoia* non procul *W. interthurio* sito. *Comites* creduntur orti ex *Ruthardo Duce Alemanniæ*, *Eberhardi* fundatoris *Murbacensis* filio, *Warini* qui *Carolomanni Palatio* præfectus fuerat fratre. Defecit ea in duobus *Hartmannis*, quorum junior 1263. partuua senior 1264. decessere. Hujus ex sorore nepos, illius amittinus erat *Rudolphus Habspurgius*. Et quidem hereditatem *Hartmannus* senior fere eripuerat, cum qui antea *Rudolphum* dilexisset, ab eo bello petitus & offensus esset, unde *Episcopatu* *Argentorateni* comitatum suum donavit, & ab eo iterum feudo accepit. *Desterr. Spiegel der ehren/* L. 1. c. 4. pag. 54. Inde donationem impatientia factam revocare quidem conabatur *Hartmannus*, sed *Episcopus Waltherus Geroldseckius*, ut cederet, non poterat permoveri. Unde *Rudolfus* civitatis *Argentorateni* adversus *Episcopum* partes suscipit, & hunc graviter affligit; cum vero victus 1263. & paulo post morte mortuus esset, *Henricus* successit *Rudolpho* instrumentum donationis *Kyburgi* restituit, & pacem fecit. Cum vero uterque *Hartmannus* mortui essent, successorem cum *Eberhardo* patrueli suo *Hartmanni* ex *Elisabetha* filia genero ita pariter est, ut *Eberhardus* acciperet *minorem Burgundiam*, cum *Burgordio*, *Thurno* & *Friburgo Vehrlandia*, quæ *Wernero Kyburgio Anna Bartholdi D. Zeringentis* soror attulerat, *Rudolfus* retineret comitatus *Kyburgium*, *Badensem* & *Lenzburgium*. Cæterum *Kyburgum* cum *Turgoia* a aliquoties oppignoratum, in primis à *Sigismundo Imperatore Tigurinis* 1424. Iterum *Fridericus III.* ut tutor *Sigismundi Ducis* recepit; sed *Tigurinis* detum *Sigismundus* multo argento accepto reliquit, qui nunc quoque possident. Apex est ex galæa coronata prorsumps leonibus coronatus & pavonis pennis fastigiatus, cujus dorsum similibus exornatur pennis. Laciniæ etiam cocco & auro tinguntur. Porro unde de la Chiesa (ap. *Menestr. L'art du blasfon* justif. p. 63.) suum hausert ignoro, cum *Kyburgis* comi-

comitibus in Helvetia, hi vero ipsi sunt nostri, dat in palma aurea fasciam rubeam, alius ejusdem metalli duabus taniis comitibus.

§. LXVI. ¹ *Pfretensis* s. *Ferretensis*, s. *Phyretarum* comitatus in extrema Alfatia ^{Pfretensis} ^{f. Fer-} ^{retensis Co-} ^{mitatus.} Sunt goja, cujus majorem partem complectitur, situs designatur scuto *rubeo*, in quo *duo Salmones s. trutta s. barbati nulli aurei* conspiciuntur. Comites exere ditionem illam peculiare, & quidem sunt qui Theobaldum Otrberti Habspurgici fratrem primum comitem designant. Alii (conf. *Blondell. geneal. Reg. Franc. p. 2.*) *Friedericum* primum *Pfretarum* comitem faciunt filium *Theodoricæ C. Barenfis*, & fratrem *R. cinaldi C. Barenfis*, *Ludovici C. Monsonis*, *Theodoricæ C. Montisbelgardenis*, & *Stephani Ep. Merensis*. Favere videtur huic sententiæ scutum, ejusq; *duo barbati, Barrensisibus & Montisbelgardenibus* commune cum *Pfretensibus*. Quicquid vero ejus sit, *Theobaldus* comes 1271 Comitatum 1000. marcis argenti Episcopo Basileensi vendidit, atque iterum feudo accepit. Marius ex ea gente ultimus fuit *Ulricus*, qui cum duas haberet filias *Joannam & Ursulam*, ab Episcopo Gerharo pro his successione jus acquisivit, si tamen Pontifex consentiret, quem ipse *Ulricus Avenione* adiit, & cum major natu filia Latino sermone gratiam hanc à Pontifice rogasset, obtinuit: unde *Vitalis* archiepiscopus *Vesontinus* Pontificionomine confirmavit successione. *Joanna* 1324. nupit *Alberto Duci Austrie*, atque ita successione comitatus, sed tanquam feudi Basileensis, illi attulit, numeratis *Urfulæ* 8000. marcis argenti. Inde in potestate Austriorum mansit, donec cum reliqua Alfatia in potestate Galliarum concederet. conf. de illis *Desserr. Spiegel der ehren. L. 1. cap. 5. pag. 47. 3. 4. p. 294.* Cæterum 1654. nomine Episcopatus *Basileensis* in Comitibus Ratisponensibus scriptum exhibitum de jure, quod Episcopus *Basileensis* in Comitibus illum habeat, & quod jus illud in Regem Franciæ per Instrumentum pacis translatum non sit: quod inferuit suis *Limm. Jur. publ. add. T. V. ad 4. 7. p. 255. seqq.* Ex quo plurima memoratu digna observari possent, in primis quomodo denum Rudolpho Austriaco 1361. certis conditionibus comitatus ille à Basileensi Episcopo concessus sit. ¹ Porro apex hujus comitatus est, ex coronata casside exurgens *virginæ imago edronata, cocco induta, duobus piscibus aureis loco brachiorum lateribus aptatis*. Lacinia sunt aurea & rubea. —

§. LXVII. ¹ *Goritiense* symbolum jam exhibeamus, quod est palma ^{Gonitæ,} *oblique scissa ex angulo dextro, priori dextra areola argenteis & coccineis sinistris baltheis exarata, posteriori carulea impresso leone aureo.* (Iterum diversus pingendi modus est, cum modo leo, uti *Wapenb. P. 2. p. 20.* & in *Desserr. Spiegel der ehren. L. 3. c. 8. p. 344.* modo balthei, uti allegavi, priorem locum occupent.) Porro comitatus ille *principali dignitate* conspicius, *Forum Julii* ornat, & *Carinthia*, *Carniola*, *Istria* & *Vinidorum* *marchia* concluditur. *Meinardus 2.* Comes *Goritiæ*, qui ex *Andechsibus* profatus creditur, *Adelheidem* uxorem habuit, *Alberti C. Tirolis & Guthæ Meraniæ* filiam, unde partem *Tirolensium* comitatus acquisivit. Eo geniti *Meinhardus III.* & *Albertus II.* quorum ille *Tirolensem* familiam propagavit, donec ad *Austriacos* delaberetur succellio, quod vidimus §. 40. *Albertus* vero reliquos *Goritiæ* comites profevit: Ex quibus ultimus *Leonhardus* 1500. in prolis decessit, & ex pacto inter fratres illos de mutua posterorum successione ad *Maximilianum* hæc delata est. vid. *Desserr. Ehrenspiegel L. 2. c. 8. p. 341. 129.* ¹ Apex est coronatæ galæ impositus *pileus turbinnatus, argenteus, cruciculus, vel trifolius* (an forte maculis pontici muris?) ornatus, & *erectis plumis strubionis argenteis* fastigiatus. Lacinia hinc *caruleæ & aureæ*, illinc *argenteæ & rubeæ*. —

§. LXVIII. ¹ *Carinthia* etiam ex præcipuis principatibus est Austriacis, *Salisburgensi Carinthia* *diæcesi*, *Styria*, *Cileia*, *Carniola*, *Foro Julii* & *Tirolis* conclusus. Designatur clypeo *bipertito, ut altera parte areolam rubeam fascia dividat argentea* (huic inscriptum decumillim trifolium in *Desserr. Spiegel der ehren. L. 3. c. 5. p. 312.* pictoris errori attribuo) *alteram aream tres gradientes leones impleant.* Cæterum modo hæc modo illa pars dexteram stationem occupat, unde vix habeo, quod certum asseram. Ipsa hæc provincia *Carnorum veterum* sedes: inde diu *Bavaris* paruit. *Carolus M. victo Theodone* 788. *Carinthiæ Ingevonem* Com. ex *Francis* ducem præposuit, qui paulatim etiam nobilitatem, vulgo jam ad *Christiana* facta à *Modesto* conversio, ad eadem traduxit. In ejusdem gratiam *Carolus* principatum hunc *Archiducatus* dignitate ornasse 791. perhibetur. Inde plures ordine successere à *Francis* aut *Bavaris* constituti *Duces*. In primis 989. ab *Ottone III. Otto Hermannii Sveviæ* ducis frater, qui *tres leones Svecicos* clypeo

clypeo Carinthiæ attulisse dicitur, (unde apparet, *παρρησια* esse, quando à Sibmach. *Wapenb.* 1. pag. 4. enunciantur *tres aquila*, quomodo etiam vitiose repræsentantur: *Wapenb.* P. 5. p. 29. in scuto archiducum Maximiliani, Leopoldi & Caroli Josephi,) cui interteriam generationem posterius succellere. Tum *Welfo Altorfi* comes ducatus præfectus est, iterum *Bartholdus D. Zeringæ*, sed cito remotus. Inde *Marquardus C. de Muerzthal* 1073. suffectus est, & post eum filii *Leopoldus & Henricus*. Dein 1127. *Erbo C. Palatinus Regensburgus*: tum 1140. *Engelbertus Comes Spanheimus & Ortenburgus*, in cujus posteris 130. annis permanit ducatus. Demum *Fricus III.* ex illis, cum prole careret, frater autem Philippus Ecclesiasticam vitam sectaretur Archiepiscopus Salisburgensis & patriarcha Aquilegeniensis, ab avunculo *Ottocaro Bohemia rege* petivissus, ei ducatum vendidit. Itaque Ulrico 1269. extincto, *Ottocarus* principatum occupat, *Philippum* qui successione sibi vendicabat caput, qui etiam 1278. in custodia mortuus est, sed Imperatore electo Rudolpho iste ducatum imperio 1276. restituere cogitur. Hic 1282. *Meinardo C. Geritæ & Tirolis*, marito viduæ Ulrici, Ducatum contulit. Cum vero ejus filius Henricus 1331. extinctus esset, ut agere Joanni Regi Bohemiæ faceret, Ludovicus Imperator Ducatum *Ducibus Austriæ* Henrici ex sorore nepotibus, ob pacta inter Rudolphum Imp. & Meinardum, contulit. Ortum quidem ex eo cum Margareta Maulaschia dicta, Henrici filia, bellum, sed demum res composita, & ex eo in domus Austriacæ potestate Ducatus permanit. Ab *Austriacis fasciam illatam* scuto existimo. conf. *Desterr. Spiegel der ehren.* L. 3. c. 5. De scuto ita canit poeta.

*Qui bis centeno tumet auctus flumine Dravus
Et terram & scutum principis amne fecat.*

*Montes auriferos (riget hic quoque Taurus & Alpes.)
Aureus in clypeo campus & ipse notat.*

Die berühmte Drav man sieht hier das land und schild durchschneiden:
Die als Ströme-Prinzeßinne / trinckt zwenhundert wasser ein.
Taurus hie / der teutsche Taurus / und der Alpen schwestern / senz
Gold beerzet: drum in gold sich das wapenschild wolst kleiden.

Galeæ Carinthiorum coronatæ inponuntur *cornua duorubea fascia argentea distincta* (in *Wapenb.* 2. p. 20. alterum cornu auto tingitur.) *utrinque prominentibus 4. bacillis, ex quibus terna dependent folia.* Lacinia hinc aureæ & nigræ, isthinc argenteæ & ruberæ.

Vinido-
sum mar-
chia,

§. LXX. *Vinidorum Marchia* non minus in scutis mentionem expositam vidimus; Ejus symbolum est *in aurea area pileus Cardinalitius niger, ora minio prætexta, loris concoloribus.* Hanc tesseram *Chiffletius* interpretatur *Slavoniam*, sed regi illius §. 30. aliud vidimus *δύγυα*, nec in unam scuti partem rejiceretur nota regi. Sed & *Varenn.* *Slavoniæ* Duci tribuit argenteum scutum impressum pileo aureo, coronato cocco (*d' argent au Chapeau double de toile d' or, couronné de gueules*; Forte legendum, *chapeau de sable doublé de toile d' or*) Notari dixi *Vinidorum Marchiam*, quæ Carniolæ junctacum ead Austriacis devenit. *Apex* est coronæ impositum *ventilabrum* typo *scutario* insigne, *offangulum, singulis angulis globulis adjectis, & pavonis pennis.* In *Wapenb.* 1. p. 4. & 2. p. 13. aurum scuti in argentum commutatur, quæ & *Varenni* R. d' arm. P. 3. p. 743. sententia est. Aurum tamen agnoscit etiam *Desterr. Ehrensiegel.* L. 1. c. 3. p. 179. & *Chiffletius.*

Portus
Naonis.

§. LXX. *Portus Naonis* s. *Portenavæ* dominium designatur scuto coccineo argento *transverse fasciato, tota superimposita porta decumana aurea, triplice crepidine pinnata, & viridi colle triplici sustentata, foribus aureis apertis ferro instructis.* Ut *Chifflet.* enunciat. Quam hic portam diximus, *altare* vocat *Sibmach. Wapenb.* 2. p. 4. Ita in *Desterr. Ehrensiegel.* L. 3. c. 3. p. 235. figura etiam pingitur, ut in medio altaris tabula Christum crucifixum & comites utrinque cruci altantes repræsentare videatur. Sed *Portæ* notio cum nomine magis convenit. *Wapenb.* 2. p. 20. quod medium in porta est argento pingitur. *Apex* est *humilis porta imposita coronæ galicæ.*

Comita-
tus Cile-
nsis.

§. LXXI. *Glejenfis* comitatus quadripetito laterculo repræsentatur, ut. 1. & 4. *areolas carulca ternas stellæ sex radiorum aureas* referat. 2. & 3. *argentea duas fascias rubreas continet.* Cæterum comitatus in *Styria* situs est. Primus ejus comes creatus est *Fridricus L. B. de Saaneck.* Ex posteris ejus *Ludovicus* ex adoptione *Fridrici* Comitatus comitatum *Ortenburgicum Carinthia* obtinuit. Ultimus comes fuit *Fricus III* qui ordini

ordini principum ascriptus 1456 à Ladislao Corvino cæsus est. Ob hoc successionem eius sine maculis defuncti sibi alleruit *Fridericus III. Imperator, & imperii nomine & Styria*. Competitores erant *Ladislau* agnatus Ungariæ rex, & *Joannis C. Goritensis*: unde ad bellum res devenit, quod Ladislai morte desit. conf. *Desterr. Ehrenspiegel. L. 1. c. II. p. 637. Cyr. Spangenberg. Adelsp. L. 10. c. 25. p. 280. ira: Ist nach absterben Graff Ulrich deflesten/ von Kaiser Friederich dem Dritten/ dem Hauß Desterreich (wegender verwandnuß und etlicher verträge) eingeleidit worden. Apex comitatus est duplex galea coronata, quorum alteri *impositum jugum alarum complicatum, cum fascia*, alteri *fasciculus plumarum struthionicarum candidarum*, quem apicem Cilejensibus etiam assignat *Wapenb. P. 2. p. 20*. Lacinie sunt hinc aureæ & cyaneæ, isthinc argenteæ & rubeæ. Henninges apicem caudam pavoninam tribuit. Cæterum comitatus hic Cilejensis inter vulgatos reseraprotos relatus est, desß *Reichs Biergraffen einer*. Comitatum *Sternberg in Carinthia*, cujus comites alioquin etiam *Com. de Malatin & Treven* dicti, ultimus comes *Waltherus* vendidit *Meiardo C. Ortenburgio*, cum vero hujus nepos *Fridericus 1418*. moreretur, comitatus testamento ad *Ciljevses*, & cum hac successione ad Austrios venit. *Cyr. Spangenberg. Adelsp. L. 10. c. 15. p. 298*. Cogitent peritiores, an stelle hunc comitatum delignent?*

§. LXXII. Superest areola bipertita, cujus altera pars *palis argenteis & coccineis* distinguitur, altera *aurea aquilam nigram* retet. *Chiffletius*, quod §. 47. retuli, interpretatur *Enefo*. Intelligitur vero *superior Austria supra Anasum*, quam vocare solent *Landlin ob der Enß*. Unde in exequiis *Friderici Imperatoris* inter vexilla provinciarum primum hoc gestatum lego *Desterr. Ehrenspiegel. L. 5. c. 41. pag. 1077*. Cæterum distinctum gestamen hujus provincie à reliqua Austria est, quia leorsim acquisita: nam 1156. cum *Matthio Austria* *Henricus Bavariam* *Henrico superbo* restituere juberetur, hanc ditionem retinuit. In diplomate *Friderici Imp.* ita verba sonant. (*Desterr. Ehrenspiegel. L. 2. c. 2. pag. 168*). *Litem & controversiam, quante charissimum nostrum patrum Henricum Ducem Austria & inter nepotem nostrum charissimum Henricum D. Saxonie* diu agitata extitit, super *Ducatu Bavaria*, & super *Marchia à superiori fluminis parte Anasi*, terminavimus hoc modo: quod *Dux Austria* resignavit nobis *Ducatum Bavaria* & dictam *Marchiam*, quos tenebat. *Qua resignatione facta* mox eundem *Ducatum Bavaria* & *beneficium contulimus Duci Saxonie*. *Prædictus vero Dux Saxonie cessit & renunciauit omni juri & actioni, quas habebat ad dictam Marchiam, cum omnibus suis jurbus & beneficiis*. Ne autem in hoc factò honor & gloria patris nostri charissimi aliquatenus minuat, de consilio & judicio principum, illustri *Vladislao D. Bohemie* sententiam promulgant, quam ceteri principes approbant, *Marchionatum Austria*, & dictam *Marchiam supra Anasum* commutavimus in *Ducatum, &c.*

§. LXXIII. Huic ita in variis dispositionibus descripto clypeo plerumque imponitur *pileus archiducalis*, latus nimium rubeus ora reducta pontici muris vellere facta, radiis ornata & circulis in superiori parte coeuntibus, crucicula etiam illis imposita. *Chifflet.* ita enunciat: *pileus coccineus, vellere pontico, septenis acuminibus cochlearum reductus*. *Desterr. Spiegel der ehren. L. 2. c. 3. p. 183*. schema exhibetur, qua ratione pileus ille principum Austriorum paulatim fuerit immutatus. Primo enim vulgari modo, quo alii plerumque etiam uti solent principes. Inde *radios* adjecit *Fridericus Barbaross.* 1156. cum *Henricum* ducem creasset: *Das er und seine nachkommen hinsüro einen Fürstenhut mit güldenem tron spizen/von den alten corona rostrata genandt/sühren und tragen*: verba diplomatis ita habent: *supposito pileo ducali circumdato sero primito*. *Leopoldo glorioso Duci Henricus Rex Rom.* 1228. pileum regali corona auxit; ita sonant verba: *Eidem illustrissimo Principi Leopoldo D. Austria & Syria cunctisq. suis sequacibus hanc largiter concedimus dignitatem, ut sui principatus pileo nostræ regalis corona diadema solenniter ferre possit*. Inde cum *Fridericum Bellicolum* *Fridericus II.* *Imperator regē* fecisset, addidit circulis coronæ clause in summitate *cruc culam*. Er hat thme und dem Hauß Desterreich nicht allein den von seinem Andernren Kaiser Friederichen I. empfangenen Freyhetsbrieff bestättiget/ sondern ihm auch außß neu/ diese besondere Freyhut ertheilet/ daß er und seine nachkommen oder nachfolgere/auff dem Fürstenhut über gedachte spizen und bögen auch zu oberst/ daß gülden creuslin tragen und sühren solten. Verba diplomatis 1245. data ita habent: *Concedimus etiam nostro illustri Principi Duci Austria crucem nostræ diadematis suo Principali pileo sufferendam*. In hunc pileum illa extant disticha:

*Austria regisopes habet, ac Regalia fertas:
Regia & Austriacos mens regit Archiduces.
Quodque aberat, nomen regis, tria regna dedere:
Austria, cuncta simul regia, dives habet.*

**Deſterreich hat Königreichthum/ es trug einen Königshut:
Seiner Erzhertzogen Herren/waren auch voll Königsmuth:
Fehltenur der Königſnahm/ den drey Königreiche gaben.
Wlſo ſiht man Deſterreich alle Königſgaben haben.**

Apex Au-
ſtorum.

§. LXXIV. Aliquando additur galea (ut in Wapenb. i. p. 4. n. 2.) coronata, & cauda pavonina fastigiata. Quod inſigne est Austria, cum plurimis tamen familiis commune. G. Horn. orb. polit. c. 4. n. 2. f. 3. retert ob id Helvetios magno odio prosequi pavones. Causa, quod Duces Austriae in galea sua habeant caudam pavonis: unde Helvetii illam avem in tota sua ditione extinxerunt, ac si quis pennam pavonis in pileo gessisset, is à proximo Helvetio obviantē absque ulteriori interrogatione fuisse interfectus. Exemplum ludicrum hujus contra pavones odi refertur tale: Quidam Helvetius vitrum vino repletum in mensa ante se solis radiis expositum habebat, cumque sol, ut naturaliter fieri solet, in vitro speciem cauda pavonis exhibuisset, quodam ex adstantibus dicente: En pulcrum caudam pavonis: statim Helvetius inter multas Domus Austriacae execrationes, stricto gladio vitrum illud tanquam hostem libertatis Helveticae in minutas partes confrangit. Alibi non intermedia galea, Archiducali pileo imponitur cauda pavonina. Ita de Carolo V. Chifflet. Eq. A. V. n. 114. Apex, pileus archiducalis, pavonina cauda fastigiatus. Quod etiam aliis tribuitur. In Wapenb. i. p. 4. num. 2. illud peculiare est, quod leo pingitur per galeam prospiciens anterioribus pedibus scutum tenere, posterioribus infra scutum protentis. Maximiliano II. adhuc Bohemiae regi Chifflet. num. 188. tribuit pro apice aquilam ex orientem argentam, auro coronatam & rostratam.

Lacinia.

§. LXXV. Circa phaleras etiam variatum vici. Modo enim pinguntur apud Chiffletium, aurea & hermonica in Maximiliano I. aurea & coccinea in Carolo V. qui tamen Imperator etiam aureas & hermonicas usurpavit. Argentea & rubea in Maximiliano II. In Ferdinando archiduce, hinc ex auro & cyano, isthinc ex argento & cocco, in Marthia aurea & coccinea, in Alberto aurea & hermonica, in Ferdinando III. Imperatore hermonica & coccinea. In Leopoldo archiduce iterum dextro latere aurea & carulea; ex laevo argentea & rubea.

Telamones.

§. LXXVI. Telamones Gabriel Bucelinus Geneal. Germ. not. T. i. p. 3. duos gryphos addit, qui etiam conspiciuntur in sigillo Maximiliani I. Nec non moderni Augusti in Deſterr. Spiegel der ehren. L. 6. c. 21. pag. 1399. Ex eo leone qui per galeam prospicit Wapenb. i. pag. 4. non improbabile est, etiam leones adhiberi. Habspurgici comites solebant duos accipitres scuto dare comites, forte ob nomen Habich.

Titulus.

§. LXXVII. Plures titulos cumulare non ex usu esse reor, sed contentus ero enumerasse Augusti nunc feliciter regnantis titulos: Leopoldus Dei Gratia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Germania, Ungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia & Slavonia &c. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carniola, Lutemburgi, Wirtenbergiae, utriusque Silesiae, Princeps Sueviae, Marchio S. R. Imperii, Burgovia, Moravia, utriusque Lusitaniae, Princeps Comes Habspurgii, Tirolis, Pfירתarum, Kyburgii & Goritiae, Landgravius Alsatiae, Dn. Vinsidorum Marchiae, Portenaviae, & Salinarum, &c. Rationes ex superioribus petere facillimum. Brabantiae, Lutemburgi Ducatus, Marchionatus S. R. Imperii, dominium Salinarum ex hereditate Burgundicae provenientia, illo latere simul indigitari intelliguntur. Unde de illis agitur in scuto Hispanico. Sicuti etiam sub Ungariae & Bohemiae regnis contenta regna vel provinciae ob eam causam scutis supra descriptis exulant.

Veterum
scuta.
Alberti I.

§. LXXVIII. Antequam claudamus hoc caput, exhibebimus ex Deſterr. Ehrenspr. scuta veterum Ducum Austriae ex hac gente P. 248. Alberti I. Imperatoris representatur clypeus insignis aquila Imperiali, quae pectore defert parmulam Austriaco, Styrio, Carniolensi & Habspurgio symbolis constantem. Ibid. & p. 304. Henrici Ducis representatur clypeus quadrilateralis: cujus primae areolae fascia Austriaca secundae symbolum provinciae supra anasum, tertiū laterem caruleum ornant duo leones aurei gradientes, sed quid notent non

Henrici.

non capio: ultimum *argenteum* distinguit *pallius niger*, capite *scutario adjecto rubeo*: qua tessera *Com. Badensis* in Helvetia notatur, quam *Richenza* Arnoldi ultimi Comitis filia *Baden.* in *Kyburgiam* gentem intulit, unde ad *Habsburgios* devenit, sed nunc in Helvetiorum *Com.* est potestate. P. 304. *Leopoldi Ducis* scutum ex symbolis *Alsatia*, *Habsburgio*, *Kyburgio* & *Leopoldi.* *Burgovio* quadripartitum est, toti incubante scutulo *Austrio*. P. 337. *Alberto II.* datur scu- *Alberti II.* rum quadripartitum ex tessetis *Styria*, *Carinthia*, *Habsburgia*, *Carnioli*, *Austria* parmu- *Rudolph.* la medium denuo occupante locum. *Ibid.* *Rudolphi* clypeus duabus transversis & tribus *Rudolph.* perpendicularibus lineis in laterculos 12, præter medium scutulum *Austrium* secatur. Illocum ordo iste est 1. *Carniola*, 2. *Carinthia*, 3. *Styria*, 4. *Sveveia*, 6. *Kyburgum*, 7. *Habsburgum*. 8. *Alsatia*, 10. *Burgovia*. Quatuor laterculi alibi nondum occurrerunt. Ita quintus *ceruleus castro argenteo duarum turrium insignitur*. Hoc designat comita- *Lenzburg.* tum *Lenzburgium* in Helvetia, qui cum *Badensi* junctus ad *Kyburgios* & dein *Rudol-* *Hohen-* *berg.* *phum Imperatorem* venit. Nonus alveolus *transversâ lineâ secatur, superiori parte ru-* *Hohen-* *berg.* *bâ, inferiori argenteâ*. Ita *Hohenbergium* notari comitatum existimo, quamvis ali fi- *Rapper-* *schwyll.* tum colorum invertant. Illius comitatus successio ab *Anna Hohenbergiæ* est, *Rudolphi* *Imp. conjuge*. Undecima areola *argenteâ rosâ rubeâ petiolo & foliis suis ornata superbis*. Hoc hieroglyphico designatur Comitatus *Rapperschwyl* in Helvetia ad *Tigurinum* la- *Rapper-* *schwyll.* cum, quem ibi ponte 2000. passuum *Leopoldus Austriacus* stravit. Hic suos habuit co- *Rinfelden.* mites, quorum heres *Elisabetha* eum *Rudolpho C. Habsburgio* ex *Lauffenbergiis* attulit. Sed 1458. *Helvetiis* subegere. Ultimus laterculus à sculptore repræsentatur *quaternis* *aureis & rubeis exaratis fasciis*. Si non erroris accusare sculptorem liceat, quid designetur, ignoro. Si vero conjecturis locus, *Rinfeldensem* comitatum (quem à susceptore *Fri-* *Rinfelden.* *derico Imperatore, Rudolpho* donatum vel aliâ ratione in ejus potestatem redactum refer- *Rinfelden.* tur p. 38.) notari existimo, satis olim celebrem ob *Rudolphum Comitem, Sveviæ* *Ducem & Henrico IV.* oppositum Anticatham. Sed alibi illi comitatu *visificia* totidem *dantur argenteâ & rubeâ*. In *Wapenb.* 2. p. 15. *aureâ & cerulea*. Sed p. 378. ubi insignia *Leopoldi III.* *Leopoldi III.* eodem plane ordine repræsentantur, itidem *argenteâ & rubeâ* fasciæ pin- *di III.* guntur, ut ita sculptorem prioris scuti *παρεργαζματος* arguere jure possim, & de *Rinfeldæ* certior sit conjectura. *Ibidem Hohenbergici* scuti superioriorem partem argento, inferior- *Leopoldi III.* rem minio pingit. Quod etiam *Wapenb.* 2. p. 12. videre est.

§. LXXIX. *Ernesti & Alberti VI.* insignia p. 440. repræsentantur: illius scutum ex *Ernesti &* *Styrio, Austriaco & Carnioliensi* tessera quadripartitum est: hoc quadras habet *Austria* *Alberti.* *Alberti III.* *supra Anasum, Austria ipsius, Hohenbergæ & Burgovæ*. P. 308. exhibentur scuta *Alberti.* *IV. V.* *Alberti III.* *IV. V.* *Ladislai* *Ladislai* *III. & IV.* necnon *V.* qui inter Imperatores secundus fuit, ejusque filii *Ladislai* *post-* *humii*. Priorum duorum clypeos non nisi familiaris fasciæ ornate, tertius aequilam impe- *rialem* sed *μικροτέρα* refert, pectore sustinentem scutulum ex *Bohemico leone & Fugari-* *cis fasciis* bipertitum, incubante toti parmulâ *Austriacâ*. Hujus scutum duæ transversæ & *toridem* perpendicularares lineæ in novem areolas secant, illo ordine. 1. *Ungaria*. 2. *Bohemia* *3. Dalmatia*. 4. *Croatia*. 5. *Austria*. 6. *Lucenburgum*. 7. *Moravia*. 8. *Silesia*. 9. *Lusitania* *inferior*. *Lucenburgensem* solum, cujus solius in superioribus nulla mentio, est ex ar- *gento & cyano* fasciata parmæ inscriptus leo rubeus coronatus. Ejus jus à matre *Eli-* *frideric* *IV. Al-* *berti.* *friderici* *IV. Imp.* quod aequilam Imperialem unicipitem exhibet sitpatam *Austriæ veteris* *& novæ, Styriæ, Habsburgi, Carinthiæ, Carnioliæ, Tirolis, Pffretarum, Vinidorum Mar-* *Marchiæ, Burgovæ, Alsatia, Kyburgi:* & ex lateribus *Portenavæ & Provincia supra Ana-* *sum scuti*. P. 706. ejusdem sigillum exhibet aequilam bicipitem, & circa eam scutula *Austriæ, Styriæ, Carinthiæ, Carnioliæ, Habsburgi*. *Ibidem Alberti* sigillum, in cujus me- *dio hæc scutula veteris & novæ Austria atq; Styriæ*, in circumferentia vero visuntur par- *mulæ Carinthiæ, Carnioliæ, Alsatia, Habsburgi, Tirolis, Pffretarum, Kyburgi, Burgovæ, Vi-* *nidorum Marchiæ, Portenavæ, principatus supra Anasum*.

§. LXXX. P. 1394. Repræsentatur scutum *Andrea Austriaci Cardinalis*, quadriper- *Andrea* *Cardia.* *Nelleburg.* *Veljkireh.* titum, in cujus prima quadra tessera *Burgovæ*, in secunda *Hohenbergiæ*, tertiæ aureæ in- *scribuntur* 3. cornua cervina cerulea, quod si recte expressit sculptor *Nelleburgum* esse *reor*, qui *Landgraviatus* est, alias *Hegovia* dictus, habuitque olim suos comites & *Land-* *gravius* non incelebres, ex quibus 1066. *Udo Archiepiscopus Trevirensis*, & 1398. *Fri-* *dericus Episcopus Constantiensis* electus est, & 1023. *Eberhardus Nelleburgius* cæno-

bium condidit, ex quo initia Scaphuliz civitatis. Hunc vero comitatum majori ex parte Auftriacis parere, testis est *M. Zeller. Itin. Germ. P. 2. p. 343.* Caput ejus est *Stoekheim* s. *Stockach.* Quarta area argentea vexillum Ecclesiasticum continet nigrum. Hoc *Veldkirchius* comitatus in *Nebelgoia* designatur, quem *Leopoldus Dux 1376.* à *Rudolpho C. Montfortio* 36000. aureis emit. Etenim hoc symbolum datur *Desterr. Episcopus gel der ehren. L. 3. c. 9. p. 354. 357.* Licet in *Wapenb. 2. p. 12.* figura minio, area auro tingatur. Toti imponitur alia parmula bipertita, ex simbolo *Auftriaci,* & laterculo argenteo, quem leo coronatus rubeus ornat: quid hoc leone notetur, ignoto, nisi *Habsburgium* dicamus: quod tamen si sit, auro laterculus tingendus fuerit. Ita medio hoc scutum origo *Habsburgo-Auftria* denotata fuerit; reliquis laterculis ditiones, quas solas fratres *Carolus & Andreas,* quia impari matrimonio *Philippinæ Welferiz* nati, ab agnatis obtinere potuerunt notantibus; unde principatum hereditarium nullum in hoc scuto vestigium apparet.

CAPUT X.

Bellovillerii. Duc. S. Aniani.

ARGUMENTUM.

1. *Bellovillerii. Dux S. Aniani.*
2. *Sanbriffon. La Ferte Hubert. Estouteville.*
3. *Tremouille. Sully. Bourbon.*
4. *Challon. Burgundia. Hufson.*
5. *Pictavii. Sabaudia. Clermont.*
6. *Beauvillers.*
7. *Vetus dispositio.*
8. *Apex. Telamonis.*
9. *Renai Bellovillerii majores.*

§. I.

IN Carnutibus illustrem locum à pluribus seculis habuere *Bellovillerii* dynastæ (*de Beauvillers*) ex quibus descendit illustrissimus *Dux Sancti Aniani (Duc. de S. Aignan.)* cujus hic scutum consideramus.

§. II. Hoc quadrat quadrans majores continet, quarum singulæ in totidem minores dispescunt. Prima quadra major, areola primâ & quartâ *Sanbriffonium δαγμα,* secundâ & tertiâ tesseram familiæ *de la Ferte Hubert* continet, illis vero incumbit parmula media *Tuttavillana* s. *Estouteville.* *Sanbriffoniam* insigne est laterculus cyaneus liliis argenteis sparsus. *La Ferte Hubert* utitur areola cærulea plintheadibus aureis strata, & leopardo ex eodem metallo ornata. *Tuttavillanorum δαγμα* fuit parmula fascioliis argenteis & rubeis exarata, leone inscripto nigro. Integer vero hic quadrans assumtus est ob *Aleidam* Dominam *d'Estouteville & de la Ferte Hubert,* quæ *Joanni Dn. de Beauvillers* nupta hereditatem genti intulit.

§. III. Secundus quadrans iterum quadripartitus; primâ & quartâ areolâ cæruleâ molulis echinatis argenteis strata leonem aureum exhibet; secundâ & tertiâ cyaneâ liliis Francicis consita, scipionem tubicum toti inductum servat: His incumbit media parmula aurea cum carcherio rubeo, comitibus 3. aquilis cæruleis, quarum crura & rostra tinguntur minio. Hæc media parmula *Tremolliorum* tesseram continet ob Antoniam *Caroli Hufsonii* conjugem, *Luisæ Hufsoniæ* matrem, filiam *Georgii Dn. Tremollii M. cubicularii* Franciæ, qui 1446. decessit. Ejus vero *Georgii* mater fuit *Maria f. & heres Ludovici Dn. de Sully,* ob quam *Sulliacæ* tessera, quæ est inter echinatas molulas leo, hic conspicitur. *Borbonia* vero tessera, quæ quadrant secundam & tertiam constituit, à *Mariæ* illius *Sulliacæ* avia paterna *Margaretæ f. Ludovici D. Borbonii,* uxore *Joannis Dn. Sullii* repetenda est.

§. IV. Tertius quadrans, quadrifariam sectus, areolâ primâ & quartâ rubeis, aureum baltheum *Cabillonorum:* secundâ & tertiâ limbum rubeum ternis aureis & cæruleis baltheis circumdatum *Burgundicæ* familiæ prioris continet: toti impositâ parmula cæruleâ cum 6. aureis annulis, quod emblema est gentis *Hufsonia.* Hujus symbolum in scuto gestatur ob *Emerici de Beauvillers* uxorem, *Luisam Hufsoniam,* *Caroli Hufsonii C. de Tonnerre & Antoniz Tremolliæ* filiam. *Caroli* autem avus fuit *Oliverius Hufson,* cubicularius *Caroli VII. regis,* cui *Margaretæ Ludovici Cabillonu C. Tonnerensis* filia nupsit. Ob hanc baltheus *Cabillonensis* gestatur. *Cabillon* gens originem trahit ab *Otone Guilelmo* celeberrimo Comite *Burgundiæ,* de quo in Epitaphio:

Qui Ducis ac Comitum gemino ditatus honore.

Hujus

Hujus Ottonis Guilelmi filius Guido Comes Beluensis, qui ante patrem 1094. decessit, uxorem habuit Elisabetham filiam Lambertii Cabillonensis, unde filius Theobaldus Comes Cabillonis avunculo Hugoni successit, & filium habuit Hugonem, qui 1075. decessit, hereditibus consanguineis Vergiacis: ex quibus ei successit Savarius, præfate Elisabethæ ex altero marito Guilielmo Vergiaco nepos. Hic Cabillonensium novus autot, pater, avus, proavus Guilelmorum primi, secundi, tertii: Quorum hoc nãta est Beatrix uxor Stephani I. C. Axonæ in Burgundia, quæ 1227. extincta est. Porro Stephanus ille ex eodem supra memorato Ottone Guilelmo descenderat, & comitatum Burgundiæ contra Ottonem Meranium sibi adsererat. Idem Stephanus nec non filius Joannes Cabillonensem comitatum dotatitium & maternum 1237. Hugoni D. Burgundiæ concessere, alia accepta compensatione, sed servato titulo. Joanne quem filium Stephani dixi, nati sunt inter alios Hugo Com. Palatinus Burgundiæ uxorio jure, ob quod titulum & insignia avita seposuit, & reliquorum comitum sator fuit, Joannes Dn. de Rochefort, & alius Joannes cogn. Bruchemel, Dn. d' Arlay: ex hoc reliqui Arlay, qui demum principes Arausionensium facti, defecere 1530. in *Philiberto Cabillone Arausionensi*, qui ex sorore nepotem *Renatum Naffovium* cum conditione nominis & armorum Cabillonensium, adoptavit. Unde nunc quoque in Arausionensium scuto Cabillonius baltheus. Joannes Dn. de Rochefort, uxorem habuit Aleidem f. Alifani f. Eudis Burgundi C. Nivernensis, heredem Altissiodori I. Auxerræ, & *Anianifani*: ob quam hic etiam *Burgundia veteris* stirpis visuntur balthei. His natus parentibus Guilelmus Cabillonius C. Altissiodori & Tonnerriæ: cujus posteritas mascula deficit in Ludovico 1423. ad Vernolium & Joanne 1435. ad Azincurtium cæsis: Eorum sorores fuere Joanna uxor Joannis de la Baume Domini de Bonrepos, quæ 1440. jus in Tonnerram Ludovico princ. Arausionensi vendidit, & *Margareta Oliverii Hussoni* conjux, cujus filius Joannes Hussionius 1453. Tonnerram à principe Arausionensi redemit, proavus Claudii & Ludovici, avus Antonie & Luise, quæ cum neponibus ex fratre Ludovico successissent, illa Clermontiis Tonnerram, hæc *Aniani fanum* Bellovilleris intulit.

§. v. Ultimus quadrans suis denuo quadris, primâ & quartâ cæruleis sex (al. quinque) argenteos numos cum capite scutario aureo, secundâ & tertiâ rubeis crucem argenteam defert, toti impositâ parmula rubea cum 2. clavibus argenteis decussatim locatis. Ex his primum dæyua est *Pictaviensis* familiae, alterum *Sabaudica*, quod reliquis incumbit *Claromontana*. Totus hic quadrans inseritur ob *Annam Renati de Beauvillers, C. Anianifani* com. njugem. *Claromontana* hæc familia Delfinatum princeps ad Guilelmum Dn. Clarimontis in Vienmensi agro refertur, qui 1180. & 1203. vixit, ex filiis Amedæo Dominorum de Hauterive, de la Bastie & de Mont S. Jean, ex Siboldo reliquorum Dominorum, Baronum & Vicecomitum Clarimontis sator. Præter alias autem lineas juxta enatas primogenitorum prosapia vicecomitatum Clarimontis retinuit, & ex ea Bernardus Vicecom. de Tallart, ab uxore *Anna Hussonia* 1497. ducta comitatum *Tonnerriensem* obtinuit. Hic pater fuit *Anne Renato* nuptæ. *Pictaviense* symbolum derivat ab Agatha filia Aymari IV. Pictaviensis, C. de Valentinois, Aymari II. Baronis Claromontani conjuge: *Sabaudicum* vero ab Aymari hujus matre, Godofredi Claromontani conthorali, Beatrice Ludovici Sabaudi Dn. de Vaud filia, quæ 1338. extincta est.

§. vi. Toti imponitur parmula *Bellovilleria*, alternis fasciis argenteis & viridibus, alibi tribus viridibus in argento, exarata, ita ut in argenteis conspiciantur sex (al. octo) merulae rubeæ (3. 2. 1.) Hæc propria tessera est familiae de Beauvillers, quam à Godofredo & Catharina de Prunclé, quibus Joannes Aleidis Estoutevillanæ maritus natus est, derivant. Accessit: dein ex Hussonia hereditate titulus *S. Aniani Anianifani*, (*S. Aignan*) 1537. comitatus dignitate. Demum 1663. Franciscò axioma *Ducis & paris Francia* regis gratia concessum est, novo gentis splendore.

§. vii. Antequam illa sumeretur dispositio, aliam lego placuisse, ut clypeum una transversâ, & tres perpendicularitates in octo areolas. Illo tesserarum ordine: *1. Estoutevillana. 2. Hussonia. 3. Tremollia. 4. Borbonia vetus. 5. Cabillonensis. 6. Burgundica vetus. 7. Sabaudica. 8. Claromontana*: toti incumbente *Bellovilleria*.

§. viii. Galeæ coronatæ imponitur leo nascens aureus, inter lacunias argenteas & præfinas. Telamonum loco assistunt duo leones auri.

Renati
Bellovil-
lerii ma-
jores.

§. IX. Ut ratio areolarum *de eo nunc* evidentius oculis subjiatur, Renati Bellovil-
lerii, qui Francisci Ducis proavus fuit, videamus majores.

Renatus de Beauvilliers C. de S. Aignan. Cujus uxor Anna de Cler- mont Tallard. Ob quam quad- rans <i>Claro-</i> <i>montanus</i> as- sumtus.	Emericus de Beauvilliers, Bar. de la Ferté Hubert.	Michael de Beauvilliers.	Joannes de Beauvilliers, Alis Dn. <i>D'Estouteville</i> & de la Ferté Hubert.
		Antonia de Teillay.	Ob quam primus quadrans.
	Luïsa de Huf- son Dn. de S. Aignan.	Carolus de Hufson, C. de Tonnerre.	Joannes de Hufson. Joanna Sanglier.
		Antonia de la Trimouille.	Olivetius de Hufson. Margareta de Challon C. de Tonnerre, cujus avia <i>Alis Burgundica</i> .
		Georgius Dom. de la Trimouille. Joanna C. Arvern. & Bonon.	Guido VI. Dn. de la Tri- mouille. Maria Dn. de Sully, cu- jus avia paterna Mar- gareta <i>Borbonia</i> .

CAPUT XI.

Com. Bentheimii & Tecklenburgii.

ARGUMENTUM.

1. Scutum.
2. Bentheimius Comitatus.
3. Tecklenburg. Com.
4. Alia ejus Com. nota anchora.
5. Steinfordius Com.
6. Limburg. Com.
7. Wevelinghofen Dom.

8. Rheda Dom.
9. Hoja Com.
10. Alpen Dom.
11. Helfenstein Dom.
12. Advocacia heredit. Colonienfis.
13. Galea. Bentheimia. Tecklenburgia. Steinfordia. Limburgia.
14. Pavo in aliquibus sentis.
15. Tuulus.

§. I.

Scutum.

Bentheimiorum Comitum insignia in *Sibmäch. Wapenb. P. i. p. 18.* ita pinguntur, ut scutum transverse sectum capitis tres, basis duas areas contineat, quæ etiam scutuli mediî similis dispositio est. Quâ dispositione nunc quoque Illustrissimos comites uti observavi, nisi quod pro quinque sex laterculi sunt parmulæ mediæ.

Bentheimius
Comitatus.

§. II. Prima majoris scuti quadra *rubea globos* s. *Byzantinos numos aureos* exhibet 19. (Henninges in Theatr. Genealog. 14. collocatillo ordine 4. 4. 3. 2. 1.) ista serie dispositos 4. 4. 4. 4. 3. Designat et area ipsium in Westfalia comitarum *Bentheimium*, *Monasteriensis* & *Osnabrugio* Episcopatibus, *Drentia*, *Transilvania* & *Linga fete* conclusum. Porro primum legi comitatus hujus titulum sub *Conrado II. 1140.* *Ottonem* Comitem *Palatinum de Rheineck* & *Bentheimium*, qui *Ottonem* *Palatino de Rheineck* (aliquibus ex *Caroli M. prosapia*, alii ex *Salmenibus*, alii ex *Lucenbur-gicis* deducto. Alii patrem ei *Joannem*, avum *Ottonem I. Com. Bentheimium*, qui 1042. vixerit, assignant) & *Gertrudi* ex *Comitibus Tubantia* (proavus *Gertrudis Ric- fridus Com. Tubantia* secundus filius *Luthardi* reguli *Cliviorum*, ipsa *Gertrudis cœ- nobii Witmarcensis* fundatrix fuisse perhibetur,) parentibus natus, ipse quidem *Ætate* fororem habuit *Sophiam Theodorico C. Hollandia nuptam*. Hæc ex marito præter *Flo- rentium Hollandia* Comitum reliquorum fatorem & alios filios suscepit, *Ottonem*, à quo Illustrissimi Bentheimii suam derivant stirpem priorem, quæ in *Johannis*, à quo *Neuhuisii* arx condita, filii vel nepotibus defecit: filia vero *Hedvurgis* s. *Mechuiddis* *Hentici II. comitis* filia, *Joannis* neptis *Eberwino Dn. de Guterswicz* nupsit, & comitatum huic intulit genti. *Eberwino* filios dat *Henninges Bernardum C. Bentheim.* & *Arnoldum Dn. de Guterswicz*. Ab aliis vero solum *Arnoldum* video agnosci, & patrem constitui *Eberwini*, qui *Bernardum* & *Arnoldum* genuit (*Hos Teichenmach. de-*
ducit

ducit ex Bernardo Hedwigis Bentheimiæ filio) duarum linearum autores; Bernat di linea defecit in nepotibus vel proneptibus, quarum *Maria Arnoldo Steinfordio* (ex altera linea Arnoldi prioris nepoti) nupsit, atque exinde Bentheimius comitatus penes eorum posterum in hunc diem permanfit.

§. 111. Altera capitis areola *argentea tria corda vel folia marina* (s. *nymphea rubentia*) refert. Notari comitatum *Tecklenburgium* vix dubium esse potest. Vide etiam *Wapenb.* II. p. 19. Suspicatur vero Hamelmann. apud *Hoping. de Iur. inf.* pag. 344. eos olim partem *Angri-varia* tenuisse, ob hæc insignia. (De quibus vid. c. §. 6. 7.) Nisi forte etiam ex Sverinensi fuerint successione. Porro Comitatus *Tecklenburgicus* (inter Monasteriensem & Osnaburgiam dioceset situs,) diu peculiare suos habuit comites. Si Hamelmann. apud Henning. *Theatr. General. consularum*, deducendi sunt à quodam *Cobbone*, qui Ludovico Pio Augusto fidelis Gofwinum Episcopum Osnaburgensem, cum filiis patri rebellibus facientem oppugnaverit, & demum 876. vel 880. p. xlio adversus Danos ceciderit. Ab hoc continua successio comitum enarratur, usq; ad *Conradum*, qui bis infelix à Carolo V. Lingã & ditione reliqua exutus, & 1557. sine maicula prole gentis ultimus extinctus est. Filia *Anna* comitatum *Tecklenburgium* & *Dominiun Rheda*, conjugii Eberwino C. Bentheimio attulit. Horum filius *Arnoldus* cum plures genuisset filios, ex illis major natu *Adolphus* comitatum *Tecklenburgium* sortitus est, & ad nepotes transmisit: penes quos nunc quoque est. Cæterum lubet, huc transferre, quæ de hoc comitatu L. Hamelmann. L. 3. de famil. emort. pag. 173. *Tecklenburg. Comitatus, cuius arx ejus nominis splendida quidem, sita est in monte edito duobus ab Osnaburgæ militaribus. Hujus ultimus masculus dicitur ab historicis heres Conradus natus Ottone patre & Armegarda Comitissa in Ritberg, Conradus autem inter fratres ad Nicolaum & Ottoneum natu minimus, tamen vivo parente invasit Comitatum & parentem Ottoneum in vincula conjecit anno Dom. 1512. sed opera sororis, Brunckhorstiano elocata, implorantis auxilio prasalum Monasteriensis Erici Saxonicæ Ducis de Leuvenborch, Erici Osnaburgensis Ducis Brunsuicensis de Grubenhagen, atque Comitum Aldenbergensis, Lippensis, Ritbergensis, eripit patrem ex vinculis: pater ut cederet filio arcem Rheden occupat, & filio reliquit Comitatum *Tecklenburgicum*, interea adhuc vivebat ejus patruus *Nicolaus* in *Domino* & *Arce Lingen*, quam ademit anno D. 1519. isti *Nicolaus* Episcopus *Monasteriensis* Ericus Saxo de *Leuvenborch*, & eam cum domino sue fecit ditionis videlicet *Monasteriensis*, sed cum si: submitteret *Com. Nicolaus* Duci *Geldria* *Carolo Magnanimo* & audaci Principi eique *Dominiun Lingen* faceret feudum atque ab eo ut beneficiarius & Vasallus in feudum hunc Comitatum susciperet, restituit eum, ut per aliquot annos & arcem cum urbe & dominio toto *Lingensi* pacifice possideret, nec *Monasteriensis* contra *Geldrum* potentem hostem ne hiscere quidem auderent, tandem *Nicolaus* moritur, & nullam ex *Elisabetha* *Comitissa* de *Mors* uxore prolem reliquit. Illo circa annum Dom. 1524. uti puto, mortuo, eam arcem *Conradus* quoque invasit, & in feudum à *Geldro* accepit, interea dum alter fratrum nempe *Nicolaus* se in militiam reciperet, & *Otto* quidam *Canonium Colontensem* ageret, atque optimum beneficium in prasostura Collegii ad *S. Damm* *Osnaburg* obtineret, occumbente fratre *Nicolao* in pugna vel acie regni *Dania*, auiss *DEE Dshenbrück* / voluit pro more majorum Comitatus dividere cum fratre *Conrado* *Dominiun Otto*, ideo *Ecclesiastica* beneficia resignavit, sed *levi* de causa à fratre *Conrado* vinculis traditur & amentia accusatur, & sic in vinculis vivo fratre hæret. Interim *Conradus* ex *Christina* *Landgravina Hossie* genuit unam filiam *Annam*, que elocatur *Everwino* *Com. Bentheimensi* & de *Steinfurd*: Verum mortuo jam *Geldro* Principe *Carolo* dum pugnarente de ducatu *Geldria*, *Carolus V. Cesar*, & *Wilhelmus* *Dux Iuliacensis* per aliquot annos, atque tandem anno *Domini. 1543.* victor evaderet *Carolus V. Cesar*, & interea jam se ad castra *Principum Jaderis Schmalcaldici* *Conradus* *Tecklenburgicus* recepisset, nec suum beneficium, hoc est, *Dominiun Lingen* se à *Carolo* fideliter suscepisset, quando rursus *Carolus V.* victoriam contra *Principes Schmalcaldicos* obtineret, eum per *Maximilianum* *Comitem Burensem* ex domino exiit & ad se recepit. Interim mihi constanter referunt (quod ex magnis viris audivi) si *Comes Conradus* se supplicem præbuisset *Buren*si, certis potuisset conditionibus illud dominium retinere: Ita *Lingen* dominium est adhuc *Regis Hispania* *Philippi* in *Westphalia* prasidium. Interim mira res, *Conradus* in videbat fratri *Dominiun*, quod alii ut peregrino inuitus tradere postea coactus fuit: Mortuo *Conrado* anno *Dom. 1556.* cum jam *Com. Bentheimensis* *Eberwino* hunc Comitatum obtineret, *Otto* *Comes* senex decrepitu *Conradi* frater per nepotem *Annam**

Annam Conradi filiam, & Eberwini conjugem ex vinculis eripitur, honoratur ut patrum, & fovetur atque honestissimo loco habetur, & ei ministri aliquot adjunguntur, & tanquam Comes & ultimus masculus heres istius nobilissima stirpis sustentatur, donec sexennio elapso post mortuum fratrem Conradum & ipse vitam cum morte commutaret anno D. 1562. quando ante ipsum mortuus esset affinis Eberwinius Bentheimensis.

Alia ejus Com. nota anchora. §. iv. Tertius laterculus *cæruleus anchoram auream* continet. Hoc quoque symbolum ad comitatum *Tecklenburgium* pertinet. vid. *Wapenb.* II. p. 19. Sunt qui rationem allegant, quod olim dominium illorum Comitum se ad mare usque extenderit.

Steinf. dius Com. §. v. Bascos prior *area aurea cyrenum rubcum rostro & pedibus nigris*, posterior *argentea leossem rubrum cyano coronatū* representat. Illa comitatus *Steinfordiæ* (qui Bentheimio intermedia aliqua Monasteriensis Episcopatus particula vicinus) hieroglyphicon est, & ob hoc, antequam Tecklenburgica accederent, Bentheimiis talentis dispositione quadriperita adijci solebat. vid. apud Henning. d. l. Cæterum *Steinfordiæ*, quæ olim suos Dominos peculiare habuerat, in quibus Balduinus memoratur 1030. vixisse, obtigit Bentheimiis conjugii jure. Nam *Mechthildis* filia Balduini Bellicosi, cujus patruus magnus Balduinus Episcopus Paderbornensis fuerat, heres Steinfordiæ & Gronovix, uxor f. Eberwini (ita documenta aliqua) seu (ut Henning. & alii) ejus filii Arnoldi fuit. Arnoldus Eberwinum genuit, qui *Steinfordiæ* axioma comitatus à Maximiliano I. Imp. Wormatiæ meruit, cum adversus Gallos, Flandros & infideles fortitudinis eximia documenta edidisset. Hic Eberwinus pater *Arnoldi* fuit, qui primus *Augustanam Confessionem* secutus, & ab uxore Bentheimium comitatum nactus est. In hujuslibetis cum Eberwinus Bentheimium retinisset, Steinfordiam Arnoldus frater habuit, sed sine prole. In Eberwini nepotibus nova divisione *Gaulelmus Henricus* Steinfordiam tenuit: sed ejus orbitate ad fratris Arnoldi Jodoci filium *Philippum Conradum* delapsus est comitatus, & adhuc penes hujus filium Arnoldum Mauritium Wilhelmum manet.

Limburg. Com. §. vi. *Hic* (nempe leo rubeus) designat Comitatum *Limburg.* Cæterum uti hujus nominis non unum castrum veldynastia est, notatur hic illud, quod intrupe ad *Lenam* f. *Laynam* (paulo post in Romam se exonerantem) in Westphalia situm, Theodorico Frederico C. Altenacensis f. Uenburgen & Margaretæ Limburgiz filio, avunculus *Henricus IV. D. Limburgus* concessit, ea conditione ut nomen & arma *Limburgensia* gestaret. Adjectum deinde Imperatoris gratia comitatus axioma. Cæterum *Theodorici* illius nepos Joannes cum duos haberet filios *Joannem & Theodoricum*, ab illo moderni *Stryumii* derivantur. Hoc natus est alius Theodoricus, pater *Wilhelmi*, qui Eberhardum, Wilhelmum & Margaretam genuit: hæc autem cum fratres bello pro Joanne D. Clivix cecidissent, heres fuit, & Gumberto C. Nuenaarum *Limburgensem* successione attulit. Ex Nuenaarum vero familia *Magdalena* filia *Humberti* f. *Gumberti*, Com. Nuenaarum & *Limburgii*, marito Arnoldo pridem Bentheimii, Tecklenburgi & Steinfordiæ comiti attulit successione comitatus *Limburgii*, consensu Domini feudi, postquam agnata *Walpurgis* 1600. decessisset. Confer *Teschennmach. annal. Inl. Clrv. & Mont.* p. 2. Plura etiam de his afferenda erunt, cum de *Limburgio* scuto infra agatur. Ex horum filius *Conradus Gumbertus* in divisione cum fratribus *Limburgum* nactus est, sed *ante*. Porro ex dictis constare potest, Leonem hunc eundem esse, qui ducatus *Limburgensis* est. *Wapenb.* P. 3. p. 20. talis datur Comiti de *Lemburg* (cum apice, duobus ramis, quos folia argentea ornant) & corona tamen demta, *Limberg.* pag. 21. (galæ imponitur inter duas tabulas cæruleas, nisi ex illis pavoninæ caudæ effigiandæ fuerint, confidens leo rubeus) quæ vix differre ab his *Limburgis* credo. Pariter eundem Leonem *Limburgium* video *Wapenb.* I. p. 17. sine corona in quadrat. & 4.

Wevelinghofen. Dem. §. vii. Fuit illa narratio arearum, quibus scutum majus completur. Quod medio huic incumbit, sex laterculis constat, tribus ejus caput, totidem pedem constituentibus. Prior areola *coccinea* *duobus fisciis argenteis* exaratur: quo simbolo notatur dominium *Wevelinghofen*, quod sub nomine *Wesfelkoven* notatur *Wapenb.* II. p. 29. Hoc dominium habuit suos peculiare dynastas, ex quibus principio sæculi duodecimi vixit *Christianus Christiani* filius & Alberonis pater. Illius nepos fuit *Flotencius* 1364. Episcopus Monasteriensis & dein Ultrajectinus 1378. Ultimus *Wilhelmus Wevelinghofensis Archiepiscopus* Colonienfis *Marscallus* filiam reliquit Joanni Dn. à *Gehmen* & *Bredfort* nuptam, quibus genitus *Henricus* pater *Cordæ* & alterius filiz, quarum illa Joanni

Ioanni Schauenburgio marito Gehmen dynastiam, hæc suo conjugi *Eberwino Bentheimio* Wevelinghofiam attulit. Confer *Teschenmach. Annal. Jul. Cliv. & Mont.*

§. VIII. Proximus laterculus *argenteus nigrum leonem continet impressis ejus corpori tribus annulis & extremitatibus cauda adjecta rosa.* Notatur illo symbolo dominium ^{Rheda} *Rheda*, cuius caput opidum & arx ejus nominis ad Amasum sita. Habuit illud suos dynastas, ex quibus *Witinkindus* ultimus fuit. Ejus qui patris *Bernardi* intimus socius fuerat filium unicam *Gertrudam, Hermannus Com. Lippia* sibi matrimonio junxit. Inter filios *Simon* Præpositus *Paderbornensis*, qui dein *Episcopus* fuit, fratri *Bernardo Rhedam* extorquet, hic autem armata manu recuperare nititur, cumque auxilio *Monasteriensis Episcopi* uti necesse fuisset, conditioni assentiri cogitur, ut feudo ab *Episcopo* teneret. Ita ex aliquibus refert *Ioh. Piderit. Chron. Lipp. P. 2. p. 476. 477.* Sed etiam aliter refert ex *Hamelmanno* causam: videlicet cum *Bernardus Comes* minor esset, *Tecklenburgios* comites, à *Monasteriensi Episcopo* collatum feudum perhibentes, & jus à *sorore Witinkindi* ultimi conjugæ allegantes, dynastiam occupasse. Inde 1244 *Bernardus* armata manu eam recuperavit. Unde filius ejus *Hermannus Rheda* Dominus dictus, sed 1271. ætate mortuus est. Post hæc *Tecklenburgii* denuo invaserunt. Et cum frater illius *Simon* bello contra *Osabrugium* moto 1299. captus esset, inter condiciones 1305. liberationis fuit, ut *Rheda* eriam destrueretur. Inde iterum *Tecklenburgii* sibi vindicarunt vid. *Piderit. p. 516.* Cum reposceret *Simon III.* bello orto 1373. capitur. Liti componendæ filia ejus *Elica Ostoni Com. Tecklenburgio* datur uxor cum dote *Rheda*, quæ in stirpe maneret si liberi ex conjugio nascerentur. *Piderit. pag. 529.* Cum vero nulli suscepi essent, *Lippientes* suum denuo vindicare annis (547.) donec tandem inter *Bernardum VI.* & *Nicolaum C. Tecklenburgium* qui illum ceperat transactum, ut certis conditionibus penes *Tecklenburgios Rheda* maneret. (*Piderit. p. 586. 587.*) Inde per *Annam Tecklenburgiam* cum reliqua successione hæc etiam ad *Bentheimios* delata est. vid. *Hamelmann. de fam. emort. L. 3. p. 170.*

§. IX. Tertia quadra aurea duos pedes *urinos nigras* refert. *Hojensem* comitatum notari non est dubium, uti infra in scuto *Brunsvicensis* videbimus. Hæc tessera familia ^{Hojæ} *Comit.* ista extincta *parmæ* inserta est, quod in *ditionum Hojensium* partem successit *Landgravius Hassiæ Wilhelmus*, qui eam *Bentheimiis* concessit feudo. Confer *Hamelmann. de fam. emort. L. 2. p. 129.*

§. X. Quæ inferiorem ordinem ducit, area rubra *leonem* continet *argenteum*, ^{Alpen} *Domus.* quod *dæryna* est *Dominii Alpengensis* in *Coloniensi* inferiori *diocæsi* siti, quod *Magdalena Nuenaria* *Arnoldo* marito suo attulit. Illud inter *Arnoldi* filios *Friderico Ludolpho* in partitione assignatum est. *Gelen. de Col. Agr. magn. L. 2. f. 39. p. 207. Alpengibus* s. *Alpinis* *vestustissima* originis *opinionem* habentibus *Burgavivis* *Vbiorum* *tribus* *leonem* *scutarium* in *pellita* *parmula* *velleris* *petasitis*, *planè* *sicut* *gerit* *Alpionia* *gens* *italica* in *regno* *Parthenopæo*. Conf. *Nobiles de Alpen* *Wapenb. 2. p. 119.*

§. XI. *Alveolus* proximus superiori parte, qua rubet *leonem* continet *aureum*, ^{Helsen} *inferior* autem *argento* fulget, *Dominio Helsenstein* notando: quod genti obtigit ^{stein} *Dom.* iterum matrimonio *Magdalena Nuenariæ*: nam *Adelheidis* hujus gentis ultima *Baroni de Lennep* nupserat, mater *Theodorici*, avia *Evæ*, quæ hæreditatem *Friderico C. Nuenariæ* attulit: hi vero *Magdalena* proavus & proavia fuerant.

§. XII. Ultima areola rubra quinque fascias aureas continet, symbolum *advocacia* ^{Advocacia} *hæreditaria* vel *archipraefectura* *Coloniensis* *diocæseos*. Quæ cum penes *Nuenarios* ^{hæredit.} fuerit, unde in *Wap. II. p. 19.* mediætas scuti *Nuenarii* apparet (nisi quod pro quinque *Coloniensium* tres tantum notantur, cum reliqua successione à *Magdalena Arnoldo* allata est.

§. XIII. Ita descriptam *parmam* premunt quatuor *galeæ* coronatæ: Ex quarum ^{Galeæ} prima *Bentheimia* exurgit herma *æthiops*, *rubeo* vestitu & *pileolo* *orientali*, *in scriptis* *Bentheimi* ^{1120.} *pectoris* *scutarii* *talentis* *f. numis*: *Lacinia* dependet *cocco* & *aurò* *tinèta*. Proxima ^{Tecklen} *burgia*, *Tecklenburgia* sustinet *pavonem* *album* explicatâ *caudâ* *superbientem*: *phaleræ* *argenteæ* & *minio* *pinguntur*. Tertiæ *insistit* *cyrenus* *Stenfordius*, *dependentibus* *lacinii* ^{Stenfor} *rubéis* & *aureis*: extrema sustinet inter *duas* *caudas* *pavoninas* *confidentem* *leonem* ^{Limbur} *Limburgium*, *circumvolitantibus* *phaleris* *argenteis* & *coccineis*. ^{gia.}

§. XIV. Hæc dispositio insignium cum communiter à *tota* *gente* *usurpetur*, *vidi* *in* *monetis* *Tecklenburgiis* *nonnunquam* *exprimi* *tantum* *clypeum* *quadrupertitum* ^{Favo} *ex* *utraq;* *teffera* *Tecklenburgia*, *media* *parmula* *nova*, quæ *pavonem* *explicatâ* *caudâ* *discuus*. ^{aliquibus}

continet: significationem non capio: nisi forte dominium aliquod Tecklenburgium veteri isto symbolo notati consueverit, quod cum deinceps à comitibus omisum & tantum in galeam translatum sit, (cujus motus in aliis quoque familiis non desunt exempla) postliminio videtur hic in scutum reductum.

Titulus:

§. xv. Titulus responder illis insignibus: *Comites in Bentheim, Tecklenburg, Steinfors & Limburg, Dom. in Rheda, Wevelinghofen, Hoja, Alpen & Helfenstein, Barones in Lennep, advocati s. prefecti hereditarii Colonenses. (Erbvogt.)*

CAPUT XII.

Borgia. Duc. Gandie.

ARGUMENTUM

1. *Borgia. Lenzolis.*
2. *Duc. Gandie scutum.*

3. *Aragonis pali.*
4. *Galea.*
5. *Duc. de Villa Hermosa.*

§. I.

Borgia.
Lenzolis.

Borgiarum gens in Valentino agro floruit, & *Calixtus III.* Pontificem dedit, qui 1148. vita decessit: ejus veto soror *Isabella Borgia. Iosredo Lenzolio* equiti Hispano nupsit, & *Borgium* nomen attulit, mater *Roderici Borgia*, qui Papa factus *Alexandri VI.* nomen sumpsit: de ejus vita, in quam Historici communiter tot proba jaciunt, nihil dicere attinet. Eo vero genitus præter alios *Petrus Ludovicus & Ioannes* Duces Gandæ, ex quorum hoc reliqui Gandiæ Duces geniti.

Duc. Gandie
scutum.

§. II. Ducum horum scutum est quadripetritum (apud *Sammarth. l. est. de l'Esp. p. 50.*) In primo & quarto laterculo *aureo tellari viridi insistsens pascitur vacca cocctnea, limbo circumducto rubeo, inscriptis osto aureis mergibus.* In secundo & tertio alveo *Aragonis* conspiciuntur *pali.* Gelot limbum *Borgio* alveolo circumdatum virdem esse jubet, & inscribi 8. lacrymas vel flammæ aureas.

Aragonii
pali.

§. III. *Aragoniorum* palorum ratio repetenda videtur à matrimonio *Joannis tertii Ducis Gandiæ, & Ioannæ Aragoniæ,* quæ filia *Alfonsi Aragonii Archiepiscopi Cæsar-Augustani,* neptis vero *Ferdinandi Catholici regis Hispaniarum* fuit. Eo matrimonio natus est *Franciscus Dux Gandiæ,* dein *Jesuitarum generalis 1572.* extinctus, & sanctis deinceps à Pontifice adscriptus.

Galea.

§. IV. Scuto imponitur *galea coronata, cum exurgente vacca rubea. Lacinia autem auro & cocco tinguntur.*

Duc. de
Villa Her-
mosa.

§. V. Ex eadem gente sunt *Duces de Villa Hermosa,* quibus idem *Sammarth.* tribuit p. 86. *Borgiarum* vaccam solam sine limbo & Aragonicis quadrantibus.

CAPUT XIII.

Electores & Marchiones Brandenburgici.

ARGUMENTUM.

1. <i>Scuti dispositio.</i> 2. <i>Ducatus Montanus s. Bergensis.</i> 3. <i>Juliacensis.</i> 4. <i>Magdeburgicus.</i> 5. <i>Pace Osnabrugensis domni transcriptus.</i> 6. <i>Marchia & aquila Brandeburgica.</i> 7. <i>Borussia.</i> 8. <i>Clivia.</i> 9. <i>Wilhelmus Dux Clivia & filii. Controversia de ditionibus Juliao-Clivis post Joh. Wilhelmum mortem.</i> 10. <i>Jus Brandeburgicum.</i> 11. <i>Successus juris & pacti secuta.</i> 12. <i>Burgetaviatus Norimbergensis.</i> 13. <i>Gryphi. Gryphorum varii colores.</i> 14. <i>Investitura Pomeranica.</i> 15. <i>Geni Gryphia. Quanam gryphorum origo.</i>	16. <i>Cassubia.</i> 17. <i>Duc. Stettinensis.</i> 18. <i>Successio Pomeranica. Pacis Osnabrugie de Pomerania dispositio.</i> 19. <i>Pomerania. Vandalia.</i> 20. <i>Com. Marcanus.</i> 21. <i>Episcopatus s. princip. Halberstadins.</i> 22. <i>Ducatus Crosne & Jegerndorfs.</i> 23. <i>Mindensis Episc. seu Principatus.</i> 24. <i>Com. Ravensperg.</i> 25. <i>Zollern.</i> 26. <i>Guzkovia Com. Stargardia. Barth. Wolgast. Usedom.</i> 27. <i>Caminensis Episc. s. Principatus.</i> 28. <i>Rupinensis Comitatus.</i> 29. <i>Regalia.</i> 30. <i>Electorus. Sceptrum columna visum.</i> 31. <i>Galea novem. Caput Molossi apex Noricorum.</i>

32. *Telamones.*33. *Alie dispositiones scutorum.*34. *Ex Sibmachero Iochimi Friderici.*35. *Moderni Electoris ante pacem Ofnabrugiã.*36. *Rugia principatus.*37. *Iochimi I. scutum.*38. *Typi contractiores.*42. *Christiani Wilhelmi administratoris Magdeburgici.*43. *Aliud schema.*44. *Modernorum Marchionum ex linea Culmbacensi s. Payrutina & Onoldina.*45. *Tituli.*46. *Carmen Schofferi.*

§. I.

Serenissimæ Electoralis familiz *Brandenburgicæ* scutum, ut pleraque alia Principum, seui successu temporis crevit. Quali nunc utuntur, primùm à nobis explicandum est. Id exhibetur, unica areola excepta, quam dein notabimus, in *Furstiti* libr. *Armor. l. Wap. P. II. p. 4.* ut nempe quatuor transversæ lineæ in quinque regiones illud distinguunt, ex quibus infima non iterum distinguitur, prima & tertia septenas areolas, quarta senas apud *Furstim*, vel uti nunc usus est, iterum septenas, ob Caminensem principatum recentius insertum, secunda præter parmulam mediam quatuor laterculos continet, ut univertim 26. vel nunc 27. areæ numerentur.

§. II. Primam quadram, quæ in supremo ordine *argenteo* fulget, *leo* exornat *rubeus*, *corona & falculis aureis, lingua carulea*, (aliqui eam *sanguineam* pingunt) *cauda bifida & in decussim trajecta.* (*gespaltener schwan/schweif weiß gelegt.*) Notatur hæc imagine Ducatus *Montanus* s. *Bergensis*, *Westfaliz* non exiguam portionem complectens, & *Cliviã*, *Monasteriensis* atq; *Colonienfis* diocesisbus cinctus. Dominati sunt huic Provinciz *Marcani* vel *Altenacenses* Comites, *Cliviz*, ut referunt, originis. Inter eos lego *Adolphum I.* secundum *Comitem Altenacensem*, *Theodorico I.* (quem *Roberti Clivii C. Teisterbantii* filium, *Ludovici Teisterbantii* & alterius *Roberti Dn. Heusdani* fratrem constituunt. *VV. Teschenmach. in annal. Jul. Cliv. & Mont.* *Adolfi I.* majores recensere non audeo, sed ejus tamen fratrem nominat *Hermannum C. Vbiorum advocatum Tuitii ex Aegid. Gelenio.*) genitum filios habuisse *Eberhardum* & *Adolphum II.* illi Comitatum *Bergensem* obtigisse, huic *Marcanum*, sed, ut dein fratris, qui *Monachus* deceffit, hereditatem cerneret: in hujus ex filio *Adolfo II.* nepotibus *Engelberto* & *Eberhardo* (tertius *Fridericus* inter *Archiepiscopos Colonienfes* numeratur, quam dignitatem alii etiam hujus gentis gessere) iterum eadem divisio 1147. repetita, cum *Engelberto Bergensis* Comitatus, *Eberhardo Marcanus* s. *Altenacensis* concederetur. *Engelberti* filius *Adolfus IV.* qui 1218. extinctus est, filiam habuit *Margaretam*, quæ patruo *Engelberto* *Archiep.* *Col.* & post fratrem comiti *Motano* successit, & ex *Henrico IV. Limburgensi* *Adolfum V.* genuit *Montanum* Comitæ, in cujus posteris comitatus mansit, donec *Adolfi VII.* qui 1348. obiit, filia *Margareta* s. cum marito *Ottom* *Ravenfburgio*, & horum iterum filia *Margareta*, utrumque comitatum *Gerhardo C. Juliacensi* attulit. Hujus filius fuit *Wilhelmus*, cui axioma ducale accessit 1389. *Wenceslai* Imperatoris beneficio. Inter cujus filios *Adolfus*, cum *Reinholdo* agnato successisset, *Juliacum*; *Wilhelmus Bergensem* ducatum obtinuit, & ejus filius *Gerhardus* in patris & patrui ditiones successit, pater iterum *Wilhelmi*, quo *Maria* genita est, universæ familiz hæres, & *Ioannis III.* *Cliviz* Ducis uxor. Quæ ratione vero ex *Clivensi* familia in *Brandenburgicam* successio delapsa sit, n. 9. 10. 11. 12. dicemus. *Leonem* hunc *Montano* principatui intulisse dicitur ap. *Teschenmach. Adolfus V.* Comes, matre *Montana* patre *Duce Limburgio* natus, præferens ita paternum *dygna* maternæ rosæ, quam patricio *Friderico Altenanus* *Limburgius* conspurcasse credebat: cum illa alioqui genti *Altenana* communis fuisset.

§. III. Proxima arca aurea *leonem nigrum*, qui *linguam rubeam* protendit, atque *Juliacensis* dentibus & falculis *argenteis* minatur, exhibet. Alii *Falculas* etiam *cocco* tingunt, adduntque *coronam*: quæ tamen, ut ex *Sibmach. Wapenb.* P. 2. pag. 4. patet, huc non spectat. *Juliacensi* Ducatu, quem *Leodienfes*, *Limburgii*, *Lucenburgii*, *Treverenfes*, *Colonienfes* & *Clivii* cingunt, notando hic *leo* servit; & si *Hesping. de iur. inf. c. 5. n. 34.* fidem adhibere velimus, cum *Belgis* proceribus expeditionem in *Syriam* suscipientibus *leones* variorum colorum sumere placuisset, à *Juliacensi* (eadem origo etiam ab aliis *Montano* adferitur) adsumtus est. Porro de prima origine familiz *Juliacensis* non mihi constat. *VVern. Teschenmach. annal. Jul. Cliv. & Mont.* P. 2. p. 384. seq. eam derivat à quodam *Gerhardo C. Juliaci*, qui 1933. militaverit *Henrico Aucupi* contra *Hunos*.

Ab hoc deducuntur reliqui comites, qui omnes, uno Walramo excepto, Gerhardi aut Wilhelmi gessere nomen; illud quinque usurparunt, hoc septem commune fuit. Ex illis septimus, cujus frater *Walramus* Archiepiscopus Colonienſis fuit, 1329. *Marchionis* & 1356. *Ducis* axiomate auctus est à Ludovico & Carolo IV. Augustis. Ex filiis major natus 1360. ante patrem extinctus, hæc causâ ei non successit, sed ab uxore *Montanum* & *Kavenspurgium* comitatus (quod §. 2. vidimus) obtinuit. Successit vero Patri *Wilhelmus*, *Maria Geldrica* maritus, qui 1392. moriens reliquit *Wilhelmum* & *Reinoldum*, qui præter ducatum avitum etiam materno jure *Geldriam* tenuere, cum vero impropres decessissent, successit soror *Ioanna*, *Ioannis Herculei* *Arculeji* (ab Arckel) uxor: unde ad illam gentem & postea ad *Edmondanos* successio. In *Iuliano* vero ducatu *Rainoldus* successorem habuit *Adolfum* agnarum ex Montanis, licet eundem *Geldrenſes* iidem sibi vindicare conarentur. *Adolfo* successit ex fratre Wilhelmo nepos *Gerhardus*, huic filius *Wilhelmus* pater *Mariae*, quæ *Ioanni III. Duci Clevis* ducatus suos attulit.

Magdeburgicus.

§. iv. Tertia arca (uti apud *Fürſium* conspicitur, nam postquam Prussiam supremo jure Elector obtinuit, illius aquilam hunc in locum collocavit, Magdeburgensi symbolo in quintam areolam translato,) *transversè secta* est, & superiori parte *rubet*, inferiori *argento* fulget (*couppé de gueules sur argent*.) Notatur illâ arcâ *Magdeburgensis Archiepiscopatus* seu, quo nunc axiomate insignis est, *Ducatus Magdeburgum* notari ex *Sibmach. Sup. P. 1. p. 9.* constat. Cæterum Carolus M. cum devictis Saxonibus 10. instituisse Episcopatus, unus illorum fuit *Stydx* in *Svalenburgico* comitatu, qui dein *Walersleviam*, & demum ab *Ottone I. Imperatore* flagitante *Editha* conjugæ *Magdeburgum* translatus est. Ita Ecclesia illa, ut omnium *Vandalicarum* *Metropolitana* eisset, jts impetravit, aliquot vero Episcopatus ei subiecti sunt. Primus Archiepiscopus fuisse perhibetur *Adelbertus* 968. *Treviris* evocatus, & à *Moguntino* præfule inauguratus. Exin *Nortberti*, qui *Lotharium Imperatorem* in *Italiam* secutus est, meritis id datum perhibetur, ut *Primatis Germaniæ* titulo Archiepiscopi uterentur. Successores variis etiam ditronibus diocesin auxere, ut in eam amplitudinem quâ nunc etiam floret excreſceret. B. Lutheri nostri tempore præfuit Archiepiscopatu *Albertus* ex *Brandenburgicis* *Marchionibus*, idem Archiepiscopus & Elector *Moguntinus*: Hic 1539. subditis civitatibus & nobilitati in hoc & *Halberstadtensi* Episcopatu indulſit liberam religionis professionem, cum *Magdeburgi* jam 1524. post habitam à *Megalandro* nostro concionem Ecclesiæ reformatio fuisset instituta. *Alberto* successit *Ioannes Albertus* agnatus, sub quo grave inter capitulum & civitatem disſidium est exortum, ut etiam ad sollicitationem *Canonico*rum qui urbe ex exceſſerant civitas proſcriberetur, & à *Mauritio* *Elect. Saxonie*, cui demandata executio decreti *Imperialis*, integro anno & amplius obſideretur. Securi sunt dein in Archiepiscopatu ex eadem gente *Joachimi I. Electoris* filii *Fridericus*, (jam prius *Joh. Alberti* *Coadjutor*) sed non diu superſites, ut etiam nondum redierat pallio, cujus tum pretium 30000. aureorum, vita & dignitate excederet, atque *Sigismundus*, qui ritus *Pontificios* antiquavit, & publicaris constitutionibus Jaluberrimis veram doctrinam atque disciplinam *Christianam* pro viribus promovit. Eo mortuo *Joachimum Fridericum*, *Johan. Georgii* *Electoris* *Brandenburgici* filium, postularunt administratorem, cum jam *Havelbergensis* & *Lebusensis* Episcopus fuisset. Is templum cathedralæ & dein monasteria ad puriorem cultum traduxit. Cum verò matrimonium contraxisset, Regalia Archiepiscopatus ei conferre Imperator distulit, nec semel in Comitibus 1576. 1582. ob hanc causam optimo Principi fuit decertandum. Mansit vero in possessione dignitatis, adversariis etiam invictis. Ejus bono 1577. Augustus *Dux Saxonie* Elector cessit omni alio jure, quod in diocesin & urbem *Magdeburgensem* prætendebatur, servato tantum *Burggraviatu Magdeburgico*, quo etiam nunc Serenissimus Elector *Saxonie* gaudet. Confer *Comment. de Saxon. Insign. S. I. §. 23. p. 23.* In patris locum dein successit est *Christianus Wilhelmus* M. *Brandenburgicus*, & Administratores titulo tantisper rexit diocesin, donec 1628. ob *Danicorum* armorum communionem à *Cæsare* proſcriberetur. *Canonici* ergo *Serenissimum Principem Augustum* *Ducem Saxonie* *Electoris*, *Cæsari* amici principis, filium postulant ad capellendam hanc dignitatem. *Cæsar* vero, ut Archiepiscopatum *Romanis* partibus denuo vindicaret, interdicat capitularibus, ne ad electionem postula-

postulationemve novi præfuls convenirent: sed postulatio jam facta, & Augustus arque ejus nomine Patens Elector electionem acceptaverant. Vicissim Imperator pro filio *Leopoldo Guilelmo* Archiepiscopatum à Pontifice facillè impetrat. Inde semina discordiarum, quæ subinde aucta crevere. Demum in *Pace Pragensi* §. *Dass Erststiff Magdeburg*. Serenissimo Augusto Archiepiscopatus hic iterum relictus est. Pace vero *Osnabrugensi* expectativa in eum Serenissimæ Domui Brandenburgicæ pro æquivalentia ob Pomeraniam, citriorem & Rugiam amore pacis cessas tradita est.

§. v. Verba publici Instrumenti Pacis huc inferere operæ pretium est: *Similiter* Pace Osnabrugensi si domui transferri-
plus.
concedatur Domino Electori expectantia in Archiepiscopatum Magdeburgensem, ita quidem ut quandocumque eundem morte aut successione in Electoratu, vel quacumque alia concessione, præsentis Administratoris Dn. Augusti Ducis Saxonie vacare contigerit, totus iste Archiepiscopatus cum omnibus eo pertinentibus territorii, regalibus & juribus, prout supra de Episcopatu Halberstadiensi dispositum est, Domino Electori, suisque posteris & successoribus hæredibus & agnatis masculis, non obstante ulla electione aut postulatione, interea temporis sive clam sive palam facta, tradatur & conferatur in feudum perpetuum, sitque eidem vel iisdem jus autoritate propria vacantem apprehendendi possessionem. Interea autem teneatur Capitulum unum cum Ordinibus & subditis dicti Archiepiscopatus statim conclusa pace prædicto Domino Electori & toti Domui Electorali pro se, atque omnibus in eâ successoribus, & hæredibus atque agnatis masculis se sacramento fidelitatis & subjectionis in eventum obstringere. Civitati vero Magdeburgensi pristina sua libertas & privilegium Ottonis de 7. Junii Anno noningentesimo quadragesimo, etiamsi temporum injuria deperditum, ad preces ejusdem, humiliter porrigendas, à Sac. Caf. Maj. renovabitur, tum etiam Privilegium muniendi & fortificandi ab Imperatore Ferdinando II. concessum, quod cum omnimodis jurisdictione & proprietate ad quadrantem miliaris Germanici extendatur, sicut & reliqua illius Privilegia & jura in Ecclesiasticis & Politicis salva & inviolata maneat, cum inserta clausula, quod in præjudicium Civitatis reedificari non debeant suburbia. Ceterum quod ad quatuor Dynastias seu Præfecturas *Querfurt / Guterbock / Dam & Wortz* attinet, cum ille jam Domino Electori Saxonie tradite sint, in ejusdem quoque ditione permanent in perpetuum, cum hac tamen reservatione, ut quæ hæctenus ratione earundem ad collectas Imperii & circuli contributa sunt quota, à dicto Domino Electore Saxonie impostum exsolvantur, eaque Archiepiscopatus dematur, & hujus rei ratio ne expressa fiat provisio in matricula Imperii & Circuli. Ut autem inde causata imminutio reditus Cameralium, & ad mensam Archiepiscopalem pertinentium aliquatenus reficiatur, jam dicto Electori Brandenburgico & successoribus suis, non solum statim post conclusam Pacem Præfectura *Eglen* quæ alias ad Capitulum spectabat, pleno jure possidenda & fruenta tradatur, cassato processu à Comitibus de *Barby* aliquot abhinc annis desuper motos, sed etiam facultas sit, obtenta Archiepiscopatus possessione quartam partem Canonice-tuum Cathedralium, illis decedentibus extinguendi, eorumque redditus Camera Episcopali applicandi. Quæ vero debita à præsentis Domino Administratore Augusto Duce Saxonie hæctenus contracta sunt, ex redditibus Archiepiscopalibus, existente modis supra dictis casu

K 3

vacantia

* Cum sæpius Instrumentum Pacis Osnabrugensis allegandum sit juvat huc ascribere Compendium ejus articuloꝝ metricum ex Christoph. Brovveri anal. Trevir. L. 2. c. n. 112. p. 541.

Articula septem & denis pax Suecica constat:

Primus amicitia conjungit fœdera partes.

Præteriti immemores læsos vult esse secundus.

Prius restituit terras sua jura reique.

Enumerat quartus speciales restitucendos.

In sacris quintus constata gravamina solvit.

Helvetiis sextus dat libertatis honorem.

Septimus in fœlus Calvinum pacis adoptat.

Jura politica statibus bis quartus adumbrat.

Flori restituit veteri commercia nonus.

Bellorum decimus paritur premia Svecis.

Brandeburgicæ undecimus Pomerana resarcit.

Mechleburgiacis bis senus adempta rependit.

Brunsvigum decimus demulcent munera servi.

Dat consessori decimus solatia quartus.

Hassum ter quinto placant & Clerus & Hassus,

Arma bis octonus sistit pacemque reducit.

Septimus hanc firmat decimus redditque perennem.

In Gallico. Nam decimus Gallum plumis aqualibus ornat.

Vndecimo in partes Gallis pax Italia statuit.

vacantia & devolutionis dicti Archiepiscopatus ad Dominum Electorem Brandenburgi- cum & successores suos, neutiquam dissolvantur, neque integrum sit, dicto Domino Admini- stratori posthac novis debitis, oppignoracionibus & alienacionibus saepe dictum Archiepi- scopatum in prajudicium Domini Electoris ejusque successorum, heredum atque agnatorum masculorum quoquo modo onerare. In his vero Domini Electoris Archi- & Episcopatibus de cetero salva mancant Ordinibus & subditis competentia eorum jura & privilegia, cum- primis invariata Augustanae Confessionionis exercitium, quale nunc ibi viget, nec minus lo- cum habeant ea, qua in puncto Gravaminum inter utriusque religionis status & ordines Imperii transacta & conventa sunt, quatenus scilicet non adversantur illi dispositioni, que supra in articulo quinto de gravaminibus §. 8. continetur incipiente: Qui Archiepisco- patus, Episcopatus, & aliae fundationes atque bona Ecclesiastica &c. & finiente: subje- cta manent: utpote quem aequè hic valere debere, ac si verbotenus insertus esset, & supra dictos Archiepiscopatum & Episcopatus hereditario & immutabili jure apud Dominum Electorem atque Dominum Brandenburgicam, omnesque in ea successores, heredes & agna- tos in perpetuum, plane, ut de reliquis terris ipsorum hereditariis juris est, permanere oportet. Ratione tamen huiusmodi conventum est, ut jam dictus Dominus Elector cum tota Domo Brandenburgica, & in ea omnes Marchiones Brandenburgi, Duces Magdeburgenses & Principes Halberstadienses & Mindenses appellentur & scribantur. Ex his facile appa- ret, quo jute hæc area in clypeo principum horum appareat.

Marchia
& aquila
Brandenburgica.

§. vi. Quarta jam nos area vocat, *argentea exhibens aquilam explicatam rubeam*, cujus *ala semicirculus in trifolia desinentibus* distinguuntur. *Chiffet. Insign. Eq. Aur. Vell. n. 128.* ita enunciat: *aquila coccinea, rostro & cruribus aureis, alarum juncturis aureo ad pectus colligatis (lié par les ailerons. Quæ tamen junctura in Electorali scuto repræ- sentari non solet.)* Aliter describitur ex *Ern. Brotuffo* apud *Th. Hæping. de jur. inf. c. 6. P. 5. §. 4. m. i. n. 732. p. 342.* *Henricus Auceps Marchie Brandenburgica rubram seu sanguineam aquilam, rostro inauratam in campo albo, cujus pectori falcata luna inhaeret, concessisse perhibetur. Aquila dicitur notare, quod Marchia ad Romanum Imperium perducta, falcata luna Vinidorum in suscipiendo Christianismo inconstantiam, Aquila vera color sanguineus, quod multo sanguine Marchia ad fidem perducta. Eadem vide apud *Limn. jur. publ. 5, 7, 127.* Ita & *Cyt. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 29. p. 31.* Unde als Kaiser Heinrich Sr. Sigfriden von Ringelheim zum Markgraffen zu Brandenburg machte/ gab er demselben zu seinem vorigen alten Wapen/ wegen seines amts einen rothen Adler nur einem gülden schnabel/ klauen und flügel sehen/ im weissen feld/ dadurch anzuzzeigen/ daß er als ein Adler den feind überziehen/ und dessen blut nicht schonen/ sondern mit seinem schnabel weiblich auff ihn hacken/ mit den starcken flügeln zu boden schlagen/ und mit den klauen in zaum und gehorsam halten/ und nicht zugeben soll/ daß sie diesen Sächsischen Adler wie den vorigen Fräntzischen Hähnen überwältigen und zer- rissen. Quid vero de hujus generis mysteriis credendum sit, alibi diximus. Ceterum hac ave *Brandenburgicam Marchiam* Saxonia, Anhaltino, Brunsvicensi, Megapolitano, Pomeranoprincipatibus, tum Polonia, Silesia & Lusatia circumdatam notari, dubium non est: nisi forte de hoc dubium esse queat, primum Marchiæ, an familiæ, quæ huic imperavit, hoc proprium *Ægypti* fuerit? quod non semel accidisse videmus, ut nempe quod gentis insigne fuit, dein principatui accreverit. Marchio primus constitutus legitur ab Henrico Aucepe *Sigfridus* ex Witikindei Wethinensibus vel juxta alios Altenburgensibus & Mersburgensibus Comitibus: Hujus posterius ad abnepotem *Theodoricum* durarunt, quem Miltevoius Obotritorum & Heretorum Rex dejecit. Hunc secutus est *Sigfridus II.* quem Theodorici fratrem alii perhibent, alii ex Stadenibus Marchionibus derivant: huic item ab Henetis pulso successit ex fratre nepos *Vdo.* & eo iterum natus *Vdo.*, qui ob conspirationem adv. Henricum IV. Imp. à Pribislao Henetorum Rege expulsus est. Post eam familiam *Ascania gens* principatu aucta, & ex ea *Osro dres.*, Marchionatum *Salisquellenfem.* in quem jam prætensionem habebat, nactus est ab Henrico V. *Filio Alberto Friso* totam Marchiam Conradus III. vel Fridericus Barbarossa concessit. Hic perpetuis bellis Slavicam nationem attrivit, & vicissim *Saxonicas colonias* in Brandenburgicam & vicinas ditiones introduxit, unde istæ ipsi primarium suum decorem debent. Pater fuit ex filiis Bernhardo veterum Saxoniz Ducum & Electorum, ex *Ottone* Brandenburgicorum. Duravit in ea stirpe dignitas*

dignitas Marchionum & Electorum usque ad *Waldemarum II.* & *Ioannem IV.* fratres 1322. extinctos. Itaque *Ludovicus Augustus, Dux Bavarie,* feudum vacuum præteritis agnatis, filio *Ludovico seniori* contulit, quem quidam molitor *Jacobus Rebock,* Waldemari nomen mentitus, diu exercuit: Post fratrem præfuerit etiam *Ludovicus junior cogn. Romanus* & deinceps *Otto.* Hic *Carolo IV.* Imperatori 200000. aureis Ungaricis, indigno utique pretio, tantam regionem, vendidit Marchiam. A Patre ergo investitus est de illa *Wenceslaus;* & cum hic Augusti solum conscendisset, *Sigismundus.* Iste patrueli *Idoco* Moraviæ Marchioni oppignoravit, iterum *Wilhelmo* d. viti M. Misniæ. Demum redemptam denuo *Sigismundus Friderico V.* ex Burggraviis Norimbergensibus contulit, initio 1411. quidem ut vicarius tantum Cæsaris in Marchia esset; demum is 1415. vigil. *Philippi & Jacobi* consensu reliquorum Electorum Constantiæ ab eodem *Marchio & Elector* creatus est, ob merita, sumtus Cæsaris servitio factos & Marchiæ eoque misere periclitatæ tranquillitatem. Conditio ad hæc adjecta erat, ut acceptis 400000. Ungaricis aureis, vel si contingeret *Fridericum* prole mascula orbem decedere Marchia ad *Lucentios* rediret. Demum 1417. in Concilio Constantiæ solennis investitura peracta. Ex eo tempore aquila plures prius pervagata in nido hoc mansionem constantem sibi fixit, quam nunquam, si quid in rebus humanis perenne, desertura sit. Nam ab hoc *Friderico* inter Marchiones primo modernus *Serenissimus & Potentissimus Elector Fridericus Wilhelmus* decimus est, successione semper à Patre ad filium transmissa, nisi quod *Friderico I.* duo filii successere *Fridericus II.* & *Albertus,* quorum hic ad nos usque sterna produxit. Ceterum uti alii principes in communicatione insignium suorum gratiosos se civitatibus subditis demonstrarunt, ita & ex Marchionum suorum gratia civitates *Marchicæ* aquilam hanc plures gestant apud *Gyr. Spangenb. l. c. ex Christ. Enczelio. Angermunda* integram sine mutatione, *Stendalia* etiam integram duobus smaragdis insistentem (postea data dimidia, cum 4. hordei granis.) *Neapolis Soltvvedelia,* cum duobus clavibus, quas unguibus tenet, *Palaopolis Soltvvedelia,* dimidiam cum clave. *Seehusa,* coronatam, *Osterburg* monti insistentem, *Werben* lunæ insistentem, quod ex ea urbe potissimum oppugnati *Vinidi, Garlebia* dimidiam, cum 3. peticis lupulo vestitis.

§. VII. Proxima arca apud *Furstium* (nam §. 4. monuimus, ex quo supremo imperio *Borussia* elector tenet, hunc laterculum ordine tertium collocari.) itidem *argentea aquilam* defert *nigram* cujus, ala similibus semicirculis aureis trifoliatis & pectus litera S, itidem aurata, onerata, cum collo inserta corona ejusdem metalli conspicitur. Alibi coronam minio tingi, & literam S argento scribi vidi. Hoc Hieroglyphico *Prussia* s. *Borussia,* (quam hinc mare, istinc *Pomerania, Polonia, Mazovia, Lithuania, Samogitia* claudunt) denotatur. *Borussia* hæc principes proprios habuerat, in quibus memoratur quidam *Vedenutus 12.* habuisse filios, ob quos in totidem Ducatus divisa sit. Cum vero *Borussi* adhuc pagani *Conrado Mazoviæ Duci* graves essent, hic *Equites Teutonicos* s. *Crucesiferos* in auxilium eâ conditione advocavit, ut ordini cederet, quicquid gentilibus extorsuri essent. Cum ergo provinciam 1226. ingressi essent, non ita diuturno tempore totam ferè occuparunt, unde ordinis Magister ipse sedem *Mariaeburgi* fixit. Ex eo *Lithuanos* aggredi petreterunt, & *Jagelloni* etiam, qui dein *Uladislai* sumto nomine *Polonos* rexit, bella aliquoties moverunt, sed anno 1410. duobus cruentis præliis ad *Gruncwaldiam* & *Danneburgum* attriti, tandem à *Casimiro* Rege ad eas condiciones adacti sunt, ut *Polonis superior Borussia* cederet, reliqua beneficentia Regio Equitum eorumque Magistris esset. Sed *Fridericus Saxonix Dux* ordinis Magister fiducia *Maximiliani Augusti* juramentum fidelitatis *Poloniæ Regi* præstare decretauit, unde ad fratrem se recipere coactus est. Post hunc *Albertus M. Brandenburgicus* itidem Magister Equitum, cum similitur homagio regi obstringi negaret, bello 1521. petitus est, sed in quadriennium obtinuit inducias. Hæc cum expirassent, & ab Imperio auxilia (quibus impetrandis in Germania tres annos exegit) expectare non posset, ordinibus etiam provinciarum pacem & cum ea Evangelicam Religionem expetentibus, Regi avunculo se submit, parte *Borussicæ* in feudum, Ducatus nomine ad hæredes transmittendum, accepta, parte Regi relicta (conf. *Sleidan. l. 5. p. 142. Thuan. l. 1. p. 57. & l. 43. p. 651.*) Unde ordo alium Magistrum *Waltherum de Cronberg* ipsi suffecit, qui in pleuricæ Comitibus graviter cum accusavit, donec tandem *Albertus,* postquam ab Imperatore transactio rescissa 1530. proferberetur ab Imperio (conf. *Sleidan. l. 7. p. 200.*) *Polonici* autem legati ab-

olitionem proſcriptionis in pluribus Comitibus utſerunt, in primis anno 1548. (vid. *Sleidan. L. 20. p. 605.* ubi cauſa momenta utrinque allata.) Manſit tamen, ſententiam tuendam eſſe, ſed executioni nunquam ſuſcepta eſt. Patri ſucceſſit Filius *Albertus Fridericus*. Cum vero ille in ipſo nuptiarum apparatus in mentis ægrotudinem incidiſſet, quæ nullâ medicinâ tolli potuit, *Georgius Fridericus* patruelis Curator conſtitutus eſt, dein eo mortuo *Ioachimus Fridericus* & poſt patrem *Joh. Sigismundus* curatelam eandem geſſere. Deum, licet initio feudum tantum Alberti poſteris & qui ex fratribus ejus *Georgio*, *Casimiro*, *Joanne* ſcenderent, deſtinatum fuiſſet, Alberto *Friderico* Electoralis Domus alio jure ſuſceſſit. Cum enim *Alb. Fridericus Sigismundo Auguſto* Lublini in conventu regni generali 1569. homagium præſtaret, Elector obtinuit, ut nunciũ ſui vexillum artingerent: Impetrata etiam duo Privilegia ab eodem, unum *Petricovia* 1556. alterum *Lublini* 1569. quorum vigore *Ioachimus* Elector ad *Ducatum Prusiæ* & nunciũ illius à contractu vexilli non prohibiti. Quamvis autem ſuper eo nunciũ terreſtres proteſtati ſint, nihil illa contradictione effectum eſt. Alberto *Friderico* mortuo *Joannes Sigismundus* Elector pro ſe & 4. fratribus germanis novum feudum à *Sigismundo III.* impetravit, excluſis reliquis Marchionibus, quibus dein pactis *Bidgoſtienſibus* idem jus impetratum eſt: Cum in illis Rex *Poloniæ* pro ſe & ſucceſſoribus ſuis officia promiſerit apud regni comitia interponenda, ut caſu caducitatis exiſtente etiam illi Marchiones alijs præſentantur, & ad ſucceſſionem ducatus admittantur, ſub iſdem feudi conditionibus. Cum vero eoſque *Boruſſia* feudum *Poloniæ* fuiſſet, ultimis pacificis tractatibus ſupremum regionis *Dominiũ* Elector impetravit. Porro ſicuti litera *S* aquilæ inſcripta (nili me conjectura fallit) *Sigismundum R. Poloniæ*, à quo Ducalis titulus datus, notavit, unde in recentioribus obſervavi loco literæ *S*, legi *JC* (literas initiales nominis *Joh. Caſimiri Regis*) ita poſtquam non dependenti à *Poloniæ* familia principatum tenet, literæ illæ nunc omittuntur. *Limæ* illa ſunt *Jur. publ. addit. ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391.* *Vtramque literam S & C. vidi, & credo S ſignificare Sigismundum, quâ literâ utuntur Marchiones Onoldini & Culmbacenſes, quorum majores à Sigismundo rege de Prusiâ Ducali in veſtiti fuerunt. Litera C autem mihi videtur ſignificare Caſimurum, arbitrorque Electorem Brandenburgensem antehac ſolitus exprimeret literam initialem Regis, à quo ipſe in veſtituram ſuſcepſiſſet.*

Clivia.

§. viii. Hunc excipit laterculus *Clivius*, qui coccineus 8. ſceptra à liliata in crucem & decuſſim (creuzweiß und liberect) diſpoſita, aurea continet, ut aliqui vocare amant, acht gelbe Lilienſtäb (ſceptra hæc quidam vit nobilis apud *Teſchenmach. annal. Jul. Cliv. P. 2. p. 184.* illis diſtichis jecoluit:

*Sceptra ſuis ſceptris, adjunctas urbibus urbes,
Arcibus atque arces, cerne pagosque pagis.
Hæc concreſcentis patriæ eſt illuſtris imago,
Hæc ſunt Cliviaca ſceptrizera arma domus.
Juſtitia hæc collegit opes, piet. iſque regentis,
Diſtractas hæc vis impietasque dabit.)*

Chifflet. inſ. Eq. A.V. num. 47. ita enunciat: *Laterculus coccineus, ſcutulo argenteo in cor de imprefſus, carbunculo radiato aureo, nodato, liliato & ſmaragdo in medio inſtructo, in totam aream protenſo. Vel Gallicè. De gueules à un écuſſon d'argent en cœur, au rais d'efcarboucle pommeé & fleuronné d'or, allumé de ſinople, brochant ſur le tout.* Aliis formulis deſcribit *Stephanus Pighius*: *Thycus purpurei eſt coloris, inque ejus umbone medio pyropus rotundus (carbunculum appellant ſeciales nunc temporis.) Solis globum referens, & octo radiis trifulgens.* Hieroglyphicum id eſſe vult *Aethi Gracilis*, qui ſtæpis, quam *Aeliam* à ſole nuncupatam ajunt, originem ita deſignare conſtituerit. Sed qui meminerit, figuram hanc alii etiam in ſcutis non inſolentem, ad fabulas recurrere nolet. Hoc emblemate *Clivia principatus*, *Geldria*, *Juliacenſis* & *Montano Ducatus*, *Coloniæ Archiepiſcopatu* atque *Weſtphalia cinctus* deſignatur. Habuit ille tractus ſuos Comites peculiare; an tamen æque veteres uti traditio habet, viderint quibus id curæ eſt. Traditur enim quidam *Elias ſ. Aelus, Gralins, Graius ſ. de Grail* incertæ originis (aliqui enim fabuloſe ex paradifo terreſtri eum accerſunt, *Steph. Prodicius* ab *Aetho Gracili* apud *Tacit. L. 13. Annal.* in Gallias miſſo, derivat, *Joh. Turcus Regiſtr. Clivenſis* ex *Helvetiis*, *Lopido Cleve* hod. *Clavenna*, vel caſtro nunc monaſterio *Paradiſo* in finibus *Turgoviz*, advocat, *Petrus* à *Sreithagen Eliam Graum* percufforum *Juſtiniani Imp. 715.* unum facit, qui è *Græcia* profugus ad *Carolus Martellum* venerit. vid. *Teſchenm. annal.*

Jul. Cliv. P. 2. p. 104. 105.) comitatum hunc obtinuisse ab uxore *Beatrice Theodorici* antiquioris beneficio Francorum *Clivie Com.* filia, & 732. vivis excessisse. Ab eo verò reliquos *Clivix* & *Teislerbantii* Comites deducunt. In primis celebratur *Baldunus*, qui seculi noni principio floruerit, & *Eberhardum* atq; *Robertum* genuerit, de hoc §. 2. vidimus, quod factor credatur *Teislerbantiorum*, *Heusdanorum*, & *Altenacensium* s. *Marcenorum*. Ab *Eberhardo* reliqui descendunt, qui *Clivis* præfuerunt, ad seculum usq; 14. Hujus principio *Theodorici* Comes tres reliquit filios, *Ottone*m, *Theodoricum* (quem diversà numerandi ratione nonum rectius alii, alii decimum vocant) & *Ioannem*. Hi ordine præfuerunt Comitatu, & *Ioannes* quidem antea Canonicus, ultimus 1368. vivis excessit, nullà ex duabus uxoribus suscepta prole. Majores vero fratres *Otto*, *Irmgardin*, *Joh.* Arculeo Dn. Heudlæ, & *Theodorici* *Margaretam* s. *Mariam* *Adolfo* Comiti *Marcano* nuptas reliquerant. Tum foror etiã germana *Otonis* & *Theodorici* libella s. *Irmgardis* ex *Gerhardo* don. de *Horn* & *Parweyls* sobolem suscepit. Inde *Arculei*, *Marcani*, & *Parweyls* *Cliviam* sibi vindicabant; sed cum hi *Marcanis* jus vendidissent, *Arculeis* etiam isti prælati sunt, & sententia *Caroli* IV. Comitatus *Adolfo* (qui prius Episcopus *Monaster.* & *Achiepiscopus* *Colonien*is electus fuerat) adfertur. Hic *Adolfus* & reliqui *Marcani* à supra memorato *Roberto* descendebant, atq; adeo *Cliviorum* agnati (si traditioni fides) erant. *Adolfi* nihil parti suorum ab Imp. *Sigismundo* in Concilio *Constantiensi* 1417. Dux *Clivie* inauguratus est, & *Marcam* suam cum *Clivia* perpetuo univit. Filius ejus *Ioannes* fuit, nepos *Ioannes II.* Illi à conjugè *Elisabetha* *Burgunda* præter hereditatem Comitatum *Nivernensis* & *Reteli*, quos ex secundo filio *Engelberto* prognata linea in *Gallia* retinuit, prætenio in Ducatum *Brabantinum*, atque *Limburgersem*, & *Marchionatum Antverpiensem* (sed ob potentiam adversarii *Philippi* D. *Burgundi* effectum non sortita.) Huic à *Mechilde* *Hasliaca* prærensiō in Comitatum *Carmelhocensem* allata est; quam filius *Ioannes III.* *Nassoviis* vendidit. Porro *Ioannes II.* cum *Wilhelmo* Duce *Juliacensi* unionem & confederationem 1496. m. *Novembri* iniit, conjugio *Joannis* *Clivensis* & *Mariæ* *Juliacensis* utriusque liberorum confirmandam, sed etiam illo non secuto, mansuram principatus utriusque bono. Hanc multis articulis constantem suis sigillis munierunt nobilitas & civitates. Eodem die p. 1. Et a dotalista inter *Joannem II.* & *Mariam* inita sunt, & ut intra 15. ætatis annum nuptæ celebrentur, conventum. Porro *Mariam* privilegio *Spiræ* 1508. 29. Apr. dato, abrogatis prioribus indultis gratiam *Saxoniorum* Ducum à *Friderico* 1483. datis & ab ipsomet 1486. & 1495. confirmatis, *Maximilianus* Imp. ex singulari gratia successione, ne principatus divellerentur, capacem fecit, & idem 1509. 4. Maji confirmavit, abolens si quæ in contrarium data essent; Unde ob *Durch* *Weyland* unsern liebe Herrn und Vatter *Kaiser* *Friderich* & G. in zeit seines lebens/ umb fähigkeit willen vorherührte 2. *Herkogthum* und *Gräffschafft*, auff jemand einigertly expectantz, zusågungen oder verschreibungen gegeben und außgegangen ware/ wollen wir daß dieselben ganz kräftlos/ umb undig und nichts/ auch vorgemelt unsern lieben *Ohm* und *Stürten* / *E. L.* tochter und ihren männlichen leibeserben (an obberührten freyheiten und gnaden/ unvergessen und unschädlich seyn: und dem feinen mangel/ abbruch oder verhinderung bringen oder thun sollen/ ut feinem weg/ dann wir dieselben expectantz/ zusågungen und verschreibungen/ hiemit auß beweglichen ursachen/ also dann und denn als jetzt/ gänglich abthun/ als viel wir zuthun machit haben.

§. ix. *Wilhelmus* *Joh. III.* & *Maria* natus novum videbatur principatum avitis adjecturus, à *Carolo* ex *Egmondianis* Duce *Geldria* hæres scriptus & ab ordinibus mox vocatus. Cum successione *Caroli* V. Imp. confirmare decretalet, amicitia *Gallorū* fractus, retinere tamen decrevit, etiam cū *Imperator* in *Africana* expeditione submersus diceretur, ultro *Belgis* manum inferens. Adversus *Mariam* *Belgio* fraterno nomine præfectam bellum non omnino improspertum: sed *Caroli* vim sustinere non potuit *Wilhelmus*, atq; 1543. supplex *Cæsari* factus, *Geldria* relicta gratiam & sua recepit. Ita cū à *Gallieis* partibus recedendum fuisset, prius sibi desponsatam *Joannam* *Reginam* *Navarræ*, conjugè obtinere non potuit, itaq; 1546. *Mariam* ducit *Ferdinandi* I. tum *Rom.* *Regis* filiam, & eod. ann. 19. Jul. pro eà à *Carolo* Imp. privilegium nanciscitur, quo, si masculi hæredes deficeret, ad successionem Principatum *Wilelmi* & *Mariæ* filiarumque genuissent, & ex una vel pluribus nati hæredes horumq; masculi hæredes vocabantur atq; investiebantur. Nati quidè fuerant hoc matrimonio *Carolus* *Fridericus* & *Iob.* *Wilhelmus*, ille (ut *Thuan.* L. 6. p. 148. verbis urar. *Princeps* *rara* *indole* & *virtutibus*, quæ *brevi* *ævi* *curriculo* *coclusa* *fructus* *tantæ* *expectatione* *dignos* *non* *tulerunt*), non nisi 20. annos exegit. Hic à parentis morte ditiones rexit, & 1609. 25. Mart. vivendi finè fecit, atq; adeo *Cliviorum* masculam gentem clausit. *Joh.* *Wilhelmo* mortuo casus privilegii *Mariæ* *Austriacæ* à *Carolo* V. concessi extitit, & exinde Ser. Elector *Brandenb.* ab uxore *Annæ*, *Mariæ* *Elconoræ* *Wilelmi* *Clivensis* primog.

Wilhelmus *Dux* *Clivix* & *flit.*

Cōtroversia *ditionibus* *Julia* *eo* *Christis* *post* *Joh.* *Wilhelmi* *mortem.* & *Al.*

& Alberti Friderici M. Brandenburgici D. Borussia, filia successione sibi ut potuit vindicare conatus est: successioni vel contradicentibus vel simul admitti petentibus *Saxonis, Comitibus Palatinis lineæ Neoburgicæ & Bipontinæ, ex Comitibus Marcanis lineæ Lulovensis, Lumayana, Domo Niverneusi*. Sed aliqui ex his competitoribus litem deseruere.

Jus Brandenburgicum.

§. x. *Jus Brandenburgicum* illis titulis confirmatur. 1. *ditionum consuetudine*. Cùm Provincia Belgicæ & ditiones controversæ maximam partem sint allodiales, reliqua feuda communia & hæreditaria, de quibus possessores & inter vivos & mortis causa disponere poterint. 2. *majori ordinationibus*, pactis hæreditatis & successoris, 3. *Primogenituræ*, quia primogeniti filius (atque deo etiã filia, excludat patrum (& mater terram) iam vero Anna repræsentat matrem, post quã successio ad sorores transire nequeat, dũ ex ipsa descendentes superint, ad quos jus primogen. ab ipsa nativitate competens transierit: cum etiam ex communi jure nõ sit in successione secundo locus, dum aliquis ex primo superest. 4. *Imperatoris concessione*. Quia antiquum unionis 1496. initæ pactum Ferdinandus I. Imp. confirmavit, atque ita quoad lineam aliquam durat, dirisiones inseparabiliter debeant conjunctæ manere: Quia nomen lineæ femellas etiam includat, tanto magis quia unio à femella Maria capta: & rogans Dux Wilhelmus 1559. quo impetrata unionis confirmatio, unicum tantũ habuerit filium, cujus causa opus non fuerat isto privilegio: quia etiam concedens Imperator æquè nepotes ac nepotes dilexerit. Tũ quia in privilegio Carolino par Imperatoris affectus fuerit in nepotes superstites, ac præmortuas filias, quã ratione filiarũ nomine etiam nepotes intelliguntur. In primis quoniam Carolinum privilegium non nisi declaratio sui juris per se filiabus Juliaceis competitentis, 5. *Pactis dotationalibus*, quæ 1573. inter Albertum Fridericum & Mariam Eleonoram conclusa. Nam fuisse in potestate Wilhelmii impetrantis, privilegio etiam non uti, quod in Borussia illis pactis fecerit: tum reliquisse Mariam Eleonoram matrem nepotem Georgium Wilhelmum: tum pacta consensu Cæsarei legati conclusa, & ea ab Imp. confirmationem oblatam: in illis vero successione Duci Borussia & omnibus ejus hæredibus indistinctè promissam esse. 6. *Sororum renunciationem*, quæ à scientibus facta, valida sit.

Successus juris & palatini.

§. xi. Hisce juribus titulis nixi Brandenburgici successione sibi afferere conati, sed cùm alii in primis *Palatinus Neoburgicus* obniterentur, modo pactis, modo armis actum est. Initio 1609. ultima Maji mediatore Landgravo Mauritio inter Brandeburgicos & Palatinos prima pacta *Tremoniæ* inita, ut amice invicem agerent, & una consulerent publico bono: suo jure utriusque partem servato. 1612. ad arma res spectavit, cũ Palatinis Hispani, Batavi Brandenburgico operam navarent. Sed 1614. *Xantensis* tractatu plurimum Principum interventu decreta æqualis ditionum inter duas partes divisio. Sed postea denuo bellis involuta provinciæ. Demum 1629. 9. Mart. *Düsseldorffii* pacta nova inita inter Domos Brandenburgicam (cujus nomine agebat Adamus C. Schvvarzenbergius Magister ordin. Joann.) & Palatinã. Hæc in 25. annos nisi interim de tota conveniretur, inita erant, & de divisione provinciarum statutum. Cum vero ob electionem novæ orientur difficultates, 1630. mediantibus Batavis ita conventum, ut *Electori* his 25. annis *Ducatum Clivensem & Comitatum Marcanum* totos, *Palatinus Juliacensem & Bergensem* Principatus cum *Dom. Ravensstein & Bresekensium* itidem totos possiderent, *Ravenspergius* autem Comitatus communis esset. Tum extera præsidia, paucis exceptis, deducta sunt. 1644. iterum dissidere cœperunt Domus hæc, cumque multa ultro citroque pacta essent, & ad arma jam devenit 1648. 8. Apr. novã transactione prius divisorium pactum confirmatum est, sed ut Brandenburgicorum esset totus *Comitatus Ravenspergius*. 1648. in Pacificatione *Osnabrugensi*. Quia vero etiam causa hæc controversa ad ordinarium processum vel amicabilem compositionem seposita est. Demum cum ex coetiam sæpius diffentiones ortæ essent, 1666. plene res composita est inter Serenissimos Electorem *Brandenburgicum* & Com. *Palatinum Neoburgicum*, penes hunc *Iuliaco & Montibus, Clivio, Marca & Ravenspergo* penes illum manentibus, & *Ravenssteinensi* causa ad arbitros remissa, quæ tamen postea alio modo est compolita.

Burggraviatus Norimbergensis.

§. xii. Jam proxima area nos vocat *aurea* detrens *leonem nigrum, rubes coronã, linguã & falculis, margine ex minio & argento angularibus compolito* (*bordure componée*.) *Linna. Jur. Publ.* addit. ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391. vocat *rubras & albas sectiones. Roth und weiß abgetheilte rauten*. Solet alias margo ejusmodi *subdistinctionis* nota esse (brisure) an verò hoc loco talis etiam haberi debeat, alii viderint. Si quando etiam sine hoc margine aliqui gessissent, conjectura dubia non amplius esset. Notatur hoc symbolo Burggraviatus *Norimbergensis*, cui aliqui olim *columnam* attribueret voluerunt, originem *Columnæ* denotandæ. Ceterum hæc quoque dignitas non in a semper hæ-

lit fami.

fit familia: De antiquis Burggraviis parum mihi constat, nisi quod ante Zolleranos ex *Fohburgis* Marchionibus eos fuisse & ultimum nomen *Eberhardi* habuisse, lego. Primus è Zolleranis fuit *Fridericus*, qui Rudolpho Habsburgico primus Imperatorii axiomatis nunciatus fuisse, & ob olim navatam operam principum hunc vacantem obtinuisse dicitur. Patre natus fuit *Eitelfriderico* (nonnemo Conradum vocat) matre *Rudolphi sorore*, quam *Agnetem* Reincccium, *Elisabetham* Henninges & *Raulcherum*, *Zimmetheuser Clementiam*, *Bucelinus Martham* (vix alibi de eisdem persone nomine tam varia traduntur) appellant. Communi traditioni *Limneus* se opponit *Jur. Publ.* 5. 7. 3. & diplomata Imperatoria allegat, quæ Blaffenburgi in Archivo Brandenburgico asserventur, & longè ante *Fridericum* familiæ hujus Zolleranz *Burggraviatum Norimburgi* fuisse doccent. (Ita & *Zimmetheuser* duorum *Gothofredorum*, qui ex Zolleranis fuerint *Burggravi* *Norimbergi*, meminit, ex quibus filius vixit 1158. dein *Conrad. I.* qui *Burggr.* *Norimb.* fuerit 1168. 1200.) Unde verius esse credit *Limneus*, Rudolphum *Burggraviatum* *Friderico* confirmasse, quàm primum contulisse. Verum ibidem & §. 4. sequenti, *Fridericum* hunc ex *Burggraviis* primum, cum alio *Friderico IV.* itius pronepote confundit, nisi quædam operatum incuria ibi omiſſa opinari liceat. Nam *Friderico I.* qui ab uxore *Elisabetha Merania* etiam *Berythum*, *Cadesburg*, & alia nonnulla, nec non jus in *Burgundiam* (quod deinceps vendidit) nactus est, successit filius *Fridericus II.* qui itidem non pauca ab *Oetingenibus*, *Hohenloicis*, *Castellanis* & *Heidecanis* emit. Hoc natus *Ioannes Culmbacum*, *Blaffenburgum* & alia ab *Orlamundanis* emit: sed *Heldburgum*, *Hilperhusam* & *Eisfeldam* ab uxore *Elisabetha Henneburgica* allata filiz *Margarete*, cum *Balthasari Landgravio Thuringiz* nubere, concessit. Inde sequitur *Fridericus IV.* quinti, qui primus *Marchio* & *Electores Brandenburgici* sunt, pater. De hoc §. 6. diximus. Ise est qui *Norimbergenſibus* arcem & varia jura vendidit, cum ob *Marchiam* obtentam presentiare ei opus esset, servatis titulo & aliis iuribus: *Wit vorbehalt des Tituls / geistlicher lehen / des Landgerichts / des Burggraffthums / der wildbahn / und geleit außserhalb der Stadt und anderer Regalien mehr.* conf. *Limn. Jur. publ.* 4. 8. 84. Cautam *Burggraviatus P. Bert. Comm. Rer. Germ.* L. 3. p. 631. hanc adſcribit: quod in *Castro Norimbergensi* aliquando receptum haberint, qui pradas in itinibus *Hercynia* agerent: ob quod ab Imperatoribus *Conradis* & *Henricis* aliquoties *Castellum* cum arce expugnatum & direptum sit. Vide tandem Imperator ipse coloniam veteranorum in arcem deduxerit, qui communità arce urbi surgenti præſiderent, & circumjectum nemus à latrocinis purgarent, studiose id per *Burggraviatum* curans, ut neque *Noricis* vis inferretur, neque ipsi alius vim inferrent. Italle.

§. xiii. Hæ areolæ sunt primi ordinis, jam ad secundam lineam transmissas, in quæ præter medium scutulum quatuor quadrati laterculi conspiciuntur: Primus aureus gryphum nigrum, alter caruleus gryphum coronatum rubrum unguibus aureis, tertius argenteus gryphum coccineum cruribus & rostro aureis (alas aureas etiam jubet esse *Limn. Jur. publ. addit. ad L. 5. cap. 7. §. 127. p. 592.* quod tamen in utro non est), quartus argenteus gryphum rubris & prasinis tænis distinctum continent. Primum, *Cassubia*, alterum *Stettinensi* principatui, tertium *Pomerania*, quartum *Vandaliz* tribuunt. Omnes inſigne credo gentis *Gryphorum*, quæ in illo terratum tractu inter *Vistulam*, *Megapolonicis*, *Brandenburgicos* ac *Balthicum* mare comprehensio summæ rerum potita est, & vel ab hoc avito signo nomen sumisit, vel illud nomini denotando adiecit. Unde tot nomina *Gryphiswaldia*, *Gryphenberga*, *Gryphenhagia*, &c. Cæterum quod vario colore gryphum pingunt, inde factum arbitror, quia subinde plures fratres idem gentile inſigne coloribus variare necesse duxerunt, more de quo *P. I. c. 8.* diximus. Postea cum singulis suæ portiones datæ sint, ut *Genealogiam Ducum Pomeranz* inspicienti cui visui proparulo est, quod personæ fuerat *δᾶγυα*, paulatim ditionibus dari cepit. Inde tot *Gryphos* variis dominiis, sed uni familiæ parentibus, datos vix dubito.

Gryphi,
Grypho-
rum vari
colores.

§. xiv. Illustrandæ huic & sequentibus areolis facit historia *investituræ Pomeranice*, quæ extat apud *Goldast. Polit. Imperial. P. 6. n. 3. p. 361. 363.* qua 1530. in comitiis Augustanis à *Carolo V.* Duces *Pomeranz* investiti sunt, prolatis 10. vexillis, quorum primum dicitur vexillum sanguineum s. imperii des *Reichs Wurfah*. Alterum *Sedinense*, tertium *Pomeranicum*, quartum *Cassubia*, quintum *Vandaliz*, sextum *Balthicum*, septimum *Rugium*, octavum *Wolgastense*, nonum *Buzcoravianum*, (vid. num. 26.) decimum non exprimitur, sed ex illis quæ deinceps sequuntur, clarum fiet. Ita *Pomeranica* inſignia totidem areolis constant in *Wapent. P. I. p. 7.*

Investitura
Pomera-
nica.

Gens Gry-
phia.
Quatuor
grypho-
rum ori-
go.

§. xv. Potro ipsius familie *Gryphiae*, quæ Pomeraniæ tot seculis impetavit, originem alii Svevis antiquis, alii Gothis, alii Polonis tribuerunt: Si quæ sententia aliis præferri meretur, illam mereri existimo, quæ cum *Vandalica Megapolitanorum* gente eandem credit, ut *Mystico* famigeratissimus Rex Vandalorum & Saxonum terror, præter *Vdonem* megapolentium fatorem filios habuerit *Ratiborum* & *Bogislaum*. *Bogislaos* natus est *Ratiborus*, quem *micislaus* Rex Poloniæ victum ad religionem Christianam adegit: sed qui cum metus cessasset, in libertatem se iterum vindicavit, & cum hostibus eundem habere Deum tenuit, ad gentilem idololatriam relapsus. Fuere ejus quatuor filii omnes Christiani, quorum *Wartislaus* & *Ratiborus* *citeriorem* seu *occidentalem*, *Suanto pulcus* & *Bogislaus* *ulteriorem* seu *orientalem* Pomeraniam sortiti sunt. Siquis in hoc argumento conjecturis locus, uti esse reor, dixerim ab his 4. fratribus quatuor hos primos gryphos gestatos. Certè *Bogislaus* Casubiam non modo tenuit, verum etiam ad posterum transmisit. *Ratiborus* Stetinensem habuit principatum, & post eum filii ac nepos; *Wartislaus* Casimiri ac *Bogislai* pater fuit, qui iussu à *Friderico I. Imp.* ut Pomeraniæ Duces in fidem accepti sunt, atque adeo Pomeraniæ *dux* illi potuit aptari; pro *Suanto pulco* restaret *Vandalia*, quo nomine dixerim partem eam ulterioris Pomeraniæ dictam, quæ *Casubia* adjacet, & *Pomerellia* deinceps appellata est. Vidi etiam in titulo loco *Vandalia* *Slavica* nomen alii cubi usurpatum.

Casubia.

§. xvi. *Casubiam* quod concernit, quam intelligi ordo jubet, ea in posteris *Bogislai* diu hæsit, donec 1295. morte *Mestovini II.* qui tantum filias genuerat, mascula progenies deficeret. Inde *Poloni* non morati, quod *Mestovinus* agnato *Barnimo* *Barnimi I.* Ducis Pomeraniæ filio eam donasset, ditionem invasere, sed resistentibus Pomeranis. Inde *Bytovium* *Butau* & *Lauenburgk* in *Casubia* præfecturus, quas à *cruciferis* *Boruffis* *Ericus II.* armis sibi asserere coactus est, hi à *Poloniæ* Regibus teudo acceperunt, & quidem *Georgius* ac *Barnimus* ab *avuaculo* *Sigisnundo* rege, perpetuum fœdus cum *Polonis* pacti. Unde ex eo tempore semper in investitura concessa, quam tamen in persona petere non obstricti sunt. Demum feudum cum extinctum cum mascula gente videtur, *Electo* *Brandeburgicus* iterum à *Polonis* obtinuit.

Duc. Stetinensis.

§. xvii. *Sedinensis* seu *Stetinensis* principatus nomen à civitate totius Pomeraniæ principe ad *Viadrum* sita sortitus est. Fuit in potestate *Wartislai II.* qui *Bartholomæum* filium habuit, dein ex *Wartislai I.* posteris *Barnimus I.* filios habuit, præter *Barnimum* qui *Mestovino II.* in *Casubia* succedere debebat, *Ottone* atque *Bogislaum IV.* quorum hic *Wolgastensem* principatum, seu quæ deinceps sola *citerior Pomerania* dicta est, ille *Stetinensem* obtinuit. Inde ab *Ottone* nova linea ducum *Stetinensium*, in quibus *Barnimo* *Magno* *Otonis* filio diu bellum fuit adversus *Brandeburgicos* *Marchiones*, demum licet sæpius victor consensit, ut casu deficientis prolis *Brandeburgici* in principatum succederent, sed *secariam Marchiam* sibi servavit. Defecit demum linea in *Barnimi M.* abnepote *Otone III.* qui peste 1464. abreptus est. Inde in materia belli: *Agnati* *Wolgastensis* lineæ agnationis jure successionem sibi vindicabant, sed cum ægre probari posset series familiaræ & agnationis gradus, in illa rerum genealogicarum, uti seculum ferebat, imperitia, luc etiam utulus non æque clare videatur demonstratus. Pro *Brandeburgicis* stabat pactum *Barnimi M.* & *Imperatoris* *Friderici III.* qui *Friderico II.* *Electori* feudum contulit, auctoritas. Cum *Fridericus* *Electo* *Pomeraniam* à 13. principibus confederatis adiutus invasisset, non tantum sua & recentem successionem defenderunt strenue *Wartislaus X.* & *Ericus II.* fratres, sed & *Marchiam* excursionibus populati sunt. Demum *Casimiri Regis* *Poloniæ* interventu de pace convenit, ut *Brandeburgicis* communio insignium & titularum concederetur. Postea 1471. *Albertus* *Electo* *Brandeburgicus* obtinuit à *Pomeranis*, ut *Stetinensem* *Ducatum* à se in feudum acciperent, servatis insignibus, titulo & quæ occupaverant locis; quæ transactio à *Friderico* *Imperatore* confirmata est. Cum dein *Alberto* *Bogislaum X.* totius regionis heres homagium negaret, denuo ad arma devenit, ut à *Marchione* *Pirizzi* *Bogislaus* obsideretur; sed elapsus collegit copias atque *Marchiam* vastavit. Sed his deinceps composita, cum *Dux* *Margaretam* *Brandeburgicam* uxorem duceret. Deinceps *Georgius Dux* 1528. *Grunnizi* cum *Brandeburgicis* ita transegit, arbitris *Erico D.* *Brunsvicensi* & *Alberto D.* *Megapolitano*, ut *Pomerani* à *Cæsare* investirentur, sed

Marchio.

marchionibus simultanea investitura, & quoties homagium Ducibus præstaretur, juramento successio in casum futurum firmaretur. Unde in allegato §. 14. loco Goldasti, pag. 362. videre est, cum Georgius & Barnimus investituram peterent, qua ratione Brandenburgici sibi caverint. Verba ita habent: *Quo factō Electōr Brandenburgicus surgens, & ad solum Imperatoris Majestatis progressus, oratione ad Imperatorem conversa, in hanc fere sententiam verba fecit: Celsitudinem suam feudum ac regalia Ducibus Pomeranicis nunc à Caf. Majest. conferenda, nullo modo probare aut rata habere posse, nisi transactio illa à Cafarea Majest. confirmata locum suum habeat, diserte affirmans, se jus illud unumquodque vexillum cum ducibus Pomeranicis tangendi, & que sui juri essent, à Cafarea Majestate accipiendi, sibi integrum & reservatum velle. Quæ Electōris Brandenburgici oratione finita, de jussu & voluntate Caf. Majest. Electōr & Archiepiscopus Moguntinus per sicutum Romanum imperium Archicancellarius Electōri Brandenburgico respondit, Caf. Majestatem protestationem illam accipere, & secundum eam rem omnem acturam esse. Quæ responsione Electōr Brandenburgicus contentus sessionem suam vicissim occupavit. Deinde Georgius Brandenburgicus, & cum eo Doctōr quidam ex eadē Principum prodiens & Caf. Majest. solum accedens, per Doctōrem etiam fuit protestatus, ac protestationem illam scripto comprehensam Caf. Majest. Archigrammatico obtulit. Quæ protestatio, ne Principes regalia & ditionum suarum inaugurationem solennem à Caf. Majest. petentes impedirentur, ita fuit accepta, ac si publice prælecta, & de scripto recitata fuisset. Contra quod scriptum Electōr Brandenburgicus statim protestatus claræ & sonora voce dixit, se eam patruelis sui Georgii Brandenburgici protestationem imaginariam easenus tantum accipere, quatenus C. l. sua & Electōratus Brandenburgici jurisdictioni nihil detraheret aut derogaret. Atque ita Electōris Joachimi & Georgii Brandenburgici actio fuit finita. Deinceps refertur pag. 363. quod, cum ducibus vexilla ut tangerent porrecta essent, Electōr Brandenburgicus, ut antea de consensu in feudum à Caf. Majest. Ducibus Pomeranicis conferendum protestatus erat, sessionem suam relinquens, unumquodque vexillum tetigerit.*

§. xviii. Cum Bogislaus XIV. Dux Pomeraniæ 1637. morte sua totam familiam inter mates clausisset, extitit conditio; atque ita Brandenburgici jure ad luc-
 cessionem vocabantur: sed quod tum flagrabat bello, ut possessionem ad-
 rent, impediabantur. Demum pace Osnaburgensi, num. II. illud constitutum:
 Regia quoque Majestas Sveciæ restituit Domino Electōri pro se & successoribus suis he-
 redibus atque agnatis masculis: Primò reliquam Pomeraniam ulteriorem cum omnibus
 appertinentiis, bonis & juribus, secularibus & Ecclesiasticis, pleno jure, tam quoad do-
 minium utile quam directum. Deinde Colbergam cum toto Episcopatu Caminenli,
 omni jure, quod ulteriorior Pomeraniæ Duces huc usque habuerunt in collatione præla-
 turarum, & præbendarum capituli Caminensis; ita tamen, ut salva maneat jura Regiæ
 Majestati Sveciæ supra concessa, atque ordinibus & subditis in restitutis partibus ulte-
 rioris Pomeraniæ, Episcopatuque Caminensi competentem eorum libertatem, bona, jura
 & privilegia, secundum tenorem litterarum reversalium, (quibus etiam ordines & sub-
 diti dicti Episcopatus gaudere debent, ac si iis directè data essent) cum libero Augustinæ
 Confessionis exercitio, juxta invariata Augustanam Confessionem, absque ulla per-
 turbatione perpetim fruendocirca homagii renovationem & præstationem omni meliori
 modo confirmet & conservet. Quod veto ulteriorem Pomeraniam attinet, ea in satis-
 factionem concessa est Svecicæ coronæ illis verbis: Cafarea Majestas de consensu Elec-
 torum principum & statuum imperii, cum primis interessatorum vigoreque presentis
 transactionis, concedit eidem Serenissima Regiæ & futuris ejus hereditibus ac successoribus
 regibus regnoque Sveciæ sequentes ditiones pleno jure in perpetuum & immediatum
 imperii feudum. Primò totam Pomeraniam citeriorem, vulgò *Vor-Pommern* di-
 ctam, unà cum insula Rugia, iis finibus contentas, quibus sub ultimis Pomeraniæ
 Ducibus descripta fuerant; Ad hæc è Pomerania ulteriori, Stetinum, Gartz,
 Dam, Gohnau & insulam Wollin, unà cum interlabente Oderâ & mari vulgò
 das frische Haiff vocato, subque tribus ostiis *Pein/Schwene/ & Dievenau* atque
 adiacente utrinque terrâ ad initio territorii Regii usque in mare Balticum, câ latitudine
 litoris orientalis, de qua inter Regios & Electōrales commissarios circa distinctionem
 limitum & cæterorum minutiorum desuentionem, amicablem convenitur. Hinc Duce-
 tum Pomeraniæ, Rugiæ, principatum unà cum ditionibus, locisque annexis omnibusque

& singulis ad ea pertinentibus territoriis, prefecturis, urbibus, castellis, oppidis, vicis, pagis, hominibus, feudis, fluminibus, insulis, lacubus, littoribus, portubus, stationibus, antiquis vectigalibus & redditibus, & quibuscunque aliis Ecclesiasticis, ac secularibus bonis, nec non titulis, dignitatibus, praerogativis, immunitatibus & prerogativis caterisque omnibus & singulis Ecclesiasticis & secularibus juribus ac privilegiis, quibus antecessores Pomeraniae Duces ea habuerant, incoluerant & rexerant, Regia Majestas regnumque Sveciae ab hoc die in perpetuum pro hereditario fudo habeat, possideat,isque libere utatur, & inviolabiliter fruatur. Quicquid etiam juris in collatione pralaturarum & praebendarum capituli Caminensis antehabuerunt Duces Pomeraniae citerioris, habeat in posterum Regia Majestas regnumque Sveciae perpetuo, cum potestate eas extinguendi, reditusque mensa ducali post modernorum canonicorum & capitularium decessum, applicandi, quicquid autem ulterioris Pomeraniae Ducibus competierat, competat Domino Electori Brandenburgico una cum integro Episcopatu Caminensi, ejusque territorii, juribus & dignitatibus prout infra pluribus explicatur. Titulis & insigniis Pomeraniae, tam Regia donus, quam Brandenburgica promiscue utantur, maxe inter priores Pomeraniae Duces usitato: Regia quidem perpetuo: Brandenburgica vero, quamdiu ullus de masculina linea superfuerit: Absque tamen Rugia Principatu, omniq; alia praetensione, nullus juris in loca regno Sveciae cessa: Deficiente vero linea masculina domus Brandenburgica, omnes prae Sveciam alii titulis & insigniis Pomeranicis abstinebunt: atq; tunc quoque ulterior Pomerania tota cum citeriore Pomerania, totoque Episcopatu & integro Capitulo Caminensi, adeoque omnibus antecessorum juribus & expectantiis consolidata, ad solos reges regnumque Sveciae perpetuo pertinebunt; spe interim successione & investitura simultanea garisuros: ita ut etiam ordinibus subditisque dictorum locorum pro homagii praestatione solito more caveant. Dominus Elector Brandenburgicus, caterique omnes interestati, exsolvent ordines, officiales, & subditos, singulorum supra dictorum locorum, vinculis & sacramentis, quibus huc usque sibi, suisque Dominis, obstricti fuerant, eosque ad homagium & obsequia Regia Majestati, Regnoque Sveciae more solito praestandum remittunt: Atque ita Sveciam in plena, justaque eorum possessione constituent, renunciantes omnibus in ea praetensionibus ex nunc in perpetuum: idque pro se suisque posteris peculiari diplomate hic confirmabunt. Vicissim pro aequivalente compensatione, quod ad promovendam pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam una cum ditionibus & locis annexis cesserit, Domui Brandenburgicae Imperii Episcopatus Halberstadensem & Mindanum, atq; expectativam in Archiepiscopatum magdeburgicum concessit. De quibus §. 4. 5. 21. 23. Obistam Pomeraniae partem integra insignia Pomeranica, uti allegato loco Descriptio. l. p. 7. vifuntur, Svecicum regimen in Pomerania usurpare solet, interjecta inter seutum & galeas Regia coronat.

Pomera-
nia.
Vandalia.

§. xix. Tertium quicquid Pomerania dedimus, quartum Vandalia. Pomeraniae nomine crediderim quicquid citerioris Pomeraniae est intelligi, Vandalia, quod inter Stetinensem principatum & Castubiam medium est. Qua ratione ad Brandenburgicam domum ista successio delapsa sit, ex prioribus, quae de Stetinensi Ducatu dicta sunt, liquet, neque est ut alia addamus.

Com.
Marcant.

§. xx. Nunc nos tertia series vocat, septem iterum areolis insignis. Prima est aurea, fasciâ transversâ argenti & cocci ductu irplicita ressellata, exarata. (Eine Binde querdurch/ mit drey reigen weiß und rothen wüffeln abgetheilt.) Notatur comitatus Marcantus, in Westphalia, monasterio diocesi, Clivia, montibus & Westphaliae Ducatu fere conclusus, plurimisque egregiis urbibus illustris. Olim comitatus nomen fuit à castro Altena, & primus ex Altena centibus dicitur nomen marcanti Comitibus ob emum Castrum *Marekâ Rabodone* comite, gestasse *Adolphus*, qui in his quintus numerabatur, & 12. 49. fatis concessit. Ex §. 2. constat de illis, qui de comitibus marcanti dicenda fuissent. Utpote qui descendunt ex *Adolpho III. C. montium* & *Altena*, cum enim duos reliquisset filios *Engelbertus* montanus levit, *Eberhardus* Altenaenses. Et quidem cum initio familia ab *Adolfo I. filii* datae *purpurea rosa* usa esset symbolo, ob facinus *Friderici Isenburgi*, qui gentilem Coloniensem Archiepiscopum *Engelbertum* trucidaverat, & ob hoc supplicio tora subjectus est, haec conspurcata vita, itaque cum nomine Marcanti ut dixi Altenanum, & rosa cum moderna fasciâ permu-

permutatum. (Apud *Teschemmach. annal. Jul. Cliv. & Mont. P. 2. pag. 235. vir quidam nobilis, de Adolpho V. Comite:*

Altena qui quondam maris nunc Marca vocari,

& qua causa fuit nominis aqua patet.

Præfulis occisi meruit scelus Engelberti

& secum extinctus totum abolere nepos.)

De jure Serenissimæ familie in hunc comitatum, quem totum ea nunc etiam tenet, indem patet ex §. 8. Hoc unum tantum moneo. In comitatum hunc peculiari ratione prætensionem aliquam sibi arrogasse, Johanne Wilhelmo Duce Juliaci, Clivie & Montium mortuo, agnatos ex Eberhardo Adolphi, quo Adolphus primus ex his Clivie Comes natus est, fratre descendentes. Lineæ vero ex hoc tres in primis fuere, *Arenbergia, Bullionea & Lumea*. Prior jam superiori seculo defecit, & successionem transfudit ad *Lignesios*, Margareta herede Joanni Lignesio Barbanfonio nupta. Unde illa familia nunc quoque Marcanum *de gynn* insignibus suis inserit: ut videre est *Wapensb. P. 1. p. 8. tit. Arenberg. & supra c. 4. n. 2. pag. 23.* Ex altera descendit Carol. Robertus Marcanus *Maleporii (Maulerrier)* Comes & titularis *Dux Bullionei*, qui sibi comitatum vindicare conatus est apud *Gramond. H. Gall. L. 1. p. 14.* (Qui suum etiam judicium interponere ausus: *arguebant ex masculis ortos se, eoque potiores, rem haud vero procul, si valesset ut jure ita & armis.*) Ex tertia jus aliud sibi in Marcanum Comitatum arrogarunt *Philippus* & ejus filius *Ernestus*, qui *Comitum Marcanorum* inde sumpsere titulum. Sed objectum omnibus his, quod lineatum harum in ulla investitura facta non sit mentio, neque vero illarum formulæ prius unquam ab his agnatis falsitatis aut erroris postulata.

§. XXI. Sequitur areola quæ ad perpendicularum secta hinc argento, isthinc minio tingitur. Hæc *Halberstadiensem* Episcopatum notat: ut videre etiam est *Wapensb. I. pag. 10.* Cæterum Carolus M. qui ad debellandos domandosque Saxones vim simul externam & pietatis studia conjunxit, ut non tam sibi populos, quam Christo inter paganos Ecclesiam colligere crederetur, 780. *Ostervvici* condidit templum magnificentum, atque locum boni ominis causâ *Selingstadi* appellavit, præfecto etiam Episcopo *Hildegino* Catalaunensi Gallo. Inde cum locus minus placeret, translata est sedes Episcopalis *Halberstadium*. Hic multi successive præfuerunt præfules. Dõnce *Sigismundo* ex marchionibus Brandenburgicis, ex quibus quatuor ordine dignitatem hanc gesserit, extincto 1566. *Henricus Julius* Julii Ducis Brunsvicensis filius nonnisi bimulus à canonicis, magno se æris alieni à prioribus Episcopis contracti onere levaturis, eligeretur: hæc conditione, ut gubernatio duodecim annos perpetuò esset penes capitulum: designato autem prætuli quotannis mille Joachimici persolverentur, reliquis redivitis ad æs alienum dissolvendum sepositis. Hic *religionem Evangelicam* accessit, ac dein effectit, ut filii ordine eundem Episcopatum gererent, *Henricus Carolus, Rudolphus* in adolescentia extincti, & *Christianus*, multis Germaniæ motibus celebris. Hoc 1626. mortuo Imperator Ferdinandus obtinuit, ut à Canonicis filius *Leopoldus Wilhelmus* Episcopus eligeretur. Dehinc *pace Osnabrugensi* hic etiam Episcopatus domui Brandenburgicæ concessus est æquivalentiæ nomine, ob cessam ut paulò ante audivimus Pomeraniæ partem. Audire juvat verba instrumenti: *Pro æquivalente compensatione Electoꝝ Brandenburgico Domino Friderico Wilhelmo, quod ad promovendam pacem universalem juribus suis in Pomeraniam citeriorem & Rugiam, una cum ditionibus locisque supra annexis cesserit, præstanda, eidem, ejusdemque posteris & successoribus hæredibus atque agnatis masculis, cum primis D. D. Marchionibus Christiano Wilhelmo, olim administratori Archiepiscopatus Magdeburgensis, itemque Christiano Culmbacensi & Alberto Onolzbacensi eorundemque successoribus & hæredibus masculis, statim ac pax cum utroque regno & statibus Imperii composita & ratificata fuerit, à Sacra Cæsarea Majestate de consensu statuum Imperii & præcipuè interessatorum, tradatur Episcopatus Halberstadiensis, cum omnibus juribus, privilegiis, regalibus, territoriiis & bonis secularibus & Ecclesiasticis, quocunque nomine vocatis, nullo excepto, in perpetuum & immediatum feudum: Constituantur item Dominus Electoꝝ statim in possessione ejusdem quietæ & realis, eoque nomine sessionem & votum in comitiis Imperii & circulo inferioris Saxonie habeat: Religionem autem & bona Ecclesiastica in eo statu relinquat, quemadmodum per Dominum Archiducem Leopoldum Guilielmum inita cum capitulo cathedrali*

Episcopatus
i. Pen-
cip. Hal-
berstadii.

cathedrali pactione ordinata fuerant. Ita tamen, ut nihilominus Episcopus Dominus Elector, totique sua domui & agnatis masculis, supra nominatis, cum eorum successoribus & heredibus masculis, ordine, quo sibi invicem succedent, hereditarius maneat, atque capitulo nullum jus in eligendo & postulando, vel etiam regimine Episcopatus, & iis quæ eò pertinent, reliquum sit, sed modo dictus Dominus Elector, & juxta ordinem successorum reliqui supra nominati, ea potestate in hoc Episcopatu utantur, qua reliqui principes imperii in suis territoriis utuntur. Liceatq; quartam partem Canoniatuum (excepta præpositura in hac computatione non numeranda) decedentibus successu temporis modernis eorum possessoribus, Augustana Confessione addictis, extinguere, eorumque redditus mensè Episcopali incorporare. Quod si tot Canonici Augustana Confessionis non sint, qui quartam partem totius corporis Canonorum, dempto Præposito, conficiant, numerus suppleatur ex Catholicorum decedentium beneficiis. Cum etiam comitatus Hohensteuicenis, pro ea parte qua feudum est Episcopatus Halberstadiensis, consistens in duabus dynastiis sive præfecturis Lora & Klettenberg & quibusdam oppidis, una cum eo pertinentibus bonis & juribus, post ultimò defunctum Comitem hujus familie, eidem Episcopatu applicatus, atque à Domino Archiduce Leopoldo Guiteino, tanquam Episcopo Halberstadiensi hæcenus possessus fuerit, hunc eundem comitatum porro quoque penes istum Episcopatum irrevocabiliter permanere placuit, adeò ut Domino Electori tanquam hereditario possessori jam dicti Episcopatus Halberstadiensis de memorato comitatu disponendi libera facultas esse debeat, non obstante, nec vigore habente ulla contradictione, quæ à quoquam in contrarium moveri possit. Teneatur idem Dominus Elector Comitem à Tattenbach in possessione comitatus Rheinfelsem conservare, eidemq; in vestituram à Domino Archiduce de consensu capituli concessam, renovare.

Ducatus
Crofinæ &
Jeger-
dorfis.

§. XXI. Quæ proxima est area non aurea sed uti Serenissimæ familie credimus, argentea aquilam nigram defert, hujus pectori autem lunam crescentem & cruciculam argenteam inscriptas videre est. Hanc Crofienfis principatus interpretor notam: quamvis obtare videatur *Sibmacher. Wapenbuch* p. 2. pag. 5. qui Crofienfi aquilæ solum assignat aureum, quod hic pingitur argenteum. Porro Crofienfis Ducatus ea ratione ad domum hanc Celsissimam delapsus est. *Henricus Glogovienfis* Dux ultimus conjugii suæ *Barbaræ*, Joannis Electoris Brandenburgici forori 1476. legaverat ducatum: Ea cum deponsetur *Uladislaus R. Bohemiæ*, qui tamen sponfam dein deseruit, jam 1479. subditi homagium ipsi præstiterunt; sed multi inde motus, cum & Rex Bohemiæ petitiones suas miseret, & *Joannes Dux Saganensis* defuncti agnatus hereditatem posceret. Post bellum hoc nomine gestum, Crofina cum quibusdam aliis à reliquo ducatu avulla ac *Barbaræ* Brandenburgicæ dotatio nomine data sunt. Demum 1538. *Joachimus II. Elector* ab Imperatore *Ferdinando* ducatus, quem hæcenus hypothecarium tantum ab dote *Barbaræ* Marchiæ domus tenuerat, titulum transactione accepit. Noluit vero Elector misceri ob hunc ducatum reliquis Silesiæ principibus, neque illorum dietis licet sapius requisitus interesse: Sed *Custrinensis* provinciæ hæc accessio inserta est. Crofienfi aquilæ addamus aliam, quæ, unum si laterculum excipias, proxima est, *nigra pectori ascriptum cornu venatorum argenteum* (non uti hic *Fürstius* pingit *lunulam*) gestans in argentea area, hujus fœrici quinta. Hac *Jegerndorfensis* ducatus designatur. vid. *Wapenb.* 2. pag. 5. Ex quo corrigendus est *Limneus*, qui *Juris Publ. Addit.* ad L. 5. c. 7. n. 127. p. 391. *Jegerndorfensem* aquilam nigram ait in campo flavo (aureo) in pectore exhibere cornu venatorum. Sed usus Serenissimæ familie repugnat. Alibi vidi aquilæ illius pectori in scutulo peculiari tria cornua venatoria in literam pythagoricam disposita inscribi. Porro hic *Jegerndorfensis* (*Carnovius*) Ducatus in Silesia à *Ludovico Rege Ungariæ & Bohemiæ Georgio M. Brandenburgico*, qui eum educaverat, ex gratitudine 1524. donatus est. Eum dein successor *Ferdinandus* reliquit, sed sub conditione feudi. Dein, cum *Albertus Georgii Frederici* tutor ab Imperio proscriptus esset, ducatum, donec hic adolevisset, *Ferdinandus* sibi addixit, sed 1558. reddidit. Hic *Georgius Fredericus* eundem ducatum deinde *Joachimo Frederico* Electori agnato suo donavit, unde eum quoque occupavit: & in filium *Joh. Georgium* transitulit, qui anno 1607. possessionem sumxit, atque ædem principalem multum ornavit. Cum verò Imperialem proscriptionem hic *Joannes Georgius* incurrisset, principatus *Jegerndorfensis*, Principi *Liechtensteinio* collatus est: urgente tamen restitutionem Serenissimæ

Serenissima domo Brandenburgica, eo quod ducatus iste fideicommissio familiae obnoxius, nec nisi usufructus jure dicto Domino Marchioni concessus, ex persona ipsius univertae familiae adimi non poterit.

§. xxiii. Omisâ adhuc, quæ inter duas aquilas intercipitur, gryphe ornata areâ, transeo ad sextam scriei tertiæ. Hæc coccinea duas claves argenteas decussatim locatas continet, notando *Mindens* Episcopatu (*Wapenb. l. p. 10.*) vel uti nunc titulus mutatus est Principatu. *Minda* ad *Vilurgim* sita (quam alii perperam confundunt cum altera *Minda*, confluentes *Vilurgis* seu *Werræ* & *Fuldæ* servante, *Brunsvicensis* civitatis) ornata est Episcopatus prærogativâ à *Carolo M.* Cura ejus primum commissa *Hermiberto*, qui *Witkindum*, celeberrimum in historiis nomen, in religione Christiana instituit atque baptisavit. Superiori seculo successively præfuerunt *diacepsi Hermannus* & *Antonius*, fratres, comes *Holsato-Schauenburgici*, & hoc 1599. mortuo *Christianus* senior Dux *Brunsvici* & *Lünæburgi*, qui ad annum 1633. superstit. Inde vel jam anno 1629. titulum Episcopi gessit *Franciscus Vilhelmus* ex *Bavariis* comes *Wartenbergicus*, *Osnabrugensis* etiam, *Verdenfis* & *Ratisponensis* Episcopus, tandem Cardinalis. Sed dein 1648. hic etiam principatus in æquivalentiam pro celsâ *Pomeraniâ* reliquis adjectus est. Verba ita habent. *Eidem Domino Electori pro se & successoribus suis supra scriptis tradatur Episcopatus Mindanus cum omnibus juribus & appertinentiis, pari ratione ut ante memoratus Episcopatus Halberstadiensis, in feudum perpetuum à Sacra Casarea Majestate de consensu statuum Imperii, statimq. post conclusam & ratificatam hanc pacificationem Dominus Elector pro se & successoribus suis in possessione ejusdem quietâ & reali constituatur, eiq. nomine sessionem & votum in Comitibus Imperii universalibus & singularibus, ut & circuli Westphalici obineat. Salvis tamen civitati *Mindens* suis regalibus & juribus in sacris & prophanis cum nero & mixto Imperio in criminalibus & civilibus, præsertim jure districtus, ejusq. jurisdictionis exercitio concessis, & pro nunc apprehenso, alijsq. usibus, immunitatibus & privilegijs circa pristina jura ipsi legitime competentibus, ita tamen ut pagi & villa domusque ad principem, Capitulum, totumq. clerum & equestrem ordinem pertinentes, & respectu in districtu & intra mœnia civitatis sita omnino excipiantur, & de cætero jus Principis & capituli in re latum maneat.*

§. xxiv. Claudis feriem tertiã areola argentea tres minio infectos cantherios (aliqui *Com. Ra-* vocant *gebogene balcken*) deferens: minus ex arte loquitur *Limn. Jur. publ. addit ad L. 5. nospicq.* c. 7. l. p. 127. cum vocat *tres rubæ arbes non planas sed incurvat. Hæc Ravenspergum* comitatum notat in *Westfaliam* situm. De nominis ratione ita *W. Tschernm. annal. Jul. Chr. & Mont. P. 2. p. 461. A corvis dictus, quod arx à quo appellatione sortitur, nõ tantum in monte, corvorum habitatione, ad exemplum aliorum castrorum unum primum ab autore et ejus condita, sed etiam avis hæc, mali aliquoquin ominis, inter secanti strepitus, non scius quam que à Noacho ex arca emissa pro fugio suo ad dominum constructionis ibidem faciendæ occasione dedit. Alis comitatum ad imitationem alterius in *Bavariâ* appellatum esse placet. Ludovicus enim pius *Cærolus M. filius* ex altera conjuge *Juditha Welphi* (*Ravensburgensis*) filia *Carolus Calvus* *Francorum* regem ac demum Imperatorem edidit. Ex *Welphi* autem posteris *Otto* *Bavarius* fuit, à cujus filia *Hermannus de Calvele* primo *Ravensburgico* Comitum copulata illustris hæc familia descendit. Ex comitibus, qui ab *Hermannus de Calvele* *Idæ* *Bavariæ* *Ottomis* *Bavariæ* dein *Saxoniarum* Ducis filii, & *Henrici* aucupis sororis marito, descendunt (memoria lapsam *Tschernmach.* oportet, nec enim *Ortone* *Henrici* aucupis patre *Ida* illa nara, sed *Ortone D. Bavariæ*, unde *Henrici* quem à *Northem* agnominant foror erat. vid. *Cræ. z. L. 5. Sax. c. 15.*) ultimus *Otto* *Margaretam* filiam habuit, per quam *Gerhardus Juliacensis* *Wilhelmi I. Ducis* filio nuptam, seu gratiam Imperiali hujus respectu concessam dicere quis malit, *Juliacenses* hereditatem nacti sunt. Conf. §. 2. 3. Mansit dein *Juliacensibus* reliquis ditionibus juncta, cum iis in *Clivensem* domum delapsa, & ita de ea atq. ejus in *Sereniss.* familiam *Brandenburgicam* translatione, quod §. 10. seq. dictum, simul intelligendum est.*

§. xxv. Ordo quartus sex laterculos (vel nunc septem) continet, quorum primus duabus lineis se recte intersecantibus quadrupertitus apparet, argenteo prima & quarta, duabus reliquis quadris nigro colore infectis. Notatur hoc signo *Zollerna* s. *Hohenzollerna* familia; atque ita *Serenissima* gens originem suam illo testatur. De *Zollernorum* autem ortu alibi etiam dixi, quam variant sententiarum. *Columnius* vulgaris traditio, quæ diu obtinuit, in prælidium vocavit; aliqui etiam in genti tam prælustri injuria fieret, cum ex alienigenis derivaretur, ipsos *Columnios* ex Germanis in Italia fatis perhibuere. Alii ex *Guelfis* atcessunt, nonnulli ex *Gal-*

ex Gallia aliquo Rege. Quicquid ejus sit, cum antiquitas si non fabulis obnoxia, tenebris tamen involuta deprehendatur, abstinemus judicio; & sufficit nobis scire, quod à quodam Danckone gens derivari amet, quem Sz9. arcem Zolleranam tenuisse à certo parum abest. Ab ejus fratre *Gotbaldo* aliqui comites *Saulgarvia*, *Sigmaringæ*, *Landenbergæ* & *Pfullendorfi*, non incelebres & affinitatibus illustres, deducere solent. In posteris Danckonis *Eitelfridericus* ex sorore Rudolphi Habspurgici parer fuit *Friderici* (quem cum Augusti dignitatis nuncius avunculo fuisse, communi sententiâ primum Norimbergensem Burggravium designatum credi, §. 13. tradidi) & *Eitelfriderici*. A Friderico descendit tota Serenissima domus, in cujus scuto explicando occupamur. Ab *Eitelfriderico* autem derivatur altera gens *Zollerensium* comitum, quæ principali dignitate ornata, nunc quoque in ramos *Hechingensem* & *Sgnaringensem* divisa amplas ditiones in Svecia tenet.

Guzkovic
Com.

§. XXVI. Addamus jam quæ sequuntur areolas quatuor, quarum prima (in toto ordine secunda) in partem transversè lectæ, cujus inferior pars quintuplici ordine tessellarum carularum & aurearum repletur, superiori regione coccinea gryphum, ex orientem argenteum complectitur: proxima coccinea argenteo tinctum, cujus extrema in piscis vel draconis caudam desinunt (Sibmach. vocat *Drach*) refert: quæ sequitur aurea gryphum item continet nigrum, alæ pennis argenteo pictis; extrema aurea duos ramos detuncatos in decussum trajectos & minio tinctos, interpositis quatuor rosis rubentibus exhibet. His addamus omissam antea tertii ordinis aream quartam argenteam, in qua gryphus obliquis ductibus viridibus & rubeis variegatus (bandè) apparet. Omnes hæ notæ ad Pomeranicam spectant successionem, atque adeo, hæc ultimâ exceptâ, in Pomeranico scuto (*Wapenb.* t. p. 7.) conspiciuntur. Ex his certissima est interpretatio decussis ramosi & rotarum: notatur enim comitatus *Guzkovicianus* (inde corrigendum *eq̄dua* apud Goldastum, qui legit *Buzkovicianum*, vide supra n. 14.) jam diu titulus Pomeranicus adscribi solitus. Ille comitatus ab oppido ad Peynam inter Loitiam & Anclamum fito nomen habet, & olim Gryphiswaldiam, Loitiam s. Leutitiam & Abbatiam Eldenau complectebatur. Seriem veterum comitum nullibi vidi, sed id legi, *Mizlavianum* comitem *Gutzkovicianum* in comitibus Ulfedomi à D. Pomeraniæ *Wartislao* de introducenda religione Christiana celebratis comparuisse, baptismum etiam suscepisse, atque suis convertendis operam præbuisse sedulam: tum *Iohanne* ultimo defuncto *Bogislao* X. & *Barnim* V. ditionem illam suis adjesicisse. Habuit vero *Gutzkoviciam* sibi assignatam, & ibi habitasse videtur *Barnimus VII.* Quatuor autem gryphos quod concernit, difficilioris illi videri possent interpretationis. Quem hic ultimo loco enumeravi, vel ex priori serie huere vocavi, non apparet in sæpius citatis Pomeranicis insignibus *Wapenb.* l. pag. 7. Nisi dicere quis auser, errorem etiam à sculptore commissum, quia idem plane, uti hic pingitur, esse videri posset, cum eo qui in secunda serie *Vandalia* adscribitur. Verum frustra sculptor accusaretur, cum revera distincta notent duo gryphi, quamvis non aliter ipsi discernantur, quam quod æniamum ordo inversus est, ut hic præfixæ sint, quæ ibi rubræ, hic rubræ quæ ibi virides.

Stargardia

Porto uti ipsa Serenissima domus notam explicat, designatur hæc areâ *Stargardia*, in Pomerania ulteriori, quæ Electori nunc quoque parer. Duobus gryphis aliis non dubito deberi *Barthicum* & *Wolgastensium* principatum, quorum vexilla superius audivimus §. 14. Pomeraniæ Duci prælata Et quidem monstruosus ille in draconis caudam exiens, priori principati responder, alter niger argentatis pennis ornatus *Wolgastum* designat. Ctediderim hæc insignia prioribus accessisse, cum inter *Wartislai VI.* (VII.) filios *Barnimus VI. Wolgastum*, *Wartislao VIII. Bartum* cum *Rugia* fortiretur; Et quidem inter hujus liberos *Svantiborus Suidam* cum in *insula Rugia*, *Barnimus IX.* iterum *Bartum* tenuit. Denuo *Wartislai IX.* filii *Ericus Wolgastum*, *Bartum* *Wartislao X.* cum *Rugia* tenuit. In *Philippi I.* filius quatuor invenio totidè iis peculiarias sedes, *Johanni* Friderico *Stetinum*, *Bogislao XIII. Bartum*, *Barnimo XI. Rugenwald*, *Ernesto Ludovico Wolgastum* assignari. Unus adhuc superest gryphus ex tessellis exurgens, quo *Ulfedomium* principatum (qui decimum vexillum, cujus Goldastus oblitus videtur, insignire potuit,) notati à peritis edoceor; licet si conjecturæ major libertas esset, nec ordo vexillorum & series in Pomeranico scuto obstarent, *Ulfedomio* gryphem cum draconis cauda (in quo affinescentem habeo *Linnæi jur. publ. addit. ad L. s. c. 7. n. 127. p. 392.*) reliquis duos *Bartho* & *Wolgasto* tribuere maluissim. De modo quo ad Serenissimos Brandeburgicos declarata sint ista omnia, satis dictum videtur §. 17. 18. Nam Pomeraniæ nomine omnia ista simul intelligenda sunt.

Barth.
Wolgast.

Ulfedom.

§. xxvii. Inter gryphes memoratos & quidem Barticum atq; Wolgaltensem alia ^{Caminea-} nunc parmula inseritur, cujus in *Fürstii* typo nullum vestigium, quæ *rubea erucem* (au- ^{sis Episc.} choratæ figuram pictores referunt) *argenteam* continet. Hoc emblemate *Caminiensis* ^{f. Princi.} notatur *Principatus*, pridem *Episcopatus*. Porro initio Episcopatus fundatus est 1128. *Iuliani*, cujus patroni Duces Pomeraniæ fuerunt, & foundationis & dotationis jure: unde sub eorum jurisdictione Episcopi Julinenfis, postea Caminenses, sede Caminum 1176. translata dicti, ad certa servitia præstanda oblitrici fuerunt. Primus in illis fuit *Adelbertus* Francus, Ottonis Bambergensis, à quo ad Christum Pomerania adducta est, in sancto labore comes, & continuator. Ex posteris aliqui non parum negotii ducibus facessiverunt. Primus Episcoporum *Evangelium* agnovit *Erafnus Manicuffel*, primus vero ejus assertor fuit *Bartholomeus Swaventus*, Erasmi successor, qui dein uxore ducta Episcopatum resignavit. Successit ei *Mart. Weiher*; huic successit *Joan. Fridericus Dux Pomeraniae*, & post hunc ordine alii ex eadem familia Duces. Quo jure ad Serenissimam Brandenburgicam familiam demum hic principatus delatus sit n. 18. percepimus.

§. xxviii. Superest ultima quarti ordinis quadra *coccinea aquilam argenteam lingua* ^{Rupinen-} *& unguibus auratis* inscripta habens. Hoc signum est comitatus *Rupinensis* (al. *Rapincensis*) ^{sis Ccmil-} ita videre est *Wap.* 2. p. 14. nec non *P.* 3. p. 27. Tum quia *Rupinensis* ^{tatus.} etiam *Lindoviorum* titulum gestare solebant, huc refero scutum *Lindoviorum* *P.* 3. p. 14. Neq; enim illa aquila ab altera *Rupinensi* aliter differt, nisi quod tunâ auream pectori inscriptâ videmus. Forte dixeris inter duos fratres discerniculum esse sumptu: cui causæ etiâ tribui potest, quod apices variant. Porro hic comitatus in finibus Marchiæ situs ad Elector. *Joachimus I.* ut feudij Dominum pervenit 1524. morte ultimi *Rupinensis* & *Lindavienfis* comitis *Wichmanni*.

§. xxix. Cuspis scuti areolam continet, quæ sine alia figura *nimo* tingitur. Hæc ^{Regalia:} etiam in Pomeranico scuto allegato loco conspicitur: & quod eâ notentur *regalia principatus* inde clarissimum est, quod in allegata inauguratione imperij vexillum illud dicitur, quod est totum sanguineum. Confer quæ de illa diximus *comment. de insign. Sax.* c. 1. S. 1. §. 30. & supra *P.* 1. c. 5.

§. xxx. Jam superest parmula, quæ media in secundo ordine areolatum loco ^{Electora-} quem honoris vocant toti scuto imposita *Electoralis* proprium *δρυμα* continet: nempe ^{tus} cum ipsa *carulea* sit, *septrum aureum*. Electori hoc proprium, quia solet *septrum* Imperatorij præferre. Ita in *Aur. B.* c. 22. *Comes Palatinus ponum Imperiale portans à luvre dextro, & Marchio Brandenburgensis septrum deferens, à sinistro latere ipsius Ducis Saxonia (qui cum Regali ense Imperatorem immediate precedit) linealiter gradientur.* De hoc septro confer *Lim. ad A. B.* c. 22. *Obs.* 7. ubi notat etiam in sessionibus, ex. gr. in Constantiensi Concilio hujus officii utulum fuisse. Conf. *Haping. de Jur. inf.* c. 6. p. 4. §. 3. p. 330. ubi etiam refertur controversia, quæ Electori intercessit hujus officij causa in coronatione Caroli IV. cum Juliacensi Marchione, in cujus clientela Aquisgranum est. Cæterum id septrum conspiciatur in insignibus Electoralibus *Martinus V. Papa*, *Columnius* gente, *columnnam* esse existimavit, & ob id Electorem diplomate publico *agnatum* dixit. *Spangeb. Chr. Henneb.* c. 3. Alii verò putant errorem *Columniæ* deductionis inde ortum, quod majores dynastiâ *Saulgam* obtinuerint, cujus Domini columnâ insignib. prætulere, velut *Wap.* 3. p. 27. *Sulgen* attribuit in scuto argenteo leonem rubeum, nigrâ columnam tenentem. Porro quâ ratione delata sit in hanc domum dignitas Electoralis, §. 6. dictum est. Quamvis enim, quis primus Elector fuerit, in tanta de origine Electoralis Collegij opinio diversitate arbitrari meum nõ sit, sufficit Marchionatui Brandenburgico annexum esse illud axioma, quæ utraque dignitas simul ex una in aliam gentem migravit.

§. xxxi. Hæc descriptio scuti fuit; huic impositæ *galeæ* novem ^{Galeæ nõ-} *conspiciuntur*, ^{tem.} quarum quæ *Brandenburgica* est, media coronata sustinet jugum alarum *carulearum*, ^{Caput} quarum quævis septro aureo insignis est. Lacinia cyano & auro pinguntur. Ad ^{Molossi} dextram locatur alia coronata, quæ designando *Magdeburgensi* ducati ornatur ^{aur. Not-} *Pellicano* argenteo pectoris vulnere pulso refocillante. Huic proxima est *Iuliacensis*, ^{corum.} quæ vel *molosso* aurato, nigris alis instructo vel aquila aut grypho exoriente superbit (confer quæ diximus *Commentario de Saxon. insignibus.* cap. 2. §. 7.) huic adponitur *Montana* caudam pavoninam ostentans (vide eund. *Commentarium de Saxonie insignibus.* c. 2. §. 8. & quæ à dextris prima est *Stetinensis*, ducali mitra (*Fürsten müse*) ornata, cui impositus alius orientalis pileolus acuminatus argenteus, in auream spherulam desinens, impositas pavoninas pennas virides sustinet. (De his pileolis aliquid dictum *P.* 1. c. 6.) quæ *Brandenburgicæ* ad sinistram adponitur, *Berussie* notandæ aquilam *scutariam*

scutiatiam ejusdem laterculi insistentem sustinet. Pone hanc ut *Clivia* notetur, bovium caput cassidem premit (de eo etiam diximus *Comm. de Sax. inf. c. 2. §. 3.*) Penultima tegit mitra ducalis rubea, argentei coloris pelliculis facta, & super illam inter duo cornua (quæ *Chifflet. inf. Eg. A. V. p. 128.* & post eum *Oronc. Fin. de Brianz. jeud. arm.* proboscides Elephantinas dorsis obversis oppositas credit,) alternis ex argenteo & minio segmentis variegata leo exurgens cum corona rubea (vel ut auctor usurpari, aureâ) niger. Hic apex *Burggravium Norimbergensem* significat. Cujus nomine olim *caput & collum canis auriti majoris, Bractenopff* usurpatum, & à se in Mausoleo *Burggraviorum*, quod *Hailspronnæ* est, conspectum refert *Limn. Jur. publ. §. p. 127.* Id à temporibus *Friderici II. Burggrav.* *Norimbergensis* repeti voluit, & ajunt illum ornatum hunc insigniorum 1317. à *Leopoldo Ratisponensi* Barone in Episcopatu Constantiensi (miror à viro doctissimo *Ratisponensem* dici, qui *Regenspergus* dicendus erat, neque enim nisi ineptissime, quia *Regenspurgium* seu *Regina* castra seu *Reginoburgum* ad Danubium urbs celeberrima *Ratispona* appellari solet, castrum *Regensperg* & illa dynastia tam procul inde distita idem nomen gestat. Porro *Regenspergus* alius apex datur, tunc nempe Episcopalis. *Wapenb. II. pag. 36.* an quia sepe apices variari soliti, an quia canis imago vendita?) pretio 36. marcarum argenti emisse. Sed & illud ferunt, ornatus hujus causa dissidium aliquando inter *Burggravios* & comites *Oetingenses* ortum, idem vero Principum nonnullorum interventu compositum; tandem auriti hujus canis figuram civitati *Wonsfeldianæ* pro insigni attributam. Quæ ultima ad sinistram est mitrâ ducali rubeâ, cui corona aurea inferitur (hæc *Wapenb. II. p. 3.* omittitur, sed in apice *Cassubio-Vandalico* exprimitur,) iterum regitur, & pro apice caudam pavoninam habet. *Pomeraniam* notari hoc insigni constat; & quidem sicut *Juliacensis, Chvensis & Montanus* apices abforquent reliquos apices debitos ditionibus & comitatibus sub illis comprehensos, ita quicquid in pluribus areolis ad *Pomeranicam* spectat successione, *Stetiniensis & Pomeranico* hoc cimeterio simul comprehendi intelligitur. Si quis verò scite amet aliquorum principatum in clypeo designatorum apices, quos spatii tantum causa omisos esse reor, ex *Limn. Jur. publ.* addit. ad cap. §. c. 7. n. 127. p. 391. 392. illos noto. *Halberstadtensi* principatu debetur cassis coronata, ex qua brachium armatum prominet, tres palmæ ramos manu tenens: *Mindensis* iridem coronata & ex ea furgens leonis *regium* cum duplici cauda, ungue dextero tenens duas claves decussatim collocatas. Phaleras, quæ circumfunduntur scuto & ex galeis dependent, non una tinctura imbutas videmus, sed uti diversi ornatus singularum galearum sunt, ex uno latere notantur *argenteo, ceruleo, rubeo & nigro* coloribus, ex altero *auro & argenteo, nigro & rubeo* coloribus.

Telamones.

§. xxxii. Scuto ita delineato telamones adstant duo viri silvestres, qui truncos arboris vel clavas manu gestant, & per extremas prospectant galeas. Hos ex *Pomeranicis* insignibus adscitos collatio horum ostendit.

Aliz dispositiones scutorum.

§. xxxiii. Uti hæc dispositio allegato armorialis loco reperitur, & à *Serenissimo & Potentissimo*, qui nunc est, *Electore* usupari solet. Ita tamen non semper eadem fuit, unde exempla aliquot adducemus, è quibus liquebit, crevisse, uti plerisque solenne est, areolis hunc clypeum, vicissim expuncta etiam nonnunquam esse, quæ prius gestari solita, nonnulla *diversa*.

Ex Sibmachero Joachimi Friderici.

§. xxxiv. In editione libri armorialis (*Wapenb.*) *Sibmacheri* prima 1605. Electoralia insignia (quæ ex ratione temporis *Joachimo Friderico* *Electori* comperunt,) ista dispositione exhibentur: ut ca duæ lineæ perpendiculares in tres ordines areolarum (hæc 16. numerantur) distinguant. In primo ordine supremum locum occupat leo *Burggraviatus Norimbergici*, inde gryphus *Pomeranicus*, gryphus *Cassubicus*, aquila *Crosna*, gryphus draconis specie *Waldemæ*, infimo loco decussis & rosæ *Guzcoviæ* indices videntur. Media series nonnisi quatuor areolas continet, cum aquila *Brandenburgica*, & peculiari parmule insertum sceptrum *Electoralis*, spatio quatuor aliarum coextendantur, infra hæc quadræ *Zollerane* & rubeus laterculus *regalium* index visitur. In extrema serie supremo loco gryphus *Stetiniensis*, dein alius *Vandalicus*, tum denud gryphus (quem *Barthicum* existimo) mox *Rugius* leo, tum *Wolzenstensis* gryphus cum testellis, & in infimo angulo aquila *Rupiniensis* constituuntur. Si quis aliam in alit divisionem: diceret scutum in caput, fasciam & pedem duabus lineis transversis dividi. Caput

quinque.

quinque laterculos continet, quorum medius cum Brandeburgica aquila extensior est, à dextris Leone Norimbergensi & grypho Pomeranico, à sinistris gryphibus Stettinensi & Vandalico stipata. Fascia præter 4. laterales mediam in peculiari patmula Electorali notam continet; isti sunt hinc Cassubia & Crosna, isthinc Bartha & Rugia indices. Pes scuti sex quadris constat, in duplicem seriem locatis, superior Usedomum, Zolleranum & Wolgastense, inferior Gutzcowianum, regalium & Rupinense dei gratia continet. Galeæ imponuntur clypeo tres, media Brandeburgica, cum Electoratus sceptris, prior Norimbergensis, posterior Pomeranica.

§. xxxv. In altera editione à P. Furfio procurata anno 1655. aliam videre licet dispositionem, sed quæ anno quo liber prodiit non conveniat, verum tempori, quod partem Osnabrugensem præcessit. In hoc clypeo tres lineæ transversæ areolarum faciunt quatuor ordines. In primo isto ordine à dextris incipiendo laterculos reperimus. Norimbergensem, Clivium, Borussia, Brandeburgicum, Juliaccensem, Montanum, Pomeranicum. In secundo media patmula Electoralis, à dextris habet Silesia & Rugia, à sinistris Marca & Ravensperga symbola. In tertio prima area aurea continet aquilam nigram coronatam in scripto pectori cornu (quæ legendarium principatum uotari n. 2. 2. vidimus, nisi quod metallum mutandum: solum enim debebat esse argenteum) secunda gryphem (ut puto Barthicum) tertia Crosnensem aquilam, reliquæ gryphes Usedomum, Vandalicum, Stettinensem, Cassubium. In infimo ordine extant symbola Zolleranum, Gutzcowianum, Wolgastense, Rupinense, regalium. (In hac dispositione non pauca quis desideret.) Galeæ insunt scuto, à dextris numerando Norimbergensis, Clivia, Brandeburgica, Montana, Juliaccensis, Pomeranica.

§. xxxvi. In hisce duobus exemplis reperimus non pauca omissa, quæ post partem Osnabrugensem nunc videmus in Electoralibus insignibus. In hoc vero ultimo vicissim duolaterculi sunt, quos in moderno scuto non observavimus. Alter Rugiam notans (qui in priori exemplo itidem occurrit) non uno modo representatur Wapenb. I. p. 3. & 7. ita habet, ut transversa linea fecetur, in superiori parte aurea exurgente leone nigro coronato & bifurcatam caudam sursum tendente, in inferiori cæruleis quinque quadris nigris in formam scæle, quæ utrinque ascendatur, dispositis. Sed Wapenb. II. p. 6. cuspis imus scuti niger est, & ex eo quinque quadras in gradus dispositæ & minio tinctæ, è quorum supremo in area aurea leo coronatus niger exurgit. Ibidem apex datur ex caisside coronata prorumpens scutarius. Sed si ex nomine idem haberi debeat Com. Rugen. Wapenb. II. pag. 20. ab utroque discrepat. In illa enim parma argentea ex quinque gradibus nigris scuti pedem replentibus exurgit leo coronatus aureus: quæ figura etiam in galea repetitur. Verùm vel vitium sculptoris intercessit, vel diversos uno nomine fuisse oportet. Ab Oronc. Fineo Brianvillio in jeu d'arm. pag. 150. ita enunciatur: de sable à 5 carreaux de gueules posés en chevron 1. 2. 2. enjambans l'un sur l'autre au chef d'or, chargé d'un lyon naissant de sable couronné d'argent. Caterum quod Rugianum attinget, ejus principes à Critone tyrannide in Christianos exercita famoso & ejus successore Razione numerantur. Rationis filius fuit Jaromarus, qui Christianam fidem amplexus est; hujus abnepos Wlazarus gentem clausit 1325. atque ita principatus, multum licet reluctantibus Megapolitanis & Danis, (conf. Job. Isaac. Pontan. rer. Dan. Hist. L. 7. p. 446.) ex pacto mutua successione pridem facta, ad Wartislaum IV. Ducem Pomeraniæ delatus est. Inde in illa familia mansit ad extremum usque, & plerumque cum Wolgastensi principatu eundem Ducem, aliquando tamen etiam peculiarem habuit. Porro quod in modernis insignibus Electoralibus ille quadans omittatur inde est, quia in cessione Pomeraniæ per pacem Osnabrugensem facta, tituli & insignia Pomeraniæ quidem ad promiscuum usum tam domui regis Sveciæ quam Brandeburgicæ concessa, absque tamen Rugiæ principatu.

§. xxxvii. Adhuc contractior typus est scuti Electoralis, quem Orontius Fincus Joachimi de Brianville ludo suo chartarum inseruit (jeu d'armoiries) in eo enim scutum bis perpendiculariter, ter transversè secatur. In prima scæla Norimberga, Brandeburgum, Pomerania (cæruleus areæ color ab eo in prasinum commutatur, & grypho corona affignatur aurea.) In secunda Vandalia (sed gryphus variegatus tingitur nigro & rubeo colore, in descriptione dicitur esse rubeus in argento.) Sceptrum Electorale, Cassubia. In tertia Crosna. (Explicatio quidem Prussiam vult notari, sed hæc nunquam cum locum

in scuto obtinuit.) *Stettinum, Silesia*: In ultima *Regalia, Rugia, Zollern*. Hic typus Joachimo I. Electori ante accessionem Prussiarum convenire potuit.

Typi con-
tractiores.

§. xxxviii. Porro hoc etiam tempore præter totum illud tot areis plenum scutum, nonnunquam paucioribus uti, non est inolens. Ita in nummo aureo illum typum expressum vidi: ut in tres ordines transversis lineis laterculi distinguerentur, in primo *Brandenburgica* aquilam hinc aquila *Prussica* isthinc *Luliacensis* leo, scēptum *Electo-rale* peculiari inscriptum scutulo, *Clivense dāγυα* & *Montanus* leo stiparent: in cuspidē *Norimbergensis* Burggraviatus & *Zolleria* infertam triangulatē arcā purā comprehendent. Ita in illo *Pomeranicæ* areæ omnia sunt. Alibi vidi 10. laterculos, ut essent in suprema serie inter *Magdeburgensem* & *Norimbergensem* areolas, duæ aquilæ *Brandenburgicæ* & *Borussica*, in secunda inter *Clivense* signum & *Luliacensem* leonem scēptum *Electo-rale*, in inferiori vero ordine inter duos gryphes aquila *Crosvensis*. Alia dispositio est quæ à priori differt, eo solo quod *Norimbergensis* leonis loco est *Halberstadius* laterculus: iterum alia, in quā loco *Norimbergensis* leonis *Luliacensis*, loco hujus *Bergensis* collocatus conspicitur, & aquila *Crosvensis* extremum locum occupat. Alia iterum est, in qua in primo ordine quartum locum *Halberstadius* areola occupat, in secundo loco scēptum *Electo-rale* stipat hinc *Clivia*, inde *Mindenses* claves, in cuspidē conspicuntur *Pomerania*, *Luliacum*, *Ravensperga*.

Joannis
Marchio-
nis ex linea
Franco-
nica,

§. xxxix. Ista de Electoribus insignibus: Videamus nunc quo typo usi alii ejusdem Setenissimæ familiæ principes. *Chifflet. de inf. Eg. A.V. n. 128.* Joanni Marcho Brandenburgico ex linea *Franconica* istum clypeum assignat, qui quadripartitus primo quadrante aquilam gentilem, secundo gryphum *Pomeranicum*, tertio leonem *Norimbergensem*, quarto *Zollernianus* quadrasteterat. Apicem aut fuisse petasum demissum (*ben-net plat.*) coccineum, ora hermonica retrorsum reducta: super petaso geminas proboscides elephantinas dorsis oppositas, argentæ & minio in obliquum levatas: Laciniæ argenteæ & coccinæ. Hic apex est *Norimbergicus*, sed omisso leone, qui nunc inter cornua apparet. Tum in obliquum tæniata nollem, sed ex angularibus, uti margo scutariatus, composita cornua, quæ ille Germanicarum figuratum haud æque gnatus proboscides credit.

Lineæ
Prussicæ,

§. xl. *Prussica* linea quæ dispositione sit usā, videre licet in *Wapenb. P. 1. p. 7.* nempe eadem quam §. proximo descripsimus, nisi quod media parvula quadrantibus incumbit cum aquila *Prussica*. Galeæ tres sunt, media cui insidit aquila *Prussica*, posterior *Pomeranica*, anterior vel dextra coronata, cum expanso alarum nigrarum, sed femicirculis trifoliatis aureis ornatarum ejusdemque metalli circulis sparsarum jugo. Laciniæ adduntur primæ cassidi nigre & aureæ, mediæ argenteæ & nigre, extremæ argenteæ & coccinæ. De modo in medium scutulum referendi provinciam, quam quis præcipuam possidet, diximus P. 1. c. 3.

Aliorum
marchio-
num.

§. xli. Alii Marchiones typo utebantur, qualis depictus *Wapenb. I. p. 5.* apparet: clypeo tribus transversis, & duabus perpendicularibus lineis in 12. quadras distincto. Series symbolorum illa 1. *Brandenburgensis* Marchia. 2. *Norimbergicus* Burggraviatus. 3. *Stettinensis* ducatus. 4. *Prussia*. 5. *Fandalia*. 6. Gryphus iterum variogatus *Stargardensis*. 7. *Pomerania*. 8. *Crosia*. 9. *Igerndorf*. 10. *Rugia*. 11. *Regalia*. 12. *Zollern*. Galeæ tres sunt, media cum jugo alarum qualis anterior §. 40. dextra *Norimbergensis*, qualis §. 30. descripta, nisi quod loco *πρωτοῦ* leo integer insidet cassidi. Sinistra est *Pomeranica*. Laciniæ mediæ circumfunduntur aureæ & atræ, dextræ rubre & argenteæ, extremæ aureæ, nigre, cæruleæ, coccinæ.

Christiani
Wilhelmi
admini-
stratoris
Magde-
burgici.

§. xlii. *Christianus Wilhelmus* administrator *Magdeburgicus* anno 1612. illo typo usus est, ut præter median parvulam, *Magdeburgicā* sectione notatam, duæ perpendicularares & quinque transversales lineæ secarent in 16. areolas. Ex quibus quæ mediæ erant in duobus superioribus ordinibus *Brandenburgicam* & *Prussicam* aquilas continebant; has & *Magdeburgicam* parvulam stipabant sex laterculi gryphibus pictis; dein à dextris aquila *Silesia* l. *Crosvensis*, à sinistris leo *Norimbergensis* conspiciabantur, tum *Zollernenses* quadræ inter gryphum *Vsedonium*, & leonem *Rugium*, in pede scuti, mediæ nudæ areæ assistebant *Gutzovianum* & *Rupinense dāγυα*. Galeæ immincbant hinc *Norimbergensis*, isthinc *Pomeranica*: media *Stettinensium* pileo orientali (vid. §. 30.) addebat utrinque vexillum.

Aliud sche-
ma.

§. xliii. Alibi vidi scutum binis lineis perpendiculariter & transverse sectum,

illās

illas novem areolas continuile. 1. Stettinensis Ducatus. 2. Pomeraniæ. 3. Prussiar. 4. Cassubiar. 5. Brandenburgiar. 6. Vandaliar. 7. Norimb. Burggraviatus. 8. Rugar. 9. Zollern; cum tribus galeis Brandenburgica, Norimbergenti & Pomeranica.

§. XLIV. Post pacem Osnabrugensem Serenissimis Marchionibus utriusque lineæ *Culmbaensis* s. *Bairutinae* & *Anspicensis* illam dispositionem usurpatam vidi, ut areolæ 14. referret. 1. *Magdeburgensem* Ducatum, in quem expectativa post Electoralem lineam reliquis data. 2. *Brandenburgicum* Marchionatum. 3. *Borussiam*. 4. *Pomeraniam*. 5. *Stettinensem* Ducatum. 6. *Cassubiam*. 7. *Crosnam*. 8. *Vandaliam*. 9. *Iegerndorf*. 10. *Halberstadensem* principatum. 11. *Norimbergensem* Burggraviatum. 12. *Mindensem* principatum. 13. *Zollern*. 14. *Regalia* in areola sanguinea. Galeæ tres utriusque scutum premunt, nempe *Brandenburgica*, *Norimbergensis* & *Pomeranica*. Ex co caudâ etiam galeæ clypeo septem impostæ sunt, ut media quidem sit *Brandenburgica*, ei à dextris proxima *Magdeburgica*, à sinistris *Borussica*; *Magdeburgicæ* adponitur *Pomerana*, & nisi fallor huic, ut prima à dextris sit, *Halberstadenfis*; *Borussicam* sequitur *Norimbergensis*, hanc *Mindensis*. Nihil in his ulteriori explicatione eget, cum superius omnia sint explicata.

§. XLV. Claudamus horum insignium considerationem adjectis titulis, qui magna ex parte scutorum areolas referunt: Electoris titulus ita habet *Marchio Brandenburgi, S. R. Imp. Archicamerarius & Elector, Magdeburgi, Prussia, Iuliaci, Clivæ & Montium, Stettini, Pomeraniæ, Cassubie, Vandalie, nec non in Silesia, Crosna & Iegerndorfi Dux, Burggravius Norimbergæ, Princeps Halberstadii, Minda, & Camini, Comes Marchiæ & Ravensburgi, Dn. Ravenssteini, Leoburgi & Bytovii, &c.* Alterius lineæ ita enumeratur: *Marchio Brandenburgi, Magdeburgi, Prussia, Stettini, Pomeraniæ, Cassubie, Vandalie, nec non in Silesia, Crosna & Iegerndorfi Dux, Burggravius Norimbergæ, Princeps Halberstadii, Minda & Camini.* Prius verò, quam pace Osnabrugensi Svecis cederetur, etiam *Rugia* titulus adscribi solebat.

§. XLVI. Coronidis loco addere lubet carmen, quo insignia gentis excoluit *Ioh. Schöfferus* poeta Laur. (Editum Witebergæ 1557. cum præfatione Philippi Melanchtonis.)

PRoutlit Aufocis primum Zagarolla sub oris
 Insignes meritis ac pietate Duces,
 Quos penes ampla fuit custodia *Nordis* urbis,
 Et qui Marchiam nunc moderantur humum.
 Quique per Imperii fines præstantibus actis
 Non cessaturum promeruisse decus.
 His sua non teneris animalibus arma coronant,
 Quæ nihil ingenix nobilitatis habent.
 Non cetvos leporesque gerunt, imbellia quorum
 Pectora sunt clypeo non satis apta Ducis.
 At fortet aquilas & corpora vasta leonum
 Et *gryphes* scutis inseruere suis.
 Cur tamen hos ornent clypeos regina volucrum,
 Dicite *Pierii* numina sacra chori.
 Tempore, quo toti Romana potentia mundo
 Regibus innumeris ac dominata fuit:
 Infestos aciem quoties produxit in hostes,
 Hanc volucrem turmis prætulit ipsa suis.
 Hac una voluit legionum signa notari,
 Hac voluit regni significare decus.
 Nam velut exuperat cunctas regio volucres,
 Altius & reliquis omnibus una volat:
 Sic etiam totum frenarat legibus orbem
 Abdideratque polo *Mattia* Roma caput.
 Mansit in Imperio mos ille, fuitque retentus
Caesaribus, quotquot sceptrâ tulere manu.
 Nam cunctis clypeo volucrum gestare Tonantis,
 Ceu decus imperii nobile, cura fuit.
 Hinc proceres, quorum studio respublica crevit,
 Hoc etiam sigoum nobilitatis habent.
 Imprimisque Duces, quibus est concessa potestas,
 Incluta *Caesaribus* tradere sceptrâ novis.

Quos inter dydum clare præconia famæ
 Marchia culta tui promeruerit Duces.
 Illorum virtus multos laudara per annos,
 Sive togam spectes seu ferabellâ, fuit.
 Ergo nec immerito signat Jovis armigerilla,
 Nominæ virtutis quæ monumenta gerunt.
 Admonet hæc volucris, quam nunquam fulmîna tangunt,
 Esse Dei tutos numine sæpe Duces.
 Nam genus heroum cælestibus utitur armis,
 Ceu fecit vacuum turba vetulla fidem.
 Ægide Palladia munit prælia Perseus
 Miferet, & horrendo victor ab hoste redit.
 Campeteret raptam tellus Argiva Lacenam,
 Et Phrygiæ bellis depopularet humum.
 Mulciberis fabricata manu Nereia mater
 Dicitur Alcidiæ scuta dedisse suo.
 Sæpius his medios vitavit tela per hostes,
 His docuit validam regibus esse madum.
 Scilicet à superis heroum diva propago
 Tecta, subit casus in violata graves.
 Ceu volucrum regina polo se condere gaudet,
 Nec tamen audenti laxatur igne Jovis.
 Mæthio Teutonici cognamine dictus *Achillis*,
 Cui tulit haud similem Teutonis ora Ductum.
 Non toties fausto fecisset prælia Marte,
 Numine servatus ni comitante foret.
 Ipseque cum Scythicos *Teuchimus* vinceret hostes,
 Cognovit superum se bonitate regi.
 Innumeros etenim, non multo milite cinctus
 Vicit, & indomito contudit ense Getas.
 Nunc leo, Tu generose leo, qui sidera fulges
 Inter, & eximiam munera laudis habes.
 Qua nam voce tibi pangam præconia, quo nam
 Carmine virtutes enumerabo tuas?
 Patere subiectis & debellare superbos,
 Tu proceres morum nobilitate doces.
 Tu si fortè ruis medios violentus in hostes,
 Hos, quæsit est animus te superare, premis.
 Quos, tibi subiectos demissa poplite cernis,
 His tua non unquam nobilis ira nocet.
 Deducas esse putas hostem calcare iacentem,
 Tundere devictas deducas esse puras.
 Hostibus haud tergo sed forti pectore semper
 Notus es, & iusto prælia Marte facis.
 Non imbellis genus, non mollia corda lacessis,
 Non in firmineum concipis arma chorum.
 Magna decent magnos, magnum iuvat esse leonem,
 Mollibus idecirò non tera bella paras.
 Discite, qui geritis præstantia signa leonis,
 Omagni simile illius esse Duces,
 Farcite subiectis, & debellare feroces,
 Officium Iusti Principis illud erit.
 Plurima virtutum vestigia, numina nobis
 In non mansuetis exhibere feris.
 Quæ sapiens oculis ac tota mente frequenter
 Aspicit, & mores corrigat inde suos.
 Nunquam sæva gerunt inter se bella leones,
 Jungit inhumanas grava tanta feras.
 At proceres, rerum quibus est commissa potestas,
 Civili tinguunt sæpe cruce manus.
 Hortescio repetens animo civilia nuper
 Bella, per impens quæ caluere plagas.
 Quam fuerat satius tantam convertere flammam
 In vacuos omni religione Getas.
 Qui dum nostra jacent civilibus obruta bellis
 Regna, suas faciunt erescere semper opes.
 Ac nisi dispersas junget Germania vires,
 Hei mihi quam magna vulnera clade feret.
 Defendit catulos obiecta mole leona
 Corporis, & loboli non nocet ipsa suæ.
 Vos ita commissam vobis defendite plebem,
 Qui cupitis clarum no men habere, Duces,
 Sævit incauto metuendus Turca furor,
 Sævit & assiduo bella nefanda paras,
 Ut catulos diri discepat faucibus otis,
 Protectos vobis quos cupit esse Deus.
 Huc, si bella placent, vestrum convertite robur,
 Hic campus vestrus laudibus aptus erit.

Viscera civilij non lædite propria ferro,
 Commoda civilis nulla tumultus habet.
 At oon Marchiaco proceres de stemmate nati
 Iocellina feri femina Martis alunt,
 Sed pacis cupidi, solidæ virtutis amantes,
 In patria curam religionis agunt.
 Promulgantque pias ceu publica vineula leges,
 Accumulant largas atque decenter opes.
 Hæc ratio magni servat conformia cætus,
 Hæc ratio patriam virtibus auget humum.
 Pergite Pietides insignes dicere *Gryphas*,
 Exornant horum qui monumenta Ducum.
 Si fas est aquilas & splendida signa leonum
 In procerum clypeis obtinuisse locum.
 Cur non & Gryphes numero ponantur in illo,
 Qui pennas aquilæ, terga leonis habent?
 Si celerem spectes quo findunt æra cuspum,
 Non cedent voluceri Juppiter almæ tuæ,
 Si cupias illas adoriri viribus hostem,
 His dices nullam posse nocere feram.
 Non equus aut Elephas illi se cominus infert,
 Non draco, non præstans unguibus ipse leo.
 Nidificant alix per mollia præta volucres,
 Constringuntque levi spinea tecta luto.
 At oon serpit humi *Gryphus*, oon vilia condit
 Atria, sed mira conficit arte domum.
 Quam non è stipulis, puro sed contruit auro,
 Occupat & celsæ rupis in arce locum.
 Deficit haud illi variarum copia rerum,
 Quicquid & in viridi colligit Indus aqua.
 Splendida collucent pretiosis atria gemmis,
 Vix tibi Cæcæ domus tam bene culta fuit.
 Quas coegessit opes studio vigilante tuetur,
 Non impunè queas hanc spoliare feram.
 Attameo interdum de mido labitur aurum,
 Accola vicinam quod legit inter humum.
 Convenit heroas mundi rerumque potentes
 Divitiis plenas incoluisse domos.
 Nam ducibus tales nervos Deus addidit ipse,
 Grande quibus regni sustineatur onus.
 Non viles habitare casas decet in clypea regum
 Pectora, vel claros nobilitate Duces.
 Nam dominum splendore decet præcellere plebi,
 Phœbus ut æthereas emittet ante faces,
 Ergo divitiis teneant ceu munera divum,
 Conservent pãrtas & sapienter opes.
 At velut è oïdo *Gryphorum* decedit aurum,
 Rupe sub exesa quod queat arte legi:
 Debuat haud aliter procerum de sedibus altis,
 Unde parum felix possit egensus ali.
 Uode queant pietas & Musica castra fovetri,
 Divitiis illum conveoit esse scopum.
 Hæc ego cantabam stagnantis ad Albidis undam,
 Dum canis accensos ureret ustus agros,
 Scribendique simul studio defessus & æstu,
 His finem clypeis impositurus eram.
 At celebranda meæ restabant plura Camæonæ,
 Nec labor ex omni parte peractus erat.
 Ergo nec insignes campos nec scepra tacebo.
 Et quibus hæc etiam oobilitata domus.
 Area lara patet, duplici distincta colore,
 Diversas partes ater & albus habent.
 Candidus, esse Duces pulchra boovitate probatos,
 Nec malè fucarum pectus habere, jubet.
 At niger ostendit, clementi pectore tantum
 Publica non semper frena valere regi:
 Sed miscenda booo, elementa jura levans
 Temporis ac rerum pro ratione, Duci,
 Aurea scepra notant celsæ virtutis honorem,
 Qui dominos tollit Marchia clara tuos.
 Namque viros inter septem, qui tempora cingunt
 Cæsariibus, pulchrum promerueret locum.
 Hinc ea nunc monumenta gerit Joachimus, & armis
 Et benè laudatæ nobilis arte togæ.
 Quem stupet & vitreis observat Sævus in uodis,
 Ipseque piscosæ tectoris Havelus aquæ.
 At generosa rosas quare gerat ista propago,
 Hic quoque noo tactus præteritille velim.

Nam rosa Principibus merito gestanda videtur.
 Incertas rerum quod monet esse vices.
 Illa velut subito producta in aera florem,
 Qui subito Phoebi laesus ab igne cadat:
 Sic fortuna Duces interdum tollit in altum,
 Ut rursus lapsu præcipitante ruant.
 Quisquis es. haud fidas opibus rebusque secundis,
 Hæc etenim dubia fors levitate rotat.
 Perpetuas animi dotes præferre memento,
 His fortuna nihil quod dominetur habet.
 Appete virtutem, quæ claræ nomina lincæ
 Comparat, & superis te facit esse parem.
 Dilige Pierides, secundas dilige vates,
 Qui tua victuro carmine gesta canant.
 Talia Marchiaci proceres documenta sequuntur,
 Dum Mulas vera cum pietate colunt.
 Et virtute sibi pariunt præconia laudis,
 Quæ non ulla queat comminuisse dies.
 Hos igitur merito conabor dicere versu,
 Cum fuerint studis ora iusta meis.
 Enumeranque Duces, cunctis encomia rexam;
 Ista voluntatis sicut modo signa meæ.
 Da Deus, interea traducant molliter ævum,
 Qui de Marchiaco stemmate oomen habent.

CAPUT XIV. Budesii C. Guebriani.

ARGUMENTUM.

1. Sylvester Budesius. Ioannes Baptista Budes C. Guebriani Marefc. Franc. 2. Dua linea. 3. Marefcalli scutum.	4. Budesia familia. 5. Francisca de Courran. 6. Courran. Busson. Chasteaubriand. Begne Fr. laines. 7. Espinay. Montmorency. Vendosme. Beauvau. 8. Corona. Scipiones Marefcalli.

§. I.

Sylvester
Budesius.

Familiam Budesiam in *Armoricis* illustrarunt inprimis gesta fortia *Silvestri* Dn. de *Vzel*, qui consobrini *Bertrandi Guefcini* celeberrimi Franciæ Conestabilis in utraq; expeditione Hispanica comes, nec non postea in Britannia (ubi ab Anglis captus est) item adversus Aragonios pro rege Majoricæ, iterum cum Coucio in Germania, multa fortiter designavit, inelux tamen ad extremum fuit, quod à *Clemente* Pontifice ingratum, cujus bono castrum Angeli Romæ ceperat, & integrum annum defenderat, prodicionis postulatus, & 1379. iniuste supplicio affectus sit: tum nostra memoria virtus militaris *Ioannis Baptiste C. Guebriani & Petricorii Marefcalli Franciæ*, qui 1643. in Germania arma pro rege suo gerens & exercitus dux vulnere ad *Rotvvilam* accepto vitam profudit. Huius vero vitam *Labourcruius* descripsit, & calamo novam immortalitatem conciliavit.

Ioannes
Baptista
Budes C.
Guebriani
Marefc.
Franc.
Dux li-
nceæ.

§. II. Ea in duas dispescitur lineas, quarum communis pater *Ioannes* Silvestri memorati frater fuit. Altera à *Tristano* descendit Dominorum de *Terrejouan*: prior vero Dominorum *du Hrel*, in Marefcallo terminata est, hæreditate ad *Rosmadecios* transmissa, ob *Renatam Budesiam*, Marefcalli ex fratre neptem, *Sebastiano Rosmadecio* ea conditione nuptam, ut secundogenitus nomen Budesium assumat.

Marefcalli
scutum.

§. III. *Marefcalli* scutum tribus perpendicularibus & una transversa lineis in 8. areolas dispescitur: toti incumbente parmula media gentili.

Budesia
familia,

§. IV. Parmula media quæ *Budesiorum* est argentea pinum viridem refert, adjunctis ex utroque latere singulis lilis floribus vel caruleis, uti *Cl. Franc. Menestr. abbrege. method.* p. 88. describit, vel rubeis, quem p. 91. pictura assignat colorem, quod etiam *Paillot* p. 9. & 610. probat.

Francisca
de Cou-
vran.

§. V. Reliqui octo scuti majoris laterculi videntur omnes referendi ad Marefcalli aviam paternam (conf. nostrum *Theatr. progenolog.* P. II. p. 72.) *Beatricem de Romillé* s. porius ejus matrem *Franciscam de Courran, Baronia de Sacé* hæredem. Cum enim de plerisque hoc mihi compertum sit, ad ejus majores referendos esse, de reliquis idem mihi pervadeo.

§. VI. Primus laterculus aureus 7. maculas (macles) caruleas (3. 1. 3.) refert: quod symbolum est familie *Couvrane*. Secundus *argentus* continet *leonem nigrum, coronatū, falculis & lingua aureis*; quæ testata est familie *Buffon*: nam *Francisca* f. *Guidonis Buffon*, Dom. de Gazon *Francicæ* istius mater fuit. Tertius *rubeus liliis aureis sine numero spargitur*, quod *Castrobriandum* est dēgna. Caterum in genealogia *Castrobriandorum* reperio *Jacoben* filiam *Georgii de Chasteaubrient* Dn. de *Roche Baritor* nuptam..... *Domino de Sacé*, quæ ex majoribus *Francicæ* fuerit, cum *Dominii* illius hæreditatem hæc sit nacta. Quartus laterculus *argenteus* 3. *leones nigras cum quadrante honorario, quadrupertita positione Castilia & Legionis tesseras* referente continet. Hoc notatur fam. *Begue Vilaines*, cujus tamen cum *Couvrana* nexum defectu totius stemmatis indicare non valeo.

§. VII. Ordo arcolarum inferior 4. denuo refert: quarum prima *argentea leonem repræsentat medio scutum, ut superior pars corporis rubeo, inferior viridi colore tingatur*, capiti imposta *corona aurea*, qui familie *Espinæ* f. *Espinacæ*: altera *Montmorencorum* *crucem & aquilas*: tertia *Vindocinensium* antiquam *tesseram*: quarta *argentea Bellovalliorum* (de *Beauvau*) 4. *leones rubeos, auro coronatos, linguatos & armatos* continent. *Espinæ* huc spectant vel ob *Annam* f. *Roberti II.* Dom. d' *Espinay* *Joanni Buffon* Dom. de *Gazon* nuptam, vel ob *Annam* f. *Henrici Domini d' Espinay Jacobi de Beauvau* Dom. de *Ningry* conjugem. *Montmorencorum* tesseræ hic locus est ob *Jacoben* filiam *Caroli Montmorencii* Dom. de *Gouffanville*, quæ uxor fuit *Guilelmi Domini de Sevigne*, jam vero *Francicæ Buffoniæ* mater *Joanna Guilelmi* alicujus de *Sevigne* filia fuit. Eiusdem *Caroli Montmorencii* avia fuit *Arglantina* f. *Joannis Vindocini Domini de la Chastre*, quæ ratio esse potest *Vindocinensium* leonem. Demum de *Bellovallenfium* symbolo ratio aperta, cum *Francicæ Couvraniæ* avia paterna fuerit *Margarita de Beauvau*.

§. VIII. Scuto huic *corona*, qualis comitum esse solet imponitur: adjectis etiam *Scipionibus* duobus liliatis, *Marescallatus* indicibus. De aliis scuti ornamentis mihi nihil constat.

CAPUT XV.

Cerdani. Duc. Medinaceli.

ARGUMENTUM.

- 1. Familia Cerdana.
- 2. Scutum Ducis Medinaceli.

- 3. Castellani & Legionensis symboli ratio.
- 4. Francicorum liliorum.
- 5. Apex.

§. I.

Nomine de la *Cerda* usus est *Ferdinandus* *Alfonsi* x. Regis *Castiliæ* primogenitus, sed ante patrem mortuus: cum vero ejus posteritas regno excluderetur à *Sancio Ferdinando* fratre, nomen de la *Cerda* mansit. In his *Ferdinando* nepos *Ludovicus de Cluromonte* filiam habuit *Isabellam*, nuptam *Bernardo Gastonis Phæbi Foxii Comitis* *Foxii & Domini Bearnii* filio naturali. Huic *Henricus* rex concessit *Medinaceli* cum dignitate comitis 1371. Successit filius *Gasto*, atque iterum patri *Ludovicus*, qui *Gastonem* genuit, hic *Ludovicum*, qui primus *Ducis de Medinaceli* & comitis *del Puerto de S. Maria* axiomate insignitus est.

§. II. *Ludovici Cerdani D. Medinaceli* sub *Philippo II.* rege scutum ita repræsentat *Chiffret. Eq. A.F. n. 249.* ut quadrupertitum in 1. & 4. *areis* iterum b. *partitis Castellannum* *Castrum* & *Legionensem leonem* juxta posita, in 2. & 3. *Lilia Francicæ* exhiberet.

§. III. *Castellani & Legionensis* symboli evidens ratio, quia ex *Castiliæ* regibus primoti sunt, qui nomen gessere, & regnum sibi debere prætulerunt. Nam ab avo *Alfonso* rege nepos *Alfonsus* initio exclusus fuit, quod alter filius, istius patris, *Sancius* viveret. Ast ante mortem avus testamento mutato nepotem filio *Sancio* prætulit, sed hunc status evexerunt & regem maluerunt. *Alfonsus* datum *Murcia regnum*, sed adversus *Sancium* turbas movere non destitit. Ne tamen posterio ad aviram successorem pertingere valuerunt.

§. IV. *Francicæ lilia* gestantur ob *Blancam Ludovici Sancti regis Franciæ* filiam *Ferdinando* illi *Hispaniæ* infanti nuptam.

Apex.

§. v. *Galea coronata* exhibet mulierem feminudam, reliquo corpore coccino amictu, oculis cyanea tæxia obligatis, alis verticoloribus. Tenet ea dextra manu gubernaculum navale aureum, sinistra cornu Amalthææ caruleum, floribus & fructibus nativi coloris plenum. *Lacinie* dependent ex auro & minio. Forte isto apice notatur, quod Ludovicus Cerdanus à Clemente VI. Pontifice princeps *insularum Fortunatarum* creatus est.

CAPUT XVI. Dux de Choiseul.

ARGUMENTUM.

1. *Choiseulia familia & linea.*
2. *Ducis Scutum. Agremont.*
3. *Plessis-Pralin.*

4. *Bethune.*
5. *Flandria.*
6. *Choiseul.*
7. *Apex.*

§. I.

Choiseulia familia & linea.

Illustrissimus Dux Choiseulius originem gentis refert ad *Falconem Dominum de Choiseul*, qui 1150. clauit: avus *Renaldi II.* cui *Alisf. Roberti C. Drocentis* ex regio sanguine nupsit. Horum pronepos fuit *Guido*, pater *Petri & Guilelmi*, ab hoc *Marchiones de Clefmont, de Lanques & de Foncieres*, ab illo per duos *Petros*, majorem natu reliqui primogeniti *Dominus de Choiseul*, minorem *Petrum cogn. Gallehaut Dominum de Dimonet*, *Dominus de Pralin*, lati. Et quidem hujus *Petri* nepos *Fridericus Carolus* Marefcallum Franciæ & *Fridericum C. du Plessis* genuit. Ille pater est *Francisci M. de Pralin*, hic *Cesaris* Marefcalli Franciæ, qui 1665. inter *Duces & Pares Franciæ* receptus est.

Ducis scutum, Agremont.

§. II. Ducis clypeus quadrupertitus est. Laterculus primus *rubens leonem coronatum aureum* continet: notandæ familiæ *Agremont*, ob *Alisam* Dominam d' *Agremont*, conjugem *Ioannis Dn. de Choiseul*, qui *Renaldo II.* & *Alisa Drocenti* natus fuerat.

Plessis Pralin.

§. III. Secundus quadrans *alternis fasciis aureis & atris ternis* exaratur: quod *Praliniorum* symbolum est: ob matrimonium *Petri Choiseulii* cogn. *Gallehaut & Catharina Plessis Dn. de Pralin*.

Bethune.

§. IV. Tertia arca *argentea* continet *fasciam rubeam Bethuniorum*, ob *Annam* filiam & hæredem *Georgii de Bethune Domini de Hostel*, uxorem *Friderici Choiseulii Dn. de Pralin*.

Flandria.

§. V. Quarta arca *aurea leone nigro* insignitur, denotandæ *Flandriæ*, si scriptoribus plena fides: unde vero ratio hujus laterculi, quod ignotem fateri, quam longius rationes dubias repetere malo.

Choiseul.

§. VI. Toti imponitur *parmula carulea, cruce aurea*, quam *eiusdem metalli 18. plinthides, quina & quaterna angulis insita*, comitantur, insignes. Hæc effera est *Choiseulia* gentilis.

Apex.

§. VII. Scuto insitit *castis coronata*, ex qua oritur *leo aureus*, inter *lacinias aureas & caruleas*. *Atlantes* sunt duo *leones aurei*.

CAPUT XVII. Fam. Columnia.

ARGUMENTUM.

1. *Columnia familia. Tituli.*
2. *Scutum. Columna origo.*

3. *Vnde agnatio Brandeburgiorum credita.*
4. *Apex.*
5. *Alis.*

§. I.

Columnia familia.

Columniorum in nobilitate Romana antiquus splendor est, utrum vero ad *Herulem vel Trajanum* imperatorem referri eorum familia debeat, aliorum investigationi relinquo, qui antiquitatem fabulosam pluribus exemplis expertus, secula remotiora inquirere non soleo. Vid. *Ioh. Petr. Crescent. Coron. della Nobilt. d' Italia. P. 1. Narr. 9.* Modestior est *Paul. Jov. de vit. Pomp. Col. T. 2. Vit. illustr. p. 289.* *Columnie* gentis *proceres ante 600. annos in urbe Romæ* Latroque potentia atque opibus summum claritatis locum

locum tenuisse ex annalibus constat: arbitranturque eos nonnulli à Germania oriundos, vel uno maxime argumento, quod Germanis Caesaribus in omni fortuna semper adhaerenti, cum ex professo Gibellinas secuti partes Caesarum nomen perenni studio tuerentur, & Guelfis adeo infensi essent, ut plerumque à summis Pontificibus dissiderent. Cæterum quamplurimos familia hæc, Ursinorum æmula, Cardinales, nec paucos Pontifices numerat, in quibus *Xystus, Marcellus, Hadrianus III. Stephanus VI. Martinus V.* Præcipua gentis bona in Neapolitano regno sita sunt, cujus hereditarii Constabiles vocitantur. Inter alios eorum titulos enumerantur Ducatus *Paltani* & principatus *Palestrinae* in Latio, *Talia* Tituli, *cozzu* & *Corvuri* ducatus & principatus *Castillonis* & *Sonnini* in Neapolitano agro, principatus *Butera* in Sicilia, item Ducatus *Bassanelli*, principatus *Carbonari* & *Gallicani*, quæ linea prius fuit Ducum de *Zagarolo*.

§. II. Eorum insignia referunt in scuto coccineo columnam argenteam: capitulo coronato & basi aureis. Ut est apud *Chifflet. Inf. Eq. A.V. n. 231.* Columnæ rationem ex nomine (quod à Columna opido ducitur, cujus in Antonini Pii Cæsaris itinerario memoria, illud vero Bonifacius VIII. Pontifex, Cardinales Columnas diro odio profecutus, immani rabie delevit, sed reliquæ vigente adhuc nomine ultra Algidum Latina via conspiciuntur apud *Paul. Iov. d.l. p. 290.*) repetere malo, quam traditione; De qua *Cyr. Spangenberg. Aldersp. P. 2. L. 12. c. 28. p. 308. b.* Es schreiben etliche / daß die Herren Columnner darumb die rothe seule (atqui argentea est) in ihrem Wapen nitzen / daß sie er auß ihrem Geschlecht / mit namen Johannes / in einem zug wider die Saracenen die seule / daran der Herr Christus biß außs blut gegesselt worden / gewonnen und erobert haben soll. Hoc quoque ex Jovio fuerit pag. 291. qui ita de *Jovanne Columna Cardin.* quod auspiciis Honorii Pontif. exercitum Christianum duxerit, & ad Pelusium Nili ostium Damiatam expugnaverit: Demum *Victor* ex incipienti periculo laboreq. honestissimum sacro viro atque id incomparabile omnique armorum specie splendidius triumphum Romam detulerit: Columnam sc. in qua Christus Servator Hierosolymis alligatus & flagris casus fuit, quam in S. Præcedis templo supra Suburram ad Exquilias hodie veneramur. Coronam autem idem *Jovius* p. 290. donum perhibet esse *Ludovici* Imperatoris, concessum *Stephano Columnio*, qui cum Senatoris dignitatis fastigium per quinque annos continuo magistratu obtinetet, ipsium & ante eum *Henricum* in Capitolium receperat, ut in Vaticano vel in vitis Pontificibus imperatorio diademate coronarentur.

§. III. Ob hanc columnam, cum *Martinus* Pontifex in sigillo Brandeburgico conspiceret sceptrum non satis affabre effictum, columnam esse arbitratus, agnatos Brandeburgicos dixit, quales nostro etiam tempore *Columnii* eos habere & colere perperunt.

§. IV. Galea coronata exhibet nudam Sirenen, inferiori patte media in bifidum piscem desinente, corona & capillis aureis: caudam duplicem in summum reflexam brachii hinc inde sustinentem: uti est apud *Chifflet. n. 231.* Hæc figura prius in scuto fuisse legitur, dein cum columna esset sumpta, in galeam translata est cum symbolo: *Contemnituta procellas.*

§. V. Alium apicem *Chifflet. Eq. A.V. n. 316.* *Francisco Columnio principi Palestrinae* tribuit, videlicet columnam scutario boâ caruleâ in gyrum circumvolutam, erumpente è faucibus infantulo coccineo. Lacinia tinguntur argento & cocco.

CAPUT XVIII.

Com. & Baron. Concini.

ARGUMENTUM

1. Concini Itali.
2. Ex illis Austriaci Barones & Comites.

3. *Malgolia* familia.
4. *Concinia tessera.*
5. *Rosseck.*
6. *Galea, Malgolia, Rosseccia, Concinia.*

§. I.

IN Tuscia nobilitate *Concinorum* insigne nomen est. Ita in *Abb. Gamurrini* *Concini* *Itali* *Hist. Genealog. Fam. Tusc. & Vmbr. p. 180.* *Leonora Concinia* fit mentio, quæ uxor fuit

Horatii, ex Marchionibus del Monte, March. & Com. de Mealla: Alibi p. 426. Equitis *Ioannis Baptista Concini*, qui palatium Guadagniorum in civitate Aretina emerit. Ex eadem gente fuit *Concinius*, qui sub *Marescalli Ancraei* nomine in Gallia claruit, & Dux ac Par Franciæ creatus, tragico tamen exitu periit.

Ex illis
Austriaci
Barones &
Comites.

§. 11. Ex eadem gente, qui nomen hoc in Austria gestant, oriundos esse, facile nobis pervademus, & quidem ex Italia eos in Tirolim, dehinc in Austriam pervenisse atque dominia *Wöcking*, *Weinzirl*, *Pervvshrt*, &c. acquisivisse edoctus sum. *Gabr. Buccel. Germ. Stemmograph. P. 3. pag. 21.* primum allegat *Nicolaum de Concini maritum Lucia de Droß heredis*, quibus *Antonius Du. in Droß* natus est *Christophori pater*, qui *Ehrnricum, Ioannem & Ferdinandum vel Isobum* genuit, unde tres lineæ. Ehrnricus avus fuit *Georgii Friderici, Wolfgangi Adami, Ehrnrici Christophori, Joannis Sigismundi & Caroli Volcardi*, qui *Comitum* titulo insigniti sunt.

Malgoldia
familia.

§. 111. Scutum exhibet in armoriali suo *Sibmacher. P. I. pag. 38.* quadripertitum. Quadra prima & ultima *rubea argenteum cantherium inversum* seu ex capite atæa in pedem porrectum (*untersich gefehrte Sparn oder Winkelmaß*) continet: quoddamque fuit antiquæ familiæ *Malgoldia*, hæc extinctâ ab Imperatore *Maximiliano I.* 1496. Conciniis concessum.

Concinea
tessera.

§. IV. *Ateola secunda & tertia carulea* repræsentat *balthem diagonalem sinistrum* (*weiße mittelfrich nach der schräge*) comitibus *ex auro in superiori parte stellæ sex radiorum, inferiori lunula*, quæ tessera gentilis est, sed posteriori loco, quod in aliis etiam exemplis videre licet, collocata.

Rosbeck.

§. V. Toti incumbit media *parmula rubea insignis rosa aurea*, denotandæ familiæ *Rosbeck* in Carinthia, quod ex hereditate est *Mariæ Salomezæ de Rosbeck* in Landskron, quæ *Christophori Concinii* uxor fuit.

Galez.

§. VI. *Galez* scuto insunt tres cotonatz, priori draconis seu ignovomæ fæz caput & collum protenditur, viride sed anteriori parte auro infecta, flammis rubeis ex

Malgoldia,
Rosbeckia.

rictræ & auribus prorumpentibus: *Laciniæ minio & argento tinguntur pro Malgaldia* apice: *Media Rosbeckia* sustinet jugum explicatum alarum rubearum cum singulis rosis aureis; *phaleræ dependentes etiam fulgent auro & cocco*. Tertia ornatur ala cum

Concinea.

typo arcæ *Concinea*, & laciniis cyaneis atque argenteis.

CAPUT XIX.

Com. Cronbergii.

ARGUMENTUM

1. Familia Cronbergia.
2. Comitum scutum.
3. Ferdinandi II. diploma.
4. Rudolphus à Gneffis Ludovici pii affinis.

5. Cronbergia tessera.
6. Familia lineæ. Affinitates illustres.
7. Scutulum medium cum aquila.
8. Geroldseccium symbolum.
9. Galea & Apices.
10. Ex Imperiali diplomate.

§. 1.

Familia
Cronbergia.

Inter Equestres Rhenanas familias à pluitibus sæculis inter paucas præprimis emineuit *Cronbergia*, à castro *Cronberg*, quod non procul Francofurti distat, cognomen sortita: cujus insignia conspiciuntur *Wapenb. P. I. pag. 124.*

Comitum
scutum.

§. 11. Ex eo tempore in sublimiorem elevati dignitatem alia dispositione Comitibus uti exere: quæ illa est, ut scurum quadripertitum conspiciatur. Prima & quarta *area rubea fasciam refert auream*. Secunda transverse in duas partes secatur, superiori *rubea coronam deferente auream*, inferiori *vario vellere facta, seu argentea quatuor caruleis monticulis campanarum instar* distincta. Tertia eandem sectionem parit, sed inferioriorem locum occupante corona, superiorem monticulis. His laterculis incumbit medium scutulum *aureum aquila imperiali nigra (sed sine corona)* in signe.

Ferdinandi
II. diploma.

§. 111. Ut rectius ista intelligamus, ex te fuerit ex diplomate Augusti Ferdinandi II. 13. Jan. 1623. familiæ dato nonnulla inferere, quæ gentis originem & insignia spectant. Ira ergo verba sonant: *Wann uns nun der Ehrwürdig Johann Schweidhart / Erzbischoff zu Maynz / des Heil. Röm. Reichs durch Germanien Erzbischoff / unser lieber Neve und Churfürst / unterthänig zu erkennen geben / welcher*

welchermaßen das uralt Rittersmäßige Geschlecht deren von Cronberg von vielen unsürdenlichen Jahren hero / wie auß vielen Epitaphiis, Monumentis und Stifftungen / so wol in Kirchen und Gebäuen / insonderheit aber noch Anno Christi 866. von weyland Rudolffen von Cronberg geheimen Rath und Canzlern des Königreichs Frankreich / vermög nachfolgender glaubwürdiger Formalschrift: *Messire Rudolphus ou Raoul de Cronenberg oncle de Charles le Chauve grand Consciller & Chancelier de France l'an DCCCLXI. homme sage, prudent & de sainte vie, qui estoit yssu de la noble maison de Cronenberg, & portoit de gueules à la couronne d'or, escartelé de vair, sur le tout de l'Empire.* Fuit hic Rudolphus frater Judithæ, quam duxit uxorem Ludovicus pius Imperator Caroli M. filius, pater Rudolphi & Judithæ præfata fuit Welpho I. tum temporis Dux Norici ex comitibus de Altorf. Ex hac familia uxorem deinde duxit Luitgardam Ludovicus Rex Franciæ Ludovici pii nepos, &c. zu sehen / wie gedachter Rudolff von Cronberg durch das ganze Rönische Reich titulirt / gehalten und berühmet worden. Auch diß hernach geschriben uralt anererbte Rittersmäßige Wapen und Kleinot gebraucht und geführt haben / so da mit namen ist ein quarrierter Schild / dessen hinter unter und vorder obertheil roth oder Rubinfarb / der hinterste ober- und vorder untertheil aber weiß oder silberfarbig ist: In dem hindern untern und oberen vordern jedwedern erscheinet eine Königliche goldfarbe Cron. In dem vordern und obern hindern theil aber vier blaue paarweis neben einander in Stöckengestalt gesetzte Berg / inmitte des Schilds ein gelb oder goldfarb Hertzschiltel / darinnen ein schwarz außgebreteter doppelter kaiserlicher Adler / welches jetz gemeldte Wapenkleinot dann nach und nach auff sie / die von Cronberg / verstanmet und gefallen. Und damit nun obgedacht Cronbergisch uralt Rittersmäßige Wapen und Kleinot mit denjenigen / welche sie bißher von viel hundert Jahren hero gehabt / und theils von weyland unsern geliebten Herrn Vettern und Vattern Kaiser Matthiassen / Christlichster gedächtniß / vermehrt und gebessert worden / unirt und zusammen gefügt werden möchte / &c. Inde eadem sine mutatione, quæ antecedentibus verbis enunciata, repetuntur insignia, & dantur *Adamo Philippo Baroni in & de Cronberg*, ejusque agnatis *Hermanno, Joanni Danteli, Joanni Svecardo, Joanni Philippo & Hartmudo.*

§. iv. Rudolphi, quem diploma memorat, passim historiæ faciunt mentionem, & quidem constanter eum Welphis ascribunt: *Cronenbergii* autem cognomen nullibi ei appositum legi, neque bene magno numero stirpium, quas autores ex Welphis derivare solent, ab illo Cronenbergios adscriptos memini. Sed quam suo diplomate confirmare Augustus voluit traditionem, impugnare nolo.

§. v. Porro gentilia insignia *Cronbergia* esse areolam istam *rubream cum corona & argenteam cum caruleis monticulis* (varii *velleris* figura) vix dubito. Er quidem communiter quadrifida sectione utramque areolam repetere solebant, uti videre est in alleg. Wapenb. l. p. 124. Nunc uti vidimus extra quadraturam repetuntur. Coronam ad nomen alludere vix dubium esse potest: sed & *monticuli* alterius areolæ alteram nominis partem constituunt. Unde ad eam speciem paronomasticorum insignium hæc referre convenit, quæ duabus figuris unius nominis partes exprimit. Alicubi tamen legisse memini, quod Sigfridi Burggraviæ de Landscton filia *Lusfardis* Domino de Cronenberg nupsit, à quo his corona accesserit.

§. vi. Gentem ipsam quod concernit, hoc videlicet nomine compellatam, antiquissimam ejus memoriam seculo decimo tertio reperio. Eo enim duo vixere duarum linearum autores: quo vero agnationis inter se gradu fuerint, non constat. Alter *Franco de Cronberg*, qui 1236. vixit, istam lineam ex se dedit, quæ cassidi alarum imposuit jugum, in scuto vero areolam coccineam sine corona gestavit: In ejus pronepotibus Dietetico & Joanne iterum duo tami egressi: quorum alter *Joannis* in Franconis, qui 1460. extinctus est, filia *Elisabetha*, quæ *Joanni Com. Solmensi* marito *Radelhermum* (quod Franconis illius prioris filius Walterus ab uxore sua obrinuerat) artulit, terminatur: alter *Dieterici* diutius floruit, & in ea quendam *Hartmudum* reperio, qui scuto etiam coronam inseruit. De *Joannis* progenie scire convenit, ejus nepotem *Walterum* loco alarum galææ coronatæ aures albinas nigram & argenteam imposuisse: quod nonnulli Joanni ipsi tribuunt, & rationem aurium à matre ejus *Reiffenbergia*

Rudolphus è
Guelphis
Ludovici
patriibus.

Cronbergia telera.

Familiaz
lineæ.

Affinitate
illustres.

bergia derivant. Alter *Hartmuth de Cronberg* Eq. qui 1266. *Agnetem Hanovia Comitissam* duxit, hujus lineæ autor est, ex qua Illustrissimus Comes & alii qui supersunt agnati descendunt, quæ & coronam in clypeo gestare & apicis loco strobilum (*Danzapfen*) insuperare solita est. In eâ *Hartmuth VIII.* excellit, magnus *Beati Lutheri* nostri fautor, & ei ita familiaris, ut non solum ejus literas acceperit, verum etiam vel ipse in ejus causâ quædam scripserit vel suo nomine ab isto scribi passus fuerit, quæ nunc quoque in Magni Doctoris nostri Tomis leguntur: Tum *Ioannes Svicardus Elector Moguntinus*, qui Archiepiscopatui ab anno 1604. ad 1626. præfuit. Cæterum familiæ splendorem & quo superioribus seculis loco habita sit, inter alia ostendunt affinitates ex præcipuis comitum stirpibus petite: Ita ex linea *Franconis Philippo Equiti Comitissa Westerburgia*, & alia *Adelheidis C. Erpactensis*, *Walthero Elisabetha Dn. de Runckel*, *Franconi Catharina Eisenburgia f. Isenburgia*: Ex altera linea *Hartmutho* primo *Agnes C. Hanovia*, filio *Hartmutho I. Elisabetha Dn. de Weinsperg*, hujus filio *Hartmutho juniori Comitissa Nassovia*, *Hartmutho V. Wilburgis Com. Isenburgio-Büdingensis* nuptæ sunt: *Quibus* hoc sæculo accessere matrimonia Illustrissimorum Comitum *Adami Philippi cum Maria Sionia C. Falekensteinia*, (quæ post eum *Hermanno Fortunato M. Badenensi* nupsit), & qui nunc solus illo titulo claret, *Crononis Adolphi Ostonis* cum *Maria Francisca Com. Oettingensi*. Nec minus alix Illustrissimæ familiæ ex hac sibi quæsiere conjugia: Ita *Elisabetha Rædelheim hæres Ioanni Solmensi comiti*, à quo universa stirps Illustrissimorum *Solmensium*, *Laubacensium* & *Lichenensium* descendit, & ejus amita *Anna Eberhardo Domino de Eppstein* elocata sunt.

Scutulum
medium
cum aquila.

§. VII. Scutulum medium aquila in signe, videtur gratia imperialis esse symbolum. Ex diplomate *Ferdinando* quidam olim jam illud in usu fuisse. Ex eo vero usum ejus iterum omnimodum oportet, quod ex armorialibus nostris colligo. Crediderim vero ab *Augusto Matthia* donum illud reperitum, & eo designari, quod in diplomate mentio fit, ab hoc Imperatore scutum gentilitium amplius exornatum.

Geroldseccium
symbolum

§. VIII. Superest laterculus primus & quartus ejus dispositionis, qua Comes moderatus utitur, aureus rubea fascia exaratus: quo symbolo *Geroldseccia* dynastia notatur, ad *Hercyniam* f. *Nigram sylvam* sita, cujus arx differentie à *Geroldsecco ad Vogsum* in *Alsatia Hohengeroldseck* nuncupari solet. Cæterum familia, quæ illâ fasciâ olim usa, fuit ex vetustissimis Germaniæ. Originem ejus deducunt ab *Hildebrando D. Sveciæ, Hildegardis* patre & ex ea *Augustissimi Caroli M. Socero*, cujus filius *Geroldus* ab affine *Dux Baviaræ & M. Austriæ* creatus sit, & 798. prælio contra *Hunos* ceciderit. Duo huic filii dantur *Bertholdus Dux Sveciæ & Geroldus*, cui pater castrum *Geroldseck* à se condidit & dictum cum dominio adjacente, ἀνεπαύτως Ducatus *Sveciæ*, concesserit. Ab hoc reliqua familia *Geroldsecciorum* derivata, in qua *Ioannes* 935. expeditioni *Henrici* aucupis adversus *Obotritos & Vinidos* interfuit: aliorum qui ludis equestribus variis adtuere, in horum indicibus mentio fit. *Conradus* quoque & *Waltherus* Episcopi *Argentinenfes* fuere. Seculo decimo quinto *Waltherus Geroldseccius* se etiam *Comitem Veldentinum* dixit; quo jure? hæcenus indagare non potui. Ultimus marium familiam hanc clausit *Jacobus* 1634. 26. Jul. defunctus, unâ relicta ex *Barbara Rappolsteiniâ* filiâ *Anna Maria*, quæ postmodum *Friderico Comiti Solmensi*, & hoc extincto *Friderico M. Badenensi* nupsit. Cæterum *Jacobo* vivis exempto id Imperator meritis militaribus *Adami Philippi Cronbergi* dedit, ut feudum *Geroldseccium* ei attribueret. Quo titulo in *Comitem Svecico* scamno ipsis locus est. Galeas tamen nondum assumtas vidi: quæ alias, uti ex *Wapenb. I. pag. 19.* videre est, dux *Geroldseccius* in usu fuere, altera coronata, impositâ columnâ vel potius pilco oblongo orientali coccineo, cujus capitulum vel in summitate globulum auro fulget, impositis pennis pavoninis, sui coloris: altera sustinebat alarum symbolo scutario exaratarum jugum complicatum.

Galeæ &
Apices.

§. IX. Descriptio in hunc modum clypeo dux imponuntur cassides: quarum prior coronata in strobili figurum confertas nigras plumas sustinet: quem ex *Wap. I. p. 124. Cronbergiorum* antiquum apicem fuisse constat: videlicet ejus lineæ, quæ ab *Hartmutho* aliquoties jam dicto descendit: altera jugum refert explicatum alarum, quarum prioris superior alterius inferior pars cocco, reliqua vario vellere vel monticulis cæruleis in argento pinguntur. Alius usum esse linearum alteram, *Francone fatani*, jam §. 6. diximus. Quæ forte distinctio discerniculi vim obtinuit inter lineas: de quo more *P. I. c. 8.* quædam observata sunt. Unde crediderim duplicem hunc

hunc apicem assumtum, ut colligerentur univērsæ familiæ decora. Quamvis enim tertium apicem notaverimus aures duas afininas, hunc non receptum autumo, quia & paucis usurpatus non diu duravit, & si conjectura non fallit, ob maternam memoriam assumtus fuit: unde ut resumretur, parum referte vñum est.

§. x. Galeas istas non semel allegatum diploma ita describit: *Pluff dem Schild* Ex impe-
 zwen gegeneinander gestellte offene *Wdliche Thurmers helm* beyderseits nur riah diploma-
 roth oder rubin auch weiß und silberfarben helmdecken darob auf dem hundert mate.
 erscheinē zwen *Wdler's fligel* / in welches vordern fligels untertheil und in des
 hintersten obertheil in jedem auch vier blaue neben einander paarweis in *Wlo-*
 kengestalt gefesete berge / allerding's wie unten in dem *Schild* / der vorder helm
 aber mit einer *Königlichen goldfarben Kron* gezieret / darauß ein dicker *schwarz-*
 get federbusch in gestalt eines *Thanzapffens* erscheinet.

CAPUT XX.

Crusfolii, Duc. Utica.

ARGUMENTUM.

1. Familia Crusfolia. Linea.	4. Gourdon Genouillac. Galioe.
2. Ducis Utica scutum.	5. Utica.
3. Crusfol. Levis.	6. Apex.
	7. Scutum Com. de Crusfol.
	8. Tituli.

§. I.

Inter eos qui extra Principum ordinem Ducatus axioma acceperunt, ordine tempo- Familia
 Iris primi sunt *Crusfolii*: quorum Illustrissima gens ad *Gerardum Bastet* refertur, mari- Crusfolia
 tum *Berengariae* heredis *Crusfolii* circa 1110. Ab hac familiæ cognomen. Ab hoc GERAL- Linea.
 do per matrimonia ex *tamiliis Rouffillon, Pagan, Poitiers, Monteil, S. Didier, Chasteau-*
neuf, Clermont, Tournon, Lastic, descendit *Ludovicus B. Crusfolius*, Seneschallus Pictonii,
 gubernator Delphinatus, Magnus dapifer Franciæ & Ludovici XI. cubicularius. Hic
 proavus fuit *Antonii* & *Iacobi* primorum *Vtica Ducum*, quorum hic *Emanuel* genuit
Francisiti, *Uticae Ducis*, Comitum *Crusfolii* & *Apcherii*, *Iacobum Christophorum*, *Mar-*
chionum de *S. Sulpice*, *Ludovicum*, *Marchionum* de *Crusfol*,, *Marchionum* de
Monfalais & *Armandum* *Marchionum* de *Cuisieux* fautores.

§. II. Ducis *Vticae* scutum illud vidi, ut in quadripartito scuto quadra prima & Ducis Ut-
 quarta bipertitæ exhibeant symbola familiarum *Crusfol* & *Levis*: secunda & tertia no- ca scutum
 va quadripartitione misceant symbola stirpium de *Gourdon Genouillac* & de *Galioe*.
 Toti vero imponatur parmula *Vticaensis, d'Yvez*.

§. III. *Crusfolia* tessera ipsa est laterculus *quaternis aureis & viridibus fasciis* exara- Crusfol.
 tus. Qui vero huic contiguus *Leviam* stirpem designat *aureus tres cantherios nigras* Levis.
 complectitur. Hunc credo quod addiderit *Ludovicus B. Crusfolius* §. I. dictus, qui *Ioan-*
nam duxit *Gilberti de Levis C. de Ventour* filiam.

§. IV. Tesseras familiarum *Gourdon Genouillac* & *Galioe* attulit *Ludovici* illius ne- Gourdon
 poti *Carolo* Magno dapifero Franciæ uxor *Ioanna de Gourdon Genouillac M. Scutaris* Genouil-
 Franciæ & tormentariæ rei Magistri filia. Porto *Gordonium d'Yvez* est arca *cerulea* Galioe.
insignis tribus stellis aureis in pali formam dispositis. Galioe vero *aurea* tribus *baltheis*
dextris rubeis exornata.

§. V. *Vticae* tessera est *rubra* tribus *baltheis aureis* exornata. Hanc modo dicti *Caroli* Utica.
 patet *Iacobus B. de Crusfol* *Ludovici* filius uxori debuit *Simone & Vicecomiti Vticae V. I. f. f. f.*
ca. f. Yvez. Unde titulum *Vicecomitis Uteticensis* ejus filius *Carolus* gessit. Verum qui
 hoc genus est *Antonius Uticae* lux (quod opidum est ad *Gardonium* fluvium *Episco-*
patu insignis.) axioma *Ducale* 1565. obtinuit, quod *Curia Tholosana* 1566. 26. Mart. con-
 firmavit. Inde 1572. m. Jan. *Parvatus* dignitas accepit, mensis *Martio* *Parvatus* cutiæ au-
 thoritate firmata.

§. VI. Scuto huic incumbit *galea* coronata, cui caput *leporarii* argenteum imposi- Apex.
 tum confpicitur. *Lacinae* dependent ex auro & cocco. *Telamones* autem aditant duo *leo-*
 nes. Tum torques ordinum regiorum circa scutum vituntur; quæ quidem dignitas
 personalis est.

§. VII. Filius Ducis *Emanuel C. de Crusfol & d'Apcher* patrum *d'Yvez* descriptum Scutum C.
 gessat in scuti bipertiti dextro latere, sinistrum *aureum* implet *castro rubea supra* de Crusfol.
 quod

quod conspiciuntur *duae bipennes caruleae*; quod symbolum est gentis *Apcheria*, cujus heres *Margareta* Francisco Duci nupta inter conditiones dotales hanc necessitatem insignium Apchetiorum attulit. Reliquarum linearum discernicula nondum vidi.

Tituli.

§. VIII. Titulum illum observavi: *Franciscus de Crussol, Dux d'Vez, Princeps de Soyon, Comes de Crussol, d' Apcher & de S. Cherly, B. de Levis, de Florenfac, de Bellegarde, de Remoulin, d' Aymargues & de S. Geniès, Dn. d' Acier & de Cadenat*. Rationem singulorum reddere nequeo. *Soyon* Vivatensis, R ex principali dignitate ornavit. *Levis & Florenfac* à Joanna Levia videntur allata. *Acier* attulit Joanna de Gourdon Genouillac, cujus pater illo titulo usus.

CAPUT XXI.

Com. Egmondani.

ARGUMENTUM.

1. Familia Egmondana. Linea.	5. Alia dispositio.
2. Scutum Lamoralis Egmond, Tessera Egmondana. Arculeja.	6. Apex.
3. Geldria. Juliacum.	7. Scutum Egmond. Com. de Baer.
4. Lucenburgum. Balcium.	8. Rami Iselsteinii.
	9. Merensteinii.
	10. Titulus.

§. I.

Familia
Egmondana.

E

Linea,

Egmonda Hollandiæ opidum non alio nobilius est quam familiæ causa, quæ inde nomen assumpsit, ex vetustis *Frisiorum* regum posteritate. Cum enim *Radbodus* nonus R ex gentis illius à Carolo Magno exutus regno esset, *Egmondana* dynastia titulum assumpsit eum perhibent, quod factum fuerit vergente seculo octavo. Nam 792. in fata concessisse dicitur. Ab eo quintodecimo gradu deducitur *Gerhardus Dominus Egmondanus*, qui è conjugè *Elisabetha f. Guilelmi Bar. de Strien Gualtherum & Joannem* genuit. Hic 1319. mortuus ex *Beatrice Vianensi* pater fuit *Guidonis & Gualtheri*, ex quibus *Egmondani de Merenstein*, in duas lineas, quæ iterum surculos alios producere, distincti. *Gualtherus* autem *Gerhardi* filius Dominus *Egmondæ* 1321. extinctus genuit *Joannem* maritum *Guidæ filia Gisberti Anselii Dn. de Iselstein*. His geniti præter alios *Arnoldus & Wilhelmus*, ex quo Domini de *Zoovermeer, Zevenhuyfen & Seegroart*, quorum linea defecit in *Davide & Ioanne & Joannis, Gualtheri*, qui 1519. obiit, liberis. *Arnoldus* filios habuit *Joannem & Wilhelmum Iselsteinii* dynastiam sed *Arnoldus*. *Joannes* uxorem duxit *Mariam f. Joannis Arculei*, unde nati *Arnoldus Dux Geldria & VVilhelmus*. *Arnoldus* filium habuit, sed in se impium expertus est, *Adolphum*, hic *Carolus* Ducum Geldria ultimum. *Guilelmus* autem *Joannis* pater fuit & *FridERICI*: huic qui *Iselsteiniam* nactus erat *Aleida Culenburgia Buren & Samarsinsdyck* attulit, unde filius *Florentius* & nepos in historia Caroli V. celebris *Maximilianus Egmondanus C. Buræ*, qui 1548. extinctus est, pater *Anne*, quæ *Buram, Iselstein & Leerdam* Guilelmo Nassovio principi Araufionensi attulit. *Joannes* Guilelmi filius primus *Egmonde Comes* fuit, & *Joannem* genuit, *Franciscus* *Luenburgia* principis *Gaueræ* maritum: his parentibus ortus *Lamorallus*, cui 1568. Albani tyrannis caput abstulit, ausu Hispanicæ potentia in Belgis pene exitiali. Liberi ejus ex *Sabina Palatina Friderici II. Electoris* sorore plures: sed inter eos *Carolus* gentem propagavit, pater *Ludovici*, avus *Philippi Ludovici*.

Scutum
Lamoralli
Egmond.
Tessera
Egmondana.
Arculeja.

§. II. *Lamorallo Egmondano* Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 200. partem attribuit quadripartitam, ut 1. & 4. quadra bipertita, hinc *duodeniscantheris aureis & minutis* impleatur, quorum duo primi superne *bifidi* sunt. (Hæc ipsa Egmondiorum est tessera.) Isthinc *argentea duplicem fasciam transversam cocteam alternis utriusq. pinnis asperatam* representet: quo familia *Arculeia* designatur. Quod Dominium Arculeji f. *Ercklens* in Juliacensi Ducatu eo celebrius redditum est, cum *Joannes Ioannam* conjugem obtineret *Guilelmi & Reinoldi Juliaci* atque *Geldria Ducum* sororem. Eo vero matrimonio præter *Guilelmum* filium nata est *Maria Ioannis Egmondani* conjux.

Geldria.
Juliacum.

§. III. Quadram secundam & tertiam bipertitam ornant *leones Geldricus & Inliacensis*. Horum ratio ex eo, quod *Arnoldus Egmondanus Joannæ* nepos fuit, ad quam & posterius.

& posteritatem Guilelmo & Reinoldo fratre sine prole mortuis videbatur successio spectare: & quidem *Geldria* obtinuit, Juliacenſis ducatus adagnatos ex Bergensi linea reversus est. Ipsa Geldria Arnoldi nepote Carolo sine liberis extincto (frustra cum ſibi aſſerere conante Guilelmo Clivio & Juliacenſi,) in poteſtatem Caroli V. venit. Memoriam tamen tanti decoris, quo familia fulſit, ſervat alter, qui ab Arculeis & Geldris non deſcendit ramus.

§. iv. Huic clypeo aliam parmulam mediam imponebat Lamorallus, quadrifi-
da partitione *Leonem Lucenburgium* & *Balciorum* (Baux) *ſtella* 16. *radiorum* in arcu *coc-* Lucenbur-
gium.
Balcium.
cinea repræſentantem. Hanc parmulam à matre aſſumit *Franciſcà Lucenburgia* ſoro-
re & herede Jacobi III. Lucenburgii Dn. de Fiennes C. de *Gaure* Eq. A. V. cujus hoc ſcu-
tum deſcribit *Chifflet*. n. 81. Ejus vero & Franciſcæ abavia fuerat *Margareta* f. *Franciſci*
Balcii Ducis Andriani, Petri Lucenburgii C. Sanpauli uxor.

§. v. Aliam diſpoſitionem tribuit modernis *Sammarth. l'Ést. de l'Ésp.* p. 110. 111. ut
nimirum teſſeræ Egmondanæ & Arculeæ quadras majoris ſcuti conſiciant, cui me- Alia diſpo-
ſitio.
dia incumbat parma Geldrico-Juliacenſis. Ita etiam diſponit clypeum Guilelmi Dn.
Egmondani *Chifflet*. n. 78.

§. vi. Galea coronata exhibet pileum ſurſum turbinatum laureis in ſtruem ordi-
natis compoſitum. Lacinix aureæ ſunt & coccineæ. Apex.

§. vii. *Joanni Egmondano Comiti, Dn. de Baer*, qui Lamoralli avus & 1491. *Eques au-* Scutum
Egmond.
C. de Baer.
rei Velleris creatus fuit, *Chifflet*. n. 101. eam diſpoſitionem aſſignat, ut 1. & 4. quadram
Egmontii cantherii occupent. Tertiam *Arculeſorum* zonæ pinnatæ. Secunda autem
aurea deſert baltheum dextrum coccineum pro dominio *Baer*. Tum apicem tribuit
caudam pavoninam.

§. viii. Quod attinet ramum *Iſelſteinium*, *Florentio Egmondano* Maximiliani Bu- Rami Iſel-
ſteinii.
rani patri tribuit *Chifflet*. n. 120. quadripartitum clypeum, ita ut 1. & 4. laterculus ſit
Egmondanus: 2. & 3. coccineus argentea zona alternis utrinque pinnis aſperata im-
primatur. Hoc *δῆγμα* eſt *Burane* dynaſtiæ vel comitatus, quem Friderico Egmondano
patri Florentii attulerat *Aleida Culenburgia*, nata matre Eliſabetha f. Joannis de Bura, C.
de Hochſtraeten. Demum tori imponitur novum ſcutulum *aureum nigro faſciatum*
cum decuſſi argenti & minii ductu duplici alveolato toti ſupercurrente. Quo notatur *Iſel-*
ſtein, à Guida Joannis uxore, ut vidimus §. i. allatum. Hæc veto linea hereditatem ad
Naffovios, uti diximus, tranſmiſit.

§. ix. *Merenſteinie* linæ tribui lego *faſciolam trifidam caruleam*, quam Egmon- Meren-
ſteinii.
dius ſymbolis induxerit.

§. x. Titulum Egmondanis modernis dicto loco *Sammarthanus* tribuit: *Dux* Titulus.
Geldria & Intiaci, Com. Egmonde & Zutphania, Princ. Imperii, Grandis Hiſpaniæ, Prin-
ceps Gauera.

CAPUT XXII.

Farnesii, Duc. Parmæ & Placentiæ.

ARGUMENTUM.

1. <i>Farnesia familia.</i>	4. <i>Placentia & Parma Ducatus.</i>
2. <i>Ducis Parmæ ſcutum. Conſalonerii Eccleſiæ.</i>	5. <i>Anſtriacum & Burgundicum ſymbolum.</i>
3. <i>Lilia Farnesiæ.</i>	6. <i>Lufitanicum ſcutulum & præſenſio.</i>
	7. <i>Apex.</i>

§. I.

F*arnesia* familia, cui à *Farneto* Caſtello Ethruſcorum nomen, plurimum ſuæ di- Farnesia
familia.
gnitatis *Paulo III. Pontifici*, qui 1549. ſatis conceſſit, debuit, *Parmæ & Placentiæ* du-
catibus obtentis, quos nunc quoque tenet. Cæterum ex eajam ſub *Conrado Imp.*
memorant aliquem *Petrum Farnesium Dominum Farnetti*, qui Eccleſiæ, ut vocant, par-
tes in Thuſcia defenderit, & Orvieti Imperatorem Henricum depulerit: alium *Pe-*
trum ſub *Paſchali 2. Pontifice* ſupremum narrat fuiſſe armorum Eccleſiæ *Ducem*, qui
Orbitellum reſtauravit, nec non ejus filium *Prudentium* Conſulem Orvieti *Capitaneum*
armorum Eccleſiaſticorum adverſus *Fridericum I.* & alios. *Confer Joh. Petr.*
Crefcenti. corona della Nobil. d'It. P. 2. c. 1. p. 28. & ſeq.

Ducis Parmae scuti.

§. II. *Parmae* Duces, qui hujus generis sunt, scutum perpendiculariter tripartitum gerunt, seu quadripartitum dicere malis medio palo intersecto. Medius ille palus *coccineus Pontificis vexillo insignis, caruleo cowopeo, auro simbrizato, hasta aurea, geminis clavibus, una aurea altera argentea in decussim trajectis & auro (alii cyano) colligatis*, notat dignitatem *Consaloneri Ecclesiae*, quam hi Parmenses cum Mutinensibus & Urbinatibus communem habuere. Conf. §. I.

Consaloneri Ecclesiae. Lilia Farnesii.

§. III. Primus palus transversè scetus, superiori loco exhibet in area aurea sex lilia *cyanea*: inferior pars bipertita *Austriacam fasciam & Burgundicis veteres tancias atque limbam* fert. Palus extremus eadem sed situ inverso repetit.

Placentiae & Parmae Ducatus.

§. IV. Lilia ipsam *Farnesiam* gentem notant (Confer *Theod. Heping. de Jur. inf. c. 8. §. I. m. 5. n. 124.*) ex qua *Petrus Aloysius* Pauli III. filius à patre duos ducatus 1545. consecutus est: cum vero ob varia facinora à conjuratis esset trucidatus, *Placentiam* Ferdinandus Gonzaga pro Carolo V. occupavit: *Parmam* ægè conservantur Pontifici; Demum cum Octavius illius filius Imperatoris filiam naturalem *Margaretam* duxisset, tandem illis conditionibus socio reconciliatus est, ut *Placentiam* iterum haberet, sed in arces Hispanorum præsidio recepto. Demum filius ejus Alexander gestis in Belgio inclurus pene invito regi Hispaniae *Placentiam* plenam possessionem extorsit: quæ nunc quoque cum Parma in familiaræ potestate est.

Austriacum & Burgundicum symbolum. Lusitanicum seu vulum & præsentium.

§. V. *Austriaca & Burgundica* tessere memoriam servant conjugii inter *Octavium Farnesium & Margaretam Caroli V. filiam* naturalem.

§. VI. Alexander hictoti imposuit scutulum *Lusitanicum*, ob conjugem *Mariam Lusitaniam principem*, Edoardi D. Guiomarani filiam Emanuels regis neptem. Quam ob causam Parmenses etiam inter eos comparuere, qui regnum Lusitaniæ *Sebastiani & Henrici* morte viduatum ambiebant, tibi que deberi contendebant. Cum vero tres potissimum (ut de aliis non dicamus,) competitores essent, *Philippus II. Hispaniae Rex, Dux Braganinus Joannes* ob uxorem *Catharinam Mariæ* sororem & *Antonius*: Mariæ jus validis videbatur niti rationibus; cum Antonium excluderet legitima nothum, *Catharinam* sororem, utpote major natu minorem, Hispanum tege, quia fratris filia fororis filio præferenda sit. Sed vicissim *Rainutio* filio, & quod extraneus, adeoque regni legè exclusus, & cum *Maria* præmorta, gradu *Catharinæ* remotor esset, reponeretur. Demum armis Hispanus prævaluit, & reliquos sua depulit prætensione. De qua te capire de Portugalliae regno plura videre licet.

Apx.

§. VII. Ex galea coronata erumpit *monoceros argenteus* capite in lavam obverso, jubâ, barbâ & cornu aureis, cervice argenteo vinculo colligata. *Latiniae* dependent aureæ & cyanæ.

CAPUT XXIII.

Barones de Fleckenstein.

ARGUMENTUM

1. *Fleckensteinia* familia.
2. *Linea Dachstulensis. Fleckensteinium symbolum.*
3. *Dominium Dachstul.*

4. Galea.
5. *Linea hodierna.*
6. *Fleckensteinia.*
7. *Windeccia.*
8. *Tuulus.*

§. I.

Fleckensteinia familia.

Illustris *Fleckensteiniorum* in inferiori Alsatia familia ad *Henricum de Fleckenstein* refertur, qui in ludis Equestribus Rorenburgicis 942. à societate superiori Rhenana Rex electus est cum tessera cygni, conf. *Limn. Jur. publ. 6, 5, 47.* Hujus ex posteris ludos equestres celebrarunt *Mersburgios 968. Waltherus, Colonienfes 1179. Henricus, Trevirenses 1190. Wilhelmus & Godofredus.* Seculo decimo tertio 1255. fratres lego fuisse *Rudolphum, Joannem, Wolframum, Fridericum*, & quod tamen cum temporis ratione vix convenit *Henricum*. Id dubio vacat, à *Rudolfo* descendisse eam lineam, quæ *Baronum Dachstulensium* fuit: ab *Henrico* eam, quæ nunc etiam superat.

Linea Dachstulensis.

§. II. Prioris lineæ scutum depingit *Sibmacher. P. I. pag. 19.* Nempè quadripartitum, area prima & extrema *transversis fasciis argenteis & viridibus* exarata: secunda & tertia

& tertia aurea cum decussis nigro. Quod priorem tesseram attinet, ea *Fleckensteinia* est, & toti genti communis. *Bernh. Herzog. Chron. Alf.* dicit tres esse fascias virides scuto argenteo inductas, alii ternas faciunt utriusque coloris. Linea hæc prior, quod masculos attinet, defecit in *Georgio*, qui circa 1644. Hanoviz fato suo functus est, curator Comitum. Ejus mater *Rappolttenia*, 2via Hanoica, proavia Rhingravia fuit, atq; adeo ex Illustrissimis stirpibus sumta erant matrimonia. Soror ejus *Anna Sibylla* 1661. m. Aug. totam lineam clausit. Ex ea *Joannes* Episc. Wormat. & dein Basileensis fuit 1423. & durante concilio mortuus est 1436. *Baronum* dignitatem 1467. *Fridericus III.* diplomate contulit, quæ ad extremum servata est.

§. 3. Decussis areolæ secundæ & tertiæ norat dominium *Dachstul*, quod matrimonio ad familiam devenit. In MS. genealogia à prædicta *Anna Sibylla* communicata *Henrico Dn. Fleckensteinio* uxor datur *Elisaf. Boemundi Dn. de Dachstul* ex *Anna C. Daunia. Bernh. Herzog. Chron. Alf. L. 5. p. 132.* ei *Henrico* 1389. dicit nuptam filiam *10. Inna de Raldingen* (an *Röllingen?*) *Dn. Dachstuli*, ex *Anna C. Daunia*. Hanc dynastiam ultimus *Georgius* vendidit Electori Trevirensi *Philippo Christophoro*, à quo ad *Sateranos* dicitur translata.

§. 4. Galeæ insunt scuto duæ, prior exhibet imaginem virginis coronatæ, cornibus duobus loco brachiorum enatis: quæ omnia tranversis viridibus & argenteis fasciis distinguuntur. Quæ etiam laciniarum tinctura est. Alteri coronatæ, dependentibus laciniis aureis & nigris plumæ struthionicæ aureæ & nigre imponuntur, pro *Dachstulia* dynastia.

§. 5. Altera linea ab *Henrico Fleckensteinio* & ejus uxore *Agnete f. Friderici C. Marfensis* profata. Equestrem dignitatem diu servavit: ut tamen ob hæreditarium unionem, quæ 1363. inita & ab aliquot imperatoribus confirmata est, regalia, bona, privilegia & dignitates reales pro conservatione familiæ utriusque lineæ communia essent, & simultaneæ investituræ concederentur. Unde etiam in pacificatione *Monasteriensis* inter eos recensentur ordines immediate Imperio subjectos, quos Rex Galliæ in ealibetate & possessione immedietatis, qua gavisi essent, posthac relinquere jubetur. Et nunc quoque in scamno *Wetteravico* locus eis conceditur.

§. 6. Huic lineæ itidem in usu est clypeus quadriperitus, primâ & quartâ areâ fascias *Fleckensteinias* complectente, tres nimirum argenteas in viridi solo, cui respondet galea prior coronata virgineam imaginem auro (in *Wapenb.* viridi colore) amictam, crinibus passis, & loco brachiorum enatis cornibus duobus, quæ fascias scutarias referunt.

§. 7. Secundam & tertiam aream caruleam percutrit *balthus dexter aureus*, ad dextro quadrante argenteo in angulo sinistro: quæ tessera est *Windeccorum Wapenb. II. p. 134.* Sed ut quadrans in dextro angulo appareat: quod etiam *Bernh. Herzog. Chron. Alf. L. 6. p. 216.* refert. Ex ea gente legitur *Wilhelmus* Herbipolentibus interfuille ludis equestribus 1235. *Georgius* de *Windeck* filium genuit, & duas filias *Elisabetham* & *Vrsulam*: ille Herzogio teste 1592. in Italia moriens maculos clausit: *Vrsula* *Friderico Fleckensteinio* nupta, avia moderni Perillustris *B. Henrici Jacobi Fleckensteinii* fuit. Unde 1647. hæc *Windeccia* symbola *Fleckensteinii* jungi cæpere. Respondet galea, repræsentans item virgineam iconem sed coronatam crinibus colligatis, amictu tesserariis symbolis distincto, & loco brachiorum additis cornibus hinc argenteo isthinc aureo. Alia linea apud Herzogium usa dicitur pulvinati cæruleo, extremis coccineis, imposito cornu venatorio aureo rubeis ligamentis. *Laciniæ* quæ dependent sunt cæuleæ & aureæ.

§. VIII. Titulus est: *Barones de Fleckenstein*, &c.

CAPUT XXIV.

Domus Francica, Rex & Principes Sanguinis Regii.

ARGUMENTUM.

1. Insignia veterum Francorum.
2. An olim usitati businas vel rana?
3. Unde erroris origo?
4. Leo, qui aquilam stringeret.

5. Tres corona.
6. Navis. Parisiensis urbis insignia.
7. Tres luna argentea.
8. Crux.
9. Nota personales.

10. Flan-

10. Alanda Gallorum veterum infigne.
 11. Scutum modernum liliatum. An sub prima & secunda Regum linea? Ioannis Ferrandi argumenta pro eius antiquitate. Scepra liliata.
 12. Origoliorum. An cœlius Clodoveo missa?
 13. An è Galli gallinacei cerebro? ex bufonum specie? ex convolutuli flore?
 14. An ex spiculis Francicarum hastarum?
 15. An spes symbolum?
 16. An ex paronomasia nominis Loisi? Louis.
 17. An ex paludibus Sicambrorum?
 18. An olim apes fuerint, ex quibus efflata lilia? An ex Flors cognomine flores?
 19. An pavillea vel viridis flores?
 20. An verum lilium?
 21. Numerus. Singula. Innumera. Terna. Ternarii mysteria.
 22. Liliorum hieroglyphica & mysteria.
 23. Carnleus scuti color.
 24. Corona clausa. Vnde?
 25. Galea. Lacina. Papii regium.
 26. Telamones angeli.
 27. Tesseramilitaris. Monjoye S. Denis.
 28. Symbola. Lilia non laborant neque vent.
 29. Discernicula principum sanguinis.
 30. Delfini scutum. Vnde Delfini nomen? Delfini Arvernia. Vnde Delfinatus ad regem?
 31. Ducis Aurelianensis discerniculum. Longavillei. Engolismensis.
 32. Ducis Andani. Andanorum veterum. Bisuricensis. Alesonisi.
 33. Linea Eburovicensis. Artesia.
 34. Borbonia. Candeii. Contii. Scoffonum. Montpenseriorum. Bellisocensium. Marcanorum. Vindocinorum. Carenciorum. Aubignorum. Dussatorum. Russilonensium.
 35. Burgundica linea, prioris, posterioris. Drocentis.
 36. Naturalium. Ducis Veromandui. Vernolus. Vindocinorum.
 37. Lilia in scuto Anglico. Communicata Archiepiscopo Rhemensis. Episcopi Lingonensis. Laudunensis. Novodonensis. Catalaunensis. Tornacensis.
 38. Virgini Aurelianensis. Fam. du Lys. d'Estain. Genian. Arcoliers. Budes. Hojsual. Faveroi. Bertrand. Portail. Stuart.
 39. Fam. Albretiana.
 40. Argenton. C. de Vexin. Bethune. Tournon. Montchal. Rivoires. Chalencou. Acigne. Beaumont. Antuchamp. Precontal. Chasseaubriend. S. Gilles. Aphon. Fay en Beauvoisis. S. Leger. Alleman. Candie.
 41. Communicata lilia exteris, ut Cœvis.
 42. Alus principibus.
 43. Amicitia causa sumta.
 44. Navarrenum scutum conglutinatum.
 45. Scutum ipsum. Figura an catenas referat?
 46. An carbunculum radiatum?
 47. An monogramma veterum regum?
 48. Antiqua Navarrenorum symbola.
 49. Regum successio. Scutum regum ex Foxii & Albreitani.
 50. Navarra à Ferdin. Catholico occupata.
 51. Fundamenta Hispanorum in regnum. 1. negatus transitus. Responso Gallorum. 2. Ioannes rex Schismaticus declarat. Responso. 3. Blanca Navarrena Henrico IV. Regi Castria nupta. Responso. 4. Germana Foxia uxer Ferdinandi. Responso. 5. Prascriptio. Responso. 6. Securitas Hispania. Responso. 7. Francisci I. promissum. Responso. 8. Aragonorum & Navarra idem olim regnum. Responso.
 52. Fundamenta pratensionis Gallica.
 53. Qua ex eo acta.
 54. Angelus cum Navarreno vexillo.
 55. Torques ordinum.
 56. Titulus. Tituli aliquorum veterum regum.
 57. Pratensio in Genam. Historia.
 58. Fundamenta Francica.
 59. Iura quibus libertatem tuerent Genuenses.
 60. Qua ex eo acta.

§. I.

Insignia
veterum
Francorum.

Christianissimi Francorum regis insignia, plurimum nobilium ingeniorum studio eo magis excolta, quia armorum scientiam non alii quam Franci majori industria tractarunt, lustraturi, antequam ad lilia moderna veniamus, operæ pretium ducimus, de illis symbolis quædam congregere, quæ vel veterum Francorum fuerit vel fuisse perhibentur.

An olim
ustrati bu-
fones vel
ranæ?

§. II. Communior diu sententia fuit Bufones vel ranas olim à Francis gestas esse. Ita Rob. Gaguin. in Clodov. Nullo certo autore, sed perseverante ad hanc meam atque famam accepti, fuisse Regibus Franciis bufones tres nobilitatis quidem insigni. Ita & Papir. Masfon. L. 3. annal. id ut incertum tradit. Assensum etiam præbet Lojsiau Mem. du pais de Beauv. apud Limn. Not. Fr. L. 1. c. 10. p. 259. conf. alios allegatos apud Heping. de jur. insign. c. 6. P. 3. cl. 1. §. 2. p. 285. Inde illud diciturum Flandrorum in Francos: Crapaux François. Ranas ex Hunibaldo vocat Bouches apud eund. Limn. l. c. p. 258. Et quidem alii tres aureos bufones ajunt inscriptis arca nigra, alii tres nigros vel virides aurea. Aliqui aream faciunt argenteam. Ita Balt. de Vias apud Limn. l. c. p. 260. Hieroglyphicæ hujus symboli rationes allegantur vel allegati possunt. 1. Bonitas soli (ita Chassan. apud Limn.) quia bufones solum pinguiissimum habitare solent. 2. juxta Gorop. Becan. quia Franci à tæxbove, cum bufones terrigenæ sunt. 3. Ut ita notaretur habitatio Francorum prima in locis palustribus. Ita Farin. Hist. Nav. dicit Francos egressos ex Westfalia paludibus,

dibus, quod raucam vocem habuerint, notante *Marcellino & Sidonio Apollinari*, ab exteris ex invidia bufones dictos esse. Vel & respici potuit provincia *Transjurana*, ipsa quoque paludibus vel lacubus abundans. vid. *Heping, l.c. p. 286.* 4. Refert *P. Greg. Tholof. pralud. Op. Icu L.L.c. II. n. 2. & Blas. Vignier in NN. ad Cas. Comm.* quod in capite Galli gallinacei cerebrum sine fractura exossatum exhibeat altera facie bufonem, altera liliu. 5. Alii credunt ita servatam memoriam apparitionis, quam fingunt factam *Meroveo* vel *Marcomiro*, imaginis tricripitis. vid. *Heping, l.c. p. 286.* Cæterum *Clodoveus* dicitur bufones primu in leonem, dein lilia commutasse.

§. III. Quamvis ergo per vulgata & à pluribus repetita illa traditio sit de Franco-
rum bufonibus vel ranis, nullo tamen idoneo antiquo autore probata in fabulis merito
connumeratur: ut ex errore nata est. Ita *Favin.* apud *Limn. l.c.* existimat sculptu-
rum imperitia, cum lilia rudius effingerent, bufones hos natos. Conf. *Chifflet. Anast. f.*
Child. Reg. c. 12. p. 178. & ibi *Fauchet.* Nec non *Ioann. Ferrand. Epinic. pro lil. p. 103.* Aliam
sententiam, unde error ille natus sit, legere licet apud *Steph. Forcatulum de Gall. imp.*
& *Philos. L. 6. p. 781.* & seq. Cæterum Galli bovem publico regni thycop præcæteris animalium
figuris assignarunt, quia præcæteris quoque nationibus, religionibus de diti fuere, ut *Casar*
asserit. Itaque bove faciebant, ut laurissima deorum placatione, & bellicosis viris maxi-
mè congruis, propter animalis ingenium dimicationem amplectens, sparsa in altum arena:
eque stimulo ardescens de imperio certat, cornibus in proximè tu manentibus, dum adver-
sarius accingitur duello. Proinde antiquissimum Gallorum insignæ habuit aram, cum duo-
bus tauris candidis sacrificio paratis, ac corundem rutilis auro cornibus, & querna fronde
ac vario flore revinctis, non sine convolvulo per ætatem liliis simili, ut rudimento quodam
naturæ liliu facere addiscentis, idque jam Gallorum decori præparantis. Non est omi-
tenda, inquit *Plinius*, Galliarum admiratio: nihil habent *Druides* magis quercu & visco sa-
cratiu. Roborur eligunt lucos, nullum sacrum sine ea fronde faciunt. Inde suam appel-
lationem * traxerunt. Visum arbori innatum è cælo missum putant, & magna religione
pectant sexta luna, qua principia mensium annorumque his facit, sacrificio pulvisque ritè sub
arbore paratis. Duos, inquit, admovent candidi coloris tauros, quorum cornu atunc pri-
mum vinciantur. Sacerdos candida veste cultus arborem scandit, falce aurea demittit:
sar dido id excipit sago. Tunc demum immolant victimas, precantes ut suu donum *Dius*
propter am faciat. Sterilitatem & venena arceri eor emedio arbitrantur. Sanè quia ejus-
modi sacrum Græca voce & vulgari vocarent *Buphonia*, à bobus mactatis, factum est, ut
postea inoleverit error existimantium insignia Gallica Bufones continuisse. *Aelianus* me-
morat *Ætlicis* in more fuisse, ut caso bove omnia reliqua à cade libera pronuntiarent, &
vultus velut cadis reum ac autorem condemnarent, & diem festum appellarent *duronia* &
Buphonia. Et *Pausanias*: In *Polcei*, inquit, *Jovis* ara hordeum tritico permistum apponunt. In *Atticis*,
Bos ad sacrum comparatus, dum ad aram accedit, eas fruges attingit ex sacerdotibus is,
quem *Buphonum*, id est, bovis percussorem nuncupant: securim jaculatus fugiens abit: que
rea in judicium peragitur, ac absolvitur annuo more, instituto cum *Erechibeus* *Athens*
regnaret. Illa nova sententia est de aram cum duobus tauris candidis sacrificio paratis.
Sed quis *Forcatulo* sine teste de præco illo deigmate credat?

§. IV. Inde bufones in leonem mutatos ajunt, quo visio *Meroveo* alludat (apud *He-*
ping. l. alleg.) Voluntque hoc factum cum reges Franciæ cum Romanis bellum gere-
rent, & quidem speciatim ab ipso *Chlodoveo*. Eadem vero pagina *Heping.* annum 22. 4.
notat: qui duobus teculis & amplius *Chlodovei* tempus anticipat. Describunt autem
leonem, quod fuerit aureus (al. *caruleus*) atque aquilam subjectam unguibus visus sit di-
scerpere. Vel quod in serpentem cauda deserit, qua aquile caput comprimeret & suffoca-
ret. Conf. autores apud *Limn.* & *Heping.* Sic & *Nodeberto* *Palatii* majori tribuit *M.*
Gilb. Varenn. R. d. arm. P. II. p. 276. in solo cæruleo leonem in draconis figuram desinen-
tem rubeum, cauda aquilam nigram constringentem. Sed nugas puto. Nisi *Favinus*
recte conjecit, quod hieroglyphicum particulare fuerit regis, victoriam à Romanis re-
portatam referens. *De vise, non pas armes.* Ajunt vero leonem cum serpentina cauda
demum *Francis* orientalibus relictu, quem rursus accedente Rom. Imperii dignita-
te cum aquila commutaverint. Tunc etiam à *Francis* propagatas gentes & familias
leones gestasse, ut *Belgæ* fecere. Conf. *lun.* & *Freher.* apud *Heping.*

§. V. Alia sententia, cujus autor *Paulus Aemilius* (in *Chlod.*) fuit, tria diademata Tres coro-
rubea arce argentea inscripta fuisse, quibus *Clodoveus* tria lilia substituerit: Verum qui
sine

Unde er-
roris ori-
go?

Lib. 6. de
bell. civili.

Lib. 16.

444

de que
enim quer-
cus est, Ali-
bi dicitur
est de Gal-
lis Græcè
loquutus,
lib. 1.

lib. varim
hib. c. 3.

live lib. 1.

Leo qui
aquilam
stringeret.

sine antiquiorum testimonio illud prodidit, ægre fidem inveniet: nisi *Atinuis* & *Pasquieri* conjectura valeat, existimantium hanc & alias forte figuras symbola particularia unius alteriusve regum hieroglyphicâ sententiâ expressisse.

Navis
Parisiensis
orbis in-
signia.

§. vi. *Navem* etiam à Francis usurpam, ex *Cl. Minor Theod. Heping. d. l. p. 288. 412.* allegat: additque rationem, quod Franci olim gens navali arte & practicâ exercitativissima fuerit, testibus *Sidonio Apollinari* & *Latino Paccato*. Unde forte originem traxerit *δᾶγμα* *Parisiensis* urbi à *Philippo II.* Rege datum, nimirum in *parma rubea nazis argentea cum capite scutario ceruleo litus aureis confiso*. vid. *Limn. Not. Franc. 6, 20, p. 602.*

Treslunæ
argenteæ

§. vii. *Alii tres monoides s. lunæ bicornis argenteas* figuras in *pelta rubea* Francis tribuunt. *Uti Steph. Pasquier*, qui ramem eò inclinât, fuisse symbolum particulare. Sic & *Favinus* illas tribuit *Pharamundo* & successoribus, dicitque pro emblemate postea retentam esse figuram etiam à *Chlodoveo*. conf. *Limn. jur. publ. 6, 6, 32.* Sed de his etiam cum antiquitas taceat, ægre fidem recentioribus adhibuerimus, Refutat commentum *Steph. Forcatul. de Imp. & Philos. Gall. L. 6. Princip.*

Crux.

§. viii. Adipote est etiam *Ioh. Jac. Chiffetii* sententia, qui *Anast. R. Childer. c. 12. p. 177.* *Chlodoveum* regem post baptismum non usum alio symbolo prodit quam *crucis*, quo Christiani reges à gentilibus distingui amaverint. Quod etiam *Chlororum* fecisse ex annulo constat: idem etiam factitasse reges secundæ stirpis in monumentis & sigillis perhibet.

Notæ per-
sonales.

§. ix. Vidimus de plerisque vel certi nihil proditum, vel alius usus fuisse, quam qui nunc est insignium gentilium: unde huc spectaverint verba eruditissimi *Henr. Spelmani* *aspilog. p. 39.* *Quæ singula singulorum principum gestamina fuisse videntur, dum insignium habitus personalis adhuc esset, non gentilis, non perpetuus. Forte eodem modo quo hodie solent emblemata.*

Alauda
Gallorum
veterum
insigne.

§. x. Antequam illa finiam, quæ de veteribus *δᾶγμασι* observanda dixi, illud etiam ex *Thuanò* observare convenit, quod priscorum Gallorum insigne fuerit *alauda*. Ita enim ille autor *L. 56. pag. 1240.* *A curiosis observatum, dum verba faceres Monlucius, toto eo tempore, alaudam, veterum Gallorum insigne, in summo malo, cui tentorium innitebatur, immotam constituisse, & modulato cantu Monlucii orationem velutiprosecutam fuisse, tum eo perorante evolasse.*

Scutum
modernum
lilium.

An subpri-
mæ & se-
cunda Re-
gum linea?

§. xi. Quod ergo modernum, quo rex utitur, scutum atinet, *ceruleum* illud *aureos tres liliorum flores* exhibet. De hoc symbolo in genere disputatur, prima & secunda familia ea agnovit, nec ne? vid. *Theod. Heping. de jur. insign. cap. 6. p. 3. cl. 1. §. 3. pag. 290.* Doctiores aliqui è recentioribus non in usu lilia tuisse ante *Philippum Augustinum* credunt, quod *Andr. du Chesne in lit. ad Chifflet.* prodidit & *P. Gassendus in vita Peireskii* inde falli convicit *Chlodoveo* & *Chilperico* exstructa monumenta. Ante *Ludovicum III.* non fuisse, *Duv. Blondelli* est sententia. Paulo altius ascendit *Fauchetus*, sed ante *Pipinum* ea itidem non agnoscit. Recentius vero lilia satis prolixè *Merovingiis* & *Carolorum* vindicare annexus est *Ioh. Ferrand. Episc. pro lil. 1. p. 5.* credique *Merovingiis* jam usurpata. De *Chilperico* allegat autoritatem *Joannis Cousin hist. Tornac. cap. 66. pag. 324.* quod ille dicatur, vel credatur dedisse *Tornacensi* Episcopatu liliatum scutum. Quod & prodicit *Guilb. Gazetus Hist. Eccles. Belg. tr. de Episc. Tornac.* Apud *Typotum* est numisma ex *Off. Strade* museo, ubi manus duæ nimum aureum bifariam partiuntur, cui tria lilia incisa, cum inscriptione: *Chilpericus Francorum Rex*. Allegat etiam *Childebertum*, à quo *Cabillonensis* Ecclesia accepit scutum *ceruleum* liliis sparsum, scepro adjecto *sis*. Præterea provocat ad statuum *Chlodovei* super ejus *Mausoleo*, quæ *Lutetia* sceptrum liliatum præterat, ad *Clotharii* liliis sparsos calceos *Svevione*, in *limbo S. Germani Chilperici* coronam & sceptrum liliis impressum, alia sigilla *Dagoberti*, *Caroli Simplicis* & aliorum apud *P. Miraumont. de la Chancellerie de France*, qui ipse viderit *Dagoberti*, *Sigisberti*, *Mariz Francicæ*, *Caroli Simplicis* apud *Rosierum*, *Chilperici III.* numisma, ubi gladius cum duobus liliis, *Carolomanni* & *Pipini* sepulchra *Fulda* apud

Joannis
Ferrandi
argumen-
ta pro ejus
antiquita-
te.

Fuldæ apud *Bronv. l. 2. de antiq. Fuld. c. 15.* Ulterius idem n. 2. probat usum liliorum apud *Carolos*, illis testibus & indicibus. *Rosierum* exhibere diploma Pipini, cujus sigillum scuto aureo liliis confito impressum sit: nec non *Caroli M.* qui aquilam adjecerit, *Ludovici pii*, *Lotharii*, *Arnolfi*, *Luentebaldi* (an *Sventebaldi*) hujus filii. Sic & *scaptrum Caroli M.* quod in *fano Dionysi* servatur, conspici liliatum, ut & coronam. Addit effigiem *Caroli M.* inter cimelia *Petavii*; item allegat occasionem insignium *Scoticorum*, *Florentinorum*: nec non *Aribertum Nemausensem*, qui sub *Ludovico pio* scripserit *historiam Occitaniae*, & in insignibus *Caroli Martelli* meminerit liliorum. Apud *Tiraut* extat diploma *Caroli M.* cum liliis in sigillo: Nec non *Ludovici pii* imaginem apud *Gerlandum* pingi. *Caroli Calvi* statuam liliis ornatam in *fano Dionysii*. Ita & in *Mausoleis Caroli Simplicis*, *Ludovici IV.* & *Lotharii* eundem florem conspici. Sic *P. de Miraumont* provocare ad diplomata, quæ viderit liliis obsignata, contra *Fauchetum*. *Jacobum Meyerum Odoni R. Franciæ* dare lilia innumera. Impressione tertia descendit ad anteriores *Capetinos*, & his etiam liliorum usum asserit. *Capeto* ipsi tribuentem citat *Flavianum* historicum *Florentinum* & majoribus ejus *Favianum*. Provocat porro ad *Roberti* liliatam coronam in sigillo, ut & aliud sigillum liliatum, *Henrici* sigillum liliatam coronam & flores referens: nec non *Philippi* & *Ludovici Crassi* diplomata in cœnobio *Martiniano*: ut & *Miraumontium*, qui viderit lilia in sigillo *Ludovici junioris*, tum numeros apud *Trifanum de S. Amari*, & *Chlamydem* regiam in inauguratione liliis aspersam in *Ceremoniali Franciæ*. Demum è *Galha* & exteris sententiæ suæ plures suffragatores adducit. Nostrum non est illam ditimere licem, licet nec tam antiquam originem hujus symboli profiteri aulam, nec *Ferrandi* argumenta vacet examinate. Argumentum autem a *scaptris liliatis* satis quod retellit *Henr. Spelman. aspilog. p. 37.* quod ille quasi natus sit cultus & ipsis *Assyriis* apud *Hierodotum*, atque *Romanis* (nummorum testimonio) familiaris. Cætera quoque documenta, paludamentum liliatum *Caroli M.* & quas *Tilius* icones regum *Francicorum* liliis spactas exhibeat, convincit figmenti aut recentioris artis. Inprimis quia legatur *Divus Ludovicus* majorum suorum tumulos instaurasse & ornasse, quod & alios aliàs fecisse, existimare liceat.

§. XII. De origine floris etiam acris est disceptatio. Communiortraditio habet, *Chlodoveo* (unde cum *Nic. Fytonus de milit. offic. p. 109.* *Carolum M.* dicat, vel *σφαυα* vel: errorem mnemonicum esse oportet,) baptizato *allatum operâ angeli scutum caruleum liliis aureis sparsum*. In ipsis autem fabellæ circumstantiis non concordant. Alii enim ipsi *Chlodoveo* ab angelo exhibitum, alii *allatum eremita*, qui *Clotildi* *Chlodoveo* uxori apportaverit, traditum referunt. Vid. apud *Limn. l. c. p. 262.* *Abblanditus* fabulæ *Steph. Forcatulus*, non sine nominis labe. Recentius fabulam tuendam suscepit memoratus *Ferrandus Episcopus pro liliis pag. 11.* cum fabulatur, donum esse *Chlodoveo* cœlitus missum à *Beata Virgine*, quæ inprimis delectata sit lilio, non solum ob floris pulchritudinem, sed ob sponsum, quem novit pascere inter lilia, hinc eam cum pingere lilia solitam, quo ornamento adhuc *Olyssipone* in Collegio *Jesuitarum* servetur mappa, in qua primum *Christus* consecerit, elaboratam *Mariæ* manu & acu pictam liliis interris. Hoc autem suscipit peculiari opere exsequi, cui titulus *Regnum Galliæ regnum Mariæ*. Verum refutarunt commenta *Clarissimi Viri Joannes Tilius* ejusque frater *Episcopus Meldensis*, *Bern. Girardus Huillanus*, *Cl. Fauchetus*, *Scipio du Pleix*, *Guilh. Marlotius* & nuper *Dav. Blondell. Geneal. Franc. Tom. 1. LXVI. * 1. b.* & antea *ALP. * 1. b.* ubi dicit: *Quis viros gravitatem professos ad fabulas, quarum vel ipsam plebis fecem pudeat, velut ad sacram anchoram confugere, &c.* Ostendit etiam cœnobium *Loysvalli* s. *Vallem gaudi* prope *Poissy*, quod pure in memoriam miraculi fundatum, conditum demum à *Barthol. de Roya 1120.* & ita 609. annis post *Chlodovei* mortem, neque ita dictum ob cœlitus demissum scutum aliquod, sed ob felicem in media lacrymarum valle spiritali gaudio persuforum fratrum statum. *Pasquier Recherch. de Fr. l. 2. c. 15.* non abnuit de eremita, sed substitutum ad hoc à *Clodoveo*, ut miraculo insignibus conciliaret auctoritatem. Alia explicatio *Gorop. Becani* apud *Hering. de Jur. insign. c. 6. P. 3. cl. 1. §. 3. p. 290.* cœlitus advenisse *Gallis* insignia inde, quia *Iapetus* varicino cœlesti de posteritatis nobilitate edoctus, nomen *Franci* sibi sumserit, ac spes symbolum, lilio constans triplici, ut notaretur spes omnibus numeris absoluta. *Limn. Jur. publ. 6, 6, 33.* Sed peneludere virum dicas.

Scaptra liliata.

Origo florum. An cœlitus Chlodoveo missa?

An è Galli gallinacei cerebri? §. xiiii. Possent aliqui ad galli gallinacei provocare *cerebrum*, quod, ut supra ex bufo- §. 2. ex *Tholosano* vidimus, cum specie bufonis liliū exhibeat: qui *bufones* descen- detent, ex illis minus affabre sculptis lilia orta crederent, uti ex liliis alii supra bu- fones allegarunt. §. 3. Forcatulum audivimus, dicentem tauris ad sacrificium para- tis (quos cum ara vult fuisse in insignibus antiquorum Gallorum) adjectum *convolutum*, qui per ætatem liliis similis sit, ut rudimento quodam naturæ liliū facere addi- scentis, idque jam Gallorum deconi præparantis.

An ex spi- culis Fran- cicarum hastarum. §. xiv. *Renat. Ceriferius præfat. ad Tac. Franc.* apud *Ioh. Iac. Chifflet. Anast. Child. cap. 12. pag. 171.* arbitratur, *spicula Francicarum hastarum* (quas *Angones* vocitatas ita describit *Agathias*, quod ad extremitatem spiculi quidam adunci mucrones utrin- que prominent, ex ipso spiculo instar hamulorum reflexi & deorsum vergen- tes.) scuto militari impressa, quod *δῆγμα* postea propter similitudinem pro flo- re liliū acceptum. Dicitur etiam illæ hastæ *Francisæ* (*Fransisen*) apud *Gregorium Turon.* Sed hæc etiam sententia ægrè fidem inveniet, antiquioribus testibus de- situta.

An speci- symbolum? §. xv. Alii *speci* symbola putant herbam tribus foliis constantem, cum qua *speci* numen exprimi soleat. vid. *Chifflet. Anast. Child. cap. 12. pag. 168. sequentib.* Hoc titulo allegatur scripsisse *Tristanus de Sancto Amand* de lilio divino *speci* symbolo.

An ex pa- sionibus? §. xvi. Ab istis omnibus secedit *David Blondell.* qui credit (*Geneal. Franc. T. I. LXVI. * 2. & Tom. 2. pag. 163, 164.*) *Ludovicum VII.* allusione ad nomen *Lois* vel *Louis* facta florem hunc sibi sumitisse, cum & alii reges & principes talia æquivoca ex nomi- nis derivatione etronæ adificere non verecundati sint.

An ex pa- ludibus Si- cambro- rum? §. xvii. *Fauchetus* eo respici arbitratu est: quod delincentes primi indica- rint originem Francorum à Sicambriis, qui Frisicæ paludes incolebant; unde dederint regibus *parvella* florem, (parvum liliū flavo coloris, quod nascitur in paludosis locis, floretque Mayo mense & Junio,) in campo caruleo imitante aquam, quæ ubi quiescit cæli acquirit colorem.

An olim spes fue- rint, ex quibus ef- fecta lilia? §. xviii. Hanc *Faucheti* sententiam prius etiam *Ioannes Iacobus Chiffletius* se- cutus erat: Verum deinceps in *Anast. Reg. Child. cap. 12.* novellam protulit con- jecturam, quæ lilia nunc sint, fuisse *apes aureas* scuto Francico impressas, unde levi mutatione lilia efficta sint, cum corpus & alæ apiculæ tria superna folia, caput cum pedibus utrinque inferiora foliola subministrare potuerint: Conjecturæ occa- sio quod in Childerici regis Tornaci effosso sepulchro præter caput bubali aureum, quod idolum fuerit regis, inventas ait ultra trecentas apes aureas gemmatas, qui- bus equi instructus ornatus erat: hieroglyphico ad *Apim* Deum fati commodè re- ferendo, præsertim quod etiam ex cadavere bovino generentur apes. Memorat etiam à *Ludovico XII.* & *Henrico IV.* nonnunquam usurpatas apes, veluti tessellæ ve- teri revocandæ. Confirmandæ sententiæ ostendere laborat, pulchrè in apes conveni- re quicquid Galli suis tribuant liliis. 1. Inventas has apes in Childericiano monumen- to *innumeras*, ita etiam scutum liliarum ferri, floribus fuisse temere spatsum. 2. *Apes aureas* Childericianas, prout etiam à *Virgil* 4. *Georg.* dicantur: ita & lilia. 3. Lilia vulgo à Francis perhiberi *cælestia*: apes etiam à præscis habitas cælestis & divinæ originis. 4. In *area carulea* pingi lilia, ita apum campum apud veteres æthe- ra ipsum. 5. Mel opificium apum cæleste appellari atque aureum. 6. Liliū *regium* florem dici recentioribus, apes præscis creditas regias & regum nutritias. Arbitratu autem tempore *Ludovici Crassi*, cum consuetudo inciperet, hereditaria insignia effingendi, indoctos feciales apes rudi manu & forsan ex aliquo exeso la- pide desumptas regibus obtulisse bufonum imagine. Demum *Philippum Augustum* primum usurpasse lilia. Hanc conjecturam *Chiffletii* latè refellit *1663. Ioan. Ferran- dus Epinic. pro lit. 6. pag. 84. seq.* & quem citat *Tristanus de S. Amand.* Postea idem *Chifflet. in lit. Franc. all. c. 9. pag. 66.* certum esse putavit, *Ludovicum VII.* primum fuisse, qui florem liliū gessit, quod cognomento ipse *Florus* appellaretur: quæ no- va floris esset ratio.

An pavil- lez vel iri- dis flores? §. xix. Nec de ratione solum disputatur, verum de ipsa quoque floris specie. De

De Cl. Faucheto §. 18. vidimus, quod credat esse *pavilleas* (la fleur de pavillee, gelbe Wasser-Ärtlein) quam plantam alias etiam *acorum falsum* & *pseudoacorum* nominant. Cum his convenire reor, qui *iridem* putant, ut *Gorop. Becan. de reb. Franc.* (quem apud *Ferrand. 2. pag. 24. Rousseletus* refutasse dicitur,) nam illa pavillea *iridis* species. Unde Faucheti & Goropii sententiam *Ferrandus* conjungit. Ita *Yponon* semper vocat *gladioli flores*, quod *iridis* etiam nomen: & inde L. 4. pag. 210. tradit: Datum esse in *signum perpetue vindicte, & quod ipse & sui successores semper armis & gladiis punirentur*. Pro hoc pavilleæ vel *iridis* flore allegari potest color naturalis auro vicinior, cum lilia candida sint: tum floris figura, quæ à lilio naturali plurimum distet.

§. xx. Alii in *lilio* acquiescere malunt, seu alia sint seu quæ vulgo *convallium* appellantur. Hi rationes oppositas diluunt: nihil esse insolitum, rem in scuto aliter exhiberi, quam natura eam tinxerit: unde enim alias nobis leones cærulei, argentei? Tum figuram quoque in insignibus non semper eam servari, quæ naturalis est. Observat etiam *Ferrand. d. l. 2. pag. 24.* in Caroli M. sceptro impositum *lilium aureum* albo encaustum, unde probetur, non esse *iridem*. Quod vero figuram *lilii* atinet, vix risum cohibeat, qui à *Favino* proditum legat apud *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 261. Lilium Francicum pingi non posse, nisi à pictore excellenti, & natione ac animo Franco, reliquas nationes omnes in pingendo aberrare.*

§. xxxi. Quod numerum atinet: à *Ludovico VII. Philippo II. & Ludovico IX. unum* *lilium* gestatum existimat *Tilius* & deinceps *Blondell. general. Franc. Singula. Tom. I. LXVI. * 2.* Inde innumera lilia sumta (non olim ab *Ottone Andino*, ut *Tilius Episc. Meldensis*, sed) à *Ludovico IX.* putat *Blondell. l. allegat. sed Chifflet. anast. R. Child. cap. 12. pag. 171.* patri ejus *Philippo Augusto* illud tribuit. Ex *Ariberto Nigemaufensi*, qui sub *Ludovico* pio vixerit, refert sæpe allegatum *Ferrandus Epin. pro lit. pag. 28.* tot victorias reportasse reges, quot in insignibus floruerint lilia. De eo dubium non est, aliquot sæculis scutum non certo *liliorum* numero sparsum in usu fuisse. Denam *Carolus VI.* qui 1422. mortuus, ad ternarium numerum reduxit. Aliqui exprimunt annum, quo id factum sit, 1412. vel 1414. sed citra certitudinem. Rationem aliquam exprimit *Sylv. Petrasanta. Tesser. gentil. cap. 60. pag. 475. Lilia fata eo numero, quo nimirum Deus ut dixi & præterea proximi Deo reges prope modum ex aquo gaudent, aurata quidem in parmula gemmata sapphirino splendore, sunt stemma regum Gallie: postquam Carolus VI. basilicos hosce flores numero tres ad amavit potius quam confitos, uti antea fuerant, manu liberaliore. Hæc enim copia picti, erant tessera communis aliorum consanguineorum principum ac regum etiam externorum: debueruntque ideo sacro istiusmodi numero arctari ad solam regum Gallie supremam Majestatem eique singulariter dedicari. Hæc ratio quadret, necne, aliis discutiendum relinquo. Hieroglyphicum nonnulli hunc numerum putant, ut notentur tria *caelestia Francorum dona*, quæ sint scutum *lilium*, *auriflamma* & *ampulla Rhemensis*. Sed cui hoc persvaserint? Sunt qui hanc mutationem non laudant, & augustiorem speciem fuisse plurium florum existimant. Qui vero primæ regum familiæ etiam lilia adscribunt, volunt ternario definitum numerum, & *Pipinum* primum clypeum liliis sevisse. vide *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 264.* Eodem ternario numero *Ferrand. pag. 78. 95.* putat *Chlodovei* lilia fuisse definita, postea autem varium regum circa numerum fuisse morem, usque ad *Carolus Sextum*. In ternario autem autor idem mysterium *Trinitatis* quaerit. Ex illa mutatione indefinitorum florum in tres, ortum est, quod lineæ ex regia domo ante *Carolus VI.* egressæ numerum incertum servarunt: uti infra videbimus.*

§. xxxii. Significationem horum florum & *mysteria* varia comminiscuntur otiosi homines, ratione coloris, foliorum, &c. vid. *Limn. Jur. publ. 6, 6, 34. & in addit. Tom. IV. pag. 98.* ubi comparatio cum *CHRISTO*, qui Rex regum pro scuto cælum sidereum habeat, miro astrotum fulgore decoratum. idem *Limn. Not. Franc. R. 1, 10. pag. 266. seq.* Apud *Haping. de jur. insign. d. l. §. 5. pag. 292.* Hieroglyphica illa *liliorum* recensentur: ut notentur 1. *Spes.* 2. *Fides, sapientia & militia.*

(ita Guill. de Nangisco in S. R. Ludovico.) 3. Pulchritudo. 4. Concordia. 5. Virginitas & pudicitia. 6. Felicitas. Ex Franc. de Fovers Ioannes de Bado aureo. pag. 35. illa notat: *Cum Deus ipsa arma misit per angelum deferrens, per ea inconstantiam & instabilitatem in Francia illis temporibus esse monstravit. Quod spei symbolum attinet, imprimis multi illud urgent. Sed Chifflet. in Anast. Child. c. 12. p. 170. arbitratur perpetam typtom spei ad lilia transferri, quæ vnta brevis totusque parumper Floret honos (Valer. Flacc.) nec ab illis spes ulla, ullus expectatur fructus, sed fluxa pulchritudo duntaxat placet. Potius pag. 179. mortalitatis symbolon haberi vult flores. Ferrand. Episc. pro lit. pral. p. 3. vult videri potius Christi & Mariæ causam quam Galliæ agere in argumento de liliis: Cum Christus ejusque parens Augustissima Maria ex omnibus floribus lilium unum in pulcherrimum & nimum quantum suis Natique symbolum atque in scutarium (ut ita dicam) insigne abs se jam pridem electum Gallia nestræ, imo verius tot nominibus suæ, in gentilitiam tesseram desuper dederunt.*

Caruleus
scuti color

§. xxiii. Quod caruleum colorem scuti attinet, de hoc quoque philosophantur: Ita Siculus fecialis le blas. de coul. Tr. i. f. 10. *Le tres chrestien Roy de France est entre moy en paranymphe de l'eglise epouse de Jesus Christ, du quel l'office est amplifier l'honneur divin à la gloire de la religion Chrestienne, extoller & magnifier, il a esté decet & convenable, que les enseignes de sa Majesté fussent à la similitude du ciel clair & serain.* Hoc est, Rex Franciæ Christianissimus est medius paranympus Ecclesiæ, sponsus Jesu Christi, cujus officium est amplificare honorem divinum in gloriam religionis Christianæ, extollere & magnificare, inde decebat & conveniens erat, ut insignia Majestatis ejus referrent imaginem cæli clari & sereni.

Corona
elau's.
Unde?

§. xxiv. Huic clypeo liliato imponitur *corona clausa*. Olim quidem Franciæ æque ac alii reges *apertis* ut sunt coronis. Primus qui clausit memoratur *Carolus IX.* forte ideo, quia *Imperator Orientis* creatus fuerat. Inde *Ludovicus XII.* & *Franciscus I.* (sed hic quoque à Leone X. vel Clemente VII. *Orientis Imperator* proclamatus,) aliquando eadem figura delectati sunt, nec vero semper. Unde primus ordinarie videtur illo coronæ genere usus *Henricus II.* in moneta communi. Forte quia à Germanis *Protektor Imperii* creatus. Confer *Mensér. verit. art du blas. c. 13. p. 153.* Jus vero Franciæ circa gestationem coronæ hujus generis tuetur *Blondell. geneal. Franc.* Constat autem coronæ floribus liliatis octo, quos quatuor semicirculi impositi jungunt, & superius florem lili sustinent. Differt earegia corona à corona Delsini, quam duo tantum semicirculi connectunt. Vetustiorum usum coronæ clausæ *Dagoberto* ita adscribit *Iac. Masenius NN. & add. ad Christoph. Brovver. annal. Trevir. p. 613.* illis verbis: *Observandum vero hoc loco est, quod etiam hos annos diplomatum à Monarchia principio ductendo esse arguit.* Dagobertum inter reges Francorum reperit primū, qui post usitatum priscis regibus diademata, hoc est, vinculum gemmis margaritisque distinctum, coronam decussatam supra verticem circulo assurgentem, & parvo orbe in apice clausam, velut Monarchiæ regimini insigne sumserit. Talis enim in sigilli regii effigie, ut supra liquet, diversis certaque notæ diplomatis expressus est. Quod posterioribus regni annis factum apparet, cum in aureis priscorum numis, Valelio teste, spectetur simplici linea margaritarum per frontem coronæ capitis redimitus; unde & tali illum spectie principio libri proponere malui, ne cum Imperatorum postea usurpatis coronis illius ætatis mores confunderem. Priscos quidem Imperatores, vel laureo redimitos scro, vel duplici triplicique margaritarum circulo caput unctos, vel corona etiam dentata (quali & Dagobertum & alios Franciæ reges Metzerey in sua profert historia, & Romanis Antonius in numis vultur,) accinctos spectamus, sed nunc illa quæ Caroli M. est corona, hæc tenus Romanis Imperatoribus in publicæ coronatione usurpata, lamellis aureis, pretiosissimis gemmis varie distinctæ, angulari rectaque figura assurgit, cruce ex semicirculo superne emittente. Ab hac tamen forma diversam, propiusque ad illam Dagoberti regis accedentem, quæ circulis supra caput coeuntibus, & orbe cruce signato clauditur, extræ coronationis solemnitate usurpant.

Galea.

Lacinia.
Papilio
regiæ.

§. xxv. Aliquando *galea* imponi solet, sed rarius, cum corona, regium axiomâ, magis sit in usu. Si vero imponatur, *auratam* & *directam* atque *sine clathris apertam* esse necesse est. *Laciniæ* inde dependentes scuti colores imitantur *caruleæ, auro reflexæ*. Omnia hæc tegit *papilio regiæ* (*parillon royal*) caruleus liliis scuti pictus, & pontici maris

rici muris pellibus factus, imposita fastigio corona liliata, & vexillo iudem liliato ex hasta dependente. Hæc vero recentioris sunt inventionis.

§. xxvi. *Telamones* quod attinet, Franciæ reges ei usui adhibent *duos angelos*, tu- Telamones angeli
nicis fecialium cum typo scutario indutos, vexilla quoque armis Francicis ornata te-
nentes. Hoc innuendo patrocinio angelico factum conjicit *D. Blondell. geneal. Franc. aff. T. 1. p. LXVI. * 2.* quem vide. Quod aliqui *armatos* repræsentent, conf. *Menestr. ab- breg. method. p. 111.* Alias tamen variatum. *Carolus VI.* ab cervum in Silvanectensi agro captum, qui torquem collo insertum gestabat cum lemmate: *Cæsar hoc mihi donavit, duos cervos alatos* in symboli gratiam aliquando usurpavit, quod filius est imitatus: *Ludovicus XII.* eadem causa *hystrice* usus, *Franciscus I. Salamandris.* Cæterum hos ange-
los suos nonnullis familiis reges in testimonium gratiæ concessere, ut *Montmorenciæ, Barrensi,* &c. Cum non alii liceat illos assumere sine regis permisso.

§. xxvii. *Tessera militaris* s. *clamor bellicus* Franciæ regum est *Montjoye* s. *Mon joye* Tessera militaris. Monjoye s. Denis.
s. Denis. Hujus originem *du Chesne Antiq. de vill. de Fr. pag. 202.* refert ad regem *Chlo- doveum*, qui prælio ad Tolbiacum in gravi discrimine vitæ invocaverit *S. Dionysium*, dicens: *S. Denis mon love* seu *mont-joye*, tanquam *Jovem* suum, si attenderit, aliquando fore: unde cum victoriam reportasset, illum summiile patronum, & ex eo hanc tesse-
ram frequentem fuisse in regum ore: conditam etiam in monte turrim *Mont-joye*. In quod allegat *Rud. de Presles. conf. Limn. Not. Franc. 1. 13. pag. 293.* in primis *Monet de l'orig. des armoir. p. 29. 30. 68.*

§. xxviii. *Symbola* quod concernit (*devises*) varia ea variorum tegum fuisse em- Symbola.
blematis suis repræsentata. Forte universalis symboli loco haberi posset, quod *scuto* Francico fuis frequenter adijcere solent: *Lilia non laborant neque vident.* Quo ad Lilia non laborant neque vident.
legem Salicam alludunt, ex quo illius dicti, (*Matth. 6. 28.*) cum id Episcopus *Bello- vacensis* ad populum habita concione cõ detorlisset, non parvum fuisset momentum, ut *Philippus Valesius* Edoardo Anglo in petitione regni esset superior.

§. xxix. Regis hoc scutum & ornamenta fuisse. Eadem vero in parma cærulea Discerni- cula pri-ncipum sa-anguis.
tria (velolim sine numero) lilia aurea gestant, quotquot ex regio sanguine otti sunt principes: indicio communis sanguinis. Quod vero familiis omnibus in regno illo familiare est, cum certis discerniculis, quæ jam enumerare operæ est pretium.

§. xxx. Regis primogenitus & regni heres *Delfinus* appellari solet. Hujus qua- Delfini scutum.
dripertitum est scutum, 1. & 4. aurea lilia regia. 2. & 3. aurea *Delfinum* carulcum rubecis au-
ribus referente. *Corona* incumbit scuto liliata, duobus semicirculis clausa, & duplicem Unde Del- fini nomen?
liliæ florem sustinente. Hoc *Delfinatus* insigne est. Cæterum ante comitibus *Albonen- sibus* s. *Viennensibus* *Delfinorum* cognomen natum sit, inter autores non plane conven-
nit. Quod enim *Scipio de Pleixi* apud *Limn. 2. 21. p. 909. Guidonem II. C. Galistanum* s. *de Givaudam* assumisse loceri Comitis *Albonensis*, qui à majoribus *Delfinis* cogno-
minatus sit, cognomen & hereditatem crevisse dicit, fallitur. Continua enim succes-
sionis serie à primo *Guidone* s. *Wigone C. Albonensi* & *Gratianopolitano* circa 940. octo
ordine *Guidones* descenderunt, è quibus ultimus aut penultimus cognomen illud pri-
mus usurpavit. (Conf. *Sam. Guichenon, Christ. Justell. Andream du Chesne.*) Equè tal-
sum, quod *Arvernium* *Delfinatum* *Arverniam* habuerint ex familia *Albonensi*. Sed ob
filiam *Guidonis Delfini Viennensis* à *Roberto IV. Com. Arvernia* ductam, aliqua in *Delfi-*
natu *Arvernis* bona obtigisse oportet: unde *Delfinus* *Roberti* nepos *Delfino* *Vienn-*
ensi 1225. *Voreppe* & *Veracei* in *Delfinatu* vendidit. Cæterum prætatis *Delfinus* (hoc
ei ex baptismo nomen) *Roberti* nepos, cum *Arverniæ* amisisset comitatum, utpote
quem patri ejus *Guilelmo V.* istius patris *Guilelmi VI.* eriperat, pro apennagio ali-
quam *Arverniæ* partem tantum accepit, quæ dicta *Delfinatus* *Arverniæ* s. terra *Delfini*
Unde & posteri nomen retinere, ita ut filia cognomentum *Delfinæ* adijcerent, &
filii præter titulum *C. Clarmontis* identidem se *Delfinos* *Arverniæ* dicerent. Heredita-
te postea titulum *Delfinorum* *Arverniæ* in familiam *Borboniam* delapsus, ex qua cum
Virgo Aurelianensis hodie gestat. (conf. *Justell. Hist. geneal. Dom. Arver. 1. 4.*) Sed
Delfinatum quod concernit, cui *Delfini* nomen è 1072. xlv. ante *Arverniam*, qua ratione Unde Del- finatus ad regem?
is ad regem Franciæ devenerit; sciendum, primi *Guidonis* posteritate masculina fi-
nita, conjugio *Beatricis* & *Hugonis III. Ducis Burgundiæ* transiisse successionem in do-
mum *Burgundicam*: ex hac nuptiis *Annæ Delfinæ* & *Humberti Turri* transiit in fami-
liam *Turriam* (*la Tour du Pin.*) licet *Robertus I. Dux Burgundiæ* controversiam
moveret,

moveret, contra quem pro feminarum successione pronunciavit Philippus IV. 12 85, Nepos Annæ fuit *Humbertus*, à quo Rex Franciæ principatum ea conditione obtinuit, ut primogenitus filius, coronæ dein successor, *Delfini* nomen gestaret. (De diversis sententiis circa titulum translationis confer *Limn.* 1. 4. p. 101. & 2. 21. p. 901.) Primus autem *Delfini* nomen in regia familia gessit *Carolus V. Rex*, tum *Normanniæ Dux*. Errat vero *Vinc. Lupanus* apud *Limn.* 2. 21. p. 910. omnem regis successorem proximum, etiamsi non sit filius, *Delfinatum* dicendam: sed nec ipse *Limneus* ex vero allerit, primogenito mortuo secundo genito titulum non dari. Cum contrarium evidenter pateat exemplis. Nam *Caroli VI.* quinq; ex ordine filii *Delfini* fuere, omnes maturius extincti, usque ad ultimum *Carolus VII.* Sic & *Joachimo* primogenito *Ludovici XI.* mortuo *Carolus IX.* secundogenitus titulum gessit, qui dein ipse etiam duos ordine *Delfinos* habuit, ut & successor *Ludovicus XII.* sed omnes fato præmature raptos. Quæ videri possunt in *Sammarth. Hist. geneal. Dom. Franc.* Sic & *Henricus II.* majori fratre *Francisco* mortuo *Delfini* nomen gessit. *Thuan.* 1. 1. p. 44. 2. p. 123. *Delfinatus* autem an mox à nativitate ejus sit, an expectanda peculiaris regis traditio, differunt sententiæ apud *Limn.* p. 911. Porro 1391. *Ludovicus Picardicus* regi *Carolo VI.* Comitatus *Valentini* & *Diensem* tradidit, qui inde *Delfinatus* annexi.

Ducis Aurelianensis discreticulum. Longavillei.

§. xxxi. Regum fratres frequenter *Aurelianenses* Duces salutati sunt, ab Aureliano, quæ olim regni unius metropolis inde *Ducatus* titulus inditus, quo nunc etiã cluit. Dux vero Aurelianus tribus liliis imponit *fasciolam trifidam argenteam*. Ex Aurelianensi ramo seculo decimo quarto prodiit familia *Ducum Longavilleorum*: quæ Aurelianensi scuto addit *bacillum argenteum inter lilia*: Hunc, cum notando vitio natalum ex sinistro latere in dextrum inclinaretur, ex dextra in lævam convertere *Carolus VII.* permisit *Joanni Com. Danensi*, cujus virtute coronam fere servasse videbatur. In eadem Aurelianensi domo subdistinctio fuit *Ducis Engolismensis*, qui trifidæ fascioliæ tres lunulas rubreas inscribat: quas *Favinus* ex fabuloso veterum Gallorum tybologo, de quo §. 7. deducit. Quod vero *D. Engolismensem* concernit, ex naturalibus ortum, imprimèbatur scuto scipionem aureum sed situ lævo.

Engolismensis.

Ducis Andini. Andinorum veterum.

§. xxxii. *Andinus Dux* qui vocitatur, regio scuto circumdat limbum rubeum. (quod & *Valesiorum* ac *Blesensium* fuerat.) Priori autem *Andinæ* lineæ erat, pro seculorum illorum modo, scutum liliis consutum, addita *lambella s. fasciola 3. aut 5. segmentorum*: quod *δῆγμα* nunc etiam *Neapolitanum* notat regnum ab Andinis regibus. *Andinæ* distinctioni subdistinctio nem addebant *Carolus Dux Calabria limbum argenteum*, *Philippus Princ. Tarentinus* Andinum *δῆγμα* quadrupertito scuto bis repetebat, dū abus reliquis quadris rubeis impressa cruce aurea, quam circumstabant quatuor numi *Byzantini argentei*, lingulis cruce viridi impressi, diagonali scipione argenteo totum induto. Dux autem *Dyrrachius Andino* scuto imprimebat *decussim coccineam*. *Bituricensis Dux* striatum s. dentatum limbum rubeum clypeo circumdabat. *Dux Alensoni* item limbum rubeum, inscriptus octonumis *byzantinis argenteis*.

Bituricensis. Alensoni.

Lineæ Eburovicensis.

Artifiz.

§. xxxiii. Quod vetustiores ex regia arbore ramos atinet: *Principes Eburovicenses*, è quibus *Reges Navarrae*. scuto liliis consuto inducebant *balsmum dextrum minio & argento per quadras distinctum*. *Comites Artesia* simili scuto *fasciolam trifidam rubeam*, ut in singulis segmentis *serena argentea Castella* exprimentur: *Rationem* aliqui ex eo ducunt, quod in *Artesia* totidem *Castellani*. Sed *le Laboureur* n. 60. fabulam de *Castellaniis* esse putat: aitque esse debere quatuor segmenta, tum *Castella* non argentea sed aurea: & ex *Sammarthano* credit, *Castellis* notari memoriam *matris Castellanae*. Uti *Carolus C. Andinus* prioris lineæ autor, *Roberti Artesii* fratet, *limbum Castellano* simbolo ornarit. *Varennius* putat 12. pingenda esse *Castella* ob totidem *Castellanas*.

Borboniæ.

Condei. Contii. Sveffionii. Montpensierorum. Bellio-censium.

§. xxxiv. Quod domum *Borboniam* atinet, commune ei discreticulum olim, cum liliis consutum esset scutum, *balsmum angustior seu scipio diagonalis* extrema scuti tangens ex minio. Cum vero ad tetraurum reductus esset numerus florum, inter illos *angustior bacillus* ejusdem coloris locus est. Eadem hodie principis *Condei* est palma: cui *Contrius* princeps *limbum* addit *rubeum*. Quod & *Sveffionii* factitabant. Ex *Borboniis* subdistinctiones adiecerunt isti. *Montpensierii* scipionis diagonalis summitati aurum impresso *Delfino caruleo*, ob *Delfinatum Arvernæ*: reliqui ejus lineæ scipionis superiori extremitati *lunulam argenteam*: *Philippus Borbonius Dn. Bellio-censium* (*Beaujeu*)

(Beaujeu) tres Delfinos aureos: Comites *Marca & Vindocini* tres leones argenteos, impressos diagonali baculo: Ex his *Carencii* porro addiderunt limbum coccineum, *Aubignii* cum compoluere ex quadris aureis & rubeis, *Duisantii* limbum circumdederunt vel rubeum denticulatum, vel tessellatum auto & cocco. Ex nothis *Borbonii* de *Roussillon* inducebant barram sinistram rubeam.

§. xxxv. *Burgundia* Duces ex regia familia bis orti: *Posterior* scuto liliato circumdabant *limbum ex quadris argenteis & rubeis*: prior linea non utebatur scuto liliato: forte ex eo, quia ex plurium opinione (de quo superius) liliorum usus in regia gente eo tempore nondum fuit, cum illa prodiret: vel quod omnino arma familiaris totis nondum fuerint communia. Utebantur ergo illi Duces scuto *balthais dextris aureis & caruleis* exarato. Ita & familia regia *Drocensium* non ulā est scuto liliato (licet *Gelior*, dicat, *Robertum* ejus autorem uxoris suæ *Agneti Brainsis* partam, quæ erat *tessellata cyano & auro*, cum limbo rubeo scuto liliis confiso adjectis in angulo superiori dextro, sed *Drocens* s. *Brainsis*. Quod scutum postea minores nam novis affectere distinctionibus. Domini de *Beu* & *Viccomites* de *Chasteaudun* peribolum dentibus aspectabant: *Beaufartii* scipionem rubeum diagonalem inducebant toti. *Moravillii* peribolo inscribebant rosas decem aureas.

§. xxxvi. Quod naturales vel ex naturalibus ortos concernit: Regis filius *D. Peromanduorum* in regii paterni scuti medio addit *bacillum rubeum* ex læva in dextram conversum: quod etiam *Dux Fernolius* *Henrici IV.* filius setvat. *Vindocinensis* ex *Henrico IV.* linea *Vindocinensis* insignibus utitur, quæ sunt *Borbonia* inscriptis *scipioni* tribus leunculis argenteis.

§. xxxvii. Hi sunt qui ex regia stirpe orti cum distinctione participant regio scuto. Quod *Rex Anglia* ex prætentione, quam olim in regnum habebat eodem symbolo utatur, c. 3. §. 5. vidimus. Aliæ quædam familie ex regia gratia hoc impetraverunt, ut lilia inererent generis patris: (conf. *Vulson de la Columb. Science Her. c. 9. p. 67.*) quarum nunc enumerabimus sine ordine exempla. *Pares Francia Ecclesiastici* (*Episcopo Bellovacensi* excepto, cujus crucem rubeam in scuto aureo, ejusdem coloris quatuor claves stipant) omnes liliotum regionum dono superbiunt. *Rhemensis Archiepiscopus* utitur scuto liliis Francis confiso, impressa cruce coccinea: *Lingonensis Episcopus* loco crucis utitur *decussitidem* ex minio: *Laudunensis pedum rubeum* scuto liliis *Lingonensis* inserit: *Noviodunensis* simili clypeo imponit *duo pedes argentea obversa*: *Catalaunensis* patris *carulea* imprimi *crucem argenteam* stipantibus cam *quatuor liliis aureis*. Præter *Pates Ecclesiasticos*, etiam *Episcopus Tornacensis* ex dono *Francico* lilia habet. *Acta Ioh. Cousin. Hist. Tornac. c. 66. pag. 324.* allegante *Ferrando*: *Aucuns ont opinion, que le fuidit Roy de Chilperico sermo fuit honora l'eglise de Tournay des fleurs de lys d'or, comme il les portoit luy même, les adjoutant aux armoiries de l'evesché, qui estoient d'azur à la tour d'argent à 2. croffes de gueules.* Citatur etiam *Guilh. Gazetus hist. Eccl. Belg.* qui dicat fuisse cephalum scuti ex cyano liliis aureis conspersum, sed dein antiqua resumta. *Ferrand.* etiam civitatum meminit: quatum tamen aliqua parum à fabulis abesse videntur. *Cyr. Spangenh. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 31. p. 313. b.* refert *Ludovicum R. Francia* circa 1250. *Ordni Teutonico* 4. lilia donasse, quibus scutum suum auferent.

§. xxxviii. *Virgini Aurelianensi* *Carolus VII.* Rex ob fortitudinem *bina lilia aurea* intermedio ense argenteo in *carulea* palma concessit: *galæx* autem *ponum & crucem auream* cum *corona* ejusdem metalli imposuit. Hæc cum 1431. *veneficium* damnaretur ab *Anglis* ipsâ cum *combusta* sunt. Vide *Th. Haping. de Jur. insign. c. 16. §. 2. n. 39. Saussay. Annal. Eccl. Aurel.* (apud *Ferrand. Epinic. pro lit.*) addit, ejus consanguineis etiam datum hoc scutum cum nomine *du Lys*, quo adhuc insignes dñi superfuere *Paris* & *Villiers* coloris, prognati *Joannæ fratris*. Familia *Destain* seu *d'Estain* in *Arvernia* gestat insignia *Francica* cum *capite scutario aureo*: quia quidam ex illa oriundus regi in prælio *Bovinensi* vitam servaverit. *Varenn. R. d'arm. P. I. p. 142.* Famil. *Gentian* s. *Gentiens* (*Paris*) *rubeo scuto* tres *argenteas fascias tortuosas* inscribit *inducto baltheo Francis* liliis confiso: Hunc unius obtinuit victus, qui de *Philippo Valesio* in prælio ad *Atons en Peule* optime meritus. Fam. *Arcoliers* in *Sabaud.* utitur clypeo *caruleo* impresso *gladio argenteo*, cui ad dextram appositum *lilium aureum*, seu uti *Companius* observavit, *rubeo* cum *ense argenteo* adjectis 2. liliis aureis. Hoc donum *Francisci I.* regis fuit, quem

Marcano-
rum.
Vindocin-
orum.
Carencio-
rum.
Aubignio-
rum.
Duisan-
tiorum.
Ruffilio-
nensium.
Burgundia
ex hinc.
Prioris.
Posterioris
Drocen-
sis.

Natura-
lum.
Ducis Ve-
romandii.
Vernolii.
Vindocin-
orum.
Lilia in
scuto An-
glico.

Communi-
cata Ar-
chiepisc.
Rhemensi.
Episcopis
Lingon-
ensis.
Laudun-
ensis.
Noviodun-
ensis.
Catalaun-
ensis.
Tornacensis.

Virgini
Aurclia-
nensi.

Fam. du
Lys.
d'Estain.
Gentian.

Arcoliers

quem in praelio *Papiensi* semel hostibus eripuerat quidam ex hac gente. Unde Rex ei dixisse fertur: *le porte trois fleurs de lys, je veux que vous en portiez deux.* Redux ex Hispania eidem annuum stipendium 500. scutorum concessit. (*Geliot*) *Carolus I.* Rex ob virtutem *Sylvestri Budesi* domui de *Budes* dedit duos lili flores rubeos adjuccendos patrii insignibus, quæ sunt pinus viridis in scuto argenteo (*le Laboureur.* vide supra c. 14. n. 4.) *Henricus IV.* Rex *Nicolao Hospitalio Vitrio* concessit scutulum *carneum* cum *lilio aureo*, quod *Gallus gallinaceus tenet.* *Franciscus I.* familiæ *Faverot* in *Borboniis* dedit in *argentea* palma tres dimidios flores *lilii nigros*, quod à nobili hujus gentis, cum in venatione occuparetur, licet eum non noisset, honeste esse habitus.

Bertrand. *Bertrandi* (in *Vivarensi*) utuntur clypeo *aureo* cum *capreolo caruleo*, impressis tribus *liliis aureis*, comitibus *tribus rossis rubeis*: Ex hac gente uni lilia concessa ob defensam 1329. præfente *Philippo* *Valeio* jura *Gallicanæ Ecclesiæ* adversus *Petrum du Coignet* advocatum Parlamenti. *Varenn. R. d'arm. P. 3. p. 363.* *Carolus IX.* familiæ *Portail* dedit sex *lilia aurea*, quæ adderet bovi *gradenti* *aureo* in scuto *caruleo.* *Stuartus* *Conestabilis* *Franciæ* gestabat scutum *Franciscum* cum *limbo rubeo impressis fibulis aureis.*

Famil. Albrechtanz. §. xxxix. Inprimis celebre est exemplum familiæ *Albrechtanz*, in qua *Carolo Conestabili Carolus VI.* Rex dedit *Franciæ* tria lilia, quæ bis quadræ 1. & 4. *caruleæ* insereret: reliquis duabus quadris *ninio* tinctis. vid. §. 49. Unde quæ dein in stirpe hac discemicula sumta, secundæ & terciæ quadris inscripta sunt: *Uti* *linca d'Orval* illis circumdabat limbum striatum argenteum: *Esparre* addebat stellam octo radiorum auream angulo dextro capitis.

Argentoni. §. xl. *Argentoni* gessit *auream* *parmam*, inque ea *quinque orbes coccineos* cum scutulo *Francio* *mediæ* *parmæ* impresso. *Varenn. R. d'arm. P. 1. pag. 152.* *Drugel* clypeo utitur *caruleo* cum *lilii* *tribus aureis*, addito *limbo coccineo* cum *octo fibulis aureis*. *Comites Vexini* utebantur *Francico* scuto cum *fasciola hermionica*: Eo quod hereditarii *vexilliferi* *auriflamme* fuerint. (*Varenn.*) *Bethunii* *galææ* impolere pavonem consutum floribus *lilii aureis*, (vocat *gorgé de France*) cum jugo alarum *Bethuniarum*. Putat *Varenn. R. d'arm. p. 532.* id datum *Guilelmo I. I. Dn. Bethunæ*, cum *Artesis* hereditate ad *Gallos* delatis; tanquam primus ejus provincie baro in obsequium *Francicum* veniret. *Tournonii* (in *Vivarensi*) utuntur *aræ* *Franciis* *lilii* *sparsa*, cui adiacet alia *rubea* cum *leone aureo.* *Montchal* 1650. accepit illud donum, ut clypeo *rubeo* cum *capite scutario aureo*, impressis *tribus molulis echinatis caruleis*, circumdaret *limbū Francicum*. *Rivoires* gessit *parmam fasciis* *ternis argenteis* & *rubeis* *exaratum*, cum *balsheo Franciis* *lilii* *confito.* *Chalencon* gessit scutum *quadrupertitum* ex *auro* & *cocco*, cum *limbo nigro octo liliis aureis* ornato. *Acigne* (*Britann.*) scutum *hermionicum* cum *fascia rubea* impressis *tribus liliis aureis.* *Beaumont d'Antichamp* (*Delphin.*) *rubeum* usurpat clypeum inducta *fascia argentea*, inscriptis *tribus liliis caruleis.* *Precontal* (*Delphin.*) *aureum* cum *cephalo caruleo* impressis *tribus liliis aureis.* *Chasteaubriand* *rubeum* consutum *lilii* *Franciis* *aureis.* *S. Gilles* *caruleum* consutum *argenteis*: *Aphon* *aureum* consutum *caruleis*; *Fay en Beauvoisis* *argenteum* *nigris*, *S. Leger* *purpureum* consutum *aureis*, inducto *balsheo coccineo*: *Alleman* *Delphin.* *rubeum* consutum *aureis*, inducto *balsheo argenteo*: *Candic* (*Burgund.*) *rubeum* consutum *aureis*, adjecto *balsheo caruleo.* Quæ omnia vix erravero, si gratiæ regis documenta credam.

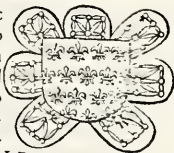
§. xli. Etiam apud exteros extant hujus doni exempla: Quo aliquot familiarum in Hispania lilia refert *Ferrand. epim. pro lil. c. 5. p. 80. 81.* Inprimis *Cuevia* in dextra scuti divisi *aræ caruleæ* tria lilia aurea ferunt ab *Hugone* de Comitibus *Tholosanis* oriundo, qui in memorabili praelio ad *Salado* contra *Mauros* cruciatum *vexillum* à *Pontifice benedictum* prætulit 1340. Ex *Julio Chifflet. Bisse. NN. ad Vpton. p. 71.*

§. xlii. *Silv. Petrasinct. tess. gentilit. c. 60. p. 468.* ita scribit: *Externi principes etiam Christianissimorum regum lilia inseri in suas icones tesseras peroptarunt. Ideoque vernant eam parvulis gentilitatis regum* *Scottæ*, *Magnorum Duc. Hetruria*, *Ducum Aethiolorum* & *Estensium*, *Ducum Antiochiæ* & *procerum aliorum.*

§. xliii. Sumta etiam legas in *amicittæ* lignum. Ita de *Joanne Galeacio D. Mediolanensi*, qui filiam *Valentinam* collocaverit *Duci Aureliano*, refert *Cissan. recherch. des Dr. L. i. c. 7. p. 367.* *Galeas* pour monstrer la sincerité avec laquelle il procedoit, fit incontinent ecarteler par toutes ses places les armes de France parmy les siennes. *Monstrandæ* sinceritati suæ ubique suis insignibus *Francica* *quadrupertitum* miscuit.

§. XLIV. Satis diu nos tenere lilia, Franciæ *d'armes*: Huic scuto reges agglutinant aliud scutulum *Navarrenum*, quod ab *Henrico I.* cepit, nisi quod insinuando utrumque symbolum uni diviso scuto inseruit. Olim qui Franciæ & Navarræ simul reges fuerant *Ludovicus X. Philippus IV. & Carolus IV.* scuto *Francico Navarrenum septies repetitum subijcere* solebant. Agglutinatione tamen *Francico suo Polonicum cum Lithvanico bipertitum scutum jungere solitus* etiam *Henricus II. Rex.*

Navarrenum scutum agglutinatum.

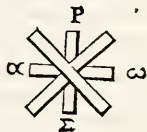
§. XLV. Navarrena *parmula coccinea* est, figura autem in ea *auro fulget*: quæ vero fit ea figura, nondum inter peritos rei specialis convenit. Aliqui dicunt esse *catenas in cruce, decussim & peribolum dispositas coherentes, smaragdum medium continentes; Chaines d'or posces en croix, en sautoir & en double orle, enfermans une esmerande en cœur.* Ita *Brianvill. jeu d'arm.* Et quidem has *catenas sumtas existimant* in memoriam *catenarum*, quibus *1212. Maurus Rex Miramolinus* castra sua, quæ tamen *Rex Sancius* expugnavit, clauserat & munierat. *Limn. Not. Franc. 1, 10. pag. 271. & in Jur. publ. Tom. IV. addit. ad 6, 6. p. 98.* ubi refert prius *Navarrenum scutum fuisse rubrum* ante insertas has *catenas*. Confet *Varenn. R. d'arm. P. 3. pag. 338.* Aliqui credunt eo respici, quod *militis cingulis suis alter alteri alligati, ut firmior esset acies, extremitate catenarum in medio aciei alligata smaragdo pretioso.* Iraque *victori Sancio Navarreno*, qui primus *petruperit, ante Alfonso Castellani & Petrum Aragonium reges*, hæc insignia adjudicasse *Didacum Lupum de Haro.* Autor est *Texera* apud *Hapting. de Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 8. n. 481.* Hoc commentum refellit *le Labour. de l'origin. p. 73. re. centius etiam Menestr. in verit. art. du blas. c. 5. p. 45.* Verum postea idem hic in *L'art du blas. just. f. c. 13. p. 324. se Iosephi Moreti historici Navarreni, qui Oihenartum etiam, ut à sua sententia discederet, vicerit, argumentis cessisse profitetur.*

Scutum ipsum. Figura an catenas referat?

§. XLVI. Communior vero sententia figuram hanc esse putat *carbunculum tessera-rium*: Ita *Ioh. Iacob. Chifflet. Eq. A. V. n. 57.* cui *laterculus Navarrenus est coccineus carbunculo lineari clauso & sphaerulis discreto, aureo, impressus.* Vel phrasi *Petr. sanctæ Tess. gentil. c. 46. p. 246.* *Carbunculus aureus solis nodulis & nullis floribus conspicuus in parmula conchyliata est gentilitium stemma regum Cantabrorum.* Gallis: *rais d'escarboucle accolé & pommeté d'or.* Ita & *Blondell. Geneal. Franc. plen. assert. T. 2. pag. 363.* Navarros antiquæ *cruci demum prætulisse carbunculum radiatum* perhibet. *Fourm. Geogr. orb. not. L. 7. c. 4. pag. 341.* ista habet de *Sancii Regis victoria 1242. Interfecti 200000. Maurorum, ipseque eorum Rex Smaragdus Miramolinus: & quod demanibus smaragdus insignis pulchritudinis ad Sanctium pervenisset, in locum antiquæ tessere substituit coccineam aream, in eaque carbunculum aureum (smaragdum vult Muretus) bullatum, lincis orthogonis clausum.*

An carbunculum radiatum?

§. XLVII. Si post viros doctos aliquid opinari licet, figuræ origo videtur latere in *monogrammate*, quod diplomata regum in *Commentariis Aragonicis Hieron. Blancæ* sæpe præterunt, quod *junctas cruce* erectam & *decussatam* vel *litteram X* (ex Græco *χρῆστος*, cum sæpe *summitati P & imo pedi Σ* addantur) exprimit. Si enim extrema jungas, ipsam habebis simpliciore *Navarrenam figuram*

An monogramma tessera regum?

§. XLVIII. Quod *veteres* regni *tesseras* attinet, volunt primum *scutum fuisse parvum Garfia Ximenez Baigorre* & *Comiti, qui 716. Soprarbia* fuerit *Rex* creatus, sed ex visione assumserit *scutum aureum cum quercu viridi, & imminente cruce rubea*, cujus extremitates *singula poma* exornaret. Hæc arma continuata à posteris ajunt. De *Eneconel. Inicone* cogn. *Arista* ajunt, eum *13. aristas aureas* inscripisse *clypeo rubeo* ob cognominis rationem. Cum tamen cognomen non à *latina voce Atista* verum ab *Hari-zeta vico Baigorrie* primario tractum videatur. Ab eodem rege *volunt deinceps* ob visionem *angeli assumtam* in *parma caelestina cruce* *argenteam*, cujus extrema totidem *poma* ejusdem metalli exornent. Hic fuit, qui animo sumto *Mauros* aggressus est, & *Pompelonom* illis eripuit. *Crux illa mansit ad Sancii ætatem*, à quo aliud genus symboli genus usurparum diximus §. 45. Conf. de hisce *Limn. Jur. publ. 6, 6. 36. & in Xgt. Franc. 1, 10. p. 271.* (videntur vero contundi *Tholosana & Navarrena crux.*) Tum *Hapting. de Jur. insign. c. 6. P. 3. §. 8. n. 497.*

Antiqua Navarrenorum symbola.

Regum
supplicio.

§. XLIX. Mansit in descendentibus antiquorum regum regnum usque ad *Sanctum VII. s. fortem vel inclusum*, qui *Ferdinandum* filium legitimum amiserat, & cum 1234. extingueretur, non nisi nothum reliquit *Gulelmum*, qui de invadendo quidem regno 1239. cogitabat: sed prevaluit jus *Blancæ*, quæ *Sancii fori Theobaldo V. C. Palatino Campaniæ Theobaldum* genuerat: qui ob hoc avunculo successit, & regnum reliquit filiis *Theobaldo III.* atque *Henrico*, qui ordine illud gesserunt. *Henrico* nata *Ioanna*, quam adhuc infantem filio suo *Philippo* sponsam vindicavit & educavit *Philippus III. R. Franciæ*, regno occupato. *Philippus* dem ordine inter Franciæ reges *IV. pulcher* cognomine, *Ludovici X. Philippi V. & Caroli II.* regum ex *Ioanna* pater fuit: *Ludovico* nata est *Ioanna* iterum heres Navarræ, quod regnum marito attulit *Philippo C. Eburovicensi* agnato: licet *Caroli IV.* filiæ successionem dubiam redderent: quæ lis composita est 1328. *Philippus* heredes & successores habuit filium *Carolum II.* nepotem *Carolum III. s. nobilem*. Qui omnes *Eburovicensem* areolan, de qua §. 33. Navarræ tessera in prima quadripartita secundo & tertio loco componebant. *Carolo III.* 1425. mortuo successit filia *Blanca*, uxor *Ioannis infantis Aragoni D. de Pegasus*: Ex eo mater *Caroli pr. Viana*, principis doctissimi, quem novæ odia exerceverunt, ut pater cum custodia mandaret, unde pro eo Navarreni & Catalani arma sumserunt, sed 1461. ante patrem extinctus est: Ob hanc causam patri successit filia, *Caroli* soror, *Leonora*, uxor *Gastonis C. Foxtii Princ. Bearncnsis*: sed sceptrum brevi tempore tenuit: & ad nepotem ex filio *Gastone VI.* præmortuo *Franciscum Phæbum* transmisit, qui 1483. cæcibus vita functus heredem habuit *Catharinam*, quæ *Ioanni* ex *Albretanis* procrebris nupsit, cumque eo regnum tenuit, sed à *Ferdinando* expulsa amittit: jus inde delatum ad filium *Henricum*, patrem *Ioanna* cæcæ reginæ, quæ ex *Antonio Borbonio Vindocino*, cui ex eo Navarræ regis nomen, genuit *Henricum IV. Franciæ & Navarræ* primum iterum post aliquot secula regem. *Foxtia* gens cum regno potitur in scuto bipertito hinc Navarræ nomen dicitur gestabat, isthinc quæ id: pertitum: Foxtiorum tres rubeos palos in solo aureo (creditur familia ex Aragonibus s. Barcinonensibus, numero palorum tantum minor.) & Bearncnsium in laterculo aureo duas vacas rubeas, cornibus, & tintinnabulis caruleis. *Albretanorum* unum illam dispositionem exhibet *Varen. R. d'arm. p. 137.* Ut transversa linea scutum feceret, caput iterum duabus perpendicularibus in tres regiones, pes in quatuor alias divideretur: totique imponeretur parmula nova. Prima capitis atca continebat Navarræ tesseram, secunda gentile symbolum *Abretanum*, quod est quadripartitum ex areolis duabus Franciis liliis sparsis, & duabus rubeis (Rubeæ vetus perhibetur tessera familiæ, quæ puro mimio scutum tingebat ad morem avorum; ex quibus ipsi se cum Navarræ, vide §. 48. oriri perhibebant; laterculi Franciæ donum sunt *Caroli VII.* in favorem matrimonii, quod *Armandus Amanicus Albretanus* cum *Margarita Borbonia* 1368. contraxerat. vid. §. 39.) Tertia *Aragonicum* emblemata continebat: ob *Ioannem Aragonium*, qui ex *Blanca* Navarræ posteros genuit. Quarta seu inferioris ordinis prima area quadrifida *Foxtensia* & *Bearncnsia* gestamina continebat. Quinta iterum quadripartita exhibet in 1. & 4. areola auræ leonem coccineum, secunda & tertia rubra *leopardum erectum aureum* vel iuxta alios *argentum falculis & linguæ caruleis*, quod est gestamen *Armeniænsium* Comitum. Sexta *Eburovicensem* tesseram refert. Septima & ultima in decussim scæta superiori & inferiori parte *Aragonios palos*, lateribus *castellum Castiliæ* & *leonem Legionis* repræsentabat: ob majores credo *Ioannis*. Parmula toti imposta *Bigeronum* symbolum erat, nimirum auræ impressis 2. leonibus gradientibus rubeis, quorum falculæ & linguæ caruleæ.

Scutum
regum ex
Foxtis &
Albretanis.Navarra
Ferdinand.
Catholico
occupata.

§. L. Navarra ab anno 1512. regi Hispaniæ paret. Eo enim *Ferdinandus Catholicus R. Hispaniæ*, ut regem Gallie Pontificis *Juli II* hostem in Aquitaniâ conjunctis cum genere *Henrico IX. R. Angliæ* viribus adoriretur, per Navarram transiret, transitu negato, occasionem arripuit invadendi regni, cui jampridem homo alieni cupidus inhiabat; quod tanto facilius fuit, *Joanne* ab omnibus imparato, & Gallica auxilia frustra præstolato. Exortis tandem *Grammontanorum* & *Bellomontanorum* factionibus & disposito ad rebellionem à *Lerimensi* populo conjuges reges omnino cedere regno, & in *Bearnum* se recipere coacti sunt, & præter exiguam portionem *Navarræ*, non nisi jus in reliqua suis, filio *Henrico*, nepri *Ioannæ*, cujus filius *Henricus IV.* Rex Gallie prætensionem regni domui intulit, transmittere potuerit. Confer historiam apud *Thuan. L. 1. pag. 22. Arn. Ferron. L. 4. pag. 81. Mart.*

Bellaj

Bellaj. l. 1. à pr. Et ex Hispanis Æl. Anton. Nebriff. historicus regius peculiari opere in duos distincto libros.

§. Ii. Fundamenta *Hispanorum*, quibus Navarra regnum jure à se teneri probare volunt, illa sunt (Confet. *Æl. Anton. Nebriff. histor. bell. Navarr. l. 1. inptimis c. 1. ubi capita juris contracta, & Iohan. Lupus de Palacios Rubeos tract. de obtentionis retentionis que regni Navarra justitia. Allegatur & Pineda de regn. Nav.*)

Funda-
menta Hi-
spanorum
in regnum.

1. *Negatus transitus*: cum via ex jure gentium sit cunctis inortalibus communis. Conf. exempla *Num. 21, 23. 1. Macc. 5, 46, 49.* Conf. etiam §. 1. *Instit. de serv. Grot. I. B. & P. 2, 2, 13.*

Negatus
transitus.

Addunt alterum, quod validius stringat rationem: quod fœdus inter Ferdinandum & Catharinam iktum, ut hæc non posset in regno recipere præsidia Francica, nisi excidere jure regni vellet. conf. *Arn. Ferron. l. 4. p. 81.* Adde alius fœderis exemplum apud *Blondell. Geneal. Franc. P. 1. p. 18. l. a.*

Sed respondent ad hæc Franci: 1. ut fœdus fecerint cum Hispanis Navarrei, quod non concessuri sint Gallis invadendæ Hispaniæ transitum, ita nec obligati, ut darent Hispanis, alio fœdere. vide *Arn. Ferron. d. l.* Interim in fœdere Blatenfii 17. Jul. 1512. pacto sunt protestati, nihil in Hispaniam movere, & priora fœdera Hispaniæ in vigore relicta, sed ut ad partis neutrius injuriam Navarra pateret. Et quidem hoc fœdus cum fieret, neque adhuc ratihibitum esset, Albani exercitus jam in sinibus Vasconum erat. Certe de fœdere illo Ferdinando nondum poterat consistare. vide *Blondell.*

Responso
Gallorum.

2. Nullum de non recipiendis Gallorum præsidiiis fœdus factum; sed nec adfuerit illa præsidia.

3. Ferdinando brevior via in Galliam patebat. Sed & iniquæ conditiones, quod transitori loca aliqua pignori petebant, viamque ingressi sunt nec expectato responso.

4. Exempla facta, adversus infideles quæ facta sunt, docent.

5. Joannes aliorum ratione vasallus Galliæ sine feloniam transitum concedere non poterat.

6. Transitus qui debetur gentium jure multas condiciones appositas habet, vid. *Grot. d. l.* ad quas se non obtulere Hispani. Potius hi transitu concessio petiere obfides, & ne iter interciperetur, ad teditum loca quædam tradenda. *Fr. Maced. propugn. Jus. Gall. P. 2. q. 4. c. 3.*

7. Alterius fœderis scheda conficta. vide *Blond. d. l.*

2. *Joannes Rex cum rege Gallia à Pontifice declaratus schismaticus, & schismaticorum fautor, ac proinde hereticus.*

Joannes
Rex Schi-
smaticus
declaratus.

Hoc *Abanus* erga Pompelonenses apud *Nebriff. l. c. 6.* & *Ferdinand.* apud *Olhag. bist. C. Fox. l. 2.* urfit adversus legatos Joannis. Sic & *Papa* apud *Thuan. l. 46. p. 782.*

responso.

Huic fundamento ita respondent Galli: 1. Periculosa hæc hypothesis omnium regum securitati. Nec concedenda Pontifici in regum, qui non vasalli sunt, temporalia potestas.

2. Alias Hispani contemserunt fulgura Pontificia.

3. Excommunicatum Joannem & regno spoliatum, ne quidem probari potest ab Hispanis. vid. *Blondell. d. l.*

4. Invasio Navarra facta ante fulminationem Pontificis adversus Gallos ipsos: ut subducit calculum ideum *Blondell. aff. rt. plen. geneal. Franc. P. 1. p. XVII. a. seq.*

5. *Papa* pars & iudex ita fuerit.

6. Regnum non Joannis sed Catharinæ proprium.

7. *Capræ* auditori Rotæ à Pontifice ad se 1511. misso, reges Navarra responderant, se in unione Ecclesiæ vivere & mori paratos. Nec *Pisanus* concilio ad hæserit.

8. Teneretur vero *Papa*, si etiam excommunicatio justa foret, concedere legitimitis hæredibus regnum ademtum transgressori.

9. Causa odii *Papæ* Ravennensis clade efferati, & ob *Gastonis* nomen *Foxtis* infesti, in *Ludovicum*, cujus quasi appendix quædam lis Navarra in iusta fuit.

10. Ferdinandi arte obtenta (si quæ fuit), hæc excommunicatio adversus eum, qui non læscerat Pontificem. *Mariana ad 1512. L. 30. Suspecta Ferdinandi regis fraus erat, & paucis in plures capit manare rumor, eo annitente severum decretum & grave prodidisse; conjectura probabilis, quoniam diu penes se in arcano id diploma Pontificium occultavit.*

11. Sed & bulla adversus R. Franciæ nullius vigoris est, quia reges hi nequeunt excommunicari, nec regnum subijci interdicto: quod & sæpe declararunt Pontifices ipsi. *Conf. Limn. Not. regn. Franc. 2, 6. lit. kk. ll.*

12. Concilium Pisenum à Ludovico adversus Pontificem, non ex promisso convocantem concilium, convocatum diras Julii II. generosa obnunciatione revocit. *Thuan. L. 1. p. 31.*

3. *Blancam Henrico IV. R. Castiliæ nuptam & dein repudiatam, veneno sustulit Leonora soror, ut ad regnum ipsa veniret.*

Hoc quoque fundamentum ita elidunt Franci. 1. Blanca improlis nec ab ea jus Hispanis.

2. Non venefica Leonora, sed criminis hujus accusatur ab aliis Joanna Ferdinandi mater, quæ Carolo privigno sublato, Blancæ divortium procuravit.

3. Ferdinandus Leonoram, Franciscum Phœbum nepotem & Catharinam reges agnovit, & inaugurationibus intertuit.

4. Sed nec ob hoc factum posterijure exciderent.

4. *Germanæ uxoris nomine ad Ferdinandi regnum hoc spectare.*

Franci respondent: 1. Saltem Germana improli mortua jus hoc cessaret: & ea secundo marito idem quoque adterre debuerat.

2. Joh. Narbonensis pater Germanæ, agnovit Catharinam reginam, eique tantum litem intendit ob Foxium Comitatum, Bigerronos, & alia in Gallia, quod essent mascula feuda; De quibus tractatum 1497. Cum Gasto filius renovasset licem, iterum tractatum, ut & à Germana sorore ejus.

5. *Præscriptio.*

Huic obvertunt Franci. 1. Hæc interrupta 1516. tractatu *Noriodunensi*, quo promissa restituitio.

2. Bella continua Gallo - Hispanica impedivere Albretanos à persecutione juris.

3. 1545 per legatum Carolo V. demonstratum jus Catharinæ.

4. Alii subinde actus editi, quo Albretani & Borbonii jus suum non dimittere testati. *Conf. Thuan. L. 23. p. 1063.*

5. Accedit quod vulnus conscientiæ testati Hispani ipsi, in *testamento Caroli V.* apud *Thuan. L. 21. p. 947. & Philij pi II. apud Thuan. L. 120. p. 509.*

6. Oblata aliquando satisfactio, apud *Thuan. L. 28. p. 38. 39. Confer Blondell. gen. Franc. T. 1. p. * * 2. b.*

6. Si addatur *securitas regnorum Hispania.* Unde *Nebriſſ. in præf. faretur de Isabella Hispan.* ei semper curam infecisse, quomodo angulus à toto suo corpore divulsus vel permutatione vel dotis nomine vel alia quacunque ratione honesta in formam pristinam redigeretur.

Habet huic etiam quod regerat Gallia. Hæc enim si vera, non tamen justa est ratio. Constat certè Ferdinandum diu in halle, unde jam prius 1482. auxilio Bellomontiorum sub prætextu petendæ pro filio Joanne heredis Catharinæ fines regni occupaverat. Sed regina ob ætatem liberorum imparem, & quod regnum viro opus haberet, excusavit se. De eo *Jovii L. 11. à pr. judicium: Cunctas belli rationes fœderumque jura vel cum pudenda mutata fidei labe & gravi sociorum injuria ad commodum suum referre erat solitus.* Ubi refert, quod ob ipsam hanc expeditionem adversus Navatrum Henricus R. Angliæ solus discrimini belli Gallici objectus, socero succensuerit.

Possent addi quod 7. *Rex Franciscus pactis Madrit. §. 20. & Cypriac. §. 47.* promissit, proprio jure si quod haberet abdicato, Albretanum quantum in sese sit ad cedendum prærensione sua inducere: nec adversus Hispanos juvare.

Verumenimvero ut de valore Madritentium pactorum nihil dicamus, Albretanos Franciscus non potuit suo private jure.

8. Alius juris etiam mentionem facit *L. Marin. Sic. de reb. Hsp. L. 8. in Ramir. 2. R. Arag.*

Blanca
Navarrensis
Henr. IV.
Regi Castiliæ
nupta.
responsio.

Germana
Foxiorum
Ferdinand.
responsio.

Præscriptio.
responsio.

Securitas
Hispaniæ.

responsio.

Francisci I.
promissum.

responsio.

Arago-
norum &

Arag. & provocat ad illud L. 21. in R. Ferd. Cathol. Quod videlicet Navarra, qui eundem cum Aragoniis regem Alfonso habuerint, hoc extincto & electo ab Aragoniis ejus fratres Ramiro, peculiarem sibi regem Garfiam Ramirum sumserint. Unde ortum ait bellum; sed delectos tandem arbitros sex, ex utroque regno ternos, pro Ramiro pronunciasse, ut ille rex esset, & Garfias magister equitum.

Navarra
idem olim
regnum.

Sed reponunt Galli; post hæc tempora semper peculiare regnum Navarrenum fuit, & agnatum est ab Aragoniis ipsis. Confer *instrum. matrimon. Ramiri filii & Raim. Barchin. ap. eund. Marinum.*

responsio.

§. 111. Vicissim fundamenta Gallorum, quibus regni hujus sibi jus atrogant, illa sunt. (Proliis videndi *Cassan. recherc. L. 1. c. 4. p. 183. & seq. Serwin. T. 1. des actes notables & plaidoyés. p. 333. seq. Blondell. Genral. Franc. T. 1. p. 17. 3. b. & seq.* Hispanis potentissimum autoribus utens. *Fr. Maced. Propug. Luf. Gallie. P. 2. q. 4. p. 386. seq.*)

Funda-
menta
prezencio-
nis Gallicæ

1. *Successio hereditaria Henrici IV. in maternum regnum.*

2. *Injustitia invasionis Hispanice,* quam objectiones prius enarratæ evincere conatæ. Conf. *Thuan. L. 8. 4. p. 172. ubi Doctoris Navarrai judicium.*

3. *Iuris perpetua conservatio,* non tantum generalis pace *Vercin. §. 22. & altera in insula de Fajfians. §. 89. 90.* sed & specialis, cum præter titulum insignia semper retenta, & regniis postea junctæ.

Quin cum 1625. *Vrbani VIII. Papæ* breve regi titulum R. Navarrae non adderet, non prius illud ratihibitum à curia, quam defectus suppletetur. *Atinist. Card. Richel. T. 1. Sic & 1663.*

4. Addi potest tractatus *Noviodunensis 1516.* Quo promissam restitutionem probat *Blond. assert. Genral. Franc. T. 1. p. 14. 4. b.*

§. 111. Quicquid vero de utriusque partis juribus sit, occupatam ita Navarram Ferdinandus retinet, & fazione *Bellomontana* res suas amplius firmat. Ut redderet compellatus, eas conditiones præscribit, ut quædam quæ restabant loca etiam traderentur, & vadis loco filius Henricus: ad hæc quando restitueret, suo arbitrio permutari petit. *Carolus V. tractatu Noviodunensi* pollicetur restitutionem, hac non secuta per *Andream Foxium Sparrensem* Galli 1521. regnum recuperant, sed brevi post denovo exciuntur. vide *Bellaj. L. 1. pag. 18.* Inde *Bonivictus Fontarabian* capit, sed opera aliud pretium non obtinet. id. p. 28. seq. Ex eo mansere in possessione Hispani, armis non turbati ob Albretanorum, (quibus & infidie structæ. vid. *Thuan. L. 36. p. 329.*) debilitatem. Regnum vero *Birgensibus comitiis 1515.* cum *corona Castilia conjunctum,* (quam conjunctionem Ferdinandus *testamento 1516. & 1518.* Carolus Pincie confirmavit, animum nunquam restituendi hæc ratione testati,) atque munitiones magna ex parte dejectæ.

Quæ exco-
acta.

§. LIV. Hujus regni causa *relamonum,* angelorum, alter vexillum *Navarrenum,* altero ex dextris *Francicum* gestante, manibus tenet. *Lacina* etiam, quæ huic scuto debentur, auro & cocco pingendæ sunt.

Angelus
cum Na-
varreno
vexillo,
Torques
ordinum.

§. LV. Scuto regio circumdari solent duo *torques ordinum duorum regionum S. Michaëlis & S. Spiritus.* De quibus *P. 1. c. 7. egimus.*

§. LVI. Titulo non alio Rex utitur quam *Francia & Navarra:* quod multi mirantur, utpote præter aliorum magnatum morem. Est tamen videre, ubi aliqui reges quædam addidere. *Ludovicus XI. apud Linn. Not. Franc. 2. 6. pag. 446.* illo usus est: *Roy de France, Daupin de Viennois, C. de Valentinois & Diols, Provence, Forcalquier & terres adjacentes. Carolus IX. in moneta illo usus est apud Menestr. veris. art du blas. c. 13. p. 153.* CAROL. D. G. IMP. ORIENT. FRANC. REG. Q. NEAP. REX. *Ludovicus XII. in illa moneta,* cujus adversa pars memorabilem epigraphen continet: *Perdnam Babylonis women* (cujus numi mentionem facit *Thuan. L. 1. p. 31. & exhibet Luck. Syll. numism. p. 23.* sed cum *Thuanus* insignia *Neap. & Sicil.* impressa dicat, *Luckiana* sculptura *Francia* tantum exprimit,) hoc utitur elogio: LUDO. FRANC. REGNIQ. NEAP. R. In alio numo (ibid. ap. *Luck.*) LUDOVICUS D. G. FRANCORUM REX. Parte averfa: MLNI DUX, ASTENSISQ. DNUS. Prius 1506. (*Luck. p. 12.*) LUD. XII. FRANC. REX. IANUEQ. DOM. Iterum apud *Linn. l. c. Roy de Naples & de Jerusalem, C. de Provence, Forcalquier & terres adjacentes. Franciscus I. sc Regem Francia & Dn. Genuæ* (quod modo etiam in Ludovici XII. titulo observavimus,) dixit.

Titulus.
Tituli ali-
quorum
veterum
reges

Henricus III. Regem Francia & Polonia. Ab Henrico IV. constantius tituli: *Francia & Navarrae.*

Prætenſio
in Genuâ,
Hiſtoria.

§. LVII. Cummẽtio *Genuæ* in titulis regis occurrerit: operæ pretium eſt, illius controverſiæ hiſtoriam & partium fundamenta audire. Hiſtoria illa eſt: *Genua præcipua Ligurum civitas* (in quam jura Imperii ſalva vult durare *Celeb. Conring. de ſin. Imp. Germ. c. 23. p. 540. ſeq.* Conf. *Thuan. L. 61. p. 169.* ubi imperiales legati cavent præjudicium,) à multo tempore (neque tamen altius, quam ab anno 1100. ſuæ reipublicæ originem repetunt) inteſtiniſ diſidiis atque factionibus diſcerpta fuerat, ut tandem, quæ jugum domesticum ferre amplius nequirit, ad exterorum dominationem conſugere cogetur, ſub quibus tamen non multo melius habita. Anno 1444. *Simonis Bucconigri* virtute priſtina libertas, excuſſo jugo *Viccomitum*, recuperata, & populares muneribus publicis gerendis admoti. Sed nec ita omnibus motibus aut factionibus præcludi potuit via, neque effici, ut civitas non egeret exterorum imperio vel protectione. Ita qui *Carolo VI.* ſe ſubmiſerant, ut & poſtea *Carolo VII.* deinde *Duces Mediolanenſes*, conf. *Bzov. Tom. 14. ad ann. 1353. n. 8. 9.* experiri principes coacti ſunt. Tandem *Ludovicus XII.* deſectõ *Ludovico Sfortia*, ac poſtea *Paulo Novio* per rebellionem creato duce, qui capite luit, urbem iterum coronæ vindicavit, arcemque freni loco impoſuit. Poſt hunc *Oſt. Fulgoſius* nomine *Franciſci Regis* rempublicam gubernavit. Iterum *Genua Francis* erepta eſt, cum 1522. *Proſper Columna* nomine *Caroli V.* à factione *Adornia* ac *Flisca* advocatus ad deditionem eos coëgiſſet. Hoc in ſtatu ad annum 1528. res permanſit, donec à *Fulgoſio* copias à *Lautreco* attributis ad obſequium cogatur. Sed paulo poſt *Andreas Auris* defectione ad *Cæſareas* partes reſpublica pertracta eſt, & libertati reſtituta. Vid. *Thuan. L. 12. p. 568. ſeq. L. 61. p. 151. Natal. Com. L. 25. p. 554.*

Funda-
menta
Francia.

§. LVIII. Prætenſionem regis Gallix ediſſerit *Thuan. L. 12. p. 568. Caſſan. Recherch. L. 2. c. 4. p. 591.* Fundamenta Gallorum ſunt, præter *Caroli M.* jus, qui Lombardico regno evertõ, Liguriæ etiam imperavit, in reges Franciæ ex *Caffani* mente tranſlatum.

1. Quod ſe ultro 1390. miſſis legatis *Carolo VI.* ſubjecere. Conf. *Thuan. L. 12. p. 568. P. Emil. L. 10. pag. 320.* Miſſus tum *Bucicaudius* prætor, qui cum præſidio receptus eſt.

Huic rationi firmandæ probat *Caffanus*, eos nemini, nec imperio, ſubjectos fuiſſe (ſed *Thuan. L. 12. p. 568.* imperio ſalvum jus ſervaviſſe, cum *Carolum VI.* patronum adſciſcerent, aſſerit) & ob hoc licitum illis, ſui poteſtatem majoris boni cauſa aliis committere, pati jure quo quis ſemetipſum vendere poteſt.

2. Cum interim in fide Ducis *Mediolanenſis* fuiſſent, ægerrimeque ferrent, ſuo periculo & ſudore parta ad Ducis ſolus commodum & decus referri, à Duce iterum deſciſcunt, & in libertatem ſe vindicant 1437. ſed dein 1458. obſeſſus ab Aragoniis *Petrus Fulgoſius*, quem defendere non poterat principatum, iterum regi Gallix tradidit, cujus nomine præfuit urbi *Ioannes Andegavenſis. Paul. Emil. L. 10. pag. 330. 331. 337.*

3. Cum iterum *Mediolanenſes* ad ſe pertraxiſſent *Genuam*, ejus tamen nomine præſtiterunt homagium regi Franciæ, ut *Iob. Galeacius* ſolutis 50000. ducatis *Ludovicus XI.* nomine, qui eos ob perſidiam & animi levitatem deteſtatur, *Comineo*, hoc ipſo teſte *L. 6. c. 5. & L. 7. c. 2.* præſtiterit. Conf. etiam de *Ludovico Sfortia*, apud eundem *Comin. d. l. 7. c. 2.* Apud eundem *L. 8. c. 4. & L. 8. c. 15.* quædam de conatibus pro recuperanda *Genua.*

4. *Ludovico XII.* regi 1499. *Genua* iterum *Baptiſtini Fulgoſii* operâ adducitur, ac *Philippus Ravenſteinus* iis imponitur, *Fulgoſii* conſilio res eorum moderaturus. *Ferrous L. 3. p. 38.* 1502. Rex urbem ingreſſus eſt, & iterum ea in clientelam ipſius ſe dat, ut dies, quo intraſſet Rex, annuo feſto celebraretur, decernens pag. 61. 62. Inde 1507. *Genua* deſicit, quodam *Paulo Novio* Duce, ſed paulo poſt recipitur, & hic ex fuga retractus luit capite. *L. 4. p. 66.* Urbs etiam adverſus Venetos atque *Julium Pontificem.* p. 70.

5. *Franciſco* rege *Oſtaviano Fulgoſio* denuõ ſe ducatu abdicans, ejus nomine rempubl. adminiſtrandam ſuſcipit. Iterum 1528. urbs deditionem facit, accepto gubernatore *Thruvntio*, paulo ante quam *Andreas Auris* ad *Cæſarem* deſiceret. (Confer *Bellef. L. 3. p. 94.*)

§. LIX. Verum libertatem suam Serenissima Respublica illis fundamentis & juribus Jura quibus libertatem tuentur Genueses.

1. Carolo VI. & VII. se submisisse, nulla ad posteros obligatione.
 2. In protectionem se dedisse, non imperium obtulisse: quod cum Galli invaderent, etiam illius jus merito perdidisse. (Excipiunt Galli, aliud loqui formulas pactorum; & ob protectionis jura toties ingratitude & rebellionem teneri, merito ipsum imperium ad eos translatum, quos laeterant.) Conf. Zyp. 3. 14. p. 300.

3. Renunciatum juri à R. Gallie pace *Madrid*. §. 8. & quamvis induciis *Nicaenensibus* servata iterum §. 7. jura integra: postea tamen pace *Castell. Camerac.* §. 24. Rex eos in amicitiam recipiens abdicasse videtur praetensionem. Similiter 1575. Rex Gallie rebus Genue turbatis legationem eodem misit, & de republica vicina & amica, cujus libertatem tueri paratus sit, sollicitum se ostendit. *Thuan.* L. 61. p. 161. seq.

4. Praescriptio.

§. LX. Tentavit quidem 1547. statum iterum turbare *Ioh. Ludovicus Fliscus*, ut *Thuan.* L. 3. p. 127. & *Natal. Com. L. 3. p. 53.* memorant, à Gallis instigatus. Sed & hic suo nomine principatum invadere malebat, & in ipso conatu oppressus est. Successit aha conjuratio *Ciboana*, non felicior; nec non motus periculosissimus 1575. De arcano *Henrici IV.* consilio, & quae inter Ludovicum XIII. ac Ducem Sabaudie agitata sint: vide *Capriat. L. 1. p. 49. L. 8. in primis p. 638. 645.* Ex eo tempore nec tentatam quidem Genue libertatem legisse memini.

CAPUT XXV.

Com. Fuggeri.

ARGUMENTUM.

- 1. Origo familia.
- 2. Lilia gentilia.
- 3. Com. Kirchberg & Weissenhorn.

- 4. Quando ad Fuggerios.
- 5. Galea.
- 6. Lines Severini Fuggeri. Helfenstein. Gundelfingen.
- 7. Unde praetensio.

§. I.

Cum bonae literae, studiosi & pauperes plurimum debent, familia Illustrissima Comitum & Dominorum *Fuggerorum*, à *Joanne Fuggero* originem trahit, qui Augustanus civis 1370. factus est, & *Jacobum* genuit, qui ex Mercatore Consiliarius Imperatoris factus *Vricum* & *Georgium* genuit, quos primos *Maximilianus Augustus* 1504. Barones creavit. Ab hoc amplissima progenies ad nostra usque tempora durat, in varias distincta lineas. Ex eo Comitum quoque accessit axioma & plurimae cum Illustrissimis Germaniae familiis affinitates. In Sveviae circulo possessiones eorum sunt non contemnendae, & ob eas inter proceres locus. Alia etiam in Austriae ditionibus possident.

§. II. Scutum quo utuntur quadrifidum est, ut videre licet in *Wapentb. I. p. 19.* Primam & quartam quadram occupant symbola stirpi propria, nempe arcola perpendiculariter secta caruleo & aurco colore, impressa duobus liliis iisdem coloribus alternatis. *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 377.* Hoc à *Friderico III. Imperatore* donavit 1473. cum *Trevitis* iturus Augustae moraretur. *Theod. Hering. de tur. insign. c. 6. P. 6. p. 370.* Ubi *Joannis Sambuci* addit carmen:

Lilia Fuggeris donans certissimus auctor,
 haec, ait, aeternum non modo vere tuli.
 Quicquid & adiderit virtus tempusque scenum,
 compositis sit idem jus, sit honorque, volo.
 Spes fuit, hanc cumulant virtus & fama perennis,
 arma domus propriae hanc nobilitatis habent.
 Divitias virgo dedit, haud temerarius error
 fortuna, idque docet largior usus opum.
 Nam quibus haec censis veniunt, commercia digna
 orbibus, & laudis nomen habere solet.

De familiæ origine & incrementis hinc inde *Martinus Crusius annal. Svec. P. 3. L. 5. c. 9. p. 279. L. 8. c. 19. p. 470. L. 9. c. 8. p. 508. c. 14. p. 527. L. 10. c. 2. pag. 547. L. 11. c. 13. p. 638. 639.*

C. Kirchberg & Weissenhorn.

§. III. Secundus quadrans *argenteus Æthiopsiam nigras indutam vestes, coronatam, erinibus sparsis, manibus turrim Episcopalem gestantem*, & tertius *rubeus tria cornua venatoria argentea* continet. Hicse Comitatum *Kirchbergium & Weissenhorn* notari ex *Wapenb. P. 2. pag. 21.* liquet. Comitatus ille non procul Ulmâ situs feudum est Austriacum, & duos olim Comites peculiare habuit. Ex ea mentio fit *Ottonis & Hermanni* fratrum, qui cœnobium Benedictinum in *Wiblingen* non procul Ulma ad Illarum amnem fundarunt, & liberalissime dotarunt 1099. Ex ea gente *Eberhardus* Episcopus Augustanus electus est 1404. Ultimus demum marium vita excessit 1510. *Philippus*, singulari animi fortitudine præditus & tanto membrorum corporis robore, ut unico digito clavum ferreum infingeret parieti: ut est apud *Henning. Theatr. geneal. IV. Monarch. P. I. p. 377.*

Quando ad Fuggeros.

§. IV. Qua ratione ad Fuggeros devenerint hi Comitatus ex *Martino Crusio* audiamus, qui *annal. Svecic. P. 3. L. 9. c. 13. pag. 526. Eodem anno (1504.) Maximilianus idem Vianam s. Weissenhornam, Kirchbergensemque Comitatum, ad se jure fiscoali translationum (viro adhuc, sed sine liberis, ultimo ibi Comite Philippo, certatim per vitæ tempus pensionem assignata) triennio post, anno sc. 1507. Ulrico, Georgio & Jacobo Fuggeris pro 70. florenis nullibus ad annos 10. oppignoravit. Ad quam oppignorationem cum amplior fors accessisset: tandem illa pignora ad *Georgium filios Raimundum & Antonium de voluta sunt: & isdem una cum insignibus & titulo Baronum privilegioque eudendi auri & argenti hereditario 14. Nov. 1530. in comitiis confirmata.* Celeberrimus v. *Petrus Lambecius* perhibet, ex *Fuggeris* primum cum fratre *Georgio Ulrico* Baronem & Dominum in *Kirchberg & Weissenhorn* à *Maximiliano* creatum. Facit vero eorum mentionem occasione *bibliothecæ Fuggerianæ*, quam *Raymundus Caroli V. & Ferdinandi* Consiliarius cepit, *Philippus Edoardus* in primis auxit, & *Albertus 1655.* Imperatori vendidit.*

Galeæ.

§. V. Galeæ scuto huic incumbunt duæ; quarum prior *Fuggeri* coronata inter *cornua caruleum & aurum lilium isdem coloribus scitum* sustinet: Altera *Kirchbergia hermanni æthiopsiæ nigro indutum, & mitra episcopali argentea redimitura, erine tortili aurata*, ostentat. Lacinia isthinc auro & caruleo colore, hinc argento & atro tinguntur.

Linea Severini Fuggeri Helfenstein. Gundelfingen.

§. VI. Uti lineæ plures sunt, ita quæ à *Severino*, qui primo seculi hujus anno decessit, descendit, auctiori scuto utitur, cujus typum Fürst. *Wapenb. P. 3. p. 9.* exhibet sub titulo *Graf von Severin*. Illud quadripartitum præter parvulam mediam *Fuggeriam* gentilem, in secunda area *Kirchbergiam*, in tertia *Weissenhorniam* tessellatam exhibet. In primo vero laterculo *Elephas Helfensteiniorum*, & in extremo *balthicus sinister abscessis ramis asperatus Gundelfingia* dynastiæ representatur. Ita etiam prioribus galeis *Fuggeriæ & Kirchbergiæ* potiori loco dextra additur *Helfensteinia*, cui elephantinis caput & collum imponuntur. De illis *Helfensteinii* symbolis eo capite agitur, quod Comitum istorum scutum continet.

Unde præsentio.

§. VII. Jus horum laterculorum est à *Catharina Helfensteinia Severini B. Fuggeri* conjugæ, *Ulrici C. Helfensteinii* filia, *Rudolphi* sorore, cujus nepos *Henricus 1626.* familiam clausit. Unde cum firmellarum jam videretur jus valere, præter alias etiam hi *Fuggeri*, quod sibi deberi credebant, eo symbolo testari voluere.

CAPUT XXVI.

Bar. Gaymannii.

ARGUMENTUM.

1. Familiæ origo.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

Familiæ origo.

Per illustres stirps *Baronum Gaymanniorum* in Austria à multo tempore floret: in primis in provincia *supra Anasum*, ubi *Gallspach* & *Trateneck* possederunt: in inferiori autem *Roffiz* & alia obtinuerunt. *Eucelin. Germ. stemmatograph. P. 3. pag. 51. à Joanne Gaymanno*

Gaymanno orditur, Stephani patre, Ortolphi 1200, qui 1490. claruerit. Verum ante hos 1373. vixit Henricus Gayman, maritus Erntrndis Nussdorferin, quæ dein Andree Polheimi nupsit. 1451. vixit Gothardus & 1463. Stephanus, qui cum aliis teste Gerh. de Roo Hstf. Austr. L. 7. f. 274. interlegatos Alberti VI. Archiducis Tulinam missos fuit.

§. 11. Scutum eorum representatur Wapenb. P. 1. p. 36. transversè sectum, superior parte argentea inferiori nigra: ita tamen ut pinna in corde clypei argentea in nigram regionem scuti protendatur: Superiorem verò regionem argenteam ornat aureum solum quercinum. (ein gelb Eichenblat / so im halben obern weissen theil deß Feldes / auß dem halben untern zinnenweiß außgebogenen schwarzen theil entspringt.) Olim verò viri imagine, qui solum quercinum gestaret, uti dicuntur.

§. 111. Galea incumbit coronata, ex qua protenduntur duo cornua ex nigro & argento juxta scuti pinnatam sectionem, singulis verò cornibus exterius terna quercina adherent folia. Lacinia sunt utrinque nigra, hinc auro, isthinc argento reducta.

CAPUT XXVII.

Com. de Geyerspurg.

ARGUMENTUM.

1. Familia Geyrerorum de Osterberg.

2. Scutum.

3. Galea.

§. I.

Illustissimi Comites à Geyerspurg, prius Barones Geyer de Osterberg dicti, ex Franconia Iderivantur, in qua nunc etiam superest equestris familia Geyrerorum, quæ tamen alio planè scuto utitur (vid. Wapenb. I. pag. 103.) caruleo videlicet cum capite & collo hirci ex argento, cornibus auratis. Venere verò aliqui in Austriam sub Maximiliano I. alii sub Ferdinando I. & dynastiam Osterberg (cujus omnibus communis est titulus) inde Hausß, Hart, Arburg, Heimdorf, Mollenburg, Sutzenthall, Wolfstem, Grellendorf, Gleiß in inferiori Austria acquisiverunt. Primum Euctlin. Germ. Stemmatoz. P. 2. lit. H. 6. nominat Vitum Geyr de Zeispurg ex Franconia, qui 1370. claruerit, pater (vel frater) Joannis, tum Ofwaldt, quo natus Bartholomæus intimus Confuliarius Friderici III. Imp. circa 1430. Hoc nati Joannes 1502. Austria immigravit; Adamus autem Maximiliani in superiori Austria fuit vicarius. (Wurwald ob der Ens.)

§. 11. Scuto apud Sibmach. Wapenb. P. 1. pag. 34. quadripartito utuntur, cujus areola prima & quarta aurea vulturem nigrum expansis alis volaturientem, secunda & tertia carulea auream stellam, insistentem tricipiti (vel bicipiti) colliculo rubeo continet. Prior tessera gentilis est, ipso indice nomine. Stella velex gratia concessa, vel dynastiarum Osterberg notat.

§. 111. Galeæ imponuntur duæ, quæ primæ atæ respondet tegitur corona, cui pileolus ducalis rubeus inseritur, orà reducta argentatâ, & semicirculis aureis in modum coronæ clausæ constructus. Ei insitit vultur scutarius. Altera galea tegitur diademate tortili ex auro & cyano, & sustinet inter duo cornua, quorum prioris superior pars, posterioris inferior caruleo colore tingitur: reliqua cornuum & quæ inter ea apparet stella scutaria auro ornantur. Lacinia dependent ex priori aureæ & nigra, ex hac aureæ & cyaneæ.

CAPUT XXVIII.

Girones Duc. Ossuna.

ARGUMENTUM.

1. Familia Oritus & linea.

2. Ducus Ossunis scutum.

3. Castula & Legionis tessera.

4. Cisnero. Portugal.

5. Apex.

§. I.

Chronum familia ex vetustissimis Hispaniæ recensetur, utpote cui Rodericus Con- Familia ortus de salvi, qui 991. vixit, attribuitur. Demum gens deficit in Teresa Girona, quæ linæa Martino Vasquez de Acunna nupsit, ex eo mater Alfonsi, cui Gironis datum nomen, quod filius Petrus, à quo Duces de Ossuna, & ex alio filio Joanne, cui à matre Pacheci

agnomen, nepos *Alfonſus Telles* autor Dominorum & Comitum *de la Puebla in Montalvan*, ſervarunt atque ad poſteros tranſmiferunt.

Ducis Of-
funii ſcu-
tum.

§. II. *Ducis Offunii*, qui gentis caput, inſignia ita deſcribit in gratiam *Petri Telles Gironis* Chiffletius Eq. A. V. 12. 313. Scutum tranſverſè diviſum. Pars ſuperior *Celtiberico & Legionenſi* ſymbolis ab ſummo bipertita. Inferior *quaternis manicis ſupra & infra mutilis ex auro & minio* impreſſa (manche & alſe en chef & en pointe de quatre pieces. vel apud *Sammarth* manrelee alizee en chef & en pointe de quatre pieces, d'or & de gueules, vel apud *Paillot* p. 672. emmenché de deux pieces & deux demies d'or ſur azur.) Scuto circumductus *limbus* triplici teſtellarum ductu auri & minii vermiculatus cum impreſſis quinque *ſcutulis Luſitanicis*.

Caſtiliæ &
Legionis
teſtera.

§. III. *Caſtellanum & Legionenſe* ſymbolum, niſi pro mera gratia habeatur, tribui poteſt matrimonio *Roderici Conſalvi* ex *Gironibus* Comitibus *Toleti & Aſturiz* circa 1100. atque *Saxetiz* filiaz *Alfonſi VI. Regis Aſturiz & Legionis*. Iterum *Rodericus* major domus Regis *Ferdinandi*, qui 1256. vita functus eſt, ſecundam uxorem habuit *Beſengariam* f. *Lupi Diaz de Huro*, *Domini Biſcaie* ex *Ferraca* f. *Alfonſi IX. R. Legionis*. Porro *Petro Giron* etiam, qui 1466. vivis exceſſit, ſponſa fuerat *Iſabella* f. *Joanna infans Caſtiliæ*, quæ dein *Ferdinando* Catholico regi nupit.

Ciſnero.
Portugal.

§. IV. *Limbum* ex familia *Ciſnero* aſumunt perhibent: rationem vero non fatiſ capio. *Portugallica* ſcutula exiltimarim ſervare memoriam matrimonii inter *Martinum Vaſquez* tum de *Acunna*, ex priori uxore *Tereſia Giron* Gironum fatore, & alteram conjugem *Mariam ſilium Joannis infantis Luſitanie* ex *Conſtantia Caſtellana*.

Apex.

§. V. *Galea* ſilbant coronata, ex qua erumpit equus argenteus, & laciniz circumvolitant ex auro atque minio.

CAPUT XXIX.

Domus Gonzagea, Duc. Mantuæ, &c.

ARGUMENTUM.

1. *Ducis Mantuani ſcutum.*
2. *Gonzagarum ortus. Parva linea.*
3. *Mantuæ. Ejus Domini. Controverſia de Ducatu poſt Vincentii Ducis mortem.*
4. *Gonzagea teſſera. Lombardica.*
5. *Montis ferratum. Marchionum ſeries.*
6. *Cauſa Montis ferratenſis.*
7. *Merita, fundamenta & hiſtoria ejus à Capriata deſcripta.*
8. *Novæ controverſia à Ducis Franciſci morte ob filiam Mariam.*
9. *Controverſia poſt mortem Vincentii Ducis. Bellum. Pax Ratiſponæ. Tractatus Cleraſenſis.*
10. *Familia Palæologa, vel Imperium Orientis.*
11. *Imperium Conſtantinopoleos.*
12. *Aragoni pal.*
13. *Montis ferratum. Saxonicæ teſſera*
14. *Barrum.*
15. *Hieroſolyma.*
16. *Vincentii Ducis diſpoſitio.*
17. *Nivernenſis rami ſcutum. Nivernenſis ſacceſſio.*
18. *Henrica Clivia Nivernenſis.*
19. *Clivia. Prætenſio in Clivum.*
20. *Marcanus Com.*
21. *Arteſia. Hujus ſucceſſio.*
22. *Brabantia. Prætenſio in eam Gonzagarum.*
23. *Burgundicæ teſſera.*
24. *Retelia. Ejus ſucceſſio.*
25. *Albvetana domus. Succeſſio Nivernenſis in ea.*
26. *Allenſonium.*
27. *Apex.*
28. *Telamoner. Torques ordinis S. Sacramenti.*
29. *Alia diſpoſitio ex Varenſio.*
30. *Ex Gehoto.*
31. *Aliarum linearum ſenta.*
32. *Veſpaſiani Gonzagea Columna.*

§. I.

Duc. Man-
tuani ſcu-
tum.

Sereniſſimus *Mantuanus* Duc familie *Gonzageæ* caput eſt: & teſte *Sammarth*. *L'eſt de l'Italie. T. II. c. 6. p. 630. 631.* ſcuti utitur diſpoſitione quadripertita. Prima quadræ & quadrata (*Mantuana*) argentea eſt inſignis rubea cruce pedata, comitibus quatuor aquilis nigris, quarum roſtra & crura coccorubent. Crucis medio incumbit alia parmula, duabus perpendicularibus & totidem tranſverſis lineis inter ternos laterculos diſtincta: Primus rubeus aquilam expanſam coronatæ aureæ, orientalis imperii dæryma, refert: Secundus rubeus *Lombardicæ* Leonem aureum, lingua & ſcalulis nigris continet: tertius *Gonzagus* aureis & nigris ſaciis exaratur. In ſecunda ſerie quartus *Conſtantinopolitanus* rubeus cruce aureæ comitibus quatuor *ignariis* vel *B. Græcis* ejusdem metalli repræſentat, proximus aureus *Aragoniorum* quatuor palos rubeos oſtentat: ſextus argenteus *cephalo* rubeo *Montis ferratum* denotat. In extrema ſerie ſeptimus *Saxonum* trabes & ſertum rutaceum exhibet: octavus *Barrenſis* ceruleis crucibus aureis brachiatis & in imo ſpiculatis incerto numero ſparſus, nullos barbarulos aureos duos tergis obverſis, dentibus & oculis argenteis,

argenteis, continet. Ultimus *argenteus Hierosolymitanus cruce patibulata* inprimatur *aurea*, quatuor junctis *cruciculis ejusdem metalli*. Secunda & tertia *quadra* secatur linea transversa. *Superiorem* quadre partem tres linee perpendiculariter in quatuor areolas distinguunt. *Prima coccinea scutulo argenteo in corde impressa carbunculum radiatum aurum, nodatum, lilitatum & sinu agdo in medio instructum & in totam aream protensum* exhibet, *Civitas* notandæ: proxima *aurea Marcanam fasciam terro ductu ex argento & nino rescellatam* ostentat; tertia *lilis Francicis* imponit *lambellam quadrifidam rubeam, Artelia* designanda: ultima hujus ordinis *nigra Brabantie leonem aureum* gestat. Quadrarum harum duarum inferior pars in tres areolas dispescitur. *Prima denotandæ Burgundia lilis Francicis circumdata limbum cocco & argento segmentatum*. Secunda *Retelana rubea sriarastella dentata sexies aurea* complectitur. Tertia *Albretano Orwallium à signa* complectitur, videlicet duas quadras *caruleis lilis Francicis* insignes & duas *rubeas limbo striato argenteo* cinctas. Toti incumbit *Francica* *parmula lilita a limbo rubeo, cui impressi octo nani Byzantini argentei, circumdata, quod Alenfonium symbolum est.*

§.ii. Ipsam familiam quod concernit, deduci amat ab *Hugone* quodam, qui uxorem *Conzaga-*
ex Corradorum s. *Gonzingorum* Longobardicæ profapia habuerit, unde filio *Gerardo* *rum ortus.*
Gonzingi nomen s. *Gonzaga*, qui investituram ab *Adelberto* propinquo 1009. tanquam
 immediatè subjectus Imperio acceperit. Ipsum *Hugonem* verò filium constituit
Hugonis C. Provincia & Italia regis, qui *Lotharii III.* filius, *Lotharii II.* regis nepos, *Lo-*
tharii Imperatoris proepos fuerit, & 946. vita excefferit. Quà ratione ex *Caroli M.*
 profapia ortum hi traherent. Eidem *Hugoni* fratrem assignant, *Sigfridum* *Octobertum*
M. Tusciae, à cujus nepote *Azone IV. Atestino*, marito *Chunza Gueljice* heredis, *Brunsvi-*
 centes & *Atestinam* totam gentè derivat. A *Gerardo Gonzingo* undecimo gradu distat
Aloysius s. *Ludovicus Gonzaga*, qui sub *Carolo IV.* 1329. *Capitaneus Mantue* factus est. Hòc
 geniti præter alios *Guido, Feltrinus, Conradus, Ioannes* novarum linearum factores. Postea
 niorum descendentes peculiaribus titulis insignitos non vidi. A *Feltrino* Comitibus *Nu-*
volaria s. *Nubilaria* descendunt. *Guidone* autem, qui item *Capitaneus Mantue* fuit, natus
Ludovicus, hòc *Franciscus* item *Capitaneus Mantue*. Hujus filius *Ioannes Franciscus* primus
Marchio Mantue à *Sigismundo* creatus est 22. Sept. 1433. pater *Ludovici*: hic tres iterum ra-
 mos ex se dedit, genitis *Friderico, Ioanne Francisco, Rudolpho*. Huic ortum debent inprimis
 natus est *Franciscus Marchio & Ioannes* fater *Marchionum Gonzagarum, Dom. de Vescovato*.
Franciscus pater est *Friderici II. & Ferdinandi*; A *Ferdinando* descendunt *Duces*
guastaldæ: Fridericus à *Carolo V.* 1530. 8. Apr. ad *Ducalè fastigium* evectus, & primus *Mantue*
Dux fuit. Inter hujus filios *Franciscus II.* prole caruit, *Ludovicus* ab uxore *Nivernis* in
 Francia (ubi fortunarum sedem collocaverat) *Dux* fuit, medius *Wilhelmus Dux Vincen-*
tinum iterum *Ducem* genuit, *Eleonoræ* *Ferdinandi II.* Augusti uxoris, rum *Francisci II.*
Ferdinandi (prius *Cardinalis*) & *Vincenii* *ducum* patrem. Ex his non nisi primus filiam
 reliquit. Qui nunc rerum potitur *Carolus IV.* ex *Ludovici Nivernis* posteritate ejusq; ab-
 nepos est, & amitam *Eleonoram* *Ferdinandi III.* Imp. viduam, proamitam *Aloysiam* *ma-*
riam duorum *Poloniae* regum *Vladislai & Joh. Casimiri* conjugem habuit.

§.iii. Scurum propositum quod concernit, prima & quarta *quadra Gonzaga, Man-*
tuana & Montisferratenfis symbola, reliquæ *dux Nivernis* continet. *Primarium à signa*
 est *crux cum aquilis*, *Mantue* genuinum decus, quod *Geliot. indic. arm. p. 56.* à *Joanne*
Francisco primo *Marchione* loco veteris gentilis scuti nigri tribus arsetibus argenteis,
cornibus & tintinnabulis appensis aureis insigniti, at lumum perhibet. Porro *Mantua* a ce-
 lebris *Lombardicæ urbs Bonacolsis* aliquamdiu paruerat, donec *Rinaldus Passarimus Bonac-*
olsus, qui *Mutinam* etiam imperio suo adjecerat, & *Mirandulam* solo æquaverat, ab *Aly-*
siu Gonzaga militibus medio in foro 1329. interficeretur: cum *Aloysius* ille summa cum
 populi voluntate gubernationem *Reip. Mantuanæ* suscepit, Imperium in ea *Vicarius*. Quà
 dignitate deinceps filius & nepos functi. *Johanni Francisco Marchionis à signa* ab *Impe-*
ratore Sigismundo concessum jam diximus. Ejus etiam donum *aquilas cum cruce* per-
 hibent. *Ioannes Franciscus* inter quatuor filios *Ludovicum, Carolum, Alexandrum,*
Joannem Lucidum ditiones divisit. Sed solus *Ludovicus* liberos suscepit, atque ita ad
 hujus posteros redire omnia. Circa *Ducatum* hoc seculo controversia fuit, *Vincenno*
Duce 1627. sine liberis extincto. *Carolus Nivernensis* agnatus, cujus filius *Carolus Franci-*
ficus quoque gener erat, & in ejus verba *Mantuanos* jurare *Dux* moriturus jussit, *mo-*
 possessionem ducatus sumserat. Itaque *Sabaudus* & neptis causam agere videbatur &
 propriam §.9.

Ejus Do-
minali.

Contro-
versia de
Ducatu
post Vin-
centii Du-
cis mortè,
vid. infra

propriam præfensionem circa Monferratum repetebat: *Hispani* principem Gallie clientelarem in vicinia Mediolani agrè admittēbant: *Ferdinandus* Dux *Gustalda* agnatus ad se spectare fucceffionem postulabat, quod *Nivernenses* armis adversus imperium gestis eà se indignos reddidissent: *Imperator* quod ad se cognitio spectaret, & se neglecto *Nivernensis* possessionem adiisset, misso *Joanne Comite Nassoviæ*, ut ditiones in suas manus resignaret & iudicis sententiam expectaret, postulabat. Vide *Capriat. histor. Ital. L. X. p. 857. seq.* *Gramond. hist. L. 18. p. 782. seq.* Inde bellum, *Sabaudia* occupata, *Cafalis* obfidiōne frustranea & *Mantua* astu intercepta clarum. Demum 1630. *Ratiſponæ pax conclusa*, ut *Carolus Dux Nivernia* veniam à *Cæsare* precatus *Ducatum Mantuanum ac Montisferratenſem* reciperet, *Duci Sabaudia* redderentur sua & inde *Rex Gallia* præfidiā deduceret. *Brachel. hist. L. 4. p. 161.*

Gonzaga
tesera.

§. iv. Scutulum crucis medio impositum duorum generum areolas continet, ex quibus reliquæ *Montisferrati* fucceffionem respiciunt, duæ autem *Mantuanis* ante hanc fuere convictæ, atque adeo illis etiam lineis usurpantur, ad quas *Montisferrati* non est delapsa fucceffio. Hæ sunt secunda *Lombardica*, & tertia *Gonzagea*. Hæc familiaris est. Illa *Lombardica*, fotte ex eo, quia *Mantuanus* principatus non ignobilis *Lombardia* pars est.

Lombar-
dica.

Montis-
ferratum.
Marchio-
nam feriet

§. v. Cum reliqui laterculi ad fucceffionem *Montisferrati* referendæ sunt, de ejus jure aliquid dicendum. Alibi diximus de origine *Montisferratenſium* *Marchionum* ex *Alramo Saxone*, quorum hæreditas ab *Jolanta* s. *Violanta* *Guilelmi VII.* filia ad *Andronicum Paleologum* *Constantinopolitanum* Imperatorem delapsa est. Hoc nati *Michaël* reliquos ex se Imperatores orienti dedit, usque ad *Constantinum XV.* sub quo *Constantinopolis* in potestatem *Turcarum* venit, *Theodorus* autem ex materna hereditate *Marchio Montisferrati* fuit, & 1338. decessit. Hoc geniti *Violanta* *Aymonis C. Sabaudia* uxor, cum promisso si *Maſculi* progenies deficeret fucceffionis, & *Ioannes II.* pater *Ottonis, Joannis III.* & *Theodori II.* Hic genuit *Joannem Iacobum*, cujus filii *Joannes IV.* à *Comite Sabaudia* captus ab eo investituram accepit, *Wilhelmus* filiam habuit *Blancam Mariam* *Caroli I. D. Sabaudia* conjugem, ob cujus dotem nova controversia, & *Bonifacius* pater fuit *Guilelmi* atque *Joannis Georgii*. Ille filium & fuccefforem habuit *Bonifacium*, qui 1530. equo lapsus fucceffionem reliquit patruo *Joanni Georgio*, qui 1533. extinctus istam *Palaologorum* lineam clausit: herede nepte, *Bonifacii* germana *Margareta, Friderico Gonzaga* *Duci Mantua* 1531. nupta.

Caſa
Montis-
ferratenſis

§. vi. *Joannis Georgii* morte *Sabaudia* Dux non uno titulo (de quo argumento in cap. de *Sabaudis* fucceffionem quaeritur: verum controversia ad iudicium Imperatoris delata: *Carolus V.* Imp. in cujus ut sequelstri potestatem ditio conceſſerat, contra *Carolum*, de se quidem bene meritum, pro *Mantuano* *Genue* 1536. 3. *Novemb.* pronunciat. Inde 1559. in pace ad *Caſtrum Cameracenſe* conclusa *Mantuano* denuo *Marchionatus* restitutus est: Ita sonant verba §. 21. *Et se restituera au Duc de Mantone entierement le Marquisat de Montferrat sans rien reſerver ny deſenir d'iceluy de ce que lesdits Seigneurs Roys Catholique & Treschrestien ou quique ce soit de leur costé en occupent presentement; demeurant en son entier auidt Duc le droit & action qu'il a sus iceluy, ses appartenances & dependances: sans prejudice toutes fois des exceptions ou actions qu'autres y peuvent avoir: lesquelles par qui ce soit ne se pourront poursuivre que par voye de justice & non par la force.* Quod ita reddo: Restituatur etiam *Duci Mantuano* *Marchionatus Montisferrati* integer, sine ulla reservatione vel detentione cujusquam, quod in illo reges *Catholicus* & *Christianissimus* vel quicumque ille sit ipsorum nomine in præfentiarum possident: ut *Duci* plene permaneat jus & actio, quæ habet super eum, ejus appartenentias & dependentias: quo tamen nihil præjudicetur exceptionibus & actionibus, quæ aliis competent; sed ut eas nemini quicumque fiscaliter quam via justitiæ non autem vi persequi liceat.

Merita,
funda-
mentum &
hærona
eius à Ca-
pitula de-
scripta.

§. vii. Cæterum quæ tam historiam illius iudicii quam sequentia concernunt, vix æque explicare nossem, quam à *Joh. Baptista Capriata* explicata sunt, deductis etiam utriusque partis juribus. Unde universam illam *Ætiorum* ex *L. i.* huic transferre sed in latinum idioma conversam operæ pretium fuerit. In hunc ergo sensum ille: *Monferratum à Dominis Gonzageis Ducibus Mantuanis hodie possessum, cum jam tunc ad S. Imperium spectaret, ab Ottone I. Imperatore genero Alramo & descendentibus ejus utriusque sexus feudo concessum est. Cum mascula linea diu durasset, tandem ter-*

minata est in Violanta filia Guilelmi V. cognomento magni & sorore Joannis ultimi
 Aymidarum. Hæc nuptia Andronico Palæologo Imperatori Constantinopolitano,
 successorem huic principatus dedit Theodorum suum & Andronici secundogenitum, &
 hujus posterus. Post aliquod tempus Theodorus filiam Violantam nomine elocavit Ai-
 moni tum Sabaudie Comiti, dori adjiciens (uti prætenderet deinceps posteris) disertam
 conditionem, quocumque tempore mascula progenies deficeret, ut successio Monferrati de-
 laboretur ad Violantam hæcque extincta ex ea genitos. Cum ergo 1533. in Joanne Georgio
 Palæologo masculi ex Theodoro oriundi defecissent, Carolus II. tum Sabaudie Dux ex
 Violanta ortum trahens successorem hujus ditionis sibi tribuere capit, exclusurus etiam
 Margaritam Friderici D. Mantuani conjugem, qua Guilelmo II. fratre majore Joh.
 Georgii nata patris morte in possessione Monferrati mansit, & tanquam sibi propriam
 & paternam contra Carolum Sabaudum tutata est. Allegabat Carolum primam præ-
 tensionis rationem, cum ipse & Margarita æque à Theodoro ortum traherent, Monferratum
 autem ex masculina in femininam transire debeat lineam, se lexus prærogativa
 Margarita præferendum, licet gradu cognationis & successione ultimo possessori Joh.
 Georgii proprii. Ita dicebat, omnibus legibus successorem similitum feudorum Marchio-
 natalium & primogenituræ in similibus casibus definiunt. Alterum fundamentum allega-
 bat prædictum nuptiale pactum, cujus vigore ipse, utpote descendens ex Violanta, vel
 alii femine vel per lineam femininam ad Theodorum genus referenti antehaberi mereat-
 ur. Præsidium etiam quærebat in testamento Blancæ filie & hæredis Guilelmi I. Pa-
 læologi Marchionis Montisferrati sine masculis defuncti, qua Carolo I. D. Sabaudia con-
 junctæ, cum deum moreretur, testamento hunc Carolum III. Ducem universalem here-
 dem nominaverit. Unde tanquam ei Patris sine masculis morte successio in hanc ditionem
 debita fuisset, inferebat in se hac institutione univ. salis transmissa esse eadem successione
 jura. His tribus rationibus Carolus ad univ. salem successorem Montisferrati aspirabat.
 His aliam junxit particularem prætensionem in bene magnam partem ejusdem regio-
 nis, qua anno 1435. à Joh. Jacobo Palæologo & Joanne filio donata Amedeo I. Duci Sa-
 baudie, eodem die ab hoc isdem qui dederat feudo iterum concessa sit, quo ipsi & posteri
 agnati fruerentur, quibus in Joh. Georgio omnino extinctis, contendebat istam partem ad se
 tanquam supremum principem sine dubio ullo relapsam esse. Econtra Margarita allegabat
 ad se tanquam proximam heredem patris ultimi Domini pertinere successorem Mon-
 tisferrati: negans sexum virilem ulla dispositione legali præferendum esse proximitati
 gradus: etiam quando successio feudi ex descendens masculinis aliò transit. Multis
 etiam rationibus in dubium revocabat veritatem pacti matrimonialis, & quod exhibe-
 batur instrumenti ab adversario producti. Et quicquid de eo esset asserbat, quod pactum
 hujusmodi maxime sine consensu Imperatoris non valeat in præjudicium hujus successione,
 qua per aliam quam Theodorum ad se delata esset. Domine Blancæ testamentum nullo lo-
 co contendebat habendum, cum nunquam jus in ditionem hanc habuerit, à superstitis
 masculis agnatis Palæologis exclusæ: eo minus ergo cum sine sobole moreretur, testamento
 excludi feudo potuisse agnatos, qua ipsi testatrice potius jus habebant. Donationem præ-
 terea Joh. Jacobi & Joannis Palæologorum dicebat sua natura nullam esse & contra feu-
 dorum indolem: præterquam quod etiam vi extorta fuerit ab Amedeo eo tempore, quo
 Ioannes primogenitus Ioannis Jacobi ad festum invitatus in Pedemontium, ibi dein capti-
 vus desentus fuit: unde Ioannes Iacobus obtinenda libertati filii, Ioannes autem propria
 coacti fuerint concedere voluntati eorum, in quorum manus Ioannes imprudens incide-
 rat. Sed & eandem donationem post 30. annos amplio & solemn. decreto à Friderico Im-
 peratore revocata esse. Quibus rationibus cum causa Margaritæ prævaleret, Imperator
 Carolus V. qui tanquam supremus Dominus & iudex feudi post mortem Joh. Georgii
 possessionem sequestri nomine susceperat, ordinavit, ut liberè ei tanquam legitima heredi
 restitueretur: rejectis nominatim tribus Ducis actionibus in univ. salem successorem:
 probata autem illa, qua ex testamento Domine Blancæ postulabat dotem 80000. du-
 catorum: quorum solvendorum gratia jus dabat in meliorationes regionis, quas at-
 tulisset Marchio Guilelmus pater ejus. Quod vero attinebat donationem olim factam in
 favorem Amedei Sabaudie, sine alia definitione referavit utriusque parti jus suum, quod
 postero tempore deduci posset. Tali sententia nec animis nec prætensionibus omnino satis-
 fecit Imperator: Carolo Duce existimante, hunc pro Margarita & Friderico pronun-
 tiasse ex status ratione, & ut principes Itali in æquilibrio potentia inter se retinerentur,

suâ singuli inferiores: atque ita ne Carolus Pedemontio & Monferrato junctis Mediolanensem Ducatum viribus equaret: quod de Margareta & Friderico timeri non poterat, quos possessione ditionum inter se non coherentium posthâc simpliciter à Mediolanensi dependere necesse foret. Contra Fridericus, qui quæ huc studebant tacite conquirebantur, tanquam non aliâ ratione causa donationis in lite producta indecisa relicta sit, quam ut præfensionibus inter partes nondum extinctis, in Italia servarentur vivaciora & iustiora studia atque affectus pretendendum erga negotia & commoda judicis sui communis. Nihilofecius cum acquiserent illi sententia Margarita & Fridericus, provocavit ab ea tanquam temporis rationi accommodatiori quam meritis & justitiæ causa insententiori, ut ferebat, Dux Carolus. Unde cum gravatum se opinaretur, ad ipsum Imperatorem appellavit, quæ appellatio etiam admissa est: cum vero res in longum protraheretur, à Cesare obtinuit rescriptum, ut tempus præscriptionis rationes ejus non extingueret, nec terminus prosecutionis exspiraret. Cumque fortè videretur tempus tali molimini non idoneum, contentus tali decreto superstiti prosecutioni litis in judicio: maxime qui paulo ante à Francisco omni Sabaudia & fere Pedemontio exutus, ipse, & filius Emanuel Philibertus magis cogitabant de recuperatione amissorum bellica, quam de judiciali persecutione eorum, de quibus cum Friderico jure experiebantur. Interim hæc contentiones duos hos principes & successores in perpetua tenuerunt diffidentia, ut & deinceps Carolus Emanuel Dux, cum obtinuisse 1587. à Rudolpho Imperatore aliud decretum, quo non modo præfensiones adversus lapsum temporis muvebantur, verum etiam quantum opus erat confirmabantur, conjunctus præterea archæ affinitate Philippo II. Regi Hispania, cujus secundogenitum Catharinam duxerat, Duci Vincentio Margaritæ nepotè non exiguum moverit suspicionem, ne occasione similium decretorum & præfensionum aliquo modo suffutare vellet antiquas præfensiones, ejusque infestare ditiones. Unde securitatis gratia ex fundamentis extruxit castrum Casalio urbi vicinum & fere contiguum. Hic status erat causæ, cum 1612. Franciscus Dux moreretur, à Capriata de-

Nova controversia à Ducis Francisci morte ob filiam Mariam.

§. VIII. Mors illa Francisci novam controversiam peperit, cum Mariam filiolam reliquisset, successorem autem haberet fratrem Ferdinandum Cardinalem. Nam Mariæ causam suscipiebat avus Carolus Emanuel D. Sabaudia, eam Montisferrati hereditate ferens, qualis etiam in aula Hispanica declarabatur, quod principatus per feminam Gonzagis apportatus non alio jure ex ea domo iterum abire posset; & cum successio liberis primo debeatur loco, sine distinctione sexus alios ab his propinquos excludi: quod aliis, etiam regnorum, imprimis Hispanicorum, exemplis doceatur. Verum Mantuani merito opponebant, quod feminis, nisi totâ masculâ progenie extinctâ non sit locus, quod etiam exemplis in ipso hoc principatu monstrabatur. Quamvis autem initio videretur à Sabaudis non nisi jus Mariæ, & ut hujus tutela ac custodia penes avum aut tertium aliquem, non verò patrum esset, intendi: nihilofecius ipsiusmet Ducis simul renovabatur præfensio, præter Blanca dotem & usuras ejus ad 800000. ducatos numeratas, repetitis rationibus antiquis. Denam ad arma ventum, & Dux Sabaudia Ducatum Montisferratissem aggressus est. Cum verò & Cæsaris autoritas & reges Franciæ ac Hispaniæ æque desiderii Sabaudi obtarent, coactus est occupata Cæsari & Hispaniæ regi restituere, à quibus Mantuanus recepit.

Controversia post mortem Vincentii Ducis vid supra §. 3.

§. IX. Iterum 1627. morte Vincentii Gonzagæ Ducis nova contentio exorta, cum succederet agnatus Carolus Nivernensis Dux, in cujus filii fidem ante mortem ille subditos adegerat, nec non eidem Mariam ex fratre Francisco neptem desponderat: cum avus Dux filio Cardinali illam destinaret. Imperator etiam Nivernensis successionem non favebat, sed in suas ut supremi judicis manus ditiones controversas consignatas malebat, ut liberè de illis quomodo justum foret disponderet. Mariæ quoque & Nivernensis hereditarem dubiam reddebat Vincentii soror Margarita Lotharingica vidua, quæ fratri propinquior majorem jure ad se quam Mariam successionem spectare contendebat. Sed & Mantuanum Ducatum sibi deberi postulabat Ferdinandus Gonzaga D. Gusfalda agnatus, excluso Nivernensi, quod adversus imperium militasset conf. n. 3. Sed & veteres repetebat rationes Sabaudus. Cum hoc fædus Hispani percussissent, ut ille Trino, Alba, Sandamano & aliis Pedemontio vicinis acceptis, reliqua ab his occupari pareretur. Inde bellum apertum, quo Montisferratum ab Hispanis & Sabaudis expugnatum, Casalio solo ob virtutem Toir assis, frustra à Spinola obieto. Alteta parte

Bellum.

exercitu

exercitu in Italiam misso ipse Imperator Mantuanum Ducatum invadebat, ut demum à Gallasio ipsa urbe Mantuana capta Nivernensis Placentiam secedere cogeretur. Interim hujus defensionem Rex Francie Sabaudum magna ditionum parte exuerat. Demum Ratisponae 1630. indignè ferentibus Hispanis conclusa pax, qua Nivernensi principatus conceditur, Sabaudia autem Duci Trinum & tantum terrarum Monteferrati, quod sufficeret redditibus 18000. scutorum annuis: Guastaldo in Mantuano principatu, ut 6000. scutorum redditus haberet: Lotharinga, quod arbitri pronunciarent. Inde 1631. seculatus conventus Clerascensis s. Querasensis in Pedemontio, ad executionem pacis destinatus. Ubi Pancirollo nuncio Pontificio & Julio Mazarinio officia interponentibus 18000. scut. cum de valore scutorum inter partes non convenisset, ad 15000. reducuntur. Ita verba sonant: *Vi Dux Sabaudia, successores ipsius, principes & principissa familiares, pro omnibus juribus & rationibus, prisicis aut novis, quae possent aut poterunt habere, in ducatu aut terras Mantuae aut Montisferrati (quibus sese abdicant, per quas-cunque amplissimas formas, in commodum Ducis Mantuani & ipsius successorum) acquiescent 15000. scutatis aureis, qui solvantur districtibus aequivalentibus, quemaadmodum patet in transactione particulari & à legatis amplissimis subscripta.* (Paët. Gall. pag. 230.) Alias conditiones minutiores huc transferre operæ pretium non est: sed nec enumerare loca consuecendæ illi summæ assignata, nisi quod in illis Trinum & Alba erant. Inde 1648. in Monasteriensi pacis tractatu de novo Clerascensis tractatus confirmatus, & debitum 490000. aureorum, quos Sabaudus Mantuano solvere debebat, à Rege Franciæ in se receperunt. Addeitur: *Cæsarea Majestas devotè requisita concedet Domino Duci Sabaudia una cum investitura antiquorum feudorum & statuum, quæ sibi inclitæ memoria Ferdinandus II. Duci Sabaudia Victori Amedeo concesserat, investituram quoque locorum, ditionum, statuum, omniumque jurium Montisferrati, cum appertinentiis, quæ illi vigore prædicti Tractatus Clerascensis, nec non executionis inde subscriptæ & decretæ & remissa fuerunt, sicuti quoque feudorum novelli Monfortis, Sinii, Moncherii, & Castellerti cum appertinentiis, juxta tenorem instrumenti acquisitionis ab eodem Duce Victore Amedeo factæ sub 13. Oct. Anno 1634 & congruenter concessionibus seu permissionibus, nec non approbationibus Cæsareæ Majestatis, cum confirmatione quoque omnium & quorumcumque privilegiorum, quæ Sabaudia Ducibus hæcenus indulta fuerunt, quotiescunque à Domino Duce Sabaudia requirentur & postulantur.* Eodem tractatu jubetur Dux Guastaldi castrorum Reggioli & Luzzara cum suis territoriis & dependentiis possessionem Duci Mantuæ restituere, reservatis tamen eidem juribus pro 6000. scutorum annuorum, quæ prætendat: de quibus agere & judicio experiri coram sua Cæsarea Majest. valeat adversus Ducem Mantuæ. Ita terminata est controversia illa, tot motuum origo, cujus historiam hæc causâ prolixius enarrare visum fuit. Cæterum an tantum utile dominium, an aliquid amplius Imperator concesserit? vide tractantem *Conring. de finib. Imp. Germ. c. 23. p. 508. 509.* Ex his verò patet, quam longè illi aberrent, qui tradunt, in instrumentis pacis Galliæ omnia loca, actiones & jura Montisferrati cum omnibus pertinentiis Sabaudia Duci concessa esse, cum tamen pleraque in potestate Mantuani relicta sint. Allegat *Limn. lur. publ. V. 14. 15.* qui pro Sabaudi jure scripserint *Antonium Fabrum*, in consultatione de Montisferrati Ducatu, *menoch. consil. i. vol. i.* Pro possessoriibus autem *Socin. jun. consil. 77. vol. i.* *Paris. consil. 22. & 23. vol. i.* *cozadin. consil. 8. crat. conf. 9. l. i. Alciat. resp. 199. Rol. à Valle conf. 3. vol. i.*

§. x. Cum ita viderimus, quo jure Montisferratense scutum luo inferat Gothi-zagæ, nunc laterculos eos spectantes considerare oportet. (Cont. clypeum *Margaria Palæologa* usitatum in *Brianvill. jeu d'arm. pag. 89.*) Primus cum aquila aurea notat vel, quod *Brianvill. jeu d'arm. pag. 82.* cui filii accedant lubens cederem, *Palæologorum* familiam, vel ut communiter explicant, *Imperium Orientis*. Nam quod vidimus posteriores Montisferrati principes ab *Andronico Palæologo* descendebant *Imperatores Orientis*: quæ familia ultima ex Christianis Constantinopolim tenuit usque ad Constantinum XV. qui imperium 1453. cum vita perdidit. Ejus verò ex fratre Thoma nepos *Andreas* despota *Imperium Orientis* *Carolo IX. 1494.* donavit. Deinde dicitur 1502. testamento heredes scripsisse *Ferdinandum & Isabellam Reges Hispaniarum*.

§. xi. Eodem spectat *crux igniaria* 4. vel hteris B. stipata: quam *Constantinopolitano imperio* itidem tribuunt. *Farenn. R. d'arm. P. I. pag. 148. civitati Constantinopolitana* ascribit hanc notam. Interpretatio literarum illarum istam dant (*Hæping. de jur. insign.*

Pax Ra-
tisponæ.Tractatus
Clerascen-
sis.Familia
Palæolo-
ga. vel Im-
perium
Orientis.Imperium
Constanti-
nopolita-
norum
insign.

in sign. c. 6. n. 1195.) βασιλεὺς βασιλίων βασιλευσίων βασιλίων. vel quod concinnius videtur apud Brianvill. jeu d'arm. p. 90. βασιλεὺς βασιλίων βασιλίων βασιλίων. Rex regum regnans super reges. Addit: *Quelques uns attribuent ces titres à la vanité de ces Empereurs. L'ymerois m'eux croire, que c'estoit à la croix de Iesus Christ, qu'ils rendoient cet honneur, se reconnoissant par elle le souverain de tous les princes de la terre.* Hoc est: Quidam titulos hostribuunt vanitati istorum Imperatorum. Mallem ego credere, quod honorem hunc habuerint cruci Jesu Christi, quem ea agnoscebant supremum omnium terræ principum. Cettè titulus huc jure soli Salvatori nostro debetur. 1. Tim. 6, 15. Apocal. 17, 14, 19, 16.

Aragonii
pali.

§. xii. Sequitur ordinem quinta areola Aragoniis palis insignis. Jus exinde repeto, quod *Ioannes II. Montisferrati Marchio* uxorem habuit *Elisabetham* cogn. *Esclarmondam Jacobi III. ex Aragonis Balcarium regis ex Constantia Alfonsi Regis Aragonia filiam*: quam pridem Carolo V. R. Franciæ destinatam 1358. *Joannes* duxit cum juris in *Baleares* acquisitione.

Montis-
ferratum
Saxonice
tesseræ.
Batum.

§. xiii. Proxima areola ipsum symbolum *Montisferratense* continet, de quo plura ut addam non est opus. Septima quadra *Saxonice* δάγμα exhibet, ob originem ex *Saxonibus Alrami* primi *Marchionis*, *Otonis Imp. agnati*.

§. xiv. Qui sequitur *Barrensis δάγμα* continet laterculus. Hic debet *Matrimonio Theodori II. ex Palæologis Montisferratenis Marchionis & Ioanna Roberto I. Duce Barrensi* natæ, 1393, vel 1400. contracto. Cum enim hæc ultimorum Ducum fuerit soror, res digna visa, ut memoria in clypeo conservaretur.

Hieroso-
lyma.

§. xv. Ultima hujus ordinis areola *Hierosolymitanas cruces* continet. Hujus ex eo ratio est, quia *Guilhelmus Marchio* cognom. *Longaspata Sibyllam filiam Almerici Andini R. Hierosolymitanæ* uxorem habuit, pater *Balduni V. postmodum regis*, qui à vitricò *Guidone Lusitanio* 1185. sublatus est, regno ex eo ad Lusitanos delato. *Guillemi* etiam frater *Conradus Marchio Isabellam Almerici Regis filiam Sibyllæ* sororem uxorem habebat, cujus nomine *Guidoni* obstitit, & *Tyri* regni fixit sedem: demum filiam reliquit *Mariam*, quam heredem titulorum & jurium *Hierosolymitanorum Ioannes Brenensis* duxit, & eà causâ armis *Palæstinam* invasit.

Vincentii
Ducis
dispositio.

§. xvi. Fuit scutulum cruci *Mantuanæ* impressum: & quidem illis symbolis solis contenti erant, qui ante *Nivernensem Mantuæ* imperarunt: ut tamen videas non nunquam ordinem laterculorum paulo alium fuisse: ita apud *Ioh. Jac. Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 260. Vincentii Gonzagæ Ducis* illa legitur dispositio, ut parmula media completeretur hæc serie symbola, Imperii Orientalis, Lombardiæ, Gonzagarum, Hierosolymorum, Aragoniæ, Montisferrati, Saxoniz, Barti, Constantinopoleos.

Nivernen-
sis rami
scutum.

Nivernen-
sis successio.

§. xvii. Ad quadram scuti majoris secundam & tertiam accedamus, quæ à *Nivernensi* ramo assumpta est, ob aliquot matrimonia. Cum verò *Nivernensis* principatus (cui comitatus & pariatas dignitas 1459. concessa est, & confirmata 1464. 1505. Sed *Ducale* axioma à *Franisco I. 1538.*) post alias possessiones ferè primarium in Gallis patrimonium fuerit, juvat hic exhibere *Nivernensium* successionem, quæ præ aliis ferè sapius ex una in alterâ gentem per matrimonia transivit: Quod verò *Nivernensis* nulla areola in scuto conspiciatur, argumento est, vel nullum *Nivernensibus* peculiare fuisse δάγμα, vel vetustate ejus memoniam exolevisse. Nam quod apud *Gelios. indic. armor. in addit. p. 660. Nivernus* datur in area cærulea plinthiâibus aureis confita leo ejusdem metalli, *Burgundiæ Comitum* potius est symbolum.

Landericus Comes Nivernensis ab uxore
Mathilde filia Otonis Guillemi Com. Burgundiæ.

Rainaldus Com. Nivernensis.

Guillemus Com. Nivernensis.

Reinaldus Com. Altiflodoræ s. Auxerræ.

Guillemus Com. Nivernensis.

Guillemus Com. Nivernensis.

Guido Com. Nivernensis.

A1

Agnes heres Nivernenfis,
Uxor Petri Curteniacy, qui dein Imperator Constantinopoleos.

Mathildis Curteniacy Com. Nivernenfis & Tonnerenfis.
Uxor Hervei III. Dn. de Donzy.

Agnes de Donzy C. Nivernenfis.
Uxor Philippi de Francia.
II. Guidonis Castilionii C. Sanpauli.

II. Jolanda Castiliona C. Nivernenfis, &c.
Uxor Arcibaldi Junioris Dn. de Bourbon.

Mathildis Borbonia Com. Nivernenfis, &c.
Uxor Eudis Burgundi.

Jolanda Burgunda Com. Nivernenfis.
Uxor Joannis Triftani de Francia.
II. Roberti III. Com. Flandriae.

Ludovicus de Flandria C. Nivernenfis & Retelanus.
Uxor Joanna f. Hugonis V. Com. Retelani.

Ludovicus Com. Flandriae, Nivern. &c.
Uxor Margareta f. Philippi longi R. Franciae Com. Artesiae & Burgundiae.

Ludovicus Malanus C. Flandriae, &c.
Uxor Margareta f. Joannis III. D. Brabantiae.

Margareta Comes Flandriae, Burgundiae, Artesiae, Nivernii.
Uxor Philippi D. Burgundiae.
II. Philippi de Francia Duc. Burgundiae.

Philippus de Burgundia, Com. Nivernii & Retelii.
Uxor Bona f. Philippi Artesii Com. d'Eu.

Joannes de Burgund. titulo Dux Brabant. &c.
Uxor Jacobe d'Ailly.

Elisabetha Burgunda, heres Nivernii, Eufii, Retelii.
Uxor Joannis Ducis Cliviae, Com. Marcae.

Engelbertus Clivius, Com. Nivernii.
Uxor Carola f. Joann. Borbonii Com. Vindocini.

Carolus Clivius, Com. Nivernii.
Uxor Matia, filia Joannis Albretani, Dn. d'Orval.

Franciscus Clivius Dux Nivernii.
Uxor Margareta f. Caroli Borbonii Ducis Vindocini.

Henrica Clivia Nivernenfis.
Uxor Ludovici Gonzage.

§. xviii. Ex hoc schemate multa patebunt ad areolarum explicationem facienda: quas jam singulas examinabimus. Si quis verò *Henrica* atavos ataviasque uno conspectu videre velit, quærat in nostri *Theatri Nobil. Europ. progenolog. Auctar.* seu P. 3. ubi pag. 5. plene exhibentur.

§. xix. Primus ex his laterculis est *Clivius*. Nam Henrica Ludovici Gonzage uxore ex *Clivis* profata fuit. Cæterum de Clivis alibi c. 13. n. 8. diximus. *Joannes Clivius* Dux, à quo Henricam descendisse modo vidimus, filius erat *Adolfi I. Cliviorum* Ducis: cujus pater *Adolfus* Cliviae comitatum ob matrem *Margaretam Cliviam*, pluribus eandem successionem sibi arrogantibus, Caroli IV. Imperatoris gratia nactus erat. In

eius posteritas ille ducatus hereditatem usque hujus seculi, quo 1609. *Joannes Guilelmus* masculorum ultimus extinctus hereditatem dubiam reliquit. Cujus controversia passim, imprimis in seuta Brandeburgico, Palatino & Saxonico, mentionem fecimus & faciemus. Cæterum *Carolus Gonzaga* Henrici filius, qui eo tempore vivebat, inter alios prætendentes suum quoque nomen professus est. Rationes erant, quod *Engelberto Clivio abavo* à fratre non alia fuerit attributa hereditas, quam pauca in Belgio loca. Unde ut satisfiat, omnia jura postulare. Neque *præscriptione* petitionem hanc exclusam dici posse, quia semper contradictum fuerit. His rationibus respondebant *Johannis Guilelmi sorores* & eorum mariti ac liberi, se privilegio Caroli V. Imperatoris ad successionem habiles redditas & munitas: unde non teneantur ad discussionem, jure necne illud concessum sit: sed eum qui in dubium hoc vocet, perpetuò indicto silentio repelli. Sed & reponebant, Engelbertum non omni hereditate exclusum, utpote cui *Comitatus Nivernensis, Retelanus* & alia in Francia à matre bona concessa sint, us conditionibus, quibus necdum sit satisfactum. Tum fore intolerabile, si Engelberti bona ad descendentes ex filia potuerint transferri, non idem verò jus Joannis posteritati relinquatur. Denum ipse Carolus litem deseruit, & talis judicialiter declaratus est.

Marcanus
Com.

§. xx. Proxima arcola *Marcanum d'ayuz* est. Ex *Marcanis* enim Clivii orti sunt, cum quibus etiam eandem originem habuisse creduntur. Porro *Marcanus* comitatus nunc in potestate est Electoris Brandeburgici.

Artesia.
Hujus suc-
cessio.

§. xxi. *Artesia* sequitur quadra. Artesia Belgii provincia, Picardia, Flandria, Hannonia & Cameracensi ditione conclusa, inde originem habere dicitur, quod *Isabella* filia *Balduni Hannoniæ & Flandriæ comitis*, eam marito *Philippo II. Regi Franciæ* attulerit: unde *Ludovicus*, qui dein inter reges octavus eo nomine numeratus est, *primus Comes Artesiæ* dicitur: hinc ejus filius *Ludovicus IX.* fratri *Roberto* Comitatum concessit, à quo peculiaris *Artesiorum* linea: Ea genitus *Robertus* cognomento *bonus* 1302. moriens reliquit filiam *Mathildam Othelini* f. *Othonis Com. Burgundiæ* uxorem, & ex filio *Philippo* præmortuo neporem *Robertum*. Cum inter hos contentio esset, pro *Mathilde* judicatum est, quod in Artesia jus *repræsentationis* locum non haberet. Restitit quantum potuit *Robertus*, sed causa cecidit 1309. 1318. Ab eo verò, cum ad Anglos se recepisset, & contra patriam illos incitaret, gravia regno illata damna. Cæterum *Mathildis* & *Othonis* conjugio nata est *Joanna* heres comitatum, uxor *Philippi V.* cogn. Longi R. Franciæ. His genitæ *Joannæ* uxor *Eudis IP. D. Burgundiæ*, unde filius & nepos, quorum utriusque *Philippi* nomen, Artesiæ comitatum tenuere, & *Margaretæ*, *Ludovici C. Flandriæ* uxor, ad quam Joannæ posteritate extincta hereditas delapsa est. E Flandria familia cum aliis hic quoque comitatus ad *Burgundos* delatus est. Cæterum *Clivii* jus hujus laterculi gestandi, & ob illam *Margaretam Flandricam* Artesiæ Comitum, *Philippi Burgundi C. Nivernis* matrem, & ob hujus conjugem *Bonam* f. *Philippi Artesii, Com. Eufiansi*, Castellabilis Franciæ, Caroli Artesii gentis ultimi sororem, obtigit.

abantia.
comensio
cam
tuzaga-
m.

§. xxii. *Brabanticus* leo proximum locum obtinet: In hunc *Ludovicus Gonzaga* uxoris nomine adhuc 1381. jus suum scripto, quod *Joannes Chandonus* *Matiscomensis* composuit, publicavit: cujus rationes ita in compendium contrahit *Thannus L. 74. p. 707. 708.* *Philippum audacem* vulgo dictum *Joannis* regis, qui in Anglia decessit, quartum numero filium patris beneficio *Burgundiæ*, que *Philippi Burgundiæ* morte regi obvenerat, anno cccclxi. ducem creavit; postea *Caroli V. fratris* favore subnixum etiam *Margaritam Ludovici III. Flandriæ Comitis & Margaritæ Brabantinæ*, que *Joannæ amice* principatum *Brabantie, Limburgi, & Antverpiæ* Domina unica heres erat, filiam, ac proinde serè universi *Belgi* heredem in uxorem duxisse, nuptiis summa magnificentiæ ac latius *Gandavi* anno octavo post, xiii. Kal. *Quintil.* celebratis; quo ex conjugio tres filii nati sint, *Joannes, Antonius, & Philippus*. Sic autem amplissimam eam hereditatem postea inter filios ex utriusque parentis voluntate divisam esse, ut *Joannes* grandior natu ditiones omnes à *Ludovico III. avo* profectas cum paternis principatibus acciperet; *Brabantia, Limburgi, Lothericæ & Antverpiæ* principatus *Antonio* alteri filio cederent, na us si sine liberis masculis decederet, *fidecommissi* jure ad *Philippum fratrem* devolverentur, ea de re *Bruxellis instrumentum publicum* confectum fuisse 117.

Kal.

ejus posteris ille ducatus hēsit ad principium usque hujus seculi, quo 1609. *Joannes Guilelmus* masculorum ultimus extinctus hereditatem dubiam reliquit. Cujus controversiā passim, in primis in scuto Brandeburgico, Palatino & Saxonico, mentionem fecimus & faciemus. Caterum *Carolus Gonzaga* Henrici filius, qui eo tempore vivebat, inter alios prætendentes suum quoque nomen professus est. Rationes erant, quod *Engelberto Clivio abavo* à fratre non alia fuerit attributa hereditas, quam pauca in Belgio loca. Unde ut satisfiat, omnia jura postulare. Neque *prascriptio* petitionem hanc exclusam dici posse, quia semper contradictum fuerit. His rationibus respondebant *Iohannis Guilelmi sorores* & earum mariti ac liberi, se privilegio Caroli V. Imperatoris ad successionem habiles redditas & munitas: unde non teneantur ad discussionem, jure necne illud concessum sit: sed eum qui in dubium hoc vocet, perpetuo indicto silentio repelli. Sed & reponebant, Engelbertum non omni hereditate exclusum, ut ipse cui *Comitatus Nivernensis, Reselanus* & alia in Francia à matre bona concessa sint, his conditionibus, quibus necdum sit satisfactum. Tum fore intolerabile, si Engelberti bona ad descendentes ex filia potuerint transferri, non idem verò jus Joannis posteritati relinquatur. Demum ipse Carolus litem deseruit, & talis judicialiter declaratus est.

Marcanus
Com.

§. xx. Proxima arcola *Marcanum* δᾶγμα est. Ex *Marcanis* enim Clivii orti sunt, cum quibus etiam eandem originem habuisse creduntur. Porro *Marcanus* comitatus nunc in potestate est Electoris Brandeburgici.

Artesia.
Huius suc-
cessio.

§. xxi. *Artesia* sequitur quadra. *Artesia* Belgii provincia, Picardia, Flandria, Hannonia & Cameracensis ditione conclusa, inde originem habere dicitur, quod *Isabella* filia *Baldوينi Hannoniæ & Flandriæ comitis*, eam marito *Philippo II. Regi Franciæ* attulerit: unde *Ludovicus*, qui dein inter reges octavus eo nomine numeratus est, primus *Comes Artesiæ* dicitur: hinc ejus filius *Ludovicus IX.* fratri *Roberto* Comitatum concessit, à quo peculiaris *Artesiorum* linea: Eo genitus *Robertus* cognomento *bonus* 1302. moriens reliquit filiam *Mathildam Othelini f. Othonis Com. Burgundiæ* uxorem, & ex filio *Philippo* præmortuo nepotem *Robertum*. Cum inter hos contentio esset, pro *Mathilde* iudicatum est, quod in *Artesia* jus *representationis* locum non haberet. Restitit quantum potuit *Robertus*, sed causa cecidit 1309. 1318. Ab eo verò, cum ad Anglos se recepisset, & contra patriam illos incitasset, gravia regno illata damna. Caterum *Mathildis* & *Othonis* conjugio nata est *Ioanna* heres comitatum, uxor *Philippi V. cogn. Longi R. Franciæ*. His genitrix *Ioanna* uxor *Eudis IV. D. Burgundiæ*, unde filius & nepos, quorum utriusque *Philippi* nomen, *Artesia* comitatum tenuere, & *Margaretæ*, *Ludovici C. Flandriæ* uxor, ad quam Joannæ posteritate extincta hereditas delapsa est. E *Flandrica* familia cum aliis hic quoque comitatus ad *Burgundos* delatus est. Caterum *Clivii* jus huius laterculi getandi, & ob illam *Margaretam Flandricam Artesiæ* Comitum, *Philippi Burgundi C. Nivernii* matrem, & ob hujus conjugem *Bonam f. Philippi Artesii, Com. Eufiani*, *Conestabilis Franciæ*, *Caroli Artesii* gentis ultimi forem, obtigit.

Brabantia.
Præfensio
in eam
Gonzaga-
rum.

§. xxii. *Brabanticus* leo proximum locum obtinet: In hunc *Ludovicus Gonzaga* uxoris nomine adhuc 1581. jus suum scripto, quod *Ioannes Chandonus Matisconen- sis* composuit, publicavit: cujus rationes ita in compendium contrahit *Thianus* L. 74. p. 707. 708. *Philippum* auctorem vulgo dictum *Ioannis regis*, qui in *Anglia* decessit, quartum numero filium patris beneficio *Burgundiæ*, que *Philippi Burgundi* onis morte regi obvenerat, anno c10 cccclxi. ducem creatum; postea *Caroli V. fratris* favore subnixum etiam *Margaritam Ludovici III. Flandriæ Comitis & Margaritæ Brabantinæ*, que *Ioannæ amitæ principatum Brabantia, Limburgi, & Antverpiæ* *Domina* unica heres erat, filiam, ac proinde ferè universi Belgii heredem in uxorem duxisse, nuptiis summa magnificentia ac lætitia *Gandavi* anno octavo post, xii. Kal. Quintil. celebratis; quo ex conjugio tres filii nati sint, *Ioannes*, *Antonius*, & *Philippus*. Sic autem amplissimam eam hereditatem postea inter filios ex utriusque parentis voluntate divisam esse, ut *Ioannes* grandior natu ditiones omnes à *Ludovico III. avo* profectas cum paternis principatibus acciperet; *Brabantia, Limburgi, Lothericii & Antverpiæ principatus* *Antonio* alteri filio cederent, ita ut si sine liberis masculis decederet, *fidei commissi jure* ad *Philippum fratrem* devolverentur, ea de re *Bruxellis instrumentum publicum* confectum fuisse III.

XI. Octobr. anni MDCCC. postea auctoritate Ordinum accedente roboratum. Ab Ioanne autem illo Burgundiae duces propagatos, dein Mariam Caroli ultimi Burgundiae ducis F. Maximiliano Austriae nupsisse, ex quo Philippus natus sit, Caroli V. & Ferdinandi Caesarum parens, & Philippi, qui nunc rerum potitur, avus. At Antonio postea & Ioanne ac Philippo ejus filiis sine mascula prole defunctis, Philippum Antonii fratrem ex utriusque parentis voluntate successisse, & Carolum ac Ioannem filios reliquisse, Carolo autem sine liberis mortuo, rem omnem ad Ioannem dedevisse, eique jus in controversis illis principatibus regio decreto adjudicatum fuisse. Sed postea bello à Carolo Burgundiae duce gentili suo captum juri illi, ut libertatem reciperet, renunciasse, facta prius XI. Kal. April. anni MDCCCLXV. à Ioanne Bertoldo regii sigilli custode & ipsi Ioanni ab epistolis protestatione, quam & auctoritate sua Ludovicus XI. biennio post confirmavit, confecto ea de re Lutetiae & ad Senatum Parisiensem misso diplomate XVII. Kal. Iunias. Ioannem postremo illum ducis filium reliquisse, Elisabetham, quae Ioanni Clivio, Carlotam, quae Ioanni Labretano Orvallo nupsérunt, inde ortas esse gravissimas inter sorores earumque liberos controversas, quae tandem felici matrimonio compositae sunt, Maria Carlota filia cum Carolo Clivio Engelberti filio, & Ioannis Clivii & Elisabethae Burgundiae nepote matrimonio conjunctae, ex quo Franciscus, & ex Franciscus & Margarita Borbonia Antonii regis Navarrae sorore, Franciscus Nivernius, Iacobus, Henrieta Ludovici Gonzagea uxor, Catharina, quae Henrico Lotaringo Guisae duci, & Maria, quae Henrico Borbonio Condco nupsérunt, natae sint. Franciscus demum & Iacobo sine liberis defunctis, jus omne ad Henrietae grandio rem natu filiam devenisse, cui quamquam Ioannes captivus renunciaverit, protestatione tamen à Bertoldo facta integra omnia mansisse; nec Madritiana pacificatione, cum Franciscus I. supremo Flandriae dominio renunciavit, quidquam in praedictum tertium decerni potuisse. Curasse quidem Carolum V. ut acta litis, quae in Senatu Parisiensi erant, Mechliniam, ubi supremum Flandriae tribunal instituerat, deferrentur. Sed exempla prudenti Senatus auctoritate confecta, & in archiepiscopi Curia ad faciendam posteris fidem cautè deposita fuisse. Hujus juris perfectionem post illa tempora non legi: memoria autem in clypeo illa restat.

§. XXIII. Jam Burgundicum duxque sequitur: cujus jus & ab Elisabetha herede Nivernii, uxore Joannis D. Cliviae, & à Maria ejusdem Joannis matre, repeti potest, quae retellera.

§. XXIV. Retelana rastella penultima occupant locum: ceterum Comites Retelenses s. Registenses (à Retelio Campaniae) ex Ercibaldo Comite 920. caelo deducuntur. In hujus posteris Baldwinus de Burgo dictus regnum Hierosolymitanum tenuit, & per filiam Atlesentim Fulconis Andini conjugem ad illam transmisit stirpem: ejus autem (Baldwin) soror Mathildis heres Retelii Odoni Castellano Vitriaci nupsit (quem Andr. du Chesne luculentus gentis Castilionae ad Matronam scriptor, ex ea descendisse autumat) & Iterii s. Guiterii Comitis Retelii mater fuit: à quo deinceps Comites reliqui descenderunt: quorum ultimus Hugo V. filiam genuit Ioannam Ludovici Flandri C. Nivernensis, uti §. 17. diximus, conjugem. Ab hac gente ad Burgundos & Clivios ac demum Gonzageas delatus est comitatus, cui 1464. 30. Jul. Parisiatis dignitatem Ludovicus XI. concessit, quae 1573. confirmata est. Dein verò Henricus III. 1588. Ducatus & Parisus axioma adiecit.

§. XXV. Extrema atreolarum ordinem claudit Albrehana, & quidem cum sub-Albrehana distinctione Orvallesi. De qua ista. Carolus II. Albrethanus filios inter alios habuit Ioannem reliquorum fatorem, & Arnaldum Amanicum Dn. Orvalensem, quo genitus est Ioannes. Huic nupsit Carola Ioannis Burgundi Nivernensis filia, Elisabetha quae Nivernensis uxor Ioannis Cliviae Ducis fuit soror. Quamvis ergò Elisabetha natu major esset, & filius ejus Engelbertus, ut successionis capax fieret, naturalis frater esset 1486. Carola tamen hunc utpote peregrinum adeoque hereditatis in Francia non capacem, excludere conata est. Inde longae lites: quae demum matrimonium terminatae, cum Helena & Maria Ioannis atque Carola filiae Ludovico & Carolo Clivio desponsarentur, quarum tamen illa ante nuptias decessit, haec Francisci Clivii Nivernensis Ducis mater fuit, Henricae avia.

§. XXVI. Toti huic quadræ quod imponitur scutulum medium Alenfonium est, Alenfo- cuius rationem ab Henricae avia materna Franciscæ Alenfonis repeto, quae Renati- nium.

Ducis Alenfonia filia, Caroli ultimi Ducis soror fuit. Si Monferratensi quadatæ impofita fuiffet hæc parmula, notari potuiffet Francicæ soror *Anna* uxor *Gulielmi March. Montisferrati*, & *Margaretæ* heredis, quæ *Friderico Gonzagæ* nupfit, mater. Porro gens hæc Alenfonia ex *Carolo* Philippi VI. Regis germano descendit; unde regia sed cum difcerniculo lilia.

Apex.

§. xxvii. Huic fcuto imponitur galea coronata, cum apice *aquila exorientis nigra*. Ita & *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 174*. talem aquilam exorientem furvam *auro rostratam* exhibet. Alii (ut *Meneſtr. verit. art du blaſc. 16. p. 207. Brianvill. ſeu d'arm. p. 82. 83.*) apicem allignant *montem Olympum*, ſuper quo *altare* cum verbo *FIDES*, & ad pedem montis Græcis literis vox *ΟΑΤΜΠΟΣ*. Priori ſententiæ favent figuræ ſcuti, huic ſtudium Gonzagarum in montem Olympum, ut ad *Carolovillam* (*Chatleville*) excitatam munitionem *Montolympæ* appellarent.

Telamenes-Torques ordinis S. Sacramenti.

§. xxviii. Telamones adduntur hinc *aquila nigra Mantuana*, hinc *Cliviorum cygnus candidus* collo infertam auream coronam geſtans. Tum torques ordinis S. *Sacramenti* de quo *P. I. c. 7. §. 87.* circumdantur ſcuto.

Alia diſpoſitio ex Varenio.

§. xxix. Vidimus clypeum à *S. m. arthano* deſcriptum: paulo alia eſt diſpoſitio apud *Varren. R. d'arm. p. 147*. Ubi incumbente toti parmula *Alenfonia* quadripartiti ſcuti primam quadram *Mantuana d'argyrea*, alteram *Clivium*, *Marcanum*, *Arteſiam* & *Brabantinum* diſpoſitione quadripartitâ, tertiam *Burgundicum*, *Retelense* & *Albretio Orvallum*, quartum illa occupant quæ ex *Monferratensi* ſucceſſione aſſumta ſunt, videlicet *Paleologo*, *Hierofolymitano*, *Aragonio*, *Saxonico*, *Barrenſi*, *Conſtantinopolitano*, latereulis impoſitum ipſum *Monferratense* ſignum.

Ex Gellio.

§. xxx. *Louv. Gelliot. indic. armor. p. 306. 307.* illam *Ludovico Gonzagæ Nivernio* aſſignat diſpoſitionem, ut toti incumbente ſcutulo *Alenfonia* quadra ſecunda & tertia planè cum iſta eadem ſit, quam expoſuimus: In primam autem tponit *Mantuanam* crucem cum aquilis & ſcutulo *Lombardicum* & *Gonzageum* ſymbola complectente: in ultimam demum rejicit, quicquid ad *Montisferratensem* ſucceſſionem ſpectat caſeric, quam §. *preced.* expoſuimus. Idem *p. 332.* *Franciſci Clivii Nivernensis* ſcutum quadripartitum ſecat: ut in primo & quarto quadrante quadratim diſpoſitæ areolæ *Clivia*, *Marcana*, *Arteſia* & *Brabantina* conſpiciantur, in ſecundo & tertio tranſverſim ſectis ſuperius *Burgundo-Nivernium*, inferius *Albretio-Orvallum* ſymbolum jungantur. *Burgundo-Nivernium* dicimus quadripartitum ex *Burgundico* & *Retelio d'argyrea*.

Aliarum linearum ſcuta.

§. xxxi. Quod *alias lineas* familiæ atrinet, omnes differentias ſcutorum enarrare vix auim: Plerisque tamen illud uſu venire credo, quod *Iohan. Inc. Chiſſetius* tribuit *Ferdinando Gonzagæ Duci Ariani*, principi *Moſetæ*, iterum alii ejus nepoti, nec non *Franciſco Gonzagæ principi Caſtilionis. Inſign. Eq. A. V. n. 174. 283. 318.* quod cruci aquilas comites habenti, *Mantuano* ſymbolo, imponit parmulam *Lombardiam* & *Gonzageam* gentem quadripartitum notantem. Imponit etiam ſcuto apicem cum *aquila exorientis nigra*, *auro roſtrata*: item ſalciam tortilem atque laciniâs auro & nigro pictas.

Veſpaſiani Gonzagæ Columnæ.

§. xxxii. Alibi *n. 256.* *Veſpaſiano Gonzagæ Columnæ Duci Sibloneſta & Trajelli* attribuit clypeum in quadras diſiſum, quarum prima & quarta *Mantuana* eſt, ſcutulo *Lombardicæ* & *Gonzagæ* ſymbolis quadripartito in corde impreſſâ. Secunda & tertia *Columnæ ſ. Colonnensis*, hoc eſt, *cœccinea columnæ argenteâ capitulo coronato & baſi aureis* ornata. Symbolis omnibus impoſita parmula cærulea voce *LIBERTAS* in obliqua teniæ dextræ modum literis aureis inſcripta: capite *Romani Imperii*. Apicem imponit pileum ducalem hermionicum, aurea corona radiata redimitur: & *laciniâs* circumfundit ex *auro* & *cyano*. *Columnicum d'argyrea* *Veſpaſianus* geſtavit à matre *Iſabellâ Veſpaſiani Columnæ* filia. Quod imponitur toti ſcutulum, nec *Chiſſetius* expoſuit, nec ego conjecturâ aſſequi auim.

CAPUT XXX.

Dux Grammontii.

ARGUMENTUM.

1. Convenarum ſ. Comugii Comites. Eorum ſucceſſio.

2. Ex illis Domini *Aura* & *Viccomites Aſteræ*. Grammontiani.

3. Sentium Mareſcalli. Grammontium ſymbolum.

4. Aſte-

4. *Asteria.*
5. *Aure Domini.*
6. *Thoulongeon. S. Cheron.*

7. *Comingia.*
8. *Apices.*
9. *Tisuli.*

§. i.

Convenarum s. Comingii Comites in Aquitania Clarissimi à Bernardo derivantur, quem 1130. vixisse constat; conati sunt *Bernardus II.* Comes & *Guido*, illo *Bernardus III.* & *Rogierus Comes Palearum*, à quo *Constrannorum* Vicecomitum prosapia. *Bernardo III.* uxor *Stephania* etiam *Bizerronum* comitatum attulit, sed non nisi *Petronelle* filie mater, quæ heres quinquies nupsit, ex tertio marito *Guidone Montfortio* *Ælidis* parens, quæ *Esquibatus ultimus Comes* & *Laura Raimundi VI. Vicecom.* Turcantiæ uxor à fratre heres instituta, sed comitatum reginæ adjudicatum videre coacta, geniti sunt. *Bernardi III.* tertia uxor *Bernardum IV.* genuit comitem, hic *quintum*. *Bernardo V.* nati iterum *Bernardus VI.* & *Petrus Raymundus* Vicecomes *Serrerie*, qui dein fratris filibus comitatum eripere & sibi arrogare laboravit: Demum earum una *Ioanna* finiendæ controversiæ ipsius filio *Petro Raymundo II.* nupsit. Eo genitæ *Eleonora* & *Margarita* gentis heres, quæ à *Matthæo C. Foxio* tertio marito catceri inclusa à *Carolo VII.* rege liberata est, unde ei *Comitatum* donavit: quæ causâ etiam regi adjudicatus circa 1442. primi *Tholofani* senatus sententia.

Convenarum s. Comingii Comites. Eorum successio.

§. ii. *Bernardi I.* filius *Guido Dominus Aure* s. d. *Ausan* fuit à *Bertrando* conjugæ. Ex illis A quibus descendunt dux lineæ; altera *Dominorum Aure*, cognomine *de la Barre*, quorum hereditas à *Brunifenda* allata est marito *Bertrando Fumello*, cujus pronepos *Joannes* istam etiam gentem clausit, heredemque *Armeniacensem* Comitem habuit: Ex altera *Sancius Garzia* ab uxore *Agnete Vicecomitatum Asterie* natus est, & reliquos profecit Vicecomites. Ex his *Menaldus Clarus* sororem & heredem *Ioannis*, Domini *Acrimontani* s. *Grammontani* duxit, & novum cognomen stirpi attulit, nam ex coprioris d. *Adre* locum *Grammontanum* occupavit. Fuit enim *Grammontanorum* tam celebre nomen & in regno Navarreno autoritas; ut hoc in duas factiones divisio, altera *Bellomontiorum*, quibus à *Ludovico Navarreni* f. *Eburovicensis* Comitis *Bellomontii* posteris appellatio indita, altera *Grammontiorum* esset. *Menaldo Antonius*, hoc *Philibertus*, *Philiberto* iterum *Antonius* natus est, parens *Antonii*, hæc ætate celeberrimi bellicis expeditionibus & legationibus Galliæ *Marescalli*, cujus nunc scutum considerabimus.

Grammontani.

§. iii. Scutum quadripertitum primâ areâ aurâ caruleum defert leonem, linguâ & falculeis aureis: quod gestamen est *Grammontanorum* ipsorum; quorum jus & nomen 1534. matrimonio *Clara* ad *Asterios* delapsa.

Scutum Marescalli Grammontiorum symbolum

§. iv. Secundus & tertius laterculus rubei tres palorum situ deorsum versas fascias aureas spiculis & penis argenteis continet. Hac tessera est ipsius *Asterie* familiaris, ex qua per mares moderni descendunt ad *Agnetem* usque, quæ Vicecomitatum attulerat *Aurana* genti.

§. v. Quadra ultima aurea imprimitur cane venatico rubeo, nigrâ armillâ ornato, margine scutario ejusdem coloris, octo byzantinis numis aureis instructo. Hoc d. *Aure* s. *Ausan* dynastiæ, cujus ex hac gente hereditatem ad *Fumellos*, inde ad *Armeniacenses* translata dicitur.

Aure D. mini.

§. vi. Toti imponitur alia pârmla quadripertita, cujus 1. & 4. laterculus rubei ternas fascias undosâs argenteas, 2. & 3. rubei tres gemellas argenteas deferunt. Illo *Thoulongeon*, hoc *S. Cheron* notatur. Quod illud attinet, *Ioanne de Thoulongeon* filia *Claudii E. A. V.* uxor fuit *Renati Domini de Clermont*, & inter alios filium habuit *Claudium*, cui maternum additum est cognomen, & filia fuit *Carola de Clermont & Thoulongeon*, ter uxor sed sterilis. Hæc heredem habuit patruelum *Helcium* filium *Fraucisci de Clermont, Dn. de Traves*, conjugem *Antonii Aurani Dn. de Grammont*, quem ea lege obstrinxit, ut arma *Thoulongeonica* adderentur reliquis.

Toulongeon S. Cheron.

§. vii. Alibi (in *Nic. Besogn. Est. de Fr. ann. 1661. p. 269.*) vidi loco istius pârmlæ medix, aliam substitutam nimirum *Comingiam*: quæ est argentea rubea cruce pedata impressa: vel (ut alii figuram enunciare amant) rubea quatuor vulnerum cicatricibus (otelles Galli vocant, Græcæ ἀπίλα,) argenteis impressa; quam sententiam confirmat *Cl. Franc. Menestr. L'art du blas. justif. c. 6. p. 130. seq.* Ratio hujus pârmlæ evidens est, quia *Auranam* familiam ex *Comingia* descendisse supra patuit.

Comingia.

Apices.

§. VIII. Galeæ imponuntur scuto tres, è quarum media leo profilit aureus: dextra sustinet canem venaticum prodeuntem nigrum, lxxv imponuntur tres scutariae sagitte. Laciniæ autem dependent aureæ & cyanæ.

Tituli.

§. IX. Titulus ille est: *Dux Grammontii, Par & Marefcallus Francia, Supremus Dominus Bidassæ*, (Bidache) *Comes Cuchis, & Louvigneri, Baro de Hagemau, &c.* *Ducalis* dignitas Grammontio comitatui collata est amore Antonii, qui moderni patens fuit, à Ludovico XIII. sub regni finem, in curia tamen illa erectio nondum rathibita fuerat. Unde Rex præfens de novo contulit eandem dignitatem. *Marefcalli* nota peculiaris sunt scipiones liliati, quos adjicit scuto. *Bidassa* ad Vidofum amnem infra Pelagii fanum in Vasconia ciceriori s. Balcis (Basque) sita supremo jure ab hac familia tenetur. Comitatum *Louvigneri* Philiberto Marefcalli avo attulit uxor *Diana f. Corisanda filia Pauli d'Andoins*, quam ei ob merita in se Joana Regina Navarræ despondit. Alia officia & munia transeo. Titulus *C. de Thoulangeon* est penes filium Antonii ex secunda conjugè, *Henricum*, qui consanguineus frater Marefcalli est.

CAPUT XXXI.

Guevara, Com. de Omate.

ARGUMENTUM.

2. Guevara.

3. Mendoza.

4. Apex.

1. Familia. Comitatus Ognate.

§. I.

Familia.
Comitatus
Ognate.
Guevara.

Guevaria gentis in Hispania varie possessiones sunt, primaria verò Comitatus *Ga' Ognate i. Omate* in *Guipuscoa*, cujus nomine *Grandibus Hispania* accensentur beneficio Henrici IV. regis, quo 1469. *Incum Telez de Guevara Ladrón* ornavit.

§. II. Scutum hujus Comitatus apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 48.* videre est quadriperitum, ut 1. & 4. quadrans aureus ternas obliquas dextras furvas tantas totidem alius argenteis tribus pontici muris maculis nigris impressis exaratas referat. *Alfons. Lopez de Haro l. 5. nobil. d'Espagn. c. 16.* aliter enunciat: *Campo de oro tres bandas de plata con viroles roxas y en cada una dellas arminnos negros.* Ista tessera est *Guevaria* gentilis.

Mendoza.

§. III. Secunda & tertia arca coccinea 5. folia populnea argentea in decussim collocata refert ob affinitatem *Mendoziam*.

Apex.

§. IV. Galea torque spirali è pavoninis pennis ornatur, & ex ea eminet *pes leoninus aureus cocco falcatus in auro miniata flamma* constitutus. *Laciniæ* ex auro sunt & cocco. Quod si sit, *Har*o rubeos, quam *Chiffletius* nigros, *baltheos* rectius dixerit. *Samarth.* autem lacinas aureas, nigras, argenteas & rubeas facit.

CAPUT XXXII.

Domus Guzmannia.

ARGUMENTUM.

3. Apex.

4. Dux de Medina de las Torres.

5. Princeps de Sribano.

6. Alia linea.

1. Guzmanii.

2. Ducis Medine Sidonie scutum.

§. I.

Guzman-
ni.

Guzmanniorum in Hispania celeberrimum nomen est, & tot convenit lineis, ut communem non repeterim patrem. Princeps verò familiæ est *Dux Medina Sidonia* in Bætica.

Ducis Me-
dine Sido-
nie scutum.

§. II. Hujus scutum *Chifflet. Eq. A. V. num. 245.* ita describit: *In scuto caruleo bina olla in palum disposita, septem transversis taxiolis incurvis impressa, quatuor duplici ductu auri & mini i. scillatis, tribus alius argenteis: ansis, limbis & serperastris quinque pari modo tessellatis, duobus introversum, tribus extroversum ad ansarum aures erumpentibus: quod Guzmaniorum proprium gestamen est. Scuti vero limbis Castellano & Legionensi symbolis 14. repetitis compositus & angularis visitur. Rationem hujus limbi repeto à *Beatrice Henrici II.* per naturam filia, quæ marito *Joanni Alfons*o comitatum *Niebls**

attulit,

attulit, & alterius *Ioannis*, Ducatus *Medinae Sionia* ab *Henrico IV.* dignitate ornati, avia fuit.

§. III. Scuto incumbit *galea coronata*, ex hac verò eminet *turris aurea valvis Apex. ceruleis*; in cuius cacumine *dimidiatus homo*, *galea & lorica aureis, manicis coccineis, strictum pugionem auro instructum enside tenens & inclinato corpore deorsum vibrans.* *Lacinia* dependent ex auro & mimio.

§. IV. Dux de *Medina de las Torres* apud *Sammarth. l'Est. del'Esp. p. 64.* scutum Dux de duabus lineis diagonalibus distinguit, in summo & imo *Guzmannos lebetes* locans, la- Medina de las Torres. retibus verò argenteis *quinas maculas hermionicas* inscribens. Apicem quoque & lacinias easdem servat.

§. V. Ex his est *Nicolaus Maria* Princeps de *Stigliano*, *Dux de Sablonetta & de* Princeps *Medina de las Torres*, cui *Sammarth. pag. 141.* scutum attribuit bipertitum, cuius latus de Stigliano dextrum *Guzmannium* gestamen, quale n. 2. pingitur continet; sinistrum transversà lineâ in duas partes secatur, superiori parte denuo bipertitâ, ut hinc in minio *tres argenteae fascie*, isthinc *alterna fascie aurea & nigra* compareant: quorum illud *Carasarum*, hoc *Gonzagarum* est symbolum: Inferior autem pars in quatuor secta palos, illis *Castellanum*, subiecto *Legionensi*, *Aragonium*, *Aragonia-Siculum*, & *Columnium* symbola repræsentat. Toti impoſito scutulo *Aldobrandino*, quod est *ceruleum* inscripto *baltheo sinistro auro alternis utrinque pinnis asperato*, comitibus ex utroque latere *ternis ejusdem metalli stellis.* *Carasarum* & *Gonzagarum* fasciæ assumptæ sunt ab *Anna Carasa* matre *Nicolai Maria* Ducis, filia *Ludovici Carasa princ. Stilianii*, & *Isabelle Gonzageæ, Fiffesiano Gonzaga Duce Sablonetta natae.* *Aragonia* quoque gestamina videntur ab hujus *Vespasiani* uxore *Anna Aragonia* repetenda. *Columnius* laterculus certo ascitus est ob *Isabellam Columniam* *Vespasiani* matrem, cujus mater fuit *Beatrix Aragonia Aptiana.* *Aldobrandina* patmulæ causam non capio.

§. VI. *Comites de Orgaz & M. de Algava* limbum scuto *Guſmannio* circumdant *Alis lineæ.* ex *argento, offo maculis muris Pontici* notatum. *Comites de Teba* cum *Duce Medinae Sionia* conveniunt, nisi quod *limbum* non adiciunt. *Marchiones de Zyano* te omiſſis *maculis hermionicis* ahenâ & *limbum Castello Legionensem* servant, & *Zunigenſe* gestamen adiciunt: sed illi potius ex *Sotomajoria* & *Zunigenſi* gente derivantur, *Guſmannio* tantum *connubii jure* ascito nomine.

CAPUT XXXIII.

Harlei de Charvalon.

ARGUMENTUM.

1. *Gens Harlaa. Linea.*
2. *Charvalonii. Parisiensis Archiepiscopus. Majores Catharina Marcana.*
3. *Symbola Harlaum. Marcanum. Brezæum. Crojum. Francicum. Sarepontanum. Amboſum. Palatino-Bavaricum. Püllavienſe.*
4. *Ornamenta scuti.*

§. I.

GENS *Harlaa* inter *Illustres togatas* in *Galliis* ex præcipuis est. Originem suam *Gens Har-* Grefert ad *Stephanum Dominum de Harlay*, cujus sub annum 1250. memoria est. ^{l. 2.} Ejus pronepoti *Philiberto Baroniam* suam in *Burgundia* ademit *Joannes Dux*, quod regi *Franciæ* contra ipsum addidisset. *Philiberti* abnepos fuit *Ludovicus*, qui 1544. vivis excessit, ex tribus filiis totidem linearum autor. Ex *Christophoro* *Comites* ^{Lineæ.} *Bellomontii* (de *Beaumont*) ex *Roberto Domini Sancti & Barones Montglantenses*, ex *Ludovico* præter *Cesios Charvalonii* fati sunt, qui cum *Bellomontis* iuperant.

§. II. *Quæ Bellomontiorum* scuti dispositio sit, an fortè modo *Harlro* symbolo contenti sint, ignoro. Ex *Charvaloniis* moderni *Parisienſis Archiepiscopi* ^{Chanvaloni.} *Franciſci* *Harlei* scutum refert *Sammarthian. L'Est de la Franc. l. 2. cap. 1. pag. 69. 70.* ^{Parisienſis} *Quod* ^{Archiep.} tamen vix rectè intellexerimus, nisi *maiores avia paterna* *Franciſci Catharina* ^{Majores} *Marcana*, *Iacobi Harlei Charvalonii uxoris* ante oculos habeamus. ^{Catharina} *Fuerunt et-* ^{Marcana.} *go illi*

Catharina Mar- cana, uxor Ja- cobi Harlei.	Robertus de Marca D. Bullio- nii.	Robertus de Marca D. Bullionii.	Robertus de Marca D. Bullionii.	Robertus de Marca Dux Bullionii.	Robertus de Marca Dux Bullionii.	
		Guilhelma Sarapontana.	Robertus Sarapont. C. de Braine.	Catharina de Croy.	Joanna de Marlay, Dom. de Florengis.	Philippus de Croy, Bar. de Queuvrain.
			Maria Ambofia.	Robertus Sarapont. C. de Braine.	Walpurgis Marfia ex Anna Bavaro-Palatina.	Amedeus de Sarbruck Com. de Braine.
		Francisca de Brezè.	Ludov. dn. de Breze C. de Maulévrier.	Jacobus, Dom. de Breze, Com. de Maulévrier.	Carola f. naturalis Caroli VII. R. Franciæ.	Carolus d'Amboise, Dn. de Chaumont.
Diana Picavienfis.	Joannes de Poictiers, Dn. de S. Valier.		Francisca, f. Imberti de Balfarnay C. du Bouchage.			

§. 111. Prænotatis his illam clypei dispositionem noveris, ut una transversa linea, & tres perpendicularares cum in octo areolas distinguant, quibus nona vel siita velis prima in peculiari parmula sectionibus incubante accedit. Hanc parmulam quod concernit, *argentea est duplici palo nigro distincta*. Hæc harleorum tessera communis & gentilitia est. Quod reliquas attinet, primi ordinis prima aurea est & fascians continet tessellatam, tessellarum argentearum & coccinearum triplici serie: quo emblemate familia Marcana designatur, quæ Catharinæ aviæ Harlei fuit. Secunda arca carulea intra peribolum auream scutulum argenteum, comitibus extra peribolum octo aureis cruciulis refert: quod symbolum est Brezæ gentis, ex qua Catharinæ matrem vidimus. Tertia *argentea tribus fasciis coccineis exaratur*, Crojum Crojæ familiæ designandæ: uti alibi docemus. Extrema supremi ordinis Francica hliæ sed inducta *anis coccinea* representat. Sammarthanus dicto loco *Borboniam* stirpem notari credit: vetum designatio progologica aliud docet, nimirum ob *Carolam*, quæ per naturam *Caroli VII.* Regis filia & Catharinæ proavia materna fuit, hoc insertum esse. Latereolorum inferiore ordinem quod concernit: Primus ordine *caruleus cruciulis recurvatis & in imo speculatis aureis consuetis leonem argenteum auro coronatum* refert. Hoc *δῆγμα* est gentis Sarapontanæ, ut in Nassovio scuto apparebit. Sammarthanus explicat *Sarebruche Comercy*. Et quidem avia Catharina fuit ex Comerceio Sarapontanorum ramo, qui à *Simone* descendit, *Ioannis Comitæ*, cujus filia Nassovii dotalem comitatum avitum attulit, fratre. Non tamen illi ramo hoc symbolum peculiare fuit, sed universæ familiæ, quod ex eo apparet, cum non aliud *δῆγμα Ioanna Sarapontana* heres Nassovii familiæ intulerit. Si in eo discrimen quaras, quod figura cruciularum in Nassovii parmâ alia appareat, scias & Germanos in figura illa representanda minus fuisse sollicitos, & *brachiatas* atque *speculatas* alibi etiam nostris eas pingi: quod suo loco monebimus. In eo solo discrimen agnosco, quod Nassovii cruciulas *argenteo*, Galli meliori metallo tingunt, quod si discerniculi causa factum probetur, non repugnabo. Proximus *alternis aureis & coccineis palis* exaratur, designande familiæ *Ambofiæ*, ex qua satis Illustri Guilhelmi Sarapontanæ mater oriunda fuit. Proximus quadriperitus *leonem aureum in nigro solo, & virgatas argento & caruleo quadras*, symbola *Palatinum & Bavaricum* exhibet. Hæc in gratiam assumpta Annæ Palatinæ, quæ Stephani Com. Palatini & Baviaræ Ducis filia, *Vincentii C. Marfii* uxor arque *Walpurgis*, quæ Catharinæ abavia numeratur, mater fuit. Extremus laterculus *caruleus sex (3. 2. 1.) numos Byzantinos argenteos* exhibet, *capite scutario ex altero metallo superposito*. Nora est familiæ *Picavienfis*, *Dominorum S. Valerii* in Delfinatu. Unde quod in Sammarthano de *Melodunia* familiæ (Melun) additur, expungendum fuerit. Gestatur hæc quadra ob *Dianam Picaviensem* Catharinæ aviam maternam.

maternam. Ex his intelligas modum Gallorum, scuta affinitatum concinnandi, qui nostris insolens est.

§. iv. Ille clypeus fuit. Ornamenta adduntur ob *Archiepiscopalem* dignitatem, ^{Ori-} præter tæniam caruleam, ex qua ordinis S. Spiritus cimelion pendet, cum ex *equitum* ^{menta-} numero hic Archiepiscopus sit, *pileus viridis*, dependentibus utrinque nodatis funiculis, & post clypeum collocata crux trifoliata vel liliata. ^{scuti.}

CAPUT XXXIV.

Com. ab Harrach.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Linea.

2. Scutum.

3. Apex.

§. i.

Illustrissimorum Comitum ab *Harrach* origo est ex Bohemia, dictorum à veteri ca- ^{Familia}stro, cujus rudera prope Crumaviam Bohemiæ superant, *Harrach*. Inde transiêre in superiorem, demum inferiorem Austriam, suntque *Austria hereditarii Archiepiscopi* s. stabulo præfecti. (apud Chifflet. *Marescallus* vocatur, quod erroneum autumo.) Primus qui Austriæ immigravit, fuit teste *Eucelino Germ. Sternmatogr. P. 2. K. 2. Przybislaus*, qui 1289. vita excessit. Pronepos ejus *Bernardus* ex *Leonardo*, *Alberto*, *Ioanne*, *Oswaldo* filius novas dedit lineas, quarum hæc de *Gogitsch* cognominatæ, & quidem quæ à *Ioanne* orta, in quartam generationem duravit. A *Leonardo* descendit linea, ^{Linea.} quæ nunc etiam superat, in qua sex Leonardi successione à parente in filium se exceperunt. In quibus quartus *Baronis* exornatus est titulo, & inter *aurei velleri equites* electus (vid. *Chifflet. n. 268.*) Leonardi VI. frater *Carolus* comitis axioma obtinuit, pater plurimorum, ex quibus *Ernestus Adelbertus* Archiepiscopus Pragensis & Cardinalis fuit.

§. ii. Scuto utitur familia simplici ex antiquitatis more. *Chifflet. l. c.* ita enunciat. ^{Scutum.} *In scuto munito tres penna Struthio incameli argenteæ in literam Pythagoricâ dispositæ, tubulis cœnutes, in corde scuti aureo byzantio numismate impresso.* Germ. *Drey weiße Straussenfedern in einem gelben apffel oder fugel / die angelweise von einander stehen / im rothen feld.* conf. *Wapentb. 1. p. 20.*

§. iii. *Parmæ* insunt duæ *galeæ* coronatæ: ex priori expanditur ala rubea cum ^{Apex} typo scuti, altera duo cornua bubalina (aliis vocantur proboscides elephantis, *Elephanten-schnauzen* /) cum senis utrinque *Struthionis* plumis candidis. Priori circumfunduntur laciniæ ex argento & cocco, alteri nigræ & aureæ. Olim non nisi unius *galeæ* usus erat, nempe prioris. Sed 1501. *Leonardus* duabus usus reperitur.

CAPUT XXXV.

Com. ab Helfenstein.

ARGUMENTUM

1. Familia. Comes ad *Vilsam*. Ex comitibus *Dilingensibus*.

2. Linea *Mescherbia*. *Wiesensteigia*.

3. Scutum.

4. *Helfenstein*. Comitatus *Ulmensibus* vendidit.

5. 6. *Gundelfingia* dynastia.

7. *Wildenstein* Dominium. *Cimbrici*. *Zimmerfes* Comes.

8. *Gomegnia*.

9. Apex.

10. Titulus.

11. Successio *Helfensteiniarum* ditionum.

§. i.

QUI à castro *Helfenstein* cognomen nostro adhuc tempore gessere, Illustrissimi ^{Familia}comites *Helfensteini*, à nonnullis vetustiore *Comites ad Vilsam*, ^{Comites} *Grafen* ^{ad Vilsam.} *an der Vils* / dicti pethibentur. Et aliquorum sententia ex vetustis *Dilingensibus* comitibus orti sunt. Nam *Burchardus* Hugobaldi com. *Dilingensis* filius, *Vldarici* Episcopi *Augustani* frater, *Helfenstein* castrum extruxisse memoratur. Illos verò *Dilingenses* ^{Ex Comi-} comites ex *Kyburgis* deduxit *Codex MS. veteris B. bibliothecæ S. Vldarici Augusti*. Apud ^{tibus Di-} *Goldast. scrips. rer. Alemann. Tom. I. sub finem.* ^{lingensibus.} *Udalrici* enim avus constituitur bus.

T

Hartman-

Hartmannus I. Comes Kiburgius. In ea verò genealogia *Burchardus*, quem *Henninges* *Helfensteiniorum* fatorem facit, non compareret. *Gabr. Buccelinus* ad *Agilolfingos* *Erchinoaldinos* hos etiam refert, & dicit ortos esse ex *Ethicone* *Warini* filio, *Menbardi* & *12. Weltorum* patruo.

§. ii. Deductio gentis, quantum mihi constat, plena non extat, certum tamen est, eam semper *Illutri* splendore fuisse, & affinitatibus dignis eundem illibatam conservasse. In *Vlrici*, qui *Catharinam Sonnebergiam* uxorem habuit, filii superiori seculo in duas lineas divisa est familia. Nam à *Georgio Meszkirchia*, ab *Vlrico Wiscensteinia* est. Illa in nepote *Georgio Wilhelmo* 1626. hæc quoad masculos sequenti anno etiam in nepote *Ulrici Rudolfo* defecit.

Lineæ
Meszkir-
chia.
Wiscen-
steigia.

Scutum.

§. iii. Scutum, quo utraque fuit superiori seculo familia, extat in *Wapenb. I.* pag. 16. ut 1. & 4. quadra *Helfensteiniam*, 2. & 3. *Gundelsingensem* tesseram repeterent. Postea verò auctius scutum fuit, quod post parentem ab *Illustrissima Maria Joana Helfensteinia*, vidua *Palatina*, usurpatum vidi, ejus hic typum exhibemus. In quo prima areola & ultima *Helfensteiniam* tesseram continet, secunda & tertia novâ partitione *Gundelsingiam* & *Wildensteiniam*, novâ tandem parvulâ toti clypeo impositâ.

Helfen-
stein Co-
mitatus.

§. iv. *Helfensteinium* proprium gestamen fuit in area coccinea lineâ aurea (perperam monticulus à *Sibmachero* pingitur) insistentem argenteus elephas: nigro colore dentes & pedes ejus tingit, sed fortè per errorem, quo & monticulum tribuit, *Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. II. L. 12. c. 35. p. 318. b.* Alludi videtur hoc symbolo ad nomen *Helfenstein* quasi *Helfantenstein*. Iniquus verò est *Jesuita* in *B. Lutherum* nostrum, cum eum, quod *Gloss. marg. ad 1. Sam. 4. 1. Ebenezer* ex vi vocis interpretatur *Helfenstein*, tanquam adulari comitibus studuerit, incusat, à qua vanitate longissimè beatus ille abfuit. Porro *Elephantum lineâ insistentem*, pingere non ea absurditas est, quam aliqui credant, nam antiquitas elephantos etiam *funambulos* memorat. De quo ita *Voss. Theol. gent. L. 3. c. 50. p. 993. Discipline est, quod is tribuit Plinius L. 8. c. 3. per auras arma jacere non auferentibus ventis, inter se gladiatorios congressus edere, aut lasciviente pyrriche colludere, per funes incedere.* Ubi ut idem ait *L. 8. cap. 4. mirum maximè adversis quidem funibus subire; sed regredi magis utique pronis.* In dubium hæc vocat *Cæsar. Scalig. Comm. in Arist. Hist. Anim. c. 2. p. 133. Mihi, inquit, incredibile fit, per funes incesitisse, ut à Plinio scriptum. Quæ enim contentio, aut qui demum funis tam bello funambulo satis esse videatur: Sed non est nostræ aemulatio, ea insicilia ire, quæ gesta sunt totâ spectante Româ. Hujusmodi autem est de Elephantis, funambulatorum more per catadromum incedentibus: ut cognoscimus non ex Plinio solum, sed etiam *Senec. Ep. 86. Sat. in Ner. c. 11. Galb. c. 6. item**

Ulmenfib.
venditus.

Dione vel potius Xiphilino in Ner. Cæterum comitatus ille 1369. à comitibus Almania civitati venditus est. Conf. Mart. Cruf. annal. Svec. 1. 3. 11. p. 36. 6, 3, 5. p. 321. Hoc 1396. anno Ulmenfes comitatum Helfensteinensem emerunt. Decreverunt namque Helfensteinensium re: Opidum Geisinga & univrsum dominium illud (cum villis, prædiis, castris, relloniis) in potestatem Vlmensium venit, sed ingenti auro. Ter autem comitatus eis astu creptus, ter restitutus fuit, sed infirmè, donec contractus per Papam, Imperatorem & Electores patriæque nobiles sigillis corroboratus est. P. p. p. 322. Venditione porro Helfensteinia factâ: comitissa Helfensteinensis (quam F. F. F. Reginam Ungariæ fuisse dicit) Vlmenses appellare solebat filios suos. Quare? quia ipsi (inquit illa) nostri heredes erunt. De injustitia contractus dein conquesti comites, & jure prætensionem suam repeterere conati sunt, sed frustra fuere.

Gundel-
singia dy-
nastia.

§. v. Secunda & tertia area bipertite visuntur, ut alterum latus aureum sinister *baltheus coccineus acuminibus vel abscessorum ramorum vestigiis asperatus* percurrat: alterum argenteum rubeus leo exornet. Et quidem in superiori regione vidi præpositum dextro loco leonem, in inferiori baltheum.

§. vi. Balthei significatio est dynastia *Gundelsingensis* (conf. *Wapenb. P. 2. p. 32.*) Lego verò *Georgii ultimi Domini de Gundelsingen* filiam *Georgio Helfensteinio Comiti* nupsisse, patriarum ditionum heredem Cæterum *Gundelsingensium* dynastiarum vetus inter proceres Sveciæ memoria est, in primis verò inclauit ab *Henrico*, qui à 1227. *Augustanum Episcopatum* gessit usque ad 1252. quo se co ultro abdicavit, & monasterium ingressus est. Alius *Andreas Herbpolensium Episcopus* fuit 1302. & 1315. decessit. Duo quoque Abbates *Elwangenfes*, & unus *Henricus Abbas S. Galli* fuit.

Wilden-
stein do-
minium.

§. vii. *Leorubcus Wildensteinium* dominium notare videtur, atque ita pars esse *Cimbrica*

Cimbrica successione. Conf. *Wapenb.* l. pag. 17. Unde de illa etiam familia aliquid dicendum. Eam verò deducere amant ab *Adelberto* f. *Alberto Barone Cimbrico* f. de *Zimmeris*, circa 912. Cujus posterii continua serie enumerati leguntur apud *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p. 437.* & quidem quod Baronum & Comitum promiscuè titulis olim usi sint. Scutum verò gentile familiae hujus *caeruleum argenteum leonem* refert, qui *bipennem* f. *securim Amazonicam* *nativo colore pictam* tenet. Alibi eam manubrio recto, nonnunquam curvato representari vidi. Cæterum ex nomine *Cimbriae* & hoc leone, qui cum *Norvegico*, mutatis coloribus, convenit, confirmare nituntur suspicionem vel etiam traditionem veterem, quòd familiae hujus sator ex regia *Cimbrorum* vel *Norvegorum* gente fuerit: Cum hoc leone aliquandiu solo usi fuerint *Cimbrii* *Comites*, inde in scuti quadrifida sectione alter leo, qui 2. & 3. aream occuparet, adjectus est, quem *Wildensteinium* esse conjicio, & deinceps in *Helfensteinium* clypeum translaturum dixi. Imposita est etiam *parmula* media aquila insignis, quam §. 8. itidem in *Helfensteinium* considerabimus. Porro gentem hanc clausit *Wilhelmus Comes in Cimbern*, Archiducalis aulae *Ferdinandi I.* praefectus. De hereditate ejus nihil certi asserere possum; plures enim forotes illustribus elocatas in matrimonium habuit, quæ verò inter eas hereditatem ipsius creverint, non discerno. Cum verò inter eas fuerit *Apollonia, Georgii Com. Helfensteinii* uxor, & hic deinceps *Wildenstein* & *Meskirch* ex titulis *Cimbricis* propriis adjecerit, eam heredem vel solam vel cum aliis fuisse colligo.

§. vii. Toti scuto majori aliud medium scutulum imponitur *bipertitum* ex *argenteo & minio*, in eo expanditur *aquila* *biceps* *auro coronata*, & scutulum limbo circumdatur; aquila verò & limbus eadem partitione afficiuntur, alternatis tincturæ coloribus. Titulorum si respiceretur ordo, *Meskirchium* dominium notari videti poterit, sed aliunde accipi, designari *Gomegnies* dominium in *Belgio*: quod quò jure ad *Cimbricos* delatum sit, non perspicio, ab illis verò ad *Helfensteinios* transit.

Gome-
gnies.

§. ix. Scuto insunt tres *galeæ*, ex quarum prima nascitur *Helfensteinius elephas* *Apex argenteus*, laciniis dependentibus *coccineis & argenteis*: extrema ad sinistram *caput & collum cyeni candidi* sustinet: collo verò illius immixtum conspicitur lignum, in extremitatum utraque alium *bacillum* sustinens, cujus summitati *pennis pavonis* induntur: qui apex *Gundelsingensium* est, & lacinias circa se habet *aureas atque rubras*. Media *galea*, quæ medio respondet scutulo, *coronata* est, & ex eà exturgit *aquila coronata & pennis pavonis fastigiata*, *minio & argenteo distincta*, *alas expandens*, quæ alternationi colorum in aquila respondent, ut lateri *argenteo rubea*, *tubeco argentea* apponatur. Aliquando scutulum singulis alis impressum vidi.

§. x. Titulo ultimus *Rudolphus* usus est: *Comes in Helfenstein*, *Baro in Gundelsingen*, *Dn. in Gomegnies*, *Wildenstein*, *Meskirch* & *Wiesensteinig in Welheim*. (aust. Titulus.)

§. xi. Hoc mortuo de successione lites ortæ sunt, & nondum quod sciam omnino terminatæ. *Wiesensteinigam* verò *Dux Bavarix* recepit, & ejus nomine *Svevicorum* comitum assidet *scamno*: *Meskirchiam* occuparunt *Fürstenbergii*, aliis heredibus contradicentibus.

Successio
Helfen-
steinium
ditionum,

CAPUT XXXVI.

Fam. Henriquezia.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo. *Linca.*
2. Scutum ducis *Medina de Rio secco.*
3. *Henriquezia* tessera.
4. *Cabrera*, *Aragonia* & *Andinatessera.*
5. *Thalassarchia* f. *Admiratus Castilia.*

6. *Apex.*
7. Scutum Ducis *Alcala*. *Riberarum* *Symbolum.*
8. *Cornum Alba de Lissa*. *Guzmannia* *tessera.*
9. *Henriquezii de Almanza*, *March. de Alcanizar* & *de Oropeza.*

§. i.

EX regia familia *Castellana* descendit stirps *Henriqueziorum* in *Hispania* percelebris. Cumenim *Fridericus M. Magister Ordinis Jacobi*, *Henrici* regis frater, vel ipsi *Rex Henricus* genuisset *Alfonsum*, *Henriquezii* cognomen inditum, & *Thalassarchia Castilia* commendata est. Quod axioma ad posterum duravit. Ab altero hujus *Alfonfi* filio *Henrico* *Comites Alba de Lisse* f. *de Aliste* profati sunt. Major *Fridericus* *Admiralis*

Familia
Henrico
Linca

Castilia, Comes de Melgar & Rueda per filium *Alfonsum Duces Medina de Rio Secco*, per alterum *Petrum comites de los Molares, Marchiones Tarifa & Duces Alcala* genuit.

§. II. Ex priori linea Ducum *Medinae* est *Ioannes Thomas Henriquez de Cabrera, admiralis Castiliae & Dux de Medina de Rio Secco*, cujus scutum describit *Sammarth. l. 1. p. 60.* sed quod apparet ex *Chifflet. Eq. A. V. n. 158.*

Scutum
Ducis Me-
dinae de
Rio Secco.
Henri-
quezia
testera.

§. III. Scutum illud quadripartitum est, & 1. & 4. areâ *Henriquezium* gentile *δαγμα* repetit. Est illud aream summo ad perpendicularum bipartita, utroque latere castello Castellano ornato, in imo rotundatim lacernata Legionensi *tessera* lione. Ratio hujus gestaminis ex §. I. intelligitur.

Cabrera.

Aragonia
& Andina
testera.

§. 4. Secundus & tertius alveolus in longum *bipertitus* conspicitur, dexterâ parte aureâ cum capra insilente nigra, margine septem pinnis furvis *praxexto*, sinistra deussata *Aragonis palis* & in lateribus *Andegavensibus liliis* picta. Capra illa ipso nomine indice notat *Cabrera* gentem, cujus agnomen gens assumpfuit, cum *Anna de Cabrera & Modica* Ludovico Henriquezio Duci de Medina admiralis Castiliae nupsisset. In cuius majoribus, qui ad manus non sunt, rationem *Aragonis & Andini* symboli quaerendam non dubito. Interim dubitari potest, an *Friderico* illi, cui *Chifflet*. *Cabretium* gestamen tribuit, illud convenire potuerit, serius genti allatum.

Thalassiar-
chia f. Ad-
miralatus
Castiliae.

§. V. Limbus clypeo circumdatur quadripartitus: in 1. & 4. argentea quatuor *anchora carulea transversario stipite auro* conspiciuntur. In 2. & 3. aurea quatuor *equites hastati coccinei currunt*. *Anchoræ Thalassiarchiam* f. *Admiratum Castiliae* designant: Equitum rationem non intelligo.

Apex.

§. VI. Apex est, *agula nigra pectice insidens prasina, & in volatum assurgens, rostro & cruribus aureis, circo circumdato coronâ auro, anchora lumbi scutari à corona dependente*. Fascia tortilis & lacinia ex auro & minio.

Scutum
ducis Alca-
lae.

§. VII. Altera linea est Ducum *Alcala* cognomine *de Ribera*, ex quibus *Anna Maria Luisa Portocarreria* ducatum attulit marito *Antonio Ioanni Ludovico Cordano Medinae aeli Duci*. Cui *Sammarth. d. l. p. 35.* illud tribuit scutum, quod quadripartitum 1. & 4. quadra *Henriquezium* symbolon repetit, 2. & 3. quadram autem auro pingit, *inscriptis ternis prasinis fasciis*, quo gestamine familia *Riberana* notatur. Jus autem hujus *deiquatos* ex eo, quia *Petrus* lineæ autor uxores habuit germanas duas sorores *Beatriem & Catharinam* filias *Perasani de Ribera* supremi iudicis Andalusie. A quibus & nomen & arma genti illata. *Apex* cum priori idem est, nisi quod *galeam* coronatam dicit *Sammarthianus*.

Ribera-
num sym-
bolum.

Comitum
Albae de
Lida.

§. VIII. Tertia linea comitum *de Alva de Aliste*, teste *Chifflet. Eq. A. V. n. 296.* bipertito utitur clypeo, cuius prima pars *Henriqueziam* *tesseram* servat, sinistra *oblique dextrorsus & sinistrorsus* *fecatur*; in summo & imo *caruleo binis ahenis in palum dispositis, auro & minio alveolatis, ternis hinc inde ad ansarum aures erumpentibus serperastris aureis, uno introrsum, duobus extrorsum: lateribus argenteis, quinque muris Pontici maculis nigris in decussim locatis impressis*. Quod *Guzmanniorum de Niebla* symbolon *Chifflet*. explicat. *Galeam* autem auro coronat, & apicem eundem dicit, quem n. 6. explicavimus. *Guzmannius* laterculus assumi potuit ob *Theresiam* f. *Henrici de Guzman, C. de Niebla, Henrici Henriquezii* conjugem.

Guzman-
nia testera.

Henri-
quezii de
Almanza,
March. de
Alcanni-
zar.

§. IX. Alia item linea est *Henriqueziorum de Almanza, Marchionum de Alcannizar & de Oropeza*: cui *Sammarth. pag. 95.* *Henriquezium* scutum attribuit, limbo circumdatum *argenteo, impressis novem maculis muris Pontici*. Apicem autem eundem cum Duce *Medinae* facit.

CAPUT XXXVII.

Com. de Herberstein.

ARGUMENTUM.

1. *Herbersteiniorum* scutum ex armoriali *Sibmacheri*.
2. *Qua* in eo corrigenda ex *B. Sigismundi* libro.
3. *Herbersteinium* symbolum *cantherius, Sigismundus* Baro de Nobilitate. *Lanus* agricultura.
4. *Similia Germanicis* idiomate.
5. *Petri Pagani* elogium.
6. *Oratio*.
7. *Rudolphi Agricole jun. conjectura*.
8. *Valentini Eckii*.
9. *Modestia Sigismundi* Baronis.
10. *Gentis origo*.
11. *Linea* duodecim hujus stirpis, *Herbersteinia, Silesia, Marenfis, Neupergerensis, Pustser-uvaldia*.

- vvaldia. Sierendorfia. Lancovvizia. 17. Imperator in galea altera. Regis imago. Quatuor sceptrâ legationum ad quatuor reges nota.
 Warmbergia. Gutenbaga. Auftriaca. 18. Mosci imago in galea.
 Windavia. Wildbansia. 19. Sigismundi monumenta ab Ottone Friderico Com. communicata. Sigismundus Baccalaureus.
 12. Gratiola Symbola Castilia & Austria. Camerarii & Dapiferi Carinthie. 20. Modernus typus.
 13. Neuperge. 21. Alia dispositio.
 14. Haag s. Gutenbaag. 22. Tiumli.
 15. Apex. Elogia R. Sigismundi. Ioh. Ludovici Brassicani carmen.
 16. Ferdinandi Imp. diploma gratiosum.

§. 1.

Illustriſſimæ Herberſteiniorum ex Styriæ nobilitate in ſublimiorem dignitatem evehæ familiæ gentilitia inſignia videre eſt in Sibmacheri & Furtii armor. P. I. pag. 23. Iſtâ ſerie: Clypeus principalis quadrifariam ſecatur. Prima & quarta atea coccinea cantherium deſert argenteum; Secunda & quarta lineâ perpendiculari denuo in duas areolas diſpeditur, utramque iterum cocco infectam, quatum tamen prior turrim auream, poſterior ſaſciam ejuſdem metalli deſert. Huic ſcuti imponuntur tres galeæ coronatæ, æquarum mediâ tur exſurgit adverſi fronte, redimitus corona imperiali, qualis etiam veſtis & palla eſt: dextrâ ſceptrum, ſiniſtrâ pottum quod vocant imperiale oſtentans. Lacinia quæ dependent, coccinea & argenteæ ſunt. Prior galea ſuſtinet imaginem regis umbilicatus extantis coronati, & thorace, lorica, atque brachialibus ferreis armati; dextram ejus gladius nudus, ſiniſtram tria ſceptra aurea implent. Lacinia eandem cum prioribus agnoſcunt tincturam. Ex poſteriori caſſide exurgit Moſcus rubeo habitu, pileo oblongo caruleo, pellibus martis in ora reducta apparentibus: Hic dextrâ tres ſagittas, ſiniſtrâ arcum tenet. Circumvolitantes autem phalaræ cocco & auro tinguntur. Clypeo huic majori duæ parvulæ minores adſitæ: ad dextram nigra corculis inverſis aureis ſtrata, vulpem deſerens argenteam: cujus anteriora iterum ex galea coronata inter alas corculis conſiſtas erumpunt: Lacinia nigra & argentea. Siniftram quod occupat ſcutulum, rubrum pileolum aureum continet: qui etiam galeæ incumbit, ſed coronatus & pennis argenteis ſaſtigiat.

§. 11. Ea deſcriptio eſt ex dicto armoriali deſumpta: in qua tamen non unum deſideres, ſi conferas cum typo genuino, quem primarium decus hujus ſtipſis & dignitatis in ea autor Baro Sigismundus Herberſteinus (qui 1486. natus 1566. deceſſit, & quatuor ordine Auguſtorum Maximiliani I. Caroli V. Ferdinandi I. & Maximiliani I. conſiliaris & nunifer fideliffimus fuit,) monumentis de vita ſua inferuit, quæ proprio & alieno ſtylo Latino & Germanico idiomate edidit. Ego illa inprimis obſervavi: 1. Falcia quadrantis ſecundi & tertii, non auro ſed argento tingenda eſt. 2. Primæ parvulæ lateralis fera non vulpes ſed lupus habetur, & lingua notatur eruenta. 3. Alterius ad lævam figura non pileus (Nigra: nehut/ quæ aliquorum ſententia,) ſed equiſtre jugum ſ. helica (Noſſthumer) agnoſcenda eſt: cujus veritas ex §. 3. 14. clarebit: quod item de galea iſta intelligendum eſt. Eandem figuram galeæ ſuæ impoſitam atque coronatam in typo, curâ Illuſtris illius Baronis coloribus picto, ornant penna aquilina non argentea ſed nigra & quidem curvata. Galeas tres principis ſcuti quod concernit, prior regia imago quatuor ſceptra aurea manu lævâ tenet: armatura autem ferrea argento etiam exornatur: Media Imperialiſtiâram ſuſtinet illi dignitati ſolitam, auro, purpura & gemmis inſignem: veſtis interior argento fulget, palla exterior ſuper humeros reducta, & ſaſcia dependentes, eruciculis in iis acu pictis, purpurâ vel cocco ſplendent, ora autem extrema auro: Moſcus pileum & habitum gerit argenteum, utriusque ora reducta pellibus ſarta: cingulum aureum & quibus toga colligatur nodi laxiores (die ſchleuffe) rubent. Arcus in læva auro ſplendet, nervo nigro: Dextra verò tria ſpicula aureum, argenteum, rubrum tenet, dependente ex pollice rubeo loro acinace in vagina nigra, capulo argenteo: ex minimo autem digito ſtagello argenteo. Huic verò typo majorem fidem adhibendam credo, cum in eo exiſt libro, quem autor ipſe ſua dignatus eſt manu.

§. 111. Hanc διατύπωσιν explicaturus primò cantherius occurrit argenteus in area rubea. Hic vetus familiæ δῆγμα fuit. Quis de eo ſenſus fuerit cum honore præſati Sigismundi Baronis, illa verba, quæ gratæ poſteritati 1560. conſignavit, docere poſſunt, quæ Sigismundus

Herberſteiniorum ſcutum ex armoriali Sibmach.

Quæ in ea corrigenda ex B. Sigismundus libro.

Herberſteinum ſymbolum cantherius, quæ Sigismundus.

duo Baro
de Nobili-
tate.

que fufus huc inferenda credidi: *Est hoc commune non modo populorum omnium, verum etiam familiarum plerarumque, ut sibi de origine & vetustate generis majorumque suorum gratulentur, gloria & laudi id sibi fore putantes. Quocirca me quoque cupido ista incelsit, ut progenitorum at avorumque meorum nominis & generationis seriem inquirerem, eamque descriptam publicare, sed iusto serius id mihi in mentem venit, qui rectius rem omnem viro adhuc patre meo Leonharo Herberstainio perdiscere potuissim. Quantum tamen ejus rei ex quarundam literarum monumentis collegi, inscriptum hoc mihi referre visum est, non eo consilio, quod vel ipse de majorum meorum virtute tantum & virtutis premis nobilitatque insignibus partis gloriari atque eis contentus esse velim, vel agnati gentilesque mei causam & occasionem habeant, ut ex vetusta familia & nobilitatis origine superbos concipiant animos, eamque solum jactantes existiment, nihil sese amplius ad laudem & gloriam requirere debere, ut generis antiquitas & nobilitas ipsa egregiis quoque ipsorum virtutis factis confirmetur, sed ut potius domestica vera generositatis exempla ob oculos proposita habentes omnes actiones nostras ad majorum imitationem componamus, & unumquemque illorum tacite auribus cujuslibet nostrum illud Virgilianum insurrare putemus:*

Disce puer virtutem ex me verumque laborem.

Neq. frustra etiam illa ejusdem Poeta verba de nobis pro se quisque ferri audiamus:

Et quid in antiquam virtutem animosque viriles

Et pater Aeneas, & avunculus excitat Hector.

Itaque omnes qui nomine meo existunt gentiles atque agnatos admonitos rogatosque esse volo, Genealogiam istam nostram lecturos, ut in eam cogitationem mecum incumbant, majores nostros non per ocium & desidiam aut malas artes praeclarum nomen nobilitatis, praerogativam & virtutis monumenta consequutos esse. Et cum generosa stirpis atque arboris surculi sint & fructus ad speciem bonam editi, ut à stipite suo polulante rami sobolescentes non degenerent. Proinde grandiorum natu fuerit, adolescentulos à teneris statim eum cura & fide instituere, & praecepta virtutis atque pietatis illis instillare, ac deinceps vel eruditus in omni genere liberalioris doctrina excolendos praeceptoribus tradere, vel inspectatam seu politicarum seu militarum artium disciplinam exercendos mittere. Quia in re parentis liberorum suorum honestam debent habere rationem, sumptibus legitimis minimè parentes, ut modo filii eorum commodo aut in Academia aut in Principum cohortibus sint loco, ubi extra languorem & ignaviam omnem, à pravorum sibi hominum consuetudine assidue caventes, in labore & virtutis exercitio juvenilem exigant aetatem. Non enim satis est homini, ut praeclaro loco generose sit procreatus, nisi natalium splendorem virtutis studijs amplificet atque cohonestet, & ad veram gloriam plerumque bona institutio plus affert momenti quam naturae spectabilis & ETTENEIA, quod ex Platonis Philosophia sumptum, Horatius hisce expressit versibus:

Fortes creantur fortibus & bonis,

Est in juvenis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem teroces

Progenerant aquilae columbam.

Doctrina sed vim promovere insitam

Rectique cultus pectora roborant.

Utrumque detecere mores.

Dedecorant bene nata culpa.

Tum autem satis constat, jam inde ab ipso primo omnium hominum parente Adamo neque illustri quemquam, neque obscuro esse loco genitum, sed aequali sorte omnes à genarcha editos. Qui verò aetatibus omnibus industria, beneficentia & virtute alios mortales superarunt, praeter ceteris semper honesti habitus, atque Noriberge in conspectu ejus urbis loco eloquium tale lingua vernacula scriptum esse audio:

Quo nobilis tum quispiam loco fuit,

Cum foderet Adam & Eva fila duceret.

Wo was da der Edelman

Da Adam hackt und Eva span.

Cui sententiae eadem lingua Symbolum suum subscribi jussisse fertur Fridericus Imperator Romanorum Tertius:

Alius

Alius ego quam quilibet non sum homo nisi
 Quod me ampliore honore dignatur Deus.
 Ich bin nicht mehr dann ein ander Man
 Allein daß nur GOTT der ehre gan.

Es præclarè ab alio Poëta est dictum:

Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice, longo sanguine censei? &
 Nobilitas sola est atque unica virtus.

Res tota eugenia cum sic habeat, dubium non est, quin progenitoribus majoribus nostris
 suum etiam fuerit gentis ordinis nobilitatisque primordium. Cujusmodi autem id fuerit,
 & quomodo illi antiquitus vitam tolerarint, evidens documentum capere licet, ex hæreditariis
 nostris insignibus, in quibus illi habuere, & nos hodie quoque habemus veltiam candi-
 didam, super qua aratrum suspensum ex prædio urbano in agrum & ex agro in idem præ-
 dium duci solet, unde liquet majores nostros agricolas fuisse, atque opinionem conjectu-
 ramque hanc meam amplius etiam illud confirmat, quod Dominus Guntherus Herber-
 steinius matermi avi sui Domini Guntheri ab Haag, in quo nomen id & genus defecit, in-
 signe, equestre videlicet jugum crocei coloris in rubea arcâ depictum, anno à nato Do-
 mino & Salvatore nostro 1409, jure feudali à principe accepit. Sententia ista mea non
 est, quod cupiam agnatorum meorum gravis & molesta accidat, quod si namque vel pa-
 rens meus vel ego ipse agriculturam exercuissem, minimè id celarem, quin laudi quoque
 mihi eam rem ducerem, quippe qui familia posteritatisque mea virtute atque virtutis
 præmiis præluere, quam à majorum claritate & nobilitate degenerare malim. Nam juxta
 sententiam D. Gregorii Theologi:

Probrum est malum vocare non ignobilem

Genus est eorum, qui diu sunt mortui.

Generi præire, non nocere convenit,

Melius bonum esse quam creari bonis.

Ætatis omnibus à viris sapientibus judicatum est artibus aliis omnibus, quarum est Laus agri-
 culturæ. aliquis in vita hominum usus, agriculturam, cujus præcipuum instrumentum aratrum cum
 paribus suis est, præstabiliorem esse, tum propter oblectamenta rerum rusticarum, tum
 propter utilitatem, quam generi humano affert plurimam. Ciceronis verba sunt: omnium
 rerum, ex quibus aliquid exquiritur, nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dul-
 cius, nihil homine libero dignius:

Beatus ille qui procul negotiis,

Ut prisca gens mortalium,

Paterna rura bobus exercet suis,

Solutus omni fenore, &c.

Cecinit sapiens Poeta Horatius, & Virgilius ipse de agricultura luculentissimè scribens,
 tandem exclamat: O fortunatos nimium, sua si bona norint,

Agricolæ, &c.

Quapropter apud veteres Romanos illa in magno fuit honore, qui cum virum bonum lau-
 dare & titulo suo ornare vellent, agricolam bonum eum esse dixerunt. Neque etiam
 juventutem ad militiam commodorem illi esse censuerunt, quam qua ruri agris colendis ad
 duros belli labores perferendos esset exercitata. In hoc vitæ genere M. Curtius, cum de Sa-
 mnitibus & Sabinis & de Pyrrho Epirotarum rege triumphasset, summum ætatis tempus con-
 sumpsit. Et in agris tum erant Senatores, id est, senes. Stiguidem L. Quinto Cincinnato
 in agro aranti nunciatum est, eum Dictatorem esse factum, qui omnium summus Roma
 magistratus fuit: Mea quidem sententia, ait Cato major apud Ciceronem, haud scio, an
 ulla beator esse possit vita, neque solum officio, quod hominum generi universo
 cultura agrorum est salutaris, sed & delectatione, &c. Legimus Davidem maximum
 & Regem & Prophetam à paternarum ovium pascuatione (qua non postrema rusticationis
 pars est.) ad Samuelem Prophetam evocatum venisse, ut in medio fratrum ejus ab illo
 rex ungeretur super Israël. Eumque à regis istiusmodi inauguratione ad easdem oves pa-
 scendas redisse, nec longe post, cum de bellandus esset vir ille spurus & incircumcisus, gi-
 gantea magnitudinis homo de castris Philistinorum nomine Goliath, ipsum Davidem scimus
 à gregis paterni pascu rursus non sine numine & providentia Dei in castra Israëlita ve-
 nisse, & ab eo Philistæum istum prostratum esse in funda & lapide in nomine Domini.
 Primum quoque Bojemæ genti Ducem Premislaum ferunt, ubi Princeps ab eo populo
 commu-

communibus suffragiis lectus esset, ab aratro, in quo tanquam mensa cibum suum capiebatur, vocatum & in ducalem sedem ductum esse. Qui ad tam inexpectatam sortis suae mutationem valde quidem obstupuit, in tanta tamen fortuna sparteos calceos suos (quilingua Slavinarum Kurpic dicuntur) rejicere noluit, causamque ejus rei rogatus, illam attulit, velle se calceos hujusmodi in Vilschegrad, hoc est sublimiore arce, qua ad Pragam sita diu etiam regum Bojemorum regia fuit, perpetuum esse monumentum ad posteritatem omnem, primum Boemiae Ducem ab aratro ex agro ad imperium ducale esse evectum. Cum igitur intelligamus, tantos & tam praeclaros viros ante & post insignes res gestas agricultura operam navasse, & à prudentibus hominibus nunquam non metuenda sit fortuna conversio & mutabilitas, his precipue extremis periculosisque tempestatibus, considerare meritò in animis nostris nobiscum debemus, si quid praeter spem divina permissione nobis eveniat, ita ut res nostrae ad aratrum redeant, quomodo fortunam praesentem excelso & constanti pectore feramus. Nescimus enim, quid serus vesper ferat. Quapropter hoc tempore cum nobis res sunt secunda, ita moderatè nos erga cuiusvis praesertim verò inferioris ordinis homines gerere debemus, ut illi, si quid hujusmodi, ut dixi & res humanae ferunt, accidat, causam nobis obtrictandi atrogantiamq; superbam ridendi non habeant. Id quod assequemur, si ad eam moderationem animi tanquam ad amissam quandam vitam & mores composuerimus, ut neque à superioribus despiciamur, neq; ab inferioribus metuemur. Atque hac in parte Agathoclem regem Sicilia imitabimur, qui cum signis esset filius, ad regnum tamen pervenit fastidium, & fortunà tali non elatus humaniter gessit imperium. Nunquam nobis excidere ex animis nostris verba ista debent, versiculis hisce ab Ausonio Gallico Poëta de rege isto expressa:

Fortunam reverenter habe, quicumque repente

Dives ab exili progrediere loco.

Labor & exercitatio corpora firmiora atq; robustiora efficit, & animos quoque viriles reddit, at otium & ignavia incitamentum & sones est pravitatis & viciorum omnium. Minimè verò dubitandum est, quin majores nostri egregii mortales labore, industria, praclaris virtutis actionibus, ab agricultura & rusticatione ad generis praerogativam & nobilitatem ipsam sint evecti, quorum vestigia insistentes exempla illorum nos sedulo imitari decet, ut non eorum tantum gloria sed propria etiam virtute nostrà clari simus & nobiles. Sic scilicet futurum est, ut cum bonarum arborum sinus propagines, bonos etiam & progenitoribus nostris dignos fructus feramus, per veritatis studium animorumque fortitudinem & constantiam rebus militia strenuè, domi justè & aequabiliter gerendis, fidem & omne officium in servitiis & administrationibus nobis commissis principibus nostris quovis loco & tempore probantes, minimeq; omnium committentes, ut per animos degeneres malis artibus aut desideria vecordi virtutem obfuscemus & contaminemus. Ita videmus, quod capreolum s. cantherium feciales appellant, ab hoc Illustri viro vehiam ereditam, quâ aratum videretur.

§. iv. Vernacula lingua eadem fere agnatis suis reliquit: Sed non nisi partem huc transferam, ex qua de terminis, quibus nostro idiomate figuras illas appellari vult, constet: Weil dann dem also/ und meine Vorfaltern auch einen anfang ihres Adels gehabt/ weil sie sich aber zuvor betragen/ gehalten und bescholffen haben/ muß ich einen glaubwürdigen verstand auß mirern erblichen Wapen abnehmen/ in demselben sie geführt/ und wir noch führen/eine weisse Schleiffen/daran man den Pfing auß den Acker und wieder davon führt/ daß sie Ackerer und Bauleute gewesen seyn. So bestat auch diese meine meynung/ weil Herz Günther von Werbenstein seines Auhern Mutter halben Herrn Günthers des letzten dieses Diamens von Haag Wapen/ einen gelben Kofthummet in rothen Feld/ im 1409. Jahr zu Leben empfangen/ der Krummet gehört auch zum Ackerbau. Solcher mein aufflegung darf sich keiner beschwehren/ dann wo mein Vatter oder auch ich mit dem Ackerbau und Pfing gearbeitet/ oder gehoret hätten/wolte dasselbe in warheit auch nicht verhalten/ ich auch viellieber der erst edel gemacht seyn wolte/ dann daß ich meinen Eltern ungleich befinden werden sollte.

§. v. Ex ipsius conjectura crediderim alios etiam sua hausisse: Hue Petrum Pisanum Poëtam Laureatum refero, ejusque integram elegiam huc transferendam judico:

Similia
Germani-
coidio-
mat.

Petri Paganicologia.

Herbersteinica ceteros insignis gentis,
 Virtutis summum mente revolve decus,
 Una fuit quondam, quarum nunc quinque videtur,
 Callis, & *agresta* palma notata *traha* :
Halcia quæque vides cristatæ juncta coronæ
 Indicium præcæ simplicitatis habent:
 At nova præclaris surgeas virtutibus ætas,
 Indomitæ junxerit corda animosa *lupsæ*.
 Altera *Castilia* turres duplicemque colorem
 Addidit, & pictos vixit honore lupos.
 Quin etiam summi facies habitusque *Monarchæ*,
Imperii signis sunt veneranda facti.
 Quid referam *regem sceptris ferroque potentem*,
 Impositum cultis quid diadema comis?
 Aspicias ut curvo pharetratus acinæ *Moschæ*
 Torqueat in fratres lumina glauca duos.
 Spicula dextra gerit, digito prædeunte flagellum,
 Armata est arcu læva *Borysthenio*.
 Adde coronas galeas, gemmasque coronis
 Inferas, magnum lingua pondus habent.
 Scilicet ex humili stirps inclya sæpe parente
 Nascitur, & spretum tollit ad alta caput.
 Quis neget arborum genus à cultoribus ortum,
 Cui *traha* principium nobilitatis erat?
 Quis neget hoc ipsum, ductu virtutis, avitis
 Splendidius signis emeruisse decus?
 Omnis cura potest, labor improbus omnia vincit,
 Mucera sollicito parva labore vigent.
 Sola valet duros virtus superare labores,
 Principibusque suos conciliare viris.
 Illius auspiciis solidum venatus honorem
 Libera *Sigismundus* jura *Baronis* habet.
 Nam quia consiliis promovit Cæsaris acta,
 Munera Cæsareo digna cliente tulit.
 Nec minus *Augusti* donum memorabile *Regis*,
 Testatur *Salvam* tempus in omne fidem.
 Atque sed adversi bellum minitancia *Moschi*
 Significat longæ dura pericula vitæ.
 Quæ *Seythicus* olim missus legatus ad oras
 Pertulit, irati dum movet ora Ducis.
 Tantæ molis erat, virtutis scandere cælum,
 Tantæ fortunam vincere molis erat.
 Frustra igitur titulos & summos queris honores,
 Quisquis es, & curas *Sardanapale* fugis.
 Consiliis opus est, quæ rerum longior usus
 Comprobat, heic est vi quoque meatus opus.
 Hæc via virtutis tendentis ad ardua clave
 Panditur, hæc titulus janua monstrat iter.
 Quam quisquis fuerit virtutis amore securus,
Herbersteinadum jure beatus erit.

§. VI. Idem Paganus in brevi enarratione vitæ ac rerum gestarum *Sigismundi* Oratio.
 ita loquitur: *Insatiabili indagande suæ stirpis exordii cupiditate adductus, ex ipsis tan-*
dem & vetustissimis insignibus conjecturam fecit, primos nobilis Herbersteiniorum gene-
ris auctores agricolas fuisse, cum enim plerumque ad altiorem dignitatis locum evecti aus
nomini aut conditioni consentanea eligere soleant insignia: traham, quæ aratrum ad
agrum deducitur, & ab agro reducitur, agricultura signum esse certis argumentis collegit.

§. VII. Eandem conjecturam non dedignatur, ut tamen aliam addat, *Rudolphus*
Agricola junior Poeta Laur. in congratulatione ad *Sigismundum legatum Cæsaris ad Si-*
gism. R. Pol. & M. Mosf. Duces. In qua inter alia ita: Rudolphus
Agricolæ
jun. con-
jecturæ.

- - - Cæsar quem *Maximilianus* abunde
 Militiæ claris insignibus extulit & Te
 Cæsar, quo majus nil ingens sustinet orbis
 nec melius - - -
 Inde gravem galeam, Cæsar, clypeumque coruscum,
 quæ sint virtutum non pignora vana tuarum,
 contulit, hæc *Cincinnatus* voluisset habere,
 Nec sibi *Pisones*, *Fabii* mage grata tulissent,
 nec *Lacedæmonius* sprevit *Lysander* aratrum.
 Ad *testi* si culmen amas sublime referre,
 aurea magnanimis virtus altissima svadet,

hactenus invicto quæ animo per sepe subisti,
indiget hæc galea, quæ cum sis fortiter usus
in Venetos & sæpe alias, insignæ coronæ
addidit, atque avium, quæ toto nulla sub orbe
nobilior vivat, volitetque per æthera nulla
altius, expanses latus ille ad utrumque coronæ
imposuit pennas nullo violabilis ævo,
omnibus ut tua sit notissima fama sub oris.

Agnosces hic digitum intendi in eorum sententiam, qui cantherios fastigia ædificiorum
referre arbitrantur. vide P. I. c. 5. l. i. m. i. n. 76. 77.

Valentini
Eckii.

§. VIII. *Traba* etiam mentionem facit in epitaphio Sigismundi *Valentini Eckii*
cum recensitis gestis ejus illa subjungit:

Sic rebus semper gravibus præfectus agendis
omnia cum summa conficit usque fide.

Hoc libertatem studio nomenque perenne
nunquam casurum promeruitque decus.

Ecce vides triplicem galeam triplicemque coronam,
ensem, tela, arcum, scepra quaternæ, *trabam*.

Omnia virtutis quæ sunt monumenta beatæ
pignora & æternos non moritura dies.

Modestia
Sigismun-
di Baronis.

§. IX. Ex his intelligimus laude dignissimam Herois tot virtutibus & metitis
præclari modestiam, qui familiaræ ortum ex tenui fortuna tam non averfatus est, ut et-
iam debili illi fundamento de *traba* scuti simbolo eum inædificare non dubitaverit.
Fortè tamen dixeris, ut de re ipsa loquamur, conjecturam validam non esse. Alia enim
origo d. l. P. I. c. 5. n. 77. ubi de figuris honorabilibus (pieces honorables) & nominatim
de cantherio (chevron) agitur, hujus figuræ ostensa est.

Gen-
tis
origo.

§. X. De cæterò originatum hoc *de γμα* cum *Herbersteinis* fuerit, huc meritò
retulerim, quæ præfatus Baro de gentis suæ origine memorat: Herberstein das
Schloß/ hat Herr Otto von Harperg von Ulrichen Rosseger/ im tausend zwey
hundert und neunzigsten Jahr erkauft/ und man findet nicht/ wie dasselbe
Schloß auß/ und wieder an die von Herberstein kommen wäre. Auß dem etliche
deuten wollen/ als ob wir zuvor den Namen von Harperg gehabt hätten/ daß
ich aber dermassen nicht erachten an/ ursach/ daß hie vor dieses kaufts deren von
Herberstein namen geweest ist. Dann Probst Johannes zu Polan hat mir mit
seiner Hand zugeschrieben am 27. Junii/ des 1519. Jahres/ und mir das Regi-
ster zugestellet hat/ zuerschen/ daß Herr Hans von Herberstein/ als Pfarrherr
dasselben zu Polan/ daß der zeit noch keine Probstei war/ im tausend/ zwey
hundert und neunnden Jahr hat schreiben lassen. Von wem aber derselbe
Herr Hans gebohren/ wer auch seine Geschwistere gewesen/ habe ich noch nicht
erindert. Das möchte ich wol zugeben/ als die von Herberstein von ihrer Be-
hausung (als vielen Geschlechtern geschehen ist/ und noch geschieht/) und zu Har-
perg kommen/ sich desselben namen/ wie in Frankreich und Niederland gemein-
lich geschieht/ von ihren in habendẽ Gütern gebrauch/ weil sie aber ihr Schloß
wieder bekommen/ und Harperg verlassen/ möchten sie bey ihrem alten Namen
blieben seyn. Hier ist auch fürbracht worden/ als solte das Schloß hievor
Ersulstein von den Wölckern Ersul/ welche hievor der orten gewohnet/ genennet
worden seyn. Gleichermassen wie die gegend nahe darben jetzt Ruebland ge-
nennet wird/ solte Ruegland geheissen haben/ nach den Wölckern Ruyg/ die
auch daselbst gewohnet haben/ wie dann am Kulinperg viel spühr alter gebäude
gefunden und gesehen werden/ daß mich wenig bekümmert/ gibt doch ein an-
zeige. Von meinen Eltern habe ich auch vernommen/ die gleichwol nur von
hören-sagen geredt/ daß sieben Ritter zu einer zeit da Herberstein gewohnet
solt haben/ darunter nur einer Hosen getragen: gleichermassen auch vernom-
men/ das neun Herbersteinern auß einem mantel verheyrathet wären. So ist
mir zu meinen Tagen einer zukommen/ der gesagt hat/ er wäre deren einer von
den neunem/ die auß einem mantel verheyrathet seyen. Das seze ich auch für
keine gewißheit/ so es aber also wahr/ als möglich ist/ so findet man dar auß/ wie
sich

sich das weltliche wesen verändert nach der zeit / jeso will keiner ansehen paar
Hosen/ auch keine an neun Müntel zu frieden oder begnügig sein / so wird um
fer jetziges wesen auch nicht ewig bestehen. Alii putant incio Heroldstein, tum
Herberstein, demum Herberstein dictum.

§. xi. *Tota autem genealogia in primis ab Ottone aliquo Herbersteinio, qui 1260. floruit* (Antequam tamen etiam legitur 1165. quidam Anselmus de Herberstein cum Lutoldo Austriaco in ludis equestribus Welfi D. Bavarie comparuisse,) ^{Lineæ ducum decim huius stirpis.} *continua serie ad nos de duci potest. Equestris prima ejus dignitas fuerat: donec post alios Sigismundi meritis daretur, ut Barones crearentur. Isto nostro autem seculo Comitum accessit novum ætymon. Lineæ in diversum eunt in Ottonis & Elisabethæ Holneccæ 1389. ductæ filius Andrea & Georgio. Georgio satæ sunt duæ lineæ, nam propeos ejus alius Georgius Cæsareus Confiliarius & Capitaneus Styriæ, Bernardinum & Georgium Andream genuit, à quorum illo Herbersteinius ramus (quem ornant Joannes Maximilianus, gentis Senior, Confiliarius Cæsareus intimus & capitaneus Styriæ, pater Joannis Maximiliani junioris nunc capitaneus Styriæ, Joannis Josephi Cæsarei Campi mariscalci Vicarii & Generalis Croaticorum finium in Carlostatt, Joannis Francisci Colonelli & aliorum,) ab hoc Silesius descendit, ita dictus, quod Joannis Georgii Episcopi Ratibonensis (qui 1663. decessit) frater Joannes Bernardus Comes in Sileham fortunas suas transtulit, & ad annum usque 1665. quo in fata concessit, Impetatori atque Archiducibus inservit fidelissimè, genitor comitum Joannus Fridericus, qui in C. Glazensi bona possidet, Joannis Bernardi Cæsarei Confil. intimi & capitanei principatus Glogovii (cujus gratiæ non pauca debeo, eorum quæ hic referuntur,) Joannis Francisci Can. Ratibonensis & Patavini. Memoratu dignum est, omnibus ex his duabus lineis ab aliquo tempore Joannis esse prænomen. Quod Andream attinet, eo Leonardus genitus est, pater non solum Sigismundi toties memorati sed etiam Georgii, Joannis & Wilhelmi: ab hoc Matzenensis linea oritur, quam nunc ornant Ferdinandus Ernestus Cæsareus Confiliarius bellicus & chiliarcha; ab isto (Joanne) Neupergeria derivatur, quam illustravit Joannes Gerhardus de Hispania & Styria meritis. Ille (Georgius) plures denuo filios habuit, ex quibus Georgius per Leopoldum & Georgium Rupertum Pusterwaldiam & Sirendorham lineam sedit, in quarum illa eminent Georgius Sigismundus camerarius Cæsareus & regiminis interioris confiliarius, in hac Ferdinandus confiliarius imperialis aulicus: Georgius Sigismundus Georgii filius, cum iterum genuisset Sigismundum Fridericum, Joann. Fridericum, Jacob. Franciscum, Wolfgang. Wilhelmum, Georg. Christophorum, ex his lineæ. Primus fator est Lanckorvitzii rami, cujus decus Otto Fridericus plutum me in notitia gentis suæ juvit; secundus Wurtembergii & Gutenbachi, ille in Joanne Christophoro & Georgio Achatio denuo distinctus; hic in Georgio Gunthero & Erasmo Friderico Cæsareis camerariis consistens; tertius Austriacam dedit lineam, ex qua vivit Franciscus Josephus Cæsareus camerarius; Ex quarto fata linea Windiaua, quam decorarunt Maximilianus bellicus Dux Venetorum, & Gundaccarus Cæsareus vicecolonellus; A quinto descendit linea Wildhausa, quam ornavit Ernestus Fridericus, Cæsareus confiliarius intimus, Camerarius & Styriæ cancellarius aulicus. Alia etiam linea orta ex Georgio Andrea, Georgii filio, cujus nomen mihi non innotuit. Ex hoc verò apparet, familiam ita late diffusam, ut lineatum ampliudine vix ulla Austriacarum eam æquet, omnes etiam affinitate ipsi junctæ.*

§. xii. *Quarta secunda & tertia symbola videntur continere gratiosa: Castellinum nimirum, & Austriacum. De hoc symbolorum genere aliqua diximus P.I. c.2. Ceterum ea vel à Carolo V. Imperatore, ad quem mortuo Maximiliano I. Imperatore ejus avo Sigismundus à Styriæ ordinibus legatus in Hispaniam missus est, & de quo postea etiam bene meruit, vel à Ferdinando ejus fratre data crederim: & quidem posteriori conjecturæ lubentius insistant, cum non aquila imperialis sed ex ditiorum, in quas Ferdinando jus hereditarium, insignibus detractæ figuræ concessæ sunt: præterquam quod in Ferdinandi servitio majorem ille partem ætatis consumsit. Didiçi tamen insignium incrementa à Carolo V. & Ferdinando 1522. & 1542. concessa esse. Cum verò toties memoratus Baro etiam Camerarius & Dapiferi Carinthia hereditarium munus principis gratia impetraverit,*

hæc quoque non omnino improbabili conjectura fuerit, ex Carinthiæ scuto (vide c. 9. n. 68.) alteram partem, argenteam videlicet fasciam minio inductam, ducatus officiali primario concessam esse. De qua conjectura penes alios esto arbitrium.

Neuperge.

§. xlii. Quod scutulum dextrum atinet, quod nigrum confutum corculis aureis lupum argenteum repræsentat, fuit familiæ *Neupergia*, *Neubergiæ* s. *Neidpergiæ* (scriptio enim variat,) tessera: eâ autem extinctâ Sigismundus toties memoratus titulum, insignia & facultates ejus feudo accepit.

Haag f. Guttenhaag.

§. xiv. Scutuli ad lævam & figuram & jus §. 2. 3. intelleximus. Nimirum 1409. Guntherum Herbersteinium avi sui materni Guntheri ab Haag à principe obtinuisse insignia. Illius Guntheri filia Anna Henrico Guntheri patri nupsit 1379. quo anno die Ultrici literæ pactorum matrimonialium datæ sunt. Cæterum Haag, alio nomine *Gutenhaag* appellatur. *Aquilinas* tamen ejus cassidi *additas pennas* donum *Maximiliani* teor, ex carmine *Rud. Agricole* §. 7. Fottè tum concessum, cum 1514. 26. Sept. obres præclarè Veneto bello gestas in *equitum auratorum ordinem* Imperator eum torque donatum Oniponte refertet. Et id solum insignium augmentum ab isto Cæsare profectum extulmatim: deque eo intelligendum illud carmen. Certè castellum & fasciam non facile eidem tribuerim.

Apex. Elegia B. Sigismundi.

§. xv. Quod galeas tres principes concernit, in illis præcipuum meritorum *Sigismundi* servatur memoria. Antea enim alâ usi videntur, cum typo scutario; qui apex tribus his galeis locum fecit. Vix autem rationes ut oportet capiemus, nisi vitæ & gestorum viri inferatur aliqua epitome: præterquam quod virtuti quovis loco, quo digna est, honor adhiberi debet, & vel hæc causâ non sine operæ pretio tutum est, ut quæ in chartis ante seculum impressis adeoque à paucis leguntur, in plurium denovo conspectum producantur, atque ita dignum laude virum literarum cultores ventent mori. Adducam ergò duo quæ huc faciunt: Alterum sit carmen *Iohan. Ludovici*

Joh. Ludov. Brasficani car. mto.

Brasficani :

Non motor hæc Christo repetenti reddere vitam,
Et visille mihi satis, & visille superque est,
Tot maria, & montes, tot lumina torque paludes,
Tot Reges, domosque orbis, tot regna, tot urbes,
Nam mare conscendi, supra, quodque alluit infra
Italiam, tenuis hinc prætervectus & illinc,
Baltheaque emensus freta, mox *Baltarica* solvens
Sardinia ingredior, gelidique *Boristhenis* oras,
Rhaque cavas tacito stringentem flumine ripas
Trajeci, *Tanasique* supra caput usque nivosi,
Nusquam *Rubicos* didici consistere montes,
Jamque *Alvum* & *Rhenum*, fluviumque binominis *Isfri*
Navegis superans, Legati munus obivi.
Atque *Sigismundum* modicantem jure *Polonos*,
Lithvanique Ducem mos est quem dicere *Magnum*
Sæpe salutavi verbis & nomine Regis
Ferdnandi, & toto divisos orbe *Mohyos*
Non semel atque iterum magnis de rebus adivi,
Moscorvæque Ducem *magnum* sum affatus in urbe
Basiliam; hinc *Danis*, *Norvegis*, atque *Suedis*
Imperitantem ad *Christernum*, non satis æquo
Disfidio sancti turbantem fœdera lecti,
Liberius monui infami delistere cepto,
Hæc mandata ferens à Cæsare *Maximiliano*,
Ipsum etiam *Hungaria* regem, Dominumque *Bohemis*,
Ludovicum accessi regno, & *Borenanibus* annis.
Jam verò multislocuples *Hispania* regois
Cognita, & *Hispanis* non cedens *Belgica* regois,
Carolo ubi, *Austriacam* regionem, nomine *Quinto*,
Ceupatris orbatam interitui commendopupillam,
Præterea decimum *Romana* in sede *Leonem*
Conspexi, *Veneti* Dux *Lauredane* senatus,
Cognite porro mihi es, notique suere dynastæ
Impetii plures, quos hic numerare molestum est.
Ecce autem *Hungaricis* ubi rursus imminet oris
Et nostros misera *Solymanus* clade peremit,
Nequequam longâ *Budam* obsidione prementes,
Ipsius hosticâ *subnixi* sede Tyranni,
Altus erectæ fixi stans oscula dextræ,
Quam proœ in terram melior pars orbis adorat,
Principis inde mei *Gnaram* deduco *Polonos*
Reginam ioregu *thalamos*, bellique rogæque
Expertus casus varios hæc inter, & olim

Militiæ emeritus veterana stipendia, juvi
 Consilio interea innocui compendia fisci,
 Linguarumque potens, in iura ac fœdera fidem
 Prælo ministerium studioque senescæ laborum,
 Publica privatis præponens commoda lucris,
 Respondente tamen fidei sotte, atque favore
 Aultriadum regum, domum rem linquo, decusque
 Et præfices generis stem ma haud inglorius orno.
 Vita igitur plenus, quam sum mihi conficius, actam
 Gnaviter in vitæ officis, sine labe notaque,
 E magno velati fatur expletusque theatro,
 Cedo lubens, & nostra do lampada gesta sequenti.

§. xvi. Majoris auctoritatis esse potest diploma, quo ei quietem aliquam ab ite- Ferdinandi
Imp. di-
ploma
gratiosum.
 neribus indulgit R. Rom. Ferdinandus, & ejus ipse merita commendavit: Wir
 Ferdinand/ von Gottes Gnaden Römischer König/ ic. bekennen offensichtlich
 mit diesem Brief/ und thum kundt allerhöchlich/ daß wir genädiglich an-
 gesehen/wahrgenommen und betracht haben die ehrliche/ ansehnliche/ milti-
 che/getreue und fleißige Dienste/ so der Edle/ unser lieber getreuer Sigmund
 von Herberstein/ Freyherr/ unser Rath/ wienland unserm lieben Herrn und In-
 herm Kaysler Maximilian/ löblicher gedächtnis: Dergleichen der jetzigen Rö-
 mischen Käyserl. Majestät/ unserm lieben Bruder und Herrn/ uns und unserm
 löbl. Haus/ Desterreich/ gehorsamlich und mit besten Treuen erzeiget und bewies-
 sen/ und fürnemlich/ daß er erstlich bey erneltem Käyser Maximilian in den
 Feldzügen/ so Ihr Käyserl. Majestät in Ungarn/ dergleichen auch gegen den
 Venetianern gethan/ jederzeit ehrlich/ ritterlich und wol gehalten / auch sich
 von Ihrer Käyserl. Majest. als derselben Hofrath und Diener/ in ansehnlichen
 Legationen und Botschafften / zu den Königen von Ungarn/ Deimemarch/
 Polen/ auch dem Großfürsten in der Moskau / dergleichen auch zu anderen
 Churfürsten und Fürsten des h. Röm. Reichs / und in die Endgenossenschaft/
 auch anderer ort / und folgendts nach absterben unsers lieben Albrechts Käy-
 sers Maximilian/ neben andern unserer Nieder-Desterreichischen Befandten
 von einer ehrsamten Landschafft unsers Fürstenthums Steyer/ zu obgemeltem
 unserm lieben Brudern und Herrn Käyser Carln in legation-weiß auch gütwil-
 liglich schicken und gebrauchen lassen / danahen er dann neben andern seine
 Reise auff Venedig/ Rom/ Neapolis/ und folgendts über Meer/ da er dann mit
 nicht kleiner gefährlichkeit leibes und lebens / durch ungestümigkeit des Meeres
 auff Sardinia/ Majorica und Ibiza geworffen / und von dannen in Hispanien
 ankommen: Nachmahls/ wie wir uns unserer Desterreichischen Lande
 Regierung unterfangen und angenommen / sich in unsern Dienst/ und an unsern
 Hof begeben / und mit uns viel ansehnliche reisen in die Niederland/ Bra-
 bant/ und Flandern/ zu hochgemelter Käyserl. Majestät und sonst vollbracht
 hat / und nachgehends sich uns zu unterthanigem gefallen in unsern Nieder-
 Desterreichischen Landen/ als unser Rath / bey unserer Regierung und Cam-
 mer daselbst/ in unsern hochwichtigen und trefflichen Sachen gehorsamlich ge-
 brauchen lassen/ auch hiezwischen ansehnliche reisen und legationen zu den Königen
 in Ungarn/ Böhheim/ Polen/ Vtrauen/ Moskau/ auch Churfürsten und
 Fürstendess Reichs/ und fürnemlich jüngst in nachstvergangenen ein und
 vierzigsten Jahr zu dem Türckischen Käyser Solymann / nach dem leidigen
 abzug unsers Christlichen Kriegesvolcks / wie der Türck den Königlichen
 Stuel/ Schloß und Statt Ofen eingenommen/ ohne allen schein vorstehender
 gefährlichkeit/ gehorsamlich und gütwillich vollzogen und vollbracht hat/ und
 noch täglich thut/ und derohalben in betrachtung solcher langwüritigen/ stäten
 und getreuen Dienste / so gemelter von Herberstem obangeregter massen/
 wienland unserm lieben Inherm Käyser Maximilian/ dergleichen der jetzigen
 Röm. Käyserl. Maj. uns und unserm Haus/ Desterreich/ von jugend auff an-
 sehnlich/ möglich/ und mit getreuen embsigen fleiß gethan/ und in solchen unsern
 und unsers Haus/ Desterreichs Diensten/ zu seinen erlebeten tagen kommen/
 und dermassen darinnen eraltet / daß er von wegen seiner mühe/ arbeit und
 schweren reisen dermassen müde worden / daß er sich seiner Gedächtnis/ Ge-
 sichts und Höhrs zu mehrmahlen vor uns beklagt. Haben wir gemeltem
 Sigmund

Signum von Herberstein / Freyhern / als unserm wolverdienten alten Rath und Diener / genädiglich gewilliget / zugesagt und versprochen / daß wir ihn nun hinfüro zu keinem Feldzug noch eingen weiten und schwehren Reisen gebrauchten sollen noch wollen / auch ihme daneben diese besondere gnade gethan / und Freyheit gegeben / thum auch solches hienit wissentlich in krafft dieses Brieffs / daß er nun hinfüro weder von uns noch jemand andern mit eingen beschwehrlichen ämtern / als vollziehung der geschäfft und letzten willen / gerhabtschafften / und dergleichen sachen beschwehret noch betraugert werden soll / sondern von solchen beschwerden gänzlich ertheilt und exempt seyn / und wir sollen und wollen uns nun hinfüro an seinen diensten / daß er uns / als unser Rath / bey unserer Nieder Oesterreichischen Cammer diene / genädiglich beuilligen lassen / und gebieten darauß allen und jeden unsern Unterthanen und Getreuen / Geistlichen und Weltlichen / in was wärdem / stande oder weien die sein / ernstlich und zeitiglich mit diesem Brieff / und wollen / daß sie gemelten von Herberstein bey dieser unserer begnadigung und exemption beruhlich bleiben lassen / ihne darwider nicht tringen noch beschwehren / noch das jemand anders zu thun gestatten / in feine weiß / als heb einem jeden von unsere schwehre ungnad und straff zu vermeiden. Das mehren wir ernstlich / mit unsere schwehre ungnad / besiegelt mit unserm Königlichem anhangenden Zussigel / der geben ist in unserer Stadt Wien / den sechzehenden des Monats Junii / nach Christi unsers lieben Herrn geburt / tausend / fünf / hundert / und im zwey und vierzigsten / unserer Reiche / des Königsden im zwolfften / und der andern im sechzehenden / Jahren.

Imperator
in galea
altera.
Regis
imago.
Quatuor
secepta le-
gationum
ad qua-
tuor reges
notiz.

§. xvii. His præscriptis Imperialem imaginem gratiæ singularis & Imperatoribus prætorum officiorum interpretor doeuementum. Regia seceptra una in manu quatuor, si conijcere licet, memoriam seruare possunt legationum, quas ad quatuor reges non simplici vice obivit. Nam 1516. (eius verba refecto) *Christier auni Dania regem, cui Elisabetha Cesaris ex filia neptis nupta erat, Cesaris orator, magna Germania parte lustrata, adit, & violati conjugalis faderis admonuit, atque ad respiciendum cohortatus est.* Alibi iis verbis utitur, quæ retuli Syllog. Geneal. pag. 122. ed. sec. Alter regum quos legatus adit, fuit *Sigismundus Polonia Rex*, cujus matrimonium cum Bona Mediolanensi legatus *Maximiliani Imp.* 1517. curauit. 1526. iterum ad eundem missus est *Ferdinandus* nomine; quod deinceps sepius 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1539. 1540. 1542. factitatum: inprimis ob negotia Ungarica & Joannem Zapolianum Scepulium. Tertium numero *Ludovicum Ungaria & Bohemia regem*, ad quem 1518. à Carlare, 1520. à Catholi V. in Hispania adhuc absentis gubernatoribus, & sepius 1522. 1523. 4. 5. 6. à Ferdinando missus est, & magni momenti negotia perfecit. Quatuor credo notari *Sigismundum Augustum Polonia Regem*. Cui non tantum vivo patre 1543. pronubus & aule magister *Elisabetham Austriacam* sponsam adduxit: veterum etiam postquam patri successisset 1550. amicitiam inter ipsum & locerum interruptam legatus restituit, & motus in Polonia omni visos sedauit. 1552. denuo missus ut ad communionem belli Turcici regnum invitaret. Ubi memorat: *Frequenter antea apud eam gentem orator fueram, neque in iuicunde mihi profectioes acciderant. Sed tum non modo homines sed etiam faciem hominum mutatam reperi.* Demum 1553. alteram ex Austriacis sponsam *Catharinam aule magister Regi* adduxit, cujus etiam conjugii prima iecerat fundamenta. Ita videmus quatuor reges, quos legatus adicit, ut opiuor quatuor seceptris notatos. Quintus addi poterat *Carolus Hispaniarum Rex*, ad quem 1519. *Maximiliano* ayo mortuo à Styria ordinibus missus erat, sed à subditis ad principem suum: Unde hujus legationis non factum indicium reor: quem admodum nec illius, quâ 1541. ad *Solymanum Imperatorem Turcicum* missus, barbato perualit, ne longius hostiliter progredetur, cum jam Bulâ potius esset.

Mosci
imago in
galea.

§. xviii. Mosci imaginem in galea sinistra credo memoriam conservare legationis in *Moscoviam*, quâ bis, primum 1517. *Maximiliani Imperatoris* auspiciis, deinceps 1526. *Ferdinandi Archiducis* (cujus frater *Carolus V.* suum quoque oratorem *Leonardum Com. de Nugarolis* junxit.) nomine ad *Basylum magnum Ducem* missus est. Altera vice ut quinquagennales inducias cum Polonis pacificeretur effecit. Porro priori illâ legatione à quibusdam Polonis præter meritum malam retulit gratiam, tanquam
in præ-

in præjudicium eorum à Cæsare ipso internuncio Principi Ruthenorum regis titulus attributus & missus esset. Quam ille calumniam scripto ad *Henr. Loritum Glareanum*, quo universam rem & legationis causas exponit, solide refutavit, & sinceritatem Austriacorum in negotiis quæ cum Polonis acta demonstravit. Porro quod dextra Moscæ præter spicula, flagrorum etiam & acinace oneratur, genti non infrequens: Ita enim toties dictus Sigismundus *Comm. Ret. Moscov. p. 49. Loro pariter freni longo & in extremitate perforato utuntur, quod digito sinistro annectunt, ut arcum apprehendere eoque retento uti possint. Porro quanquam simul & eodem tempore manibus teneant frenum, arcum, fræneam, telum & flagellum, istis tamen sistit & sine ullo impedimento norunt uti.*

§. xix. Hæc de insignibus, qualibus superiori seculo gens usa est: antequam ad modernum typum accedam gratitudo exigit, ut lectori memorem, librum incluti *Illius Sigismundi*, quo res ad ipsius vitam & gentem spectantia, commentariis Moscoviticis adjuncta continebantur, debere me gratiæ Illustrissimi Herbersteinii Comitis Domini *Ottonis Friderici*, qui Sigismundi fratrem primogenitum Georgium abavum habuit: ab hoc enim usque ejus mihi concessus est, & alia ad familiæ notitiam subministrata. Eo gratior autem exemplaris lectio fuit, quod chirographo auctoris hinc inde ornatum. Itatabulæ, quâ promotio ejus in Baccalaureum representabatur, sua adscripta manu: *Sunt qui abhorrent & verecundantur nomine Baccalaureatos appellari. Ego verò gaudeo & glorior. Promotus sum Viennæ 1502.* In excuso Germanico in eundem sensum leguntur: *Im Jahr 1502. Baccalaureus artium worden / dess sich viel schâmen / ich mich aber erfreut. Wie getreuer Maister und unterweiser ich da gehabt: Gott gebe denen allen die ewige freude zu lohn / Amen.* Quam optandum esset, multis illustribus eundem de studiis & in Doctores suos sensum esse ac animum: fortè melius cum publicis commodis sæpe ageretur.

Sigismundi monumenta ab Otone Friderico communicata.

Sigismundus Baccalaureus.

§. xx. Superest ut typum modernum intueamur. Ille representatur in *Für. Modemus stii armor. P. V. p. 3.* nec quicquam novi præter dispositionem arcuatum continet. In eo enim una linea perpendiculari & duabus transversis sex atæ constituuntur, incumbente media partem *Herbersteinia*. Primum & sextum laterculum occupant symbola *Castilia & Austria* (de quibus n. 12.) sed, forte vitio sculptoris, fascia castello præposita: secundum & tertium *lupus* (de quo n. 2. 13.) omissis, quod culpæ sculptoris iterum tribuerim, corculis: quartum & quintum helcia (n. 3. 14.) sed ita picta, ut nemo agnoscat. Galeæ tres mediæ non discrepant ab iis quas descripsimus, nisi quod regi loco 4. scyptorum 3. sagittæ deorsum versæ in manus dantur, quod non minus quam reliqua *mapæ quæ* chalcographi arbitror: quemadmodum hoc quoque, quod primam galeam quæ hic coronata visitur, quod solum ex nova gratia Cæsarea ornamentum accellerit, loco jugi scutari premit pileus: & impositæ plumæ rubent. Ultima castis lupum ex ala prodeuntem representat.

Modemus typus.

§. xxi. Ex alio sigillo alium ordinem cognovi: ut videlicet lupus scuti laterculum primum & quartum, castrum cum fascia (sed illud, uti decet, situ suo) secundum & quintum, jugum Haagense tertium & sextum impleant: mediam autem partem *Herbersteiniam* corona aurea imposita ornet: quod cum Comicum titulo mactarentur additum non immerito conjicio.

Alia dispositio.

§. xxii. Titulus, Sigismundo ille fuit: *Freyherz zu Herberstein / Nienberg und Gutenhaag / Oberster Erbkammerer und oberster Truchses in Karndten.* Dein ita in usu: Barones in Herberstein, Neuberg & Gutenhaag, Dn. in Lancowitz & Crembs. Hered. Camerarii & Dapiferi Carinth. Titulus hodiernus: Comites in Herberstein, L. Barones in Neuberg & Gutenhaag, Domini in Lancowitz (auss *Landtsitz*) hereditarii Camerarii & Dapiferi Carinthiæ. Qui autem familiæ quovis tempore senior est vocatur supremus hereditarius Camerarius & Dapifer Carinthiæ *oberster Erbkammerer und oberster Erbtruchses.*

Tituli.

CAPUT XXXVIII.

REX HISPANLARUM.

ARGUMENTUM.

1. Rex Hispania ex Austriaca familia.

2. Scutum regium.

3. Castilia regnum, & δῆγμα.

4. Castella.

4. Castellannum an Legionense proponendum?
5. Castella comites. Reges. Successio ad Austria-
cos delata.
6. Legionis regnum. Leo an purpureus. Origo
leonis.
7. Reges Legionis.
8. Pretensio regum Francia in Castilam & Le-
gionem. Alfonsi Castrobolati. Responsio. Ius
Blanca uxoris Ludovici II. Responsio. Excep-
tio. Successio Cardana. Huius iura. Res-
ponsio. Henrici Regis pactum. Responsio.
9. Pretensionis omisio. In Castilia proprie nomen
Hispania.
10. Aragonia. Barcinonis Com. Palorum origo.
Merodii. Foxii. Exerica. Ayeris. Belchren-
ses. Mart. Lanza.
11. Veteres Aragonia tessera. Arista. crux. ar-
bor. Abarca. crux cum Maurovum capiti-
bus. Crux. Vespertilio. Aquila.
12. Successio regum.
13. Pretensio Francorum in Aragoniam & Cata-
loniam. Occupatio Caroli XI. Francorum iu-
ra in comites Catalonia. Responsio. Tractatus
Clayromontanus. Quae contra illum. pro illo.
Alfonsi testamentum & successio Templari-
orum. Responsio. Petrus Aragon. a Pon-
tificis exautoratus. Responsio. Ab solanda
Aragonia ius Andinorum. Responsio. Re-
natus Andinus ab Aragonis & Catalanis
rex dicitur. Responsio. Rex Ludovicus XIII.
a Catalanis patronus & Dominus sumitur.
Responsio. Pacta dotata Ioannis Aragonii
& Blanca Navarra. Hispanorum funda-
menta.
14. Ruscinonensis Comitatus & Perpinianum.
Pretensio Gallorum in ea. Distinctio Pyre-
naeorum. Responsio. Veteres aliqui tituli.
Responsio. Iacobi III. R. Balear. venditio.
Responsio. Oppignoriatio Ioannis R. Arago-
nia. Responsio. Fundamenta Hispanorum.
Testamentum Gerhards ultimi comitis.
Responsio Gall. Praescriptio. Responsio. Ab-
dicatio. Eventus.
15. Pretensio Pontificis in Aragoniam. Ramiri
subiectio. Petri II. oblato. Petri III. inve-
stitura. Alfonsi promissum. Petri IV. lega-
tio. Benedicti Pontif. autoritas. Hispanorum
iura.
16. Utraque Sicilia. Veteres tessera vel com-
mentitia.
17. Successio regum in regno Sicilia: demum ad
Austrios.
18. Pretensio Gallorum in Siciliam. Fundamen-
ta. Acquisitio per arma & defensio Ec-
clesiae. Responsio. Investitura Paparum.
Responsio. Renunciations Aragoniorum.
Responsio. Friderici III. pactum. Responsio.
Ioannarum duarum adoptiones. Responsio.
Ioanna donatio Iacobo Borbonio facta. Res-
ponsio. Testamentum Renati Regis. Respon-
sio. Pactum inter Ludovicum XII. & Fer-
dinandum Cathol. Responsio. Pacta matri-
monii Ferdinandi Catholici & Foxia. Res-
ponsio. Alii tituli ex Fr. Macedo. Cassano.
Hispanorum fundamenta. Successio Szevu-
- ca familia. Responsio Gallorum. Investitu-
ra aliquot Pontificum. Responsio. Adop-
tio Alfonsi. Responsio. Renunciations Gal-
lice. Responsio. Caroli Claudi promissum.
Responsio. Praescriptio.
19. Quae facta post Ferdinandi occupationem.
20. Granata regnum. Quomodo ortum. A Sara-
cenis vindicatum.
21. Austria.
22. Burgundica tessera vetus & nova. Burgun-
dia varia notio. Regnum. Comitatus. Ali-
nor. Ducatus.
23. Vetera symbola. Aequa Burgundiae vetus.
Novum.
24. Maria heres Burgundica. Burgundiam oc-
cupat Ludovicus XI.
25. Pretensio Hispanorum in Burgundiam. Du-
catus femina successione capax. Responsio
Gallorum. Concessio Ioannis Regis. Respon-
sio. Sensus concessionis apud posteros. Respon-
sio. Cessio in pactis Madritensibus. Iuris
perpetua conservatio. Ius imperium ducatum.
Responsio.
26. Gallorum fundamenta in Burgundiam.
Unio & incorporatio. Responsio Hispan.
Consuetudo apennagialis. Responsio. Lex
Salica. Responsio. Ludovici XI. occupatio
iusta. Responsio. Pacta Cameracensia &
Crestiacensia. Responsio. Praescriptio. Res-
ponsio.
27. Galli in possessione Burgundiae. Austriaci ius
servant.
28. Brabantia. Successio. Ad Austrios. Pretensio
in eam Nivernensium.
29. Lustaria regnum.
30. Flandria leo.
31. Eius veteres tesserae.
32. Comitum successio.
33. In Flandriam pretensio Gallorum. Hec magis
regibus praestari solita. Responsio Hi. p. Data
comitibus leges. Responsio. Pacis artritium.
Responsio. Gratiae & penarum ius. Res-
ponsio. Provocatio ad curiam Parisiensem.
Responsio. Defensio comitum. Responsio. Iudicia
regum in comites. Inprimis Carolum
V. Responsio. Hispanorum fundamenta &
pretensionis abdicatio.
34. Belgarum leones. Regnum leonum.
35. Tirolis. Antverpia Marchionatus S. Impe-
rii. Origo. Successio. Ad Austrios. Am-
plitudo.
36. Scentum Hispanicum apud Sibmacherum.
Navarra regnum. Gallicia. Toletum. Urbs
Imperialis. Iacobi f. Gienna.
37. Scentum Caroli V.
38. Scenta familiarum ex regum naturalibus.
39. Discernicula in regia domo.
40. Ioannis Austriaci scutum.
41. Corona clausa. Galea. Apices.
42. Apices Austria. Burgundia. Brabantia.
43. Telamones.
44. Symbolum.
45. Ordines Equestris. Ordo aurei velleries.
46. Tituli. Ferdinandi & Isabella. Alfonsi. Phi-
lippi IV. Caroli II.

47. *Caroli V. Imperatoris.*
 48. *Regna & provincia, de quibus actum.*
 49. *Valentia regnum.*
 50. *Balearicæ, Majoricæ & Minoricæ. Harum Domini. Præsentio in eas Regis Franciæ. Jus regis in Magalonensem Episcopatum. Responsio Hispanorum. Andinorum jus ex cessione Joannæ Balearicæ viduæ Montferratensis. Responsio. Fundamenta juris Hispanici.*
 51. *Sevilia s. Hispalis. Andalusia tessera. Corduba.*
 52. *Sardinia. Ejus Domini. Præsentio in eam regis Franciæ ex Cassano. Caroli Andini jus à Pontifice. Resp. Hispanorum. Venditio Jacobi R. Majoricæ. Responsio. Joannæ Balearicæ concessio. Responsio. Oppignoratio facta Ludovico XI. Responsio. Hispanorum jura, & eventus.*
 53. *Præsentio in Sardiniam Pontificis. Donum Imperatoris. Occupatio Genuensium & Pisavorum ex Pontif. auctoritate. Pontificum aliorum asserta. Concessio Bonifacii VIII. Jacobi II. R. Arag. facta. Petri IV. confessio. Responsio.*
 54. *Corfica. Genuensium dominium. Jus Hispanicum.*
 55. *Murcia. Unde ejus coronæ Algarbia.*
 56. *Algezira. Quæ olim. Alfonso IX. acquisivit. Gibraltar. Quo olim nomine. Unde hodiernum. A quo suballum.*
 57. *Canaria insula s. Fortunata. Earum Domini.*
 58. *India, insula & continens Oceani: Philippina. America. Terminus Lusitanorum & Castellanorum.*
 59. *Lotharingia sc. inferior.*
 60. *Limburgum. Familia ex Salmensibus. vel Ardennatibus. Ad Brabantinos Ducatus delatus. Ad Austriacos.*
 61. *Lucentburgum. Familia origo. Ducatus. Ad Burgundos venit. Inde ad Austrios. Quo sensu Dux Lucentburgus in Gallia.*
 62. *Geldria. Toparcha. Comites. Duces. Egmondani. Ducatus ad Burgundos. Carolus Egmondanus. Wilhelmus D. Juliaci & Clevis. Insignia Geldricæ.*
 63. *Mediolanum. Ejus Domini. Vicecomites. Sfortiæ. Gallorum in Ducatum præsentio. Valentina Ludov. Aurelianensi nupta jus. Responsio Hispan. Investitura Maximil. I. Responsio. Bellica occupatio. Responsio. Patrum Francicæ regis cum Fr. Sfortiæ. Responsio. Promissæ restitutio. Responsio. Testamentum Maximilianii Sfortiæ. Responsio. Fun-*
- damenta Hispanorum. Testamentum Philippi Maria Ducis. Responsio Gallorum. Renunciatio Francisci I. Responsio. Investitura Caroli V. Responsio. Eventus. Tessera Mediolanensis.*
 64. *Artesia com. origo. Successio comitum. Ad Burgundos. Ad Austriacos. Major pars ad Gallos. Tessera Artesia.*
 65. *Burgundia comitatus. Comites ex Ott. Guilelmi posteris. Ex Sveris. Ex Meranis. Ex Cabillonis. Ex Burgundis & demum Austriacis. Comitatus Palatinus. Insignia comitar. libcri.*
 66. *Hannonia. Comites ex Ardennatibus. Ex Flandris. Ex Avenensibus. Ex Bararis. Ex Burgundis. Ex Austriacis. dè quibus vetera.*
 67. *Hollandia. Ejus Comites. Ex quibus Bredero dii & veteres Bentheimi. Successio ad Hannonios. Bararos. Burgundos. Austrios. Zeelandia.*
 68. *Namurcum. Ejus comites originarij, ex Hannoniis. Flandris. Burgundiis.*
 69. *Zutphania. Comites. Conjunctio cum Geldria.*
 70. *Svevia. Marchionatus S. Imperi. Frysia. Ejus reges. Domini ex Hollandis. Saxonibus aliquando concessa.*
 71. *Salinarum Dominium. Ad Viennenses. Burgundia Duces. Dein comites.*
 72. *Mechlinia. A Bertholdis ad Leodienses. Flandros. Brabantos. Burgundos. Austrios. Fuit comitatus.*
 73. *Ultrajectum. Episcopi. Traditur Carolo V. Transsalaria. Graeninga ad Saxones. Emdanos. Carolum Gelricum. Carolum V. Earum symbola.*
 74. *Dominatoris Asiæ & Africæ titulus. Barcinonensium. Successio Comitum. Titulus.*
 75. *Biscania. Lupi s. Lope zu de Haro. Guipuscoa.*
 76. *Moluisa. Quomodo ad regem aliquoties rediit.*
 77. *Athenarum & Neopatriæ ducatus. Penes Villeharduinos. Brenerenses. Engbianos. Lucentburgios. Siculos reges.*
 78. *Orisiani & Gothiani Marchion.*
 79. *Rustico s. Rousillon. Cerdania s. Ceritanis.*
 80. *In Caroli V. titulis Hungaria, Dalmatie, Croatia regna. Algeron. Territanis. Monia. vitiose videntur scripta.*
 81. *Catalonia. Calabria. Eius Domini. Asturia.*
 82. *Tripolis. Quomodo ad Hispanos.*
 83. *Præsentio Hispanica in Eritanicis. Hujus qui omni tempore rectores. Fundamenta Hispanorum. Anna Britannica Maximilianii I. sponsa per injuriam erepta à Carolo VIII. Responsio Gallorum. Jus Isabelle Clare Eugense, à matre Isabella Francica. Responsio. Exceptio. Status præsentis.*

§. I.

Solus omnium regum in quatuor orbis cogniti partibus amplissima regna & provin-
 cias possidet Rex Hispania, quem Catholici elogio Pontifici ornavit, Augustæ
 Sripis Austriacæ florentissimus ramus, cujus, ne nimium illud caput excresceret, insi-
 gnia huc servavimus. Caterum Potentissimus Rex Carolus II. qui hoc tempore Hi-
 spanias gubernavit, patre Philippo IV. avo Philippo III. proavo Philippo II. procreatus est,
 qui patrem Carolum V. habuit, totius gentis & seculi sui splendidissimum decus, Ferdinandi I. fratrem, à quo reliquorum in Germania Austriorum ramus ortus est.

Rex Hispaniæ ex Austriacæ familia.

Scutum
regium.

§. II. Ante omnia scutum considerabimus, quod *Ioh. Jac. Chifflet.* parenti & avis regis Philippo II. III. & IV. tribuit p. 119. 120. Id verò in quatuor magnos quadrantes secatur: primus eorum quadripartitus est, ex symbolis *Castellano & Legionensi*; secundus bipartitus ex *Aragonia & Sicilia* telluris: inter hos verò quadrantes intercipitur triquetra areola *Granadensi* signo intignis. Tertius & quartus tranverse secti sunt: ille *Austria*, *co*, *Burgundia vetus* symbolum, hic *Burgundia nove* tessera *Brabantiam* subjicit. Duae præterea partem huius laterculis imponuntur: altera in sede honoris *Lusitanica*; altera in scuti umbilico ex *Flandria & Tirolis* insignibus constans. Sed ordine illas areolas illustrabimus.

Castilia
regnum, &
dixit.

§. III. Primi quadrantis primus & quartus laterculus *coccineus* representat *castrum aureum, lapidum juncturis fuscis, portæ & fenestris caruleis* oclusum, tribus turribus eminentibus aureis tripliciter pinnatum. Quod regnum fit turris aenea in sanguine *Maurorum* fundata. *Castellum* m. *Castilliam* regnum (quod in veterem & novam Castiliam distinguitur,) notari, ipsum nomen indicio est. Primus autem gestasse hoc castellum dicitur *Alfonfus III.* post victoriam contra *Murmolinum* ad *Muradal* obtentam, cum prius solo uteretur leone: (ita *Luc. Tud. L. 4. Chron. Alfonsus IX. primo castellum armis suis depinxit, quævis antiqui reges patres ipsius leonem depingere consueverant: eò quod leonem interpretatur rex ut est omnium bestiarum*) sed alii antiquiore usum probant. Confer *Ioh. Lamn. Jur. publ. Addit. T. IV. ad 6. 6. 19. p. 92.* Cæterum nescio, quid in mente fuerit *Renato Francisco Essay de merveil. c. 42. p. 369.* ut Castilia tribueret 5, castella aurea in decussim trajecta.

Castellana
num an
Legionen-
se præpo-
nendum?

§. IV. Disputatum, *Castelle* an *Legionis* nomen & *δᾶγμα* præponenda, quia hoc antiquius esset, sed pro *Castellano* pugnabat 1. amplitudo, 2. quia *Ferdinando* illud hereditarium, *Legionense* ab uxore dotale: ac ita accessorium principali cedere debuit. 3. quia redintegrata in Castella Hispanici antiqui Imperii dignitas. Confer *Theod. Hæping. de Jur. inf. c. 6. P. 3. cl. 2. §. 1. p. 297.*

Castilia
comites.
Reges.

§. V. Castella initio *Comites* habuit, sed heres *Comitatus Sancio Regi Navarræ* nupsit, unde filius *Ferdinandus* primus ejus ut regni titulum sumit, ac præterea rex *Legionis* post affinem *Bermundum* fuit. In nepte linea finita est, quæ *Yrræa* nomine regna paterna marito *Raimundo Comitem Burgundia filio & fratri*, (qui fratrem *Calixtum II.* Pontificem habuit, & perperam ab aliis *Comes Barcinonis*, ab aliis *Tholosa* dicitur, atque *115. vivis excessit*.) novam progeniem regum Castilia & Legionis dedit; filius eorum *Alfonfus VII. Imperatoris Hispania* nomen sumit, & 1157. motiens filios habuit *Sanctium III. & Ferdinandum II.* ab illo *Castilia*, ab hoc *Legionis* reges, sed isti in *Henrico 1216.* defecere, cui ex altera *Legionis* regum successit *Ferdinandus III.* pater *Alfonsi X.* qui *Imperator Romanorum* electus est, & *Astronomus* cognominatur. *Alfonfus XI.* filium habuit ex *Maria* conjuge *Petrum* cogn. *Cruceles*, qui 1369. cecidit; Sed *Eleonora Guffmannia*, de qua, legitima conjux an pellex haberetur, anceps erat, matre natus frater *Henricus* inde regnum obtinuit, & ad posteros transmisit. In quibus ultima *Isabella Ferdinando Catholico* nupra hæc regna cum *Aragonia* conjunxit: horum verò filia *Joanna Philippo Austriaco* uxor data successiorem in hanc familiam intulit.

Successio
ad Austria-
cos delata.

Legionis
regnum.
Leo an
purpureus.

§. VI. Ejusdem primi quadrantis secundus & tertius alveolus *argenteus* refert *leonem rubeum, coronâ, lingua & falcibus aureis*. De hujus leonis colore disputatur. Plerique (ita & *Chifflet.* qui propterea *molochinum* vocat) non rubeum sed *purpureum* esse volunt. Sed *Cl. Fr. Menestr. verit. art du blas. cap. 7. p. 85. & Ear du blas. justif. c. 3. p. 58.* probat, quod *rubeus* fit. Turpius verò impingit in regulas Heraldicas *Lud. Gollut. memoir. de la Fr. Comte L. 5. c. 13.* ita dicens: *Lors (sc. 722. post occupationem regnum Legionis) Don Pelajo print pour armoiries le lyon de gueules en champ d'azur pour ses armes.* Fabulas de origine hujus leonis vide apud *Th. Hæping. de jur. inf. c. 6. P. 3. p. 298. seq. Chifflet.* existimat antiquos *reges Gothorum* in Hispania gestasse usque ad *Alfonsum VI.* *virgrum leonem* in *argenteo* scuto, *Raymundum* autem in Hispania scutum *argenteum molochino* leone imprectum intulisse: quod explodit *Dav. Blondell. plen. assert. Geneal. T. 2. p. 361.* Cujus conjecturam, quod leo assumptus sit ob nomen regni *Leon*, non improbare audeo. Quamvis enim non à leone sed legione nomen sit, tamen etiam ex allusione & vocibus vulgi usu aut ignorantia corruptis sumtas esse scutarias figuras alibi *P. I. c. 9.* ostendimus.

Origo
leonis.

Reges Le-
gionis.

§. VII. Ipsum regnum Legionis quod concernit, primum à *Pelagio* ex *reliquis Gothorum* fundatum est, quæ in *Asturia* montes se receperant, cum Mauri Hispaniam

niam occupassent, unde primum *Asturie* potius & *Ovetanum* regnum dicebatur. In Gothica *Petri Cantabri* familia illud manit ad *Sanciam* usque *Ferdinandi R. Castilia* uxorem, à quamatito regnum allatum. Ab hujusnepre *Frrasca* ad *Burgundicam* familiam delatum est, & eo, quem §. 5. dixi, modo in matrimonio *Isabellæ* & *Ferdinandi* ad *Aragonios*, mox *Joannæ* & *Philippi* ad *Austrios* transit.

§. VIII. In hæc regna *Castilia* & *Legionis regi suo Francisco* jus aliquod asserere nisi sunt *Ioh. Bodinus l. de rep. c. 9. Jac. Cassan. recherch. L. 1. c. 1. p. 1. seq. Fr. Macedo propugn. Lusit. Gall. P. 1. q. 3. p. 337. seq. Dav. Blondell. Genal. Fr. T. l. p. XLV. * I. a. & alibi.* Sed responder post alios *Ioh. Jac. Chifflet. vindic. Hisp. & alibi.* Sed age audiamus Gallia fundamenta & ad ea responsiones.

Fundamenta: I. *Alfonfus Castus R. Asturie ætatis* religionis & subditorum studio *Carolo M.* legatione solenni hæreditatem offert: hic accipit, ex *Pipino* nepoti *Bernardo* destinans regnum, & cum exercitu in Hispaniam profectus in *Mauros* pugnat. Cum rediisset in Galliam, agnati *Alfonsi*, qui à proceribus *Bernardi Carpii* factione ad revocationem compulsus erat, *Ranurus* & *Garfius* in successorem *Alfonsi* involant. Confer *P. Æmil. L. 3. in Carol. M.* sub fin. Confer etiam *Suritam in ind. rer. Arag. ann. Chr. 809.* ubi *Carolus* id appetiisse dicitur.

Responsio *Hispan.* 1. Successio *Caroli M.* nihil juris confert regibus hodiernis, ab eo per masculos non descendentibus. *Chifflet.* 2. *Carolus M.* illa nec pro suis agnovit, nec inter liberos divisit. *Zypcus 1. 4. p. 15. Chifflet.* 3. Cum reges *Castellæ* ipse *Cassan.* dicat armis regum Gallie in regnum restitutos, in suum nullum jus esse eo ipso agnovere. 4. Consilii *Altonsum* pavnituit, nec proceres *Hispaniæ* consensum præbuere, unde *Carolus* cum omnibus *Hispanorum* & barbarorum viribus, antequam in interiora penetraret, victus & exclusus, apud *Marian. L. 7. c. 11. Surit. Indic. Aragon. ann. Chr. 809.* Sed confer etiam *Magnif. Dn. Bacl. Ces. in Carol. M. p. 34.* 5. An *Alfonfus præteritis agnatis* hoc audere potuerit, in dubio est. Quia succeditur jure sanguinis in regna. 6. Sed & regnum donari non potest. Confer *Fr. Maced. d. l. p. 339. 340. 341.* 7. Si dicant contractum validum ex eo fuisse, quod lato auxilio *Carolus M.* ex parte sua pacti conditionem impleverit, negant *Hispani*, cum in regnum venisse sed prohibitum, apud *Marian. d. l.*

II. *Blanca* uxor *Ludovici VIII.* regis Gallie, filia primogenita *Alfonsi Regis Castilia*, fratri *henrico 1217.* extincto succedere debuit: Sed foror minor *Berengaria* filium suum *Ferdinandum Legionensem* intruit. Confer *Blondell. Genal. Franc. Tom. I. p. XLV. 1. a. Fr. Maced. d. l. pag. 345. seq.* Militant pro *Blanca*: 1. *Propinquitas gradus*, quo *Ferdinandum*, aut *etatis*, qua *Berengariam* vincebat. teste *Marian. L. 12. cap. 7.* post *Ptolem. Lucensem, Fr. Tarapham, Suritam*; Confer *Fr. Maced. d. l. p. 346.* 2. *Lex fundamentalis regni*, quæ filis non existentibus filiam natu majorem vocat, nec priori nondum extincta ad secundam lineam concedit transitum. 3. *Henricus* ipse forem ejusque filium *Ludovicum* declaravit heredes, nec aliter potuit, qui regnum sub universali fideicommissio tenebat. 4. *Status Castellani* in comitiis agnovere jus *Blancæ*, & legatione ad eam destinata homagii fecere fidem. Acta adhuc extant in regio tabulario, infinitis fere sigillis communita. Ita *Cassan.* 5. Sed & *multæ civitates* ob hoc se *Ferdinando* opposuere, adjuvæ à *Sancio* hujus patris, qui nepotis acta non probabat: Æque ac ipse pater *Alfonfus Rex Legionis* filium à matre eo duci non consenserat. *Mariana L. 12. cap. 7. Blancam ætatis prærogativa sublevat, ut fratrum imperu heres esset, legesque Hispaniæ: si jura regnandi leguleiorum modo tabulis continerentur, & non potius studis populi & principum dexteritate, virtute, festinatione, felicitate, quod in præsentis accidit.*

Responsio *Hispan.* 1. Fuit tamen *Ludovicus* nunquam in possessione. Confer *l. Responso, cum heredes. ff. de acquir. poss.* 2. *Blanca* nat. 1188. minor erat *Berengaria*, quæ nata 1177. *Chifflet. Vindic. Hispan. cap. 12.* inprimis ex *Roderic. Tolet. L. 9. cap. 5.* (quod *Mariana* ipse tribuit studio partium.) Allegat etiam *Chifflet.* pro hæc causa alios præsertim *Albericum* scriptorem Gallicum. Inter *Hispan.* sentit *Luc. Tudenjis* etiam cum illis. 3. *Berengaria* regni consensu & patris diplomate heres fratris, ap. *Rod. Tolet. L. 9. c. 5.* Ut & postea in Comit. *Vallisoletæ. Marian. L. 12. c. 7.* 4. Cessit *Ludovicus* tantum, ne adversus

adversus principem Christianum arma ferre coeretur. (*Siri Merc. Tom. 2. L. 1. p. 36.*)
 jure suo, cum Blancam filiam 1266. *Ferdinando Cerdano* conjugem daret. Et postea
 1290. *Philippus R. Franc.* in colloquio Bajonensi. Excipiunt ad hanc cessionem Galli
 1. *Cessionem nullam*, quia facta sit in regni, regum successorum, & juramenti regii præju-
 dicium, cum quæ Gallis obyeniunt, ilico coronæ unita intelligantur. Inprimis in favo-
 rem filiarum in Gallia rex nihil alienare aut à se abdicare valeat. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 23. 29.*
 2. *Non satisfactum conditioni*, quæ *Ferdinandi & Blancæ* liberis successionem regni
 permittebat. 3. *Motus in Castilia contra Ferdinandum* orti à patre potius & factione *Al-*
vare comitis fuere, quam ob Gallorum jus. 6. *Cassianus* alibi *testamenti* locum esse non
 vult. *Zyp. 1. 4. p. 20.* 7. Horror externi principis & timor seditionum excludere po-
 tuerit *Ludovicum*. *Fr. Maced. d. 1. p. 350.*

Successio
Cerdana.

Hujus
jura.

III. *Successio Cerdana* spectat ad Gallos. *Ferdinandus de la Cerda* ante patrem *Al-*
fonsum 1275. extinctus reliquerat filios. Sed hos patruus *Sancius* injustè exclusit, unde
 in Gallia rerum suarum querere persequium. Ex illis autem *Maria* f. *Ferdinandus*, ne-
 ptis *Ferdinandi* prioris & *Blancæ*, nupsit *Carolo C. Alensonio*, à quo *Renata* oriunda *jus*
Cerdanum intulit in domum *Borboniam*. *Blond. gener. Fr. T. 1. p. xlv.* * 1. a. Conf. historiam
 apud *Marian. L. 14. c. 1. 3. 4. 5. 8. 10. 13.* Militant pro causa *Cerdana*: 1. *Conditione matri-*
monio *Ferdinandi* & *Blancæ* adjecta. 2. *Communis regnorum consuetudo*, quæ pri-
 mogeniti liberos patruo præfert. Unde etiam tunc in futurum casum ea lex firmata.
 3. *Castellanae urbes* maxime detestatae *Sancii* factum. 4. *Ipsè avus Alfonso*, quem filius
Sancius accitis *Saracenis* bello petierat, *judicii* prioris poenitens, unde autorem facti
 comburi curavit, *testamento* 1284. *Cerdanos* nepotes suos & his deficientibus *reges*
Franciæ heredes instituit, *Sancii* liberis data *Sevilla* & *Murcia*, quæ feudo à *Cerdanis*
 tenent.

Responsio.

Resp. Hispan. 1. *Avi* fuit hoc *judicium*, qui filium nepotibus prætulit. Accessere
 de iustitiam suffragia. 2. *Conventum inter Philippum R. Franc.* ob *Cerdanos* & *Alfon-*
sum: ut isti regno *Iacobi* sub feudi à *Sancio* titulo contenti essent. Sic & alia *transactio*
 1284. arbitris *Aragonio* & *Lusitano*; sed neutrum servatum nepotes, ob hoc jure exclu-
 si. Conf. *Zyp. 1. 4. p. 31. f. 32.* 3. *Alfonus Cerdanus* tandem *jus suum* cessit *Alfonso XI.*
regi Castiliæ. 4. Non ad *Alensonios* jus hoc delatum posse dici, sed potius ad *Medina*
celi duces. Nam *Alfonso* ex *Cerdanis* primogeniti neptis *Isabella* hereditatem *Bernardo*
notho Foxio attulit, à quo illa familia: sed & *Joannes Mariæ* frater posteritatem habuit.
 Præterquam quod major *Mariæ* soror *Blancæ* jus in familiam *Manuelianam* intulit: cujus
 heres *Henrico regi* nupta id postlimino reduxit in regnantem domum. 5. Alibi ipsi
 Galli *testamenta* rejiciunt. *Zyp. 1. 4. p. 20.*

Henrici re-
gis pa-
cium.

IV. *Henricus*, cui à Gallis regnum bello partum, 1369. pactus est cum *Catolo V.*
 suo & successorum nomine, ut regnum feudo à *Franciæ* corona tenerent. Successores
 autem in regnis hereditariis conventionibus decessorum obligantur. Conf. *Bodin. 1. de*
rep. Addit *Cassian.* *Alfonsum R. Castiliæ* jussisse suo nomine homagium præstari *Phi-*
lippo Valetio 1336.

Responsio.

Resp. Hispan. 1. *Henricum* à Gallis institutum non negari potest: Sed *conditio ho-*
magii probati idoneis testibus nequit. Vid. *Chifflet. Lumin. prerogat.* 13. ubi contra Gallos
 hoc ex autoritate *Bignonii* adievertantes, disputat. Conf. *Thuan. L. 1. p. 28.* *P. Emil.* si-
 lentio damnat. Juxta *Gaguin.* *expeditio* tantum auspiciis privatis *Guesclini* suscepta
 est promovente rege. 2. *Posterii Henrici* non tam ab illo, quam ejus conjugis *Blancæ Ma-*
nuchiæ Cerdana herede *jus suum* derivant. 3. *Cessiones* alias Galli non concedunt validas
Zyp. 1. 4. p. 29.

Præteo-
sionis o-
missio.

§. ix. Hæc fuere Francorum fundamenta: quæ si etiam ulla fuissent, plurimum se-
 colorum decursu vim suam amittent. Nec credendum, servare voluisse Gallos *jus suum*,
 quicum *Castellæ* regibus toties pacti sunt & contraxere affinitates, nulla præsen-
 sionum earum facta mentione. Cæterum ad *Castellæ* & *Legionis* honorem spectat,
 quod *Rod. Santius* *histor. Hispan. P. 1. c. 17.* observat: *Numquodque regnum* (ic. in *Hi-*
spania) *nomen regium sibi assumpti à nominibus provincia*, quibus tempore, quo regna
 creata sunt, nuncupabatur. *Nomen verò Hispaniæ reipsa & veritate ac debito universalis*
successionis titulo, sed & omnium nationum ore & nominatione, in ea parte Hispaniaman-
stella, quæ hodie subijcitur regi Castellæ, ea potissimum inter cæteras ratione, quia reges Ca-
stellæ, à quibus ipsi descendunt, Monarchiam Hispaniarum (ut dictum est) magnis temporibus
 in soli-

In Casti-
lia pro-
priè no-
men Hi-
spaniæ.

in solidum nacti sunt. Accedit quia constat majorem Hispaniarum partem subditam serè regi Castellæ. &c.

§. x. Secundi quadrantis prior regio *aurca quatuor rubeis palis* distinguitur. Quo symbolo *Aragonia* regnum designatur, vel potius *Barcinonensis comitatus*: Cum enim nubet *Petronella* heres *Aragonia Raymundo Berengario Com. Barcinonis*, ille propria retinuit arma, & ad posteros reges pro regiis transmittit. Et quidem in *Hier. Pauli Reg. Arag. ser. T. II. Hisp. illustr.* p. 551. de nuptiis *Petronellæ & Ramiri* illa dicuntur: *his nuptiis matrimonii tabulis ex pacto convento Barcinonensia insignia regis Aragonensium insignibus præferri cepta.* Fabula autem esse videri potest, cum palos inde derivant, quod *Carolus Calvus* digitis sanguine tinctis in scuto *Godofredi Piloji C. Barcinonensis* eos pinxerit. Videtur tamen eam non omnino improbare *Meneſtr. L'art du blas. just. f. c. 12.* p. 398. & probavit eandem *M. Gilbert. Varenn. R. d'arm. P. 1. p. 89. P. 3. p. 400.* qui tamen opido fallitur, cum à *Ramiro II. R. Aragoniæ* hæc recepta arma dicit, quæ majorum ejus nullus gestaverat, neque ipse quoque usurpavit, sed gener ejus, ut modo vidimus. *Lucius Marinus Siculus de Reb. Hisp. L. 9. p. 373.* Ludovicum regem nominat, qui *Griffum f. Goffredum* Comitem *Barcinonis* designaverit: *Cui præcepit, & etiam cæteris, qui Barcinona gubernationi præfuturi essent, ut armis & insignibus Otogerii Golantis uterentur, quæ sunt in aureo campo purpurei baculi quatuor, medius & extremi crocei vel auri.* Simili tessera utuntur *Merodii.* Inde *Eg. Gelen. de Magn. Col. Agripp. L. 2. f. 20. pag. 174.* de e agente dicit, quod plane eodem symbolo utatur, ob necessitudinem cum familia *R. Aragoniæ*; addit, se vidisse in eam rem *diplomata regia* data 1386. & *infantem Aragoniæ* 1384. Domus verò *Foxia*, quod ex comitibus *Barcinonis* ortum suum ducere amat, *Foxia* tres palos rubeos aureæ partem inscripsit, per diminutionem ad discrimen. *Meneſtr. verit. art. du blas. p. 356.* Huc referendum, quod *Hieron. Blanca comm. rer. Aragon.* tradit *Jacobum I. Aragoniæ* regem genuisse ex *Tersia Egidii Viduare* nobili filios duos, *Jacobum & Petrum*, qui licet in curia Romana matrimonium nullum declaratum fuerit, legitimi tamen pronunciati, quorum illi *Exericam*, huic *Ayervium* donavit, unde duæ regniæ familiæ *Exericarum* & *Ayerviorum*, quorum illis dat scutum *Aragonium limbo circumdatum, in quo octo scutula, singulis fasciis exornata.* His item scutum *Aragonium* inscripta cruce totum scutum percurrente, sex scutulis, fasciis singulis descendentibus insigni. Prætere genuisse etiam ex concubina *Petrum Ixaris Dominum*, à quo *Belchitenſes* comites, & *Ferdinandum Castr. Baronem*, quibus item *Aragonios* palos tribuit in *quadripertito scuto bis repetitos, additis 2. & 3. laterculo pro illo symbolo Navarra*, pro hoc stella caudata. Sed tincturæ f. colores non exprimentur. Idem pag. 830. memorat *Martino Lanuza* à Rege *Aragoniæ* concessum, ut proprio scuto, quod *quadripertitum* gestabat, duobus leonibus & totidem alis insigne, præponeret palos *Aragonios*: *Quasi insigni ea insignium permissione Rex duceret ipsis rebus communiter gestis ipsum Martinum pene simul secum triumphare fas esse.*

§. xi. Multæ aliæ feruntur fabulæ de antiquis *Aragoniæ* regum insignibus, sicuti ipsa historia tenebris immerſa est. Placuit ramen sequentia adducere, pleraque ex *Hier. Blanca Comment. rer. Aragon. I. Volunt Innici Aristæ R. Navatreni* primi insignia privata fuisse *aristas ardentis* (nempe in scuto *rubeo tredecim aureas. 4. 4. 1.* *Varenn.*) unde etiam nomen haberit: sed *Eruditissus Oibnart. in Not. Viscon.* rectius *Aristæ* nomen deducit ab *harizeta* pago *Baigorriæ*. II. Inico illi pugnanti adversus *Mauros* apparuisse referunt in *cyaneo* scuto *crucem argenteam acuminatam*, sed in dextra ei p. parte, quæ dein *Aragoniæ* regibus usurpata sit. III. *Soprarabicis* regno, quod hinc sunt illud, ex quo *Aragonicum* prodiit, dant ex nominis analogia *cruciculum arbori* imminentem seu *arborescens* super galeam pari commento. Ut autem fides fieret, apparitio ferebatur, quæ facta *Garsia* regi, cum *Ainsam* à *Mauris* vindicaret, videlicet crucis rubræ fulgentis in arbore viridi. *Conter. Naping. & Hier. Blanca Comm. rer. Aragon. p. 582.* IV. Privata *Sancii Abarcæ* insignia fingunt fuisse *calceamenti* aliquod genus, quod *Abarcas* appellant. V. *Petrum* primum regem *Aragoniæ* ob victoriam 1096. ad *Oscam* contra *Almozabenium Cæsaraugustanū* obtentam, quo prælio 40000. *Mauro-rum* cecidere, dicitur insignibus inscriptisse *crucem rubeam* (in memoriam visū equitis *S. Georgii* flammeam crucem in pectore gerentis) in *argento scuto*, cum 4. *Mauro-rum regum capitibus*, quæ abscissa inventa, multis & pretiosis ornata gemmis & præcipuis exulta armis, regum esse agnita & ei oblata fuerant, in angulos crucis dispositos.

Ita *Luc. Marin. Sicul. de reb. Hisp. an. L. 8. pag. 367.* ista dein propria fuisse Aragoniæ insignia. Quod si verum, saltem diu non duraverint, cum patruus fuerit *Petronelle*, cuius maritus *Barcinonensis Comes* insignia propria substituit. VI. *Ramiro* regi dat insignia *crucem argenteam in ceruleo aquare*, quæ à postetis sint mutata *Mariana de reb. Hisp. L. 9. c. 2.* VII. *Ajunt cum Iacobus Rex* urbem *Valentiam* obfideret, vespertilio nem sibi in regii tentorii vertice media luce nidulum collocasse: quem rex noluerit abigi, unde pullos ibi peperit & excludit. De hoc dein *Blanca* ista addit: *Inde Rex Iacobus capta jam urbe ipsius vespertilionis effigiem in superiore parte regni armorum scuti collocari iussit, eaq. insignia Valentino regno concessit; quæ ab eo tempore ad hanc usque ætatem eidem sub rat pennat vulgari vocabulo propria manserunt militarium insignium ornamenta. Miror autem, cur in Suria nobili Annalium voluminibus atque in publicis literis nostrarum rerum, quæ quotidie proferuntur, monumentis, hæc quasi Aragonum regni insignia collocata sunt: cum nunquam nostra nec Aragonum regum, sed istius tantum Iacobi regis fuerint, ab eoque primum elogii loco gestari solita, postea Valentia ac Valentino regi concessa.* Hæc ille *Blanca*. VIII. His addendæ ex *Hepingio*, si tamen is auctor, quos allegat, satis intellexit, *aquila*, quæ ad regem Aragoniæ præregativam impotes.

Vespertilio.

Aquilæ.

Successio regum.

§. XII. Regnum hoc Aragoniæ ortum a *Ramiro* s. *Raminiro* cepit, naturali filio *Sancii* majoris R. *Navarreni*, qui provinciam *Aragoniæ* regni nomine tenuit. Idem in familia ejus duravit ad *Petronellam*, quæ *Barcinonenti* Comiti nupta fuit. In hujus posteris regnum continuatum usque ad *Martinum*, in quo defecit 1410. Sed electione ad idem elevatus est *Ferdinandus* ejus ex sorore nepos, *Joannis R. Castellæ* filius, cujus nepos *Ferdinandus Catholicus* per filiam *Joannam Philippo* nuptam regnum ad *Austriacos* transmisit, penes quos nunc etiam est.

Præteritio Francorum in Aragoniam & Cataloniam.

§. XIII. In hoc quoque regnum & partem ejus *Cataloniam* regi suo Franci jus ali- quod asserere laborant. *Iac. Cassan. reherch. L. 1. c. 2. pag. 69. seq. Blondell. General. Frans. aff. p. XLV. * 1. a.* In specie pro *Catalonia*, *Memoir. & instr. pour les negot. de paix. concern. les droits du R. de Fr. p. 115.* & *Iber Catalogne Francoise. alleg. apud Viss. Siri. Mercur. T. 2. L. 1. p. 33. seq.* Fundamenta adducta huc quoque transferamus, & quid pro justitia Hispanica respondeatur.

Occupatio Caroli M. Francorum jura in comitibus Cataloniæ.

Tituli Gallorum apud *Cassinum*. I. *Occupatio Caroli M.* qui vocatus *Cæsar Augustus* am expugnavit, eamque sub conditione fidei Francicæ *Ibnabale* regulo concessit. Sed & postea *Comites Aragoniæ* Francicis auspiciis præfuerunt. Conter *Adelm. in Annal. & Annal. Fuld. ad ann. 777. 778. Surit. indic. rer. Arag. ad ann. Chr. 778. seqq. in primis & Marian. L. 7. c. 11.* Similiter *Catalonia* primum à *Pipino*, qui vindicandis injuriis, quas à Saracenis Gallia acceperat, *Mauros* in Hispania adortus est, eique *Salmoan* *Maurusterritus* *Barcinonem* & *Gerundani* subjecit. (conf. *Taraph. de orig. & gest. R. Hisp. in Alf. i.*) & postea *Carolo M.* subacta, capta *Barcinone*, cujus regulus *Zætus* prius dedititius, dein rebellis fuerat. *Egimb.* dicit occupatam ad *Iberum fluvium* Hispaniam. *Ludovicus Pius* in potuit *Beram* Comitæ ex *Gorhoru* sanguine, sed ob eo perfidiam condemnato, *Bernhardus* Gallus sufficitur, ob quod *Gothi* juncti *Mauris* *Cataloniam* depopulari. Nec tamen fidelior fuit *Bernardus* Domino suo. *Carolus Calvus* 874. vel ut alii *Crassus* 885. *Gusfredum*, antea tantum gubernatorem, investivit de comitatu. Vide *Surit. Indie. rer. Arag. ad ann. 874. Conf. eund. ad ann. 845. ut & sequentes reges illius successores.* Illi etiam de comitum delictis cognovere. Nec minus privilegia in *Catalonia* concessere. conf. *Surit. indic. rer. Aragon. ad ann. Christi 844. & 860. 8-6. 878. Episcopi Barcinonenses, Urgelitani, Gerundenses & Ruscinonenses* comparuere in comitiis Francicæ & Synodis. Nec minus *Ludovicus pius* quasdam declarationes suas jussit custodiri *Barcinone*, *Empuriis*, *Ruscinone*. Ita & acta publica notata annis regum Francicæ. Conf. *alleg. memoir. p. 116. 117. Conf. Adelm. annal. ut & Annal. ad ann. 797. Surit. Indie. rer. Arag. ad ann. 797. 801.* Primum *Aragonia*, ex Æomitum familia matrimonio in regiam domum illapla, defecit, cum *Ramirus* à rege *Navarræ* patre constitueretur ejus Rex. *Catalonia* diutius in potestate fuit, nam & *Raimundus Berengarius C. Barcinonis*, cui ab uxore *Petronella* regnum *Aragoniæ* obigit, *Ludovico R. Gallicæ* præstitit *homagium*. Donec 1180. *Alfonsus R. Aragon.* vel potius *Archiepisc. Tاراconensis* in concil. *Tاراcon.* interdiceret notariis, ne annos regum Franc. in publicis actis annotarent. *Fr. Taraph. de reg. Hisp. in Sancto III.* Quod in potestate subditi non est, jura principis imminuere. Favebat vetò *Philippi Augusti* eo tempore minoris ætas aulibus *Catalanorum*.

Resp. Hispanorum: 1. Aragoniæ comitatus non à R. Franciæ sed à regibus *Navarra* Responſio. dependebat, illis ergo tantum decessit, quod Aragonia in regium titulum profecit. *Hier. Blanc. rer. Arag. comment. in R. Garſia Innici.* 2. Tractatu Claromontano 1270. *Tractatus* *Philippus R. Francia* remisit jus suum in Cataloniam regi *Jacobo*. Hoc *Surit. in indic. rer.* *Chistomontanus.* *Arag.* dicit 1278. in conventu *Corboliensi* factum. Sic & *Marian. L. 13. c. 11. ac Sirit l. c. p. 36.*

De hujus tractatus valore disputatur. (*Blondellus* tamen contra eum nihil excipit.) *Quæ con-* *trahillum.*
1. Contra eum faciunt. 1. Jura coronæ inalienabilia. 2. Juramentum regis in coronatione. 3. Comitiorum & parlamenti consensus deficiens. 4. Cum dicitur remissa superioritas in *Linguadocium* à R. Aragoniæ pro æquivalente illius concessionis, negant *Galli*, *Bertrandum Tholoſanum*, quia comitatus coronæ fit feudum, potuisse feudi obligatione eum Aragoniæ subdere. 5. Saltem si quod jus habuerint Aragonii, illud perdidisse bulla Papæ, quæ *Petrum Albigenſium* factorem devovit diris. 6. Permutationem esse inæqualem.

2. Pro eo faciunt: 1. Obligatio in successores derivanda à decessorum pactis. 2. Pro illo. Permutatio fuit juris Aragonici in plures *Linguadocii* civitates & Francici in hunc comitatum. Unde regno non detrimentosum pactum. *Conf. Zyp. 1, 4. p. 30. 32.*

3. Jam pridem vix aliquid præter titulum penes reges Franciæ fuerat. *Marian. L. 13. c. 11.* Cum hæc ratione supremum in Cataloniam imperium Franciæ vindicetur, tantum titulus feudalis penes Hispanos maneret, quem ipsum tamen ob Dominos sæpe armis appetitos perdidere. *Siri l. c.*

II. *Fundamentum Gallorum.* *Alfonſus Imp. Hispan.* in castris ad *Bajonam* 1132. testamentum fecit, quo equites *Templarios* instituit regni heredes. Unde *Raymundus M. Alſonſi* *ordinis* regnum occupare conatus, sed demum cum *Raymundo Berengario*, qui ob testamentum & *uxorem* regnum sibi auferuit, pacifici coactus est. Transactione sequentes magistri contradixere, nec etiam conditiones impleta. Unde ordine *Templariorum* postea suppreſſo; à Papa major pars bonorum regi *Galliæ*, in quibus hæc prætenſio, addita. *Conf. Sirit. in indic. rer. Aragon. ann. Chr. 1136. Blanca in R. Alſonſi.* *Templariorum.*

Resp. Hispan. 1. *Altonſus* non potuit fratrem *Ramirum* & alios necessarios præteri- Responſio *te.* 2. Actio in *Templarios*, cum ordo extingueretur, à peritis adhuc injustitiæ arguitur: nec ex eo validum jus *Gallis.* *Conf. Phil. Camer. nor. ſub. cent. 1. c. 83.* 3. *Transſigere* ordines 1143. Eaque transactio à *Patriarcha Hieroſolym.* & *Pontifice Honorio IV.* confirmata. *Surit. ind. rer. Aragon. ad ann. 1141. 1143.* 4. Si *Templariorum* ordo heredem habuisset regem *Galliæ*, saltem adhuc ordo *Rhodiurum* restaret, qui cum *Templariis* & custodibus sepulchri *Hieroſol.* simul institutus, sub nomine veteri *Hospitalliariorum*, apud *Surit. indic. rer. Aragon. ad ann. Chr. 1133. Conf. Marian. L. 10. c. 15.*

III. *Fundamentum Gallorum.* *Petro R. Aragonio*, ob feloniam, ingratitude, *Petr. Aragon. a Pontificis* *Siciliæ* injustam invasionem & *Francorum* editam lanienam, à *Pontifice*, cujus beneficio *Aragonia* tenetur, exautorato, jus regni hic *Carolo Valesio* *Petri* ex sorore nepote, tum ob hanc cognationem, tum ob beneficia *Gallorum* in sedem *Romanam*, concedit. Ob quod *Galli* illud aggrediuntur, & majori ex parte subjugant. Unde jus hoc cum reliqua *Valesia* successione ad reges Franciæ. *P. ul. Aemil. in Phil. III. R. p. 235.* *autoratus.*

Resp. Hispan. 1. *Pontifici* non concedunt *Galli* in temporalia regum potestatem. Responſio *Nec potestas* Papæ in temporalia *Aragoniæ* probata. 2. *Carolus Claudus* captus promissit inter alias libertatis conditiones, ut jus à Papa concessum *Franci* remitterent. Quæ ratio 1288. dimissus est. *Marian. L. 14. c. 11. Sirit. indic. Aragon. ad ann. Christi 1288.* *Pontifex* verò conditiones rescidit. *Id. ann. 1289.* Sed aliâ pactione *Aragonia* rediit ad reges suos. *Ibid. ad ann. 1291. & 1295. Marian. L. 14. c. 17.* Vicissim *Carolo Valesio Andinus* ille *Andes* & *Meduanos* compensationis causâ cessit. *Sammarth. geneal. Dom. Franc. L. 30. c. 2. Confer Zyp. 1, 4. p. 30.* 3. Novo fœdere 1295. (vid. *Surit. in indic. rer. Aragon. ann. Chr. 1295.*) regi *Francorum* *Aragonius* conciliatur, ut auxilia etiam ad *Anglicum* bellum subministraret.

IV. *Fundamentum Gallorum.* *Joanni regi Aragonie* nullus filius sed filix superfecit. *Ab Jolanda* *Aragonia* *Joanna Matthæi Foxii* & *Jolanda Ludovici II. Andini R. Sicilia* uxores. His cum in regno *fœmineæ* successiones, quod exemplo *Petronellæ Ramiri* filix constet, capaci, deberet successio, *Sibyllæ Joannis* novercæ astu factum, ut frater *Marinus* regnum invaderet. *Foxius* jus armis persequi frustra conatus est: ab eodem instituto, quia *Foxia* *Andina* forori jus relinquebat, hujus maritum negotia *Italiæ* detinere.

responsio.

Resp. Hisp. 1. Iterum illa seditio ad acta. 2. Quod atinet ad præsentiam libertatem Catalanorum, ea & Castellanis impugnatur. & retellitur illis, quæ Franci pro jure suo ex antiquitate adferunt. vide *Sirri* p. 33. qui ipse existimat, fundamenta Catalanorum his convelli.

VII. *Fundamentum Gall.* Adde aliud quoque jus apud *Blond. general. Franc. T. 1. p. xlvi. s. b.* ubi ex Joannis Aragonii & Blanca Navarrenzæ *pallis dotatus*, illius omnia bona vindicantur Blanca & hiberis; à quibus ad regem per Foxios & Albertanos successio. *Hispani* sui fundamentis in genere opponunt *prescriptionem*, & *renunciatozem* generalem in *pact. Madri. n. 7.* quam fortissime constringit renunciatio specialis in *pactis Crest. ac. art. 12.*

Passa do-
talia Joa-
nis Arago-
ni & Blac-
zæ Navar-
zæ.
Hispano-
rum fun-
damenta.

Demum pæce quæ 1657. conclusa *art. 42.* Pyrenæi constituuntur utriusque regni limes. & *art. 48.* restituito locorum occupatorum sancitur. Quo videri potest abdicatum, si quod juris in Aragoniam & Cataloniam prætendebatur. Sed confer etiam *art. 89.* quo coronæ indefinitæ suæ seivandam, tur *pretensiones*, quod tamen ad vetera illa & lapsu temporis extincta vix extenditur.

§. xiv. Aragoniæ etiam connumeratur *Ruscinonensis Comitatus* (*Rousillon*) & civitas *Perpinianum*. Ille comitatus situs inter duo cornua Pyrenæorum, modo Galliaz modo Hispaniæ ab aliis accensetur. Certe ex quo defuncto ult. Comite *Gerardo 1168.* ad *Alfonsum Aragoniæ regem* succrat devolutus, in hujus successorum potestate mansit. Videri tamen voluit Galli eundem sibi animo servasse. Unde pro rege suo scribit *Cassian. rech. des dr. L. 1. c. 8. pag. 477. seq. Autor des mem. & instr. con- cern. les dr. des R. de Fr. p. 112. La Cata. l'ogne Franç. ap. Vill. Sirr. T. 2. L. 1. p. 337. seq.*

Rulcino-
nensis Co-
mitatus &
Perpinia-
num.

Fundamenta Gallorum sunt: 1. *Naturalis distinctio* Pyrenæorum, quos Galli nisi bello adversus Mauros gerendo superare non soliti. Illiberim (*Colibre*) *Ptolemeus* Volcis *Tectofagis*, *Plinius* itidem Galliz *Narbonensis* tribuit. Nec aliter *Lud. Nonius Hisp. c. 91. ex Athenæo* & alii. Unde olim *Episc. Elvensis* suffraganeus *Narbonensem*, Hispani verò sedem *Perpinianum* transfulere, & *Tarraconensis* metropoli subjecere.

Præsentio
Gallorum
in ea.

Resp. Hisp. *Naturales* termini imperia non limitant, nec omnibus seculis eadem finium ratio. Sed & in ipsis *Pyrenæis* potius *Comitatus* quam *cis Pyrenæos* situs est.

Distinctio
Pyrenæo-
rum.

II. *Comites Ruscinonis*, ex quo primo *Istredofe*, adum contulit *Clotharius II. R. Franc. universi*

superioritatem Franciæ agnovere, quod & ultimus fecit *Gerhardus* in testamento suo, annos regni *Ludovici jun.* ei apponens. Unde *vasallo* sine masculis decedente coronæ applicari debuit *comitatus* feudali jure, quo paulo antea *Aquitaniam* erat ad coronam reversa. Unde *Sirri. ind. rev. Arag. ann. 1258.* inter ea, in quæ jus sibi *Ludovicus IX.* asseruerit, recenset *Ruscinonem*. *Callan.* dicit 1. *Comitatum* hunc in *Marchonatu Gothæ* comprehensum, quem *Bernardo* dederit *Carolus M.* Deinde de eo investitus *Godofredum, Raim. Trincavellum, Bern. Athonem, Rogerium*, donec ultimus Comes *Guilh. Trincavellus*, comitatus *Biterrensem, Carcassonensem* atque quicquid habuerit *Agathæ Ruscinone* & alibi, 1247. coronæ daret. 2. *Addit* quia *comites Tolosani* jus etiam in hoc comitatu, ex eo quod *Raimund. Trincavellus* à *Tolosano* captus ea cessione se redemerit (ex *Petr. Neubrig. de reb. Angl. L. 2.*) habuerint, unde *Alfonso Tolosano* cum *Jacobo Aragonio* bellum ob *Perpinianum* occupatum, jura *Tolosana* non minus ad coronam *tractatu Meldensi* delapsa 1248. 3. *Si* verò quod *Chassaneus conf. 46.* faciat, constituitur hic comitatus dependens à *Ducatu Narbone*, *Narbonem* etiam permutatam pro *Ducatu Nemorosio*, atque morte *Foxii* omnino ad coronam delapsam. 4. *Ex* communicatione *Petri Aragonii* iterum hunc comitatum ad *Carolum Francicum* pervenisse, & ob hoc *Perpinianum* à Rege occupatum, quod recepere *Aragonii* capto *Carolo Claudio*.

Præsentio
Gallorum
in ea.

Distinctio
Pyrenæo-
rum.

Responsio
Veteres
aliqui ti-
tuli

Resp. Hisp. 1. *Titulos* veteres eo abolitos esse dici potest, cum *testamento Gerhardi* ad *Aragonios* delabi passus sunt *Franci* comitatum. 2. *Corbolu* Rex Galliaz jure suo cessit, ut vicissim *Aragonius* jure suo in *Linguadocum* cederet. (vid. supra § 13.) *Conf. Sirri. ind. rev. Arag. ann. 1258.* 3. *Ipsi* dubitatio Gallorum, an *Narbone* aut *Tolose* titulo sibi *Comitatum* vindicare possint, cautè arguit incertitudinem. 4. De titulo *Caroli Valesii* vide § 3.

Responsio

III. *Comitatum* cum *Monpelosi*, *Jacobus III. R. Majoricæ* à *Petro IV. Aragonio* agnato ditionibus spoliatus vendidit *Phil. Valesio* (juxta *Matth. Villan. L. 1. Annal. Petrarch. L. 2. Senil. Pap. Misson. Jacobi III. annal.*) vel *Joanni* (*Favin. theat. d. honn.*) titulum tantum sibi ad dies vitæ, & descendentiibus a se in *Balearc.* (non aliis) jus relucendi servans. *Contractum* autem agnati *Petr. Aragonii* per legatum residuo pretii accepto confirmavit. A filio ejus *Jacobo IV. fratre suo Isabella* *Montisferrat.* accepit jus, & *Ludov. Andino* concessit. Cujus ad regem delata successio. *Cassian.* addit alium titulum, ab *Johanni* uxore *Ludovici Andini*, de quo in præsentione in *Aragoniam*, quam totam coronam ille complectitur.

Jacobi III.
R. Arago-
niæ.

Resp. Hisp. 1. *Jacobus Baleareus* comitatum *Monpeliæ* jura, dominatum & ditionem vendidit. Apud *Sirri. ad ann. 1349.* & 1350. cum *Rex Aragoniæ* confirmaret agnati contractum, tantum exprimitur *responsio* *Monpeliæ*, *Omeludesi* & *Carladesi* ditiones: nulla *Ruscinonis* mentio. Unde apud *Martin. L. 16. c. 12.* ex pretio copius conscriptis *Jacobus Baleares, Cæretanos* & *Ruscinonenses* infestare cepit. Dein 1351. ap. *Sirri.* cum ut ea, quæ *Baleareus* cesserat, à *Joanne* rege concederetur filio *Ludov. Andino*, sancitur, iterum *Ruscinosis* nulla mentio. 2. *Isabella* jure suo cessit 1358. cum ab avunculo *Petro R. Arag.* desponderetur *Marchioni. Sirri. ad ill. ann. 3.* Vide etiam præsent. *R. Franc.* in *Baleares* & *Sardin.* ut & in *Arag.* 4. *Venditiones* aut *donationes* alibi *Cassianus* non admittit. *Zyp. t. 4. p. 26. 27.*

responsio

IV. *Joannes rex Aragoniæ* comitatum pro 300000. scutatis & 700. equitum & peditum necessarii instructa (quo beneficio etiam rebellio regni sedata) oppignoravit comitatum *Ludovico XI. Bon.* *ches in hist. Agutan.* omnino venditum ait: ita & *Favin.* quod cum rex nuda oppignoratione contentus esse noluisse, *Aragonis* plane cessit. Unde in *realem* possessionem rex venit. (*Paul. Emil. L. 10. dicit, attributo ac velut oppignorato.* Sed apud *Feyron. L. 1. pag. 2.* vocatur *juxta venditio*. Sed p. 3.

Oppigno-
ratio Joa-
nis R. Arago-
niæ.

Ferdinandus non nisi oppignorationem agnoscit.) Id verò pretium nunquam solutum. Sed & *Ferdinandus* post patris mortem contractum oppignorationis confirmavit.

responsio.

Resp. Hist. 1. A Carolo VIII. quem religione ad hoc *Fr. de Paula* permovebat ap. *Surit.* debitum 1493. remissum est. cum in Italiam iturus esset. Exc. (1) Rex non potuit remittere debitum, quod ad coronam spectabat. Saltem succedentes ea liberalitate non obligantur. (2) Fraude corrupti *Oliv. Maulardi Francensis* seductus est. *vid. Ferron. L. 1. p. 2.* vel *Episcopi Albiensis* corruptione: ut *Surit.* fatetur, eum ob hoc male audivisse. (3) *Ferdinandus* nec illis pactis stetit, quibus jubebatur filias non sine consensu regis Francie collocare, & conatus Neapolitanos non turbare. 2. Pignus cum remisso debito redditum est. Exc. Etiam si pignora reddantur, debitor tamen liber non est. 3. Saltem ipsum comitatum petere nequeunt Galli, si pecuniam poscere possint. Nam & *Ludovicus XI.* motus *Franc. de Paup.* pervasione, testamento cavet, quod pignus relui possit. Quod *Surit.* perhibet, sed *Comitatus Aragonis* cessit sui suum in comitatus *Ruscin.* & *Cerdanum*, cum vicissim cederet *Ferdinandus* jus, quod in *Mompelium* & alia Francie sibi deberi pretendebat. *vid. Memor. & negot. pour la negoci. de paix concer. les droicts du R. de Fr. p. 114.* Addit *Cassian.* argumentum, quod Ecclesie *Episcopi* & *vi arm. d. ecerimus. C. a. quod dicit. L. 11.* Addit etiam quod in archiv. *Biterr.* extet indiculus jurium, quæ Rex & civitas *Biterr.* habebant: ut & quod regii præfecti apud *Bacquet de dr. de jus. c. 3.* *Ruscinonensis* jus dixerint.

Funda-

menta

Hispano-

rum.

Testamen-

rum Ger-

hardi ult.

Comitis.

Responsio.

Galli.

Præscri-

ptio.

Responsio.

Abdicatio.

Eventus.

Præsentio.

Pontificis

in Arago-

niam.

Ramiri

subjectio.

Petri II.

oblatio.

Petri III.

investitura

Alfonsi

promis-

sium.

Fundamenta contraria Hispanica sunt: I. *Testamentum Gerhardi ultimi Comitis*, quo is sub *Ludovico jun. R. Francie* comitatum *Alfonso regi Arag.* donavit. 1178. Unde cepit in publicis tabulis *Alfonso Aragon. R. Barcinon.* & *Ruscinon.* Comes, *Provincia Marcio vocari. Marian. L. 11. c. 14.*

Resp. Gall. 1. Aragonii authenticum testamenti exemplum diligenter occultaverit, extractum habere *Puteanus*. Suspicionem autem de alia quoq; clausula inserta, quæ subditis, sub Gallo an Hispano esse mallent, *optatione* dederit, aut amplius quid dispulerit, quædam injunctum, quæ *Palms in præsent.* *Com. Ruscin.* habet. 2. Dispositio vassalli de feudo præjudicare nequit *etone.* Inprimis cum diserte *Gerardus* dicat. *fe hoc ex magno amore facere, quando mem. honorem, qui ad jus illius non pertinebat,*

illi dono. II. *Perpetua possessio* plurium seculorum & ex hac præscriptio.

Resp. Gall. 1. Adversus reges præscriptio non proficit. 2. Saepè in manu Francorum fuit *Perpini-* *nianus*. 3. *Ferdinandus* Catholicus Franci præter oppignorationem alios titulos, quibus in comitatum instruit essent, ostendit, unde 1479. ut per arbitros res decideretur, conventum est. 4. *Carolus VIII* de injusticia *Ferdinandi* conquestus ipse post reditum comitatus iterum adortus est, ut & *Franciscus I.* ac *Henricus IV.* illi arma intulerit. Atque ita jus Galli suum integrum servarunt.

III. *Abdicatio in pactis Corbehenisibus* 1288. *vid. Surit. ad ill. ann. Madrid. n. 7. Crespiac. §. 12.*

Hæc cum utriusq; partis fundamenta fuerint, non tantum bello adv. Aragonios favore *Balearici* regis *Perpiniannum* tenuerit *Galli* 1285. Sed & postea oppignorationum comitatum 1462. ipse *Johannes* Rex tradidit *Ludovico XI. regi.* Ab hoc 1473. desciscunt incolæ, ab Aragonios excitati, & Francicum præsidium in arcem se recipere cogunt. At seq. anno armis iterum ad deductionem coacti iungunt; fidem Francicam recepti sunt. Novæ etiam scriptæ conditiones. Cum verò per *Lud. Ambrosium* restituisse *Carolus VIII.* comitatum, post bellum Neapolitanum eum iterum adortus. *Salsulus* cepit. Expe ditio alia *Francisci I.* 1542. *Perpinianno* frustra obfesso in irritum cecidit. Eodè postea *Henric. IV.* *Marefcallum* *Ornanu* cum exercitu misit. In ult. hoc bello 1642. captis *Perpinianno, Salsulus* & *Colibra* tota ditio in potestatem redacta, atq; pace 1619. art. 42. 43. unita *corona Francie.* atq; ita controversia terminata est.

§. xv. Nec verò solus *Galliarum* Rex est, qui in Aragoniam aliquod jus sibi arrogat, sed etiam ipse *Pontifex superiorum* item in eam prætere de ausus est. Cujus fundamenta illa sunt:

1. *Ramirus* Rex I. quod *Pontifex* Aragonie honorem regium diplomate confirmasset, se *vasallum* constituit *Ecclesie* *Marian. L. 9. c. 7. Sed. Apostolice* *expressim & maxime deditur suu: prorsus ut regnum seq; & liberos Pontificibus obnoxios vestigalesq; fore, lege in aeternum lata voluerit & sanxerit.* Ita & *Surit. ind. rer. Arag. ad ann. 1063. Cassan. Rech. des dr. de Fr. L. 1. c. 2. p. 28. 109.* causam in eo quaerit, quia consensum Regis Francie sperare non potuerit, qui hæc tenus Dominus Aragonie.

2. *Petrus II. R. Aragonie* diplomate dato romæ 1204 ap. *Baron. T. 11. annal.* obtulit *Pontifici Innocentio*, successoribus & sedi romanæ, regnum suum, & ad solvendum quatuordecim censum 250. *milli. mitemarum* se obligavit. Agnoscit etiam *Blanca rer. Arag. in R. Petro. p. 650.* eum *Ecclesie* romæ. regnum *subditum* concessisse, & ob hoc *Catholicis* nomine donatū. Notat autem, *diademate panis azymi*, ne pedibus illud *Pontifex* pro more imponeret, *cohonestari* voluisse. Postea *Jacobo I.* regere recusatit coronam imponere *Pontifex*, nisi *vestigali* soluto, quod pater promiserat, sed indignatus *Jacobus* discessit ap. *Marian. L. 13. c. 2. 2.* Sed postea 1219. cum *Honorius* Papa regnum Aragonie in protectionem suam accipit, mentione nullam facit *feudalis titulu.* *Diploma* refert *Sur. ind. rer. Arag. ad ill. ann.*

3. Allegat etiam *Cassian. rech. des dr. de Fr. 1. 2. p. 113.* investituram, quæ *Petro III.* quoq; ob investituram regnum Aragonie & *Sardinie* præstare jussus est *homagium legitimum, vasallatum & fidelitatis juramentum*, & 100. equites armatos, & 500. pedites defensionis *Ecclesie*. Ita q; *Petrus*, cum *Siciliam* occupatâ *Pontificis* autoritatem insuper habuisset, regno privavit *Martinus* Papa. *Surit. ind. Arag. ad ann. 1283. 1284.* sed *ibid.* rex appellatâ *Pontifice* ad alium minime suspectum, & se *Ecclesie* submittit.

4. Cum rescinderetur donatio Aragonie à *Martino* Papa *Carolo* *Valesio* facta, 1291. *Alfonso* pactis *Tarascenensibus* promittit quorannis 30. uncias auri *Ecclesie* pendere. *Sur. ind. rer. Arag. ad ann. 1291.* Huc trahi potest, quod *Surit. ind. Arag. ad ann. Chr. 1353.* de

rege *Petro IV.* dicit, quod hic legatis Romam missis, se Pontifici atque sedi Apostolicae subiectum & obedientem fore, iuramenti fide sanxerit. Petri IV.
legatio.

5. Cum post Martini R. mortem inter regnum esset, & in eo alius Rex eligendus, *Benedictus* Papa etiam partes interposuit suas. Benedicti
Pontificis
toritas.
Hispano-
rum iura.

Verum opponi potest his fundamentis à parte Hispanorum: 1. *Censum* non inducere superioritatem, nec enim semper debetur collecta iure superioritatis, sed aliis quoque titulis. vid. *Spreng. pr. et. ill. p. 162. 163.* ubi ex *ICtis*. Speciatim verò Ecclesie sepe pietatis ergo censum promissum, antiquæ historiæ docent. conf. *Fr. Maced. propugn. Luf. Gall. P. 1. p. 89.*

2. Regis factum regni iura imminuere nequit, si proceres non consentiant. Apud *Surit. ind. rer. Arag. ad an. Chr. 1276.* Petrus III. Rex cavet posteris suis, & ante impositum diadema obtestatur, se ab Archiepiscopo Tarraconensi eà conditione coronam non susceperum, ut Ecclesie adesse cogatur, aut ut illi oblit: ne se tanquam Ecclesie dediticiū aut stipendiarium ultro profiteatur, quod à Petro rege avo usurpatum & inductum regni proceres conquestificaverant. In eundem sensum *Blanc. in h. rege.* Sic & ante ipsum Jacobus coronatione Pontificis carere, quam vectigal solvere maluit ap. *Marian. L. 13. c. 22.*

3. A multo tempore non agnium jus eo ipso exspirasse dicendum est.

4. Si veram doctrinam in subsidium causæ vocare lubeat, addendum fuerit: Incompossibile esse in eadem persona potestatis Ecclesiasticæ & secularis conjunctionem. vid. Theolog. nostros ad *Luc. 22. 25. 26. Dn. D. Dannb. Hodosoph. Ph. 2. p. 99. id. in Christid. Act. 1. protheor. Phen. 9. p. 81. Id. in Hodomor. Pontif. Ph. 2. p. 692. seqq.* Quod omnibus Pontificiis præensionibus generatim objici potest. Cum autem in universam Hispan. jus aliquod sibi etiam Pontifices arrogarent, unde *Gregorius VII.* Hispaniam *patrimonium Petri* dixerit, apud *Thuan. L. 46. p. 782.* nihilominus servarunt Hispani libertatem, apud *Marian. L. 9. c. 5.*

§. XVI. Satis diu nos Aragonia detinuit. Pergamus ad sequentem laterculum, qui oblique dextrorsus & sinistrorsus *scelus*, in summo & imo aureo palum quæ ter geminum miniatum, in lateribus argenteis aquilam nigram auro coronatam cruribus coccineis defert. Notatur ita regnum utriusq; Sicilia, h. e. non insula: tantum sed & *Neapolitanum* quod vocant regni, seu *cis & trans pharum Sicilia. Palorum* ratio evidens est, cum ex *Aragonum* symbolo sint mutuo sumti, nam Aragonie reges diu illo regno potiti erant. *Aquilarum* ratio à *Fridericò II.* repetenda est. Autorem constituit horum insignium *Fridericum Hieron. Blanca Arag. rer. com. p. 665.* illis verbis: *Hoc breve dicam, hæc quæ cernuntur, Sicilia regni militaria insignia, ab eodem Federico rege constituta fuisse ex Aragonum Regum & Romanorum insignibus Imperatorum, à quibus materius avus Manfredus rex originem ducebat compacta.* Conf. *Hæping. de iur. inf. p. 275.* Cæterum apud eund. c. 6. P. 3. p. 301. varia commenta de Sicilia veteribus *tesseris* videre licet. 1. *Albam cruce in area rubra*, datam Sicilia ab Imperatore *Arcadiof.* potius urbi *messanae*, cum ea à Gothis obseffa ac Bulgatis, auxiliium à cruce obtinisset. 2. *Crucem* tuisse, cum *quatuor cruceulis ad latus positis.* Hæc verò insignia *Hierosolymitana* sunt, prorsus ut ex *Chassaneo* repræsentantur: ac ita à Siculistrigibus quidem, non ob Sicilia, gestarum symbolum. 3. Idem iudicium ferendum de reliquis *Renati Siculi* armis, ex *Chassaneo*, quorum alia *Neapolim* notant, ut *scutum liliatum cum fasciola vel ponticulo*, (castrum appellat *Hæping.*) vel *Hungariam*, ut *fasciæ rubæ & argenteæ l. campus festatus.* 4. Quid de *cruce, cuius lateribus quatuor aquile adjectæ*, dicere debeam, non habeo, nisi illud, quod haud credam ullum usurpasse Sicilia regem. *Mantuano* autem duci illa insignia debentur. Utraque
Sicilia.
Veteres
tesseæ vel
commen-
ta sunt.

§. XVII. Ut jam etiam lustremus, quâ ratione Sicilia ad Austriacos delata sit, sciendum *Græcos* eam tenuisse, sed dein à *Saracenis* occupatam sepius tentasse, neque potuisse recuperare. Inde ex *Normania* ducum familia *Tancredus*, duodecim filis dives, in Italia opimiorum suis sedem quæsit. Ejus filius *Guilelm. Ferrebrachus* initio *Georgio Maniaci*, Imperatori Græci *Michaelis* auspiciis *Saracenos* in Sicilia oppugnanti, operam suam locavit, cum verò virtutis præmio fraudaretur, 1004. *Apuliam* occupavit & *Calabriam*, eamque ut & fratres, *Comitis* titulo possedit. Post quinquenniū in hæc unus *Robertus Guiscardus Ducem* se *Apulia & Calabria* dixit, & partem *Sicilia* subegit, seque primum Pontifici fidelitatis sacramento obtrinxit. Successit *Rogertus*, cuius filium *Guilelmum, Rogertii Bossi*, qui *Roberti Guiscardis* etiam frater & Sicilia com. fuerat, filius, *Apulia & Calabria* exiit, inde *Neapoli* etiam Græcis extorta, ab *Anacleto* Pontifice utriusque Sicilia Rex 1130. dictus est, & regnum ad posteros transiit. *Constantia Guilelmi mali* filia *Henrico VI.* ex Svevis Imperatori nupta, ad eum regni jus attulit: unde

unde idem postea habuit *Fridericus II.* in idem Imperator, & demum hujus filius *Conradus*. Hunc frater, sed ex pellice natus, *Manfredus* veneno sustulit, & regem se salutare fecit. Cum hic molestus esse pergeret, *Vrbanius VI.* (cujus judicium mox *Clemens IV.* probavit) *Carolus Andinum* Duce[m] evocavit & regem constituit: (confer *indic. rer. Aragon. ad ann. 1205.*) qui Manfredum prælio, *Conradinum* Svevici sanguinis ultimum, qui patrum regnum repetebat, captum carnificis manu sustulit. Inde Sicilia à *Carolo* defecit *vesperis Siculis*, quæ in historiis celebres, cæsis Gallis per insulam omnibus, & Manfredi generum *Petrum Aragonæ regem* sibi præfecit. Ita *Neapolitanum* à *Siculo* divisum est regnum, ut tamen gravissimam inter utrumque bella gererentur, & certis pactis nonnunquam dirimerentur. Quæ hic recensere longum foret. Demum *Joanna II.* initio Aragoniam regem *Alfonsum* adoptavit, sed cum ab hoc in ordinem redigeretur, *Ludovicum III.* ex altera *Andina* familia principem, cujus avum *Ludovicum I.* *Joanna* adoptaverat, adoptavit, priori adoptione revocatâ. Ludovico mortuo ejus fratrem *Renatum* substituit. Ille (*Alfonsus*) multis colluctatus difficultatibus *Renatum* tamen expulit, & regnum *Neapolitanum* vi retinuit: in quo heredem scripsit *Ferdinandum* filium notum. Huic successit filius *Alfonsus*, quem *Carolus IX.* *Gallia rex* expulit; inde sed brevis regiminis *Ferdinandus II.* Huic successit ultimus *Fridericus patruus*, quem junctis armis *Ludovicus XII. R. Franciæ* & *Ferdinandus Catholicus rex Hispaniæ*, cujus sumptibus pridem *Alfonsus* illud occupaverat, exuerunt: demum hic etiam *Gallios* ortâ contentione victoriarum socios eiecit, totumque utriusque Siciliæ regnum sibi asseruit. Ab eo per filiam *Joannam Philippo Austriaco* nuptam ad eam gentem devenit, quæ nunc quoque rerum ibi potitur.

Præsentio
Gallorum
in Siciliam

§. xviii. In regnum hoc Siciliæ cum jus sibi non ex uno titulo tribuant Galli, operæ pretium est, eorum argumenta, & quæ ad illa pro causa Hispanica reponantur, tum horum etiam fundamenta & exceptiones ad ea, recensere.

Funda-
mentata.

Fundamenta Gallorum: Quæ tractant ex professo *Cassianus reherch. L. 1. c. 5. p. 231. seq. Fr. Maced. propugn. Lusit. Gall. P. 2. q. 2. pag. 354. seq. Cassianus* argumenta omnia ad 9. capita revocat, quæ enumerabimus. (Quæ verò in *Cassiano* circa hoc argumentum desideret *Zypens*, legantur apud hunc 1. 4. p. 20. 21. 22. 28. 35. 36.)

Acquisitio
per arma
& defensio
Ecclesiæ.

I. *Legitima acquisitio per arma & defensio Ecclesiæ ab hostibus.* Ita 1. *Normanni* *Saracenis* hostibus Ecclesiæ ditione Pontificis eripuerunt. 2. *Carolus Andinus* victor *Manfredi* & iterum *Conradini* regnum sibi subiecit. 3. *Ludovicus I. Andinus* auctoritate *Clementis* iterum armatâ manu adversus *Dyrthachium* sibi regnum vindicare conatus est: Eadem arma dein vario successu gessere reliqui *Andinæ* hujus posterioris familiæ principes. 4. Accedit expeditio *Caroli IX.* & dein, bella *Ludovici XII.* ob eandem causam, quæ similiter *Franciscus I.* continuavit, non pari omnes successu.

Responso

Resp. Hispan. Arma contraria his expeditionibus vicissim obstitere, illorumque successus irritos fecere.

Investitu-
ræ Papa-
rum.

II. *Investitura Paparum*, à quibus regnum dependet, sæpius repetitæ. Ita investiti & quidem de utraque Sicilia *Carolus Andinus* à *Clemente IV.* (expressa cum conditione, ut deficiente *Caroli* stirpe reges *Franciæ* succederent.) *Carolus Claudus* à *Nicolaus IV.* *Robertus* à *Clemente V.* & *Benedicto XII.* *Joanna* à *Clemente VI.* & *Gregorio XI.* *Ludovicus I.* à *Clemente VII.* & *Alexandro V.* ac *Joanne XXII.* ut & à *Martino V.* *Ludovicus II.* cujus confirmata à *Concilio Constantiensi* investitura. *Renatus* ab *Engenio II.* *Carolo IX.* ab *Alexandro VI.* Huc pertinet quæstio de *Svevis jure* à Pontifice exautoratis: *Friderico II.* objiciuntur varia crimina, & in *concilio Lugdunensi* à Pontifice in eum vibratum fulmen: *Manfredo* præter narium virium & alia maleficia in sedem admissa, idem omne jus ad regnum præclusisse dicitur.

Responso

Resp. Hispan. Vicissim alias aliorum Pontificum investituras Hispania possunt producere: sed & aliquæ *Pontificum Aragonensium* numero à reliqua Ecclesia non agnoscuntur. 2. Ob vetustiores hos titulos non par est Christiani orbis quietem turbare. *Zyp. 1. 15. p. 84.* 3. *Bovius* diploma regni *Neapolitani* concessum *Carolo VIII.* non vult. *Zyp. 3. 24. p. 360.*

Renuncia-
tiones Ara-
goniorum

III. *Renunciationes Aragoniorum* in causâ *Francicæ* favore factæ. Ita 1. 291. *pax Tarasconensis* *Jacobus* jus suum in Siciliam cedit. *Conf. Marian. L. 14. c. 17. indic. rer. Arag. ad ann. 1291. & 1295. Blanca Comm. rer. Aragon. in R. Jacobo I. Marin. Sicul. L. 11.*

Postea

Postea *Fridericus* frater, qui eandem occuparat, 1302. iterum se illo jure abdicat, ad dies vitæ tamen sibi pactus sub *Trimacria* titulo regnum. *Indie. rer. Arag. ad ann. 1302.* Nec verò pactis postea sterit.

Resp. Hispan. Galli quoque pactis *Madridensibus* tenunciarunt juri suo.

Responsio,
Frider. III.
pactum.

IV. *Fridericus III.* post multa bella cum *Ioanna* regina pacem facit *Gregor. XI.* confirmante, ut *Secliam* feudo à *Ioanna* teneret, sub conditione census annui 3000. unciarum argenti & ut masculis deficientibus *Joanna* succederet. *Conditio* extitit, non nisi filia, quæ ipsa quoque improlis, relicta.

Resp. Hispan. *Fridericus* filia *Maria* ab ipso Pontifice successione capax declarata. *Responsio*
Hæc testamento *Martinum maritum heredem* fecit, qui ita suo jure & patris regis mandato gubernacula suscepit. (vid. *Indie. rer. Aragon. ad ann. 1400.* confer eund. *ad ann. 1377. Laur. Vall. de reb. gest. Ferd. Aragon. L. 2.*) Conf. *Zyp. 1, 4. p. 31.*

V. *Ioanna* prior *Ludovicum I. Andinum* adoptavit, & posterior *Ludovicum III.* cum substitutione fratris *renati*, quod Pontifex confirmat.

Joanna-
rum duarum
adoptio-
nes.

Resp. Hispan. *Ioanna* mariti eadem infamis & ab *Urbanus Pontifice* excommunicata jus regni amisit, nec in *Ludovicum* transferre potuit. Altera *Ioanna Alfonso Aragonum* adoptavit, quod iudicium revocare non potuit. Conf. *Zyp. 1, 4. p. 24.*

Responsio

VI. *Jacobum Borbonum* maritum *Ioanna* regina sibi in regno associavit, & si sine liberis ipsa decederet, 1415. duo regna irrevocabili donatione eidonavit. In diplomate quod in regio tabulario servatur, inter alia legere illa licet: *Itaque omne jus dictæ regine competens in regnis & comitatibus supradictis per obitum dictæ regine sine liberis ad ipsam Dn. regem, &c.* Unde *Jacobi* & filia *Eleonora*, quæ aperte jus suum professâ, posteris *Ludovici XII.* tempore omnino extinctis, jus relapsum ad proximos Borbonios, è quibus Rex.

Joanna
donatio
Jacobo
Borbonio
ad facta.

Resp. Hispan. 1. Hæc non successio ad regem esset delata, nam cum *Eleonora* *Jacobi* filia *Armeniaco* nupta sit, ex *Armeniaco* ultima prætensionem intulisset *Robaneæ* *Giensi* domui, & ex hac *Francisci* filia *Robaneæ* *Mombasione* *ramo*, & *Balfacæ* atque *Turris Landrianæ* familiis. 2. Donationes stante matrimonio nullæ. Quam tamen legem excipiunt, in regibus non valere. Confer *Zyp. 1, 4. p. 42.* 3. Papæ voluntas in diplomate excipitur. Quam tamen exceptionem alii honoris tantum esse volunt, & sedem tum vacasse addunt. 4. Aliqui ex autorum silentio in dubium revocant diploma. 5. Sed & an donationes valeant ex *Cassianianis* hypothesebus dubitari potuit apud *Zyp. 1, 4. p. 26.*

responsio

VII. Testamentum *renati*, qui non à Pontifice tantum investitus, sed & in regno receptus fuerat, nepotem *Carolus Meduanum* 1480. Hujus (qui à Pontifice quidem non investituram sed hoc responsum tulerat, *curaturum Pontificem, ne Andini conquire possent.*) testamentum 1481. *heredem regem* dixit.

testamentum
Renati
regis.

Resp. Hispan. 1. Quod non habebant jus, regno apud Aragonios existente, non potuerunt *Andini* aliis dare. 2. Successio *Andina* potius ad *Lotharingos* spectaret, editos *Renati* filia. Unde illi nunc quoque in insignibus memoriam servant. 3. Testamentum *Cassianus* rejicit. *Zyp. p. 19. 20. seq.*

responsio

§. VIII. Pactum inter *Ludovicum XII.* & *Ferdinandum Catholicum* non futurum de suo liberale, nisi jus Gallicum agnovisset. Cujus impletioni ille regnum occupavit, partemque seu ut vult *Maced. 2, 2, 2. p. 367. 368.* tantum aliquas appendices, *Ferdinando*, quæ à se teneret, tradidit: Ab hoc non sine summa injuria postmodum exclusus. *Thuan. L. 1. p. 20. 21.*

Pactum
inter Lu-
dov. XII.
& Ferdi-
nandum
Cathol.

Resp. Hispan. 1. *Ludovicus* ademptam partem regni, ob violatas *fræderis* leges, cum solidum regnum sibi vindicare vellet. *Fr. Maced. 2, 2, 2. pag. 367.* 2. *Ferdinando* jus in regnum integrum *hereditate Alfonso*, ab ejus northis hæctenus detenta.

responsio

IX. Substitutio regni *Franciæ*, si *Germana* *Foxia*, quæ *Ferdinando Catholico* nupsit, post eum sine liberis decederet. Hæc pactis matrimonialibus sancita & juramento confirmata, quales contractus summa religione servandi. Sed mox *Ferdinandus* contra tabulas proprio jure regnum integrum sibi vindicat. *Thuan. l. p. 21.*

Pacta ma-
rimonis
Ferdinandi
& Catholici
& Foxiæ.

Resp. Hispan. 1. *Cassianus* rejicit talia pacta. *Zyp. 1, 4. p. 22.* 2. Quod jure proprio tenebat *Ferdinandus*, ut à conjuge allegaret, necessarium non fuit. Argumentis his *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 360.* addit antiquius, quod *Pipinus* & *Carolus* *M.* assertores & autores regni, illud *Pontifici* addixerint, unde ex gratitudinis officio hic iterum Gallis ob-

responsio

Alii tituli
ex Fr. Ma-
cedo.
Cassano.

strictus. Tum in eo est, ut *Carolus Andinum* à Pontifice vocatum *Manfredum* & *Petro*, *Ludovico Alfonso* & *Joanna*, *Andinos* iterum *Aragonis* nothis potiores fuisse ostendat. *Caroli VIII.* jus ab ipsis vult *Aragonis* probatum, quod hi obtulerint diu-
dium regni, & dein *Fridericus Gallis* quam *Hispanis* se committere maluerit, sic & *A Fer-*
dinando Catholico ex federe cum *Ludovico*, nec minus ob pactum *Noviodunente*.
Addit *Cassanus* testes, qui *Franciæ* jura in *Neapolim* agnovent. *Baldum in l. cum anti-*
quioribus. C. de Inv. delib. Bartach. de Fr. in tr. de Episc. in 2. Part. l. 4. q. 16. Gloss. in Cle-
ment. prim. de rel. & venerab. sanct. in ver. Urbano. Petrum Jacobum vers. item quasi de
success. Nic. Boer. in Comment. cens. Biturig. tit. de test. §. 2. Car. de Grassal. Carcaff. de re-
gal. Franc. Baron. Annal. T. II. ubi ita: Aragonii contra jus Siciliam occuparunt, non ut
Friderici sed ut Petri primi tyranni heredes, & sine investitura regnarunt: Sicque exite-
rata tyrannide parva est monarchia, ut Petri primi invasoris heredes, utpote quos ne-
cessario fateri oportet tyrannicæ invasionis, cum in heredes vitia transcant heredita-
tis, quos sequatur & pena excommunicationis, his non juribus sed injuriis intenti, ut
maledictionem hereditate possideant. (Ob quæ *Tomus* ille *Baronii* prohibitus.) Ipse
Neapolitanus Senatus agnovit, ut qui *Caroli IX.* ministris solvissent regia jura, ab iterata
solutione liberis essent, qui regi solvissent. Sic & ait, *Alfonsum* dolore mortuum, quod
Andinis fidem fecisset.

Hispania fun-
damenta.
Successio
Suevicæ
familie.

Fundamenta Hispanorum pro justitia possessionis suæ:

I. Successio *Suevicæ familie*, non jure regno pulsa, ad *Aragonios*, & *Conradini* vo-
luntate ultima (*Zyp. 1, 4. p. 22. 40.*) & per *Constantiam Manfredi* à *Papa Innocentio 1254.*
agniti (vide *Bzov. annal. T. 13. ad illam ann. n. 1.*) filiam delata. Unde *Petro* ad succes-
sionem jus; cui novus accessit titulus, quia ut oppressis auxilio esset invocatus (*Bianca*
Comm. rer. Arag. in R. Petr. III. Zyp. 1, 4. pag. 40.) & quod victricibus armis sibi debita
vindicans.

Responso
Gallorum.

Resp. Gallorum: 1. Ad *Conradinum* nullum regni jus, quod *Fridericus II.* avus
perdidit, & Pontifex in *Carolus Andinum* transfulerat. 2. *Conradinus* non *Ara-*
gonios sed *Castellenses* dixit heredes. *Blondell. genal. Fr. assert. T. 1. p. xvi. * 2. a.* 3. *A*
Manfredo tyranno & usurpatore minus potest aliquod jus accessi. Confer *Marian. l.*
13. c. 13. 4. *Petri* invasio *Siciliæ* dolo malo facta, & à Pontifice ac totâ fere *Europâ* im-
probata. Unde postea Pontifex semper *Andinos* investivere de utroque regno.
Ita Bonifac. VIII. in bulla 1302. apud *Baron. T. 12.* protrevit rebellionis insultum vocat.
Confer *Marian. l. 14. c. 6. Indic. Rer. Aragon. ad ann. Chr. 1281. Luc. Mariu. de reb. Hisp.*
l. 11. Bzov. T. 13. ad ann. 1284. n. 3. 5. Unde semper à Pontificibus hi *Petri* successores
improbati.

Investitura
aliquæ
Pontifi-
cum.

II. Investitura ab aliquot Pontificibus collata *Aragonis*, ut ab *Eugenio IV.* *Alphon-*
so, à *Pio II.* *Ferdinando*, ab *Innocentio II.* & *Alexandro VI.* *Alphonso*. Sic & postea jus
Gallis Julius II. adimere potuit (*Zypens 1, 4. p. 38.*) Post hæc *Carolus V.* investitus. Dein-
ceps etiam reliqui: & hodie à *curia Romana* agnoscitur Rex.

Responso.

Responso Gallorum: 1. Non censendum, Pontifices aliis jura sua imminuere voluisse,
& hoc semper subintelligendum in diplomatibus magnatum. 2. Non possunt
vasalli, sine suo maleficio privari feudo, in primis cum hoc ob beneficium datum. *Fr.*
Maced. prop. Lus. Gall. P. 2. q. 2. cap. 2. p. 360. 3. Protestati *Franci* adversus investituras
Aragoniorum: ita 1459. in concilio *Manuano* contra *Pium II.* ob hoc conquesti *Galli*.
conf. *Zyp. adversus Cassan. 1, 4. p. 37.* 4. Investituræ *Gallicæ* antiquiores. 5. Investitu-
ra Caroli V. peculiari vitio laborat, quia ille Imperator. Quod ne hactenam *Carolus And-*
inus 1299. promittere coactus fuerat. Conf. verò *Zyp. 1, 4. p. 37.*

Adoptatio
Alfonfi.

III. Adoptatus à *Joanna Alfonso*. Nec hic in eam ingratus, cum non aliam quam
quæ maritum decet autoritatem sibi vindicare conaretur, quod ipsa ingratitude
interpretata est. conf. *Zyp. 1, 4. p. 24.*

Responso.

Resp. Gallorum. 1. Ingratitudine se beneficio indignum præstitit, cum regnum
ad se trahere, *Joanna* monasterio incluta, conatus sit. Et revocationem ac adoptionem
Ludovici probavit *Martinus V.* qui tamen postea ab *Alfonso* pressus, metu belli &
& schismatis ei addixit regnum. Quæ addictio vitiosa apud *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 364. 365.*
2. Ipsi hujus *Joannæ* jus dubium est, cum *Dyrrhachium*, à quo ei successio, Pontifex
solum iniquitatis & perditionis dixerit. Conf. *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 362. 363.* Tum & quia
à *Martino* in concilio *Constantiensi* privata regno. p. 363. 3. Sed nec *Alfonsum* extraneus
præterito

præterito agnato potuit institui heres. *Maced. d. l. p. 364.* 4. Saltem ad filium nothum *Ferdinandum Alfonso* non potuit transmittere sceptrum: ut & ob hoc *Calixtus III.* fulmine percussit. *Maced. pag. 365.* 5. Siciliam non primum hac adoptione adit Alfonso, sed jam pater in Aragoniæ regem electus tenebat, post Martini mortem, ad quem ipsum non nisi Petri invasoria successione pervenerat, occupatum. *6. Fr. Maced. prop. Lus. Gall. P. 2. p. 343. 345.* instantia ab Alfonso Casto causam Hispanicam premit.

IV. *Renunciations à Gallis factæ pactis, Noviodunensi 1515. Madritano 1526. Caceracensi 1529. Crespiacensi 1544.*

Respons. Gallorum. Noviodunense pactum conditionatum, nec servata ab Hispanis conditiones. Id verò potius ostendit jus Gallicum. *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 368. ex Jovio.* De *Madritani* validitate multa dubia sunt. *Cameracense & Crespiacense* Madritano nituntur, nec potuit Francicus liberorum, quod à matre habebant, juri præjudicare.

Addi potest promissum olim *Caroli Claudi*, qui in captivitate pollicitus, curare, ut Pontificià excommunicatione abolitâ, *Jacobus* de Sicilia investiretur, datis oblidibus 40. nobilibus. vide *Indic. rer. Arag. ad ann. 1285. Conf. Zyp. 1, 4, p. 30.*

Resp. Gallorum. Extortum in captivitate, de re quæ non in *Caroli* potestate fuerat.

V. Addit his pro Hispana parte allegationem *Præscriptionis*, sed simul eandem refellere conatur *Fr. Maced. 2, 2, 2. p. 369.*

§. xix. Ex quo *Ferdinandus* potius est regno, non iterum Hispania eo excidit. Quamvis *Franciscus I.* sibi à Pontifice 1521. factâ (*Bellaj. L. 1. p. 21.*) primum 1525. per *Joannem Albanum*, nisi Ticinensis clades incidisset, rem tentaturus erat, sed 1527. demum expeditione *Laurenci* regnum aggressus est, cum verò *Genua* partes deseruisset, ab incepto desistere coactus est. Interim parum aberat, *Marchio Piscarius* à Pontifice regno inauguratus esset. Quæ 1556. & 1557. auspiciis *Henrici I.* & Pontificis, qui *Philippum II.* regno sententiâ suâ privabat, acta, apud *Thuan. L. 17. & 18.* videre est. Ex eo nunquam aperto Marte adorti Galli Neapolitanum regnum. Fuere tamen qui de *Henrici IV.* ultimis consiliis suspicentur.

§. xx. Inter duos superiores scuti quadrantes parmula triangularis inseritur *argentea*, cum *prasinomalo punico, ramulo & foliis viridibus* sustentato, *hiante cortice, granulis coccineis.* Novem tetert mala punica gestari, qua fide ipse viderit, *Hæping. de jur. inf. cap. 6. pag. 306.* Notari regnum *Granatæ* in Bœtica Hispania, ipsum nomen indicio est; quamvis alii *Granari* nomen non à punicis malis sed *Bedis Abenhabudi* Saraceni, qui *Corduba* huc regiam transtulit, uxore *Nahata* & voce *Garb*, quæ occasum significat, inditum velint, unde ex aliterationis errore illud *deiyua* ortum fuerit. vide *Thuan. L. 48. p. 846.* Cæterum regnum ab urbe principe, 60000. domibus Ara-

bum testimonio frequenti, dictum, ultimum tuit, quod Saraceni in Hispania tenuerunt, (olim quidem *Cordubensis* regni partem, sed ut *Rod. Sarrus histor. Hispan. P. 1. c. 15.* loquitur, *magis Saracenorum sinistris quam prosperis eventibus in regni dignitatem evectum, cum Corduba, Hispali & aliis amissis ille solus restaret angulus regni nomine insigniendus.* Aliquanto aliter *Job. Mariana de reb. hisp. L. 13. c. 1.* quem vide) donec occasione dissidii inter patrum & nepotem reges 1492. *Ferdinandus & Isabella* urbem occuparent, atque ita Hispaniam integram à jugo Saraceno, quod illa fere 770. annos gestaverat, plane liberarent, & suis victoriis hoc nomen, insignibus *granatum malum* in-

sererent. Expugnationem regni descripsit in dialogi forma *Carolus Ferrardus Cæsenas.* Quod scriptum extat *hisp. illustr. Tomo II. De Mauriforum*, qui ex illorum posteris ad speciem Christiana sacra colebant, periculosis motibus, & conatu regnum illud denovo sibi asserendi, qui 1570. etupit, legere licet *Thuan. L. 48.* Apud eundem p. 867. legitur, quod *Mahumetes Abenhumcia* Granatæ & *Cordubæ* Rex à suis per rebellionem electus regum signum assumeret. Ita verba habent: *Ipse principale vexillum purpureo colore exemplo ultimorum regum sibi sumsit, cum insignibus Castella, & duobus serpentium caputibus, quod à S. Ferdinando fluxit, qui Mahometem Alhamarem expeditionis contra Hispaniam susceptæ comitem, capta Hispali, & equitem ereavis, & vexillo cum illis insignibus donavit, quæ Granatæ reges deinceps servarunt. Nam antea claves egypticas in argenteo scuto reges Andalusie, pro insignibus gestabant, eaque re significabant, se Gadum & tractus maritimi potentes, quasi claves propagandi per occasum imperii in potestate habere. Itaque montem Tartessum in ea insuli clavium montem lingua Arabica vocabant, & hujusmodi insignia adhuc hodie pro Alhambra porta conspiciuntur.*

§. XXI. Quæ

Renunciatores Gallicæ Responsio

Caroli Claudi promissum. Responsio Præscriptio.

Quæ facta post Ferdinando occupacionem.

Granatæ regnum

Quomodo ortum.

A Saracenis vindicatum.

Austria. §. XXI. Quæ proxima areæ est, *rubea fasciâ argenteâ* exaratur. Hoc gentile *Austriorum* symbolum esse, c. 9. n. 31. 32. ostendimus. Tum verò Hispanico teuto caput inseri, cum Philippo elocata Joanna successionem regnorum familiæ infretet.

Burgundica tessera vetus & oova. §. XXII. Quæ Austriacæ areolæ subjacet, *Burgundia vetus symbolum*, quæ ex latere opponitur *novum* continet. Illa *sexies auro & cyano oblique à dextro fasciata margine coccineâ circumdatur*: hæc *ærulea Franciis liliis sparsâ limbo cingitur ex rubro & argenteo angularibus distincto (compouctée) Burgundiæ* nomen cum auditur, non una regio intelligitur. *Burgundiæ regnum*, quod *Arelatense* etiam audit, latissimè protensum est ad mediterraneum usque mare: *Burgundiæ comitatus* nunc quoque nomine eo venit, Helvetia, Lotharingia, Campania & cognomine ducatu comprehensus: *Burgundia minor* occidentalem Helvetiæ partem complectebatur. Hic vero de *ducaulicrmo* est, qui Campania, Gattinensibus, Nivernensibus, Bononiis, Lugdunensibus, Bressia & Burgundia comitatu s. Sequanis includitur.

Vetera symbola. §. XXIII. *Burgundis vetera symbola* quæ assignantur, varia sunt, forte tamen pleraque fabulosa. Itaque *Theod. Hapinz. de jur. ins. p. 334. 335.* Primo illis *geitatum serpente spiris sinuosum & hiantem ore. 2. Tres vinctes rubeos. 3. Tres aureas trabes* in scuto *æruleo*, quas *Carolus A.* dederit *Samsoni R. Burgundiæ.* 4. Alii dant *caelestinas coronas in aureo clypeo*: Quibus 5. adjecterit *leonem Clodomirus R. Franciæ*, quem à Burgundis accepertint *Habsburgii.* Confer etiam *Ren. Franc. Ess. des merveilles. c. 42. p. 369. Gelliot. la vr. & pars. science des arm. p. 39. 40.* ita recenset, cum in Gallias venissent, utos *angue sinuoso viridi*, ore cruento hiantem in vexillo argenteo, expulsi Gallis, qui ditionem quam occupatum tenuerant, & usi fuerint *leone aureo in scuto æruleo*, usos dein esse *avito angue exuvias illius leonis ore ferente.* *Clotildi Burgundiæ Paradisus* tribuit in *parma aurea felle nigrum* ore tenentem *muricem* ejusdem coloris. *Sigismundo Regi Burgundiæ* tribuitur *corona ærulea in capite scuti aurei.* Inde Burgundia regno Francico unita, dicitur *Clotaricus II. Rex* dedisse ducatum seu præfecturam Burgundiæ *Vernario* duci, qui sumserit scutum *obliquis tantis dextris rubeis & aureis fasciatur*, ex cujus posteris *Samson Dux Burgundiæ* creatus sit. Hujus filius *Gutelmus* dictus *devotus* *Samsonis* secundus filius addidisse perhibetur *limbum rubeum.* Cum *Robertus* Rex Hugonis Capeti filius ducatum iterum asseruisset, filius *Henricus* Rex cum fratri *Roberto* concessit, qui tinctura Francica assumta, servato limbo rubeo, *minium baltheorum* in *cyaneum* colorem commutasse dicitur. Quod jam vocatur symbolum *vetus Burgundiæ.* Cum deinceps *Philippus audax* filius Joannis regis, extincta in Philippo Roboretano 1361. priorum ducum familia novam ordiretur, suam insignia, quæ erant *Francicorum* ejus temporis, hoc est, *æruleum liliis sine numero sparsum* (confer c. 24. n. 35.) scutum, *limbo ex minio & argenteo angularibus composto* (quod pro morte Gallico erat minoris natu filii discerniculum, *Brisure*) cinctum, ducatus attulit: Idque *deÿqua novum Burgundiæ symbolum* vocatur, & cum priori conjungi cepit, & ita junctum à posteris etiam *Philippi* retentum est, qui *Flandriæ* deinceps & *Brabantia* adjecere insignia.

Maria heredes Burgundica. §. XXIV. *Burgundiæ* jus oritur ex conjugio *Mariæ Burgundiæ* & heredis *Caroli Audacis*, qui masculos secundæ familiæ 1477. morte sua clausit, & *Maximilianum Austriaci* Archiducis, qui ex eo Imperator fuit. Hanc verò *Mariam Ludovicus XI. Rex Franciæ* à successionem ducatus aviti exclusit, ea autem *præensionem* posteris attulit, qua ratione nunc quoque laterculos illos geltant. Conf. *Andr. du Chesn. Burg. Lud. Gollut. Mem. de la dovicius XI. Fr. Comte. Ph. Comm. L. 6. c. 1. & seq.*

Præsentio Hispanor. in Burgundiam. §. XXV. Videmus juris *Austriaci* fundamenta, de quibus agunt *Gollut. de la Fr. Comté. Fr. Zypcus* 1, 16. p. 165. ubi citat *Fajum*, qui ex professo ea descripsit. *Joh. Jac. Chifflet. vind. Hispan. c. 8. p. 71.* & in *Lum. Salic. 12. p. 288. 13. p. 298.* Sunt verò illa, una cum Gallorum exceptionibus.

Ducatus femininæ successiois capax. I. Natura Ducatus ad *fæmnas* transire soliti. Nam (quæ pleraque ex *Chesneo* probari possunt) cum *Richardum C. Augustodunensium* à sororio suo *Carolo Calvo* constitutum, *Odo* Rex & *Carolus Simplex* creassent *Ducem Burgundiæ*, ejus filii quidem *Rudolfus*, postea Rex, & *Hugo niger* ducatum gessere, sed his extinctis affinis *Gisilbertus C. Augustodunensis*, filius *Manassis*, qui ipse etiam ducatus aliquandiu præfuerat, jure uxoris 950. successit. Simili ratione *Gisilberti* filia *Ledgardis* ducatum attulit marito *Othoni* Hugonis Capeti regis fratri. *Othonem* fratres *Eudes* & *Henricus* ex cepere, sed improprios omnes; unde sibi legatam (ita *Chifflet. vind. Hispan. c. 8. pag. 71.*) *Robertus rex* vindicavit,

vincavit, & contra *Laudricum Com. Nirvensis* mulum defendit. Inter *Roberti* regis liberos ducatus minori *Roberto* assignatus est, ac ab eo diuturna posteritas descendit: quæ 1361. in *Philippo* defecit. Cum hujus hereditatem postulerent *Carolus Rex Navarrae*, *Joannes Rex Franciæ*, *Philippus Dux Aurelianensis*, *Robertus Dux Barri*; omnes fœmineo jure nixi, vicit *Rex Franciæ*. Confer *Chifflet. Vind. Hispan. cap. 8. & Lum. Salic. 13.* Sed & supererat *Philippo* *Roboretano* moriente agnati ex Burgundica gente linea *Sombornonia* & *Colcheensis*, ad quos deserti poterat ducatus, si jure tantum agnationis succederetur: apud *Chifflet. Vind. Hisp.*

Except. Gall. Non omnia fœmineo jure tenentur ab illis, qui decessorum filias aut forores duxere, sed alio titulo certiori niti possunt. 2. Facta hæc, antequam unio fieret 1361. quâ in aliam naturam commutata Burgundia.

Responsio Gallorum.

Concessio Joannis Regis.

2. *Concessio à Johanne rege* facta *Philippo* filio iis terminis, qui *apennagium* non sapiunt. *Tabularum* ex *Miræo* adducit partem *Zyp. d. l. & integras Chifflet. Lum. Sal. 12.* ubi ad causæ hujus favorem faciunt: 1. Allegatio Burgundiæ ex materna hereditate. 2. Causa impulsiva singularis amor in filii, & ejus merita præmio digna. 3. Equiparatio cum comitatu Burgundiæ, qui haud dubie non apennagialis. (conf. ex ea unione argumentantes *Hisp. ap. Spreng. p. 191.*) 4. Absoluta denominatio hereditatis in legitimo matrimonio natorum, si ne sexus discrimine, quod & fir in *Caroli V.* verbosa confirmatione. 5. Donatio facta cum omni jure & libertate, quâ priores Duces eum tenuerant. Quibus apennagialis conditio non adjecta. 6. Reversio ad coronam eò restricta, si heredes ex legitimo matrimonio & corpore proprio procreati dicerent.

Except. Gall. 1. Sunt & alia apennagii constituti vestigia. 2. Verba hæc des in legitimo matrimonio procreati explicari debent ex verisimili contrahentium intentione de masculis. *Chifflet. ad consuet. Burg. ap. Zyp. 1. 12. p. 77.* quem etiam vide. 3. Nec potuit Rex filio, alio quam apennagiali titulo, concedere *Domanti* regii partem: conficitur enim Rex diserte, quod separat demum Burgundiam ad hunc finem à *Domano*, cui eam duxerat adjungendam. Hoc verò non est in regis potestate. conf. *Lim. Not. reg. Fr. 2. 8. p. 590. 598.*

3. Sensus concessionis à posteris non aliter intellectus. Cum *Phil. Bonus* institueret ordinem *Eq. A. V.* constituit ducem Burg. perpetuum ejus caput, & si contingat decedere sine maleulo, ut fit gener. uti *Dux Burgundiæ*. Sic & alæ fundariones apud *Zyp. p. 173.* allegatae docent, hanc opinionem omnibus sedisse usque ad *Caroli* audacis mortem.

Exc. Gall. Non mirum est in suum compendium interpretatos Burgundos verba qualemcumque interpretationem admittentia.

4. Cessio in pactis *Madritæ* sibus n. 3. quibus omninò à corona ducatus hic separatatur, & nihil superioritatis in illum reservatur regi. Contra hæc verba excipiunt *Galli.*

5. Perpetua juris conservatio in pact. *Camerac. §. 2. Crespiac. §. 34. Ferruin. 21. 22. Nuperæ. §. 89. 90.* Sic & in titulis & insignibus animus retinendi clarè demonstratur.

6. Addi potest jus Imperii in ducatum ex *Limn. jur. publ. 1. 9. 22. Conring. Imp. Germ. fin. c. 28. p. 770. seq.* Sed quæ pro jure imperiû in Burg. Duc. adducit *Spreng. p. 189.* ex Burgundici regni translatione ad Germanos, nullius sunt ponderis, si consideres regni illius fines, ab ipso *Dn. Conringio* allegatos. c. 12. p. 169. 175. 177.

Exc. Gall. 1. Invito *Domino* *Carolo* *V.* ducatu Burgundiæ in transactione illa Burgundica non potuit subicere imperio. 2. Verù nec in transactione illa 1548. facta mêtio ducat. Burg. fit §. 15. quo enumeratùr principatus

§. xxvi. Vicissim *Galli* illa venditant argumenta, quibus justitiam causæ ob retentum ducatum tueri conantur, quæ in illos titulos partiti licet, quos in pactis *Madritæ* in Hispani præcaveri & abdicari voluere. I. Unio & incorporatio. Incorporatio est regno ducatus 1361. Iterum occupatione *Ludovici XI.* Suffragatur *lex regni*, regi quæ obtingunt quocumque titulo bona *Domano* jungens. *Limn. Jur. publ. 1. 8. p. 173. 216. 221.*

Resp. Hisp. 1. Unio 1361. in fœcis ordinibus facta, & ab ipso duce revocata. *Zyp. d. l. p. 167. 170.* & *Responsio Hisp. 1. 11. p. 71. & 1. 12. p. 72. 77.* 2. Alia unio doceri nequit esse facta. *Zyp. 1. 11. p. 71.* 3. Lex civilis tertio non præjudicare potest. II. Constitutio apennagialis. Quam ex superius adducta

concessione probare licet, 1. Ex adducta ratione, quare hunc principatum concedat, si unde statum juxta suæ profæpæ perspicuitatem honorifice continuent. Quæ est ratio apennagialis. 2. Ob id retractus principatus *Turonius*, qui haud dubie apennagialis, adeoque hic etiam ejusdem naturæ cum eo pro quo substituitur. *Resp. Hisp.* constitit superius in 2. fundamento. III. *Lex Salica* fœminas à successione regiorum feudorum accens.

Et licet exemplis ostendi possit, dignitates Franciæ etiam ad fœminas delatas, excipiuntur tamen regnum ipsum, ducatus *Aurelianensis*, *Burricentis* & *Burgund.* *Chifflet. ad*

consu.

Z

confu. Burg. Et hæc de omnibus feudis præsumtio, nisi contrarium probetur. vid. *responsio. Spreng. in hac prat. p. 188. Resp. Hisp.* Contrarium patet ex i. fundamento. IV. Jure obfe-
 Paſta Ca- loniam Caroli, conf. *Cassan. reherch. 2. 5. p. 659.* & debito modo, quia consensu ordinum
 fia & Cre- facta occupatio à Ludovico XI. *Resp. Hisp.* 1. Feloniæ convinci non potuit Carolus. 2. Nec
 spiacensia. in vivum illud rex ausus est. 3. Conſensere ordines, sed ieducti. *Gollut. mem. de la Fr.*
Comit. L. II. c. 1. Adderet quis V. *Cameracensia pacta. §. 2. & Creſpiacensia. §. 28.* *Resp.*
 Præſcri- *Hispan.* Nihil illa Gallis dant, cum conditionata sint & restricta. VI. *Præſcriptio-*
 Responsio nem alii forte adjungent. *Resp. Hispan.* Hanc excludere pridem Camerac. pacta n. 2.
 & alibi.

Galli in §. xxvii. Hæc utriusque partis argumenta sunt: quamvis autem ab Hispanis
 possessio- non sit missus *prætensionis* nuncius, sed potius tradente *Iul. Chifflet. Brev. hist. Eq.*
 ne Bur- A. V. cap. 6. pag. 19. autores fuerint *equites aurei velleris* in comitiis *Vtrajectensibus*
 gundia. 1546. ne ullo pacto juri suo in Burgundiam Rex unquam renunciaret: Quia tamen
 Austriaci parte inter utramque nationem gesti, sæpius aliqua etiam sed non sibi propria sensit
 jusſervant. vulnera. Cæterum veteri illa tessera Burgundicâ Austriacos omnes rami Germanici
 non jus solum sibi servare in Burgundiam, sed simul omnes partes reliquas
 Burgundicæ successione designare. c. 9. §. 34. 57. observavimus.

Brabantia. §. xxviii. *Brabantius* laterculus *niger leonem arcum lingua & falculis coc-*
cinis minantem ostentat. *Brabantia*, quæ illo symbolo notatur, Geldria, Hol-
 landia, Zeelandia, Flandria, Hannonia, Namurco & Leodiensi Episcopatu termi-
 natur. Vetus fuit *Tangrorum* sedes, quibus Duces ex familia *Hasbana* dant, inque
 ea *Salvium Erabonem* Julii Cæsaris ex nepte affinem numerant, nescio quâ fide.
 Successio. Demum *Pipini Hasbani* filia *Begga* mater *Pipini Crassi* hereditatem *Carolina domui*
 intulisse perhibetur. Sub Caroli Magni posteris fuit ea portio regni *Lotharingici*, in-
 de *Lotharingæ Ducatus*, quin ipsa fuit *Lotharingia inferior*. Paulatim verò in eac-
 pit terum potiri familia *Ardennatum* ex *Gisilberio* comite & *Ermengardâ* *Lotha-*
rii Imperatoris filia. In his *Lambertus* Comes fuit *Lovanensis*, Caroli D. *Lotharingæ*
 ex posteris Magni gener ab uxore *Gerberga*. Filii *Henricus* pro ducatu *Lotharin-*
giæ bellum gessit, & *Lambertus II.* Comes *Lovanis* fuit, pater *Henrici II.* qui pri-
 mus *Brachbantia patriæ* se dixit *Comitem*: sed frater *Godofredus*, cui *barbato* no-
 men, quod barbam non ponere jurasset, donec recuperasset hereditatem majo-
 rum, *ducalem dignitatem* obtinuit *Lotharingæ*, sc. *inferioris*, seu quod servatum
 dein nomen, *Brabantia*, beneficio *Henrici V.* 1108. Ab eo reliqui duces ad *Joan-*
nem III. quo 1355. filius quos habuerat ante ipsum mortuus extincto, Ducatus, præ-
 teritis agnatis, qui *Serenissimi Hassie Landgravi* nunc quoque superant, delatus
 est ad generum ejus ex *Joanna Venceslaum Luccenburgium*, quem *Carolus IV.* Im-
 perator ducem creavit. Inde jus delatum ad *Margaretæ Joannæ sororis*, *Ludovico*
Malano Comiti Flandriæ kruptæ posteris. Nam ejus filia *Margaretæ Philippo audaci D.*
Burgundia hunc etiam ducatum attulit. Hic eum reliquit secundo filio *Antonio*,
 & is suis *Joanni & Philippo*. Hoc sine liberis legitimis extincto 1430. ob *Joannæ* pro-
 amitate judicium videbantur præferendi patruelis ex tertio filio *Philippi Philippo C.*
Nivernensi, *Carolus & Joannes*: sed eos exclusit *Joannis Ducis Burgundi* filius *Phi-*
lippus bonus: à quo hunc etiam ducatum habuit filius, eumque cum reliquis *Maria*
marito Maximiliano attulit. Servare tamen voluere præventionem *Nivernenses*,
 & quartus *Joannes* à Carolo gentili captus juri suo renunciare coactus sit, protesta-
 tione tamen factâ jus integrum sibi manere credidit, & à *Ludovico XI.* confirmatio-
 nem nactus est. Ab ejus filiabus descendens *Ludovicus Gonzaga Nivernis* 1581. publi-
 co per *Joannem Chandonum* scripto jus illud suum propugnare ausus est. vide *Thuan.*
 L. 74. p. 706. 707. vid. supra c. 29. n. 22.

Lusitaniz §. xxix. Scutulum in scuti sede honoraria *Lusitanici regni*, quod *Philippus II.*
 regnum. mortuo *Henrico* ultimo regum per ducem Albanum, æmulis reliquis frustra ob-
 nitentibus, occupavit, insignia desert: quæ sunt in solo *argenteo*, quia *scu-*
tula carulea in crucis modum collocata, quodlibet quinque nummus *Byzantius argen-*
teus, puncto nigro impressis & in decussim dispositis inustum: *limbus scuti coccin-*
neus septem castellis aureis inscriptus visitur. De jure *Philippi* in regnum illud, nec non
 aliorum competitorum agetur capite de Reg. Portugalliz. Cæterum nostrâ me-
 moriâ *Joannes D. Braganinus* hanc coronam sibi asseruit, eamque filiis transmisit.

§. xxx. In scuti umbilico quod cernitur scutulum, bipertitum est, dextrâ parte Flandria aurâ, inscripto leone nigro, linguâ & falcibus rubeis: sinistra argenteâ impressâ aquilâ ru- leo. beâ, coronâ, rostro & cruribus aureis, deferente pectori inscriptam lunulam foliatam auream. Priori tessera notatur comitatus Flandriæ, quem Arteria, Hannonia, Brabantia & mare claudunt. In Leone grisei aliquid observant nonnulli. Ira ex *Oliv. de la Marche le Laboureur de l'orig. des arm. n. 133.* & *Menesfr. l'art. du bl. f. justif. c. 13. p. 336. moufflé de gris.* Confer etiam de hoc leone *Joan. Ferr. ad. Epitac. pro lit. p. 48.* Vidi quoque, nescio an errore chalcoglypta; alicubi leonem pictum, ut narium *Olivæ* gestaret, unde in eam opinionem pene devenissem, *Indias* aut aliquid noviter repertarum regionum notari, sed constantes sunt auctores in significatione Flandriæ.

§. xxxi. Quod veterum Flandriæ comitum concernit scutum: Priscis *Forestariis*, Eius veteres tessera. quos vocant, Flandriæ tribuunt scutum *quinque lineis ex omni parte in decem conos, auro & cyano pictis* scutum, scutulo medio rubeo. Hanc partiam ferunt à *Ladrico de Bouc*, quem *forestarium* s. *salutarium* constituerit *Dagobertus* Rex, ascitam, vel potius *Phinardo Dn. de Buc*, quem propriâ manu occidit, ademtam. Vide *M. Gib. de Yarenn. R. d'arm. P. 1. pag. 110.* Quando ascitus hic leo, non satis videtur constare. Nam antiquissimum, quod ullibi in sigillo inventum, exemplum leo est, quem *Freddus* reperit in sigillo *Roberti Frisonis Com. Flandriæ* anno 1072. Unde fallam oportet esse sententiam vulgarem (quæ *Corn. Martin. in geneal. Flandr. Gib. de Yarenn. R. d'arm. P. 1. pag. 110.* & plerisque placuit) *Philippum Com. Flandriæ*, qui *Roberto* illo integro pene seculo posterior fuit, *leonem* hunc domum retulisse ex spolio *Turca Nobilionis R. Albania*, quem cæciderit 1160. De *Balduno Hannonio* refert *Jacob. de Gnsf. annal. Hann. Vol. 3. c. 78.* quod cum Hannoniæ arma primo scuti loco gestasset & Flandrica sequiori, coactus sit leonem solum, aut tamen potiori gestare loco. Fratri comitis *Philippo Com. Namurcensi* datus est leo Flandricus cum *scipione injecto rubeo*. Aliud discerniculum in *Asiatica* linea, limbo adjecto, qui *angularibus rubeis & argenteis* constat.

§. xxxii. Flandriæ comitatus plures successive Dominos habuit. Ex familia *Forestariarum* primorum, in quibus *Baldunus Brachisferus* *Inditham* *Caroli Calvi* Comitum successio. filiam rapuerat, demum focero reconciliatus comitis titulum assecutus est, *Baldunus Dolabra* heredem scripsit, præteritis agnatis, *Carolus* Daniæ regis *Canuti* filium amicum suum: hujus filio *Guilermo* repudiato alter *Balduni* amicum electus est *Theodoricus Asiatius*, qui filium & successorem habuit *Philippum* cognomento & metitis *magnum*: huic successit gener ex filia *Margarita* *Baldunus III.* Hannoniæ comes, ex antiquis Flandriæ comibus ipse quoque ortus. Is pater fuit *Balduni IX.* & *Henrici*, qui Imperatores fuerunt *Constantinopolitani*. Illi successere in Flandria geniti ex *Joanna* filia *Ferdinandus Lusitanæ* princeps, & *Thomas Sabaudus*. Cum ex utroque non suscepta esset proles, ad sororem *Joannæ Margaretæ* comitatus delapsus, quæ ex *Burchardo Avesnensi* habuit *Josuncem Hannoniæ* comitum satorem, ex *Guilermo D. superco* c. *Borbo-* *niis Arcibaldus Guilhelmus & Guidonem Flandriæ* comites, quorum hic reliquos ex se dedit. Ejus enim abnepos fuit *Ludovicus*, à loco nativitatis *Malanus* dictus, *Margaritæ* pater, quæ successionem in manto *Philippo audaci Burgundiæ* duci attulit, ex qua gente ad *Austriacos* quomodo delapsa sit ea, supra vidimus. conf. *Thuan. L. 40. p. 482. 483.*

§. xxxiii. In Flandriam hanc, *præensionem* etiam Regi suo *Gallie* tribuit *Jacob.* In Flandriam præ- sentio Cal- lorum. *Cassanus reherch. L. 2. cap. 9.* & alii. Videamus pro more argumenta Francica cum responsis Hispanorum. I. *Homagia à Comitibus Regi præstari solita*, quod ab *Arnolfo*, cum *Hugoni Capeto* illud præstare recusaret, armis extortum. Ita investiti Homagia regibus præstari solita. etiam à *Gallis*, qui ex Hannonia, inde *Dampetræ*, & postea *Burgundica* stirpe principatum gesserunt. Ita in tractatu *Airebatensi* homagium reservarum regibus *Galliæ*. Præstiterunt idem *Philippus & Carolus V. Austriaci*. Imò inter *Paræ* regni comes hic recensitus. Confer *L. Guicciard. descr. Flandr. p. 371. 404. 415.* Cum verò conventu *Ci-* Responso Hisp. *lisenfis* 1521. jus illud disputari inciperet, repugnantibus *Gallis* nihil obtinuit. *Bellij. L. 1. pag. 24.* Resp. *Hispan.* Licet *homagio* obstricti fuerint *Comites Flandriæ* antiqui, multo tamen majori libertate quam ulli alii proceres *Galliæ* gaudebant. *Zyp. hist. Cass. obstr. L. 1. c. 16. p. 111. seq. 2.* *Arnolfi* exemplum ostendit fidem, quam legitimo Domino *Carolo Lotharingo* præstitit, postquam contra illum *Hugo Capetus* regnum occupasset.

- Datæ comitibus leges.** II. *Regibus datæ comitibus leges*, & controversiæ, quæ inter ipsos ortæ, ab iis iudicantur. Ita iudicatum inter Robertum & nepotes. *Resp. Hispan.* iudicatum de comitibus, sed in conventu *Parium*; quale iudicium potius arbitrium est quam publica auctoritas. III. *Pax sancta in Flandria in vestris comitibus.* Ita Carolus VII. motum Gandavensium precibus, Philippum ducem 1452. bello eos castigaturum sua auctoritate continuisse. *Resp. Hispan.* Flandrici annales aliud loquuntur, nec domestica testimonia Gallos juvare possunt. IV. *Regibus pro arbitrio gratia facta & pane indicta.* Ita *Theodoricus* & *Guido* ad mortem condemnati, & in gratiam iterum recepti. *Resp. Hispan.* Gratia literas nunquam recepere Flandri, & Guido injustè à rege vexatus.
- Responso Parisarbitrium.** V. *Provocatio ultima ad curiam Parisiensem & curiam Parium solita.* Quod jus etiam in *Atrebatensi* tractatu reservatum, & adhuc 1505. à Philippo Duce agnitum. *Resp. Hispan.* Provocationi huic se semper opposuere Flandri. 2. Philippus Austriacus in Hispanias iturus, ne bellum sibi impedimentum futurum oriretur, regis scheidæ subscribi iussit, sed secreta facta supervi protestatione. *Zyp. l. c. p. 122. 123.* VI. *Reges ad defensionem comitum obligati.* Exemplum in Philippo rege Ludovicum adversus suos protegente. *Resp. Hispan.* Non minus regibus laborantibus auxilio fuere comites. *Zyp. l. c. pag. 123.*
- Responso Provocatio ad curiam Parisiensem.** VII. *Comites a regibus iudicari, condemnari, comitatus confiscari.* Exemplum in *Ferdinando* & *Guidone*. Sic & morte Caroli Burgundi ob legem Salicam, quæ feminas nec in toto regno nec in parte ejus admittit, ac ob feloniam vassalli, comitatus ad coronam jure relapsus (vid. *Philip. Coma. L. 5. c. 11.*) sed nihilominus Austriacis sub feudi conditione iterum permissus. Carolus V. autem adversus Dominum bellum gerens, ob hoc feudò excidit, & sententia curiæ, cum non comparuisset, ob feloniam condemnatus est. *Resp. Hispan.* Ferdinandus & Guido non jure damnari. Nec Carolus reus fuit. 2. Salicam legem ad Flandriam nihil attingere, exempla docent, cum ex una in alteram gentem non semel transit familiarum jure. 3. Dominus impotenter vassallum vexans, æque suo jure excidit, acita obligatione vassalli & Domini sunt reciproca. 4. *Federe Confluentino & Peronensi* convenit, ut si falleret Ludovicus XI. suo excederet jure, quod dein factum *Zyp. p. 128.* 5. Carolo V. licuit bellum gerere, quod vassallo malè habito liceat etiam Dominum deprædari, nec bellum inter Carolum & Franciscum, aliquid commune habuit cum causâ hæc feudali. Ex *Hispanorum* parte conceditur, olim Regibus Franciæ aliquam superioritatem & majestatem in comitatum competiisse, sed omne illud renunciatione *Francisci I.* in pactis *Madritensibus* (art. 9. & 10.) quæ *Cameracensibus* (art. 6. 7. 16.) & *Crespiacensibus* (art. 13.) confirmata, abolutum ad regem suum rediit. Unde hucusque quieta juris possessio est. Imò cum pace 1659. conclusâ (art. 35. 36.) tota Arretia paucis exceptis & aliqua Flandriæ pars Regi Galliæ ceduntur, & Hispani omni suo juri renunciunt, diserte autem art. 34. dicitur, quod hæc dispositio regum controversiæ terminet, videri etiam potest Rex Galliæ reliquis in Belgio finis se abdicasse, cum reliqua restituar. De iis quæ circa summum imperium Flandriæ inter Imperatores & Reges acta, vid. Celeberr. *herm. Conring. de Fin. Imp. Germ. c. 6. p. 45. 46.*
- Belgarum leones, Regnum leonum.** §. xxxiv. Brabantinus & Flandricus, qui in scuto Hispanico visuntur, *leones* in memoriam revocant, quod cum his duobus reliquæ Belgicæ provinciæ, quarum successio fere ad illas delapsa, pleræque *leonibus* in scutis utantur. Unde *Carolus V. Belgium universum* in regni fatigum sub nomine regni *Leonum* evchere cogitasse, tradit *Mich. Ainzinger de Leone Belg.* Ex quo repetit *Limn. Jur. publ. 11. 6. 24. & T. IV. add. ad 2. 9. p. 245.* Quo forte facit, quod ipsarum provinciarum tabulam in figura leonis representare solent.
- Tirolis:** §. xxxv. *Aquila*, quam levam scutuli bipertiti ornare §. 30. monui, *Tirolim* notat. De qua & ratione successionis Austriacæ in illum comitatum supra c. 9. n. 40. egimus, nec est quod dictis addamus. Nisi hoc quod Galli hinc inde areolam auro, aquilam nigro colore tingunt, & *Marchionatum S. Imperii* s. *Antverpia* interpretantur. Verum domesticis testibus *Chiffletio* & aliis credere malim, circa colores laterculi & interpretationem: quamvis *Paillet scienc. des arm. p. 660.* illi *Marchionatu* similem *Tirolensi aquilam rubicam rostro & membris aureis in solo argenti* contribuat. In *Desterr. Spiegel der Ehren L. 5. c. 27. p. 874.* *Marchionatus* scutum constituitur transversè sectum, superiori parte aureâ cum aquila incipiti *Imperiali* scutulum Austriacum pectore deferente, inferiori *rubica castrum argenteum tribus turribus quas muro conjungunt* continente, additis

additis duabus abscissis manibus. Quibus fabulam antiquam designari credo ab *Hantverpen*. Quam recte verò hoc scutum assignatum sit, non discerno. *Brianville* parmulam *minio* & turres s. castrum *argento* pingit. Cum tamen Marchionatus facta est mentio, cumque in *titulis* solennibus deinceps etiam numeratus simus, hic de illo paucis agere, non præter rem erit. Ferunt *Philonem* Theodorus I. Ducis *Bavariæ* filium, *Theodorus II.* seu *Magni* fratrem, quod cum Theodoberto Theodorici Austrasiæ regis filio contra *Chohelarcum* Daniæ regem Belgicam oram instantem, 516. fortiter se gessisset, eumque profligasset, interemisset & prædam reduxisset, ob hoc *Marchionem Antverpiensem* creatum esse, & finitimæ oræ inter *Scaldim* *Mosam* *Rhenumque* amnes atque *Oceanum* rectorem datum, adversus impetus Danorum piraticam exercentium, acceptâ uxore *Clothilde* Theodeberti illius sorore. Vide *Hier. Henning. Theatr. geneal.* T. 3. P. 1. p. 166. Ejusdem filium *Hugobertum* vel *Sigobertum* dein ab Imperatore axioma *Marchionis S. Imperii* in illis partibus obtinuisse. *Desferr. Spiegel der Ehren.* L. 5. c. 27. p. 861. Ab eo familiam *Caroli M.* deducunt, contradicentibus aliis, qui eorum originem in *Mosellanicis principibus* querere præferunt. Unde hi inter *Caroli* majores *Ansbertum* nominant, qui ab Imperatore *Zenone Isaurico Imperii Marchiam ad Scaldim* accepit, & ad posteros transmisit. *Henning.* p. 18. Idem perhibent *Carolum Husbanium* *Brabantium* Ducem, ut adversus *Childebertum* & *Clotharium* Reges *Franciæ* auxilio esset, legatione ad *Iustinianum Augustum* nomine Theodeberti Austrasiæ regis functum, qui hæc causa *Marchiam ad Scaldim* *Ansberto* committi concesserit. *Henning.* p. 120. Ejusdem *Caroli* proneptis *Begga Ansegisii* *Ansberti* pronepoti nupsit, adeo cum *Brabantia* iterum unitus *Marchionatus*. Verum pleraque illa non adeo certis fundamentis nititur, aut ita idoneis autoribus probari videntur, ut non plurimum dubii supersit. Id certius est, hunc *Marchionatum* in *Carolina familia Lotharico regno* comprehensum fuisse, & dein ducatu *Lotharingiæ* accensum. Inde cum cum comitatu annexo *Ryen Gerberga* *Caroli* ex *Carolidis Lotharingiæ* Ducis filia marito *Lamberto Barbato C. Lovanicensi* atulit. Hujus nepoti *Godofredo Barbato* *Walramus D. Limburgius* (cujus parenti *Henrico* eundem *Henricus IV.* concesserat) *Marchionatum* favore *Lotharii I.* obtentum 1126. ademisse, sed cum *Conrado II.* adversum haberet, rursus 1137. à *Godofredo* eo exutus scribitur. Ex eo tempore cum penes *Brabantinos* mansisse non dubio; unde cum reliqua *Brabantia ad Burgundos & Austriacos* delapsus est: & nunc quoque nomine *Marchionatus S. Imperii* cluit, & præter caput *Antverpiam (Antwerp)* celeberrimum ex decreto *Brugarum* emporium quæ vicina sunt comprehendit. Olim à *Valenciæ* ad *Scaldis* usque exitum protensus fuisse, & *Nivel-lam*, *Lovanium*, *Bruxellam*, *Antverpiam* continuisse perhibetur. Certe urbi *Antverpia* ita affixus non est, ut soli inhaereret. Unde cum *Ludovicus Flandriæ* comes urbem *Antverpiam* à *Wenceslao Brabantis* Duce teneret, *Marchionatus* tamen titulo caruit, & urbs 1403. ad *Brabantios* Duces reversa est. Confer *Zypeum* hiæ. *Cassan.* obit. p. 143. seq.

§. xxxvi. Fuit hæc dispositio, quâ ad nos usque Rex Hispaniarum ulus est: non parum autem ab ea differt ista, quæ in *Sibmacheri Wapenb.* P. 1. p. 2. visitur, quam huc etiam transferam, non quod ab ullo rege usurpatam fuisse credam, sed ut laterculorum aliquorum, qui in priori non occurrunt, tesseras explicandi sit occasio. Cæterum dividitur scutum in quatuor majores quadrantes; quorum primus symbola *Castellanum* & *Legionense* quadripartitum reperit. Secundus iterum bipertitus conspicitur, posteriori areola *Siciliam* notante (in *Wapenb.* vitiosè pali argento & minio tinguntur) priori transversè secta, ut superior pars juxta positas tesseras *Aragoniam* & *Hungariam* referat, inferior solam *Navarrenam*. *Hungaricas* fascias vix alio titulo Rex Hispaniæ clypeo inseruerit suo, nisi quod ex Regibus *Neapolis* aliqui etiam *Hungariæ* reges, illis verò *Hispani* successere. *Navarrenum* autem *δῶμα* quod concernit, ex eo suntum fuerit, quia *Ferdinandus Catholicus* 1512. repentina irruptione regnum occupavit, cujus tamen prætensionem nunc quoque servant *Franciæ* reges & scuto inserunt. Vide cap. 24. n. 45. & seq. in primis n. 50. 51. 52. ubi utriusque partis in cautâ illius regni fundamenta. Tertius quadrans exhibet quatuor iterum areolas, *Austriacam*, *Burgundiam recentiorum & veterem*, & aliam quæ *leonem* refert, quem ex aliis schematibus mallem esse *Brabantinum*, sed *Sibmacherus* eum *cocco* & areolam *auro* tingit, unde fuerit *Hollandicus* vel *Habspurgius*, nisi quod corona deest. Quarti quadrantis denuo quadri-

Origo.

Successio.
Ad Au-
strios.

Amplitudo.

Scutum
Hispani-
cum apud
Sibmach.Navarra
regnum.

quadruperti prima quadra *Portugalicum d'õyua* refert, cuius tamen quæ pictor exhibet castella numerum septenarium excedunt, quod erroneum est. Secunda *carulea aureum craterem* continet, tertia iterum *carulea coronam imperialem auream*, quarta *aurea nigran ter repetitam figuram* literæ tota majusculi, ventre distento. *Crateris* s. *calicis* tecti significatio est *Gallicia*, aliqua nominis allusione, quamvis Gallicia non a calice sed *Galleis* s. *Callicis* aut *Callicis* dicta sit. Solum autem *crucientis brachiatis* & *spiculatis* (juxta alios trifoliatis) *aureis* conferri debet, quod peregrinationi sacre ad *Compostellam* s. *Jacobis* sepulcrum tribuunt. Cæterum *Gallicia* Legionis, *Asturæ* & *Lusitanæ* regnis atque Oceano clauditur, & pars olim fuit regni *Asturum*; sed honori *Gariæ* minoris filii à *Ferdinando* M. 1060. regali axiomate ornata: dein coronæ Legionensis iterum unita est sub *Alfonsio* VII. Coronæ imperialis nota *Toletum* designat. Hæc *Castilia* novæ metropolis regio tamen titulo etiam insignita est. Eam *Mauris* cepit à 85. *Alfonsus* VI. Inde cum *Alfonsus* VII. *Imperatorem* se *Hispaniarum* dici curasset in hac urbe, ei *imperialis corona* tesseram attribuit, nec non nomen *Imperialis civitatis*. *Lud. de Mayerne Turquet* apud *Limn. Jur. publ. T. IV. add. 2.1. p. 198.* ait, ubi datum regem toga aurea vestitum, throno insidentem, & sinistra pomum imperiale, dextra gladium tenentem. Occasionem hujus opinionis ostendit *Bernard. Gomcius* de *Jacobo* I. R. *Arag. L. 19. p. 555.* *Postquam Toletum ingressus est Alfonsus, iisdem quibus antea imperatorum Regis Romanorum insignibus & sigillis fuit usus; atque eodem titulo secta, delecta ac cæcâ omnia edi atque divulgari mandavit. Indecque à nonnullis putatum fuit, Toletanæ civitatem ac regnum, tanquam regnorum caput, pro insigni habuisse imperatorum, in solio sedentem, sceptroque & diademate decoratum.* Literæ tota significationem non capio, nisi forte regnum *Jacobi* s. *Giennæ* ab urbe *Andalusiæ* cognomine dictum notari conjiciamus. Inter hos inferiores duos quadrantes intercipitur *Granatensis* triangularis parmula, toti autem imponitur parmula bipertita ex tesseris *Flandriæ* & *Tirolis*.

§. xxxvii. Ab utraque dispositione differt illa, quam in *Caroli* V. sigillo 1524. expresso observavi, & ari incisam exhibeo: Nam aquilæ Imperialis pectori impositum erat scutum quadrupertitum. Primus quadrans laterculus repetebat quadrupertita divisione *Castellanum* & *Legionensem*. Secundus quatuor numerabat alveolos *Aragonium*, *Siculum*, *Heresolymitanum*, *Navarrenum*. Inter hos duos quadrantes intercipitur triangularis parmula *Granatensis*. Tertius quadrans oblique sectus *Austriam* & *Burgundiam novam*; quartus simili sectione *Burgundiam veterem* & leonem (urputo *Brabanticum*) repræsentat. Hisce quadrantibus duobus incumbit parmula bipertita, & leonem atque aquilam continet; quorum illo *Flandriam*, hæc *Tirolum* notari credo.

§. xxxviii. *Familie* ex regum *naturalibus* deductæ insignium partem solitæ sunt servare. *Jacobus* I. ex *Theresia* *Agidii* *Vidaure* genuit *Jacobum* ac *Petrum*, quorum illum *Exerica*, hunc *Ayrenum* domino donavit, unde familia *Exericarum* & *Ayrcviorum*. Illi utebantur palis *Aragonis* limbo circumdato, quem ornabant octo scutula singulis fasciis exarata, quod signum *Vidauriorum* fuit. *Ayrcviorum* autem clypeus *Aragonis* palis inducebat crucem sex *Vidauriis* parmulis ornatam. Alius *Jacobi* filius ex *Betengaria* *Ferdinandus* fuit *Petrus*, quem opido *Tovis* donavit, autorem Comitum *Belchitensium*; hic usi est scuto quadrupertito ex *Aragonis* & *Navarrem* symbolis. Tum eodem susceptus & *Sancti* *Antihonis* filia *Ferdinandus* Dominus *Baronia* *Casfri*: cujus *d'õyua* scutum quadrifidum ex *Aragonis* palis, & stellâ caudatâ. Ex *Ferdinandi* I. *Aragoniae* regis filius *Humicus* militæ *Jacobiticæ* *Magister* *Aragonis* *Segorbiæ* *Duces* propagavit, qui tripartito scuto *Aragonis* palos, *Castellanum* castrum subiecto *Legionensi* leone, & *Sicula* *d'õyua* gestarunt. *Ioannes* II. *Rex* ex *Maria* de *Escobar* genuit *Alfonsum* *Calatavæ* *nugillrum*, quo natus est *Ioannes* *Aragonis* *Luna* *Dux* & *Ripacurtii* *comes*, à quo *Aragonis* *Duces* *illzhermose* & *Ripacurtii* *comites*: hi usi scuto quadrupertito, cujus 1. & 4. arca *Aragonis* palos, 2. *Castellum*, 3. *Leonem* referunt. Imposita toti parmula, cum 2. gradientibus lupis, s. quæ ferè illa figura est. vide *Her. Blanc. Comm. Rer. Arag. p. 653. 700. 704.* *Henriqueziorum* alibi c. 36. vidimus scutum.

§. xxxix. *Distinctionum* causa in regia familia video usui esse *fasciolas trifidas*. Ita apud *Chifflet. inf. Eq. A. N. n. 246. & 322.* *Philippus* III. & IV. insignis paternum tranguit segmento trifido argenteo. Ita 350. *Carolus* infans *Austriæ* addit segmentum *triples coccineum*.

§.XL. Per naturam Catoli V. filius erat *Ioannes Austriacus*, gestis celebris princeps, Joannis Austriaci scutum. cuius ille clypeus fuit apud *Chifflet. Eq. A. V. n. 241*. Ut perpendiculari lineâ sectus priori parte lineâ transversâ secta superius *Castellam*, inferius *Legionem* notaret, posteriori parte iterum bipertitâ hinc *Aragoniam* isthinc *Siciliam* referret: Scutulo medio ex symbolis *Austriae* & *Burgundia* bipertito. Ei clypeo imponitur galea coronata cum cauda pavonia.

§.XLI. Huic scuto regio imponitur *corona regia*, quam adhuc *Philippus II.* seculi istius *Corona* more *apertam* initio gestaverat, sed dein *Henrici II. R. Francie* exemplo eam *clausit*, clausa. quod hæcenus reliqui etiam reges fecerunt. Confer *Menestr. verit. art. du blâs. cap. 13. p. 154*. Si verò *galea* imponenda sit, eam regiam esse oportet. *Chifflet. Philippo II. dat coronatam*, & super illam *Castellum Celtibericum*, Leone Legionensi, dextrâ ensem nudum auro instructum, sinistrâ mundi globum aureum tenente fastigiatum. Plumarium ornatum dat aureum & hermionicum. *Philippi III.* leo sinistrâ clypeum aureum gestat, quod crediderim esse discerniculi gratia. Cæterum cum hic apex sit regnorum Castellani & Legionensis, addamus aliqua de apicibus aliis regnorum illo scuto comprehensorum. Rex *Aragonie Alfonsus* apud *Chifflet. insigne. Eq. A. V. n. 41*. habuit draconem emergentem aureum, linguâ trifidâ exertâ, & oculis miniatis, sinistris falcibus pinnatum tenens vexillum argenteum, cruce coccinea insigne, hastâ spiculatâ aurâ. *Lusitanicus* apex describitur capite de Portugallia. Apices.

§.XLII. Quod aliorum etiam principatum attinet apicem. *Austriacus* c. 9. n. 74. consideratus est. *Burgundie* Duci *Chifflet. Eq. A. V. p. 2*. tribuit *galeam diademate tortuli* argenteo & coccineo ornatam, quod antiquorum regum insigne: incumbente lilio aureo quadrilatero (*double fleur de lis.*) *Florem* illum nescio in quam monstruosam figuram transformavit *Sibmacherus Wapenb. 2. pag. 2. Brabantie apex* (*Wapenb. 2. Brabantie. p. 4.*) est *πρωτοῦ* aurea leonis nigri alati, coronati, & pennis pavoninis fastigiatum. Apices Au- stræ. Burgun- diae.

§.XLIII. *Telamones* adduntur duo *Leones*. *Ferdinandus Catholicus* autem & *Isabella* *unicâ aquilâ* utebantur, cum inscriptione: *Sub umbra alarum tuarum prof. Neapolitano* autem scuto *telamones* dari *Sirenes*, forte ob memoriam *Parthenopes Sirenis*, quæ aliquando *Neapoli* clara ibi etiam sepulchrum habet, testatur *Limn. Jur. publ. 6. 6. 10 4.* *Sirenibus Brianvill. jeud' arm. p. 61.* dat duo vexilla, alteri veterum Regum *Normanorumum*, nempe rubeum, insignitum baltheo reticellato ex argenteo & cyano, alterum *Suevorumum*, nempe aureum tribus leopardis aureis insigne. Telamo- nes.

§.XLIV. *Symbolum s. leonum epigraphicum* quod concernit, nullum vidi regibus commune: nam quod *Chifflet.* addit *Philippo I. Dieu est mon aide*, & *Philippo III. A tous deux*, his propria fuere. Sed nec telleram militarem legi Hispanorum regum. *Burgundorum* verò erat *Montjoye S. Andricu.* Symbolum.

§.XLV. Ordines equestres plures in Hispania sunt, de quibus *P. i. c. 7.* pluribus actum est. Præcipuus verò est, cuius etiam torques scuto circumdari solet, qui ab *au- reo vellere* cognominatur, institutus tamen *Burgundicus*, non *Hispanicus*. 1429. 10. Febr. à *Philippo D. Burgundie* institutus est. Equitum ejus ordinis omnia insignia gentilitia edidit 1632. sæpejam citatus *Chiffletius*, annalibus ejus concinnandis etiam destinatus. Vide annexum tractatui encomium aurei velleris autore *Godofredo Vindelino*. Breviarium autem historæ ordinis edidit 1652. Antverpiæ *Julius Chifflet.* Ordines Equitices. Ordo aurei velleris.

§.XLVI. Superest titulum consideremus, reliqua subministratum, de quibus agendum est. Initium tituli prolixioris factum à *Ferdinando Catholico & Isabella*. *Au- diamus Luc. Marin. Sic. de reb. Hisp. l. 19. p. 479.* *Ioanne Aragonie rege Ferdinandi patre mortuo*, & illius regni omniumque suorum principatum possessionibus acceptis, quibus titulis & quo ordine uti deberent in literarum & privilegiorum expeditionibus, ad proceres consiliariosque suos retulerunt. Quorum cum plures eos Hispania, cuius majorem partem possidebant, principes appellandos censuissent, hoc ambitionis & arrogantia nomen esse existimantes, ne *Portugallia* & *Navarræ* regibus injuriam facerent, admittere noluerunt, sibi que titulos, quibus honestius nterentur, hoc modo statuere, ut se *Castelle* nomen *Legioni* proponeretur, *Legionis Aragonie*, *Aragonie Siciliae*, & *Sicilie* reliquis, hoc modo *Ferdinandus & Isabella Dei* benignitate rex & regina *Castellæ*, *Legionis Aragonie*, *Sicilie*, *Toleti*, *Valentia*, *Gallecie*, *Majoricarum*, *Hispalis*, *Sardinie*, *Cordubæ*, *Corficæ*, *Mursie*, *Jænis*, *Algarbiorum*, *Algeziræ*, *Gibraltaris*, *Comites Barcinonæ*, *Dominii Vizcæ* & *Molinæ*, *Duces Athenarum* & *Neupatriæ*, *Comites Rusinonis & Certanæ*, Tituli. Ferdinan- di & Isabellæ.

dania, Duces Orisani & Gotiani. *Sigilla autem quibus litera privilegia signantur & imprimuntur, item clypeos, sctoria, panuosque caseros, quibus magna palatia regi, eque domus exornari solent, castellis, leonibus, aquilis & baculis insigniri iusserunt, in Castellæ, Legionis, Aragoniæ & Siciliæ memoriam & honorem.* Ex quo etiam forma & dispositio scuti regum clara est.

Alfonso.

Alfonso Dei gratia Castellæ, Legionis, Toleti, Sibilæ, Cordubæ, Murciæ, Gienii atque Algarbii Rex. Surit. in ind. ter. Aragon. ad ill. ann. Nostro tempore illum Philippo IV. tribuit Chifflet. *Philippus IV. D. G. Rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, Siciliæ, Hierosolymorum, Portugaliæ, Navarra, Granatæ, Toleti, Valentis, Galliciæ, Majoricæ, Sevilis, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murcia, Iacn, Algarbiarum, Algeriæ, Gibraltaris, Insularum Canariarum, Indiarum Orientalis & Occidentalis, insularum & continentis Oceani: Archidux Austria, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantia, Limburgi, Lucenburgii, Geldria & Mediolani, Comes Habsburgi, Flandria, Artesia, Burgundiæ Palatinus, Tirolis, Hannoniæ, Hollandiæ, Zeelandiæ, Namurci & Zutphaniæ, Princeps Sveciæ, M. S. Imperii Romani, Dominus Frisiæ, Salinarum & Mechliniæ, civitatis, urbium & provinciarum Vltrajecti, Transsylvaniæ & Græningiæ, & Dominator in Asia & Africa, &c.* Similem tere tribuit Carolo II. moderno Regi *Samaritib. l'Est. de l'Europe. P. 3. pag. 34.* Nisi quod Portugaliæ & Algarbiam expungat, quod pace factâ Lusitania sibi permittit sit: Majoricæ nomini *Mitonicam* addat: *Mediolani* titulum inter Brabantiam & Limburgum interjiciat; *Barcinonensem* comitatum interponat Tirolis & Hannoniæ: loco *Dominatus in Asia & Africa* substituat, *Dominus Eiscajæ & Molinæ, Dux Athenarum & Neopatriæ, Marchio Orisani & Gotiani.*

Caroli II.

quo *Simoni Engelhard* Cameræ advocato & procuratori 1524. 15. Octobr. concessa sunt insignia. *Carolus V. D. G. Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Rex germaniæ, Castiliæ, Aragoniæ, Legionis, utriusque Siciliæ, Hierosolymorum, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Navarra, Granatæ, Toleti, Valentis, Galliciæ, Majoricarum, Hispaliæ, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murcia, Cienis (sive Iacn) Algeron, Algeriæ, Gibraltaris, insularum Canariarum, nec non insularum Indiarum & terræ continentis, atque Oceani: Archidux Austria, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgi, Lucenburgi, Geldria, Wirtembergiæ, Calabria, Athenarum, Neopatriæ, Comes Habsburgi, Flandria, Tirolis, Barcelonæ, Artesia, Burgundiæ Palatinus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zeelandiæ, Pffretarum, Kiburgi, Namurci, Ruscinonis, Territanie & Zutphaniæ, Landgravius Alfatia, Marchio Burgoniæ, Orisani, Gotiani & S. Rom. Imperii, Princeps Sveciæ, Cataloniæ, Asturiæ, &c. Dominus Frisiæ, Finidorum Marchiæ, Portenaviæ, Eiscajæ, Molinæ (an Molinæ) Salinarum, Tripolis & Mechliniæ.*

Caroli V. Imperat.

§. XLVII. Adhuc prolixior titulus datur nostra lingua *Carolo V.* in diplomate, quo *Simoni Engelhard* Cameræ advocato & procuratori 1524. 15. Octobr. concessa sunt insignia. *Carolus V. D. G. Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Rex germaniæ, Castiliæ, Aragoniæ, Legionis, utriusque Siciliæ, Hierosolymorum, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Navarra, Granatæ, Toleti, Valentis, Galliciæ, Majoricarum, Hispaliæ, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murcia, Cienis (sive Iacn) Algeron, Algeriæ, Gibraltaris, insularum Canariarum, nec non insularum Indiarum & terræ continentis, atque Oceani: Archidux Austria, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantia, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgi, Lucenburgi, Geldria, Wirtembergiæ, Calabria, Athenarum, Neopatriæ, Comes Habsburgi, Flandria, Tirolis, Barcelonæ, Artesia, Burgundiæ Palatinus, Hannoniæ, Hollandiæ, Zeelandiæ, Pffretarum, Kiburgi, Namurci, Ruscinonis, Territanie & Zutphaniæ, Landgravius Alfatia, Marchio Burgoniæ, Orisani, Gotiani & S. Rom. Imperii, Princeps Sveciæ, Cataloniæ, Asturiæ, &c. Dominus Frisiæ, Finidorum Marchiæ, Portenaviæ, Eiscajæ, Molinæ (an Molinæ) Salinarum, Tripolis & Mechliniæ.*

Regni & provinciarum, de quibus actum.

– §. XLVIII. Videamus singula. De *Castellâ* actum §. 5. de *Legione* §. 6. de *Aragonia* §. 10. de *Siciliâ* §. 16. de *Portugaliâ* §. 28. de *Navarra* §. 35. de *Granatâ* §. 20. de *Toleto*, *Galliciâ* & *Iacn* §. 35. de *Austria* §. 21. de *Brabantia* §. 28. de *Flandria* §. 30. de *Tirolis* §. 34. Nunc de reliquis. Cum *Siciliarum* s. *utriusque Siciliæ* fit mentio, intelligenda est *cis Pharam* & *trans Pharam*, s. *insula Siciliæ* vel *Trinacria*, & *extima Italiæ ora*, regnum *Neapolitanum*. Huic speciatim datur tessera, parmula *cerulea* consistit liliis *Franciis*, cum segmento *quinque partium rubeo*. Quæ tessera discerniculum fuit *Andinæ* primæ familiæ, sed dein regno data est. De vetustis insignibus vide *fabulosa* apud *Heping. de jur. insign. c. 6. P. 3. §. 6. n. 472.* *Hierosolymorum* titulus unde sit, alibi vidimus.

Valentiæ regnum.

§. XLIX. *Valentiæ regnum*, *Catalonia*, *Aragonia*, *Murcia* & *Mari mediterraneo* conclusum designatur scuto *rubeo*, in quo *civitas argentea*, opere *camentario nigro*. Hoc regnum 1085. celebris *Cid Ruisius Diazus Abeniasio Mauro* eripuit, sed illo mortuo hinc recuperavit. Iterum 1238. *Jacobus rex Aragoniæ* regnum occupavit, *Abeniasio Mauro* extortum, inque civitatem colonias *Catalanorum* & *Aragonum* introduxit; dein *Jacobus II. rex regnum hoc Aragoniæ* in perpetuum univit, unde cum hoc ad *Austriacos* devenit.

Balcares, Majoricæ & Minoricæ.

§. L. *Aragoniæ* etiam regno accensentur *Balcares insula* s. *Majoricæ & Minoricæ*, quæ mari vicino, quod circumfunditur & *Iberici* pars est, nomen dant. Hæ olim *Carthaginensibus* paruerant, dein à *Romanis* subactæ sunt. Quibus ad extremum *Sarraceni* eriperunt, cumque ex illis piraticam commodissime facerent, sæpe quidem à *Barcinonensibus*, *Pisanis*, *Genuensibus* & *Notmannis* infestati sunt, non verò ejici potuerunt.

potuere. Tandem *Jacobus I. R. Aragonie* 1228. expeditione suscepta in insula majori potuit, & regem *Abolihien* cum filio capit. Confer *Marian. L. 12. c. 14.* Inde 1231. regnum *Balearicum* accepto comitatu *Urgelitano* cum *Petro Lusitano* commutat. Sequenti anno quæ rebellis fuerat, *Majoricam* recuperat *Jacobus*, & cum eâ *minorcm* alteram. Iterum vetò regnum hoc, cuius ad vitam tantum concessi jura ad hæredes non erat transmissurus, *Aragonio Petrus* 1236. permittit. Unde patre mortuo 1276. filius secundus *Jacobus* in insulare regnum succedit (ob quòd regni symbolum sunt palmi *Aragonici* inducta rubea tania, discerniculo fratris minoris.) Hic 1279. supremum ejus jus fratri concedere, sequè & posteros *Aragonia regibus* subjicere cogitur. Sed ob hoc in bello 1285. *Gallis* sejungit. Unde expeditio *Alfonsi regis* eo anno in insulam, quæ eam subegit, & in casè *Regem Aragonum*, *Majoricensem ex insula nomine* & *Valentianum comitemque Barcinonensem* nominavit. Verum 1295. pace iterum restituitur *Jacobus*. Tandem 1343. facta causâ *Petrus IV. R. Aragonie* agnatum *Jacobum R. Balaricum* regno privat, & anno seq. armis illud subigit: qui quicquid etiam pro illius recuperatione tentavit, frustra fuit. cont. *Surit. indic. Arag. ad annos notatos. Marian. L. 12. c. 14. 16. & L. 15. c. 12. Bernard. Gomef. de Jacobo I. L. 5. 6. & 7.*

In hoc regnum regi suo jus vindicat *Cassan. rech. des dr. de Fr. L. 1. c. 6. p. 341.*

Fundamenta allegat 1. *Jus regis in Magalonensem vel Mompeliensem Episcopatum.* Prætenfio in cas regis Franciæ.
Remita refert: *Jacobus I. rex Aragonie*, cum in custodia esset detentus post patris eadem à *Simone Montisfortis Com.* ex qua autoritate Papæ in regnum inductus est, dicitur vorum fecisse instituendi ordinem pro redemptione captivorum, & ultramarinam suscipiendi expeditionem. Instituit post hæc ordinem, cui nomen dedit de *N. Dame de la mercede*. Inde cum regnum *Balearium* expugnasset, Episcopatu *Magalona*, qui dein *Monpelium* translatus est, ejusque patrono *S. Petro*, illud obtulit, quod ipse & posteri ab eo tenerent feudo. Causæ donationis, regis in patriam amor, pietas in locum, in quo ipse & mater *Maria* præcipua exercitia devotionis peregerant, nec minus quia aliqua Pontifici à *Petro Com. de Mauquiel* in comitatum jura. Porro 1285. capitulum & Episcopus superioritatem regni, quæ ecclesiasticis ob regem, qui debita præstare sæpius negligebant, potentiam honorabilior quam utilior fuerat, regi *Gallia* concessere (allegat *Cassanus Petrum Jacobi*, qui vixit 1290. in prætic. de success. reg. Fr. ubi hæc verba: *Item non advertunt bene consiliarii, qualiter à paucis tempore rex acquisivit ab Ecclesia Magalonenfis jus vassalli, quod habebat in regem Majoritarum, quod jus ipsa Ecclesia tenebat à nullo.* Allegat etiam *Car. de Grasallio* s. *Grasaille Carcaffon. de regal. Franc.* qui disertè dicat, regem *Hispaniæ* subesse regi *Franciæ*, ratione feudorum, quale sit regnum *Majoritarum*, quod feudum *Ecclesiæ Magalonenfis* rex *Franciæ* ab ea acquisiverit in regem *Hispan.*) Inde cum 1347. *Jacobus Balaricus* vendidisset *Monpelium* *Philippo* regi 120000. scut. Rex cum *Ecclesia* commutavit rectoratum *Monpeliensem* pro feudis de *Poussant* & de *Fresalin*. Verum etiam præter hanc acquisitionem Rex *Gallia* tanquam patronus *Ecclesiarum* regni & *Dominus* temporalium bonorum ad illas pertinentium præterdere potest, sibi deberi, quæ *Ecclesiarum* sunt. Inprimis cum ipse Episcopus *Magalona* feudo *Gallia* teneat.

Resp. Hisp. 1. Votum in captivitate edere *Jacobus* non potuit, cum enim quadrimus esset patre 1273. moriente *Marian. L. 12. c. 3.* sequenti anno 1274. in regnum adductus est à legato Pontificio. Quod ergo votum infantis? Ordo vero institui potuit, uti ab eo etiam institutum, sine causæ hujus mentione memorat *Hier. Blanca* in *R. Jacobo* p. 654. absque voto. 2. Regnum *Balearicum* *Jacobus* primi acquiritoris filius apud *Surit. ind. rer. Arag. ad ann. 1279.* immune & nullius imperio potestative additum fuisse episcopi perhibet. Ibi vetò cogitur submittere sceptrum *coronæ Aragonie*. (Quæ ibi *Melgoricensis* Episcopi jura excipiuntur, respiciunt *Monpelium*.) Unde *Jus Magalonenium* nullum saltem ita perditum. 3. Quæ *Balarici* à *Magalona* Episcopis tenuere, & hi regibus cedere potuere, solum *Monpelium* respiciunt. vid. *Marian. L. 15. c. 12.* Ubi hanc quoq; Episcopi prætenfionem, cum suo urbem beneficio teneri vellet, *Balaricus* non agnovit, quod non exolveris vetustate annalium tabulis & exemplis imperia consent, sed recentissimæ consuetudinis usu. Itaque hoc quidem jus liquidum ea tempestate fuit. Conf. ap. *Surit. ind. rer. Arag. L. 2. ad ann. 1280.* quod Rex *Gallia* pronovit regi *Balearium*, quod *Monpelium* *Dominatus* jura integra ei reservare, neque permutationis causâ cum *Magalonenfi* Episcopo factæ, jus aliquodin eam ditionem querere velit. (Sic & *Mariana L. 14. cap. 4.*) Ex quo colligerelicet, cuius permutatio aut cessio facta inter regem &

Magalonensis: nempe *Monpelieri*. Quin & quod emit Monpelierium à Jacobo Gallus, ut ipse eo pretio reliqua bona ab Aragonio recuperaret, ex quibus potissimum regnum *Balearicum*, argumento est, in hoc jus sibi non arrogasse Gallos. Inprimis quia, ut est apud *Surit. ad ann. 1349.* Jacobus ille ultimus, si insulam recuperasset eà expeditione quâ cecidit, ipsam auxiliariis *Genuensibus* addiderat. 4. In controversia de Episcopo *Majoricæ* imponendo inter regem & *Barcinonenses*, non legitur intervenisse *Magalonensis* Episcopus, quod futurum erat, si totum regnum ab hoc dependeret. Confer *Bern. Comes. histor. Jacobi I. Reg. L. 7. f. 5.* Si feudum sit *Magalonensis* Ecclesiæ *Balearicum* regnum, potuit illud (loquendo ex hypothelibus Pontificiis) spirituale feudum esse, quale describit *Ioh. Caram. Lobcorvizi in Phil. prud. Lusit. R. demonst. L. 5. Diss. 1. q. 1. art. 3. & seq.* quod sit *rex spirituales*, cum quis Ecclesiasticâ gratiâ donatur, ut fruatur indulgentiis & spiritualibus privilegiis, quibus alii reges perfrui consueverunt. Quale spirituale feudum etiam ab Episcopis aut Abbatibus dari posse ibidem creditur. Confer eundem de *rege monastico, vel regno in feudum monasteriis oblato diss. 2. q. unica.*

2. Alius titulus à *Joanna* Montisferatensi vidua, Jacobi ultimi *Balearici* sorore, quæ fratris extincti 1375. heres, *Balearicum regnum & ditiones omnes regno attribuitas Ludovico Andegavensi* eâ lege, ut Aragonios bello aggredere, detulit. Conf. *Marian. L. 17. c. 18. Surit. indic. rev. Arag. ad ann. 1375.* Qui ob hoc *Cataloniam* invasit, sed tandem ob Italiæ negotia omittere coactus est. Jus verò *Andinum* testamento Caroli Maius ad regem Gallie venit.

Responso *Resp. Hispan. 1.* Quam frater sorori non transmisit hereditatem, ea aliis relinquere non potuit. 2. Ipsa prius, cum nuberet *Montisferatensi*, jure suo in gratiam regis Aragonii cessit, apud *Surit. indic. rev. Aragon. ann. 1358.* 3. *Andina* successio ad *Lotharingos*, non ad regem *Franciæ* delata esset. 4. Extincto Jacobo agnatorum ultimo adagnatos Aragonios delabi debuit regnum lege *Balearicum* regnum. Cum hi æque ac *Balearici* à Jacobo primo acquirentes descendant. 5. Alibi *Cassanus* negat donatione regna transferri posse, vide *Zyp. 1. 4. p. 26.*

Fundamenta juris Hispan. Præterea in genere quæ his fundamentis opponant *Hispani* habent 1. *prescriptionem.* Nam nunquam possessionem Hispanorum hæcenus turbaverunt *Franci*, sed ex quo occupavit *Petrus IV.* regnum, successores semper retinuerunt. 2. *Renunciationem* regis *Francisci* in pactis *Madriventis* §. 7. & 22. *Crespian. §. 12.*

Cum superius dicitur, *Majoricæ* assignaverimus ex Aragoniis palis inducta tænia: *Virgilius Solis Norimb. p. 34.* tribuit ei tres argenteas fascias scuto rubeo inductas: *Minoricæ* autem idem scutum, sed inducto baltheo dextro aureo. Quâ fide ipse viderit.

Sevilla f. Hispan. §. LI. *Sevillæ Hispaniæ* ad *Berem* celeberrima civitas metropolis *Andalusie* est, & alterius in ea *Maurorum* regni caput fuit, sub nomine *Sibilitæ* (apud *Rod. Sant. histor. Hispan. P. 1. c. 17.*) undergia illi dignitas. Nunc etiam ob mercaturam & classes, quarum merces in eam transferuntur, famosa est, & *Occani Regina* nuncupatur. De ea proverbium *Hispani* est, *Cui Deus servet, ei dat domum Hispani*: nec non *Quien no ha visto Sevilla, no ha visto maravilla.* Portæ urbis inscriptum:

Conditis Alcides, renovavit Iulius urbem,

Restituit Christo Fernandus tertius æeros.

Andalusia f. tessera. Factum hoc 1248. Atque ita regnum hoc unum *Castiliæ*, cum eâ ad *Austriacos* devenit. *Peculiarem* ejus tesseram non vidi, unde huc spectare credo *Andalusie* totius hieroglyphicon, quod est in aurea parva considens in throno rex auratis vestibus. Olim *Andalusie* reges gestasse 2. claves argenteas in scuto cyaneo, indicio quod *claves Hispaniæ* *Gades* in manu haberent, ex *Thuan. L. 48. p. 867.* videmus. *Cordubæ* alterum in *Andalusia* regnum *Maurorum* fuit, cui datur tessera scutum aureum tribus fasciis rubris exornatum. Hoc regnum idem *Ferdinandus R. Castiliæ 1236.* occupavit. *Ioh. Marian. de reb. Hispan. L. 12. c. 18.* ubi addit: *Rex ex eo tempore ad veteres titulos Biatæ & Cordubæ se regem dixit, ut ejus atatis tabule indicio sunt.* Porro tessera illa fasciata communis est familiæ in *Hispaniis* illustri, quæ *Cordubensi* cognomine utitur. Unde *Virgilio Solis* fides non adhibenda, qui *Cordubæ* regno tribuit scutum argenteo & cyanofasciatum, p. 32.

Sardinia. §. LI. Jam *Sardinia* sequitur, *Insula Maris inferi* Italiæ objecta, quæ post *Carthaginienses Romanis* paruit, dein à *Saracenis* (incolis aliquibus alibi sedes quærere conatis *Baron. T. 10. ad ann. 852. n. 8.*) infestata est, sed iterum à Christianis recuperata. *Pontificis auctoritate* eam *Pisani*, qui cum *Genuensibus* de ejus imperio contenderant, post

hos ex dono Pontificis *Bonifacii* (vid. *ind. rer. Arag. ann. 1297.*) *Aragonii*, qui tamen diuturna & gravissima ob insulam cum illis & ipsis incolis factiosis bella gerere coacti, (in primis *Alfonfus Benignus* Jacobi Regis filius rebellantes & ad *Pisanos* deficientes potentis expeditione & magna fortitudine patri iterum subjecit. vid. *Luc. Marin. Sic. de reb. Hispan. L. 11. p. 395. Indic. rer. Arag. ad ann. 1311. 1321. 1331. 1369. 1370. 1393. &c.*) tenuere. In horum vero potestate nunc quoque cum Sicilia & Neapolitano regno ea perseverat. Suo tamen regi (dubium an consensu publico.) *Cassianus* *rech. des dr. de Fr. L. 1. c. 9. p. 471.* jus in eam vindicat.

Sunt autem fundamenta Francica apud *Cassanum* illa

1. Non Franci solum fuere *Normanni*, qui preter Neapolitanum regnum hanc insulam cripuere Saracenis: sed & cum *Petrus R. Aragonie* fieret hostis sedis Pontificie, hæc feudis cum omnibus, in quibus hæc insula, privavit, atque 1282. in *Carolum Andinum* contulit.

Præsentio
in cam re-
gu Francie
ex Cassan.
Caroli Ao-
dini jus à
Pontifice.

resp. Hispan. 1. Normannorum facto nihil lucris accedere potuit. Sed & non illis verum *Pisanis* & *Genuensibus* debetur gloria insulæ Saracenis creptæ. 2. Pudenda est *avisoria* *Cassani*, *Jacobum 1. & 2.* reges Aragonie confundentis. Huic enim Sardiniam demum 1295. concessit Papa, quomodo ergo Perto hujus patri adimere feudum & Gallis conferre potuit sedes Pontificia, quæ feudum non-dum dederat?

resp. Pontio.
Hispano.

2. *Jacobus Rex Majoricæ*, à fratre ditionibus injustè exutus 1349. eas, in quibus etiam *Sardinia*, pretio 120000. scutorum regi Francie *Philippo* addixit. *Venditionem* ratam habuit dein frater *Petrus R. Aragonie*, cumque nonnisi tertia pars pretii soluta fuisset Jacobo, per legatum *Petr. Fenouillet* residuum sibi solvi curavit. Hoc facto successores tenentur.

Venditio
Jacobi R.
Majoricæ.

resp. Hispan. 1. Vendidit tantum *Montepelii* jura & dominatum apud *Surit*. in *dic. Aragon. L. 3. ad ann. 1349.* Nulla mentio aliarum ditionum. Ipse *Cassin. L. 1. cap. 6. p. 352.* de hac venditione loquens tantum meminit præter *Montepelium* baronatum *Puget & Homelas.* confer *Marian. L. 16. c. 12.* Sed & huic fini illam ditionem vendebat, ut reliqua ab Aragonio erepta recuperaret. Hinc etiam *Petrus*, qui non frater sed agnatus Jacobi, non amplius quid tathibuit, quam de quo prius convenerat inter contrahentes, ubi tantum exprimitur ultra *Montepelium Omelidisa & Carladesa* ditio. vide *Surit. add. ann. 1350.* Ubi utrique inter ea, quæ cessit regi Gallie, non est *Sardinia*, in qua tanquam sua ipso adhuc anno & seqq. bona gratia Francorum gessit bellum. 2. Nec si *Balearici* omnia vendiderint, *Sardinia* unquam in regum *Balearicorum* potestate fuit, quæ demum *Jacobo II.* erat à Pontifice data, cujus patruus *Jacobus I. Rex Balearium*, quæ aliunde nepoti concessa, ad suos transmittere nequivit. Vide *Surit. indic. rer. Aragon. ad ann. 1279.* ubi enumerantur, quæ *Balearicæ* familiaræ bona fuere.

responsio

3. *Joanna March. Montisferrati* hæres fratris Jacobi, omnia jura sua in hanc insulam & alia sua bona 1373. *Ludovico Andino* donavit. Confer *Surit. indic. rer. Arag. ad ann. 1375.*

Joannæ
Balearicæ
concessio.

resp. Hispan. *Joanna Balearica Montisferratensis Marchionissa* nulla fuit, sed *Isabella*, & ea demum 1375. fratri defuncto successit. Cæterum non potuit illa alii donare, quod nec ad se nec fratrem nec ullum è majoribus spectavit.

Responsio

4. *Sardinia* una cum Comitatu *Ruscimonensi* oppignorata *Ludovico XI. regi Franc.* pro 30000. scutat. 1462. quæ nunquam reddita, licet in utilitatem regni motibus tum exagitati evidenter conversa fuerint.

Oppigno-
ratio à
Ludov. XI.

resp. Hispan. 1. Remisit debitum *Carolus IX.* & oppignorata reddidit. Except. (1) Conditiones à *Ferdinando* Catholico non impletæ. (2) Non potuit remittere *Carolus*, quia summa ex *Domanio* accepta, quod inalienabile. 2. *Ruscimonem* oppignoratam dicit *Comin. L. 6. cap. 10.* non *Sardiniam*. Ut & *Luc. Marin. Scul. de reb. Hispan. L. 18.* qui dicit oppidum *Perpignanum* totamque provinciam *Ruscimonis*, &c. Sic & *Æl. Anton. Nabriss. rer. Hispan. Dec. 1. L. 3. c. 2. & 10.* Nec aliter *P. Amyl. L. 10.* in *Ludovic. XI. pr. & Arn. Ferron. L. 1. in Carol. VIII.* Quid ergo juris Gallie in insulam ex hoc contractu, qui nullo modo insulam atinebat?

responsio

Hæc fundamenta sunt à Cassano adducta, quibus etiam, si ullus Franciæ Rex illis ulus foret, opponi posset *Francisci I. renuntiatio in pactis Madrit. §. 7. & 22. Crespiac. §. 12.* Unde mansere in perpetua possessione *Hispani*, nec eis lis de insula à R. Gall. est mota. Eam verò 1561. *Antonio Borbono* loco compensationis pro regno *Navarreno* se-rio aut simulate destinabant apud *Thuan. L. 28. p. 39.*

Præten- sio in Sardi- niam Pon- tificis. Donum Imperato- ris.

§. LIII. Sed & Pontifex aliquod sibi in *Insulam* jus attribueret, & nomen ejus in *Cancellaria Romana* registris inter caetera refertur, quæ Ecclesiæ debent homagium. Pro more videamus argumenta.

Fundamenta allegari possunt. (aliqua extant apud *Cassan. rech. des dr. de Fr. t. c. 9.*)

1. *Donum Imperatorum*, quod largitur, servato tamen supremo Imperii jure, *Conring. de fin. Imp. Germ. c. 11. p. 140.* Sed & *Fridericus II.* filium *Enzum* regem Sardinia constituit. *Bzov. T. 13. ad ann. 1238. n. 1.*

Occupatio Genuen- sium & Pi- sanorum ex Pontif. autoritate.

2. Pontificis autoritate factum dicitur, ut *Genuenses & Pisani* insulam occupa- rent, & hi *invisituram* ejus nanciscerentur. Sed adde ex *Conring. l. c. p. 140. 141. Fri- derici I.* legatos, quos insula administrandæ miserat, à *Genuensibus & Pisanis*, qui insula occupaverint, exclusos. *Pisani* iterum Pontifex eam admissit dicitur, quod *Friderico II.* astitissent. Sed ex *Bzov. T. XIII. ad ann. 1217. n. 11.* discas, *Honorium III.* per legatum *Pisanos* ab invasione insula, quæ juris Rom. Ecclesiæ esset, dehortatum, antequam eos *Innocentius IV.* anno 1246. (vide ejus n. 16.) ob assistentiam *Friderici II.* excommunicaret.

Pontifi- cum alio- rum asser- ta.

3. *Gregorius VII.* apud *Baron. T. 11. ad ann. 1073. n. 68.* literis monuit judices Sardi- nia, ut *sanctam Rom. Ecclesiam recognoscerent.* Idem *Baron. n. 69.* alia innumera ait extare vetera monumenta, quibus insula sub Ecclesiæ Dominio esse probari possit. Postea *Bzov. T. 13. ad ann. 1203. n. 15.* memorat, quod *Innocentius III. Pontifex* per legatum *juramentum* iterum & cenium ab insula exegerit, ut quæ in temporalibus & spiritalibus, tanquam *patrimonium Petri*, subiecta esse debeat sedi *Romanæ.* In excommunicatione *Friderici II.* 1239. *Gregorius IX.* eum etiam accusat, quod tetras Ecclesiæ, in quibus *Sardinia*, occupavit. vide *Bzov. add. ann. n. 2.*

Concessio Bonif. III Jacobo II R. Atag. facta.

4. *Bonifacius IX.* Papa regnum *Jacobo II. R. Aragoniæ* concedit *Ecclesiæ nomine.* *Bzov. T. 13. ad 1295. n. 3. Surit. Ind. rer. Arag. ad ann. Chr. 1295. Blanca rer. Arag. in reg. Jacob. II.* qui tamen ob hoc, quod multo sanguine insula occupanda *Jacobo* & successores constitit, non gratis datum dicere vult. *Conf. Luc. Marin. Sic. L. 11. in Alfonso. IV. Bzov. T. XIV. ad ann. 1323.* narrat, expeditionem in insulam adversus *Pisanos*, susceptam contra consilium Cardinalium, qui eum jure adversus *Pisanos* quam armis experiri malebant, sed addit, subactâ fere insula, lue pestifera exercitum afflictum & insulam deserere coactum. Sic & 1353. *Petrus IV.* Rex per legatos jura Sardinia suprema addidit Ecclesiæ apud *Surit. Ind. rer. Arag. ad ann. Chr. 1353. Bzov. T. 14. ad 1353. n. 10.* dicit aureo sigillo munitas literas regias Valentia scriptas pro ejus *ligii homagii fide* al- latis Papæ, nec non *cessum* eis illis regnis solum. *conf. Bodin. 1. de rep. 9.* Verba diplomatis: *Tu & successores tui præstabis homagium ligium, vasallagium plenum & fidelitatis juramentum & 100. equites armatos & insuper censum 2000. marcarum argenti, bonorum & legalium sterlingorum, &c.* Nisi post tertium terminum solvatur tributum, rex regni jure excideret decernitur. Sic apud *Surit. Ind. rer. Arag. ad ann. 1378.* regem regno Sardinia ab Ecclesia multatum Papa dicit. Anno 1383, apud eundem petit remitti *Sardorum tributum* Ecclesiæ debitum ob regna exhausta. Verum his omnibus, cum non mihi placeat, quid ad singula argumenta pro suo jure *Hispani* respondeant, opponi possunt generalia fundamenta Pontificis reliquis præten- sionibus etiam idonea. Symbolum Sardinia refertur patma aurea cruce rubea insignita, angulos occupantibus quatuor *Mauorum capitibus nigris*, quæ diademata tortilia argentea circundant. Quod olim de *Atagonicum* (vid. §. 11. nisi quod ibi solum argenteum) Rex insula concessisse dicitur.

Respon- sio

§. LIV. Supra Sardiniam *Corfica* est in mari *Tyrrheno*, quam etiam Romanis *Sar- raceni* eripuerunt, ab his vindicarunt sibi duce *Adæmato Genuenses*: & adhuc eam suo imperio tenent: Unde illius atque supremi in Liguria sua potestatis causa regiam digni- tatem Republica sumit, & inter capita coronata numeratur. Ratio autem cur *Hispani* reges titulo utantur, est ex dono Pontificis, de quo *Indic. rer. Arag. ad ann. 1297. A. D. 11. Non. Apr. Pontificatus anno III. Romæ apud S. Petrum Bonifacius P. M. Jacobo*

Corfica. Genuen- sium do- minium.

Jus Hispa- nicum.

Regi

Regi Sardinia & Corsica regnum, & ejus hereditibus utriusque sexus legitimis perpetuo condonat, atque attribuit. Presenti regi donationem eam, cratera aurca pignore, fœdere ac fide sancit: supremumque fidelitatis jus & vim summa potestatis sibi & futuris Pontificibus recipit. Quibus temporibus & quo militari, sive terrestri sive navali, auxilio subveniendum Ecclesie sit, ejus donationis causa decernitur: caveturque h. marcharum argenti sterlingorum census atque tributum imponitur. Quâ telicrâ hæc utaturum insula, nondum vidisse memini. De bello in illam Francorum 1553. vide Thuan. L. 12. p. 568. seq.

§. LV. Murcia regnum Hispaniæ est ad mare mediterraneum, conterminum Murcia. Valentis, Granatæ & Castiliæ novæ, à metropoli Murcia ita dictum. Cum reliqua Hispania in Maurorum fuit potestate, donec Alfonso IX. Rex Castiliæ eam vindicaret. Designatur sex coronis aureis in caruleo scuto. Eas Brianvill. jen d'arm. p. 89. è victoriis contra Mauros obtentis sumtas esse credit. Aliam rationem allegat ex Rito Theod. Unde ejus Hæping. de jur. insign. c. 5. n. 33. quod hæc sola fuerit Altonio regi hda, cum reducem corona 1 ex Germania, cujus Imperator electus fuerat, reliqua regna, quæ ad Sancium filium defecerant, eum excluderent, sed Murcia susciperet. Ita & Fr. Taraph. de regib. Hisp. in Alfonso X. Murciam recepit ab Arabibus, quæ in ejus fide perstitit, unde privilegio consecuta est, ut septem (an ita?) coronas insignibus suis imponeret. Algarbia (rationem Algarbia: pluralis Algarbiorum seu des Algarbes non satis capio) in titulo sequitur. Hujus ratio, cum pars Lusitanici regni fuerit, videri potest eo capite, quo de Portugalliæ scuto agetur.

§. LVI. Algezira nomen quod in titulo legitur, opido debetur, quod Fournie-Algezira: rio est (Geogr. orbis not. P. 2. L. 8. c. 2. p. 374.) Algariza. De qua ita: Urbs sita in minimo sinu Calpes, ubi ex faucibus angustiis panditur mare, in quo murices olim & purpura librum tot. à piscatoribus reperi, quæ & Polybio 700. librarum. Carteiam ad Oceanum vocat Livius: putatur condita ab Argantionio rege, quem vixisse 150. annis tradit Anacreon. De ea Io. Gerund. Paral. Hisp. 1. p. 28. Post Bellowem urbem sequitur urbs Mel-laria ante fretum (quæ nunc Algezira nuncupatur) ut placet Plinio L. 3. Ptolomeus v. L. 2. vult, quod Algezira fuerit Carteia. Carteia primo à Græcis dicta, sub Calpe monte in Oceano Atlantico locata ante fretum. Apud Surit. indic. rer. Arag. ad ann. 1309. vocatur Algezira Alhadra in ipso fretu sita. Nam alia Algezira in Valentino agro. (De qua conf. Bern. Gomez. de reb. gest. Jac. R. Arag. L. 9. p. 462.) De Carteia tamen non consentiunt auctores, cum alii illam in Conilio quærant, alii abhi. Conf. Bochart Chanaan. L. 1. c. 34. p. 681. 682. Cæterum regni nomen sub imperio Maurorum illi tributum, cum Abomelicus Regis Marocensis filius eam 1333. occupasset, ejusque regem se dixisset. Desjerr. Chron. 6. 10. p. 1210. Unde cum Hispani recuperassent, titulus insertum hoc quoque vocabulum: cum alioquin obscurus locus nostro sit tempore. Cæterum occupata Algezira à Rege Alfonso XI. Hic enim, cum socio Alfonso R. Portugall. & Almohæ. Alonf. IX. zium Mahometum R. Maroci & Granatensem regem Tarisam obidentes proelio acri superasset, Alcala la real & alia cepisset, tandem etiam Algeziram 22. mentibus obsessam pertinaci constantia ad deditorem 1344. coegit. Rod. Sant. hist. Hisp. P. 4. c. 12. Civitates de las Algeziras, unde iisdem manibus comprehensas duas vel plures civitates oportet, vel diversas urbis partes civitatum nomine nuncupatas, quod & alias non infrequens est. Quo utatur vel usum sit hoc regnum fymbolo, nullibi vidi, nisi quod Virgilius Solis Norimb. p. 34. tribuit scutum quadriperitum, in cuius 1. & 4. laterculo caruleo apparet caput fœmineum coronatum: in secundo autem & tertio argenteo singula capita Maurorum nigra diadematis torulibus ornata. Succedit Gibraltar: quod Gibraltar. nomen opidi est, quod Fournier olim Heracleam ad radices montis Calpes fuisse opinatur. Quod alii synonymon Carteia. Cæterum urbs ea portu nobilis fretu suam appellationem indidit, ut quod Herculeum Gibraltar etiam dicitur, voce ex Arabica Gebal Tarik inflexa. Ita Io. Gerund. Paral. Hisp. L. 1. p. 26. Gibel Arabica linguamontem significat, tanquam mons Tarich. Hic itaque Tarich primus Dux Arabum fuit, qui classe instructa Arabibus de Africa transiecit in Hispaniam. Alii Tarif vocant. Rod. Sant. histor. Hisp. P. 1. c. 15. de Miramolino Africæ principe, qui evocante Juliano Hispanias invadit: ille Maurum præsidem suum & Tarif virum bellicosum, cum innumerâ Arabum multitudine in Hispaniam transfretare jussit. Iterum Io. Vassæus Chron. Hisp. ad ann. 713. Alons Calpe & locus à Duce Saracenorum nomen mutuatus ac dictus Gebel Tarif, hoc est mons Quo olim nomen.

Tarif, hodie corrupto vocabulo, Gibraltar dicitur. Idem & Tarifa urbi à se capta nomen dedit, quam alii Carticiam, alii Metliriam prius dictam contendunt. Ei etiam à Mauris additum regium axioma, quo jure in titulo locum servat. Virgilius Solis ei tribuit partem rubeam inscriptis superius Leone, inferius Elephanto, utroque ex argento. Sed quam ei fidem adhucam, ignoro. Obsedit post Algeziram hanc urbem Alfonso XI. ait in ea oblatione pelte interit: Henricus II. demum subegit, virtute inprimis Joannis Guzmanni Ducis Medine Srdoniae, cujus pareus quondam in ejus oblatione interierat. Rod. Sant. hist. Hispan. P. 4. c. 38.

Canariæ
insulæ
Fortunatae

§. LVII. Succedit mentio Insularum Canariarum: quæ olim Fortunatae dictæ, egredientibus è freto Gaditano in Atlantico mari ad lavam sunt, septem potiores vel duodecim omnino, ex quibus primaria magna Canaria & Teneriffa. Has Clemens VI. Pontifex Ludovico Cerdano Com. Clarimontis, Alfonsi cognom. exheredis è Castellæ regibus nepoti, attribuit, eâ lege, ut barbaris gentibus Christianæ religionis lumen inferri curaret. Unde etiam Ludovico illi Fortune comitis cognomen. Nunquam tamen in illas trajecit insulas, Gallicâ ad Cressiacum clade impeditus. Inde post 50. circiter annos Lantabris & Baccis collatis sumptibus ad eam expeditionem excitatis in eas insulas classe appulerunt, prædæ avidiores quam imperiti, ferro flammâque minitantes insularis. Ex Lanteroto prædæ vis magna in Hispaniam advectâ regibus eas insulas subjugandi cupiditatem iniecit. Impliciti tamen rebus aliis eo conatu desisterunt. Joannes Bentacourti (Betancourti, Normannus,) homo Gallus Henrici eo nomine III. Castellæ regis permissu, eâque lege, ut in eorum regum clientela fiduciam esset, repetitâ navigatione quinque minores insulas imperio subdidit, duas reliquas expugnare non potuit, insularum numero & virtute defensas. Episcopus genti datus Mendus nomine. Hunc inter & Menautum Bentacourti heredem, cum non satis conveniret, & res ad arma spectaret, indignè ferente Episcopo, miseris insularum prædæ haberi, nullâ agutatis curâ, nullâ religionis reverentiâ. Pécunia Barba à rege Castellæ eò dimissus, eorum insularum imperium sibi asseruit, deinde Perasa homini copioso pretio vendidit. Perasa gener Ferrerius in regnum etiam invasit. Canariam tamen & Teneriffam subjugare non valens, quatuor insulas Ferdinando R. Catholico tradidit, acceptâ pecuniâ, unius Gomeræ principatu, comitisque appellatione contentus. Ab eo rege, ut fuit inter Hispania reges felicissimus, omnes ea insule repetitis navigationibus in jus regium ditionemque redactæ. Ita Mariana rer. Hisp. L. 16. c. 14. L. 19. c. 2. Confer Luc. Marin. Sic. de reb. Hisp. L. 19. p. 478. Æl. Anton. Nebriss. Dec. 2. L. 2. c. 1. Ex eo tempore erecto tribunali in Canatia majori jure Hispanico rectæ sunt.

Eorum
Domini.

Indiæ,
insulæ
&
continens
Oceanis

Philippi
næ.

America.

§. LVIII. Inde mentio fit Indiarum Orientalis & Occidentalis, insularum & continentis Oceani, seu insularum Indiarum & terræ continentis atque Oceani. Paucis verbis magna pars orbis habitabilis exprimitur. Et quidem alia Castellano imperio attribuenda, alia Lusitano: De his agetur ubi Portugallicum scutum iustrabimus: nunc de illis erimus solliciti. Referendæ ergo illuc non solum Philippinæ quas vocant insulæ in matâ, quod Indiam & Chinam alluit, unde Indiæ potius annumerandæ essent, sed ob occasionem inventionis attribuuntur America. Boter. Relat. 2. 4. p. 133. 139. (Eas enim detexit 1564. Michael Lopez de Legaspe, emissus à Ludovico Velasco prorege Novæ Hispaniæ; In honorem autem Philippi Regis nomen illis inditum.) Verum in primis America mundus novus quem vocant. Hanc enim vel potius adjacentis insulas Hispaniolam, Cuban: & Iamâicam 1492. Christophorus Columbus s. Colonius Genuensis auspiciis Ferdinandi Catholici detexit: inde continentem, sed auspiciis Emanuelis R. Portugallici, accessit primus 1497. Americus Vesputius Florentinus. Ad Hispanos nunc quoque spectant ex America septentrionali Florida, quam 1512. à Joanne Ponto de Leon detectam, dein Galli aliquoties aggressi sunt, Novæ Granatæ, Novæ Hispaniæ s. Mexicana: quam 1518. Ferdinandus Cortesius genti suæ subjecit. Et Nova Mexicana, de qua Thuan. L. 78. In Meridionali Castellæ aurea, Peruvia à Francisco Pizarro subacta, Chili & Chica. Cæterum inter Lusitanos & Castellanos, quæ detegerentur, ita divisit Pontifex Alexander VI. ut quæ à primo meridiano Occidentem versus sita essent, his, quæ Orientem respicerent, illis obtingerent. vide diploma apud Lacr. Cherubin. Bullar. T. 1. p. 392. confer Joann. Polar. au. de jur. Ind. L. 2. c. 22. Cum verò primus meridianus per naturam fixus non sit, controversiâ ne sic quidem terminata, licet non semel designatus, iterumque promotus sit. conf. Albin. apud Lam. Not. Franc. 2. 6. p. 440.

Terminus
Lusitano-
rum & Ca-
stellano-
rum.

§. LIX. Hæc regna fuere, jam mentio succedit Archiducatus *Austriæ* & Ducatus *Burgundiae*, de quibus §. 21. seq. Inde Ducatus *Lotharingie*. Miretur quis, unde *Lotharingie* in his insignibus locus. Verum enim verò quæ regni olim nomine venit, inde in duas divisa est, *superiorem* & *inferiorem*, *Lotharingia*. Quatum illa hodie *Lotharingia* nomen hoc servat, *Mosellanica* olim cognominata, & jam à pluribus seculis familiæ *Alsaticæ* patrimonium est. Quod verò *inferiorem* & *Ripuariam* attinet ad *Scaldim* & *Mosam* atque *Ardennam sylvam*, ea magna ex parte *Brabantia* continetur, (conf. §. 28.) & in communi usus illius nomini cessit, nisi quod in titulo servatur memoria & dignitas. Observetur verò, Gallicè non *Lorraine* (quo *Mosellanica* exprimitur) sed *Lothier* vocari. De *Brabantia* item §. 28. actum. *Styria*, *Carinthia*, *Carniola* Ducatus, eorumque symbola c. 9. §. 35. 39. 68. explicata sunt in scuto lineæ Germanicæ *Austriaco*.

§. LX. *Limburgum* sequitur Ducatus, *Lucenburgico*, *Juliacensi*, *Leodjensi* diæcesi inclusus, qui diu peculiari paruit familiæ. Eam *Salmenfes* ex sua origine ortam perhibent. Nimirum quod *Carolus Theodorici C. Salmenfis* filius *Salman* in *Ardenna* obtinuerit, & *Ottone* ex *Carolinis* ultimo *Lotharingie* Duce extincto, hujus successiōnem ab *henrico II.* nactus sit. Hac cum eum *Gozelo Virdunensis* deiecisset, volunt tamen *Limburgum* in potestate ipsius remanuisse, cæsa à *Cæsare* investituram obtinuerit, & castrum *Limburg* ab *Hunnis* devastatum restauraverit. Ei filius assignatur *Walramus* vel *henricus* Juxta *Lotharingicæ* *Friderico* Duce natus, patruelis suæ, matris, in cujus gratiam tradunt ab *henrico III.* Dominio *Limburgio Comitatus* dignitatem additam. Hic filium habuit *henricum*, quem *henricus IV.* Ducatus *Lotharingicæ* præfecit, filius *henricus V.* iterum deiecit, verum deim reconciliatus *Limburgum Ducali* axiōmate (unde fallit conjectura *Oesterr. Ehrensp.* l. 5. c. 27. p. 861. quod *Limburgum* alicujus Ducis *Brabanticæ* vel *Lotharingicæ* minori fratri attributum, dein illà dignitate in gentis gratiam auctum sit, insignivit. Alii verò ex *Ardennensi* familia *henricum* illum Juxta *Lotharingicæ* conjugem deducunt, & filium faciunt *Theodorici Limburgii*, nepotem *Friderici*, pronepotem *Sigfridi* *Lucenburgii*: quioriginem ad *Ricvnum Ardennæ Comitem*, cujus frater *Raginerus* *Hannonicæ* & *Lovanii* comitem, dein *Brabanticæ* Ducum sator fuit, referunt. Quicquid verò sit de *Henrici* illius majoribus, de posteris res certior; in illis Ducatus titulus continuatus, successione à patre in filium, ad *Walramum* usque *III.* (vel *IV.*) qui cum turbato mortalitatis ordine filiam *Irmgardim* *Reinaldi* *Com. Geldricæ* uxorem ante se extulisset, circa 1280. vel 1281. factis concessit, relicto herede ex fratre *Adolpho C. Bergenfi* s. *Montano Adolpho II.* Hic verò 1282. Ducatum, à patruo acceptum, *Ioanni Duci Brabanticæ* vendidit, contra propinquorum voluntatem, filio autem *Adolpho III.* Comitatum *Montanum* reliquit. *Joanni* controversiam movit *Reinaldus bellicosus Geldricæ Comes* *Walrami* (quod dixi) gener, & uxoris licet *paucos* jure *Limburgum* sibi bello vindicare studuit, multis in locietatem militiæ attractis, sed 1283. prælio ad *Worringam* superatus, cum *Sigfrido* *Westenburgio*, *Colonienfi* Archiepiscopo, & *Adolpho Nassovio*, qui post paucos annos ad Imperium ascendit, captus, nec prius dimissus est, quam juri suo in *Limburgum* & dynastiam *Wassenbergensem* renunciasset, & ingens solvisset *denar.* Ex eo penes *Ad Austriacos.* *Brabantinos* mansit Ducatus, & cum *Brabantia* ad *Austriacos* delatus est. *Limburgi* tessera est in clypeo *argenteo leo rubeus*, *corona & falculis nigris*, vel juxta alios *aureis*.

§. LXI. Jam *Lucenburgum* videamus, *Lotharingia*, *Trevirensi* Archiepiscopatu, *Juliacensi* & *Limburgico* Ducatibus, *Leodjensi* diæcesi & *Namurco* concludum ducatum. Ceterum *Lucenburgum* castrum, tum *Metingowve* pago annueratum, à *Wickero* *S. Maximini Trevirensis* Abbate pro prædio *Vulno* s. *Fuilen* in pago *Ardennæ* permutacionis jure 963. obtinuit *Sigfridus* ex *Ardennensibus*, de quo §. præced. Vid. rem enarrantem *Christ. Brovver. antiq. & annal. Trevir.* l. 9. p. 467. Successit filius *Gisfelbertus*, inde ejus fratre *Friderico* natus alius *Gisfelbertus*, qui *Conradum* habuit filium, 1088. extinctum, patrem *henrici*, *Gulelmi*, (quo *Conradus* *II.* genitus) & *Ernclin-* *di*. Hæc nepotis extitit heres, & *Alberto Dagsburgio*, *Berengario Sulzbaceni* atque *Godofredo Namurcensi* comitibus nupta, ex hoc *henricum* suscepit *Lucenburgi comitem*, patrem *Ermisindis*, quæ 1246. extincta, ex *Walramo II.* Duce *Limburgio* genuit *henricum I.* cogn. *Blondum* *Lucenburgicæ* gentis novæ fatorem: Hocnati *Walramus*, Dominus

Dominus de *Liney* (à que amplissima progenies *Comitum Linsji, Rodiaci (Rouffy) Pauli fani, Brienna, Conversani, Sveffionum, Ducum Lucenburgi, Pinci, Pentheuria, Dominorum Richeburgi, Fianarum, Vicecom. Martigii, &c.* exorta, quæ fortunarum in Gallia sedem quæsit) & eo major *Henricus Comes Lucenburgus*, qui 1288. prælio Woringano prælio ob ducatum Limburgium adversus Joannem Brabantinum commissio cecidit, pater *Henrici & Balduini*, quorum hic *Moguntino & Treverensi Archiepiscopatus* præfuit, ille ad *Imperiale axioma* evectus est, VII. nomine: filiumque habuit *Joannem Bohemiam regem*. Hoc genitus *Carolus IV. Imperator & Wenceslaus*, quem frater 1354. *Ducem Lucenburgi* creavit, sed 1383. sine liberis extinctus est. Successorè ergo habuit *Carolus IV.* fratris filium *Wenceslaum* item *Augustum*. Hic, ut est apud *Zyp. hiat. Cassan.* oblit. L. r. c. 16. p. 105. *Elisabetha neptis ex fratre Joanne Duce Gorlicensi (Lusatia) anno 1409. Antonio Burgundo Brabantia Duci nubenti Lucenburgum in dotem dedit, simpliciter quidem, si ex eo matrimonio liberi nascerentur; sin minus, in antichresin magnarum summorum, cum certis partibus redimendi ab Antonio: Elisabetha autem superstitute soluto matrimonio usufructuaria manente. Elisabetha grandæva prole non extante jus omne vendidit cessitque Philippo bono, qui Antonio fratri ueli in Brabantiam aliasq. ditiones successerat; cum regimini per sexum & atatem non satis par esset, populum ad seditionem movente Duce Brunsvicensi proximo cognato.* In hoc ultimo labitur cum *Bochio & Haræo Zypeus*. Neque enim *Brunsvicensis Dux* fuit, sed *Wilhelmus Dux Saxonia, Thuringia Landgravius, Friderici I. ex Misnii Electoris filius*, qui ex *Anna Alberti I. Imperatoris filia* jus in Lucenburgum, quod *Elisabetha illa Garlicensis patruelis* soctus luæ, quæ *Elisabetha Sigismundi ex Lucenburgis ultimi Imperatoris filia* fuerat, liberis careret, sibi vindicabat. Inprimis quod à *patre Alberto II. & dein Friderico III.* jus illud confirmatum, novumque, si Ducatus ut vacuum feudum ad imperium delatus esset, ab *investitura* additum esset. Et quidem 1443. jam ducatum aggressus erat *Wilhelmus Duce Ernesto Com. Gluchio*, quem *Philippus Burgundus* ab *Elisabetha dictus* protector seu manubonus depulit. Iterum 1453. rem aggressus est *Wilhelmus, & Theodorus nullam cepit, sed denuo coactus est Philippo cedere.* Cum morte *Ladislai R. Bohemiarum & Ungarum* jus conjugis auctum esset, sed videret, *Philippo* extorque se sibi debita non posse 1458. *Carolus II. R. Galliarum* ducatum cum dependentiis 50000. scutum. vendidit, hic verò armis à *Burgundo* sibi asserere in animo habuit. Successor autem *Ludovicus XI.* in gratiam *Burgundi* iure suo cessit, & 1462. acceptis 120000. ducatis ipse *Wilhelmus* atque *Anna Philippo* ducatum addixere. Inde etiam ab *Elisabetha, Casimiri R. Poloniarum* uxore, itidem *Alberti I. & Elisabethæ Lucenburgiarum filia*, quod juris illa in ducatum prætere poterat, *Carolus audax* redemit, ut apud *Zypeum Bochius*, qui tamen *Anna* & *Elisabetham* errore contandit. Idem *Zypeus* *Cassani* figmentum refellit, qui *Ludovicum Aurelianensem* remissione *Lucenburgum* acquisivisse comminiscitur, nec non aliud jus regi suo querit à *Atarcanis*, aliud à *Maria Lucenburgia* *Caroli Vindocinensis* uxore. De *Atarcanis* ne quidem aliquem colorem video prætensionis in ducatum. Sed nec *Maria Lucenburgia*, non *Caroli* sed *Francisci Vindocinensis* uxor, *Caroli* mater, unquam ducatum sibi asserere potuit: Cum *Lucenburgum* non in *Valrami*, à quo *Maria* oriunda fuit, sed in *Henrici* fratris posteris jam hæserit ultra duo secula: Nec *Valrami* linea quicquam juris sibi in illam unquam attribuerit. Forte *Cassani* exinde error, quod *Mariam* heredem patris intellexisset, & ex *Lucenburgia* gente ortam nosset. Verumenimverò, rami unius *Lucenburgici*, non ipsius *primarii*, ultima hereditatem marito attulit, haudquaquam *Ducatus* vel *Comitatus Lucenburgici*, qui penes illum nunquam fuerat, sed *Comitatus Fani Pauli, Sveffionum, Conversani, Atarla*. Ita penes *Burgundos* mansit principatus & cum reliquo *Belgio* per *Mariam* ad *Austrios* devenit. Filio suo *Carolo*, qui inter *Augustos* quintus fuit, adhuc infanti ducatum hunc tribuit pater *Philippus Austrius*. Cæterum scutum *Lucenburgium* *quinis transversis argenteis & caruleis exaratum* inprimis *leone rubeo, corona, lingua & falculis exauro*. Tenuæ illæ ostendunt *discriminulum* à *primogenitis Limburgiis*. Porro quod in *Gallia Ducis Lucenburgici* auditur titulus, non hunc ducatum respicit, sed *Pineensem*, cui illud *Lucenburgi* nomen superadditum. Nam *Franciscus Lucenburgus* ex *Valrami* posteritate 1576. *Dux Lucenburgi & Pinci* seu *de Pincy de Lucembourg* creatus est: quem titulum deinceps etiam gessit *Henricus*, qui morte sua 1616. *inasculorum* progeniem terminavit, relicta filia *Carola Margareta* herede, quæ

Ad Burgundos venit.

Inde ad Austrios.

Quo sensu Dux Lucenburg. in Gallia.

quæ

quæ ex *Carolo Henrico Claromontio* genuit *Benam Theresiam*, à qua hodiernum Dux Lukenburgi salutatür maritus *Franciscus Henricus Montmorencius Boutevillius*: verum sine præensione, quod sciam, in ducatum ille nomine.

§. LXII. Lukenburgum in titulorum ordine *Geldria* excipit, quam *Frisia* & si- Geldria.
nusmatici Germanici, lacus *Flevus* dicitur s. *Sundersee* inde *Clivia*, *Juliacum*, *Brabantia* & *Hollandia* includunt. De vetustis *Geldria* præfectis, advocatis s. *Toparchis* lega- Toparcha
tur *Wernerus Tischenmacherus*. Ultimi præfecti *Wichardus* s. *Wichmanni* III. filia *Adelheidis* nupsit *Ottoni Nassovia* comiti, ob quam præfectus *Geldria*, & demum beneficio *Lotharii Imperatoris* 1079. Comes *Geldria* *Moguntia* investitus, & ex altera conjuge *Wichmanni Com. Zufanæ* filia, hunc quoque comitatum nactus est. *Ottone* nati *Gerhardus Geldria* & cum consanguineus frater *Gerlacus* sine liberis defecisset, *Zurphania* Comes, atque *Henricus* Dominorum *Montis* s. *Bergarum*, ex quibus dein Comi- Comites.
tes, sator. In illius posteris continuati sunt *Comites*. Donec *Reinoldus Bellicosi*, qui ob Ducatum *Limburgi* cum *Brabantino* bellum gessit, filius *Reinoldus Rufus* s. niger Duce,
à *Ludovico Bavaro* Imperatore in comitiis *Francofurt.* 1339. ptimus *Geldria Dux* creatus est. Hujus duo filii *Reinoldus III.* & *Edoardus* inter se perpetuo discordes 1371. uterque extincti sunt. Inde factiones *Bronchorstia* & *Heckerensis* resuscitata, quarum illa *Maria Geldria* & filium *Wilhelmum Iuliacensem* Ducem, volebat, hæc *Aecheldem* (quæ aliis *Margareta*) majorem natu *Mariæ* sororem *Joannis Caspiloni* *Blesensium* Comitum asciscabant Prævaluit verò *Wilhelmus*, & Ducatum obtinuit, nec non post ipsum frater *Reinoldus*. Cum & hi caretent liberis, sed eorum sorore *Ioanna* & *Ioanne Arculeo* seu *Herculeo* nata esset *Maria Ioanni* (s. *Wilhelmo*) *Egmondano* nupta, hujus filius *Arnoldus Egmondanus* successit, licet *Adolphus* Montanus, ejusque ex fratre *Wilhelmo Ravensburgio* Comite nepos *Gerhardus Julia* & *Montium* Duces vehementer repugnant. Hic cum à proprio filio *Adolpho* in octavum annum captivus detentus esset, demum liberatus 1472. Ducatum & Comitatum *Zufanæ Carolo audaci D. Burgundia* 92000. aureis vendidit: cui etiam 1473. *Gerardus Julia* & *Montium Dux* jus suum in provincias illas cum filiis suis *Wilhelmo* & *Adolpho* ad ipsum profectus 80000. florenorum cessit. *In* *Burgundus* reluctantibus ordinibus, quod ipsis insciis factum esset, Ducatum vi occupavit, & Augustæ à *Fridericò III.* de illo investitus est. Eo ad *Nanceium* occiso, *Adolphus* in patrem impius Ducatum iterum vindicaturus, & *Gandavensibus* præsto futurus ad *Tornacum* cedit. Filius verò ipsius *Carolus* varia fortuna *Burgundis* seu *Austriacis* (in quibus 1505. *Philippus* patri *Maximiliano Cæsari de Geldria* & *Zurphania* clientelare sacramentum dixit *Hagenæ*) restitit, à auxiliis *Francicis* in Ducatus possessione mansit, & alia damna *Austriacis* ultro intulit. Demum 1528. pacem fecit, eâ conditione, ut non extantibus liberis ad *Carolus F. Imper. scorum* deferretur principatus: cum iterum 1536. in *Imperatorem* movisset, iisdem fere conditionibus pax repetita. Nihilominus moriturus *Carolus Wilhelmum Ducem Iuliaci, Clivia & Montium* 1538. heredem scripsit, eumque ordines evocavit. Hic quidem se adversus *Carolus* tutari conatus est, sed demum potentiori cedere coactus. Exhibuerat equidem in Comitibus *Francofurtensibus* *Wilhelmus* rationes scripto, quibus jus suum asserbat: inter quas illa, *Reinoldo* Duce mortuo devolutum ducatum illum ad *Comites Bergenses* majores suos, Dominos autem *Egmondanos* de facto non de jure in illum itreplisse. Rationes verò *Carolus Quintus* in Comitibus *Ratisponensibus* 1541. refutavit, ducatumque optimo jure sibi asseruit, ordineque imperii decrevere, licet *Carolo Quinto* jus suum asserere & possessionem armis vindicare. Allegat, qui de his agit, *Zypcus pag. 110.* scriptum *Antverpiz* 1541. impressum titulo: *Assertio juris Imperatoris Caroli Quinti in Geldria Ducatum, &c. ubi & late jus Caroli stabilitur & Guilelmi refellitur, additis exemplis tractatum, sententiarum, venditionis ac cessionis Gerhardi Ducis factæ Carolo Burgundo, ejusque confirmationis factæ à Fridericò Imperatore, infeudationis Maximiliani & Maria Burgunde, confederationis Maximiliani Imper. & Guilelmi Ducis Clivii, confederationis Wilhelmi Iuliacensis & Caroli Burgundi, infeudationis Philippi Austriaci à Maximiliano Imper. factæ.* Ut verò *Regi Francie* jus ex eo nullum esset, quod *Carolus Egmondanus* impetio renunciasset, & in *Francie* se clientelam dedisset,

quo ipſo tamen feudo ſe privaverat, *Creſpiaceniſi* pace ita fancitum 1544. *Præſertim Rex in Ducatum Geldriae ac Comitatum Zutphaniae juris præſendere poteſt, Caſari ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum cedit.* Bellis in Belgio ortis tres tetrarchiae *Neomagenſis, Arnheimia & Zutphanienſis* ſub Ordinum fœderatorum regimine in libertatem ſe aſſeruerunt, *Ruramundina* autem adhuc regi Hiſpaniæ parat. Quod inſignia attingit, veteri advocatorum familiae dant *triplicem ſtorem aſculanum* *meſſiolorum rubicundum* in area aurea. Ita *Teſchenmach. Annal. P. 2. pag. 496.* Cum Otto Naſſovius Comes Geldriae factus eſſet, iſ verbis ejuſdem *Teſchenmach. pag. 496. albargenteum leonem ſuum in caruleo ſolo cum flavis apicibus incedentem Geldriae intulit.* Idem de *Reinoldo primo Duce* pag. 509. *inſignia Geldrica à Naſſoviiſi derivata immutavit, & flavis apicibus omiſſis, in ſolo caruleo aureo leone uſus eſt.* Unde hoc quoque tempore Geldriae inſignia ſunt duo in bipertito ſcutis ſe reſpicientes *leones, in priori area carulea aureus coronatus, in altera aurea niger coronatus, quo Luſitaniſi Ducatus deſignatur: ubi ſemel in uno ſcutis iſti junctus fuerat, non iterum ſeparatus.* Apex Geldriae eſt coronatæ galeæ impoſitus orbis caruleus cum leone ſcutario, pennis pavonis undique cinctus. De præſertione Lotharingorum in Geldriam in illo capite agemus.

Inſignia
Geldrica.

Mediola-
num.

Ejuſ Do-
mini-
Viceco-
mites.

Sfortia.

§. LXIII. Ex Belgio in Italiam nos ducit *Mediolani* titulus. A metropoli denominatur ducatus Lombardiæ ampliffimus, *Alpibus, Helvetiis, Rhætis, Venetis, Mantuano, Placentino Ducatibus, Genuenſi territorio, Monferratò & Pedemontio conſuſus.* Hunc pulſis *Gothis* Imperatores tenuere: rexere verò *Turriani*, & poſt hos expulſos 1227. *Viccomitum* familia: ſed principatum nomine imperii tenuere, cujuſ jura vindicat *Conring. de ſin. Imper. German. cap. 23. pag. 531. ſeq.* & fatetur *Comineus L. 7. cap. 2.* Cæterum hi *Viccomites* ab Imper. *Wenceslao*, ob idipſum ab Electoribus qui eum depoſuere accuſato, novum titulum *Ducalem* naſti ſunt, quem *Iohannes Galeacius* primus geſſit. Hic deinceps *Wenceslai* ſucceſſorem *Rupertum* hoſtem præter alios experiri necesse habuit, ſed res ſuas ſtrenue tutatus dignitatem acceptam filiis reliquit, qui *Ioannes Maria & Philippus Maria* ordine eam geſſere. Hoc extincto *Fridericus III. Imperator* Ducatum tantquam caducum ex teudi lege Imperio, *Aurelianiſes* à matre *Valentina, Fr. Sfortia*, maritus *Blancae* nothæ *Philippi*, ſibi eo jure & armis vindicare laborant. Quamvis verò ipſi *Mediolanenſes* ad libertatem conſtitutus gubernatoribus aſpirarent, *Sfortia arma* prævalent. Ita hic Ducatum etiam ad poſteros tranſmittit, cum *Aurelianiſes*, pro quibus tamen aliqua tentarunt copiæ vivo adhuc *Philippo* in auxilium miſſæ, ſed à *Mediolanenſibus* victæ, ob *Burgundicos* motus & domeſticas calamitates à perfequendo ulterius jure impedirentur. Ex his verò tandem *Ludovicus XII.* qui nondum, Rex id tentaturus, ſed à *Carolo VIII.* ob amicitiam *Ludovici Sfortia* prohibitus fuerat, (*Ferron. L. 1. & 2. pr.*) jam Rex, & poſt eum gener *Franciſcus I.* armis avitani hereditatem reſpocere ceperunt; unde bellum non ſemel varia fortuna geſtum. *Thuan. L. 1. pag. 22. 32. ſeq. Sleid. L. 10. pag. 294.* Cæterum Gallorum in hunc ducatum præſertionem confirmant *Caffan. rech. L. 1. cap. 7. pag. 361. ſeq. Fr. Maced. prop. Luſit. Gall. P. 2. q. 3. pag. 370. ſeq.* Conſer *Blondell. geneal. Franc. T. I. p. xvi. 3.*

Gallorum
in Ducatū
præſertio.
Valentia
Lud. Aure-
lianiſi
nuptia juſ.

Fundamenta allegantur, præter occupationem *Longobardici* regni à *Carolo* antequam Imperator fieret factam; qui titulus nimium ab hoc tempore remotus eſt. 1. *Valentina Ludovici Aurelianiſi nuptia juſ:* nam cum 1389. nuberet, parens conditionem adjeçit, ut ſi filii maſculi deſicerent, ea ſuccederet. Tabulas has, quia vacante Imperio conceptæ, *Pontifex*, qui eo caſu imperii eſt vicarius, confirmavit. *Valentinam* autem *Sfortia* ob conjugem, quæ ob natalium vicium in Italia, legibus Romanis utente, incapax ſucceſſionis, injuria & vi excluſit.

Reſponſio
Hiſpan.

Reſpondent verò qui partes Imperii tuentur ita: 1. Tabulæ non confirmatæ ab Imperatore, feudi Domino. Nec *Vicariatus* Pontificis vacante Imperio conceditur. Sed *Caroli IV.* bulla ſatis Imperio circa vicariatum proſpicitur. 2. Alibi Galli in dotem principatus poſſe dari negabunt. *Zypcus 1. 4. pag. 21. 23.* 3. *Sfortia* à populo in Ducem aſſumpto, cujuſ hoc juſ erat, *Aurelianiſium* juſ irritum redditum. 4. *Fœmina* feudi incapax. *Fr. Maced. p. 378.*

2. Investitura Imperatoris Maxim. collata Ludovico XII. 1505. quâ alterâ investitura Ludovico Sfortiæ facta, claris verbis (ut *Cassanus* ea refert) revocata. Constituta impetratio regi 60000. floren. Imò Guilielmus Bellaius Langæus Consiliarius & Legatus Francisci ad ordines Imperii 1536. datis literis ait: Maximilianum pro hac quam vocent investitura supra centum quinquagena numum aureorum millia accepisse à Ludovico. Et *Franciscus I.* semper objecit Imperatori, nullum eius superesse, quod venderit *Ludovico Sfortiæ* apud *Iov. L. 16. p. 268.*

Investitura Maximi-
mil. I.

Ad hoc respondetur 1. Ea facta difertè *salvo jure tertii. Conring. d. l. pag. 535.* Ob quod dein Sfortiæ restituti. 2. Adjecta *conditio*, ut *Claudia* filia regis nuberet *Carolo V.* quod non factum, ac ita excidit jure suo *Franciscus*. Habent verò, quæ ad hoc etiam respondeant Galli. *Zyp. 37. p. 280. Fr. Maced. pag. 383; Blondell. geneal. Fr. assert. T. 1. p. 111. 3. a.*

Responso

3. *Arma* superiori titulo nixa, quibus *Ludovicus XII.* 1499. & 1500. Ludovico Sfortia primum profugo, dein capto, dein *Franciscus I.* 1516. prælio ad *Marinianum* victor ducatum sibi asseruere. Conf. *Arnold. Ferron. l. 3. & seq.*

Bellica occupatio.

Respons. 1. Armis non novum jus acquiritur, nisi prior titulus legitimus fuerit. 2. Armis capta à Gallis, contrariis armis vindicata sunt. *Maximilianus Sfortia* ab *Helvetiis* 1513. restitutus, & *Tremollius* ad *Novaram* victus, 1521. à *Cæsareanis*, Pontifice & *Sfortia* principatus denuo creprus, tandem *Franciscus* recuperaturus eum 1524. captus.

Responso.

4. Pactum *Francisci I.* cum *Fr. Sfortia*, quo hic ab illo ducatum feudo accipiebat, numeratis 600000. aureorum & promissa pensione 200000. aureorum. Eâ conditione, ut *Sfortiæ* sine masculis decedenti corona succederet. Ita *Cassanus*, præter quem hujus historiæ alium non habeo autorem, ut de ea dubitare cogar, cum potius cum aliis historiis pugnare videatur. Forte *Cassanus* illud fædus respicit, quo *Rex Franciscus* jam dimissus cum *Papa*, *Venetis* & *Sfortia* convenit apud *Ferron. L. 8. pag. 163.* ubi *Sfortiæ* relinquitur: *Vi jure quo optimo maximo fruatur principatu, soluta tamen annua pensione, quæ Venetis & Pontifici aqua videbitur, modo non sit minor 50000. nummum aureorum*: eidem imperata pensio solvenda fratri *Maximiliano* atque alia.

Pactum Francisci regis cum Fr. Sfortia.

Respons. 1. *Carolus V.* aliam investituram contulit *Sfortiæ*, qua rectius niti potuit. 2. Si quod jus regis *Francisci* fuisset, illud amissum bello contra *Dominum*. *Zyp. 37. p. 280.*

Responso

5. Promissa restitutio pact. *Crespiac. §. 35.* & antea quoque spes facta à *Carolo V.* *Velio*, & cum per *Galliam* transiret *Momorantio. Thuan. L. 1. p. 42. 45. Bellij. L. 4. sub fin. & L. 5. p. 174. seqq.*

Promissa restitutio.

respons. promissio *Crespiacensis* conditionata, si matrimonium convenisset; quod mortis responsum non securum.

Responso.

6. Testamentum *Maximiliani Sfortiæ*, filii *Ludovici* (qui juxta *Trivult. apud Iov. L. 16. p. 268.* emit à *Maximiliano Ducarum*), qui & cessit, acceptis in *Gallia* bonis, & postea legavit principatum regi, à quo multis affectus fuerat beneficiis. *Fr. Maced. pag. 382.*

Testamentum Maximiliani Sfortiæ.

resp. Testamentum hominis captivi & extortum est. Unde *Mediolanenses* habentur *nativi Galli*, nec *albinagio* subiecti, verum loco *naturalis filiorum* illis declaratio tantum concedi solet. Omnibus illis fundamentis *Hispani* hodie hoc etiam in genere opponunt, reges modernos *Galliæ* ab *Aurelianensibus* non descendere. *Zyp. 37. p. 280.*

Responso.

Fundamenta opposita *Hispanorum* pro jure in *Mediolanum* sunt illa.

1. *Philippus Maria* testamento *Alfonsum Aragonium* heredem dixit, à quo jus ad sequentes *Hispanos*. *Zyp. 1. 4. p. 21. 22.*

Fundamenta Hl. Hispanorum. Philippi Mariae D. testam.

Resp. Galli. 1. Ita injustum hoc testamentum creditum est, ut *populus publice* tabulas combureret. 2. Non potere lege feudorum institui extranei, cum propinqui adessent. 3. Substitutio paterna *Philippi* libertatem constrinxit. 4. Testamentum sine consensu *Domini* non valet. *Fr. Maced. p. 376. 378.*

Responso Gallorum.

2. Renunciavit juri suo *Franciscus I.* in pactis *Madrid. n. 8. & 22. Camerac. num. 27. Crespiac. n. 33. 34.* Quæ objiciantur vide alibi.

Renunciatio Francisci I.

Investitura
Caroli V.

3. Investitura *Caroli V.* ad quem lege feudi *Sfortiarum* rebellionem, & tandem ma-
sculorum defectu, ac præterea ultimi *Francisci* testamento, redierat Ducatus, collata
filio *Philippo R. Hispanæ* & successoribus. *Zyp.* 3, 7. p. 279.

responsio.

Resp. Gall. 1. Investitura *Gallica* anterior, nec potest legitime factam *Domi-*
nus revocare. 2. Investitura *Philippi Bruxellis* facta sine ordinum consensu vitiosa est.
3. Judicium in propria causa involvunt illæ investituræ. *Zyp.* 3, 7. p. 280. 4. *Bulla Don-*
facii XI. apud *Baron. T. XI.* prohibet, quo minus idem *Neapolitanum regnum* & *Lom-*
bardiam teneat: & si fiet, jure suo excidisse pronunciat. 5. Ex lege feudorum *Im-*
perator Mediolanensis invitus non potuit *Hispanis* addicere. *Fr. Maced.* p. 376.

Eycotus.

4. A *Ludov. Sfortia* jus derivat in *Hispanos Ill. scas* apud *Fr. Maced.* p. 381.
Hæ utriusque partis fuere argumenta. Porro morte *Caroli D. Aurelianensis*, per
quem Ducatum vigore pactorum *Crespiac.* recuperare pater *Franciscus* speraverat, spes
fere omnis decollavit. Manere ex eo aut saltem ab anno 1559. silente controversiâ,
Hispani in possessione, illo titulo directè non amplius bello petiti. Non tamen abdicâ-
ram memoriam vide apud *Thuan. L. 12; pag. 658.* Sic & *Henrici IV.* ultimi conatus eò
tendere crediti. *Capriat. L. 1. p. 49.* Cæterum symbolum *Mediolani* est scutum argen-
teum boæ carulicæ, cervicis gyris in palum circumplicata, & auro coronata impressum: et um-
pente ex faucibus infantulo coccineo: Apex est, pennatus anguis prasinus exoriens au-
to umbratis & coronatus, puello coccineo ex ore prodeunte: Fascia tortilis & la-
cinia ex argento & cyano. Ita describit *Octavii ex Viccomitibus* (*Visconti*) *Com. de*
Gamalgrio insignia *Chifflet. Insign. Eq. A. V. n. 374.* *Brianville jeu d'arm.* addit tela-
mones duos leopardas assidentes & galeam tenentes. Fabulosa origo hujus tesserae à quo-
dam *Ottone*, qui *Folucem* gigantem ceciderit, hoc superbolentem symbolum, ad denota-
dam ab *Alexandro M.* originem, ut ita infans ex ore boæ nasci appareat.

Artesia
com. ori-
go.

§. LXIV. Inter Comitatus *Habsburgi* primum nomen est. De eo consule c. 9. n. 6t.
Inde *Flandria* sequitur: De qua consulendi §. 29. & sequentes, nec non de *Tirol.* n. 35.
Artesia succedit. Belgica iterum provincia, *Flandria*, *Hannonia* & *Picardia* ac *Bono-*
niensis & *Caletibus* cincta. Porro pars olim fuit *Flandria*, & doti à *Philippo C. Flan-*
driæ datus, cum ejus nepos *Elsibetha* s. *Isabella Hannonia Philippo Augusto* Regi *Franci-*
cæ nupsisset. Repugnarunt equidem ordines & *Philippus Comes* ipse retractavit,
sed *Franci* tamen retinere, & comitatum fecere 1198. Primus eum tenuit regis filius
Ludovicus, dein rex: Hujus filius *Ludovicus Sanctus* filio *Roberto* eum attribuit. Ab
hoc habuit filius *Robertus*, regni *Neapolitani* regens: cum verò hujus filius *Philippus*
ante patrem decessisset, relicto filio *Roberto*, *Mathildis* filia, *Ostholini Com. Burgundicæ*
uxor, successionem patris sibi asseruit, quod gradu propior esset, neque in *Artesia jus*
representationis valeret. Cum sententia pro amita lata *Robertus* 1309. cecidisset, &
postea quoque falla donatione conscriptâ nihil obtinisset, regi iratus ad *Anglicas* par-
tes accessit, & belli fax atque tuba fuit, & posterius in tenuiori fortuna vivere. A *Mathil-*
de matre *Artesiam* habuit *Ioanna* filia uxor *Philippi longi regis*: huic successit *Ioanna*
filia & uxor *Eudis I. Odonis D. Burgundicæ*, quæ hereditatem transmisit ad nepotem
Philippum cognomine *Roboretanum*. Post quem facta est successionem *Margareta*
amita magna, *Ioannæ II.* soror *Ludovici Com. Flandriæ* conjux; A matre dein *Artesiam*
habuit *Ludovicus Milanus*, cujus filia *Margareta* omnem hereditatem patris & avia
Burgundicæ domus, Philippi audaci nupta, *Maria* demum *Burgundicæ Maximiliani* uxor
Austriacæ intulit. Eum quidem fisco addixit post mortem *Caroli Ludovicus XI.* (confer
Comin. L. 5. c. 11. & 15.) Sed *Carolus IX.* 1490. *Maximiliano* reddidit. Juri quod in illam
esse posset, renunciavit *Franciscus I.* in pactis *Madridensibus* art. 9. *Camerac.* art. 10. 11.

Ad Bur-
gundos.Ad Antis-
cos.Major pars
ad Gallos.Tessera
Artesiz.

Crespiacensibus. art. 16. Demum pace 1659. paucis exceptis tota *Artesia Regi Gallicæ* per-
missa est. Symbolum *Artesiz* est scutum lilis temere sparsum (vetus Francorum re-
gum de *Lyra*) impositâ fasciolâ trifidâ rubrâ novem castellis aureis impressis; alii segmen-
ta fasciolarum quatuor faciunt, & castellorum numerum duodenarium. Cæterum fuit
primitus non *Artesiz* sed *Roberti Artesii primi Comitis*, utpote regium scutum cum
discerniculo. Dein, quod alibi etiam usavenit, principis tessera comitatus adhaesit:
Novem Castellis designari ajunt novem Castellanas *Artesias*. Qui duodecim fa-
ciunt, *Blancæ Castellanzæ* matris castella addita opinantur. conf. c. 24. n. 33.

Burgundicæ
comitatus.

§. LXV. *Burgundicæ Comitatus*, cujus in titulo proximus ordo, (alias *Liber Comita-*
tus dicitur, *Franche Comté*, quod licet majestatem imperii coleret, multâ tamen li-
bertate

bertate ei obediret) vinctus *Sequanorum* sedes, inter *Helvetios*, *Alfatiam*, *Lotharingiam*, *Campaniam*, *Burgundiam Ducatum* & *Bressiam* sita est. Celebris eam rexit circa 1000. Comites ex Ott. Guilelmi posteris.
 Dux & Comes *Otto Guilelmus*, ex *Italiae* regionibus *Adelberti* filius, *Bevergari* II. nepos. Huic successere indirectè à lineà filius *Raynaldus*, isti *Wilhelmus*, huic *Raynaldus* & post eum *Stephanus*, frater *Guidonis Archiepiscopi Vienneus*, qui dein *Papa Calixtus II.* appellatus est, & *Raymundi Comitis Gallicie*, patris *Alfonsi Imper. Hispaniarum*, qui non varibi stirpis fator. *Raynaldo II.* successit filius *Guilelmus* cognomine *puer*, quem *Ligurinus* dicit: *antiqua veniens ab origine regum*, qui totum fere *Burgundiae regnum* possedit, & 1126. à familiaribus occisus est. Successorem habuit patrum *Stephanum*, & hic filium *Raynaldum III.* qui etiam *Arelatis regem* se dixit, & adversus *Conradum I II.* Imperatorem, qui super eum supremam sibi auctoritatem arrogabat, fortiter descendit. Hic filiam solum reliquit *Beatricem*, sub tutore *Guilermo Com. Auxonae*, qui eam uxorem conciliavit *Friderico Barbarosse Imperatori*: Hoc (non verò ut *Zypens*, *Henrico V. Imperatore*) genitus post alios *Otto*, quem pater *Comitem Burgundiae* fecit. Hic filiam habuit iterum *Beatricem*, *Ottoni D. Meraniae* nuptam, qui tamen non totam *Burgundiam*, sed aliqua solum circa *Vesontionem* & *Germaniae* vicina possedit: cum reliqua *Stephanus*, *Stephani C. Auxonae* & in *Burgundia* filius, *Guilelmus C. Matiscouensis*, qui *Raynaldi* supra dicti frater fuit, nepos occupasset, & ab uxore *Cabillonensi* *Cabillonis* f. *Challonis* nomen suae stirpis intulit: Ejus ex filio *Ioanne* nepos *Hugo Cabillonensis* duxit *Ottonis* illius *Meranii* filiam *Alisam*, quam ei nubere plures à statibus agre ferebant, sed res demum composita, atque ita controversiae terminatae: portò ille titulum & arma *Burgundiae* propriis depositis assumpsit. Filius ejus fuit *Ortho* Ex Burgundis & demum Austriacis.
Orthelmus, qui ab uxore *Mathilde Artesiae* comitatum obtinuit. Unde per eosdem hic *Burgundiae comitatus* & *Artesias* ad *Austriacos* delapsus est. Vocatur *Comitatus Palatinus*. Lego autem primum *Comitem Palatinum* & regentem *Arelatis* fuisse *Ortho-* Comitatus Palatinus.
fridrici I. Imperatoris filium, à quo haec dignitas collata videti potest. Alibi tamen illum titulum etiam *Raynaldo III.* *Comiti* tributum vidi. Ceterum insignia *Burgundiae* quod concernit, lego antiquum scutum fuisse rubrum impressum aquila Insignia comitatus liberi.
argentea. Inde *Othone* *Friderici* filium patris iusu substituisse in parma *caelestina leonem aureum*. In eo verò labitur *Paillos*, quod id insigne domus *Svevicae* f. *Hohenstaensae* fuerit; id enim *leones tres nigros gradientes* in solo *aureo* constituunt. Inde cum *Alix* comitissa *Hugoni Cabillonio* nuberet, ordinis provinciae legem huic tulisse dicuntur, ut praeter *leonem sphaedis* vel *plumbidibus aureis* *caeruleam* parnam confereret. Quod nunc etiam symbolum comitatus servat.

§. LXVI. Intelecto *Tirolis* nomine post *Burgundiam* sequitur *Hannonia*, in *Bel-* Hannonia.
gio inter *Brabantiam*, *Flandriam*, *Artesiam*, *Picardiam*, *Namurcum*, *Luxembur-* Comites ex Arden-
gum & *Leodium* interceptus *Comitatus*. Ejus olim *Domini* ex *Ardennatum* familia, & legi *Gisilberti Com. Mansuarie* atque *Ermingarde Lotbario Augusto* natæ filium *Ra-* natibus.
ginerum *Ducem Hasbaniae* & *Hainaci* f. *Hannoniae* nominari, cui successit in *Com. Hui-*
naci Raginerus II. huic tertius, quem *Bruno Archiepiscopus Coloniae*, *D. Lotharingiae*, expul-

lit, sed filius *Raginerus IV.* comitatum recuperavit: hic pater fuit *Raginerus V.* avus *Ri-* Ex Flan-
childis, quæ *Balduino VI. seu pacifico Comiti Flandriae* nupsit, & istum comitatum *Flandri-* dis.
co junxit. Filii à matre comitatum accepere *Arnolfus* simplex & *Balduinus I.* quos *Flandri-*
am per injuriam exclusit patruus *Robertus Frisus*. *Balduino* successit eodem no-

mine secundus, huic tertius, isti quartus cognomine *animosus*, qui à *Margareta*, *Theodorici* Ex Arden-
Alfati filia, uxore *Flandrian Hannoniae* iterum junxit. Hoc natus *Balduinus*, qui ut & frater *Henricus Constantinopoleos Imperatores* fuere. *Balduino quinto* nata est *Margareta* demum fororis *Joannae* libus.
Andros heres, quæ initio *Buchardo Avernenfi* *Canonico* *Insulano* nupsit, quod pro legitimo matrimonio non agnitum, dein uxor fuit *Guilelmi Borbonii*, *Dom. Dampcraei*. Qui ex hoc conjugio nati liberi *Guilelmus* & *Guido* *Flandriae* Ex Bavaria
Comites fuere, & reliquos profecere *Comites*. Qui verò ex *Buchardo* suscepti, licet illegitimi haberentur, in successionem tamen *Hannoniae* motibus vitandis admitti sunt *Ioannes* & *Balduinus*. Illo genitus *Ioannes II.* à matre etiam *Hollandiae* atque *Zeelandiae* comes: Hoc *Guilelmus bonus*, pater *Guilelmi*, qui 1345. à *Frisiis* captus, & *Margareta*, quæ *Ludovico Bavaro Imperatori* nupsit, & *Hannoniam*, *Hollandiam* atque *Zeelandiam* attulit. Illa geniti *Wilhelmus* & *Albertus*, hoc *Wilhelmus*, *Albertus* & *Ioannes*, *Wilhelmo Jacoba*. Geniti hanc & patrum *Ioannem* pridem *Leodicensem Episcopum* contentionem

uones ortæ. *Ioannes* etiam Hannoniam, Hollandiam & Seelandiam tanquam ad Imperium devolutas à *Sigismundo Imp.* feudo accepit. Sed ordines regionum repugnarunt, quod nec secula imperii sint, nec ad solos masculos restricta. Inde 1419. pace *Worcum* inita nepti Hannoniam reliquit, reliqua servavit sibi. *Jacoba* quater nupta, (sed ultimum connubiale foedus cum *Francone Borfelio* nullum declaratum) non mihi ex hoc liberis genuit. Unde à *Philippo bono D. Burgundie* amitino, qui *Margaritam* Alberti Bavari filiam matrem habuerat, in potestatem redacta, eique servata annua pensione ditiones omnes cedere est coacta. Ad *Burgundiam* semel delatus domum comitatus, in ea & *Austriacâ* hætenus hæsit. Porro cum à *DEO* duntaxat & *Sole* haberi jactatur: unde apud *Zyp. hist. Cass. obstr.* p. 138. ex *Bonzio* distichon:

*Solus ab hac tellure Deus, nutu astræ gubernans,
Lucidus & Titan jus sibi jure petunt.*

dytyma & vetera. Vetustum symbolum comitatus dicitur fuisse scutum ternis aureis & sabuleis cantheriis exaratum: vel juxta alios aureum tribus cantheris atris interlineatum. Dein assumptus clypeus ex *Flandrica* & *Hollandica* tessera quadripartitus: Si tamen quod comitum fuit, scutum ipsi comitatui asserere licet. *Sibmacheri* *Wapenb.* P. 1. p. 6. simpliciter attribuit Hannoniæ leonem nigrum in scuto aureo. Apex est coronatæ galæ impositus pileus acuminatus niuio & argento fasciatus & pennis galli gallinaci nigris fastigiatus.

Hollandia. §. LXVII. *Hollandia* comitatus ex regni *Frisici* ruina natus, *Zeelandia*, *Brabantia*, *Geldria*, *Ultrajecto*, *Frisia* & *Mari* includitur, olim non incelebris, hodie verò celeberrimus. Comites ejus derivant à *Theodorico*, cui *Ludovicus* frater *Caroli Calvi* 874.

Ejus Comitatus. Wasdam concessit. Ab eo quarto gradu distat *Arnolfus*, *Ottonis II. Imperatoris* gener, *Theodorici IV. Ducis Frisicæ* & *Hollandiæ* atque *Sigfridi I. Sicconis*, à quo *Brederodii* descendunt, pater: ab illo *Theodorico IV.* iterum quarto gradu descendit *Theodoricus VI.* comes: à cujus filio *Ottone* comites veteres *Benthemiti* derivantur, ex majori autem *Florentio* & *Ada* Scotica nati *Theodoricus VII.* cujus filia, *Adelheidis* *Henrico* *Gelrico* nupsit, *Ada* autem *Ludovico Loffensi*, sed in vitis ordinibus, unde à patruo 1203. excluda est, & *Guilhelmus prius Frisicæ*, dein nepte ejectione *Hollandia* comes, hoc *Florentius IV.* natus est, pater *Adelheidis* *Joanni C. Hannoniæ* nuptæ, atque *Guilhelmus*, qui ad *Romani imperii* axioma electus sed 1256. cæsus est, pater *Florentii V.* & *Ioannis* avus, quorum

Successio ad Hannonios. mortibus 1296. & 1299. stirpis mascula defecit: & successio delata est ad *Joannem II. C. Hannoniæ*, *Adelheidis* filium; mansit etiam in filio & nepote, quo mortuo soror *Margareta* una cum *Hannonia* *Hollandiam* marito *Ludovico Bavarico Imperatori* attulit. Qua ratione dein ad *Burgundos* devenerit tota illa *Bavarica* successio, vidimus §. præced. Quæ enim de *Hannonia* dicta, de *Hollandia* pariter accipienda sunt. Denum superiori seculo cum pluribus provinciis tyrannide *Albani* & bellis secutis irritata obsequium *Hispanicum* excussit, & *Reipublicæ* novæ, licet non prima, potentissima tamen, provincia est, & libertate sua fruitur. Symbolum *Hollandiæ* fuit ab antiquo, in palma aurea leo rubens, lingua & falcibus caruleis, aliqui ad dunt coronam nigram. Apex est emiens ex corona

Zeelandia. nata galca cauda p. vovins. Quod de *Hollandia* dictum, idem de *Seelandia*, quam vicinæ insulæ constituunt, intelligendum est, eosdem enim cum ista Dominos habuit. Designatur clypeo bipartito, in cujus superiori parte auræ leorubens emergit, ex inferiori fluctibus argenteis & caruleis distincta. Apicem constituunt ex galca coronata expansæ ale nigræ, quarum utraque scuto *Zeelandico* imprimitur. vide *Sibmach. Wapenb.* 2. p. 13.

Namurcum. §. LXVIII. Jam *Namurcum* in titulo nos vocat, provincia non adeo ampla, inter Hannoniam, *Lucenburgum*, *Leodium* & *Brabantiam* sita, & à capitali urbe nomen sortita. Comitum ejus primum lego *Brenngarium*, cui uxor fuit *Ratneri* ex *Albrada* *Carolina* filia; Nepos horum *Albertus Ermengardam* duxit, *Caroli* ex *Carolinis* Ducis *Lotharingiæ* filiam, quæ marito *Thenense* Dominium attulit: his natus *Albertus II.* hoc tertius, isto *Godfrædus*, qui præter alios liberis genuit *Henricum cæcum* & *Aleidem* dictam *Ermesindim*. Hæc nupsit *Balduino III.* Hannoniæ Comitum ex *Flandris*. Unde vivo adhuc *Henrico* filius ejus *Baldunus IV.* *Namurcum* invasit. *Henricus*, qui 1191. decessit, filiam reliquit *Ermesindim* *Theobaldo Barrensi*, & dein *Watrano C. Lumburgensi* nuptam, quæ de comitatu cum *Balduino V.* Hannonio 1199. transegit, ut & altera vice 1222. & 1246. mortua est. *Philippus* etiam & *Ioannes* fratres *Balduini V.* titulum *Namurci* comitum

comitum usurparunt. Inde cum *Margareta* Balduini V. filia nupsisset *Gulielmo Dampetreo* cum *Flandria* etiam *Namurcum* atulit; ejus filius autem *Guido* secundo matrimonio duxit *Isabellam* f. *Henrici C. Lucenburgii*: ut ita sanguis *Aleidis* & *Henrici caci* etiam jungerentur. Inde natus *Ioannes C. Namurei*, hoc post alios *Gulielmus, Gulielmo* demum *Gulielmus II.* & *Philippus*, qui comitatum *Philippo bono D. Burgundia* vendidit, & 1428. vita excessit. Namurei tessera est scutum *aureum* insignitum *leone nigro, falculis & lingua rubeis* (quod δῆγμα Flandriae est) inducto *scipione rubeo*, quod discerniculum esse reor Joannis Flandriae, ad distinctionem majorum natu fratrum. Alibi vidi clypeum *argento* tingi, & loco inducti scipionis, *plinthides rubras circa leonem spargi*. Apex est *galea* impositum jugum alarum cum typo *scutario*.

§. LXIX. *Zutphania* comitatus Geldriae quidem jam diu insertus est, sed mereri visus, ut peculiariter exprimeretur in titulo. Eum *Isala* terminat, & *Frisia*, *Transisalaniam*, *Vclavia*, *Clivia* atque *Monasteriensis* diocesis includunt. Habet verò suos peculiare comites, in quibus primum recenset *Teschennach. Hermannum*, cujus filius *Reinherus* torneamentis *Magdeburgensibus* interfuerit, pater *Ottonis*, qui *Matildem* genuit, quae *Ehrenfrido Com. Palatino* nupsit, & *Ludolphum* genuit, qui 1031. excessit, relicto filio *Henrico*. Demum *Vvichmannus ultimus Sophiam* genuit heredem, secundam uxorem *Ottonis Nassovici*, qui ex primo matrimonio Geldriae jam habebat. Eo conjugato natus *Gerlacus* avi in comitatu successor, qui 1076. in bello *Theodorici Hollandi* ad *Iselmundam* prostratus, heredem patrem *Ottone* habuit, à quo hunc comitatum *Gerhardus* filius una cum *Geldria* accepit, & ad posteros transmisit: à quo tempore Geldriae junctus mansit, & nunc quoque cum duabus partibus Ducatus illius in Republica *Batavorum* locum habet. Tessera datur *Zutphaniae* in solo *aureo leo carnuleo. Happing.* verò de jur. insign. num. 1299. aliter pingit, sed quod videtur per errorem. Tum *Guid. Coquill.* dicit esse *leonem rubrum auro coronatum* in scuto *argenteo*.

§. LXX. De *Svevia* principatu peculiariter agere necesse non est, quando c. 9. n. 58. actum, quomodo jus illud ad *Austriacos* delapsum sit. Unde transiremus ad *Marchionatum S. Imperii Romani*, nisi §. 34. de illo actum jam esset. Itaque proxima provincia est *Frisia*, videlicet quae ratione *Embdanae* f. *Ostfrisiae*, *Westfrisiae* f. *Occidentalis* cognominatur, *Hollandia*, *Transisalaniam*, *Westfalia*, *Ostfrisiam* & mari inclusa. Portò habuit olim *Frisia*, sed longe ampliori ambitu, reges suos, ex quibus nonum *Radbodum Carolus M.* regno exiit, unde primus *Egmonde Dominus* & *Egmondanorum* reliquorum sator perhibetur. Ex *Hollandis* comitibus primus *Theodoricus III. Frisorum Dominus* se dixit, cujus filius *Arnulfus* à *Frisiis* rebellibus caesus est. Inde pars à *Caesare vicariis*, qui potestates dicti, recta, pars in potestate comitum mansit, & cum *Hollandia* ad *Austriacos* delata est. In his *Maximilianus Imp. Albertum Saxonem Frisiae praefecit*, qui eam *hereditarius Imperii vicarius* regeret, ut ita laboribus & sumptibus pro ipso factis praemium daret. Restitere *Frisii*, & bello petiti non semel se opposuere. Unde radio filii *Georgius* & *Henricus* eam iterum *Carolo V.* acceptis 200000. aureis permisere. Nunc *Frisia* in *Ordinum faderatorum* potestate est, & peculiarem constituit provinciam. Denotant verò *Frisiam leopardi* f. *leones duo aurei* in clypeo *carneleo* ejusdem metalli *sebedulis* (aliqui *septenarium* numerum exprimunt) sparso.

§. LXXI. Jam *Salinarum* succedit nomen, *Dominii* in *Sequanis*, à *salinis* & appellationem & celebritatem naçti. Primum ex *Burgundis* *Dominum* ejus lego *Gerhardum Com. Viennensem* & *Matisconensem* ab uxore *Vigona Moretta Gualtheri Dn. Salinensis* filia: à parentibus accepit *Dominium Gualtherus filius f. Gancherus*, pater *Margareta*, quae cum marito loccrando *legros Dn. Brancionis Salinas Hugonis D. Burgundiae* vendidit: ab hoc permutatio pro *Axona* (*Auxonne*) eas & alia loca accepit *Stephano* f. *Eshevano* frater *Joannis Com. Cabillonensis*, qui fratri sine liberis defuncto successit. Inde in hujus posteris *Burgundiae comitatus* accrevit, & cum hoc demum ad *Austriacos* delatum est.

§. LXXII. *Mechlinia* post *Salinas* sequitur, *Dominium* *Brabantiae* ambitu includit, *Cujus* & *urbis* historiam *Iob. Baptistae Grammayus* edidit. Fuit hoc à multo tempore in *Bertholdorum Grimbergensium* ditione, nuptiis ut creditur acquisitum. Inde ad *Leodienses Episcopos* delatum est. In his *Adolphus Mareanus*, *Episcopus*, consentiente *Capitulo, Comiti Flandriae Ludovico Mechliniam vendidit* 100000. florenis auri regalis, quod

Flandria,

Burgundia

Zutphania

Comitatus.

Conjunctio cum Geldria.

Svevia.

Marchionatus S. Imperii.

Ejus reges.

Domi ex Hollandia.

Saxonibus aliquando concecila.

Salinarum Dominium.

Ad Viennenses, Burgundiae Ducem.

Domi comites.

Mechlinia.

A Bertholdis ad Leodienses, Flandros.

quod

Brabantos. quod Duci Brabantiae quam Leodicensibus plus faveret. Inde Dux Brabantiae eam acquisivit. Demum ad Burgundos & Austriacos delata est. In illis Philippus Bonus eam separatim possedit atque titulis inseruit, ut in eundem statum rediret, quo fuerat ante Bertholdorum familiam, Brabantiae vicina non subdita, suaeque potestatis. In his Dominium Maximilianus I. anno 1494. in comitatum perpetuum atque nobilem erexit. Ast uti videmus non comites sed Domini Mechliniae Reges vocari amant. Rationem Zyp. hist. Cassan. obsr. pag. 154. conjicit: Quod postquam Mechlinia in manus Ducis Brabantiae rediit, & summo jure possideri cepit, instar Brabantiae, etiam ab Imperio tacite subducta est: id quo minus viderentur principes agnoscere, existimem noluisse beneficium Imperatorum urbi concessum mutato titulo ostentare. Nunc Archiepiscopus & supremo Belgii Hispanici senatu incluta urbs est. Insignia fuere scutum aureum tribus palis rubris exaratum, (verbis Maximil. apud Zypeum scutum divisionibus citimis, lege citrinis, & rubricis secundum longum interjectis) sed beneficio Imperatoris accessit scutulum cum aquila imperiali, palis impostum. Pali ab antiquis Dominis asciti adhaesere Dominio. Loco auri argento solum pingit Desferr. Spiegel der Ehren. p. 874.

Ultras.
Aum.
Episcopi.

§. LXXIII. Ultrajectum Mechliniam excipit, & quae Belgicarum provinciarum titulos claudunt Transsylvaniam atque Cranninga. Ultrajectum Episcopatus titulo incluta fuit à Caroli Martelli aetate. Primus numeratur Willebrodus Batavorum, Frisiorum, Saxonum, & Slavorum Apostolus habitus. Inde Episcoporum opes & potentia multorum Imperatorum aliorumque principum liberalitate, & regionum, unde barbaros & tyrannos expulerant, accessione eo usque excrevit, ut Dominatum Trajectensem Bochius (hyperbolicè, judice Zypeo, nisi ad veteres regulos respiciatur) regni haud exigui amplitudinem exaequare crederet: in primis verò Transsylvaniam & Cranninga in potestate Episcoporum fuisse. Demum Henricus Palatinus I. Bavarus Philippus Electoris filius, cum adversus Carolum Geldrum sui tuendi imposset, Carolo V. Imperatori ditiones concessit. Verba diplomatis ex Zypeo pag. 158. ita habent: Quoniam Carolus Geldria Dux nullo jure nullaque legitima de causa urbem Ultrajectinam occupavit, ac ex ea bellum antistiti Henrico Bavaro intulit, occupatoque oppido Rhena, arce Horstia, ac Ema universam Ultrajectinam ad gravissimarum exactionum solutionem cœgit, nullo in recusantes, sive profani, sive sacri Ordinis, homines servitia nec calamitatis genere omisso, adeo ut universam tandem provinciam subegisset, nisi Caroli V. Caesaris Duces obstetissent, ac pedite equiteque abducto, Geldrum repressissent: ne rursum in eisdem recideremus calamitates ac aliqua ratione Caesari de factis hujus belli causa sumptibus satisfecit, communi consilio liberaque voluntate consentimus, ac tenere presentium consentimus, Henricus Bavarus Antistes noster Caesari Carolo tanquam Brabantia Duci, & Hollandia Comiti, pro se suisque successoribus utriusque sexus legitimis liberis cedat, inque perpetuam possessionem tradat urbem Ultrajectum, Amersfortium, Rhenam, Wicam, reliquaque oppida, arces, castella ac munitiones, provinciam, agrique Ultrajectini, cum omni apparatu bellico, pagis, villis, proventus, cum jurisdictione summa, media, infima, mixta, ac denique universum absolutumque profane jurisdictionis Imperium, ea ratione ac modo, quo id praecedentes Antistites supra nongentos possedere, rexereque annos, ac ut absolutum decet Dominum Principemque cum universo Nederlicht, nempe Overtichtii, id est, Transsylvaniam dudum ante in Januario se tradiderant) nihil inde excipientes, praeter sacram jurisdictionem, ac annuos ejus proventus, qui Antistiti ejusque successoribus in sempiternum facti rectè manebunt: quemadmodum Curia Episcopalis, quae est in urbe Ultrajecto, ac altera Antistite digna in hac provincia quam elegit. Adhaec Caesar Carolus Antistiti Henrico Bavaro singulis numerabit ad vitam annis duo millia florenorum, donec tot ei sacerdotia procurarit, quae dictam in singulos annos summam conficiant, ea, in perpetuum Episcopatus redditibus adjuvanti curarit. Supplicantes & orantes Romanum Pontificem, hac omnia sua auctoritate approbare, confirmare, ratum habere dignetur. Hac primum à quinq. Canonicorum collegiis, deinde ab Abbatibus, sum ab urbis Senatu, ac nobilibus fuere subscripta, sigillisq. munita, ac tandem anno sequenti à Papa Clemente VII. 13. Kal. Septemb. confirmata. Antistes ergò, inquit Haræus, sua renunciatione literas 12. Octob. hujus anni consignavit, & Caesaris legato Antonio Lalaino Comiti Hochstratano die 13. Kal. Novembr. solemniter tradidit, ac postero die populus Ultrajectinus Caesari sacramentum dixit, hinc 3. Nonas Novemb. Amersfortii, & non multo post etiam

Wicani,

Wicani & Rhenani. Ante hos scorsim *Transsalani* à Carolo V. stipulati sunt, ut iis privilegia ac immunitates veteres factæ tectæ manerent, iudiciis conveteris uterentur, bellum illis à quocunque illatum Cæsar ejusque successores suis sumptibus propullarent. *Græningani* cum *Frisia Alberto Saxoni Maximiliano* tegendam concesserant, inprimis quia factionibus *Schieringerorum & Vercooperorum* scindi capisset: Verum resistere Alberto, & licet aliquoties fracti jugum subire detrectant. Demum maluerunt *Ezardo Frisæ Orientalis* seu *Embdanæ Comiti* 1506. imperium urbis committere, ut in Saxonum potestatem non delabi pateretur. Ezardus ob hoc proscriptus & armis petitus, urbis patrocinium deserere coactus est. Itaque cum conditiones deditiois probare nollet Saxones, Græningenses alium patronum sumere *Carolus Emmondanum Gætria Ducem* satis potentem, à quo in fidem *Carolum Gelicum.* *Franciæ* impulsus sunt. Demum 1521. cum crescentem viderent potentiam Austriorum, ad *Carolum V.* obsequium redierunt. (confer *Thuan. l. 109. p. 1393.*) Cæterum omnes hæ tres provincie nostro tempore Republicam Batavicam cum reliquis constituit, subtractæ potestati Hispanicæ. Quod tesseras scutarias attinet, *Brianville seu d'arm. Vstrajecto* tribuit clypeum diagonaliter sectum ex minio & argento. *Sibmach. P. I. p. 10.* verisimilius clypeum *transverse* secat auro & cocco, atque inscribit *crucem variatis ad illam sectionem coloribus.* Sed rectius *Desterr. Ehrensp.* cui numismata conveniunt, parnam *quadrifertiam* constituit, cujus areola prima & quarta *cruce,* duæ reliquæ singulis *leonibus* insigniuntur. Galeæ autem diadema tortile & ex theca cruce insignita cauda pavonina imponitur. *Transsalania* autem *leoni rubeo* in parma aurea inducit aut supponit *fasciam undosam cyanæam;* quod *discerniculum* putant leoni *Hollandico* adjectum. *Græninga* scutum imperiale aquila, pectori *parmula Austriacæ* imposita, gestat.

§. LXXIV. Titulos claudit ille, qui *Dominatorem in Asia & Africa* regem nominat, qui ex Lusitanico adficius videtur, unde de eo agetur in capite de Portugallia. Quod eos concernit, quos à *Sammathano* in præsentis regis elogio additos notavimus, *Barcinonensis* comitatus notari meretur. De hoc jam occupavimus dicere §. 10. unde non nisi pauca addimus: Videlicet comites *Barcinonensis* (quæ *Cataloniæ* metropolis est) derivati à *Godofredo s. Guifredo p. Iose* Balduini Flandri genero, qui primus paulatim præfecturam in proprietatem mutavit, & 914. obiit: successere posteri initio ex *Astione s. Guifredo,* dem ex altero filio *Seniofredo s. Suerio Com. Vrgelitano* minori filio, nam hoc natus *Borellus,* Mitonis filio *Seniofredo* 967. extincto, in *Barcinonensis* comitatu successit, excluso istius fratre *Oliva* cogn. *Capreta C. Besaluni & Ceritaniæ,* quod in horum comitatu gubernatione male se gessisset. *Borellus* transmisit successorem ad posterum, in quibus quod *audivimus Raymundus Berengarius* ab uxore *Petronella* regnum *Atagoniæ* familiæ intulit, palos autem suos clypeo regio inferuit. Quod à rege recentius reliquis insertus hic titulus, forte ex eo est, quia *Catalonia* ad *Francos* respiciente jus in dubium vocari ceperat, cui asserendo titulis solemnibus restitui videbatur, nam §. 46. & 47. vidimus, *Ferdinandum Catholicum & Carolum V.* ubi prolixiorum formula uti lubuit, vocabulum illud etiam solenne fuisse. De præensione *Francorum* in *Barcinonem & Cataloniam* §. 13. actum est.

§. LXXV. *Biscainæ s. Vizcainæ* succedit nomen, quod etiam in *Ferdinandi Catholici* elogis legitur. Hæc *Cantabrorum* veterum sedes fuit, qui bellicosissimi habiti, & demum ab *Augusto Agrippæ* ope subacti sunt. Unde nunc quoque præ aliis Hispanis majoribus gaudent libertate & immunitate. Conf. *Hub. Thom. Lcod. vit. Frid. II. Pal. l. 2. p. 26.* Eam ab anno circiter 870. rexere peculiare *Domini, Lupi s. Lopezii de Haro,* de quo nec circa 1298. *Didaco Lupi* filio *Haro* extincto *Biscainæ,* eoque magnis motibus jactata, ad *Sanctium Regem* devoluta. *Marian. l. 14. c. 12.* Sed iterum principio seculi decimi quarti controversiana de illo principatu inter *Didacum Harum & Joannem* regis, qui tum vivebat, *Ferdinandi IV.* patrum, cui rex istum promisera. Vallisoleti pro Joanne pronunciatum, sed executio in aliud dilata tempus. Demum ita transactum, ut penes *Didacum Harum* esset principatus dum viveret, inde Joanni redderetur. *Didacus* in bello *Granatensi* extinctus est, atque ira ad *Mariam* Joannis uxorem successio delata. vid. *Marian. l. 15. cap. 7. 8. 9.* Ea natus *Joannes Curvus s. Cocles Biscainæ Comes* pater *Mariæ,* quæ *Joanni Munioni s. Nunez de Lara* agnato ex *Cerdanis* nupsit, & filiam atque

atque heredem habuit *Ioannam*, Tello Alfonsi XI. filio nuptam. *Tellus* 1370. Idib. Octobr. vita excessit. Unde defuncti principatus *Lara* atque *Biscaya* Joanni Regis filio à patre Henrico datus, in regum ditione stabili possessione hucusque mansit. *Marian.* l. 17. c. 15. Scuto *Biscaya* utitur *argenteo*, insignito *arbore viridi*, quam transeunt *duo lupi gradientes rubei*. *Luporum* figura alludere videtur ad dynastas *Lupos* & *Lopezios*: arbor forte saluosam provinciam designat. *Biscaya* aliqui annumerant *Guipuscoam* & *Lopuscoam* provinciam, cujus tessera est scutum *caruleum* 12. *machinis bellicis aureis* insignitum, ob Engolismensem Ducem obsidione *Pompelonis* depulsum. vide *Limn. Jur. publ.* 6, 6, 19.

Guipuscoa.

Molina.

Quomodo ad regem aliquoties rediit.

§. LXXVI. Sequitur *Molina* mentio. Hujus (quæ civitas est Castiliæ versus Aragoniam, unde tractui montano nomen *Sierra Molina*) titulum lego attributum *Alfonsi IX. R. Legionis* & *Berengariæ* reginæ Castiliæ filio *Alfonsi*, inde dicto *Infanti Molina*. Hujus filia *Maria Sancio IV. Regi Castiliæ* nupsit 1282. Inde *Isabella* Joannis Laræ junioris uxore defunctæ *Molina* principatus jure propinquitatis ad regem rediit, ob quod tamen *Ioannes Lara* tumultuari cepit. Confer *Marian.* l. 14. cap. 16. Post hæc *Molina* cum *Soria* celeberrimo Franciæ Constabili *Bertrando Guefcino* ab *Henrico II. Rege* 1371. sub nomine *Ducatus*, loco comitatum *Tristamaræ* & *Sarriæ*, 1366. concessorum, præmio virtutis & meritum in Henrico bello adversus fratrem *Petrum* crudelem præfitorum, concessa est: Sed cum in Franciam *Bertrandus* rediret, vendidit iterum *Molinam* eidem regi 15000. scutorum. Inde *Ioannes I. Castiliæ* Rex *Molinam* filio *Henrico III.* concessit, qui cum patri in regno successisset, hic *ducatus* sub nomine domini ad regnum rediit. Confer *Sammarth. l'Est. de l'Esp. pag.* 224. 225.

Athenarum & Neopatriæ ducatus. Penes Villeharduinos. Biennenses. Engbrianos. Lucenburgios. Siculos reges.

§. LXXVII. Videamus jam titulum Ducum *Athenarum* & *Neopatriæ*. Hunc principatum lego primum in familia *Villeharduina*, ex qua *Guilhelmus* marescallus Campaniæ expeditionis Constantinopolitanæ historiam scripsit, ejusque ex fratre *Joanne* nepos *Godofredus Morea* & *Achajæ princeps* fuit. Inde *Hugo Comes Brenna*, qui *Joannem* regem Hierosolymorum patrum habuit, uxorem duxit *Helenam Guilelmi Villeharduini Ducis Athenarum & principis Achajæ* filiam, unde natus *Gualtherus Dux Athenarum*, pater *Gualtheri Ducis & Isabellæ*, ille 1356. sine prole *Pictavienti* prælio periiit. Hæc heres fratris *Gualthero Dn. Engiano* nupsit, & titulum *Ducis* attulit, unde natus *Sigerus Dux*, qui 1368. decessit: Fratre ejus *Ludovico* nata *Margareta* *Ioanni Lucenburgio* nupta, præntione illius domus attulit. Sed jam à seculo fere non nisi in titulo & præntione jus constabat illorum, qui *Athenarum Ducem* vocati amabant. Nam 1282. vespere *Siculis* sub Aragoniorum potestatem ille etiam principatus delapsus erat. Cæterum primus à *Siculis* regibus *Fridericus III. Rex* titulum usurpavit, atque postea tradidit; Eo autem donatus erat 1355. à *Ludovico* Rege fratre, postquam *Fridericus Dux Joannis Ducis* filius eo anno vivis excessisset. *Joannes* autem à fratre *Wilhelmo* ducatus obtinuerat, qui 1338. vivis excessit, & fratrem successorem habuit. Confer *indic. rer. Aragon. ad ann.* 1338. 1348. 1355. Inde 1377. cum *Fridericus* Rex filiam *Mariam* reliquisset heredem, præfecti arcium *Athenarum* & *Neopatriæ* ducesque, atque eorum ditionum procuratores militaresque manus *Friderico Sicilia R. vita functo* & femina vacua regni possessione herede, cum de principatu inter *Mariam* & *Aragoniæ regem* ejus avum controversia orta esset, à *Maria* & ejus regni Procuratoribus deficiunt, & regi se addicunt: vexilla insignaque regia *Aragonum principum Athenarum* arce extolluntur. Uti *Surit. indic. R. Arag. ann.* 1377. In *Journal des Sav. de 25. Febr.* 1675. ex *Guillelmi Athen. refertur Comitissa Stampensis*, quæ 1489. Senis mortua hunc titulum gesserit. Credo aut errorem aut typographi subesse: & intelligi *Ioannem* f. *Rudolphi Com. Eufii & Guinefi*, uxorem primam *Gualtheri Brennensis*, & dein *Ludovici Eburonici Comitiss Stampensis*, quæ 1389. mortua est, & à priori marito titulo illo uti potuit. Cæterum *Athenarum* urbs 1455. à *Mahomete II.* subacta & in *Turcicam* servitutem redacta est, sub qua nunc etiam gemit.

Orifiani & Gothiani Marchio.

§. LXXVIII. Jam *Orifiani* & *Gothiani* in *Sardinia Marchionatus* lustrandi. Memorant verò *indices R. Arag. ad ann.* 1338. à Rege Aragoniæ *Petri Arborensis* iudicis fratrem *Gothiani* comitatus titulo cohonestatum. 1377. Cum *Valor Ligius* Arborensis propinquitate conjunctus regi se addidisset, *Gothianum* & alia opida Arborensis ditionis illi attribuuntur. *Indic. R. Arag. illo anno.* Inde 1410. *Petrus Torrellias Orifianum* urbem

urbem & ejus urbis ditionem *Marchionatus* cognomine, & *Gothiani* comitatum *Leonardo Cubello* posterisque ejus regio mandato ingenti pretio addixit (*indic. rer. Arag.*) demum cum *Leonardo Alagona M. Orsiani* 1478. res turbasset in Sardinia, *Ferdinandus* hunc principatum & *Gothianum* ei ademit, atque regis titulis inferuit. *Desterr. Spiegel der Ehren.* 6, 10. p. 1220.

§. LXXIX. In titulis *Ferdinandi* & *Isabellæ* nihil reperitur, cujus non in prioribus essent vestigia, præter *Ruscinonem* & *Cerdaniam*. Sed de *Ruscinonensi* comitatu seu *Rouffillon* jam supra §. 14. egimus, tanquam *Aragonæ* coronæ membro. Quod *Cerdaniam* attinet, (unde adhuc *Puggetradæ* nomen,) à *Ceritanis* veteribus nomen habet. Primum legi, qui titulo *Comitis Escaloni* & *Ceritanie* usus est, *Olivam* cogn. *Capretanæ* *Myronis* *Comitis Barcinonensis* filium, quo nati *Bernardus Taliæ ferreus* Comes *Bela-luni*, & *Gustfredus* Comes *Ceritanæ*, factor reliquorum, in quibus *Wilhelmus Iordanus* & *Bernhardus VVilhelmus* *Comites*, cum ille ad *Tripolim* 1103. cecidisset, hic 1117. sine liberis defecisset, *Raymundum Barcinonensem* agnatum habuere heredem. Confer *Æl. Ant. Nebriß. rer. Hispan. Dec. 2. L. 3. c. 1. 2.*

§. LXXX. Superest ut, quos prolixior illa titulorum *Caroli I.* farrago prioribus addit, examinemus. *Imperatoris Romani* & *Germaniæ* regis elogium personale fuit, & ex dignitate electitia. *Hungariæ*, *Dalmatiæ*, *Croatiæ* regna frater *Caroli Quinti* *Ferdinandus* uxorio titulo tenuit, & ad posteros transmisit: *Carolus* verò non alio jure illis titulis usus est, quam ob successionem *Siculam*. Ex quo enim à *Maria* uxore, *Stephani* Regis *Ungariæ* filia, *Carolus II.* Andinus *Rex Siciliæ* regni istius jus familiæ intulerat, licet illud in alias dein migraverit familias electione & suffragiis, à *Neapolitanis* tamen regibus, atque adeo etiam à *Ioanna II.* a qua adoptatus *Alfonfus Aragonius*, tituli retenti sunt. *Algeron* vitiose scriptum credo pro *Algarbis*, cum non solum locus nullus isto nomine mihi sit notus, verum etiam ordo titulorum pro illa faciat. Ita & quæ infra legitur *Territania*, *Ceritaniam* videtur legenda: & *Molina* pro *Monia*. *Styria*, *Carinthus*, *Carniola*, *Wirttembergiæ* *Ducatus*, *Comitatus Pfiretarum* & *Kyburgi*, *Landgraviatus Alsatiæ*, *Marchionatus Burgovis*, *Domina Vinidorum Marchiæ* & *Portenariæ* ex *Austriaca* sunt successione: sed quia *Ferdinando* & ejus posteris concessi, à *Caroli* posteris jam omittuntur; seu malis ca *Austriæ*, *Habsburgi*, *Tirolis* & *Sueviæ* nominibus simul comprehendendi.

§. LXXXI. *Calabria*, *Catalonia*, *Asturia*, *Tripolis* nomina restant. Secundum *Barcinonis* nomine poterat comprehensum videri: de quo §. 10. & 74. Primum designat provinciam extremam *Italiæ* atque ita *Neapolitani* regni, quam *Carolus Andinus* cum reliquo regno occupavit, cumque dein ea cum *Apulia* & *Sicilia* pro *Conradino* se declarasset, hoc capto & supplicio affecto in potestate retinuit. Inde eam habuit *Robertus* filius, & vivo patre filius *Carolus* pater *Ioanna*, quæ ex primo marito *Andrea Ungaro* *Cerolum* *Robertum* *Ducem Calabria* genuit, sed brevis ævi. Inde cum *Ludovicum Andinum* adoptasset, ad hunc *Calabria* titulus delapsus est, & ad posteros transmissus. Unde *Renati* regis filius *Ioannes* & nepotes *Ioannes* atque *Nicolaus* illo usi titulo. Vicissim ex *Atagoniis* *Friderici* regis regno pulsi filius *Ferdinandus* eodem elogio usus est. *Ferdinandus* autem *Catholicus* universum regnum in potestate redegit. *Calabriæ* ipsi *δάρυα* assignant in argentea palma cruce patibulatam *niagram*. *Asturia* *Hispaniæ* provincia est ad mare sita, *Gallæcia*, *Biscaia* & *Castilia* inclusa, in *Ovetanam* & *Santillanensem* distincta. Hæc verò reliqua *Hispania* fere à *Mauris* occupata receptaculum recuquiarum fuit, & ibi primum regnum *Ovetanum* conditum est, unde dein *Legionense* & ex hoc *Castellanum* orta sunt. Verum filiarum splendor matrem pene obscuravit, ut ne nomine quidem regiam dignitatem tueatur.

§. LXXXII. *Tripolis* sola superest, quæ titulum claudit. Ea *Barbarica* ad distinctionem alterius *Syriacæ* (di *Soria*) appellari solet. Qua ratione ad *Hispanos* delata sit *Thuani* verbis exprimere malo. L. 7. p. 356. Ab eo tempore, quo videlicet veteri urbe diruta *Afri altam* considerere, *Tripolis* sub *Tunecanis* regibus semper fuit, aut eorum præfectis aliquando, ut fit, rebellantibus; donec *Petrus Navarrus*, qui postea signa nostræ secutus est, *Bugia* capta anno hujus seculi x. pestilentia in urbe grassante, ut suorum salutem confu-

leret, Didacum Valentinum Neapolim misit cum duobus navigiis, quibus 13000 milites portabantur, ipse cum exercitu, qui erat 25000. hominum Cosyram venit, & ibi accepto à Valentino comite ac munitionibus in Africam transmittit, atque auctore Vionello Veneto, qui quod frequens Venetis cum Tripolitanis commercium intercedebat, situs ac loci valde peritus erat, urbem aggreditur, repulsisque oppidanis ac milite in terram exposito, eam tandem expugnat, occisis 16000. Maurorum & captis amplius XV000. in iisque urbis regulo cum conjugibus & liberis, qui in Siciliam sub custodia ablegatus est, ac postea Caesaris beneficio libertati restitutus. Capta urbe ac magna ex parte destructa castrum vetus servatum est, & aliud novum juxta portum institutum, utrumque à Casare presidio imposito eo usque custoditum, donec Rhodo à Solimanno ante XXXVIII. annos captâ, & inde Hierosolymitanis equitibus ejectis, Caesar eis Melitam attribuit, & Tripolim, quæ ab ea haut amplius CCLV. passuum millibus abest, una ruendam commisit. Ibidem recenset, quaratione à Turcis recepta sit 1551.

Præsentio
Hispanica
in Britan-
niam.

Hujus qui
omni tem-
poris re-
gnes.

§. LXXXIII. Satis diu nos tenuere tituli, & quidem hic subsistere possemus, nisi unicum nos rememoraretur, quod videlicet *Britannia Aremorica* etiam *prætensionem* Hispania sibi afferuerit, licet nec insignibus nec titulis forenibus addere luberit. De ea verò, quæ lectori scitu jucunda credimus, age exponamus. Necessarium autem est, ut quibus semper rectoribus paruerit paucis repetamus. Eam ergo olim regibus propriis paruisse fama est. Eandem in potestatem regum *Francia* venisse victoriâ *Clodovei* traditur, quamvis post hæc etiam alii regum faciant mentionem, quos, nisi quod aliqui rebelles titulum hunc rapuerit, rectus *Comites* dicas, autoritate regum sua regentes. Inter *comites Redonenses* & *Nannetenses* de principatu diu fuit contentio, armis etiam acta, donec tandem *Bertha Nannetensis Alano nigro ex Redonensibus* *Richmondæ* Comiti eum adferret: horum neptis fuit *Constantia Godofredo Com. Andino, Ranulfo Cestrio*, ac demum *Guidoni Thoarsio* nupta. Primum ex primo matrimonio successit *Arturus Andinus*: sed huic patri fraude extincto, soror uterina *Alis Thoarsia Petri Comitis Drocentis*, ex regio sanguine, uxor. Itam regia domo per *Petri* posteros, cum primum promiscue *Comitum* & *Ducum* titulus adhiberetur, ex quibus posterior tandem manit, continuata est successio; non tamen sine controversia inter *Carolum Blesensem* *Guidonis Britanni Penthecurii* generum favore regis Galliarum subnixum, & *Joannem Britannum Montfortium* *Guidonis fratrem* ejusque filium, ab *Anglis* adjuutos. Vicere *Montfortii*, & ducatum retinere, donec ultimus *Franciscus II.* morte sua 1488. masculam totam progeniem terminaret. Hæres fuit filia *Anna*, quæ *Carolo IX.* & dein *Ludovico XII.* hujus verò filia *Claudia Franciscus I.* nupta iterum regnatricis lineæ regis principatum doti intulerunt, in qua hucusque ille hæsit. Confer *August. du Pas hist. Britann. Argenté. Sammarth. hist. geneal. Dom. reg. L. 35.* Præterdit verò Ducatum sibi deberi *Rex Hispaniarum*, apud *Chifflet. Indic. Hispan. c. 8. p. 74. 75. Zypcum hist. Cass. obs. L. 1. c. 17. p. 175. & L. 2. c. 11. p. 215.* (qui tamen *Isabellæ* morte ad *Sabaudum* jus relapsum fateatur.)

Funda-
menta Hi-
spanorum,
Anna Bri-
tannica
Maximi-
liani I.
sponsa per
injuriam
erepta à
Car. VIII.
Responsio
Gallorum.

Allegari possent tundamenta: 1. *Anna heres Francisci II.* *Maximiliano I.* Imper. legitime desponsata, per *Joh. Cabillonium princ. Arausionis* & *Wolfg. Polheimium*, sed per injuriam dein à *Carolo IX.* qui eam duxit, erepta. Confer *Comin. L. 7. c. 3. Ferron. L. 1. ubi* qua ratione puella, ut à data fide resciliret, persuasum, nec minus de procerum, certum *Ducem* desiderantium, stremitu legi potest.

Resp. Galli. 1. Sætem jus ex matrimonio non completo, nullum nancisci potuere *Austriaci.* 2. Matrimonium contra leges regni, quæ regium consensum requirunt, factum, non subsistere potuit. Confer *Linn. Ngt. Fr. 1. 8. pag. 224. seq.* 3. Pace facta, quicquid ratione *Annæ* prætendi poterat juris, extinctum est. 4. Si etiam prius matrimonium cum *Carolo VIII.* illegitimum fuisset, *Ludovico XII.* deinceps nupta, jus principatus integrum attulit, & ad posteros transmisit.

2. A *Claudia* matre jus principatus ad filium *Henricum II.* devenit, ab hoc ad *libetos* iterum transmissum, in quibus, cum masculi extincti, sætem post *Margaretæ* mortem, quæ *Britanniam* tenuit (*Zyp. 1. 10. pag. 70.*) major filia *Isabella* regi *Hispaniarum Philippo II.* nupta, aut ejus liberi, jus merito sibi vindicarunt: inprimis *Isabella Clara Eugenia*, *Isabellæ* filia, & præsentationis jure in *Britanniam* recepto ejus vices sustinens, quæ ob hoc cum marito *Alberto* in curia *Parisiensi* sitem movit *Ludovico XIII.* Sed hæc quoque

Jus Isabel-
læ Claræ
Eugeniz,
à matre
Isabella
Francica.

quoque sine liberis mortua, heredem vel ex testamento *Philippum IV.* vel ab intestato *Sabaudos* habere debuit. Sic jam 1596. per *Mercurianam* factionem infanti principatus destinabatur apud *Thuan.* L. 117. p. 333. Refutatur in Anonymi *Memoires & instructions pour servir dans les negociat. concernant les droits du Roy de Fr.* p. 105 seq.

Huic iterum obvertitur. 1. *Vnio Britannie* facta 1532. à *Francisco I.* tanquam tu-^{Responso} tore consensu statutum, ut nunquam postea à corona alienaretur. *Thuan.* L. 16. p. 754. Confer de ea *Argenrè hist. Brit. ann.* L. 12. c. 70. Eandem unionem multis actibus confirmavit *Henricus II.* crecto Parlamento & officialibus Ducalibus suppressis, unde *Henricus II.* & successores nunquam usi titulo *Ducum Britannie* etiam in literis provinciam respicientibus. Adeò *Henricus* nunquam possedit Britanniam ut privatam, sed ut coronæ Domanium. 2. *Elisabetha I. Isabella* omni successioni paternæ renunciarit in pace *Castell. Camerac.* 1559. n. 29. Sed & filia tanquam extranea successioni incapax est, lege (albinagii) regni eam excludente. vide *Linn. Not. Franc.* 2, 7. p. 493.

3. *Margareta* sola *Henrico II.* superstes soror non tenuit principatum: cum tamen ob vitium peregrinitatis exclusa Hispanica infante, si successio in Britannia ulterius habuisset locum, *Margareta* ducatum obtinere debuisset. Ab ea verò lapsurus erat ad regem ex testamento.

4. Ex lege regni, quæ regi obtingit, regno uniuntur. *Linn. Not. Franc.* 1, 8. pag. 173. 216. 221. Et saltem *Henricus II.* quod jure materno habebat, tenebatur regno jungere.

• Excipitur ad hæc. 1. Legibus his præjudicium tertio creati nequit. 2. Sunt ex-^{Exceptio} cepla contraria, Navarræ, Burgundiæ comitatus, & alia. Certe eam legem ne reges quidem semper agnoscere voluerunt.

5. Domus *Pentheuricæ* jura, nixa *Philippi Valesii* sententia 1341. Confluentibus^{Status} pro *Blesensibus* contra *Montfortios* data, à *Joh. Brossio Pentheurio*, *Ludovico XI.* regi, cum is timeret, ne *Anna Britannæ* extero nuberet, cessa sunt 1479. Eadem nunc quoque valide militant. ^{Prædicta}

Exc. Transactum de illis juribus matrimonio *Annæ Britannæ* & *Caroli VIII.* ubi uter sine liberis præmoreretur, alteri parti suas prætensiones cedebat.

6. *Isabella* morte cum jus ad *Sabaudos* de lapsum esset, hi prætensionem non persecuti.

Hæc fundamenta partium: mansit verò hæctenus in possessione *rex Gallis*, non tamen videtur *Rex Hispaniæ* abdicasse prætensionem; unde §. 21. in pace *Verum.* cum *Infanti Isabella* teratur *jus suum*, in primis *Britanniam* respici existimo. Eadem reservatio ultima illa pace 1659. repetita est §. 89. 90.

CAPUT XXXIX.
Comites de Hofkirch.

ARGUMENTUM

1. Familia. Linea.
2. Scutum.

3. Galea.
4. Titulus.

§. I.

Illustissimi *Hofkirchii* Comites & Barones teste *Bucel. germ. stemmatogr.* P. 3. p. 85. Familia^{Linæa} referuntur ad *Videlicium ab Hofkirchen*, qui claruerit anno 1380. Quo eodem etiam vixit *Isidocus s. Isstl Hofkircher*. 1411. *Isstl der Hoffitcher* à Duce Austriæ *Leopoldo* munitionem *Colmiz* eruit. 1454. *Johannes Hofkircher* Regis *Ladislai* consiliarius annuo stipendio 200. aureorum fuit. Qui primus 1464. ob merita in *Domnorum* classem à *Friderico IV.* Imp. relatus est. In *Wilhelmo I.* qui superiori seculo senatus bellici prætes fuerat, filiis *Wolfgango* & *Georgio Andrea* dux lineæ ortæ. Ille iterum ex *Wilhelmo* & ^{Linæa} *Laurentio* posteros habet. Isto enim *Wenceslaus Wilhelmus Episcopus Seccavienfis* & *Carolus Ludovicus* vigiliarum supremus magister, hoc generali campi marefcalli locum tenente *Wolfgangus Laurentius* & *Georgius Laurentius* nati sunt, omnes Comitum ornati dignitate

§. II. Vetustissima familiæ fuit herma virilis caruleo amictu aurea crine & barba, ^{Scutum} in scuto rubente. Cum verò illos nova dignitate ornasset *Fridericus IV. Augustus*, addidit coronam auream & volutantes fasciolas aureas atq. coccyneas. Cum autem *spbarule*, quibus connectit

connectitur vestis nec non *ora* superius *reducta* auro similiter pingatur: Non satis novi, utrum decus antiquum, vel pariter Augusti donum fuerit.

Galea. §. III. Scuto insulit corona aurea, ex qua herma scutatus coronatus exurgit.

Lacinia dependent ex auro & cocco.

Titulus. §. IV. Titulus est: *Comites in Hofkirch, Barones in Colmiz & Trsfedel, &c.*

CAPUT XL.
Barones Hofmanni.

ARGUMENTUM.

1. *Familia.*

2. *Scutum.*

3. *Apex.*

§. I.

Familia. Per illustres *Hofmanni* Barones incrementa sua *Friderico IV.* Imp. debent, & in *Styria* in primis florere, cujus sunt *hereditarii curiae provincialis magistri & hereditarii marescalli, Erblandhofmeister und Erbmarschallen.* Sub *Ferdinando I.* in *Austria* concessere, & *Senftenberg, Oberwollse, Steyer, Wels, Frankeburg* & alia acquirere. Familiam *Bucelinaus Stemmatoz.* Germ. P. 3. p. 86. refert ad *Fridericum Hofmann, Dominum in Grienpöbel & Strechau* in *Styria*, *Ioannis* avum qui *Ferdinandi I.* consiliarius intimus fuit.

Scutum. §. II. Eorum arma exhibet *Sibmacher* Armot. P. I. p. 22. quod sint quadripartita: Prima & quarta *area aurea* continet *hircum nigrum auro coronatum*: secunda & tertia *rubea mergites singulas aureas*: toti quæ incumbit *parmula carulea leonem* refert *coronatum aureum.* Caput gentile symbolum est, cæteri laterculi ex gratia ob varia merita concessa. Ex ultimo tamen aliarum prius stirpium *deiquæ* fuisse, quibus forte extinctis donum hoc *Hofmanni* obtinere ab Imperatore.

Apex. §. III. Cassides clypeo apud *Sibmacherum* tres insunt coronatæ, ex quarum tertia exurgit *scutum scutarii capri coronati*, ex media *adversus leo coronatus* asurgit, utrinque *ternis pennis pavonis* ornatus. Priori autem insulit *merges aurea.* Lacinia omnes auro tinguntur, reflexæ autem sunt ad primam nigro colore, ad secundam cæruleo, ad ultimam rubeo. Quod conjecturam mihi facit, galcarum ordinem transpositum, & quæ caprum refert primum locum debere occupare, huic enim aureæ & nigrae convenire possunt phalerae: aureæ autem & rubæ illam decent, quæ mergite ornatur.

CAPUT XLI.

Com. & Baron. ab Hohenfeld.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Lineæ.*

2. *Scutum. Hohenfeld. Simoning.*

3. *Apex.*

§. I.

Familia. Inter vetustas *Austriae superioris* familias illustres fuit *Hohenfeldia*, ex qua *Otto* vixit 1349. Hujus filius *Rudolphus* fuit, pater *Georgii & Ioannis.* Ille aliquot ex se lineas dedit, & ejus nepos *Christophorus* à *Friderico IV.* Imp. *Baronum* ordini ascriptus est. Hujus verò posterii sub *Ferdinando I.* denuo defecere. Qui à *Joanne* descenderunt, *Equitum* conditione vivere, usque ad *Wolfgangum*, qui cum fratribus *Baro* dictus est, pater *Achasis*, qui restaurator familiae fuit, præter *Wolfgangum*, genitis *Ludovico, Ottone, Marco & Christophoro*, à quibus lineæ novæ exortæ sunt, *Comitum & Baronum*, qui nunc etiam superant.

Scutum. §. II. Antiquum gentis symbolum creditur fuisse *parmula carulea* cum *fasciâ argenteâ, rosarubæ* impressa. Hujus loco olim quidam usi *parmula nigra* impressis *duobus cornibus venatoris argenteis, cocco (vel auro) ligatis & armillatis* ad versus situ locatis, quæ credunt restera fuisse familiae de *Simoning*, ne scio quo titulo ad hanc gentem translata. Sed hujus loco iterum ascita areola cum *fasciâ & rosa* à posteris, qui usus fuit *Baronum* priorum. Quod lineas, quæ nunc supersunt, attinet, utrumque *deiquæ Hohenfeldium*

Hohenfeld.

& Simoning.

& *Simoniam* quadripartito inferuere scuto. vide *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 34.* Sed *Simonio*, modo hoc modo illud priori sede locantes.

§. 111. Apex duas galeas continet *coronatas*, quarum prior duo *cornua venato.* *Apex* *ria scutaria* sustinet, laciniis nigris & aureis: posteriorem ornat *jugum alarum complicatum impresso scutario fascia & rosa* typo, dependentibus laciniis argenteis & caelestinis. Et quidem ista priori galea sola utebantur nonnunquam illi, in quorum scuto non apparuere venatoria cornua.

CAPUT XLII.
Com. de Hohenlobe.

ARGUMENTUM.

1. <i>Familie Rami. Langenburg. Waldenburg.</i>	4. <i>Dominium Langenburg.</i>
2. <i>Scutum.</i>	5. <i>Galea. Hohenloica, Langenburgia.</i>
3. <i>Com. Hohenlobe. Ortus. Linea Weickersheimia. Com. Italici de alta flamma. Linea à Brauneck, Offenheim. Pratenio in Ziegenbain. Linea in Weickersheim, Neuen-</i>	6. <i>Leo Gleichius linea Langenburgie.</i>
	7. <i>Gleichii Comes.</i>
	8. <i>Apex Gleichius.</i>
	9. <i>Tuuli.</i>

§. I.

IN Franconia Comitibus Illustrissimi *Hohenloici* nulli alii familiae cedunt. Hodie *Familie* *verò* in duos capitales ramos stirpis dispescitur, in *Georgii*, qui 1551. decessit, filiis *Ludovico Casimiro & Eberhardo* facto divergio, quorum ille *Langenburgium*, hic *Waldenburgium* tamum se dedit. *Rami. Langenburg. Waldenburg. Scutum.*

§. 11. Insignia, quae *Sibmacheri Wapenb. P. I. p. 14.* repræsentat, linea *Waldenburgica*, quæque ex hac ortæ sunt *Pfædelbacensi* atque *Schillingsfursti* conveniunt, superiori autem tempore, univærsæ genti fuere communia: & in scuto quadripartito *Hohenloicam* cum *Langenburgia* tesseras quadris disponunt.

§. 111. *Hohenloicum* *dâyua* gentile est laterculus *argenteus*, duobus *leopardis* *C. Hohen-* *(feles Sibmacherus* vocat, *Leones Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 35. p. 322.* qui oculos *lobe.* & linguam rubeo colore tingit) *nigris* exornatus. Cæterum *Hohenloicus* hic comitatus in familia à pluribus jam seculis hæsit. Nam 897. *Crato* aliquis f. *Crafti*, Comes *Ortus.* *Hohenloicus* legitur; & ex ejus filiis in *Magdeburgio* ludo equestri *Ernestus & Wolfgangus*, in secundo *Adolphus* recensentur: frater verò horum *Crato* appellatur, qui *Henrico* adversus *Vandalos* bellanti adfuit, & familiam propagavit. Ejus ex *Conrado* nepos *Hermannus Adelheidem* uxorem habuit, matrem ex *Henrico* priori marito *Conradi II. Imperatoris & Gebhardi Episcopi Ratisponensis*, fundatorum *Ecclæsiæ Oerzingensis*. Hoc *Hermannus*, qui illo matrimonio splendorem familiae auxit, ea genuit *Cratonem* & (qui alius hujus *Cratonis* nepos est) *Sigfridum*; hoc *Weickersheimia* linea facta *Linea* est, quam terminavit *Godfridus Episcopus Herbipolensis* 1198. vel ejus ex fratre nepotes *henricus & Conradus. Ille* (*Sigfridus*) cum *Henrico IV.* in *Italiam* profectus est: Unde *C. Italici* filius *Ado f. Otto de alta flamma* dictus, comes *Italiæ* fuit; ita & posterius *Marchionum Italia & Romaniola* nomen gessere. Rediit in majorum patriam pronepos *Otonis Godefredi*, quem 1180. *Italia* odio Pontificis pulsus *Fridericus I. Imperator*, cujus proavia *Hohenloica* fuerat, ditione aliqua iterum donavit, ipse autem pecuniâ *Italici* reliqua ad *Cocharum* sibi comparavit. Filius *Godofredus* junior, inter executores testamenti ab *henrico VI.* Imperatore nuncupatus est: & præter alios *Godofredum* atque *Conradum* filios habuit, qui avitum nomen *Hohenloicum* resumsisse dicuntur. *Conradus* lineam *Linea à* profecit, quæ à *Brauneck* dicta est, & 1390. in fratribus *Conrado & Godofredo* defecit, *Godofredus* reliquorum sator fuit. Hujus pronepos *Crato Ludovici D. Bavaricæ Imperatoris* marescallus, & frater *Godfredi Magistri* Ord. *Teutonici* in *Borussia* atque pater *Crasonis* atque *Vlrici* fuit: Ab illo *Issenheimia* linea fuit, quæ *Braunecca* successit, & in *Offen-* *Joanne Domino Speckfeldia* 1412. detecit, *Speckfeldia* ad *Limpurgium* sotorium *henic.* transmissa. *Vlricus* *Cratonem* genuit, patrem *Friderici Bambergensis, Alberti herbipolensis* Episcoporum, & *Cratonis*, quo iterum plures nati, *Georgius Episcopus Patavienensis, Archiepiscopus Serrigonienensis* atque *Sigismundi Angusti Cancellarius*, *Crato Henricæ Mompe-*

Præfensio
in Zigen-
hain.

Lineæ in
Weickers-
heim,
Neuen-
stein,
Langen-
burg,
Pfeidel-
bach,
Walden-
burg,
Schilling-
fürst.

Dominii
Langen-
burg.
Galæ.

Hohen-
loica.
Langen-
burgia.

Leo Gleich-
chiuslineæ
Langen-
burgia.

Gleichii
Comites.

ApexGlei-
chius.

Tituli.

Mompelgardensis viduæ Ducis Wirtenbergici, *Ulricus* Elisabethæ Friderico R. Scilicet nata, *Ioannes* Elisabethæ Leuchtenbergicæ, & *Albertus* Elisabethæ Hanoicæ mariti. Cum omnes caruissent prole, *Albertus* ex Elisabetha genuit, & illis prætensionem in *Ziegenhainensem* comitatum, unde diuturna contentio, transfudit. Eo natus *Cratonem* genuit *Cosfridum*, cuius posteritas 1546. in *Wolfgango* nepote defecit, & *Cratonem*, quo natus *Georgius* communis omnium qui hodie vivunt pater: nam ex eo *Ludovicus Cassimirus* & *Eberhardus* nati: Ille præter *Albertum*, *Philippum* celebrem Batavorum Ducem & Principis Arausionensis generum, nec non *Fridericum* Elisabethæ Brunsvicensis conjugem, *Wolfgangum* genuit, patrem *Georgii Friderici*, *Cratonis* & *Philipi Ernesti*; primus in *Weickersheim* habitavit, magna autoritate & rebus gestis patrum memoria clarus, sed non nisi filiam habuit, à secundo *Neuenstein*, à tertio *Langenburgii* moderni descendunt. *Eberhardus* *Georgium Fridericum* habuit filium, & ex hoc nepotes *Ludovicum Eberhardum*, *Philippum*, *Henricum* atque *Georgium Fridericum*, à quibus totidem lineæ *Pfeidelbacensis*, *Waldenburgica* & *Schillingfürstensis*.

§. iv. Secunda & tertia arca transversim secatur. Ita ut superior pars nigra aureo gradiente leone coronato insigniatur: inferior aurea octo nigris rhombis impletur. Hoc symbolo dynastia *Langenburg* notatur. Conf. *Wapenb.* 2. p. 36.

§. v. Huic scuto imponuntur galæ duæ. Ex quarum priori inter *flamas* rubentes expansis alis argentea aquila, seu potius phœnix, uti *Sibmacherus* enunciat, prospicit. Alludi illis flammis ad nomen *Hohenlohe* vix dubium esse potest. Confer *P. i. c. 9.* Lacinia, nisi fallit chalcographus, argento & minio tinguntur. Altera galca *Langenburgia* coronata inter duo cornua nigra sustinet exorientem leonem scutarium coronatum. Phalæ circumvolitant nigra & aurea.

§. vi. Huic avito scuto suo, quod alteri lineæ adhuc servari diximus, *Langenburgia* & *Neuensteinia* lineæ scutulium imponit medium *caruleum*, in signe leone argenteo, cuius corona auro fulget. Designari *gleichium* comitatum (conf. *Wapenb.* 1. p. 17.) in *Thuringia* dubium non est. Cum enim *Ioannes Ludovicus* comitum illorum ultimus 1629. vel 1630. extinctus esset, *Hohenloica* familia aliquam partem comitatus acquisivit, unde nunc quoque *Ordorf* & alia penes eandem sunt.

§. vii. Fuit ille leo vetus *deux gleichensum*, quos à *Walperto* vel *Ludovico* fratre *Witkindi*, satoris *Schwarzburgicorum* comitum, deducere solent. Unde eadem fuerit utrorumque comitum familia. Sicuti nec differunt tesserae, nisi leonis metallo. Ab illo *Walperto* descendere reliqui *Gleichenfes*, non semel in lineas distincti. In primis circa decimiquinti seculi initium in *Ernesti* filii *Henrico* & *Ernesto* duo rami exiere. Prior *Blanckenheimius*, iterum in duos divisus est, cum *Henrici* filius *Ernestus* genuisset *Ernestum* & *Ludovicum*; ab illo orta lineæ Dominorum de *Rhenbada*, de *Krakendorf* & de *Schonea* fursi, quæ 1596. defecit in *Georgio Rudolpho*: Ab hoc Domini de *Blanckenheim* & *Cranichfeld* facti sunt, qui in *Valrab* i. *Volratho*, *Dorotheæ* Hanoicæ marito, hoc seculo in eunte videntur defecisse. Alter ramus Dominorum de *Thonna* ad præfatum *Ioannem Ludovicum* usque duravit. De successione *Waldecciorum* in Dominium *Thonna* infra agetur.

§. viii. Ob medium hoc scutulium nova etiam galca prioribus interponitur coronata, ex qua prorumpit *caput leonis argentei coronata*, capite fetens *plumas erectas caruleas*. Lacinia dependent argenteæ & cyanea.

§. ix. Tituli sunt, lineæ *Langenburgica*: *Comites in Hohenlohe & gleichen*, *Domini in Langenburg & Cranichfeld*: Lineæ *Waldenburgica*, *Comites in Hohenlohe*, *Domini in Langenburg*, &c.

CAPUT XLIII. Comites ab Hoyos.

ARGUMENTUM.

1. Familia.
2. Scutum.

3. *Parmula media gentilis.*
4. *Apex.*

§. 1.

Familia.

Hispanicæ originis sunt Illustrissimi *Comites ab Hoyos*, qui sub *Ferdinando I.* in *Austriam* venerunt, & dynastias *Stüchsenstein*, *Rorengrub*, *Böfepeng* & alia bona acquisive-

acquifiverunt. Primus in Germania fubftitit *Ioannes senior, Ioannis Martini de Hoyos* atq; Agnetis *Lincæ de las Huelgas* filius, cujus major filius *Antonius Epifcopus Gurkenfis* fuit, *Ioannes junior* verò gentem propagavit; Ab ejus filijs *Ludovico Gomezio & Ferdinando Alberto* duæ ortæ lineæ, quarum hanc extinctam fufpicor.

§. II. Scutum eorum videre eft in *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 23.* in Baronum ordine; Scutum, quæ prior eorum dignitas fuit. Quadripertitum illud eft, prima & quarta arca *rubea, palo caruleo* diftinâta: Palo infcribitur fuprà *undam argenteam anchora ex eodem metallo*, eisdemq; ex utroq; latere comites adduntur *catena argentea & fragmina* ad aræ longitudinem pendente. Secunda & tertia arca *rubea binos grylentes leones argenteos* repræfentat. Horum laterculotum priores forte ex *Hispanica* aliqua cognatione, pofteriores ex *dynaftia* aliqua ad illos fpectante *Ferdinandus Auguftus*, cum ob fervitia fidelia infignia *1555.* ornaret, afcivit.

§. III. Toti imponitur *carulea* parma, in qua *balthæum diagonalem argenteum ca-* Parmula
a. r. d. i. a.
gentilis.
pita aurea draconum, quæ ex angulis fuperiori & inferiori prodeunt, mordent vel emittunt, limbo *parmulæ argenteæ novem maculis hermicis* ornato (*weisse Kirfch mit neun ſchwarzen Hermeten ſchwänzen.*) Hæc gentilis parmula fuit, antequam Imperiali gratia iſtæ accelliones fierent.

§. IV. Scuto infiftunt duæ galeæ coronatæ, è quarum prima caput aquilinum, vel Apex.
quæ avis ſpecies eſt, protenditur, ex *caruleo & argenteo* bipertitum: Poſterior *πρῶτον* ſuſtinet Leonis argentei. Lacinia argenteæ hinc *cyaneo colote*, iſthinc *rubeo* reducuntur.

CAPUT XLIV.

Com. 65 Bar. de Kühnburg.

A R G U M E N T U M.

1. Familia. Linea.

2. Scutum. Kühnburg. Steyersberg.

3. Apex.

§. I.

Illuſtriſſimorum Comitum & Baronum à *Kühnburg* familia ex *Carinthia* ortum tra- Familia.
hit, in qua arx hujus nominis adhuc *1600.* in gentis fuit patrimonio. Inde per *Syriam* in *Auſtriam* penetrarunt, ubi ſub *Friderico IV. Kottigenbrunn* acquiſiverunt à *Crenzeris*, ob matrimonium; forte *Urfula Creuzerin & Gundolphi Khunburgii*. Gentem *Gabr. Buccl. cerm. Srenmarogr. P. 2.* deducit ad *Fridericum à Kühnburg*, qui clatuerit *1400.* maritus *N. Keyerbergia l. Heiſpergia*. A *Gandolpho* fuprà memorato & fratre ejus *Chriſtophoro* diverſæ ortæ lineæ. Hoc natus *Michaël Archiepiſcopus Salisburgenſis*, cui & fratribus *Georgio* atque *Ioanni Iacobo Baronum* axioma obtigit, & ab his novi emiſſi rami. Lineæ
Alia *Kühnburgiorum* linea à *Friderico* fuprà memorati nepote *Chriſtophoro* orta eſt, cujus fratrem *Gandolphum* reliqui, quòd dixi, fatorem habent.

§. II. Scutum ferunt quadripertitum, cujus prima & extrema quadra iterum bipertita eſt ex *argenteo & minio* inſcripto orbe *f. globulo pari ſectione offeſſo & alternatim* Scutum.
aræ coloribus tincto. (*weiß und roth in der mitten/ abwärts oder nach längs von einander getheilte Kugel in umgewechſeltem ſeld.*) Quod *δῆγμα* gentie eſt. Secunda *Khunburg*
quadra verò & tertia quadra *transverſim ſecat*ur & *nigro colore* atque *argenteo* inſicitur. Ei quæ inſcribitur figura *ferramentum offis* (*Thorband oder Thürangel*) repræſentat, *pali ſitu* inſcriptum ſcuti, & *oppositos* ejus colores recipiens. Figuram hanc *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 81.* in Equitibus *Bavar.* aliter pingit, vocat tamen limili nomine *band*. Tum ſuperiorem ferramenti partem *auro*, non *argenteo* tingit, inferiori verò plane *ut hinc nigram* permittit. In *Furſt. Wapenb. P. V. append. p. 8.* figura ferramenti recte repræſentatur, ſed primo & extremo quadrantis inſeritur, quod nollem, cum gentile ſymbolum potiori ſede dignum ſit. Ferramentum hoc eſt ex familia *Steyersberg* Steyers-
extincta, cujus teſteram *Khunburgii* nacti ob conjugem ex ea aſcitam. Quam ipſam *berg*
illam puto, quam §. I. *Bucelinus* an *Keyerbergiam* vel *Heiſpergiam* diceret, dubitavit. Forte rectius *Steyerbergia* dicitur.

§. III. Premunt clypeum duæ galeæ coronatæ, quatum priori inſiſtit globus ſcutarius Apex
bipertitus & *nigris ſex pennis ſaltigatus*: ex *alera* expanditur jugum alarum cum typo

Steyersbergio. Lacinix isthinc sunt argentæ & coccinæ, hinc nigra & argentæ vel autæ: hoc vult Pars I. armorialis, illud ratio mallet, & confirmat appendix partis quinæ.

CAPUT XLV.

Com. & Bar. Khuonii de Belasy.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea de Avur & de Belasy.*2. *Scutum. Khuonorum Symbolum.*3. *Fam. Niderthor.*4. *Galea.*

§. I.

Familia.

Khuoniorum de Belasy Illustrissimorum Comitum & Baronum gentem *Gabr. Bucelin. Germ. Stemmatoogr. P. 2.* deducit à quodam *Egone* dicto *der kuhne Ritter* (*Eques animosus: le Chevalier hardy*) qui *Habspurgiorum* Comitum vasallus 1250. floruerit. Ejus filio *Harico* idem nomen, & uxor *Pascalina de Trambyn*, gentis suæ heres, tribuitur. His nati *Arnolfus* & *Ego Khuoni*: Ab hoc linea *Khuoniorum* ab *Avur. Arnolfus Elisabethe de Belasy* maritus alterum ramum ex se dedit *Khuoniorum de Belasy*. In his fratres *Jacobus* & *Matthias*, filii *Pancratii*, ille *Cæsar* & *Archid. Maximiliani* atque *Ferdinandi* consiliarius *Cameræque præfectus*, hic *Cæsar* præfectus superioris *Austriæ* fuit: Istius filius fuit *Jacobus Baro de Neuen-Lembach*. Quæ dignitas dein etiam continuata, & Comitum in *Liechtenberg* & *Neuen-Lembach* axiomate aucta est.

Lineæ de Avur & de Belasy.

Scutum. Khuoniorum Symbolum.

§. II. Scuto utuntur quadripartito apud *Sibmacher. Wapenb.* 1. p. 26. Prima quadrans *transverse scatur argento & nigro, in scripto leone, quem eadem sectio afficit, & alterni colores tingunt*. Hoc symbolum est gentile.

Familia Niderthor

§. III. Quadra fecunda & tertia *cocco* tingitur, & portam bipatentem vel potius castrum pinnatum porta aperta & valvis patentibus ex argento continet. Quæ tessera est familiæ *Niderthor*, ad nomen alludens. Jus hujus laterculi est à *Dorothea de Niderthor, Matthiæ Khuoni de Belasy* uxore, quibus *Pancratius* natus est, *Jacobi, Matthiæ*, aliorumque fratrum pater.

Galea.

§. IV. Galeæ præmunt clypeum trës. Primam tegit culcitra rubea, oris argenteis, cui insidet leo *Khuoniorum*, cujus superior pars cum cauda rubet, inferior corporis candet: Media coronam sustinet auream, pinnis argenteis ornatam, super quam conspicitur ala rubea castro bipatenti scutatio exarata; Tertia iterum corona pinnata ornatur, & sustinet herman, rubeo amictu, pileo Orientali ex cocco & argento, pinnis argenteis exculso. Quæ duæ galeæ sunt ex familia *Niderthor*. Lacinix omnes argentæ & rubæ circumvolitant.

CAPUT XLVI.

Burggravi de Kirchberg.

ARGUMENTUM.

1. *Familia. Linea.*2. *An ex Nassovis.*3. *Scutum.*4. *Kirchberga. Burggraviatus Thuringiæ.*5. *Galea.*6. *Titulus. Kirchberga. Farnroda.*7. *Kranichfelda.*8. *Jura Saynenia.*9. *Kirchbergenses in Suevia Comites. Item in Bavaria. Dominii in Austria.*

§. I.

Familia.

Illustrissimorum *Burggravorum Kirchbergiorum* familiam *Celeb. Gabr. Bucelin. Germ. Topo-Chrono-Stemmatoogr. sph. P. 2.* orditur ab aliquo anonymo *Burggravio* de *Kirchberg*, artis & domini ad *Salam Thuringiæ* fluvium domino circa 1188. Eique filios duos dat, *Emiconem* *Burggraviatum* hereditarium *Dom. Kirchbergæ* & *Conradum* *Stemmatibus* propagatorem. Hujus nepos *Theodoricus II.* *Burggrav.* monasterium virginum in *Cappendorf* fundavit 1203. Hujus etiam filii alter *Theodoricus IV.* lineæ *Altenbergiæ* auctor fuit, ex qua nepos ejus *Theodoricus V. Magnus Borussia Magister* fuit 1333. alter *Otto sen.* dictus à *Paul. Langio* in *Chron. Citzensi* ad ann. 1292. *extimus & devotissimus benefactor canonici Pozaviensis* appellatur. Ejus nepos fuit *Albertus Burggravius*, cui à *Margareta Kranichfeldia* *Dominium* illud obtigit. Eo nati *Theodoricus* & *Hurtmannus*, illius linea 1528. defecit in *Hartmanno* nepote, *Abbate Fuldensi* & *administratore Hirschfeldienfi*,

Lineæ.

dicenti, ab hoc descendit modernus Illustrissimus Comes *Georgius Ludovicus Burggravius Kirchberga*, cujus gratiosa communicationi quaedam eorum quae hic scribo debeo. Ceterum illis, quos tabula Buceliniana recenset, addendi etiam *Fridericus Burggravius*, qui *Halberstadiensis* Episcopus electus est 1209. & 1231. mortuus: nec non 1373. *Conradus* Episcopus *Misniae*. Ex *Cyr. Spangenberg. Adelsp.* P. 1. L. 10. c. 20. p. 320. Addit idem alium *Albertum Archiepiscopum Magdeburgum* 1206. Sed ipse suspicatur errorem esse pro comite *Kevernburg*.

§. II. Quod originem gentis altiore m arinet, studiorum horum peritoribus a st- An ex Naf-
mandum relinquo, annon ea ex *Nassoviiis*: Nam *Textor* & ex eo *Alstedius* Philippo Naf-
soviae Comiti ex Imagina Comite Hanoviae filium dant *Philippum Burggravium Kirch-* soviae.
berga, quam utrum de *Kirchberga* Thuringiae interpretat liceat, non satis discerno. Phi-
lippum cum circa seculum decimum vixisse oportet.

§. III. Insignia quod concernit gentis, quae nunc in usu, constant ea non *decessi-* Scutum
(quam figuram nescio unde *Bucelinus* habeat) sed scuto quadripartito; cujus area prima
& quarta *argentea* leonem continent *nigrum*, *corona aurea* ornatum: secunda vero &
tertia itidem *argentea* palos refert *ternos* (non *caeruleos*, uti *Sibmach. Wapenb.* P. 1.
p. 18. sed) *nigras*.

§. IV. Quae utriusque areolae significatio sit, vix bene discreverim: Apparet enim
olim non usos esse semper eodem deignate. Ex Nobiliss. & Magnif. Dn. *Zuch. Prunschben-*
ckio de Lindenhofen edoctus sum, *Ottocnem sen.* cujus §. 1. mentio, tantum usum esse *tribus*
palis, quod sigilla doceant literarum ceterob. Jenensis & Capellendorii. In alio monu-
mento, quod Capellendorffii visitur, Ottonis nepos *Albertus* circa 1427. solo *leone* usus
est *cauda multipliciter contorta*. Eius iterum filii *palis* 1435. usi. Unde conjectura est Vi- Kirchber-
ri Magni, quod *palis* propria *Kirchbergensis* sint resera, *leo* autem forte ob *Burggraviatum* ga
Thuringiae assumptus fuerit. Porro *Theodoricus*, qui Magister Ord. Teuronici in Bo-
russia fuit, de quo §. 1. omnino ex hac gente descendit, & non fallit *δῆγμα*, quod ei sub-
nomine *Theodorici Burggravii Altenburgicae* in *Wapenb.* P. 5. pag. 26. tributur, inga.
familiae huic, saltem *lineae* illi *Altenburgicae*, usitatas etiam fuisse oportet in *area rubea*
argenteas duas fascias.

§. V. Scuto duae imponuntur *galeae*: quarum priori imponitur *speculum* suo *Galeae*
colore fulgens, *pennis pavonis* circumdatum: illi imponitur *circulus aureus*, cujus
medius *orbis argenteus*, quinque *pennis pavonis*, *radiorum instar circulo conjungitur*.
Alteri insunt *theula palis* (*argenteis & caeruleis* uti *Sibmach.* sed videntur esse debere
nigra) distincta eique *inserta penna pavonina*. Laciniæ utrinque videntur pingendæ
argenteo & nigro colore, *Sibmach.* verò altero latere *caeruleum* pro nigro mavult.

§. VI. Titulus est: *Burggravius Kirchberga, Dominus Farnroda.* *Kirchbergem* au- Titul.
tore *Spangeb. l. c.* cum *Greiffenberg*, *Windberga* & *Leistena* bello ab *Erfurten*, *sibus* Kirchber-
petiti 1304. amissile dicuntur. *Farnrodam* cum illis, quæ inde dependent, patrimonium ga.
olim stirpis nobilis, quæ inde nomen gessit, à *Kerfano de Keidel* Equite *Hailo* 1462. *Hart-* Farnroda
mannus Kirchbergius emit.

§. VII. Aliquandiu *Kranichfeldam* possedere Burggravius, *Alberto* à conjugè *Mar-* Kranich-
gareta allatam: & quidem *superiorem* illo nomine dynastiam prius propriam ubi *Alber-* felda.
rus idem & uxor 1398. *Elzafari Landgravo*, feudo obtulere. *Inferius* autem *Domi-*
nium 1469. *Theodoricus Burggravius Ruthenis* vendidit. Nunquam tamen lupus dyna-
stia *δῆγμα* inferuere Burggravius suis scutis.

§. VIII. Secundis nuptiis supra memoratus Illustrissimus Burggravius *Georgius* Jura *Saya-*
Ludovicus sibi copulavit *Margaretam Christianam Manderfheidam* *Ernestina Saynen-* nentia.
Comite natam, unde fratre illius *Maximiliano Joanne Ferdinando* 1675. extincto, suis
etiam quos ex ea gigneret liberis partem successionis *Saynenis* vindicavit.

§. IX. Nomen *Kirchberga* aliarum me commonet facit familiarum; quarum ea-
dem appellano est. Ita *Kirchbergenses* comites in *Svevia* celebres fuisse: ex quibus *Orto* & Kirchber-
Hermannus fratres 1099. *Benedictinum* cœnobium in *Wibtingen* non procul ab *Ulma* &
ad *Harum* amnem situm fundarunt & liberalissimè dorarunt. Ultimus verò extinctus
est 1150. *Philippus*. Hodie *Fuggerii* comitatus illius & *δῆγμα* & titulum servant. vid. *Fursf.* item in *Da-*
Wap. P. 2. p. 21. Vide c. 25. n. 3. 4. Alios *Kirchpergenses* comites in *Bavaria* allegat *Hennig.* vana.
Theatr. Geneal. Tom. 3. P. 1. p. 516. ex quibus *Ernestus* cum patre *Henrico* 1109. cœnobium
in *Mallerstorf* condidit. Ultimum allegat *Chalhochum* 1207. 1224. Ad eam forte fa-
miliam spectat scutum, quod sub nomine *Kirchberg Wapenb.* P. 2. p. 8. videre est, *vario*
vellere

Domini in
Austria.

vellere ex argento & caruleo, & capite scutario rubeo inligne. Austriacian Barones sunt *Kirchbergi*, quorum tesseram gentilitiam exhibet *Wapenb.* P. 1. p. 35. *duas clas-vas decussatim locatas (Fausstfolben) aureas in clypeo rubeo*: & cum augmento, P. 4. p. 15. Sed præter solum nomen omnes isti cum his Burggraviis nihil, quod sciam, habuere commune. De eo non æque disceptaverim, an hi *Kirchbergi* cum *Bavariæ* familia conveniant, cum l. c. P. 4. p. 15. arcola secunda & tertia scuti, inscite quidem, videatur repræsentare vellus illud varium, priori stirpi gentile.

CAPUT XLVII.
Com. de Kollonitsch.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.
3. Apex.

§. I.

Familia.

Illustriissimi Comites de *Kollonitsch* s. *Kollonitsch* ex Croatia per Styriam in Austria penetrarunt, & in utraque bona comparaverunt, inprimis sub Ferdinando I. variisque muneribus, præsertim bellicis, Austriacæ domus servitio inclaruere. *Baronum* dignitatem deinceps *Comitum* axioma auxit. *Gabr. Bucel. Germ. Stenmatogr.* P. 2. tabulam genealogicam orditur ab *Ivano* vel *Stephano de Kollonitsch*, *Georgii* patre, à cujus filiis *Seffrido* & *Martino* dux linæ, illius filii *Georgius Seffridus*, *Gabriel* & *Ferdinandus* eundem ex se ramos dedere, in alios denuo successu temporis distinctos.

Scutum.

§. II. Horum vetus clypeus transverse sectus in superiori parte argentea *pedem lupi naturali colore representati*, in inferiori rubea rotam sex radiorum auream repræsentavit. Inde aucta hæc insignium decora, & scutum attributum est quadrifidum. In cujus prima & extrema arca argentea lupus integer ad prædam pedes divaricat, suo colore tinctus: in secunda & tertia rubris rota aurea conspicitur. Ut videre est in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 21. Quod *Bucelinus* d. l. lupum in equum ferocientem commutat, errori chalcoglyptæ tribuere licet.

Apex.

§. III. Scuto insitunt dux galæ coronatæ: prior jugum alarum complicatum & scutaria rota insignitum sustinet: ex altera inter alas, quarum altera superius auro, inferius cocco tingitur, altera superius argento cander, inferius minio rubet, profilit lupus scutarius. Lacinix hinc rubæ & auzæ, isthinc argenteæ & rubæ dependent.

CAPUT XLVIII.
Com. de Kuoffstein.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.
3. Apex.

§. I.

Familia.

Illustriissimi Comites de *Kuoffstein*, ex vetusta Austriaca nobilitate apud *Bucelinum* *Germ. Stenmatogr.* P. 3. referuntur ad *Isobum Kuoffsteiner de Fainfeld*, *Wilhelmi* partem, *Georgii* avum, *Laurentii* proavum: cujus filius *Joannes Georgius* Baronis nomine ornatus è filiis *Ioanne Isobo*, *Ioanne Laurentio*, & *Ioanne Ludovico* totidem lineas dedit. Inde *Comitum* dignitas priori accessit. Cum sub *Maximiliano I. Fainfeld* vel obtinuerint, vel prius jam possederint, dein sub *Ferdinando Greillenstein* nacti sunt, inde *Spiz*, *Zassung*, *Hartheim*, *Weidenholz*, & alia bona prioribus adjecere.

Scutum.

§. II. Vetus eorum tessera est in *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 33. in scuto rubeo *Aethiops* nudus coronatus dextra nudum ensẽ gerens, & colliculo tricipiti aureo insitens.

Apex.

§. III. Scuto imponitur cassis coronata, cui insitit scutarius *Aethiops* inter alas duas expensas, quarum alterius superior pars minio, inferior argento tingitur, alterius tinctura oppositum ordinem servat. Lacinix verò argento & cocco ornantur.

CAPUT XLIX.

Com. 6° Baron. de Lamberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Lazius de ea.
2. Bucelini deductio. Linea de Gutenberg, Schneeberg, Rothenpübel.
3. Scutum Lamberg.
4. Podwvein f. Potwvein.

5. Kranichberg.
6. Joh. Maximilianus Comitii media parmula. Scaligeri s. de Scala.
7. Apex lineæ Sauensteinia.
8. Comitii Joh. Maximilianus galeæ.
9. Titulus.

§. I.

Illustriſſimam familiam *Lambergiam Wolff. Laz. de migr. gent. l. 6. p. 209.* ex Austria ^{Familia.} in Carnos transgreſſam exiſtimat, & allegat *Volradum* ac *Walterum* ex privilegio fundationis cœnobii S. Andree ad flumen Draſamam in Austria à *Walthero* advocato ^{Lazius de} Ratiſponenſi, ejus monaſterii fundatore 1161. Nec non *Berengerum* & *Rudolphum*, qui ut Austria reguli cœntur in exordiis Academiae *Vienneſis* 1322. Primum verò reperit *Wilhelmum*, qui in *Carnis Waldenburg* caſtrum tenuerit 1397. Tum notat *Joannem* cum fratre ſub *Maximiliano Baroniſ* accepiffe titulum, & in *Auſtriam* iterum transgreſſum, ibidem *Garſum*, *Idunſpragam* (credo eſſe *Idunſprung* vel *Idolzburg*, quorum utrumque ad familiam ſpectavit) comparafſe, fratri *Schauenſtein* Doniinio in *Carniola* relictò.

§. II. *Bucelinus Germ. Stemmograph. P. 3. p. 114. ſeq.* ab eodem *Foleardo*, quem ^{Pucelini de} *Volradum Lazius* nominaverat 1261. gentem deducit, & aliquibus de *Ritterſperg* ductio. ſtam notat. Tum *Fermannum* nominat heroem ſumma apud ſummos principes auctoritate & gratia clarum à 1260. ad 1300. & ulterius, *Rudolphi* & *Alberti I.* Imp. ſupremum aulæ marescallum; qui ab *Alberto Rudolphi filii Archiducis boni regiminis* arbiter & primarius director 1296. principes & provincias omnes optimis conſiliis immortaliter demeruit. A *Wilhelmo* verò, quem ſeniorum *Topatcham de Lamberg & Vels* & heroem magnæ inter *Aultriacas* familiaſ dignitatis nuncupat 1330. juſtam gentis deductionem operi inferit. Eo enim natus eſt *Wilhelmus junior*, qui claruit circa 1355. hocque præter *Dietmundum Alberti I. Regis Ungariæ & Bohemiæ* aulæ præteſtum, nati ſunt *Georgius, Balihzar, Jacobus*. Ab hiſ tres lineæ, ab illo *Gutenbergia*, ab iſto *Schneebergia*, ab hoc *Rothenpübelana*. A *Georgio*, qui *Gutenbergia* emerat, præter alios, in quibus *Sigismundus* primus *Labaceniſ* Epicoſopus fuit & 1488. obiit, nati ſunt ternum denovo linearum auctores: *Henricus, Georgius, Joannes*. Ab *Henrico*, qui *Pottendorf* (al. *Poppendorf* f. *Paxendorf*) emit, deſcendit linea, quæ in ejus pronepote *Caſparo* deſecit. *Georgius* arcem *Stem* (al. *Steyer*) emit, & ab eo deſcendunt *Barones in Stem & Gutenbergo*. *Joannes* auctor eſt tam de *Sauenſtein*. Altera linea capitalis *Schneebergia* à *Baliba*. *Schneeſaro* orta eſt, patre *Andrea* & *Georgo*, ab iſto *Domini de Williegrein*, qui etiam *Domini de Saufenſtein* facti, ab hoc *Barones de Orteneck & Ottenſtein*, in quibus *Joannes Maximilianus Eques A. F. Caſareæ* Majeſtatis conſiliarius intimus & ſupremus cubiculi; reſectus *Comes* creati meruit. Tertia linea *Rothenpübelana*, *Jacobo* auctore orta, majori ^{Rothenpübel.} ex parte in *Styria* atque *Carniola* ſubſtitit. *Jacobi* nepos *Sigismundus junior* genuit præter alios *Andream, Georgium, Joannem*, qui condidere atces *Habaſch, Steinpübel, Eck*, à quibus item lineæ.

§. III. Scutum aſſignat *Sibmach. Wapenb. l. p. 22. & Fürſt. P. 3. p. 19.* quadripartitum. Quadra prima & quarta *bipertita* iterum eſt, latere ſiniſtro rubeo, dextro verò ^{Lamberg.} *binis ſaſciis caruleis & argenteis* exarato, quæ teſtera gentiliſ eſt *Lambergiorum*.

§. IV. Secunda & tertia arcola aurea continet canem nigrum *divaricatis pedibus, millo aureo*. In *Sibmach. Wapenb. d. l.* canis pingitur argenteo: in explicatione ſcripta *lingua ei & millus aſſignantur rubei coloris*. Hoc cane designatur familia *Podwvein*. ^{Podwvein} *Potwvein*, à *Demutha* f. *Nicolai* de *Potwvein*, quæ *Vilhelmi junioris Dn. à Lamberg* uxor, & communis patens *Lambergiorum* fuit.

§. V. Toti impoſuit linea *Sauenſteinia* *rubeam* parmulam, in qua ad volatum ſc. parat *grus argentea auro coronata*, quæ teſtera fuit *Dominorum de Kranichberg*, extincto ^{Kranichberg.} rum. De ſucceſſionis titulo ſ. jure mihi non conſtat.

Joh. Maximiliani Comitis media pars Scalgieri de Scala.

§. VI. Illustrissimo Comiti Lambergio Equiti Aurei Velleris *Sammarth. P. 1. de P. Esp.* p. 151. tribuit scutulum toti impositum *caruleum* cum *Scala argentea* inter duos *leones obversos argenteos*, quod *deiyua* sit *familix Scalgieræ* f. *Scalanæ*. Simile in *Fürst. Wapenb.* P. 5. pag. 4. scutulum toti imponitur clypeo, sed non *caruleum* verum *rubeum*. Hoc ascitum oportet à Comitis matre *Joanna de Scala* tertia *Georgii Sigismundi B. Lambergii* uxore, ex antiquissima & celeberrima *Scalgierorum* gente. Cum enim *Canis Facinus* cogn. *Signorius*, filius *Martini Scalgieri* principis Veronæ, & frater *Beatrixis*, quæ *Barnabæ* Vicecomiti principi Mediolani nupsit, atq; decem filias genuit Illustrissimis in Europa familiis eflocatas, ex *Elisabetha Brandeburgica*, genuisset *Bartholomeum*, *Antonium*, *Brunorium*, *Philippum*. Ab hoc *Humada* descenderunt, in quibus *Matthias* Ungaris Rex imperavit; à *Bartholomæo Scalgieri*, qui literis claruere, derivari amarunt; *Brunorius Bavarus* cognominatus in Germaniam fortunas transtulit: cujus posteritatem in *Joanna* hac *Joannis Waremundi Scalgieri* filia defuisse credo. *Scalgierorum* verò horum subnomine *von der Leiter zu Behrn* (*Bern*, hoc est, *Dieterichsbern* / *Verona*.) scutum *Silmach. Wapenb.* P. 1. p. 31. *minio* tingit, *scalam argenteo*, eique ascendentium situ addit *duos canes argenteos flavis maculis interstinctos, millis aculeatis nigris*. Apicem etiam imponit ex coronata galea inter *duas alas aureas* emergens *caput molossi scutarii coronatum*. An vero à *Fürstio* & *Sammarthano* per errorem canes in leones, aut à *Silmachero* leones in canes mutati sint, an variaverint ipsi *Scalgieri deiyua*, non definire possum. Pro canibus faceret frequens in majoribus *Canis* nomen.

Apex lineæ Saucinae.

§. VII. Huic scuto in *Wapenb.* imponuntur tres galeæ coronatæ, prima *Lambergia*, sustinens caudam pavoninam, inter cornua alterum fasciis *caruleis* & *argenteis* interstinctum, alterum *rubeum*: secunda *Kranichpergia* insistentem gruem scutariam coronatam, ad volatum expansis alis, ostentat. Quo apice usæ est linea *Sauensteinia*. Tertiæ insidet canis *Potruveinorum*. Lacinix tinguntur circa cassidem mediam *argento* & *cocco*, circa priorem sunt *argenteæ* & *cyaneæ*, circa posteriorem *aureæ* & *nigræ*.

Comitis Joh. Maximiliani Galeæ.

§. VIII. Comitis Joannis Maximiliani scuto *Fürstius* l. alleg. itidem imponit tres galeas coronatas, quarum prior ipsa *Lambergia* vetus est, nisi quod cornu utrumque quinque pavoninus pennis exornatur; ex ultima canis scutarius emergit. Media sustinet inter alas expansas aureas adversam faciem coronati argentei nescio an canis an leonis: illi favet sculptura & analogia §. 6. adducta, huic leonum in scuto ratio: unde nihil definitio.

Titulus.

§. IX. Joannis Maximiliani titulum l. c. ita *Sammarthanus* enumerat: *Comes de Lamberg, Du. de Ortenek & Ottenstein, Burggravius Styria, Consiliarius intimus & primus cubicularius Cesareæ Majestatis, nec non Augusti & Imperatricis aule magister*. Nec est quod in eo mutare sciam. In eo labitur, quod parentes ipsi assignat *Guilhelmum Lambergium* Batonem de *Rostenpuhel* & *Habac* atque *Sabinam Auerspergiam*, qui *Guilhelmus* ex alia omnino linea ortus est. vide §. 6.

CAPUT L.

Landgravius de Leuchtenberg.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Lineæ.

2. Henning. confundit cum *Liechtenbergicis*.

3. Scutum. *Leuchtenberg*.

4. Com. *Hals*.

5. Apex.

6. Successo ad famil. *Bavaricam*.

§. I.

Familia.

Landgraviorum *Leuchtenbergensium* familia in superioris Palatinatus & Bohemix confinibus à pluribus seculis floruit, sed nostra memoria 1646. in *Maximiliano Adamo* defecit. Primum à quo certa successio, memorari vidi *Gebhardum*, qui anno 1223. defunctus esse perhibetur. Ea in duos ramos divisa est, quod *Vlricus*, qui 1334. mortuus, *Vlricum* & *Joannem* genuisset, quorum hic *Carolo IV.* in primis charus & à consiliis fuit, qui ei etiam Bohemicas fodinas metallicas contulit & confirmavit: Sed

Lineæ.

ejus posteritas in nepotibus defecit. Ab *Vrivo* reliqui profati, qui hoc seculo quod dixi extincti sunt.

§. II. *Hier. Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. p. 347.* cum Leuchtenbergios enumerat, plures per errorem inserit, qui non *Leuchtenbergicæ* prosapiae sed *Liechtenbergicæ* in Allatia gentis fuere, quales in primis tres *Argentoratenses Episcopi, Conradus, Fridericus & Joannes* emtor Landgraviatus *Alsatix*, quem alio errore *H. unguages Fridericum V.* appellat. Unde in reliquis etiam non satis discerno, qui verè ad Leuchtenbergensem familiam spectent, vel *Liechtenbergicæ* debeantur.

§. III. Scutum Leuchtenbergense simplex *argenteum* fuit inscripta *fiscis carulea*. Aliquando verò additum est symbolum comitatus *Hals* in bipertiti clypei parte posteriori; quod est *arca carulea* inducta *fascia argentea*, atque ita oppositus Leuchtenbergicis tincturatum situs. Ita in *Wapenb. P. 1. p. 8.* Unde etiam *Chifflet. Eq. A. V. inf. 320.* ita scutum describit, ab summo bipertitum, & argento & cyano alternis transverse tertiatum. Quod nempe non posset distinguere in eundem scutum comparatas duas tesseras.

§. IV. Cæterum quod dixi *argentea* solo *cæruleo* inducta *fascia* comitatum *Hals* designat *Wapenb. P. 2. p. 13.* Qui comites peculiates habuit, ex quibus jam *1124. & 1146.* (vide *Henning. p. 514.*) fratres numerantur *Palderamus & Theodoricus*. Duravit verò stirps ad *Leopoldum* qui *1375.* *apex* descendit, & heredem avunculum *Joannem Landgravium Leuchtenbergium* habuit, cui *Wenceslaus* Imperator comitatum in feudum contulit. Sicuti etiam alias plurimum Joanni illi familia debet, qui bona à majoribus oppignorata partim distracta atque ditiones omnes recuperavit & auxit.

§. V. Galeæ scutum premunt duæ coronatæ. Prioris apex est *hermi virilis veste argentea, globulis aureis adstricta, collaris caruleo*, pilco testudinato *argenteo, cyanea ora sursum reducta, coronula in cacamine aurea, & pennis tribus, media carulea, albis duabus hinc inde argenteis.* (enunciante *Chiffletio.*) Altera sustinet jugum alarum *carulearum* complicatum, inducta *fascia scutaria*. Lacinia utrinque sunt ex argento & cyano.

§. VI. Familia extincta *1646.* *Albertus Bavaria Dux*, qui conjugem habebat *Meehtildem Landgraviam*, *Maximiliani Adami* ultimam amitam, successionem intravit, sed acceptis aliis in Bavaria bonis Electori eam iterum cessit: à quo patre Landgraviatum tenet filius *Maximilianus Philippus*.

CAPUT LI.

Dom. Levia. Duc. Ventadurii.

ARGUMENTUM

1. Familia. Linea. Domini de Mirepoix. Marescalli fidei.	4. Anduse. la Voute.
2. Scutum. Thoire-Villars. Pratenso.	5. Ventadour. Ducatus.
3. Levia.	6. Apex.
	7. Linea Mirapicensis.
	8. Tūnus Ducis.

§. I.

Illustrissimus Dux *Ventadurii* ex antiquissima familia *de Levis* (unde etiam Domini *de Cofan.*) descendit. Inter majores illius celeberrimus fuit *Guido de Levis, Dn. de Mirepoix marescallus fidei* dictus, qui sub *Simone Montfortio* meruit adversus *Albigenses*, illa seculi superstitione in miseros hos armatus. Hoc & *Isabella Montmorancia* (uxor *de Marly*) geniti *Joannes de Levis*, à quo Domini & Marchiones *de Mirepoix*, qui *Marescalli fidei* retinere cognomen, & *Eustachius Dom. de Florenfac*, à quo Duces descendunt.

§. II. Ducis scutum quadripertitum est: Prima quadra *aurea tres baltheos rubeos* continet: symbolum familiae *de Thoire-Villars*. Ratio verò gestaminis illa est, quod *Philippo Eustachii nepoti*, Domino *de Roche en Renier & Viccom. de Lautrec* nupsit *Elconora Humberti VI. Dn. de Thoire & Villars* filia, septimi soror, octavi qui *1400.* obiit amita. His parentibus natus *Philippus II. Baronium de Villars* à *Sabaudo* feudo obtinuit, & sæpe *Comitis* usus est titulo, & *1439.* testatus. Eo geniti *Antonius & Bernardus* Dominus *de la Voute*, ille *Comes Villarsii & Laureci Vicecomes* filios habuit *Joannem & Anto-*

& Antonium II. Ille Villarsium vendidit 1469. Duci, hic post fratrem eundem titulum comitatus usurpavit, ast deum Joanni Borbonio jus suum vendidit. Hoc verò mortuo patruelis Bernardi filius Ludovicus Villarium sibi arrogavit, tanquam Leviorum primus, sed à Sabaudis Duce, licet in ipsius gratiam Carolus IX. Rex scripserit, nihil obtinere potuit. Posterius tamen prætensionem non semel urere.

Prætenſio.

Levis.

§. III. Secunda quadra aurea tres cantherios nigros continet, quod gentile Leviorum *ἀγρὰ* est.

Anduse
la Voute.

§. IV. Tertia rubea tres stellas aureas: & extrema iterum coccinea leonem argenteum repræsentat. Illud Anduse gentinotandæ, hoc Volteæ (la Voute.) Quæ accessio à Philippo II. Comitibus de Villars uxore Antonia d'Anduse, Dn. de la Voute oritur.

Ventadour.

§. V. Toti imponitur scutulum ex auro & cocco tessellatum. Ira Ventadurium designatur in Lemovicibus. Hoc in familia Combornia fuit, ex qua Archenbaldus Vicecomes de Comborn Sulpitiam duxit Vicecomitatus Turenni heredem. Unde Ebalus Vicecomes Turenna, pater Archenbaldi & Guilelmi, quorum hic Vicecomitatum Turennum, ille Combornium & Ventadurium retinuit, in filiis Ebalis & Bernardo iterum continuati sunt, per hunc Combornii, per istum Ventadurum. Hi duravere in seculum decimum quintum, quo 1445. Catharina Bellofortia Carolo Ventadurio nupsit, mater Ludovici sed *αὐδός* & Blanca, quæ Ludovico de Levis Dn. de la Voute nupsit, & Giberturnum atque Joannem genuit, hunc factorem Comitum de Charlus, illum Ventaduriorum cæterorum. Cæterum Ventadurio ab Henrico III. dignitatem Ducalem obtinuit Gilbertus 1578. Cui accessit axioma Pariatus 1589. & confirmatio 1609.

Ducatus.

Apex.

§. VI. Apicem huic scuto debitum nondum videre licuit: laciniæ verò galeæ auro & nigro colore tingendæ sint. Et relamones forte iidem sunt, quos M. Mirapicensis tribuit Sammarthanos, videlicet inde à dextra Draco suo nativo colore, hinc à læva leo aureus.

Linea Mi-
sapicensis.

§. VII. Quod Mirapicensis attinet lineam, illa dispositio apud laudatum autorem (L'Est. de la Fr. p. 251.) legitur: ut areolarum series sit 1. Levis. 2. Villars in Bressia. 3. Anduse. 4. Volte à la Voute; Toti imposito scutulo Ventadurio; Quod si ita sit, ex aliquo familia pacto areolam has usurpari non esse, neque enim à quibus illæ areolæ, in Mirapicensi linea reperiuntur, sed in altero Eustachii ramo.

Titulus
Ducis.

§. VIII. Ducis ille titulus legitur: Ludovicus Carolus de Levis, Dux de Ventadour, Par Francia, M. d'Annonzy, Com. de la Voute, de Tournon & de Rouffillon, B. de Douan, de Donzenac, de Mesillac & de Montagne.

CAPUT LII.

Barones Leysseri.

ARGUMENTUM.

2. Scutum.

3. Apex.

4. Nova accessio.

1. Familia origo. Bona,

§. I.

Familia
origo.

Illustris Leysseria familia à Gabr. Bucelino Germ. Stemmograph. P. 3. p. 122. refertur ad aliquem Joannem Leysser, qui claruerit 1340. Cæterum gens hæc ex Styria & Carinthia in Austria venit; sed & aliquando in Cilensi comitatu commorata est. Cum verò à tribus seculis nomen in Austria reperiat, non improbabili conjectura est, eos à Leisf. Leyf in hac regione id accepisse, & inde in interiore ditones penetrasse. Sub Ferdinando I. Neunzen, Cammer, Idolzberg, dein etiam Schiltern, Kransegg, Pytha, Michelbach, Donnrskirchen & alia bona acquisivere. In celebri oblatione, qua Viennam Solimannus 1529. afflixit, quinque hujus gentis virtutis edidere specimina, tres centuriones, chiliarcha (Stigismundus) & rei tormentariæ præfectus Udalticus. Linearum distinctio mihi non satis nota est.

Bona.

Scutum.

Apex.

§. II. Scuto utuntur nigro, in quo due lune falcatae dorsis obversis, latera respicientes ex auro fulgent. Conf. Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 48.

§. III. Galea coronata sustinet tres erectas struthionicas plumas nigras inscriptis duabus lunis falcatis scutariis. Laciniæ sunt atræ & aureæ.

§. IV. In Fürst. armor. P. 4. p. 15. Leysserorum de & in Kraßfeng scutum describitur, quod toti familiæ commune, an uni linæ proprium sit, ignoro. In eo primam & quartam aream Leysseriæ lunæ occupant: in secunda & tertia areola cerulea, aureo colli tricipiti insistit (si bene figuram discerno) vitis ex eodem metallo, palmitibus duobus in decussim trajectis cum singulis uvis. Hujus laterculi significationem & rationem non capio. Apex ei debitus est, ex galea coronata protentia ala cum scutario ty-po. Phaleræ autem sunt ex auro & cyano.

CAPUT LIII.

Domini & Pincernæ de Limpurg.

ARGUMENTUM

1. Variæ familiæ ejusdem aut affinis nominis.	5. Crater. Pincernatus imperii hereditarius.
2. Pincernæ de Limpurg. An ex Ducibus Limburgiis. Potius ex Ducibus Franconia. Linea Speckfeld & Guldorf.	6. Cassides.
3. Ab Henning. attributa insignia erronea. A quo Limpurg nomen gerant.	7. Turulus.
4. Scutis. Cuspides Franconici. Clava Trojana.	8. Domini de Limpurg ad Lanum.
	9. Trevirensibus se adducunt.
	10. Ad hos tandem plena successio.
	11. Gerhards Kirbergensis arma.
	12. Limpurgiorum ad Lanum insignia.

§. I.

Pluribus seculis quatuor in Imperio nostro florere familiæ ejusdem vel ejusdem nominis, in eo nempe unica litera variata, & quidem cum alia ejusdem instrumenti commutata. Fuere hæc, *Limburgensium* Comitum dein Ducum, dictorum à *Limburgo ad Vesam* in Ardenna, *Limburgensium*, qui vulgò Styrumii appellantur, Comitum à *Limburgo ad Lanam* in Westphalia, *Limpurgensium* Dominorum, quibus appellatio à *Limpurgo ad Lanum* fluvium, & quorum nunc insignia imprimis consideraturi sumus *Limpurgensium* illorum, qui in Franconico circulo ditiones & inter illos proceres locum cum dignitate obrinent. Ut jam nihil de *Limpurgo Brisgovia* dicam, à qua arce Hermannus I. Zeringensis Marchionum Badensium fator, antequam uxorio nomine Badensem ditionem nancisceretur, *Marchio de Limpurg* vocitari solebat.

§. II. Quod ergo Illustrissimorum *Limpurgiorum* in Franconia gentem concernit, de ejus origine non eadem sentiunt omnes. Christoph. Fraeschlinus Secretarius de *Limpurgis*, qui magna industria totam stirpem delineare aggressus est, à *Walramo* aliquo *Limburgio* Duce derivare eam tentavit. Quinimo alius ascendit, ad tempora Valentini Imperatoris, & gentem hanc invenisse credit eo tempore, quo Romani 372. in Nemetibus cum Germanis acri decertarunt prælio. Ioannem Ducem ait interfuisse 933. vel 935. celeberrimo ad Mersburgum adversus Hunnos prælio, & ex *Richardo Guidone* illos versùs allegat:

Duxerit illustri quondam de stirpe creatus,
qui vehemens ipsum Martis amabat opus.
Quem Limpurga suo genui de stemmate proles,
Cujus in Hunnorum cognita strage manus.
Talis enim miles, qualem neque viderat unquam
Franctia, qui patria finibus esset honor.

Quicquid verò de reliquis sit, quo minus ei circa deductionem ex familia Ducum *Limburgiorum* in Ardenna sylva calculum absque dubitatione adjiciam, non unum me mover. Cum enim *Franconia* origini familiarum traditio communis (cui ab insignibus aliquod robur) alias transcribat, huic cum *Limburgica* non convenit: conilat enim s. à *Salmensibus* s. aliis *Ardennatibus* *Limburgios* Duces derivemus, talem *Franconicam* gentem non fuisse. Accedit quod anno 1180. jam mentio fiat cujusdam *Godofredi Domini Limpurgici*, & *Sacri Rom. Imperii hereditarii pincernæ*, atque ita non diu post mortem *Walrami I. Ducis Limburgici*, qui 1139. vel 1140.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title.

Second section of faint, illegible text, possibly a paragraph or list.

Third section of faint, illegible text, possibly a paragraph or list.

Fourth section of faint, illegible text, possibly a paragraph or list.

Fifth section of faint, illegible text at the bottom of the page.

perhibetur satis concessisse. Oporteret ergo *Godofredum* hunc vel filium vel nepotem *Walrami* fuisse, cum autem filios pariter & nepotes reliquos diligenter satis notatos nominet *Limburgensis* historia, *Wabrandi* cujusquam non meminit, quem (cum *Henrici* duo filius & nepos *Walramo* in ducatu successerint, nec alii locum relinquunt) *Fraeflinus* & qui sequuntur *Ducem Limpurgensem* vocant, & *Joannis Dom. Limpurgici* patrem constituunt, nec alium designant, cui vel per conjecturam hic *Godofredus* dari posset filius. Unde non dubito, eodem tempore, vel forte prius etiam, quam *Limburgenses* Duces inclaruerunt, hosce *Limpurgios Dominos* inter illustres numeratos fuisse. Neque ipsi egent, ut quem à se habent, ab illis mutuo petant splendorem. Unde si quid ex conjectura dicendum sit, & meliora ex Illustrissimorum horum procerum tabulario non edoceamur, fidem potius adhibendam crediderim communi traditioni, qua ex veterum *Franconia Ducum* profapia accessunt. Quamvis enim, ex quo *Franconia* Duce ortum suum trahant, definire difficile fuerit, insignia tamen traditioni fidem faciunt: & ipse *Fraeflinus*, alterius de *Limburgensi* deductione sententiæ autor, *Conradum II. Imperatorem*, qui *Franconia* Dux fuit, huic stirpi asserit, ignarus, quod eo ipso priorem suam opinionem convellat. Unde ex agnatis *Conradi II.* illos qui delexerit, mea sententia non errabit: Licet injuria temporis gradum, per quos *Augustis* illis conjungantur hi dynastæ, numerum obliteraverit. Porro à præfato *Joanne Limpurgensi Godofredi* (cujus loco alii *Wabrandum* nominant) filio familia satis exactè ad nostra usque tempora deducta reperitur. Dividitur verò in duas lineas *Gaildorffiam* & *Speckfeldiam*; illius qui sunt dynastæ *Gaildorffii* & *Schmidelfeldi* eodem habent, hæc linea autem *Suntbeimum* & *Speckfeld* possidet. Utriusque tamen lineæ idem est scutum & insignia.

Potius ex
Ducibus
Franconie

Lineæ
Speckfeld
& Gail-
dorff.

Ab Hen-
ning, attri-
buntur in-
signia erro-
nea.

A quo
Limpurg
nomen ge-
rant.

§. III. Quod ergo insignia concernit, non illa sunt, quæ mox n. 13. Dominis *Limpurgensibus* ad Lanum tribuimus: quamvis *Henning. Theatr. Gentil. in IV. Mon. R. Germ. P. I. p. 434.* illa nostris ascribat: quod forte ex illa conjectura factum, quia fuerit qui crederent hos Dynastas nomen suum non à *Limpurgo*, quod prope *Halam Sæviæ* situm & ab *Erasmo Domino Limpurgio 1540.* civitati *Halenfi* venditum est, sed alio *Limpurgo* infra *Francofurdiam* sito, obtinuisse. Ita apud *Crus. Annal. Sæv. P. 3. L. 2. c. 13. pag. 93. Castro Limpurg nomen Liberi bi Barones, non arx hæc ipsis, dedisse feruntur. Nomen ipsi habere perhibetur ab alia arce ejusdem nominis infra Francofurdiam sita;* quod repetitur *P. 3. L. II. c. 15. p. 643.* ubi de venditione. Cum tamen longe probabilius sit, uti insignibus dux hæc familiæ distinguuntur, ita non ab eodem castro nominatam esse utramque. Alia mens est *Fraeflini*, qui olim eos in veteri castro hujus nominis prope *Spiram* sito, quod dein in cœnobium commutatum sit, habitasse, & inde nomen sumisse, dein verò arcem hanc *Limpurgensem neben dem Würrgrunde* extruxisse, & eodem sedem suam transfulisse perlibet. Castri nomen scribitur alibi *Limpure* ex quadam transactione inter *Walthorum* pincernam & abbatem *Lorelicensem* apud *Crus. P. 3. L. 2. c. 16. p. 1091.* Idem *Crus. Annal. Sæv. in Paralip. pag. 41. 96.* aliam *Limpurgis* veteribus parmam dat, nempe *argenteam*, inscripta *aquila coccinea*, & galeam, quam premit *pila argentea instar nivis.* Dubium verò esse potest, an illa *Limpurgensium* (à *Limpurgo* prope *Weilham in Würrtembergia* super monte *S. Michaelis* sito castro) Comitum familia eadem cum nostra fuerit.

Scutum.
Cuspides
Franconie

Clavz
Trojanæ.

§. IV. Hodie quo clypeo utantur, videre est in *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 19.* Ille verò quadripartitus est: Area prima & quarta *rubea* quatuor cuspides ascendentes *argenteos* continet. Hoc symbolum alioqui *Franconia* est, unde *Episcopatus Herbipolitanus* ob ducatum *Franconia* isto deigmate utitur, uti apparere *Wapenb. P. I. pag. 9.* Et *Conradi II.* ex Duce *Franconia* Imperatoris scutum hos cuspides defert *Wapenb. P. III. p. 1.* Hoc solum interest, quod in *Franconico* scuto cuspides pingi soleant tres, qui in *Limpurgico* quatuor representantur. Sed forte pictorum *Æscypia*, uti alibi, hic aliquid potuit, nam ipsi in suis quoque insignibus tres cuspides pingere nonnunquam soleant, & ante 130. annos ita solebant: si verò constanter quatuor pingerentur, posset hæc quoque nota esse discretiva, qua ex *Franconia* Ducibus aliquis minor natu suam à Ducali parmam distinxerit. Itam ergo arcem indicio originis gestari nemo non vider.

Hanc

Hanc figuram esse puto, de qua *Crus. Ann. Svec. P. 3. l. 6. c. 16. p. 360. Barones Limpurgenses sibi in dietwessen Zincken* hujus ducatus. ex *Widemanno*. Quod verò secundam & tertiam areas concernit, ex *carule* sunt, & *quinque argentas clavas Trojanas* (vetus instrumenti bellici genus, *Heerfolben*) referunt. Hujus symboli sensum, & cui Dominio notando scribitur, quod non assequar, confiteri, quam, nisi ipsum dominium *Limpurg* notetur, conjecturis indulgere malo. Quando verò *Conrado II.* Imperatori eadem tribuuntur clavæ, ob quod etiam ab ipso fundatum cœnobium *Limpurg* illis aliquamdiu usam sit, uti ex lapidis documento allegatur, non admodum improbabile fuerit, ipsum Dominium *Limpurg* illo symbolo intelligere.

§. v. Medix partix, qua cœunt areolæ quatuor, *scyphus aureus* imponitur. Uti Crater, verò hunc locum frequenter occupant notæ dignitatum, ita insolens sere est, illud fieri figura nuda posita, cum alioquin ordinarie scutulo inseri & hac statione locati soleant. De quo *P. I. c. 3.* dictum est. Porò hujus hieroglyphici explicatio difficultis non est. Quivis enim videt designari axioma, quo Domini hi gaudent, cum *Pincerna imperii* sunt *hereditarii*. Non novam esse illam dignitatem testimonium est apud *Crus. annal. Svecic. P. 3. l. 2. c. 12. p. 90.* ubi in facilio aliqua describitur in gratiam claustralium dominorum de *Lorch*, an 1260. consignata, in qua appellatur *P.* (in margine exprimitur nomen Ultnici) *dictus de Limpurg Imperialis aule pincerna*. Observat tamen *Limn. ad A. B. c. 27. §. 6. obs. 11.* non semper fuisse hoc officium penes *Limpurgios*, quia 12 13. tempore *Friderici II. Walterum de Sepf* pincernam fuisse Imperii, ex subscriptione alicujus *A. B.* patet, & postea etiam quendam *Wernrum de Bolandia*. Porò officium hoc nomine *Regis Bohemia*, qui Archipincerna est Imperii, getunt *Limpurgenses*, adeoque ejus sunt *Vicepincerna*, ut appellatur in *A. B. l. c.* ubi faucitur: *Et Vicepincerna de Limpurg equum & scyphum Regis Bohemia pro se recipiat*. Qui verò hic *Vicepincerna* appellatur *c. 29. §. 6.* etiam *Pincerna* nomen gestat. Scyphum hunc, quem sine scutulo toti videmus imponi, aliquando insertum observare licet partimulæ peculiariter, qua figura eo usi sunt *Godofredus Herbipolitanus*, *Eralmus Argentoratis*, *Georgius Bambergensis Episcopi*: forte quia non aliter commode inseri potuit clypeo alii.

Pincerna-
tus imper-
heredita-
rius

§. vi. Scuto huic incumbunt cassides duæ, quarum altera coronata sustinet *par Cassides cornuum, coloribus scuti per cassides sectorum*: ex utriusque autem hiatu *vexillum* dependet iisdem coloribus pictum: posteriori galeæ crater scuti impostus cernitur. Phaleræ circumfluentes altero latere argento & minio, altero argento & cyano tinctur.

§. vii. Titulus familiæ communis ille est: *Domini Limpurgi, S. Romani Imp. Pincerna & Semper liberi* (*Semperfrey*). De quo cogitandum aliis relinquo, an in subscriptione *Waltberti*, de qua *n. 5. Sepf* abbreviate scriptum sit pro *Semperfrey*.

Titulus.

§. viii. Occasio invitatur, ut extinctorum etiam Dominorum *Limpurgensium* ad Lanum faciam mentionem, à *Limpurgo auf der Vohu* (quod apud *Christoph. Brower. annal. & antiq. Trevir. l. 9. p. 445.* in monte est *Limbure*, forte à *linter* aut *Linterbach*, qui rupem allambit, in *Loganaho* s. *Loganogorve, Lohngoy*) dictorum. Et extant quidem *Fasli Limpurgenses* ex *MScò* à *Joanne Friderico Faustio ab Altschiffenburg* patritio Francofurtensi 1617. editi, sed illi non nisi à 1336. ad 1398. pertingunt. Neque aibi plenam dynastiarum vidi genealogiam. Primum lego *Gerlacum Imagina*, quæ *Adolphum C. N. Sforvise* & dein ad *Augustalem* thronum evectum habuit maritum, fratrem & *Elisabethæ Falckensteinæ* conjugem, qui circa 1283. vixerit. Ab hoc reliqui deducuntur, ex quibus inter ultimos *Gerlacus* senior & junior, pater & filius vixisse perhibentur 1457. Verum si *Browero*, quem mox §. 10. audiemus, fides, ante hos *Limpurgum ad Trevirenses Archiepiscopatum* delapsus est, cui nunc quoque annueratur.

Domini de
Limpurg
ad Lanum.

§. ix. De modo quo ad *Trevirenses* primum jus *Limpurgensis* Domini devenerit, au dire licet *Christoph. Brower. annal. Trevir. l. 17. p. 215. Baldwin. Archiep. Trevirensis 1334. prædicit* atque *seculis prope infinitis, ante id tempus etiam emis, & longe circum propagatus Ecclesiæ suæ finibus, ut regalium nobilium agri portionem diæcesi adiecit, Limpurgensis trans Rhenum domini, castriæ s. burgi & opidi primarius semissim, Gerlaco luci Dominio, Cunigundaque Wertheimæ uxori solutis duo de triginta florinarum millibus & Henrico Hassia Landgravio, cui triens cesserat, emtionem probante.*

Trevirensibus se adducunt

Opidum verò Limburgense quondam imperii & cleri fundus, per id tempus ab advocatis tenebatur, ea nobilitatis & incolarum frequentia, ut expeditis bis mille ostenderet in armis. At tribus hac aetate, per non magna intervalla temporum, repetitis afflictum incendiis, ignis atrocitate depastum sic elanguit, ut ad pristinam s. bellicæ gloriæ seu pulchritudinis speciem non convalescerit, una tamen operis rarissimi basilica inter ejus tractus opida longè spectatum. Neque verò parum etiam multiplici cum vicinis ob situm & pacis utriusq. defensionem controversia, prætorumque contentione suscepta, status opidi convulsus & accessus, donec tandem fractis rebus, stirpe Dynastiarum s. advocatorum morte sublata dominum ex asse in nomen ditionumque Treverensis antistitis concessit.

Ad hos eandem plenam successio.

§. x. Ex eodem *Bravero* cognoscere licet, quomodo morte ultimi plene ad Treverensem dioccesin delapsa sit successio L. 18. p. 262. ad ann. 1404. Ad hoc omnino tempus Limburgensis domini integra quoque ad dioccesin accessu referenda; quod *Ioannes loci Dominus* vir prudentia, morum comitate, formaque corporis egregia spectatus, nullo superstite herede vivere jam tunc desisset; atque ita *Wernero* & *Ecclesia Treverica* dominium cum fructu & vectigalibus vi pactionis olim inita reliquisset. Etsi verò *Ioannes* ante biennium vita decessisse traditur, reperio tamen pro *Wernero* regimen istic attinuisse *Ioannis fratrem Gerlacum Treverensis Ecclesie decanum* & *Gerardum Kirchpirgi Hundsruchi Comitem*, qui *Ioannis* sororem *Vdam* sibi thalamo junxerat, *Revensbergiam* à dote appellatam; qui locus prope *Kirchpirgo* distans, inde *Clericis* s. *Canonicis Windesheimensis congregationis* attributus. Porro *Gerardum Comitem* sine prole *Limpurgi* humana deseruisse, argumentò elypeus sit in *S. Georgii basilica* suspensus: in quo leones erecti & infestis unguibus tres interjectis oblongis crucibus.

Gerhardi Kirchburgensis arma.

§. xi. Que insignia hic attribuit *Gerhardo Kirchpirgi*, ut vocat, *Comiti*, puto esse insignia *Wildgraviorum Kirchburgensium* (*Sibmach. Wapenb. P. 2. p. 7.* confer caput de Comitibus *Sylvarum* & *Rheni*) utpote quæ tribus consistant leonibus. Crucium verò interprecationem, non satis capio. Cæterum ille *Gerhardus* ultimæ *Adelheidis*, quæ hereditatem *Kirburgiam* suo conjugio *Rhingravii* attulit, avus fuisse perhibetur.

Limpurgiorum ad Lanum insignia.

§. xii. Familix hujus *Limpurgensis* *deiquæ* proprium, quod in *Sibmach. Wap. P. 2. p. 17.* reperitur, exhibet in cæruleo scuto fasciam tessellatam rubeatam & argentearum duplici ordine constantem, superius & inferius adjectis plinthidibus aureis ternis. (Alibi vidi pingi jacentes, & quidem superius 7. inferius 6.) Galea alarum scutario simbolo exornatarum jugo expanso superbit, & circumstas phaleras altera parte minio, altera cyano pingit, utrinque addito argento.

CAPUT LIV.

Comites Lippia.

ARGUMENTUM

1. Familia origo. Successio. Lineæ.	6. Apex.
2. Laterculi <i>Riesbergici</i> , de <i>Essens</i> & <i>Stedendorfs</i> .	7. <i>Bückenburg</i> .
3. Dispositio hodierna.	8. Nobilitum Dominorum titulus <i>Edler Herz</i>
4. Rosa <i>Lippia</i> . An ob hoc <i>Lippu</i> ab <i>Ursinis</i> ?	9. Ditiones familia.
5. Stella. An notes <i>Sternberg</i> ? Notæ <i>Svalenberg</i> .	10. Tituli de <i>Etlekenburg</i> , <i>Eberstein</i> .
	11. Carmen de insignibus <i>Lippiensibus</i> .

§. I.

Familix origo.

Antiquitate in *Westfalis* nulli facile cedit *Illustissima Lippia* Comitum familia, ex qua *Eberhardum Dominum Lippia* in bello adversus *Ungaros* 933. *Henrico Aucupi* meruisse proditum est. Inde *Bernardus* sub *Ottone II.* & *III.* atque *Conrado II.* inclavit. Alius *Bernardus Lotharii Imp.* Dux bellicus, à quo deum certa graduum successio à *Paderitio* necitur, *Lemgoviam* ab *Episcopo Paderbornensi*, vel apud alios comitatum *Anholt*, quem Imperio vacuofactum 1010. *Henricus II. Paderbornensis Ecclesie* igne devastata concesserat (conf. de eo *H. Hamelman. l. 2. de fam. emort. p. 37.*) in quo *Lemgovia*, *Detmold* & alia, cum *Sassenburg*, feudo ab Imperatore *Lothario* impetrasse legitur. Filius *Bernardus Lippiam* urbem condidit, quod *Henrici Leonis* partes tutatus esset, sua avita bona, necnon *Sassenburg* 1282. amisit, à *Coloniensi* & *Monaste-*

Successio.

Monasteriensis atque aliis Episcopis vicinis crepta: sed vicissim à Leone regiam domum & dynastiam Engerni. Angria (in quo Brake, Blomberg, alia) accepit, & 1150. cucullum induit, atque ex Abbate in Livonia Episcopus Lealbensis à filio Ottone ordinatus est 1190. (cont. Bezov. annal. T. 13. ad ann. 1227. n. 23.) Ex filiis ejus Gerhardus post patrum Gerhardum Archiepiscopus Bremensium (cui Comitatum Stadensem Henricus Saxo contulisse dicitur.) Bernardus Paderbornensis, Otto Trajectensis Episcopi fuerit, Hermannus autem gentem propagavit. In hujus filiis denuo Simon antea Coadjutor patrum in Ecclesia Bremensi diocesis Paderbornensem, Otto Monasteriensem (cui Vechram acquisivit) texit, Gerhardus in dissidio à Bremensibus electus est, sed pacis amore cessit. Bernardus verò reliquorum comitum sator est; ex quibus sequenti etiam tempore duo Paderbornensem Ecclesiam administrant, extincti Bernardus 1340. Simon 1498. Hoc seculo incune vixit, & 1614. mortuus est Simon, communis trium linearum, quæ hodie superant, ex totidem filiis autor ex Simone Detmoldia, ex Ottone Brakenfis, ex Philippo Buckenburgia.

Linez.

§. II. Quod insignia attinet, *Schmach. Wapent. P. 1. pag. 17.* illa exhibet, quæ Simonis hoc seculo incune fuisse oportet, nec ex eo tempore à posteris continuata. Fuit autem scutum quadrupertitum cum intersecto palo medio. Palus ille medius rubrus aquilam Rietbergiam auream referebat, quæ scutulum Effensis & Stedesdorfis symbolis pictum pectore gerebat. Hæc tessera assumpta ab Irmgardis Simonis priori conjugis, Erici C. Hojenfis vidua. Cum enim Joannes Rietbergæ ultimus comes 1562. extinctus duas reliquisset filias, Irmgardem & Walpurgim, hæc marito Ennoni Com. Frisia, cui nupta est 1581. dominia Effens & Stedesdorf attulit, illa 1578. Simoni Comitatum Rietbergium. Cum vero 1584. Irmgardis sine liberis extincta esset, ad sororem hereditas relapsa, & ad ejus posteros in hunc diem propagata est, quod cap. de Frisicis insignibus videbimus, & tesseras illas explicabimus. Unde Simonis ex altero matrimonio Elisabethæ Schauenburgicæ filii palum hunc medium omiserunt.

Laterculi
Rietber-
gicæ,
de
Effens &
Stedes-
dorf.

§. III. Reliquæ scuti quadræ, quæ nunc etiam servantur solæ à lineis Detmoldia atque Brakenfis, illæ sunt, prima & quarta argenteæ singulis rosis pentaphyllis rubeis auro gemmatissimis ignite: secunda & tertia rubræ, cum stella quinque radiorum aurea, cui hirundo insistit ex argenteo & nigro variiegata. Alibi laterculi transpositi apparent.

Dispositio
hodierna.

§. IV. Rosa significatio Lippiensis comitatus est, in Westphalia sibi, atque Coloniensis, Monasteriensis, Paderbornensis, Osnabrugensis, Mindenii diocesis, Marcano atque aliis comitatibus fere inclusit. Hanc rosam & ob eam gentem ab *Vrsinis* aliqui (autore Bernhard. Wizio Lippiensi monacho Lisbornensi) derivare amant, quos refellit Theod. Haring. de jur. insign. c. 6. P. 6. n. 887. pag. 372. Erudita & elegantia, ut alia ipsius, sunt illa *Æg. Gelenii de Col. Agr. Magn. L. 2. l. 33. pag. 193. 194.* Carolus M. dicitur Lippiensium comitum genus in veterum Vbiorum interitum ad Lupiam fluvium transplantasse, & habet unicam in argenteo campo rubentem rosam. Testaturque nobilis & sagax scriptor Joannes à Betisworde in Hulsten in MS. fragmentis familiarum Westphalicarum; Lippienses à quibusdam ad Mantiorum, ab aliis ad Vrsinorum stirpem, ad Romanam verò originem à plerisque referri. Ego Altenanam familiam ex armorum cognatione puto propagatam eodem cum Lippiensibus sanguine, quia ante eadem S. Engelberti Alena & Marca ad Montium comites unam in scuto rosam gestarunt. Et communis fabula habet, tempore Ottonis III. duos fratres Vrsinos ob discordias ex Italia in hanc provinciam immigrasse: in historia autem S. Engelberti p. 306. demonstrari ex Archivis, Altenanam stirpem in his partibus vetustiore esse Ottonem III. ex advocatis Thuticnsibus s. Ubiensibus Comitibus ortam. Itaque dum veterum fabula derivantur ex historiis rudis sculo ignorantia veri corruptis, puto ad Romanos colonos & Ubio-Romanam nobilitatem revocandos Ubiensibus s. Altenansibus & Lippiacos Comites, quia præsertim mox à tempore deducta Colonia Agrippinensis &c. in ea Vitellius existens & Imperator salutatus, Othonem Imperium affectantem iuvencum habuit, qua de causa potuerunt Ubi fratres, Othonis & Senatibus partibus faventes in Transhenanas sedes fugisse, ut sic & Othonis Caesaris (sed non ex tribus illis Saxonibus) & intestini belli commemoratio optime quadret in originem Altenani & Lippiensis sanguinis. Quæ autem de Vrsinorum s. Rosinorum nominibus dicuntur (cum teste Crauzio Vrsinorum nomen recentius sit) ad homonymiam Ursini refer. quæ commento occasionem dedit hujus cognominis. Urfos enim & Urfinos appellant frequentissime Transhenani, qui parta tuentur, & ea omnino non vel agrè sibi crispantur,

Rosa Lip-
piæ.An ob hoc
Lippi ab
Ursinis.

exemplourfi, qui infantem vel hominem complexans nullo modo vel difficulter dimittit. Unde Saxones, qui Martem sub Harminii nomine colebant, ejus statuæ Armisulso instar herosculptæ, cum vexillorofa insignito supra pectus figuram urfi addiderunt. Dum ergo hos duos fratres Urio-Romanos ab edificatione castrorum Altenani & veteris montis removere aut in eorum consummatione impedire vicini Reguli & Proceres non possent, ab ipsis Urfinos existima appellatos. Ioan. Pideritius pastor Blonibetgensis, qui 1627. Chronicon Comitatus Lippensis (ante illum verò seculo 13. quidam M. Iustus Lippiensis carmen, quod Lippistorum dixit, tum præmemoratus Bernardus Wittus item Lippiensis monachus Lisbornensis Chronicon Lippia, nec non Gerhardus Kleinsorg Lemgovien-sis Licentiatus, & Colon. consil. bericht von der herkunft und historien der Grafen von der Lippe scripserant) edidit, non tantum eorum sententiam refellit, qui originem Romanam his comitibus adscribunt, utpote qui credere nolit, locum adeo periculofum placuisse Romano nobili, quem sibi sedem sumeret, verum etiam illis contradicit, qui autore Cranzio non antiquiorem Lotharii tempore comitum putant memoriam, & Bruynffo imprimis autore contra hos pugnat. Credit verò Caroli M tempore huic & aliis stirpibus nomen & axioma Comitum concessum. A comitibus uttaque civitas Lemgovien-sis sua insignia, vetus rosam pentaphyllon cæruleam, astantibus hinc leone isthinc gryphæ, Neapolis item rosam, in pretella interius facie fæminina oblongo peplo, accipere.

Stella.
An notet
Sternberg.

§. v. Quod stellam cum avicula concernit, videri potest ea notare Comitatum Sternbergium, quem Henrico ultimo Comite 1399. cujus tutor Simon Com. Lippensis fuerat ejus avunculus, extincto, contra Lippenses juris proximi sanguinis eum prætendentes, sibi Alophus Comes Schauenburgius addixerat: unde utriusque domus longæ contentiones, donec circa finem seculi decimiquinti Bernhardo Lippia Comiti Otto Comes Schauenburgius filiam Annam uxorem daret, atque comitatum Sternbergensem concederet. vid. Piderit. Chron. P. 2. p. 532. 581. Verum cum Sternbergii comitatus insignia tantum stellam continuerint, certum est designati comitatum Svalenburg (quasi Schwalenburg: unde ratio figuræ) satis olim amplum, sub quo Steinbeim & Niehm opida. Habuit ille suos comites, de quibus vide Henr. Hamelmann. L. 1. de sim. emort. p. 77. Ultimæ Wickedindum adulterum uxoris suæ trucidavit quidam auratus eques de Rollerbecke. Inde Padcbornensis Episcopus & Lippenses comites inter se partiti ditionem; in castro tamen Svalenburg Episcopus nonnisi quartam partem possidet. Confer Hapting. de Jur. inf. L. 6. P. 6. n. 890. & c. 22. n. 231.

Notat Svalenburg.

Apex

§. vi. Huic clypeo in Sibmachero insunt tres galeæ coronatæ, quatum media inter duas alas expansas argenteam & rubeam (alii utramque argento tingunt) rosam scutariam sustinet: prima inter duas alas rubear aquilam surgerentem auream refert: sinistra lilium cæruleum inter duo vexilla aurea ostentat. Lacinix circumvolant mediam, argenteæ & coccinæ, dextram autem & rubear, extremam aureæ & cyaneæ. Cum verò dextra & sinistra Rierbergiam ac Esseniam hereditatem designaverint, hac iterum aliorum translata, nunc sola media, quæ gentilis est, Lippenses contenti sunt.

Bücken-burg.

§. vii. Quod Philippum attinet comitem, quandoquidem ille Schauenburgici comitatus quædam, in quibus Bueckeburg quod inhabitat nactus est, clypeo huic Lippien-si scutulum medium urtica Holfato-Schauenburgica insigne imposuit. Cum in instrumento pacis Osuabrug. art. 14. Landgraviis Hassiæ lineæ Castellane, jus directi & utilis domini in præfecturas Schaumburg, Bückenburg, Sachsenhagen & Stracthagen conceditur, excipitur verbis discretis: *Salvat amen transactione inter Christianum Ludovicum Ducem Brunsvico-Lunaburgensem & Hassiæ Landgraviam, Philippumque Com. de Lippe inita. firma etiam manente, quæ inter eandem Landgraviam & dictum Comitem inita est conventionione.*

Nobilium
Domino-
rum titul.
Edle Her-
ren.

§. viii. Tituli sunt: *Comites & Nobiles Domini de Lippia.* Quod attinet Dominorum nobilium (Edle Herren) titulum, Pideritii sententia est, illos usos hoc nomine, quos, cum prius ex Saxonum vetustis dynastis nobilibus fuissent, comites Carolus M. fecerit, & priorem simul titulum servare passus sit. P. 2. p. 228.

Ditiones
familiz.

§. ix. Ditiones eorum quod concernit, quæ tamen non omnes exprimuntur titulo, vel etiam in ipsorum hodiernon amplius sunt potestate, ita à Pideritio P. 2. p. 231. enumerantur. Ipse comitatus Lippus, qui olim late patebat ad flumen Lupia, sed 1182. ob studium Hentici Leonis Bernardus illam regionem (dictam Uberswald) perdidit, à Colo-

à Colonienſi & Paderbornenſi in poteſtatem redactam, excepta Lippia civitate ſ. *Lipſa* & *Lipperade*, 2. *Rheda* Dominium, de quo c. 11. n. 8. in ſcuto Bernheimio actum. 3. *Saiſen-*
burg Dominium, quod Bernardus I. à Lothario ad coercendos Monafterienſes conditum
 obtinuit, filius in cauſa Leonis perdidit. conf. *H. Hamelmann*. L. 1. de *famil. emort.* p. 67.
 4. *Engern* caſtrum & dynaſtia. Hæc Henticus Leo Bernardo I. contulit. Sed cum *Si-*
mon I. Comes, qui in eo caſtro habitabat, 1299. bellum intulit ſet Oſnabrugenſi Epifco-
 po ex Ravensburgii, captus nec dimiſſus eſt 1305. alia conditione, quam ut *Engern* di-
 rueretur, nec reſtaurari permetteretur, maneretque aliquandiu in poteſtate Ravenspur-
 giorum. Unde ſedes *Blomberg* & *translata* eſt. 5. Com. *Abolz* ſ. *Abholz* ſ. *Abholzi*,
 de qua §. 1. 6. Com. *Sternberg*, & 7. *Svalenberg*, de quibus §. 4. 8. Dimidius Comita-
 tus *Stoppelberg* inter *Endorf* & *Rudensick* ſiti, quem cum arce *Aldenburg* marito
 Bernardo C. Lippie uxor atulit. confer *Hamelmann*. L. 1. de *famil. emort.* p. 73. 9. Præ-
 fecturæ *Blomberg*, *Brake* & vicina, quæ tamen *Augriæ* pars ſunt. 10. Caſtrum *Jorn-*
holz, quod ex parte fortibus factis comitum, partim emione acquiſitum.

§. x. Aliquando etiam titulus inſertum *Falckenburg* (*Piderit*. P. 2. p. 237.) cujus Tituli de
 rudera in confiniis *Detmoldiæ*; In hoc condendo *Bernardus III.* plurimum opera Falcken-
 poſuit, ſed *Simon I.* abſolvit: ut Comes *Svalenbergius* è fenestris caſtri ſui proſpex-
 rit ſtructuram. Addit ibi ex traditione veteri *Pideritius*, cum aliquando comes cum
 conjuge illam oppoſitam arcem intueretur, hanc illi dixiſſe: *Ey E. V. ſchau die*
uenen Falckenburg/ ich beſürchte mich ſehr/ der junge Falcke werde der alten
Schwalben das auge aufhicken. Sed tantum ab habitatione in hoc caſtro putat
 titulum ortum. Cæterum *Falckenburgum* & *hornam* civitatem & alia, ut ſeudo à ſe
 acciperent, Comites Lippienſes coëgit Epifcopus *Paderbornius Wilhelmus* 1448.
 (*Piderit*. p. 524.) Alia ratio tituli *Eberſtein* apud eundem P. 2. p. 515. ex confœderatio-
 ne: verba integra ſcribam. *Die von Eberſtein* (intelliguntur *Eberſteini* in *Brunſ-*
ceſi agro) hatten anſprach an der Herrſchafft *Blumberg*: Die Antecellorn
 Grafen zur Lipp und Eberſtein drenget oft einer den andern mit gewalt und
 kriegsmacht. Aber aller unfried und rechtsforderung wird auffgehoben / da
 Graf *Simon* zur Lipp ſich vereimbaret mit Fräulein *Elſabeth* / und wieder-
 umb Graf *Herman* von Eberſtein mit Graf *Simons* Fräulein Schweſtern.
 Auf ſolche Gräſliche Ehe der zur Lipp und Eberſtein / ſangen die Herren eine
 beſtändige confœderation an / daß einer dem andern in lieb und leid beyvrün-
 gen ſolte / wie auch geſchehen iſt. Dann der bund und die vereimbarung iſt ſo
 feſt worden / zwifchen den Grafen zur Lipp und Eberſtein / daß ſie ſich auch ei-
 nes jeden tituls unternommen. Dann der zu Eberſtein hat ſich genant Graf
 zu Eberſtein / und Herz zur Lippe: dagegen hat der Graf zur Lipp ſich gebrau-
 chet deſtituls / daß er ſich einen Grafen zur Lipp und Herm zu Eberſtein ge-
 nant hat.

§. xi. In inſignia hæc Lippica ludit *Herm. Pideritius* in *Ioh. Pider. Chron.*

Ecce inſigne ferunt ær, cælumque ſolumque,
 ſtemmatis antiqui Lippicæque domus.
 Terra roſis præto eſt, properant caeſtra ſtella
 Lumina, Lippiadum condecorare genus.
 Aëſtiferæ volucres glomerantur in aëre pemis,
 & faciunt varios garrulitate modos.
 Floreſcat virtute genus, ſplendeſcat honore,
 det ſonitus factis ſecula multa piis.

Carmen
 de inſignis
 bus Lip-
 picibus

CAPUT LV.
 Barones Læbl.

ARGUMENTUM

1. Familia.

2. Scutum.

3. Apex.

§. I.

CUM aliqui ex *Sileſia* hos Illuſtres deducant, ex *Svevia* vel *Alſatia* alii eos arceſſe-
 cremalunt. Ita *Gabr. Bucelinus* Germ. *Stemmatograph.* P. 3. pag. 127. *Ioannem Læbl*,
Ferdinan-

Ferdinandi I. Imp. Consiliarium, atque rei nummaria: præfectum sub annum 1560. natum ait *Jacobo Lobl* ex *Alfatia* oriundo. Sub Ferdinando I. opidum & arcem Greinburg ad Danubium acquisivit familia.

Scutum, §. 11. Scuto utuntur apud *Sbmach. Wapenb.* P. 1. p. 22. quadripartito. Latereculus primus & quartus *bipertiti* sunt, hinc *auro* isthinc *nigro* colore tincti, inscripto *trunco cum radiibus & ramorum abscissorum vestigiis*, simili *sectione & contrariis coloribus* affecto: ejus aliquis ramus *niger in dextrum* latus protenditur, ex *sinistro stella aurea* adponitur. Area verò secunda & tertia *rubea* continet *columbam argenteam* cum *ramulo aureo foliato*. Hæc gentilis eorum tessera fuit. Illa ex gratia Imperiali concessa viderur.

Apex, §. 111. Galeæ duæ sunt coronatæ, ex quarum utraque duo protenduntur cornua, ex priori nigro colore & auro lecta, inter quæ stella aurea fulget, ex posteriori rubeum & argenteum, intermedia columba scutaria cum ramulo. Lacinix hinc autæ & nigæ, isthinc argenteæ & rubæ pinguntur.

CAPUT LVI.

Com. de Læwvenstein & Wertheim.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Palatino. Comitatus Læwvenstein. Veteres comites ex Wirtenbergica gente. Quomodo comitatus ad Palatinos Wirtenbergios.
2. Com. Wertheim. Quomodo per Stolbergiam ad Læwvensteinos.
3. Dominium Montagu.
4. Rhombi Bavarici ob originem. Friderici Victoriosi matrimonium legitimum sed inæquale.
5. Dominium Brenberg. ad Wertheimios. Inde Læwvensteinos & Erpachios.

6. Errores Sbmacherianitypi. Dominium Scharfeneck.
7. Galea.
8. Scutum modernum. Linea Læwvensteinia. Nunc Wirnenburgia & Rupsfortia.
9. Dispositio lineæ Wirnenburgica. Rupsfortia. Tinsii. Herbmont. Nensschafel. Chassepierre.
10. Comit. Rochefort. Ad Marcannos. Eppsteinos. Solbergenses. Læwvensteinos.
11. Com. Wirnenbergicus. Ad Manderfcheidos. Inde Læwvensteinos.
12. Com. Marcannus. Unde hæc tessera.
13. Galea.

§. I.

Familia ex Palatino. **E**X Friderici Victoriosi Comitis Palatini Electoris conjugio legitimo quidem sed inæquali facta est illustrissima gens *Comitum Læwvensteinio-Wertheimiorum*, quorum scutum nunc lustrare convenit. Extat illud, quo sæculi hujus prioribus annis usi sunt, in *Sbmach. Wap.* P. 1. p. 16. & quidem in quadrantes sectum; primo & quarto *argenteo* septesaginta *leonem coccinum auro coronatum super quatuor rupibus, naturali suo colore pictis*. Hoc hieroglyphico noratur comitatus *Leonsteinus* i. *Læwvenstein*,

Comitatus Læwvenstein.

à castro ita dictus, quod trihorio Hailbronna Svevorum distat. Cæterum antiqui *Leonsteinii* comites ejusdem omnino stirpis fuere cum *Calwvensibus* (quorum etiam insignia non multum à *Leonsteiniiis* differunt, nempe in *area argentea tricipiti colli ceruleo* insistentem *leonem rubcum carulea corona ornatum* exhibentia *Wapenb.* 2. p. 10.) & *Beutelspachiiis* *Serenitima Wirtenbergicæ* autoribus. Memoratur quidam *Albertus Com. Læwvensteinus* in torneamentis *Rorenburgicis* 942, & 948. Constantiensibus *Erlasfridi Com. Calwvensis* filius. Iterum *Albertus Com. Wirtenbergius & Læwvensteinus* recensetur 1088. qui dotator *Monasterii S. Blasii in tyva Hercynia* s. nigra genuerit præter alios *Conradum Beutelspachensem* Dominum, à quo reliqui *Beutelspachenses* Domini & ex his *Wirtenbergici* Comites, dein *Duces*, atque *Bertholdum Læwvensteinensem* Comitem. Familiam, quæ multis affinitatibus illustris fuit, clausisse dicuntur *Ludovicus & Henricus*, quorum ille *Episcopus Bambergensis*, hic ex *Elisabetha Montfortia* uxore filii *Wolfgangi* pater fuit, sed hoc præmaturis fatiis raptò comitatum 1441.

Quomodo comitatus ad Palatinos.

Friderico Com. Palatino 14000. aur. Rhen. vendidit dicitur (confer *VValz. Wirtenbergische Stamm- und Namens-Quell* /) Dein *Philippus Elector Palatinus* loco *Scharfeneckæ* & aliorum, quæ *Fridericus* filius suis assignaverat, permutationis nomine hunc comitatum substituit, atque illum concessit. Dein prescripto ob causam *Bavaricam* *Palatino Electore*, quem *Ludovicus Com. Læwvensteinus* cliens & patruelis atque uxoris *Ruperti Palatini* curator sequebatur, *Vlricus Wirtenbergicæ Dux* præter alia

Wirtenbergios.

alia Palatina ditionis hunc etiam comitatum occupavit. Excusasse comitem dicitur Imperator, cujus diploma 1510. scriptum allegant: Dein etiam comitatus, sed aliqua mutilata portione, restitutus est eidem Ludovico, sed ut certa ratione ob eum Wir-^{Justi- Wirt- tenbergi- um.} tenbergiois ducibus comites sint obnoxii. De quo tamen jure in camera Imperiali hoc seculo adhuc duravit disceptatio.

§. 11. Secunda area iterum transversè secta est: ita ut superior pars aurea dimidiam l. exorientem aquilam nigram refectat, inferior carulea tres rosas aureas; alii ^{C. Wertheim.} ajunt argentæ sed auro gemmatas, alii rubæas malunt. Hæc notari comitatum Wertheimium, a cognomine urbe Mæno adlita dictum, ex Wapenb. P. 2. pag. 20. liquet. Habuit hic suos peculiares comites, ex quibus in primo ludo equestri Magdeburgico 935. jam *Wilhelm* Comes mentio extat. Ultimus è masculis gentem clausit *Michaël* 1556. eumque filia *Barbara* brevi secuta est. Porro *Michaëlis* focer *Ludovicus Stolbergensis* comes, qua valebat in Imperiali aula autoritate & gratia, ^{Quomodo per Stolbergiam ad Læwensteinios.} trium Augustorum Caroli Quinti, Ferdinandi Primi & Maximiliani Secundi Consiliarius, pro se & filiabus *seuda Imperit, Bohemica & Heripolensis* comparaverat, & hæc quidem tantum pro duabus natu majoribus, priora verò pro omnibus tribus: nihilominus transactione etiam Heripolensium jus acquisivit tertia filia, quæ *Anna* fuit *Ludovico Com. Læwensteinio* nupta. Demum cum majores, *Catharina* post *Michaëlis* Wertheimii excessum, Philippo Com. Ebersteinionupta, & *Elisabetha* Theodorici C. Manderseheidi, dein *Wilhelmi* Dom. Criechingensis uxor, sine liberis decessissent, omne ad *Annam* jus est devolutum. Verum res controversa non caruit, nam non tantum Læwensteinii cum Criechingensi res fuit, sed & cum *Episcopo Heripolitano*. De bello quod ex ea lite ortum est, legi potest *Thuan.* l. 138. p. 125t. Prostat etiam actum integrum volumen, typis exscriptum.

§. 111. Tertia area argentea (male in Wapenb. P. 1. p. 16. auro tingitur) aquilam rubeam continet. Designat hoc *Montacutum* comitatum. Titulum hujus dynastie (à castro *Montagu*, cujus vix rudera extant, denominatæ, & feudali titulo à *Leodensibus* Episcopatu atque *Lukenburgio* Ducatu dependentis, & vicissim alios vasallos illustres sub se habentis) reperio in domo *Novicastrensis. Neufchastel*, ubi legitur *Joannes & Ferdinandus* de *Neufchastel* Dom. de *Montagu*, & quidem sine eodem aquilæ, gentilitio baltheo quadrifaria sectione additæ, signo. Qua verò ratione obigerit Læwensteinii illa successio, aliunde discere, quam conjecturis investigare malo.

§. iv. Tonius medio imponitur parmula *Bavaricis rhombis argenteis & caruleis* repleta. Hæc originis servit memoriz. De qua illud sciendum, quod *Fridericus* cognomento *Victoriosus Comes Palatinus* initio tutorio nomine electoratum administravit pro nepote *Philippo*, sed postquam 1454. istum adoptasset, proprio nomine gessit, cælibatu perpetuo promissio, ne præjudicium nepoti faceret. Demum tamen *Fridericus* cælibatus pertæsus, nepotis & agnatorum consensu, procerumque conscientia, cum æquales nuptias ob conventionem contrahere non posset, præsentibus *Philippo Episcopo Wormatiensi, Georgio Episcopo Spirensi* & aliis 1462. nobilem virginem duxit *Claram à Tettingen*. Ex qua duo filii nati, quibus *Philippo* Electore consentiente assignavit dynastias *Wensterg, Neuenstatt, Meckmül, Scharfneck, Imbstatt, Vezberg*. Unde injurii in Illustrissimâ familiâ sunt, quinaturales tantum *Friderico* liberos fuisse perhibent. Cum quibus recentius errare miratus sum *Walzum Wirtenb. Stamm und Namens Quell* p. 161. Hi verò refutantur *Heidelbergæ* ipso Epitaphio *Friderici*, qui ex filiis alter, & *Canonius Wormatiensis* atque *Spirensis* fuit, & legitimus *Friderici Electoris* filius discrete nuncupatur. Huic ergo originis telandæ, quod ex Bajoaro-Palatina gente ortum trahant, licet matetno genere impares, rhombos hos gentilitios nemine contradicente usurpant.

§. v. Aliud adhuc scutulum superest, quod inter tertiam & quartam aream interjacet, & argenti cum duas fascias transversas coccineas defert. (vitium sculptoris reor, cum in Wapenb. P. 2. p. 20. pinguntur fasciæ argenteæ in solo coccineo. Tit. *Wertheim*). Designatur hac parmula dominium *Brenberg* in sylva *Ottonia*, quod nonnulli Wertheimii obtigisse ajunt, conjugio *Elisabethæ* filia *Michaëlis Dn. Brenbergensis & Rudolphi C. Wertheimi*. Ex quo tempore semper in VVertheimia gente manit, atque cum hujus successione ad Leonsteinios delata est hereditas; ita tamen ut cum *Erachia* familia communis sit ejus possessio. Ex ea verò communione aliquoties inter familias ortæ sunt contentiones. Et publica de argumento hoc extant utrinque scripta.

Errores
Sibmacheri
nani typi.

§. vi. Explicavimus ita scutum, quod ex armoriali Sibmacheri allegavimus. Sicuti verò in primo quadrante leo non pingitur uti oportebat, nempe expansis ad prædam pedibus, qui situs feræ ordinarius, cum pingi deberet omnino *confistens*: ita in quarto etiam errorem suspicor, & loco repenti leonis Læwensteinii, pingi debere in solo *rubeo leonem argenteum coronatum*: quod symbolum est dynastiæ *Scharffenecce*: quam inter eas audivimus fuisse, quas filiis Frederici Elector concessit: quam totam etiam Philippus dein reliquit, cum reliquas sibi iterum vindicaret, permutationis titulo, uti audivimus, Læwensteinio comitatu illis assignato.

Domini
Scharffen-
eck.

Galez.

§. vii. Scuto huic insunt tres galezæ, quarum media *Læwensteinia* est, & repræsentat leonem coccineum coronatum fronte adversa rupibus insidentem: Lacinix quæ dependent cyanæ & aureæ dicuntur. Rationem earum non capio. Ex prima castide coronata exsurgit *aquila argentea coronata, expansis aîs rubris*. Hæc respondet *Montacutio* Domino, & phaleras tinctas habet argento & minio. Ad lævam quæ est galca coronata *Wertheimium* & *Breubergam* notat. Ex ea surgit *aquila aurea expansis alis, cum vexillis quatuor, quarum prima aurea, Breubergenses fascias deferentibus*, binis in utrumque latus convertis. Hanc etiam circumvolitant lacinix argenteæ & coccinæ.

Scutum
moder-
num.

Linea Læ-
wenstein-
ia.

Nunc Vir-
nenburgia
& Rupi-
fortia.

§. viii. Ita repræsentantur insignia, quæ primis hujus sæculi annis in usu fuere: Nunc paulo auctiora sunt. Scienda verò est linearum in hæc scutæ differentia. *Ludovico*, quem *Frederico Electore* natum diximus, genitus est *Fridericus*. Hic præter alios pater *Wolfgangi* & *Ludovici* fuit. Ab illo linea orta est, quæ scuto, quod modo explicavimus, vix usa fuerit, sed sum non aliis, præter Bavaricos gentiles rhombos, symbolis impleverit, quam *Leonsteinio* & *Scharffenecio*: nam & titulis non usa est aliis, quam *Com. Læwensteinii*, *Domini de Scharffenecck*, &c. Cæterum hæc linea jam defecit. *Ludovicus* verò, matrimonio quod audivimus *Anna Stelbergica*, *Wertheimiam* hereditatem familiæ intulit: Eo nati sunt præter alios *Christophorus Ludovicus* & *Iohannes Theodoricus*: à quibus iterum duæ lineæ, quam *Virnenburgicam*, & *Rupifortiam* appellant. Porrò illa divisio instituta fuerat 1611. Ut *Christophorus Ludovicus* cum fratre alio *Ludovico Læwensteinium comitatum*, cum *Wolfgango Ernesto*, *Iohannes Theodoricus* dynastiæ *Breubergensis* mediam partem & *Belgicas* ditiones sibi haberent, *Wertheimiam* verò indivisa remaneret. Duobus autem fratribus sine prole extinctis, inter, eos quos nominavi, & horum qui nunc sunt posterorū eandem divisionem adhuc obtinere existimo.

Dispositio
lineæ Vir-
nenburgicæ

§. ix. Uti diximus duas esse jam lineas, ita variat insignium dispositio. *Virnenburgica* lineæ scutum hunc in modum disponitur, ut duæ transversæ & totidem perpendiculares clypeum in novem areolas distinguant, ex quibus mediæ loco est parmula peculiaris *Bavaricorum rhomborum*, tum *Wertheimia* area, alioqui bipartita, uti vidimus, duarum vicem hic gerit, superiori parte in primo arearum ordine tertium, inferiori verò in secundo eundem locum occupante. Sunt ergo in superiori serie areæ *Læwensteinia*, *Montacutia*, *Wertheimia pars superior* cum aquila exoriente, in secunda parmula mediæ Bavaricæ adjectæ hinc *Rupifortia*, isthinc *Wertheimia* inferior pars cum totis: demum in pede scuti *Breubergensis*, *Virnenburgica*, *Scharffenecia*. Illustrantur hoc scuto tituli, quibus utitur ista linea: *Comes de Læwenstein*, *Wertheim*, *Rochfort* (i. *Rupifortii*) *Virneburg & Montagu* seu *Montisacuti* (*Montacutii*) *Suprem. Dom. (Oberherri)* in *Chassepierre Dom. in Scharffenecck*, *Breuberg*, *Herbimont* & *Neuschafel*, &c. Altera vero quam *Rupifortiam* (*Rochfort*) appellare amant, eadem utitur dispositione areolarum, nisi quod loco *Virnenburgicæ* (qua non utitur) *Marcanam* (quæ vicissim penes alteram non est) substituit. In titulo etiam hæc non nisi *Virnenburgum* omittit: an aliquid addat, non mihi liquet. Porrò ad rituli explicationem spectat: dynastias *Chassepierre*, *Herbimont* & *Neuschafel* partem esse *Rupifortia* & *Montacutia* successione, & ob hoc sub symbolis istorum comitatum simul comprehendi, licet seorsim non exprimentur. Ex illis *Herbimont* arx factis valida est, & feudum habetur *Lucenburgum*, reliqua ditio allodium est. *Neuschafel* (i. *Felsch Neuenburg* (ex media parte ad *Arburgios* spectans) feudum est Lu-

Tituli.

Rupifor-
tia.

Herbi-
mont.

est *Lucenburgium*, arce & pluribus pagis constans. Illud dominium matrimonio *Mariae filiae Ludovici Iossensis Domini de Neufchâstel & Eberhardi Marcani de Archenberg* (qui 1387. mortuus est) familia *Marcani* obtigisse reor, ex qua demum per alias intermedias ad nostram devolutum est. *Chassépierre* proprio jure tenetur.

Neufchâstel.

Chassépierre.
Com. Rochetort.

§. x. Tres laterculus jam nominavi, qui aliqua egent explicatione. Primus est *Rupisfortius*, qui in secunda serie obtinet primatum locum. Ille *argenteus* continet *cinguli fibulam* (eine *Degen-schnall*) quæ cingulum ornatur vel partes ejus connectuntur, ex auro. Porro quod *Rupisfortium* (Rochefort) comitatum in *Ardunnis*, atque partim *Leodensium* diocesis partim *Lucenburgio* ducatu, situm concernit, lego *Annam* filiam *Joannis Comitis de Rochefort & Margaretae de Eltern* filiam nuptiale *Eberhardo Marcano Domino Archenbergæ*: his parentibus natus est *Ludovicus Marcanus Dominus de Rochefort*, pater *Ludovici Domini de Neufchâstel* (quo natus *Ludovicus Dominus de Herbimont* posteritatem non habuit. Alii hoc omisso *Ludovicum II.* jam prole caruisse perhibent.) *Philippi Domini de Rochefort*, atque *Ludovicae s. uise*, quæ nupta *Philippo de Eppstein Dom. de Kœnigstein*, mater existit *Anna*, quæ paternam & maternam (atque ita in hac *Rupisfortiam*) hereditatem attulit marito *Botoni Comiti Stolbergensi*: *Botone* natus est *Ludovicus*, *Ludovico Anna*, *Stolbergensi*, quam uxorem habuit *Ludovicus Comes Læwensteinius*, atque ab ea non tantum *Wertheimia* bona, sed & ab ejus avia inter alia *Rupisfortia* assecutus est.

Ad Marcanos.

Eppsteinos.

Læwensteinos.

§. xi. Alter qui in prioris lineæ scuto pedis medium occupat *Virnenburgicus* est, *aureus septem coccineis rhombis* (Rauten) seu *testellis lingulatis* impressus. Confer *Sibmach. Wapenb.* P. 2. pag. 20. Comitatus *Virnenburgius* ita designatus in consiliis *Trevirensis & Colonienis* dioceseos peculiari familiæ, cui inde nomen, paruit. Totius familiæ deductionem nullibi vidi, sed fragmenta tantum. Porro ex ea orta est *Metta s. Mechthildis Philippi* vel juxta alios *Wilhelmus Virnenburgici* filia, quæ nupta *Canonico Comiti Manderscheidæ*, hujus stirpis lineæ *Slerdensi* jus & titulum novum, intulit. Et quidem hæc in *Manderscheidis* servata sunt, donec ultimus lineæ *Joachimus* decederet: inter plures hujus filias *Esibelsa* 1592. nupta *Christophoro Ludovico C. Læwensteinio* successionem hujus comitatus attulit: ut tamen ejus causa hæcenus disceptandum fuerit, nec dum his omnino decisa sit.

C. Virnenburgicus.

Ad Manderscheidens.

Inde Læwensteinos.

§. xii. In altera linea eundem locum obtinet laterculus *aureus*, inducta *fascia triplici ductu ex argenteo & minio testellata*. Designatur eo symbolo *Comitatus Marcanus*, quod cap. 13. num. 20. in *Brandenburgicis* insignibus docuimus. Causa hujus arcæ insignibus illata est *Iosina Philippi Comitis Marcani* filia, *Joanni Theodorico Com. Læwensteinio* nupta: ob quam successio lineæ hujus ex *Marcanis Lumeanae*, quæ tamen *Clivenibus* extinctis totum *Marcæ* comitatum sibi deberi prætendebat, vel expectatur, vel jam impetrata est.

C. Marcanus.
Unde hæc testella.

§. xiii. Utrum hodie prioribus *galæis* aliæ additæ sint, vel retentæ tantum prioribus, aliunde adhuc discere necesse est.

Galæa.

CAPUT LVII.

Com. de Losenstein.

ARGUMENTUM

1. *Familia origo. Principes Styriae, Marchiones, Comites, Dux. Erneckii, Hohenbergii, Stabrenbergii. Losensteinii.*

2. *Losenstein. Olim in matricula imperii.*
3. *Schallaburg Domus.*
4. *Galæa, Losensteinia. Schallaburgii.*

§. I.

Illusterrimorum Comitum *Losensteiniorum* origo ex vetustis *Marchionibus Styriae* derivatur: quos ipsos deducunt quidam *Vinulpho* (ut est apud *G. Bucel. Germ. origo. Stemmstogr.* P. 2.) ex genere *Hunonis Welsphi* prisici, qui circa 408. *Styriae* præfectus fuerit: avus *Ottocaril. Odoacri*, qui *Augustulum* imperio deiecerit. Hujus potentia vocant *Ottocarum s. Odoacrum II.* ex *Styriae* principe *Episcopus Lauracensis* 624.

Principes Styriae Marchionnes. Comites. Dur. Perneckii. Hohenbergii. Stahrenbergii. Losensteinii. Olim in matricula imperii. Schallaburg. Galea. Losensteinia. Schallaburg.

cujus frater *Rudigerus Styriae princeps Diethmarum* genuit, patrem *Alberti & Ottocari III.* qui monasterium *Tegernsensem* condidit, & *Marchiones Styriae* creati sunt, ille demum monachus factus est, hic *Marchiones* reliquos profecit. In quibus ultimus *Ottocarus X. vel XI. Dux Styriae* 1167. claruit, sed *Lepokolum Austriae Marchionem* heredem scripsit. Porro *Ottocarus II. Styriae primus Comes* dictus *Ottocarus II. Albornem s. Albertum, & Bernardum* genuerat: quorum ille reliquos *Marchiones* ex se dedit, proavus dicti *Ottocari* primi & ultimi *Styriae Ducis*: hic *Bernardus* per duos filios *Gundaccarum Comites & Dominos Perneckii, Otthowem* autem *Dominos Hohenberge* fecit: (Unde hii quoque panthera uti, si fides *Lazio demigr. gent. l. 6. p. 177.* illi nigra in clypeo argenteo, hi candida in atro, quod superius cap. 9. n. 38. addendum fuerit.) Ille (*Albertus s. Albero*) cogn. *Faldgravius* occubuit 1072. pater *Gundaccari*, quo alius *Gundaccarus* natus est, conditor arcis *Stahrenberg* 1176. Hoc geniti sunt *Gundaccarus & Diethmarus*, quorum illo *Stahrenbergii* facti, hic *Losenstemorum* pater fuit, qui in diversis lineas abivere: In primis in *Rudolphi*, qui 1449. obiit, filius *Georgio & Vilhelmo*. Ex illo descendit *Georgius Achatius Comes & Dominus de Losenstein*; marcescallus provincialis inferioris Austriae & Venationum supremus praefectus, *Ferdinandus III.* supremus stabuli magister & consiliarius intimus.

§. 11. Scutum quod attinet, illud *Sibmach. Wapenb. P. 1. p. 22.* representat quadripartitum. In primo & ultimo laterculo conspicitur panthera (alii gryphem alis destitutum nominant) ex auro, ignes ore & auribus exornens, corniculus nigris. Alii qui primitus diuidia tantum fera utebantur, quam *Stahrenbergii* servarunt, alii integer delectati sunt. Solum *Sibmacherus* atro colore pingit, alibi caruleum colorem attribui lego. *Laz. de migrat. gent. l. 6. p. 177.* Pantheram hanc auro, parmam minio tingit. Hoc symbolo gentili origo denotatur. Panthera enim talis *Styria δῆγμα* est, quod vidimus c. 9. n. 38. Caterum *Losenstein*, unde nomen sumere, arcem prope *Steyr Austriae, Odoacer Bohemus Rex Austriae Dominus* 1252. huic lineae concessit. (In diplomate vocatur *Losstein*.) Inde arcem *Losenstein* lcutem condidit. Porro *Losensteinii* in matricula Imperii quondam legebantur. Ut videre est apud *Linn. Jur. publ. 1. 7. n. 30. & 4. 7. n. 67.* Et illis assignati erant tres, & ex moderamine *Wormatiensi* duo equites, pedites vero 13. qui dein ad duos reducti. Sed deinceps ab *Austriaca* domo exenti sunt.

§. 11. i. Area secunda & tertia rubea est, & leonem coronatum continet diagonali lineae scitum (nach der scheinens abgetheilter Löw) superiori corporis parte aurea, inferiori carulea: quod δῆγμα etiam *Zelckingii Domini*, vide *Wapenb. P. 1. p. 20.* gessere ob dominium de *Schallaburg*, quod titulis suis gestabant. Cum vero illud dominium ad *Losensteinios* pervenisset, hanc etiam quadram ipsi assivere. Fuere vero veteres Domini, qui illo symbolo usi, de *Schallaburg*, quos ex *Scalanis s. Scaligeris* derivare conantur.

§. 14. Galea scuto insistent duae, utraque coronata: ex priori inter duo cornua nigra foliolis s. corculis conspersa aureis, & auri tera scutarum ignivomae cornuta & coronata eminet: ex altera protenditur jugum complicatum alarum rubentium, foliis item aureis conspersarum. Alteram *Losensteinios* laterculus, alteram *Schallaburgis* respondere inprochi est agnoscere. Laciniae aureae sunt, cui metallo altero latere nigret color, altero rubeus adduntur.

CAPUT LVIII.

Domus Lotharingica.

ARGUMENTUM.

1. Domus Lotharingica.
2. Scutum & ejus arcole.
3. Solandae Andinae majores.
4. Hungariae regnum. Reges. Titulus ad Andinos.
5. Andinum symbolum. Neapolitanum regnum. Regum successio. Jus Andinum.
6. Hierosolymorum regnum. Unde jus.
7. Aragonia. Solandae praetensio ad Andinos. An Provincia notetur?
8. Andina secunda familia. An praetensio in Provinciam?
9. Barm. Comites. Duces. Successio ad Andinos. Lotharingos. An Imperialis vel Francicus juris? Francia incorporatum.
10. Geldria. Ejus Comites. Duces. Unde praetensio ad Lotharingos?

11. Juliacum. Quando Geldria juncti ceperit. Unde tessera ad Lotharingos?
12. Lotharingia. Duplex. Duces. Ex Alsatica familia. C. Valdimontii. C. Egeshemii. Du. Florentii. Linea Francica. Mercuriani. Caroli Duceis fata. Successio.
13. Aquilarius origo. An à Godofredo Bulioneo. Baltheus Alsatorum.
14. Apex. Telamones. Lemma. Quæ ex aquilis dignitas? Crux Hungarica.
15. Palkum ducale. Ejus significatio.
16. Militaris tessera scelamor. Priny Priny.
17. Vetera Lotharingia insignia. Scutum Renati Andini. Renati II.
18. Diferentia Ducum Mercurii. Guisii. Meduanii. Caprusii. Jonsani. Engolismensis tessera. Jonsana. Jonsana familia.
19. Diferentia Ducum Anmali. Ellebovii. C. Rinsii. Com. Montiorii. Symbolum Ornatum. C. Harcurii.
20. Tuulus. Lotharingia quomodo sub imperio?
21. Tituli Guisiorum. Alen onium. Guisii. Henrici Domini & successio. Jonsilla. Eius Domini. Successio ad Lotharingos. Alefia. Pontivi Com. Eius Domini.
22. Ellebovia linea tituli Ellebovium. Harcurium Ruisium. Rupsfortis Com. Lysancium.
23. Tituli Lineæ Harcurii Carni C. Bryon. C.
24. Præsentiones in regnum Hierosolymitanum. Præsentio Pontificis. Fundamenta. Præsentio regum Francia & Hispania, ex jure regni Siculi. Fundamenta. Præsentio domus Lotharingica. Præsentio domus Sabaudica. Cruces Hierosolymitana usitate Montisjeratensis & Urbanibus & Badenfi March.

§. I.

Serenissimæ Lotharingica domus, cum Augustis & regis familiis multiplici affinitate conjunctæ, insignia, explicare ordo jubet. Quæ Sibmach. Sapient. P. 1. pag. 6. exhibet.

§. II. Scutum ter in longum & semel transverse secatur. Prima areola *trabes s. fascias* Scutum & *argenteas & rubreas Hungaricas* exhibet: altera *caerulea liliis Francicis* spargitur, adjecta *lambella trifida* (al. quadrifida) *coccinea*, qua *Andina* prior regia familia notatur, & ejus causa, quod tenuit, regnum *Neapolitanum*: tertia *argentea Hierosolymitana* *crucis auræ* nimirum majorem patibulatam & minores quatuor, exhibet: quarta *auræ* quatuor *palis rubris Aragonicis* exaratur. Quinta quæ inferioris ordinis prima est, *caerulea floribus lili aureis* confertur, & *limbo* circumdatur *rubco*, designandæ *Andinæ* familie posteriori. Sexta *caerulea* continet *leonem in leuam conuersum aurcum*, cauda *duplici s. fissili, corona, falculis & lingua aureis*, & septima *auræ* *leonem nigrum falculis & lingua rubris*. (Alii dentes & falcules argento tingunt, sola lingua sanguinea.) De quorum leonum significatione deinceps dicitur. Extrema *caerulea crucibus brachiatis & in imo spirantis aurcis* confita *duos mullos barbatos obuersos ejusdem metalli dentibus & oculis argenteis* exhibet, *Barrensi* symbolum. Toti incumbit *parmula aurca* cum *baltheo rubco tribus alerionibus* seu *aquilulis* rostro & *cruribus* miniat, (alii *columbas*, alii *alaudas* vocant) *argenteis* impretio, *Lotharingicum* dicitur.

§. III. Scuti majoris quod concernit areolas, excepta sexta & septima, omnes acceptum fert familia *Jolande Andinæ* *Friderici Lotharingici C. Valdimontii uxori*. Cuius majores hic enumerare oportet pretium fuerit, ut exinde ratio dicendorum ex parte constet.

Jolanda Andina uxor Friderici Lotharingi.	Renatus Andinus Rex Neapol. f. Sicilia. † 1480.	Ludovicus I. Andinus R. Sicilia. † 1417.	Ludovicus I. Rex Siciliae f. Neapolitanus † 1385.
Isabella Ducissa Lotharingæ. † 1453.	Margareta Palatina. †	Carolus Dux Lotharingæ. † 1430.	Joannes Rex Aragoniæ. † 1395.
			Joanna f. Roberti Ducis Barrensis. † 1449.
			Joannes Dux Lotharingæ. † 1382.
			Sophia f. Eberhardi Com. Wirtenbergæ. †
			Rupertus Com. Palatinus Rheni, Imperator. † 1414.
			Elisabetha f. Friderici Burggraviæ Norimbergici. † 1409.

Hungariæ
regnum.

Reges.

§. iv. Primus laterculus *Hungariam* notat, amplissimum antequam à Turcis discederetur regnum, utpote quod ab Hadriatico mari ad montes Carpatios, Polonorum & Russorum terminum, inde à Germaniæ confiniis ad Walachiam, Bulgariam & Macedoniam protendebatur. Habuit hoc regnum ab *Attila* famigeratissimo *Dei* sigello reges suos *Hunnica* profapia, donec hæc in *Andrea III.* vel *Veneto 1301.* deficeret. Cæterum *Stephani V.* regis filia *Maria 1277.* nupserrat *Carolo II. Andino R. Neapolitano*, & ex eo genuerat *Carolum Martellum*, qui avunculo *Ladislao* mortuo heres regni declaratus, & coronatus est à *Papa 1290.* cum verò ei Hungari præfatum *Andream Venetum* oppoluissent, non nisi hoc 1301. mortuo & nec sic quidem plene eo potitus, sed brevi etiam extinctus est. Succedit filius *Carolus Robertus* s. *Carobertus*: huic quoque oppositi à factione *Wenceslaus* Rex Bohemiæ & *Otto D. Baviaræ*: tandem à Legato Pontificis eo persuasi Hungari, ut post vicennale civile bellum eum reciperent: unde à legato coronatus est 1310. Filium hic habuit *Ludovicum Magnum*, qui *Poloniæ* etiam Rex, moriens 1382. reliquit *Mariam* & *Hedvigem* filias: ab hac *Iagello Lithuanus* vel Christiana religione imbutus *Vladislaus* *Poloniæ* regnum, ab illa *Ungariam* *Sigismundus*, qui dein Imperator, non tamen sine difficultate obtinuit; ex *Sigismundo* nata *Elisabetha Alberti Austrii* uxor, qui ob eam Rex, & post eum, in contentione tamen cum *Vladislao* *Polono*, ejus posthumus *Ladislau*. Inde *Mattias Hunniades* electus est: deinceps *Vladislaus Polonus* *Ladislai* ex sorore nepos, post hunc filius *Ludovicus*, & demum ejus fororius *Ferdinandus Austriacus*: post quem non nisi ex eadem familia sumti reges. Cæterum post Ludovici mortem adversus *Mariam* filiam ab aliquibus Hungariæ proceribus vocatus & Rex coronatus erat *Carolus Dyrbachius* cogn. *parvus*, Rex *Neapolitanus*, ex *Andinis*, 1385. verum paulo post interfectus. Ex eo nihil quoque *Ladislau* non modo titulum *Hungariæ* servavit, sed & 1403. adversus *Sigismundum* à procerum aliquibus rex coronatus est: Verum *Sigismundus* prævaluit, cumque regno denuo ejecit. Mansit tamen ut fieri solet *titulus*, atque ita ad forem *Joannem II.* translatus est, quæ moriens 1435. *Renatum* agnatum, *Jolandæ* patrem, heredem scripsit. Ita memoria potius quam jus regni Hungarici (utpote electione conferri soliti) ad *Renatum* & ab hujus filia ad *Lotharingos* venit, atque nunc quoque servatur.

Titulus ad
Andinos.Andinum
symbolumNeapolitanum
regnum.Regum
successio.

Jus Andinum.

§. v. Proxima areola liliis confita & lambella distincta (quam *Wapens*. perpetram omitit) absque dubio *Andinam* familiam priorem initio notavit: Quæ initium sumit à *Carolo* *Ludovici VIII.* & *IX.* regum filio & fratre. Cum verò hæc familia, quod mox dicam, *Neapolitanum* regnum obtinuerit, inde factum videtur, ut ipsi *regno Neapolitano* hoc hæserit *divisa*. Nisi quod *Eriavull. jeu d'arm. pag. 61.* lambellam scuti *Neapolitani* quinque partium constituit. (Sed *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 72. trifidam* esse patitur.) In scuto tamen *Hispanico*, uti in titulo *Neapolitani regni* non fit mentio, sed illud sub *utraq; Sicilia* intelligitur, ita nec hujus symboli est vestigium, ut patiter in eo *divisa*, quod *Sculum* esse perhibetur, *Neapolitanum* simul fit: conf. c. 38. n. 16. 17. Porro præfatus ille *Carolus Andinus*, cum *Manfredus* *Siciliæ* regnum à Pontifice tenerenollet, contra eum 1263. ab *Urano IV. Papa* Rex declaratus, & à successore *Clemente VI.* 1266. coronatus est, cui lege, ut annuum tributum solveret. Inde *Manfredum* prælio vicit & cæcidit, & *Conradinum* captum extremo affecit supplicio. *Siciliam* tamen insulam denuo amisit, de qua successoribus ejus, qui continentem s. *Neapolitanum* regnum retinuerunt, cum *Aragonis* possessoribus continuæ contentiones & varia pacta. Cæterum mascula progenies *Caroli* in una linea defecit in *Joanna I.* abnepre. Hanc cum *Urbanus VI. Pontifex* 1380. excommunicasset, ejusque regnum *Cyrols Dyrbachio* agnato concessisset, ea *Ludovicum Andinum*, secundæ *Andinæ* familiæ autorem, *Joannis R. Franciæ* fratrem, adoptavit eodem anno: Sed 1382. in adversarij manus incidit, & qua morte prium maritum sustulisse dicebatur, ejus jussu strangulata est. *Ludovicum* autem 1382. *Papa* *Avenione* coronavit, sed adversus *Carolum*, quod regnum occupaverat, frustra fuit. Patri dein successit *Ludovicus II.* à Pontifice coronatus *Avenione* 1387. Hic *Neapolin* cepit, cum verò recessisset, *Ladislau* & urbem & regnum recuperavit. Hujus filium *Ludovicum III.* *Joanna II.* *Ladislai* soror adoptavit consensu Pontificis *Martini V.* Demum hic & *Joanna II.* testamentum reliquerunt heredem *Renatum*, illius fratrem: qui tamen ab *Alfonso Aragonio* expulsus non nisi jus retinuit. Moriens 1480. in regno heredem scripsit fratris filium *Carolum IV.* qui tamen non nisi

non nisi titulo Rex fuit, & 1481. heredem *Ludovicum XI.* regem nuncupavit. *Iolanda* tamen Renati regis filia *regina Sicilia* nomen sumisit, à qua ad posteros illa areola propagata. Unde *Bzov. T. XII. ad ann. 1527. n. 5.* refert: Expeditioni Pontificis in regnum Neapolitanum interfuisse Com. Valdimontium Lotharingum: *Qui ob antiqua Renati Regis jura ejus regni successionem ad se spectare aiebat, & quem Pontifex Vicarii sui honore ornaverat.* Ob hoc etiam apud *Limn. Jur. publ. T. V. ad 3. 6. p. 186. ex Sixto Sommo* allegatum legitur deessione *Lotharingi Ducis* in comitis: *So ein Herrzog von Lothringen in eigener Person entgegen/soß er in mitten der Session hunder dem Erzbischoffen von Trier gesetzt werden /als ein König von Sicilien.*

§. vi. Contiguus illi laterculus est *Heresolymitanus*: de quo illud observandum, quod *Carolo Andino* primo stirpis auctori 1276. *Maria Antiochia Princeps Rapti* vel *Raymundi & Melisenda Amalrico R. Heresolymitano* nata filia, vidua *Frederici*, qui *Frederici II. Imperatoris* filius, princeps *Antiochiæ & Tulsicæ* fuerat, jus quod in *Heresolythymorum regnum* haberet, cesserat, ob quod se regem coronari curavit, & *Rogerum Sanseverinum* in *Syriam* gubernatorem misit. Ex eo titulus & præsentio ad posteritatem transmissa, atque cum *Neapolitanis* ad *Renatum* devenerit, inde ad *Lotharingos*. Sed de hac vide infra n. 24.

§. vii. Extrema superioris ordinis quadra *Aragonia* regnum designat. Nam *Aragonia Iolanda Aragona* Joannis Regis filia erat. Defuncto autem Joanne frater *Martinus* & fraterno testamento & statuam declaratione regnum nactus, atque adversus *Matthiam C. Foxtum*, qui *Iolanda* majorem natu sororem *Joannam* uxorem habebat, armis tuitus est. *Martino* autem 1410. extincto, plures competitorum erant, & constituti ad dirimendam controversiam iudices reliquis, in quibus *Ludovicus II. Andinus* & uxor ejus *Iolanda*, exclusis, regnum *Ferdinando Castellano* *Eleonore* (quæ *Martini* soror) & *Joannis R. Castellæ* filio adjudicarunt. Unde illa etiam quadra memoriam præsentionis solum servari existimo: Ex eo enim nemine turbante *Ferdinandus* postleri & ab his ad hunc diem *Austriaci* regnum tenuerunt atque adhuc tenent. Renatus autem *Lotharingus* *Iolandæ* filius titulum non tantum *Neapolitanum & Heresolymitanum* sed & *Aragoniæ* regis sumisit. Porro quam nos hic tesseram *Aragoniæ* diximus, miror unde *Provinciam* dicat *Chifflet*, cum *Antonii* Ducis laterculus superiores ita enumerat: primus *Hungaricus*: secundus *Neapolitanus*: tertius *Jerosolymitanus*: quartus *Provincialis*. Quamvis in *Provinciam* jus sibi aliquod vindicant *Lotharingi*, à *Renato* tamen *Andino*, non ab *Aragoniis* immediate, qui olim eam tenuerant, illud derivabant. Tum insigne *Provinciæ* est, non uti olim sub illa gente, palis *Aragoniis* exarata, sed lilio aureo & fasciola trisida rubea (*Andinorum* causa) impressa carulea parma.

§. viii. Inferioris ordinis prima area *Andinam* secundam familiam à *Ludovico* Joannis regis filio & *Caroli V.* fratre septam designat, cujus successio ad *Lotharingos* per *Iolandam* delata est. Ex *Thuano* etiam patet, superiori seculo *Lotharingorum* potentia in aula *Franciæ* crescente, querelas ab his motas esse, *Andegavensium* sibi principatum & *Provinciam* comitatum injulte ereptum L. 23. p. 1037. Unde *Cardinalis Lotharingus* *Romam* profectus etiam *Andini* nomen assumerat, paulatim se in regiam familiam inferere cogitans. Sed addit *Thuan. L. 24. p. 1095. Memorantius*, quo consilia ambitiosa gentis tenderent, subodoratum regi auctor fuit, ut *Lotharingos* moveret, *Andegavensium* insignibus contenti essent, nomine abstinere: tunc & à *Guisianis* scheda reddita, quam ab *Henrico*, cum *Delphinus* esset, blanditis & pravis artibus extorsit, qua princeps facilis de restituendo *Provinciæ* principatu, cum primum ad regnum venisset, fidem interposuerat. Cæterum *Andegavensium* principatum *Renato* mortuo Rex tanquam apennagium ad se revocavit: *Carolo* ejus nepoti verò, pro jure quod in eum præten-
debat, *Comitatum Bellofortium* dedit. *Provinciam* verò ab eodem *Carolo* Rex heres scriprus obtinuit.

§. ix. Ultimus laterculus *Barrensem* ducatum notat. Primum *Barrensem* comitem lego ex *Ardennaribus* *Fredericum* comitem 951. quidein 959 superioris *Lotharingiæ* Dux fuit: hujus pronepris *Sophia* *Ludovico Comiti Montispelcardi & Moncionis* comitatum avitum atrulit, à quo filius cum habuit *Theodoricus*, & (cujus fratres *Theodoricus C. Montispelcardi*, *Ludovicus Moncionis*, *Fredericus Piretensis* & horum factor) nepos *Rinaldus*, qui distinctionis gratia *cruciculis sentum* concessit, & truitis in
mullos

mullos barbatos nominis causa mutavit. *Brianwill. jcu d'arm.* p. 52. Ab hoc reliqua comitum familia: ex quibus *Robertus* primus *Marchio Pontanus* & dein *Dux Barri* (adhuc incertum, ab Imperatore an Rege Gallie?) creatus est: ei successit filius *Edoarus III.* & post hunc frater *Ludovicus* prius *Cardinalis*, qui 1419. *Renato* Andegavensi, fororis suæ nepoti 1419. *Ducatum* legavit, & 1430. vita functus est marium gentis ultimus. *Renatus* vero Andinus *Renato Lotharingo* nepoti suo 1479. eundem transfcripsit. Unde ex eo in familia potestate fuit. *Caterum Barri ducatus in Imperii potestate, an ob Campaniam Francicum* tendum sit, præter alios imprimis inter celeberrimos viros *Ioh. Iacobum Chiffletium* & *Davidem Blondellum* disceptatum est. Confer post eos *Herm. Conring. de finib. Imp. c. 7. p. 56. seq. c. 27. p. 688. seq.* Cum diu Barrensis ducatus in familia potestate fuisset, ista deinceps occasione amissus est: cum *Pyrenæa pace* 1660. *Carolus Dux* nuper mortuus ditionibus quidem Lotharingicis restitueretur, sed exciperetur *Ducatus Barrensis*, adeo ut hujus regio, opida & loca omnia, tam ea quæ palam à corona Francica dependerent, quam quæ aliunde dependere contenderetur, simpliciter, cum quibusdam aliis quæ eodem tractatu denominantur, *coronæ Francicæ* intelligerentur unita perpetuo & incorporata: Qui tenor est articulo eus pacis 63. 64. *Cæterum aureas has cruces in spicula mucronatas aliisque terminatas cruciulis à Rainaldo comite Barrensi in Syria profecto 1147. adjectas, autor est Ioh. Iac. Chifflet. Comm. Loth. c. 23.* Porro apud *Heping. de jur. inf. c. 13. n. 151.* aliqui collegerunt, *Comitatam de Chiny* feudum esse *Barrense*, quod duos pisces in solo aureo crucibus confito gestaret. Sed *truttas* esse alii perhibebant, cum Barrensius pisces sint *barbiones* in solo cæruleo. Porro in ipsa familia Barrensi Domini de *Pierrepoint* junioribus prognati discerniculum addebant *lambellam rubeam.*

Geldria.

§. x. Superfunt areolæ sexta & septima, *duobus leonibus* insignes, quorum prior *Geldricus*, alter *Juliacensis*. *Geldriam* quod attinet, ex provinciis Belgicis, ad Mosam & Rhenum portectam, eam *Otto Nassovius* obtinuit, & 1079. à Lothario II. Imperatore primus dicitur *Geldrie* & *Zufania* comes in vestitus, cum prius jam 18. annis *Geldria* præfectus fuisset; quod ei obtigerat ab uxore *Adelheide Wichardi de Ponte* advocati vel vicarii Geldriae filia. Altera verò conjux *Sophia* f. *Wichmanni Com. Zufaniae*, istum attulisse fertur comitatum. Ex hoc facilis conjectura, unde Geldriae hoc *δᾶρυξ*, nimirum à *Nassovius*, qui nunc quoque illo symbolo utuntur, nisi quod area plinthidibus spargitur, quod discerniculum credere possumus. Olim verò Geldria in usum fuisse *tres flores aureos esculinos* (*Mespilblumen*) apud *Heping. jur. inf. c. 6. n. 1282. seq. legi.* Forte hi Nassovii etiam *Zufania* eadem insignia oppositis tantum coloribus dederunt. Porro ab Ottone illo reliqui descenderunt *comites*. Demum *Rainaldus II.* à Ludovico Imperatore 1329. *Francofurti* ad *Manum Ducali* axiomate ornatus, & leoniscutario *coronæ* addita est. Ejus filii *Reinoldus* & *Edoarus* parricidalibus inter se conflictati sunt odiis. Unde factiones *Heckerorum* & *Bronchorstorum*. Cui uterque sine liberis decessisset, successit ex Maria forore nepos *Wilhelmus Dux Juliacensis*, & post hunc frater *Reinoldus*. Cum hi etiam prole carerent ducatum *Ioanna* soror nacta est *Ioh. Arculci* uxor, mater *Mariae*, cuius maritus *Ioannes Egmondanus* Geldriam occupavit. Ejus filius *Arnoldus Dux*, ducatum adversus *Ruperium*, qui *Rainoldi* vidua ducta Geldriam sibi vindicare conabatur, sibi asseruit: à filio *Adolpho* autem capus & dein liberatus, ducatum *Carolo Duci Burgundie* vendidit, iterumque, moriturus, ob filii impetacem transfcripsit. *Adolfus* tamen *Carolo*, qui eum captivum tenebat, ad Nanceium caelo iterum in libertatem asseritus paulo post cecidit. Demum ultimus Egmondanorum principatum tenuit, & varia fortuna se adversus Burgundicam domum tuitus est *Carolus* *Adolfi* filius. Tandem 1527. ita cum hac transegit, ut sine liberis decedens *Carolus V. Imperator* successorem haberet. Verum 1538. sub morte ejus ipsius consensu & ordinum voluntate ad ducatum capessendum *Guilhelmus Dux Juliaci, Cliviae* & *Montium* evocatus est, quem tamen *Carolus V.* ad cedendam Geldriam & ut suis regionibus contentus esset coëgit. Ex eo Geldria in manu Hispanorum fuit, nisi quantum ejus cum aliis Belgicis provinciis in fœdus coaluit, & nunc uniti Belgii primam provinciam constituit. Confer c. 38. n. 62. Potro præfati *Caroli Egmondani* toror *Philippa Renato Lotharingie* Duci nupserrat, ob quam Geldriam istius morte ad se spectare Duces assumto hoc symbolo, contendebant: ast potentiori cedere coacti sunt.

Duces.

Unde prætenſio ad Lotharingos.

Inde

Inde est, quod apud *Ren. Franc. ess. de merveil. c. 42. p. 371.* sine his areolis clypeus pingitur, nempe non prius illis ornatus, quam Carolus mortuus esset.

§. xi. Leo qui sequitur, aliquorum sententia *Flandriam* notat. Ita *Varenn. Sammarthani* & alii. Recte autem contradicit huic sententiae *Labourer. orig. num. 41.* quia in Flandriam nullum unquam jus Lotharingis. Prior ratio, quæ etiam à *Geloto* adducitur, quod Leo in hac areola coronatus sit, Flandricus corona careat, non militabit: nam *Juliacum* *hiacensis* etiam leo corona destituitur (*Wapenb. 2. p. 4.*) & sine ea hic quoque pingi debet. Cæterum huic leoni locum istum tribui ex eo opinor, quia à *Carolo Renato* fororibus & majoribus ita geri solebat: ex quo *Gislelmus* dux Juliacensis avunculo Geldrico successit, atque ita Geldricæ Juliacum junxit, quo tempore etiam Leonem Geldricum, ut more Germanorum alterum conueneretur, *conversum* esse arbitror, cui prius titulus ordinarius in more quod fuerit, non est ut dubitem. Quamvis verò *Gislelmus* & frater eius *Reinoldus* in Juliaco non successerit *Maria* neptis, sed agnatus *Adolphus Bergensis* dux, cum successione Geldricæ tamen conjuncti manserunt leones: quod magnaribus solenne est, ut semel juncta ornamenta ægre diuellant, etiam cum prætensionem omittere. Ita *Lotharingi* etiam seruarunt, licet nullum quod fecerant in Juliacum jus prætenderent.

§. xii. Sequitur parmula media toti inposita *Lotharingica*, quæ *Geldrico* & *Juliacensis* symbolis nondum insertis aliquando locum obtinebat medium inter *Andinam* & *Barensem* *diyuacæ*. Hac *Lotharingia* notatur, Burgundia comitatu, *Alfata*, *Austrasia*, *Lucenburgo*, *Barrensi* ducatu & *Campania* conclusa. Veteris *Regni*, initio *Austrasiani*, dein à *Lothario* dicti *Lotharingici* *απονομα*. De ducibus Lotharingie tractatio setè incertior est quam de aliis, ea in primis causa, quia *duplex Lotharingia* fuit: quarum altera superior Brabantiam & confinia complectebatur, (unde nunc quoque nomen *Lotharingia*, & *Lothier*, in Hispanicis titulis ob Brabantiam legitur, vid. c. 38. n. 59.) altera *Mosellanica* dicta in primis quam nunc ita vocamus regionem continebat. Unde quæ de illius principibus dicuntur, in quibus *codofredi* aliquot celebres, pluries ad superiorum etiam trahuntur à plurimis scriptoribus: ut sepe difficile sit discernere, qui cui Lotharingie imperarint. Neque nobis hic vacat rem pluribus excutere. Superiori inter alios præfuisse lego ex *Ardennatibus* *Fridericum C. Barrensem* 959. ejusque filium *Theodoricum* 984. & nepotem *Fridericum II. Alios*. Inde *Ducale* axioma ad *Albertum* pervenit, qui 1047. cecidit successore *Gerhardo*, qui 1070. vita excessit. Hi ex comitum *Alfaticæ* familia prognati, atque *Gerhardi* comitis filii erant: cujus frater *Albertus* Metenses comites profecit. Unde ejusdem cum *Dagoburgicis*, *Habsburgicis*, & qui ex his facti *Austriacis* & *Badensibus*, quæ nunc quoque florent, familiis fuere originis. Nec video quid illi deductioni, postquam à *Vignierio* ei facta fides, solide opponi valeat. *Gerhardo* natus est *Theodorici* & alius *Gerhardus*, à quorum hoc descendunt *Comites Valdismontis* s. *Valdimontii*. Ex quibus *Henricus IV. foror Margareta* comitatu marito attulit *Anselmo Dom. de Joinville*, cujus neptis item *Margareta* hereditatem retulit in familiam avitam nupta *Friderico Lotharingo*. *Theodoricus* verò ille est, à quo plerique hujus gentis duces ordiri solent. Sed aliam ei originem tribuunt. Hic pater fuit *Simonis Crassi*, *Theodorici* & *Gerhardi*: ab hoc *Egesheimii* comites, quorum hereditas deinceps ad *Hohenbergios* & ex eo ad *Habsburgios* delapsa est: iste à matre *Flandria* comes fuit, & præter *Philippum* & *Matthæum* post patrem comites *Margaretam* genuit, cui maritus *Baldwinus* animosus *Hannonie* comes debuit successorem: ille verò (*Simon*) dux Lotharingie ex *Roberto* filio *Dominos de Florensis*, quorum hereditas ad *Lenoncurios*, inde *Marlaos*, demum *Marcanos* delapsa est, ex majori autem filio *Matthæo*, *Duces Lotharingie* propagavit: hoc enim & *Inditha Svevica* *Friderici Barbarossæ* Imperatoris forore natus *Simon Dux*, & *Fridericus Comes Bischois*, pater *Friderici*, qui post patrum ducatum tenuit, *Theobaldi* & *Matthæi II.* ducum pater. Hoc genitus *Fridericus*, & *Friderico Theobaldus II.* cui ab uxore hereditas dominiorum de *Rumigny* & de *Fleurines*. Is pater *Friderici*, avus *Rudolphi*, proavus *Joannis* & abavus fuit *Caroli Audacis* ducum. *Carolo* superflure non nisi filie, inque iis *Isabella Renato Andino*, de quo jam aliquoties diximus, nupta. Hic ob eam Ducatum sibi asseruit: repugnante uxoris patrueli *Antonio Lotharingio*, *Friderici*, cui *Valdimontia* successio ab uxore, filio. Hic *Antonius* Lotharingiam masculinam petebens feminam succedere noluit, licet *Seigmundus Imperator* 1434. Basileæ pro Renato pronunciaisset: ipse verò favore subnixus *Philippi Burgundia Ducis* 1431. *Renatum* superatum cepit, nec dimisit, nisi pactis

nuptiis *Iolanda* Renati filia & *Friderici*, qui Antonii filius erat. Porro eidem Antonio ab uxore *Maria Harcurtia* hereditas allata est *Aumalis, Meduana, Elleboris*. Ad filium *Fridericum*, quod modo dixi, ab uxore rediit *Lotharingia*, nec non *Andina*, de qua tractavimus, successio. Natus est his parentibus *Renatus*, qui regium à matre titulum assumpsit, pater *Antonii* atque *Claudi*. Hic sator est *Lotharingiorum*, qui in *Gallia* fortunæ suæ sedem posuere: de quibus §. 18. Ille Dux cum *Ferdinando R. Rom.* 1542. ut ducatus *liber* esset, pactus est (de quo consularit *Celeb. Conring. de finib. Imp. Germ. c. 27.*) *Francisci*

Mercuria-
ni.

& *Nicolai* pater: ab hoc *Mercuriani, Chaligni, & Moriaci*: ille pater *Caroli* Ducis fuit: quo geniti *Henricus Dux* & *Franciscus Com. Validimontis*. *Henricus* sine masculis existens, ex *Nicolaa* filia *Carolus* fratris filium generum ascivit. Hic initio uxorio nomine ducatum tenere visus, dein proprio eum servare voluit, cum pater ejus *Franciscus Henricus* mortuo successorem ducalem ex quadam *Renati* functione familiari, quam prius

Caroli Du-
cus fata.

ignoraverit, arrogaret, & mox filio transcriberet. Inde gravissimi motus: *Nicolaa* a marito desertæ patrociniū suscepit *Francia*: unde *Carolus* non simplici vice *Lotharingia* ejectus, apud *Hispanos* perfugium habuit. Post plures tractatus, quos enumerare longum esset, pace *Pyrenæa* certis conditionibus in ducatum *Lotharingia*, cujus jus 1657. *Nicolaa* moriens regi *Francia* cesserat, restitutus est 1662. novo tractatu sua Regi cessit, cui contradixit ex fratre nepos. Demum suo ducatu ejectus in *Germaniam* se recepit, & isto bello fœderatis adversus *Gallos* sociatus hos ad mortem usque infestavit. Eiuspore ex *Beatrice Cusancia* durante primo matrimonio susceptus *Carolus Henricus princeps Validimontis*. Successionem autem ex fratre *Francisco Nicolao* (qui pridem *Cardinalis*) nepos *Carolus*, sibi vindicat, & armis vel pactis restitui expectat.

Successio.

§. XIII. Hæc, cujus moderatores modo recensuimus, *Lotharingia* symbolo præfata insignitur. De ejus ortu illa communis traditio est, *Godofredum Bullioneum*, celeberrimæ in *Palestinam* expeditionis Ducem captis *Hierosolyinis*, cum in turrim *Davidicam* sagittam jacularetur, tres alites transfuxisse: qui ob hoc illati sunt scuto, cum symbolo (apud *Vulson.*) *Casus ne Deus ne*. Cæterum de hac ratione vel origine, mea quidem opinione, recte judicat *Laboureur l'orig. n. 64. La mienné* (sc. opinio) est, que c'est une presable, fondée sur la figure de ces armoiries, qui est un argument trop foible, pour nous persuader, que les Ducs de Lorraine successeurs de *Godofroy* aient laissé en arriere plusieurs actions heroïques de cet homme incomparable, pour conserver la memoire d'une galanterie, où la vertu a moins de part que la fortune; ny qu'ils aient mespris le jugement de la plus florissante & chevaleresque noblesse de la Chrestientie, qui d'un consentement unanime decerna au prince *Godofroy* les celebres armes de *Hierusalem*, pour s'attacher à cellescy, qui ne representent rien, qui ne convienne aussi bien à un chetif giboyeur, comme à *Godofroy* de *Buillon*. Sententia mea est, meram hanc esse fabellam, nixam figura insignium, quod argumentum nimis quam debile est, ut nobis persuadeatur, Duces *Lotharingia* *Godofredi* successores plurimis actis heroicis *Viri* incomparabilis omiffis studuisse conservationi facti alicujus lepidi, in quo fortuna quam virtuti potior locus, vel aspernatos esse judicium floridissimæ & equestris decorum studiosissima nobilitatis ex toto *Christiano* orbe, que communi consensu *Godofredo* decreverat arma celeberrima *Hierosolymitana*, ut his illis inhaerent, que nihil representant, quod non æquivallo aucupi quam *Godofredo Bullioneo* convenire possent. Addi potest *Godofredum Bullioneum* non *Mosellanicæ Lotharingia*, de qua hic sermo, imperasse, utpote quam eo tempore *Theodoricus* ex *Alfatis* regebat, sed inferiori: quomodo ergo istius insignia ad hujus posteros delata forent? Cur non malimus dicere, *Alfaticæ* genti *balthcum* illum placuisse ab antiquo?

Aquila-
rum origo.Ao à Go-
fredo Bu-
lioneo.

Ita enim *balthcum* rubeum in aurea parma *Baderes* quoque gerunt, ex *Alfatis* æque ac *Lotharingi* profati. Ita ipse *Laudgraviatus Alfatis* *balthco* aureo (præter alia ornamenta) in clypeo rubeo notatur. Sic *Lazius* *balthcum* ab antiquis *Austrasiis* derivat, sed ut parvula argento & cocco fulgeat. Astincturæ diversitatem, etiam cum eadem origo est, frequentissime observare licet. Alites quod attinet, allegat *Ioh. Jacob. Chifflet. Comm. Lothar. ex Guilh. Britone*, quod illis instructus *Theobaldus Dux Lotharingia* in *Bovinenfi* prælio pro *Ottone IV. Cæsare* strenue dimicavit:

Balthcus
Alfatorum

Excitat ex alia *Lotharingos* parte bilingues
Dux suus, aurivolis replicantes agmina signis.

Addit:

Addit: Signa Theobaldi Ducis auro vola vocat à pictis aquilulis, quæ vento agitatae, expansis alis per auras videbantur volitare. Examinat hoc Blondell. Barr. Camp. Franco. pag. 95.

§. xiv. Scuto hunc in modum disposito imponitur cassis diademate tortili ex auro & cocco tecta, & coronata, cui insitit aquila expansa argentea auro coronata. Ducis ^{Apex} Guffio vidi dati aquilam exorientem. (vicio sculptoris, an distinctionis gratia?) Prius Renatus II. dux pro apice Barrensem gettabat draconem, uti comites Lucenburgii & alii. Sed & veteribus in usu signum draconis fuisse passim legitur: quod de Ottone IV. in Bovinensi prælio allegat Chifflet.

*Erigit in carro palum, paloque draconem
implicat, ut possit procul hinc atque inde videri.*

Phalæx dependentes utroque metallo & cocco tinguntur. Telamones verò assunt ^{Telamo-} item duæ aquilæ situ naturali, coronatæ, quibus ex collo dependet rostrum, cum dupli- ^{tes}plici Patriarchali vel Hungarica cruce, quæ vulgo Lotharingica appellatur: cum lemmate, quod alibi addi vidi; Devot ly suis Ex his aquilis insigne decus ducum colligit Chifflet. l. all. Lotharingia Duces jure optimo se ferunt Imperii principes majores, ^{Lemna.} quorum insigne gentilitium tot aquilis veluti signis præfulget, insenti baltheo, in galæ co- ^{Quæ ex aquilis di- gnitas?}gnato, in telamonibus. Quocirca Petrus de Blattorio Parisiensis Renatum II. Lotharingiæ & Barri ducem vocat Aquilæ pullum; additque ad sui carminis marginem, Principes, qui sub Imperio degunt aut de scudo imperii tenent, pulli aquilæ dicuntur, id est, Imperii, in cuius insigni aquila picta est. Sed examinat hanc prærogativam, si qua inde colligatur, D. Blondell. Barr. Camp. Franc. p. 95. Idem Chifflet ita de Hungarica cruce: Crux est re- ^{Crus Hun-}gia Hungarica: Prisci enim Pannonia reges, à quibus Andegavi se ortos prædicabant, prius- ^{Etica}quam præferrent parmamotænis ex argento & minio tanis transfuersis exaratum, scuto utebantur argenteo, bifida cruce coccinea impresso. At rubrum geminatæ crucis colorem Renatus I. Dux Andegavia immutavit: ejus enim scutum (quod præstat in sacello sancti Mauricii Andegavensis, cum aliis Procerum ordinis Lunæ crescentis, ab eo instituti) à sinistra parte sustentatum cernitur auro arboris trunco, qui viventibus surculis reversis; à dextra autem auro corvo, ejusdem metalli corona collum redimito, cum duplicata cruce nigra; quæ à globulorum fertur in corvi pectus propendet. Renati I. filius Iohannes Dux Calabria, eodæmusus est crucis colore nigro. Observavit enim Iohannes de Hym, Eques Hannonus in pugna montis Hericu, cui præfens aderat, anno M CD LXV. Divis Calabria cataphractos equites gestasse Bandas, seu tunicas albas, nigris crucibus geminatis acupictas. Lotharingici porro sanguinis Duces, Iolandæ Andegavi, Renati I. filia, Iohannis sorore, progeniti, servatæ Hungaricæ crucis forma, atrum colorem in aureum commutarunt; utinamque etiamnum tesseræ illæ, quam vocant Lotharingia crucem.

§. xv. Tegere solent clypeum pallio ducali, quod recentioris inventionis est: in ^{Pallio} eo acu picta visuntur areolæ scuti, vel uti Samaritæ. aquilæ & barbiones: interius ^{ducate.} verò factum conspicitur pelle muris pontici, non verò uti Sib. ach. trifolii, in quam speciem maculas nigras transformavit. De hoc pallio ita philosophatur Chifflet. l. c. I. ^{Figura} est aurea chlamyde, Lotharicis aquilulis Bartenibusque nullis exterius picta, & intus ^{Figur signu} pellita; sed nulla supereminente umbella. Cum enim Augustale tentorium duabus conjunctis ^{Figur} partibus, culmine nempe s. τ. & ægææ & præteritis spariis, quæ pallium componunt, duces quantumvis excelsi & prærogativis aucti, non nisi eorum alterutro scuta sua adornant. Ex causa, Archiduces Austricæ solo pulco coccineo, acuminibus ex pontico velleo coblectatim ^{Figur} reducto utuntur: Britannicæ olim duces galero itum solo, maculosis pellibus intus obducto, & aequaliter reducto: Lotharingicæ & Sabaudicæ duces, pallio tantum, nulla superstante umbella. petaso; scilicet ut palam fiat, principes illos à majori altera & excelsiori potestate jura suprema accepisse, atque adeo papilionis dignitate partiali duntaxat conspicuos esse, qui integer & ad instar sacrarii, tholo veisque constant, ad solo: attingit imperatores & reges, qui nullum in terris aliam suspicant potestatem.

§. xvi. Militarem clamorem Ducibus assignant Priny Priny. Ita Chifflet. loc. ^{Militaris} numer. Prineum castrî nomen ad Mosellam, Metas inter & Pontem Monconis, in ^{tellera li} cuius excelsiore turri suspensum erat æ camp. num, vulgo dictum Mandeguerre, hoc est, clamor ^{clamon} imperans bellum; quia imminentis belli publicam nunciabat tripudiationem, atque nobilitatis ordinem ad ruinationem patriæ veluti edicto principis convocabat: unde prisci Lotharingia Duces usurparunt ipsius castrî nomen pro congregentis aciei vociferatione.

Allegat etiam *Jacobum Breteuxium* de torneamento s. equestri ludo habito *Chauveniaci* 1285. qui feciales, qui praesentes erant, sic inclamantes induxit: *Ils eserient Priny, Priny, ben seigne au riche Due Ferry, Marchis entre les trois Royaumees.* Ast hoc quoque in adversario suo examinat sepe memoratus *Blondell.* p. 96.

§. XVII. Quae *vetera Lotharingia* arma enumerantur apud *Geliot. Indic. arm.* p. 50. 51. jam videamus. Primum ex *Archidia. Viridunensi* allegatur scutum *argenteum cruce rubra* in signe, cui *septem aurea octo nodata & liliata ex annulo* prodeuntia imponuntur. Inde ex *Coquille historia Nivernensi* adfertur clypeus *rubens cum fascia argentea*, Austriacorum modernorum symbolo. Tum ex *Ferono* refertur *parma argentea*, impressa *cervo gradiente rubeo cornibus aureis*, quod alii etiam *δῆγμα Lotharingia* verus existimant. Verum donec certioribus illa probentur documentis, vix fidem adhibuero. Ex *Favino* mentio fit alius clypei *ternis caruleis & aureis baltheis* exarati, ut cum *Burgundico* conveniat, limbo excepto. Reliqua certiora sunt, nimirum *Renati Andini Lotharingia* Ducis scutum sex arcolis representasse *Frangiam, Hierosolyma, Neapolim, Andes, Barrem & Lotharingiam.* Alias *Lotharingiam* omisit, & toti *Aragonium* imposuisse scutulum, teste *Favino* refertur. *Paradinus Aragonium* laterculum primo ordini inferit, & *Lotharingiam* toti imponit. *Renati II. scutum* *Chifflet.*

Scutum
Renati
Andini.

Renati II.

*l. c. ita describit: Primus quadrans & ultimus mero Lotharingico symbolo est conspicuus, secundus & tertius transverse est dissectus: pars superior ab summo trifariam dispersita: prior laterculus est Hungaricus, alter Siculo, tertius Hierosolymitanus: pars inferior Andegavix & Barri tessris in longum est divisa: medium quadrantis occupat Provincialis parmula. Apposita ad mentem nostram Guido Coquilleus in historia Nivernensi: Quadrans tessera Hierosolymitana, quem in scuto suo praeserunt principes Lotharingi, oritur ex jure, quod cornu decessores Andegavorum Duces obtendebant ad regnum Siciliae. Et idcirco in exequiis Francisci I. Ducis anno 1546. Dominus de Bazoilles, atque in funebri pompa Caroli II. Ducis anno 1608. Dominus de Savigny Andegavense gestabant vexillum, Hierosolymitano praesulgens symbolo, propter Jolandam Andegavam (inquit Boulhay & Ruellus, primarii Lotharingia feciales) filiam Renati Andegavorum Ducis, Jesusalem & Siciliæ regis, de qua Duces illi prosopiam ducebant. Recte igitur Sammarthani de posteris Renati II. Ducis: Jolanda filii sumserunt symbolum Hierosolymitanum, Siculo circa Pharium, Neapolis, Hungaricum, Aragonium, Barrense & alia, una cum Lothariensi, quod ab antiquo sunt Alcestones. Equidem Dux Renatus II. Lothariensi patre *Fridrico VI. Duce & Andegavensi* matre *Jolanda* genitus pura *Lotharingia* tessera scutum describere decreverat; sed ab avo materno *Renato Andegavo* prater rationem invitatus, ut *Andegavense* nomen & arma sola praeserret, cordate respondit, se paternum Lothariense nomen & arma non posse relinquere, quippe quae vetusta essent & praecelsa nobilitatis; se porro una cum illis *Andegavix* gentis symbola lubenter gestaturum; uti & fecit, atque in ejusdem *Jolanda* matris sigilli sui majoris arcem liliis conspersit. Ex quo vero *Geldrica & Juliacensis* arcola interta scuto, aliquam mutationem contigisse non legi.*

Discerni-
cula Du-
cum, Mer-
curii,
Guifii.

Meduanii.

Caprusii.

Joufani.
Engolif-
mensis
tessera.

Joufani.

§. XVIII. Videamus jam variarum linearum *discernicula* varia, quorum mentionem reperisse memini. *Mercuriana* lineæ legi placuisse *lambellam caruleam.* *Claudius Guisus* Dux *Lambellam* s. fasciolam *trifidam* imposuit, & ad omnes posteros transmissit *rubeam*: Eo nati sunt *Franciscus, Claudius & Renatus*: Franciscus autem *Henricus Guisus & Carolus Meduana* Dux. Hunc scuto suo *Ferrariense* symbolum à matre *Anna Arctina*, quod subdistinctioni servit, adjecisse lego. *Henricus Carolus* genuit & *Claudius Caprusius* s. *Chevrefia Ducem*: Huic à matre subdistinctionem placuisse reperi, ut *Lotharingicis* symbolis materna, quæ ex *Clvensi & Mreano atq. Burgundicis δῆγμα* quadripertitis componuntur, 2. & 3. loco adderet. *Carolo* factus est *Ludovicus* & hoc *Josephus Ludovicus* Guisus, *Joufæ & Engolismæ* Dux 1671. mortuus. Huic vidi tribui scutum quadripertitum, ut 1. & 4. quadram *Lotharingica* parma omnibus suis arcolis constans sed *lambella* distincta impleat: secundam *Engolismensis*, tertiam *Joufani* laterculum. Porro *Engolismensis* est idem cum *Francisco*, nisi quod vertice aureo *lilia* distinguuntur. vide c. 24. n. 35. Ratio hujus symboli est à matre *Franciscæ Maria Valesia*, quæ *Ludovici Emanuelis Valesii* Ducis *Engolismensis* filia, *Caroli* autem *Valesii* *Carolo IX.* rege nati neptis erat. Quod *Joufanum* attinet *δῆγμα*, quadripertitum est: prima & quarta arcola *palis ternis aureis & caruleis* exaratur, imposito *rubeo cephalo*, cui

tres hydrae septicipites aureae inscribitur: secunda & tertia caerulea deferente leonem argenteum, limbo inducto rubeo, impressis octo liliis aureis, qua notatur S. Didier. Porro Ioufana L. Ioufana familia à Guidone seniori Barone Ioufano, qui 1255. vixit, deduci solet: Ejus atnepos fuit Ludovicus, qui heredem de S. Didier & la Masche duxit. Horum pronepos Tanquil Vicecomes Ioufæ, genuit Guilelmum & Ludovicum, quorum hic comitatum Grandipratensem acquisiuit, & illorum comitum sator fuit; ille Vicecomes Ioufano propagavit: ex quibus Annas admiralis Franciæ & apud Henricum III. gratiosus 1381. Ioufano Domino axioma Ducale obtinuit: & successorem habuit germanum Henricum, pridem monachum: dein patrem Henricæ Catharinae, quæ hereditatem familiæ adiit, & uxor fuit Henrici Borboni Alenpensis Ducis, atque post hunc Caroli Gussi Ducis, ex quo Ludovicum suscepit, patrem præfati Josephi Ludovici.

Joufana
familia

§. XI. Diximus de subdistingtionibus Guisiorum, qui ex majori Claudi filio Francisco descenderunt. Secundus fuit Claudius Aumala Dux, cujus linea, qua tamen mox in filio defecit, Lotharingicis symbolis junxit Borbonia, à matre Claudii Antonia Borbonia. Tertius autem Renatus Ellebortus Dux, marginem coccineum circumdedit scuto Lotharingio: cæterum filius ejus Carolus Carolum & Henricum genuit, quorum ille Dux Ellebortus, hic Harcuria Comes fuit. Illius filius Carolus iterum Dux avitam distingtionem servavit: frater autem Franciscus Comes Rinsius adjecit oram rubeam, & à matre Catharina Henricæ Henrici IV. filia naturali Borbonio-Vindocinum symbolum, vide c. 24. n. 36. Filius hujus Alphonsus Henricus Carolus Com. de Montlor & de S. Romize M. de Maubege, Lotharingicæ quadræ 1. & 4. loco repetitæ, 2. & 3. addit Ornamum insigne, quod quadriperitum est, prima & quarta areola caerulea turrim auream continente, secunda autem & tertia aurea leonem deferente rubeam; imposito capite scutario caeruleo, cum lilio aureo. Præterea toti clypeo imponit patrum quadriperitum Montloris symbolis, nimirum 1. & 4. areola argentea leones duos gradientes (vel leopardos) 2. & 3. caerulea leonem aut eum representantibus. Hæc interea clypeo à matre, Francisci uxore, Anna Ornanæ, nepte Marefcalli, filia Henrici Francisci Alphonsi Ornani & Margareta de Montlor. Cum enim bona insignia ex hoc conjugio allata sint domui, inter conditiones fuit, ut insignia Ornanæ quadriperita dispositione miscerentur Lotharingicis. Nemo qui ab Henrico est Harcuria ramus luno Ellebortus inscribit octo Byzantinos numos aureos. (conf. n. 23.)

Diferencia
Ducis
Aumala

Ellebortus

C. Rinsius

C. Montlor

Symbolum
Ornanæ

C. Harcuria

Titulus

§. XX. Titulum Ducis Lotharingæ illum vidi, Dux Lotharingia, Marchio f. Marchisus, Dux Calabria, Barri & Geldria, Marchio Mussipontis, & Nomenii, Com. Provincia, Valdimontii, Blamontii, Zuphanæ, Sarverda & Salma. De Lotharingia (quæ liber Ducatus, sed in tutela imperii, & ad certa præstanda imperio, ex transactione inter Ferdinandum R. Romæ nomine Caroli V. & Antonium Ducem Norimbergensem 1542. impetrata facta, obstricta est. conf. Conring. de feib. Imp. Germ. c. 27.) diximus n. 12. de Barro. n. 9. de Geldria. n. 10. Quod verò Marchisus nomen attinet, aliqua ejus mentio fuit num. 16. Calabria ducatus ex Neapolitana successione est: unde Joannes & Nicolaus Renati Andinitoties dicti filius & nepos, quibus ille supervixit, Calabriae Duces ex paterno & avito regno salutati sunt, cujus illa provincia extrema est. Dicitur verò tessera Calabriae olim fuisse in parma argentea crux patibulata nigra: Dein sub Andinis ipsum gestamen Andinum cum limbo argenteo. confer etiam c. 38. n. 81. Quod Mussipontianum attinet Marchionatum, Carolus IV. Imperator eum favore consanguinei Roberti Barrensis Comititis (dein Ducis) 1354. instituit. Unde eo tempore in Barrensi ditione eum fuisse oportet. At in allegata transactione Norimbergensi Mussipontis discrete recensetur inter ea, quæ spectant ad illum, ut ad ducatum. De cætero hucusque fuit inter feuda, quæ ab Imperio Dux tenuit: ut videre est ex literis investituræ Rudolphi II. apud Conring. de feib. Imp. Germ. cap. 27. pag. 730. Cæterum Marchionatum hunc Pontinum Renatus Andinus filio naturali 10 anni 1473. donavit, qui filiam reliquit Francisco de Ferbin Dom. de Soliers nuptam, qui Marchionatum frustra sibi vindicare conati sunt. Quod Nomenium ad Sellam situm concernit, plures in ea sententia sunt, hujus solius Marchionatus (qui olim Metensis Episcopi fuit, sed deinceps certis conditionibus comitibus Valdimontii concessus. confer Limn. Jur. publ. Tom. V. 4. 5. n. p. 416.) nomine locum esse Lotharingæ Duci in comitiis: quod adversus Zeilerum impugnat Limn. Jur. publ. T. IV. add. ad V. n. p. 886. Quod verò attinet allegatum exetaplum, observandum est, illud

Pontinum
Mussipontis

Nomenium.
Antonium
ratione
hujus Ducis
locus in
comitiis

illud fuisse *Philippi Emanuelis Lotharingi Ducis Mercuriani*, non verò Lotharingæ. Unde in ejus potestate non aliud fuisse oportet, ratione cujus in comitiis locum obtineret, quam istum comitatum: nam Ducatus Mercurianus & Pentheurius in Francia sunt. Id verò nihil prohibet, ut non ipsi Duces plurius feudorum ratione sessionem habeant. Et ex eo forte est, quod in præfata investitura *Rudolfi II. Henrico Duci concessa* *Xomeni* non fieret mentio, quia in altera linea hæsisse apparet, una cum comitatu *Valdis montis*. Ipse verò Lotharingæ Dux aliorum, quæ ab imperiis habet,

Provincia.

feudorum & ditionum gratia in comitiis & Rhenano circulo locum habet. *Provincia*, cui à Romanis præcis, qui eam partem Gallie primum in *provinciam* redegerant, nomen, inter Rhodanum, Delphinates & Liguriam mediæ peculiare fuerit comites à *Rat-*

Ejus Do-
mini.

boldo Bosonis regis Arclatensis, cujus ista pars est, *genere*. Nepos hujus *Boso Arclatensis* f. *Provincia comes Guibelmum I. & Raboldum* genuit: hoc facti sunt *Forcalquerii* comites, quorum hereditas, cum tertia vice per femellas in aliam gentem translata fuisset, quartum per *Gasfendem Sabranam Alfonso II. C. Provincia* nuptam rediit ad reliquam Provinciam. *Guillemi I.* qui Roberti II. Francia regis fuerat, posterius Arclatensem *Provinciam* tenere ad *Gisbertum* usque, *Dulcia f. Aldoncia & Faidida* partem, quorum illa *Raymundi Berengarii Barcinonensis* comitis, hæc *Alfonsi Com. Tolose* conjuges fuerit, & hereditatem patris maritis attulere: inter quos bellum ortum, sed 1125. compositum est.

Raymundi Berengarii filius junior Berengarius comitatum tenuisse dicitur, & ex eo nepos *Berengarius* & pronepos *Alfonsus*: sed his nulla soboles. Rediit ergo ad *Raymundi Berengarii & Dulcia* ex majori filio *Raymundo Berengario* posteritatem.

Unde *Alfonsus* *Alfonsi* Casti Aragoniæ regis filius comitatum hunc, & quem ab uxore nactus erat, *Forcalquerium* transmisit ad filium *Raymundum Berengarium*, qui cum filias haberet *Margaretam* *Ludovico IX. Francia regis, Eleonoram* *Henrico III. Angliæ regis, Sanciam* *Richardo Cornubiæ Duci*, qui Imperator electus est, & *Beatricam* *Carolo Andinocomiti* nuptas, hanc solum heredem instituit; ex quo etiam in *Andina familia prima* mansit, donec *Joanna I. Ludovicum Andinum* alterius lineæ principem adoptaret: qui Provinciales armis ad obsequium adegit. *Renatus* ejus nepos hereditatem transmisit ad nepotem *Carolum Andinum*, qui consilio *Palamedis Forbinis Ludovicum XI.* scripsit heredem. Verum enim verò *Lotharingi* ad se successionem spectare ferebant. confer §. 8.

Jus Lotha-
ringorum.
Valdi-
montium.
Blamont.
Albimont-
ium.

Valdimontius comitatus veteris familiæ possessio, qua ratione ad *Joanvilleas* abierit, sed ad minorum stirpem redierit §. 12. vidimus. *Valdimontii* titulum lego clypeum pluribus *lanolis transversis argenteis & nigris* exaratum. *Blamontii* f. *Blancmontii* f. *Albimontii* f. *Blankenberga* (idem nomen est) comitatus in ducatu, qua *Allatiam* respicit, situs, suos habuit Dominos, non una cum principibus junctos affinitate: quo verò iure demum ad hos delapsa sit successio, non legisse memini. Porro in investitura à *Rudolpho II. Imperatore* data diserte comitatus hic inter feuda imperii refertur, de quibus investit *Henricum ducem*. Gentilis comitum parma *rubra*

Zutphania
Com.

duos mullos barbatos argenteos dorso obversis continet. *Zutphania* comitatus ad *Isalam* f. illo nomine *Rheni orientalem alveum*, ex quo primum (uti vidimus §. 10.) cum *Geldrico* comitatu junctus est, matrimonio duplici *Otonis Nassovii*, ei semper conjunctus mansit, atque etiam nunc illi parti *Geldria* connexus est, quæ inter fœderatas provincias Belgicas primum locum tenet. Ejus *δραγμα* peculiare fuit *leo caruleus* in scuto *aureo*. Alii *rubrum auro coronatum* in parma *argentea* fingunt. *Saroverdensis* comitatus

Sarwer-
da Com.

in *Austrasia* ad *Saram amnem*, item suos comites olim habuit, qui dein successores *Marsios* habuere. Cæterum de his & *Nassovio* jure, quo aream hanc suo feudo inserunt, agitur cap. de *Nassoviis*. Ubi dictum, quod *Lotharingia* Dux tanquam feudum *Metense* masculinum sibi comitatum vindicaverit, & quid in *Osabrugiensi* pace de super sit statutum. Ultimus in titulo numeratur comitatus *Salmenfis*, sed de *Salmenfis* peculiari capite agitur. Hic id unum observare liceat, quod *Christina* *Pauli Com. Salmenfis* ultimi, in illis partibus, comitis filia nupta 1597. *Francisco Lotharingo* omnia quæ super erant genti bona marito attulerit.

Salmenfis
Com.Tiruli
Guiforum

§. XXI. Quod ducem *Guifum* attinet, ultimo defunctus *Josephi Ludovici* filius nominabatur *Dux Alenfonii, Guisæ, Iovisæ & Engolismae, Princeps Ionville, Comes Alesii & Pontivi* (*Ponthieu*) *Alenfonii* titulus à matre est, *Isabellæ Aurelianiensis* filia *Galtonis Joannis Baptistæ*, cui inter alios principatus *Alenfonius* etiam assignatus erat. *Guifi* in *Tierrassâ* sira ad *Æliam* dynastiæ veteris caput fuit, & legitur aliquis *Godefredus Dominus Guisæ*,

Alenfo-
nium.
Guifa.

Guifa, qui uxorem habuit Adam Hilduini Com. Roceni f. Rocui filiam, quibus natus est Guido, cui Adelheidis Buchardi Montmotencii nupsit, avus *Adelvidis* f. Amelinæ, quæ hereditatem *Jacobo Avennens* statulit: à neptri hujus *Maria* cum aliis bonis eadem hereditas domui *Castilionæ* illata est, cum *Maria* Hugoni Castilionæ nupsisset. Cum hujus filius Joannes successisset matri, non nisi filiam *Joannam* reliquit: cui mortuæ successit inter alios *Hugo* patruelis, à quo iterum filius *Guido* Guifam habuit. Uti verò deinceps Castilionæ boni in varios dispersa, non satis distinguo, ad quos Guifia venerit. Primum Guifia comitem inter Lotharingos video nominari à *Fr. Anselmo Fridericum Valdimontii Comitem*, Caroli Ducis fratrem: alibi lego *regem Isabelle Lukenburgicæ*, cum nuberet *Carolo Andino Com. Meduana*, donasse *Guifam* & *Liquetum*: qua ratione ex *Andina* successione Guifia Lotharingis obugisset. Quicquid verò hujus sit, comitatus dein attributus est Antonii fratri *Claudio*, qui in Francia Lotharingorum factor est, in cujus gratiâ 1527. Franciscus Ducale axioma attribuit. Ex eo in ejus primogenitis mansit. De *Joufina* titulo dictum §. 18. Nec non de *Engolfridensi Jonvilla* titulus, qui plerumque, dum Guifii duces viverent, primogenitorum esse solebat, originem habet à *Margareta Jonvilla Friderici Lotharingi* uxore. Ea aviam habuerat *Margaritam Valdimontii* comitatus heredem: ex masculis autem descendebat à *Stephano de Vallibus*, qui in Campania ad Matronam *Joinvillam* seculo undecimo condidit, & ab uxore comitarum *Joviniacum* (Joigny) obtinuit. Nepos fuit *Godfridus II.* pater *Reinhardi*, à quo reliqui *Joviniaci* comites, & *Rogerus*, à quo *Jonvilla* Domini cæteri, *Senescallus Campanie*. Rogerii pronepos fuit *Simon*, pater *Joannis* & *Simonis*: ab hoc Domini de *Gex* cæsi descendunt, ab illo, qui vitam Ludovici IX. regis scripsit, reliqui *Jovillæ*: ejus verò nepos *Henricus* à matre *Valdimontii* comes filiam genuit *Margaritam*, per quam proximam delatam esse successione ad Lotharingos. *Principatus* dignitas 1552. beneficio regiõ accessit. Comitatum *Alestum* itidem attulit *Francisca Maria Valesia* uxor Ludovici Lotharingi D. *Joufani*. Ejus autem avia *Carola* f. *Henrici Montmorencii* cum *Carolo Valesio* nupsisset 1591. dotalem eum attulit. Demum *Pontium* f. *Pontivi* comitatus, cui à *pontibus*, quibus *Somonan*, *Altheiam* & *Quantiam* straverant Romani, nomen est, varios Dominos habuit. Quidam *Angilbertus* memoratur f. *Engelbertus Dux Pontivi* ex *Bertha* Caroli M. gener. Ex ea creditur descendit *Guilhelmus Comes Bononia Pontivi* & *Pauli fani*, qui tribus filiis *Ernoaldo*, *Erniculo*, *Hilduino*, & *Hugoni* tres comitatus reliquit, huic *Teroana* f. *S. Pauli*, illi *Bononia*, isti (*Hilduino*) *Pontivi*. *Abbas Jonvilla*: hujus nepos fuit *Hugo* gener *Hugonis Capeti* regis: demum heres comitatus *Agnes* nupsit *Roberto Mongomerio*, à quo nova comitatus profapia, terminata in *Joanne II.* cui successit soror *Maria*, initio *Simonis Dammartini*, dein *Matthæi Momorantii* uxor. Ex illo nata *Joanna*, uxor *Ferdinandi III. R. Castilia*, & dein *Joannis Nigellani*. Peperit quidem illa *Joanna* etiam filium *Ferdinandum*, ast quod ante matris fata decessisset, non successit, sed ejus soror *Eleonora* *Edoardi I. Regis Angliæ* auxo: unde etiam nepos *Edoardus III.* juramentum de hoc comitatu *Philippo Regi* præstitit 1329. Inde frequentes, dum Angliæ turbæ durarent, de eo contentiones: *Carolus VI.* comitatu, ut non iterum à corona alienari posset, privilegium 1411. dedit: denuo 1424. coronæ eum univit *Henricus Angliæ rex*, cum eum in Francia ponretur. 1435. eum cum aliis *Carolus VII.* duci *Burgundiæ* concessit. Demum regno iterum assertus est. *Ludovicus* autem XIII. Rex *Carolus Valesium* supra dictum Ducem *Engolfridæ*, & *Pontivi* comitem creavit, ab hoc ad posteros transmisus est. Cæterum scutum *Pontivense* pingitur aurcum, imprellis tribus diagonalibus *baltæis caruleis*, quibus tres dictos fluvios, quibus autem agri inter fecentur, notari volunt.

§. xxxii. *Aumalia* linea extincta, & illa ad *Nemorosios Sabaudos* delata successione, *Ellebovia* ne, superest *Ellebovia*. In ea *Caroli II.* illos lego titulos: *Dux Ellebovi*, *par Francia*, *Com. Harcurie*, *Lisbonna*, *Rusii* & *Busancii*, *Dom. Rupisfortis*. Quod *Ellebovium* concernit ad *Sequanam* in *Normannia* opidum; in potestate illud familiæ *Harcunæ* erat: ex qua seculo decimo quarto *Joannes Comes Harcurie* marecallus & admiralis *Francia* fuit, qui *Joannem II.* genuit, cui ab uxore *Blanca* f. *Johannis* (ex *Castellania*) *Pontivensis* comitatus *Aumalia*, item in *Normannia* situs, obtigit. Horum nepos *Joannes IV.* præter filium *Joannem*, qui prælio ad *Vetnolium* cecidit, *Joannem* & *Marianum* genuit: illa nupsit *Joanni IV. Du. Rusii* & *Rupisfortis*, heres *Harcunæ*: hæc comitissa *Aumalia*, *Domina Meduana* (cui deinceps in gratiam *Caroli Lotharingi* 1573. Ducatus dignitas collata)

Hujus Domini & successio.

Jonvilla.

Ejus Domini.

Successio ad Lotharingos. Alesia.

Pontivi C.

Filius Domini.

Ellebovia hæc tituli Ellebovium.

collata) & *Elleborii Antonio Lotharingo* C. Valdimontii nupsit. Ita cum in Lotharingam familiam delapsus esset *Elleborium*, minimo natu filio *Renato* Claudius cum reliquit: ei verò *Ducatus & Parisius* dignitatem 1581. Henricus III. addidit. De *Harcuria* item dictum est, qua ratione ad *Rufios* deveniret: ex illis *Claudius Rufius Harcuria* comes præter alias filias & filium *Claudum Lufam* genuit *Renati Lotharingi* uxorem, qui ab ea *Harcuria* nactus est. Potrò *Harcuriorum* tessera gentilitia est palma *rubea* duabus *safris aureis* insignis. Ita etiam de *Rufio* patet: quam familiam à quodam *Guitrenoco Du. de Rencx*, qui 1071. mortuus est, deducunt. Cæterum illud dominium *Rufsum* initio *Claudii* filia *Luisa* soror *Colinie* domui intulit, nupta Francisco Domino Andeloti, in cujus liberis Franciscus titulum quoque gessit. Sed *Claudia* prosapia extincta ad *Elleborios* venit successio. *Rufsum* gentile symbolum constat scuto *caeruleo*, in quo 10. *nunni byzantini aurei*: quæ forteratio numerum, quos in limbo *Harcurio* vicinus subdistingtioni adhibitos. vide n. 19. *Rupisfortis* eidem *Rufiæ* hereditati debetur Dominium. *Rufii* autem hoc nacti erant ex *Joannis* conjugio cum *Joanna* f. *Theobaldi Du. de Rochefort*, Vicecom. de *Denges*. *Busfanti* comitatum *Philippus Cabotius* admiralis Franciæ superiori seculo tenuit: Dein filius ejus *Leonorus*: hoc genita est *Margareta Caroli Ducis Elleborii* uxor.

Harcuria.

Rufsum.

Rupisfortium C.

Busfanti.

Tituli nomine Harcuria. Carnii C.

§. XXIII. In *Harcurio* ramo illos lego titulos: *Com. Harcuria, Armaniaci, Carnii, Briona, Vicecom. de Marsan, Nubland, Couliege, Binand, &c.* *Magnus Senesbaltus Burgundia, &c.* In his rationem quorundam investigare non valeo. *Carnium* (*Charny*) comitatum *Philippo Cabotio* modo memorato donavit principissa *Arausionensis*, *Cabilonia* genti allatum ex *Lucentburgia* stirpe: nam *Philiberta Lucentburgia*, *Joanni Cabilonio Arausionensi* principi nupierat, *Philippi* autem illius neptris erat *Margareta Caroli Elleborii* uxor. Cæterum *Charny* gestat in scuto *rubeo tres palmulas argentear.* *Briona* (*Brîone*) si eadem est cum *Brion*, itidem debetur *Margareta Cabotia* cum *Carolo Elleborio* matrimonio: cæterum *Brion* allatum *Cabotius*, conjugio *Isabelle Rupichovartia* Domine *Asperimontis* & *Brioni* atque *Renaldi Caboti* Domini *Jarnacii*.

Brion. C.

Præfensionis in regnum Hierosolymitanum.

§. XXIV. Cum *Hierosolymitani* symboli aliquoties hoc capite facta sit mentio, appendicis loco exhibebimus uno conspectu, qui regni illius præfensionem sibi attribuerunt. Ut verò rectius id intelligatur, historia præmittenda est. Postquam *Hierosolyma* à Christianis expugnata fuerant, *Godofredo Bulione* 1099. regnum delatum est, quod post eum frater *Baldunus*, hocque mortuo *Baldunus de Burgo* dictus, è *Restensium* comitum sanguine gessere. Inde ei successit *Fulco Andegavensis* ex *Milefina* de filia gener, atque huic filii *Baldunus III.* & *Almericus*. Hunc patrem excepit *Baldunus IV.* leprosus, & hunc, qui sorore *Sibylla* atque *Guilermo Montisferratenfi* prognatus fuerat, *Baldunus V.* qui brevi post à vitrico *Guidone Lusitano* veneno sublatu est. Ita *Guidoni* thronus quem invaderet paruit, brevi tamen usura, quia eodem anno 1186. à *Saladino* præter ipsum regem *Hierosolyma, Ascalon, Prolemais* capta. Cum dimissus *Guido* regnum qualicumque vi iterum repeteret, æmulus obstitit *Conradus Montisferrati* princeps, qui *Balduni* & *Sibyllæ* sororem *Isibellam* in matrimonio habebat. A *Conrado*, qui Tyri sedem fixerat, filia nata *Maria*, quæ *Joanni Brenneo* nupsit, sed hic postquam aliquandiu felicia arma gessisset, in *Ægyptum* usque victor procedens, tamen conatus omittere coactus est, & frustra *Europæorum* auxilia sollicitavit, tandem mortuus 1237. Ejus filia *Jolanda Friderici II. Imperatoris & Sicilia* regis uxor fuit. Ex altera parte *Guido Lusitanus Prolemaidis* & dein *Cypro* imperavit: post eum sceptrum idem frater *Almericus*, ipse etiam *Isabelle Hierosolymitane* ultimus maritus, gessit, & successione ad posteros *Lusitanos* transmisit. Inde varii tituli regni ejusdem oriuntur, à *Brenneis* aut *Lusitanis* arcessiti.

Præfensionis Pontificis. Fundamenta.

Sunt ergo competitores regni hujus: 1. *Pontifex*. apud *Spreng.* p. 166. 1. Quia *Friderici II. Imp.* nuptiis cum *Jolanda Brennea*, *Hierosolymitanum* regnum junctum *Sculo*, quod feudale Pontifici in eandem naturam mutat accessionem. (Alit accessio non facta regno *Siciliæ*, sed *Friderico* ipsi.) 2. Quod *Manfredus* à Pontifici exutus regnis. (Verum de *Hierosolymitano* nulla mentio.) 3. *Nicolaus IV.* Carolum II. coronavit *Siciliæ & Hierosolymorum* regem. apud *Bzov. T. 13. ad ann. 1289. n. 15.* Sic & *Joannam* & maritum *Ludovicum*. anno 1352. *Bzov. T. 14. ad 1352. n. 5.* Nec aliter puto *Carolus Dyrrachium* à *Papa Urbano* 1381. coronatum. (Verum coronatio non inducit

Inducit superioritatem. Quid argumentum ad rem faciat apud Spreng. cum Mariae Frederici III. filiae regnum Siciliae adjudicatum scribit, non capio. Ut enim ipse Siciliae regnum exprimit, ita ut apud Surit. rer. Arag. ad ann. 1377. testamentum Frederici patris, tantum Siciliae regnum, divisiones Athenarum, Neopatria & insulae Siciliae adjacentes exprimit.

2. Reges Galliae & reges Hispaniae, quorum hi etiam in titulo mentionem faciunt, utriusque ob regnum Neapolitanum, quod qua ratione ab illis vindicetur, alibi videndum. (confer c. 38. n. 18.) Regno autem Neapolitano junctum Hierosolymitanum intelligi posset, illis fundamentis.

Præsentio
regum
Franciae &
Hispaniae,
ex jure re-
gni Siculi.

1. Matrimonio Iolandae f. Ioles Brennenfis & Frederici II. qui ipse etiam obtinuit Hierosolyma, & consortem regni filium Conradum ex Jola natum constituit. vide Bezov. Tom. 13. ann. 1229. num. 1. conf. ann. 1235. num. 8. & 1250. n. 13. 2. Cessione, qua Maria Rupini vel Rainundi Principis Antiocheni ex Mechsendi Hierosolymitana filia, vidua Frederici Svevi nothi, principis Antiocheni, jus suum celsi Carolo Andino R. Neapol. 1276. Qui ob hoc illam coronam sumit. vid. Sammarthan. hist. general. Franc. L. 30. c. 1. Unde postea, cum Templarii reddidissent regi Cyprio coronam sacram regni, Carolus II. R. Neapolitanus ordinis bona in regno suo fisco addidit apud Bezov. annal. T. 13. ann. 1289. n. 15. 3. Saepius repetita coronatione, cum præter Siculi regni titulum, etiam Hierosolymitanum in inauguratione assumerent. Opponi multa possent, si quis genealogiam Lusitanam consideret, ut & Frederici II. successione.

Funda-
mentis.

3. Domus Lotharingica, quæ scuto areolam Hierosolymitanam inserit, non tam ob Godofredum Bullionem R. Hierosolymitanum, Lotharingicæ stirpis hæctenus falso inseri solitum, quam ob successione Andegavensem, quæ jura Neapolitana complectitur. confer num. 17. Huc illa Cassani, qui recb. des dr. de France. L. 1. cap. 8. pag. 444. perhibet, quod loco reliquarum Andinarum prætionum successio Hierosolymitana Lotharingis sit concessa: Attende aussi, que pour toutes les prétensions, qu'ils pouvoient avoir tant sur l' Aragon, Provence, que autres Seigneuries de la maison d' Anjou, le Royaume de Hierusalem leur a esté baillé, qui appartenoit aux Rois de France: comme temoigne Bartole in l. id ab hostibus. de legat. 1. quoy que occupé par les Sarrazins. in Clement. plerisque de Elect. Pett. Jacob. in Prat. de succ. leg.

Præsentio
domus
Lotharin-
gicæ.

4. Domus Sabaudica, ex successione Cypria Lusitanorum, prætionem arcesseret Hierosolymorum, cum Lusitani jura Hierosolymitana tanquam sibi debita in titulis asservarint. Nec tamen titulum Sabaudi hæctenus assumere, contenti symbolum in scuto deferre. Præter hos Montisferratenses (quorum scutum suo nunc inserunt Mantuani) Hierosolymitanas cruces insignibus ascribere propriis, forte tamen memoris potius, quod ex familia aliquot reges regno illi præfuerint, quam quod prætionem ad se spectare crederent. Pari modo etiam Tribunates, cum Neapolitanis reliquis symbolis cruces has scuto inseruerunt. In familia Badensi, quod filio Ludovico Wilhelmo principi patens Ferdinandus Maximilianus destinavit, sigillum Hierosolymitanas cruces etiam desert, quod Maria Sabaudica soror Caroli Bellicosi Ducis Sabaudicæ nupta Philippo M. Hochbergensis jus Cypri & Hierosolymorum intulerit Hochbergis, à quibus illud ad Badentes. Verum quicquid de omnibus illis prætionibus & titulis sit, à pluribus jam sæculis cum urbe illa Palæstinam totam Mahometani tenent; nec inani gloria veterum titulorum moventur.

Præsentio
domus
Sabaudi-
cæ.
Cruces
Hieroso-
lymitanæ
insignibus
Montis-
ferratensium & Tri-
bunates
& Badensium
March.

CAPUT LIX.

Com. Manderſcheidii.

A R G U M E N T U M.

1. Familia origo ex Auſtraſia regibus. Comes Manderſcheidii. Domini. Kayl. Kerpen. Dom. à Kerpen. Wartenſtein. Daubn.
2. Comitum titulus reſumitur. Sleida. Blanckenheim. Linea.
3. Linea Sleidenſis.
4. Manderſcheid. Arx demum ad Kaylenſes.
5. Vyrnenburg Com. ad Manderſcheidios. ad Læwenſteinios.
6. Blanckenheim. ad Sleidenſes. Manderſcheidios.
7. Roucy. ad Arceienſes. Waſnadios. Sarapontanos. Lucenburgios. Naſſovios. Manderſcheidios?
8. Dominum Dhann. Quomodo ad Manderſcheidios.
9. Dominium Cronenburg.
10. Bettingen Dom. ad Blanckenheimios. Sleidenſes. Manderſcheidios.
11. Sleida. ad Manderſcheidios. Marcanos.
12. Kerpen Dom. ad Sombreuios. Manderſcheidios. Marcanos.
13. Alta diſpoſitio.
14. Galea. Vyrnenburgia. Manderſcheidia. Blanckenheimia.
15. Linea Geroldſteinia.
16. Galea.
17. Linea Blanckenheimia Dom. Junckerath.
18. Galea.
19. Saynenſis ſucceſſio & inſignia.
20. Linea Kaylenſis. Com. Falckenſtein. Dom. Reipolſkirch. ad Læwenhauptios. Manderſcheidios.
21. Diſpoſitiones ex Sibmachero.
22. Tituli.

§. I.

Inter Comites, qui Weſtſalix circulo in Rheni ſiniſtra ripa annumerantur, in primis eſt Illuſtriſſima *Manderſcheidiorum* familia, cujus ditiones fere Trevirenſi ac Coloniensibus, Lucenburgio & Juliacenſi Ducatibus concluduntur. Primum comitem *Wilhelmum Schvrentiboldi* cujuſpiam (an forte Svantipolci?) ultimi *Auſtraſie* regis filium fuiſſe, & *Manderſcheidum* Dominium obtinuſſe, perhibet domeſtica traditio: & torneamentorum indiculus eundem *Wilhelmum* comitem in primis equeſtribus ludis 934. *Magdaburgi* celebraris enumerat. Hic ex *Cunigunda* filia Comitris *Hannonia* & *Namurci* dicitur genuiſſe *Wilhelmum II.* Comitem, qui ſub *Conrado II.* 1019. *Trevirenſibus* ludis equeſtribus interfuerit. A quo continua ferie ad nos uſque ſtirpem enūmerant. Ei enim ex *Cunigunda Juliacenſi* filios dant *Henricum* & *Richardum*, quorum ille *Comitis*, hic *Domini Manderſcheidii* titulo uſus eſt; ab illo reliqui comites, in quibus *Henrici* abnepos *Wilhelmus* ſeculo decimo tertio ſine prole, ſ. potius filio jam extincto pater *Henricus* orbis, defecit. *Richardus* Dominus *Manderſcheidii* in caſtello *Nidermanderſcheid* circa 1133. vixit, & ex *Helvige Juliacenſi Richardum* genuit, cujus uxor *Aznes* filia *Robini Domini in Eſch* in valle *Witlichia* & *Irmgardis* de *Mailberg Kailam* marito attuliſſe videtur. His nati *Theodorius* & *Foltardus*, illius filii *Wilhelmus* & *Henricus* Canoniciſ *Canonicus* & *paſſides* deceſſere, hic qui primus *Kayl* titulo uſus *Winnemarum* genuit, qui *Henrici* Comitis agnati hereditate adivit, & cui *Hildegardis* uxor dynaſtiam *Kerpen* in *Eiffelia* attulit. Hujus pronepos *Henricus* ex *Irmgardis C. de Bettingen* præter *Americum* equitem & *Vdalricum* Canonicum Colonienſem genuit *Wilkinum* atque *Richardum*, quorum hic *Kerpenſis* dynaſtiam in partitione nactus inſignia & nomen *Kerpe* aſſumſit, *Manderſcheidio* omiſſo, autor novæ lineæ, cujus heres demum in familiam *Sombreviam* elocata, ad hanc, ſed iterum alia fœmina ad *Manderſcheidios* reduxit ſucceſſionem. *Wilkinus Manderſcheidios* proſevit. Ejus atnepos *Theodoricus* uxorem habuit *Elifabetham* filiam & heredem *Tilmanni de Stein Callenfels* ex *Franciſca* de *Rodemachern*, heredem domini *Wartenſtein*; eorum filius *Theodoricus Irmgardis* heredem & filiam *Theodori Domini in Dhann*. His præter alios nati *Triens*, qui in diſſenſione *Archiepiſcopus Trevirenſis* electus, ſed in Romano, ut pallium peteret, itinere 1435. morte oppreſſus eſt, & *Theodoricus* linearum trium communis pater.

Comitum titulus reſumitur. §. II. *Theodoricus* hic titulum *Comitum*, quem ab aliquot ſeculis gens in vulgari uſu intermiſerat, niſi quod *Theodoricus* aliquis, qui ſeculi decimi tertii prioribus decadiſ vixit, in ludis equeſtribus *Comes* & comitibus miſtus legitur, recepit beneficio *Friderici III. Imperatoris*, idemque ab uxore *Elifabetha* herede *Sleidenſi*, quam 1443. duxit, *Sleida*, *Junckerath* & *Neuſenſem*, tum poſt mortem *Wilhelmi Lonenſis* ſ. *Loſſenſis* Comitum *Blanckenheimia*, *Dominia Caſſelberg*, *Geroldſtein*, *Bettingen*, ſux familiæ junxit, atque

atque ex tribus filiis quatuor lineas, ex *Cunone Sleidenſem* ſ. *Virnenburgiam*, ex *Ioanne* per *Gerhardum* nepotem *Geroldſteiniam*, per alterum nepotem *Arnoldum Blanckenheimiam*, ex *Wilhelmo Kaylenſem* proſeſvit: quæ ſingulæ alia inſignium diſpoſitione uſæ ſunt, & tres ſuperſtites adhuc utuntur.

§. III. Quæ in *Cunone* cæpit *Sleidenſis* ſ. *Virnenburgia* linea per *Theodoricum ſenio-* Linea
rem continuata eſt, patrem *Theodorici* medii & *Franciſci*, quorum hic tantum duas fi- Sleidenſis.
lias genuit, ille *Theodoricum juniorem* & *Ioachimum*, in cuius filiarum, quæ inter ſe here-
ditatem partiæ ſunt, deſecit linea. Cæterum clypeus, quo hæc uſæ ſunt, duabus per-
pendicularibus lineis & totidem tranſverſis in noſtem quadras diſtinctus fuerat, quas
ordine luſtrabimus.

§. IV. Prima areola *aurea faſciam tortuoſam* ſ. *ſinuſam eocineam* continet, quod *Mander-*
gentile *Manderſcheidiorum dreyer* eſt, adeoque omnibus lineis commune, & ante-
quam alia accederent, ſolum ſcuti ornamentum. Hoc *Manderſcheid* aliqui dictum pu-
tant, quali *viridis ſedentes* aut ſolum vertentes, aut qui viros diſſidentes conciliarent,
ſed ab aliis probabilis dicitur *Mangerichſcheid*, *Mangerich limes*, vel *Manfriſchſcheid*, *li-*
mes Manfridi. *Æg. Gelen*, de Col. Agr. magn. l. 2. l. 18. p. 171. qui ex *Liskirchiorum*
archivo hanc gentem ex *Clematio-Vbia* deduci aſſerit. Porto *Manderſcheidiam* arcem,
à qua ſtirpi nomen, *Magdalena Ioachimi* filia, attulit marito *Stenoni Læwvenhauptio* C. *Arr dæ-*
Rasburgio: à cuius filia *Eliſabetha Amelia Philippus Theodoricus Manderſcheidius* ex *Arr dæ-*
Kaylenſibus eam obtinuit: Unde nunc quoque *Kaylenſes* eam poſſident.

§. V. Areola proxima *aurea ſeptem diſpoſitis duobus ordinibus* (4. 3.) *rhombos*
eocineus reſert, notando *Virnenburgio* comitatu. *Conf. Wapenb. P. 2. p. 20. 3. p. 25.* *Virnen-*
Hunc ditionibus ſuis vicinum, iisdem junxit Cuno matrimonio *mechtildis* ſ. *Mcttæ Co-*
mitis Virnenburgicæ, *Wilhelmo* & *Franciſcæ Rodemacherana* natæ: adeoque rhoin-
ſera iſtoſ ſcuti quadripartiti (cuius primum & quartum valvulum *Manderſcheidia* reſ-
ad mander-
ſcheidios.
ſera implebat, mediam verò toti incumbentem parinulam *Blanckenheimus leo*)
areæ ſecundæ & tertiæ primus inſeruit. Continuat eſt ille comitatus in deſcendenti-
bus, donec deficientibus hiſ juſillius *Eliſabetha* *Joachimi* filia marito *Chriſtoph. Lud-*
wico C. Wertheimio & *Læwvenſteinio* aſſerret. Unde quæ ex eo conjugio orta eſt linea,
ad mander-
ſcheidios.
Virnenburgum adhuc tenet, & teſſeram clypeo ſuo inſeruit, quod ſupra c. 56. vidimus.

§. VI. In laterculo proxima *aureo* conſpicitur *leo niger*, *ſanguineam linguam pro-*
tendens, incumbente ſuperiori corporis partiſ *faſciola quadrifida* (alibi quinque ſegmen-
ta vidi) *rubea*. Hoc ſymbolo *Dominium* ſ. *Comitatus Blanckenheim* ſignificatur. *Wap-*
penb. P. 2. p. 29. conf. Wapenb. P. 3. p. 25. Hic comitatus *Blanckenheimius* in *Eiſſelia-*
ſitus, tribus horis à *Monafterio Eiſſeliæ* diſtans morte *Gerhardi* ultimi *Com. Blancken-*
heimii ad filiam primogenitam *Lineam* delatus eſt, nuptam *Gerardo Com. Lantſi &*
Domino Iuliaci, cum verò huius filius *Wilhelmus* 1480. (al. 1467.) lineæ prole interiiſſet,
ad Sleiden-
ſes.
ſucceſſio delapſa eſt ad *Gerhardi* alteram filiam *Annam Ioannis Dn. Sleidenſis* uxorem:
Hi parentes fuere *Eliſabetha*, quæ marito *Theodorico Manderſcheidio* præter *Slei-*
dam, etiam *Blanckenheim*, *Geroldſtein*, *Casſelburg* & alia attulit. Ratio *faſciola* ruber
leo incumbentis ex eo duci videtur, quia cum *Leſſinſum* teſſera fuerit *leo niger* in
aureo clypeo, linea hæc junior, quæ *Blanckenheimium* tenuit, & ex *Loſſenſibus* ſ. *Le-*
nentibus forte ipſa quoque deſcendit, ex ſeculi more diſcerniculum illud aſſumſit.

§. VII. Quarta area, quæ ſecundi ordinis prima eſt, *aurea leonem rubrum* *Roucy*.
(cui alicubi vidi *lambellam earuleam* inprimi) repræſentat, comitatus *Roucy* ſeu
Rocci (German. *Nüttſch*) in agro *Lucenburgio* teſſeram, qui ex originaria *Rocci-*
ſſigente, quæ ex *Feromanduis* adeoque *Caroli Magni* nepotibus orta, matrimonio
Adelheidis ſ. *Alis. t. Ebali Comit*, *Hilduino IV. Com. Arceſenſis* (d'Arceſ) nuptæ,
ad Arceſ-
enſis.
ad hanc ſtirpem venit. Hæc terminata eſt in *Euſtachiam Roberti Guſcardi* filiam, *Ro-*
berti de Waſſnadio Dn. de Pierrepont uxorem, unde *Ioannes II. Com. Rocciſenſis* natus:
noſtæ ſtirpis ſator, ex qua *Ioannis* Comit^{is} filia *Ioanna* heres comitatus attulit marito
Roberto Sarapontano Dn. de Commercy. Iude delatus eſt in familiam *Lucenburgiam*: in
qua *Antoni* *C. Rocceſenſis* & *Britannenſis* vocitatus filium *Carolum* habuit, nepotem *Lu-*
dovicum Comit de *Roucy*. Quiſororem habuit *Franciſcam* (alii *Antonii* filium vo-
lunt) initio *Bernardo M. Badenſi*, dein *Adolfo Com. Niſſorſio* nuptam, matrem ex hoc
Magdalena, quæ *Ioachimo Manderſcheidio* comiti hereditatem attulit, plurimum filiarum
Lucen-
burgios,
Niſſo-
vicos

mater. In divisione hereditaria *Roccius* comitatus initio *Wilhelmo Leuchtenbergio Landgravo* Ericæ ex illis filiabus *Manderfcheidiis* marito attributus; Parentibus succellit *Maximilianus Adamus* gentis ultimus. Hoc ergo 1646. extincto, hereditatem crevit matertera *Anna Salome Manderfcheidia*, conjux *Caroli C. Manderfcheidi*, atque ita ad *Geroldfsteinos* ille delatus est comitatus.

Dominiū Dhaun. §. VIII. Quæ juxta hanc est *arca clathris rubeis* distinguitur, notando *Dauhnio* Dominio, in Archiepiscopatu *Trevirenti* sito. Cum 1421. *Dietericus Dn. de Dhaun, Dn. n Broich & Cluffart* sine maleculis decessisset, Otto Archiepiscopus *Trevirensis* successione nactus est: foronibus verò illius *Irmgard* Theodorico *Manderfcheidio*. vid. n. i. nuptæ hic Otto *arcum veterem Dauhani*. *Altendauhu*. *Alzenburg*, cum omnibus quæ inde dependebant, alteri *Catharinae Joannis Nobilis Dn. de Reineck* uxori *Broich & Cluffart* feudo contulit. *Dauhnii* illius familiae duo adhuc superant rami *Dauhnii & Falekensteintus*, in quorum scutis idem clathri rubent.

Dominiū Cronenburg. §. IX. *Areola* secundi ordinis *extrema argentea aquilam rubeam* repræsentat, designando Dominio *Cronenburg* in *Eiffelia* sito: quod varios Dominos habuit, demum ad *Manderfcheidios* delatum est, & quidem matrimonio *Anne Salome* ex *Virnenburgis* ad *Geroldfsteinos* delapsum. Dominio huic propria galea est, cui insitit *corona nigra*, & super eam *fasciculus pennarum* vel *foliorum nigrorum* confertus.

Bettingo Dom. §. X. Quæ infimam seriem orditur, *areola argentea* flumine *cyaneo* ex angulo superiori dextro in *sinistrum* inferiorem perlucit, appictis utrinque *ensibus* *S. pugionibus caruleis* (*Sibmach. cruciulas miniatas* facit.) Notatur hæc tessera dominium *Bettingen*, in *Eiffelia* ad fluv. *Kyll*, horæ spatio *Geroldfsteinio* distans. Habuit illud suos dynastas, ex quibus 1285. *Cuno* cum *Gerhardo C. Blanckenheimio* bellum habuit, quo per arbitros composito, *Cuno* *Gerhardo* dominium suum feudo obtulit. Unde cum sine heredibus extingueretur, manit *Blanckenheimio* conjunctum, & cum eo per *Sleidenfes* ad *Manderfcheidios* delatum est, nunc in potestate *Geroldfsteinæ* lineæ. Huic *areolæ* debetur galea cum imposita ala, scutaria impressa figura.

Sleida. §. XI. Proxima quadra *carulea leonem vultu obversò*. *leopardum* erectum *argenteum* defert, notandæ *Sleidæ*, quam *Theodorico comiti* à conjugæ allatam diximus. Inde *Virneburgia* lineæ extincta *Philippus Com. Marcæ* ob conjugem *Catharinam Manderfcheidiam Sleidam, Kerpen* & alia *Manderfcheidia* bona occupavit, & ad posteror transmisit. Unde nunc possidet *Antonius Marcanus*: Sed ob hoc *Manderfcheidi* & alii coheredes in jus *Marcanos* vocarunt, & ad huc sub iudice lis est.

Kerpen Dom. §. XII. Extremus laterculus *argenteus fasciam sinuosam* s. *tortuosam rubeam* continet, notandæ *Kerpensis* in *Eiffelia* dynastie. Solo parvæ metallo à *Manderfcheidia* tesseram hanc distere aspectus docet. Nisi fallor, illa ratio fuerit, quod *Richardus* (de quo §. I.) cum *Kerpense* dominium è fraterna divisione nancisceretur, & *Manderfcheidium* nomen omittet, patrum tamen *Wapen* non omnino deposuerit, sed ex more illius seculi (de quo P. I. c. 8.) tinctura diversa usus sit, quæ discerniculi species fuit. Unde vel *Kerpen* prius tesseram peculiarem non fuisse, vel eam nova hæc addita abolitam, probabile est. Manit hæc tessera penes *Kerpenses* illius *Richardi* posteror, qui circa 1400. in *Margareta* defecere, *Wilhelmus Sombrevii Dn. de Reckum & Grandlez* uxore, unde natus *Wilhelmus Sombrevius Dn. Kerpenfis, Reckumius & Grandlezius*, pater *Friderici*, qui *Fridericum* alium genuit, & hujus demum heredem *Margaretam Henrico Dom. de Reichenstein*, & altera vice *Theodorico Com. Manderfcheidio* nuptam. Quo conjugio ad familiam istam *Kerpensis* ditio rediit. Extincta lineæ *Virneburgia, Marcani* hoc quoque dominium sibi asseruere: sed sententia *Cameræ* viduæ ducissæ *Arfchotanzæ* & filio addictum, ab illis nunc quoque possidetur. Nobilium de *Kerpen* in *Rhenano* tractu eadem tessera est apud *Sibmach. Wapenb. P. I. p. 127.*

Alia dispositio. §. XIII. Alibi aliam dispositionem vidi, ut videlicet loco *leopardi* *leoneis* quartam *areolam nigram aurea aquila* ornaret, septimam *aream* occuparet fascia *Kerpensis*, in octava *leonem Sleidensem* coronatum stiparent lilia, ultimus laterculus *rubeus* scutulo *argenteo* impressus *batheo diagonali caruleo* induceretur. Sed uti & hæc quadra & aquila illa ignotæ mihi sunt explicationis, ita priori malo adhibere fidem dispositioni.

§. xiv. Huic clypeo impoſitæ galææ tres : quarum media inter duo cornua ni- Gra Galææ. Virebur-
gra (aliqui extremo margini globulos adjuungunt aureos.) *Virneburgum* totum ſcutu- gia.
lum ſuſtentat. Prima *Manderſcheidia* tegitur pileolo lato rubeo, cujus ora auro re- Mander-
ducitur, impoſitis duabus caudis pavoninis. Similis illi eſt tertia caulis, niſi quod inter ſcheidia.
duas caudas viſitur ſcutulum *Blanckenheimium*. Blacken-
heimia.

§. xv. Priori hac linea extineta ſuperant hodiernum tres reliquæ: ex quibus Geroldſteina perpendiculari linea una & duabus tranſverſis in ſex areas parmam divi- Gerold-
dit: ex quibus prima *Manderſcheidiam* ſinuatam falciam, altera capitis leonem cum iteina.
faſciola incumbente *Blanckenheimii à ayua*, tertia leonem rubeum *Roccienſem*, quarta
aquilam *Cronenburgiam*, quinta fluvium diagonalem *Bettingenſem*, extrema clathros
Dahnios repræſentat. Hac diſpoſitione primum video uſum eſſe *Carolus* comi-
tem. Ejus enim patri & avo illam placuiſſe vidi, ut parmæ ex *Manderſcheidio* bis re-
petito, *Blanckenbeimo* & *Dahnio* ſymbolis, quadripartitæ, alia mediâ parmula impo-
neretur, quadris duplici *Bettingenſi*, & duplici *Roccienſi* conſtans.

§. xvi. Huic galææ inſiſtunt tres: quarum prima tectâ pileolo lato rubeo, cujus Galææ
ora auro reducitur, cauda pavonina ſuperbit ſ. duabus juxta poſitis, ſecunda coronata
inter duas alas aureas adverſum canem nigrum cordatum ſedentem, exſerta lingua
rubea ſuſtinet, tertiam itidem pileolo lato tectâ ornant duæ caudæ pavoninæ, inter-
poſito ſcutulo *Blanckenheimio*. Lacinix utrinque auræ & coccinæ.

§. xvii. *Blanckenheimia* linea in hac gente proximum locum occupat, quæ ſcu- Dom Juan
tum gentilitium quatuor laterculis diſtinguit, quorum primus *Manderſcheid* notat, ckeraſii.
proximus *Blanckenheim* & qui ultimus eſt *Dahn*. Tertius demum notandæ Baronix
Junkerath, caruleus aureis liliis ſpargitur *impreſſo leone argenteo*, cujus pectori incum-
bit *faſciola quadrifida coccinea*. Cum verò *Sleidenſis* ſucceſſionis illa pars fuerit, ſup-
picio eſſe poteſt, lilia illa & faſciolam diſcerniculi cauſa apoſita. Forte quod dynaſtia
illa juniori alicui ex *Sleidenſibus* fratri, qui illo diſcerniculo utebatur, attributa ab eo
illud ſignum acceperit, & ad alios tranſtulit.

§. xviii. Caſſides huic ſcuti imponuntur tres: quarum prima & tertia cum Galææ.
Geroldſteina communes: media coronata inter duas alas nigras ſuſtinet confidentem
canem argenteum adverſum exſerta lingua ſanguinea. Lacinix hinc auræ & ru-
beæ, iſthinc nigræ & auræ.

§. xix. Ex hac linea *Salentinus Erneſtus* Comes primo matrimonio ſibi junxit Saynenſis
Erneſtinam f. *Erneſti Comitis Saynenſis & Wigenſteini*, heredem *domini comitatus*
Sayni; ex qua *Maximilianum Joannem Ferdinandum*, qui 1675. Romæ, ubi exercitiis
vacabat, extinctus eſt, *Annam Luiſam, Franciſcam Eleonoram Claram, Magdalinam*
Chriſtinam & Salomen Sophiam Viſulam genuit: ex quibus prima *Mauritio Henrico*
principi Naſſovæ, tertia *Georgio Ludovico Burgeo. Kirchbergio*, quarta *Ludovico Fride-*
rico C. Wiedenſi nuptæ ſucceſſionis Saynenſis aliquid jus ſuis atulere. *Maximilianus*
Joannes Ferdinandus, paterno quadripartito ſcuti, mediam parmam *Saynenſem* qua-
dris leopardum *Saynenſem*, palos *Wigenſteinos*, baltheum diagonalem cum aprugnis
capitibus *Freiſkirchium*, & caſtrum *Homburgium* referentibus imponere ſolebat. Caſ-
ſides etiam tribus paternis inter ſerebat duas coronatas, ſecundo loco *Saynenſium* pile-
olum acuminatum & inflexum, quarto *Homburgium* caſtrum ſuſtinentes. Quæ
haud dubie diſpoſitio à foronibus ſervatur.

§. xx. A Theodorici minimo natu filio Wilhelmo tertia linea *Kaylenſis* profata Linæ
eſt. Cui illa diſpoſitio placuit. Ut quadripartito ſcuti media incumberet parmula, Kaylenſis
cum tellera *Blanckenheimia*. Major ſcuti primam quadram ornat facia tortuoſa
gentilis, ſecundam clathri *Dahnii*. Tertia *cerulea argenteam rotam* continet. Quarta
viridis aureis plintheadibus ſ. teſſellis ſparſa *anchoram argenteam* complectitur. Rota illa C. Falcken
Falckenſteinum comitatum notat, anchora *Reipolz-kirchiam* dynaſtiam, uti videre licet C. Falcken
ex *Sibmach. Wapenb.* t. p. 18. & 30. Jus verò harum teſſerarum familiæ attulit *Elſibe- Hein.*
tha Amalia f. *Stenonis Com. Raſburgii*. Cum enim *Joannes Dahnus C. Falckenſteinus* Dom. Rei-
præter *Sebastianum* & *Emiconem* filios, qui ſobole caruere, *Sidoniam* filiam genuiſſet, pulzkirch.
ea Sveco *Axelio Læwvenhauptio* Comiti *Raſburgio* nupſit, & *Joannem Caſimirus* um ad Læw-
que *Stenonem* genuit. *Stenone* & *Magdalena* *Manderſcheidia* nata eſt *Elſibetha* W. enbau-
Amalia Philippo Theodorico Com. *Manderſcheidio* ex *Kaylenſibus* nupta. Quamvis Mander-
ergo *Sidonia Falckenſteina* 1779. ſucceſſioni paternæ renunciaſſet, & fratre ſuperſite ſcheidus,
mortua

mortua esset: filii tamen in *Falckensteiniam* & *Reipolzkirchiam* successionem jus sibi esse crediderunt: & ut in pacificatione *Osnabrugensi* jus suum in praefecturam *Brezenheim* & Baronatum *Reipolzkirch* servaretur, impetrarunt. Ab illis ergo ad *Kaylenfes* idem translatum est.

Disposi-
tiones ex
Sibmach.

§. xxxi. In *Sibmach. Wapenb.* P. 1. p. 17. duo *Manderfcheidia* scuta conspiciuntur, quorum prius quadripartitum est ex symbolis *Manderfcheidio* & *Tunckerathio*, imposita alia parmula media, *Blanckenheimio* atque *Bittingensi* & *γμαν* insignita: quam dispositionem *Geroldsteinia* hinc competere ex prioribus patet: Alterum quadripartitum *Manderfcheidiam* fasciam atque clathros *Dahmicos* repetit, incumbente in media parmula leone *Blanckenheimio*: quae ipsa dispositio *Kaylenfis* tami superiori sculo fuit. Priori scuto imponuntur galeae tres, prior *Manderfcheidia* tecta pileolo rubeo ora redacta aurea: ex quo sursum protenduntur duo fasciculi pennarum pavoninarum: Ex secunda coronata exurgit species advertea canis coronata argentei nigris alis instructa: (Paulo aliter *Wap.* 2. p. 29. in representatione *Blanckenheimia* galeae, ubi alae sunt aureae.) Tertia pileolo nigro tegitur, cujus ora redacta auro fulget, super quo inter duos fasciculos pavoninarum pennarum *Blanckenheimius* leo, octangulari, cujus anguli pavonis pennis iterum ornantur, figurae aureae inscriptus apparet. Primae castidis lacinae pinguntur argento (an aurum dici debebat?) & minio, secundae sunt caeruleae & argenteae, tertiam quae circumvolitant nigrae auro ornantur. Secundo clypeo insitit galea *Manderfcheidia*, & alia, ex qua cygnus candidus nigris alis expansis exurgit. Qui apex est *Dhaunius*. Lacinae hinc sparguntur aureae & coccinae, isthinc nigrae atque argenteae.

Tituli.

§. xxxii. Titulos illos vidi. *Linea Sleidenfis*: Comites in *Manderfcheid* & *Virnenburg*, Dn. in *Sleiden*, *Cronenburg*, *Sassenburg*, *Neuerburg* & *Kerpen*. *Linea Geroldsteinia*, Comites in *Manderfcheid*, *Geroldstein*, *Dahm*, *Bettingen* & *Roucy*, Dn. in *Cronenburg*. *Linea Blanckenheimia*, Comites in *Manderfcheid* & *Blanckenheim*, Baron. in *Junckerath*, Domini in *Dahm* & *Erp*, hereditarii aulæ magistri *Archidiceceos Colonienfis*. Addidit *Maximilianus Joannes Ferdinandus* ob maternum jus aliqua, hac serie, Com. *Manderfcheid*, *Sayn* & *Blanckenheim*, Baro in *Junckerath*, Dom. in *Hachenburg*, *Daun* & *Erp*, hered. aulæ mag. archidicecef. *Colonienfis*. Demum *Kaylenfis* Comites in *Manderfcheid*, *Blanckenheim*, *Kayl* & *Falckenstein*, Dn. in *Dahm*, *Reipolzkirch*, *Neuerburg* & *Dollendorf*.

CAPUT LIX.

Com. Mansfeldii.

ARGUMENTUM

1. Familia. Scutum. Lotharius II. Imp. Querfort. Islebia. Lutherus.	3. Arduaim. Helderungen.
2. Arnstein Comz	4. Galea.
	5. Alia dispositio.
	6. Tituli.
	7. Budlicii ex Mansfeldius.

§. I.

Familia.

Scutum

Lothar. II.

Imp.

Querfort.

Illustrissima *Mansfeldia* comitum familia ditiones *Magdeburgica* & *Merseburgica* & *diacecebibus*, *Anhaltino* principatu, *Saxonia*, *Thuringia* & *Schwarzburgio* atque *Stolbergio* comitatibus inclusas possidet, & scuto, ut *Wapenb.* 1. p. 14. videre est, quadripartito utitur: primus & quartus quadrans iterum in quatuor arcuolas dispelcitur, quarum prima & quarta ternis ex argento & cocco fasciis exaratur, secunda & tertia argentea sex rhombos rubeos duplici ordine dispositos continet. Fasciae illae *Querfortensem* dynastiam detignant, quod antiquum familiae patrimonium est. Unde jam 850. quidam Erno nobilis Dominus de *Querfort* nuncupatur. Ex eadem gente, si genealogis credamus, oriundus fuit *Lotharius* etiam *Supplinburgensium Comes*, dein *Saxoniae Dux* & demum *Augusto* folio impositus. Duravit vero *Querfortensium* Dominorum progenies ad *Ernonem*, qui 1496. postquam turbato mortalitatis ordine filios & nepotes ante se extulit, vivis exemitus est, & gentem vel potius illam lineam clausit. Dicitur verò ad *Archiepiscopatum Magdeburgicum* delapsa est, inde Pace *Pragenfi* 1635. *Electori Saxonico* data, & *Osnabrugensi* 1648. confirmata est. Non tamen minus per-
tecte

rexere symbolo hoc uti Mansfeldii comites Brunonis agnati, atque adeo ipsi etiam ex Querfortiorum sanguine. In his enim *Burhardus VI. Magdeburgensium Burgravius*, qui 1242. vivendi finem fecit, uxorem duxit *Sophiam Burchari ultimi Mansfeldensium comitis filiam*: à quo deinceps reliqui Mansfeldii ad hunc usque diem. Hunc verò Mansfeldium comitatum rhombi huius designant. In eo *Islebia* est sita, quæ patria fulgidissimum Ecclesiæ lumen & veritatis vindicem Doct. Martinum Lutherum 1483. in lucem edidisse merito jactat: habitura etiam, cum ibidem 1546. animam ad Salvatorem emisisset, defuncti exuvias, nisi Serenissimorum Ducum Saxoniarum in Doctorem suum jus prævaluisset, ob quod Wittebergam devertit ibidem quiescunt.

§. II. Secunda quadra nigra aquilam continet *argenteam, rostro & cruribus aureis*. *Chifflet. inf. E. A. V. n. 205.* addit *coronam auream*, quam tamen nostri libri non agnoscunt: tum interpretatur *Heldrungam*, cum tamen *Arnsteinus* designetur comitatus, vel ipso nomine indice. confer *Wapenb. P. 2 pag. 18.* ubi tamen perperam solum pingitur rubeum, quod atrum esse debebat. Porro comitatum hunc ad *Hercyniam (am Hart)* quinunctiam penes familiam est, vendidisse dicitur 1387. *Juricus Reinsteinus Gunthero & Buffoni fratribus Com. Mansfeldii*: quod autore *Hicou. Henning. Theatr. Germ. T. 3. f. 2. p. 107.* didici: nec non *Cyr. Spangeb. Idelssp. P. 1. L. 10. c. 15. p. 277.* quialiquem *Henricum Com. Arnsteinium* memorat 934. in romicain. *Magdeburg.* & credit ultimum comitem cecidisse 1277. prælio ad *Froß*. nescit verò quo nomine ad *Reinsteinius* delatus sit comitatus.

§. III. Tertius laterculus *cæruleus* defert *leonem aureum coronatum lingua exerta rubea*, & qui toti areæ inducitur *balthcum*, duplici serie ex *argento & nino* tessellatum. Alicubi *balthcus* ille, ut *Wap. P. 1. p. 14.* dexter pingitur, alibi *Wapenb. P. 2. p. 30.* sinister. In illo verò discrimine veteres non æque fuisse curiosos, alibi jam notavi. *Chifflet. l. c.* leone hoc notari *Ardaam* dicit: quod monstrum vocis quid sibi velit, non intelligo. Forte *Arnstein* dicere volebat: qui tamen comitatus aquilam ipso nomine teste sibi deposcit, ut vidimus §. præced. Notatur autem hoc leone Dominium *Heldrungen*, quod lego *Henrico Com. Hönsteinio* feudo concessum esse à *Friderico M. Misnia*, qui ei adversus *Heldrungs* auxilio fuerit, quod illi à patrueli istius instincti patrem ipsius *Theodoricum* cepissent. Dein lego, *Joannem C. Honsteinium*, ex altera verò lincæ, sed *Ardaam*, circa 1480. *Heldrungam* viritico *Gebhardo Mansfeldia* comiti vendidisse. Porro ab aliquo tempore in *Saxoniorum* principum potestate est. Cum verò leo hic cum *Schwarzenburgico* conveniat, historiæ gnatissimum inquirendum relinquo, an forte veteres *Heldringii* cum *Schwarzenburgicis* comitibus ejusdem fuerint originis, ut *balthcus* ille discerniculi officium habuisse credendus sit.

§. IV. Galeæ hunc clypeum duæ premunt, utraq; *coronata*. Prima *Mansfeldis & Querfortensibus* laterculis responderet, & octo vexilla, ex utroque latere quaternis, rubris & argenteis lineis fasciata, & è lanceis aureis suspensa sustinet, laciniis utrinque dependentibus argenteis & coccineis: Super alteram inter jugum alarum, quarum illa nigra est, hæc argentea, leo exoritur aureus coronatus, eminentibus ex corona plumis struthionis aurea, argentea & rubea. Phaleræ verò circumfusæ atræ sunt & argenteæ. *Arnsteinium & Heldrungium* symbola in hac casside conjungi dubium non est. Apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 130.* Hojerus Comes Mansfeldius corona galeam non tangebatur, sed ejus loco petasum rubrum, vellete Pontico aurorum redutum, imponebat.

§. V. In moneta alicubi à Comitibus Mansfeldiis *Petro Ernesto, Christophoro & Joh. Hojero* usurpata vidi illas dispositiones: hinc plane eam quatuor explicavimus, imposita galea *Arnsteinio - Heldrungia*: isthinc ut non nisi *Querfortensis & Arnsteinia* atcola: quadraturam constituerent, & clypeo imponeretur galea *Mansfeldio - Querfortia*.

§. VI. Titulus ita habet: *Com. & Domini in Mansfeld, Nobil. Domini in Heldrun-* Tituli.
gen. Neque mihi constat, an huic titulo noviter alius accesserit.

§. VII. *Cyr. Spangeb. Idelssp. P. 2. L. 12. c. 29. p. 311. b.* refert à *Lothario Duce Saxonie* captum in prælio ad *Welfesholz Gebhardum Com. Mansfeldium* juvenem, quem cum in ejus aula in duodecimum annum mansisset, atque obsequiis principem sibi

sibi devinxisset, factus Imperator creaverit *Nobilem Dominum de Putzlf. s. Potzlyff*, da-
 parte Prignicia & regionis Vinidorum (der *Brigow*er Wenden.) nec non loco in-
 signiū dederit in rubeo scuto anserem volentem argentum coronatum. Similia tradit
 in Chron. Querfurt. his verbis: *Als Kaysler Luther auf dem grossen Reichstag zu*
Wardewig einen Grafen Gebhard von Mansfeld wegen seiner meriten zum
Herrn zu Butzsch gemacht/ und ihm ein stück der Prignitz/ und das alte Vatter-
land der Brisauer und Wiltzer Wenden zum erbe zugeeignet/ daß er densel-
ben zugleich eine fliegende weisse Gans in einem blurorhen/ Feld zum Wapen
geben/ und auff dem Helm in der Cron eine Gans/ über deren zween rothe
Nider drey Cronen über einander halten/ welches gewiß ohne bedeurung nicht
gesehen. Hoc scutum etiam sub titulo *Gaus zu Buditz*, in Baronum serie refert *Sib-*
macherus Wapenb. P. 1. p. 27. sed ut anser non voler, verum telluri virenti insitat. Tum
 apex solum anserem habet, a quilarum nulla mentione. Lacinia ex argento & cocco
 circumvolitant.

CAPUT LXI.

Duces Meckelnburgii.

ARGUMENTUM

1. Scutum ex Sibmachero.	6. Com. Svermensis.
2. Caput Bubalum. An Bucephali? Anthyrius Alexandri M. miles. Bucephalus Alexandri equus. Unde nomen?	7. Vandalia princip.
3. Corona. Corona.	8. Stargardia.
4. Henetorum symbolum. Obotriti. Meckelnburgius Ducatus. Regni solimutulus. Linea. Inter principes admisso.	9. Galea. Meckelnburgia. Stargardia. Rostochiensis.
5. Gryphus. Rostochium. ad Danos. Iterum Meckelnburgios. Controversa civitatis cum Dneibus.	10. Hodierna dispositio.
	11. Svermensis & Ruzemburgis Episcopatus.
	12. Mitra Ruzemburgia parva imposita.
	13. Galea. Telamonis.
	14. Tituli.
	15. Tetrastrichon.

§. I.

Scutum
ex Sibma-
chero.

Serenissimorum Meckelnburgicorum i. Megalopolitanorum Principum ex prisca Obo-
 ritorum Regibus oriundorum scutum, quod incunte hoc seculo in usu fuit, *Sibma-*
cherus exhibet in Wapenb. l. p. 7. quod prius contemplabimur, antequam ad moder-
 nam accedamus *di. xv. c. xv.*

Caput Bu-
balum.

§. 11. Scutum quod allegavi quadripartitum, præter mediam parmulam, qua-
 tuor areolas complectitur: quarum prima *aurca nigrum bubali caput adverso situ loca-*
to, argenteo (aurum aliqui dicunt, quibus obstat soli tinctura) annulo per nares tra-
jecto & cornibus argentatis, quæ è corona rubea prominent, ornatum exhibet. Pro-
 bovillo *Bucephali* caput antiqua traditio in hoc emblemate videtur quærere, indican-
 de primæ gentis originem. Quam si ex *Nicolao Marscallo annal. Herul. & Vand. 1521.*
 edit. l. 2. cap. 1. queramus, ita ille describit. *Anthyrium* aliquem ex Alexandri M. du-
 cibus post hujus mortem ad suos parasse reditum, in ora Gothica prius, dein Balthica
 appulisse, condidisse *Megalopolim, herulam & Stargardiam*, & demum per filium *Ana-*
ram, cujus frater *Siberus* Fennorum princeps fuerit, reliquos sevisse Herulorum &
 Vandalorum reges. Addit, navis, qua vectus sit *Anthyrius, proram gryphe* fuisse insi-
 gnitam, in *velo* autem *Bucephali caput* conspectum, haud dubie memoriæ equi, cujus
 in Alexandri historia celebris memoria. Hic enim *Bucephalus* s. *Bucephalus* ex The-
 salia à Philonico adductus, cum à nemine domari potuisset, ab Alexandro juvene ad-
 huc domitus erat, eumque solum seisorem passus est, tandem in prælio adversus Porum
 interit. Cæterum tanto affectu in equum flagravat Rex, ut cum amisisset in India opi-
 dum *Bucephalon* conderet, & illius memoriæ ac nomini dedicaret, ut est apud *Curium*
 9, 3, 23. conf. de illo equo ad *Curt. 6, 5, 18.* notas Celebrissimi *Fretinsheimii*. Ubi etiam
 mentio fit, quod rex in *numis* ejus imaginem extare voluerit: & hodie etiam à
 statua Alexandri equum domantis Romæ collis *Quirinalis Montecaballo* vocetur.
 Quæ nominis origo fuerit, disceptatur inter Philologos. *A. Gellius* l. 5. c. 2. & capite
 & nomine

An Buce-
phali?
Anthyrius
Alexandri
M. miles.

Bucepha-
lus Ale-
xandri
equus.

& nomine bucephalum fuisse perhibet. conf. *Christ. Becmann. de orig. lat. ling.* p. 303. Verum rectius apud hunc *Piccartus* demonstrat, Bucephalos dictos fuisse in Thessalia equos, quibus *Βουκεφάλιον* herbæ figura inurebatur. Quod non Piccarto sed *Etymologicæ men.* *aurori* credere oportet, qui dicitur: *Βουκέφαλος ὁ ἰωνος, ἢ Ἀλεξάνδρου ἐκείνου, ὃς ὡς πικε δινίαις ἐπιβαδὲς κίερα ἔχεν, τῶν δὲ ψόδων, ὁμομετῶ δὲ ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου, ἢ Χρυσοῦς, ἀπὸ ἐν δῶτος ἐν Θεσσαλίᾳ ἐκαλεῖτο ἐν Ἰππικῶν ἐχονέσι ἐγκαιρῶν Βουκεφάλιον.* Hoc si verum sit, ut verum esse post *Piccartum* vix negabit aliquis doctior, frustra fuere, qui taurinum caput & cornua equo dedere, & eam Megapolitanis his insignibus agnoscere visi sunt.

§. 111. Præstat ergo Bovis vel bubali quam Bucephali caput figuram hanc inter-pretari: quod emblemata fortitudinis cum prudentia conjuncta haberi P. 1. c. 5. l. 3. m. 2. n. 63. docuimus. Porro cornua, que *alba* fuerint, Caroli IV. benifica concessione in *auræa* fuisse immutata, refert *Theod. Heping. de inf.* c. 6. P. 5. §. 8. n. 768. sed repugnat ipse Serenissimum Principum usus, qui argento cornua tingere malunt; & qui possent auro fulgere in aurata parma? Nec verius illud puto, quod n. 765. coronam (quam à Carolo IV. in regni profapæ memoriam datam, ut itidem asserit, non repugnabo) auro tingi vult, cum tamen *minio* infecta conspiciatur, & area aurea aurum aliud vix ferat. Figuram verò que capiti adjicitur, non capio.

§. 114. *Δῆγμα* hoc vetus *Henectorum* gentis videtur fuisse insigne, sicuti etiam *Cimbris* in hunc usum taurus placuit, veteri teste *Plutarcho. conter Pontan. Chorogr. Dan.* p. 663. Ob eam rationem, quia *Obotritis* aliquando paruerit, Vagrite, que *Holsatiz* portio est, taurinum caput attribuit: quod ita eloquitur *Jonas Elverfeld de Holf.* cl. 1.

*Hæc sed Obotritis olim subjecta superbis
Frontis habet torvi signa tremenda bovis.*

Non ergo dubitaverim, hoc genuinum & vetus *Obotritorum* & *Henectorum* fuisse symbolum, quo nunc *Megapolitanus* seu *Meckelnburgus* Ducatus, mari Balthico, Pomerania, Brandenburgica Marchia, Saxoniz inferiotis Ducatu & *Holsatia* inclusus, connotatur. Porro *Regio* nomine majores gentis hujus inclui fuerunt, & hoc nomine adhuc usus est *Pribislaus*, cui cum Henrico Leone celebri Saxonum & Bojorum Duce bellum gravissimum, sed id tandem *Pribislaus* infelix fuit, cum etiam victor prius, tandem armis coactus sit Ducali axiomate regium mutare: eo uno cladis non pœnitere debuit, quod illa occasio data sit, *Christianam fidem* amplectendi. *Pribislaus* nepos *Henricus* quatuor filios genuit, ex quibus *Pribislaus Parchumii* Dominus solus sine posteritate tuit: reliqui *Ioannes* cognomento *Theologus*, eo quod *Patibis Doctor* creatus sit, *Nicolotus*, *Burvinus*, tres lineæ ex se dedere, quibus pro more ejus sæculi non idem titulus, *Megapolitanum, Vandalicam, Rostochiensium*, à ditionibus, quas singuli possidebant. A primo *Ioanne* reliqui *Megapolitani* ad hunc usque diem descendunt. Et quidem in iis *Albertum* & *Ioannem* 1348. vel 1349. Pragæ in comitiis à *Carolo IV. Principum* Imperii subfelliis immixtos esse memoratur. Quod quomodo intelligendum sit, non satis capio: antiquius enim principale *αὐτοκρατορίας* familiæ quæ, quam ut tunc demum collarum dicamus. Forte neglexerunt ad id usque tempus *Comitia Imperii* invisere, & tum primum cum aliis senatum principum ingressi sunt.

§. v. Proximus quadrans *caruleus aureum gryphum* repræsentat. Hunc etiam in navis *Anthyris* prærà conspectum ex fabulosa antiquitate §. 2. allegavimus: sed de eo multum non laborabimus: de significatione rectius solliciti. Si *Heping. d.l.* num. 768. & *Limn. jur. publ.* 5, 12, 3. interrogemus, illi ex *Ministero Vandalorum* principes isto emblemate insigniri perhibent. Sed rectius *Rostochiensis* Dominum notatur. Hoc à capitali urbe, quam 1160. ad Varnum ex opido in urbis modum extruxit *Pribislaus* §. superioti memoratus, nomen nactum, inter *Henrici* filios, *Pribislaus* proneptem, *Burvinus* fottitum est. Fuere quidem huic liberi, & ex *Waldemaro* nepos *Nicolotus* cognomento *puer*: Hic metu Brandeburgicorum, quibus se impatem credebat, *Dania* regi se submitit, adeoque hunc heredem habuit. Sed deinceps teste *Cranzio* 8. *Vandal. c.* 6. *Christophorus* I. Rex *Henrico Megapolitano* jus suum cessit. Apud *Thuanum* equidem L. 38. pag. 427. lego *Rostochium* à *Ioanne* Danorum tege *Erici* fratre circa annum 1325. esse venditum: sed nescit *Dania* historia illo seculo *Joannem* regem: unde *Christophorum*, qui *Erici* frater tuit, innui vix dubito.

bito. Porro civitas deinceps magis magisque potentia crevit. Superiori autem seculo cum principibus ei controversa fuit, de qua legendus *Thuanus* Libro allegato 38. p. 426. seq. & 57. p. 1258. conf. *Limn. Jur. publ.* 7. 44. Ceterum ipsi urbi Rostochienti eadem insignia tribuit *Wapenb.* t. p. 224.

Com-Sve-
rinensis.

§. vi. Quæ inter inferiores dextrum latus occupat, area *rubea* continet *brachium* quod manu *annulum* ostentat: illud ex *nube* protenditur, & *argento* vestitur, quo etiam tingitur *fyscia*, qua medium ligatur. Aureus verò annulus est, geminâ insignis. *Δαγμα* hoc est *Sverinensis* comitatus, qui in ducatus hujus ambitu situs, suos habuit pridem comites, sed his extinctis principibus accrevit: quod tamen quando factum sit, legisse non memini.

Vandalicæ
princip.

§. vii. Extremus laterculus iterum *aureus bubalinum caput nigrum corona rubea* redimitur & *cornibus argenteis* armatus exhibet, sed obliquo situ, non adverso uti area habebat prima, locatum, atque linguam rubeam exierens. Noratur isto emblemate Principatus *Vandalicæ*, seu *Henctorum* aut *Imidorum* dicere malis. Continuit hic *Gustroviani*, *Plaviam*, *Ribniciam*, & quæ his adjacent: atque in Henrici filii *Nicoloto* obigit, à quo ad posteros transmissus est. In his duravit principatus ad annum 1430. quo extincta linea ad Megapolitanos agnatos, & quidem *Henricum Pinguem*, delatus est. Porro exemplum esse hoc potest fratrum eodem symbolo gentili sed nonnilil variato utentium: cum non nisi situ, & quod per nares bubali hujus annulus non trajicitur, differat. Crediderim ergo à Joanne & Nicoloto fratribus differentiam hanc capisse.

Stargard-
dia.

§. viii. Scuto huic media incumbit *parmula*, quæ superiori parte *rubes*, inferiori *auro* fulget, *scissione transversa*. Notatur hoc signo *Stargardie* Dominium vel terra. Hanc *Henrico pingui* D. *Meckelburgio* allatum lego matrimonio *Beatricis Alberto March. Brand. nburgio* natæ. Filius *Ioannes* novam lineam orsus est, quæ communiter *Stargardie* nomine appellari solet: sed intra tertium gradum posteritas defecit. Ob *Stargardiam* Alberto Joannis fratri bellum fuit adversus Ludovicum Romanum ex *Bavaris Brandeburgicum Marchionem*: illud verò deinceps compositum, cum *Albertus Ludovico* filiam *Ingelburgim* elocaret.

Galeæ.

§. ix. Huic scuto imponi solebant tres *galeæ*, *coronata* omnes: quarum media impositum videre licet post sepimentum, palis acuminatis cæruleis, aureis, coccineis, argenteis & furvis constans, caput bubalum primi quadrantis, transversè tamen locatum, & post illud caudam pavoninam, dependentibus inde phaleris aureis & atris: quæ ad dextram huic adponitur sustinet duo cornua, quorum superiora rubent, inferiora aurata sunt, quæ tinctura etiam est phalararum: Extrema galea dependentibus laciniis aureis & cæruleis, ostentat jugum alarum cyano & auro pictarum complicatum. Facile verò intelligitur media *Meckelburgico* & *Vandalico* principatibus, anteriorem *Stargardie*, ulteriorem *Rostochio* designandis usurpata.

Hodierna
dispositio.

§. x. Hoc tempore auctus est areolarum numerus, adeo ut nunc duæ transversæ lineæ & una perpendicularis in sex areolas (si non connumeret *parmulam* toti impositam) clypeum distinguant. Et quidem superiorem locum nunc etiam occupant *Megapolis* & *Rostochium*, & inferiores circa scuti pedem *Sverinensis* Comitatus & *Vandalicæ* tum medium scutulum servat *Stargardicæ* symbolum. Superant ergo adhuc laterculus tertius & quartus explicandi, qui mediam *Stargardicæ* *parmulam* utrinque stant. Qui à dextris est linea transversa secatur; & ejus superior pars nisi fallor *cærulea* tingitur, impressa *gryphe* aureo, inferior... Ad lævam, ordine quatuor, *crucem* pedatam, latera tamen areæ non attingentem, representat: *Existimo* autem ex *Wapenb.* t. p. ii. laterculum minio *crucem* argento tingendam.

Sverinen-
sis & Ra-
zenbur-
gus Epi-
scopatus.

§. xi. Prius *δαγμα* est *Episcopatus Sverinensis*. Hic prius in urbe *Megapoli*, quæ non longe *Vilnaria* distita jam diu esse desit, fundatus fuerat. Et quidem primum antistitem *Joannem Scutum* 1066. Vinidi Christianorum persecutores crudeli morte affecere, post eum ultra 80. annos successor nullus fuit. Demum *Megapoli* jam vastata *Sverinum* sedes translata est circa 1170. sub *Bennone Megapolenium* præfulum tertio. Inter hujus successores duo legantur è *Serenissima* *Ducum* familia *Rudolphus* & *Balsasar*; tum proximo seculo *Ulricus*. *Crux* verò *Razenburgensis* *Episcopatus* fuit hieroglyphicon. Hic sub *Henrico Quarto* ab *Archiepiscopo Bremenli* fundatus memoratur. Eum *Christophorus Megapolitanus Dux* superiori sæ-

culo à *Schulenburgio* numerata pecunia obtinuit, & post eum *Carolus* frater. Nostro saeculo 1648. duo hi Episcopatus, in compensationem Svecis pacis bono concessit *Wismari* æ *aguiralencia* nomine pace *Osnabrugensi* Serenissima domui Meckelnburgicæ jure perpetui & immediati feudi (salvo tamen domus Saxonico-Lauenburgicæ aliorumque vicinorum, ut & diæceseos hinc inde competenti jure) traditi sunt: atque ob eos jam Sverinensis linea in conventibus Imperii & circuli cum duplici principis voto & titulo sessionem obrinet. Porro *Razenburgensem* principatum secundogenito filio, tertio Sverinensem Dux *Adolphus Fridericus* 1658. moriens testamento attribuit: Paternæ verò dispositioni primogenitus contradixit.

§. XII. Hæc *diæcesis* est, qua jam tota Serenissima domus sine discrimine utitur: nisi quod Sverinensis linea, nonnunquam cruce *Racenburgicæ mitræ* imposuit Episcopalem, quod *Gustoviana* non imitata est.

Mitra *Racenburgicæ* patris imposita, *Galææ*.

§. XIII. Scuto hunc in modum exornato imponi vidi *coronam* cum inserta *mitra Ducali*, (cujus alibi etiam exempla vidimus) & super hæc quinque coronatas castides: quarum media *Meckelnburgia* est §. 9. descripta, nisi quod annulum per nates bubali trajectum non conspicio: quod sculptoris errori adscribam an consilio, ambigo. A dextris hanc stipat illa, quæ cornua defert, sed si sculptori videndum, fascia distincta, & colore alternante: Ad lævam est jugum alarum *Rostochiense*, sed explicatum. Accedunt novæ, prima videlicet ad dextram exorientem gryphum *Sverinensem*, & extrema ad lævam pro *Racenburgio* principatu septem vexilla sustinens, *Telamones* clypeo.

Telamones.

§. XIV. His explicatis non difficile est rationes tituli capere, qui ita habet: Dux *Meckelnburgi*, princeps *Fandalia* (i. e. *vetusta gens Heneta*) *Sverinensis* & *Racenburgensis*, Comes *Sverinensis*, Dominus terrarum *Rostochii* & *Stargarum*, &c. seu vernacula lingua malis: *Herzog zu Meckelnburg / Fürst zu Weiden / Schwerin und Rügenburg / auch Graf von Schwerin / der Lande Rostock und Stargard Herz / ic.*

§. XV. In insignia, eorumque sensum Hieroglyphicum nescio quis ita lustr:

Terrælibon.

Meckelnburgicæ virtutem & robora gentis

Bucephali caput & *gryphis* imago ostendit.

Justitiæ & fidei studium nudata puellæ

brachia, quamque offert annulus *arra* probat.

CAPUT LXII.

Medicei. Magni Duces Florentiæ.

ARGUMENTUM.

1. Familia facta, <i>Sylvester</i> . <i>Cosmus M. Petrus</i> , <i>Laurentius</i> . <i>Petrus</i> . <i>Laurentius Urbini Dux</i> . <i>Alexander Dux Florentiæ</i> . <i>Cosmus Magnus Hetruria Dux</i> . Ob id controversia. <i>Confirmatio Cesaris</i> .	4. <i>Alte opinionones</i> .
2. <i>Scutum</i> .	5. <i>Pila latus Franciscus insignis</i> .
3. <i>Pylarum origo</i> .	6. <i>Corona singularis</i> .
	7. <i>Alpex</i> .
	8. <i>Capricornus Angusti à Cosmo usurpatus</i> .
	9. <i>Ordo S. Stephani</i> .
	10. <i>Petri Medicei sentum</i> .
	11. <i>Florentia urbis insignis</i> .

§. I.

Hetruria (i. e. *Tuscia*) impetrat familia *medicea*, cui non patria tantum sed & bonæ literæ *Familia* restituta plurimum debent, & quæ jam ab aliquot seculis *Florentiæ* illustri loco inter primarias eminuit. Ex ea tempore *Ludovici Bavari Sylvestri medicus* Reipublicæ *Consolonerius* vel dictator erat, sed 1378. odio potentæ ab opifice cæsus est. Ex alia linea *Cosmus*, cum affectati in libera Republica regni accusaretur, urbe exactus Venetis exulavit, verum anno nondum exacto reductus ita res patriæ administravit, ut *Magnus* & patriæ pater diceretur. Quamquam autem ei cives potestatem fecerant, ut pro arbitrio de Republica statueret, singulari tamen modestia non nisi cum cæteris re liberata quicquam decrevit, & 1464. vivis excessit. Filius *Petrus* itidem civem magis quam principem se gessit. Hoc natus *Laurentius literarum parens* dictus cum juvenis non fratre Reipublicam administrans magnam dignitatis sibi accessionem fecit. Cum enim *Pæcii*, æmula *Mediceis* gens, in templo inter sacra *Iulianum* trucidasset,

Sylvester.
Cosmus M.

Petrus.
Laurentius.

Petrus. **Laurentius Urbini Dux.** **Alcaander Dux Florentie.** **Cosmus.** **Magnus D. Hetruriz.** **Ob id con troveria.** **Confirmario Cæsaris.**

Laurentium vulnerasset, hic severe in inimicos animadvertit, & Principatum sibi stabilivit. Cum verò patri 1492. succellisset Petrus, homo ferox ob male administratam rempublicam ejectus est. Hoc genus Laurentius Urbini Dux, qui pater Catharina Medicee, celeberrimæ Francorum reginæ, fuit. Idem Laurentius naturalem filium habuit Alexandrum, quem, uti cum Clemente VII. Pontifice, qui item ex Mediceis, & Juliani filius erat, convenerat, Carolus V. Florentiæ à se 1530. capta Duce, & simul filiam suam naturalem Margaretam ei conjugem dedit. Cum hic omnium in se concitasset odia, à Laurentio agnato 1537. cæsus est. Nec tamen tunc quoque destituit fortuna Mediceos, nam Cosmus agnatus, licet Cæsaris filiam Alexandri viduam uxorem impetrare non posset, principatum tamen patriæ asscetus est, & pari prudentia ac felicitate eum gessit, Senatorem etiam civitate occupata, & Gallis Hetruria exclusis, in obsequio Cæsaris semper constans. Inde Pius V. eum, ut ita controversia de præcedenti jure inter ipsum atque Arestinum Ferratiæ Ducem terminaretur, Magnum Hetruriz Ducem creavit. Hoc ad injuriam suam & Imperii pertinere Imperator existimavit, & ob hoc cum Romæ inaugurandus esset Cosmus, per Oratores suos intercellit, protestationem facta, quam & scripto comprehendit, additis minis, si Pontifex ulterius in jura Imperii involaret: cum verò protestationem se non admittere Pontificii fisci patronus respondisset, peractæ sunt inaugurationis ceremoniæ. Cum autem Imperator non acquiesceret, Pontifex ipsocum egit, & quod potestatem hujus rei haberet, demonstrare conatus est. Sed ne sic quidem Cæsarî satisfactum est, qui postea Cosmum tanquam Imperii beneficiarium ad dicendam causam citavit. Deinum 1575. Maximilianus II. Imperator eò permotus est, ut titulum eum Francisco tanquam Imperii beneficiario confirmaret, eaque de re amplissimum diploma concederet. Confer de his Thuan. L. 46. p. 780. seq. L. 60. p. 109. & qui Imperio jus suum integrum servat, Celeberr. Herm. Conring. de Erib. Imp. c. 23. Ex eo dignitas, quæ in Cosmo cepit, ad hunc usque diem continuata est, & posteros ex merito ornat.

Scutum. §. II. Familiz hujus scutum aureum est quinque pilis coccineis impressum, super quas una eminet carulea tribus liliis Francis figurata. Solum perperam cyano tingit Haping. de jur. inf. c. 6. P. 3. p. 326.

Pilarum ongo. §. III. Originem pilarum, qui ad antiquitatem fabulis obnoxiam ascendere amant, illam perlubent, quod Eberhardus (Linn. Inv. publ. 6, 60. Petrum vocat.) Caroli M. miles bello contra Longobardos à gigante Mugel dicto, scuto aureo exceperit ictum clavæ, ex qua quinque dependebant globi cruenti. Inde parmam vestigiis globorum signatam à gente tota lervatam esse. Labourerius de l'orig. des arm. n. 67. fabulam rescellit, & ex Panvino docet, Mediceos Mediolanenses unum tantum orbem gessisse, aureum in rubeo scuto: Florentinos auream parmam constam innumeris pilis rubeis, quæ deinceps reductæ ad 9. postmodum 8. & 7. demum 6. ex quibus suprema Gallicæ pilæ locum fecit, ut nunc coccinæ quinque supersint, uti communiter exprimuntur.

Aliz opionca. §. IV. Alii pilulis vel catapotia medicorum esse arbitrantur, quod aliquis majorum professione medicus fuerit, ipso nominis indicio. Alii, ut Stephanus Forcatulus, esse ajunt poma à Medis allata à Felsino Lydio medico, qui conditor generis. Fuisse autem poma in primis clara viribus. Initio quinque data, quod Felsinus quinquennio abfuerit à Gallia. Alii pilas volunt, notandæ inconstantiz fortunæ. Unde Eulengerus.

*Qui fuerat quondam fortuna mobilis orbis,
non tulit incertas longius ire vias.*

*Sed Medices gentis fulvo se vinxit in auro,
inconstans alio ne male flectat iter.*

Vide Haping. Inv. insign. c. 6. P. 3. p. 326.

Pila liliis Francis insignis. §. V. Ratio supremæ pilæ, quæ Francis liliis insignis, certior est. Non quod Carolus Magnus 773. (uti Forcatulus perhibet) eam dederit. Sed quod Ludovicus XI. vel XII. Petro Mediceo eam concessit. vid. M. Vulf. de la Colomb. Scie. Her. c. 9. p. 66. Le Labour. orig. des arm. n. 31. Mestr. verit. art. du blas. c. 5. p. 54.

Corona singularis. §. VI. Corona imponitur scuto peculiaris. vide Mestr. verit. art. du blas. tab. intr pag. 196. 197. Constat verò illa pinnis, in media regione expansio hlii flore rubeco exornata. De eaita Thuanus L. 46. p. 781. Insuper eum (Pontifex Pius V. Cosmum) regali corona donat, cujus exquisitam & novam formam depingi curavit.

§. VII. Galea si insistat clypeo, coronata est, & sustinet falconem argenteum, qui ^{Apex} sinistro pede insistit lilio coccineo, dextro elevato tenet annulum aureum, adamantem acuminato instructum, cum argenteo volumine literis aureis inscripta voce SEAMPER per annulum trajecto. *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 191.* Phaleræ dependentes auro & cocco tinguntur.

§. VIII. De *Cosmo* Thuan. L. 57. p. 1294. prodit, quod *Augusti* insigne *Capricorni* sibi sumserit, ac passim in ædificiis à se regia magnificentia instructis insculpi curaverit. Hoc verò de symbolo privato, non autem gentili tessera, intelligentum est. Capricornus Argutus à Cosmo usurpatus.

§. IX. *Torques* circumdat ita instructum clypeum, ex quo dependet erux anco-rata rubea margine auro: quæ insigne est militiæ equestris, quam 1561. *Cosmus* honoris *S. Stephani Episcopi Romani*, quem patronum sibi Florentia legit, instituit. De hoc ordine dictum P. 1. c. 7. Ordo S. Stephani.

§. X. Apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 266.* videre est *Petrum Medicum* Magni Ducis fratrem, ut distincta ab isto insignia gestaret, quadripartito scuto ulum; ita ut 1. & 4. quadram pilæ Medicæ occuparent, reliquæ duæ tessellis ex auro & cyano impleverentur: quæ tessera est *Toletana* familiæ, ex qua matrem habebat *Eleonoram* Petri Protegis Neapolitani filiam. Petri Medicus illi scutum.

§. XI. Addamus urbis quoque *Florentina* insignia, quæ apud *Theod. Heping. de Florentiæ urbis insignia. Jur. inf. d. l. p. 325.* constant scuto bipertito ex minio & argento, ut illi lilium candidum, hinc luna exarulea inscriberetur. Quotum hoc ultimum fuerit insigne *Fasularum*, quam urbem in potestatem redegere & delevere Florentini. Post Gibellinos autem pulsos mutatum esse lilium candidum in rubrum argentiæ aræ impressum. De liliatione iterum disceptant: cum aliqui *Carolo M.* donum attribuant, alii autem à *Carolo Andano* cum 1265. Neapolim proficisceretur, datum perhibeant. confer. idem *Heping. cap. 8. §. 1. m. 3. n. 54.* Cum autem eo lilii flore primi monetam cudere cepissent auream, inde nomen *Florenorum*. c. 10. §. 1. n. 109. confer. etiam c. 17. §. 15. n. 452. seq. ubi de leonibus coronatis. Videndus quoque de Florentinorum lilio *F. rraud. epimic. pro lil. p. 28.*

CAPUT LXIII.

Domus Mendozia.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo.

2. Scutum.

3. Linea Ducum del Infantado. Vega.

4. Com. de Tendilla & March. de Cenete.

5. Comites Corunna. Suarez de Figueroa.

6. Marchiones de Canete. C. de Monteguado.

7. Com. de Galves. La Cerda.

8. March. de Monteclaros. Luna.

9. March. de la Bals Siciliana. Alarcon.

10. Com. de Priego. Carrillo.

11. Dom. de Corzana & Legarda.

12. Apex.

13. Διατίτωεις gentis Mendozæ & linearum diversarum.

De Castrogeriz.

§. 1.

Mendoziorum celeberrima & pluribus ramis fecunda est apud Hispanos familia, ex *Alavensi* provincia oriunda, quam in primis ad *Petrum Consularum de Mendozæ Dn. de Hita & Butrago* referunt, qui in prælio ad *Alubarota* sua morte regi vitam servavit. Familia de ongo.

§. II. Gentile illorum insigne est, clypeus prasinus baltheo dextro aureo impressus, scutum quem percurrit rania coccinea: ut *Chiffletii* sensus est *Eq. A. V. n. 152.* Alf. de *Haro* autem campo viridi baltheum rubrum inducit, utrinque aureis ranis inclusum: unde rubeus ille baltheus quam aurea latera latior pingitur.

§. III. Cum commune sit hoc gestamen omnibus, lineæ tamen aliis discernuntur ab invicem notis. Linea præcipua omnium est *Ducum Infantatu* s. *del Infantado*. Hæc scuto utitur *decussatim quadripartito*, ut caput & pedem scuti occupet *symbolum familiare*: latera autem pinguntur aurea, illisque voces angelicæ caru'is literis inscribuntur, hinc *AVE MARIA*, isthinc *GRATIA PLENA*. *Chifflet* 1. vult ad oram (en orle) inscribi, *Haro* recta linea pingit. Hoc *Vegarum* dygma est. Er euss du-vegza. plex ratio redditur: *Fulson de la Colomb. Sc. Henric. c. 9. p. 67.* refert, ex hac familia aliquem

quem primum vexillum, cui illa inscripta verba, manniis urbis *Granata* cum occuparetur infixisse, & in virtutis memoriam istam tesseram obtinuisse. *Pailot la Vr. & parf. scienc. des arm.* Voce *Lettres*. narrat quendam Garcillalsum (*Garcillalum* dicere forte voluit) equirem in Granadensi planitie loco qui la Vega appelleret obtinuisse Maurum, qui ludibrii causa equi sui caudæ rosarium (*Chapeller*) affixisset, ob quod voluntate Ferdinandi regis hoc memoriale assumptum sit: ut tamen dicat, parmæ rubæ baltheum impressum aureum, huic alium viridem inscriptis argenteis literis AVE GRATIA PLENA. Caterum ratio Vegensis symboli in hac gente est à *Leonora Lafo dela Vega*, quæ *Didaco Hurtado de Mendoza* admirali Castiliæ Petri §. i. memorati filio nupsit.

Com. de
Tendilla &
March. de
Cenete.
Comites
Corunniz
Svarez de
Figueroa.
§. iv. Cum ducibus Infantatii simili utuntur dispositione *Comites de Tendilla*, & *Marchiones de Cenete*, qui omnes pariter ad Didacum & Eleonoram referunt originem.

§. v. *Laurentius Inici Lopezii de Mendoza* Marchionis de Santillana & Catharinæ Svareziz de Figueroa filius, Didaci Hurradi, Inici Lopezii & Petri Gonfalefii, à quibus Infantarii Duces, Tendillæ Comites, & M. de Cenete, frater, *Atendozio-Vegia*, modo explicata insignia dextræ scuti parti, sinistræ verò *aurea quinque folia ficulnea viridia in decussim* disposita inseruit, ob matrem *Catharinam Svarezian de Figueroa*, cujus etiam assumpsit nomen, & comites *Corunniz* ex se dedit.

Marchion.
de Cannete.
§. vi. *Marchiones de Cannete* scutum iridem in decussim quadripertitum gestant, summo & imo *Mendozius baltheis* ornato, sed *lateribus rubeis*, in quibus *decem folia populea argentea*, quorum significationem non capio, nisi notetur familia *Bobadilla* ab *Isabella* de *Bobadilla* Didaci Hurtadi M. de Cannete uxore. Tum *catena argentea* etiam in *decussim* inducitur scuto: cujus non magis capio mysterium. Exemplum idem imitatur *Comes de Montesgudo*. *Comes de Castrogerez* ea folia populea lateri scuti sinistro, cujus dextrum *Mendozii balthei* ornant, inserit.

C. de Montesgudo.
de Castrogerez.
Com. de Galvez.
La Cerda.
§. vii. *Comites de Galvez Mendozis baltheis* addunt *Cardana insignia* ex Legionensibus, Castellanis & Francis composita, ob matrimonium cum *Cerdana*, quo jure etiam cognomen illud adjectum Mendozio.

March. de Montesclaros.
Luna.
§. viii. *Marchiones de Montesclaros* dextro lateri clypei inscribunt *Mendozio-Vegia* symbola, sinistræ verò lunulam ob familiam de *Luna*, cum *Roderici* primi Marchionis avia *Maria de Luna* f. *Alvari D. Truxello*, proavia *Brienda de Luna* f. *Joannis Hurtadi* de *Mendoza* fuerit.

March. de la Bala Siciliana.
Alarcon.
§. ix. *Marchiones de la Bala Siciliana* ob *Isabellam* de *Alarcon* March. de la *Bala Siciliana* *Petro Gonfalez de Mendoza* nuptam nomen *Alarconium* etiam asciverunt & *Mendozio* præposuerunt, unde quoque in parmæ dextra parte *Alarconium* δειγμα, videlicet in solo *rubco cruceam floridam auream*, in sinistra *Mendozio-Vegia* symbola gestant.

Com. de Priego.
Carrillo.
§. x. *Comites de Priego* simili fere exemplo in scuto bipertito, *Mendozium baltheum lævo lateri* inscribunt, priori verò *rubeo castrum τετραγων* aureum inserunt, quod est familiæ *Carrillo*. Ob *Theresiam de Carrillo Dominam de Priego*, *Didaco Hurtado de Mendoza* nuptam, cujus filius *Petrus Carrillum* cognomen *Mendozio* pariter præposuit, & ad posterum transmisit.

Dom. de Corzana & Legarda.
§. xi. *Domini de Corzana* & de *Legarda* *Mendozio* gestamini inducunt *catenam auream* ad limbi modum locatam. Cujus rationem æque ac reliquarum catenarum ignoro.

Apex.
§. xii. *Apex gentilis* apud *Chifflet*. n. 152. est *galæ fasciæ tortili tectæ* impositum caput *lupinum aureum*, alis argenteis hinc inde appositis. *Laciniz* verò *auro & cocco* tinguntur.

Διατίθησις
gens
Mendo-
ziz & li-
neatum
diversa-
rum.
§. xiii. Non injucundum lectori fore credo, si in tabula hic repræsentem *Mendoziz gentis*, cujus hic lineas designavi, *διατίθησις* brevem, non nisi ut linearum distinctio oculis subjecta facilius capiatur. Nititur verò autoritate *Alfonsi Lopezii de Haro*, ex quo excerpti. Duas autem tabulas conficere necesse fuit, cum qui alterius caput est, non satis mihi constet, quomodo cum priori conjungi possit.

A.

Petrus Gonfalez de Mendoza (Alavensis) Dominus de Hita & Butrago † 1385, in pralio ad Alubaroto, cum regem suum servasset.
Uxor Aldoncia Fernandez de Ayala.

Didacus Hurtadus de Mendoza Dom. de Hita & Butrago
Admiralis Castiliae.

Inicus Lopezus de Mendoza Dom.
de Castell novo.
Ux. Agnes Manuel.

Uxor Leonna Lafo de la Vega.

Inicus Lopez de Mendoza Comes del Real de
Mancannares, & M. de Santillana.

Didacus Hurtadus de Mendoza C.
de Priego. 1465.

Uxor Theresia de Carrillo Dn. de
Priego.

1445.
Uxor Catharina Suarez de Figueroa.

Didacus Hurtadus
de Mendoza Dux
del Infantazgo.

Inicus Lopez de Lauremius
Mendoza C. de
Tendilla.

Petrus Petrus Gonfa.
Surrez de Lafo de
Mend. C. M. Dn.
de Coron de Mon-
na, dejar.

Petrus Petrus Gonfa.
Archiep. To-
& Car-
dinal.

Joannes Petrus
Hurtadus Hurta.
Dn. de Men-
Colmenar doza.

Petrus Carrillo
de Mendoza
Com. de Pri-
ego.

Inicus Lopez de
Mendoza Dn. de
Arzal &
Michales. A
quolla linea.

Ini-
cus
Hurtadus
Lo-
pez
de
Mend.
Dn. de
Belenna
de & Val-
Men. hermo-
doza, Unde
D del linea.
de
Infan-
tazgo.

Joanes
Gathias
Mend. Lo-
pez doza
de Ar-
Robres
C. m. de
de C. de
C. de
Cardin. A
quo
reliqui.
A quo
illa li.
ra in
dilla,
Guada-
laxara.

Bernardus
Svrez de
Mendoza
de M.
Ar-
Robres
& San-
Corunna.
A quo
reliqui.
A quo
illa li.
ra in
dilla,
poileri.
nea.

Roderi-
cus de
Mend. M.
Hurtad.
C. de Me-
C. de
Mend.
doza, A
Colme-
Frejo
de Torote.
A quo
alii.

Didacus
Lopez
Hurtad.
Dn. de
Men-
doza, A
C. de
Dn. de
Montesclaros.

Joannes
Mend. Dn.
Carrillo
de Priego,
del termino
de Perales.
A quo
scitias.

Fernandus
Franciscus
de Mendoza
Dn. de
Priego,
del termino
de Perales.
A quo
scitias.

Didacus
Hurtadus
de Mend.
Dn. de la
Torre de
del In-
fantazgo.
Ambran.

Alvarus
& Luna,
M. de
Mond.
Com. de
Tendilla.
A
quo
reliqui.

Ludovicus
Bernar-
dinus de
Mendoza
M. de
Mond.
Com. de
Tendilla.
A
quo
reliqui.

Antonius
de Men-
doza. Pro-
rex N Hispa-
& de
Peruvia.

danna.
7a.
Montesclaros.

Joannes
Rodericus
de Mend.
M. de
Montesclaros.
A quo
alii.

Petrus
Gonfalez
de Mend.
Ux. Isabella
de Alarcon,
M. de
la Bala
Sicilliaza.

Inicus
Rodericus
Hurtadus
de Mend.
M. de
Montesclaros.
Dux del
Infan-
tazgo.

Petrus
Gonfalez
de Mend.
Ux. Isabella
de Alarcon,
M. de
la Bala
Sicilliaza.

Ferdinandus
de Alarcon
& Men-
doza.

Petrus
Gonfalez
de Alarcon
& Mendoza
M. de la
Bala.

Rodericus.
Uxor
neptis
Maria.

Didacus
Hurtadus
de Men-
doza C. de
Saldanna.

Inicus
Hurtadus
de Mendoza,
D.
del Infantazgo.
† 1601.

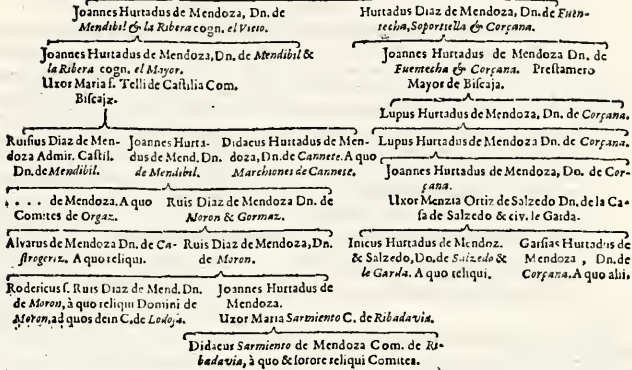
Anna
Ducissa.
Uxor
patru.

Luisa
Ducissa.
Uxor
Didaci
Gomeffi
de Sandoval.

Anna
Ducissa.
Uxor
patru.

Luisa
Ducissa.
Uxor
Didaci
Gomeffi
de Sandoval.

Joannes Hurtadus de Mendoza Dn. de *Mendibil* & de la *Ribera*.
Uxor Maria de Mendoza.

CAPUT LXIV.

Archiepiscopus & Elector Moguntinus.

ARGUMENTUM.

1. Scutum. Rota. Willigisus. Crvntatis Mogunt. sentum.
2. Scutum Joh. Philippi Schenbornii Electoris. Episcopatus Herbipolitanus.
3. Franconia. Quomodo ad Herbipolitanos? Controversia cum Brandeburgicis.
4. Schenborn.
5. Galea.
6. Wormaticensis Episcopatus.
7. Scutum Lotharii Friderici Metternichii Electoris.
8. Episcopatus Spirensis.
9. Praepositura Weissenburg. Nomen. Fundator Dagobertus. Quis? Abbatis. In Praeposituram mutata. Spirensis Episcopatus inferta.
10. Metternichia concha.
11. Galea.
12. Scutum Damiani Hartardi Leyani Electoris.
13. Tessera. Familia de Petras. von der Leyen.
14. Familia antiquitas & decorata. Linea. Duo Electores simul ex ea gente.
15. Galea.
16. Scutum Johan. Svicardi Electoris ex Cronbergis.
17. Titulus. Archicancellarius. Mallinkrotii sententia. Wilhelmus primus à quo omnes Archiepiscopi Archicancellari.
18. Jura ob Archicancellariatum ex Boxclero.
19. Electoris dignitas. In ea prerogative.
20. Primus Metropolitans. De jure coronandi Imperatoris.
21. Episcopi suffraganei. Olim Pragensis & Olo-mucinus. Bambergensis.
22. Officiales hereditarij diaecesos.

§. I.

Scutum. **M**oguntinus Elector S. Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius, adeoque Collegii Electoralis Decanus est, s. phrasi Maximiliani I. Imperatoris in diplomate *Dbrister Churfurst*. Archiepiscopus autem sui ratione parma simplici utitur, *rubca* videlicet, quam *rota argentea sex radiorum* (aliquando quinque solum representantur, alias plures: in *Schmach. Wap. P. 1. p. 3.* octo pinguntur) exornat. Monumentum hoc *Willigisi Archiepiscopi Moguntini* esse voluit: qui in pago Saxoniz Stovingen, (quem alii aliis nominibus vocant) natus patre carpentario, ad dignitatem istam evehctus, ne unquam originis suae oblivisceretur, in cubiculo arque passim rotam pingi curasset, cum illo versu: *Willigis recolas, quis es & unde venis*. Ab Henrico II. Imperatore autem confirmatum signum insignium ordinariorum loco. *Theod. H. aping. de inf. jur. c. 6. p. 1. §. 2. p. 235. 236.* Germanica inscriptio ibid: *Willigis/Willigis/gedenck/swannen du kommen bist: Alibi legi expressam: Willigis/Willigis/ demer anfunff nicht vergiß.* In qua non ineleganter *Chytraus*:

Hoc rota Villigisi, cujus sanctissima toto

Virtus Christi adum vivit in orbe, monet.

Est virtus nos esse homines cognoscere, vitamque

Esse rotam: virtus hac facit esse Deos.

Quos versus allegare non dedignatur Moguntinarum rerum diligentissimus & Clarissimus scriptor Nicol. Serarius L. 5. p. 724. quibus etiam addit: Quia semper exaltat Deus humiles, factum est, ut rota iste (nempe passim in partibus depicta) in summis omnium essent admiratione, ipsasque ita Moguntina civitas adamari & coluerit, ut suis eas insignibus esse vellet, (videlicet duas sursum erectas rotas) easdemque retinuerint & celebrarint in hodiernam usque posteritatem omnes Moguntini Archiepiscopi, ad quos triumphali virtutis curru civissimisque modestie ac demissionis rotis à Villigiso felicissime adjecta est Augusta in Augusto Romanorum Imperio Electoralis dignitas. Porro Villigisum hunc inter Episcopos Moguntinos quinquagesimum septimum (primum Crescentem constituunt) inter Archiepiscopos septimum (in his primum Bonifacius designatur) Electorum autem primum numerat, ex ea hypothese, quæ Ottonis III. temporis Septemvitorum originem adscribit. Significationem verò rotæ duplicem notat; Primum, ut moneat Moguntinos, ut singularem Villigisi antistites modestiam imitentur; præterea, ut versatilem, lubricam & inconstantem humanarum rerum conditionem defixam semper animo habeamus.

Civ. Mo-
gunt. scu-
rum.

§. II. Porro uti sola hæc rota Archiepiscopatus est *δῶρυς*, ita sola non uti solent, sed adjiciunt gentilia vel alio jure competentia symbola. Qui 1673. vivere desinit, Eminentiſſimus Elector Johannes Philippus ex Schænbornia familia illo ulus est scuto, quod describitur Wapenb. 3. p. 3. & quadrupertitum, primo quartoque loco rotam Moguntinam representat: Secundo verò & tertio Franconicum atque Herbipolense hieroglyphicum. Itaque quadra, ut ab hac ordiamur, tertia carulea vexillum minio & argenteo quadrupertitum ex aerea lancea dependens continet. Notatur hoc vexillo Herbipolensis Episcopatus. (Nisi fallit Sibmach. Wapenb. 1. p. 220. urbi Herbipoli ab Episcopo idem *δῶρυς* concessum est.) In hoc primum Præsulem vocant Burcardum, à Bonifacio Moguntino consanguineo constitutum, qui decesserit 791. vel aliorum, forte rectioris, calculo serius. Ab eo verò Johannes Philippus Episcopus fuit septuagesimus.

Scutum
Joh. Phil.
Schæn-
borni: Ele-
ctoris.
Episcopat.
Herbipol.
olitanus.

§. III. Quadra secunda tres cuspides argenteas ascendentes continet, reliqua ejus parte cum cuspidibus descendentes rubente. Casp. Lerch à Dirmstein 74. p. 35. assignat Ducibus Franconie rotæ flammam in weissen Feld rubras flammam in solo candente. Notari jam innui Franconiæ Ducatum, in Germaniæ medietullo situm ex utraq; Mœni parte, à quo toti circulo, qui Bavarico, Svevico, Saxonico superiori & Rhenano includitur, nomen est. Hunc Ducatum à Rege Pipino, cui coronam regiam à Pontifice obtinuerit, in signum gratitudinis donatum Burchardo præfato antistiti Herbipolensi scriptores referunt. Unde illud: *Herbipolensis stola ense judicat sola*: quod in sigillo utipari autor est P. Bert. comm. rer. Germ. L. 3. p. 573. vel uti usitatus in expressis etiam antiquis publicis Herbipoli & alibi legitur: *Herbipolis sola judicat ense & stola*. Vel aliorum conjectura: *Herbipolis sola judicat ense & stola*. Dein Erlingus s. Erlongus Episcopus, cum Henricus Quintus Imperator, à cujus amicitia discesserat, ducatum Franconiæ nepoti suo Conrado Svevo collaturus esset, ut sibi servaret Ducatum, enseni cum pastorali pedo primus insignibus adjecit, & evaginatus ensis ante se ut gestaretur, curasse dicitur. (conf. de ensium in Ecclesiasticorum insignibus usu Cl. Franc. Menestr. l'art du blason justifié. 10. p. 249.) Post Fridericus Barbarossa titulum confirmasse perhibetur. Sed primus publicis in locis Duce Franconiæ dixit, & monetæ impessit hunc titulum, Godofredus ex Limpurgiis Episcopus Herbipolensis, ut se Alberto M. Brandenburgico opponeret, qui elogio Ducis Franconiæ, ob ditiones, quas in ea possidebat, utebatur. Sed non tantum ipse Marchio huic titulo oblitit, verum etiam 1521. 4. April. Electores Moguntinus, Saxo & Brandenburgicus, atque Episcopus Bambergensis (utpote qui æque in Franconiâ quædam possidebant) suam adiecerunt, atque in Vormatiensibus Comitibus interposuerunt protestationem. Nec tamen minus adhuc usque diem Episcopi Franconiæ titulo gaudent, ut tamen eo non præjudicetur juribus reliquorum Principum in Franconia ditiones suas possidentium. Quæ ad hanc rem spectant, ex parte legi possunt apud Joh. Limn. jur. publ. T. IV. addit. ad l. 3. e. 3. p. 325. seq. De Illustrissimis Limpurgiis, qui testandæ originis suæ cuspides has Franconicas etiamnum gestant, suo loco diximus.

Franconia.

Quomodo
adhiber
politæ
no.?

Contra-
versis cum
Branden-
burgicis.

Schœnborn.

§. iv. Hicce quadrantibus media incumbit parmula, nimirum *rubea*, referens *leonem aureum, coronatum, tribus rupibus vel cuspibus argenteis* insistentem. Δεξια hoc Electoti fuit genule, ut videre est *Wapensb. P. 1. p. 133.* sed ut figura illa corrigenda sit ex ista. Familia *Schœnbornia* in Rhenanis Equetribus inprimis celebris à multo tempore fuit, unde jam 1192. mentio alicujus *Eustichii à Schœnborn* extat. Ceterum Electoris frater *Philippus Erwinus Baronis* titulum genti intulit.

Galez.

§. v. Galeæ imponuntur huic clypeo ita distincto quinque: quarum *mediam Archiepiscopalem* auream vel purpuream auro exornatam rubræ culcitæ impositam; proxima ad dextram *mitrâ Electorali rubeâ*, cujus ora pelle muris pontici facta reductur, contacta totam argenteam *Moguntinam*; prima item ad dextram (*herbipolensis*) pari contacta mitrâ Ducali, inter duo minuta vexilla, quadrifida ex minio & argento, tres plumas caruleam, argenteam & coccineam; quarta coronata, *cornua duo Franconicis cuspibus* divisa; quinta demum inter cornua similiter distincta *Schœnbornium Leonem* coronatum exorientem exhibent. Lacinia verò quæ dependet, *cocco & argento* tinguntur. Tum adjiuntur *pedum Episcopale* atque *ensis evaginatus*, Ecclesiasticæ & principali potestati notandæ. Quod exemplum primus etiam *Erlangus* posteris dicitur dedisse.

Wormatiensis Episcopatus.

§. vi. Post hæc anno millesimo sexcentesimo sexagesimo quinto, mense Maio ad Wormatiensem Episcopatum etiam electo Electore *Johanne Philippo*, auctus est numerus & immutata series areolarum, ut videlicet *Schœnbornia* parmula locum suum retinente, duabus perpendicularibus lineis clypeus in sex distingueretur areas: quarum secundam & quintam, nimirum in utroque ordine mediam, implebat tota *Moguntina*; primam verò *cuspides Franconicæ*, sextam *herbipolens vexillum*: in tertio verò & quarto laterculo *nigro clavis argentea diagonali situ locata, adjectis lapillis tetragonis (Sibmach. vocat Spangen. Spangenberg. Aidelsp. vocat decussis s. Widdras Creutzlem)* & exprimit numerum quaternarium *aureis* conspiciebatur. Hoc symbolum est *Wormatiensis* Episcopatus antiquissimi. Et quidem Vormatiæ vel Vangionum legitur aliquis Archiepiscopus *Victor*, qui seculo quarto synodo Colonienfi adversus Euphraten Episcopum Coloniensem Arianum habitæ interfuit. Secuti sunt alii pari dignitate, donec *Gervasio* Archiepiscopus, à Pipino Rege exueretur: Et Archiepiscopali honore *Moguntiam*, quæ hætenus Vormariensibus subdita, translato, Episcopali titulo successores, in quibus primus *Wernharius*, contenti esse juberentur. Post hunc quinquagesimus septimus fuit hic memoratus *Johannes Philippus*. Si, de quo mihi non satis constat, credo tamen, additus est apex Wormatiensis, talis fuerit, nimirum *pulvinari rubeo imposita tabula sexangula singulis angulis pavonis pennis ornata, cum typo scutario.*

Scutum Lotharii Friderici Metternichii Electoris.

§. vii. Extincto 12. Febr. 1673. *Johanne Philippo* ex Schœnborniis, successit in sede Eminentissimus *Lotharius Fridericus* ex gentis *Mertternichia* linea *Burscheidia* pridem ab anno 1670. 15. Febr. *Coadjutor, & Episcopus Spirensis*. Hujus scutum illa dispositione fuit repositentatum, ut duæ perpendicularæ & una transversa id in sex areolas, quibus *mediæ gentilis parmula* incumbibat, distingueret. Secundum & quintum laterculum ornabat *Moguntina rota*, primum & ultimum *Wormatiensis clavis*, tertium *crux* & quartum *castrum cum pedo & incumbente corona.*

Episcopatus Spirensis.

§. viii. *Cruæ argenteæ in solo caruleo* designat *Episcopatum Spirensis*. Episcopatus ille *Nemetum* licet antiquus fuerit, nam aliquis *Iessius s. Isimus Episcopus Nemetum* legitur Anno 398. interfuisse *Colonienfi Synodo* adversus *Euphraten Arianum* habitæ, ejus tamen Episcopi certa serie non nisi ab *Athanasio*, quem sacellanum suum *Dagobertus Rex Francorum*, restaurator Episcopatus, 610. Ecclesiæ huic præfecit, numerantur. Septuagesimus secundus ab *Athanasio* Episcopus fuit *Philippus Christophorus à Sætern*, Trevirensis etiam Archiepiscopus: Cui mortuo 1652. successit est ille *Lotharius Fridericus*, qui ad *Moguntinam* sedem demum elevatus, illa symbola conjunxit.

Præpositura Weissenburg.

§. ix. Additur alia areola *rubea cum castro diviary argenteo, opere cæmentario nigro*, ex quo *pedum Abbatis Weissenburgenfis* protenditur, & desuper incumbit *corona*. Notatur verò illa tessera *præpositura Weissenburgia*. (quod nomen *Bernh. Herzog. in Chron. Als. antiquis Weisnberg s. der Weisheit Burg* à sapienti Monachorum disciplina ductum fuisse opinatur. Forte etymologia longius petita, cum

verior

verior sit ab albo colore, nam ante monachos Dagobettus Rex in sua fundacione scribit, *Locus ille Wissenburg*, id est, *album castrum*, qua etiam ratione alius vocatur *Alba Iulia*.) Porro in *Wissenburgo*, *Wasgavia* ad *Lutteram* fluvium ex Vogalo in Rhenum properantem Imperiali civitate, quam *Sebisium* antiquis dictam volunt, prepositura hæc sita est. De quales, quæ apud dictum *Bernh. Herzog. Chron. Alsat. L. 10. cap. 2. p. 191. seq.* reperiuntur. Fundata dicitur à Dagoberto Francorum Rege 629. *L. juxta Bucelinum 630.* Ejus etiam filia *Irmina* in templi choro sepulta perhibetur. Porro non definitimus, primus an secundus Dagobertus fuerit? illum scriptores communiter intelligunt: sed *Godofredus Henschenus* autor alioqui satis accuratus plurimis documentis in sua *diatriba de tribus Dagobertis*, hanc aliasque fundaciones, ut & filiam *Irminam* *Dagoberto II.* vult attribuendam. Cæterum *Abbatia* primum instituta erat *Ordinis Benedictini*. Unde post *Principum*, quod primo nomen fuit, qui præfere numerantur 55. Abbates, ex quibus plures ad *Episcopales* vel *Archiepiscopales* cathedras, *Moguntinam*, *Magdeburgensem*, *Wormatiensem* & *Spirensis* eveâi sunt. Et quidem *Carolus Quartus* principali dignitate perhibetur hunc & alios Abbates exornasse (confer *Linn. Jur. Publ. Tom. IV. ad 7. 52. pag. 357.*) unde inter *quatuor Imperii Abbates* hic relatus. Verùm *Rudigerus* cognomine *Piscator* Abbas 56. anno 1526. *Abbatiam* hanc *Benedictinam*, in *secularem præposituram* mutatam passus est, & 1545. decessit. Successor vetò *Philippus de Flersheim Episcopus Spirensis* à *Carolo Quinto Imperatore* & *Paulo Tertio Pontifice* obtinuit, ut *Episcopatus Spirensis* inferretur, unde ex eo communes cum *Spira* semper præfules habuit.

Fundator Dagobertus. Quis?

Abbatia.

In Præposituram mutata. Spirensis Episcopatus inferretur. Metternichæ conchæ.

§. X. Medium scutulum gentile *argenteum tres conchas marinas nigras conchæ* continebat, *Metternichorum* telletram, de quo capite de *Metternichis* peculiariter agetur.

§. XI. Galeæ impositæ sunt scuto sex. Quarum mediæ duæ *Moguntinæ* erant, *Galeæ*. *Archipræfules* & *Electoris* symbola: *Proximæ* his *Wormatiensis* & *Spirensis* *Episcopales* cum tabulis *sexangulis*, quarum angulos *pavoninæ pennæ*, ipsas vetò typi *scutarii*, nempe alteram *clavis Wormatiensis*, alteram *crux Spirensis* ornabant. A dextris prima coronata sustinebat *Wissenburgium* geminum castrum coronatum alis *cyoidem* inscriptum. Extrema iterum coronata sustinebat *candens caput & collum cyeni*, *rostro nigro*, *Metternichiorum* apicem.

§. XII. *Lothario Friderico* 1675. rebus humanis exempto, electus est 3. Jul. s. 23. Jun. 1675. qui nunc *diocæsin moderatur*, *Eminentissimus* ac *Cellulissimus Dominus* *Damiani Hierardi Leyani* *Episcopus centesimus sextus*, *Archiepiscopus sexagesimus sextus*, *Elector quinquagesimus*. Cujus scuti *quadrifidi* *quadram primam* & *extremam* tota *Moguntina*, reliquas duas *clavis Wormatiensis* exornant.

Damiani Hierardi Leyani E-lectionis.

§. XIII. Toti incumbit scutulum *caruleum palo argenteo interfinctum*, quod *Illustri* familiae *de Petra* seu *von der Leyen* symbolum est: crediturque nominis *familias* *liatis* à *petra* *filiis* (*Leyen* oder *Schiffer*) ducti ratio *catulcum* *colorem* *scuto* *induxisse*, à quo *patum* *abit* *color* *illorum* *lapidum*.

Tessera. Familje de Petra s. von der Leyen.

§. XIV. Ipsam quod attinget familiam, audiamus *Celeberr. historicum* *Jacobum Masenium* in *dedic. annal. Trevir. Brovvert* factà ad *Carolum Casparum Electorem Trevirensis*, *Moguntini nostri Germanum*: qui ita: *Cum generis vestri sceler primordia, quod Latio quidem sermone A PETRA, vernaculo ac Germanico à LETEN aut LETANIS (ut Romano more terminem) deducitur, præclarissimis illud jam olim heroibus constat esse nobilitatum atque illustratum. Non evolvam hoc in loco ex antiquissimis rerum Germanicarum scriptore Cornelio Tacito, ejusque libro undecimo: Equites Romanos illustres, quibus PETRA cognomen unum, qui haud multò post Christum sub Claudio Rom. Imperatore floruerunt: Non producam Sigismundum à Petra cum uxore Magdalena de Tyrmonst sub Ottone I. Imperatore in lustro nobilitatis Mersburgi ad Salam celebratū. Ille certior propiorque nobis stirpis vestrae heres, fuit, Wolframus de Petra, quem alter à post Sigismundum atate sub Conrado II. Imperatore Trevirensium Annales memorant anno Christi 1151. inter ceteros Comites nobilesque subscripsisse ut testem sententiae, in causa Abbatis S. Maximini tempore Hillmi Episcopi lata. Quo jam tempore floruisse vestrae familie majores, ac sub altero vero, vel de PETRA vel LEYANO, celebratos nomine, vix censio ambigendum. Nam eidem Wolframo, ut coetaneum, sic consanguineum fuisse Henricum Leyanum è nobili prosapia creatum anno salutis 1145. Leodiensium Episcopum, qui*

Familie antiquitas & decora.

peffundatam, flagitiosâ multorum Ecclesiasticorum vitâ, religionem pietatemque sub Alberone decessore suo, laudatissimis institutis moribusque rursus erexit. Præter alia familia, quæ originis & nominis univérse unius de Petra s. von der Leyen/ solo liberatum quatuor domorum & dominorum agnomine totidem lineis, in *Leyen*, in *Adendorf*, in *Saffigh*, in *Nickenich*, dispescitur, decora, hoc inprimis memorabile duco, quod nescio an cuiquam familiæ ex illustri nobilitate contigerit, ut uno tempore duo Archiepiscopus & Electoratus ex eadem gente præfulens accepterint; veluti superioribus annis Moguntina & Trevirensis diœcesis duobus fratribus paruit, atque adeò Imperium ex eadem stirpe duobus palis, quam gentilem vidimus telleram, in-nixum sit: quod occasionem præbuit, ut electioni moderni Electoris illo tetrasticho bene precarer:

*Fulcimus validis lapsum minitancia palis,
Imperio palus subditur ergo novus.
Ab Deus Imperium, palos Deus optime, serva,
Vt nisi cum mundo non ruat imperium.*

Geminis istis Germanis ex fore Germana nepos accessit tertius Eminentissimus ac Celsissimus Princeps D. *Joannes Hugo Orsheckius*, pridem Lotharii Friderici *Spira*, & avunculi Catoli Calpari *Treviris* Coadjutor, ac demum utriusque successor, tam Episcopus & Princeps quam Archiepiscopus & Elector utrinque laudatissimus.

Galæ.

§. xv. Imponuntur huic scuto galæ quatuor, quarum mediæ duæ *Archiepiscopalem* insulam in pulvino & *Electorem* galerum cum rota referunt. Prima tabulam hexagonam sustinet, angulos pavonis pennis exornantibus, typo autem *Warmatiensi* ipsi tabulæ impresso. Extrema Leyana coronata sustinet inter alas caruleas quinis corculis (an foliolis, nonnulli enim trifolia pingunt, & 8. vel 9. exprimunt) argenteis conspersas ex diademate tortili caput cum collo canis perniciousis leporarii (*Windspiel*) candidi. Telamones comitantur & tenent scutum duo canes venatici argentei.

Scutum
Job. Svi-
cardi Ele-
ctoris ex
Cronber-
gii.

§. xvi. Adjiciamus unum adhuc scutum *Moguntinum*, quod in Sibmacheri visitur amor. P. 1. p. 3. & eo tempore *Joannis Svicardi* fuit, qui ab anno 1604. ad 1626. sedem tenuit. Hic quadripartita sectione totæ *Moguntina* solum gentilitium *Cronbergium* in quadra secunda & tertia adjecit: quod cap. 19. descripsimus, esse videlicet laterculum quadrifidum, cujus prima & quarta area cocco tingitur, corona primam areolam insuper exornante, secunda verò & tertia vario vellere facta conspicitur, seu, ut alii enunciare malunt, argentea quatuor caruleos monticulos campanatum instar continet. Ob hoc tertia etiam galea incumbit scuto, ipta quoque *Cronbergia*, videlicet coronata cum strobilo nigro. Cæterum hoc mortuo tesseris scutatis complexus est nescio quis eleganti tetrasticho, quod huic apponendum reor:

*Montem evicisti princeps, rota vitæ incurrit,
Ense, pedo, mitra, res bene gesta tibi est.
Sufficit: ite enses, mitra, montesque rotaque,
Omnibus ex titulis una corona sat est.*

Titulus.

Archican-
cellarius.Mallin-
krotii
senten-
tia.

§. xvii. Superest, ut solennem titulum addamus, qui est: *Archiepiscopus Mo-
guntinus, S. Rom. Imp. per Germaniam Archicancellarius & princeps Elector, &c.* Ad-
duntur dein Episcopus alii, si quos simul possidet; In hoc *Archicancellarii* inprimis
observanda est appellatio. Hoc argumentum nescio an alius diligentius vel felicius ex-
coluerit, quam fecit Illustris *Bernardus a Mallinckrot* in libro de *Archicancell. S. Rom. Imp.*
Hic primum omnium Archicancellarii nomen gestasse asserit *Cumbertum Colonien-
sem Episcopum*: proximum ab hoc *Bonsfacium* notat *Moguntinum* Archipræsulem,
qui Pipini Regis literas, quibus Epertnacense s. Willibrordi cænobium 752. dotavit,
ita subscripserit: *Bonsfacius Archicancellarius* recognovit. Ex eo recenset Imperato-
rum Archicancellarios varios, in quibus præter *Ricolphum* & *Luidbertum*, de quibus
dubitari potest, non paucos Moguntinos Archiepiscopos recenset, qui Archicancel-
larii subscribere liceris Imperatoriis: in quibus sunt *Hatto*, *Hildbertus*, *Fridericus*,
Demum docet, *Wilhelmum* Ottonis I. Imperatoris filium, Archiepiscopum primum
esse, à quo nulli jam alii *Archicancellari* vel *Archicapellani*, quam ejusdem sedis Archi-
mystra: creditque laudatissimum istum Præsulem, quem *Witkindus virum sapien-*

Wilhel-
mus I. à
quo omnes
Archiepi-
scopi archi-
caocellari.

rem & prudentem, pium & cunctis affabilem vocat, ab optimo suo patente hanc & b-
tinuisse sedis prerogativam, ut perpetuis deinceps temporibus non alii, quàm Mo-
guntini antistites, Romani Imperii Archicancellarii constituerentur: qua in re affectui
paterno suffragari potuit ipsius loci dignitas, quodjam ab antiquo inter Archiepis-
copales sedes Moguntina cathedra præ reliquis Cæsarpini Imperii maximè insignis atque
excellens fuerit, tum honor S. Bonifacii, tum ipsius Urbis quondam florentissimæ,
quam *Reginonis continuator regiam civitatem & Francia metropolin*, autor annualium
Pithanorum *Germania metropolin* vocant, dignitas. Hoc verò in dubio relinquit:
an expresso Ottonis I. aliussve Imperatoris privilegio, an verò tacito quodam an sæpe
factum novimus ac paulatim gliscente jure, Archicancellariatus Imperii Moguntinæ
sedi annexus & ut vulgò loquimur, incorporatus fuerit. Illud interim veritatum
esse, Wilhelmum prædictum fuisse initium privative possidendi & exercendi hanc
primariæ dignationis functionem. (Cæterum edoceor, ut dubio hoc opus non sit, in
tabulario Moguntino extare specialia privilegia de expressa sedi Moguntinæ collata
Archicancellariatus dignitate.) Unde idem Vir Illustris sub *Orshonibus* demon-
strat Moguntinos etiam trans Alpes agente Cæsare retum Germanicarum cura-
ram & cogitationem obivisse. Demum sub *Fridrico Barbarossa* credit, quod capisse
potuerint tres hereditarii Imperii Archicancellariatus Italia Coloniensî, Gallia Trevi-
rentis Archiepiscopo attributis, quod ad nos quoque duravit, & adhuc in
usu est.

§. XVIII. Virtute hujus Archicancellariatus, quæ jura ejus sint, ex Celeberrimi
Ioh. Henrici Bæcleri Not. Sacr. Rom. Imp. L. 6. c. 5. cum nonnullis interspersis & jussu
mutatis, huc transferendum videtur: 1. *Subscribit & subscripat vel ipse, vel per suum*
Imperii Procancellarium, decreta Imperatoris & Imperii, in Comitibus & conventibus pub-
licis, extraque conventus, edita, tum alia Imperii nomine publicanda. 2. *Stigilla Imper-*
atoria solus servat, omnium actorum, chartarum, Archivii, matriculæ, monumentor-
um & documentorum variorum Imperii depositarius & custos est: ita ut etiam expedi-
tionem Italicarum rerum per Procancellarium administret. 3. *Directorium habet in Im-*
pcrii comitiis, aliisque conventibus, & extra quoque, omni tempore, locoque, secum usq;
ad Cæsarem. 4. *Solus in aula Cæsarea ministrum ac Vicarium, sive Procancellarium habet,*
sibi perinde ac Cæsari sacramenti religione obstrictum: qua de re extat privilegium Ma-
ximiliani I. de anno 1509. sed & cæteri ad Cancellariatus Imperii procuracionem destinati
ministri à Moguntino solo constituuntur, ipsique post Cæsarem juramento obstringuntur,
& salarius è taxa Imperiali sustentantur, quare regit quoque solus Moguntinus. 5. *Solus*
deputationem (anno 1555. institutam) convocat, proponitque. 6. *Solus omni tempore*
extra conventus ab Imperatore literas accipit, per quas die Churfürstliche Gutach-
ten eingefordert und eingeholet werden. 7. *Solus loquitur in propositione Com-*
itali, & Cæsari respondit nomine Electorum & statuum. 8. *Est Protector & Director*
postæ Imperialis. 9. *Solus Moguntini ministris debetur immunitas à scriptione velt gals*
literarum. 10. *Solus est ausschreibender Churfürst und Director im Churf-*
Rheinischen Crantz. 11. *Tempore interregni cum vicariis Respubl. invigilat præci-*
puè. 12. *Cancellariani in Camera regit, ac officialibus ministrisque instruit. Sicut patet ex*
litteris Cardinalis Alberti Moguntini ad Carolum I. & ex Actis institute Camera: tum ex
confirmationibus Maximilian: I. & Carol: V. deß Ergancanglers Amts-würde. Addita-
rum Rescessus Noribergensis 1523. §. Item hat auch: solus Cameram visitat &c. in cultu-
rum votum habet, Curias Cam. rals dirige, Præsidium absentium vices supplet. Invisita-
tionibus Camera ipse perpetuus est, cum reliqui visitatores mutantur. 13. *Soli Moguntino*
Legati Electorum, Principum & Ordinum Imperii, omnesque deputati in comitiis, aliisque
conventibus se sistunt, mandata & credentiales effrunt, & desuper visitationes expetunt:
diseffurri ante finitum conventum veniam petunt. 14. *Hinc etiam exteri Legati & Res-*
identes, Agentesque suas res primùm exponunt. 15. *Expediit solus in sua Cancellaria*
acta, attestata, & aliam monumenta pro Imperio. 16. *Coram ipso solo reservationes, prote-*
stationes, denunciationes, requiritiones & ejusmodi alia, fiunt: quæ admodum soli quo-
que Moguntino ejusve Directorio traduntur statuum memorialia, disideria, communio-
toria, postulata & omnes omnium supplicationes atque petitiones. 17. *Moguntinus solus*
decernit & intimat Revisiones. Ibi verò ipse met inter. status, tum demum Trevir supplet,
ipso Moguntino id olim deprecatò. vide Reichs-Abschied 1594. S. 99. 18. *Solus Mo-*

Jura ob
Archicanc-
cellaria-
tum ex
Bæclero.

guntini Cancellarius & Secretarius sitzen überm Tisch mitten im Saal bey Propositi-
 on und Abschied des Reichstags. Item in Electorali Collegio, &c. 19. Moguntini
 Cancellario wird von Käyserl. Majest. die Proposition zugestellet / ausser der ersten
 ansage auff einem Reichstag / (bey deme / si ipse personaliter presens, hat Chur-
 Sachsen diß im herbringen gehabt / daß von Wäynz der Insagzettel dem
 Chur-Sächsischen Cansler geantwortet wird / so es dem Erbmarschall befeh-
 let, Vor sich selbst aber / und ohne der Wäynzischen Cansley wissen / hat
 Sachsen keine ansage zu verordnen /) gebühren Chur-Wäynz allein und dessen
 Cansley / alle ansagen zur Reichs Supplication-Deputations- auch andern und al-
 len neben Rätben / befehlet solche dem Erbmarschall / und ist nicht schuldig / sol-
 chen Zettel zuvor den Sächsischen hinterlassenen Rätben zuiberantworten.
 Es mag Wäynz Churfürst durch seinen Cansler die zwerthe / oder aber andere
 Proposition im Chur-Fürstlichen Collegio thun / wie nemlich auff die Käyserl. Pro-
 position in selbigem / und den Fürsten- und Stätt-Rath zu verfahren / und die
 Sache einzurheilen. Eodem modo im Fürsten-Rath / daß durch sein ober- Reichs-
 Directorium Wäynz alleweg von neuem mittelst der Raths-Directorien ansan-
 get / oder / was noch nicht gar erörtert und hangen bleiben / continuiret / es in
 neue Umfragen stellet / Ordnung hält / und dahin siset / daß die Sachen / so nö-
 thig / allezeit den andern vorgezogen werden. Wo einem Puncten durch eine
 Umfrage nicht abynhelffen / oder die Vorausschellig / oder keine gewisheit klar
 darauß locken / so fraget Wäynz zum andern / dritten und so vielmahl umb / biß
 die Sache erläutert / und man einig / oder doch ein mehrers haben mag / demsel-
 ben wird nachgegangen / ehngachtet / was einer oder zwey auß denen Chur-
 Fürsten oder andere dargegen sagen. Wäynzische dieiren alle Schrifften
 und eingegebene Chartas, und communiciren anderwärtig selbige allein. Wäyn-
 zisch Protocoll wird des Reichs Protocoll genemmet / darauß / als auff das Authen-
 ticum man sich referiret / ceteris Protocolis discrepantibus, oder wo Disputationes
 über dasjenige / so gehandelt / hiefallen: Wann jemand protestirt, biitet er sol-
 ches dem Wäynzischen Protocoll einzuverleiben. Ceterorum autem protocollis, nisi
 cum Moguntino collationatu, non statuitur. Darnenhero ein Chur-Wäynzischer Se-
 cretarius oder Protocollst für allen andern gar fleißig auffmerckens zu haben
 schuldig. Wäynzischer Cansler reterirt allezeit zu erst zum Fürsten-Rath /
 wann das Churfürstliche Collegium den Fürsten-Rath zur Relation
 erfordert: Item, wann das Churfürstliche Collegium und der Fürsten-
 Rath re- & correspondendo einig / und der Stätt-Rath vociret wird. 20. Prater
 haec libertates, dignitates, honores, iuraque, istas quoque potestates habet Moguntinus,
 & Cancellariatu suo tam intra quam extra curiam Imperatoriam fungendi & alios suo
 loco substituendi, & unâ cum Casare accipiendi semper decimam partem de bonis, pet-
 tionibus & exactiombus Indorum: Videantur litera Adolphi Rom. Regis 1292. Aberti
 item, 1298. Ludovici item 1314. & hoc ante anteam Bullam: videatur etiam die Ver-
 schreibung des Churfürsten Jacobi zu Trier / geben 1441. als ihne Chur-
 Wäynz die besondere Günst und Willen gerhan / an seine statt ihn zu einem
 Römischen Cansler zumachen / darnu diese fernere formata: Sollen auch
 darumb denselben (Chur-Wäynz) und sein Stiff getreulich meynen / ehren
 und fördern / und uns halten / als ein Bruder gegen dem andern. Wir wol-
 len auch nicht vornehmen / so unsern Neven (Chur-Wäynz) sein Stiff
 und Nachkommene an ihren Herrlichkeiten / Freyheiten und Rechten / re. ver-
 fräncken möchte / sondern uns so halten / daß durch solch unser Verweisung un-
 ser lieber Neve von Wäynz und sein Stiff geehret und befördert werden
 sollen nach unsern besten sinnen und vermögen. Ita ipse Elector Trevirensis,
 Electoris Moguntini Archicancellari Vicarius erat per Germaniam, multum honorem
 deferens sedi Moguntinae. Quae, quod Principes Imperii legare ad comitia, & adactus
 Reipubl. solennes consueverit, isque vices suas demandaverit, & Vicecancellarium ipse
 constituerit, neque est ignotum, neque mirandum. Im Kundschafft-brieff von den
 Wäynzischen Prälaten und Rätben außgangen / obberihre Verschreibung
 betreffend / so geben Wäynz 1441. (eodem anno) stehen diese Wort: Dagegen hat
 auch unser gnädiger Herr von Wäynz unserm obgenanntem Herrn von Trier
 zugesagt /

zugesagt/ geredet und versprochen/ Ihne (Chur-Trier) von der Cancellaren nicht zu entsetzen/ die er ihme dann seynd/ als vorgeschrieben/ befohlen/ und wann unser gnädiger Herz von Trier an uns vorgemant umb vertheidigung dieser Sachen eine versiegelte Kundschaft begehret hat / So han wir unser jeglicher/pc. Dannerhero ist also weltkundig/ daß unter andern dem Chur-Triestenthum deß Erststüts Männz die Würde und Amt der Erz-Canzley deß Röm. Reichs durch Germanien eingeleibet/ die Churfürsten zu Männz auch zu zeiten persönlich die regieret/ und auch andere an ihre statt/ das ist/ Reichs-Vice-Cansler/ und sonst andere substituirt und geordnet haben/ von alters / bey Röm. Käysern und Königen allezeit also gehalten/ daß die Brieff von dannen usgangen/ in Namen unser Vorfahren/ als der Erz-Cansler/ seynd unterschrieben worden/ biß nit kurze zeit ist solches und anders übersehen. Also redet Erzbischoff Berthold/ *in supplicatione sua ad Imperatorem. pergit* : Ich han auch deßwegen nur E. Königl. Gn. gehandelt/ bitte ich E. Gn. mit unterthänigem fleiß/ zu verschaffen / daß mir der Titel meines Triestenthums nicht abdruch/ sondern dem schriftlichen Verheßen volge beschehe/ das will ich zu E. Gn. nach der gebühr verhoffen / dann in solchem mir und meinem Churfürstenthum abzubrechen / das doch am geringsten zuthun ist/ hätte ich mich nicht versehen. Hierauff hat Bertholdus die Römische Cansley-Ordnung verfaßt und in gang gebracht. Nach Churfürstens zu Männz Jacobi tod hat Chur-Trier/ als Chur-Männzischer Substitut an der R. Kön. Cansley sich wirklich an Käyserl. Hof darumb begeben / und es verwaltet/ unterdessen seine Lande und Leute Männz treulichst recommendirt. Als wegen deß Erz-Cancellariats Chur-Trier *superiore seculo* dem Churfürsten zu Männz Cardinal Alberto zu Worms streit erregt / als ob Worms in seinem Archicancellariat, und also *in partibus Gallie* gelegen / und nicht ad Germaniam gehörig/ ist selbige *Questio* durch gewechselte Scharffen beeder Herren Churfürsten Männz und Trier vor Käyser Carl dem Fünfften außführlich tractirt/ und sehr disputirt worden/ fast nicht unähnlich dem Cronstreit zwischen Männz und Colln. Es ist aber Männz in besitz / brandt und genuß seines Erz-Cancellariats-Rechts / auch zu Worms und allenthalben / gleichwie auch *in provincia Coloniaensi ipsa* allezeit unverrückt geblieben / und Worms so wol als andere am Rhein *eodem tractu* ligende Städte dem Teutschland zugerechnet/ und / wie billich / also bey dem Chur-Männzischen Directorio und Erzcansler-Amt diffusall gelassen worden : Cardinal Albert in seiner Gegen-Schrieff wider Chur-Trier / sagt in dieser materis : *Quid? quod sedes Apostolica, quoties legatos in Germaniam mittit, non ad illam modo partem Germania, qua in magna Germania sita est, verum etiam ad aliam, qua inter Rhenum & Galliam medta interjacet. Illic enim cum primis legationis munus exercere hactenus soliti fuerunt ad Germaniam missi Legati Apostolici. Aliquantopod Cardinalis pergit* : sed ultraea non immerito me tuebitur, quod Antecessores Archiepiscopi Moguntini per tantum temporis curriculum, cuius initium memoriam hominum excedis, fuerunt, prout & ego quoque sum (hac molestatione recenter capta dempta) in possessione vel quasi pacifica & queta juris exercendi officium Archicancellariatus S. I. Rom. non Vormatice duntaxat, sed & Colonia, Aquigrani, ac ipsa Ecclesia Trevirorum urbe. Quod ne ipse quidem meus hac in causa adversarius infestas ire poterit. Paulo post : Majestati tuae supplicabundus advolvor, ne patiaris tantum vulnus Germania infligi, Regibusque Gallorum, qui suapte natura eam Germania partem jam dudum inhiarunt, ausum irruendi illum parare, ne patiaris limites Archicancellariatus mei, Ecclesieque meae Moguntinae tanto totius Germania dispendio in arcum redigi, meque & Ecclesiam meam possessione juris in his terris exercendi detruadi. Hac ibi Elector & Cardinalis Moguntinus & jure merito maximo. Die Churfürsten von Trier haben es nachgehends dabey bewenden lassen / in betracht / ohne zweiffel / daß ihre Vorfahren / wie obbemelt / selbst von Chur-Männz verlaub / und Substitution auff sich erbeten / das Röm. Erzcansler-Amt nur nomine Moguntini, auch *in Gallie partibus Imperium* den Niederlanden und Burandischen Crantz zu verwalten / und die Männzische hohe Herrlichkeiten und Rechten deß Teutschen Cancellariats ungeschwächt zu verweisen. Männz ist auch bißweilen Käyserl. Statt.

Statthalter gewesen / vid. diploma Regis Sigismundi , das fallende Ungeld zu Frankfurt betreffend / Wäyns gehörig. Zu Nach selbst hat Ehr: Dier die Cröning pratendiret gegen Ehr: Wäyns / weil es *scilicet* in seinem *Gallico Cancellariatu* gelegen seye / aber Kaiser Ludwig hat vor Wäyns gesprochen / wie *Brouverus* selbst in *Treueris* titider.

Electoria dignitas.

loca praetogativa.

Primus Metropolitani. De iure coronandi Imperatoris. Episcopi suffraganei.

§. xix. Quod *Electoris* attinet dignitatem, cum origo *Electorum* inter doctos nondum expedita sit, sed variis difficultatibus, quotquot feruntur sententia, premanetur, illam controversiam nostram non facimus, id monuisse contenti, quod Moguntino *primus Electoratus* debeatur, quod nec Bohemiae Rex in dubium revocat. Ita in ipsa electione potiores ejus, ut *Decani*, sunt partes: solus jus habet reliquos *Electores* convocandi diemque edicendi, non ad diem solum *Electores* alias, sed etiam ad *Electorum* actum: dirigit electionem ad normam *Aureae Bullae*, jusjurandum reliquorum excipit, proponit, suffragia colligit, concludit, decretum electionis pronunciat, capitulationem conficit, seu ex votorum pluralitate pericribit atque dirigit.

§. xx. Præterea *primus Metropolitani* cum sit, jus sibi Moguntinus vindicavit coronandi, ungendi, contestandi electos Romanorum Reges, olim per universam Germaniam. Verum ex *Aurea Bulla* jure accersito *Coloniensis* contradixit, unde variis scriptis nostra memoria illa controversia agitata est, donec 1637. 25. Junii pactione terminatur.

§. xxi. Metropoli huic subiecti sunt duodecim *Episcopi* comprovinciales, quos *Caspar Bruschius* ita enumerat: 1. *Curienfis*. 2. *Constantiensis*. 3. *Argentinenfis*. 4. *Spirensis*. 5. *Wormatiensis*: (cui *Ecclesiae* olim ipsa *Moguntia* & 15. *Episcopatus* subiecti fuerunt, conf. §. 6.) 6. *Herbipolensis*. 7. *Augustanus*. 8. *Aistettensis*. 9. *Hildesheimensis*. 10. *Paderbornensis*. 11. *Halberstadenfis*. 12. *Verdensis*. Qui tamen ordo alius observatur, ille nimirum:

Spirensis Episc.	Wormatiensis.	Herbipolitanus.	Aistettensis.
Curienfis.	Argentinenfis.	Verdensis.	Hildesheimius.
Halberstadenfis.	Paderbornius.	Constantiensis.	Augustanus.

Olim Pragae & Olomucius.

Bambergenfis.

Officiales hereditarii diocesani.

Atque ita quod notat *Mallinckrot* l. c. pag. 32. à *summitate Alpium & Italico limite ad ipsam fere Germanicum mare, à quo Verdensis parochia* (h. e. diocesis) *non ita longe abest, & à Moravia montanis ad Burgundiam & Galliam usque continuo utrobique & nusquam interrupto tractu se diffundentes. Quod Moraviam nominat, ex eo est, quia olim Pragae & Olomucensis etiam subiecti fuere Archiepiscopatu Moguntino, sed dein Pragae Archiepiscopalis accessit dignitas, eique attributa est Olomucia. Tum Bambergenfis quoque Episcopatus ei paruerat, sed exemptus est iterum ab omni iugo Archiepiscopali & ingenuus ac liber saluatus, mox post fundatoris Imp. Henrici II. mortem à Pontifice maximo Clemente II. qui antea Bambergenfis Ecclesiae secundus fuerat Episcopus, Suidgerus dictus. Ita Bambergenfis Episcopus suae dioceseos Archiepiscopus dici & appellari potest, quae Bruschii verba sunt.*

§. xxii. *Officiales*, quos hereditarios habuit Archiepiscopatus Moguntinus, ita recenset *Bucell. German. Sacr. P. I. pag. 2. Archimarschallum Landgravium Hassie, Vicemarschallus Equites ab Heusenstam: Archidapiferum Comitem Veldenzium, Dapiferum ex familia Equitum Bronsrorum de Rudesheim: Archipincernam è sanguine Comitum Spanheimiorum, pincernam Equitem à Cronberg: Archicamerarium Comitem à Solberg, Camerarium ex Equitibus familiae Ruets à Collenberg. Hodie verò in aliquibus mutatum comperio, quando Archipincernis Spanheimis Schanbornia substituta est familia, cujus loco pincernae hereditarii sunt Cronbergii: Dapiferatus hereditarii dignitate fruuntur *Greiffenclauii de Foltraths: Camerarii audiunt Metternichii in Winnenberg & Beulstein.**

CAPUT LXV.!

Domus Memorantia.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Andr. du Chesne. Ludov. Tubius. Buchardus I. Lineæ colaterales de Bray & Montlebery, de Banerlius, Castellanos

de Gisors, de Marly & Vernuil. Matthaeus Magnus Consiliab.

2. Rams de Constans, de Beausant, de Goussainville, de Croisilles, de Boury. Annas Gene-stabilis

- stabilis primus Dux. Linea de Nivelles, de Fossens, de Wasines, de Thury, de Bouteville. Dux de Luxenbourg.*
3. *Ramus Lavaucens. Linea d'Attichy, Domini & Comites de Laval. Successio horum ad Montfortios. Linea de Pacy, de Raiz & de la Suse, de Chastillon, de Loue, M. de Neelle, de la Faigne, de Bousdaphin, M. de Sable.*
 4. *Scutum.*
 5. *An olim crux argentea in anro? Aquilularum origo à vicioris à Casareis reportatis.*
 6. *Discernens. Lavalleorum.*
 7. *Alia scuto inserta.*
 8. *Apex.*
 9. *Telamones.*
 10. *Tessera militaris.*
 11. *Symbolum.*
 12. *Ordo equestris de cane.*
 13. *Primi Francie Barones. Ronsard versus.*
 14. *Domini & Ducatus Montmorencii penes Condeos.*

§. I.

Momorantiorum in historia Gallica celeberrimum nomen est, camque gentem Mulculo opere nomine *Historia Genealogica & Andr. du Chesne* descripsit, ad quod lectorem remittim volo. Traditio familiaris eam ad *Lisium* quendam refert, qui sub Trajano Imperatore Parisiis à *Dionysio Arcopagis* conversus, & Fescennini jussu martyrio affectus fueris; filium autem *Fobium* reliquerit, etiam sanctitate illustrem. Anno 657. mentio fit alicujus *Eberhardi Montmorencii*. Sed ab alio *Eberhardo*, qui *magnus* cognominatur, & 992. extinctus est, deductio certior ostendi potest: quam vis *Chesneus* ab ejus nepote *Buchardo I.* orditi maluerit, qui Lothario regi contra *Otonem II.* astitit. Huic filii dantur *Buchardus II. barbatus Dn. de Montmorency* & *Theobaldus Dn. de Bray & de Montlehery*, cujus posterii aliquandiu durarunt, demum hereditatem *Elsabetta maritrici Philippo Francico* attulit. Buchardo barbaro dicuntur geniti *Albericus Constabilis Francie* (à quo etiam linea) *Fulco*, à quo Domini de *Banterlus*, & *Buchardus III. Roberto* & *Hentico* regibus gatus. Hoc iterum geniti *Theobaldus* regni princeps dictus & *Conestabilis*, sed *Henricus*, *Herveus magnus buticularius Francie* & *Godofredus*, lineæ *Castellanorum Giffrierum* autor. Hervei nepos fuit *Matthæus, Francie Constabilis*, & qui regno prospiceret, à *Ludovico Rege in Palaestinam* profecto relictus. Hic *Buchardum V. genitum & Matthæum: Matthæus* Dominus de *Marly & Terneuil* profecit, quorum demum hereditatem *Isabella* uxor *Roberti de Poissy Dn. de Malvoisin*, & *Guidonis de Levis Dn. de Mirepoix*, familiæ *Levia* attulit. *Buchardo V.* qui titulum *gratia Dei Dominus Montmorencii* usurpavit, natus est *Matthæus II. cogn. magnus*, iterum regni *Conestabilis*, quæ etiam dignitas sub eo multum aucta est, ut post regem summa fieret. *Reginæ* etiam regenti contutor additus est. Idem *Emmam* f. *Guidonis VIII.* vel alia nomen ètandi ferie *VI. Dn. de Laval* duxit, unde in ejus filiis *Buchardo VI.* & *Guidone* due lineæ capitales ortum habuere.

§. 2. *Montmorencium nomen* in *Buchardi VI.* posteris continuatum est; & quidem filii ejus *Buchardus* Dominus de *S. Leu* genuit: major autè *Matthæus III.* iterum duos filios suscepit *Matthæum II. cogn. magnum* & *Erhardum* dominorum de *Constans* & de *Beaufant*, qui seculo XV. defecere, latorem. *Matthæus IV. Matthæum V. & Joannem I.* genuit: quonati *Matthæus* dominorum de *Goussainville* & d' *Arvraimsuil* autor, & dominorum de *Montmorency* propagator *Carolus*, pater *Jacobi*, avus *Joannis II.* & *Philippi*, hic ex filiis *Marco* Dominus de *Croisilles*, de *Neuville*, & de *Hubermont*, *Hugone* autem dominus de *Bours*, d' *Esquencourt*, de *Flossilles*, de *Cressy*, d' *Acques* propagavit: ille (*Joannes II.*) tres filios habuit, *Joannem*, *Ludovicum* & *Guilelmum*. Ex quibus cum duo majores Burgundias partes sectati essent, *Guilelmo* pater *dynastiam Montmorenciam* dedit, quod etiam juris sententia 1483. confirmatum est. Hoc natus est præter alios *Annas Constabilis* regni, cui superioris seculo clarissimum nomen fuit, & qui *Ducale* axioma primus stupi intulit. Huic plures filii, imprimis *Henricus*, *Henrici* pater, qui 1632. tristi morte Tholoie lineam hanc *Ducum* terminavit. *Joannes* *Guilelmi* natus natus frater dominus *Novella* fuit, ejusque posteritas terminata in *Philippo Dn. Nivelles*, *C. Hornio*, & *Floro Dn. Montinio* & *C. Horn*, quorum ille 1568. ab *Albano* decollatus, hic 1570. in *Hispania* interit. Durabilior fuit posteritas *Ludovici* ex fratribus mediis, Baronis de *Fossens*, quo nati sunt *Rolandus Baro de Fossens* & *Ogerius* à matre *Baro de Wasines*, ab hoc descendunt in Belgio *Barones* reliqui de *Wasines*, Domini de *Bersée*, de *Vendegies*, de *Beuvry*, Comites d' *Eslerre*, Principes de *Rebecque*, Marchiones de *Morbegue*, Vicecomites d' *Aire*: illius (*Rolandi*) ex *Claudio* nepotes fuere *Petrus* & *Franciscus*:

De Thury. Prior ab Henrico III. *Marchio de Thury* creatus est, auctor *Marchionum de Thury & de de Bouteville*. *Fossens*, Dominorum de *Laureffes & d'Avangour*: Alter Baro de *Auteville & de Bouteville* filios habuit *Franciscum* Dn. de *Halloi*, & *Ludovicum*, cui ab uxore *Carola Catharina* comitatus, quem summo jure in inferiori Navatra tenet, *Lussensis* obtigit: eo natus est *Franciscus*, cui 1627. ad duella promittitudo supplicio feralis fuit. Superest ejus filius *Franciscus Henricus Com. de Bouteville & de Lusse*, ac ab uxore *Dux de Luxemburg Pincy*.

Ramus Lavalleus. §. III. *Matthæi Magni* filius alter *Guido* maternum nomen assumpsit, *Lavalleorum* reliquorum auctor: Genuit *Bucharum* dominorum de *Attichy* factorem, qui principio seculi decimi quinti defecere, & illo majorem *Guidonem VIII. Dn. de Lavall*, hic *Guidonem IX. & Andream Dn. de Chastillon*; *Guidone* iterum nati sunt *Guido XI. C. de Caserte*, *Ioannes Dn. de Pacy*, *Fulco Dn. de Chalouyau*. Illo nati quidem *Guido XII. & Guido XIII.* pater *Anne*, quæ *Ioanni Montfortio* Dn. de *Kergorlay* (cui dein nomen *Guidoni XIII.*) nupsit, atque *Lavalleum* nomen & successionem intulit, unde reliqui Domini & Comites *Lavallei*, usque ad *Guidonem XVII.* orti sunt, quorum deinceps successio ad *Rufios*, *Colino-Adelotios* & *Tremolios* migravit, apud quos nunc substitit. *Ioannis de Pacy* neptis lineam clausit: à *Fulcone* autem orti Domini de *Ratz & de la Sufe*, in quarto gradu extincti. Superest tamen progenies *Andrea Dn. de Chastillon*, qui nepotem habuit *Theobaldum Dn. de S. Aubin & de Loue*, hic communis pater ex filiis trium linearum: Ex *Guidone* per filios *Petrumsati* sunt reliqui Domini de *Loue*, qui dein etiam *M. de Nelle & Com. de Toigny* ac *de Maille* facti sunt, & Domini atque Marchiones de *Lezay & de Treves* Com. de *Bisottiere*, per *Renatum* autem Domini de *la Faigue*, & *Tartigny* & de *Montigny* progeniti sunt: Ex *Theobaldi* (secundo *Theobaldi* filio) Domini de *Boisdauphin* facti, qui nunc *Marchiones de Sable* & de *Boisdauphin* superant: Demum tertius *Theobaldi* filius *Ioannes* Dominos de *Brée* dedit, intra tertium gradum extinctos.

Scutum §. IV. Toti huic familiæ commune scutum est aureum, cruce rubicam & singulis scuti angulis inscriptis quatuor aquilulas (aleriones aliqui vocitare solent) caruleas rostro & crutibus carentes deferens.

Arms olim argentea in auto. §. V. *M. Fulf. de la Colomb. scienc. Heroiq. c. 5.* & ipso cum *M. Gilbert. de Varenn. R. d'arm. P. 1. p. 15.* existimant prima insignia fuisse aurea cruce argentea insignita, ut essent arma *investigatoria* (à enquerir) quibus honor *primi Christiani* notaretur: quod vel uti supra dictum *Lisibus* à *Dionysio Areopagita* baptismo tinctus sit, vel alius ex hac gente primus procerum Francorum *Clodoveo* rege baptizato in baptisterium insilierit. Verumenimvero fabellam *Chefneus L. 1. c. 3.* refutavit, & simul alias rejicit opiniones vanas, de insigniis horum ortu. Ipsius sententia est, ob autorem non levis ponderis habenda, probabile esse, quod *primi solum cruce* gesserint, sed à *Buchar* d. *quatuor aquilula* adjectæ sint, in memoriam quatuor vexillorum imperialis in prælio, quo ad *Axonam* *Otto I. Imp.* victus 978. obtentorum. Illis verò aliæ duodecim adjectæ alites, cum *Matthæus II. Montmorencius* primarius auctor habeatur victoriæ 1214. ad *Bovinas* ab *Ottone IV.* obtentæ, quando 12. vexilla *Matthæus* hostibus imperialibus eripuerit. Male verò alii eas repetunt à *Lavalle* affinitate, nam *Lavalleorum* gestamen leopardus fuit.

Discernicula. Lavalleorum. §. VI. Cum varias enumeraverimus familiæ lineas, subdistinctionum & *discerniculorum*, quibus singulæ usæ sunt, numerus etiam bene magnus est. Sed ex retulimus *P. 1. c. 8. num. 37.* Hoc solum hic repetentes, quod *Lavalle* tota domus quinque conchas argenteas inscribat, quibus dein novas iterum subdistinctiones rami ex ea prodeutes addiderit.

Alia scuto inserta. §. VII. Observat verò *Chefneus* aliquando ipsos principes gentis solitos cruci *nummos Byzantinos* inserere, qui distinctivæ notæ non esse poterint; existimat autem illis notari numerum hostium occisorum. Adjecit etiam *Matthæus IV. Cubiculatus*. *Franciæ lilium* cruci mediæ impressum, testandæ dignitati, quod eo seculo fere in usu fuit.

Apex. §. VIII. Scuto imponitur *galea coronata*, ex qua *caput moleffi* prospicit aureum, lingua coccinea, *numella concolori*, limbo, & *clavis ejusdem aurcis*. Probat verò *Chefneus* olim etiam *parvone* in usu fuisse. *Lacinix* dependentes sunt ex *auro & cocco*.

§. ix. Scuto *telamones* additi sunt duo *Angeli*, quod ex concessione regum factum perhibetur. Alibi tamen *leones* etiam videas usurpatos. Telamones.

§. x. *Tessera militaris* (conf. *Chefn. cap. 4.*) refertur, *Dieu ayde au premier Chrestien*. Sicuti vicissim symbolum domus *Levia* perhibetur: *Dieu aide au second Chrestien*. Tessera militaris
Istius ratio ex eo, quod §. 5. diximus, reperi potest. Inde etiam dictum vulgatum est:

Montmorency premier Chrestien que Royen France.

§. xii. Symbolum familiare fuit *stellæ fixæ* adscripta vox *Græca* ΑΠΛΑΝΩΣ.

§. xiii. Præterea referunt, quod peculiaris olim *ordo equestris à Buchardo IV. Montmorencio* institutus fuerit, qui cum equitibus suis ad regem venit. Fuisse verò in *insigne* torquem aureum, figuris *capitum cervinorum* ornatum, ex quo dependens opere *encaustico* picta *imago canis*. Sed sæpe allegatus *Chefnus* traditionem plurima ex parte refellit. Symbolum. Ordo equestris de cane.

§. xiiii. Ad familiæ etiam splendorem facit, quod *primi Francia* (quæ regni prima provincia) *Barones* sint. Tum illi versus *Ronsardiani* notabiles sunt, quos *P. Aufelme* adducit p. 487. Primi Franciæ Barones. Ronsardi versus.

*Cette race est sur tout la plus belle,
Race heroique & antique; laquelle
De fils en fils (Guerriers victorieux)
A son renom elevé jusq' aux cieux.
Grossé d'honneurs, & de noms memorables,
Concevant seule admirables, Conestables,
Grands mareschaux, & mille dignités,
Dont les hauteurs, honneurs, autorités,
Comme à foison commune en leur race
(Ne cedant point aux plus grandes de place.)
Ont gouverné prochaine de nos Roys
Heureusement l'empire de François.*

Ex hac enim stirpe sex *Conestabiles*, sex *Marescallos* & tres *Admirales* Gallia vidit.

§. xiv. *Dynastia Montmorentia* & castrum, quod vel à quodam *Morentio* Senatore Romano, vel juxta alios à *Mauro* quodam, quem sub *Carolo Martello* *Guillemus Montmorencius* occidit (*Montmorencis*) dictum creditur, in *Francia* non procul *Lutetia* situm est. Ei *Ducale* axioma additum 1551. gratia regis *Henrici Secundi*. Cum verò titulus extinctus esset, denuo renovatus est 1633. in gratiam *Henrici princ. Condæ*, & uxoris *Carolæ Margaretae Montmorentia*, quæ ultimò extincti *Ducis* soror fuerat. Dominium & Ducatus Montmorenciæ penes Condacos.

CAPUT LXVI.

Nogareti Duc. Espernonii.

ARGUMENTUM

1. Familia fortuna.
2. Scutum Ducis Espernonii.
3. Scutuli medusæ dispositio.
4. De la Vallette.
5. Familia Nogaret.
6. Affinitas Tholosana.
7. Lilia Francica unde?

8. Foxia tessera. Catharine Foxia majores.
9. Saxonia fasciæ.
10. Bourdeaux - Paulin. Estrac.
11. Poole. Suffolck.
12. Foxio-Bearnenses tessera.
13. Scutum Ludovici Card. Valletani.
14. Scutum Henrici D. Candala.
15. Ebrovicia. Albetana symbola.

§. I.

Variantis fortunæ exemplum præbere potest familia *Nogareti* vel *Vallettana*, quæ ex re mediocri in eum gradum evecta est, ut Principum in Gallia ordini misceretur: sed brevi temporis spatio tota defecit, ut non nisi unica ex ea virgo in *Carmelitano* monasterio vitam ducens superviverit. Familie fortuna.

§. II. Insignia *Bernardi Ducis Espernonii*, qui Peditatus Francici Dux fuit, exhibet *N. Besogné Esclai de la Fr. 1661. pag. 297.* Ut tres perpendiculares & una transversa lineæ clypeum in octo areolas distinguerent: imposita alia patmula

media, iterum quadrifida: & adjectis in muneris indicium *vexillis* quatuor vel sex, candidi, incarnati & cyanei coloris.

Scutuli
medii
dispositio.

§. III. In initio scutulum medium intueri operæ pretium est, quod in eo gentilia insignia primam & quartam quadram constituunt. Caterum eadem illa quadra gentilis bifariam linea transversa fecatur: superiori parte rubea *cruce brachiata argentea* insignita: inferior denuo bipartita, dextro latere in solo *argenteo viridem arborum*, sinistro *rubeo cruce Tholosanam* (de qua alibi) refert. Alii inæquali divisione *cephalum* scutarium jubent esse, qui hic describitur laterculus brachiata cruce insignis.

De la Val-
lerce.

§. IV. Brachiata ea crux *Vallettanam* familiam designare dicitur apud *Gelios. indic. armor. pag. 301. 302. 304.* Quæ tamen si à Nogaretia distincta est, quando in hanc transplantata sit, non novi: siquidem primus, quem ex Nogaretis notatum circa 1140. reperio, *Pontius* jam *Dominus Fallette* nuncupatur: unde ante illud tempus id factum esse oporteret.

Fam. No-
garet.

§. V. Arbor viridis *Nogaretiam* gentem designat, & ex ipso nomine *nux* esse intelligitur. Hanc à præfato *Pontio* vidi deduci. Affinitates numerat plures illustres, Præcipuum tamen incrementum accessit ei superiori seculo, cum *Ioannis Nogaret* & *Ioanne de S. Lary de Bellegarde* filii *Bernardus admiralis Franciæ* fieret, & *Ioannes Ludovicus* dignitatem *ducalem Esperoniam* dynastiæ 1581. (ut erat apud Henricum III. in primis gratia & autoritate valens) consequeretur: cui deinceps matrimonium *Foxiæ* heredis accessit, stirpis præclarum decus.

Affinitas
Tholosa-
na.

§. VI. Tholosana crux ortum debet *Serenæ Tholosanæ*, quæ *Bertrandi* fratris *Raimundi Com. Tholosani* filia & *Gislelmi R. Siciliæ* vidua circa 1200. *Rogero Nogaret* filio *Pontii* nupsisse dicitur, à quibus reliqua stirps propagata.

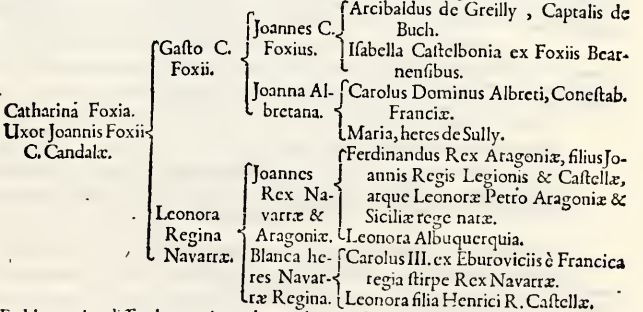
Lilia Fran-
cica uode.

§. VII. Reliquæ duæ quadræ scutuli medii *Lilia Francica* continere video: quod nescio peculiari regio gratiosè dono ascribam, an affinitati alicui cum regia familia, quam mediantibus *Foxiis* non ita difficulter reperiemus? Illi obstat, quod in aliquorum, quæ mox adducemus, scutis laterculus non conspicitur, quod tamen in gratiosis concessionibus usu venire solet, ut non facile omittantur: huic, quod affinitatum aliarum *Foxiarum* in medio hoc scuto nulla vola, utpote quæ cum ipsis *Foxiis* *δὲ γυαίων* in majori clypeo visuntur. An dicemus per errorem hic *Bernardum* patri data esse hæc lilia, quæ filii fuerint *Ducis de Candale* 1658. extincti? Huic enim ea convenire potuissent à matre *Gabrielæ Angelicæ Borboniæ Henrici IV. filia*.

Foxiæ tes-
tera.

§. VIII. In majore scuto prima arcæla quadrifida sectione repetit symbola regni *Castello-Legionensis*: secunda *Aragonia*: tertia *Navarra*: quarta *Aragonia-Sicula* (quæ omnia in scuto Hispano vidimus c. 38.) refert. Ut verò harum arcæolarum rationem capiamus, majores *Catharinæ Foxiæ*, quæ *Ioannis Foxii C. Candale* uxor & *Margareta Foxiæ*, ex qua *Ioan. Ludovicus Dux Esperonii* *Bernardum* genuit, ab avia fuit

Catharinæ
Foxiæ
majores.

Ex his non ita difficulter rationes laterculorum istorum colligere licet.

Saxonice
fasciæ.

§. IX. Quintus laterculus *Saxonice* fasciæ aureas & nigras inducitur setto rutaceo viridi diagonali complectitur. Sed ejus neurigiam capio rationem.

Bourdeaux
Puy-paulin.

§. X. Sextus à *Geloto indic. armor. p. 305.* solo auro tingitur. Inde eum p. 304. interpretatur *Bourdeaux Puy-paulin*: vetum inter affinitates *Foxiæ* hujus familiæ nullibi mentio

mentio. Unde *Befognio* fidem adhibere malim, qui *auro & cocco* quadripartita sectione areolam tingit, quod insigne est familiae *d'Esfrac*, apud eundem *Geliot*. p. 292. Ob hujus verò heredem *Mathum, Gastoni Foxio C. Candala* nuptam, proaviam Margaretae Espernonii, omni jure hoc *δῆγμα* assumi potuit. Cæterum stirps illa *Esfracensis* s. *Astaracensis* descendit à *Gastia Saneu Curvo* dicto, *Comite Vasconie, filio Sancii* è Regibus *Navarrae Ducis Vasconie*, qui ætate provectior 905. *Rex Navarrae*, postquam frater *Fortunius* monasterium ingressus esset, electus est, & ex altero filio *Gastia* latero *regum Navarrae, primorumque Regum Castilia, Legionis atque Aragonie* fuit. Cæterum ille *Gastias Sancii* ex filiis *Sancio* reliquis *Vasconie Duces, Guilermo Comites Fidentiaci* (de *Fezensac* vel *Fezensaguet*) quorum hereditas tandem ad *Armeniacos* delapsa, *Arnaldo* demum *Astaracensis* Comes genuit. Ex his *Astaracensibus* etiam *Pardacensibus* prodire, quorum deinceps hereditas ad *Fidentiacos*, ac ab his ad *Armeniacos*. Defecit demum familia in *Mattha* Joannis III. & *Matia* de *Chambes* filia, in *Foxiam* domum elocata.

§. XI. Qui sequitur laterculus quadripartitus est, prima & quarta quadra *rubente & fascia aurea*, cui adscripta tria ex eodem metallo capita *leopardina*, exarata : secunda & tertia aurea, in scripto *baltheo rubeo*, cui impressæ tres *lunula cornuæ argenteæ*. Ita quidem *N. Befogne, Geliot* autem p. 304. primam & quartam quadram loco minii *caruleo* colore tingit, & loco *pardinorum leopina* pingit capita : secundam & tertiam jubet esse *caruleam*, inducto *baltheo argenteo*, cui inscribuntur tria *nigrarum juga alarum*. Illud interpretatur *Poll* in Anglia, hoc *Suffolk*. Nec abnuerim fidem ei hic præbere, nam Joannis, qui *Catharinam Foxiam* agnatam duxit, pater *Joannes Gasto* Vic. de *Benauges* heredem *Candala* Margaretam duxit, quæ ex *Poolis & Suffolcis* descendit. Parentem ei alii assignant *Michaellem II. de la Poole* Com. de *Suffolek*, alii *Richardum Ducem*, matrem vel *Catharinam Staalfordiam* vel *Itabellam* de *Montbray D. Norfolkis*. Cæterum idem *Geliot* pag. 6. *Foxiam* loco *leoninorum*, quæ pag. 305. placuere, *leopardina* cum *Befognio* jubet esse *Pooliorum* capita.

§. XII. Claudir ordinem infimum laterculus alius iterum quadripartitus ex *Foxio-Bearnensibus* symbolis (vide c. 24. n. 49.) compositus. Hunc cum prioribus debent Espernonii *Margareta Foxia Henrici Foxii Candali & Mariae Montmorencis* filia, *Joanni Ludovico D. Espernonio* nuptæ. Ea enim totius *Foxio-Candali* rami heres fuit : Huic verò ea insignia non solum ex matrimonio *Catharinæ Foxiæ*, de quo §. 7. debebantur, sed quia *Gasto Candali, Castillonis & Cursoni* ramorum sator (*Gastonis II. pater*, cui heres *Candalia* nupsit) *Arcibaldi crelliaci & Isbellæ*, ad quam hereditas *Foxio-Bearnensis* delapsa est, filius, atque *Joannis*, à quo reliqui *Foxii Comites & Bearnii* principes descenderunt, germanus frater extitit, unde ei jus horum *δῆγμάτων*, licet penes majorem natu ditionum hereditas fuerit.

§. XIII. Vidimus quod proposueramus *Bernardi Ducis* scutum. Paulo aliam dispositionem *Ludovici Cardinalis Vallettani*, qui istius frater fuit, exhibet *Geliot* p. 301. Ut videlicet primam & quartam quadram *Allesto-Nogareto-Tholosana δῆγμα* (uti §. 3.) secundam & tertiam quadrifida sectione *Foxio-Bearnensis* implement.

§. XIV. *Henrico Vallettano, Candale Ducis*, qui *Bernardi & Ludovici* major frater fuit, idem l. c. talem elypeum assignat, in quo parvulam median *Foxio-Bearnia* signa, majoris autē scuti quadram primam sectione quadrifida *Castello-Legionensis*, secundam simili partitione *Navarro-Scula* emblemata impleant. Tertium quadrantem *Albretanum δῆγμα* constituit, laterculus videlicet quadripartitus ex *caruleo & coccineo* colore, illi impressis *lilis Francicis*. Ultimus quadrans bipertitus hinc *Ebuovicium* areolam, nempe *caruleam* *lilis Francicis* sparsam, inducta tenui diagonali, segmentis *argenteis & coccineis* composita, isthinc iterum *Vallettanum*, cum *Nogaretio & Tholosano* symbola gentilitia refert.

§. XV. Harum quoque areolarum ex prioribus ratio repeti potest, in quibus omnes jam occurrere, *Ebuovicia & Albretana* exceptis. Ex his *Ebuovicia* debetur *Blanca* ex *Ebuovicis Regina Navarra*, uti ex §. 7. constat. *Albretana* verò quadras, & ab avia *Catharinæ Foxiæ*, (iterum consule §. 7.) *Joanna Albretana*, & à *Margarata Arnoldo Amanro Albretano* natæ, & *Gastonis Foxii*, à quo *Candali*, conjugæ, & à *Rosi Bernardi Ezii Albretani* filia *Joannis crelliaci Capitalis Buziorum*, *Capral* de *Buch* (ita principem suum *Buzii, Vasconie earegio est, vocitant*, ut *Paul. Emil. L. 9. pag. 292.* loquitur) uxore repetere licet.

CAPUT LXVII.

Princ. & Com. Oetingæ.

ARGUMENTUM.

1. Origo.	6. Ulterior deductio familia.
2. Deductio Bucelini.	7. Linearum distinctio.
3. Landgraviatus Alsatia ab Egesheimensibus ad Oetingenses.	8. Scutum.
4. B. Herzogii διατίπρωσις.	9. Origo ejus.
5. Quæ in ea desiderentur?	10. Galea.
	11. Titulus.
	12. Ditiones veteres.

§. I.

Origo. **I**llustrissima familia *Oetingia* citra controversiam ex antiquissimis Germaniæ nostræ est, & ad splendorem suum opus non habet, ut traditiones fabulosæ in subsidium vocentur; ex quibus forte illa est, quæ A. V. C. 708. atque ita ante Christum 48. tempore Julii Cæsaris *Gedconem Romanum* vixisse perhibet, à quo hi Comites oriundi.

Deductio
Bucelini.

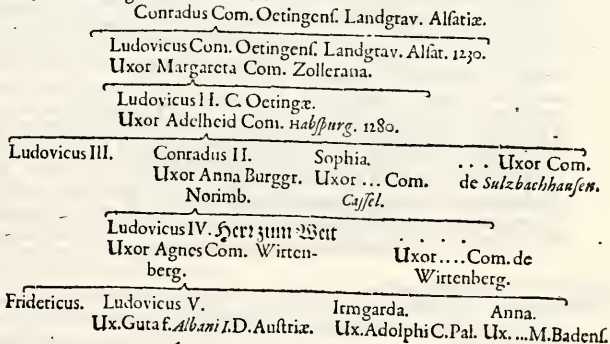
§. II. *Gabr. Bucelinus* eos dedit ab *Arnoldo*, uno ex numero 12. Guelforum, s. filiorum, quos uxor *Irmentrudis* (soror *Hildegardis Augustæ*) marito *Isenbarde*, uno edidisse partu, eosque pro catulis exposuisse, pater autem servasse, refertur. Justam verò deductionem orditur a *Brajo b. licofo*, qui ab *Ottone M.* insignia, quæ jam gestant, accepisse dicitur. Hunc *Betulus Grajum* s. *Cajum* vocat, eique conthoralem jungit *Helenam* s. *Hildegem* sortorem *Ottonis M.* Imperatoris. *Brajo* filios dat *Bucelinus* præter alios *S. Northerum* Episcopum *Leodiensem*, qui cum laudabiliter dicepsi præfuisset, 1007. mortuus est, & *Ottone*, à quo reliqui ordine. Caterum ejus deductio non parum distat ab ea, quam in *Henningeso* & *Reusæro* legimus. Eo verò nomine inprimis suspecta est, quod *Landgravorum Alsatia* ex hac gente mentionem omnino nullam facit.

Landgraviatus
Alsatia ab
Egesheimensibus
ad Oetingenses.

§. III. In *Chron. Alsat. Bernh. Herzog. l. 2. c. 17. pag. 24.* videre est genealogiam *Landgravorum Alsatia* ex *Oetingensibus*, à *Conrado*, qui *Egesheimensem* Comitum uxorem habuerat. Cum enim penes *Egesheimenses* Comites *Landgraviatus Alsatia* fuisset, ex quibus 12; *Henricus* sine liberis decessit, per hujus sorores, quarum altera *Burchardo* vel *Alberto C. hohenbergio*, altera *Conrado* vel *Ludovico C. Oetingensi* nupsit, jus *Landgraviatus* ad has duas familias delapsum est. Et quidem superioris *Alsatia* *Landgraviatus* ad *hohenbergios* delatus, à quibus per *Annam Rudolphi* conjugem *Habsburgio-Austrii* eundem obtinuerit. Qui verò ad *Oetingios* pervenit, videtur inferioris *Alsatia* fuisse: quamvis superiorum non omnino excludere possumus, quia inter ea, quæ Episcopo vendita, dicitur fuisse *Rufacum* s. *Rubeaqua*.

B. Herzogii
διατίπρωσις.

§. IV. Herzogii διατίπρωσις illa est:

A

Udalricus

Udalricus Landgr. Alsat. consensu filii Joannis Ottoni Dn. Ochsensteinio quædam feuda Landgraviatus 1331. concessit.

Joannes cum fratre suo 1332. Philippus
Ludovico & Joanni fratribus, necnon
Hermanno agnato, Dnn. Liechtenbergicis
Brumat, Arnsperg & Niederbron vendidit.

Ludovicus VI.

Joannes Ultricus.

Post hæc addit Ludovicum seniore & Ludovicum juniorem Com. Oetinge, & Landgravius Alsatia 1368. Simoni Dn. Liechtenbergæ vendidisse feuda Imperialia Alsatia. Joanni Landgravi Alsatia fuisse uxorem Agnetam Dominam Liechtenbergæ, sed sine masculis decessisse, adeoque vendidisse Landgraviatum inferioris Alsatia Joanni Liechtenbergio Episcopo Argentincnsi, & decessisse 1376. vespere D. Jacobi, sepultumque esse Buxovillæ in arcis facello. Alibi ei dari filiam Ursulam Comiti Sulzno nuptam, sed ante patrem extinctam.

§. v. In hac deductione haud dubie plura sunt seu typhotæ s. auctoris spha. Quæ in ea fuerant exempli causa, quod Comitum de Cassel & Sulzbachhausen vocat, qui dicendi desideren- tur?
Comes s. Dominus de Werdt. Ita enim Albert. Argent. Chron. Anno 1376. IX. Kl. Aug. obiit Domicellus Joannes Landgravius Alsatia, in quo cessavit progenies Landgravorum Alsatia. Licet idem Joannes ipsum Dominium prius vendiderit Joanni de Liechtenberg Episcopo Argentincnsi sub anno 1358. Ipsæ etiam Domini Landgravi quondam dicti sunt Comites de Werde. Præterea Albanus pro Alberto dicitur. Tum quæ hic dicitur Adelheidis Habsburgia, videtur Adelheidis Hirsbergia, ex aliis dicenda, quæ 1274. scribitur fato functa.

§. vi. Quod ipsam gentem attinet, crediderim Ludovico & Guthæ Austriacæ filios præter hunc Ulrichum Landgravium assignandos Albertum stemmatis propagatorem, Eberhardum Canon. Georgium Adolphi Imperatoris Colonelnum, Ludovicum Commendatorem; Alii addunt Conradum cognomento Schrimpf, qui, quod studeret Eberhardo Wirtenbergico, ab Henrico VII. proscriptus, & eo paupertatis redactus est apud M. Crus. annal. Suev. P. 3. L. 4. c. 1. p. 200. Ut in monasterium Cesariense venerit, pane doloris ibi per reliquos vitæ dies vescens. Verum temporis ratione huc referri non potest, sed vel frater vel patruus fuit Ludovici, qui Austriae gener fuerat. Sicuti ergo ab Ulricho illo, quod vidimus, reliqui Landgravi Alsatia orti sunt, ita à fratre Alberto reliqui in Rhetia Comites Oetingenses, seu, quod Bucelinus vult, Albertus genuit Ludovicum & Fridericum, Ludovici alterius patrem: seu sec. alios eo nati sunt Ludovici duo 8. & 9. quorum ille decimum, hic undecimum Ludovicum habuit filium. Ex quibus duos fuisse oportet Ludovicum seniore & juniore, à quibus Herzog. ait vendita feuda Liechtenbergicis, scilicet quia agnationis jure Joanni alioqui successuri fuissent. Joannem verò illum ultimum, venditorem Alsatia, quod concernit, vel nullus ei in diagrammate Herzogii locus est, veleundem cum Joanne Ulricho fuisse oportet. Ex his Oetingii Landgraviis Alsatia duo sepulti Argentinae in templo Wilhelmitano Ultricus & Philippus, Herzogii sententia pater & filius, juxta alios fratres. Illius hoc est Epitaphium: A. D. MCCCXXXII. III. CAL. JULII. OBIIT DN. PHILIPPUS LANDGRAVIUS ALSATIÆ CANONICUS MAJORIS ECCLESIAE ARGENTINENSIS. Hujus: ANNO DN. MCCCXLIII. XVI. CAL. OCTOB. OBIIT HONORABILIS DN. ULRICUS LANDGRAVIUS ALSATIÆ. ORATE PRO EO. vide M. Joh. Huber. Danck: und Denck: Predigt p. 113. 114. Ex cujus indiculo p. 112. plures adhuc colligere est, qui huc transferendi, & ab Herzogio non memorantur, si quis diligenter omnia conferendi & expendendi habeat otium & subsidia. Confer de Landgraviatu supra c. 9. n. 64.

§. vii. Post Ludovicum, quem alii xi. vocant, maritum Imagine Schaumburgica, certior est deductio; eo enim natus est Fridericus communis pater omnium à multo tempore Oetingensium, nam ex Wilhelmo, Ulricho & Joanne filius, ex hoc Waltersteinio, ex isto Flochbergio, qui etiam in Wallerstein succellere, ex illo Oetingenses cæteros

cæteros profecit. Wilhelmo iterum natus est *Wolfgangus*, hoc *Ludovicus XV.* in cuius filii *Ludovico XVI.* atque *Friderico* divergia sunt linearum, quæ hodie superant: ab isto *Oetingenses* ad hunc usque diem, (ex quibus proximis annis *Albertus Ernestus* Cæsarea gratia *Principis* axioma primus stirpi suæ intulit) ab hoc *Wallersteinis*, denuo à *Friderici* nepotibus *Wilhelmo*, *Wolfgango*, *Ernesto* in lineas *Spilbergiam*, *Wallersteiniam* atque *Balderensem* distincti.

Scutum.

§. VIII. Quod scutum concernit, una utitur Illustrissima familia area, quæ quadruplici ductu transverse scatur pellibus variis aures & coccinei coloris, cordi impresso scutulo caruleo, decussi autem argenteo toti scuto incumbente. Aliter enunciat Malloclus apud *Th. Haping. de tur. inf. c. 6. P. 6. n. 900.*

Oetingen viret in gilvo rubeoque repingit
Lambum, quos nivea cancellans linca stringit.

Indomiti comitis niger ac albus fore scitur
Quatuor in spatii velut in falsis reperitur.

Fursuti clypeus divisus parte priorè
album, sed rubrum præfert in parte posteriore.

Quis verò ex hac descriptione figuram intelligat? Tum quatuor versus male ad *Oetingenses* referri exultimo. Quem enim *indomitum* comitem appellat, *Wildgravium* intelligendum exultimo, & *Fursutum* comitem dici, qui *Raugravium* alias dicitur. Certè *Rugravium* (sed in *dux* enim esse puro pro *Norvegrafen* in *Wapentb.* 2. p. 13.) scutum bipertitum est, sed anterior pars non argento, verum auro fulget.

Originejus

§. IX. Traditio fabulosa originem parmæ hujus adscribit *Julio Casari*, qui *Gideoni Romano*, de quo §. I. scutum assignaverit *rubeum* cum *decussi argenteo*? apice etiam assignato *ala rubea* cum typo scutario. Qui verò seculi illius gnarus fuerit, sciet apud Romanos hujusmodi gentiles patmas non fuisse in usu; multo minus cruces qualescunque, quibus non nisi à Christiana religione pretium accessit. Ab *Ottone I.* seu *Magno 940.* ajunt data esse insignia parum ab his modernis discrepantia, cum *scutulum medium* & *decussis* similem litum obtineant, quem nunc etiam servant. Sed quaterni illi ductus transversi loco colliculorum s. nolarum, qua figura varium vellus effigiari solet, *nubium instar* ex auro & minio pinguntur. Galea: imposita erat transverso situ *nassa* (*Шычтуте*) interius foliolis s. corculis, superius tribus pavonis pennis ornata. Demum ab *Imp. Sigismundo 1414.* illam, quæ nunc in usu est, dispositionem concessam lego.

Galea.

§. X. Scuro huic insisit galea, ex qua protenditur *caput* & *collum molossi* aureum, cuius *aureis decussi* scutario *argenteo* ornatur. Hujus apicis causa controversiam ab *Oetinganis Burgravio Norimbergensi* motam fuisse, cum hic eundem sibi arrogaret, *cap. 13. num. 31.* notavimus. Lacinia: dependentes *auro* & *minio* tinguntur.

Titulus.

§. XI. Titulus simplicissimus est, pro antiquitatis modo: *Comes in Oetingen*, aliquando additur, *Dn. in Wallerstein.*

Ditiones veteres.

§. XII. Porro præter ditiones, quas nunc etiam amplas possidet, plures olim sub potestate habuit familia Illustrissima. De *Alfaria* quod satis est vidimus. *Onoldsbacum* ab ea emit *Fridericus II. Burgravius* Noricus: *Vashingam* ab illis emere *Wirtenbergici 1393.*

CAPUT LXVIII.

Oforii. March. Astorgæ & Com. Altamiræ.

ARGUMENTUM.

1. Oforii.

2. Scutum Al. Astorgæ.

3. Oforio. Villalobos. Henriquez.

4. Galea.

5. Comites de Altamira. Fam. Moscoso.

§. I.

Oforii.

Osoria gens antiquitate nulli in Hispania cedit: cum in ea *Petrus Alvarez Oforius* sub *Petro* rege *Castiliae* *Comitis de Villalobos* & *Ducis de Aguer* titulum gessit.

§. II. Ex ea sunt *Marchiones de Astorga*, quorum scutum *Chiflet*. Eq. A. V. n. 159. Scutum M. ita explicat: *In futo aureo duo lupi incidentes coccineis: scuti argenteus baltheo ter-* Allorgæ
gemino caruleo cochleato (bande viuree. Sammarth. vult aliter: ondee en pal de six pic-
ces, d'argent & d'azur) exaratus: limbis scuti laterculis Henriquezia tessera impressis
compositus.

§. III. *Lupos Oforiam* gentem notare non dubito, aut forte illam, quæ *Villalobos* Oforio.
 (allusio ad nomen) dicta est, & cujus hereditatem Petro Alvarez Oforio uxor Maria Villalobos
Fernandez de Villalobos attulit. Baltheos vel palos undosos unde derivem nescio.
Henriquezia scutula à *Leonora Henriquezia* Alvari Perezii Oforii M. Astorgæ conju- Henri-
 ge deduco. quez.

§. IV. Galea imponitur clypeo, *spirali torque* tecta, & super illum *caput lupinum* Galea.
coccineum oculis aureis: Lacinie circumvolant ex auro & minio.

§. V. *Comites de Altamira*: huc etiam spectant: quorum bipertita est parma; poste- Comites
 riori latere *duos lupos Oforios* continente: priori *aurea caput lupi avulsum nigrum* osten- de Altami-
 tante: limbo circumdato aureo cum *octo Henriqueziis scutulis*. Lupinum caput in an- ra.
 teriori scuti parte, dispiciendum, annon sit gestamen familiae de *Mososo*, ex qua *Urraca* Fam. Mo-
 filia *Roderici de Mososo* C. de *Altamira* Petro Alvarez Oforio nuplit, unde filius *Ro-* fce o.
dericus nomen assumpsit. Galeam apud *Sammarth. l'cit. de l'Esp.* p. 108. coronari auro vi-
 deo, & impositum *lupinum caput atro colore* tingi: quo etiam & auro lacinie pinguntur.

CAPUT LXIX. Pacheci Duces Escalona.

ARGUMENTUM

1. Familia Pacheca.
2. Scutum Ducus Escalona.
3. Ejus schema prognologicum.

4. Pacheco. Gentis deductio.
5. Portocarrero. Gentis series.
6. Acunni. Svrps deductio. Pereyra.
7. Henriquez.
8. Idem scutum servatum posteris.

§. I.

Inter Hispania Illustris Pachecorum gens eminet: Ex ea *Didaci Lopezii Pacheci Ducis* Familia
Escalona insignia inter equites Aurei velleris *Johan. Jacobus Chiffletius* num. 151. de- Pacheca.
 scribit.

§. II. Illius verba referam. Scutum quadrantibus dispartitum: I. Argenteus, ahe- Scutum
 nis duobus in palum dispositis auro & minio transverso denticularis impressus; cum Ducus Efa-
 tribus serperaltris aureis, uno introsum, duobus extrosum, ad anasarum aures erum- lonz.
 pentibus. (*Pacheco*.) II. Quindenis tessellis aureis & caruleis depictus. (*Portocarrero*.)
 III. Niger cum auro baltheo novem cuneolis caruleis triplici ductu transverso, ternis
 in summa parte, totidem in ima exarata. (*Acunna*.) In medio balthei crux liliata coc-
 cinea. (*Pereyra*.) Hujus quadrantis margo argenteus quinque scutulis *Lusitanicis* descri-
 prus. IV. *Henriquez*us. (hoc est ex n. 158. in summo ad perpendicularum bipertitus, utraq;
 parte Castellana & Celtiberica, in imo rotundarum lacernatus Legionensis tessera.)
 Apex Phœnix caruleus rostro & oculis aureis, in flamma miniata collocatus. Torques
 spirales & lacinie ex argento & minio.

§. III. Ut rationes laterculorum capias, *Didaci* majores hic enumerandi sunt Ejus sche-

Didacus Lopez Pachecus D. Escalona.	Joannes Fernandus Pacheco Dux Escalona.	Alfonſus Telles	Martijus Vasquez de Acunna. Cujus secunda uxor Maria f. Joannis Infantis Portugalia.	
		Giron Dn. del Frechoſo.		Teresia Tellez Girona.
	Maria Portocarrera.	Maria Pacheca, Dn. de Belmonte.	Petrus Portocarrero Dom. de Mogucr.	Joannes Fernandes Pacheco, Dn. de Belmonte.
Martinus Portocarrero, Dom. de Moguet.		Cabezade Baza.		
Alfonso Henriquez, Admiralis Castiliae.			Joanna f. Petri Confalvi de Mendoza.	

§. IV. Ex his apparet *Pachecum* dũyua principem locum obtinere, quamvis illud ascitum sit cum nomine à *Maria Pacheca*. Ceterum *Marix* illius majores ab illis, qui ad antiquitatem fabulosam ascendere amant, deduci solent à *Lucto Junio Pacheco*, de quo *Aulus Hirtius*. Memoratur etiam aliquis *Ferdinandus Ieremias*, qui fuerit in servitio *Henrici Portugallie comitis*, quo & *Majora Suarez* filia *Assveri Viegræ* natus fit *Pajus Ferdinandi*, hoc *Petrus Paji*, & *Petro Rodericus Petri Dominus de Ferreira*. Hujus filio *Joanni Fernando* nomen *Pacheci* ascriptum lego. Hic pater fuit *Lupi Fernandi Pacheci* consilarii *Alfonsi IV. R. Lusitanie* 1330. regno præfecti & majoris domus *Regis Petri. Eo* & *Marcade Villalobos* (cujus mater *Teresia Sanci R. Castiliæ* filia fuit) genitus est *Jacobus Lopez Pachecus*, qui in gratiam *Alfonsi Quarti* occidit *Petri Regis* concubinum *Agnetem de Castro*, unde in Castiliam se recipere coactus, sed demum Regi placatus & in Lusitaniam reversus est. Hic & *Joanna Vasquez* filia *Vasconis Pereira* parentes fuere *Joannis Fernandi Pacheci*, qui, quod odio esset Lusitanie Regi, in Castiliam rediit, & *Dominus de Belmonte* ab *Henrico III. Rege* 1421. factus est. Ejus filia fuit *Maria*, quæ *Alfonso Gironi* nupsit.

§. V. Proximum symbolum est *Portocarrerium*: Hoc à *Joannis Ferdinandi Pacheci D. Escalonæ & March. Villenæ* uxore *Maria* assumptum est; Ejus proavus *Alfonfus Ferdinands Dom. de Moguer* fuit, & *Martinum* habuit filium, ac alium naturalem *Alfonsum*. Illo natus est *Petrus Marix* pater, atque *Francisca*, quæ *Ægidio Boccanigro*, nepoti *Ægidii Boccanigræ* (qui frater *Ducis Genuensis* ad *Alfonsum XI.* venit, atque *admiralis Castiliæ* & *Palmæ* *Dominus* factus est) nupsit: ex quo conjugio comites *Palmæ* oriuntur, qui *Portocarrerium* etiam nomen assumsere. *Alfonfus* autem *Alfonsi* filius naturalis *Rodericum Portocarrerium* genuit, qui primus *Comes Aetellini* creatus est, à quo reliqui comites ejusdem *Portocarrerii* nominis. Porro ipsius *Marix* & *Joannis Pacheci* filius secundus *Petrus Surdus* maternum cognomen *Portocarrerium* assumpsit, à quo *Villenoræ Marchiones* descendunt, quam dignitatem *Petri* filius *Joannes* nactus est.

§. VI. *Acunna* testera propria & gentilis *Martino Vasquezio* fuit, & ortum trahit ex *Guttorio*, qui aditurus *Henricum Comitem Portugallie* ex *Vasconia* venit, & *Braga Dominus* factus est. Ejus filius *Pajus Guttirii* dictus est *de Cunna* f. de *Acunna* f. de *Acugna*, quod nomen in posteris hæsit. *Paji* trinepote *Martino Vasquez de Acunna* & *Violanta* f. *Lupi Fernandez Pacheci* natus est *Vasco Martini Dominus Acunna*, qui *Lupum* & *Martinum* genuit. *Lupus* dono *Regis Castellani Comes Buendie* creatus est, & reliquos comites illos genuit. *Martinus* autem ille est, de quo hic agimus, qui *Gironiam* heredem duxit. Idem *Martinus* ex secunda conjugē *Maria* filia *Joannis Infantis Portugallie*, ob quam *Valentia Comes* factus est, genuit *Petrum de Portuga* & *Acunna Com. Valentie*, cujus filius *Joannes Dux de Gyon* tuit, nepos autem *Henricus* non nisi filiam reliquit *Luisam*, quæ hereditatem *Valentie Maritico de Lara III. Duci Najare* attulit. *Parmularum Lusitanicarum* ex illo matrimonio notas deduci arbitror. *Pereyrium* autem gestamen ob *Lupi* & *Martini* matrem *Eleonoram de Pereyra* filiam *Lupi Suarez Dom. de Albergar.* Sed & *Vasconis*, qui *Eleonoræ* maritus, ab avus item *Vasco Laurentii de Acunna* uxorem habuit *Teresiam Perez*, cujus mater *Froila Roderici de Pereyra* fuit.

§. VII. Superest ultima quadra *Henriquezia*, quam *Didacus* ab avia materna assumpsit. Unde verò ea ex symbolis *Castellano* & *Legionensi* componatur, cap. 36. n. 3. dictum est.

§. VIII. *Didaci* pronepoti *Joanni Fernandes Pacheco D. Escalonæ* eadem plane insignia tribuuntur apud *Chifflet.* num. 262. nisi quod galæ adlita legitur *corona*. Sed & eadem assignat *Sammarthanus best. d'Esp.* pag. 46. & 142. *Francisco Pacheco de Acunna Cabrera Bobadilla, octavo Escalonæ Ducis, March. de Villenæ* (atque ita bis grandi *Hispaniæ*) *March. de Atoya, Com. S. Stephani de Gormas, de Xiquena, de Cadahalfõ, Dn. de Belmonte, &c.*

CAPUT LXX.

Pici, Duces Mirandula.

ARGUMENTUM.

1. Familia. *Mutine vicarii. Concordia comites.*
2. Scutum.

3. *Aquila imperialis.*
4. *Tesselle an Picorum, an Ciboæ gentis?*
5. *Aquila. Mirandula Com.*
6. *Concordia Com.*

§. I.

QUÆ à *Mirandula* principatu primarium titulum accipit, *Picorum* gens in Italia inter Illustriores jam ab aliquot seculis numerata est; & ab eruditione *Ioannis*, qui *seculi sui Phoenix* jam in juvenili ætate appellari meruit, atque *Ioannis Francisci*, qui patrii æmulatione itidem in literis ac Philosophiæ Theologiæque studiis versatissimus erat, novum decus acquisivit. Qui fabulis delectantur, eam ad *Constantinum Constantini Magni Augusti* filium referunt. Id verò certum est, *Mutine* multis egregiis factis eam ab anno 110. floruisse. Unde in eadem à *Ludovico Bawaro* post duo secula *Franciscus Pici* imperii vicarius constitutus, sed à *Passarino Bonacolsio* è medio sublatus est: *Mirandula* etiam, quæ ipsius filius *Prendiparti* & *Thomasino* per fugium fuerat, 1331. solo æquata: sed isto à *Gonzagis* in ordinem redacto, *Mirandula* instaurati, & *Picorum* gentis reliquæ colligi ceperunt. Ex quibus à *Friderico III.* comites *Concordia* creati sunt *Ioannes* & *Franciscus*: ex quorum hoc, qui modo superant, *Duces* descendunt. Confer *Thuan.* l. 8. p. 391. 392.

§. II. Insignia Gallicè describit *Brianvill. jeu d'arm.* p. 92. Scutum præter cephalum aureum aquila imperiali insignitum in quatuor quadras displicetur, fascia rubea partitioni inducta, & parmula medii imposita argentea & cyano tessellata: Ex quadris prima & quarta aurea aquilam nigram continet, corona, rostro & cruribus aureis: secunda & tertia argenteis & cyanis exaratur fasciis, incumbente illis leone rubico, cujus falcule, lingua & corona auro fulgent. *Chifflet. ins. Eq. A. V. n.* 302. duas fascias dicit argenteæ quadras inductas. Ex galea coronata erumpit gryphus evolans aurcus: Lacinia dependent argenteæ, hinc minio, ad lævam cyano reflexæ.

§. III. Aquila capitis, *Imperialis gratiæ* haud dubie signum est: cum verò illa apud *Chifflet.* c. l. non appareat in scuto *Alexandri Pici principis Mirandulani*, forte non frustra fuerit conjectura, si existimemus tum impositum hoc caput scuto, cum *Ducalis* accessit dignitas.

§. IV. Toti impositam parmulam tessellatam *Brianvillius Picorum* gentilem existimat, quem sequitur *Sanmarthanus*. In ipso tamen folio æri inciso interpretatio est, quod notetur *Cibo*. Ita & Illustr. Comes *Bombacius in l'Araldo* c. 10. p. 52. cum de tessellis gentis *Pepola* dixisset, addit: *Agli scacchi Pepoleschi si congiunsero quelli de i Cibo, principi di Carrara, che di più s'incoronano dentro lo scudo Ducale de' Pichi Mirandolani, da cui si generò la Fenice de gl'ingegni, onde nasce à i portatori di tal figura maggiore la gloria del simbolo*. Hoc tamen conjecturæ obstatè posset, quod *Ciboæ* familiae tesselle non integram parmam sed baltheum parmae rubæe inductum complet. Rationem symboli derivare liceret à *Galeotti* conjugè *Maria Ciboensi*. At *Galeotti* patri *Alexandro* eam tesseram jam tribuit *Chiffletus*. Unde quod dicam non habeo: non magis quam de significatione fasciæ per scuti quadripertiti medium ductæ: cujus tamen *Chiffletus* nullam facit mentionem.

§. V. Aquilam primæ & quartæ atque *Picis* familiarem dicit *Chifflet*. Alii *Mirandula comitatui*, qui nunc *Ducatus* nomine venit, symbolum hoc tribuunt. Ea quod jam diu in patrimonio *Picorum* sit §. I. diximus. Cum verò *Galeottus Ludovici* filius patrum *Johannem Franciscum* (quem frater *Ludovicus* jam olim ejecerat, & à *Julio II.* restitutum altera vice *Ludovicus XII. R. Franciæ*) summo scelere obruncea verat, & *Mirandula* potitus erat, sibi à patruelibus timens eam in *Hentici II. R. Franciæ* manus tradidit, accepta in *Gallia* ex regio patrimonio compensatione. Confer *Thuan.* l. 8. p. 392. l. 50. p. 945. *Mirandulam* Imperio adhuc vindicat meritisissimus de imperii iuribus *Conring. de simb. imp.* c. 23. p. 537. 538.

Concordia
Coro.

§. vi. Leo fasciis impositus dicitur notare *Concordiam*, cujus comites à Friderico III. creati dicuntur, vel iuxta alios 1414. à Sigifmundo creati, à Friderico confirmati Joannes & Franciscus. *Marchionatus* autem titulum *Chifflet*. l. c. assignat.

CAPUT LXXI.

Pontii Duces Arcuenses.

ARGUMENTUM.

1. *Bona familia.*2. *Scutum.*3. *Ratio gestaminum. Legio. Aragonia. Bidaura.*4. *Galea.*

§. I.

Bona
Familia.

IN Andalusia floret familia *Pontiorum Legionensium*, & præter *Marchionatum Zaharcensem* atque *Casarensium* comitatum, nec non dominium *Marchene*, possidet ibi *Ducatum Arcuensem* (d'Arcos) quam dignitatem 1498. Ferdinandus & Isabella reges civitati isti tribuerunt.

Scutum

§. II. Scutum Ducum *Legionensi* & *Aragonica* tessera ad perpendicularum bipeditum est, cum limbo *caruleo* octoparmulis aureis *zona cyanea* exaratis impresso.

Ratio gestaminum.
Legio.
Aragonia.
Bidaura.
Galea.

§. III. *Legionensem* Iconem & *Aragonicos palos* junctim familiare gestamen *Pontiorum* dicunt, nullam quam sciam ob affinitatem cum regia gente, unde *donum regie* gratia esse oportet. Limbum verò *Bidaurium* symbolum constituunt.

§. IV. Ex galea coronata erumpit *leo purpureus lingua & falcibus coccineis*: Lacinia autem ex auro & cyano sunt.

CAPUT LXXII.

Reges Portugallia.

ARGUMENTUM

1. *Regni origo. Henricus Comes Portugallia. Prælium ad Ourique. Alfonso Rex fit.*2. *Regum series. Ioannes novæ lineæ autor. Emanuel. Sebastianus. Henricus. Philippus Rex Hispania. Ioannes Dux Bragantia rex. Petrus regens. Pace regnum firmatum.*3. *Scutum.*4. *Vetus tessera crux.*5. *Ratio quinque scutorum. Literæ Alfonso regis. Quinque puncta. Vulnera in subscriptione.*6. *Limbus Castellanus.*7. *Sibmacheri scutum erroneum.*8. *Corona clausa.*9. *Apex. Draco s. serpens Moysi.*10. *Joannis Regis sphaera.*11. *Ex sententia Sibmacheri. Apex Bragantino-rum.*12. *Symbolum. Telamones. Papius.*13. *Ordo Jesu Christi. Avus.*14. *Bragantinorum scutum.*15. *Aliorum ex regio sanguine.*16. *Comitum à Lemos.*17. *Castro. Osorio. Villalobos. Henriquez.*18. *Dux Veragæ. Christoph. Columbus. Castilia. Legio. Admiratus India.*19. *Titulus.*20. *Algarbia. Unde ad Lusitanos. Symbolum.*21. *Africa. Lusitanorum successus in Africa &*

India, atq; ora Persia. Qua à Batavis iterum illis crepta.

22. *Præfationes in regnum Portugallia à morte Henrico Cardinalis. Historia. Præfationes.*1. *Catharina Medicea R. Gallie. Fundamenta. Responiones. Eventus. An ex eo Regi Francia jus superfit?*2. *Antonius Lusitanus. Fundamenta. Responiones. Eventus.*3. *Philippus II. Rex Hispania. Fundamenta.*1. *Portugallia comitatus regni Legionensis.*2. *Successio Agnetis de Castro. 3. Constantia Petri R. filia. 4. Philippus competitoribus potior. 5. Jus agnitionis ab Henrico gubernatoribus, Bragantino, vobilitate, populo.*

Eventus.

4. *Dux Sabaudia. Fundamenta.*5. *Catharina Duc. Bragantina. Fundamenta.*1. *Linea masculina. 2. Jus representationis. Hispanorum responso. 3. Juragnationis. 4. Sanguinis prerogativa. Eventus. Electio Joannis R. ex Bragantinis. Scripores. Fundamenta. Responso Hispanorum. Eventus.*6. *Raynntius Farnes. D. Parma. Fundamenta. Responso.*7. *Pontifex. Fundamenta. Responiones. Eventus. Appendix. De jure Abbat. Clavallens. Compendium historiae & præsentis. ex Connestaggio & Viperano.*

§. I.

Regni ori-
go.

INTER Europæ Regna ultimum exortum est *Lusitanicum* s. *Portugalicum* 1139. Nam *Henricus*, quem alii ex *Lotharingica*, alii *Limburgensi* familia hactenus derivare solebant,

bant, sed *Theodorus Godofredus* iusto tractatu fratrem *Hugonis I.* & *Eudis Ducum Burgundia*, adeoque ex regia *Francica* familia ortum fuisse, demonstavit, cum in Hispanias venisset 1089. bello adversus Mauros operam navavit, & *Contimbram* atque alia cepit, ob id *Comes Portugallie* dictus; is verò ex *Theresia Alfonso Castiliae regis filia* (quam aliqui naturalem fuisse perhibent, alii matrem ejus *Ximene Nunensiam Gufmaniam* ductam, sed à Pontifice matrimonium dissolutum allegant) *Alfonsum* genuit. Hic bellum gessit adversus *Altonum VII.* Legionis & Castiliae regem, dein quinque reges Mauros *Isnarium* & socios ad *Ouvrique* prope *Tagum* vicit 1139. Unde ab exercitu in loco aciei electus *Rex*; & in Comitibus *Lamegensibus* confirmatus est & coronatus: indignante ob id *regionensi* rege: inde *Vlyssiponem* cepit, & Alboracum regem Hispanias vicit; à Castellanis autem captus, verum iterum dimissus est.

Henricus
Com. Portu-
gallia.

Prælium
ad Ouvri-
que.
Alfonfus
Rex fit.

§. II. Ab hoc *Alfonso* reliqui reges, filius *Sancius I.* nepos *Alfonfus II.* pronepos *Sancius II.* *Alfonfus III.* dein hoc genus *Dionysius*, isto *Alfonfus IV.* hoc *Petrus*, & eo *Ferdinandus*, qui masculam legitimorum progeniem clauit. Eodem *Petro* sed extra conjugium genitus est *Joannes*, qui cum ob ductam *Beatricem Ferdinandi filiam* *Joannes Castellæ Rex* regnum sibi assereret, 1384. *Dux* exercitus constitutus est, & sequenti anno *Rex* electus, *Joannem Castellani* ad *Alubarotam* cruento prælio vicit, novamque gentem orsus est, in qua filii parentibus successere *Edoardus*, *Alfonfus V.* *Joannes III.* huic patruelis *Emanuel*, qui potentia antecessores superavit, & multis victoriis extra Europam regnum auxit: ei successit filius *Joannes III.* huic nepos *Sebastianus*, & huic prælio adversus Mauros 1578. cæso propatruus *Henricus*, pridem *Cardinalis*, quo vivo & 1580. moriente, regnum plures vocati sunt. (de quibus infra.) Prævaluit *Philippi II. regis Hispania* potentia, qui expulso *Antonio*, qui se pro rege gerebat, *Joannem Bragantinum* qui ob conjugem *Catharinam* *Edoardi* principis *Portugallia* filiam regnum sibi debere edito libro publice testatus erat, metu ut quiesceret continuit, reliquos etiam æmulos exclusit. In ejus & filii *Philippi III.* potestate manit tægem, *Hispania* potentia ingens accessio. Sed sub *Philippo IV.* *Joannes Dux Bragantia*, prioris nepos, cum *Hispani* plurima adversus regni jura designasse dicerentur, avita jura resuscitate expulsi, & 1640. *Rex* agnitus est. Inde grave cum *Hispanis* bellum, quod ad filium *Alfonsum* transmissum est, quo à gubernaculo remoto habenas regni, *Regentis* nomine attulit frater *Petrus*, qui nunc quoque illud tenet. Demum pace facta cum *Lusitanis* *Hispani* regnum his proprium relinquere coacti sunt.

Regum fe-
tices.

Joannes
novæ lin-
teq
autor,

Emanuel,
Sebastianus.

Henricus
Philippus
R. Hispania-
niz.

Joannes
Dux Bra-
gantia rex.

Petrus re-
gens.

Pace reg-
num fir-
matum,

§. III. Scutum horum regum argenteum est, & quinque parmulas repræsentat *caruleas* (non decussim, uti apud *Hæping. de jur. inf. p. 302.* *Tæxera* & *Linn. jur. publ. 6, 6, 18.* sed) *crucem dispositas*. Singulæ autem parmulæ *quinis nummis Byzantinis argenteis* in decussim dispositis onerantur. Scuto circumdatur limbus *coccineus*, *septem castella aurea* referens.

§. IV. *Ren. Franc. ess. de merville. cap. 42. p. 368.* & *le Féron* singulis scutulis inscribi volunt *sex numos*, quod conficiendo numero *tricenario* magis conveniret: sed usus reclamatur. Cæterum *Lusitanorum* antiqua insignia fuisse *crucem*, ex eo apparet, quod *Dav. Blondell. Plen. assert. geneal. Franc. T. 2. p. 363.* dicit, eos majorum *cruci scuta minora* quinque *Byzantium* *quinione* interstincta ita prætulisse. Sic & olim *Lusitanæ* signum fuisse *Caramuel* concedit. Nempe *Henricus crucem argenteam* in *caruleo scuto* sumserat, expeditionis cruciatæ signum. Ita *le Labourer*.

Vetus tes-
tera cruz.

§. V. Causam quinque scutorum non unam allegant: quinque reges prælio victos (ita *Hæping. jur. inf. gn. c. 6. P. 3. §. 7. num. 473.*) vel quinque vulnera ab *Alfonso* rege in prælio accepta, ex quibus miraculose convaluerit, vel *sex vexilla* hostibus erepta; Unde quinque scuta sexto majori includantur. Præcipua verò ratio perhibetur, ut mystica ratione vulnera *Christi* quinque designarentur. Ita habent litteræ *Alfonfi Regis* apud *Caram. de lobkowicz. in Philippo L. 2. art. 7.* Præcipio successoribus meis in perpetuum futuris, ut scuta quinque in crucem partita propter crucem & quinque vulnera *Christi* in insigne ferant, & in unoquoque 30. *argentos*, & super serpente *Moyfis* ob *Christi* figuram, & hoc sit memoriale nostrum in generatione nostra, & si quis aliud attentaverit, à Domino sit maledictus, & cum *Juda* traditor in inferno mactatus. Facta charta *Colimbr. 3. Kal. Nov. Era MCLII.* Subscripta nomina *Alfonfi R.* & aliorum plurium. Hæc tamen charta aliquibus suspecta est. Originem autem devotionis illam tradunt, quia *Alfonso Regi* contra Mauros pugnaturo, quæ victoria, quod

Ratio
quinque
scutorum,

Litteræ Al-
fonfi regis.

vidimus, regno primordia dedit, *Christus dicitur apparuisse*, ac victoria promissa iussisse, ut crux insignibus legatur. Confer *fulsius Caramuel. Phil. prud. l. 2. art. 7. p. 114. seq. & Dam. à Goë's descript. Obyssip. p. 882. 883.* Ceterum olim erant 30. in singulis scutulis argentei, sed ad quinarium numerus reductus est, tum quia ad quinquies quinque si quinarium ipsum scutorum addas, constituunt eundem numerum, tum quia quinquarius ubique Lusitanis faustus habitus. Ut tricenarius numerus conficiatur, punctis annumerari esse scuta, communiter volunt. Sed *Resind. antiq. Lusit. l. 4. p. 960.* ita de mutatione tricenarii numeri in singulis scutis loquitur: *Mutata à posteris regibus numerum figuratio est commodiori ratione, & in singulis quibusque scutis singuli quinque numeri positi, decussim ad figuram literæ X, bis numerato quod in medio est, & cum à summo deorsum, & cum à latere ad latus sit supputatio, ut numerus 30. expleatur.* Ex *Conestag. refert Linn. jur. publ. 9, 1, 201.*

Quinque puncta f. vulnera in subscriptione.

Reges Lusitanix cum diplomata subscribebant, semper quinque puncta in decussim locata addidisse, quæ *vulnera* appellare soliti, in memoriam vulnecum Salvatoris. Confer *Larenn. R. d'arm. P. 3. p. 338.* Unde Philippus Lusitaniam subacturus, cum alias soleret subscribere diplomatibus hæc verba: *Ego Rex*, diplomati in Lusitaniam misso tantum subscripsit, *Rex*. . . ad imitationem regum Lusitanix, quæ puncta Lusitani *Vulnera* appellant. *Hier. Conestag. de Portug. & Castell. conjunct. p. 1161. Le labour. de l'orig. n. 70. 71.* non improbabilius putat, Altonsum mutasse crucem *candidam* patris, quia in cruciatis expeditionibus gestamen illud nimum commune, in crucem quinque scutis compositam, in decussim autem disposuisse inscripta puncta, ut alterius formæ crucis (quam *Andreanam* vocant) etiam exemplum haberet, in primis quia in *Burgundia* natali Henrici solo crux illa frequentior. De antiquiori simbolo Alfonso I. Regis ita *Ioh. Caram. Lobkovvitz in Ioh. Bragan. p. 55. Nondum Regi sagitta symbolum, cujus pernici volatu promittuntur in militares labores velocitatemque signatam voluit; jam Regi quinx lune ob devictos totidem Maurorum tyrannos, quibus pro insani luna. Atque ex eo simbolo & quinis illis concinnata postmodum insignia, quibus Lusitania etiamnum gloriatur.*

Limbus castellarum.

§. vi. Castellorum quæ limbum exornant rationem a rotidem affinitatibus cum *Castelle* regibus contractis allegant; & quidem in Hispania non infrequens est, affinitatum causa limbos certos assumi. Ajunt verò *Sancium II.* limbum hunc adjectile, non tamen definitum castellarum numero. Alii *Alfonso III.* adscribunt, cum dote nomine Lusitanix à Castellanis quædam opida cederentur in ea provincia, qua *Anas* mare petit, controversa antea utque genti. *Caram. Lobkovvitz. Philipp. prud. in praf. ad lect. adscribit Joanni III.* & adjectum ait, ut *septem Sacramenta Ecclesiæ* designarentur. Ut nihil non religiofum in scuto hoc appareret.

Sibmach. scutum er-toncum.

§. vii. Ex hoc apparet, scutum Portugallix, quale in armoriali *Sibmach. P. 2. p. 1.* exhibetur, nihil fere sani continere. In eo enim scuto rubeo aliud scutulum æruleum liliis quatuor viridibus latera exornantibus instructum exhibetur. In scutulo illo loco parmularum nescio quæ figura visitur ex argento, quinquies reperita & in decussim locata: singulis autem totidem puncta inscribuntur: Denum majoris scuti angulis adijciuntur 12. castella aurea. Lilia illa *crucis Aviste* sunt extremitates, quæ scuto non inscribi sed subjici debebant. Porro à *Sibmachero* illa insignia non efficta esse, argui potest ex libro 1575. *Francofurti à S. Feyerabend* edito, quo *Constantiensis Concilii Historia* (*Handlung des Concilii zu Constanz*) & legatorum insignia exhibentur. In eo enim simili figura repræsentantur, ut tamen clare pateat, quinque scutula esse, quæ medio scuto inseruntur. Ex quo apparet, commentum esse vetustum.

Corona clausa.

§. viii. Descripto hunc in modum clypeo Reges coronam ex moderno more *clausam* imponunt. *Sebastianus* tamen ultimus ex priori linea Rex simplicem tantum gestabat, clausuram consuetudine adhuc minus frequentem. Apud *Linn. jur. publ. T. II. addit. ad 6, 6. p. 106. Lud. Guyon* perhibet, coronæ clausæ usu Lusitanos à Castellanis prohibitos, quod vasallos suos esse voluerint, sed nihilominus contra Castellanos voluntatem eos usos esse; quod vanum est. De corona Lusitanica, quam *Fr. Macedus* ad modum Gallicæ octo arcibus fulciat, vide adversus eum differentem *Ioh. Caram. Lobkovvitz. in Ioh. Brag. p. 205.*

Apex. Draco f. serpens. Mofis.

§. ix. Apex est ex coronata galea erumpens & evolans *Draco aureus*, notando serpenti, quem *Mofes* in deserto exerexit. Hoc & alia scuti mystetia memorant verus *Caram. Lobkovvitz, Philippo prudenti* præfixi:

*Prototypi Christi transfessi vulnere quino
ancus est moysi vera figura Draco.*

*Quinque crucein clypeis cruciger quia Marte subegit
maurorum Lunas quinque monarcha tulit.*

*Quolibet in clypeo formavit stigmata quinque,
ut cor sit clypeo Christi & altus apex.*

§. x. Joannem regem Iego insignibus imposuisse spheram, quæ deinceps in Joannis R. sphaera.
omen tracta est detecti novi orbis apud *Linn. jur. publ. 6, 6, 94.* Hoc *M. Gilb. de Va-*
renn. P. 4. p. 550. posterioribus regibus Portugalliae adscribit.

§. xi. Ex coiterum liquet *Sibmacheri* apicem à vero ablutere, qui equi caput im- Ex sen-
ponit, & quidem viride, laciniis etiam dependentibus rubeis & prasinis, quæ aureæ: sentia Sib-
& miniatæ (aut ex aliorum sententia argentæ & cyanæ) esse debebant. *Braganti-* macheri.
norum tamen apex apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 244.* erat dimidiatus equus argenteus, Apex Bra-
triplici vulnere in collo laesus, sanguine ex ore erumpente, frango coccineo, lupis aureo. gantino-
Hunc suum, an regum qui fuit priorum, apicem, moderni jam usurpent, non satis di- rum.
scerno.

§. xii. *Symbolum* regibus peculiare fuisse arbitror (certe in moneris illud videre Symbo-
est.) *In hoc signo vinces;* ab apparitione Christi, qui ea verba ad Alfonso prolocu- lum.
tus fertur. *Telamones* autem sunt dracones duo, vexilla insignibus regis depicta ge- Telamo-
stantes. Addit *Sammarth. l' est. de portug. p. 321.* regium papilionem cæruleum ornatum nes.
scutis Lusitanicis. Papilio.

§. xiii. *Ordo* militaris est, quem *Iesu Christi* vocant, cum cruce inde dependente: Ordo Jesu
additur etiam post scutum crux viridis in liliorum flores terminata pro ordine *Aviſſo.* Christi.
Conf. supra P. 1. c. 7. §. 31. 33. Aviſſi.

§. xiv. Ex regibus orti *Duces Bragantini*, auctore *Alfonso* Joannis regis notho, Braganti-
qui uti §. 2. diximus, sceptrum tandem ipsi consecuti sunt. Eorum autem peculiare norum
ex regio inflexum *dayuz* fuit, scutum argenteum cum coccineo decussis, impresso quin- scutum.
que scutulis Portugallie apud *Chifflet. inf. Eq. A. V. n. 244.*

§. xv. Ex eadem regia familia Lusitanorum oriundi sunt post alios plures, qui- Aliorum
bus Bragantinam tesseram cum aliquo discerniculo *Sammarthanus* assignat, C. de Le- ex regio
mos M. Taurisani & D. de Veragua, quorum tamen uterque in Hispania fortunarum sanguic.
sedem habent.

§. xvi. Comiti *Lemoso* ascribit *Sammarthanus* bipertitum scutum, hinc tinctum Comitum
argenteo impressis sex pilis cyanæis, isthinc auro inscriptis duobus lupis gradientibus à Lemos.
coccineis: limbo circumdato, quem *oſto* scutula *Henriquez* exornat.

§. xvii. *Pile Castrensem* notant gentem, lupi *Oforiam*, forte quod *Maria Fer-* Castro.
mandez de Villalobos (Villa luporum) successione illam marito *Petro Alvarezio Oforio* Olorio.
attulit. Ratio autem gestaminis est matrimonium *Dionysii*, qui Jacobi Ducis Bragan- Villalo-
tini frater, & Joannis, à cuius conjugis jus ad regnum, patruus magnus fuit: hic enim bos.
cum in Castiliam cum fratribus concessisset, Joannæ reginæ cura duxit *Beatricem de*
Castro C. de Lemos filiam & heredem *Roderici Oforii* ex *Teresia Oforia*. Inde patet ratio
Oforia tesseræ. *Roderici* verò avus *Petrus Alvarez Oforius* ex *Domina de Cabrera* &
Ribera ducta *Beatrice de Castro* Dn. de *Lemos* in *Gallicia*, ejus Comes 1457. gratia
Henrici IV. creatus est. Cæterum *Beatrix* illa fuit filia *Petri Henriquezii* (ex nothis
regum Castiliæ) *C. Traſtamara* & *Isabellæ de Castro* Dn. de *Lemos* & de *Sarria*. Un- Henri-
de & *Henriquezii* limbi & *Castrensem* pilarum ratio repetenda fuerit. quez.

§. xviii. *Feragensem* Ducem quod concernit, ille descendit à *Georgio Com. de* Dux Vera-
Gelves filio *Alvari de Portugal* Dn. de *Ferreira* fratris *Ferdinandi II.* Ducis *Braganti-* guæ.
ni. Hujus uxor fuit *Isabella* f. *Jacobi Colombi Ducis Veraguani*, cujus pater *Christophorus* Christoph.
Americanus insulas dedit. Ab hac assumta insignia esse vocat, quæ *Sammarthanus* Colombo.
Duci moderno ascribit pag. 325. Quæ sunt quadrupertita, ut 1. quadra *Castellanum*. 2. Castilia.
Legionense referat. Tertia aurea diagonalem baltheum cæruleum continet: Quarta cyanæ Legion.
anchoras aureas in decussim dispositas. Inter has quadras triangularis alia, pedem scuti
occupans, inseritur, cæruleum mare fluctibus argenteis commotum, tum quinque insulas
aureas, & in medio orbem s. spheram cruce imposta ornatum ex auro continens. *Legionense* & *Castellanum* tesseram puto donum fuisse *Ferdinandi* & *Isabellæ* Regum
Hispaniæ, unde *Colomborum* gentile symbolum:

A Castilla

A Castilla & à Leon
Mundo nuevo dio Colon.

Admiralis Indæ. Ita pro majore dono aliud retinere symbolicum. Tertiæ aræ significationem non capio. Quartæ significationem esse reor, ut denotetur *thalassarchia*. *admiratus* Indiarum occidentalis, quæ dignitas Columbis concessa est. Tum mundi ut vocant sphaeræ cruce imposta insignis rationem ex detectis à Columbo insulis Americanis derivandam, vix dubium est mihi.

Titulus. §. xix. Addamus titulum Regibus usitatum: Ita verò *Sebastianus* regum priorum ultimus, ut & antecessores ab Emanuele solebant decora, regna, & axiomata sua enumerare: *Rex Portugallie & Algarbiorum, cis & ultra mare, in Africa Dominus Guineæ, & acquisitionum ditionum, navigationis & commerciorum Ethiopia, Arabia, Persie & Indæ. Roy de Portugal & des Algarves, deçà & delà la mer, en Afrique Seigneur de Guinée & de la conquête, navigation & commerce de l'Ethiopie, Arabie, Perse & l'Inde.* Eundem titulum *Ioannes IV.* assumpsit & ad filios transmisit. vide *Sammartian. l'esp. de Portug.*

Algarbia. §. xx. De *Portugallia* nihil potro dicere attinet. *Algarbia* s. *Algarbie* nomen est provincie sextæ Portugallie, quæ antiquis *Turdetania*. Hanc regionem *Alfonsus* sapiens Rex Legionensis *Comitatus* titulo insignem *dotis* nomine *Alfonso III.* Regi Lusitanie dedit, quando filiam suam collocavit, ex quo matrimonio ortus est *Dionysius*, qui primus Lusitanie & Algarviorum Rex dictus est. Ita *Fourm. Geogr. Orb. Nor. L. 7. c. 10. p. 354.* Factum illud 1258. Ita loquitur *Roderic. Sanctius Hist. Hisp. P. 4. cap. 3. Alfonsus quandam filiam basyardam uxorem dedit Alfonso regi portugallie, cui dotis gratia castra & patriam de Algarbe, quam paulo ante à Mauris evicerat, liberaliter assignavit. Ex quo tempore Reges portugallie Algarbi Reges sese intularunt. Confer Franc. Taraph. in Alfonso. X.* Inde titulus regni datus est provincie, quæ prius *comitatus* fuerat. Ceterum telera regni effectum ex argento & minio quadripertitum: In argento vitulurum singula capita Maurorum, diadematē tortili argentea revincta: in utraque rubea quadra herma regius adversa fronte, aureo amictu. *Brianvilius* suspicatur esse hæc trophæa victoriarum adversus Mauros. Conf. supra c. 38. n. 55.

Symbolum.

Africa. §. xxi. Reliqui tituli sunt ditionum in *Africa*, *Asia* & *America*, nam maris nomine *Atlanticum* intelligo, ut ita *Brasilia* imprimis respiciatur. Ur ratio eorum evidens sit, illa ex *Sammartianorum hist. geneal. Franc. L. 42. & 43.* repetere juvat. In *Africam* fines imperii prætulit *Ioannes* cognomento *Bona memoria*, qui *Septem Mauris* ademit eam recuperare annis Mauri, cum *Henricus D. Visei* fratrem *Ferdinandum* tantisper *Regi Abenälæ* pignori tradidisset: sed frater *Edoardus* reor urbem reddere recusavit, unde in carcere *Ferdinandum* et morti oportuit. Idem *Edoardus* vexardus frustra & infeliciter *Tangerium* obsedit: *Henricus* autem, à quo ad Lusitanos ars navigandi ad regulam *Astronomicam*, à qua tanta gloria genti, *Maderam* & *Canarias* legitur detexisse. Ex verò ad *Hispanos* s. *Castellanos* devenere vide c. 38. n. 57. *Alfonsus V.* *Edoardi* filius in *Africa* fines Imperii produxit captis *Alcazerio*, *Arzilla*, *Tangerio*. Hoc genus *Ioannes* cogn.

Lusitanorum successus in Africa & India, arq. ora Persiæ. *Magnus* per *Didicum Cui* & *Ioannem Alfonsum de Aveiro* detexit regnum *Congo*, *Guineam* (ubi Castellum *S. Georgii* conditum) *promontorium B. Spei*, *Abyssinos*, & deinceps per *Vascum de Gama* *Indiam*. Eundem *Vascum* cum fratre *Paulo* successor illius Rex *Emanuel*, cum deliberatum fuisset, decessoris conatus persequendi an deserendi essent, 1497. iterum dimisit, qui *Oriente Ethiopia littus* & *Malabaricum* detexit. Ipso seculari anno per *Petrum Alvarum Capralem* vel *Americum Vesputium* *Brasilia* directa. In *India* bellum susceptum adversus Regem *Calicutensem*, quod 30. annorum, & illa occasione fundamentum potentie in *India* jactum est. Post hæc regem *Cochinensem* ob Lusitanorum amicitiam à *Calecutis* ejectum per *Alfonsum Albuquerqueum* restituit. 1506. *Franciscum Almeidam* protergeni in *India* misit, qui in itinere multa egit adversus reges *Mambasæ*, *Onor. Narsingensis* autem amicitiam ambivit: Post hæc regem *Cambajensem* cum *Suldano* *Babylonio* *Calecutis* adiutorum *Almeida* vicit, & tributarium reddidit. Inde *Albuquerqueus* regnum *Ormuzium* & *Goam* subegit, tum *Malaccam* & *Moluccas* insulas. Juvat hæc plenius enarrantem audire *Hieronym. Coenestagg. de Portug. & Castell. conjunct. in T. 2. Hisp. illustr. pag. 1065. Sub Imperio postea Emanuelis, regis decimi quarti, qui regnare cepit anno 1495. majore cum fervore, & etiam quiete recentibus navigationibus invigilarunt. Cum enim Castellavorum potentia magna accessione*

accessione aucta, & inter ipsos & Lusitanos ex recentibus matrimonii & adfinitatibus amicitia & concordia nata fuisset: neque hi amplius contendere sunt ausi: & illi hos missos faciendos esse censuerunt. Quoniam igitur maiores, diu multumque Africae littus legentes propugnaculum Argimensē adificauerant, Insulas Hesperidas (quas jam Capitis viridis Insulas appellant) imperio suo subiecerant, in Ethiopia arcem S. Georgi (quam Minam vocant) adificauerant: Insulam Principis, & Sancti Thomæ (quarum posteriori perpendiculariter sub æquinoctialibus sita est) & alias nonnullas Insulas minores circumvicinas occupauerant: præterea, inita cum regno Congensi, & Angolensi (quorum incolæ sunt Æthiopes) amicitia, Caput bonæ Spei, & insulam Sancti Laurentii prætergressi, è regione illius Soffallam, Mozambicam, & Melindem (que sunt in continenti) partim amicitia contracta, partim etiam vi, prout incolarum ingenta erant, adhibita: quanquam postea fixo nonnullis pæde, vi plerumq; rem gesserunt) in potestatem redegerant: sub rege Emanuele demum marerubrum præterierunt, & instituit Socotra, & Calabiata commerciis finum maris Persici, & Indiæ fluvii ostium præteruerti, & in Indiam primum sub prætexu mercimoniorum, & paulo post: aperta ingressi, in regno Calicuti, Cochini, & locis circumvicinis pedem posuerunt: Sed nusquam firmius, quam auspiciis Alfonso Albuquerquei, celeberrimi ducis, in Goa, que est insula regni Accem, vicina regioni Idalacami, & hodie est ciuitas Archiepiscopalis, caput omnium eorum regnorum, & sedes viceregis. Atque inde postea progressi ulterius, hinc inde parua quædam propugnacula extruxerunt: quinimo etiam retrogredientes usque ad Ostium sinus Persici, Insulam Armuzium occupauerunt, & in eo litore multa loca, ut Chaul, Damane, Bazani, & Diu subiugarunt. In Promontorio Malabaris (quod vocant caput Comeri) versus sinum Gangeticum, negotiantur: & arcem habent in Insula Zeilan, quam aliqui antiquam Taprobancem esse putant, ubi nascitur optimum omnium cinamomum. Inde versus orientem præteruerti eum, quem dixi, sinum, & ostium Gangis, inuenerunt alterum littus, in cuius Isthmo (quæ antiqui auream Chersonesum vocabant) occupauerunt urbem Malacam, distantem 25. miliaribus à magna parte insula Samatra, quæ & ipsa à multis pro Taprobane habetur: & inde progressi ulterius partim negotiando in regno Peru, & aliis regnis in continenti sitis: partim navigando, inuenerunt minorem & maiorem Giuam, Regnum Sinarum, magnum archipelagus Insularum Molucarum, unde Caryophyllon, moscocarvon, & multa alia aromata aduehunt, demum Insulam Iapponem: & tandem eo usque penetrarunt, ut obuios ibi habuerint Castellanos, qui regiones occidentales, à Christophoro Colombo Genensium, sumptibus & auspiciis regum Castellæ nuper detectas, inuestigabant: atque ita per harum duarum nationum navigationes uniuersus mundus circumdatus fuit, & Oriens cum occidente conjunctus. Occupauerunt etiam tempore eiusdem Emanuele è regione Æthiopiæ, & Capitis bonæ Spei provinciam qua sanctæ Crucis vocatur, & vulgo Brasile, regno Peru contiguam, quæ secundum littus in mille quingentorum miliarium longitudinem extenditur: sed in mediterranea loca non multum penetrarunt. Ex eo ferè sua tueri & defendere contenti fuerunt Lusitani. De Azoribus insulis, quas à Betencurio venditas obtinuerint, confer Thuan. l. 1. p. 25. l. 75. p. 737. Observandum verò, postquam Portugallia Hispanis subiecta est, non pauca loca in America, Africa & Asia, bello inter Hispanos & Baravos fervente, ab his occupata & in potestatem redacta esse. In America enim Brasilia partem, in Africa ante regnum Congitanum insulam Loandam, trans caput B. Spei insulam Mauritu, in Guinea Castellum Georgii; in Asia Malaccam, Moluccas plerasque & alia hi obtinent, Lusitanis erepta. Tum Ormuzæ regnum, ob quod Arabia & Persiæ imperare videbantur, 1622. Angli illis ademere, & Persis restituere.

§. xxii. Superest, ut prætensiones, quæ à morte Henrici regis Cardinalis ortæ, explicemus, historiam & pro more nostro rationes enarraturi. Historia ita habet. Emanueli potentissimo Lusitanæ regi 1521. filius Ioannes III. huic 1557. mortuienti ex filio Ioanne præmortuo nepos Sebastianus successit, qui 1578. Alex. morte Henrici Cardinalis filium Henricum Cardinalem. Henricus matrimonii inuendi consilio deposito jamque ætate gravis, ne successionem dubiam relinqueret, competitores convocat. Res variis actibus & studiis; Rege imprudentiori quam ut posset, timidiori quam

Nn

ut aude.

Quæ à Baravos erepta

Præsentio- nes in regnum Portugallia à morte Henrici Cardinalis Historia. Præsentio- dentes.

ut auferret, quæ status exigebar ambiguus, consilia amplecti. Cum demum Regem *Philippum* dicere, ad hoc inductus apud se statuisset, huic fini comitum congregantur, in quibus nihil effectum, & *Henricus* 1580. moriens regnum non tam legitimo successori adjudicandum quam potentiori occupandum reliquit. Confer *Thuan.* L. 69. p. 358. seq. L. 69. p. 512. seq.

Præcedentium Tituli.

Catharina
Medicea
R. Galliz.

I. *Regina Galliz Catharina Medicea.* Jus hujus descripsit *Petrus Bely*, idemque proponit *Texera*. Allegat etiam *Caramuel*, quendam *Pelliterum* I.C. In regnum autem ad comitia ei urgendo missus *Frbanus Sangelafus* Episcopus Convenarum: etiam si regina vocata non esset. Confer *Thuan.* L. 65. p. 359. L. 69. p. 514. 516. Titulus ex eo ille allegabatur. Sancii II. frater *Alfonfus*, antequam regno admoventur, *Mathildem Bononiensem* in matrimonio habebat, hac dein spreta *Beatricem Castellanam*, jam fratre dejecto Rex, duxit: ex qua *Dionysius*, autor reliquorum Lusitaniz regum, natus. Catharina verò ex priori matrimonio *Robertum Bononia Comitem* susceptum perhibuit, à quo ipsa per matrem *Magdalenam Turriam*, Bononiensis familiarum heredem, descendit. Itaque adulterino Dionysio ejusque posteris merito præferendam, saltem extinctis sufficiens Bononiensium domum præferrebat.

Funda-
menta.

Fundamenta apud *Cassinum* præcipua ista sunt: 1. Dionysius adulterinus, quia lege Christiana polygamia vitata, successionis incapax est.

2. Non licet per decreta conciliorum & Ecclesiastica eam ducere, quam quis adulterio vivente priori conjuge prius cognoverat. Itaque nec postea postea potuit matrimonium legitimum fieri. *cap. cum haberet. X. de eo qui duxer. in matrimon.* Objicitur huic theti ex concilio Eliberitano exemplum Davidis & Bathabeæ.

3. Substernenda alia hypothesis intentioni reginæ, videlicet regnum *Portugalliz non deferri jure hereditario*, quo respicitur ad ultimum possidentem, sed *jure sanguinis*, quo primus autor successionis attenditur. Quam proponit & examinat *Caram. Phil. R. Portug. dem. L. 5. Diss. 4. n. 58. f. 99.*

Respon-
siones.

Respons. 1. Fallum ullos à *Mathilde* relictos liberos. Unde etiam *Bononiensis* successio aliorum delata. Probat conjugium sterile fuisse *Caramuel. in Phil. L. 1. p. 28.* (1.) Ex testamento *Mathildis*, quo liberorum nullam facit mentionem. (2.) Quia statutus à Pontifice veniam regi rogantes, de liberis tacent. (3.) Quia traditio ferat *Mathildem* ob sterilitatem repudiatam. (4.) Quia *Dionysius* sine contradictione ullius successit; Licet verò *Brandaon* puter incusari posse scriptorum negligentiam, & *Alfonsum* haud usquequaque puritati conscientiz studuisse, *Dionysius* tamen *S. Isabellæ* maritus regno alieno non incubuerit. *Thuan.* L. 69. p. 516. *Caramuel. Philipp. Pr. p. 28. & in Johau. R. Lusit. p. 62.*

2. *Clemens IV.* confirmavit post *Mathildis* mortem matrimonium *Beatricis*. Quam tamen confirmationem subrepticam cause hujus pattoni criminantur, nec licere Pontifici, legi divinæ præjudicium facere, sed nec extra suas ditiones ad habilitatem temporalis successionis legitimum, asseverant.

3. Institutio *Alfonfi*, quo *Dionysium* (pro quo etiam urget *Caramuel*, quod natus primus patre rege) *heredem dixit*; quam elidunt, utpote legibus canonicis & civilibus adversam.

4. Electio *Dionysii* & acclamatio populi. Ubi pars adversa desiderat eligentium potestatem, eligendi incapacitatem, & electionis libertatem.

5. *Dionysius* primus patre rege natus. Sed hoc jus non dat præ primogenito.

6. *Præscriptio*. Cui opponitur, præscriptionem injusto possessores non juvare, nec eam adversus reges valere, præsertim legitimo titulo deficiente, & *Bononiensibus* sua debilitate à jure prosequendo prohibitis. Confer *Zyp. hiat. Cassan. obstr. L. 3. c. 7. p. 278.*

Eventus.

Eventus. Facile hoc explosum, quin & prudentia reginæ desiderata in legatione propterea decernenda. *Thuan.* L. 69. pag. 514. 516. Viden etiam potuit deserta præ-
tensio,

tenſio, ex iis quæ regis nomine ab eodem dein legato propoſita. pag. 514. Sed & cum Antonio deinceps auxilia lata, datusque titulus regis electi, videbatur aliis probata cauſa Antonii, quamvis eadem etiam in gratiam reginæ fieri Rex interpretabatur. Confer *Thuan.* L. 73. pag. 690. 691. L. 75. p. 741. Saltem cum Catharina aut ejus liberis diceret quis extinctum illud jus, aut juxta *Caram.* L. I. Diſp. 5. n. 13. ad *Iſabellam Belgicam* hujusque teſtamento ad R. Hiſpaniæ devolutum: verum propugnavit, adhuc ſuperſe regi Chriſtianiſſimo prætenſionem *Jacob. Caſſan. rech. des dr. du R. de Fr.* L. 1. c. 3.

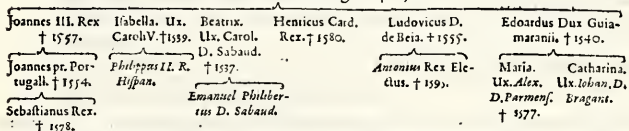
An ex co Regiſtran- cia: jus ſu- perſit,

Fundamenta. 1. A Catharina jus obtigit, jam verò quicquid regibus ſucceſſione aut quacunque acquisitione accedit, ex regula regni regno unum intelligitur. Conf. *Limn. Not. Fr.* 1. 8. p. 173. 216. 221. *Fr. Maced. prop. Luſ. Gall.* P. 2. p. 399. 2. Adde teſtamento *Margaretæ* ultimæ ex Valeſiis, quæ heredem regem inſtituit. 3. Poſſet addi teſtamentum *Antonii* 1595. *Thuan.* L. 113. p. 173. Confer in contrarium *Zyp. hiat. Caſſan. obſtr.* L. 1. cap. 4. p. 18. 20. 22. cap. 10. p. 69. L. 3. c. 7. pag. 278. *Caram. Phil. prind. R. Luſit. demonſtr.* L. 5. Diſp. 5. tot. Conferri debet §. 60. pacis 1659. concluſæ.

II. *Antonius.* Hujus & ſequentium prætenſionibus illuſtrandis opus eſt patri- cula genealogiæ Luſitanicæ.

Antonius Luſitanus,

Emanuel R. Portugall. † 1521.

Pro Antonio præcipue edita, refer. *Caramuele.* 1. *Explanatio veri ac legitimi juris*, quo Antonius &c. 1585. Lugdun. autore anonymo, ſed multi ibi errores geneal. 2. *Cypr. de Figaredo* dedit *Epistolam* ad Philipp. 2. de cauſis, cur Antonium non deſerat, ut & *Apologiam* contra Johan. de Caſtro, qui deſertor Antonianæ cauſæ, ad eam dein rediit, ac etiam pro ea ſcripſit. 3. *Joſeph. Teixeira* ord. prædic. compend. *de Portu- gall. regni comitiis, geſſis.* &c. 1582. 4. *Emanueli Fonſeca* oratio in laudem Anto- nii. Addit alia *Caramuel*, præcipue *MSA.* quæ ipſe dono Emanuelis filii Antonii ob- tinuerat.

Fundamenta. 1. *Masculus & agnatus* cognatos & ſtremellas excludit. 2. Accedit *Electio* & proclamatio populi, ad quam ipſe provocat Antonius in *Epist.* ad Pontificem. Confer *Hiſt. apud Thuan.* L. 70. p. 538. 539. Ad valorem *electionis* ostendendum, popu- lo id jus eſſe. Scripſit *Fern. de Pinã Marecos* pro populi libertate. Agnitus etiam ab *Academia Combric.* apud *Thuan.* L. 70. p. 543. Adde apud *Caram. Phil.* L. 1. p. 51. *miraculum*, quo ajunt, infantulum *Santareni* Antonium dixiſſe regem: quod *Caram.* ridet. 3. Alii (*Seip. de Pleix*) ajunt *legitimaturn* à Pontifice, alii à Joanne aut Sebastiano re- gibus vel Ludovico patre, & ob hoc ſucceſſionis capacem. Sed hoc argumento non uſus Antonius, nec ullibi *legitimationis* meminit. 4. Aliqui etiam *illegitimum* ſucceſſionis capacem agnoscere volunt.

Funda- menta.

Reſponſ. 1. Antonius *illegitimus*, & ex contubernio natus. Confer *Thuan.* L. 65. *Reſponſ.* pag. 359. Tales autem jure *Canonico* & conſtitutione *Innocentii III.* pro regno Luſi- tano facta, ut & jure Hiſpaniæ excluduntur. Probata ea macula nativitat. (vide *Thuan.* L. 69. pag. 517.) 1. Ludovici patris teſtamento, quo vocatur *naturalis* filius. 2. Teſtium productorum falſitate comperta. 3. Subſeuta R. Henrici ſententia. In contrarium pro ipſo allegatur ſententia lata à commiſſario *Gregorii XIII.* Pontificis *Emanuele d'Almeida* *Episcopo Avgrenſi.* Confer *Sanmarthan. hiſtor. geneal. Dom. Franc.* L. 43. c. 9. Eum Emanuellem dicit *Caramuel* pronunſiaſſe tanquam Judi- cem Conſervatorem privilegiorum ordinis Melitenſis. Qui tamen titulus eum judicem falſiſſet in cauſa ordinem non verò regnum concernente. Poſt hujus ſenten- tiam decimum in contrariam partem pronunſiavit *Henricus.* Argumenta, quibus coram Emanuele Antonius legitimos natales probare voluit, fuit 1. tres teſtes, qui ſe oculos

perhibebant; 2. cuiusdam *Ruy Selemæ* mortui scriptum, quo testimonium perhibebat; 3. testamentum Ludovici, quo cum heredem unicum instituit; 4. Sebastiani concessio, cum insignia Lusitanæ sine eum gestare voluit. Cæterum *Caram*, vult, in hac controversia nec Henricum, nec comitia, nec Pontificem, nec quemvis alium potuisse esse iudicem, sed ad arbitros & Doctores Academicos rem remittendam fuisse.

2. Jus populi ad electionem nullum (vid. rationes *Ferr. de Pina Marecos* à *Caram*. solutas.) Nec ab ordinibus regni universis electus Antonius, sed tantum à *Santarenfisibus*: tum quæ ab electione alias etiam distet, *acclamatio seditiosa*, soli que plebis imperitæ, quæ illi studebat, infantiæ & paucorum factiorum consilio tribuenda. Cum hi quoque initio tantum *defensores regni* dici vellent, & ille etiam dubitaret regis nomen accipere. Vide *Thuan.* l. 69. p. 522. 527. l. 70. p. 537. 538. 539. 541. Dein etiam quæ confirmatio videri posset, *acclamatio Vysipponensis* æque turbulenta. Quin & à gubernatoribus *Antonius* hostis declaratus. *Thuan.* l. 70. p. 543. 547.

3. Nec legitimatum se dixit Antonius, nec factum probari potest, nec ad regnum legitimatione habilis factus esset, nec Pontificis illa est potestas ad finem politicum, nec accessisset eorum consensus qui pars fuere.

4. Illegitimi excluduntur legibus hereditatis majorum, feudorum, majoratum, bonorum coronæ, Hispanica de las partidas, testamentis regum, exemplis, Antonii confessione, cum ille ad regni successionem filios non vocat, haud dubie quia non legitimi. Unde ipsum testamentum Antonii regnum possessori vel propinquis relinquit.

5. *Caram*. l. 5. sub fin. p. 430. eundem etiam excludit ob ætatem, qua minor Philippo, si etiam legitimus natales probasset. Sed confer quæ ipse l. 5. *Disp.* 8. q. 2. art. 1. p. 417. hanc exclusionem destruentia asserit.

Eventus.

Eventus. Antonius ab Albano fractus, tandem cum diu incerta fuga hinc inde per regnum latuisset, in Galliam se recipit; classis impetrata Azoribus retinendis frustra est, & ipse tandem 1595. moriens heredem regem, cui liberis commendabat, relinquit. *Thuan.* l. 113. p. 173. Confer testamentum apud *Caram. Phil. prud. R. Portug.* l. 5. *Disp.* 3. n. 144. seqq. ubi liberis tantum legat usufructus, qui pertinent ad Lusitaniam reges & mobilia bona, quæ ipsi possunt legare, &c. Filius *Emanuel*, & ipse extra conjugium genitus, cum Austriaci pacificiter. *Caram. d. l. n. 133.* Si Antoniani legitimos natales Antonii & huius filii probarent, ostendit eos petere posse *Ludovici Infantis hereditatem*; sic & *patronatum comitatus Marialva*, bona ex *Cratensi prioratu* acquisita (privilegio Gregorii 13.) Henricica vindicat *Emanueli* Portugallo.

Philipp. II.

R. Hispan.

III. *Philippus II. R. Hispania*. Jus ejus *Petrus Giro Ossuna Dux* in Lusitania profuit, cum *Gardiola ICIO. Thuan.* l. 65. p. 360. l. 69. pag. 513. Probarunt *Salmanticensis*, & *Compluenses*. Pro eo scripti *Alfonsus Albuquerque*, advocatus Olyssipont. *Michael d' Aguirre* in *Besold. Consil.* 1. *Ioseph. Pellicerius, Ioh. Caramuel Lobcovitius*, 1639. qui reliquis argumentum fufius & majori studio excoluit. Tituli ab hoc allegati: quorum tamen priores in prælud. ad lect. minoris se facere testatur, & propterea tantum adduxisse, ut consuleret curiositati.

Fundamenta. 1. Portugallia Comitatus regni Legionensis.

1. Portugallia, regni Legionensis comitatus, concessa Henrico regis genero, sub fide regni illius *Roderie. Sant. hist. Hisp. P. I. c. 14.* itaque nullo jure Henrici filius *Alfonsus* à seditionis, exercitu & comitiis *Lamegensibus*, Rex proclamatus: nec aliud successorum jus, cum præscriptio in regnis nulla sit, nec per vim acta obligationem pariant.

Resp. 1. Ex *Lucæ Tud. Chr. mund. anno ar. 1195. seq.* ubi Ferdinandus R. refertur devicto Alfonso Portugallo dixisse: *Redde mihi tantummodo mea qua abstulisti, & regnum tuum maneat tibi.* Confer *Fr. Maced. Propugn. Lusitan. Gall. P. I. p. 74.* Exc. Inter ea quæ tua dicere Ferdinandus potuit, erat etiam superioritas in Portugalliam, & ut hunc eadem comitia evocaret. 2. *Alfonsus* Rex te jure suo abdicavit, teste *Roderie. histor. Hisp. P. 4. c. 3.* 3. A Papa Innocent. II. confirmatus & admissus Romæ, licet semper contradicente Legionensi. Exc. Papa tantum creavit eum regem *Pontificem*, qui est, cui conceduntur omnia beneficia sacra, privilegia, indulgentiæ, quæ regibus concedi solent. Qui rex non ob hoc *secularis* est, sed potest alterius vasallus esse. 4. Accessit *autoritas divina*, cum *apparitio* Alfonso facta, cujus authenticum instrumentum probat *Caramuel*. Exc. *Revelatio* privata in tribunalibus nusquam est admittenda, sed judicandum juxta acta & probata.

2. Mascu-

2. Mafcula linea Alfonfi I. in *Ferdinando* extincta, præter jus *Ioanni notho* (exclufa etiam *Beatrice* Joannis Castellani conjugæ, à comitis agnita regni herede) corona est impofita, cum ea potius deberetur *Agnæti de Caftro* ex *Petro rege*, qui cam avia regina Castellana natam, adeoque non impatem, nuptiis licet patre non confcio, quod non requirunt leges Lufitanæ, legitimis fibi copulavit, & poftea tanquam reginæ funus duci fecit, ac in imaginem corona impofita ornari, liberis; ab hujus autem filia *Beatrice*, quæ *Beatrix* reginæ proxima, per *Irracam* Ferdinandi R. Aragoniæ uxorem, *Aragonum* reges defcendunt.

Successio Agnæti de Caftro.

Refp. 1. *Agnæti de Caftro* matrimonio à patre contradictum, adeoque liberi habiti illegitimi. *Sammarth. geneal. hift. Dom. Franc. l. 42. c. 2.* 2. Superelle dicuntur ab ipfo *Caramuele* hodie quoque in Gallicia *Dominus de Eça*, qui ex Ferdinando filio Joannis, nepote Agnæti defcendunt, qui æque ac *Agnæti* comites Valentiani ex Maria Ferdinandi foret procedentes præferendi forent *Beatrixis Albuquerque* pofteritati.

3. *Maria Alfonfi II. R. Portugallie*, filia nuplit *Alfonfo R. Caftiliæ*, cujus filius *Petrus Rex*, generum ex *Conftantia* filia habuit *Ioannem Ducem Lancaftrenfem*, à quo oritur *Catharina Lancaftrenfis Henrici R. Caftiliæ* uxor. Extincta ergo legitima pofteritate Petri (fi Agnæti Caftrenfis liberi prætereantur) reges Caftiliæ fupercant, præferendi Joanni notho, obtitulum regni hereditarium.

Conftantia Petri R. filia.

Refp. 1. Contra hunc & priores titulos militant, præfcriptio, fæpius repetiti cum Lufitanis tractatus, & in primis *Ioannis R. Portugallie conventio* cum Castellanis. Sed illam juris civilis factum in regnis, in primis Portugallia, præterquam quod bona fides defuit, atque poft Joannem non amplius sine interruptione centenaria præfcriptio lapfa, admittere nolunt; ifto ftudio publicæ quietis, non juris abdicationi attribuunt; huic obvertunt *Henricum* Castellanicum 1398. adhuc in diplomate profiteri, hofti fuo Joanni, cui etiam poft mortem *Johannis I. R. Caftiliæ* Castellani nihilominus alium quam *M. Avifit* titulum dare refragari, nullum in Lufitania jus effe. Sed & eundem animum femper fervaffe fucceffores. Unde *Alfonfi VII.* iufta in Lufitanos arma, & femper integrum jus recuperandi autoritatem. Sic & poftea *Ferdinandus Cathol.* bellum adverfus *Alfonfum V. R. Portugallie* geflit, ac *Rex Lufitanie* dici voluit. Quinimo ex hac ratione obfumptus factus & reditus detentus, jure *Indianæ*, quæ Portugallie interim accessit, itidem à Castellanis pignori retineri arguunt. 2. *Philippa Lancaftrenfis* fotot *Catharinæ* primogenita juxta *Gollut. mem. de la Fr. Comt.* nuplit *Ioanni I. R. Portugallie*. Ac ita *Philippa* potius Joanni, quam fecunda *Catharina* Henrico marito jus ad terre debuit. conf. auctores de matre *Philippæ*, cum videam dubitari.

4. *Philippus* omnibus *competitoribus*, in eadem fecum ab *Emanuele* linea confitutus, fi ab *Henrico* numeres, gradu pat. *sexu* & etate potior est, itaque merito præferendus. Quia fœminæ hereditario jure regnum adire aptæ.

Philippus competitoribus potior.

Refp. 1. Non femper succedi proxime defuncto, fed illi à quo est fucceffio, itaque hic non tam *Henrico* quam *Emanueli. Caffan. recb. des dr. l. 1. c. 3.* 2. Jus *repræfentationis* potiotem *Bragantinæ* caulam faciens. De quo in *Braganz.* 3. Ad famellas vel his ortos non prius ipfo *Hispaniæ* morte deveniri, quam mafculi aut his orti deficiant. *Caffan.* 4. In *Hispania* filias capaces haberi fucceffionis tantum in linea *directa*, non item *transverfa. Caffan.* 5. *Caffanus* videtur *seniorem Edoardum* conftituere *Ifabella*. Quod tamen erroneum. 6. *Peregrinitas*: ex *Lege Lancæ. comit.* 7. cujus illa verba: *Si rex Portugallie non habuerit mafculum & habuerit filiam, ifta erit regina, poftquam rex fuerit mortuus de ifto modo: non accipiet virum, nifi de Portugallie: nobilis & talis non vocabitur rex, nifi poftquam habuerit de regina filium varonem; & quando fuerit in congregatione, maritus regine ibi in manu manca, & maritus non ponet in capite coronam regni.* Et p. p. *Si ifta lex in fempiternum, quod prima filia regis accipiat maritum de Portugallie, ut non veniat regnum ad efrancos, & fi cafiverit cum principe efranco non fit regina, quia nunquam volumus regnum noftro ire for de Portugallie filibus.* Ad hæc refpondet *Caram.* (1.) Cafum exprefse non tangere his verbis *Ifabella*, quia pater ejus mafculum habuit. (2.) *Philippi II.* ab avia Lufitana fuit, & ita *Carolus V. de Auftria-Portugal.* peregrinus ergo intelligendus, non de loco nativitatis fed origine. (3.) Lex ea ex alia lege *Gothica* fub *Pelagio* explicanda, ubi admittuntur, qui è Gothico languigine. (4.) *Coinitia Beatricem* Ferdinandi R. filiam heredem regni declarantia aliter legem intellexere. Præterea contra alienigenæ regnum militat: 1. *Caufa* ob quam

reges eliguntur. 2. *Deut.* 17. Dei præceptum. 3. *Lex* tempore *Pelagii* lata, ut infans Gotho nobili nubar. 4. *Rescriptum Innocenti II.* ad Lusitanos, ut quem velint rectorem eligerent, modo sit Lusitanus. 5. *Apparitio Alfonso I. R.* facta, qua ei promissum, coronam in *gente Lusitanica* conservatum iri, quod & revelatum alicui Francicano, & prædictum a *Francisco. in Chron. minor.* P. 1. c. 45. Omnibus his respondet *Caram.* negando Philippum non esse Lusitanum.

Jus agnitum ab Henrico, gubernatoribus, Braganino, nobilitate, populo.

5. Philippi jus agnitum ab *Henrico*, qui ante mortem eum declaraturus, à gubernatoribus, qui cum dixere succedentem, à *Bragantiniis* qui sacramento se obstrinxerunt, à nobilitate & reliquo populo, qui regem demum suscipere, eique, filio & nepoti diu fuere obedientes.

Resp. Henrici: animus artibus expugnatus, cum prius favisset *Bragantinae. Thuan.* L. 65. p. 361. L. 69. p. 513. 518. 519. 520. 524. 525. *Gubernatores* nec omnes, nec libere elegerunt Philippum. *Thuan.* L. 70. p. 543. & præterea mandatum regis ejus morte expiraverat. *Thuan.* L. 69. p. 512. Obsequium à populo vi extortum, & bello. *Thuan.* L. 70. p. 561. *Quæ conscientia gratia* Philippus fecisse vitus sit, vide apud *Thuan.* L. 69. p. 529.

Aquirru fundamenta: 1. In omni successione succedere, qui defuncto sit proximus. 2. Regnum Lusitanicæ a femina ortum, non excludit femine jus. 3. Ipsæ tamen femina tam non capaces regni vel in ipsa Hispania haberi possunt, quam non admittuntur ad feuda. 4. *Lex* à successione patris excludens filiam non excludit forem. *l. que sit. ff. de acquir. hered.*

Eventus.

Eventus. Per Albanum regnum occupatur, Antonius vincitur, ejicitur; Azores in potestatem rediguntur. *Joh. Anton. Viperanus* descripsit historiam. Addatur *Heron. Conneslaggius de unione regni Portugall.* Philippus, qui moriens 1598. apud *Thuan.* L. 120. p. 510. possessionem ejus regni vix sibi stabilem certo polliceri audebat, successorem Philippo III. filio, hic Philippo IV. relinquit, sub quo alia rerum revolutio.

Dux Sabaudia. Fundamenta.

IV. *Sabaudia Dux.* Pro eo legatus fuit *Car. Roboreus. Thuan.* L. 69. p. 513. Eadem hujus fundamenta, quæ *Philippi*, superius num. 4. producta, vide *Thuan.* L. 65. p. 359. L. 69. p. 514. Unde ob ætatem *Beatricis Isabella* minoris, non alia ejus præsentio, quam si contingeret Philippum ante Henricum decedere. Ob quod *Caram. Phil. pr. l. 5. Diss. 7.* dicit eum intermiscere in negotiis istis noluisse. *Cassan.* p. 176. in amicitiam Gallicam refert, quod à juris persecutione desisteret.

Catharina Duc. Braganina. Fundamenta. Linea masculina.

V. *Catharina Ducissa Braganina.* Pro hac responderunt 12. Doctores, in quibus *Felix Teixeira*, & unus Licentiatu *Conimbricenses.* Editæque eorum lucubrations 1580. Allegant aliqui etiam *Bononicenses* & *Perusinos.* Tituli illius apud *Fr. à S. August. Mæced. propugn. Lusit. Gall. c. p. 26.*

1. Linea potior nempe masculina in Edoardo.

Respons. Erroneum est, in filiis *Emanuelis* constituere capita linearum, quod *Emanueli* debetur: Nam à capite lineæ in lineam jus fluere debet. Est ergo omnium competitorum eadem linea. Si verò in filiis *Emanuelis* capita linearum constitui queunt, cur non etiam in nepotibus: quo casu vincetur iterum *Catharina.* Tum quia successione legibus vocantur tantum ad successorem, qui ex defuncti linea sunt, nisi ergo communis sit linea *Emanuelis*, *Catharina* non est ex *Henrici* linea.

Jus representationis

2. Beneficium representationis, quod & communi Romanorum ac aliarum gentium & proprio Lusitanico jure probatur, in successione, qualis hæc est, hereditariis. Jus Romanum Lusitanis receptum, ubi aliud nihil dispositum. Jus commune aliarum gentium probatur, cum ita iudicatum in Francia, Anglia, Ungaria, (allegat *Caram.* pro hoc *Tiraquell. de jure primog. q. 40. n. 11.*) Aragonia, vide *Sarlit. Annal. 6. c. 57.* Britannia ducatu. Convenit lex apud *Hispanos de Lus Partidas.*

Hispanorum responsio.

Respons. Hispan. Alias esse Lusitanicæ, etiam si reliqua Hispania utatur representatione, proprias leges. Nec valet representatio, nisi ubi in institutione ea admittitur.

Jus Lusitanicum probatur *Iohannis I. testamento*, quo Edoardo filio, si præmoreretur, nepotem non filios sufficiebat, & *Alfonsi V.* dispositione circa liberos. *Caram. Ioannes Rex Lusit. p. 144.*

Resp. Hispan. 1. *Joannis* testamentum (1.) fatente *Anton. Gama* dubium esse, nec fidem habendam adversariis archiva possidentibus, qui alterare potuerunt. (2.) Loqui non de successione regni sed testamentario executore, quod tamen Lusitani evitant apud

apud *Caram. d. l. n. 33.* alia versione. (3.) Disjunctivè conceptum. 2. Alfonsi non dispositio fuit, sed epistola ad comitia, qua sententiam proponebat; sed nec ea à comitiis probata.

Responsio generalis Hispanorum contra representationem Bragantinorum. (quæ si etiam probabilis tantum essent, *Caram. Phil. prud. R. Lusit. dec. l. 5. Diss. 8. n. 22.* probabilitatem in conscientia sufficere crederet) 1. Admissa representatione potiorum fore causam *Parmensis.* 2. *Lex quarta Lamegensis* excludit eam: *Si fuerit mortuus primus filius vivente rege patre, secundus erit Rex, si secundus tertius, si tertius quartus, & deinde omnes per istum modum, & tertiallex requirit, ut succedens sit filius regis.* 3. Braganti. (1.) Intelligi eo casu, quo sine liberis primus decedat. (2.) Exemplo *Sebastiani* representationem probati. (3.) In lingua *Lulitan.* ad verbum sonat: *ob mortem patris hereditario succedit filius* (quam translationem *Caram.* rejicit, & Latino textui, *Pater si habuerit regnum, cum fuerit mortuus, filius habebit, &c.* 3. In bona coronæ succedi sine representatione. E. etiam in ipsam coronam. 3. Braganti. negando, quia ibi concessione *Dominica,* hic *hereditario* succedatur. 4. Representationem aliquando non admitti in regnis, docet exemplum *Alfonsi Sapientis* præferentis filium nepoti, & *Papæ Robertum* in regno *Neapolitano* itidem antehabentis filio fratris. Conf. *Clem. Pastoralis. de re judic.* Addi potest exemplum in familia *Atræsiæ:* ut & in *Sabaudica.* Nec minus in *Aragonia,* ubi *Judex Dionysius R. Portugallia* pro filio contra nepotem statuit. 5. Representationis tantum valet in divisibilibus, quia æquitate tali nicitur, quæ extra divisionem nulla est. *Majoratus* autem eam non admittunt, nisi in erectione instituta sit. Cui tamen thesi concedit *Caram. Phil. R. Lusit. l. 5. Diss. 8. art. 2. num. 5.* 6. multos autores illustrat. 6. Confer. *Alex. Rauden.* apud *Spreng. Ill. pratens. pag. 194.* Allegatum exemplum non sine cautione accipiendum.

3. *Ius agnationis* cognationi semper præferendum.

Respons. Licet cognatus agnatus, cognata agnata præferendi, non tamen agnata cognato. ex c. 1. *De eo qui sibi & hered. De usibus.* atque consensu multorum Doctorum apud *Caram. d. l. n. 44.*

4. *Sanguinis prerogativa,* qua *Catharina* stirpe, domo, patria, thoro civis *Lusitana* potior *Philippo* peregrino.

Eventus. *Bragantini,* quibus præter *Henricum* etiam *nobilitas* favebat, *Thuan.* L. 63. p. 359. 361. c. 69. pag. 514. ob potentiam *Philippi* tepidius in negotio versantur. Tandem serius quam par fuerat, cum *Philippo* transigere volunt. L. 70. p. 544. Sed parum impetratum, nisi quod *Conestabilis hereditarij* in *Lusitania* munus confirmatum. p. 565. In hac conditione *Joannes Catharinæ* maritus, & *Theodosius* filius vitam duxere. Tandem 1640. *Lusitani Hispanis* obsequium *Mich. Vasconcello* trucidato negant, *Electio Joannis R. ex Bragantia.* & *Joannem* *Theodosii* filium *Ducem Bragantinum* regem proclamant. Confer de hac historia *Joh. Baptistæ Biragus.* Ita renovata causa, pro qua præter alia scripta anonyma edita *Manifestatio regni Portugallia.* edit. 1641. quam *Caramuel* tentavit refutare, subtit. *Joannes Bragantinus Lusitaniæ illegitimus Rex demonstratus, &c. Emanuel.* à *Cugna Archiep. Olyssip.* antea ep. *Elvæ* edidit *Lusitaniam vindicatam.* Fr. à *S. August. Macedus* edidit libellum anonymi pro *Catharina Bragantina,* adjecta appendice de actu possidendi & jure postliminii. 1641. Et postea propugnaculum *Lusitano-Gallicum.* *Anton. de Sousa de Macedo.* edidit *Ivan Caramuel Convencido.* Idem censura notavit manifestationem *Jos. Pellicerii.* Adde *Lusitaniam Vindicatam,* quæ alloquitur orbem terrarum. Alia vide apud *Caramuel.*

Fundamenta. 1. *Ius Bragantinum vetus,* à *Catharina* per vim exclusa ad nepotem transmissum. 2. Jure regno exclusus *Philippus.* Sub *Castellanis neglecta & vexata Lusitania,* unde hæc *Florenti* regno in summam incidit miseriam. Vicissim *Hispania* jam diu infelix haud dubie *DEI* ob injustitiam ejus vindicis iram sensit. 3. *Populi,* cui, ubi de successione est dubium, judicium debetur, *acclamatio.* Allegatur etiam *miraculum,* quod in supplicatione aliqua solenni manus crucifixi cum clavo à cruce dilapsa. Hoc elevat & eludunt *Hispani.*

Respons. generales Hispanorum. 1. *Præscriptio.* Quam *Lusitani* non admittunt. *Responsio Hispan.* 2. *Juramentum Bragantinorum & populi.* Hoc violentia extortum, illud protestatione clandestina prius facta, ac ita lingua non mente præstitum, excusant.

Eventus. *Joannes* à pluribus regibus *Rex* agnitus, cumque eo fœdera contra-

ctâ ad-

cta, atq; adversus Philippum suam causam tutatus est. Non minus filius Alfonso, licet in pace cum Hispanis 1659. factâ Gallia ab ipsius parte recederet. Hoc 1668. ob impotentiam, & incapacitatem à regimine remoto, regens declaratus est *Petrus* frater germanus, qui ejusdem uxorem *Luisim Mariam Franciscam Elisabetham* Sabaudam in thorum alciivit, probante *Clemente IX.* Pontifice. Belli demum ille fuit exitus, ut pace facta Lusitania suo juri & libertati relinqueretur.

VI. Dux *Parmensis Raynuttus* Alexandri filius. Pro hoc responderunt *JCti Parmenses*, & *Patavini* apud *Thuan. L. 60. p. 513. 514.*

Fundamenta eadem fere quæ *Bragantina*, nisi quod contra ipsammet reflectebat *jus representationis* Parmensis, & contra eandem sexus nitebatur prærogativa. Cum verò representatione etiam admittitur, ille matrem, & reliqui competitors similiter matres representassent, adeoque ipse futurus fuisset remotior cæteris; patroni causa jus transmissionis in subsidium vocarunt, quo *Eduardus*, si supervivisset, prætentibus omnibus potior, jus transmissit ad filiam titulo suitatis: cum alias quoque primogenitus regis patre superstitite habeat in habitu jus ad regnum.

Resp. Conf. apud Caram. L. 5. Disp. 6. 1. Representationis beneficium remotiorem facit *Parmensem*, & ob hoc reliquis tamen postponit. 2. Representatio ut plurimum filiis fratrum ultimi possessoris conceditur, non nepotibus. 3. Transmitti nequit hominis viventis hereditas. (Confet de transmiss. *Caram. d. l. n. 15. seq.* ubi ex *JCti* jus hoc deducit.) Sed & *Edoardo* moriente *Henricus Rex* nondum fuit. 4. Non eadem ratio successione est, qua tratri aut patruo, vel qua parentibus succeditur.

Eventus. Servat memoriam tantum prætensionis familia, scuto gentilitio parmulam Lusitanicam addens.

VII. *Pontifex.* Hic regnum sedi Pontificiæ obnoxium beneficiarium dicitur, ac adeo jus regis constituendi vindicabat sibi.

Fundamenta. *Alfonso I. tributariam* Pontifici Lusitaniam 1142. reddidisse dicitur, & quotannis Rex quasdam uncias puri in recognitionem sedi Romanæ mittere. Confet *Thuan. L. 46. p. 781. b. Caram. Phil. prud. L. 5. Disp. 1. p. 184.* ubi diploma *Alfonso*, & *Innocentii* Pontificis bullam responsoriam ex archivo Toletano producit, & authentica propugnat. Addit alia quoque diplomata. Et refert *Mariana de R. Hispan. L. 10. cap. 20.* circa 1590. confirmasse *Eugenium* Pontificem *Alfonso* regium nomen, & ejus exemplo post aliquot annos *Alexandrum III.* Obtinuisse *Eugenium* vectigal annum quatuor auri pondo, *Alexandrum* Libram cum triente. Quod an solverint Lusitani primis temporibus, aut se nescire, sua autem & majorum ætate fuisse immunes. *Caram.* ostendit durasse ad *Alfonsum III.* qui ob differentias cum Ecclesiasticis omisit. Adducit alias rationes *Caram. 1. Alfonso II.* testamentum, quo confirmatio & cura executionis Papæ defertur. 2. Donatio *Sancii II. R.* in favorem *Ord. S. Jacobi*, cum ei donaret *Tavilam Algarbiæ*, confirmata ab *Innocentio* Papa: quod arguit ejus supremam auctoritatem in regno. 3. Deposito *Sancii II.* facta ab *Innocentio* Papa, in bulla censualem qualitate regni allegante. 4. Testamentum primum *Sancii II.* quo in casum mortis regnum & liberos commendat Pontifici. 5. Breve *Innocentii III.* conciliaturi animos *Alfonso* regis & sororum, in quo cavetur, ne reges Portugalliæ in successorem præjudicium regnum audeant imminuere. 6. Testamentum *Alfonso III.* quo Papam vocat Dominum corporis & animi sui, testamenti petit ab eo confirmationem, & ut ejus capita sua auctoritate faciat adimpleri.

Responsiones. 1. Religionis aut pietatis liberum documentum jus regni non imminuit. vide *Fr. à S. Aug. Maced. propugn. Lusit. Gall. P. 1. pag. 89.* qui hoc aliis etiam exemplis fieri potuisse ostendit. 2. Addit *Caram.* non promissum census, inductione obligationis, sed oblatum testimonio devotionis. Quamvis aliqua Pontificiorum verba loquantur de obligatione: sed si Pontifex in bullis suis plus acceptet, cum ei nihil promissum, non ob hoc contractus validus est, aut tenetur posteri. Nec oblationes Ecclesiasticæ devotionis monumenta, nisi accedat promissio, votum aut æquivalens circumstantia, obligant. Unde ad census duarum marcarum non obligatur Rex hodie. Et alias quoque quæ feudi spiritualis natura est, eadem est obsequi ob illud debiti. 3. *Caramuel* hoc solum probari putat, à Pontifice spirituales reges creatos esse, hoc est, illis concessas gratias & beneficia Ecclesiastica, quæ regum esse solent. Unde regnum putat esse feudum spirituale, & teneri vasallos ad præstanda obsequia spiritualia, Pontificem

Raynuttus
Farnes. D.
Parmæ.
Fundam.
menta.

Eventus.

Pontifex.

Funda-

menta.

Respon-
siones.

Pontificem ad spiritualem protectionem. Hocque sonare ipsa verba bullarum. Et ob hoc apud *Thuan.* l. 70. Lusitanos 1580. legato misso à Pontifice implorasse arma spiritualia. Idem addit, aperiri quidem talia feuda etiam spirituali Domino. Hic verò in Henrico id non factum, quia in bulla Innocentii etiam heredibus conceditur gratia, est ergo feudum hereditarium. Quamvis ergo cum Joannes I. eligeretur, apertum fuisset Papæ, quia tamen hic non revocavit, est ea moralis confirmatio, unde quoad heredes superfluit, superflue autem Henrico, non aperiri potuit Pontifici, regis Henrici morte. *Risp.* ad arg. *Caran.* l. 4. 6. Potuit Papa in testamento ea confirmare, quæ spiritualia concernunt non pauca. 2. Non donationem confirmare debuit Pontifex, quæ actus politicus est, sed satisfactionem pro peccato, quia pro remedio anime suæ donare dicit. Sed & confirmare in foro Lusitanico dicitur & testificari. 3. Pontifex non deposuit Sancium II. & discrete dicit, quod non intendat ei, aut si liberis habeat legitimos, illis regnum adimere, sed ob turbatum regni statum à comitiis gubernatorem idoneum eligi consulit, ac proponit regis fratrem. Quæ hortatio etiam spiritualis feudi Domino, imò cuius Christiano competit. 5. Conceditur regnum esse feudum, sed spirituale.

Eventus. *Thuan.* l. 65. p. 360. Ridiculum hoc jus omnibus esse visum ait. Nihilominus Pontifici saltem indirectè irrepere moliti, Henrico facilius (*Thuan.* l. 69. p. 517.) non verò æquè Philippo (*Thuan.* l. 69. p. 521. l. 70. p. 549. l. 73. p. 684.) imponere potuere. Cum verò postea congratulatus Philippo Papa priora excusavet, ipse jus suum prætensum abnuisse videri potest.

Appendix. Subjicit *Caran.* ultimo, annon *Abbas Claravallis Lupinus le Mire* p. 102. tuerit 1580. feudum Portugallie sibi vindicare. 1. Concedit ab Alfonso 1142. constitutum regnum feudum Abbatiz *Maria de Claravalle* in Gallia. 2. Feudum vult esse spirituale, & monasticum, qualia etiam alibi, unde debita utrinque spiritualia, in primis suffragia pro regibus à monachis facienda; quamvis etiam Claravallis alia sunt merita in Lusitanis, cum milite misso hos adjuvet, & Bernardus apud Pontificem contra regem Castilie causam Alfonso promoverit. 3. Feudum negat apertum, cum superfluit Henrico heredes. 4. Nec tamen concedit, reges teneri ad solvendo quotannis monasterio 50. morabitos auri; Solvit quidem Alfonso devotionis incitamento, & successoribus idem injungit, non tamen promittit aut vovet. Sed & ordinare, mandare & commendare Hispanis verba consulenti esse solent.

Sub finem compendio audiamus prætensum fundamentum à calamo *Hier. Compea.* *nestagg. de Portug. & Castel. conjunct.* in T. II. Hisp. illustr. p. 1102. 1103. Dum hæc in Hispania *dum hu-* geruntur, in Lusitania competitorum tam indigenæ, quam externi citati, actionibus suis pro *storie &* *positis, regem de suo quisq. jure edocere studebant. Agebat Philippus causam Dux Ossunensis: Ducis Sabaudie Carolus Rogerius: Reinutii Farnesii, Ferdinandus Farnesius, Episcopus Par *præten. ex* *mensis: Regina Gallia citata quidem non fuerat: sed tamen & ipsa actionem instituit per Verba *Conne* *staggio &* *banum de S. Gelasio, Episcop. Comingensem, qui non sine labore obtinuit, ut ad agendum admitter *Vicentio* *teretur. Videbatur enim Rex magnis dubitationum fluctibus agitari, dum ab una parte propter *Compea.* *benevolentiam, qua Ducissam prosequeretur, omnes excludere, & ab altera, præ nimio regem *dum hu-* *Philippum excludendi desiderio, omnes promiscue admittere conatur. Caterum vicit odium bene *præten. ex* *volentiam, & effecit, ut cum summa sua ipsius ignominia, pateretur a Regina alligari, ipsum *staggio &* *regè Henricum, à quo sibi iustitiam administrari petebat, & undecim reges, qui ipsum ante effe *Vicentio* *serant, fuisse nothos, & illegitimos. Huc enim reginarum rationes tendebant. Et licet non nihil dubi *Compea.* *moventur circa mandatum Episcopi: tandem tamen, cum de alio mandato, intra certum tem *dum hu-* *pus proferendo, cautione præstitisset, ipsi ad agendum admissio advocatum adjunxit. Principia *præten. ex* *competitorum argumenta talia erant. Antonius post 50. ann. decursum (toto enim hoc tem *staggio &* *porè nihil tale asseruerat) omnino pro legitimo se venditans, sine controversia successorem *Vicentio* *regni ad spectare dicebat, se q. tanquam masculum à masculino descendente, ratione patris *Compea.* *superare etatis, qua Philippus eum anteibat: ratione sexus se ducissam Bragançie, ratione etatis *dum hu-* *& propinquitatis Rainusio Farnesio esse potiorum. Philibertus Dux Sabaudie & ipse nondum *præten. ex* *spem omnem obtinende successione deponerat. Sed tamen quia in illum tantum casum, si Philip *staggio &* *pus ante Henricum moveretur, se principe Castelle propinquorem esse probare conabatur, mi *Vicentio* *nus, quam ceteri laborabat. Pro Rainutio Farnesio valida rationes aducebantur. & pro ipso *Compea.* *I. Cti Patavini consilium conscripserant. Et autem eum contra proximitatem, qua à reliquis *dum hu-* *competitoribus vincebatur, fuerent, dicebant, secundum jus purum & simplex, quot filios *præten. ex* *rex aliquis reliquit, tot inde pro manare primogenituræ: harum primam lineam succedere, *staggio &* *donec***********************

doucedurat: casinita, succedere secundum, & ita deinceps. Iam autem Eduardum, avum
 Reinuti maternum, esse caput secundæ primogenituræ filiorum regis Emanuelis: & ideo,
 primæ per mortem Sebastiani plane extinctæ, merito succedere debere lineam secundæ pri-
 mogenituræ, donec duraverit: per quam de gradu in gradum descendendo inveniri Rei-
 nutium: Philippum vero, & Philbertum, quamvis essent competitoris masculi, & legiti-
 mi: tamen tanquam ex linea feminina descendentes, non posse admitti ad hæreditatem, do-
 nec hæredes ex primogenituræ masculina descendentes supervverent: ex quorum numero
 ipse esset: cumque neque ducissæ, quæpæt femina, neque Antonius, utpote illegitimus, ei obsta-
 rent, ipsum necessario omnibus esse potiorcm. Ducissæ Bragancia bene sperans, & parum iu-
 ræ suo, partim benevolentie confisæ, prolixum & elaboratum consilium conscribi
 curaverat ab I. C. tis universitatibus Combricensis, qui, præterquam quod totius regni doctissi-
 mi essent, etiam ideo, quod regi se rem gratam facturos sperarent, hanc quæstionem, quam
 maxima fieri potuerat diligentia, excussirant. Dicebantur hoc fundamento, quod in regnis
 succedunt hæredes ultimi possessoris: & quod in hoc successione genere leges beneficium re-
 presentationis concedunt: & (quia Doctores disputant, utrum nepotes hoc beneficio gauder-
 ant, cum in hæreditate advenda cum patre non concurrunt) dicebant sine dubio sequen-
 dam esse partem adfirmativam, & feminas non tantum representare gradum parentis,
 sed etiam sexum, & jus masculinum. Cum itaque Ducissæ representaret patrem suum Eduar-
 dum filium regis Emanuelis, & fratrem Henrici, volebat omnes superare: regem Philip-
 pum, utpote descendens ex femina, Antonium ut illegitimum, Reinutium, tanquam ab
 Henrico remotiorem: neque admittit ab ulla lineæ, ad primogenituræ, aut representat-
 tionem, eamque ad rem multæ Doctorem auctoritates allegabantur. Hoc consilium impres-
 sum fuit, & missum ad Papam, & reliquos principes Christianos, apud quos magnum pondus
 habiturum esse credebat. Rex Philippus allegabat, ex nepotibus regis Emanuelis, qui su-
 pererant, se natum maximum esse, & legitimum: Ac reliquos competitors, qui manifeste il-
 lum priorem esse animadvertent, confugere ad fictiones & representationes, quas in hoc
 casu, & inter huiusmodi personas à nullo jure concedi probabat, dicebatque se præterquam
 quod omnes in genere atate superaret, etiam singulos peculiari ratione vincere: Anto-
 nium quidem natum atate legitima: Ducissam sexu, Reinutium proximitate, Ducem Sabau-
 diæ atate Isabellæ Imperatricis, matris suæ, natum majoris Beatricæ, Sabaudæ matre. Regnicole
 dicebant, extinctam esse lineam regum masculinam, & hoc casu jus electionis ad ipsos perti-
 nere. Fulciebant hanc rationem exemplo Ioannis primi, ab ipsis electi: sed hæc actio, tanquam
 nimis generalis, non magni æstimabatur. Regina Galliarationibus miris & cum tot regum
 ignominia conjunctis nitens, contendebat se per directam lineam ad regni successionem ve-
 nire: quæbatque ex monumentis veterum archieporum Francia, & ex antiqua Comitatus
 Bononiensis possessione satis probari, se directo à Rupertto, filio Alfonso III. & Matilde Com-
 mitissa prima, & legitima ejus conjugæ descendere, & ex illo tempore injuste regnum possi-
 disse posteros Beatricis secundæ uxoris Alfonso, ex qua quæ descenderent omnes reliqui com-
 petitores, ipsos non plus juris, quam majores suos habere posse. Juvat addere alium eadem
 paulo aliter enarrantem Ioh. Anton. Piferanum hist. de obsertæ Portugall. in eod. T. II.
 Hisp. illustr. p. 1037. 1036. 1037. 1038. Henricus igitur de regni successione iudicium constituit,
 & eos, qui actionem aliquam petendi regnum habere putabantur, citavit, ut ad statum
 diem adessent, ac pro se quisque experiretur. Nominatimque citavit regem Catholicum Phi-
 lippum, Emanuelcm Philbertum Ducem Allobrogum, Catharinam Ioannis Ducis Brigan-
 tini uxorem, Rainutum Farnesium filium Mariæ sororis Catharinæ, & Antonium Lud-
 dovici fratris sui filium. Sed istorum inter se, & cum rege Henrico affirmatum vincula
 explicanda sunt, quo cuncta melius cognoscantur. Portugalsensum rex Emanuel, cuius
 egregia virtus fuit, & nomen toto orbe terrarum illustre, ex Mariæ Ferdinandi Arago-
 nensium regis & Isabellæ Castellæ reginæ conjugum filia IX. liberis suscepit, Ioannem,
 Isabellam, Beatricem, Ludovicum, Ferdinandum, Alfonso, Henricum, Odoardum, Anto-
 nium. Ioannes omnium primus post patrem regnavit huius nominis tertius: atque ex
 Catharina Caroli V. Imp. sorore filium habuit nomine Ioannem. Is vivo patre obiit, at-
 que unicum filium Sebastianum ex Ioanna Caroli V. Imp. filia reliquit. Quem juvenem
 à Mauris interfectum in prælio supra demonstravimus. Isabellæ Carolo V. Imp. nupsit:
 cuius satu editus est rex Philippus. Beatricæ conjuncta in matrimonio Carolo Philberto
 Duci Allobrogum Emanuelcm genuit. Ludovicus ex concubina Antonium procreavit.
 Ex Odoardo Maria, quæ Alexandro Farnesio Octavi Ducis Parmensis F. nupta Rainu-
 tum peperit, & Catharina Ducis Brigantini uxor nata est. Ferdinandus sine liberis
 obiit:

obit: Antonius migravit infans è vita: Alfonso & Henricus in S. R. E. Cardinalium collegium cooperati sacris initiati sunt: sed alter è vita excesserat, alter solus è filii regis Emanuelis superstes in regis Sebastiani demortui locum successit. Quapropter cum Henrico devincti cogitationibus & affinitatibus erant rex Catholicus Philippus ex Isabella, Emanuel Philibertus ex Beatrice, Antonius ex Ludovico, Rainutius ex Maria Odoardi filia, Catharina ex eodem Odoardo prognata: quorum parentes jam hæc vitam destruerant, ipsi in petitione regni concurrerunt. Dux Brigantinus & Antonius ante regem Henricum Olyssipone omnium Portugallensium urbium principe in iudicio adsuerunt, alter Catharina uxoris sue jus defendens, alter suam per se ipse causam agens. At Rainutius Farnesius Ferdinandum Farnesium Episcopum Parmensem pro se cognitorem allegavit. Emanuel Philibertus licet regis Philippi jus suo melius esse sciret, tamen quia jus suum caterorum iuribus potius esse intelligebat, ut de successione questio omni ex parte ageretur, atque omnis dubitandi ratio tolleretur, Carolum à Ruvere juris sui vicarium sit. Rex Philippus Petrum Cyronium Ducem Osunæ potentem & honoratum principem legavit cum Christophoro Mora (quem etiam ante solum post regis Sebastiani mortem legaverat) duobusque delectis juris peritis Roderico Vaschio ab Arce & Ludovico à Tolia. Interim quoque rex Henricus totius regni concilium convocavit: in quo orationibus edixit, quoniam de successione in regnum controversia longiorem disceptationem postularet, ipse vero grandis natu, & ægra valetudine esset, ut IX. ex omnibus nobiles viros legereat in Lusitanis prudentia & dignitate præstantes: è quibus ipse V. seligeret, qui, si diem obire sibi contigisset ante litem regni dijudicetam, ipse regnum communi consilio & auctoritate gubernarent, donec iudicium de successione esset. Insuper XXII. juris peritorum delectum habereat doctrina & probitate excellentium, è quorum numero ipse XI. exceperet, qui de regni successione cognoscerent, ac iudicarent: eorumque sententiis, cui regnum adjudicatum foret, iraderetur. Gubernatorum vero & iudicum nomina secreta dum viveret apud se habiturum, ne cui fas sit corruptela aliquam iudicii moliri. Præterea voluit omnes ordines, & Ducem Brigantinum pro Catharina uxore, & Antonium jurare gubernatorum ac iudicum sententiis & decretis se plane semper obtemperaturos. Quæ Portugallensibus non ingrata fuere, quod sperarent, hæc via regnum non nisi alicui Portugallensi principi adjudicatum iri: quamvis aliqui nullam omnino rationem externorum haberi maluissent. Igitur causa agitur: & quisque jus defendit, cuius est cognitior. At vero Catharina Henrici III. Gallorum regis mater, etsi ad idem iudicium vocata non fuerat, tamen Urbanum à Sancto Gelasio Episcopum Comingensem misit, qui Portugallensium regi jus exponeret, quod ipsa in Portugallia regnum haberet. Referebat Alfonso huius nominis tertium Portugallensium regem fratrem Sancii, cui Carpele cognomen fuit, antequam regnum obtinisset, habuisse in Gallia uxorem posthibildam, ex eoque filium suscepisse Rodulfum dominum Bononia in Gallia oppidi: deinde post obtentum regnum uxorem duxisse Beatricem sibi à Alfonso XI. regis Castellæ, atque ex ea Dionysium genuisse. Quare Portugalliam ad Rodulfum ex priore conjugio natum obvenire debuisset, non ad Dionysium ex uxore secunda procreatum: eademque ratione ad Rodulfi potius, quam ad Dionysii nepotes pertinere. Reginam Catharinam à Rodulfi nepotibus matrum genus ducere. Quæ oratione non modo regnum posebat, verum etiam ipsum regem Henricum, & quotquot ab Alfonso reges fuere, male captæ Portugallia hereditatis accusabat. Unde quoniam par non erat stultam legationem censere, à quibusdam existimatum est, Episcopum Comingensem specie quidem petende Portugallia hereditatis, sed revera misum, ut cum Portugallensibus secretò aliqui contra regem Philippum ageret. Quem Galli, qui cum Hispanis continuas similitates exercent, videbant omnium Christianorum regum, quotquot unquam fuere, ex Portugallia possessione potentissimum fore. Quod Catharina jus, quia nullum omnino erat, quoniam ex rerum Portugallensium, Gallicarum, & Belgicarum monumentis constaret, Alfonso nullos ex Mathilda liberis suscepisse, & Robertum, qui post obitum Mathildæ comitatum Bononia obtinuit, non ex Mathilda sed ex Mathilda sorore Alida Clarentis & Arvernia Comitissæ uxore natum fuisse, ab omnibus neglectum esse: mens tamen, & voluntas à quibusdam probata. Et Antonius iussus matris sue iuratus legitimas ostendere, quæ non istis dedit, duos è novis, mater teram inquam suam, & mater teræ maritum, duos è veteribus Christianis ortos, quos subornaverat, ut rogati de matris sue iuribus dicerent legitimus fuisse, seque ipsi interfuisse. Quorum è veteribus Christianis ducunt, consentientia recepti fuisse, se autem ab Antonio instructos fuisse, ut affirmaret ejus matrem Ludovico patri legitime nupsisse, revera tamè Mathilda hoc matrimonio scire. At mater teræ

Osunæ
nonnullis
Aulicis

Bononia
olim Gel-
soticum.

maritus & materera testificati sunt, verum & legitimum connubium fuisse, seque ipsi nuptiis interfuisse. Verum minutatim de loco, tempore, & his, quæ factum circumstant, interrogati cum inter se dissentirent, neque eorum constaret oratio, Rex Henricus ipsos tanquam aperte fictos & falsosque testes in carcerem conjici, & debitis supplicis affici iussit: ipsi quoque Antonium sedens iudex cum II. Episcopis, et eidemque juris peritis, quos ad cognoscendam secum causam adiunxerat, pronuntiavit spurium esse, non in modo omnium opinione semper ita habitum, sed etiam à Ludovico patre voce, ac scripto saepe, & ac dnum testimonio renunciatum: sua quoque confessione convictum, quod olim à Julio III. Pontif. Max. quibusdam legibus, quæ contra spurios sunt, absoluti postulaverit; absolutusque sit. Nec multi à lata sententia dies intercessere, cum à prioribus alter à Gregorio XIII. Pontificis Maximi literis vel Antonium rogatu, quod alios quam Portugalensibus iudices appellasset, vel Alexandri Frumentii in Portugallia Nuncii Apostolici opera, qui cum Antonio magis facere, quam cum Rege Philippo existimabatur, Regi Henrico reddidit sunt: quibus Pontifex maximus priores suas literas interpretatus, quod in illis Antonii causam agi tantum in Portugallia, non etiam iudicari sensisset, aperte jubebat, ne in Portugallia iudicaretur, sed iudicanda Romam ad se transmitteretur. Quod Rex Henricus satis acerbè accepit: questusque his literis non modo auctoritatem suam immerito contemni, & integritatem in tam aperta causa violari, sed etiam dissensiones civiles ali, & Reipubl. Portugallexi ex variis motibus occasum afferri, asperius, quam ejus mores ferebant, Pontifici rescripsit. Atque illum hæc etiam male habuit, quod scripsit Romæ per novos Christianos, quorum ortus à ludæis est, agi, ut de Antonii causa iudicium, cujus mater numgenus ex Indorum stirpe profectum esse sciunt, prolatur: quoniam in magna spe habuit ipsum aliquando ab omnibus Regem creandum si nullus denunciatus Rex sit. Cum verò intelligeret, Antonium contra iusjurandum, quo juraverat, se re iudicatæ statutum, ac nihil contra moliturum, multa movere, ac modo plebem, modo civitatum & Dynastiarum procuratores ambire, hortari, rogarè, multaque illis polliceri, ut se Regem creent, quod Regis creatio ad ipsos pertineat, iussit illum ex urbe Olyssipone, totoque urbis agro intra certum diem excedere: edixitque, ne post hæc Olyssiponem reverteretur, comminatus illi, nisi parerit, penam, quæ contra non obediens Regis imperio, & contra perturbantes regni pacem & tranquillitatem constituta est. Paruit edicto Regis Antonius: sed mox acrius stimulante animo regnandi cupiditate Olyssiponem rediit, eademque movere cepit. Quod sentiens Rex Henricus illum ut reum citat; atque adesse negligentem bonis omnibus spoliat; & nisi à finibus regni excedat, penam constituit, quæ de lædentibus regiam maiestatem sumitur. Graves quoque penas contra eos sancit, qui Antonium cæcò exceperint, aut re aliqua juverint, vel ejus verbum ullo modo favorint. Post quæ Antonius proacè à conspectu Regis Henrici latuit. At vero Regis Philippi procuratores, quibus Rex præceperat, suo nomine Regem Henricum orare, ut jus suum bene perspiceret, atque ubi perspexisset optimum esse, non dubitaret se regni successorem Portugalensibus denunciare, sic de Regis sui jure apud Regem Henricum disceptant. In regnum non mortuus testamento, sed propinquitatis jure succedi. Regnum enim ei, quem unum ex omnibus delectum civitatis principem, Reipubl. moderatorem constituerunt ad tollenda civium dissidia, quæ in nova regis creatione ex dominantium libidine semper enascerentur, hæc conditio delatum à populo, ut in demortui Regis locum, qui propinquitatis vinculis conjunctissimus illi esset, ex legitimis natus nuptiis, succederet. Quod si plures eundem propinquitatis gradum tenerent, mas femine, & major natu minori praeponderetur. Proinde regnum esse non demortui, sed generis hereditatem, eandemque indivisibilem, ac jure sanguinis ad eundem: quæ non ad eum, quem Rex mortuus voluerit, sed quem illi sanguinis cognitione proximum natura fecerit, venit. Ipsi Regi Henrico regem Philippum omnium, qui Portugalliam successionis nomine petunt, necessitudine proximum esse: interiorem quidem Philiberto, non modo quia mater ejus Isabella semper augusta Beatricem Philiberti matrem atate anteciverit, sed quia ipse Rex Philippus Philiberto grandior natu sit; Catharina verò, quod eam sexus nobilitate, & ætatis auctoritate antecedit, at Raynudo, & quia major atate, & quia uno propinquitatis gradu propior. Nec magni momenti esse, quod à Catharina assertur, à se patrem suum Odoardum representari: qui si viveret, ipsi Henrico succederet. Nam in hujus regni successione nullus nunc est fratrum filius cum patris concursus, inter quos representationis ratio haberi solet. Quoniam hi, qui regnum petunt, omnes consobrini sunt, regis Henrici fratrum ac sororum filii: quorum personas spectare oportet, non parentum, quas hic referre non possunt. Id quod etiam

antiquissimis legibus à Gothorum temporibus semper in Hispania servatum est. Quin etiam si daretur, posse parentis referri, certe Maria, si in vivis esset, & Catharina Odoardi filia sexum virilem patris nullo modo possent representare. Non enim jus natura patitur, nec juris rationes, quæ naturæ vim imitantur, volunt, ut quæ reversa est semina, representationis jure pro mare habeatur. Quare patrem filia non in sexu, sed in gradu representabit. Proinde licet ipsarum patrem Odoardus Isabellæ regis Philippi matri honore sexus anteponeretur, non tamen ipsius Odoardi filia regi Philippo iudem anteponeverunt, quæ ex feminis maris fieri nequeunt. Quod si nullum jus representationis est Maria, nec à Mariâ quidem in Rainutum filium transfundi ullum poterit. Quamobrem Portugallie successionem regi Philippo jure optimo dari, quod competitores omnes atque, insuper alium sexum, alium vincat propinquitate. Quinimo leges ipse Portugallensēs hoc ipsum statuerunt, ut in istis successionebus mas femina, & mas natu major ceteris omnibus præferatur. De Antonio se nihil velle dicere, quando leges omnes & instituta prohibent spurios non modo regnorum possessionem, sed ne aliorum quidem honorum hereditatem ullam ab intestato adire. Illum vero esse spurium ipsi Henrico magis notum atque testatum esse, quam aliis. Qui hoc ipsum à fratre suo Ludovico sepe audivit: à quo rogatum Pontificem maximum etiam sciat, ut iis legibus filium suum Antonium solveret, quæ prohibent spurium sacris initiari, dignitates Ecclesiasticas obtinere, in testamentis heredem nominari. Nec valere Joannis hujus nominis primi Portugallie regis exemplum, quod spurios fuerit. Non enim jure sanguinis regnum obtinuit, sed à populo Rex creatus est, cum à regia stirpe nemo superstes esset non spurius, qui Ferdinando mortuo jure possit succedere. Siquidem ejus filia Beatrix spuria esse credebatur. At nunc regis Henrici cognatus extare, ad quos Regni hereditas jure pertinet. Hac, atque hujusmodi alia regis Philippi ministri de regis sui jure dicunt: eaque tum argumentis ductis ex naturæ initiis, & ex legum autoritatibus, tum præstantissimorum juris peritorum sententiis confirmant. Quamobrem Henricum orant, ut quando regis Philippi causam omnium excellentissimum juris peritorum non solum Castellanos, sed etiam Portugallensium, & Italicorum, atque aliarum nationum judicio sine ulla dubitatione optimam & æquissimam esse videt, atque ad ceterorum regnorum suorum incoluntiam, & totius Reipubl. Christianæ tranquillitatem maxime referret, ipsius regis Catholici jus recte, atque extra judicium perspiciat: & quod certum est in controversiam non adducat: neve regem ab omni foro & judicio liberum jurisconsultorum sententiis subjiciat, & eorum, quorum animi facillime possunt odio & amore pervereri. His ipsis argumentis, quæ à regis Catholici ministris afferrebantur, ut cns Carolus à Ravere fatetur Emanuelem Philibertum in hac regni petitione à rege Philippo vincat, quod eo sit minor atate, sed Catharina & Rainutio præferendum, quod illam sexu hunc antecedit propinquitate. At Dux Briganinus contra regem Philippum & Emanuelem Philibertum pro Catharina representationem, contra Rainutum propinquitatem usurpat. Ferdinandus Farnesius vero representationem contra regem Philippum & Emanuelem Philibertum pro Rainutio, sexum contra Catharinam proponit. Sic excellentissimorum juris peritorum concilio regis Henrici jussu habito, quæ à quoque dicebantur, magno cum studio agitata, & de singulorum actionibus disputatum diu & permultum est.

CAPUT LXXIII.

Potierii Duc. de Trênes.

ARGUMENTUM

1. Familia.
2. Scutum Ducis Leonis. Luxemburg. Borbon. Lotharingia. Sabaudia. Potier.
3. Majores Margarete Luxemburgica.

4. Scutum Ducis Renati. Baillet. Aulnoy. Montmorency. Vendosme.
5. Laterculorum rationes.
6. Apex. Telamones.
7. Alia dispositio. Sicilia. Lufignan. Soiffons.

§. I.

DUCIS de Trênes familia est cognominis de Potier: & descendit ex Simone Po-Familia
tier Dom. de Groslay & de Blancmesnil: Primus verò Ducis axioma 1663. rece-
pit Renati.

Scutum
Ducis Leo-
nis.
Luxen-
burg.
Borbon.
Lotharia-
gia.
Sabaudia.
Potier.
Majores
Margareta
Luxen-
burgiz.

§. II. Scutum moderni Ducis Leonis in descriptione Status Franciæ 1676. describitur esse quadripertitum: ut quadra prima argentea Luxenburgium Iconem rubrum, secunda Borboniam tesseram, lilia cum scipione cocineo, tertia Lotharingicis aquilulas, quarta crucem Sabaudicam exhibeant: toti incumbit parmula media cærulea cum duobus de xtris aureis & quadrante honorario tessellato ex argenteo & cæruleo, quod solum est familiae Potier, adjecto limbo rubeo striato, quod discerniculum est ob lineam primogenitam Dominorum de Blancmesnil & Nonon.

§. III. Rationem horum laterculorum repeto à Margareta Lukenburgia, uxore Renati primi Ducis: cujus illi sunt majores

Margareta Lu- cenburgia.	} Franciscus Dux de Lu- cenburg & Piney. } Diana Lotharingia.	Antoniuz Lukenburgus C. de Brienne.
		Margarera f. Renati Sabaudi C. Tendæ.
		Claudius de Lotharingia Dux Aumale filius Claudii D. Guisii & Antoniz Borbonie f. Francisci D. Vindocini.
		Luisa Brezra.

Scutum D.
Renati.

Baillet.
Aulnoy.
Montmo-
rency.
Veadofme

§. IV. Patris scutum exhibet *Sanmarth. Feit. de la Fr. p. 304.* (qui typus etiam, non conveniens impressæ descriptioni, in statu Francico §. 2. allegato exar.) Ut clypeus quadripertitus alios tamen laterculos exhibeat: Primus cæruleus purpureum batheum angustiore continet, comitibus duobus amphibanis l. serpentibus alatis aureis, designandæ familiae Baillet. Secundus aureus caput scutarium supra se habet rubrum cum quadra dextra, Montmorencium symbolum continente, notandæ familiae Aulnoy. Tertius Momorantiorum aquilulus & crucem repræsentat ob istam familiam: quartus Vindocinensis antiquioris familiae causâ argento tingitur, cum cephalo rubeo, leone cæruleo toti inducto. Parmulam eadem est Potieria, quæ §. 2. notata.

Latercu-
lorum ra-
tio.

§. V. Rationes ex Genealogia petendæ sunt. Renati Ducis mater fuit *Carola Domina de Tresnes*, filia Renati Baillet Dn. de Seaux, hujus mater fuit *Ioanna d' Aulnoy Dn. de Tresnes & de Silly*, uxor Theobaldi Baillet Dom. de Seaux præsidis Parlamentû Parisiensis. Hæc ratio fuit tessere gentis d' Aulnoy: quam à *Gualthero d' Aulnoy*, qui sub Philippo IV. inclaruit, deduci vidi, cujus filius *Philippus Dn. de Grand Moulun*, uxorem habuit *Aguetam Montmorenciam* Confluentinam, quæ forte causâ adsciti illius quadrantis honorati. Philippi atnepos fuit *Philippus d' Aulnoy dictus le Gallois*, Dom. de Chiurè, maritus *Catharine Montmorencie Dn. de Goussainville*, cujus causâ Montmorencia insignia ascira existimo. Quod *Vindocinum* concernit, illud à *Catharinæ Montmorencie proavia Arglantina f. Ioannis Vindocini Dom. de la Chartre* derivandum existimo.

Apex.
Telamo-
nes.

§. VI. Huic scuto insitit *galea coronata, cum serpente alato aureo. Lacinia aureæ & cæruleæ circumvolitant. Telamonum* loco assuntur duo serpentes seu dracones alati.

Alia di-
spositio.

§. VII. Alibi scutum vidi tribus perpendicularibus & una transversâ in octo areolas dispecti, præter mediam parmulam quæ Potieria est. Octo autem illæ areolæ continebant tesseras *Lukenburgiam, Siculam, Lusitaniam, Borbonio-Vindocinam, Sveffionensem, Lotharingicam, Sabaudicam, Vindocinam.* De pletatumque ratione ex superioribus jam constat. De reliquis ita conjicio. *Siculam* assumtam esse ob *Iolandam Andinam Renati R. Sicilie* filiam, *Friderico Lotharingo nuptam*, *Claudii Guisii Ducis*

Sicilia.

Lusignat.

aviam. Lusitaniam vix aliunde acceffere nossem, quam quod *Lusitanorum* hereditas ad *Briennios* translata, & harum heres *Isabella Gualthero III. Dn. Engliano nupsit*: Ex *Englianis* *Margareta f. Ludovici C. Conversani & Briennæ Joanni Lukenburgio Dn. de Beauvoir nupsit*, & hereditatem intulit: & quidem in ipsa linea illa, ex qua conjugem Renatus Dux habuit, *Briennæ* comitatus hæsit. Quod *Sveffiones* concernit, *Ada f. Renaldi C. Sveffionum*, *Guilhelmo C. Eufiano nupsit*, & ex eo genuit *Rantrudum*, quæ *Rudolfo C. de Nessel. de Nigella* attulit istum comitatum: in ea familia successio continuata est ad *Hugonem* usque, cujus filia *Margareta Joanni de Hannoveria Dn. Bellonontii nupta* istam hereditatem attulit, qui 1356. extinctus est. Hujus filia *Ioanna nupsit Ludovico Castellonio, C. Blesensi.* Demum ad *Barncses* ille comitatus delapsus est: Iterum *Ioanna f. Roberti de Bar Marlam & Sveffiones* marito *Ludovico Lukenburgio C. S. Pauli* attulit, sed neptis ex filio *Petro Maria Francisco Borbonio Vindocino nupta* in illam familiam comitatum transtulit, ex qua nunc ad Sabaudos devolutus est. Ludovicus autem

Soissons.

Antonii §. 3. notati proavus fuit.

Scutum
Ducis Leo-
nis.
Luxen-
burg.
Borbon.
Lotharin-
gia.
Sabaudia.
Potier.
Majores
Margareta
Luacen-
burgiz.

§. II. Scutum moderni Ducis Leonis in descriptione Status Franciæ 1676. describitur esse quadripertitum: ut quadra prima *argentea*. *Luxenburgium* leonem rubrum, secunda *Borboniam tesseram*, lilia cum *scipione cocineo*, tertia *Lotharingicis* aquilulas, quarta *crucem Sabaudicam* exhibeant: toti incumbit *parmula media carulea cum duobus dextris aureis & quadrante honorario tessellato ex argento & caruleo*, quod solum est familiae *Potier*, adjecto *limbo rubeo striato*, quod discerniculum est ob lineam primogenitam Dominorum de *Blancmesnil & Nouzon*.

§. III. Rationem horum laterculorum repeto à *Margareta Luacenburgia*, uxore Renati primi Ducis: cujus illi sunt majores

Margareta Luacenburgia.	Franciscus Dux de Luacenburg & Piney. Diana Lotharingia.	Antonius Luacenburgus C. de Brienne.
		Margareta f. Renati Sabaudici C. Tendæ.
		Claudius de Lotharingia Dux Aumale filius Claudii D. Guisii & Antonie Borbonie f. Francisci D. Vindocini.

Luifa Brezra.

Scutum D.
Renati.
Baillet.
Aulnoy.
Montmorency.
Vendosme

§. IV. Patris scutum exhibet *Sanmarth. l. 6. de la Fr. p. 304.* (quitypus etiam, non conveniens in pressæ descriptioni, in statu Francico §. 2. allegato extar.) Ut clypeus quadrupertitus alios tamen laterculos exhibeat: Primus *caruleus purpureum batheum angustiorum continet*, comitibus duobus *amphisbanis* s. *serpentibus alatis aureis*, designanda familiae *Baillet*. Secundus *aureus caput scutarium supra se habet rubrum cum quadra dextra*, *Montmorencium* symbolum continente, notanda familiae *Aulnoy*. Tertius *Montmorenciorum aquilulas & crucem* repræsentat ob istam familiam: quartus *Vindocinensis antiquioris familiae* causa *argento* tingitur, cum *cephalo rubeo*, *leone caruleo* toti inducto. *Parmula media eadem est Potieria*, quæ §. 2. notata.

Laterculorum rationes.

§. V. Rationes ex Genealogia petendæ sunt. Renati Ducis mater fuit *Carola Domina de Trêsmes*, filia *Renati Baillet Dn. de Seaux*, hujus mater fuit *Ioanna d' Aulnoy Dn. de Trêsmes & de Silly*, uxor *Theobaldi Baillet Dom. de Seaux præsidis Parlamenti Patiensis*. Hæc ratio fuit tesserae gentis *d' Aulnoy*: quam à *Gualthero d' Aulnoy*, qui sub Philippo IV. inclaruit, deduci vidi, cujus filius *Philippus Dn. de Grand Moulain*, uxorem habuit *Agneta Montmorenciam* Confluentinam, quæ forte causa adsciti illius quadrantis honorati. Philippo atnepos fuit *Philippus d' Aulnoy dictus le Gallois*, Dom. de Chiurè, maritus *Catharine Montmorencie Dn. de Goussainville*, cujus causa *Montmorencie* insignia ascita existimo. Quod *Vindocinum* concernit, illud à *Catharinæ Montmorencie proavia Anglantina f. Ioannis Vindocini Dom. de la Chartre* derivandum existimo.

Apex.
Telamonens.

§. VI. Huic scuto insitit *galea coronata, cum serpente alato aureo*. *Lacinia aureæ & caruleæ* circumvolitant. *Telamonum* loco assitunt duo serpentes seu dracones alati.

Alia dispositio.

§. VII. Alibi scutum vidi tribus perpendicularibus & una transversam octo areolas dispesci, præter mediam *parmulam* quæ *Potieria* est. Octo autem illæ areolæ continebant tesseras *Luacenburgiam*, *Siculam*, *Lusitaniam*, *Borbonio-Vindocinam*, *Sveffsonensem*, *Lotharingicam*, *Sabaudicam*, *Vindocinam*. De pleratumque ratione ex superioribus jam constat. De reliquis ita conjicio. *Siculam* assumtam esse ob *Iolandam Andinam Renati R. Sicilie* filiam, *Frederico Lotharingo nuptam*, *Claudii Guisæ Ducis*

Sicilia.

Luignan.

aviam. *Lusitaniam* vix aliunde accessere nossem, quam quod *Lusitanorum* hereditas ad *Briennios* translata, & harum heres *Isabella Gualthero III. Dn. Engliano* nupsit: Ex *Englianis* *Margareta f. Ludovici C. Conversani & Briennæ Joanni Luacenburgio Dn. de Bearevoir* nupsit, & hereditatem intulit: & quidem in ipsa linea illa, ex qua conjugem Renatus Dux habet, *Briennæ* comitatus hæsit. Quod *Sveffiones* concernit, *Ada f. Renaldi C. Sveffionum*, *Guilhelmo C. Eufiano* nupsit, & ex eo genuit *Raintrudum*, quæ *Rudolfo C. de Nelles. de Nigella* attulit istum comitatum: in ea familia successio continuata est ad *Hugonem* usque, cujus filia *Margareta Joanni de Hannonia Dn. Bellemontii* nupta istam hereditatem attulit, qui 1356. extinctus est. Hujus filia *Ioanna* nupsit *Ludovico Castellonio, C. Blesensi*. Demum ad *Barenfes* ille comitatus delapsus est: Iterum *Ioanna f. Roberti de Bar Marlam & Sveffiones* marito *Ludovico Luacenburgio C. S. Pauli* attulit, sed neptis ex filio *Petro Maria Francisco Borbonio Vindocino* nupta in illam familiam comitatum transtulit, ex qua nunc ad *Sabaudos* devolutus est. *Ludovicum* autem Antonii §. 3. notati proavus fuit.

Soissons.

CAPUT LXXIV.

Com. Promnitzii.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Inter Dominos, Equites, Barones, Comitēs.
2. Baronum scutum.

3. Comitum.
4. Galea.
5. Symbolorum ratio.
6. Descriptio ex diplomate Imp. Leopoldi.

§. I.

MAjores Illustrissimorum Comitum Promniziorum ab aliquot seculis fuisse Dominorum, qui in expeditionibus suas turmas & vexilla principi adducebant (Wapenherren) dignitate incluti, cum verò Silesia Tataricis incursionibus infecta illi etiam clades graves passi essent, nec posteri ob res attritas avorum titulos splendore decenti tueri possent, hi equestri dignitate contenti vixere, unde Wapenb. P. I. p. 56. inter nobilium clypeos illorum stellæ & sagitta etiam visuntur. Verum 1549. Ferdinandi Imperatoris gratia Baronum titulus accessit, cumque Baltasar ex ea gente Episcopus Nussensis & Vratislaviensis & supremus Capitaneus utriusque Silesiæ factus esset, hujus ære comparata de novo illustria bona gentis fortunas auxere. Demum nostra memora ob præclata in gentem Austriacam merita Imperiali gratia Comitum accessit titulus, quo nunc familia cluit.

Familia.
Inter Dominos.
Equites.

Barones.

Comites.

Baronum scutum.

§. II. Baronum scutum Wapenb. P. I. p. 29. lineâ transversâ in duas partes divisum: caput iterum alia perpendiculari in duas areas; Prior rubra inter duas stellas argenteas sagittam ejusdem metalli diagonali situ continebat: altera aurea duos baltheos nigros referebat: in pede scuti caruleo duo leones aurei gradiebantur. Galea coronata inter duas stellas argenteas diagonali situ locatam sagittam auream, cujus mucro argenteus, pinnule virides sunt.

§. III. Hodiernum Comitum scutum quadripartitum est, duobus leonibus aureis in prima & quarta area, quæ caruleo colore tinguntur, gradientibus: in 2. & 3. area binis baltheis nigris apparentibus: his ubi coeunt medium imponitur scutulum rubrum, continens inter duas stellas argenteas diagonali situ locatam sagittam auream, cujus mucro argenteus, pinnule virides sunt.

Comitum

Galea.

§. IV. Galea scutum hoc tres coronata premunt: mediam tres plumæ struthionice exornant aurea, nigra & rubea: in illis confidente molosso candido, millo aureo lingua cruenta: anteriorem ornat ala carulea, in qua leo aureus, rubea corona & duplici cauda pictus latet: posteriorem ala aurea, continens squam salientem nigrum, sursum portectâ cauda.

§. V. Diversas illas tesseras scuti si explicare necesse sit: sagittam cum stellis suis gentile symbolon esse, dubio vacat: Leones & baltheos, si conjecturis locus sit, dynastiis plez & Sora attribuenda existimo.

Symbolorum ratio.

§. VI. Hæc ut rectius intelligantur, de te esse videtur, diplomatis, quo ab Augusto nostro Comitum dignitate ornati sunt, partem subjungere: quæ ita sonat. Wann wir nun gnädiglich angesehen/wahrgenommen und betrachtet/das uhraltt Adeliche Geschlecht der Freyherrn von Promnitz / so vor etlich hundert Jahren Banerherren gewesen / massen in Historien befindlich / welchen ihren Standt aber / sic von wegen dessen / vorzeiten von den Tartarn in unser Herrogthum Schlesien bescheyenen Einfalls / auß dem darüber zugestandenen unvernögen seiner Würdigkeit nach nur behörigem Splendor nicht continuren können / sondern dahero des untern Adelichen Standes sich biß zu besserer gelegenheit betragen müssen / und dann erfolget / das wir land unser Uorvlber / Kaiser Ferdinand der Erste / dieses Geschlecht umb seiner Ihrer Liebde. und unserem löbl. Erzhauß Oesterreich geleisten nützlichen getreuen Dienste willen Anno 1542. mit vernüch- und verbesserung ihres Wapens versehen / auch darauff in Anno 1549. in desz Heil. Röm. Reichs würdlichen Freyherrn Standt erhoben / und einer auß solchen dem Geschlecht / Namens Balthasar von Promnitz / wegen seiner ansehnlichen guten Geschicklichkeit und Erfahrung zum Bischoff zur Neuß und Breslau in unserem Herrogthum Schlesien erwählet / und dadurch zugleich

Descriptio ex diplomate Imp. Leopoldi.

zugleich in Fürslichen Standt/Ehre und Würdigkeit gesetzt / mithin auch Oberhauptmann unsers ganzen Ober- und Nieder-Herzogthums Schlesien geworden / und solchem Amt viel Jahr mit grossem Ruhm und Ehren vorgestanden / also / daß seines Naricus rühmliche Gedächtniß noch heutiges Tages dafelbst floriret thut / derselbige Bischoff auch einen guten Theil seines Vermögens und Einkommens zu mercklicher Verbesserung gedachten Bischofthums und andern milden Sachen / nicht weniger auch zu führung des gemeinen Türcken-Krieges wider den Erbfeind Christlichen Namens / mit grossen Summen angewendet / und daneben sein Geschlecht wiederum zu besserer Auffnehmung und Standt gebracht. Inmassen dann sein Vetter Seyfried von Promnitz / Freyherr auff Pless / Sorau und Triebel / stracks von seiner Jugend an sich in person bey demahligen Türckenkrieg / als ein Aufwärter unter dem Feldobristen Unverzagt gebrauchen / folgendes bey dem Käyserl. Cammergericht zu Spener Assessor gewesen / und weyland unserm Herrn Vattern und Vorfahren am Reich / Käyser Rudolph den vierten / gloriwürdigster Gedächtniß / mit Alloboden und Begleitung dero welgeliebten Bruders Erzhersogs Maximilian I. Vebden auff Pohlen / so wol mit verrichtung vieler ansehnlichen Ambasciaden und Commissionen bey Chur-Fürsten und Ständen des Reichs / auch auffwendung grosser Spelea und Unkosten / absonderliche Treue / denckwürdige Dienste erwiesen / auch in dero würcklichen Dienst und Bestallung / als Cammer-Präsident in Ober- und Nieder-Schlesien sein Leben und Wandel rühmlich beschlossenen. Dessen ältester Sohn / Heinrich Anselm / Freyherr von Promnitz / in seine löbliche Fußstapfen tretende / so bald er seine Studia und Peregrinationes vollbracht / in Käyserl. Dienste sich begeben / und gedachten unsers lieben Herrn Vattern Käyser Rudolph des vierten Truchses worden / auch dergleichen Hof-Servitia hindurch bedient / bis er Appellation Rath worden / und Anno 1595. das Krieges-Zahlsamt zu Ihrer Käyserl. Majest. und der damahligen getreuen Ständt in unserm Erb-königreich Böhem sonderbahrem gnädigsten und guten contento mit stillung und abwendung vorgewesener Meutination etlicher Regimenter durch interponirung seines eigenen Credits und Vermögens über sich genommen / da ihm dann nachgehends wegen seiner erkantten und bewährten Treue und Dexterität die Landvogtey in unserm Erb-Marggraffthum Nieder-Lausitz anvertrauet / und zugleich Käyserl. Cammerer- und Raths-Titul gegeben worden / welchen Amt er nicht allein treulich vorgestanden / sondern auch darüber bey der Böhemischen Rebellion und Unruhe grosse Drangsal und Verfolgung erlitten / indem ihm der Schlesische General / Marggraf Johann Georg zu Brandenburg / nach Leib / Ehr und Gut getrachet / und etliche Mal contentent / in gedachtem Marggraffthum ihn von seinem Amt verjagt / bis er durch Chur-Sachs. Vbden in unsers gloriwürdigsten Herrn Vatters / Käyser Ferdinandi des vierten / hochseligster Gedächtniß Namen / wieder darzu restituiret worden / und darinnen Anno 1622. sein Leben nicht weniger / als sein geliebter Vatter bey dem Cammer-Präsidenten-Amt in Schlesien gethan / ganz rühmlich geendiget. Und nachdem auch dieses Heinrich Anselms ältester Sohn / Sigmund Seyfried / Freyherr von Promnitz / zu allen Hoch-Adelichen / Ritterlichen Tugenden / Exercitiis und Studiis erzogen worden / unterschiedliche Peregrinationes verrichtet / und noch bey seines Vattern Lebezeiten auff dessen gehoriamste Präsentation und Bitt / von weyland Käyser Matthea, Christloblichster Gedächtniß Anno 1615. zum Landverweiser / folgendes auch nach seines Vattern Christlichen Ableben von unserm hochseligsten Herrn Vattern / Käyser Ferdinanden dem vierten / Anno 1623. zum vollmächtigen Landvogt im Marggraffthum Nieder-Lausitz / nebenst conferirung des Raths-Tituls / wegen seiner selbst eigenen rühmlichen Qualitäten bestell und verordnet worden / und neben dem Vatter bey vorangeregter Unruhe und Empörung seines Amtes entsetzt / hernach aber gleicherweiss dazu restituiret / und folgendes von gedachtem unsers lieben Herrn Vatters Vbden Anno 1627. mit dero Cammerers-Titul begabet / in fätere wehren der Treue und Devotion gegen uns und unser hochlöbl. Erzhauß Oesterreich demassen fest / beständig und unbeweglich blieben / daß er auch darüber bey

dem jüngst-vergangenen Schwedischen Krieg lieber bis ins fünffte Jahr mit verlassung aller seiner Herrschafften und Güter das Exilum in Pohlen bauen / als wider uns zu einiger Untreu und Widerseßigkeit sich hat bewegen lassen wollen / auch unnihr seinem Amt der Landvogten / bis in die sieben und drentzig Jahr / getreulich vorgestanden und also noch vorstehen thut / hinfüro nicht weniger zu thun deß unterthänigsten Erbietens ist / auch wol thun kan / soll und mag / ic. Auch zu noch mehrer Bezeugniß und Gedächtniß unserer Küniglichen Gnaden-erhebung in den Graffen-Standt haben wir mehrgemeldtem Sigmund Sinfried / Grafen von Promnitz / Freyhern auff Pleß / Soran und Triebel / sein alt erlich Wapen und Kleinod nachfolgender gestalt vermehret und gebessert zu führen und zu gebrauchen gnädiglichen vergönnet und erlauber. Als mit Namen einen quartierten Schild / dessen hunder unter und vörder obertheil blan oder lasur-farb / in jedem fürwärts zum Lauff geschickt zween gelb- oder gold-farbe Löwen mit offenen Rachen / roth aufschlagender Zungen / und über sich gewundenen doppelten Schwänken / vörder wider und hindere obere Feldung aber gelb- oder gold-farb durch jede derselben von hindern untern gegen dem vordern obertheil der schräg nach zwey breite schwarze Straßsen oder Balken gehende / in mitte deß gaangen Schüds ein roth oder rubin-farbes Herz-Schild / darinnen vom hindern untern gegen dem vordern oberck gleichfalls der schräg nach mit einem silbern Spurs und Gepflüder / ein verguldeter Hüßschpfeil / zu beyden Seiten desselben ein fünff-acktiger weiß- oder silber-farber Stern / auff dem Schild drey offene Adliche Thurniers-Helm / deren der mittere gerad fürwärts / so zu beyderseits mit roth und weißer / hindere wie auch vordere einwärts gegen den mittern Helm gefehrt / und mit Helmdecten also bedeckt / daß der hindere mit schwarz / gelb / roth / weiß / gelb und blauer / vordere aber mit blau / gelb / weiß / roth / gelb und schwarzer Helmdecten / und dann jeder mit einer goldfarben Königlich Cron gezieret / auff der mittern Cron entspringen drey Straußen-Federn mit den Spiffeln abhangende / deren die hindere roth / vordere gelb / und mittere schwarz / vor deren fürwärts sitzend ein grosser Englischer weißer Rüd oder Docken mit offenem Rachen / roth aufschlagender Zungen / und umb seinen Hals ein Halsband mit Gold eingefäßt / samt einem gülden Ring daran habend / auff der hindern so wol als vordern Cron deß Helms mit den Sachsen einwärts gestellt / ein auffgethane Adlers-Flug / deren die hindere gelb / darinnen einwärts zum Sprung geschickt ein schwarzes Kopf mit über sich windenden Schwäff / in der vordern Adlers-Flügel aber / so da blau oder lasur-farbe ist / erscheinet einwärts gleichfalls gegen den mittern Helm ein aufrechts gefehrter zum grummen gestellter gelber Löwe mit offenem Rachen / roth aufschlagender Zungen / für sich werffenden Pranken / und über sich gewundenen doppelten Schwanz.

CAPUT LXXV.

Com. Ranzovii.

ARGUMENTUM

1. Familia origo. Wipertus Marchio Misnia & Lusatia.
2. Comites Leisnicensis. Dominum Penick.
3. Otto Ranzoviorum sator. Linea in Nienhoven, in Crummendyck, in Bredenberga, in Salzon, in Neversdorff, in Quarenbeck, in Pancker, in Nienhus, in Schoneverrd.
4. Familia decora. Amplitudo.
5. Linea Bredenberga. Ioannes. Henricus. Gerhardus. Christianus Comes. Desblevus Comes modernus. Comitatus Pinneberga.

6. Scutum Ranzovium. Ejus simplicitas. Versibus ea descripta. Ex Leisnicensibus.
7. Scutum Comitum modernum. Diploma Ferdinandi III. Imp.
8. Latine descriptum. Galea.
9. Sibmacheri errores circa Leisnicensia insignia.
10. Aurum argentum vetustius.
11. Leisnivorum Comitum varius usus. Areolarum significatio.
12. Alii Comites ex linea Schmoldens, Ranzovia, Danica.
13. Titulus.

§. I

Familia origo.
Wipertus.

QUAE nunc Ranzovio nomine & Illustrissimo decore splendet familia, non unam sedem nec sortem experta est. Primum *El. xenueris Auctar. B. 6. 1. 1. Oper. geneal. Cathol. pag. 117.* recenset Wipertum, Dominum ditionis Balsamorum in Holsatia, Principem armis consilioque pollentem: qui vindicaturus injurias sibi ab avunculo illatas etbras in Daniam fecerit excursionses, & urbem *Podorvle* igne ferroque fade diriperit. Huic ex uxore *Sigena Gosvini Leigii* comitis filia, quae dote attulerit *Marungam* & *Gatesleben*, liberi dantur *Bertha* ex Henrico Com. *Leisnicensi Rotgeri*, *Gisela* ex *Weneri C. Velthemens Adelgoti* Atchiepiscoporum *Magdeburgensium* matres, atque Wipertus, fortis miles, qui Vratislao Bohemiae regi & dein Henrico IV. adversum Gregorium VII. Pontificem, & mulosque imperii Rudolphum Svevum atque Ecbertum Saxonem operam navavit. A Marchione Brandeburgico *Imgermunda* donatus, facta cum eo iterum permutatione *Groitzscham* ad Elistrum recepit, & veterem arcem restauravit. Henricum M. Misniae & Lusatie eiecit, eoque ejecto uo6. terras ejus occupavit: *Groitzscham* Henrici V. obsidionem sustinuit, dein ab *Hojero Mansfeldo* captus, atque triennio a Caesare, cui ille hostem tradiderat, in *Lisnicensi* arce detentus est. Cum cum filius liberasset, sua ab Imperatore recepit, & *Misnia* atque *Lusatia Marchio*, a nepote autem *Adelgoti Burggravius Magdeburgi* constitutus, ab Henrico Juniore iterum *Misnia* pulsus, atque demum Monachus in *Pegaviensi* cenobio 1124. mortuus est, ex *Ludimilla*, quae 1109. obiit, *Vratislavi Bohemiae regis*, & ex *Cunigunda Cunonis Com. Beichlingensis* gener.

Wipertus
M. Misniae
& Lusata.

Comites
Leisnicensis.

§. II. Wiperto II. praeter Vratislaum, & filias duas (quarum altera *Bertha* Dedonis Com. *Wethinensis* vidua, comitatus *Groicensis* s. *Groitzsch* Dedoni C. *Rochlincensis* mariti ex fratre nepoti, quem educaverat, donasse dicitur. *Albin. Misn. Chron. p. 381.*) nati sunt *Wipertus III.* s. junior, & *Henricus*: ille Comes *Groicensis* & *Leisnicensis*, Dn. *Budissinae*, *Nissinae* & *Morungae* dicitur, & *Henrici V.* impulsu primum patrem impugnavit, inde illi supplex factus in Imperatorem arma convertit, atque *Hojerum Mansfeldium* 1115. stravit, sed *Leisnicensis* decessit: hic *Lusatia* post patrem *Marchio* atque *Leisnicensis* Burggravius fuit, cumque *Moguntiae* in comitis moreretur 1136. *Henricum II.* reliquit Burggravius, patrem *Henrici III.* & *Otonis*, quorum hic *Ranzovius*, quod audiemus, sevit; ille *Leisnicensis* continuavit 1205. sepultus. Nepos ejus *Albero Secundus*, *Otonem* & *Erhardum* genuit, quorum hujus posterius in secunda generatione defecere, & nepos *Henricus* hostis *Buchaviensis* cenobii factus *Leisnicensium* opidum amisit: illius posteritas *Dominium Penicii* tenere: defecere autem in *Magone*, qui *Alberto* animoso & *Georgio strenuam*

strenuam operam miles navaverat, & *Georgio* filio amisso 1538. octogenarius decessit; unde ad Saxones feudi Dominos *Penicensis* ditio rediit, quam *Schanbur-* Dominii
gii, ex *Amelia* Hugonis filia natis, recepta ab eis *Hohensteinia* arce *Mauritius* Ele- Penick
 stor reddidit.

§. III. *Otto* *Hentici* II. filius in regionem *Transalbinam*, unde majores egres- *Otto Ranzoviorum*
 sif ob quod *Jonas ab Elversfeld* in dubio relinquit, *Ranzoviorum* an *Leisnicensium* no- *facor.*
 men prius extiterit) rediit, ibique militum prefectus factus *Ranzovios* f. *Ranzovios* ab arce *Ranzovia* ita dictos, inter *Holfatias* nobiles primos, condidit, pater
Ioannis equitis aurati & consiliiarii *Adolfi* C. *Holfatiae* atque *Schackonis* f. *Schalekonis*
 militis, quo natus *Schaleko* II. qui pro comitibus *Leisnicensibus* gentilibus apud
Rudolphum Imperatorem intercessit. Ejus quoque filii *Otto* II. & *Bredo* f. *Brestol-*
fus 1283. *Leisnicenses* in *Misnia* agnatos invisere. *Ottone* II. nati sunt *Cajus* &
Otto III. duorum taniorum auctores. Ille iterum *Godscaldi* & *Caji* II. pater. *A God-*
scalco descenderunt Domini in *Nienhaven*, *Wammendorp*, & *Wilsfede*: ex quali- *Linea in*
 nea in primis claruit *Daniel* belli Dux in bello *Succico*: *A Cajo* II. linea Domini- *Nienha-*
 orum in *Crummendyck*. Ipsi nepos *Henricus* novam lineam sevit, *Bredenbergi-* *ven.*
cam, de qua deinceps. *Otto* III. *Ottone* IV. genuit Dominum in *Salzou*, *Ranzou-* *In Crum-*
Schlage & *Pancker*: Patrem *Bredonis* & *Schackonis*, ex illo Domino de *Nevers-* *mendyck,*
dorff & de *Hogenfelde*; ex hoc (cui *Albertus* II. Imperator ordinis sui insignia dra- *in Bred-*
 conem & crucem, æquè ac *Adolfo* Duci *Slesvici*, 1439. beneficiorum & amoris *enberg,*
 ergo contulit) geniti, *Nicolaus*, *Cajus*, *Henricus*, *Hartvicus*: Ex primo dynasta *in Salzou,*
 in *Quarenbeck* & in *Tuntern*, ex secundo Domini in *Pancker*, *Kleskamp*, *Helmstorff* *in Nevers-*
Putlos, *Loersdorff*, *Pradan*, ex tertio Domini in *Nienhus*, *Schmolde*, *Ranzou-* *dorff,*
Efchelsmarck, *Sarvvisch*, *Knoppe*, *Schekamp*, *Bulcke*, *Borchorst*, *Schinckel*, *Sarvvisch* *in Nien-*
 (ex hac linea *Balthasar* Episcopus *Lubecensis* 1547. mortuus est) ex quarto Domini in *hus.*
Schoneverde descenderunt. *in Schone-*
Werd.

§. IV. Gentis vetusta dignitas ex eo etiam claret, quod apud *Jonam ab Elver-* *Familia*
feld legitur. Urbs *Slesvicensis*, cuius primarium templum DEO vero *Ericus* Rex *decora*
Daniæ Anno Chr. 848. dicavit, suis insignibus, turritæ nimirum arci stellæ atque
 semilunulæ, *Ranzoviorum* insignia adjunxit. Unde non obscure conjicitur, so-
 lum *Slesvicensè* vel olim ad *Ranzovios* spectasse, vel eorumdem auspiciis atque in-
 tercessionibus privilegiis civilibus esse donatum. Conter etiam *Theod. Haping. de*
jur. insign. cap. 13. num. 99. pag. 105. Amplitudo & secunditas familiæ ex hoc quoque *amplitudo*
 apud eundem patet, quod memorat 1469. ex familia *Ranzovia* literis confæderationis,
 quam nobiles *Holfati* contra civitates inierant, 25. subscripsisse. Anno seq.
Segeberga fæderi contrario, quo illud fædus infringebant Rex *Daniæ*, civitates *Lii-*
becca & *Hamburgum*, & primores provinciæ, 18. hujus stirpis subscripsisse: Nec non
 quod idem perhibet, cum scriberet, masculos superstitēs fuisse 116. Castellata autem ar-
 ces & prædia possedisse 71.

§. V. Inter has lineas in primis caput extulit *Bredebergica*, postquam *Ioannes*
Hentici filius, qui remotissimarum gentium provincias lustraverat, & *Hieroso-* *Linea*
lymis equestri *Balthæi* decus susceperat, multo studio de tribus regibus *Friderico*, *Breden-*
Christiano Tertio & *Friderico* Secundo, eorum consiliis sanctioribus adhibitus, at- *bergica.*
 que *Ducibus* *Holfatiæ* *Johanne* & *Adolpho*, tota ætate, quam ad 73. annos perduxit, *Joannes.*
 optimè meruisset: in ducatibus *Slesvici* atque *Holfatiæ* regis nomine *Vicarius* &
Præfectus in *Stenburg*: nec non summus militiæ Dux, qui *Diethmarfos* Dominis
 suis demum subjecit, & eodem tempore 1533. à *Carolo Quinto* & *Francisco* *Gallia-*
rum rege ad militare imperium petitus erat. (Confer de eo & aliis *Ranzovius* he-
 roibus, *Cyriac. Spangenberg. Adelspieg. P. 2. L. 11. cap. 33. pag. 124. seq.*) Hic *Bredebergam*
 & *Botkamp* condidit. Pater juxta alios *Henrici*, quem præter rarissima literarum *Henricus.*
 & eruditionis varæ decora, pariter insignia de regibus merita exornarunt. Simili
 enim cum patre exemplo trium regum consiliarius, in ducatu *Vicarius* & *Sege-*
berga præfectus fuit, & *Diethmarsiam* inter Regem *Ducesque* divisit, atque
 ordine *Elephantii* regio ornatus est. Eo genitus post tres fratres *Gerhar-* *Gerhardus*
ardus eques auratus, non tantum variis itineribus *Europam*, *Asiam*, *Africam* lu-
 stravit, sed paterno avitoque exemplo Ducatus *prorege* texit, consiliis regis
 secretio.

secratoribus interfuit, exercitum 1610. cum supremo imperio duxit & *Haderslebiam* administravit. Ejus filius *Christianus*, primus genti *Comitum* dignitatem gratia *Ferdinandi III.* 1650. intulit, seu potius antiquam postliminio reduxit; Apud reges non minus senatui sanctioris consilii interfuit, consilio verò status præfuit, lupremus etiam regis *Vicarius* & *Steinburge* atque *Diethmarsie Australis* præfectus dictus est, & 1663. vivendi finem fecit, dignitatis paternæ herede *Illustrissimo Com. Dethlevo*, quem modernus Potentissimus *Daniæ* & *Norvegiæ Rex* novo in *Lutlandia* comitatu de *Lævvenholm* auxit, & militum suorum prætorianorum hæctenus *Chiliar-cham*, consiliis sanctioribus adscripsit, suum in *Sleswicensi* & *Holfatiæ Ducatibus*, nunc *Vicarium*, (s. Pro-regem) *Rendesburgo* præfecit. Ceterum non nudus comitum titulus his concessus est, sed tanquam talibus in comitiis locus etiam conceditur, & illi *Wessalico-Saxonico* scamno annumerantur: idque eo jure, quod *Christianus* à *Duce* *Holfatiæ* *Friderico*, *Pinnebergici* in *Holfatia* comitatus partem ære sibi comparaverit. Cum enim hanc solam particulam veteris sui patrimonii *Holfatiæ*, cum ea ad *Oldenburgicam* domum translata fuisset, retinuerit domus *Schauenburgica*, ultimo hujus nostra memoria extincto, ad regem & *Holfatiæ* ducem *Pinnebergici* illa ditio delapsa est. Quorum hic *Ranzovio* suam portionem vendidit, quo jure ei inter comites jus & suffragium in comitiis 1654. fuit: uti in subscriptione recessus videre licet. Præter hunc verò comitatum alia bona comitibus sunt, huic non connumerata, uti *Breitenberg*, *Ranzau* (pæcto ab altera linea comparatum) *Drage*, *Schrevenborn* & alia. Comitatus autem *Lævvenholmii*, cujus causa nihil scuto insertum, annumerantur illa in *Juria* bona, *Giesingholm*, *Denskrub*, *Sudderingen*, *Schaugarten*, *Es kier*.

§. vi. Scutum *Ranzoviorum* quod concernit, *Wapenb.* t. p. 180. illud simplicissimum fuit ex *argento* & *minio* perpendiculariter distinctum, qualia etiam *cornua* fuerant *galeæ* *imposita*, alterum videlicet *argento* alterum *cocco* imbutum, nec non *lacinia* inde dependentes pari modo tinctæ fuere. Simpliciter hujus *Ranzovii* scuti ita commendat *Joh. Lauterbachius* (præfixi versus *Illustris Henrici Ranzovii* *diario* s. *Calendario* :)

Quod candore animi, rebus quod fortiter actis
Ranzoviae claret magna propago domus.

Illius meruit virtus insignia, vita

Quæ cum laude notæ integritatis habent.

Candorem niveus, memorabile cornua robur,
Militiaque ruber dat monumenta color.

Vi fuit in prima simplex atate vetustas;

Plurima sic docuit simplicitate brevi.

Iterum *Elverfeld* :

Est minius chypei Martis color, indicat artem

Candidus: hinc ingens Martis & artis honor.

Huc illa *Theod. Hæping*, de jur. insign. c. 13. n. 43. pag. 755. & seq. Ex *Albino* docet *Petrus Sinderberg* in hypotyp. arc. *Ranzov.* p. 250. *Ion.* ab *Elverfeld* de *Holfat.* d. 2. rubr. *famil. Ranzov.* Hodiernos *Ranzovios* eandem cum comitibus *Ligniensibus* (alii *Lisnicensibus*) habere originem, ex insignibus & eorum colore patere, additque quamvis albus color in croceum s. aureum quandoque fuerit mutatus, factum tamen hoc esse ob dignitatis eminentiam & militiæ honores majores. Verum enim verò *ἰσφάμια* fuerit typographicum, ubi *Hæpingius* *Ligniensis* legit. 2. Argumentum deductionis à *Lisnicensibus* secundarium est, cum certiora familiarè superant.

§. vii. Quod hodiernum *Illustrissimi Comitum* scutum concernit, eum accuratius non delineare possumus, quam adducto diplomate Augustissimi *Ferdinandi III.* quo 1650. *Christianum Ranzovium* comitibus denuo ascripsit, & illud depinxit. Verba ipsa audiamus: *Und zu mehrer Vereingnuß! Glauben und Gedächtniß! solcher unser Enaden und erhebung in den alten Grafenstand/ haben wir ihme/ Christian/ Grafen zu Ranzau/ Herrn auf Breitenburg/ nachfolgendes Wapen und Kleinod/ auch seinen ehelichen Leibes Erben/ und derselbe Erbens Erben/ Manns und Frauen Personen/ Grafen mit Gräfinnen/ hinfüro in ewige Zeit/ also zu haben/ zu führen und zu gebrauchē/ weilen solches von seinen Vorfahren den Burggrafen zu Reisingk und Grafen zu Groitz/ von denen er posteret/ auch also/*

Christia-
nus Com.

Dethle-
vus Com.
modernus

Com. Pin-
neberg.

Com. Læ-
vvenholm.
Scutum
Ranzov-
vium.
Ejus sim-
plicitas.
Versibus
ea defecti-
pta.

Ex Lisni-
censibus,

Scutum
Comitum
modernum,

Diploma
Ferdinan-
di III. Imp.

scimus darüber auff beschriebenen Genealogien beglaubte und sonst beständige Nachricht unterthänigst erstattet/ geführt worden/ gnädiglich gegönnet und erlaubet/ nemlich ein Quartierter Schild/ dessen hinder- under- und vordere Oberfeldung/ mit Farben der Längenschach/ in zweene gleiche Theil/ also abgetheilet/ daß das innere an der Quartierung / und vordere obere halbe Theil weiß oder silberfarb; untere äussere und obere innere an der Quartierung roth oder rubinfarb/ vordere undere und hindere obere Feldung aber gelb oder goldfarb/ wodurch ein jeder vom andern/ vordern/ bisshindern obern Eck gehet/ der schrey nach ein schwarzer Balken : in jeden hindern Feldungen und ihren Seitenwinkeln/ zwischen jentgedachten schwarzen Balken / sechs schwarze also gestellte Hauten/ daß allewegen an dem Balken drey/ hernach zwey/ und letzters in undern und obern Ecken eine zu sehen ist. In mitte der Quartierung aber ein blau oder lasurfarbes Hertzschid / in welchem ein zum geminen einwärts geschickter gelbe oder goldfarber gekrönter Löw/ mit offenem Rachen/ rothansschlagender Zungen / und doppelt über sich gewundenen Schwanz/ auß dem Schild drey gegeneinander einwärts gekehrte frey offene Adelschackel/ die Turniers-Helmen/ beyderseits mit weiß/ gelb/ roth und blau Helmbekcken gezieret: auß der hindersten Cron des Helms/ erscheinet über sich etwas zu ruck ein güldener Scepter/ worauf oben in seiner natürlichen Farb in die runde außgebreiteter Pfauenschwanz mit seinen zwölf Spiegeln/ in mitte aber ein Schild beschriebene schwarze Balken / und zwölf Hauten im gelben. runden Feld zu sehen: auß der vordern ersten Cron zwey mit den fachsen einwärts gekehrte außgebreitete schwarze Adlers Flügel: dem mittlern Helms/ und dessen Cron aber zwey mit den Mündlöchern außwärts gehende / und jede mit Farben / als abgetheilte Püffelshörner/ daß das hindere roth/ vordere aber weiß oder silberfarb ist/ so beyderseits mit einer gelb oder goldfarben Königl. Cron an einander gefasset seyad/ alsdann solch Gräflich Wapen und Kleinod auß vorhergehenden Blat erster Seiten dieses unsers Libells weiß geschriebenen Briefses genaulet/ und mit Farben eigentlich erkänlicher außgetrichen ist.

§. viii. Itavero hæc, ut etiam qui nostri idiomatis imperiti sunt clypei figuram intelligent, Latino sermone sonant, quod in quadras divisum scutum sit; quadra prima & quarta non nisi sectionem perpendicularem ex argento & minio referat, tertia & quarta aurea diagonalem baltheum sinistrum nigrum, comitibus totidem rhombulis atris continet: Parma vero media carulea leonem aureum coronatum duplici eum cauda representet. Media callis coronata cornua duo argentum & rubrum corona aurea conexa sustinet: Anterior itidem coronata jugum complicatum alatum nigrarum: exterior item coronata sceptrum ostentat aureum, quod sustinet caudam pavoninam in rotundam formam locatam 12. pennarum speculis, in medio orbe baltheo & rhombis scuti repetitis. Lacinia vero argento, auro, caruleo & rubeo coloribus tinguntur.

§. ix. Hæc Leisnicensium fuisse insignia vetusta, ex Cæsareo diplomate intelligimus, cui indubia fides, unde ex eo, quæ aliter in Wapenb. 2. p. 21. habent, corrigenda fuerint. Sunt autem illa, quod aurum pro argento substituitur in quadrante primo & quarto, cornua mediæ callidis tantum argento pinguntur, alæ priores galææ auro & coccoringuntur, tertia callis pro corona pileolum latum sustinet, & pro cauda pavonina orbem undecim plumis pavoninis exornatum.

§. x. Unicum hoc scrupulum movere posset, quod auro videmus pingi, quod in nostro argento candet. Nec diffiteor, ab Albino etiam Leisnicensium scutum auro pingi. Sed §. 6. non nihil id tetigimus, & idem ex §. 11. porro patefecit: & forte posteriori ævo Leisnicensis argentum majorum altero metallo Imperiali gratia mutarunt, ut ab agnatis Ranzovii distinguerentur. Sed vetustiore morem præferre jam visum est.

§. xi. Altioris indaginis est, quid singulæ areolæ Leisnicensibus notarent. Quia Leisnicio in te meam fateor ignorantiam. Petrus Albinus Chron. Mysi. p. 383. Leisnicio Comitatus dat tesseram, patmulam ex auro & minio bipertitam. P. 396. recenitet varios Burggraviorum sequentium usus: narrans 1334. Alberonem Burggravium usum esse scutulo, quod Baltheus diagonalis inter rhombulos transit: quod & 1360. Otto post eum fecerit. Pergit: Albertum, qui 1378. decesserit, bipertito simpliciter clypeo usum. Alium Albertum,

qui 1411. mortuus est, ad prius scutum rediisse. Hujus successorem novo plane usum symbolo, videlicet in *argenteo* scuto *leone coronato & transversis fasciis aurcis & rubris exarato*. Hujus filium *Georgium*, qui 1472. in Ungaria occubuit, ad simplicem priscam patrum rediisse. Deinum hoc natum *Hugenem* gentis ultimum conjunxisse in quadripartito scuto areolas *aureo-rubeas*, & alteras cum *baltheo diagonali & rhombulis, leone versicolori* in medium locato. Sed præterquam, quod hunc leonem versicolorelem videmus fingi, qui nobis *aureus*, nondum ex hoc liquet laterculorum interpretatio. Ego si conjecturis locus sit, existimarem; Priorem gentilem fuisse tesseram ex *Holsatia* allatam, & ob hoc ab illis qui eodem rediere retentam, alteram propriè *Leitnicio* comitatu designando servire; *Leonem* medium, nisi conjecturæ meliores aliunde subministrantur, *Penicio* Dominio tribui, absurdum non esse existimarem.

Alii comites ex linea Schmoldeusis,

§. XII. Præter hos Illustrissimos Comites Ranzovios ex Bredenbergica linea, etiam titulo Imperiali gratia 1654. & 1652. ornati sunt ex linea Dominorum in *Schmolde*, quæ ex Henrico Schackonis filio §. 3. descendit, *Christophorus* Consiliarius Aulico-Imperialis, qui celebs vivit, & ex *Ranzovio* furculo ejusdem rami *Petrus*, qui bellum secutus in Norvegia decessit, Ranzovio prædio Bredenbergica lineæ vendito. Tum in Dania *Otto Ranzovius* pariter Comitis dignitate à Rege potentissimo auctus est, sed ex stirpe *Danica*. Horum verò clypei cum ignoti mihi sint, eos de pingere nequeo. De prioribus existimaverim, eodem cum Bredenbergenicis scuto *Leitnicensi* ipsos etiam uti.

Titulus.

§. XIII. Titulo illo utuntur: *Comites in Ranzau, Domini in Bredenberga*.

CAPUT LXXVI.

Rheni & Sylvanum Comites s. Rhingravii.

ARGUMENTUM.

1. Familia.	6. Kirburg s. Kirn ex Wildgraviis ad Rhingravios.
2. Scutum.	7. Salmenfis Com.
3. Wildgraviis s. C. Sylvestres. Linea. Daubn.	9. Pansingen s. Fensfrange.
4. Com. Rhenani s. Rhingravii. Origo. Cancor. Lorch. Linea. Merchingensis. Dannica. Princeps Salmenfis.	9. Galea.
5. Scutulum medium.	10. Principi Salmenfis scutum perperam à Fursio assignatum.
	11. Titulus.

§. I.

Familia. Illustrissima Comitum *Sylvestrium & Rhenanorum* familia in Palatinatus, Lotharingæ & Trevirensis diocesibus confinii à pluribus floret seculis, uno eorum ramo in *Principum* erecto gradum.

Scutum. §. 11. Insignia representantur in *Sibmacheri Wapenb. P. 1. p. 14.* Scutum verò quadripartitum in 1. & 4. *arca nigra leopardum erectum argenteum*: in 2. & 3. *aureo leonem rubeum cyano coronatum* representat. Coronam quod concernit, alii leoni demtam, leopardi imponunt.

Wildgraviis s. Com. Sylvestres. §. 111. *Leopardus Wildgraviis s. Comites Sylvestres* notat: quos ex *Schirensibus & Wittelspachiis* deducit historia. Cum enim *Otto V. major* cognominatus, qui *Bavariae Ducatum* *Friderici Barbarossæ* beneficio nactus est, & totam Serenissimam *Palatinorum* atque *Bavarorum* gentem ex se dedit, fratrem habuisset *Ottoneum VI.* cognom. *Juniorem*, qui pater fuit *Otonis VII.* Hic *Philippo Cæsari* in pretio fuerat, ut eisdem nuptiarum filiz *Cunigunde* faceret, cum verò ea differretur, & quia homicidio manus polluerat, negari videretur, *Otto* in vindictam herum *Augustum* in cubiculo 1208. trucidavit; Fugitivum *Marscallus Pappenheimus* persecutus est, & demum occidit. Filios habuisse dicitur *Theodericum, Gerhardum, & Brunonem*, qui patria *Bavaria* cedere coacti in partibus *Transhenanis* receptum habuere, & in *Austrasia* fixere sedem. *Gerhardo Conradus* natus est, reliquorum *Wildgraviorum* sator. Hic præter *Gerhardum Archiepiscopum Moguntinum* 1251. electum, & *Conradum* Episcopum electum *Frisingensem*, duos habuit filios *Emiconem & Godfredum*, quorum ille *Wildgraviorum* in *Kyrburg*, hic in *Daubn* sator est. *Daubnesium* in primis leopardus ille tessera fuisse videtur.

Huic filii fuere, sed ex illis *Henricus*, qui 1314. decessit, Schmidburg ad Trevirenses transtulit; Ille *Godfridus* præter alios nepotem habuit *Ostossem*, qui ultimus gentis 1420. decessisse legitur. Hic patruus magnus fuit *Adelheidis* Gerhardi Wildgravii filia, quæ *Joanni III. Rhingravio* nupta (cum soror *Elfa Henrici*, aliis *Fredericum* vocant, *Vinsinga* Domini uxor sorori jus celsisset) *Kirnensem* s. *Kirburgiam* (successionem ei attulit: cum *Kirburg* Joannis mater *Margareta* Ottonis modo dicti soror ex Wildgraviis fuisset. Nunc *Kirburg* in alto *Rhingravium* ramo heret.

Salmenfis Com. §. vii. *Salmones* ipso nomine *Salmenfes* comites designant. De his alibi actum est: Huc illud solum spectat, quod *Joannes* comes *Salmenfis*, qui 1431. decessit, duos habuerit filios *Joannem* & *Simonem*: ab illo reliqui profati *Salmenfes*, hic è conjugè *Joanna de Rozlar*, *Ioannam* genuit, quæ marito *Joanni V.* qui 1491. mortuus est, *dimidium Comitatum Salmensem*, *Aterchingen*, *Bittingen*, *Rozlar* & alia attulit: qua ex causa insignibus etiam illa tessera inferta est.

Vinsingen f. Fe-neitrag. §. viii. Fascia *argentea* laterculi *carulei Vinsingam* s. *Fenestrangæ*, dynastiam & opidum ad *Saram* int. r *Sarwerdam* & *Kaufmans-Sarbrucken* in *Austrasia*, *Lotharingæ* confinio, sita notat. Confer *Wapenb.* 2. p. 29. Habuit hæc peculiare suos *Domínos*, affinitaribus pluribus illustres. Ex illis *Ioannes Dominus Vinsinga* *Murescallus Lotharingæ* ex *Beatrice de Orguillr* s. *Ogrville*, genuit *B. varam* & *Magdalenam*. Illa *Nicolao C. Sarverdensi* nupta *Ioannam* genuit, quam uxorem obtinuit *Ioannes VI. Rhingravius*, atque ita partem *Domini Vinsingensis*, *Ogrville* (*Augweiler*) *Neufville*, *Dimringen* & alia. Cum verò *Magdalena* soror *Ferainand* *Norvociensis* s. *de Neuchastel*, *Dn. de Montag*, nupta genuerit *Annam* dein nuptam *Wilhelmo Dn. de Darmartin*, ejus verò neptis *Diana* *Carolo Philippo Crojo M. de Havre* nupsit, exin jus accessendum autumo, quo *Crojo* nunc quoque partem *Vinsinga* possident.

Galeæ. §. ix. Galeæ tres scuto imponuntur, *media* rubea pilleum nigrum rubeâ orâ reductâ sustinet cum duobus fascibus, foliis (an pennis) argenteis confertis. *Dextra* coronata, rubro alarum jugo impressos tres leuculos exhibet: *Sinistra* item coronata, caput vertagi cum collo *caruleum* exhibet, fascia *argentea* exaratum; collo adjectis quatuor pennis pavoninis. Hunc *Vinsingensem* apicem, dextrum *Kirburgensem* esse dictum est: unde *medius Wildgravius* vel *Rhingravius* genuinus fuerit. Lacinæ *galeam* mediam circumvolitant *nigræ* & *argenteæ*, priorem *aureæ* & *rubæ*, posteriorem *argenteæ* & *caruleæ*.

Principi Salmenfis scutum peperam. Fursio assignatum. Titulus. §. x. Tota familia communiter his utitur insignibus: nam quod *P. Furst. P.* 3. n. 6. *principi Salmenfi* aliud scutum tribuit, per errorem factum est, & illud *Salmensum* comitum *lineæ Neuburgicæ* debetur.

§. xi. Titulus à cæculo & quod excurrit communis genti ille fuerat: *Sylvarum* & *Rheni Comes*, (*Wild- und Rheingrave*) *Comes in Salm, Dom. in Vinsingen*. *Salmenfis* verò principis illum vidi: *S. Rom. Imp. Princeps in Salm, Comes Sylvestris* (*Wildgravius*) *in Daun & Kirburg, Rheni Comes* (*Rhingravius*) *in Stein, Baro in Vinsingen, Pulni, Bayon, Neufville & Ogrville* (*Neu- und Augenweiler*.)

CAPUT LXXVII.

Rochechouartii. Duc. de Mortemar.

ARGUMENTUM.

1. Origo Gentis. *Viccomites Lemovicum. Vicecom. de Rochechouart. Linea.*
2. *Ducisintum. Manria.*
3. *Borbonia.*
4. *Rohan.*
5. *Rochejoucaut.*

6. *Medio'anum.*
7. *Navarra.*
8. *Escar.*
9. *Bruannia.*
10. *Rochechouart.*
11. *Apex. Telamones.*
12. *Majores Luisa C. de Maure. & Joannis de Rohan Dn. de Landal.*

§. I.

Origo gentis. Vicecom. Lemovicum. Illustrissimus *Dux Mortemarinus* & tota familia, quæ de *Rochechouart* (*Rupichoartia*) cognominatur, originem suam ducit ex antiquis *Lemovicum Viccomitibus*, ex quibus sub *R. Eude* 890. memoratur *Fulco* s. *Fulgerius*, cujus nepos *Eldegarius* non nisi filiam reliquit

reliquit Rothildem 958. quæ nupta *ceraldo Dom. de Brosse* ei Vicecomitatum *Lemovicium* attulit, unde nova gens. Parentibus successit *Cuido*, huic iterum filius *Aymarus* pater præter alios *Aymari II.* & *Bernardi C. Bertrandi*. Ab hoc Vicecomes *de Brosse*, quorum hereditas ad familiam *Chavigniam* translata est, & ex minori aliquo filio *Domini de S. Severe* atque de *Bouffac*, qui defecere 1565. vel 1562. in *Joanne Brosio D. Stamparum*, cujus heres *Carola Francisco Lucenburgo* nupsit. *Aymarus* vero *Aymarum III.* genuit, patrem *Imberge* cognom. *Brunifendis*, quæ uxor *Erchenaldi Vicecom. de Comborn* illi familie intulit Vicecomitatum *Lemovicium*. His parentibus natus *Aymarus IV.* vel alia numerandi serie *III. Vicecomes Lemovicium*, cujus abnepotis fuit *Maria*, quæ *Arturo Britanno C. Richemontii* 1275. nupsit, & illam attulit hereditatem. Porro præter *Guidonem* supradictum *Geraldi* & *Rothildis* Vicecomitis filium, illis etiam natus est *Amyericus* Vicecomes *de Rochechovert* (*Rupichovertii*) novæ hujus gentis ampliffimæ fator. Hujus 12. numerant ramos. Nam ab *Amyerici VIII. Vicecomitis*, qui 1245. decessit, filii; *Amyerico* quidem reliqui *Vicecomes de Rochechovert*, quorum hereditas per matrimonium ad *Ponrvillios*, hoc vero seculo matrimonio *Mariæ Vicec. de Rochechovert* & *Ioannis M. de Pompadour* 1640. ad hanc stirpem transiit, Domini *du Bassiment*, C. de *S. Ouen*, Domini *du Bourdet*, Domini & Marchiones de *Chandenier*, qui nunc familie principes seu linea prima, Barones & Marchiones de *Faudois*, Domini de *S. Clement d'Isalquier*, Domini de *Iars*, Dom. de *la Brosse*, Domini de *Chastron le Roy*, à *Guilelmo* vero (*Aimerici* fratre) descendunt præter Marchiones de *Montpipeau*, & Dominos de *Tonnay Charente* atque Marchiones de *Bonnivet*, præcipue Duces de *Mortemar*, hoc axiomaticæ 1663. ornati, atque adeo reliquis suæ gentis prælati.

§. II. Ducis de Mortemar *Gabrielis* scutum ita pingitur, ut una transversa & tres perpendiculares illud in octo areolas distinguant. Prima arca rubea crescentem lunam vario velle pictam exhibet, notandæ familie *Maurie*, de *Maur*. Hæc areola reliqua fundamentum assumta est ob Ducis matrem, *Casparis B. de Mortemar* & Principis de *Tonnay Charente* uxorem *Luisam* s. *Ludovicam Caroli C. de Maure*, qui 1575. obierat, filiam & heredem. Porro hæc familia ab *Augustino du Pas* deducitur ex *Joanne I. Dom. de Maure*, qui 1240. & 1246. claruerit. Et quidem ordine continuo successione à patre ad filium sex *Joannes* numerantur, sexto successit ex fratre *Guilelmo* nepos *Petrus*, huic *Petrus II.* qui pater *Ioannis VII.* avus *offervi*, quo natus *Franciscus* 1553. primus *Comitis* dignitatem assecutus est, qua etiam gavisi filius *Claudius* ac nepos *Carolus*, *Luisæ* istius pater.

§. III. Areola secunda *Borboniam* tesseram complectitur, nempe tria lilia Francica rubea scipione angustiori distincta: Hæc ascriptur ob *Isabellam de Bourbon* Dominam de *Carency*, *Caroli* filiam & heredem, matrem *Ioannis d'Escars* principis de *Carency*, qui genuit *Dianam*, ex *Carolo C. Mauro* *Ludovicæ* supradictæ matrem.

§. IV. Tertia quadra rubea 9. maculas aureas Robanorum dicitur ostentat, ob *Henricum* *Ioannis de Rohan Dn. de Landul* filiam *Dominam de Lorgeril* 1513. ductam à *Francisco Dn. de Maure*, quæ *Claudii* mater, *Catoli* avia, *Ludovicæ* fuit proavia.

§. V. Laterculus quartus *quinis fasciis argenteis & caruleis* exaratus, tres cantherios rubeos illis inductos ostendit, quorum superioris extrema occultantur. Hic designat *Rupifulcaudiam* illustrissimam, & ipsam quoque Ducali dignitate insignem, familiam. Rationem puto reperendam ab *Anna Rupifulcaudiam C. de la Roche foucaut Godofredi Dn. de Pompadour* uxore, *Franciscæ*, quæ ex *Claudio* *Carolum* *Comitem Mauræ* genuit, matre.

§. VI. Area quinta, quæ inferioris partis prima est, argento tingitur, & *caruleam* *Mediolanensem* & qui è faucibus apparet *puerulum*, *Mediolanensem* representat. Hanc puto debet *Bonæ Mediolanensi*, *Caroli* Vicecomitis *Dn. Parmæ* filie, quæ ex *Guilelmo Dn. Montalbani* *Joannem* genuit, patrem *Mariæ* uxoris *Ludovici Robanei Dn. de Guimencé*, qui *Joannis* avus fuit, cujus filia *Helena* *Francisco C. Mauræ* nupsit.

§. VII. Proxima quadra *Navarrensi* symbolo superbit, si quid conjicio ob *Joannem Eburovicensem* *Philippi R. Navarræ* filiam, quæ *Joanni II. Vicecomiti Robaneo* nupta *Carolum* genuit, *Ludovicæ*, cui *Mariam* *Montalbanensem*, nupsisse diximus, patrem. Aliam quoque *Navarrenam* inter avias *Joannis Robanei* mox spectabimus.

§. VIII. Area penultima rubea palo insignitur *vartu velleris*, notandæ familie *Escars*. *Escars*, ob *Dianam d'Escars*, *Ioannis principis de Carency* filiam, *Ludovicæ* matrem.

Britannia.

§. IX. Octava claudii clypeum areola *Britannica hermoniacis maculis*, seu mutis Pontici vellere insignis. Hanc ex Rohaneorum matrimonii deduco, quia *Alano Rohaneo Constantia* f. *Alis* foror Conani parvi D. Britanniae, ejusque nepoti Godofredo *Maria* Britannica Alani C. Pentheuri filia nupsere. vid. c. 79. n. 8. 10. Nisi forte etiam respectus habetur ad *Margaretam Britannam*, quam mox in diagrammate aviarum Joannis Rohanei videbimus.

Rochecouart.

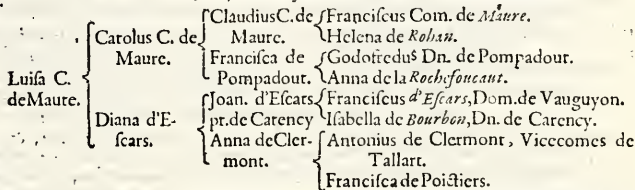
§. X. Toti demum imponitur *Rupichovarsia* parmula, *fasciis undosis rubeis & argenteis ternis* exarata, ipsi stirpi designanda.

Apex. Telamones.

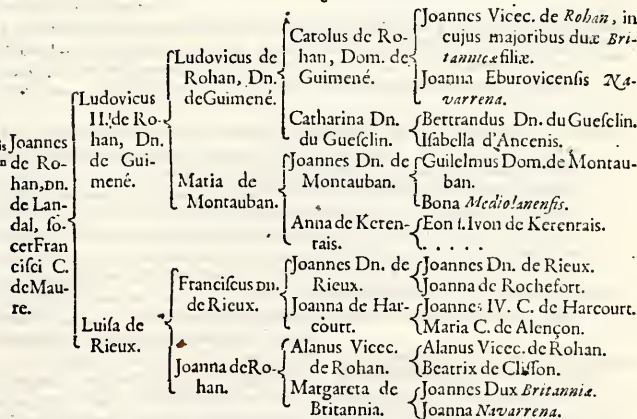
§. XI. Galea scuto insitit *coronata*, ex qua exsurgit *dimidius vir sive vestris*. Duo etiam viri ejusmodi scutum tenent. Cujus laciniae dependentes argento & minio tinguntur.

Majores Luise C. de Maure.

§. XII. Ut rationes areolarum allegatae uno conspectu clarius pateant, majores Luise Com. de Maure, & ejus avii Joannis Rohanei huc transcribam.

& Joannis de Rohan Dom de Land.

CAPUT LXXIII.

Rochefoucaultii s. Rupifulcaudii Duc.

ARGUMENTUM

1. Origo familiae. Lineae plures.
2. Scutum.
3. Apex.
4. Tunii.

§. Ducatus axioma & ditiones.

6. Marcellac. Vertneil.

7. Guercheville. Rocheguyon. Liencourt. Beaumont.

§. I.

Familiae origo.

EX Illustrissimis Galliae stirpibus ea est, quae à *rochefoucault* s. *rupifulcaud* nuncupatur, cujus *Andreas du Chesne* genealogiam contexit, mihi tamen non visam. Ea refertur ad *Fulconem* s. *Foucauld* Dom. de la Roche in Engolismenlibus, à cujus nomine ea deinceps dicta *rochefoucauld*. Vixit hic circa 1026. sub Roberto Rege, pater *Gudonis I.* & *Hugonis*, qui gener *Bosonis Vic. Castri Hald.* s. *Chastelleraut*, Vicecomit. novam dedit prosapiam, quorum hereditarem *Clementis* Godofredo Lusitano Dn. de Moutvent attulit, qui inde homagium praestitit Regi 1226. Ex illis descendit *Aimericus II.* pater

pater

pater *Guidonis VI. Godofredi & Aimerici*, quorum hi dominorum de *Vertueil & Barbesieux* (ex quibus etiam linea de *Byeys & d'Annac*, nec non de *Neully & du Parc d'Ar-Linez* *chiac*, ac de *la Boissiere* autores. Ex *Guidonis VI.* posteritate *Franciscus I.* Francisci regis ^{plura.} patrinus fuit, qui ejus Baroniam 1521. Comitatus dignitate auxit: en memoire de grands, *vertueux, tresbons & trescommendables services, qu'iceluy François, son trescher & amé cousin & parrain, avoit fait à ses predecesseurs, à la couronne & à luy.* Hic factor fuit ex *Antonio* dominorum de *Barbesieux, Chaumont & Langeac*, & ex *Ludovico* dominorum de *Montendre*. His major *Franciscus II.* iterum ex filiis *Francisco III. & Carolo*, hoc quidem comites de *Randan*, illo reliquos *Rupifulcaudios & Roncios*: nam eo *Franciscus IV.* genitus est, pater *Francisci V.* primi Ducis & *Benjamini* Baronis *d'Estissac* (à quo *Marchiones de Magné*) & *Carolus* Comes de *Roucy*, unde *Comites de Roucy & de Roze*.

§. II. Omnibus his commune scutum est, videlicet *quinis argenteis & caruleis Scutum* *tanis fasciatum*, incumbentibus *tribus rubeis cantheriis*, quorum superioris fastigium non comparat. Quod gentile symbolum est, nec quod sciam aliis accessionibus autem. Sed & diversitatum linearum discernicula in meam non venerit notitiam.

§. III. Clypeo insitit galea coronata, cujus apex est *Atelusia s. Siren nuda* ex la- Apex. *bro argenteo exurgens*, altera manu speculum, altera pecten tenens. *Lacinae* sunt argenteae, cyanæ & coccinae. *Telamones* duo nativo colore sylvestres.

§. IV. Tituli sunt *Francisci VI. Dux de la Rochefoucault (Rupifulcaudii) par Fran- Tituli* *cia, Princeps de Marcillac, Baro de Vertueil.* Filii autem *Francisci VII. Dux de la Rochefoucault, Par Francia, Princ. de Marcillac, Marchio de Guerecheville, C. de la Roheguyon, de Liencourt & de Beaumont.*

§. V. Ducatus & Patriatus titulus 1622. mense Aprili datus est à tege, & 1637. 24. Jul. à Parlamento confirmatus; continet verò ille Baroniam de *Vertueil*, Castellanas *d'Annac & du Favier Jousjeaume*, Baronias de *Montignac, Charente & Tourriere*, Baroniam *Bellefroid*, Castellaniam de *S. Claude*, Domina de *la Motte & de S. Augeau.* Ducatus axioma & ditiones.

§. VI. Reliquos titulos quod concernit, *Marcillac* ad familiam delatum est ma- Marcillac. *trimonio Guidonis Rupifulcaudii*, qui ex primis ad *Carolum V.* desertis Anglicis partibus transit, atque *Margareta* filiae *Guilhelmi Craonii*, quæ hæres dominorum *Montafonii, Sanmaurin, Marcillaci & Nouastrii* fuit. Ex his reliqua filio minori *Aymaro* concessa sunt, cujus filia *Ioanna* ea attulit marito *Ioanni du Fou*, horum iterum filia *Renata* conjugi suo *Ludovico Rohanco*, penes cujus posteros adhuc illa *Montafonia* bona supersunt. vid. c. 79. n. 17. *Marcillacum* autem majori filio *Fulconi III.* obtigit. *Principatus* verò titulum primum adscriptum video nomini *Francisci I. Comititis*, qui forte à rege *Francisco* profilio suo illum nactus est. *Batoniam de Vertueil* huic ramo illata à matre hu- Vertueil. *jus Francisci Margareta Rupifulcaudia*, unius lineæ herede, *Domina de Vertueil, Bleignac, Mucidan, Montendre, Montguyon, Corron, Rossac.*

§. VII. In titulis *Francisci VII.* *Marchionatus de Guerecheville* locum habet, jure *uxoris Ioanna Carola du Plessis*, quæ heres patris fuit *Henrici du Plessis de Liencourt C. de Guerecheville.* *la Roheguyon.* Hujus verò avia *Antonia Pontia* (de Pons) matrem habuit *Mariam de Montchenu* *Dominam de Guerecheville*, à qua hoc dominiū ad filiam manavit cum *Marchionatus* titulo. *Comitatus de Roheguyon* in *Normannia* f. *Vexinio* fuit sub nomi- *Roche- guyon.* *Domini*, in potestate familiarē inde denominatā, in qua iterum *Ioanna* heres illud attulitagnato *Guidoni* Magno *Franciæ* panetario; Demum *Maria* heres suæ gentis nupta, post *Michaelem Estoutcivillium, Bertino de Silly*, filium habuit *Carolus de Silly Dom. de Rochefort*: hujus nepos *Henricus Comes de la Roheguyon* fuit maritus supradictæ *Antoniz*, ad cujus deinceps liberos ex altero marito *Carolo Plessio* comitatus hic delatus, & in honorem filii ejus *Rogeri* 1663. *Ducali* titulo ornatus est. *Liencourt* ex veteri *Liencourt.* *patriimonio* est *Plessiorum.* *Comitatum de Beaumont* unde acquisiverit suo an *uxoris Beaumont* jure *Carolus Plessius*, non didici.

CAPUT LXXIX.

Domus Robaneæ.

ARGUMENTUM.

1. Familia splendor & origo. 2. A Macliano C. Britannia. 3. Veteres affinitates. 4. Certior deductio. Lineæ. 5. Scutum Ducis Montbazonii. 6. Lilia Francica. 7. Navarra. 8. Aragonia. 9. Scotia. 10. Britannia. 11. Mediolanum. 12. Lotharingia. 13. Sanseverino. Gentis amplitudo. Origo. Affinitates cum regnia Francica domo. 14. Macula Robaneæ.	15. Britannia. Præsentio in eam. 16. Alia Montbazoniorum dispositio. 17. Tituli. Guimené. Montbazon. Rochefort. Montauban. Lorigeril. 18. Dispositio rami Robanei. 19. Cur hic Sanseverinum symbolum? 20. Eburovicæ tessera. Navarra. An Albrechtum. 21. Vicecom. Robaneus. 22. Scutum vidua Robaneæ. Ducis Robanei. 23. Tituli. Leon princ. Porhoet. Soubize. Frontenay. Ducatus. Belain. 24. Roban-Chabor. Chabotiorum origo. Deductio. C. de Charny. B. de Iarnac. S. Anlaye. 25. Lucenburg. Baux. 26. Apex.

§. I.

Familia
splendor
& origo.

Post regiam familiam in Francia ex indigenis vix alia Robaneæ familiæ Illustrissimæ palmam dubiam faciet. In Comitibus Atremoricæ Britannia cum Lavallea componi eam autor est *M. Gilb. de Varenn. R. d'arm. pag. 205.* ut dicatur *Roban Laval, Laval Roban.* Vetus etiam jactatur de illis proverbium, *Duc je ne dugne, Roy je ne puis, rohan je suis.* Dicitur verò ea gens ex antiquis comitibus Britannia, vel hereditariis comitibus Veterum Atremoricorum (de Vannes) ortum traxisse.

à Macliano
C. Britan-
nia.

§. II. A Macliano veteri comite Britannia deducit eam *Cl. Paradinus allianc. Geneal. in domo Engolism. p. 269.* Verba illa sunt: *Sur la mention de ceste maison de Roban est chose digne de memoire pour l'antiquité d'icelle, ce qu'elle porte en armoiries certaines Lozenges percées à jour, que l'on nomme macles, mot véritablement provenant & descendu de ce Maclianus C. de Bretagne des premiers apres les Roys (peu auparavant supprimés du temps du grand Clouis) dont fait ample mention Gregoire Evêque de Tours, ancien Chroniqueur de Gaules sur le temps du regne des enfans dudit Clouis. Circa mentionem domus Robaneæ memoratu dignum est antiquitati ejus notanda, quod insignibus inferat certos rhombos perforatos, macularum appellatione: quod nomen certe descendit ad ortum habuit à Macliano ex primis post reges, paulo ante extinctos tempore Magni Clodovei, Britannia comitibus, ejus amplam mentionem facit Gregorius Episcopus Turonensis, vetus Galliarum scriptor, circa tempus regni liberorum Clodovei.*

Veteres af-
finitates.

§. III. Notantur etiam veteres quædam affinitates, sed traditione dubia & solum vetustis aliquibus Chronicis Britonum nixâ: quod *Hoel II. Rex Britannia Atremoricæ* uxorem habuerit primogenitam filiam *Malguidi R. Angliæ*, quo conjugio nata sit *Alionora Sanfoni de Roban* nupta, quæ regia jura *Leonis* (in domus patrimonio illa dynastia est) attulerit: nec non quod *Mannesius rex Hiberniæ* uxorem duxerit filiam *Iustini II. Imperatoris*, ex qua inter alios liberos nata sit *Gratiana* conjux *Lormenii Vicecomitis Robanei.*

Certior
deductio.

§. IV. Verum dubiis his traditionibus non eget Celeberrima familia, cujus certa decora eam satis illustant. Certa deductio ab *Alano II.* cui circa 1184. *Constantia* soror *Conani D. Britannia* uxor fuit, ostendi potest. *Ioannes II. Vicecomes*, qui 1395. vivis excessit, duarum hincarum autor fuit: nam ex filio majori *Alano II. Vicecomitis reliqui Robanei* descendunt, qui superiori seculo in *Claudio Episcopo Cornubiæ*, qui dein in Vicecomitatu fratri successit, 1540. defecerunt. Alter *Carolus Dominus de Guimené* istum propagavit titulum: ejus vero filius *Ludovicus* denuo duos genuit filios, *Ludovicum II.* & *Petrum Dn. de Gié*, & ab uxore *Ducem Nemorosii, Marefcallum Franciæ*: Ab illo, qui nunc quoque superant, non *Montbazonii* descendunt, hujus filius *Carolus Dn. de Gié* fuit, pater *Francisci*, ex quo non nisi filia nate, alter autem *Petri* filius item *Petrus Dominus de Frontenay*, qui 1525. prælio Papiensi cecidit, ab uxore *Anna* hereditatem lineæ primo-

Lineæ.

primogenitæ & Vicecomitatum Rohanensem nactus est: fator reliquorum Vicecomitum & jam Ducum Rohaneorum.

§. v. Uti verò nunc quoque duæ lineæ superant, ita utriusque scutum nonnihil diversû habet. Quod *Mombasorum* tantum attingit, in eo *Carolus Rohaneus Dux de Mombasorum* ista dispositione utitur, ut scutum tres perpendicularares & una transversa fecerit, imposta toti nova partitura. Scutum Ducis Mombasorum.

§. vi. Laterculus primus *cyaneus Francica tria lilia* desert. Hujus symboli rationem quæro in *Ioanna Joannis II. Vicecomitis uxore secunda, filia Philippi III. Eburonica vicensis R. Navarre:* cujus mater *Ioanna filia Ludovici X. regis Franciæ & Navarre,* ipse quoque *Philippus Philippi III. Regis Franciæ nepos ex filio Ludovico* fuit. Hoc sufficere potuit ad lilia assumenda. Alia iterum cum regia domo contracta est affinitas, cum *Margareta Rohanea à Joanne Aureliano Engolisma comite* in thorum assumetetur, unde *Carolus natus, pater Francisci I. regis.* Lilia Francica.

§. vii. Qui proximus est huic laterculus *Navarrenum* (quod c. 24. n. 45. de Navarrâ scriptum extat) symbolum repræsentat. Ratio hujus quoque satis evidens est: cum *Ioanna* illa rege *Navarre* nata sit, & regis soror fuerit atque amita.

§. viii. Tertia arca *Aragonium d'aragon* continet. Unde hoc accersam, fateor me fere dubium esse. Adducam tamen conjecturas non improbables. *Alis Alfonso Casti R. Aragonum filia Alano C. de Triguier & Guingamp,* cui Pentheturium comitatum Godofredus agnatus donavit, sed vicissim Godofredus Andinus plurima eripuit, nupta memoratur. Hoc verò *Alano* (Avauguriorum fatore) vel ejus filio *Henrico* nata est *Maria Godofredi Rohanei,* à quo moderni descendunt, uxor: Ex hujus *Alani* etiam posteris sunt *Agnès Avauguria Alani V. Vicecomitis Rohanei,* & *Margareta Hervei Vicecom. Leonensis* conjuges, quæ tum hæc *Joannæ* mater fuit *Joanni II. Vicecom. Rohane* nuptæ. Ab his verò Godofredo, *Alano V. & Joanne II.* modernos Rohaneos descendere extra dubium est: unde videri potest ab illa *Alisa L. Aleide* deductum vel ascitum regium illud *Aragonie* symbolum. Aragonia.

§. ix. Quæ huic proxima est *Scoticum* leonem duplici peribolo liliato (vid. c. 3. Scotia num. 14.) conclusum exhibet. Ratio repetenda à *Ioannis III. Rohanei* conjugæ *Maria f. Francisci I. Ducis Britanniæ ex Isabella Jacobi I. regis Scotiæ* filia, quam *Franciscus 14. 41.* cum spe successionis in regno duxerat: ea verò, cum macula progenies non defecisset, effectum sortitanon est. Dignum tamen visum est, proximum illum, quo à successione in regnum fuerunt majores, gradum tali symbolo exprimi.

§. x. Quod arcolas inferiores attingit, prima *pelle hermonica* atque adeo *Britannica* *nica tessera* exornatur. Hoc vel à *Margareta Joannis V. Ducis Britanniæ filia Alano IX. Rohane* 1407. nupta peto, vel ab *Alide Conani IV. vel parvi Com. Britanniæ* ex originariis comitibus sorore, *Alani II.* conjugæ, vel alias quod familia ab illis proceribus, qui olim *Britanniæ* præfuerunt, originem suam derivari amat. Britannia.

§. xi. Proxima arca *Mediolanensis* est, sive *argentea boam caruleam, tervis gyris* *in palum circumplicatam & auro coronatam, erumpente ex faucibus infantulo cruento,* repræsentans. Hanc insertam non dubito ob *Mariam Montalbanensem Ludovici I. Rohani Domini de Guimené,* qui duarum linearum communis pater est, uxorem. Ea enim *Maria* patrem habuit *Joannem Dominum de Montauban* Marefcallum *Britanniæ,* qui gentis ultimus 1467. decessit; *Joannes* autem *Guilermo Montalbanensi* natus erat atque *Bonâ Caroli Mediolanensis Domini Parmensis* filia: cujus pater *Barnabo Mediolanensium* cum fratre *Galeacio Ducum* fatore princeps fuit. Mediolanum.

§. xii. Tertiam arcam constituit *d'aragon Lotharingicum* (vid. c. 58. n. 33.) cujus rationem repetimus à *Maria Lotharingica* *Antoni Lotharingi Com. de Vauldemon* filia, & *Alani X. Vicecomitis Rohanei* uxore, quæ avia fuit *Annæ* atque *Marix,* quarum utraque agnato, illa *Petro,* hæc *Ludovico* nupta est: à quibus duæ hodiernæ principes lineæ descendunt. Lotharingia.

§. xiii. Extremus laterculus *argenteus fasciam rubeam* continet, limbo *carulco* inclusus. Hoc symbolum est gentis *Sanseverinae,* ut aliunde & ex *Chifflet. Eq. A. J. n. 157.* claret. Unde *Geliot* corrigendus est, qui *indic. armor. p. 324.* solius margine sine margine facit mentionem. Porro familia illa inter Neapolitanos illustissima, à vetusto tempore fuit. Originem ejus ex Normannis derivant. *Henning. Theatr. geneal. T. II. p. 1319.* ita: *Hugo vel Vgo & Rogerius vel Robertus de S. Sifvino inferioris Normandiæ loco exierit*

in Neapolitanum regnum, ibique familiam Sanseverinorum constituerunt. Volaterr. de hujus familia origine sic inquit: Initium gentis à Gallis fuit (Normandia vero pars regni Gallici existit) jam inde sub Carolo I. quo Beneventum obsidente, ac jam cum exercitu terga dante, procerum unus ex hoste forte interempto, sublata sanguinolenta interula pro vexillo aciem firmavit, unde postea rubra linea signa posterì assumserunt. Ex eo varios hujus stirpis recenset Comites Lauria, Marsici, Capaci, Torci, Marasse, S. Marci, Tricaria, Potentia, Montiscalcossi, Sutriani, Terlizzi, Terranova, Mileti, Belcastri, Saponara, nec non principes Salerni, Duces Summa, Scatea; dein p. 1320. ex eadem Matera & Coriliani Comites, Venusia, Anaphi, S. Marci Duces, Bisignani principes. Seq. pag. Comites Gajazzi. Ioh. Petr. Crescent. Coron. della Nobilt. d'Ital. P. 1. Narr. 3. universum caput à p. 231. descriptioni domus Sanseverinae tribuit. Memorat ex Michaelè Riccio Historico Neapolitano quendam Adeodatum Sanseverinum, qui Regem Ungariae Stephanum circa 989. ex fonte lustrico levaverit, atque hac causa ab eo Tata (hoc est pater) cognominatus fuerit, quo cognomine idem in Ungaria cenobium condiderit. Dein varias enumerat lineas. Iterum P. 2. Narr. 8. c. 3. p. 371. domum hanc deducit ex Pipino Caroli M. filio, cujus filius Bernardus rex Italiae genuerit alium Pipinum, hic Bernardum Franciscum, quo natus Pipinus armorum Ecclesiae Dux Generalis, aut Comitem Marsicorum Sanseverinorum: quo allegat versus Alfani Archiepiscopi Salernitani:

Præfuls Antonis tumulasti membra Casicus,

Marsia cui tribuit justa priora tuus.

Istius unde domo manavit origo parentum,

Regibus à Gallia linea ducta docet.

Origo.

Affinitates Certe affinitates illustres satis testimonio sunt, domum ex præcipuis habitam: sed non nisi eas recensebo, quæ cum domo regia Francica contractæ. Ita Carolo princ. Tarentino fratri Ludovici II. Andini R. Neapolitani desponsata est Polyxena Sanseverina Wenceslai D. Venedini filia, nupta autem Margarita Roberti Sanseverini C. Curiliani filia Ludovico Andino Dytrachio C. Gravina: ex quibus genitus Carolus III. Rex Neapolitanus. Sed prolixior in elogiis familiarum non ero. Ex ea autem Ioanna oriunda fuit Bernardi principis Bisignani filia, Caroli Rohanei Dn. de Gié uxor, unde genitus Franciscus, pater E. leonora, Ludovico VI. Rohaneo Mombasonia nuptæ, à quo hodierni Mombasonia descendunt.

Maculæ

Rohaneæ.

§. xiv. Toti scuto incumbit nova parmula bipertita, in cujus priori parte cocci-nea macula novem (seu rhombi $\mu\alpha\lambda\iota\beta\acute{\alpha}\tau\epsilon\tau\tau\omicron\iota$) ex auro conspiciuntur. Symbolum hoc Rohaneæ domus esse, & quæ de illius origine referantur P. 1. c. 5. S. 1. m. 2. n. 22. dixi: nequic hic repetere. Id solum addo, Petrum Rohancum Giensem Gallia Marefcallum tantum 7. ejusmodi gestasse maculas: alios denas. Cæterum hæc Mombasonia linea totius domus nunc primogenita est.

Britannia.

§. xv. Altera pars parmulae mediæ muris pontici vellere, Britannia symbolo, obducitur. Uti verò §. 10. aliquæ affinitates, quæ Rohanensibus cum Britannia comitibus atque Ducibus intercessere, recensitæ sunt, ita hoc principe loco idem $\delta\eta\gamma\mu\alpha$ repetitum existimo: live quod à veteribus Britannia Domnis stirps per masculos descendere arbitrat: live potius denotandæ prætensionis, quam semel in ducatum ea habuit. Nam 1461. Ioanni III. Vicecomiti Rohaneo nupta est Maria filia secunda Francisci I. Ducis Britannia, qui 1450. sine masculis decesserat, & Isabella Scotica, uti §. 9. vidimus. Cæterum Mariæ soror major natu Margareta Francico II. patruelli, qui patruo successerat, nupta, ex eo sine prole decessit 1469. Unde Maria jus sibi ad Ducatum esse credit, atque sibi eundem vindicare studuit. Verum causa cecidit, Francisco & ejus altera conjuge filia in possessione Ducatus manente. Adjudicata tamen sunt Maria Comitatus Montfort, Neusle, Chantocé & alia. Ipse verò Ducatus per Annam Francisci II. filiam in regiam domum delapsus, atque coronæ unitus est. De prætensione Hispanorum in eum c. 38. n. 83. diximus.

Alia Mombasonia-
rum dispo-
silio.

§. xvi. Hæc dispositio Mombasonia est, & quod legi, ab Anna Rohanea Ludovici Rohanei Mombasoniae patruelis uxore usurpata est. Aliam veto dispositionem observavi Mombasonia, quæ Ludovici patri Herculi & ipsimet Ludovico deberi videtur, ut præter medium scutulum ex Rohaneis & Britannicis symbolis quadrupartitum, in quadrantes quatuor divideretur clypeus: Primus quadrans continebat iterum quadrupartita sectione Eburonica Navarrenam (nova quadrifaria sectione) & Francicam tesseram.

refferam. Secundus ad perpendicularum sectus *Sanseveriniam* & *Aragoniam*. (unde quis in suspitionem adducatur, ex *Sanseverinis* querendum esse *Aragoniorum* symbolum.) Tertius *Mediolanensem* & *Lotharingicam*; Quartus *Scotticam*. Quæ eadem mox dispositio §. 18. in altera linea etiam observabitur.

§. xvii. In hac linea *Montbafonia*, quæ ista scuti dispositione utitur, illos reperio titulos. *Principum de Guimené, Ducum de Montbafon, Com. de Rochefort & de Montauban*, & nunc *Ducum de Soubeze*. *Guimené* dynastia in Armorica in antiquo patrimonio fuit, sed 1570. *Principatus* titulo insignita est. *Montbafonum* Dominium olim *Rupisfulcaudiorum* (vid. c. 78. n. 6.) familiæ attulit *Renata du Fou* filia *Joannis Du. de Rustenand* Magni regni cubiculariæ & pincernæ, vidua *Guilelmi de Marca, Domini d'Ogimont*, quæ *Ludovico III. Robaneæ Guimeno* nupta quarti mater fuit, & 1502. fatis concessit. Nepos *Lud. vicus V. Comes de Montbafon* dictus est: Hujus vero filio *Ludovico* datum 1589. ut *Ducatus* titulo dynastia illa in Turonibus sita exornaretur. *Rupisfortium* comitatum credo allatum à *Ludovica f. Francisci Domini de Ricux & de Rochefort*. (cujus avia *Joanna* filia *Theobaldi Dn. de Rochefort* fuerat.) *Ludovico II. Robaneæ Guimeno* nupta. Ex eo enim *Rupisfortis* titulum in Riutis non amplius lego: unde dotalem *Luisæ* fuisse conjicio. Cæterum comitatus hujus nomen inter *Herculi Ducis* liberos *Francisco* ex secundo thoro genito, qui nunc *Subizzi* elegio utitur, attributum lego. *Montalbanum* Comitatum quod concernit, illius hereditas debetur matrimonio *Mariæ Montalbanensis* & *Ludovici Robaneæ* (qui 1462. decessit.) de quo §. 11. aliquid diximus. Comitatum hunc titulis suis adscripsit *Herculis* trater *Petrus princeps Guimeno*, filia verò *Anna Ludovico* patrueli marito eum attulit, unde filius *Carolus* jam gerit, & nepos parti *Subizzo* dicemus §. 23. In eandem familiam intulerat Dominium *Lorgeri* *Guionna* heres, *Joannis Robaneæ* uxor, sed non extantibus filii filia *Helenæ* dynastiam marito *Francisco Dn. de Maure* attulit: acita diu in familia non mansit.

§. xviii. Ad alterum ramum accedimus, cujus istam dispositionem notat *Sam. Dispositio rami Robaneæ.* *marth. P. eñ. de la Fr. L. 1. c. 5. p. 35.* ut scutum sic quadripartitum, in prima quadra, de novo quadripartita dispositione, *Ebuovicio* & *Navarrenia* (hæc quoque in quadras distincta) & *Francica*, in secunda bipertita *Sanseveriniam* & *Aragonum*, in tertia denuo bipertita *Mediolanensem* & *Lotharingicum*, in quarta *Scotticum* & *Argyricum* representans. His incumbit parvula bipertita ex *Robaneis* & *Britannicis* symbolis. Talis dispositio si cui placuit, *Henrici Ducis* eam fuisse autumo.

§. xix. De tertio & quarto quadrante nihil est quod illis addam, quæ superius dicta sunt. In secundo non capio, unde *Sanseverinia* talia: cum *Carchi Robaneæ*, cui *Joanna Sanseverinia* nupta fuit, posterita macula defecerit, à famellis autem ejus non ista *Robaneis* sed *Montbafonia* linea descendat. Nisi dica, more aliquo familiæ, quod uni ramo accessit, symbolum reliquis commune factum esse.

§. xx. Quod primum quadrantem attinet: iterum *Francicorum* liliorum ratio in aprico est. Solum *Ebuovicium* (*Euvreux*) emblema hic occurrit, quod in priori clypeo non vidimus. Constat illud areola *Francicis* liliis sparsa, inducto diagonali tænia, argenteis & rubicis composita segmentis. *Francica* lilia originem gentis ex regio sanguine notant. conf. c. 34. n. 33. Tænia discerniculum est. An vero dicemus compositionis illam rationem, quod *Ebuovicensium* veterum insigne fuerit *baltheus diagonalis rubcus parma argentea* inductus. Certe *Ebuovicenses* in Angliâ (qui ex *Normannia* originem videntur traxisse) tali utuntur scuto, additis tribus orbibus ejusdem coloris. Cur vero *Ebuovicensis* laterculus infertus sit, ex §. 6. & 7. liquidum est. Ex quibus etiam constat, cur *Navarrenum* hic conspiciatur *Argyricum*: videlicet ex *Joanna Ebuovicensis* matrimonio. Quod tamen hanc lineam attinet, novo jure *Navarrenam* figuram inferere potuit, cum *Rnato* *Viccomiti Robaneæ* (qui *Henrici Ducis* avus 1552. defunctus est,) nupsisset *Isibelli Albertana Joannis Albertani & Catharinae Foxæ regum Navarra*, quos Hispani expulere, filia, regni futura heres si *Henricus* trater sine sobole decessisset. Quamvis verò casus non evenerit, *Joannæ* ex eo genitâ, quæ regnum *Antonio Borbonio* atque ita regni familiæ attulit: res tamen memoriâ digna fuit, quod tam prope à regio throno *Robaneæ* abfuerint, isto signo testari. Expendendum etiam relinquo aliis, an cum hic *Francicus* laterculus bis repetitus dicatur, forte alter solo

minio tingi debuerit: ut ita *Albretani* symboli esset vestigium. Secus, miror gentis illius affinitatem scuto non impressam.

Viccom.
Rohaneus

§. XXI. Quod parmulam mediam atinet, iterum de *Britannia* nota nihil addo superius dictis: De *maculis* autem *Rohaneis*, id unum: ipsum *Viccomitatum*, qui in primogenitus continuatus fuerat, morte *Claudi Viccomitis* 1548. delapsum ad alterius rami lineam posteriorem, ob *Annam Claudi* sororem *Petri Rohanei Frontenai*, qui 1525. ad Papiam ceciderat, uxorem: Atque ita Viccomitatum hunc tenuit filius *Renatus* & eodem nomine nepos: Hoc genitus *Henricus*, qui *Dux* creatus est. Ita *Thuanus* ad ann. 1603. L. 129. p. 909. VII. *Erd. Vitul.* *Henricus Roanus Leonensis princeps, Dux è Viccomite antiquo, & patricius regni creatus in Senatu sacramentum dixit. Id decori Illustrissime familie datum à rege, quem Roani proxima cognatione contingunt, quippe qui Elisabetham Labretanam Henrici Navarra regis sororem aviam habuerint. Quod amplius diplomate ca de re à cognato rege concessio exprimitur. Est vero Rohanum castrum in mediterraneo fere Armorica Britannia situm.*

Scutum
viduz Ro-
hanez.
Ducis Ro-
hanci.

§. XXII. Aliis autoribus aliam vidi dispositionem *Rohaneæ* viduæ, ut quadriperitum *Navarrenæ* & *Scotica* symbola locarentur, imposita alia media parmula ex uterisque *Rohaneæ* & *Britannica*: *Duci Rohanco* vidi tributum scutum, transversim lectum, capite in tres arcuolas distincto, & pede in totidem secto: Illæ sunt *Navarrenæ*, *Britannica*, *Scotica*. Hæ vero non æque mihi cognita. Prima impositum scuti transversis argenteis & cyaneis fasciis leonem coronatum rubrum refert, quem *Lusitanum* esse credo, ex *Parthenæorum* successione. Altera carulea crucem argenteam defert; Tertia aurea leonem nigrum: quorum rationem vel explicationem non satis capio.

Tituli.

§. XXIII. Porro in hac linea titulos legimus *Principum de Leon*, *Ducum de Soubize*, & *Dominorum de Frontenay*, *Comitum de Porhoet*, *Dom. & March. de Belain*. *Leonisium* (in *Armorica*: litore Septentrionali) dynastia vel principatus illatus est genti matrimonio *Ioannæ* filix *H. rvet Viccom.* *Leonensis* ex *Margareta* *Avauguria*: Unde ad ramum priorem successio delata est, & demum cum *Viccomitatu* ipso matrimonio *Annæ* & *Petri* ad hujus posteritatem: quod etiam de comitatu *Porhoet* intelligendum, quem *Beatrix* filia primogenita *Oliverii Clissoni*, celeberrimi *Franciæ* *Conestabilis*, marito *Alano IX.* attulerat. *Subiziam* (ad *Carentonum*, qui paulo post *Santonico* mari miscetur, in *Santonibus* sitam) debent *Catharina de Partenay* *Joannem Dn. de Soubize* filix & hæredi, quæ *Caroli du Quence* vidua *Renato Rohanco* superiori secundo nupsit, femina ut natalium splendore ac moribus, sic literis, quod in eo sexu rarum est, (ut *Thuanus* elogium huc transcribam ex L. 85. p. 207.) ornatissima. Inde *Ducatus* dignitas accessit, quam nunc *Franciscus* ex altera linea gestat, maritus *Annæ Chabotæ*.

Leonprin-
cip.

Porhoet.
Soubize.

Frontenay,
Ducatus.
Belain.

Rohaneæ Frontenay & Belain, unde obtigerint genti, non habeo. Illi autem intellexi *Ducatum* accessisse dignitatem, sed in indice *Ducum Franciæ* vulgato non reperio presertim. Legi vero *Epistole* viduæ *Rohanensis* apographon *Subizix* scriptæ 23. Sept. 1626. quod ita sonat: *Je vous envoie la copie de lettres d'erection de la terre de Frontenay en Duché, combien que ce soit chose, dont il ne se souciait gueres, comme n'estant point haussé de rang par là. si non en une seule ceremonie, qui est quand les Pairs se trouvent au Palais, car en toutes autres ceux de sa maison esgalent les Ducs & les ainscz mesmes les ont jusques icy precedez, sibi que tant que j'y esté à la Cour, on m'a donné toujours rang avant les Duches, encorcs que Monsieur mon Mary n'ait jamais esté Duc. &c.*

Rohan.
Chabot.

§. XXIV. Illa insignia fuere gentis *Rohaneæ*. *Cæterum Henricus Dux*, qui 1638. vivis excessit, filium heredem non reliquit (nam de *Tancredi*, qui à matre ostendebatur, natalibus dubitatum est) sed filiam *Margaretam*, quæ *Henrico Chabotio* nupsit, & ob hoc, quod in aliam gentem transfret dignitas, 1645. renovata est concessio regia. Hoc matrimonio præter filias natus est *Ludovicus de Rohan-Chabot* *Dux de Rohan* Hujus majorem clypeum, affinitatibus insignem non vidi. Compendiosior autem ille est, qui quadriperitus *Rohaneas maculas* primo & quarto loco, secundo autem & tertio tres capitulos (pitces) rubros in auro exhibet. Hoc gentile signum & paronomasticon est *Cabotiorum* (de *Chabot.*) Ex qua stirpe *Henricus Margareta Rohaneæ* maritus ortus erat. *Cæterum* hanc quod atinet gentem, eam qui fabularum appetentes sunt à quodam *Febrano I. Friderico*, qui *Adrianam* sororem *Friderici Barberossæ* duxerit, qui vero historicam certitudinem sectantur (ita *Andr. du Chesne* *Genealogorum*

Chabotio-
rum orgo.

exactif.

exactissimus) à *Guilelmo Chabotio*, cujus circa 1040. memoria est, derivant. Hujus nepos *Theobaldus* Dominium *Touvent* ab uxore habuit, ejus filius *Sebranus* iterum ab uxore dynastia *Rocheceviere & la Greve*. Ejus neptis fuit *Eustachia Godofredi Lusignani C. Iapha & Cesarea* uxor, quæ sub *Melissina* nomine à poetis celebrari creditur. Eustachiz frater *Theobaldus III.* genuit *Theobaldum IV. Gerhardum & Sebranam*, ab illo *Domini de Rocheceviere*, intra tertium gradum extincti, ab isto Domini de *Rauz* (quam Deductio.
Com. de
Charny. *Alretta* attulerat, & demum *Ioanna Chabotia* heres *Lavallensis* intulit) ab hoc descendunt Domini de *Chantemerle*, & qui ramus primarius, Domini de *la Greve*. In hoc *Ludovicus* ab uxore *Maria Craonta, Montcontour, Montfoucau & alia* obtinuit, pater *Theobaldi VII. & Renaldi*, istius filia hereditatem *Castillonis* attulit, *Comino* tamen (celebri illo historico) socrus nomine istam ius dubiam reddente. Hic Dominus de *Iarnac, Iacobum* genuit, *Caroli & Philippi* patrem. *Philippus Comes de Buzancois* & demum dono principissæ *Arausionensis, Comes de Charny*, præterea *Admiralis Franciæ* & plurium provinciarum gubernator fuit, rebus gestis clarissimus: autor comitum de *Businçois* & de *Charny*, nec non Marchionum de *Mirebeau*. *Carolus* autem *Iarnacius* Dominus, avus *Leonori* fuit: quo geniti *Guido*, à quo nunc etiam *Barones Iarnacii* descendunt, & *Carolus Dom. de S. Aulaye* & de B. de Jar-
nac. *S. Aulaye*. *Mucidan*, pater *Henrici*, cui *Margaretam Rohaneam* nuptam atque Ducatum allatum jam diximus. Inter moderni Ducis Rohanei titulos, etiam Marchionis de *S. Aulaye* legitur: quod Dominium marito *Carolo Cabotio* Jarnacio uxor *Ioanna de S. Gelais* attulit.

§. xxv. Præter pisces gentiles aliquando Cabotiorum insignibus vidi insertum Lucen-
burg. symbolum *Luemburgicum* ob *Magdalenam* filiam *Theobaldi Lucenburgii Dn. de Fiennes, Jacobi Chabotii Iarnacii* conjugem: nec non *Balzium* s. de *Baux*, cometam vide- Baux. licet *s. stellam* 16. radiorum ex *argento* in laerculo *rubeo*: quod *deyuz* gestare poterunt, ob præfati *Theobaldi* Lucenburgici matrem *Margaretam* filiam *Francisci Balzii Duc. Andriani, Petri Lucenburgici Com. S. Pauli & Conversani ac Briennæ* conjugem.

§. xxvi. Apicem Rohaneorum nunquam vidi, nec alia quæ circa scutum sunt. Apex. Nisi quod jam superius P. 1. c. 5. S. 1. m. 2. n. 22. symboli gentilium ad figuram scutariam respicientis mentio facta est ex *Labourerio*: *Sine macula Macula*.

CAPUT LXXX.

March. de Rosmadec.

ARGUMENTUM.

1. *Familia origo. Linea.*
2. *Scutum March. Rosmadec. Com. de Chap-
pelle.*
3. *Tyuarlan.*
4. *Molac.*

5. *Pontecroix.*
6. *Rosmadec.*
7. *Apex. Telamones. Symbolum.*
8. *Dispositio alba.*
9. *Discerniculum lineæ du Plessis.*
10. *Clypeus affinitatum. Montmorency. Molac.
Beauvoir.*

§. I.

IN nobilitate Aremorica illustris est memoria familiæ de *Rosmadec*, à castro in Epi- Familia
origo. scopatu *Cornualia* s. *Cornubia* vel *Curiosolium* dictæ. Et quidem in vita *S. Genolei* Abbatis *Landevenecensis*, qui 448. decessit, memorantur duo Domini de *Rosmadec*, qui cænobium ingressi sint. Aliquis hujus gentis 1057. in comitis *Eudonis* Ducis *Britanniæ* recensetur. Nonnulli gentem derivant à comitibus de *Crozon*, qui ex principibus *inferioris Britanniæ* descenderunt: horum enim heredem *Onguen C. de Crozon* circa 960. sua ajunt attulisse comitibus *Cornubia*, à quibus eadem delapsa ad *Leonenses*. Aliqui ferunt *Guilelmi de Rosfrenan* (qui 840. Conestabilis *Franciæ* fuit) filium minorem natu, *Rosmadecia* domus heredem duxisse, & nomen ac arma assumis-
sisse. Certam deductionem à *M. Fulsonio Colombierio & Hozacrio* concinnatam orditur *Revalen de Rosmadec* eques 1191. maritus *Eleonora de Leon*. Ab hoc non interrupta serie moderni descendunt: Et quidem *Ioannes III. Dn. de Rosmadec* ex filiis *Alano & Joanne* duas sevit lineas, quarum hæc est *Dominorum du Plessis*, à Joannis uxore *Luisa*

herede & filia *Petri de Rosmadec* (alterius linæ) illa tum *Marchionum de Rosmadec* & *Molac*, *Comitum de Chappelle & de Crozon*, à majori *Alani* filio *Tunaguile*, tum *Baronum de S. Iovan, de Gael & de Comper*. Cæterum ditiones eorum 15. leucas ad mare patent, ubi tres portus celebres *Pontecroix, Audierne & Cameret*. Et inde fere 400. nobilia feuda dependent.

Scutum M. Rosmadec §. II. *Marchionis Rosmadecii* scutum vidi quadrupertitum, imposita media gentili parmula. Primus laterculus *rubeus fasciam hermonicam* continet, notando Dominio vel Comitatu *la Chapelle (Capellano)*, quæ accessio facta est in *Joanne Tertio*, cum is 1505. duxisset *Ioannam* filiam *Alani Dn. de la Chapelle & Molac*; dein etiam fororibus *Isabelle*, quæ *Joanni Rohanco* nupta sine liberis 1519. decessit, heredem. Titulum *Dominorum & Comitum de la Chapelle* minores natu filii aliquoties gesserunt.

Tyvarlan. §. III. Area secunda *carulea arcum castellum l. Turrim* continet, quo symbolo notatur *Tyvarlan*. Hoc Dominium assecutus est *Joannes I. Dn. de Rosmadec* matrimonio *Alcidis* filix & heredis *Alani Dn. de Tyvarlan & Pontecroix ex Placentia Dn. de Pennault*. Ab illo tempore dynastia in titulis Rosmadeciorum fuit: & quidem *Sebastianus I. 1576. Marchio de Tyvarlan* creatus, dein 1608. ab *Henrico* ut axioma illud *Rosmadecio* tribueretur obrinuit.

Molac. §. IV. Area tertia *rubea septem maculas argenteas (3. 3. 1.)* repræsentat, notandæ *Baronie*, vel uti nunc quoque audit *Marchionatus de Molac*, ex bonis supra memoratæ *Joannæ Capellanæ*.

Pontecroix. §. V. Ultimus quadrans *caruleus* continet *leonem argenteum, lingua dentibus & falculis exarmatum (morné)* designando Dominio *Pontecroix*, quod cum *Tyvarlan* familia accessisse modo diximus.

Rosmadec §. VI. Media parmula *palis ternis argenteis & caruleis* exaratur, quod ipsum *Rosmadecio* Dominio venit: cui *Marchionatus* dignitatem *Henricus* concessit. Alterius verò *Rosmadecii* Domini gestare solebant in glyceo aureo tres gemellas tæniolas rubeas: Cum symbolo. *Primo avulso non deficit alter*.

Apex. Telamones. Symboli. Dispositio alia. Discerniculum lineæ du Pleffis. Clypeus affinitatis. Montmorency. Molac. Beaumanoir. §. VII. Scuto imponitur *galea diademate tortili & corona oblecta*; cui apex imponitur *cygnus naturalis facie exhibitus*. Clypeo vero *Atlantes* affiliunt duo leones. Et symbolum gentile nonnunquam adscribitur: *En bon Espoir*.

§. VIII. Alibi ordinem areolarum vidi alium, ut areolæ repræsentarent *Dominia Rosmadec, Chapelle, Molac, Pontecroix*: medium scutulum *Tyvarlan*.

§. IX. Quod lineam *du Pleffis* concernit, scuto inducit *fasciolarum rubeam*, sed areolas etiam alia ferie disponit.

§. X. Quod *chlypeum affinitatum* concernit, *Marchioni Sebastiano* talem vidi tribui, ut scuti quadrantes, primum tessera *Rosmadecia*, secundum *Montmorencia*, tertium *Molacensis*, quartum *Bellomaneria (Beumanoir)* & mediam parmulam *Borbonio-Vindocinensis* implerent. *Montmorencia* aquilæ adsciscuntur à *Francisca Montmorencia* *Sebastiani I. Marchionis* conjuge: *Borbonio Vindocinensis* tessera arcessitur à *Franciscæ* illius proavia *Anna Aumontia* f. *Friderici Aumontii & Franciscæ de Ferrieres Dn. de Thury*. Cum enim *Jacobus Borbonius Dn. de Thury & de Preaux* sine liberis mortuus esset, heredes habuit *liberos Galvani (Gauvain) Dn. de Ferrieres & præmaterteræ Joannæ de Preaux*, à quibus illa *Francisca. Bellomaneria* plinthides undecim in area *carulea* in scutum insertæ, ob *Margaretam Bellomaneriam* *Sebastiani* illius *Rosmadecii* matrem, *Tanaquilis* conjugem.

CAPUT LXXXI.

Com. & Domini Rutheni s. Reuffii de Plavia.

ARGUMENTUM.

1. Origo familia. Advocati. Voilandia. Henricus dives.
2. Origo antiquior.
3. Lineæ. Senior. Media. Junior.
4. Henrici commune omnibus nomen.
5. Appellatio Russorum s. Ruthenorum unde?
6. Scutum.
7. Diploma Ferdinandi I.

8. Cranichfeldia.
9. Galeæ & apex.
10. Anmolosi caput in scuto.
11. Titulus. Nobiles Domini. Advocati.
12. Nunc Comites ex præco more.
13. Linea principum Burgraviorum.
14. Scutum Burgraviorum Misnia. Deu ad Saxones.
15. Regalia. Engelsburg.
16. Versibus descripta sentula Burgraviorum.

Illustrissima *Ruthenorum* s. *Reuffiorum* familia Nacisorum s. Varifcorum regioni à pluribus jam seculis imperat: initio *Advocatorum* nomine, qua dignitate illos provincie Imperatores præferant, unde *Vostlandia* adhuc nomen est. Ea verò dignitas, uti alix quoque Ducum, Comitum, &c. demum in patrimoniale dynastiam mutata est. Celebris ante alios in ea gente fuit teste *Paulo Lang. Chron. Citiz. ad ann. 1193. Henricus* cognomento *Drves* tempore *Friderici Barbarosse*. Ita de eo *Langius Henricus Senior dictus fuit, tanquam excellenti vocabulo advocatus, s. vulgariter Vost de Wyda, & ita posteri ejus per multa tempora. Nam totam terram Advocatorum, que & tunc sicut & nunc *das Wostland* dicebatur & dicitur, possedit. uxorem habuit *Berchtam Comitissam à Tyrol*, que peperit ei quatuor filios, qui omnes *Henrici dicti sunt, quorum primus post eum sedes in Wyda, secundus in Gros s. Gratz dictus Henricus Reulle, tertius in Plauen, quartus in Gera. P. P. Notandum est quod supradictus Henricus videlicet dictus est Henricus de Wyda, eò quod ipse & pater suus transfulerunt à monte S. Viti civitatem nunc *trans-Elstrem* positam, nam antea vocabantur *Comites de Giszberg*.**

Origo familiaris.
Advocati,
Vostlandia.

Henricus dives.

§. II. Nec verò ab illo *Henrico* nobilitas illustris in gente hac origo. Nam in diplomate *Friderici II.* ista leguntur: *Notum facimus omnibus Christi fidelibus, quod Nobiles Domini de Plauen, nostri & S. Rom. Imperii advocati, & tum temporis excrētus nostri summi Capitanei ex nobilissima & antiquissima prosapia Romanorum veteranorum orti & progeniti, &c. Quæ verba Augusti reperierunt *Rudolphus I. Albertus I. Ludovicus IV. Sigismundus, Albertus II. Maximilianus.* Et quidem si fidem adhibere liceret *G. Fabric. orig. Sax. L. 7. f. 778. & Peccensteinio, à Druso Germanico* advocatia illa constituta fuerit, condito castro *Vorgsburg.* De quo tamen qui temporum illorum notitiã aliquam habent, dubitandi idoneas videntur habere rationes. Nec certius est, quando idem *Peccensteinio, à Columniis* eos vult derivare, qui sub *Justino* minore circa 164. in Germaniam Roma concellerint, veteres suas à tempore *Drusi* familiarum reliquias tenentur. Sed *Columniis* major honos est, ex Germania majores suos quod allegant, quam si nostri ad ipsos in Italiam stirpes suas referant. Alii etiam apud eundem eos à *Babone Abenspergio* Comite, alii à *Guelfis* deducunt. Sed circa antiquas origines plerumque in obscuro palpamus. Quicquid verò de hisce sit, *M. Zeiller. itin. Germ. P. 2. p. 63.* ita prodit: *Das ist gewis/ daß es em uralt anschulich Geschlecht/ welches mit einem gar alten Brieff unterm dato 1143, zu erweisen/ daß ihre Vorfahren die Zeit allbereit sich Voigte und Grafen zu Ustterode/ auch Herrn zu Plauen/ item Anno 1273. von Wites Gnaden/ als Fürsten/ sich geschrieben.**

Origo an-
tiquo.

§. III. Ab illo *Henrico drvite*, cujus pater *Henricus Comes Osterodus* dictus 1145. fatis concessisse perhibetur, & quatuor ejus filii reliqua stirps descendit. *Rittershusius* tamen ei dat fratrem *Henricum*, à quo *Gerana* linea, que superiori demum seculo defecit: quam, si *Langio* fides, forte ex quarto istius filio æque deducere liceret. Qui ex filiorum primo descenderunt, advocati de *Weida* dicti, in duos demum ramos distincti seculo decimoquinto & superioris principio defecerunt. Quorum alterum *Henrico drviti* *Rittershusius* dat filium *Henricum juniorem* advocatū de *Plavven*, idem videtur esse, qui *Langio* tertius. Ejus filio *Henrico* advocato de *Plavven*, qui 123. vixerit, *Rittershusius* tres filios tribuit, quorum medius cognomento *Bohemus* improbis manserit: à majori, *Judice Misnensi*, descendit linea *Burggraviorum Misnia*, quos septimus *Henricus* 1572. nulla ex *Catharina Braunvicensi* & *Anna Pomerana* uxoribus prole relicta terminavit, de quibus deinceps: Minor verò *Henricus* advocatus *Plavensis* *Rittershusio* cognomine *Ruzzo* gessisse traditur: quod tamen ex *Langio* antiquius fuerit. Ex hujus posteris duo *Magistri Ordinis Teutonici* atque *Principes Borussiae* fuere: quorum alter 1413. alter 1470. extincti. Qui hodie supersunt, omnes referunt originem suam ad *Henrici junioris* & *Æmilia Mansfeldia* filios *Henricum seniore*, medium & *juniorem*. Unde tres lineæ, quarum media hoc seculo defecit, *Senior* & *Junior* adhuc dum superant. Et qui ex illa sunt linearum ratione omnes *seniores*, ex hac *juniores* compellantur: addito ex ordine, nativitatis numero.

Lineæ.
Senior.
Medi.
Junior.

§. IV. Singulare plane est, quod omnes *Henrici* nomen gerunt, quod ab illo *Henrico drvite* accessit, cujus uxor *Bertha* Tyroliensis *Henrici* Imperatoris propinqua obtinuerit, ut in memoriam istius omnes quatuor filii *Henrici* nomen gestarent.

Henrici commune omnibus nomco.

starent. (Unde nunc quoque omnibus hujus gentis matibus *Henrici* nomen servatur.) Sed ipse pater, avus & patruus illud idem nomen jam gesserant. Confer *Zeiler de X. circ. p. 297. ex Hammero, ubi Bertham Carinthiam vocat.*

Appellatio
Russorum
f. Ruthenorum
unde ?

§. v. De *Ruthenorum* vel *Rufforum* nomine non magis constat. §. 2. ex *Langio* in-
telleximus, id cognomen fuisse *Hentici* divitis secundi hlii. 1338. *Fridericus* Landgr.
Thuringiæ tutorem suum vocat: *Nobilis Dominus Henricus de Plauen avunculus noster*
dicitur Ruzo. Aliqui originem tribuunt cuidam hujus gentis, qui 1228. bello *Frideri-*
ci II. adversus *Saracenos* interfuert, atq; ab his captus & negotiatori *Ruffo* venditus sit.
Aiunt inde *Ruffis* adversus *Tataros* pugnantibus denuo captum, & post multas atum-
nas in libertatem allertum, vestitu *Russico* ad *Fridericum* Imperatorem rediisse, at-
que adeo vestitus gratia ab illo & aulicis isto cognomento appellatum esse. *Zeilerus*
l. c. ait aliquem ex ipsis *Russicæ* principatum vicario nomine gessisse, atque adeo no-
men hoc stirpi suæ intulisse.

Secutum

§. vi. Quod *secutum* gentile attinet, illud videre est in *Wapensb. P. I. pag. 19.* ut
videlicet *secutum* quadrupertitum primo & quarto quadrante nigro *leonem* repræsentet
aureum, rubris corona, falculis & lingua: secundo & tertio *argenteo* gruem ex *auro*.
Hæc metalli super metallum collocatio regulis quidem *Heraldicis* repugnat, sed suo
forte non caret mysterio, uti sunt quæ dicuntur *armes pour enquerir. Conf. P. I. c. 4.*

Diploma
Ferdinan-
di I.

§. v. 11. Sed audiamus ipsa in *diplomate 1561. dato verba Ferdinandi I. Imperato-*
ris, quibus Henricis tribus, seniori, medio & juniori fratribus, Cranichteldæ gruem
leoni avito adjungi concessit. Ita verò sonant ea verba: Wir Ferdinand
von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kaiser/te. bekennen öffentlich mit
diesem Brieff/ und thun kundt allermänniglich/ Das wir in ansehung und
betrachtung des ehrlichen/ Adlichen/ löblichen uralten Herkommens und Ge-
schlechtes/ Namens und Stammens der Ruffen von Plauen/te. auch der un-
terthänigen/ gehorsamen/ getreuen und nützlichen Dienste/ so der Ertzen unser
und des Reichs lieben getreuen/ Heinrichen des Eltern/ Heinrichen des Witt-
lern/ Heinrichen des Jüngern der Ruffen/ Herren von Plauen/ zu Crais/
Kranichfeld und Gerau/ Gebrüdere/ Vorältern/ weyland unsern Vorfah-
ren am Reiche/ Römischen Kaisern und Königen/ auch unserer Cron Böheim
und löblichem Haus/ Desterreich in mehrerley wege unverdorffentlich erzegt
und bewiesen/ und gemeldte Gebrüdere uns/ dem Heiligen Reiche/ und jezge-
dachter Cron Böheim und Haus/ Desterreich hinfür an nicht weniger zu thun
sich gehorsamlich erbeten/ auch wol thun mögen und sollen/ bemeldten Ruff-
sen/ Herren von Plauen/te. Gebrüderen/ allen ihren ehelichen Leibes-erben und
derselben Erbens-erben mit wolbedachtem Muth/ gutem Rath und rechter
wissen/ diese besondere Gnad gethan/ und Freyheit gegeben/ und ihnen her-
nach der Herrschafft Cranichfeld/ (welche Herrschafft ihre Vorältern und sie
vor unverdentlichem Jahren von unsern Vorfahren am Reiche/ und uns der
hohen Regalischen Oberkeit halben zu Lehen gerragen) habend Wapen und
Kleinod/ so mit Namen ist ein weißer oder silber-farber Schild/ darinn erschei-
nend für sich auffrechts zum gang geschicht/ ein gelber oder gold-farber Cran-
nich/ auff dem Schild/ ein freyer offener Adlicher Thurniers-Helm mit rother
oder rubin und gelber oder gold-farben Helmdecten gezieret/ darauff stehend
für sich auffrechts ein Cranich nach der schreeg von dem vordern untern ge-
gen dem hindern obern Eck/ in acht gleiche Theile getheilet/ das hindere erst/
vierdt und sechste roth/ das andere fünfft und siebende weiß/ und die andern
zwey Theile gelb/ mit und zusamt ihrem anererbten uralten Wapen und Klein-
nod/ so mit Namen ist ein schwarzer Schild/ darinnen erscheinend für sich auf-
rechts zum grummen geschicht/ ein gelber oder gold-farber Löw/ mit offener
Maul/ rother aufgeschlagener Zungen und Klauen/ und zu rick auffgeworf-
enem Schwanz/ habend auff seinem Haupt eine rothe oder rubin-farbe Kö-
nigliche Cron/ auff dem Schild ein freyer offener Adlicher Thurniers-Helm/
mit weißer oder silber-farber und schwarzer Helmdecten gezieret/ darauff er-
scheinend für sich auffrechts am Hals samt dem Kopff eines Bracken mit offe-
nem Maul/ und rother gelffender Zungen/ in der mitte nach der länge in
zweyen gleiche Theil abgetheilet/ das vordere weiß und hindere schwarz/ in
einem

in dem quartierten Schild / nemlich in der hindern untern und vordern obern Feldungen jest angezeigt ihr anererbt Wapen mit dem Löwen / und in jeder der andern zweyen Feldungen den gelben Crannich / darauff vornen ihres anererbten Wapens und hindern das Crannichfeldische Helm Kleinod / beyde Helm ihre Diner gegeneinander gekehret / alles von farben und sonst allermaßen geschickt / und gestalt / wie vor erzehlt / zu gebrauchen und zu führen gnädiglich verlichen / gegonnet / erlaubet und zugelassen / Alsdann solch Wapen und Kleinod in mitte jest gegenwärtigen uners Käyserlichen Brieffs gemahlet / und mit Farben eigentlicher aufgestrichen seyn : Versehen / geben und vergönnen ermelden Reussen / Herrn von Plauen / ic. zu Graiz / Crannichfeld und Gera / allen ihren ehelichen Lebes-erben und derselben Erbens- Erben / solche jestberührte der Herrschafft Crannichfeld Wapen und Kleinod / neben ihrem erblichen uralem und bißher geführten Schild / Helm und Kleinoden obghörder maßsen zu führen und zu gebrauchen / auß Römischer Käyserlicher Widrtr vollkommenheit wissentlich in krafft dieses Brieffs / ic.

§. viii. Ex his intelligimus: vetus *δῆγμα* Ruthenorum fuisse *leonem* : ei dein ^{Crannich-} *grus* accessit, ipso nomine indice tessera *Crannichfeldie* dynastie : quam Rittershusius ^{feldia.} putat ab Henrico juniore trium istorum fratrum avo acquisitam, sed verba diplomatis vix conveniunt, quibus perhibetur, eorum majores ab immemoriali tempore illud dominium feudo imperiali obtinuisse. Legi verò etiam abhi *Theodoricum Burggravium Kirchberge*, cujus patri Alberto *Margarita Crannichfeldia* istam attulerat hereditatem, Ruthenis *inferiorem Crannichfeldie dynastiam* 1469. vendidisse.

§. ix. Galea & apices ipsum diploma nobis depinxit : ut vero Latino idiomate ^{Galez &} *exprimam* : Prior galea tecta laciniis *argenteis* & *nigris* superbit *capite* & *collo molossi* ^{apex.} ad *perpendicularum scissis*, ut anterior pars *argento* fulgeat, posterior *nigricet*, lingua *rubear* : Posterior cassis *Crannichfeldia*, ex qua dependent laciniae *rubea* & *aurea*, sustinet *grucem octostaniis diagonalibus* distinctam : quatum *tres cocco*, totidem *argento*, dux *auro* tinguntur.

§. x. His laterculis aliquando vidi in sigillo addi mediam partem cum capite molossi, quod à nonnullis Grazenis linæ usurpatum, sed non alia ratione, quam ^{Amolossi} quia galeam, cujus apex illud est, addere spatium vetabat, unde visum est clypeo in- ^{si erat in} *dic*, quod tamen neutiquam ejus ornamentum est.

§. xi. Titulus confertus hæctenus ille fuit : *Rutheni, Dn. de Plavia, Dn. in Graiz, Crannichfeld, Gera, Schleiz & Lobenstein. Reussen / Herrn von Plauen / Herrn zu Graiz / Crannichfeld / Gera / Schleiz und Lobenstein / ic. Nobilium Dominorum* ^{Nobiles Domini} nomen in *Fridericis* diplomate §. 2. illustri splendori horum Dominorum nihil derogat, nam & *Lippincenses* hoc nomine usi, nec non *Querfurti*, *Mansfeldii*, *Plessii*, comitibus non inferiores. *Advocatorum* nomen jam etiam antiquatum est, postquam in ^{Advocati} partimonium abivere, quæ prius administrationis titulo possidebant. Ex his vero *Plaviam* cum *Ollnizia*, *Adorff* & aliis amisit familia, cum Ernestus Elector Dux Saxonie bello Ruthenis peteret 1466. huic genti satis infelici.

§. xii. Nunc Cæsarea gratia toni familiarum *Comitum* attributa est appellatio, vel ^{Nunc Co-} potius restituta. Nam *Henrici drutis* majores etiam *Comites Glusberge*, qui comitatus ^{mites ex} in Thuringia est, & *Widensheim* præfecturam complectitur, dicti fuerunt : *Lanzius* vero ^{in com-} ait, eum appellationem *Advocati* tanquam excellentiorem titulum servasse : sed & ante ipsum & post eum repetiri exempla lego, quod comites *Oseroda* & *Com. Plavia* dicti sint.

§. xiii. Altera linea à *Seisfundo* Imperatore 1426. in Principum dignitatem erecta, & prius quidem jam usurpatus titulus, *Sacri Romani Imperii Burggraviis Atzstade* ^{Linea} & *Com. Hartenstein* (zum Hartenstein) *Dn. Plavia & Gera* attributus est. Quod & ^{principum} *Albertus II.* 1439. consensu Electorum, Principum & omnium statuum confirmavit. Unde in comitiis & eorum subscriptionibus tales sunt agniti. In diplomate *Maximilian* I. 1490. illa verba leguntur : *Daß nicht allein hochgedachte Burggraffen zu Meissen und dero leibliche Lehenserben vor Reichs-Fürsten erkläret / sondern auch nach abgang derer selben ihre Vettern insgesamt des Stammes und Wapens für und für / und zu ewigen Zeiten davor erkannt und gehalten werden sollen* : quæ verba *Carolus V.* & *Ferdinandus I.* repetere.

Scutum
Burggra-
vius Mis-
D. C.

§. xiv. Hi triplici utebantur scuto; medium aurum decussim nigrum referebat, notando Burggravitium *Misnie*: eique imponebatur galea coronata sustinens tabulam cum securano typo octangulam, singulis angulis pavoninis oculatis pennis superbientibus. De hoc *Burggravitu ista M. Zeiller univ. Germ. P. 2. p. 63. ex Liv. Peccensternio*: Nach absterben des letzten Herrn Heinrichs des Jüngern Burggraffen zu Meissen / so seine leibliche Lebens-erben verlassien / die Regalien 1572. dem Römischen Reich / die Herrschafften aber zum theil der Cron Bohem / das meiste aber dem Churfürsten zu Sachsen heimgefallen / da allbereit zuvor Anno 1546. zwischen dem Hant Sachsen und Meissen sendere transaktionen er- folget / und durch Herzog Morizen von Sachsen damahls das Burglehen zu Meissen auffm Schloß gelegen / samt andern Adharentis und dem Schloß Franckenstein vor eine summa Geldes eingelöst / und der Herrschafft oder den Herrn Keussen der Titel / Fürstlicher Standt und Session damahls im Reich gelassen / auch darüber Revers-Brieff und sendere Pacta auffgericht / und also auffm Todtfall die nechsten Agnaten / als die Herren Keussen / auß sonderer Motiven prætetur worden / da solche zuvor jederzeit in gesamtten Lehen geessen / eines Stammens / Namens und Geblüts gewesen sein.

Dein ad
Saxones.

Regalia.

Engels-
burg.

§. xv. Huic subhebantur duo scutula, alterum ad sinistram leone insignitum, quod Ruthenorum *gentile* est, cui insitit callis coronata, cum *περιουρ* moluit bipertita ex nigro & argento: Dextra verò parmula tota *rubibat*, & ornabatur galea coronata, ex qua inter duas alas *rubcas* exurgebat *species virginea* utraque manu *alam apprehendens*. Ex quibus parmula repræsentat *regalia* principum i. vexillum prætorianum, quod principibus convenit, teuda imperii possidentibus: apex autem videtur respondisse *dynastia* *Engelsburg* in Bohemia, quam senior Burggravius utpote Cancellarius Bohemiarum ab Imp. Ferdinando I. obtinuit, post quem etiam illi possidere, sed morte ultimi ad coronam relapsa est.

Verfibus
descripta
scutula
Burggra-
viorum.
† (Tabula
octangula)

§. xvi. Hæc insignia Burggraviorum ita quidam descripsit M. C. W. F. 1573.

*Imperu cervical † habet loca prima, venuste
Quod decoras pennis Pavo superbe tuis.
Cruce hoc nigra fecat: Cassis tenet altera: fulvus
Post nigra chypcus cum cruce tertia habet.
A dextra virgo rutila stat veste recincta,
E foliis Ruta florida ferta gerens:
Apprendens palma rutilantem qualibet alam,
Parma pedes vario picta colore tegit.
Occupat & dextrum latus haud ignobile scutum,
Quod sembrofa suo clara rubore facit.
A leva sese canis acriter arduus effert,
At tollens binos fauce patente pedes.
Lingua cruenta procul cujus dependet ab ore,
Posterius pulcer corporis at umbo tegit.
Stat jubas quatiens fulvus Leo parte sinistra,
Cujus nigra truci sub pede pelta micat.
Occipiti diadema gerens regale: vestigia
Hæc sunt Burggravica signa superba Domus.*

CAPUT LXXXII.

De Rye March. de Varambon.

ARGUMENTUM.

1. Scutum M. de Varambon.
2. Rye & Longuy.

3. Neuschassel. Montagu.
4. La Palu. Linea. C. de Boulignenx.
5. Varax. Geneve. Albet.

§. I.

Scutum M
de Varam
bnn.

Christophoro de Rye de la Palu Marchioni de Varambon C. de Varax & de la Roche, Dn. de Neuschassel, inter equites auri velleris 10b. Jac. Chiff. n. 376. illud assignat scutum;

scutum; ut ex majoribus quadris, in quas istud secatur, prima & quarta denuo quadripartita, prima & quarta in solo *rubeo baltheo argentem*, secunda & tertia iterum in *rubeo aquilam argentem*: secunda autem & III. porro quadripartita, 1. & 4. in *minio cruce argentem* quinque maculis *nigris muris pontici* impressam, secunda & tertia *novem tessellas*, quinque *aureas* & quatuor *caruleas* continerent, imposita quadræ huic alia *parmula* ex *vario vellere* & *minio* quadripartita. Tori autem scuto in media regione incumbit nova *parma* *quadrifida*, ex *laterculis caruleis cum aquila aurea*, & *caruleis baltheo aureo* signatis. Huic *clypeo* imponit *galeam coronatam*, quæ *sustineat alas geminas aureas*, *junctionis committas*: & *lacinias* *appendit ex auro* & *ciano*.

§. II. Ex his medium scutulum gentile est *Ryenensium*, cum *Louviano* composurum, cum hoc sit *baltheus*, illis in usu *aquila*. Cæterum *Antonii* vel *Christophori Louviani* (de *Tres* filij *Antonia*, *Ioanna*, *Ludovica* totidem fratribus *Ryenensibus* nupsere, *Ioachimo*, *Marco* & *Girardo*, ex quorum hoc descenderunt *Varambonii*. Rye & Longivy.

§. III. Quadra prima major *baltheo* *Novum-Castrum* s. *Neufchâtel*, & *aquila* *Montacutum* *Domini* designat. *Ioannes Novicastro* *Theobaldi* *Dom. Novicastrum* filius minor *dynastiam Montacutiam* tenuerat, & ad filium *Ferdinandum* transmisit, hic *Annam* genuit, quæ *Antonio* seu *Christophoro Louviano* nupsit, & ex eo quod modo diximus tres filias totidem *Rientibus* nuptas genuit. Neufchâtel. Montagu.

§. IV. Quadra altera major *Paludanam* notat hereditatem. Ipsam familiam *Paludanam* *crux argentea maculis muris Pontici* notata designat, à *Petro Domino de Varambon*, eoque, cujus 1158. memoria est, deductam. Hujus nepos *Guilhelmus Gerardum* & *Guidonem* genuit, duarum auctores *linearum*. Illo natus *Amedeus* pater *Petri & Hugonis*, à quorum illo prior *linea Dominorum de Varambon* & *Comitum de la Roche* (quem comitatum *Francisco Varambonio* uxor secunda *Margareta* heres ducta 1432. attulit) ab hoc prior *linea Dominorum de Bouhigneux*; quæ per heredem *Annæ* ad *Varambonios* delapsa. In priori illa *Varambonia* ultimus decessit 1533. *Ioannes*, relicto herede *Iob. Philiberto* agnato. Hic à *Guidone* descendeat: cujus atnepos iterum *Guido* pater *Guidonis* & *Ioannis* fuit. Illo natus est *Hugo*, maritus *Gilbertæ* filix & heredis *Casparis II. Com. Varaxii*, ductæ 1462. His genitus *Ioannes Philibertus*, *Varamboniæ* *lineæ* heres: qui tamen iterum *Joannis* hereditatem transmisit ad agnatum, *Joannis* supra dicti proreperem *Ioannem*, qui ex eo *Comes Varaxii* & *Rupis* (la Roche) *Domini Varambonii* factus est, & *Mariam* atque *Franciscam* genuit. Cum verò illa ex *Renato C. de Chalan*, hæc ex *Ferdinando de Lannoy* maritis non sustulissent prolem, heredem habere matrem *Claudiam* filiam *Simonis de Rye Dn. de Balançon*. Quæ ratione ad *Ryenens* tota hæc hereditas delapsa est. Superat tamen una adhuc *Paludanorum* *linea*, *Comitum de Bouhigneux*, ex *Stephano* ultimi illius *Ioannis Com. Varaxii* patruo prognata. La Palu. Lincæ. C. de Bouhigneux.

§. V. Quæ secundæ quadræ incumbit *parmula*, *Varaxiam* notat hereditatem: quæ quomodo *Gilbertæ* & *Hugonis* matrimonio ad *Paludanos* venerit, modo diximus. Ad eandem *Genevensis* prætensionem pervenisse, indicio sunt *novem tessellæ*. Sed & aliquam *Varaxii* cum *Albretanis* intercessisse affinitatem, illud arguere potest, quod in *mediâ* *parmula* *duæ* *aræ* *totæ* *minio* *rubent*, quod *symbolum* *Albretanorum* *vetus* *fuit*, antequam ex *regia* *gratia* *accederent* *lilia* *Francia*. Varax. Genevæ. Albret.

CAPUT LXXXIII.

Domus Sabaudica.

ARGUMENTUM.

1. Familia regii stultis & ornamenta.
2. Scutum Victoris Amedei Ducis.
3. Hierosolymorum regnum. Reges. Lusiniæ.
R. Cyri. Injula ad Venetos. Turcas. Jus ad Sabaudos.
4. Lusiniæ familia.
5. Armenia.
6. Lucenburgum an Cyprus.

7. Saxonia symbolum vetus. Modernum. Angravaria.
8. Ratio a deductione Saxonica. Ejus rationes.
9. Donum factum familia Bruijet.
10. Ducatus Chablais. Augusta.
11. Genevensis Principatus. Comites. Marchiones de Lullins. Successio ad Villarios. Sabaudos.
12. Præsentio in civitatem Genevensis ex Thuano.

13. *Eventus.*
14. *Montisferratum. Marchiones ex Alramidis. ex Paleologis.*
15. *Controversia cum Manuanis de Montisferrato.*
16. *Crux Sabaudia an à Rhodiis? Unde? FERT.*
17. *Sabaudica successio & linea.*
18. *Corona regia. Galea.*
19. *Apices. Leo alatus: an bubo? Columna an pilus Orientalis? Lacina.*
20. *Telamones. Papilio. Vexillum.*
21. *Torques ordinum. Pallium Ducale.*
22. *Examinata scuta vetustis Sabaudis attribui solita.*
23. *Scutum majus ex Bara.*
24. *Sabaudia vetus tessera. Pedemontium.*
25. *Segisium s. Susa March.*
26. *Bressia. Ejus veteres Domini. Tandem ad Francos.*
27. *Baugé s. Baugiacum.*
28. *Vauld s. Valdum. Linea peculiaris. Ditio iterum ad Sabaudos. ad Helvetios.*
29. *Valromey.*
30. *Nicea Comitatus. Quomodo ad Sabaudos?*
31. *Achaja principatus. Ad Sabaudos.*
32. *Antiochia principatus. Ad Sabaudos.*
33. *Fossignia. Ad Sabaudos. Vetus familia.*
34. *Gesum s. Gex. A Genevensibus ad Joinevillios.*
35. *Marchion. Saluciarum. In Sabaudorum & Pratenjo Gallorum.*
36. *Quomodo ad Sabaudos?*
37. *Ex Sibmachero scutum.*
38. *Discrimina vetera ex monumento Beatricis Com. Recentiora. Nemorosorum. Caviniatorum.*
39. *Tiuli.*
40. *Asia. Ceua. Vercella. Marchionatus Italia. Romontium. Friburgum.*

§. I.

Familie
regii tituli
& oron-
menta.

Serenissima familia *Sabaudia* Ducum (quam post alias luculentissime *Samuel Guichenonius*, ex quo pleraque hauriemus, descripsit) non affirmatibus solum verum etiam pretensionibus regii plerorumque principum conditionem excedit. Unde *Celsitudinis* à 1545, qui eo tempore regum filii peculiaris, & *Regia Celsitudinis* (*Altesse Royale*) titulus ab anno 1633, ab ea communiter usurpatur, quo tempore *Dux Victor Amedeus*, cum *Republica Veneta* negotiis ante eum affectaret, & illum assumpsit, & coronam regum more istiusque exemplo clausit, & ea dispositione clypeum suum ordinavit, quam ex *Oronii Finii Erianvillii* libello (*Jen d'armoiries*) Duci dedicato pag. 65. repetimus.

Scutum
Victoris
Amedei
Ducis.

§. II. Scutum quadripertitum visitur: Prima quadra quadrifida iterum sectione totidem areolas exhibet *Hierosolymitanam*, argenteam cruce patibulata aurea, quam quatuor alia crucicula ejusdem metalli comitantur, insignitam, *Lusitanam* transversis decem taniolis argenteis & cyaneis exarata incumbente toti leone rubeo, falculis, lingua & corona aureis, (alii linguam caruleam volunt) *Armeniam* auream leone rubeo, cujus lingua carulea, corona & falcule aureæ, ornatam, & quam *Lutenburgicam* dicunt, argenteam leone rubeo, cujus cauda bifida in decussim trajicitur impressam. Altera quadra bipertita est, hinc purpura (vel minio) cincta, in qua equinus pullus argenteus in levam conversus effrenis ferocit, *Wessfalia* notanda, isthinc transversis fasciis aureis & nigris, quibus sertum rutaceum viride inducitur, exarata designanda *Saxonia*, insita in imo areolâ triangulari argenteâ, tribus vaginalum cuspidibus rubeis pro *Angria* instructa. Quadrans tertius bipertitus hinc solo argenteo plinthidibus vel schedulis nigris confito leonem atrum falculis & lingua coccineis *Chablensis* indicando, isthinc nigro argenteum leonem, falculis & lingua item rubeis *Auguste* signanda inscribit. Ultima quadra denuo bipertita priori parte 4. cyaneis s. aureas æquipollentes tessellas (symbolum *Genevense*) desert, altera argento candet, cephalo scutario rubeo, *Montisferrati* notæ. (quem *Celsot.* pag. 55. per errorem situ colorum opposito exprimit, qua ratione *Salucia* notantur.) Toti incumbit parmula media rubea, impressa cruce argentea, *Sabaudia* dicitur.

Hierosolymorum
regnum.

Reges.

Lusitanii.

§. III. *Hierosolymitana* crux primam obtinet areolam. Ajunt eam, contra artis regulas metallica figura metallico solo inscripta, *Godofredo Bullione* datam esse procerum communi consensu, cum eum expugnata urbe *Hierosolymitana* ejus creassent regem. Fratri successit *Baldvinus*, & huic nepos s. consobrinius *Baldvinus de Burgo*. Inde successit *Fulco* gener ex *Andegavensibus*, huic filii *Baldvinus III.* & *Almericus*, quo natus *Baldvinus IV.* cui successit ex sorore nepos *Baldvinus V.* & huic, quem veneno credebatur sustulisse, vitricus *Guido Lusitanus*: Hunc captivum abduxit *Saladinus*, sed demum dimisit: tandem ei pro regni *Hierosolymitani* titulis, quos *Henrico Comiti Campania* cederet, *Richardus Anglia rex* *Cyprum* insulam, quam in itinere *Jsaaco Commeno*

eius tyranno, ob injuriose habitas Franciæ & Angliæ reginas, capto occupaverat, novumque regnum acquisierat, concessit 1191. qui successorem fratrem *Almericum* habuit. Inde *Ioannes de Brenno* Gallus ab uxore *Violanta* regnum *Palestina* tibi vindicavit, ac demum cum filia *Violanta Friderico II.* dotale regnum velexus, jus tradidit. In *Cypro* vero successit *Almerico* filius *Hugo*, huic iterum filius *Henricus I.* & nepos *Hugo II.* Cum hic 1267. *Henricus* decessisset, eum assumto *Lusinianno* nomine (quem tamen *Thuanus* l. 49. p. 910. ex eadem priori gente fuisse censet) excepit *Hugo III.* ipsius amita *Isabellâ* atque *Henrico Antiocheno* (ex *Antiochiæ* principibus, qui à *Raymundo Aquitano* descendunt) natus. Indefecuti sunt filii *Ioannes, Henricus, Amalricus*, & ex *Guidone* nepos *Hugo II.* Patri & avo successere *Petri* duos; & *Petro* f. *Petrino* secundo 1381. patricius (quem *Thuanus* l. 1. patrum fuisse putat) *Jacobus* pridem *Cypri Seneschallus*; *Jacobus* filium habuit successorem *Ioannem* f. *Ianum*, hic alium *Ianum* f. *Ioannem* *Carola* parentem. *Carola* heres *Cypri* & *tituli Hierosolymitani* nupta primum *Iohanni Portugallio* *Comitricæ* *Duci*, altera vice *Ludovico Sabauda* *C. Genevensi* 1458. post patrem coronata quidem est, sed dein à fratre notho *Iacobo*, qui *Episcopus Nicosiensis* fuerat, auxilio *Soldani Aegypti*, cui re-
Insula ad Venetos,

gnū hic tributarium reddidit, expulsa est. *Jacobus Catharinam* f. *Marci Cornari* f. *Cornelii Veneti* à *Senatu Veneto* adoptatam firmandæ novæ potentia duxit. Postea (verba *Thuanus* sunt d.) cum anno 1470. moreretur uxore gravidâ relicta, omnis administratio tradenda regina in *Senatus Veneti* potestatem venit, qui & *Catharinam* per *Marcum Cornelium* patrem & *Alouium* *Bembum* avunculum persuasit, ut *Venetias* se conferret, quos & secum adduxit *Ianum, Ioannem* & *Carolam* ex nobilibus *Concubinis* susceptos à *Iacobo* filios, qui inibi perierunt. Illi vero *Iacobo* posthumo filio paulo ante mortuo regnum *Seræ* tui donavit, ad cuius successionem nothi illi, quos dixi, ordine à marito vocati fuerant, & post eos proximus ex *Lusinianna* familia. Atq; hoc est jus, quod sibi *Veneti* in eo regno vindicant; quodq; 90. circiter annos, haud justiore sorte assētitulo quam *Romani olim*, tenuerunt. Demum eadem insula à *Turcis* eorum potestati 1570. erepta est. Cæterum *Carola*, cum
Turcs, jus ad Sabaudos.

1487. moreretur, *Sabaudia* *Duces*, qui alioquin ex amita ejus *Anna* descendebant, heredes instituit: in primis vero *Carolum* *Ducem*, qui 1488. titulum assumpsit, & ea de causa *Soldano Babylonis* scripsit: post eum filius *Carolus Ioannes Amedaus* in prætensionem successit. Huicagnati, ex quibus *Carolus III.* frustra à *Veneti* insulam reposcit 1530. sed illud responsum nactus est: *Cæli cælorum Domino, terram autem dedit filiis hominum*. *Hugus* nepos *Carolus Emanuel* 1601. *Cyprios* tentavit, spe ductus, *Archiepiscopi* ope insulam recipiendi, sed 1608. cum resante tempus expectantium impatientia emanasset, *Archiepiscopus* aufugere coactus est. Hæc fere *Cypriæ* successionis, qua ratione illa ad *Sabaudos* delata, series est. Porò *Hierosolymitanum* titulum dicuntur à *Brianvillio Cyprii* refumisse, *Conradino Svevo* extincto. De *Hispaniæ* regum & *ducum Lotharingiæ* atque aliorum in *Hierosolymitanum* regnum prætensione diximus cap. 38. n. 46. 48. c. 53. num. 6. 24.

§. v. Alter laterculus primæ quadræ *Lusiniannam* familiam designare dicitur. *Lusinianna familia,*

Quamvis *Gellot. indic. armor.* p. 56. & *Chiff. Eq. A. F. in. n. 56.* *Cyprum* interpretentur. Cæterum *Lusinianna* familia à quodam *Hugone Venatore* dicto, cuius filius *Hugo II. Lesignem* f. *Lusignan* in *Pictonibus* condidisse legitur, deduci amat. Primogenita linea 13. ordine munierat, quibus *Hugonis* nomen fuit, quorum posteriores *Comitatum Marchiæ* tenuerunt. Ultimi frater *Guido* comitatum *Philippo Regi Franciæ* donavit. Qui regnum *Hierosolymitanum* & *Cyprum* rexere *Guido* & *Almericus*, & qui *Iaphæ* ac *Cæsareæ* comes fuit *Godofredus, Hugonis VII.* fratres fuerunt. De successoribus §. proximo actum. Cæterum *Lusiniannum* nomen dein ab *Aquitanis*, qui in jus & regnum successere, assumtum est, cumque hoc arma.

§. v. *Armeniam* proximo leone notari diximus, quæ in *Asia* amplissime potens dicitur, & suos habuit reges: Ex quibus *Leonis I. Livonis* filiam *Isabellam* duxit *Almericus Lusiniannus R. Cypri*, unde avo successit *Hugo*, huic filius *Ioannes*, qui *Franciscano* cucullo assumto fratris *Almerici* filio *Leoni I.* regnum concessit: huic successit *Leo* f. *Livio II.* quo natus *Leo III.* quem *Saraceni* expulserunt, unde in *Francia*, quo se repererat, 1393. decessit. Eo mortuo *Iacobus* agnatus rex *Cypri* titulum adjecit suis, & posteris reliquit, ex quibus eum *Carola* etiam *Sabaudis* transcripsit: *Armenia* tamen jam diu sub *Turcarum* imperio gemente. *Leonis* δάγυα *Brianvillius* ei causæ ascribit, quod plerisque regibus *Leonis* fuerit nomen. *Farrin. R. d. arm. P. 2. p. 283.* *Armenia* regibus attribuit in *parma rubea* tres *damas* (*Dains*) ex *argento, auro* coronatos.

Lucenburgum an Cyprus.

§. VI. Proxima areola leone rubeo insignis *Lucenburgia* esse à pleisque (in quibus etiam *Chifflet. Eq. A. F. n. 56.*) asseritur. Sed nec quid *Lucenburgia* gens in Cypro potestatis habuerit, vel ullam ejus cum istis Regibus reperio affinitatem: Tum *Lucenburgi* δ' *αγυα* haudquaquam est leo in argenteo scuto, sed ipso *Brianvillio* (qui tamen hic quoque communem opinionem retinet) teste p. 157. Leo talis parvæ fasciis quinque argenteis & cyaneis exaratae inscriptus. An forte dicemus, hoc leone proprie notari *Cyprum*? Licet *Brianvillus* toto isto quadrante & symbolis una sumtis *regnum Cyprum* notari perhibeat. Cæterum primum hunc quadrantem assumpsit Dux *Victor Amedæus* aliorum locorum, quæ non amplius possidebat, notis expunctis, teste *Menestr. ver. art. du blas. p. 345.*

Saxoniarum symbolum vetus.

§. VII. Proximus quadrans symbola *Saxonica* defert: & primo quidem *equum equifrenem*, qui *veterum Saxonum* symbolum fuit, quemque ex nigro *Witikingus* post baptismum candidum gestare cepit. Idem nunc quoque in *Brunsvicensium* Ducum *galea*, tum *Westphaliae* designandæ in *Colonienfis* Electoris scuto salit. Fasciæ cum sero rutaceo alterius *Saxonice* ex *Ascanis* gentis δ' *αγυα* fuit, nunc pariter *Misnica*. Inde vocatur *Saxonia modernum* symbolum. Errant vero, qui equum *superioris*, solum *inferioris* *Saxonie* symbolū interpretantur. Nam superiori circum *Saxonie* annuerantur, qui sero utuntur: *Brunsvicenses*, qui equo, inferiori. *Angrivaria* (cui *Witikingus* imperavit) notasitidem in *Saxonici Lauenburgici* s. *Saxonie inferioris* Ducis scuto videre est: quas tamen alii non extremitates vaginarum sed *scarabæi* majoris cornua bisulcis dentata forcipibus existimant. Ita *Chifflet. Inf. Eq. A. V.* quem ob hoc *Ferrand. Epinæ pro lit. p. 103.* reprehendit. Verum supra c. 5. n. 6. 7. ex *Celeberrimi Viti* sententia communis illa sententia de *Angrivariæ* hac nota in dubium revocata, & illa tessera comitatu *Brenensis* asserta est.

Modernorum.

Angrivariæ.

Ratio à deductione Saxonicæ.

§. VIII. Hunc quadrantem assumpsit Dux *Emanuel Philibertus* (qui tamen ap. *Chifflet. Inf. Eq. A. F. n. 193.* simplicem tantum crucem gestasse perhibetur) testandæ *origini Saxonice*. Nam perhibetur *Beraldus* s. *Bertoldus* primus *Sabaudia* & *Mauriennæ* comes à *Witikingo* descendisse. Gradus deductionis ab aliis alii recensentur. Hanc assumptionem improbat *le Labour. orig. des arm. n. 52.* inter alia hoc argumento, quia si à *Witikingo* descendant, areola cum sero rutaceo assumenda non fuerat, quæ non *Witikingorum* sed *Ascaniorum*, & diu post *Beraldum Bernardo Ascanio* solum illud concessum fuit. Imo si moderni *Saxones* dare voluissent, existimat in præjudicium *Ascaniorum* f. *Anhaltinorum* dari non potuisse. Præterea ipsa à *Saxone Witikingo* deductio haud adeo liquida est. Certe cum *Celeberr. Sam. Guichenonius 1661.* historiam domus auspiciis Ducis ediderit, vix ambigo, quicquid probandæ deductioni antiquæ in tabulario principis repperit fuerit, ei esse communicatum: nec tamen alias rationes vel fundamenta adducere potuit, quam istas: 1. Traditionem. 2. Suffragium plurium autorum non unius nationis. 3. Insignia veterum *Mauriennæ* comitum, quæ fuerint aquila, cujus usus etiam veteribus è *Saxonica* gente Imperatoribus fuerit. 4. *Mauritium* tutelarem sanctum & *Saxonibus* & *Sabaudis* esse. 5. Legem *Salicam* utrobique receptam. 6. Familiam utramque, ut se consanguineos invicem agnoscant, amice consentire. In examinandis his rationibus non laborabo, sed petitionibus illas examinandas relinquam: veteror autem, ut quod volunt solidorum fundamentorum: avidis persvadeant. Sed in omni hoc argumento etiam apud alias stirpes forte frustra, ubi in antiquitatem plurium seculorum ascenditur, rationes exiguntur, quæ omni dubio vacent.

Ejus rationes.

Donum factum familiaribus *Bruifæ.*

§. IX. Hoc observaverim, antequam hinc abeam, *Carolus Emanuelem* Ducem familiaris *Bruifæ* Dominorum *d'Onas* id gratiæ suæ dedisse documentum, ut gentilicio scuto *ceruleo cuspidibus tribus aureis ex lasere sinistro in dextrum ductis bipertito, tribus byzantinis aureis* pedi ejus inscriptis imponeret *caput argentum Angrivariæ triplici symbolo rubeo* impressum, teste *Guichenonio*.

Ducatus Chablais.

Augusta.

§. X. In quadrante tertio primus palus *Caballiacum* s. *Chablesium* ducatum notat (uti etiam memorat *Chifflet. Inf. Eq. A. F. n. 247.*) quem (constantem ditione ad meridianum latus lacus *Lemani*, ubi olim *Anticiates*, nunc *Tononum*, *Aguianum*) ab Imperatore, *Humberto Albatino* donatum perhibet *Guichenonius*: alter *Augustæ* ducatum, ab *Augusta Prætoria* ad *Duriam* in *Alpinis* sita dictum. Hunc idem auctor perhibet circa 1033. *Oddoni* comiti obtigisse, ab uxore *Adelaide Marchione Segusii* seu *Suscensium*

cum Turino & aliis ejus tractus. Ducatus autem eos fecisse fertur in Amedei IV. gratiam *Fridericus II. Imperator.*

§. XI. In quadrante ultimo prima arcola *Genevensis* aut *G. bennefum* potius comitatum, vel quo nunc axiomate est *Principatum*, designat, cujus metropolis *Annetum* s. *Nicy*. *Comites Genevæ* deducuntur à quodam *Ratberro*, qui circa 890. vixit. In ejus posteris *Guillelmus III.* Comes *Genevæ* ex primo cum *Agnete Sabaudiæ* matrimonio *Amedeum III.* Comitem & ex secunda conjugè *Emeralda de la Frasse, Petrum* Dominum de *Balaifon* genuit: Ex hoc prognati *Marchiones de Lullins*, ex quibus ultimus 1662. vivis exccitit *Albertus Eugenius*. *Amedeus III.* autem præter *Robertum*, qui sub *Clementis VII.* nomine *Pontifex* & post fratres Comes tuit, genuit *Amonem III.* *Amedeum IV.* *Joannem* & *Petrum* comites: quibus sine liberis extinctis succedit ex sorore *Matia* nepos *Humbertus III.* Dn. de *Thoire* & de *Villars*: hic demum 1401. eundem comitatum 45000. aureis reliquit *Amedeo VII. comiti Sabaudie*. Contradixit vero successioni *Thoire* & *princeps Arawionensis* *Joannes Cabillonius*, maritus *Matæ* natæ *Raymundo Balcio* & *Joanna* ultimarum *Genevæ* comitum sorore.

§. XII. Cum autem non tantum *Domus Arawionensis* hodie etiam in insignibus *Genevensis* veteris prætensionis indicium gestet, verum etiam inter *Ducem* & civitatem *Genevensis* gravissima sit disputatio, illo sibi jus in ipsam *Genevam* urbem asserente, cui juri civitas contradicit, neque unquam in se verum *cebnnefum* comitatum, hoc est, tractum vicinum (*Genevæ*) *Ducum* vel *Comitum Sabaudie*, sed in se *Episcopum* potestatem fuisse, hac autem excussa plenam libertatem esse contendens: operæ præmium est, integrum, qui de controversia hac agit, *Thuanus* locum huc transferre, ex L. 125. ubi tota utriusque partis disputatio & ad argumenta responsiones fusius referuntur: Ita autem habent p. 725. seqq. *Geneva, quam ex veteri inscriptione equestrem civitatem olim dictam volunt, post eversum Imperium Romanum & novum à Francogallis nostris in Occidente suadatum, sub ejus patrocinio diu libertatem servavit, aquila, cujus imago etiam nunc pro valvis majoris templi visitur, & ad Caroli Magni tempora refertur, alis veluti defensa, quousque exortis in Imperio discordiis civilibus, cum à Cæsaribus desereretur, ad Episcopos, quorum tunc etiam in iis, quæ ad civilem jurisdictionem spectabant, magna auctoritas erat, confugit. Dein novam inter Episcopos ipsos & vicinos Sabaudie comites suborta dissidia urbem miseram semel atque iterum incendio vastatam varia peste destruxerunt. Juris autem quod Sabaudus sibi arrogat, hæc sere testimonia & argumenta ante triennium statim post pacificationem *Veruvensem*, cum *Villbr. mensis Hermanæ* ab utraque parte conventus indictus esset, ejus delegati in medium afferebant: *Petrum videlicet ex antiquo Genevensium comitum stipite ultimam Anno cto ccccxi. xxiv. Mart. heredem universalem instituisse Humbertum Villarii comitem ex sorore nepotem, qui post avunculi mortem Genevensis comitatum crevit, & ejus investituram à Veneslao Cæsare tertio post anno exente obtinuit. Humbertum dein cto cccc. post anno mensis Martio morientem, cum nullos ex se natos haberet, postumos instituisse, & iis deficientibus Odonem Villarium patruum; qui cum hereditatem anno sequenti adisset; V. Augusti mox comitatum Genevensis titulo venditionis in Amadeum Sabaudum transfuisse. Amadeum autem, ut emptionem à se factam novo jure confirmaret, ejusdem comitatus denuo investituram à Sigismundo Cæsare imperatoris anno cto ccccxxii. x. Kal. Vilbr. cum vero de comitatu Genevensi quasi morte Petri ad imperium devoluto ab Imperiali Syndico controversa Amadeo facta esset, & Arawionensis princeps eundem comitatum quasi Petri ab interbato heres vindicaret, Sigismundum apocha secreta Amadeo cavisse, si sententia secundum imperialem fierem ferretur, fore, ut jus omne quod in comitatu Genevensi tanquam imperii beneficium ipse competebat, ei successoribusque ejus bona fide attribueret. Quod cum contigisset, Sigismundum post sententiam latam novo instrumento apocham ratam habuisse, & anno sequenti ix. Kalend. IXbr. comitatum Genevensis Amadeo concessisse, & Arawionensis interdixisse, ne comitis Genevensis titulos Sabauda attributos sibi in posterum arrogaret. Et de re principum instrumentum consecutum anno cto ccccxxiv. iv. Kal. Jun. iam vero ante Sabaudie principes omne supremum dominium, jurisdictionem, ac jura regia, quæ imperio in eo competeabant, à Cæsaribus habuisse, & vicarios imperii constitutos Episcopo Genevensi mandandum curavisse, ut principes Sabaudie tanquam perpetuos imperii vicarios coheret. Id à Carolo IV. anno cto cccclvi. decretum: cum jam ante ejusdem seculi lvi. idem Carolus**

constituisse, ut appellationes à Genevenſibus interpoſita coram Sabaudia Duce tanquam imperii vicario diſceperentur. Id juſ à Maximiliano Cæſate in comitatum Genevenſem, & nominatim in civitatem Genevam ejuſque territorium Sabaudigæ Duci conceſſum eſſe, diplomate ea de re condito III. Eid. Maj. anno clō 15 XIX. Secundum hæc anno decimo poſt pridie Non. Xr. à Carolo V. mandatum Genevæ civitati ejuſque Epifcopo fuiſſe, ut omne obſequium Carolo Sabaudia Duci deferrent. Quod & idem Carolus anno ſequenti cum vicarii titulo, à iuſque juribus plenius deſignatis confirmavit. Inſtrumento ea de re factō III. Eid. Mart. Idem juris ſub Ferdinando & Rudolpho Cæſariis fuiſſe, nec tantum Sabaudia principis jure ab antiquis Genevæ comitibus deducto & à Cæſariis vicarii titulo confirmato niſi, ſed etiam ad illud Sanctæ Sedis Apoſtolice auctoritatem accederc; nam Leonem X. anno clō 15 XV. diplomate idem juſ Carolo Sabauda tribuiſſe, & ab eo tempore Petrum Balmam urbis Epifcopum ac ejuſ ſucceſſores citra controverſiam omnem fidei ſacramentum dixiſſe. Ita antiquorum comitum, Epifcoporum, Sanctæ Sedis Apoſtolice, Imperii jura in Sabaudia Ducem cumulata, totoque eo tempore, eoſ etiam ex Geneventium, ex iplius Epifcopi conſenſu omnia ſupremi Imperii jura in urbe exercuiſſe: Gubernatores, Iudices, Lictores & apparitores cum Sabaudia inſignibus inſtituiſſe; arcem & palatium in ea habuiſſe: monetam cuiuſſe: delictorum gratiam feciſſe: denique nullum non ſupremi principis munus obuiſſe uſque ad annum clō 15 XXXV. quo mutata religione & civili adminiſtratione Carolus ſimul & Epifcopus & Imperator & Pontifex omni jure ſuo ſpoliati ſunt. Contra Geneveſium delegati diſputabant, & teſtamenta, hereditatum aditiones, repetitas altius Ducum origines, jurium ceſſiones, inveſtituras miſſas facientes, ex iis nihil adverſus civitatis libertatem colligi aiebant, aut ſequi, comites Genevæ dictos ſeu potius Geneveſium territorii quicquam juris, in civitatem habuiſſe. Quin potius eos ſemper Epifcopis & Eccleſiæ fidei ſacramentum dixiſſe, & utrinque beneficiarios per CC C. amplius annos fuiſſe, civitatem vero ipſam ſemper liberam & imperialem fuiſſe. Id ex Friderici Ahenobarbi diplomate anno clō CLIII. ad Arduicum Epifcopum directo, patere, quo confirmantur libertates illius Eccleſiæ, & contra earunden violatores bonorum proſcriptio ſancitur, parte Imperiali camera; parte ipſi Geneveſi Eccleſiæ adjudicata. Eundem Fridericum nono poſt anno, cum Bertoldus Zeringenſis Dux ab eo vicarii Imperii titulum impetraſſet, quem in Gebenneſi comitem tranſferre cogitabat, utrumque coram S. Imperii principibus increpitum, etiam jure ſuo, quod ſubreptitia fraude quaſiverant, privaſſe, & ſupremum dominium denuo Epifcopo ejuſque ſucceſſoribus attribuiſſe, ita ut ne de conſenſu quidem eorum auferri ab Eccleſiâ poſſet. Id pragmatica ſauètionem in comitis Imperii coram Zeringenſi & Gebenneſi comite conſentientibus & deprecantibus decretum. Anno demum clō CLXXXVI. Guilielmo tanquam Epifcopi & Eccleſiæ Gebenneſis beneficiarii omnem diſtinctionem Nantelino Epifcopo ſententia in ipſum menſe Septembri lata judicatam fuiſſe; poſt ceſſa dein Sabaudia comitibus à Gebenneſi comitibus jura & actiones, ſemel atque iterum Sabaudos cum Epifcopo anno clō CCXIX. & clō CCXC. tranſgiſſe, & ſe beneficiarii Epifcopi & Eccleſiæ Geneveſis proſeſſore eſſe; alia & fidei Epifcopo à comitibus anno clō CCXCVI. clō CCCV. jurata inſtrumenta extare. Et cum inter Blancam Gebenneſi comitiſſam & Amadaum Sabaudia comitem de principatu Gebenneſi, utrius eſſet, ambigeretur, & uterque Epifcopo illius ergo fidei ſacramentum dicere ſe paratum oſtenderet, negatam eam ab Epifcopo gratiam, quouſque de jure ipſorum certo conſtaret; ex eo liquere diploma à Venceslao & Sigismundo Cæſariis aliaque Imperiali ſubnixâ inſtrumentum Sabaudia comitibus conceſſa annis clō CCCXV. clō CCCXXII. & duobus ſequentibus nullum prejudicium Eccleſiæ & civitati Geneveſi facere potuiſſe; neque plus eos juris in Eccleſiam & civitatem habere, quam à Gebenneſii comitibus acceperint. Nam non Genevæ eos comites, ſed Gebenneſii dictos antiquorum documentorum fide conſtare, in quibus & plerumque nomen ab amanuentibus niſi tunc inter eoſ recepto, contractum reperitur, ita ut eoſ non urbis, ſed circumpoſiti territorii dominos fuiſſe appareat. Nec obſtare diplomata Caroli IV. anno clō CCCV. & undecim poſt annis conceſſa, quibus Ceſtitudinis ſue deceſſoribus vicarii Imperialis titulus & jura regalia attribuantur & confirmantur; nam ea alterius & multo antiquioris diplomatis & Friderico Ahenobarbo facti auctoritate ſubverſi; quippe cum minime æquum ſit, ut reſcriptum non auditis partibus & à Cæſare obnoxio in gratiam cognatione conjuncti principis obreptitia fraude nec ſervato juris ordine conceſſum, tam ſolemni Friderici iudicio partibus auditis & in publicis

publicis Imperii comitiis redditoprapollet; id ipsum Carolum vidisse, qui se importunis cognati principis precibus victum ei vicarii Imperii dignitatem concessisse postea protelitus est, & cum rem eam Imperio summe detrimentosam agnosceret, contratio rescripto anno sequenti dignitatem illam Sabaudie comiti abrogasse, & jura pristina tam Episcopo quam civitati, quam nobile Imperii membrum vocat, competentia de novo confirmasse; & anno demum cl̄o cccclxxvii. cum Carolus IV. & Gregorius XII. P. R. urgerent apud comitem, ut declarationi, qua vicarii dignitas revocabatur, parceret, statim eandem acquivisse, eaque de re publicum instrumentum confectum fuisse: itaque cum eandem dignitatem postea anno cl̄o cccc. Veneslaus in Amedeum VIII. qui primus Sabaudie Dux creatus fuit, contulisset, clausulam adjecisset, qua nullum Episcopo (sive successoribus & civitatis libertatibus prejudicium propterea creatum iri significaret; postea Sigismundum eam rursus dignitatem Amedeo abrogasse, eique enixe imperasse, ne quid contra jura regalia & libertates Ecclesie Genevensis, quam in signe Imperii membrum itidem appellat, attentare praesumeret: id anno cl̄o ccccxii. & cl̄o ccccxx. decretum. Itaque Ludovicum Sabaudie Ducem anno cl̄o cccclv. enixe officialibus suis mandasse, ne quid in Geneve civitatis libertates ac jura admitterent, & quaque adversus ea facta unquam fuissent, irritasse voluisse. Idem Carolus II. Sabaudie Ducem anno cl̄o ccccxxxix. constituisse. Nec proinde in contrarium Maximiliani, Caroli V. & Rodolphi diplomata adducti, quippe partibus non auditis & per errorem concessa, totque pragmaticis antiquioribus cum causae cognitione factis repugnantia, & posterioribus ab eodem Carolo conditis abrogata. Nam cum à Gallis minime metuentem anno cl̄o lxxx. publica instrumento monuisse Genevensis, ne quid in perniciem Episcopi, Ecclesie, ac civitatis à Sabaudie Ducibus inducti faceret; atque anno decimo post, cum jam una cum religione civilis administratio mutasset, eos de novo monuisse, uti pristinam jurisdictionem & libertates à decessoribus suis Geneve tanquam civitati Imperiali concessas tuerentur. Nec plures faciendam ea in re Leonis X. P. R. auctoritatem, quippe qui nec competens partium judex sit, nec auditis partibus de causa pronunciataverit. Nam Caroli astu, qui optima sacerdotia Petro Balme crepta vi majore retinebat, id Episcopo assentiente, ut suum recuperaret, ab amico Pontifice & nihil principum gratiae negante diploma hoc emendicatum fuisse; nihilque juris per illud Sabaudie ducibus accessisse. Et aliunde constare, quousque in generali & libero Concilio de potestate Romanæ Sedis in dubium merito à compluribus revocata decretum sit, plerasque civitates & provincias imperiales apud Helveticos, in Germania, Belgio; multa etiam regna ut Anglicanum, Scoticum, Danicum, Svecicum, lx. ab hinc annis à Pontifice defecisse, nihilque ejus auctoritati aut Episcopis præsulibusque Pontifici subditis deferre; Idque ut facere possent, prudentissime in Imperii comitiis, ac præcipue Norimbergæ anno cl̄o lxxxii. decretum esse. Et tamen si præca repetantur tempora, Hadriani IV. anno cl̄o clvii. & Sixti IV. anno cl̄o ccccxxxiii. rescriptis privilegia ac libertates à Fridrico Abenobarbo concessas revocationes memoratis vicarij Imperialis à Carolo IV. factas confirmari. Et Felicem V. antea Amedeum dictum & Sabaudie Ducem, insigni diplomate anno cl̄o ccccxliv. libertates & immunitates civitatis laudare, & copias à Genevensibus submissas non ex officii necessitate, sed amice & pro jure federationis ac viciniae concessas interpretari: quod vero additur, plures civitatis Episcopos Sabaudie principibus fidei sacramenta dixisse, id nec documentis certis probari; nec verosimile fieri, cum ot contraria instrumenta in medium afferantur; neque si qui fuerint, qui metu aliave de causa tam ignaviter peccaverint, in argumentum duci posse, aut quidquam juris id Sabaudie Ducibus tribuere, cum dilectæ FridERICI diplomate cautum sit, ne Episcopi supremum illud dominium alienare possint; idque ipsi se religiose servaturos civitatis Syndici statim in inauguratione sua promittant; Neque proinde nisi insigni perjurio ab ea veluti cum civitate inita pactione recedere valeant. Idem transactione inter Joannem Patriarcham Constantinopolitanum Genevensis Episcopatus Administratorem & Syndicos civitatis temporibus Martini Pontificis anno cl̄o ccccxx. prid. Kal. Mart. facta confirmari. Et multa in contrarium produci documenta, quibus de jure ac libertate civitatis, & de fide à comitibus ceterisq; & deinde à Sabaudia principibus jus ab illis habeatibus præstita Ecclesie Genevensi constat: nam Thomam Mauriennæ comitem, à quo principes Sabaudie, qui hodie sunt, genus ducunt, anno cl̄o cccxi. instrumento publico profiteri, regalia jura ad Ecclesiam pertinere; Guilielmum deinde octavo post anno contractu cum Amedeo Episcopo Genevensi inito, se tanquam hominem ligium sub

ejus defensione subiecisse, & investituram ab eo cum annulo tanquam beneficiarium accepisse. Humbertum Episcopum quinto rursus post anno cum Amadeo Gebennesi comite ita transgisse, ut Episcopo omnem jurisdictionem, monetæ, portorii, passionis, prescriptionis & hujusmodi jura competere agnovit. Humbertum denique Granmontanum Episcopum cum eodem Amadeo anno clō cclv. itidem transgisse, eaque pactione convenisse, ut nihil juris in civitatem comes haberet: secundum hæc sententia Imperiali Guilielmo Lornæo Episcopo tanquam supremum dominum habenti ob non præstitam fidem ab Humberto Villario Gebennesi comite & debita jura minime persoluta, præfecturam Terreriam adjudicatam anno clō cccxviii. Kal. VIII. br. Amadeum deinde VIII. de quo diximus, ratione Gebennesi comitatus Episcopo fidei juramentum solemniter ante majus altare S. Petri dixisse; ad jus itidem supremi domini confirmandum non mediocriter facere, quod cum Syndici civitatis quasdam circa Pontem Auræ terras à Monachati regulo emissent, Ludovicus Sabaudia Dux Felicitis P. filius non solum venditionem ratam habuit, sed omne jus in illas, quod habebat, supremi domini ultro cessit, id proculdubio non facturum, si cum hominibus suis, hoc est, beneficiariis contraxisset. Idem & fœderationes cum Amadeo comite à Genevensibus anno clō cclxxv. & postea cum Episcopo & Ecclesia ab Amadeo eodem & Hugone Delfino Fossinaci regulo anno clō cccvii. iustas arguere. Denum temporibus Petri Balme Episcopi, de quo jam dictum est, & ex ejus consensu fœdus ictum cum Bernatibus & Friburgi pago. Et cum Sabaudus de jure suo in Helvetiorum pagos & S. Galli fœderatos, & Valchiæ arbitros tam ab ipso quam à civitate delectos compromississet, sententiam anno clō lxxx. secundum Genevensis Syndicos laram esse, & inter bellâ à Francisco I. adversus Carolum Sabaudia Ducem conjunctim cum Bernatibus, Friburgi pago, & Valesianis susceptis numerari, quod ille Genevensium libertatem oppressum iret. Itaque Henricum II. ejus nepotem anno clō lxxxix. renovato cum Bernatibus & Soloturmenibus fœdere, in eo Rempublicam Genevensem comprehendisse, ejusque patrociniū ab eo tempore reges Christianissimos suscepisse; postremo quod de ingressu, de arce, & in urbe principum Sabaudia habitatione, ac monetæ jure, gubernatorum & apparitorum institutione, gratiarum beneficio, ab altera parte addebat, sic Genevenses diluebant, ut dicerent, neque arcem unquam eos in urbe habuisse, & quæ vocatur ab illis arx, pro carcere publico olim fuisse. Idem quantum ad gubernatores & apparitores spectabat, dictum intelligebant: de monetæ autem jure distinguendum scebant. Nam jus monetæ nunquam in urbe, tantum in S. Gervasii suburbio, loco qui vulgo monetæ campus dicitur, comitibus fuisse, cum effigie & inscriptione S. Petri, cujus memoriæ majus templum consecratum est, ut vel ex eo appareat, comites Ecclesiæ beneficiarios esse; & conditione hæc, ut puram monetam cuderent, & Episcopus dimidiam emolumentum partem caperet. Quod ex fidei à Ludovico Sabauda tanquam Valentis pagi regulo præstita instrumentis annorum clō cccviii. & clō cccxliiii. patet, eodem pertinere protestationes ab Audomaro Episcopo anno clō cccxvi. interpositas, quod Amadeus VII. Sabaudia comes monetæ Antici cudente sibi jus sumeret: quo & patet, ipsum Amadeum amice rogatum, ne quid contra Ecclesiæ jura assentaret, benigne annuisset, neque item de gratiarum beneficio convenire; cum contra constet, anno clō ccccliii. reo à Syndicis civitatis ad mortem damnato Thomam Episcopum vitæ gratiam fecisse; & si quid tale Sabaudia principes fecisse comperiantur, id jure ad præsens honorifice ab Episcopis delato factum, non ut ex co illi jus perpetuum sibi arrogare possent: quod idem de habitatione in urbe dici possit; quod nunquam nisi precatio & concessione ad tempus illis licuit, ut in ea tanquam in alieno territorio suburbicaria regione, quæ ipsorum erat, jus dicerent, id ex actis compluribus ac libellis annorum clō cccclx. clō cccclxix. clō lvi. clō lvii. probari, quibus Sabaudia principes ad jus subditis suis dicendum, statuta publicanda, sibi & ministris suis in urbem venire ut liceret, à Senatu & Syndicis petebant, minime id facturi, si nullam in ea jurisdictionem habuissent. Et hæc ita utrinque inter partes jactata, possessionem commodo semper penes Senatum Genevensem pro juris certi titulo remanente; adeo ut cum V. post anno VIII. mense ad Iuliani fanum delegati de pace convocassent, nulla jurium reservatione facta Sabaudus contulerit, ut pax cum Genevensibus facta Verviniensi pacificatione comprehensa intelligeretur. Præter ea, quæ modo memoravi, scriptor ampullatus Equitis Sabaudia, qui Buterus Claudii Buteti à nostro Roncardo ob doctrinam olim laudati F. esse perhibetur, multa instrumenta ac documenta cumulat, quibus comi-

tes Genevæ tanquam Sabaudia comitum beneficiarios fidei sacramentum his dixisse confirmat; ut *Amedeo II.* circa annum clō exc. *Petro* et *Thoma F.* anno clō cccclxvi. ac *Amedeo* magno anno clō cccclxxxvii. ac sexto post anno in celebri non solum Francia sed Germania procerum conventu, cum ambigeretur de comitatu Genevensi, cui ejus ratione fides deberetur, secundum Sabaudia principes pronuntiatum fuisse. Deinde cum *Delphino* Viennensi *Amedeus Gebenna* comes fidem obstrinxisset, instrumento ea de re solemniter confecto anno clō cccxxxix. fidem debitam *Amedeo F. comiti Sabaudia* denuo praestitisse, & xxvi. post anno *Delphinum* juri per contractum illum quaesito publica testatione, cui *Ioannes Rex* per *Amarum* *Valentia* & *Dia* comitem a se delegatum intervenit, renuntiasse; secundum hac *Amedeum* a *Carolo IV. Cesare* jura a *Delphino* cessa eodem anno impetrasse, quod vero postea anno clō cccci. *Amedeus VIII.* ab *Odono Humberti Villaregu F. Gebenna* comitatum comparaverit, & anno xvi. post a *Mahaltide*, id non eo factum, quod non antea supremum ejus dominium obtineret; sed quod complures adhuc essent in illo tractu reguli, qui quamvis fidem Sabaudia principibus deberent, & praestarent, tamen jus illud proprietatem & singularium rerum possessionem multifariam in dies imminuebant; quos proinde Genevensi ditione expelli, Sabaudia principum maxime intererat, verum hac & alia scripto illo comprehensa inter alias personas acta absentibus Episcopis, neque consentientibus: & *Butetus* ipse, sive quis alius libri auctor est, ingenue fatetur, jus supremi domini in civitatem Genevæ Episcopos semper controvertum Sabaudia principibus reddidisse, ac penes se retinuisse, donec mutata religione Syndici, qui sub Episcopali auctoritate libertatem antea tuebantur, propria illud sibi fecere, & ejectis Episcopis sub Imperii patrocinio, cujus insignia monetæ suæ ab eo tempore imprimunt, rempublicam administraverunt. *Tantum* *Touanus*. Confer *Limjur. publ.* §. 14. 13.

§. xiii. Ex his prolixius adductis patet, quæ utrinque allegata sunt. Inde 1602. impetu noctu in urbem factus, & parum abfuit, cum ducenti scalis consensam jam intrassent, ut in potestatem eam redegerint: sed caruit tamen consilium eventu, & regis Francici interpositione inter partes conventum est. Confer *Thuan.* L. 129. p. 884. seq. Ita hæctenus urbs libertatem, Dux juris sui prætensionem servavit.

§. xiv. Ultimus laterculus *Montisferrati* principatum denotat Lombardia, ^{Montis-} ^{ferratum.} *Pedemontio*, *Mediolanensibus*, *Genuensibus* & *Parmensibus* cinctum. Quod ejus Principes attinet, primum notatum lego gentis autorem Comitem *Guilelmum I.* cognomine *Archisum*, quem si communem sequimur traditionem è *Saxonibus Witi-kindeis* derivare esse necesse: hoc genitus est *Abramus*, quem Otto Imp. 967. ^{Marchio-} ^{nes ex Al-} ^{taridise} *Marchio Vasti* dicitur ex se dedisse *Cerva*, *Cravezana*, *Saiuctarum*, *Carretti*, *Savona*, &c. *Marchiones*. *Guilermo* autem editi sunt reliqui *Montisferrati* *Marchiones*. In his *Guilelmus V.* cognomine *Longa Spata* Comes *Iapha* & pater *Balduni F. regis Hierosolysani* fuit (vid. §. 2.) fratres quoque habuit *Bonifacium* ac *Rainerium* Reges *Thessaliae*, nec non *Conradum*, qui *Isabellam Hierosolymitanam* uxorem habuit, matrem *Alariae*, quæ *Ioanni Brennesi* regni *Hierosolymitanam* jus attulit. *Bonifacio* editi sunt *Demetrius Rex Thessaliae*, qui 1227. moriens jus suum *Friderico II. Imper.* reliquit, & *Guilelmus VI. Marchio*, pater *Bonifacii IV.* cognomine *Gigantis*, titulo quoque *Thessaliae* regis: hic *Guilelmi VII.* pater fuit, avus *Ioannis*, qui 1305. moriens *Aiberanorum*, ut vocant, gentem clausit, herede *Marchionatus* (ore *Violantæ Andronico Paleologo Imperatori Constantinopolitano* nupta. Hic pater fuit *Michaelis* Imperatoris (a quo reliqui *Augusti*, qui *Constantinopolim* rexerunt, donec ea urbe capta Imperium orientis 1453. ^{Ex Palzo-} ^{logis.} *Muhammed Turcicus Imperator* everteret. In ea expugnatione *Constantinus xv.* ultimus Imperator interiit) & *Theodori*, qui ex successione materna *Montisferrati* *Marchio* fuit, & reliquorum *Marchionum* sator: qui ceteri in *Bonifacio* 1350. & ejus patruo *Ioanne* *Georgio* 1533. extinctis.

§. xv. Jus Sabaudotum in hunc principatum quod concernit, non uno illud fundamento nititur, primum tamen *Victorem Amedeum* titulis hunc suis adscripsisse ob- ^{Contro-} ^{versia cum} ^{Mantuanis} ^{de Montis-} ^{ferrato.} ^{ferro.} *servo*. Rationes successioneis quaeritæ sunt illæ: 1. *Violantæ I. Iolantæ* *Theodori* *Paleologi* *Marchionis* *Montisferratenis* filia *Aymoni* *Comiti Sabaudia* 1330. ea lege nupta est, ut succederet, ubi masculi defecissent (conscripta conventionione, che marcando in qualunque tempo la sua linea masculina nel *Montisferrato* la detta *Violantæ* sua figlia *vela o morta*

mortalei i descendenti, ut verba sunt *Ioh. Bapt. Capriat. histor. L. 1. p. 15.*) Casus autem hic, licet serius, evenit morte Joannis Georgii. Unde Theodoro, non ultimo defuncto, Sabaudi succedi volebant. 2. *Ioannes IV. Marchio ab Amedeo Sabaudie* Duce dicitur principatum suum feudo recepisse. Unde ejus posteris & successoribus masculis deficientibus ad feudi Dominum reverti debebat. 3. *Caroli Ducis* uxor *Blanca* fuit Guilelmi M. Montisferrati filia, ob cujus dotem & testamentum novæ controversiæ. 4. Mortuo 1612. *Francisco Gonzaga Mantuano* Duce Sabaudi genero, cum excluda nepte, filia Francisci, *Ferdinandus Cardinalis* frater ejus succederet, novæ turbæ, ac avus Dux Sabaudie neptis causam tutari, tum antiquas revocare prætensiones cepit. Confer *Capriat. d. l.* Quis successus causæ & eventus fuerit, videlicet ut Mantuanus Dux principatum teneret, certatamen ex eo locis (in quibus præcipua *Tridinum* s. *Trino, Alba Pompeja, &c.*) Sabaudis etiam concessis, retulimus c. 29. n. 5. 6. 7. Ubi etiam ex Capriata controversiæ rationes & historiam fusius adduximus. Nec hic repetimus.

Cruz Sabaudie an à Rhodiis?

§. XVI. Ipsam Sabaudiam notat scutulum medium rubeum cum cruce argentea. Traditio communis hæcenus fuit, *Amedeum III. vel IV. cognomine Magnum* Sabaudie comitem 1310. adversus Turcas asseruisse Christianis Rhodum: quam ob causam ei equites Rhodii vel Hierosolymitani concesserint crucem suam cum dictione F. E. R. T. quæ juxta singulas literas denotet: *Fortitudo Ejus Rhodum Tenuit*. Vel apud Geliot. p. 54. *Fauce, enfoncée, romps, tout*. Hac autem cruce assumpta dimissum fuisse vetus *ἀγυα*, quod fuerit *nigra aquila rostro & membris rubeis in auro*, demonstrandæ ex Imperatoribus Saxonis origini. Verum Celeberr. *Sam. Guichenon.* commentum refutavit: cui *Brianzillus* p. 70. acquiescit. Conf. *Cl. Frane. Menestr. Part du blas. illust. c. 11. p. 203. c. 13. p. 320.* qui ex *Monodo* historico Sabaudis ostendit, patrem *Amedei Thomæ* cruce hæc jam fuisse insignitum, quæ in ejus sepulchro *Augusti Prætorie*

Unde?

FERT.

conspiciatur, cum ipso symbolo FERT. Idem Monod existimat, hunc Thomam tanquam è fratribus minorem, more seculi, quo non fratribus semper eadem insignia, crucem assumisisset, quam potiores *Pedemontis*, quod ei hereditate obtigerat, civitates gestabant. Symbolum FERT à comite *Amedeo viridi* non tantum retentum, ut symbolum Domus suæ vetus, sed in memoriam torquis ignominiosi, ad quem gestandum *Saluciarum* Marchionem coegerat.

Sabaudia successio & linea.

§. XVII. Hæc Sabaudia Provincia, Delinatu, Pedemontio, Vallelia, Genevensi & Lugdunensis tractu cincta, *ἀποβασις regni Burgundici*, dicitur à *Rudolfo rege V. Eid. Maji. 1000. Anni Sextis Beraldo* gentis hujus auctori donata esse, quem à Witikindeis deduci, supra monui. Ejus filius *Humbertus Albitanus* iterum se *Rudolpho*, Conrado Imperatore mortuo, cum pluribus ordinibus Burgundici regni 1033. submisit. Ab Imperatore vero *Chalesia* & *Falesia* donatus est. (alii *Mauriennam* donatam cum dicunt, errant.) Hoc genus est post alios *Oddo*, cui ab uxore *Pedemontium* & *Susa*: pater *Petri*, qui materna bona tenuit, & *Amedei II.* Huic ab Henrico Imperatore, ut transitum in Italiam concederet, provinciam, (probabiliter *Bugey*) concessam memorant. Hujus ex filio *Humberto II.* nepos *Amedeus III. Imperii Comes* ab Imper. Henrico 1110. creatus est. Hujus iterum ex filio *Humberto* nepos *Thomas Amedei IV.* (cujus filius *Bonifacius* heredes non sorores sed paruum *Philippum* habuit) frater, alterius *Thomæ*, *Amedei Magni* & *Ludovici* pater fuit: Ex quibus hic patruus *Philippo* successit in comitatu, excludo *Thomæ* filio *Philippo*, ob ætatem & propinquitatem, & quia jus representationis nondum introductum fuerat. A Thoma autem & *Philippo* linea exorta est Comitum *Pedemontu* & *Principum Astaja* & *Morea*, quæ in Ludovico 1418. defecit, *Amedeo* Duce herede. *Ludovicus* Thomæ tertius filius *Baronis de Vaud* sevit, quorum posteritas defecit in *Catharina* Ludovici nepte, sed sterili. *Amedeus Magnus*, cum 1310. Imperatorem Henricum in Italiam euntem excepisset, & fideli jussisset consilio, ab eo *Princeps imperii* creatus, & tanquam *Imperii vicarius* in Mediolanum aliasque urbes relictus est. Eo nati sunt *Edoardus* & *Aymon*. Ille filiam reliquit *Joannam* Joanni Britannie Duci nuptam, quæ successionem patris prætendit, cumque patruus prævaluisset, jus suum *Philippo D. Aureliensi* transscripsit. Hic (*Aymon*) fratris successor fuit nepte exclusa: pater *Amedei VI.* cognomine *Viridis*, hic *Amedei VII.* cognomine *rubri*: Isto natus est *Amedeus*, qui 1416. 19. Febr. diplomate Cameriaci dato *ducali axiomate* ornatus est: & paulo post 1433. in *Concilio Basiliensi* primum locum præ Burgundio Duce ambivit

ambivit, eo argumento quod ante novum hunc Sabaudia Ducalem titulum ante tua secula majores sui *Duces Chablensis & Augustæ*, atque *supremi Principes* fuissent. Excidit tamen illo petito. Demum 1439. in eodem Concilio ipse Pontifex electus nomen *Felicitis* sumit, sed 1449. iterum abdicavit, *Cardinalis & Legati* dignitate servata. Patrem hunc habuit *Ludovicus Annæ Cypriæ* maritus, & præter alios *Amedei IX. Ludovici, Iani, Jacobi, Philippi* pater. Primus Ducatum tenuit, & filiis reliquit *Philberto & Carolo*, hic *Carolo Joanni Amedeo*, qui 1496. moriens prole caruit. *Ludovicus*, ut §. 3. diximus, ab uxore *Carola Cypriæ* rex fuit, 1459. Nicosiæ coronatus, sed improbis, *Ianus & Iacobus* singuli singulas filias reliquere, quæ dote data aliis elocati. *Philippus* demum, prius *sine terra* dictus, *Comitatum Buge* tenuit. A rege Franciæ, qui prius ipsi bellum in Bressia intulerat, 1468. donatur *Valentino & Dienst* tractu: inde cum regi in expeditione Neapolitana assistit, comitatus *Alfisi, Terræ novæ*, &c. nanciscitur: Demum pronepoti in Ducatu succedit. Reliquit *Carolum & Philippum*, quorum hic 1528. à rege Francisco donatus est Ducatu *Nemoroso*, linea *Nemorosæ* in Francia autor, quæ 1659. in *Henrico*, prius Rhemensium Archiepiscopo, defecit: (superfunt tamen alterius sexus, filia Caroli Amedei, Henrici fratris, *Maria Ioanna Baptistæ & Maria Franciscæ Elisabethæ*, illa hodie vidua Caroli Emanuelis Ducis Sabaudia, hæc *Alfonsi Portugaliæ regis*, quodque hic impotentia argueretur, postea *Petri Regentis* fratris ejus, uxor) *Carolus* autem ditioribus suis à Gallia rege & Helvetiis exutus ad *Carolum V.* receptum habuit. Filius *Emanuel Philibertus* Ducatum pace *Castelli Cameracensis* 1559. certis conditionibus recepit, & filio *Carolo Emanueli* reliquit: hic ex *Victore Amedeo Caroli Emanuelis II.* qui 1675. mortem oppetiit, & ex *Thoma Francisco Cariniani* principe *Emanuelis Philiberti Amedei principis Cariniani*, atque *Eugenii Mauriti Com. Sveffionensis* (à quo liberi) avus fuit, adeoque communis eorum, qui hodie ex gente masculi restant, pater.

§. xviii. Scuto huic corona imponitur *clausa*, qua ad morem aliorum Regum, cum Corona *Veneti* idem fecissent, primus uti cepit *Victor Amedaus*: Ultra coronam insunt tres ^{regia} galææ; quarum *media* directa & sine clathris aperta est ad regum morem, *corona* de- ^{Galææ} numo regia tecta, sustinens apicem proprium Sabaudorum, qui est leonis aureum *adversum inter duas ex eodẽ metallo expansis alas* caput: *Dextra* coronata regitur duobus pileis *Orientalibus turbinatis*, coronatis & pavoninarum pennarum ornamento fastigiatis: *Laeva* item coronata ornatur pileo simili, nisi quod Saxonice trabibus & sero exaratur.

§. xix. Medium apicem *Chifflet. Inf. Eg. A. V. n. 68.* aliter describit, quod sit *aureum caput bubonis (Oiscandæ) auro alatum*. Iterum n. 247. *bubo erumpens & volans* ^{Apices.} *aureus*. Ob quod à *Ioh. Ferrand. Episc. pro lit. pag. 108.* ignorantie postulari: hic veto capiti leonino addit pavoninam caudam, quam nec à *Brianvillio* nec aliis adjectam memini. Porro apicem hunc sunt, qui ex amicitia fœderatorum *Venectorum* assumtum existimant. Uti ex *Honorio Heping. de jur. insign. cap. 6. P. 5. p. 366. S. Marci* enim *δῆρυα* esse videtur. De apice anteriori disceptatio *Laboureuro & Menestrie-^{Columnæ}* rii fuit, *columnæ an pilei Orientales* sint, illo prius asserente, hoc *(verit. art du blas.^{an pileus}* *justif. cap. 8. pag. 198. seq.)* ne *Herculis* quidem capiti columnas imponerente. Si- <sup>orienta-
lis?</sup> nister apex *Saxonicus* esse nulli non pater. Eosdem apices etiam in *Sibm. Wæ-
penb. P. 1. pag. 6.* conspicimus. Ubi tamen columnæ etiam dicuntur galææ primæ ornamenta, atque argento, bases veto & coronulæ altero metallo ringuntur: mediæ cassidi præter leoninum caput tres monticuli rubei imponuntur, & postillos facies ista leonina aurea: alæ expansæ feruntur argentæ. Alterum etiam apicem *Sibma-
cherus* columnæ nomine insiguit. *Lacinias* ait circumfundi mediæ galææ & ante- ^{Lacinia.} riori coccineas & argentæas, tertiarum aureas & nigras.

§. xx. *Telamones* scuto huic tribuunt duos leones aureos: sed & *papilionem regium* <sup>Telamo-
nes.
Papilio.</sup> super illud expandunt amarantini coloris, constitum crucibus trifoliatis *S. Lazari*, atque rosis & flammis *Ordinis Annunciationis*, oris nuntis laqueis amoris, & fimbriis aureis. Adjicitur etiam *vetillum* Sabaudica cruce insigne. ^{Vetillum.}

§. XXI. Clypeo etiam circumdatur *torques Ordinis Annunciationis*, de quo *P. 1. cap. 7. num. 38.* dependente cruce argentea trifoliata ordinis *S. Mauriti*, suspensa ex *æniola*, lateri adjectis lineolis crucis viridis *S. Lazari*, de quibus ordinibus *l. c. n. 15.* <sup>Torques
ordinum.</sup>

Pallium Ducale. *Pallium Ducale* circumponendum esse scuto, ex Chiffetio audivimus, cum de Lotharingico pallio ageret, c. 58. n. 15.

Examinata scuta vestruta Saubaudis attribuita. §. xxii. Hæc gentis, quæ nunc gestant, sunt insignia. Varias mutationes eorum recenter *Geliot. indic. armor. p. 54. seq.* Sed examinemus eas. Primum scutum equo nigro, alterum candido ornat, hæc veto Saxonum fuere *δῆγμα*, Sabaudis nunquam propria. In tertio addit *trabes & furtum rutaceum Saxonum*: hic vero laterculum nunquam illorum Saxonum, à quo Sabaudi deduci amant, sed Alcaniorum fuit, Quartus ex *Paradino aquila imperiali* imponit scutulum equo candido insigne. Hoc *δῆγμα* si convenire potuit Imperatoribus Saxonis, non etiam agnatis eorum, qui feruntur, *Sabaudis*. Nec certius est gestamen ex *Paradino* quintæ patmæ, ubi *aquila Mauriana trabes & furtum Saxonica* imponuntur. Ubi de aquila non repugnare autoribus pluribus, furtum rutaceum autem ex dicta ratione tribui non potuit, in primis *Adeleidis*, quæ 1115. *Ludovico Crasso* Regi Franciæ nupsit, cum *Bernardo Alcanio*, cui primo illud ab Imperatore ornamentum concessum est, necdum esset natus. Unde colligi potest, quæ fide *Paradinus Baraldi* Clodovei II. uxori circa 645. vel *Hermengardi* Ludovici pii conjugii priori, similem patmam tribuat. Septimum scutum pingit *Edoardi* quadriperitum ex *Saxonis & Chableso* atque *Augustiano* symbolis, cum cruce toti incumbente. Verum Saxonica *δῆγμα* denum à *Philiberto Emmanuele* asserit esse, §. 8. occupavimus dicere. Nonum scutum est *Philippi* Comitum, qui ob uxorem *Alsam* Othonis Com. Palatini Burgundiæ filiam 1267. ductam, dicitur secundum & tertium majoris crucis, cujus primum & quartum eadem iterum crux implebat, angulum tinxisse caeruleo colore, inspersis aureis plinthis, & inscripto leone ejusdem metalli, quod emblemata est *Burgundia comitatus*. Decimi *δῆγμα* explicationem jam vidimus, cum hodiernum clypeum repræsentet.

Scutum majus ex Bara. §. xxiii. Superest majus scutum, quod ex *Bara* allegat, quod licet non usum receptum nihilominus intuebimur, quod Provincias subjctas majori ex parte exprimat. In eo ergo præter partem Sabaudicam mediam tres perpendiculares, & totidem transversæ constituunt laterculos 16. Ex his complectuntur primus *Saxonico-Angrovaria*, tertius *Chablesum*, quintus *Cypria*, sextus *Augustianum* symbola, de quibus jam dictum est.

Sabaudia veteris scutera. §. xxiv. Reliqua ista sunt. Ut laterculum secundum aureum impleat *aquila nigra*, pectore scutum *trabibus & ferto rutaceo* exaratum deferens, quod *veteris Sabaudia* gestamen fuisse voluit. Quartam arcem *rubeam* exornat *crux argea*, imposita *fasciola trifida caerulea*. *Pedemontium* ita notari credunt: nec adeo repugnaverim, cum §. 16. jam visum sit, *Pedemontio* quam Sabaudia crucem illam prius fuisse propriam. Quod *lambellam* concernit, dubito an *Pedemontio* alter conveniat, quam quod discerniculum fuerit principis, cui *Pedemontium* parebat: poruit tamen hac causâ sumtum principatui postea ad hære. De cætero quod primum in familiam delatus sit *Pedemontium* matrimonio *Atelheidis & Oddonis* §. 17. diximus. Inde vero plura *Pedemontio* accessere variis titulis. In primis *Amedeus V.* cognomine *viridis* multa occupavit, cum & alii vicini occasione impotentæ *Joannæ* reginæ *Neapolitanæ* uterentur, & ditiones invaderent.

Segufium f. Sufæ M. §. xxv. Laterculus septimus *argento & miris* bipertitus est, duabus insignis *trabibus, rubea* in argento, *candida* in rubeo latere. Hoc *δῆγμα* est *Marchionatus Segufii* f. *Suzienfis* à *Segufio* in valle *Salassa* ad *Duriam* sita. Hunc *Marchionatus* peculiaris familia tenuit, quam *Samuel Guichenonius* à *Manfredo Comite Palatino Pipini* deducit, cujus filius *Theobaldus* uxorem habuerit *Honoriam* filiam & heredem *Albonis* patricii Romani, cui extincto *Longobardorum* regno *Carolus Magnus* *Marchionatus* *Sufæ* dederat. *Theobaldi* enim & *Honorie* principes fuit *Vriacus* cognomine *Manfridus* ultimus *Sufæ* *Marchio*, qui ex *Bertha Adelberti Eporediæ* f. *Invrea* *Marchionis* filia *Adelherdem* genuit *Odonis Sabaudia* comitis conjugem, & *Segufii* heredem.

Bressia. §. xxvi. Laterculus proximus, secundi nempe ordinis extremus, *argentus baltheum* continet *caeruleum* adjectis duobus ejusdem coloris leonibus. Notatur ita *Bressia* f. *Sebusiano*.

Sebastianorum provincia inter Ararim & Rhodanum sita atque Lugdunensibus, Belli-
jocensibus, Matifonensibus, Cabillonensibus, Burgundiæ comitatu, Genevensibus
& Sabaudia cincta. Hanc ditionem Amedeus Magnus Comes familiæ acquisivit ma-
trimonio *Sibyllæ* filix & heredis *Guidonis Domini de Baugé & Bresse*, quæ 1272. ducta & E-
1294. defuncta Edoardi & Aymonis Comitum, à quorum hoc reliqui, mater fuit. Cæ-
terum familia illa descendit à *Wigone* f. *Hugone Dni de Baugé M. Bresse* 830. sub Ludo-
vico pio Imper. quem putant filium cujusdam *Aoringi Com. Bresse*, qui circa 823. Lu-
dovico pio inferviit. Ex posteris *Rudolphus* 1015. primus dicitur sumsisse nomen *Domi-
ni Bressia*. Ea *Philippo* Amedei octavi fratris, sine terra cognominato, data, nomine co-
mitatus *Baugé*. Tandem regionem hanc Sabaudia Dux *Carolus Emmanuel* ipso secula-
lari anno 1600. pace *Lugdunensi Regi Francia* cedere coactus est. Ita forsant verba
Thuani L. 125. p. 741. *Et omnis intra Rhodanum à Geneva urbe tractus ipso fluvio com-
prehensio ad ditionem Francicam cum omni jure supremi Domini deinceps pertineat.* P. P.
Trans Rhodanum præterea *Sciffellium, Daira, Chaussum, Arlepons, Charva, Castellum cum
omni jurisdictione sua Regi cedant.* Præterea *Gexensis præfectura cum omni territorio,
& pleno jure sicuti iis Sabaudi decessores usi ac fruii sunt. Quæ omnia regio patrimonio
ita lege regni uniantur, ut ab eo alienari non possint, eandemque naturam quam habebant
bona cum iis permutata sortiantur.* Nam vicissim Saluciarum principatus Duci cede-
batur, de quo controversia fuerat.

Tandem
ad Francoſ

§. xxvii. Tertii ordinis area prima *rubea leonem coronatum hermionicum de* Baugé f.
ferr. Quo notati dicunt *Baugé* f. *Beugey* f. *Beugesiam* f. *Baugiacum*, ad Rhodanum, ubi Baugia.
Sciffellum, Bellajum, Rochefort, alia: quæ ditio cum *Brellia*, quod modo audivimus à
Sibylla herede ad Sabaudos, & seculari anno permutazione in Gallorum potestatem
devenit.

§. xxviii. Proxima area, quæ numero decima est *argentea nigrum montem ex* Vauld f.
hibet. Hunc p. 56. *Geliot. Vaux* interpretatur, sed p. 464. 465. illud huic ditioni *δάρυα* Valdiū,
datur, quod hic duodecimum locum occupat. Quicquid sit; *Valdia* hæc ditio, (*païs
de Vaud*) olim Latobrigum sedes ad boreale lacus Lemani latus, Laufanna, Morgesio, Linea pe-
Rollio, Noviduno, Copetio opidis frequens, vetus fuit Sabaudorum patrimonium.
Unde *Indovicus Thomæ & Amedæi Magni Sabaudicæ* comitis frater hanc provin-
ciam cum *Beugesia* obtinuit regendam, & ad posteros transmisit: Neptis vero *Catha-* Ditio ite-
rina Azonis Vicecom. Mediolanensis, *Rudolphi Briennii C. Eufii, Wilhelmi Flandri* rum ad
C. Namurcensis uxor, quod sterilis fuisset, 1359. quæ in hac provincia, nec non in ad Helve-
Baugiaco f. *Beugesia & Valromia* possidebat, *Comiti viridi* vendidit. In posteris ejus tuos
Jacobus Rotundi montis f. *Romontii* Comes, cum *Caroli Burgundi* studio bellum 1475.
cum *Helvetiis* haberet, magnam ejus partem ab hostibus vidit occupari: qua causa
Carolus Burgundus hos aperto Marte aggressus est, sed sibi ferali. Demum 1536. *Berna-*
tes & Valesii ob concives suos Genevenses bello petitos *Carolo III. Duci Valdiam* hanc,
Gexensis, Genevensis & Chablasiæ ditionem ademerunt. Unde nunc quoque ista in *Ber-*
nenfium potestate est. Aliquando *Vaatenfis* pagus vocatur, vid. supra ex *Thuaui* n. 12. p. 334.

§. xxix. Areola undecimæ *arcula tribus argenteis palis* distinguitur, in cumben- Valromey.
te tota areæ *leone rubeo*. Hoc *Valromey* designatur, quam ditionem etiam à *Catharina*
agnato *Viridi* comiti venditam audivimus.

§. xxx. Ultima quadra hujus tertie seriei *argentea denuo montem nigrum & su-* Nicaea Co-
pra hunc *aquilam rubeam* exhibet. §. 28. diximus, alibi à *Geliot* hoc *δάρυα* *Valdiæ* da- mitatus
tri. Sed p. 56. *Niceam* interpretatur. Hæc urb. ad litus maris Ligustici & castrum va-
lidum, quod 1543. Turcicum sprevit exercitum, caput est comitatus, cui alia *Villam* Quo mo-
Francam, Tendam, Barcelonettam annumerant. Hæc ditio Provincie prius connu- do ad
merata, 1388. se dedit, cum à *Ladislao R. Neapolitano* defereretur, factaque esset pot. Sabaudos?
Itas sibi consulendi, *Amedæo VII.* cognomine *Rubeo*, cujus dein filius *Amedæus Dux*
1419. cum *Joanna Regina* ea de re tranlegit.

§. xxxi. Ulteri ordinis prima area *aurea tres baltheos* defert *coccineos. Achajam* Achajæ
notari volunt, Græciæ celeberrimam regionem. In eam jus familiæ acquisitum ma- principa-
trimonio *Philippi Thomæ* filii, & *Isabellæ de Vitchar doun*, quæ filia & heres *Gulelmi* tus.
principis *Achajæ* atque *Moræ* fuit, & cum *Philippo* nuberet, jam vidua *Philippi An-* Ad Sabau-
dini, & *Florentii Hannonii* fuerat. *Philippum* autem 1306. *Carolus Andinus* bello ve- dos.
xavit, ut promitteret, principatus *Achajæ & Moræ* vendere velle, quod factum. Sed
Philippi

Philippi nepos *Amedeus* recuperandis avitis principatibus, *Moreæ* & *Achajæ*, ad quod à Pontifice bullam impetravit 1387. cum Venetis fœdus pepigit. Sed conatus successu caruere: ejus frater *Ludovicus*, cum prole caretet, *Amedeum* Ducem reliquit heredem. Confer *Limn. jur. publ.* 5, 14, 17. ex *Lipomanno*, ubi *Giambo* pro *Guilermo* vocatur *Achajæ* princeps.

Antiochiæ principatus. §. xxxii. Laterculus decimus quartus aureus insignitur *cruce rubea*. Hoc signo *Antiochie* in Syria principatum designari volunt. Ille initio *Boemundo* in expeditione facta concessus erat. *Boemundi* autem II. filia & heres *Constantia* nupsit *Raymundo Aquitano* *Guilelmi IX.* Ducis filio, noni fratri. Unde genitus *Boemundus III.* à quo reliqui. *Lucia* *Boemundi V.* filia *Joanni de Ibelin* nupta principatu excidit. Inde titulum etiam gessit *Fridericus Scopus* *Friderici II. Imp.* filius ab uxore *Maria* filia *Raymundi principis*: cujus filius *Conradus Caputis* eodem usus est, sed cum è partibus *Conradini* staret, in *Sicilia* captus, exoculatus & demum suspensus est. Qua ratione vero jus ad *Sabaudos* venerit, non video, nisi cum *Cypria* successione conjunctum hunc titulum dicamus, nam *Lusini* in posteriores ex *Antiochiæ* principibus prognati fuere.

Fossignia. §. xxxiii. Penultimum locum occupat area *ternus aureis & rubeis palis* exarata. Ita *Fossignia* dynastia *Focinnatum* ad *Arvam* designatur. Hanc *Petro Sabaudus C.* *Romontio* & dein *Sabaudiz* attulit uxor *Agnes* filia & heres *Aymouis Domini de Foucigny*, cui pater 1252. 13. Sept. pleraque bona donavit. Inde genita *Beatrix*, quæ *Guidoni* *Dellino* *Viennensi*, iterumque *Gastoni* *Viccomiti* *Bearnensi* nupsit: sed 1293. ob dissensiones cum genere *Alberto* multa *Comiti Sabaudie* donavit: imo 1294. omnia à *Seylhelio* *Friburgum* usque. Sed & præter *Agnetem* *Margareta* ejus patruelis *Agnetis* socero *Thome Com. Sabaudie* nupsit, & hereditatem patris *Guilelmi Dn. de Foucigny* attulerat, unde ad posteros duplici jure dynastia illa delata est. Cæterum familia *Fucignia* s. *Fossignia* derivatur ab *Emerando Fucigno*, qui seculo undecimo vixit, & filium *Ludovicum* habuit, maritum *Thierberga* viduæ *Geroldi II. C. Genevensis*. Ex illis derivari amant *Almanni Domini de Falbonnois & d' Aubonne*, nec non *Domini de Thoivre & de Bruffy* in *Genevensi* tractu. Hereditas vero quod dixi ad *Sabaudos* delata est.

Gesium s. Gez. §. xxxiv. Extremus laterculus cyaneus continet tria parva forcipum dentatorum, quolibus nasum equi ut coeçant fabri comprimere solent (*morrailles*) aurea, argenteis tanolis colligata, impositæ cephalo aureo, in quo leo nascentis rubens exurgit. Ita designatur pagus *Gezus* s. *Gesus*, à Jura *Genevam* versus vergens. Hæc ditio à nomine suo videtur *Genevensis comitatus*, unde *Amedei I.* comitis filius, *Guilelmi* frater, *Amedeus* Dominium hoc tenuit circa 1189. Ejus vero neptis *Lionetta* dotale id attulit *Simoni de Joinville, Dom. de Marney* 1270. Horum neptis *Eleonora Hugoni Genevensi Dn. d' Anthon* nupsit. Qua ratione dein dynastia ad *Sabaudos* pervenerit, non satis mihi liquet. Nisi quod *Comis viridis* primum eam tenuit. Dotalis data est ad dies vitæ *Philbertæ* *Philippi* filia, cum 1515. *Juliano Mediceo* nuberet. Quomodo deinceps ad *Philicæ* regem pervenerit, n. 26. diximus.

M. Saluciarum. §. xxxv. Præter scutulum medium *Sabaudicum*, aliam parmulam infimi ordinis laterculus mediis impositam videmus rubeam, capite argenteo tectam. Montferratium dicere possumus, sed *Gelior* interpretatur *Salucium* principatum. Et forte *Salucius* cum *Montferratensibus* tantum opposito situ ἀνὰ ὄστρον δεξιῶν est, quia eadem creditur origo. Nam *Alramus* ex *Guilermo* filio *Montferratensis*, ex alio *Antelmo Marchione Vastri, Ceva, Cravezana, &c.* & *Saluciarum* genuisse perhibetur. Ex his *Saluciis* ultimis 1548. *Gabriel* directam matrum stirpem clausit. Cæterum in hunc principatum ab antiquo aliquod sibi jus vindicabant *Sabaudi*. In primis quia 1375. *Comiti Viridi* jus illud in *Marchionatum* *Imperator* concesserit, quod *Marchio* *Regi Franciæ* se submitisset. Unde *Carolus Dux* 1486. *Marchionem*, quod homagium præstare negaret, pepulit. Aliæ *Gallorum* prætensiones fuere, quas apud *Thuanum* L. 92. p. 352. legere est: *Saluciarum principatum semper Delfinatus beneficiarium fuisse, jam ab eo tempore, quo Adelfasia Olerici F. Pedemontanae provincia princeps bellis vexata se suaque Gigoni Delfino Viennensi avunculo suo solemniter subiecit circa annum dñi ccc. deinde annis circiter xxx. post inter Humbertum Delfinum & Thomam Saluciarum principem instrumto novo facta transactionem illam confirmatam, posteaque Humbertum II. novas leges Saluciarum principibus imposuisse, ut bello ardente se sequi cogeretur, loca munita in Delfini manus consignarentur, appellationes Salucianorum ad Delfinatus curiam devolverentur. Hac acta*

acta anno clb cccxliii. & juxta pacta Fridericum Saluciarum principem Carolo Billowilla, qui praesidis titulo Delfinatum Rege Carolo V. administrabat, fidem praestitisse: idem fecisse dein Thomam Friderici F. LVIII. post, hoc est, clb cccc. Ludovicum item Carolo VIII. & Ludovico XII. & postremo Michaeli Antonium Ludovici F. Francisco I. anno clb xv. cui strenuam juxta & fidelem operam navavit in pugna Ticinensi, & post fatalem illam cladem Odetum Foxium Lautrecum, cum ad regni Neapolitani expeditionem proficere sciret, secutus est. Et defuncto Lautreco Gallici exercitus reliquias delato omnium consensu imperio magna cum virtutis laude rexit, & postea Neapoli ex vulnere acceptis decessit. Verum ejus fratres longe dispares fato ac fide fuisse. Nam Joannem Ludovicum, quod defectionem meditaretur, accusatum, ac regni Curia decreto damnatum adjudicato etiam regi Saluciarum principatu, tamen vita gratiam obtinuisse Francisci beneficio, qui eam gratiam longe majore cumulavit, principatu sibi adjudicato in Franciscum Ludovicum fratrem translato, qui tanti beneficii immemor tenerima ingratitude illud rependit, ab ariolis deceptus & ab Antonio Leva male persuasus, facta spe de Montisferrati, in quo jus sibi esse contendebat, principatu in ipsum à Casare transfrendo, & anno clb lxxxvii. ad ipsum defecit. Neque tamen heic Regis benignitatem stetit. Nam Joannem Ludovicum, qui Lutetia captivus attinebatur, carcere eductum, & in possessionem avia ditronis, à qua ob violatam fidem tanquam indignus exciderat, missum, qui rursus fratris Francisci speciosis verbis illectus, cum se ad Valveneriam turpi praevagatione capi passus esset, Regem, ne quid solita benignitatis omitteret, Gabrielem utrusque fratrem, ante à se Atira Episcopum in Novempoplonia creatum, eodem principatu donasse, sed illum ducta Magdalena Claudii Annebaldi E. T. filia in uxorem nullis ex ea sublati liberis decessisse. Ab eo tempore Reges principatus tot juribus cumulatis quosvis nusquam controversam possessionem retinuisse, pacificatione inter Henricum II. & Philippum II. qua Philibertus Emanuel Sabaudus Caroli, qui nunc est, parens comprehendi voluit, facta, & aliis in initis postea cum ipso Philiberto foederibus confirmatam.

§. xxxvi. Marchionatum hunc in Italia ingressu circa Padi fontes situm Carolo Emanuel Dux occasione bellorum civilium in Francia armis occupavit 1588. ut tamen initio nullam jura, quod in eo sibi tribueret, rationem allegaret, sed quod provinciarum securitati prospiciendum fuerit. At demum Henricus IV. Bressia & aliis receptis eum plane Duci permisit, id omni ope agentibus Hispanis, ne quid in Italia Rex possideret, ne portam hanc quoties velle ingrediendi haberet apertam.

§. xxxvii. Ita majus hoc etiam scutum explanavimus. In *Sibmacheri Wapenb.* Ex Sibma-
P. I. p. 6. scutum quoque Sabaudicum intueri licet, sed non nisi quadripartitum, quod chero scu-
prima & quarta quadra *Saxonica d'ayua* & tria, secunda & tertia *cerulea plumbidibus aureis* strata *leonem argenteum* defert: imposita toti parmula Sabaudica. Leo ille Recen-
inter plinthides quid notet ignoro, nisi *Chablasius* sit; quo tamen cadu circa tincturam tum.
erratum fuerit.

§. xxxviii. Quod discernicula attinet: *Cl. Fr. Menestr. verit. art du blasf.* inter Discerni-
pag. 432. & 433. exhibet scutula ex monumento *Com. Beatricis* octo fratrum filiorum cula vetera
Thome primi, ex quibus *Amedeus, Aymo, Petrus* & *Philippus* cruce insigniuntur, *Huber- ex monu-
tus* & *Wilhelmus* Electus Valentiae aquilam gestant, *Thomas* Leonem, *Bonifacius* Ar- mento
chiepiscopus pedum Episcopale: ex quo colligas, eo tempore fratrum omnino di- Beatricis
versa fuisse *d'ayua*. Quod verò propria discernicula attinet, non nisi pauca expri- Com.
memus. *Philippus Sabaudiae Dn. Bressia*, communis pater omnium, qui ex utroque sexu Recen-
superant, apud *Chifflet. Inf. Eq. A. V. n. 68.* cruci Sabaudicae circumdedit limbum aureis tiora
& caeruleis segmentis compositum. Praecipue dux linca, quae nostra memoria dura-
runt, fuere *Nemorosa* & *Cariniana*. Ex his illa usa est limbo striato caeruleo. Ex Carinia- Nemoro-
nis princeps *Thomas* circumdedit limbum caeruleum (juxta *Varcn.* aureum) ex filiis siorum,
Emanuel, Philibertus, Amedeus Cariniani princeps limbo utitur denticulato, ex minio Carinia-
& argento, *Eugenius, Mauritius* Svcffionum Comes ob matrem *Mariam Borbono-* noorum.
Sveffioniam scutulum medium bipertitur, in priori parte relicta Sabaudica cruce: alteri
verò caeruleae inscribitur *lilia Francica*, rubeo bacillo breviori in angulos converfo, & lim-
bo ejusdem coloris adjecto.

§. xxxix. Titulus superest, qui hunc in modum formari solet: *Dux Sabaudiae*, Tituli
Chablasii, Augustae, Gebennesi (Genevois) & Montisferrati, princeps Pedemontii, Marchio
Saluciarum, Comes Genevae, Romontii, Niceae, Astae, Tende, Baro Valdiae s. Vallium (Vaux)

& Fucignii, Dominus Verelle, Marchionatus Ceva, Onelia & Marro, Marchio Italia, Princeps & vicarius perpetuus Sancti Imperii, Rex Cypri. Uti eum exhibet Sammarthanus. Sam. Guichenonius ita: Dux Sabaudia, Chablasi, Augusta, Gebennesi & Montisferrati, Princeps Pedemontii, Achaje, Morea & Oneglia, Marchio Saluciarum, Susa & Italia, Comes Asta, Genova, Nicca, Tenda & Romontu, Baro Valdia, Dominus Verelle, Friburgi, Marri, Prella, Novelli, Marchionatus Ceva & Comit. Coconas, Princeps & vicarius perpetuus Imperii, Rex Cypri.

§. XI. Titulorum ratio ex superioribus facile colligitur: Quæ in illis non tacta, paucis hic expediam. *Astam* 1313. Imperator Amedeo magno donasse perhibetur, quæ donatio 1531. repetita à Carolo V. qui etiam Marchionatum Ceva dono dedit. Eidem quoque Verellas se submitisse existimo, vel filio potius Aymoni, in cujus titulo primum lego. *Marchionatus Italia* jam inter elogia est Oddonis ab uxore Adelhede, qui cum Vicariatu Imperii illis locis coincidere quibusdam videtur: potro Vicariatus ille à pluribus concessus. Ita Humbertus II. invocatus ab Heraclio Archiepiscopo Tarentasieni contra Americum Dn. Brianfonii & alios, qui populum miserè opprimebant, hos castigavit, & memorat Guichenonius, id eum fecisse tanquam *Marchionem Italia*, hoc est, *Vicarium Imperii. Romontium* in Helvetiorum potestatem venit, Jacobo 1475. ereptum. *Friburgum Uchtlandiæ* ex numero Cantonum nunc est.

CAPUT LXXXIV.

Com. Salnenses.

ARGUMENTUM.

com. elogia.

1. Familia origo. Salmo ex Regibus Tungrorum. Albana & Symetrius. Brovveri de traditione judicium.	8. Scutum hujus linea.
2. Salma reliqui comites. Salma nova in Lotharingia. Vetus ad Mosellanos. Duo rami familie.	9. Scherding & Vormbach. Errorè à Fursio tributum Principi Salmensi scutum.
3. Quo fundamento nitatur traditio.	10. Com. Rixingensis ex Salmensibus.
4. Comites Salma Vogasia. Pars ditionum ad Rheni comites. Alia ad Lotharingos.	11. Comites Salma Ardennatis. Ex iis Limburgi Duces. Com. Salma. Domini Reifferscheide.
5. Horum insignia.	12. Comutum scutum modernum.
6. Pifcesf. Salmones resurrectionis & resuscitati Simeetri testera ex Gelenio.	13. Salma. Reifferscheid.
7. Neoburgensium Salmensium linea. Nicolai	14. Dyck. Alfier. Bedbur. Hackenbroich.
	15. Scutum Reifferscheidum ex Schmachero.
	16. Galea.
	17. Titulus.

§. I.

Familie origo.

Salmo ex Regibus Tungrorum.

Albana & Symetrius

Brovveri de traditione judicium.

MAnuscripta familie documenta, quæ ad *Henningelium*, *Reufnerum*, *Rosterium*, *Christophorum de Chermichamp* (dans la declaration Chronologique de la Vie de S. Symmetre martyr) atque historiam Ecclesiæ *Landernacensis* in territorio *Stabulensi* provocant, Illustrissimam *Salmensium* gentem ad quendam *Salmonem* referunt, qui frater *Colongi IX. Regis Tungrorum*, circa ann. 85. ante Christi nativitatem arcem cum amplo districtu in sylva Ardenna accepit, quæ ab ipso *Salin* dicta sit. (de situ confer *Brovver. antiq. & annal. Trevir. L. 1. p. 121.* qui illo loco curiam Arduennæ existisse putat. Sed *L. 2. p. 147.* fabulis annumerat traditionem eorum, qui Comitum *Salmensium* hos stirpi inferunt.) Hunc *Salmonem* primum *Salma Comitum* & ex *Clotilda* *Ariovisti R. Germaniæ* filia secundi comitis *Richardi* patrem faciunt. *Salmonis* abnepos *Julianus* quintus Comes pater constituitur *Albana & Symetrii*, illa *Lucio Senatori Romano* & *regulo Trevirensi* nupta dicitur genuisse *Symetrium* martyrem, de quo *Joan. Chapeauvill. in gestis Pontif. Tungr. Traject. & Leod. Caf. Baron. in Martyrolog. Rom. ad 26. Maji.* Hic martyrio affectus est sub *M. Antonino*, atque ejus reliquæ dicuntur in abbacia *Stabulensi* servari. *Symetrius* autem *Salmensis* comes hujus avunculus perhibetur primus & comitibus *Franciæ à Materno conversus*, illud nomen suum nepoti, quem *Materus* ex mortuis resuscitaverit, indidisse. Ita quod dixi traditio gentis habet: eam vero in dubium vocat prædictus *Jesuita Christoph. Brovverus antiq. & Annal. Trevir. L. 2. pag. 147. Commenti simile videtur, quod Simeetrium Romanum presbyterum*

& mar.

Et martyrem, qui in veterum fastis sub Antonino Imp. Romæ passus legitur, Albana filium faciunt à B. Materno in Ardenna resuscitatam: Et inserunt quoque, si Superis placet, alii, Comitum Salmenfium stirpi, aliubi à Materno initiaretur, filio voluit in baptismo obvenisse nomen à Simetrico VI. Salm. Comite, utque res est, frivolis omiffis, exponam. Babolenum conspicis sanctimoniam & morum principatu canobitam sub annum Chr. DCLIII. magistro & institutore S. Remaclo in Ardenna floruisse constat: qui primum Malmundarii, inde Stabulæ magistri successor, pro gratia & auctoritate, qua apud Honorium Pontificem valuit, S. Simetrici corpus Roma exportans Stabulam transfulit; & inde Lander-naco non obscuro ejus monasterii vice condidit, ut acta translationis antiqua docent. Crescente igitur hic & martyris & religionis fama, proclive creditu, honoris causa vicinorum Salmæ comitum quempiam à martyre potius nomen adseruisse, quam à comitibus obvenisse martyri. Certe ut majorum constanti fide literisque testatum habemus, ita nomen luce redonati adolescentis nullæ majorum exprimiunt literæ. Sed hac de re viderint alii. Aliter certe Gelenius vir etiam doctissimus, quem n. 6. audiemus.

§. II. Post Symetrium I. quinque alii ejus nominis, & toridem Martiales à patre ad filium perpetua successione Comites Salmenfes enumerantur. *Martialis VI.* & *Harde-<sup>Salmæ te-
liqui co-
mices.</sup>* vicæ f. Caroli pulchri principis Tungrorum, qui Valentiniani Imp. affinis fuerit, filius *Carolus I.* Comes Salmenfis, à Marcomiro filio Pharamundi R. Franciæ perhibetur con-stitutus *Gubernator Austriæ* & exercitus Dux: ejus filius *Carolus II.* itidem Guberna-tor Austriæ dicitur Clodii Criniti filius inprimis Raichario adversus Meroveum asti-tisse, & arcem Salm in Ardenna, bello fere vultatam, restaurasse, ac prælio suo cecidisse. Hujus etiam posterii enumerantur inter duces bellicos regum Francorum, duo *Caroli* & tres *Raimbaldi*. Tertius *Carolus Henrici* pater fuit, qui *Magnus* dictus Pipino & *Carolo Martello* militavit, pater *Henrici II.* qui novam Salmenfem arcem in Lotharingia superiori condidit. Hic genuit *Henricum III.* Comitem *Salmæ novæ* & *Felicitatem* Com. *Salmæ Ardennatis*. Ille qui 810. vel 812. prælio Caroli M. adversus Lechum Bohemum cecidit, *Hedvigem* heredem reliquit, cognato Henrico nupram, ut duæ iterum Salmæ unirentur. *Felicitas* enim *Friderico Mosellanicæ* principi uxor datur, quem aliqui agna-tom Caroli M. faciunt. His natus *Sadigerus princeps Mosellaniæ & Ardennæ* atque *Comes Salmæ veteris*, miles *Ludovici* atque *Lotharii Imperatorum*. Hic pater *Ragiuiri Ducis Lotharingiæ* constituitur & *Henrici Comitis Salmenfis*, qui ducta cognata *Hedvige utramque Salmam* denuo possederit. Huic filios dant *Stephanum* Episcopum *Leodiensem*, qui *Marchionatum Franchimont* emit, & *Henricum V.* utriusque *Salmæ comitem*, patrem *Raimboldi IV.* avum *Sigeri*, proavum *Theodorici*: qui omnes utriusque *Salmæ* fuerunt Comites, quorum memoria in historiis extat. Theodoricus hic duos filios ha-buisse legitur *Henricum* & *Carolum*, quorum ille *Salmam Vogasi* in Lotharingiæ con-finibus, hic alteram in *Ardenna* sylva obtinuit: duorum ramorum autores, qui diverfis usi sunt insignibus: uti mox videbimus.

§. III. Ea deductio gentis Salmenfis est, ad separationem usque linearum, quam patrum ex aliis autoribus partim traditione concinnatam exithimo: neque vero de veritate omnium me fideiussorem ego præstiterim, potius non dubito, si addantur con-juges, quæ singulis assignari solent, multa dubia oritura esse illis, qui historici superio-rum seculorum gnari sunt, & mirabuntur, regnorum vel dignitatum fieri mentio-nem, antequam ea exorta è certis historiis constat. Verum quantum in omnibus ve-rii subsit, arbitrari meum non est. Hoc solum addo, *Blondellum* videri eam deducere ex *Ardennate*, ex qua etiam *Brabantini*, & per hos *Hassi*, atque *Lucentburgenses* Du-ces oriuntur. Nam *Gisfbertum Salmensem* vocat, qui *Friderici Lucentburgii* fi-lius, *Conradi*, *Henrici*, & *Hermani Salmenfis*, in Romani regem 1081. electi, pater fuerit.

§. IV. Quod attinet *Henrici* ramum, qui *Salmam* in *Vogaso*, cum *Blancomonte* à matre *Bertha* tenuit, successione continua à patre ad filium propagatus est ad *Joan-nem V.* qui 1431. extinctus pater fuit *Joannis* & *Simonis*. Hic *Joannem* filium habuit, quæ elocata *Joanni Com. Sylvaram* & *Rheni* comitatu Salmenfis partem attulit, unde in *Rhingraviarum* scuto nunc quoque *Salmones* conspiciuntur: confer c. 76. n. 7). Inde etiam *Principis Salmenfis* nomen. *Joannes* vero *Joannis septimi* pater fuit. Hic *Joan-nem IX.* genuit & *Nicolaum*, duarum denuo linearum autores. *Joannes* in Lotharingia substituit, & avitas ditioses tenuit, *Joannis*, qui 1600. ἀγαπ & decessit, atque *Pauli* pater, quo

Salmæ novæ in Lotharingia.

Vetus ad Mosellanicos.

Duo rami familiae.

Quo fundimento nratu traditio.

Comites Salmæ Vo-gasine.

Parti di-
tionum ad
Rheni C.

Alia ad Lo-tharingos.

quo *Christina* nata est *Francisci Lotharingi Comitis Faldimontii*, uxor, eui *Salmenſia* bona omnia in Lotharingia in dotem attulit. *Nicolaus Salmenſes in Austria* ortum debent.

Horum insignia.

§. v. Comitum horum *Salmenſium* in Lotharingia ſcutum fuit *coccineum erucibus aureis, cruciculis iterum brachiatis & ſpiculatis, ſparſum*, in quo *genuini Salmones averſi argentei* conſpiciuntur. In ſalmonibus alluſionem ad nomen eſſe liquet. Ob cruciculas iſtas ad familiam *Bullioneam* *Salmenſes* reducere vult cum *Reuſin. Theod. Haping. de jur. inſign. c. 13. §. 2. n. 42.* Alii ſaltem teſtes expeditionis ſacræ has cruciculas allegant. Apex vero fuit rubro petalo demiſſo, cuius argentea ora reducitur, impoſiti duo *ſalmones argentei dorſis obverſis, caudis ſurſum erectis*. Lacinia autem argento & minio tinguntur.

Piſces ſ. *Salmones* reſurre-
ctionis &
reſuſcitati
Simerii
teſtera ex
Galeoio.

§. vi. Symbolum hoc piſcium ad reſuſcitationem *Albani* juvenis reſert *Ægid. Gelez. de Colon. Agripp. magn. L. 2. f. 34. pag. 197.* cuius verba non indigna reor, quæ hic apponantur: *Conſtanter traditur S. Maternus in has partes adveniens, Senatoria vinda Albanum filium miraculoſe vita reſtituiſſe, in quam igitur gentem Conſularis ſtirps Albana abierit inquirenti, occurrit omnium ſerè conſenſu credi, ex Salmenſium proſapia fuiſſe illuſtrem Albanum juvenem à morte prodigioſo beneficio revocatum: itaque ſecundum Facialium curioſam trutinam arma Salmenſium examinans ſtatu ipſos reſuſcitationis argumentum gentilitis teſteris intuliſſe & reliquiſſe cateris poſteris. Gerunt enim in miniato clypeo aureis cruciculis ſeminato, fulgentes argenteo jabare duos piſces. Si quis autem Roma ſubterranea. aliæque primorum Chriſtianorum monumenta pervolvatur, nihil frequentius reperiet, quam reſurrexerunt piſcis emblemate ſignificari, ſicut Ionam piſcis evomens Chriſti reſurrexerunt denotat, vita incolunt fruentes (geſund / wie ein Fiſch) ſani inſtat piſcis dicimur, & quantum à piſcibus ſomnus, tantum à reſuſcitatis ad vitam meliorem moris abeſt indormitio: demum piſcis norem habet in adverſis eundi undas, ſicut reſuſcitatio eſt contra naturæ curſum. Hinc Chriſtianis adè familiare fuit piſcium inſigne, ut à gentilibus contemptum piſciculi dicerentur, & inveniantur veteres gemma, oſtendentes cruceum cum piſciculis inſculptam. Itaque duos piſces *Albanus* juvenis à *Matero* reſuſcitatus parmula ſua inſcripſit, ut altero recuperatam vitam præſentem, altero acquirendam eternam beneficio Chriſtiana fidei inueneret, ac proinde eruculis campum inſperſit; ab hoc poſtea clypeo *Salmiorum* nomen promanavit, & à poſteris *Salmia* arx, ubi arduennatum curiaſteterat, adſcicata eſt, atque hoc modo *Albana* gentis nomine in *Salmiorum* ſtemma evanefcente & tranſmigrante, facillimè conciliantur traditiones veterum, quod ex *Albana* gente Comes *Salmenſis* fuerit à *Divo Materno* reſuſcitatus. Quæ vero de *Salmone* *Francio Trojano* ſtirpis conditore dicuntur, aliud non puto nobis ſuggerere, quam nobiles *Francos* in has olim partes effuſos, conubia cum *Salmenſibus* iniviſſe. Hæc verò antiquitatis cauſa profero, non tamen damno opinionem, quæ genus à *Francis* deducendum vult. Hic ut cum *Browero* §. 1. adducto tranſigat, ipſe viderit.*

Neobut-
genſium
Salmen-
ſium linea
Nicolai C.
elogia.

§. vii. *Xgoburgica* linea autor fuit *Nicolaus*, qui fortuna ledem in Austria fixit: Virtutes ejus in Epitaphio, quod Viennæ in æde *Dorotheæ* legitur, recensentur: *Dis manibus Sacrum, Incomparabilis Heros Nicolaus Com. à Salm, Trium Imperatorum ac D. Ferdinandi Rom. Ungar. Bohemæ R. ab arcanis conſiliis, ſupremus provinciarum Austriae capitaneus, cum quatuor Ceſarum auspiciis Reip. annis 45. fortem atque ſtrenuam operam domi militiæque natuſſet, anno 1529. Solymano Turc. Tyranno Viennam atrociter oppugnante, dum dirutus membris, in vicium generoſi animi robur ſe murum hoſtium minis opponit (ſaxo percuffus) letale vulnus accepit, ex quo paulo poſt obiit. D. Ferdinandus patria pater virtutis ærumque geſtarum gloriæ monumentum curavit. 4. Maj. 1530. Virtutem poſteri imitantur. P. Furlſt. Chiton. Ungar. p. 5.*

Scutum
hujus li-
neæ.

§. viii. Linea hæc ſcuto quadripartito uſa eſt, ut in prima & quarta area *Salmenſis* gentilis teſtera viſeretur; in ſecunda vero & tertia argentea repræſentaretur *gryphus coccineus lingua & ſcalculis aureis, leporem nativi coloris villis, unguibus anticis ab-reptum tenens*. Vide *Chifflet. Eq. A. V. n. 175. & Wapenb. 1. pag. 15.* *Galeæ* ſcuti inſtitutione duæ, prior *Salmenſis* §. 5. deſcripta, ex altera vero coronata *gryphus ſcutarius* prorumpit. Lacinia hujus cocco & auro pinguntur.

Scherding
& Vorm-
bach.

§. ix. Area quæ *gryphum* cum lepore continet, notat Dominium *Scherding & Vormbach* ſ. *Farnbach*, confer *Wapenb. P. 2. pag. 8.* Genealogiam Comitum deducunt (confer *Henning. Theatr. Geneal. T. 3. P. 1. pag. 520. 251.*) ab *Henrico Com. de Farnpach*,

qui

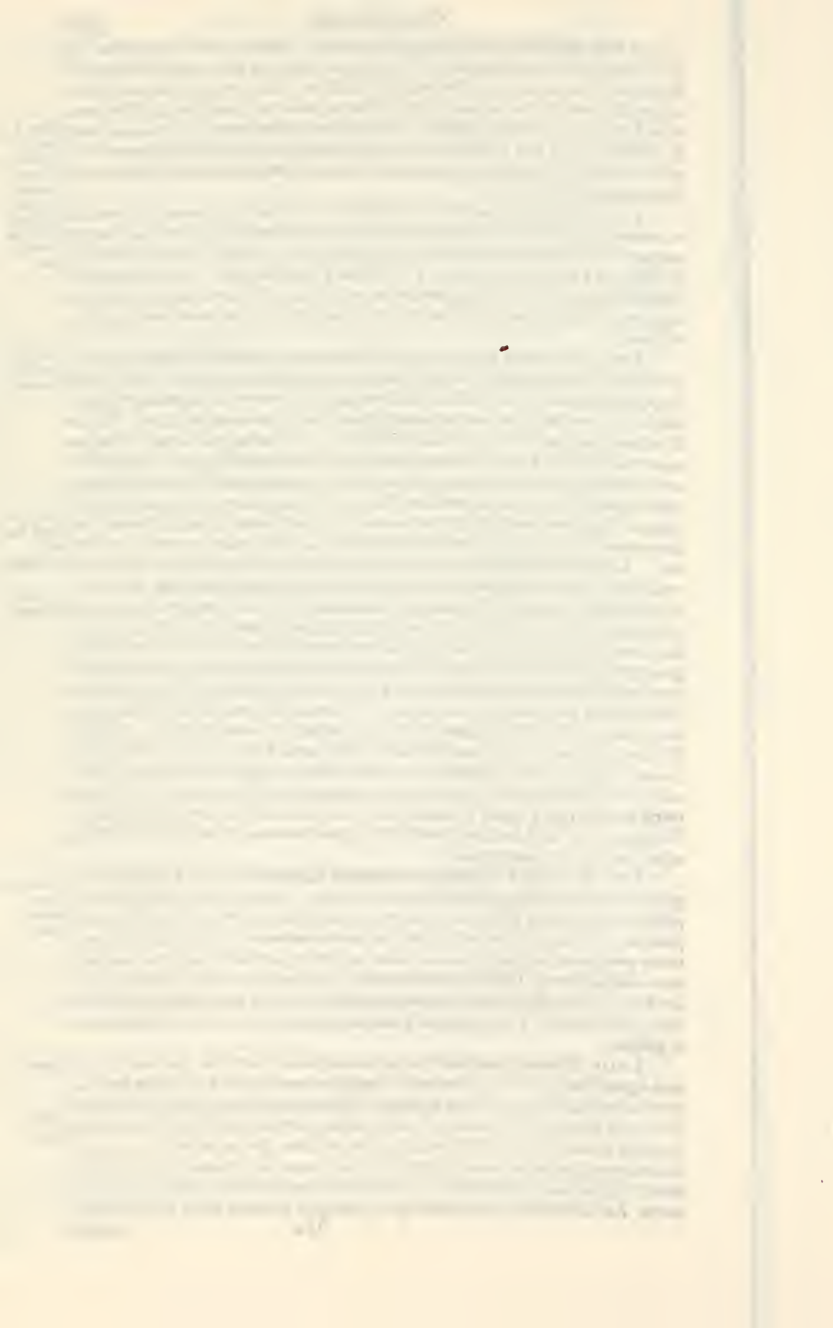
qui 935. ludis equeſtribus Magdeburgicis interfuit. Ultimus vero *Eckprechtus III.* 1158. in vitiatione aliqua perit. Inde cum contentio orta eſſet inter Odoacrum C. Styriæ & M. Carinthiæ atque Bertholdum M. Iſtriæ; ille *Varnpach, Lampach, Scherdingen* & comitatum *Buttensẽm* obtinuit, filius autem item Ottocarus sine liberis moriens Austriæ duci omnia ſua legavit. Ex quo intelligitur, errore factum, quod *Furſt*, P. 3. *Wapenb.* p. 6. hoc ſcutum tribuit *Principi Salmenſi*, qui cum ex *Rhingravis* ſit nihil cum illius Dominiæ telluris commune habet, ſed gentili comitum Sylveſtrium & Rhenanorum clypeo utitur.

§. x. Ex hac linea comitum ſuperioris Salmæ ſ. Lotharingiæ oriundi etiam fuerunt comites de *Reichecourti* ſ. de *Rixingen*, & quidem nominatim referuntur ad fratrem aliquem Nicolai I. comitis, filium Joannis I. qui 1324. vita exceſſit. Quorum deinceps ſucceſſio ad Leiningenſes comites, ab his ad Falckenſteinios, mox Bipontinos, demum Leiningio. Weſterburgios matrimoniois delata eſt. Comitatum ſuperioribus annis emit Illuſtriſſimus Alefeldius comes, & ſuo ſcuti ſymbolum inferuit, quod c. 1. vidimus.

§. xi. Iſta de Salma Vogafi: Quod vero *Salman* in *Ardenna* ſylva attinet, eam *Carolus* alter Theodorici filius (vide §. 2.) obtinuit, & ad poſteros tranſmiſit. Hic *Carolus* fuit, qui Ottone ultimo ex Carolinis Lotharingiæ Duce mortuo ab Imperatore Henrico I. *Inferiorem Lotharingiam* naſtus eſt, dein etiam *ſuperiorem* occupavit. Verum à *Gottlone* ſ. *Gozclone* iterum poſſeſſione deſceſſit, & *Limburgenſi ditione* contentus manere coactus eſt. Filius *Walramus Limburgo axioma ducale* obtinuit. Quem duca- tum cum Salmæ comitatu ejuſdem filius *Henricus*, hocque natus *Walramus II.* cognomine *Paganus* (cui aliquid fratrem dant *Henricus* Portugallie regum ſatorem) tenuere. Hic *Henricum* genuit & *Fridericum*. Ille *Dux Limburgi* fuit, hic *Salma in Ardennatibus* comes, & reliquorum comitum ſator, qui in ſeptimam generatiocem duraverit. Ultimus vero comes *Henricus*, cum *Henricum* filium in bello Leodiensii ex ad- verſa parte ſtantem 1408. amiſſet, & *Maria* filia, *Ortoni Rauravio* nupta, itidem ante ipſum ſine liberis deceſſiſſet, *Joannem Dominum Reiferſcheidii* agnatum, qui ipſocum ex Episcopii partibus militabat, teſtamento militari heredem ſcripſit, & 1412. ſ. 1413. ſatis conceſſit. Dubium quidem ſucceſſionem Joanni ſacere conati ſunt *Otto* deſuncti gener & *Engelbertus* huius filius, ſed ſententiæ curiæ *Lucenburgæ* 1455. condemnati, & comitatum *Salmenſem* cum fructibus & expenſis, *Reiferſcheidis* reſtituere juſſi ſunt. Hic ex *Henrico Duce Limburgi* orti erant: cum enim ille tres habuiſſet filios *Henricus III. Limburgi Dux* & ſatortotius ſtirpis *Limburgicæ* & *Lucenburgicæ*, *Philippus Wildenburgi* dynaſta & *Gerlaxus* ſ. *Gerhardus Dominus de Reiferſcheid* fuit. Huius filius *Ioannes I.* nepos *Ioannes II.* pronepos *Henricus I.* abnepos *Ioannes III.* atnepos *Henricus II.* fuit, *Richardus* maritus, quæ *Conradi Du. von der Dyck* filia & heres fuit. His natus eſt *Ioannes*, quem agnati *Henrici* in comitatu *Salmenſi* heredem fuiſſe diximus. Hic 1414. prelio ad *Azincourt* cecidit, & reliquos *Salmæ* ac *Reiterſcheidii* comites ad noſtram uſque ætatem proſevit.

§. xii. Huius lineæ inſignia repræſentantur *Wapenb. P. I. p. 17.* ſed noſtro tempore novis areolis aucta geſtantur, iſtum in modum. Scutum quadripartitum eſt, & prima ejus area, denuo bipertita. Latus dextrum *argenteum* ſalmones duos *rubeos* complectitur: ſiniſtrum ejuſdem metalli ſcutulum *rubeum* immittit deſuper *ſaſtea ſegmentorum quinq.* *caruleo*: Quadra ſecunda *rubea* conſeritur *plumbibus argenteis* inſcripto *leone* itidem *argenteo*. Tertius laterculus *aureus*, quatuor *ſaſteis rubeis* exatur, impoſito *leone argenteo*, *ſanguineam linguam* protendente; quarta *aurea* *leonem argenteum* deſert, *lingua rubea*. Toti imponitur *parmula media argentea* *tribus rhombis miniatis* inſignis.

§. xiii. *Salmones* haud dubie notant *Salmenſem comitatum in Ardenna*: & qui dem figuræ & areæ tincturâ permutatâ: nam qui notandæ *Salmæ Vogafinæ* erant argentei in minio, hic *rubei* ſunt in argenteo. Qui diſcerniculi inter diverſas lineas modus P. I. c. 8. notatus eſt. *Parmula rubea* laterculo *argenteo* inſerta *Reiferſcheidium* hoc nomen à *Ripuariorum* limite derivat *Æg. gelen. de Colon. Agripp. Magn. L. 2. ſ. 2. p. 132.* *Dominium* vel *Comitatum* notat *Wap. P. 2. p. 29.* vetus patrimonium huius familiae, quod in illa linea manſiſſe diximus, quæ dein hereditate etiam *Salmenſem comitatum* crevit. An forte exinde, quod *Malbergu* ſ. *Stolbergu* Domini ſimili uſi ſint tellera,

colligere liceat, aliquam antiquis seculis sanguinis inter utramque gentem communionem fuisse, alii viderint (Conf. insignia *Stolbergiorum* equitum *Wap.* P. 1. p. 130.) Quomodo parvulam hanc Solis imaginem idem Gelenius credat, vidimus P. 1. c. 5. §. 11.

Dyck. §. XIV. Reliquas atcolas quod concernit, tres rhombi Dominium *Dyck* notant. (Ista enim *Gelen. de Colon. Agripp. L. 3. §. 1. p. 250.* arma gestasse scribit ex archivis *Ludolfum de Dyck* a 1297.) quod *Henrico II.* conjunx *Richardis* illius heres attulit: reliquas non satis intelligo, nisi quod *Alfter* notati credo *leone in fasciato scuto*, ex *Wap.* P. 2. p. 108. (ubi *Alfteris* ex nobilitate *Rhenana* hoc *δύγα* clypei quinis aureis & rubeis fasciis exarati, incumbente *leone* argenteo tribuitur) & *Gelen. de Colon. Agr. L. 2. §. 39. p. 207.* ubi *Alveterani* reguli vocantur, & *Marescalli Vbitorum*: additurque de *Metternichis in Metternich*, ex *Alveteranis* per secundas nuptias propagatis & parte fundi dotatis, quod illis idem in patmula taniata *leo*, qui *Alveterenlibus* comitibus sit. Porro hæc dynastia cum officio *Marescalli hereditarii ducis. Coloniensis* (*Gelen. d. l. L. 3. §. 1. p. 227.*) ab *ultimi Dn Ioannis ab Alfter* filia ad *Wewelinhofens* translata, nam *Imgardis à Wewelinhofen Ioanni Quarti Comiti Salmenfi* nupta illam attulit. Cæterum si titulum familiae consulamus, in illis mentio porro sit *Dominiorum de Bedbur & Hackenbroich*, quæ propterea si reliquis areis designati dixerim, non errare videor. Ipsa vero quod concernit *Dominia, Bedbur & Hackenbroich, Mechildis filia Ioannis III. mariti Wilhelmo Limburgio Dn. de Broich*, ea attulerat, sed eadem dein iure feudorum *Coloniensium* tractata atque *Salmenibus* iterum asserta sunt.

Bedbur. Hackenbroich. §. XV. In *Wapenb.* 1. pag. 17. idem scutum *Salmo-Reiferseheidum* conspicitur quadripartitum; Prima atcola *Salmentes salmone* sed per errorem additis *cruciculis* & minio cum argento permutato continet: secunda parvulam *Reiferseheidam*: tertia tres rhombos, quos *Dominio Dyck* debet, dixi: Quarta exaratur *tubcis & argenteis fasciis* imposito *leone aureo*. An hæc area eadem sit cum tertia §. 12. explicata, atque ita error aliquis subsit, aut quid designetur, ignorare me fateor.

Scutum Reiferseheidum ex Sibmachero. §. XVI. *Galez* imponuntur tres: prima *Salmenfis*, duos salmone scutatis sustinet: altera *Reiferseheidia* aures duas affinas, coco alteram, alteram argento tinctas refert: ex tertia coronata ctus capiteoli *nativi coloris* protenditur. Quem apicem *laticulo rhombos* deficienti respondere existimo. Quæ circumvolitant omnes *lacinia argentea & rubra* sunt.

Galez. §. XVII. Titulum hujus linea illum vidi: *Comites Salme & Reiferseheidii, Dom. in Bedbur, Dyck, Alfter & Hackenbroich, &c.*

Titulus.

CAPUT LXXXV.

Dux de Saint Simon.

ARGUMENTUM.

1. Familia origo & linea.

2. Ducis scutum. Rouvroy S. Simon. Haves-

kerke Rasse.

3. Veromandri.

4. Apex. Telamones.

§. I.

Familia origo & linea. **O**gerius quidam, qui ex antiquis *Dominis de Rouvroy Heribertum* duxerat, familiae autor constituitur, quæ, postquam illorum abnepos *Matthæus II. Margaretam f. Iacobi Dom. de S. Simon* in conjugio habuit, *Sansimonia* cognomen assumpsit. *Matthæi* autem *I.* nepos fuit *Matthæus II.* qui ex *Maria de Havesquerque de Rasse* genuit *caucherium* & *Ægidium*: *caucherius Dom. de S. Simon*, avus fuit *Ludovici*, quonati *Franciscus comitum de Taux* & *Ioannes Marchionum de Sandricourt* autotes. *Ægidius* vero *Gulielmum Dominum de Rasse* & *Antonium Dominorum de Grumenil* factorem suscepit. *Gulielmus* abavus fuit *Claudii de S. Simon*, qui 1635. Ducis & Paris *Franciæ* axioma à Rege meruit.

Ducis scutum. Rouvroy S. Simon. §. II. Ducis hujus scutum quadripartitum est. Inque eo prima & quarta atcola symbolum familiae de *Rouvroy S. Simon* continet, nimirum, in *nigro cruceam argenteam quinque conchylis coccineis* impressam. Secunda & tertia atcola *ærea* fasciam continet *rubentem*,

iterum *Gerhardi* Episcopi *Mindentis* atque *Otonis*. Hujus nepos fuit *Otto*, qui *Holfatiæ* successione extinctis agnatis frustra quaesivit, & præter alios, *Ernestum* Episcopum *Hildesensem*, *Henricum* Episcopum *Mindentem* atque *Joannem* genuit, *Iodocus* patrem, quo nati *Adolfus* & *Antonius* Archiepiscopi & Electores *Colonienses*, *Otto* prius Episcopus *Hildesheimius*, dein maritus, *Joannes*, *Wilhelmus*, *Iodocus*, *Erticus*, *Ernestus*, qui à *Wilhelmo* Com. *Nallovix* Comitatum *Diczinum* antichreticos titulo possedit. (pro 40000. floren. quos frater, *Wilhelmi* autoritate, ipsi solvere adactus erat, ipse autem *Nallovio* concesserat.) Ex illis à duobus linæ. *Otto* enim præter *Hermannum* atque *Antonium* Episcopos *Mindentes* genuit *Adolfum*, qui amissio filio mortuus est, atque *Ernestum*, cui *Principis* titulum Ferdinandi I. gratia contulit. *Iodocus* *Henricum* atque *Georgium* *Hermannum* filios habuit; illo natus *Iodocus* *Hermannus* 1635. hoc *Otto* 1640. masculorum gentem terminavere.

Ernestus princeps.

Ultimi.

§. III. Comitum scutum exhibet *Sibmacheri* *Wapenb.* P. I. pap. 18. quadripartitum. Prima arcola, quæ eadem etiam quarta est, aurea continet stellam rubeam, notando Comitatum *Sternbergio*. Hujus primos Dominos lego ex *Waldeckia* & *Svalenbergia* gente duci. Inde inter se *Lippia* & *Schauenburgi* Comites de eo comitatu contendere. Demum *Otonis* *Schauenburgii* filia *Anna*, cum *Bernardo* Com. *Lippia* nuberet, ut lites terminarentur, dotalem comitatum marito attulit. Contex supra c. 54. n. 5.

Sternberg Com.

Gehmen Dom.

§. IV. Areola secunda & tertia argento tingitur, inducta fascia rubra tribus palis auris interstincta. Hæc testera est *Gehmensis* dynastiarum in territorio *Monasteriensi*. *Gehmenses* *Teschemacherus* *Annal. Jul. Cliv. P. 2. pag. 348.* deducit à *Gedofredo* & *Gofvino* patre & filio, qui investiti leguntur de *Gehmersi* ditione 1280. Alius *Henricus* *DN. Gehma* vixit 1389. pater *Joannis*, avus *Henrici*, qui duas genuit filias, quarum altera *Wælinghusiana* dynastiam marito *Eberwino* Com. *Benthemno*, altera *Corda* *Domini* *Gehma* conjugi *Joanni* *Schauenburgio* attulit, & quinquagenaria filium *Idodocum* peperit. Cæterum quia ex *Schauenburgiis* *Maria* Comiti *Limburgio* *Iodoco* nupsit, ista familia extincta, *Gehma* ad *Limburgios* delata, & nunc quoque penes illos est.

Ad Schauenburgios.

Ad Limburgios.

Urtica. Clavi, non ocelli flores.

§. V. *Urtica* media coccinea est, & *urticam* candentem trium foliorum cum totidem clavis exhibet. Aliis terminis enuntiare voluit *Chifflet* *Eq. A. V. n. 160.* *Tres ocelli flores, totidemque urticae folia triangulariter coeuntia, in corde laterculi coccini scutulo argenteo impresso.* Verum circa ocelli flores, quos etiam *Paillot* exprimit, haud dubie tallitur *Chifflet*: quos enim ille flores veller, clavi sunt, quos ex historia passionis derivant, & forte aliquis adjecit, qui *Palæstinam* inviserat.

Schauenburgi & Holfatiæ testera, Urticæ prius?

§. VI. *Urtica* hac designatur Comitatus *Schauenburgius*. vide *Wapenb.* P. 2. p. 18. quamvis etiam *Holfatiæ* eodem symbolo pariter notetur. Imo *Duckewerth* in *Holfat. L. 3. c. 2. p. 182.* non audet plane definire, *Schauenburgici* an *Holfatici* comitatus testera prius hæc fuerit. Allegat vero ista ex *Spangenbergio*, quod *Adolfus* I. Com. *Schauenburgi* antea gestavit in argenteo scuto leonem ceruleum, cum vero arcem *Schauenburg* condidisset in monte *Nesselberg* s. *Nesselberg*, à *Conrado* II. *Impet.* *urticam* accepit. Suam istam subiungit sententiam: *Wienne* *wurthmassig* *ist/ daß* *Grav* *Adolf* *der* *Dritte* */ nachdem* *er* *ganz* *Holfstem* */ Dietmarsen* *ungez* *redner* */ embeformen* */ hatte* *von* *der* *Figur* *daß* *Landes* *Holfstem* */ die* *einem* *auff* *der* *spize* *stehenden* *Nesselblatt* *ähnlich* */ (also* */ daß* *die* *zwei* *Haupter* *in* *Wagen* *und* *Dietmarsen* *die* *andere* *und* *dritte* *spize* *machen* *!)* *daß* *Wapen* *eines* *Nesselblats* */ und* *baldo* *darauff* *die* *drey* *Nägel* */ wieder* *von* *Kaiser* *Friedrich* *dem* *Ersten* */ nur* *dem* *er* *in* *das* *gelobte* *Land* *gezogen* */ oder* *auch* *von* *den* *Bischöffen* *furs* *vor* *dem* *andern* *Zug* *in* *Palæstinam* *erlanget*.

Holfatiæ ad Oldenburgios delata.

Controversia cum Innico Principi.

§. VII. Quod *Holfatiæ* concernit, dixi §. I. *Christianum* Regem *Daniæ* *Theodorici* *Oldenburgici* & *Hedvigis* *Holfatæ* filium successisse avunculo. Cum agnationis jure *Otto* successione sibi vindicaret, acceptis 43000. florenis & *Pinnebergia* ditione, 1460. contentus esse debuit, *Holfatiæ* in potestate alterius familie relicta, in qua nunc etiam est. *Christiano* IV. Regi cum *Ernesto* alicuius hoc seculo *liotta*, cum huic ab Imperatore *Principis* & Com. *Holfatiæ* titulus tributus esset. Ille enim hoc in sui præjudicium fieri asserbat, hic illud negans titulum illis ditionibus impetabat,

putabat, quæ sine controversia ad se spectarent. (confer *Lundorp. Acta Publ. P. 3. c. 38. 41. &c.*) Et quidem Regis armis Ernestus cedere necesse habuit. Familia extincta *Pinnebergias* ditiones, quas solas in *Hollatia* possederat, Rex & *Hollatiæ* Dux crevere, hic vero partem suam *Ranzovii* vendidit.

§. VIII. *Schauenburgium* comitatum, quaratione *Osnaburgiæ* & *Monasterien-* Schauen-
burg
ad Hassos
& Lippi-
enfes.
fis pacis beneficio *Hassii* adiverint, alibi vidimus. Unde in illorum quoque clypeo tes-
fera hæc visitur. Quoniam vero *Lippia* Comes *Philippus* *Buckeburgum* tenet, supra
c. 54. n. 7. vidimus, utricam in illius etiam scuti medio comparere.

§. IX. *Galca* tres imponuntur: *Prior* coronata dependentibus laciniis aureis &
rubeis, tegitur ejusdem coloris diademate tortili, & sustinet inter cornua ex cocco &
auro media sectione distincta stellam rubeam. *Medea* insitunt inter duos bacillos
aureos (*Wedel*) plumis pavoninis ornato octo vexilla *Wolsatica* seu *Schauenburgi-* Galca.
ca. Phalera sunt ex minio & argento. Alicubi *galeam* vidi diademate tortili tegi,
alibi corona spinea, cujus forte eadem quæ *clavorum* origo est. *Extrema* *galea* coro-
nata est, laciniis argenteis & rubeis, cum jugo alarum complicato, in quibus fascia
Gebmenlis conspicitur.

CAPUT LXXXVII.

Baron. Stubenbergii.

ARGUMENTUM.

1. <i>Genitis origo. Linea Wurmbergia. Kapsen-</i>
<i>bergia.</i>	5. <i>Ancenstein' Dominium.</i>
2. <i>Aliorum circa familia insignia lapsus.</i>	6. <i>Modernum scutum. Apex.</i>
3. <i>Originaria testera.</i>	7. <i>Tutui.</i>
4. <i>Wurmberg Dom. Pectau.</i>	8. <i>Genitis possessiones ex Lazio.</i>
	9. <i>Alia ejusdem in Austria.</i>
	10. <i>Elogium Jacobi Stubenbergii & totius gentis</i>
<i>ex Sambuco.</i>

§. I.

GENEROSISSIMAM stirpem *Stubenbergiam* jam à septem fere seculis *Styria* inter pro- Genitis
origo.
ceres primos numeravit, virtutibus, affinitatibus & possessionibus illustrissimam.
Primum allegati vidi *Wulfgangum Stubenbergium*, qui circa 1000. vixerit, & ex *Agnete*
Habsburgia f. *Habspergia* *Ottocarum* atque *Wulfgangum* jun. genuerit, cui nupta *Marga-*
reta Carinthia Ducissa; Ex hoc descendit *Wolfgangus* f. apud *Henning. Theatr. geneal.*
T. 3. P. 1. p. 553. Wulfgangus II. qui circa 1237. vixit, & ex *Elisabetha* *Hermannii Com. Orient-*
burgiei Carinthii filia suscepit, præter *Wulfgangum Episcopum Bambergensem* à 1304. ad Lineæ
Wurma-
bergia.
Kapsen-
bergia.
Aliorum
circa fami-
lie infi-
gnia la-
pius.
1319. *Vricum* atque *Fridericum*, duarum linearum *Wurmbergica* & *Kapsenbergica* au-
tores; quæ utraque hodie quoque superant.

§. II. Quod attinet insignia, opido fallitur *Henninges*, qui l. c. illis *calicem* cum
duplici operculo tribuit, qui etiam in *galea* pectus *hermæ*, cui loco brachiorum *pisces*
admoti, ornat: Forte ex eo quod *supremis Styria pineernis* officii testeram competere
existimaret. Fallitur etiam *Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 2. L. 12. c. 36. p. 324. b.* qui tribuit
draconem ante horæ circumvolutum. Sed nec quod in *Sibm. Wapenb. 1. p. 30.* conspicit-
tur, & ex eo forte ascivit *Gabr. Bueclm. P. 3. Germ. p. 229. a.* familia agnoscitur scutum.

§. III. Originarium *δῶρυξ* fuit in scuto *nigro anchora argentea inversa*, per an- Originaria
testera.
nulum inferius trajecto *fune aureo* f. *crine contorto* (mit einem gelben durchzo genen
Zopff. In Sibmisch. Wap. mit einem gelben zurisenen Sepl.) in *Desterr. Spiegel*
der Ehren. L. 2. c. 5. p. 205. paulo aliter comparet hæc testera, adjecto *cephaloscuto* *ario*
argenteo, *anchoræ* figura minus expressa, & *fune* f. *crine contorto* in *serpentis* speciem
commutato. Quali specie *Salzburgi* scutum hoc etiam pictum extare *Perillustri*
Dn. Rudolphus Wilhelmus literis ad agnatum *Perillustrem Du. Georgium Augustinum*
testatur.

§. IV. Primus auxit hanc *parmam gentilitiam* *Ultrici* abnepos *Ioannes*, eamque Wurm-
berg Dom.
in quatuor secuit *quadras*, *ancora* in primam & *quarram* locata; his adiciuntur *secun-*
da & *tertia aurea* inscripto *verme nigro*: Hoc notatur *Dominium Wurmberg*, quod
patri ejus *Leutholdo*, qui 1152. vixit, uxor *Agnes* f. *Bernardi à Pectau* attulerat, unde
deinceps *linea dicta* est. Pectau.

Ancken-
stein do-
mioium.

§. v. Joannis filius *Caspar*, qui 1524. vivis excessit, scuto huic quadripartito imposuit mediani partem *rubeam* inscripta *anchora inversa*, cujus *trabstribus transversis linealis* (nunc *dren Strichen*) insignitur, & per anulum *funis aureus* trajectitur. Hac accessio ob dynastiam *Anckenstein* facta.

Moder-
num scu-
rum.
Apex.

§. vi. Unde hodierna quoque scuti dispositio eadem servatur (uti etiam conspicitur in *Sibm. sch. Wapenb.* 1. p. 23.) ex symbolis *Stubenbergis*, *Wurmbergis* atque *Anckenstein*. Galeæ veto imponuntur tres: *anterior* vetus *Stubenbergia* coronata, & sex plumis struthionis erectis ornata, quarum dextræ nigricant, ex levia argento candent. *Medianam* cassidem diademate torilli ex cocco & argento tectam præmit *anchora Anckenstein* cum fune per anulum transmissis, imposita corona exigua & argenteis atque coccineis pennis. *Extrema* galea *Wurmbergia*, coronata sustinet basilicum nigrum aureis pedibus & expansis alis, quarum extremitates viridibus pennis exornantur. *Basilicum* tunc *Caspar* assumit, cum ejus loco *Wurmbergiam* cassidem patet Joannes ornate complicato jugo alarum aureo, quarum anteriorem vermis ornat niger. *Lacina* circumvolant has cassides, primam nigræ & argenteæ, secundam ex eodem metallo & rubræ, tertiam autem & nigræ.

Tituli.

§. vii. Titulum *Wurmbergia* lineæ illum observavi: *Domini de Stubenberg, in Warmberg, Ebensfeld, S. Johann, Hausampacher, Glech & Halbenrain. Pincerna hereditarii Styria. Herr zu Stubenberg/ in Wurmberg / Ebensfeld / S. Johannes/ Hausampacher/ Glech und Halbenrain/ Erbschencken in Steyer.* Rationem horum omnium explicare non possum, nisi quod *Kleck* (Glech) & *Halbverein* atulic *Trsula* Dietvigi Domini ab Emerberg s. Eimerberg filia, *Leutholdi Stubenbergii* uxor. confer *Laz. L. 6. migr. p. 193; Cyr. Spangenberg. Adelsp. P. 1. L. 8. c. 18. p. 206. 207.* ubi de illius gentis *Emerbergie* & nominis origine quadam lectu jucunda *Kapsenbergiorum* an idem sit titulus, ignoro.

Gentis
possessio-
nes exLa-
zio.

§. viii. *Wolff. Laz. migr. Gent. L. 6. pag. 192.* ita dynastias eorum recenset: *Pincerna à Stubenberg, qui postea cognatis suis Dominis à Capenberg & Petauu Marefcaicis extinctis, feudo a ducibus Austria impetrarunt Kapsenberg, Mureck, Ehrenhausen, Wurmberg, Stubek. Idem Artenburgensibus comitibus deficiuntibus in Carinthia, Ducum Austria beneficio impetrarunt Fraucenburg, Holenburg, Gutenburg, Prograd, Kestnyckh, Hetsbach, Kacz & Treffer. Quorum vasalli leguntur fuisse apud Styros, St. adauer, Mofkyrcher, Prodlecker, Mayssin & Sudela.* Ex quo de familie amplitudine judices

Aliæ ejus-
dem in
Austria.

§. ix. In Austria etiam varia bona nascuntur, ex quibus illa legi. *Styersberg* dynastia prope Neutrac, quam 1419. jam possessam ad seculi hujus initium retinueret. *Höflein* 1446. feudum Brandeburgicum in Austria: *Mittlergrabern, Sitzendorf, Obergrabern, Groß, Schanagerabern, Schallaburg, Siechtenberg.*

Elogium
Jacobi
Stuben-
bergii &
totius gen-
tis ex Sam-
buc.

§. x. Cum *Lacobs Stubenbergius* annos natus 17. Patavii 1559. 27. Febr. excessit, in ejus laudem *Joannes Sambucus* orationem habuit, quæ ibidem typis impressa est. Cum veto in paucorum mambus sit, huc transferam aliqua, gentis honorem illustrantia: *Lacobs hic noster amplissimo loco & familia per veteri oriundo Stubenbergia fuit. Patrem habuit Wolfgangum, & ipsam hominem prudentia, usu, consiliis, auctoritate præstantem ac varietate negotiorum spectatam: quem ab honestate nulla causa, nullumque periculum dejecisset: ideoque filius justitie, frugalitatis, diligentie, innocentie atque continentie exemplis primum relictis, à luce optima fide semigravit. Matrem vero cujusmodi? Pari vetustate generis, à Teuffenbach: in qua omnes virtutes elucent, honestissimam feminam, quæ pudicitia & constantia præ ceteris in hodiernam diem claritatem summam sibi peperit, ac obtinet. Quum autem nominari Stubenbergios auditis, velins sic habeatis, quod intelligeris, antiquitatem ejus, de illustribus auctoribus profectam, totiusque Stirie ditissimos omnique laude ornatissimos Barones, ex ea produisse. Quum illam non modo Germania, arduis & insignibus belli ac pacis exemplis & amplius annis, sed verò ceteris quoque, & longissime remotis nationibus, jam à sexcentis & amplius annis, cognita floruisse, nemo dubitat. Is enim splendor & amplitudo & opes huic genti perpetuæ fuere, ut si ve domi, si ve foris, terra marique rebus gestis, de universi Germania paucas ei reperiamus aequales, superiorem profectò neminem. Tantumque hujus majores constituende pacis, & cum usus tulit, belli ducendi arte præstiterunt: ut illis referendis, historia texenda necessario veniret, vosque audiendo, ego minus dicendo, sufficerem: indeque factum, quod hujus at ævi Austriae & Carratorum domus affinitate, suam ornata,*

ornatam & amplificatam reliquerunt. Ex his Petavionis Dominos olim Marefchalcos fuisse, proditum est, ante vero annos trecentos, à Rodolpho Imperatore Styriæ Præfetti fuere: Hi ipsi adhuc ejusdem provincia Barones summi ac Pincernæ, de jure hereditum observantur.

CAPUT LXXXVIII.

Toletana Domus.

ARGUMENTUM.

1. Familia ex Palæologis.
2. Scutum Toletanum.

3. Symbolum Navarrenum & Bellomontium.
4. Familia Bellomontia.
5. Apex.
6. Tituli & rationes.

§. I.

Toletanam familiam Albanorum Ducum nomine cum primis celebrem, ex Palæologis Græcis derivant, & Toletanum nomen à prædiis, quæ in agro Toletano ab Alfonso sapiente rege Castiliæ acceperint, nomen obtinuisse referunt.

§. II. Tres ejus familiae Equites aurei velleris enumerat Chifflet. n. 150. 190. & 285. Scutum Toletanum. Primus & secundus Fridericus & Ferdinandus Alvarez Alba Duces symbolo gentili tantum utebantur, quod est scutum quinque transversis tessellarum ductibus & ternis perpendicularibus ex argenteo & cyano descriptum.

§. III. Antonius Alvarez de Toledo Fernandi nepos clypeum auxit, quadratam primam & quartam Toletanis tessellis tribuens; secundam vero & tertiam nova quadruperta sectione Navarreno symbolo & Bellomontio repetitus complens. Bellomontium dicitur esse laterculus rhombis aureis & caruleis stratus.

§. IV. Ratio hujus incrementi est à matre Antonii Brianda de Bellomonte, s. de Belmonte s. de Diamonte s. de Beaumont (pro linguarum diversitate) quæ atneptris fuit Caroli f. Caroli de Navarra f. Beaumont, qui patre Ludovico Eburovicensi f. Navarreno C. Bellomontii Rogerii ex concubina Maria de Lissarasso natus, magnus aquireret Navarræ 1387. fuit, & illam Bellomontiorum gentem in regno Navarreno orsus est, quæ dein Comitatum Lerincensem & Constabilis Navarræ dignitatem gessit, cum Caroli filius Ludovicus Caroli III. regis Navarreni (unde Navarrenum symbolum ascitum videtur) filiam ex Catharina Lissarasso naturalem Joannem duxisset. Sed & Ludovicus filius Ludovicus II. naturalem Joannis regis filiam Leonoram 1468. duxit, ut ita affinitas cum Navarrenis regibus non una esset. Eadem familia Bellomontia alterius factionis in Navarra caput & Grammontius adversa fuit: In hac vero Brianda defecit, quæ marito jus Comitatus Lerincensis & ut Constabilis Navarræ fieret atulit.

§. V. Ex galca coronata exsurgit angelus auro coronatus, veste & alis scuti modo alveolatis, tenens crucem auream longiore petiolo. Lacinia vero dependens argenteæ & caruleæ.

§. VI. Titulum Ducis Antonii illi vidi: Antonius Alvarez de Toledo, Henricus (agnomen hoc assumtum credo à matre Antonia Manrique f. Ferdinandi Henricus de Ribera) de Beaumont (ratio ex §. 4. patet) Encavides (hujus rationem non capio) III. Dux Albae de Tormes (hic titulus genti diu consuetus, ex quo Ferdinandus primum Alba comes creati metuit) & de Guesca s. Huesca (hoc etiam axioma aliquandiu in stirpe fuit) bis grandis Hispania, Constabilis Regni Navarreni (vide §. 4.) Marchio de Coria (hic titulus Garsia primo Duci Albae concessus) & de Villanova del Rio (hoc Antonius à matre habuit, hæc de Henricus Ribertanæ domus) Comes de Lerin (vide §. 4.) de Salvaterra, (hunc etiam primo Duci Albae tributum lego) de Piedrabita & de Barco Davila, Vicecomes de Yrbejo (horum rationes non allegare possum) Dominus de Valcorneias (vetustissimum istud familiae patrimonium, quod rex Henricus Garzia Alvarez M. Magistro S. Jacobi pro illo magistratu una cum Oropesa concessit, ab eo frater Ferdinandus nactus est, & ad posteros transmisit.) & de Erçazada.

CAPUT XXCIX.

Com. Trautsonii.

ARGUMENTUM

1. Familie origo. Lineæ. Comitum dignitas.
2. Trautson.
3. Rudolphi II. gratiosa concessio.
4. Falckenstein Com.

5. Sprechstein Domin.
6. Schrofenstein.
7. Apex.
8. Scutum moneta impressum.
9. Tuih.

§. I.

Familie origo. Illusterrimi Trautsonii Comites, qui ex Tiroli in Austriam propagati sunt, ad quemdam Conradum Trautsonium de Matray circa 1160. originem referunt: Ceterum aliquoties in diversis lineis distincti sunt. In primis gentem exornavit Joannes eques & Baro atque trium Imperatorum intimus Consiliarius, supremus aulae praefectus atque Tirolensis Burggravius; tum ejus filius Paulus Sixtus, qui, nec non fratris Baltasaris filii, Comitum dignitatem stirpi intulere: ille etiam Aurei velleris eques & Austriae gubernator fuit.

Trautson. §. II. Pauli Sixti scutum ita exhibet Job. Jacob. Chifflet. inf. Eq. A.V. n. 321. (sicuti & Sibmach. Wapenb. P. 2 pag. 23.) ut quadrupertitum totidem aetcolas exhibeat, illisque mediam gentilem parvulam imponat, quæ carulea est solea equina argentea impressa; quo symbolo Trautsonia ipsa designatur familia.

Rudolphi II. gratiosa concessio. §. III. Ex quatuor primus laterculus aureus defert aquilam imperialem coronatam. Hunc non explicat Chiffletius: credo vero esse concessionem & gratiæ imperialis à Rudolpho II. Augusto (quem R. notat, & cui comitum dignitatem aliaque axiomata debent) acceptam mnemosynon. Unde reliquis etiam præponitur.

Falckenstein Com. §. IV. Altera arca rubra argentea fascia secatur, cum falcone nativi coloris pennis superappicto vertici rupis prasine tricipitis insidere. Notatur hac tessera Falckensteinus comitatus, à quo comitibus titulus. Quem in Austria cum Dominii Kaya, Laha & aliis sub Ferdinando I. & postea, acquisierunt.

Sprechstein Dom. §. V. Tertia quadra argentea (aliquando aurea) defert gallum gallinaceum nigrum in levam conversum (more nostro) cristâ, rostro & cruribus coccineis, dextro pede culmini rupis nigre tricipitis imposito. Hoc symbolo designatur Dominium Sprechstein, quod jam in titulis Joannis, quo Joannes primus Baro natus est, legitur.

Schrofenstein. §. VI. Ultima quadra aurea repræsentat capricornum nigrum è flammis miniatis prorumpentem à sinistro latere pedis scutarii (halber Steinbock mit rothen Feuerflammen auß dem abgetheiltten Leib) designandæ dynastiæ Schrofenstein. Ita enim legendum, quod Chifflet. Schronenstein legit. Hujus Domini jus Sixto Trautsono equiti & Colonello seculo decimoquinto uxori Dorothea de Schrofenstein attulisse videtur.

Apex. §. VII. Scuto huic quinque imponuntur galeæ, duabus ad latera ob spatii angustiam dispositis. Media galea coronata gratiæ imperialis index imperialem aquilam sustinet, dependentibus phaleris aureis & nigris. Proxima ad dextram coronata gallum gallinaceum ostendit triplici monticulo insistentem pro Sprechstein, inter lacinias argenteas & nigras. Quæ ad sinistram mediæ apponitur falcone ornatur, qui triplici rupi insistit, ut designetur Falckensteinus comitatus, plumario ornato rubeo & argenteo. Dextro lateri adjecta casus pulvillo impositas struthionicas plumas argenteo petiolo exhibet. Trautsoniam hanc dicere nec dubitarem, nisi obstaret locus gentili apici minus conveniens, cum vero lacinia item pinguntur argento & cyaneo colore, quæ tinctura est mediæ parvulae, conjecturam non plane deferendam censo. Sinistro lateri galea adponitur Schrofensteinia, cum erumpente nigro capricorno & tegumento laciniolo aureo & nigro. Ex his tantum quæ hic media est Chiffletus recenset, ex more ordinis.

Scutum moneta impressum Tiroli. §. VIII. Pauli Sixti comitis idem scutum impressum 1620. monetæ vidi, corona scuto imposita, & super hanc eminente aquila imperiali additoque aurei velleris torque.

§. IX. Titulus est: De Trautson, Com. in Falckenstein, Baro in Sprechstein & Schrofenstein, Marefcalus Hereditarius Tirolis.

CAPUT XC.

Domus Tremollia.

ARGUMENTUM.

1. Scutum Ducis Thoarsii.
2. Familia. Linea de Iogny, de Dours, de Thourars, de Rojan, de Noirmontier.
3. Ludovici, Georgii & Claudii Tremolliorum progenologica tabula.
4. Francia liba unde?
5. Laval. Ad Montmorencios. Montfortios. Rufios. Colimios. Tremollios.
6. Aragonio - Sicula tessera. Successio regum. Præsentio Tremolliorum. Principum dignitas.
7. Borbonia.

8. Apex. Telamones.
9. Alia dispositio. Sabaudia.
10. Ludovici D. Thoarsii dispositio. Thoars.
11. Aurelianum. Medolanum. (Vicecom.
12. Ambosia. Coitivy.
13. Craon.
14. Scutum progenologicum: Pennon genealogi-
15. Tituli Thoarsiorum. (que.
16. Linea de Rojan. Dux de Montmirail f. de Noirmontier.
17. Ludovice de Coitivy majores.
18. Areolarum ex illa tabula ratio.

§. I.

Principibus in Francia annumerati illustri suo splendore & ex affinitatibus tracto jure meruit familia Tremollia. Ejus caput est Dux Thoarsius, cujus ista sunt insignia ^{Scutum} in *L'est. de la Fr. L. 1. P. 3. cap. 6. p. 535.* Ut clypeo quadripartito alia media parmula in ^{D. Thoars.} *cumbat auro tincta, in qua cantherium coeruleum stipant tres carulea aquilule, rostris & cruribus rubcis, quod est dōyux gentilitium Tremolliorum.* Ipse major clypeus in primo laterculo refert symbolum Francicum, in secundo Lavalicum, in tertio Aragonium & Neapolitanum, in quarto Borbonum.

§. II. Quod ipsam gentem concernit, cantherio & aquilulis insignem, eam derivari vidi à Petro Dn. Tremollia, cujus circa annum 1046. memoria est. Undecimo gradu ab eo distat Guido V. 1350. extinctus, pater Guidonis I. Petri & Guilelmi. Hic comitum de Iogny (Joviniaci) pater fuit, quem comitatum filio ejus Guidoni uxor attulit, sed iterum filia Ioanna Cabillonis intulit: *Iste Dominus de Dours sevit: ille à Maria Sulliac uxore, Sully & Craon genti suæ asseruit.* Eo natus est Georgius Magnus Franciæ cubicularius, qui ob uxorem Ioannam filiam Ioannis C. Arvernie & Bononia comitatum horum successionem præterdidit. Filius autem ipse ex alia conjugè Ludovicus Comes Guinesii & Benazonii fuit, atque à Margareta f. Ludovici Dn. Ambosia Vicecomitatum Thoarsii atque principatum Talemontii nactus est. Hos titulos etiam gessit filius Ludovicus, miles fortissimus, & elogium meritus, ut diceretur *le Cher al'ier sans reproche*: qui demum septuagesimo quinto ætatis anno ad *Papiam* pro rege sanguinem profudit. Filius ejus Carolus, qui 1515. prælio ad *Marinianum* cecidit, ab uxore Luisa f. Caroli de Coitivy Comitatum de *Taillebourg* familiæ intulit. Hæc natus est Franciscus, cui ab uxore *Lavalle* hereditas. Pater istius trium linearum: nimirum ex Ludovico Thoarsie, ex Georgio Rojanis, & ex Claudio Nigromonasteriensis (de Noirmontier.) In Thoarsia idem ille Ludovicus obtinuit à Catolo IX. 1563, ut Vicecomitatus Thoarsii in Ducatum erigeretur, cui deinceps *Pariatus* dignitatem 1595. Henricus IV. adjecit. In tertia linea itidem Ducatus dignitas collata & 1637. Baronatus *Montmirail* in Bria sub nomine Nigromonasterii affixa est.

§. III. Ut reliquorum laterculorum pateat ratio, huc transferre necesse est schemata proavorum Ludovici Tremollia atque fratrum, quod ita habet

Ludovicus dux Thoarsii, Georgius Dn. Rojani, Claudius Dn. Nigromonasterii. cum fratrib. & fororibus.	Franciscus Tremoll. pr. Talemontii. † 1541.	Catolus Tremoll. pr. Talemontii. † 1515.	Ludovicus Dn. Tremollia, Vicecom. Thoarsii, princ. Talemontii. † 1525.	Ludovicus D. Thoarsii, princ. Talemontii. † 1515.	Gabrielis Borbonia Montpensieria † 1516.	Catolus de Coitivy, C. de Taillebourg.	Joanna Ducissa Vallesæ f. Joannis D. Engolismæ.	Ludovici, Georgii & Claudii Tremolliorum progenologica tabula.

Francica
lilia und.

§. iv. Ex his liquete opinor, Francica lilia ortum habere à *Ioanna* Caroli de Coitivy uxore, quæ Francisci I. Regis amica, eique imprimis chara fuit, ut ei etiam 1515. *Ducatum Valefium* concederet. Unde tanto minus dubitandum, quod etiam regium hoc *deŷma* scuto inferri paſſus fit. Licet *Le Labourcur*. de l'orig. des arm. n. 38. ſculptoris ignorantia hanc areolam adſcribat, & familiam modesteiorem credat, quam ut hunc affectet honorem.

Laval.

§. v. Area ſecunda aurea continet *crucem rubeam* quinque *conchis argenteis* impreſſam; ſingulis ſcuti angulos vero implent *quaternæ aquilule caruleæ* *roſtro & cruribus mutilæ*. *Lavalleæ* ſucceſſionem notari, jam monui. Dynaſtiam hanc in *Cenomanis* ſitam *Armoricæ* *Britannia* vicinam peculiaris familia tenuit. A *Guidone I.* decimo gradu deſcendit *Guido VI.* vel aliorum numeratione *VIII.* Dominus *Lavalli*, qui filiam *Emmam* habuit, quæ initio *Roberto Com. Alenſiſſimo*, exin *Matthæo II.* cognomine *Montmorencio*, *Montmorencio*. *Conſtabili regni*, qui reginæ contutor datus eſt, & ſumma autoritate floruit, atque 1230. vivis exceſſit, demum *Joanni Dn. de Choſſy* Equiti nupſit.

Ad Mont
morencios.

Ex *Montmorencio* natus eſt *Guido*, qui ab uxore *Philippa* Dominium de *Putré* genti intulit, atque nomen *Lavallum* pro *Montmorencio* aſſumſit & poſteris reliquit: Ex eo natus præter *Burchardum*, Dominorum de *Attichy* torem, *Guido VIII.* poſt patrem Dominus *Lavalli*, pater præter alios *Guidonis & Andrea*. Hic tam ampliffimum origo eſt, qui Dominos de *Chaſtillon*, de *Luce*, de *S. Aubin*, de *Lezay*, de *la Faigue*, de *Boisdauphin*, Marchiones de *Nelle*, de *Sablé*, Comites de *Joigny*, de *Breſteau*, omnes nominis de *Laval*, ex ſe dedit, quorum aliqui nunc quoque ſuperant. Ille autem (*Guido*) Dominus *Lavalli* nominis ejus nonus, & Comes *Cajetiæ* tuit. In hujus liberis *Joannes* Dominos de *Pacy*, *Fulco* Dominos de *Chalouſſy* & de *Ratæ* genuerunt: Natu maximus *Guido X.* Dominium avitum ſibi reliquit, qui duo ordine ſibi ſucceſſere *Guido XI.* &

Montfor-
tios.

XII. quorum hic filiam reliquit heredem *Annam*, quæ 1404. *Joanni de Montfort*, Domino de *Kerſgorlay* nupſit, cum conditione nominis & inſignium *Lavalleorum* aſſumendorum: unde *Guido XIII.* (quod jam nomen fere unicum *Lavalleis* placuerat) dictus eſt. His parentibus natus eſt *Guido XIV.* *Lavalli* comes 1429. à *Carolo VII.* Rege creatus. Pater *Guidonis XI.* & *Joannis Dn. de Rochebarnard*: hoc natus eſt *Nicolaus*, qui cum patruo ſucceſſiſſet *Guidonis XI.* Com. de *Laval* nomen ſuſcepit: ex tribus conjugibus plurimum liberorum pater. Succellit patri filius *Claudius*, dein *Guido XVII.* ſed ætate 1547. mortuus, heredem habuit ex ſorore majori *Catharina* *Claudio* *Dn. de Rieux*, de *Harcourt* & d' *Aumale* nupta, neptem *Renatam*, uxorem *Ludovici* de *S. Maure*, *M. de Nelle*. Quæ ob hanc cauſam *Guionna XIX.* dicta eſt: cum verò hæc etiam careret ſobole, ſucceſſore tranſiit ad ſororis *Claudia* ex *Franciſco* *Colinio* *Andeloro* liberis: In his, qui *Paulus* prius fuerat, *Guido XIX.* comes *Lavalli* dein dictus eſt, nam relicto avito nomine gentile & adoptivum *Illyſtriſſime* ſumſit, ut ait *Thuan.* L. 45. p. 723. ſed cum tribus fratribus, 86. ad *Mediolanum* *Santonum* interit (conf. *Thuan.* L. 85. p. 206.) relicto filio *Guidone XX.* qui 1605. bello *Ungarico* extinctus eſt, heredibus in *Lavalleæ* ſucceſſione *Tremollius*, in *Ruſſia* *Ellebovio* ex *Lotharingis* Duce. *Thuan.* L. 134. p. 1092. Nam *Catharina* *Lavalleæ*, *Claudio* *Ruſſo* nuptæ ſoror *Anna* *Franciſco* *Tremollo* nupſerat, unde hereditatis jus derivatum eſt. Ex eo *Fridericus* *Tremollius*, *Henrici* Ducis *Thoarſii* frater *Comes* *Lavalli* dictus eſt, & hoc ſine liberis mortuo *Henrici* filius ſecundus *Ludovicus* *Mauritius*. Hoc tamen obſervatu dignum, cum *Lavalleæ* ſucceſſio in reliquis familiis *Montmorenciæ*, *Montfortiæ*, *Coliniæ*, nominis mutationem mox poſt tetraſerit, *Tremollius* ſuum cum alio nomen mutare noluiſſe. Quod vero *deŷma* ſuperius deſcriptum attinet, nemo non vider, ipſum eſſe *Montmorencium*, *conchis* diſcerniculo ſervientibus. Conf. c. 65. n. 36.

Ruſſios.

Colinios.
Tremol-
lios.

§. vi. Laterculus tertius oblique dextrorſus & ſiniſtrorſus ſecatur: in ſummo & imo *aureo palis* quater *geminis* minutus: in *argenteis* lateribus *aquilæ ſingulæ* *nigrae* *auro* coronatae *cruribus* *coccineis* conſpiciuntur. *Aragonum*, qui *Siciliæ* reges tuere, hoc ſymbolum erat. Uti c. 38. n. 16. vidimus. Porro primus ex *Aragonii* *Siciliam* ſibi vindicavit *Petrus III.* *Aragonie* rex *Manfredi* *Svevi* Regis *Siciliæ* gener. Ejusque poſteri regnum tenuere uſque ad *Martinum II.* ob uxorem agnatam *Mariam* regem *Siciliæ* coronatum 1409. Dein à *Joanna* ex *Andegavensibus* regina utriusque *Siciliæ* adoptatus eſt 1423. *Alfonſus* ex *Caſtellanis* *Ferdinandi* regis *Aragonie* filius. Quamvis vero *Joanna* arctius habita adoptionem revocaret, & *Ludovicus III.* & *Renatus* *Andinos* adoptaret, *Alfonſus* tam engraviffimis periculis diſcuſſis regno demum poſitus eſt. Ejus filius naturalis *Ferdinandus*

Aragonio-
Sicula ref-
ſeta.Succeſſio
regum.

Neapoli.

Neapolitanum regnum post patrem tenuit, sed graves hostes Gallos expertus: Successit huic *Alfonfus II.* filius, quem Carolus IX. R. Franciæ expulit, & post hunc *Ferdinandus* filius, qui vix recuperata Neapoli mox mortuus est: herede *Friderico* patruo. Cum vero hunc etiam Galli impeterent, patruelis Ferdinandus Catholicus Hispaniarum Rex subsidium ei mittere visus est, sed cum quas auxiliares credebatur copias Duce *Consalvo Cordubensi* missas, benigne in Sicilia & Calabria admisisset, Fridericus se deceptum sensit, & facile à duobus potentissimis regibus Franciæ & Hispaniæ oppressus est. Indignitate rei motus Fridericus ad Gallos pridem hostes applicuit animû, & cum in Gallias abiisset, filio *Ferdinando* Calabriae Duci, siltaham relinquere cogerebatur, ut lequeretur, impetaverat. Sed cum Tarentum hic se Consalvo dedidisset, contra fidem juratam sub custodia in Hispaniam missus est, ubi *2. mens.* decessit. Friderici autem filia & Ferdinandi hujus soror *Carola* fuit, quæ *Guidoni* *M. I.* Lavalleo Comiti nupsit, atque adeo *pretensionem in regnum Neapolitanum* vel *Siciliæ* genti isti attulit, ex qua jus ad Tremollios cum reliqua successione Lavallea transt. Pretensio Tremollicium. Ob hanc causam juris conservandi gratia non solum Tremollii *de signa* hoc in scuto servant, & Principum *Tarentinorum* titulo utuntur, verum etiam cum Monasterii major Magnatum Europæorum pars pacis causa per legatos convenissent, iuris vel pretensionis suæ rationes exhibuerunt. Hac quoque causâ inter *Prineipes* Tremolliis in Gallia locus concessus est à regibus, & adhuc servatur. Principum dignitas.

§. vii. De quarto laterculo quod dicam non habeo, nisi *Borbonium* cum continere symbolum, quod Francicus hliis inscripto scipione breviori coccineo constat. Haud dubie insertus est ob *Gabrielidem Borboniam Montpensertam*, quæ opuscula quædam devotionis pia conscripsit. Borbonia.

§. viii. Scuto imponitur cassis coronata, sustinens *caput aquile carulcum rostro aurato*. Phaleræ dependentes rubeo & carulco colore tingi dicuntur. *Telamones* vero assistere solebant olim leones, nunc ex regia concessione angeli autci. Apex Telamones.

§. ix. Aliam scuti dispositionem vidi in *Gelot. indic. armor. voce enté. p. 282.* ut videlicet primam arcam *Aragonio-Sicula*, secundam *Francica*, tertiam *Borbonia*, quartam *Lavallea de signa* occupent: scutulo medio *Tremollius* symbolis exarato: tum areola triquetra in scuti pede inter tertium & quartum laterculum inserta rubea, & argentea cruce insignita. Hoc symbolum *Sabaudia* est, quod inserere potuerit ob Annam Sabaudam. *Carolæ Aragoniæ* matrem. Ead. pag. memorat *Henricum Carolum prim. Tarentinum*, discenticuli forte causâ, cum parens viveret, scutululum toti impostum perpendicularari linea in duas distinxisse partes, ut Tremollio cantherio, in altero latere *Turrio-Bullionum* signum adderet. Alia dispositio Sabaudia.

§. x. Alibi p. 304. 305. istam dispositionem qua usus sit *Ludovicus D. Thorsius* recenset, ut videlicet tres perpendiculares, & una transversa in octo areolas clypeum distingerent. Inter has primam *Tremollia* symbola, & tertiam *Lavallea* implent. Reliquarum nondum vidimus figuras. Secunda ergo areola aurea spargitur hliis caruleis, angulo superiori dextro miniato. *Thorsium* hoc signum est, quod teste Favino *Arnoldus Vicecomes Thorsius* filius Ebali D. Aquitanæ & Pictavi assumfit. Porro hic Vicecomitatus ex familia originaria ad *Ambosios* delatus est, matrimonio Johannis III. Dn. Ambosii & Joannæ filæ Ludovici Vicecomitis Thorsii: horum proneptis fuit *Margareta* heres, & uxor Ludovici Tremollii, qui 1483. extinctus est. Ludovici D. Thorsii dispositio Thorsii Vicecom.

§. xi. Quartam aream *Aurelianensem* symbolum complet: nam *Joanna Ducessis Aureliæ-Valesiæ*, quæ intrabula §. 3. legitur, avum habuit *Ludovicum Ducem Aurelianensem*, & num. aviam ejus uxorem *Valentiam ex Vicecomitibus Mediolanensibus*: unde ratio quinti laterculi apparet, in quo visitur *Mediolanensis* boa, cum infante ex faucibus prorumpente. Aureliæ-Mediola. num.

§. xii. Quintus laterculus *ternis aurcis & coccineis palis* exornatur, *Ambosia* familiaris notâ: ex qua diximus Ludovico fuisse uxorem *Margaretam*. Proximam arcam complet *terna fasciæ ex auro & nigro colore*, quod insigne est familæ de *Cotivy*, ex qua *Luisam* Carolus uxorem habuit. Ambosia. Cotivy.

§. xiii. Extrema areola thombis aureis & coccineis completur, familæ *Craonniensis* gentilitio signo. Hanc familiam quod concernit, *Bertha* filia *Guerini de Craon* Roberto Burgundo nupsit, & istam attulit hereditatem: Successere longa serie posterius ad *Amalricum III.* patrem *Mauritiæ VI. Petri & Wilhelmi*: Ex quibus hic Dominorum Craon.

de *Chasteaudun*, de *Dompniart* & aliorum, iste Dominorum de *la Sufe* progenitores fuerunt, illo autem nata est, præter *Assaticum*, qui 1373. mortuus est, *Isabella* heres, uxor *Ludovici Dni. de Sully*, quibus parentibus genita *Maria*, quæ vidua *Caroli de Berry* Comitis *Montpenserii*, nuplit *Guidoni Tremolio*, qui 1398. mortuus est. Inde cum hereditate jus etiam *Craoniam* in gignenda. Porro *Craonium* hoc symbolum jam diu in usu fuit: Nam vetus *Tremoliorum* scutum quadripertitum primo & quarto laterculo *gentile*, secundo *Thoasium*, tertio loco *Craonium* hoc *δῆγμα* referebat.

Scutum
progonolo-
gicum.
Pennoo
geucalo-
gique.

§. xiv. Alibi præfatus *Gulior.* pag. 536. 537. exhibet scutum, non quale gestati so-
leret, sed concinnari posset pro *Tremoliis*, & nominatim *Henrico Carolo* Duce, ex-
prensivè omnibus ejus aviis, quod scutorum genus *pennoo genealogique* (progonolo-
gicum scutum dicerem) nuncupare solent. In eo 32. laterculis, totidem tritavos &
tritavas ejus principis videre licet. In prima serie ex parte avi paterni illa sunt sym-
bola *Tremolium*, *Cotivium*, *Lavalium*, *Aragonium*, *Montmorcium*, *Potium* (Pot-
gestat faciam æruleam in laterculo aureo) *Sabaudicum*, *Lascarium*. (Lascaris utitur aqui-
la bicipiti aurea in solo laterculo, quod domus ex Imperatoribus Orientis descendat.) In
secunda serie conspiciuntur ex parte aviæ paternæ *Nassovium*, *Hassiacum*, *Stolbergium*,
Eppsteinium, *Kanzsleinium*, *Borbonium*, *Montpenserium*, *Lothavianum*, *Engolsmense*. In ter-
tia serie ob avum maternum, *Turrium*, *Pontium*, *Turrium*, *Polignacum*, *Montmorcium*,
Potium, *Sabaudicum*, *Lascarium*. In quarta serie ob aviam maternam ex *Nassoviis*, pro-
fus eadem quæ seriem secundam constituebant. Sorores enim fuerunt aviæ paternæ
& maternæ. Ut vero hæc rectius intelligas, consulas ipsam tabulam progonologicam
Tremoliorum in nostro *Theatr. Nob. Europ. P. I. p. 93.* Si quis etiam altius repetere cu-
piat, reperiet 64. majores ex omni latere æqualiter ascendendo *Henrici Caroli* Tre-
mollii apud eundem autorem p. 534. ubi tamen *Henricum Carolum Turrium* vocat pro-
prio aut typhothetæ lapsu. Sed necesse non est, omnia illa huc transferre: Reperit enim
nullo negotio ex eadem mea *δίατυχοσι* progonologica possunt: quæ cum *Geloto*
plane convenit, nisi quod pro *Isabella Fuxia*, quam *Guidoni de Pons* uxorem assi-
gnavi, ille vult fuisse *Joannam f. Menotonis de Chasteaucuf Dni. de Ciré*. De quo non
contendam.

Tituli
Thoasiorum.

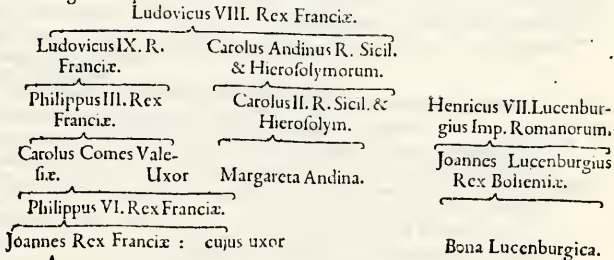
§. xv. Hæc de *Thoas* linea. Titulum Ducis illum legi: *Dux de Thouars, Par-
francie, Princeps de Talmont, Comes de Laval, de Montfort, de Guines, de Benon, de Ion-
velles & de Taillebourg, M. d'Espigny, Viccomes de Rennes & de Bays, Baro de Vitré, de
Mauléon, de Berrie & de Didonne, Dn. de la Tremolle, de Loudun, &c.* Rationes ex su-
perioribus de plerisque colligi possunt.

Linea de
Rohan.
Dux de
Montmi-
raill f. de
Noirmou-
stier.

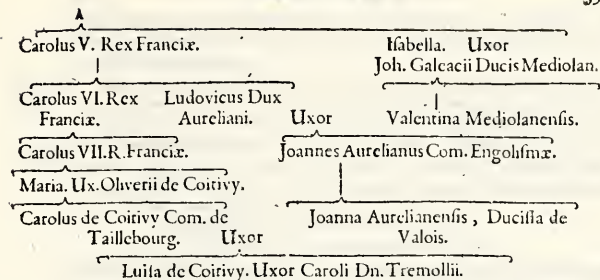
§. xvi. De linea *Rohanæ* nihil peculiare observavi, nec vidi quo illa discernit-
lo vel qua dispositione à primogenita separetur, quod vero tertiam *Nigrimonasterii*
f. *Montmirailii* concernit: illam Ducis de *Montmirail* f. *Noirmoustier* parvam exhibet
Sammarth. l'Est. de Fr. L. 3. cap. 5. p. 334. ut ea appareat tribus perpendicularibus & una
transversa in octo areolas distincta, quæ symbola contineant *Francicum*, *Hierosolymita-
num*, *Aurelianense*, *Imperiale*: in secundo ordine *Lucenburgium*, *Mediolanense*, *La-
valleum*, *Craonium*: *Tremolio* gentili, qua mediæ coeunt areolæ, incumbente.

Ludovicæ
de Coitivy
majores.

§. xvii. Rationes symbolorum non nisi progonologico aliquo schemate exhi-
bito intelliguntur: quod exhibeo.

Carolus

§. XVIII. Ex hoc schemate non difficile puto areolas illas explicare: *Franciæ* ^{Areola-} ^{rum ex illa} ^{tabula ra-} ^{ta.} lilia pluribus debentur Franciæ Regibus: *Hierosolymitana* crux Margarete Andinæ patri & avo: *Aurelianiensis* liliis regis inductâ lambellâ Ludovico Aureliani Duci: uo. aquila *Imperialis* dignitati Henrici VII. Augusti: *Lucenburgus* leo ejusdem familiæ gentili: *Mediolanensis* boa Valentini Mediolanensi: quos omnes in majoribus suis numerat *Ludovica Coitivy* Caroli Tremollii uxor. Rationes reliquatam areolarum, utpote *Lavalleæ* & *Craonia* ex superioribus colligere facile est.

CAPUT XCI.

Archiepiscopus & Elector Trevirensis.

ARGUMENTUM

1. Scutum Electoris Lotharii.	7. Primatus sui.
2. Crux Trevirensis. Urbis antiquitas. Archidiaecesios limites. Officiales.	8. Metternichia tessera.
3. Episcopus primus Eucharius. Archiepiscopus Agnicus.	9. Galea & Apex.
4. Electoralis dignitas.	10. Scutum Electoris Caroli Caspari.
5. Per quam Galliam sit Archicancellarius? Freberus. Limneus. Conringius. Malinckrot.	11. Prumensis Abbatis. Ad Treviricos Archiepiscopos.
6. Archicancellarius regni Arelatenensis. Sententia Malinckrotii. Conringii. Brovveri.	12. Galea & apex.
	13. Scutum moderni Electoris.
	14. Sprensi Episcopatus. Weissenburgia prapostura.
	15. Orsbeckia familia.
	16. Galea & apex.

§. I.

EMinentissimi Electoris & Archiepiscopi *Trevirensis*, qui hujus seculi initio Archidiaecesin exit, *Lotharii* scutum *Sibmacherus* depinxit *Wapenb.* P. 1. p. 3. quadripartita sectione, prima & quarta area *dygma Treviricum*, reliquis duabus gentilem ^{Scutum} ^{Electoris} ^{Lotharii} ^{tefferam} referentibus.

§. II. Hieroglyphicon *archidiaecesii* proprium est latereulo *argenteo* inscripta *crux rubra*. De antiquitate *Trevirensis* urbis dicere hic nihil attinet, quam ad *Trebetam* Nmi Assyriorum regis filium *Abrahami* coartaneum referunt, huncque cum *no-* ^{Cruce} ^{Tre-} ^{virensis.} ^{Urbis an-} ^{tiquitas.} *verce* *Semiramidis* libidinem & iram fugeret, originem ei dedisse perhibent; Unde in omnium ore versus:

Ante Romam Treviris stetit annis mille trecentis.

Dixcesin quod attinet, *Lotharingia*, *Lucenburgio*, *Coloniensi* *Archidiaecesii* & *Palari-* ^{Archidia-} ^{cesios limi-} ^{tes.} *natu* concluditur, ultra *Rhenum* verò *Hassii* & *Nassovix* contermina est. In 33. *præ-* ^{Officiales.} *fecturas* seu *Satrapias* eam dividit *Christoph. Brovver. annal. Trevir. proparasc. cap. 26. p. 72.* Item *p. 73.* illos officiales enumerat illustres: *Apparebant familia illustres principi suo ad honorata ministeria, unde & ministerialium nomen proflexit.* • *Lützelburgii* *Ducez*, *Marichalli* *freres equestri*; *Henburgii* *Dynastæ* *aulæ prælecti* & *Brandenburgii*, *qui Clerici Domini pro archidiaecesii agniti: Dapiteratum gesserunt Helfenstemii. Supremi* *Camerarii in gente Orleya, Hereditarii in Alcha vel Eschia vixerunt. Defensorum munus in Alckiorum stirpe viguit.* Hodie *Archidiaecesios* officiales sunt: *Marescalli*

Marescalli hereditarii Domini Generosi de Elz; Dapiteri ex illustri *Leyana* stirpe; Camerarii nobiles de *Sötern*, pincernæ *Schenckii* s. Pincernæ de *Schmidberg*: omnes ex illustri Rhenana nobilitate.

Episc. primus Eucharium.

§. III. Episcoporum primum ajunt fuisse *Eucharium*, quem è numero LXXII. Christi discipulorum cum *Valerio* & *Materno* Apostolus *Petrus* ad Augustam Trevirorum iussit proficisci, & à quo fides Christiana primum Trevis illata sit, qui demum 73. successori *Valerio* morte sua munus reliquerit. Primus *Archiepiscopus* numeratur *Agricius*, quem ex Oriente *Helius* gloriosi Imperatoris Constantini mater destinaverit Romam, à Sylvestro Romano Pontifice missus: de quo illud vulgatum distichon *Masfen*. refert *epit. annal. Trevir.* L. 4. p. 75.

*Accipe primatum post Alpes Trevir ubique,
Quem tibi Roma novâ lege dat & veteri.*

Unde cum *Limn.* jur. publ. 3. §. 8. *S. Martialem* allegat ex LXX. discipulorum ordine, memoriâ lapsus fuisse oportet, cum *Maternum* dicere vellet. *Martialem* verò utriusque Aquitanæ Apostolum producit. vide *Andr. Saussay de myst. Gall. script. pag. 302. seq.*

Electoralis dignitas.

§. IV. *Electoralis* dignitatem quod concernit, quis primum eam gesserit, ex eâ nondum inter Politicos decisiâ controversiâ dependet, quando ad septenarium principum eligentium restrictus sit numerus. Qui communem sententiam de *Ottonis III.* tempore amplectuntur, *Ludolphum Saxonem* primum eâ dignitate ornatum allegant. Ad hanc dignitatem spectat, quod primus in electione Augusti ex sanctione Caroli IV. A. B. c. 4. §. 3. suffragium dicit. Ita Coloniensem præcedit hic Elector, de cujus prærogativæ rationibus *Limn. jur. publ.* 3. §. 7. seq. agit, cum iudicio legendus.

Perquam Galliam sic Archicancellarius? Freherus. Limocus.

§. V. In solemnibus titulis Electoris ille etiam legitur: *S. Romani Imperii Archicancellarius per Galliam & regnum Arelatense*. Non parum difficultatis illud elogium habere videtur scriptoris juris publici, in primis quod *regnum Gallie* concernit. *Marq. Freherus ad P. de Andlo* ita intelligendum arbitratur, ut *ἐπιεξουσις* sit mentio *regni Arelatensis* ejus, quod Gallie nomine prius designatum fuerat. *Joh. Limn. jur. publ.* 3. §. 2. durissimam credit eam explicationem, & eo potius respici putat, quod olim Gallia tota ad Imperii corpus pertinuerit: ad quod allegat illa *Guntheri in Ligurino*:

*At simul à nostro scetsit Gallia regno,
Nos priscam regni morem servamus: at illa
jure suo gaudet, nostræ jam nescia legis.*

Nec hoc absurdum autumat, quando & alii veterum dignitatum retinent emblemata, re licet mutata ut plurimum. Quam eandem sententiam pluribus roborat idem ad *Capital. Carol. P. p. 121. 122.* Ut tamen ad extremum eandem deserere videatur, cum ista demum subjungat: *Verumenimvero cum persuasio non sit modus acquirendi rerum Domini, consultius erit affirmare, nomine Gallie, qua ad Archicancellariatum Trevirensis pertinet, venire illam partem trans Rhenum, qua Gallie olim à nonnullis adscripta, ceterum Imperii Romano-Germanici pars fuit, & partim adhuc est. Quo sensu ipsa quoque Trevirensis civitatis urbs Gallie, Belgice scilicet, nonnullis audit (vide *Kyriandrum in annal. Trevir. P. 1. p. 8.*) Et imperium Germanicum habuit subditos, qui Gallie finibus continentur; res nota est. (vid. *Bodin. L. 1 d. rep. c. 9.*) *H. Conring.* diligens assertor jurium Rom. Imp. d. *Emibus. c. 8. pag. 75.* Francia regnum brevi quidem temporis momento fuisse in obsequio Germanicorum Regum, solidum autem aliquod jus hinc imperio haud accrevit, sed quati suæ sponis rempublicam tantum non semper à Germania regnum illud agnitum esse, credit. Quo sensu verò Gallie Archicancellarius dicatur Trevirensis, non explicat, nisi forte cum Frehero sentit. Posteriori *Limnei* sententiæ de Gallia Belgica opponi illa etiam possunt Nobilissimi *Bernb. à Mallinckrot. d. Archicancell. imp. §. 38. 39.* quando in trans Rhenanis provinciis, quæ antiquitus latissima *Lotharingie* appellatione comprehendebantur, Moguntinos Archiepiscopos jus & facultatem recognitionis retinuisse arbitratur. Unde cum *Frehero* videtur facere, ut posteriori nomine prioris amplitudo restringatur.*

Conringius.

Mallinckrot.

Archicancellarius regni Arelatensis.

§. VI. De *Arelatensis Archicancellariatus* elogio circa sensum minus ambigi potest. Origo verò, ut alia historiae nostræ, in obscuro est. *Mallinckrot. d. l. p. 43. d.* Archicancellariatum Gallie & R. Arelatensis, certum esse credit, non extitisse ante

Fridericum I. sed ab hoc (vide p. 37.) constitutum, cum ducta Beatrice Burgunda 1157. ^{Sententia Mallinckrot.} regnum Arelatenſe Imperio recuperasset. Verum sub eo, nec non *Henrico VI. & Friderico II.* Archiepiscopus *Vincennesem* ad Rhodanum Burgundici regni fuisse *Archicancellarium*. Unde à quo successorum *FridERICI II.* Trevitensis Archiepiscopus illud axioma accepit, alius indagandum relinquìt, qui antiquiorem subscriptionem hujus tituli non viderit, quam sub *Carolo II. Boëmundi*. Unde laudatus *H. Conring. d. Conringii.* *ſinib. Imp. Germ. c. 24. p. 599.* ubi Arelatenſia jura imperio vindicavit, ait, *Carolus IV.* pronunciaſſe *Treverenſem Archicancellarium Imperii per R. Arelatenſe*, quod nondum erat factum. Idem p. 607. quod Archiepiscopis Treverenſibus, nullo Gallicorum regum adverſante, Archicancellarij per regnum Arelatenſe titulus ſolemnis fuerit, colligit, quod ita ſaltem *perpetua ac ſolemnis memoria manſerit jurium imperii*, imò quod illa tantum non ſemper renovata ſit. De *ſinibus* hujus Archicancellariatus confer memorabilem locum in prædicto *Mallinckrot. pag. 239. Brovver. annal. Trever. Brovvetii.* *L. 16. num. 152. p. 177.* cum communem ſententiam eorum, qui ſub *Ottone Magno* hunc & aliorum Electorum Eccleſiaſticorum Archicancellariatus inſtitutos perhibent, recenſuiſſet, ſubneſcit: *Id ſane necdum aſſequi rerum temporumque diligentiquoque notatione mihi contigit, hoſac titulos ante Boëmundi pontificatum quiquam Archiepiscopus eſſerit, cum pro Archicancellarii nomine, Gallie potius Germanicæque ſemper primas ſibi vendicaffe teſtiſſimum ſit, &c.* Iterum n. 156. p. 178. *Atque mihi quidem Germania hic idem eveniſſe videtur, quod olim Græciæ Imperatoribus, qui ut amiſſa Romæ & Imperio Occidentis, vel maxime Rom. nominis ſiſces titulosque jaſtarunt, ita proceres noſtri Arelatenſis regni penè collapſi imaginem & umbram, tunc denique conſectati ſunt, tum jam pridem ea ſcepta & provinciæ diſfluxiſſent. Quocirca cum Boëmundi ſcriptor, ejuſ temporis equalis, qui quid ali denum de Arelatenſis regni progreſſu & interitu ſtatuere, aperit clarque reſtetur, id à Francia regibus jam inde à Friderici II. Abenobarbi Nepotis ætate occupari, ac ſenſim imperio capiſſe diminni, idemque primus omnium, quem equidem legerim, Archicancellarii Arelatenſis regni titulum Boëmundo tribuat; non abſque ratione conſidero, Arelatenſis regni procuratorum in Archicancellarii Galliarum nomine poſitiſſimum tempore adſitum, quo illud maxime regnum à Franco diſtrahi, & Septentrionum electioſtrictiori jure in Germania celebrari capitiſſe, ita quidem ab Arnolſo ejuſ nominis II. Archiepiscopo videri hoc munus primùm ſuſceptum, attribui autem cum ipſis titulis Boëmundo, ob controverſiam eo de regno nuper exortam; confirmatum vero poſteris, quod illud deinde regnum, cſi non ea, qua ſolet, ſiniſum amplitudine, hinc tamen ad *Caroli IV.* etiam tempora palam ſit, perſiſtiſſe in fide atque ſocietate Rom. Imperii. Hæc ſcriptor Trevericus: poſt quem au alii certiora ſuppeditate potuerint dubito.*

§. VII. *Primum* Trevitensẽ quod concernit, qui etiam ex axiomatibus ^{Primatus} Electoris hujus eſt, *Tangwaldum*, qui *Thietgaudus* vel *Teutgaudus* dicitur, ^{ius.} Jus Canonici cum *cauſa l. 1. q. 3. c. 10. Primatus Belgicæ provinciæ* vocat. Ille verò Archiepiscopus 863 dignitate ſua privatus eſt. *Fridericus I.* in quadam conſtitutione cum vocat *Primitivus Apes*, quod cum reſtrictione intelligendum (confer tamen ſupra §. 3.) *Mertius Agrivum* vocat totius *Germaniæ primum Patriarcham*, latius quam oportet extenta dignitate, niſi eis *Rhenanam*, hoc eſt, *primam & ſecundam Germaniam* intel- ligat, conter *Mallinckrot. d. Archicanc. S. R. Imp. ad. c. 4. p. 193.* Conſtitutionem hujus *primatus à Victore Pontifice Eberhardo* Archiepiscopo anno 1057. factam, vide apud *Linn. tur. publ. T. V. addit. ad 3. 3. p. 153. 154.* *Primum* hunc *Aſſenſius Epit. ann. l. Trever. l. 2. p. 41.* ei cauſe adſcribere apparet, quod ab *Eucharjo* primo præſule per totam late Galliam fides Chriſtiana explicata, Eccleſias ipſo moderante. Ubi etiam *Ahemæſſolium* parviſſe huic primati docet.

§. VIII. Hæc de ipſa Trevitensẽ dignitate: duo reliqui laterculi *argento* candentes *ternas conchas marinas nigras* continent: *Ateternichiam* teſſeram (vide *Wapenb. P. 1. pag. 187.*) ita enim deſignabatur *Lotharius* ex *Generoſa* illa familia editus, 1600. electus & 1623. extinctus. De ipſa gente peculiari agemus capite.

§. IX. Huic ſcuti *galeæ* tres imponuntur: *Primæ* ad dexteram incumbit pileus ^{Galeæ & Apex.} ducalis rubeus ora hermonica reducta, & ſuper hunc in orbem figuratum ventilatum ſ. tabula *argentei* coloris *cruce rubea* pictum, pennis pavonis oculatis tribus exterius ornatum, *cruci* impreſſa teſſera *Ateternichia*. *Mediæ* verò incumbit culcita viridis

viridis imposta mitra Archiepiscopali. Demum sinistra coronata exornatur capite *cygure candido*, qui *Metternichiorum* apex est. Tum scuto subjiciuntur *gladius* & *pedum* pastorale, utriusque potestati designandæ.

Scutum
Electoris
Caroli, Ca-
spari.

§. x. In *Furstis Wapenb.* P. 3. pag. 3. *Caroli Casparis* Archiepiscopi representatur scutum, quod prima & quarta arcola *crucem Trevirensis*, secunda & tertia *carulea argenteum palum* defert, notandæ genti *Lyanae*, ex qua ille, vide *Wapenb.* P. 1. p. 126. Totidemum imponitur scutululum rubeum, in quo humo viridi insiluit agnus argenteus cum vexillo ejusdem metalli, cruce impresso.

Prumien-
sis abbatia

§. xi. Agnus hic symbolum est *Prumienfis monasterii* atque *Abbatie* in Ardenna sylva. Hoc cœnobium ad regulam Benedicti Illustrissimum & potentissimum rogatu *Berthe Pipini*: rex fundavit, sed filius *Carolus M.* absolvit. Ita vero à Carolo & successoribus ditatum est, ut inter Europæ præcipua numeretur monasteria. Inter alios illud nobilitavit Imperator *Lotharius*, qui imperio abdicato in eo se abdidit, & decennium exegit, & qui scriptis claret *Regino Prumienfis Abbas*, historicus celeberrimus, 950. extinctus. Cæterum monasterium hoc Rhenano superiori circulo ascriptum est, & Abbas inter *Principes Imperii* in hujus circuli & imperii comitiis locum semper habuit. Primus Archiepiscopus Trevirensium *Wernerus* à Bonifacio IX. Pontifice obrinuit, ut mensæ Episcopali Abbatia addiceretur, sed *Theodoricus à Kerpen* abbas Bonifacium ad sententiam abrogandam 1397. induxit. Iterum *Joannes* Archiepiscopus incorporationem Abbatie à Sixto IV. impetraverat, sed Abbas *Rupertus C. Firnenburgius* denuo mutationem ejus obrinuit. Tandem *Christophoro C. Manderfcheido* abbate 1576. extincto *Jacobus* Archiepiscopus pervicit, ut *Administratores* hujus abbatie esset, jure ad successores transmissio, quo nunc etiam Archiepiscopi fruuntur, & hujus abbatie jure in *Principum Collegio* suffragium suum habent. Cæterum *Prumia* aliud *descriptum* adscribit *Sibmach. Wapenb.* P. 1. pag. 13. videlicet scutum transversè sectum, cujus pes ruber, caput cæruleum tria inscripta lilia aurea ostentat. Quam verè, non discerno.

Ad Trevi-
sicos Ar-
chiepisc.

Galez &
Apex.

§. xii. *Galez* scuto *Carolus Caspar* eodem autore Furtio imponbat tres: *Media* Archiepiscopalis mitram culcitæ impostam sustinebat. Prima cum ea conveniebat, quæ §. 8. descripta est, nisi quod parmula *Metternichia* locum *Lyanae*, palo insignis, occupat, crucis Trevirensis medio imposta. Extrema coronata inter alas expansas cæruleas foliis argenteis sparsas referebat prospicientem *canem argenteum*. Lacinie hinc *argenteo* & *minio* tingebantur, isthinc *argenteo* & *caelestino* fulgebant.

Scutum
moderni
Electoris.

§. xiii. Qui nunc feliciter Trevirenses moderatur *Eminentissimus Dom. Joannes Hugo ex Orsbeckis*, illa utitur dispositione scuti: Ut in quadras distincti prima *crucem Trevirensis*, extrema *Spirensem*, secunda *agnum Prumiensem*, tertia *castrum cum corona & pedo Weissenburgiorum* telicera referat: toti incumbat parmula *Orsbeckia*.

Spirens.
Episcopat.
Weissen-
burgia præ-
positura.

§. xv. Ratio Spirensis & Weissenburgii symboli ex eo est, quod ante Electoralem dignitatem illum Episcopatum, cui præpositura ista jam diu incorporata, gessisset, Lothario Friderico Moguntino Electori in illo successit. De utraque dignitate diximus eo capite, quod Moguntinas telicera exposuit.

Orsbeckia fami-
lia.

§. xv. *Orsbeckum* ex Rhenana nobilitate symbolum *Sibmach. Wap.* P. 1. p. 124. (vitiosa tamen inscriptione *Orsberg*) describit, parmam *auream*, insignem *decussis rubco*, cui comites *quatuor solida virida*.

Galez &
Apex.

§. xvi. *Galez* clypeum quinque premunt, quarum *media* Archiepiscopalem tiam sustinet, huic à *dextris* & *sinistris* proxima apicem *Trevirensis* & *Spirensis* referunt, neque mitra Ducali imposta tabellam octangulam pennis pavonis ornata cum cruce Trevirensi, tum culcitæ innitentem similem tabellam cum pennarum pavoniarum exteriori ornamento & cruce Spirensi. *Prima* autem coronata alarum complicatum jugum ostentat, inscripto castro & agno: ex *ultima* emergit cum collo *caput equinum argentatum* cum *freno rubeo*, qui *Orsbeckiorum* apex est. Scuto demum subjiciuntur *pedum Episcopale* & *gladius* potestatis politicæ index.

CAPUT XCIII.

Domini de Tschernembel.

ARGUMENTUM.

1. Familia. *Pincerna Carniole & M. Vinidor.*
Dynastia in Austria. Titulus Domini-
rum.

2. *Scutum*

3. *Tessera gentilis. Neuhufsi. Eckensteini. Hop-*
penbach s. Hopfenbach.

4. *Galea & apex.*

§. I.

PERILLUSTRIS Dominorum de Tschernembel, qui hereditarii sunt Carniole & Marchia Vinidorum pincerne, familia à castro & opido Carniolæ Tschernembel haud procul Culpa sitis nomen accepit, ea tamen circa 1652. Frangepanis, qui nunc Terlichazi, vendidere, Pincernatus servata dignitate. In Austriam cum concessissent, sub Ferdinando I. Windeck & Schveerders in provincia supra Analam obtinere. Porro refertur gens ad quendam Anbrassum de Tschernembel, qui 1165. ludis equestribus Turinginis interfuit, sed post eum generationis gradus incerti sunt. Certior deductio est ab Ottone, qui cum fratribus Henrico atque Wulz! (an Vladislao vel Wenceslao) medio seculo decimo quarto floruit, & ad nos usque posteritatem habuit. In qua fratres Georgius & Caspar, à quorum hoc moderni descendunt, 1464. à Friderico IV. Dominorum honorificum acceperunt titulum.

Familia.
Pincernæ
Carniolæ
& M. Vinidor.
Dynastia
in Austria.

Titulus
Domini-
rum.

§. II. Scutum in Wapenib. P. 1. p. 21. quadripertitum pingitur: Prima & extrema arcola rubea, aquilam continet argentam, aureis corona, rostro & cruribus, quam baltheus sinister nigris & rubeis tessellis atveolatus percurrit. Secunda vero & tertia argentea complectitur caput cum collo equinum nigrum, frenatum unio: media vero partimula argentea baltheum diagonalem sinistrum defert, triplici (vel quadruplici) ductu tessellis atris & coccineis compositum. Mit drey oder vier roth und schwarz geschachten Strichen nach der schrenns.

Scutum

§. III. Media partimula gentilis est, & ob hoc eandem tesseram Neuhufsi in Carnia (am Narzi) qui ejusdem originis creduntur fuisse, ut & qui extincti defecere Eckensteini, solam servant. Aquila videtur gratiæ esse symbolum. Sed equinum caput ab extincta familia de Hopfenbach s. Hoppenbach derivatur. Quo jure veto ad hos devenerit, mihi non liquet.

Tessera
gentilis.
Neuhufsi.
Eckensteini.
Hoppen-
bach s. Ho-
pfenbach.
Galea &
Apex.

§. IV. Galea tres insunt scuto, omnes coronatæ: Prima insunt aquila expansa baltheo tessellato infignita argentea; è media protenditur jugum alarum complicatum, cum baltheo simili tessellato: ex ultima exsurgit caput equi frenatum. Lacinia circumvolitant primam argentea & atra, secundam argentea, rubea & nigra, tertiam iterum nigra & argentea.

CAPUT XCIII.

Domus Tyrria.

ARGUMENTUM

1. Familia. *Christoph. Justellus.*

2. *Bullionis Ducis scutum.*

3. *Tyrria gens. Origo. Lincea. La Tour Vinay.*
Delfinorum Viennæ. Comitum Arvernæ &
Bononiæ. Concessio litorum Francorum.

4. *Bononiæ comitatus. Per varias familias vaga-*
us. Ad Turrios. Ad regem Franciæ.

5. *Sucecomitatus Turenensis. Ex Thuano. Mar-*
cellus pro Martiali. Comites Cadurcorum
& Turenæ Vicecomites. Fam. de Comborn.
Succesio ad Convenenses. Ad Bellofortios.
Ad Turrios.

6. *Arvernæ comitatus. Ex gente Biturigum.*
Delfinatus Arvernæ. Ad Borbonios aliquot
ramos. Insigne. Terra comitatus. Ducatus
fit. Succesio comitatus ad Turrios. Catha-
ranam Medicæam. Regem.

7. *Bullionum penes Bononienses. Ad Leodienses*

Episc. Ad Marcanos. Sedannum. Ad
Marcanos. Ad Turrios. Controversia cum
Mautenorio & Mompensero. Sedannum ad
regem. Quæ permutationi data.

8. *Ob Bullionum & Sedannum Ducalis prima*
dignitas & jus Principum. Deditio plenior,
jus principum unde. Bullionorum vetus
dignitas & locus in tractatu Atrebatensi.
Comitis Ratisponæ. In protestatione Fran-
ciæ se dedere. Comprehensi patris regum.
Pares alii principibus ex familiis externis.
Titulus principis exteri. Ducatus cum prin-
cipali dignitate. Differentia aliorum Du-
cum. Controversia de proedria. An à Bul-
lionis neglectum svs. Hodiernus usus.

9. *Galea. Apex. Telamones.*

10. *Turenus Marefcalli scutum.*

11. *Titulus Bullionis Ducis.*

12. *Scutum prognologicum.*

§. I.

QUAM merita sua illustrem diu reddidere, Tyrria Domus, calamo Celebrissimi Familia.

Yy

Christo-

Bullioii
Ducis scu-
tum.

Christophori Instelli, qui ejus natales & totam feriem diligentissime explicavit, potro illustata est. Vobis jam curæ est, ejus insignia describere.

§. II. Cellislinus Bullionii Dux *Godofredus Mauritius* scuto utitur bipertito: Primus & quartus laterculus *caeruleus* sed *lilis auris stratus* in terra præsentat *argenteam* opere *cementario nigro*. Secundus *aureus* tres orbis *rubeos* continet: Tertius *senis auris* & *rubeis* *tamis dextris obliquis* exaratur. Toti scuto alia incumbit *parmula bipertita*: cujus pars dextra *aurea* *vexillum Ecclesiasticum* refert *rubeum*, *ter pinnatum*, *sinistri viridibus*: sinistram *rubeam fasciâ argenteâ* percurrit.

Turtia
gens.
Origo.

§. III. Turtis in alveolo hiliato *Turriam* ipsam gentem notat; quam à quodam *Wifredo Com. Biturignum*, qui circa 328. *profapia regalis vir* nuncupatur, deducere amant:

Lineæ

Ejus enim pronepos *Afredi Biturigum Comitis & Aquitanie Ducis filius*, alterius *Afredi & Guilelmi II. Comitum Arvernæ & Ducum Aquitanie* frater *Bernardus* ex demonstratione *Faucheti & Guesli*, nec non chartulario foundationis monasterii de *Sancillanges* gentem hanc profevisse creditur. Ejus trinepos *Giraldus Albertus II.* genuit patrem *Alberti Domini de la Tour du Pin, & Berlionem de la Tour Vinay*, à quibus duæ lineæ.

La Tour
Vinay.

Delfino-
rum Vien-
næ.

Albertus iterum genuit Bernardum I. & Albertum, patrem *Humberti*, qui ab uxore *Anna f. Guidonis Burgundi*, ducta 1281. *Delfinus Vienna* factus est: avus *Humberti ultimi Delfini*, qui 1343. & 1349. Regi Francie *Delfinatum* ea conditione donavit, ut

Comitum
Arvernæ
& Bono-
niæ.

filius primogenitus, coronæ candidatus, nomen *Delfini* gestaret. *Bernardus* supra memoratus *Bertrandi I. avus* fuit, qui *Bernardum VI. Dominum de la Tour & Bertrandum*, à matre, *Dominum d'Olergues* genuit. Ille posteriorum *Comitum Arvernæ & Bononiæ* fator fuit, hic omnium eorum, qui isto tempore ex gente hac superant.

Concessio
liliorum Fran-
cicorum.

Porro cum antea turtis gentis in scuto rubeo gestaretur, *Albertus II.* supra memorati fidei hoc dedit *Philippus Francie rex*, quem 1190. in *Palæstinam* comitatus est, ut clypeum hiliis *Francis* confereret. *Instell. l. 5. c. 9.* Alii recentius illud & *Philippus Falesti* donum faciunt, *Guilelmo* Domino de la Tour *Alberti* istius trinepoti concessum.

Bononiæ
comitatus
Pec varias
familias
vagatus.

§. IV. Tres orbis rubei laterculi secundi Comitatum *Bononiæ* notant, cujus metropolis *Bononia in Morinis* ad mare sita est. Comitatus hic per varias familias vagatus est. Primo *Flandriæ* paruisse videtur. Inde *Bononiæ*, *Pauli fani* & *Pontrivi* comes legitur quidam *Guilelmus*, à cujus filii *Ernaldo f. Ermicno*, *Hilduino* & *Hugone*, totidem familie *Comitum Bononiæ*, *Pontrivi f. Abbatisvillæ*, *Paulifani f. Teroanz. Ernaldus* proavus fuit *Eustachii III. comitis, Godofredi Bullionis & Balduni Regum Hierosolymitanorum*. *Eultachio* tertio nata est *Matildis* *Stephano Campanie comiti & Angliæ regi* nupta. Hujus filia fratribus *Eustachio & Guilelmo* extinctis heres *Bononiæ*, religiofam prius vitam sectata, dein *Matthæo ex Alfatis Flandriæ comiti* nupsit, sed excommunicata & in monasterium redire coacta 1183. decessit, relictis tamen filiabus *Ida & Mathilde*. Illa initio heres comitatum *Reinaldo Com. Danmarimio* attulit, mater *Matildis*, quæ *Philippo Philippi II. Regis filio*, dein *Alfonso regi Lusitanie* nupsit, & ex isto *Joannam* heredem genuit, uxorem *gaucheri Dom. de Chastillon sur Marne* (Castillonis ad Matronam) quæ 1251. vita excessit, nulla relicta sobole. Inde ad *Brabantinos* ex *Mathilde* jus successione transit: & quidem adjudicatus est comitatus *Mariæ* *Matildis* filix, quæ ut & soror *Aleidis* jus translulere in nepotem *Henricum III. Brabantie* ducem: verum *Aleidis* filius *Robertus F. I. Arvernæ Comes* istum etiam comitatum 1260. *Henrici* cessione & mediante pecuniæ summa factus est: quo primum tempore iste familie huic illatus, permanit in ea usque ad *Joannam* *Guilelmi X. filiam*, quæ *Philippo Burgundo* & dein *Joanni regi Francie* nupta filium ex illo habuit *Philippum* *Burgundicæ prioris familie* ultimum, sed *audax* & ante matrem extinctum, unde hæc habuit patruum *Joannem* heredem: Hujus de novo neptis *Joanna II.* heres nupta fuit *Joanni Duci Bituricensi*, & post hunc *Georgio*

ad Turrios

Domino Tremollo, verum ex neutro prolem suscepit. Cum vero *Burgundi* comitatum hunc occupassent, prætenso tamen ad *Turrios* delapsa est: *Maria Godofredi*

ad Regem
Franciæ.

Montesconii, *Joannæ* propatruæ, filia *Bertrando III. Domino de la Tour* agnato nupsit, & *Joannæ* hereditatem, non tamen sine controversia cum *Georgio Tremollo*, sibi vindicabat. Nepoti ejus *Bertrando V. 1477. Ludovico XI. Rex Franciæ Bononiæ* *Mariæ Burgundicæ* creptam reddidit: sed deinceps commuratum cum comitatu *Lauracensi* *Lauragais* recepit, atque (ut *Fourn. geogr. orb. nor. P. I. l. 6. c. 9. p. 262.* loquitur) *coronâ adjunctis*, & à clientelari officio, quod profiteri tenebatur *Comitatus Arteliæ*, liberatû

8. Virgini solenni ritu oppigneravit, corde auri obryzi oblato ponderis bis mille aureorum. sancita lege, ut consequentes reges tantandem praestarent, Mariamque ejus tractus Dominam solam agnoscerent, cujus signum angelico navigio jam olim eos exceperit, antiqua est traditio, &c. Servatus tamen in commutatione illa titulus, & insignium, quae hic videre est, jus.

§. v. Arcola duodecim tæniis aureis coccineis exarata symbolum est *Viccomi* Viccomi-
tatus Tu-
rennis.
Ex Thua-
no. *tatus Turcennii*. De hac dirione *Thuanum* audire lubet: Qui L. 85. p. 199. ista: *Et in finibus Arvernorum, Cadurcorum, Petrocoriorum & Lemovicum posita quatuor his provincibus participat, & Turenam primariam arcem*, à qua ditionis nomen, in Lemovicibus habet, duabus à *Briovato leucis*. Principes ab initio *Viccomitatus* titulo cum tractum tenuerunt cum pleno ac supremo dominio, ita ut neminem superiorem ne Regem quidem agnoscerent, quam priore gratiam inter Francorum & Anglorum arma facile trebantur. Itaq; *Raimundus*, qui *Ludovici VII.* jun. vulgo dicti temporibus fuit, & ejus successores supremo illo jure usi sunt, quasi à Deo solo & *B. Marcelli* corpore, quod in sacello *Turenae arcis* colitur, neque praececa superiore ullo adimio illud obtineant. Inde immunitatis privilegium, quod hodie *Turcena* reguli retinent, originem habuit, quo ditionis illius populares à vœgali annuo seu tributo, quod rustici & caeteri infimi ordinis homines per totum regnum aratopendunt, liberi sunt. Observate hic lubet, quem *B. Marcellum Thuanus* dicit, *Martalem* intelligendum esse, quem utriusque *Aquitaniae* vocabere solent *Apostolum*. vide *Andr. Saussay de myst. Gall. script. p. 302. seq.* Ceterum habuit ea ditio peculiare suos comites, quos à *Rodulfo C. Cadurcorum & Turcena*, qui 841. seu 842. vivis excesserit, derivant. Pronepos hujus fuit *Bernardus*, qui ut se contra Comites *Tholosanos* defenderet, qui avo *Roberto* Comitatum *Cadurcorum* jam eriperant, *Regi* *Franciae* in protectionem se dedit, ut tamen vasallus non fieret, simplici fidelitatis non subjectionis praestito juramento. Unde *Viccomitatum* suum summo jure, ut *Ger-* Viccom.
Famul. de
Combra. *Viccomi* de *Combora* cognomine *La jambe pourrie* s. *Lamba putrida*, quod in oppugnatione arcis *Turcena* crute vulneratus esset. Hoc genitus *Tobalus*, pater *Archenbaldi*, à quo *Viccomites* reliqui de *Combora* & de *Fentadour*, atque *Guillemi* qui *Turcena* tenuit atque ad posteros transmisit. Terminata demum est familia in *Margareta Raimundi VII.* filia, quae *Bernardo VI. C. Convenarum* s. *Comin-* Successio
ad Conve-
nenfes. *gu* nupsit, atque filiam genuit; hac autem tenella extincta, ea nihilominus maritum heredem scripsit, vel potius ut *Thuanus* l. c. perhibet, pater filiae, quae triduo mari superstes fuerat, hereditatem nactus est: ob successione quidem ei cum *Godofredo Pontio* disceptatio fuit, sed praevaluit *Bernardus*: ei successit filius ex tertia conjugis *Matheae* s. *Mathei de Insulana* *Ioannes*: Huic soror *Caecilia* *Jacobi C. Urgelitani* uxor: quae demum 1352. sorori suae *Eleonorae* marito *Guilermo Rogerto II Comiti Bellofortis* s. Ad Bello-
fortios. *de Beauforti* *Turenam* 1450000. aureis vendidit. *Guilelmus* ille patrum *Clementem VII.* Pontificem, patrem vero habuit *Guilelmum Rogerium I.* qui à Rege in frater gratiam *Bellofortium* in Andibus acceperat: à quo deinceps genti cognomen. *Guillemi* *Rogetii* & *Eleonorae* neptis fuit *Antonia* heres, uxor *Johannis Metzgeri* *Bucian-* Ad Tur-
tios. *di* *Marescalli* *Franciae*, multis praeclatis gestis incluti: sed sterile fuit matrimonium, & ea 1416. vivis excessit, relicto marito usufructu *Viccomitatus*: Heredem tamen *Antonia* habuit *Eleonoram* amitam, *Edoardi* *Dn. Bellijoci* (de *Beaujeu*) conjugem. Ab hac heres institutus est *Petrus Bellofortius Limoli* *Dominus* patruelis, ob id ab *Alisa Balcia* vexatus. Hujus denum filia *Anna* nupta *Agneo* s. *Anneto* *Turrio* *Demino* *Olivieri*, *Tu-*

§. vi. *Ecclesiasticum vexillum*, medix ornamentum parmela quod concernit, sunt qui rationem allegent, quod *Enslachus* Comes *Bozonis* *Godofredi Bullionis* frater in expeditione *Palatina* majus vexillum gestaverit: sed potius *Arverniam* dorat, potentissimae olim gentis sedem, *Lemovicio*, *Cadurcio*, *Rhutenis*, *Lugdunensibus* & *Borbomis* civitatem. Comitatum hunc primum à Rege *Carolo Simplici* *Astredo* *Com.* Ex gente
Biturignu *Bituricensi*, cum *Adelinde* *Adalain Bernardi* *Viçtorensis* filiam duceret, donatum legi. His geniti parentibus, *Astredus* & *Guilelmus* atque *Bernardus*, quem §. 3. *Turriae* gentis dixi propagitorem. Illi *Comites Arverniae* & *Aquitaniae* *Duces* post partem fuerunt. *Guilelmus* autem *Raimundum II.* *Comitem* *denno* *Arverniae* atque *Aquitaniae* genuit, iuxta aliquos *Robertus I.* *Arverni* patrem. Quem tamen *David Blondellus* *Actredus* *L.*

Bituricensis & Arverni Comitibus ex *Engelberga* filia generum fuisse mavult. Quicquid veto de ejus natalibus sit, certe in posteris Arvernia constanter haxit: Atnepos ejus *Guilelmus IV.* quem perpetam ab uxore *Guilelmi Aquitanix Ducis* filia *Arverniam* dotalem accepisse alii perhibent, *Robertum IV.* & *Guilelmum VI.* genuit. Isto ante patrem mortuo, hic *Guilelmus senior* cognominatus ejus filium *Guilelmum I. junioem* dictum hereditate exclusit, quia filius patri, non nepos avo succederet. A *Guilelmo* juniore, qui cum posteris titulum servavit & prætensionem, descendere, qui *Delfini Arvernie* dicti sunt. In his *Anna Beraldi I.* filia materna bona, comitatum *Forestensem*, marito *Ludovico II. Duci Borbonio* attulit: Beraldi III. vero *Annæ* fratris consanguineæ filia *Joanna Ludovico Borbonio Montpensario* 1426. nupsit, atque hereditatem attulit, quæ etiam ad liberos ejus, licet altero matrimonio editus, delata, masculis extinctis matrimonio *Luisæ* Caroli Ducis Borbonii fororis atque *Ludovici Borbonii Rupsurionis* ad istum Borbonium tantum transiit. In hoc continuatus est titulus *Delfinorum Arvernie* ad *Mariam* usque heredem, *Gastonis Joanni Baptistæ Duci Aureliano* nuptam, à qua cum nunc quoque habet filia unica *Anna Maria Luisa Aureliancensis*. Cæterum hujus Delfinatus Arvernie non idem dicitur est quod comitatus, verum *Delfinus expirans* s. *hians ore (p. sine) cæruleus* in laterculo aureo. Quod vero *Guilelmum VI.* senioem attinget, ille comitatum *Arvernie* ad posteros transmisit. Nepoti ejus *Guidoni II. Rex* Philippus Augustus partem comitatus ademit, & coronæ addixit, quæ deinceps *terra comitatus* dicta, & demum *Ducatus* nomen sortita est. Cæterum ipse comitatus *Arvernie* à *Joanna* prima ad Philippum Burgundum, & dein Joannem regem Franciæ (confert n. 4.) à *Joanna* secunda ad *Joannem Ducem Bituricensem* & *Georgium Tremollum* maritos delatus est. Joanni filio suo patet *Joannes Rex Arverniam* (partem videlicet eam, quæ coronæ pridem unita erat) *Ducatus* titulo una cum Biturigibus attribuit: sed ab uxore reliquus comitatus allatus est. Illum videlicet Ducatum à focero accepit cum uxore *Maria* *Joannes Dux Borbonius*: atque ad posteros transmisit. *Comitatus* vero jus, quia *Joanna* sine liberis decesserat, *Godofredi Bononiensis Montgasconii*, qui propatruus Joannæ, filia *Maria* gentili *Bertrando III. Domino de la Tour* attulit, atque posteris reliquit. Heres ejus linæ fuit *Magdalena Laurentii Medicei Urbini Ducis* uxor, quæ *Catharinam* genuit *Franciæ reginam*, cui filia *Margareta* successit, & *Arverniam* 1606. *Delfino* donavit. Titulus idem concessus fuit *Carolo Salesto* Engolimensium postea Duci Caroli IX. Regis per naturam filio, qui posteris eundem reliquit. Cæterum Bononiensi ac Arvernico ramo familiæ suæ extincto, hunc quoque & Bononiensem laterculum *Henricus Vicecomes Turrena & Bullionii Dux* moderni avus, agnationis jure interfignibus suis inseruit. Cæterum apud *Ren. Franc. essay de merveill. c. 42. p. 370.* in veteri scuto Arverniæ a teo gryplum coccineum, corona, unguibus & lingua vitidibus gestatum lego. Fides sit penes autorem.

§. vii. Superest fascia in rubente atcola argentea, quæ *Bullionium Ducatum* notat. *Bullionii* castri in Ardenna nomen in primis celebre reddidit *Godofredus*, qui expeditionis in Palæstinam princeps *Therosojmorum Rex* eligi mereuit. Quo vero jure *Bullionium* ille tenuerit, non cognitum mihi est, nisi forte dicamus, à matre *Ida* filia *Godofredi Ducis Lotharingiæ*, quæ latissime tum patebat, hanc possessionem obtigisse filio secundo. Quod etiam probat autor discursus, *du Duché de Bullion & du rang des Ducs de Bullion en France* ed. 1633. Ubi ita p. 29. *L'Histoire nous apprend, que le Duché de Bullion passé en la maison de Bologne par le mariage d'Ide d'Ardenne ou de Lorraine fille de codefroy III. surnommé le Barbu, Duc de Lorraine & de Bullion, avec Eustache III. du nom C. de Bologne pere de codefroy de Bologne, qui fust Roy de Jerusalem: à qui ceste Seigneurie souveraine eschênt à cause de sa mere.* Qua ratione vero ad Capitulum & Episcopium *Leodiensem* Ducatus hic delapsus sit, oppignoratione *Godofredi* illius *Bullionii*, expeditionem Orientalem suscepit, diximus in interfignibus Coloniensibus. Quo jure vero delatum sit *Bullionium* ad *Marcanos*, non æque expressum ullibi legi. Nam hoc solum memorat autor ille p. 39. *Robertum I. Marcianum* acquisivisse eum circa 1480. Utrum autem emione, vel quovis alio contractu illud sit factum, non plane exprimit. Quod vero *Sedanum* concernit, ad *Marcanos* venit *Eberhardus Marcani & Maria* f. *Guilelmi de Braquemont, Dn. de Sedan* (Ad Braquemontios autem dynastia illa delata ex *Barbanfontis*, in quibus eam *Hugo Barbanfontius Dn. de Bossu* etiam accepit dotalem ab uxore *Maria de lauffe*) conjugio. Quamvis enim *Sedanum* spectaverit ad *Mariæ* fratrem

Ludov.

Ludovicum, hic tamen affini suo eam 1424. vendidit. Illo matrimonio (non vero alitero cum *Agnete Rupisfortia*, ut existimavit *Victor. Siri. T. I. L. 2. p. 381.*) natus est *Ioannes Arenberga Dominus*, qui *Sedani* titulum gessit, pater *Roberti*, quem *Bullionium* acquisivisse dixi, hic genuit *Robertum II.* iterum *Bullionii Ducem*, iste alium *Robertum Franciæ Marefcallum*: cujus quoque filius *Robertus* eandem gessit dignitatem: hic *Henrici Roberti & Caroli Roberti* Com. *Mauleuvriæ* f. *Mallepotii* comitis pater fuit, ille iterum *Bullionii Dux Guilelmum Robertum* atque *Carolum Robertum* f. *Ioannem* filios & successores habuit. (confer de ejus testamento *Thuan. L. 59. p. 86.*) His sine liberis extinctis soror *Carola* testamento fratris (vide *Thuan. L. 90. p. 411.*) successit, atque *Ducatum Bullionium & Sedanum* marito *Henrico Turrio Turens Viccomiti* attulit. Quamvis vero ex hac *Carola* nulli editi sint liberi, marito tamen moriens 1594. omne jus suum transcripsit: Contradicente equidem patruo *Roberto Mauleuvrio*, & *Duce Montpensiero*. Hic vero jure, quod ex testamento *Guilelmi Roberti* habebat eodem an. 1594 in gratiam matrimonii *Turrii* & *Araufionensis* principis cessit & transiit, quod Rex confirmavit. Ille, *Mauleuvrius*, ad se spectare successorem prætendebat, qui solus illius *Marcianæ* lineæ superesset, verum hic etiam 1601. cum *Henrico* transiit, & 15000. librarum ac ad vitæ dies pensione 6000. libr. acceptis jure cessit. Eius vero filius patre mortuo transactione paterna gravari noluit, sed jus sibi intergrum superesse credidit in patruelis suæ successorem, unde titulum *Ducis* etiam sumit: ex eo quod cum de lite pacto transactum sit, ab herede fides non præstetur. Nihil tamen adversus *Turriū* obtinuit. Cujus favori memoratus autor solvit *Mauleuvrii* argumenta, & ostendit *Domina*, etiam quæ summo jure tenentur, ad femellas transire, exemplis aliis & ex ipsa *Marcianæ* gente adductis (in quam *Montium* comitatus, *Clivia*, *Iulia*, *Arenberga*, *Castrum Reginaldi*, *Raucuria*, *Rupisfortium* feminina successione illapsa, vel iterum pari jure ex ea in alias familias translata sunt, tum illis qui supremo jure aliquid teneant, licitum esse, sua ad alios transferre, nec *Carolam*, quo minus illud faceret, familiari aliqua lege prohibitam fuisse, cum potius *Bullionii* semper libera voluntate de suis bonis disponere soliti sint. Ita *Bullionia* jura ad liberos ex *Elisabetha Nassovia Araufionensi*, moderni *Ducis* avia, genitos & posteros transiere. Cæterum cum *Fridericus Mauritius Dux Bullionii* 1642. participasset consiliis *Effiati* adversus regem, custodia datus, nec prius dimissus & supplicii metu liberatus est, quam pleno jure *Sedanum* regi cederet, ut tamen ipse confirmaretur in eundem statum, & titulos, dignitatem & qualitatem, quas tenuit in regno, & quæ ipsi possent competere, adeo ut nulla adhiberetur alteratio & diminutio, ut habent literæ regis aboliti criminis mensi. Septembri 1642. datæ. Inde 1651. alius secutus contractus, quo Rex *Duci* loco supremi *Domini Sedanensis*, quo cesserat, commutationis nomine concessit *Ducatus Abretanum & Cistelli Theodorici*, comitatus item *Arvernæ & Eburovicii*, ut tamen Rex nihil sibi arrogaret in supremum jus in *Bullionium Ducatum*, quod domui integrum manere debeat.

Ad Tur-
nos.

Contro-
versia cum
Mauleu-
vrio &
Montpen-
siero.

Sedanum
ad regem.

Quæ per-
mutatio
data.

Ob Bullio-
nium &
Sedanum
Ducalis
prima di-
gnitas &
jus Princi-
pum.
Deductio
plenior.

§. VIII. Cæterum ratione hujus *Ducatus Bullionii & Principatus Sedanensis* domus hæc non tantum in Gallia 1552. ab *Henrico II. Ducum* prærogativam, licet ducatus extra regnum situs esset, & quidem ante *Princensem Ducem* (qui præferri quærebat, sed causa cecidit, & prior locus inter *Duces Bullionio à Carolo IX. 1572. Henrico IV. 1607. & Ludovico XIII. 1612.* assignatus est) verum etiam in eodem *Franciæ* regno in *Principum* censu est. Rationes ex illa deductione apparent, quam integram hic inserere operæ pretium judico, ex cap. 63. *pastorum Gallia*, quæ historię *ministerii Cardinal. Alazarini* ubijciuntur. Ita vero sonant: *Quoniam Regi placuit proumittere Domino Duci Bullionico, desinita controversiâ de Principatu Sedani & Raucurtii, datum iri declarationem ad Curiam Parisiensem, ut ipsius personæ & descendentiibus afferantur iidem honores, prærogatiua & ordines, quibus ipse & prædecessores frui sunt in hunc usque diem, tum veluti Duces Bullionii, tum veluti principes Sedani, juxta declarationes Majestatis Christianissimæ, tamen coronæ tradat terras Sedani & Raucurtii, possessione illarum in posterum derelictâ & abdicatâ. Reliquum est, ut pateat, quo ordine sit habendus propter Ducatum Bullionii, & Principatum Sedani, itaque liceat Regiæ Majestati cum determinare, ut in posterum relinquatur certus & definitus, & ipsi, & familia. Extra dubium utique versatur, dignitatem Ducis supremi inferre secum ex natura rei titulum Principis, qui inseparabiliter affixus est Dominatui supremo: aded ut quicumque fruatur omnibus*

jus princi-
pum unde?

juribus suprematis, & exerceat potentiam ac auctoritatem supremam in suo statu & in suos subditos, idem reputetur Princeps. Ex qua ratione omnes omnino Duces, tum Germaniae, tum Italiae, etiam illi, qui feuda tenent, aut ab Ecclesia, aut Imperio, qui ultra memoriam mortalium, aut per investituram, ad determinatum tempus, aut in perpetuum, per acquisitionem, aut alio modo, gaudent juribus suprematis, in quorum familia residet suprematis, quales sunt Duces Sabaudiae, Lotharingiae, Mantuae, omnes adeo Duces & Principes, qui tenent suprematam & eandem dignitatem fruuntur insuper paribus juribus, sine contradictione reputantur Principes, in ullo & ordine Principum ipsis competentem. Ea propter Domini principes Regii sanguinis nuncupantur Principes, quod per Galliam soli sunt capaces Principatus & suprematis, adeo, successione Regia, qua sine eminentissima est suprematis in orbe Christiano. Cum igitur Dux Bullionensis istius sit conditio, & ducatus ille parvis dignitatis, talis habitus a regibus nostris & ab Imperatoribus, tum etiam ab alitis regibus & principibus, vel propter Principatum Sedani, ex regula ista infallibili, ut quicumque audiat Dux supremus, aut progenitus ex familia suprema, idem perinde sit princeps, existimant ille, sese firmiter inveniunt fundamento, non tantum ut possidet illum titulum, sed etiam ordinem Principis, titulo etiam non controverso, ex eadem ordinem, veluti illustriorem notam Principatus, ex ratione & functionis illius, sibi conservandum esse, cum hoc exitio pudeat. Hoc jure sic constituto, reliquum est, ut ex usu demonstretur, Duces Bullionensium, pro more ceterorum principum supremorum & eorum, qui naturales referunt ad familias supremas, esse in possessione publica Ordinis Principalis, eos tenuisse & assertuisse cum ceteris principibus, conservatos & assertos fuisse in eo ordine: cuius reliquos exempla, ad decisionem controversa ventura, producemus. Historia annotat, inter Principes, qui comitabantur Philippum Ducem Burgundiae & interfecerunt transactionem Atrebatensem, anno 1435, recenseri Ducem Bullionium, hoc ordine, Dux Geldriae, Dux Bullionii, Iohannes Cluvensis, primogenitus Ducis Cluvensis, Comes Valdimontis, secundogenitus Ducis Lotharingici, Carolus Burgundus, Comes Niverni, Ludovicus Comes Sancti Pauli, Iohannes Burgundus Comes Stamparum, Iohannes Luxemburgicus Comes Liqni, Episcopus Cameracensis & Leodensis. In Comitibus Imperialibus, quae habita fuerunt Ratisbonae anno 1471, tempore Friderici III. Imperatoris, Dux Bullionensis & Princeps Sedani, qui tunc erant, ordinem & sessionem tenere cum ducibus Lotharingiae, Sabaudiae, veluti parvis dignitatis, & cum reliquis omnibus Ducibus supremis, & Principibus liberis, dependentibus ab Imperio, & ad titulum feudi aut protectionis, id quod patet in collectionis legum & Constitutionum Imperialium, quae dedicata fuerunt Imperatori Mattheo. Rex Carolus VII. suscepit per transactionem anni 1486. in suam protectionem Rupertum Marchiae, Ducem Bullionii & Dominum Sedani, cum filio & omnibus ipsorum locis ac domiciliis adversus Ducem Austriae & alios, qui ipsis bellum veniebant inferre aut dimum aliquod, ob officia Galliae reddita, ubi ipsis promissit opem, supplicias & favorem, tanquam dynastis sui sanguinis & progenies, ut nec transactionem, nec pactum ullam cum duce Austriae aliusque esset facturis, quin eos comprehenderet. In executione cuius transactionis anno 1493. idem Dux Bullionensis comprehensus fuit in transactione pacis Sylectanensis, inter regem Carolum VIII. ex una, & Maximilianum I. regem Romanorum, postea Imperatorem, & Philippum Archiducem Austriae, ex altera parte, excujus serie per transactionem particularem, quae anno 1496. die 26. Dec. inter illos Archiduces & eundem Ducem Bullionium intercessit, inter cetera jubebatur, ut Bullionium, quod servente bello erat captum, per executionis tenorem redderetur. Anno 1497. ex virtute istius protectionis idem Rex praestitit sese arbitrum, ut licet componeret, inter Ducem Bullionium, tanquam Dominum Sedani & Renatum Ducem Lotharingiae ortam, cui bellum inferebat ob aliquot dynastias, prater suas & equum detentam, missis in cum solum sponem Baudricurto, Marechaleo Galliae, qui post plura acta hostilitatis pacem inter ipsos composuit, per quam transactionem, ex illorum consensu, & in gratiam regis conventum fuit, ut Dominus Sedani, propinquus Ducis Iuliacensis, neque ipsi, neque Archiducibus Austriae inferreret, super persona aut Sedano, adversus Ducem Lotharingiae. In transactione inita Cameraci, decimo Decembris, anno 1508. inter regem Ludovicum XII. & Carolum Ducem Geldriae, Imperatorem Maximilianum I. & Carolum Archiducem Austriae, Dominus Sedani comprehenditur inter socios & federatos corone Gallicanae. Et in Londinensi, quae incidit in 7. Augusti, anno 1514. inter eundem regem Ludovicum XII. & Henricum II. regem Angliae, nominatur cum ducibus Sabaudiae & Lotharingiae, Geldriae,

Bullioniorum vetus dignitas & locus in reatu Atrebatensi.

Comitibus Ratisbonae

In protectionem Franciae se dedere.

Comprehensi a Ratisbona.

Republica Venetorum, Dynastia Florentia, Marchionibus Mantua, Montferrati & Salustianis, quemadmodum & in illa Norviodunensi, 13. Augusti, anno 1516. inter regem Franciscum I. & Carolum regem Hispania, postmodum Imperatorem; tum in illa, qua sanciebat ligam offensivam & defensivam, cum Henrico VIII. rege Anglia, anno 1527. conventum fuit; ut procuraretur bellum ex parte regis Navarrae, ducis Geldriae, & dynastae Sedanensis, qui terras Imperatoris invaderent suo quisque loco. In transactione Castellor-Cameracensi rex Henricus II. & Philippus II. rex Hispania, anno 1559. comprehendunt dynastam Sedanensem cum ducibus Lotharingiae, Sabaudia & Mantua, alisque sociis corona Gallicana, quemadmodum & in illa Verviniana, anno 1598. Praeter transactionis istas publicas patent etiam particulares, tum societatis tum protectionis, inter reges & duces Bullionii & dynastas Sedanenses, unde in diversis titulis illos nuncupant socios suos & confederatos. Anno 1518. die 27. Aprilis dynasta Sedanensis, qui rerum tum potiebatur, & Episcopus Leodiensis, ipsius frater, tum sancire pacta quaedam societatis & confederationis ad sanum Ieronis, pro emolumento suo & suarum provinciarum cum Carolo Austriaco, rege Hispania, propter Belgium, ad qua pacta accessere tunc status Leodiensis. Illa pacta atraxere alia, sancita Bruxellis, die 7. Decembr. anno 1549. vatri habitata Saragoissa, a rege Hispania, die 22. Januarii secuto. Cum autem Rex impigisset in illa pacta, inhians juribus suprematis Bullioniae, in praedictum sententia ultima & sine appellatione datae per Pares Ducatus ipsius, qui ab omni aeo nullum Regem, neminem in superiorem agnoscunt, praeter suum Ducem, id quod notavit Bellæus in historia illius temporis, Dux igitur Bullionensis, ut vindicaret hanc injuriam, deserit illum societatem, & transit ad illam Galliae, quemadmodum & rex Franciscus I. eum in suum suscepit patrocinium, per transactionem anni 1520. qua promittit ipsi opitulari, ipsum defendere adversus quorvis & contra omnes, etiam contra Imperatorem, cui ad usurpationem regis cepit facere bellum in agro Luxemburgico, quod tamen postmodum incendium corripuit Galliam, quemadmodum videre est in historia. Cum defunctus Dux Bullionensis adipsere tur Ducatum Bullionem & Dynastiam Sedanensem, acquisitis sibi omnibus juribus familiae Sedanensis, apud omnes omnino, qui aliquid juris & nominis ibi habere poterant, Rex Henricus II. ipsi patrocinium prorogavit, & per scriem illum comprehensum voluit in transactione Verviniana inter socios corona; agnovit etiam ipsum diversis titulis & tabulis publicis Ducem & Principem supremum, quemadmodum Reges praedecessores fecerant erga duces illius praedecessores. Etiam in transactione anno 1606. renovavit illud patrocinium, quod postmodum confirmatum voluit rex Ludovicus XIII. anno 1616. & 1641. quod patrocinium nullam prorvis infert subjectionem aut dependentiam, praeter honorem & reverentiam, uti principes minores, & imprimis patrocinio gaudentes, debent maioribus, & principaliter Dominus Bullionensis regi. Quamvis autem Dominus dux Bullionensis non sit prognatus ex iis, qui possedere hos principatus supremos & dynastias ante ipsum, qua dominia transferunt per diversis familias, nempe domum Arduenna, Bolognæ & Marchia, & tandem inciderunt in ipsius domum per acquisitionem, qua in defunctus ejus parens obtinuit titulo legitimo; id verò nihil impedit, quin illa dignitates suprema, qua ad ipsum sunt transmissae per successionem, ipsi competant, cum omnibus suis prerogativis, jure natalium ab authoribus. Supremitas enim metienda est ex supremo domino, in quo residet dignitas, & per idem communicatur personae Domini, qui illud possidet, cum nihil necesse sit ex dono suprema prodidisse supremum, a loco satis sit, ipsum possidere dominium supremum. Quapropter videtur abunde comprobatum, duces Bullionenses semper tenuisse ordinem principum, tales fuisse agnitos & per Imperatores, & per Reges, aliosque Principes supremos, qui ipsi hunc ordinem dedere cum omnibus reliquis principibus, cum paris essent dignitatis secum, vel cum ducibus Sabaudia, Lotharingae & Mantua, qui capita constitunt unius familiarum illustrium, unde prodire duces Guisla, Nemursu & Nerversu, ad quorum exempli Dux Bullionensis postulat easdem prerogativas & proedrias, quibus illi gaudent, ex censu principum exterorum. Ut autem res luce meridiana fiat clarior, dici praeterea potest, duces Bullionenses esse itidem in possessione istius Ordinis per Galliam, aequae ac in aliis statibus & provinciis exteris: si verò aliquoties non sunt fructi eo propter tumultus, aut impubertatem suam, aut alia impedimenta legitima & necessaria, conservarunt utique id jus & eam facultatem. Id ipsum potest colligi ex declarationibus Regum, Caroli IX. anno 1572. Henrici IV. anno 1607. Ludovici XIII. anno 1612. qua sane confirmata fuerunt per transactiones de protectione Sedani institutas

Pares alii
 Principib.
 ex familiis
 extemis.

Titulus
principis
exteri.

anno 1616. & 1641. per quos Reges promittunt ipsis conservare ordinem & proceriam, Ducatus competentem, & a rege Henrico II. ipsis datam, quapropter habent sine ulla controversia titulum Principis exteri, quoniam & Ducatus est situs extra regni limitem, ideoque consequitur necessario, ut eundem obtineat ordinem. Anims advertendum itaque est, Duces & Principes supremos, etiam secundogenitos ipsorum, insistere exemplum, ut tuncantur ordinum suorum Ducatum & Principatum, aut domorum supremarum, ex quibus sunt prognati, certum nihilominus manet, cum honorem dependere ex voluntate & benevolentia Principum, qui illis suis statibus concedunt pro arbitrio, & conferunt ut, quos tales agnoscunt. In vero Reges nostros exhibere sese facilimos erga Principes exteros, socios suos & Amicos, tum supremos, tum ex familiis supremis ortos, quibus dedere ordinem principum, secundum dignitatem natalium, quosviscunque in Aula & comitatu regio, sive ad aliquod tempus duntaxat, sive in perpetuum conspicerentur: cuius rei exempla addo nota sunt & communia, particulariter autem in gratiam eorum, qui literas obtinuerunt naturalitatis sui insinuationis, etiam matrimonii contraxerunt in regno, incolatumque constituere. Cum Dux Albania, Princeps Scotia, domicilium fixit in Gallia, ordinem tenuit Principis exteri, duxitque Annam Turrensium, Comitem Arvernia & Bolonia, sororem maximam Magdalena Turrensium, que & Dux erat Urbini, & mater regina Catharina Medicea. Sic Claudius I. Dux Guisæ, utpote Princeps Lotharingæ, duxit anno 1513. Antoniam Borboniam; Et Philippus Nemursus, utpote princeps domus Sabaudicæ, duxit anno 1528. Carolam Aurelianensem; & Ludovicus Gonzaga, filius Friderici I. ducis Mantuani, utpote princeps domus Mantuanæ, duxit Henricam Clervensem, comitem Nivernis, anno 1565. Qui Principes utique originem dedere tribus familiis principibus, & obtinent hac temperate ordinem in hoc regno Principum exterorum. Ad hunc exemplum rex Henricus II. quamprimum est rerum potitus an. 1547. dedit Duci Bullionco, qui tum imperabat, ordinem Ducatus illi competentem, qui sane principalis sit oportet. In enim duntaxat consistunt prerogative, dignitates & proceria, competentes illi Ducatui, quas juxta declarationem regis Henrici II. Reges successores usque ad hac tempora promissere conservandos. Neque verò id in aliam partem cum ratione potest rari. Cum igitur tunc temporis is fuerit usus practicus per Galliam, & ordo dignitatum in regno servatus, ut qui Dux audiret, perinde Princeps nuncuparetur, eo quod major dignitas Ducali non esset, nec quisquam alius, præter Principes sanguinis regni & principes ex familiis supremis Exterorum prognatos, Ducis nomine designaretur; hinc ad eundem titulum Ducis Bullionco, & omnes ipsorum liberi nunquam non honorem tulere à Regibus & titulum cognatorum; conjuges etiam, & omnes omnino filia, cognatarum, adeo ut sedem quælibet haberet apud Regnum, curru pensili frequentaret aulam Lupara; quam possessionem produxerunt adhuc usque diem, cum id honoris nihil magis controuertatur, quam titulum Principis. Quoriam autem videtur esse restringendum ordo ipsorum ad aliquam differentiam quoad alios Duces, oportet ut demonstremus, eos non versari in pari dignitate, magnum adeo discrimen esse inter hos & illos. Per Imperium, ubi ordo dignitatum religiosè custoditur, Duces obtinent ordinem Principum, post eos veniunt Principes, ducali dignitate vacui; deinde sequuntur Comites utemque Principes, & tandem Comites, simplicis illius dignitatis. Idem ordo servabatur antiquitus per Galliam, & observari potest in ordine & sessione Equitum, qui Spiritui Sancto militans, quorum statuta articulo VII. postulant, ut post Principes sanguinis Regni procedant Principes prognati ex familiis supremis, scilicet ducalibus, exinde principes, ducali dignitate non fulgenti, deinceps Duces & Nobiles. Unde colligi potest differentia, quæ patet inter præfatos Duces, prognatos ex familiis supremis, sc. Duces Guisæ, Nemursi & Neversii & Bullionci, qui præterea hinc habent prerogativam, ut ipsi sit supremi; & inter Duces, qui non sunt Principes; & postmodum suæ creati, ex quibus Dux Memorantii primus numeratur, cujus Ducatus cregebatur anno 1551. ab Henrico II. rege; & ceteri deinceps abs rege Carolo IX. & ipsius successoribus, quibus placuit multiplicare gemina feudalia Ducatum usque ad numerum, quem hodie habentur. Novi igitur Ducatus isti fuerint tantummodo dignitates honoraria, à benevolentia Regum præfectæ, & terris feudilibus attributæ, de quibus homagium præstant, ut fruatur nomine duntaxat & honorario titulo Ducis, id quod ratificationes Curiarum Parliamentorum pleno ore loquuntur, & perinde longe diversa à Ducatu Bullionco, cujus dignitas est suprema, quæ utique insert secum qualitatem Principis, adeo ut Dominus Bullionco semper præcedere debeat reliquos Duces, sine contro-

Ducatus
cum prin-
cipali di-
gnitate.

Differentia
aliorum
Ducum.

versia,

versis, cum Ducatum possideat longe antiquissimum quoad ipsos. Ille tamen nunquam poterunt postulare titulum & qualitatem Principis, sicut ille, cum dynastiam possideant nevisquam supremam, quæ sola confert isthanc qualitatem & proedriam, quemadmodum superius dicimus, & traximus. In illa dignitates, sicuti & Paritates, pure sunt precaræ, & recedunt ad coronam, tanquam secula ab eadem dependentia, deficientibus hæreditibus masculis, juxta constructum ordinem regni, quem scilicet Caroli IX. ann. 1566. confirmavit. Unde is per declarationem ejusdem anni in eum finem constituit, ut Ministri coronæ præcedant Duces nuperæ creationis. Sic anno 1572. cum Dux Uccientis præsumeret Ducem Bullionem præcedere, eo quod Dux esset & Par simul idem Rex conferavit proedriam, Duci Bullionico competenti em, tanquam antiquioris dignitatis, nulla habita ratione prærogativæ ex Paritate questivæ, quæ utique dignitas distincta & differens ab illa ducali, ordinem tantummodo largitur in loco exercitii & functionis, quæ est conspicua in Parlamento frequenti, non vero alibi, adeo ut nullum pondus hic inveniret. Sic an. 1566. Lud. Gonzaga, Princeps Mantuæ, duxerit ad Ducem Niversianam, adeo ut propter conjugem evaserit Dux & Par Gallie; ubi Dux Memorantii, qui creatus fuerat Dux & Par anno 1551. intercessit ejus receptioni apud Parlamentum, quoad ea quæ dignitatem Paritatis spectant, cum argueret, eandem extinctam fuisse cum masculis deficientibus; hinc ex qualitate Paræ Gallicani postulavit sibi proedriam in cæteris actibus Paritatis, Ducali dignitate intacta, eo quod Ducatus Niversianus esset antiquior, erectus utiq; an. 1538. Lite pendente concurrant in dignitate Paritatis, sed antiquitas Ducatus, de qua nemo ambigebat, Duci Niversiano semper dabat priorem locum, quod Dux antiquior audiret in omnibus omnino ceremoniis, ubi Duces et ducum suum tenent, propter Ducatus suos. An. 1597. Dux Aumalia, princeps Lorharingæ postulabat ex nomine Ducis & Paræ proedriam adversus eundem hunc Ducem Niversianum, tamen si antiquior esset Dux præ illo, cum Ducatus Aumalia fuerit sublimatus ann. 1577. diceret q; adversarium non suo, sed conjugis nomine Ducem esse, quæ dignitas emillam non potuerit transferre, cum ipse natus esset Dux; addit etiam splendore suæ familie. Statuit autem Curia per sententiam die 5. Sept. eodem anno, nulla habita ratione natalium illustriorum, intacta penitus prærogativa & jure Paritatis, ut Dux Niversianus, tanquam Dux Niversis, præcederet in omnibus locis regni, Ducem Aumalia, tanquam Ducem Aumalia. Sic deniq; Dux Luxemburgicus, idem Dux & Par Gallie, postulabat proedriam præ Duce Espertonio, tum apud Ordinem Equestrem Spiritus Sancti, tum in aliis omnibus locis, actibus, consultationibus & Conventibus, ubi Duces obtinent ordinem Ducalem, tanquam Dux ipso antiquior, cum Ducatum possideret, erectum an. 1576. ille autem Espertonii cepisset ann. 1581. intacta Paritate, quod Dux Espertonius præstitisset prior sacramentum Paritatis. Cum autem administracioni quæereret in eo, quod Rex Henricus III. locum ipsi fecisset ante Duces & Pares, antiquioris creationis, præter Principes, Dux Luxemburgicus itidem confugit ad nomen Principis, veluti prognatus ex familia suprema, adeo ut differentiam constitueret inter hæc tria nomina, Principi, Ducis & Paræ. Iste verò differentia inter Principes & Duces ingruebat solummodo propter dignitatem suorum Ducatum & Paritatum, tum propter ordinem & proedriam, quam inde deducebant; neque tamen momenti sunt, nisi in loco usus & exercitii, cum sint munia plane distincta, nec dignitas, nec natalium, quæ propter Duces Niversis, Aumalia & Luxemburgi postulabant sibi nomen principum, quod prognati essent ex familiis supremis. Idem licet animadvertere in illa contraversia, quæ nota fuit anno 1576. inter Ducem Bullionem & Ducem Uccientem, qui quod Dux & Par esset Gallie, conabatur priores sibi vendicare ex geminata dignitate, Dux autem Bullionicus Paritate non fulgeret: ibi rex Carolus IX. sancit per sententiam, 4. die Augusti latam, eodem anno, Quoniam rex defunctus Henricus II. parens suus dilectus, superstes declarasset, voluisset que defunctum Ducem Bullionem, parentem illum, qui tum rerum potestabat, tenere locum & ordinem Ducis in suo regno, tamen si Ducatus ipsius non esset situs intra limum regni, quo etiam superstes fructus esset, & post ipsum filius deinceps, in omnibus Actibus & Conventibus, in quibus ordines Ducum custodiuntur & observantur, præcessurum ipsum tanquam antiquiorem, præ Duce Uccientem; ubi vero locorum & Conventuum Paræ Gallie ordinem tenent & confident, veluti in parlamento, Ducem Uccientem, munere paritatis præcessurum præ Duce Bullionico. Quoniam autem contraverberatur de ordine dato, propter Ducatum, quem jure supremo tenebat extra regni limum, ubi Dux Bullionicus non tenebatur agnoscere Curiam parliamenti, ad quam Dux Uccientis conabatur deducere litem, quemadmodum fieri solet, ubi igitur de ordine Duca-

inum feudalem, quos reges nostri creaverint, & quorum tituli sublimati comprobantur à Curia illa, Rex eorum cognitionem sibi reservat & sua persona, ut ex sententia principum regiorum, ceterorum principum, Ducum & principalium Ministrorum, qui corona presunt, pronunciat & definit, uti hic proxime factum fuit. Firumenimvero illa sanctio tantummodo attingebat pariatum, quem Dux Bullioneus ne utique carpebat, utpote rem alienam, unde rex non cogitavit illum detrimentum adferre dignitati natalium, ex qua audiebat princeps ipse cum successoribus, eo nomine notis, quod nunquam non exercerint jura supremi Domini per unumquemque suum Ducatum, & alias dynastias istius generis. Id vero reges Henricus IV. & Ludovicus XIII. ipsis dilucide explicaverunt, quando declarare voluerunt, sese velle & intelligere conservationem Ducatus Bullionici, qui relinquatur Duci Bullioneo & successoribus ipsius, cum prerogativis, praecminentis, dignitatibus & proedriis, competentibus illi Ducatu, & quae ipsi acquisita sint per Declarationes Henrici II. & Caroli IX. Sic enim non solum comprehenditur ordo Ducis, in Gallia datus praedecessoribus ipsis, adeoque ipsimet, sed etiam dignitatem & prerogativam natalium, tanquam Principis Supremi, propter Ducatum Bullioneum & principatum Sedanensem, propter quem ultra ordinem Ducis, id quod superius fuit adnotatum, reges hucusque dederunt titulum & nomen Cognatarum omnibus filiis Principalibus, omnibus adeoque filiabus Principalibus nomen Cognatarum, praeter fidele apud reginam, quae curru pensili invherentur Lupara aulam, tanquam soboles Principum supremorum, quemadmodum id fas est liberis ceterorum Principum, qui ex familiis supremis prodire, non vero ex ducibus simpliciter sic dictis, quorum liberi, uti notum est in vulgus, eo honore non fruuntur, ob dispares natales. Quemadmodum vero Principes proquati ex familiis supremis, ut per Galliam ordinem Ducis aut Paris obtineant, non minus ideo sunt principes, cum eam dignitatem trahant à natalium splendore; Ita Dux Bullioneus, quod ad morem ceterorum obtineat suum ordinem Ducis per regnum Galliae, nihil minus fuerit Princeps, cum ille titulus vindicetur à natalibus, & diversa haec nomina ac tituli honoris quantitate eandem personam congruere, sine alterutrius detrimento, tamen si diversos effectus ferant, & diversis prerogativis atque proedriis, secundum loca exercitum & functionis singularis. Obiicit, defunctum Dominum Bullioneum, primum Galliae Marechalcum, non exercuisse eum ordinem, quia in praesentiarum efflagitat filius ipsius, ubi responsum est in proclivi. Cum defunctus Dominus Bullioneus acquireret jura Domus Sedanensis, tum à defuncto Domino Montpensierio, anno 1594. tum à defuncto Comite Maulevre, anno 1601. conventum fuit per transactionem, cum illo Comite Maulevreo perfecta, ut conjunctim ferrent nomen Ducum Bullioncorum; Maulevrens etiam ad dies vitae obtineret ordinem & proedriam, competentem Ducatu Bullioneo. Hinc factum, ut ad mortem usque illius, quae incidit in finem anni 1622. defunctus Dominus Bullioneus nunquam quaeferit ordinem illum in actibus solemnibus & Conventibus, qui postmodum obtigere, neque etiam ad Ordinum aperuerant, anno 1616. ubi interfuit, tanquam primus Galliae Marechalcus, per absentiam Constabilis, quemadmodum fecerat prius in solemnibus anni 1594. ut auferret querelas reginae viduae, quam Henricus III. reliquerat moriens; cum ex illis causis non posset frui praecminentis, dignitatibus & proedriis, suo Ducatu competentibus. Ut autem illae conservarentur, & ipsi & successoribus reges defuncti Henricus IV. & Ludovicus XIII. anno 1594. & 1616. dederunt declarationes ad id necessarias, ut intertracta fructio jurium ipsi ne utique praedecederet, aut successoribus, ad eo ut ab illo tempore semper delituerit S. dani, Galliam non ulterius calcaverit, & diem suum extremum elasserit non diu post Comitem Maulevreum, in eunte nempe anno 1623. Sic impedimentum illud viguit usque ad mortem ipsius, legitimum utique. Neque vero ipsi imputari poterit, ex rationibus superius adductis, quasi jura sua neglexerit, cum dignitate & proedria, Ducatu suo competentia, qua tamen Rex defunctus per confirmationes transactionum de patrocino Sedan anno 1616. & 1641. initarum, promittit ipsi conservare. Unde Dominus Dux Bullioneus filius ipsius credit, sese ea iuste querevere, cum nunc occasio rei gerenda succurrat, ut iura sua exponat & illustret, in quibus praedecessores, tamen si ea neglexisse arguantur, quod utique non fecere, nihil potuerunt praedecedere, quod per impubertatem permanserit in possessione eorum hucusque, per declarationes superiores, in quibus ipse suum jus sibi conservatum videt. Quamobrem cum per rationes

& exempla

An à Bullionis ne-
glectum
jus.

Hodiernus
usus.

& exempla superius deducta compertum maneat, Duces Bullioneos, tanquam supremos propter Ducatum Bullioneum, & Principatum Sedanensem, haberi pro Principibus exteris, qui etiam agniti fuerint tales à nostris regibus, qui in more habere, eos nuncupare suos Socios & Confederatos, tum Principes & Dominos supremos Sedani, quibus etiam promiserint conservare eum ordinem & proedriam, Ducatu illi competentem, ipsi adeo Imperatores, & alii principes supremi etiam dederint in comitis Imperialibus & aliis locis ordinem Principum, tum cum principibus supremis tum cum ducibus Sabaudie, Lotharingie & Mantue, tum cum iis, qui prognati sunt ex familiis supremis. Hinc consequitur ex æqua interpretatione declarationum, quæ subinde in eum finem fuere datæ à regibus successoribus regis Henrici II. Dominum Bullioneum, qui possidet eandem dignitates supremas, quas prædecessores ipsius, Duces Bullionii, & Principes Sedani possederunt, asserendum & conservandum esse in eodem titulo & ordine Principis, quem illi obtinuerunt, in omnibus etiam prærogativis, dignitatibus & proedriis, quibus fruuntur ceteri principes exteri per Galliam. Non dubitavi hanc etiam prælixiorum deductionem lectori exhibere, quia non ubivis obvia, in ea vero prærogativæ Bullioniorum fufe deductæ extant. Cæterum nunc quoque dignitas illa domui in regno servatur, ut principibus annumeretur, qui principibus sanguinis proximi & ante alios Gallie Duces sunt.

§. ix. Scuto huic descripto Dux imponit galcan coronatam inter duo cornua turrim argenteam sustinentem. Utrinq; vero dependet phaleræ utroque metallo & cæruleo colore insignes. Tenent autem scutum Telamones leones duo.

Galez.
Apex.
Telamones
Turenii
Marecalli
scutum.

§. x. Moderni Ducis patruus fuit *Henricus Turrius Turenne* Viccomes, & *Marescallus generalis* exercituum regionum, multis fortibus gestis inclutus, qui 1675. mortem oppetiit. Huic illam lego dispositionem clypei placuisse, ut primam aream quadripertitum *Turrium*, secundam *Bonontense*, tertiam *Turennum*, quartam *Bullionium*, parvulam autem istis incumbentem *Arvernæ* symbola impleret. Quo vero discrimine à fratre Duce *Arvernæ* Comes, Cardinalis, Eques *Melitenensis* & Dux *Castelli Theodorici*, clypeos suos disponant, mihi non cognitum est.

§. xi. Titulus Ducis ita formatur: *Supremus Dux Bullionii, Dux Albrei & Castelli Theodorici, Comes Arvernæ & Eburovicis, Viccomes Turenne & Lauriaci, Vice-Dominus Tulli, Baro Limoli & Montgasconii, Par & Magnus cubicularius Franciæ, gubernator utriusque Arvernæ*. Rationes tituli inaprico: *Bullionium* à Carola Matcana obtinuit Henticus, *Albreium, Castellum Theodorici, Arverniam & Eburovicis* à Rege permutationis titulo *Fridericus Mauritius, Turennam Annetus* à conjugè Anna, ab eadem *Limolium*, quod Annæ avia *Margareta de Gallard* marito *Nicolao Bellofortio* attulerat, *Montgasconium* ab Anna Turria conjugè *Franciscus*. De *Laureaco*, quod *Bertrandus Turrius* à *Ludovico XI.* pro *Bononia* accepit, & demum à matre *Catharina Medicea* regina obtinuit, nec non *Vice-Dominio Tullensi* quod dicam non habeo.

Titulus
Bullionii
Ducis.

§. xii. Antequam finiam, operæ pretium est videre scutum progonologicum, quod *Turenno Vicecomiti*, atque ita patri ratione fratri ejus *Bullonio* concinnatum describit *Gebot. indic. armor. voce pennon genealogique* p. 531. 532. & exhibet p. 536. Quod præter parvulam toti impostam, Tertio emblemate insignem, octo laterculos exhibet, in quibus matrimoniorum, quæ octo in directa linea paterna majores Turri contracterant, notæ designantur. Primus ergo exhibet *Nassovia* insignia à matre, proximus *Montmorenci* ab avia, tertius *Turrio Arvernæ* à proavia Anna *Francisci II.* Vicecom. *Turenii* conjugè, quartus *Pontia* (nimirum *argenteus fascia balthæis rubcis & aureis* exaratam) ab avia *Antonia Antonii Vicecom.* *Turenii* compare, quintus *Bellofortia-Turenna* (quæ sunt in *argentea* areola *balthæis cyaneis sex rosis rubcis* comitibus, cum adjecto simbolo *Turenniarum tenarum* in dispositione quadripartita) ab avia *Anna Bellofortia* herede *Turenna* uxore *Anneti Turri*, sextus *Bellofortia* (*balthæus cum rosis*) à *Margareta tritavia Bertrandi II. Turri Dn. d'Oliergues* conthorali, septimus *Chaleuconis* (*laterculus quadripartitus auro & minio, cum limbo nigro octo floribus lilii aureis* impletis) à tritavia matre *Beatrice Agneto II. Turri Dn. d'Oliergues* nupta, & ab hujus matre *Catharina Narbonensi Narbonensis*, quæ sunt area quadrifida, tota tamen minio tincta, in cujusquadra secunda & tertia *leo argenteus* apparet. Iterum p. 537. docet scutum progonologicum 64. majorum ex utroq; latere, æqualiter ascendendo componere: sed nescio quo errore factum sit seu typographi seu autons,

Scutum
progono-
logicum

ut qui Tutria promiserat, Tremollia Henrici Caroli Tremollii D. Thoatfii exhibuerit, Si vero quis scire cupiat, quæ d'égua & exhibenda sint, nullo negotio ex nostro Theatr. Nob. Europ. P. Ip. 17. concinnare noverit.

CAPUT XCIV.

Bar. & Com. Turzonii.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

§. I.

Familia. Per illustres familia Turzonii, Baronum & Comitum, dicitur ex Tartaria in Poloniam & Hungariam venisse, unde linea una in Germaniam transit, sede Augustæ Vindelicorum sumta: sed in Hungariam redire & in Austriam, ubi sub Ferdinando I. à comitibus Hardeccii emere dynastiam Graveneck infra Cremsium ad Danubium, Vixit ex ea gente 1446. Georgius Turzo de Bethlem Falva, pater Ioannis, quo nati Ioannes Episcopus Vratislaviensis, Stanislaus Episcopus Olomucensis, Sigismundus (an Franciscus) 1504. Episcopus Nitricensis & Vratislaviensis. Quorum frater Georgius Banus Ungariæ gentem propagavit.

Scutum. §. II. Scuto usi sunt quadripartito in hunc modum, ut prima & extrema quadra transversè secaretur, & in superiori parte rubea exurgeret *caput leonis coronati aurei*, in inferiori *aurea tris rosæ rubæ*. 2. 1. Infecunda vero & tertia regione *carulea expandebantur tres alaude aureæ*. Illud cum symbolum gentile sit, semper omnes eo usi: Hanc tesseram Ferdinandus I. gratiosè concessit, eaque linea Austriaca usa est, sed demum ut servaretur cum Hungarica linea similitudo, iterum omisit. De apice mihi non constat.

CAPUT XCV.

Domus Velasca.

ARGUMENTUM.

4. Ducis Maqueda scutum.

5. Cardenenses.

6. Mantricia tessera ex Larenfib. & Aguilariis.

7. Mendoza-Vega.

8. Apex.

§. I.

Familia. Velasorum inter Castellæ proceres illustrissimum nomen est, in Harensem, Sirvelensem & Ribillensem tamam distincta stirpe. Harenfis ramus axioma nactus est, ut excolunt *Constabiles Castellæ & Legionis*.

Scutum. §. II. Equites aurei Velleris Chiffletius tres hujus rami recenset, iisdem usos insignibus n. 153. 167. 346. Et quidem scutum *quindenis tessellis ex auro & vellere vario impressum* conspicitur, atque *circumdatur limbo octonis laterculis Castellæ & Legionis angularibus composito*. Illud Velasorum proprium est insignis: limbus *dignitatem hereditariam* notare videtur.

Apex. §. III. Apex è galea tecta diademate tortili ex auro & cyano, quæ etiam tinctura est *lacinarum dependentium*, prorumpit *leo aureus lingua & falcus caruleis*.

Ducis Maqueda scutum. §. IV. Ex Ribille comitibus descendit *Antonius de Velasco D. Maqueda*, cujus scutum representat *Sammath. L'est. de l'Esp. p. 57.* illa serie.

Cardenenses. §. V. In clypeo quadripartito primam aream *tessella Velasorum* replent: secundam constituit symbolum *Cardenense*, nimirum in *alveo aureo duo lupi gradientes nigri, circumducto limbo rubeo*, inscriptis *octo conchyliis*, & inter ea totidem literis *S capitulibus ex auro*. Cæterum Cardenensium in Castilia celebre fuit nomen, & ex illis non unus ortus est ramus; primarius vero floruit Ducum Maquedæ, à Didaco profatus. Sed successio demum ad Velascos Ribillæ comites delata est.

Mantricia tessera ex Larenfib. & Aguilariis. §. VI. Tertia area quadripartita, hinc *Larense*, istinc *Aguilarium* symbolum replet. Illud in quadra rubea representat *ollas duas aureas, triplici ductu nigro incurvo transversim striatas*, cum *septem anguiculis ad singula anasarum retinacula*, tribus *introrsum*

introrsum, quatuor extrorsum erumpentibus: hoc constat novem alveolis, quorum quinque symbolum *Legionense*, quatuor *Castellanum* referunt. vide *Chifflet*, Eq. Aur. V. n. 155. Hæc junctim dicuntur symbolum constituere *Manricæ gentis*, quæ in *Castanedenſi* & *Trebinnenſi* ramis diu in Hispania floruit: ex hoc fuit Petrus primus *Nijeræ* s. *Naxaræ* Dux, reliquorum fator. Sed ejus abnepotis *Luisa* Ducatum & successionem marito *Bernardo de Cardenas* Duci *Maquedensi* artulit. Inde uniti illi Ducatus ad *Velasios* delati sunt.

§. VII. Quarta quadra in decussum secta *Mendozium* & *Vegenſe* symbola conjungit (de quibus c. 63. n. 3.) Ratio petenda videtur à matre *Antonii Nicolaa Hurtado de Mendoza* ^{Mendoziã} ^{Vega.}

§. VIII. Apex apud *Chifflet*, Eq. A. V. n. 155. est ex galea diademate tortili recta ^{Apex.} erumpens *leo aureus*, lingua & falculis coccineis, dextra tenens strictum pugionem aureo capulo, mucrone deorsum converso. *Laciniæ* vero dependent aureæ & coccinæ.

CAPUT XCVI.

Bar. *Vintler de Platsch*.

ARGUMENTUM.

1. Familia. Sedes <i>Bolzanum</i> . <i>Runkelstein</i> . <i>Platsch</i> . Tres lineæ.	3. Fam. <i>com Thurn</i> . Diploma <i>Alberti D. Austriae</i> .
2. Gentilis <i>Vintlerorum</i> tessera.	4. <i>Platschium</i> symbolum, <i>L. Leopoldi Imp. gratia</i> .
5. Galea.
6. Ex communicatione Bar. <i>Joh. Adami</i> .

§. I.

Inter Equestres *Tyrolenses* familias diu *Vintleria* è præcipuis fuit. Possidebat olim Icastrum antiquum, nunc totum collapsum *ander Wintl* / non longe *Mülbacho* ^{Familia.} *vallis Pusteræ* sito. Unde etiam cognomen traxit: de quo inde *Bolzanum* se conuulit, ubi suam nobilem sedem seu turrim prope *Portam Vintlerianam* ab hac dictam à ^{Sedes Bolzanum.} longo tempore habuit. Jam mentio fit in antiquo quodam instrumento de *Porta Vintlerorum* 1147. Item anno 1292. emit *Matthias Vintler de Bozano* à nobilibus de *Wanggen Plateam* ab his nominatam cum omnibus pertinentiis à Franciscanis usque ad portam *Vintlerorum*. *Nicolaus Vintler* de castro *Runkelstein* Eques, Hypothecarius ^{Runkelstein.} Dominus *Gras, Stein, Ruten, Sarentheim*, &c. *Alberti, Wilhelmi & Leopoldi Ducum Austriae* Consiliarius, locumtenens & supremus officialis *Athesinæ*, castrum *Runkelstein* vicuitate collapsum à ruinis reparavit & restauravit 1386. & obiit 1413. Ejus fratres fuerunt *Franciscus de Runkelstein* & *Rendelstein* Eques & Capitaneus *Vallis Sarenthinæ*, qui obiit 1424. relictis libetis pluribus (ex quibus *Ioannes*, qui arcem *Gercht* emit 1446. deceffit) & *Ioannes* 1392. extinctus, pater *Christophori, Ioachimi, Ioannis* (qui *Friederici Ducis Austriae* thesaurarius *Meraniensis*, Præses Provincialis ad *Athesin* & *Legatus ad Venetos*) atque *Leopoldi*, à quo ex *Catharina de Platsch* herede gentis *Conradus* ^{Platsch.} *II.* *Capitaneus Vallis Sarentinæ*, supremus præfectus ad *Athesin* atque *Oenum*, *Sigismundi Archiducis* Consiliarius ejusque uxoris *Eleonoræ Reg. Scotiae* aulæ præfectus, qui 1485. vivendi finem fecit. Pater ex secunda conjugè *Agnete Anchin* præter alios liberos trium filiorum, *Nicolai, Georgii & Christophori*. A quibus totidem ^{Tres lineæ.} *lineæ* superant. Equestri dignitati gratia Imperiali *Baronum* accessit titulus, quo jam quoque familia insignis est.

§. II. Scutum quo uruntur quadripertitum est, & in prima atque quarta area ^{Gentilis Vintlerorum tessera.} *rubeis binos pedes ursinos abscissos argenteos*, in secunda & tertia *aurea ternos nigros abscissos* vulnere eruento transversim locatos repræsentat. Prior tessera genuina veterum *Vintlerorum* est. De cujus origine illi versus:

Was die begraute Zeit/ zwar dencket zu vernichten/
Das pfleg ich meinem Geschlecht zum Ruhm diß auffzurichten.
Das Kindes Kindes Kind hierauff erschen kan/
Was Namens und Geschlechts seynd gewesen seine Ahn/
Der Ursprung hätte zwar/ soll gsetzet seyn mit bey/
So weiß der liebe Gott/ wer der gewesen sey.

Von etlich hundert Jahren in Widerwertigkeit
(Wodurch die Brieff verlohren) diß Eßschlecht groß anstöß leid.
Doch hält man vor gewiß/ daß einen Veten wird
Ein Vintler hab erlegt/ die Pragen führt im Schild
Ihr alten Wadels. Sins/ ein Thurn ben Bozen hervor/
Die ganze Wanger/ Gass/ biß hin zum Vintler-Thor.
Kunckel und Kandelstem; Stein/Hütten/ Grieff und Graben/
Sant noch der Veten mehr/ diß Eßschlecht thut innen haben.
Groß Stiffnung sie fundieren/ ich wil vom Reichthum schreigen/
Wer sie gewesen seyn/ kan die Stadt Bozen zeigen.

§. III. *Terminus pedes familiarum* notantur vom Thurn in Bozen, cujus ultimo

Fam. vom
Thurn.
Diploma
Alberti D.
Austria.

Reinperio mortuo, Vintleris petentibus eam 1393. *Albertus Dux Austriae* concessit. Verba diplomatis ita sonant: Wir Albrecht von Gottes Gnaden / Herzog zu Oesterreich/ zu Steyer/ zu Kärnten und zu Krain/ Graf zu Tyrol/ etc. bekennen öffentlich mit dem Brieff/ daß für uns kommt unser lieber getreuer Nielas der Vintler von Bozen / unser oberster Amtmann bey der Etsch / und legt uns für / wie uns die Wapen von weyland seines Vetteren Reinbrecht seel. vom Thurn zu Bozen abgestorben / und ledig worden wären / und bath uns/ daß wir ihm/ und Franzen seinem Bruder / und mit samt ihm/ weyland Hansen seel. des Vintler/ ihres Bruders Söhnen / die verlehren gerubeten / daß haben wir gethan / und haben als Landfürst und Herz unsers Fürstenthums zu Tyrol/ den genannten Nielsen und Franzen Gebrüder den Vintlern / und mit samt ihnen weyland Hansen seel. ihres Bruders Söhnen / auch ihr aller Erben/ dieselben Wapen von Gnaden verlehren / und leihen auch mit dem Brieff/ was wir ihn zu recht daran leihen sollen oder mögen / auff daß sie zu allen ritterlichen Spielen/ Schumpff und Ernst die führen und nutzen sollen oder mögen/ als Wapen und Landrecht ist / und seynd das die Wapen / ein Schild von Gold/ und darinnen drey schwarze Perntagen ohn Zettel in Ph. . . . gestraget / item / auff den Helm zwey Perntagen mit Zettel/ gekront von Gold/ gerocket auff. . . . haben. Wir Urkundi dieses Brieffs / Geben zu Wien/ an der S. drey König Abend/ Anno 1393.

§. IV. His quadris imponitur *media parmula*, lineis duabus ex inferioribus angu-

Platschiu
symbolum

L. Leopoldi
di Imp.
gratia.

lis scuti in medium superioris marginis ductis in tres partes distincta; ita ut latera hinc *cocco*, isthinc *argento* tingantur, *medio triangulo nigro* intercepto. Hoc *debyna* fuit veteris gentis de *Platsch*, cujus heredem *Leopoldus Vintler* duxit, & veterem sedem *Platsch* 1402. ab Ulrico Episcopo Brixinenti seculo accepit, unde posterius clypeo suo inferuere. Hoc scutulum *Leopoldus Augustus* imposita corona, & nigro cupidilicera *L. aurea* inserta ornavit, quæ *Leopoldum* vel gratiæ autorem *Augustum*, vel *Platschizæ* *Catharinæ* conjugem notat.

Galce.

§. V. Hanc *parmam* ornant tres impositæ *caffides*: *media coronata*, *alam tricolor* *em* *medi scutuli scissione & tinctura* insignem sustinet, pennis hinc rubeis, isthinc argenteis, medio triangulo nigro licera *L. aurea* insigni. Lacinia dependente ruberæ & aureæ. *Præmeriam coronata* est, & *Vintlerorum* antiquos duos pedes urinos sustinet. Porro coronam illam *Joannestintler* *Friderici D. Austriae* *Thefaurarius* & *supremus officialis Athesis*, cum quo in concilio Constantiensi fuit, à *Sigismundo Imperatore* 1415. accepit. *Lacina* minio & argento pinguntur. *Tertia* *galea* non minus *coronata* duos pedes urinos nigros averfos sustinet. *auro* & nigro colore intertectis lacinis.

Ex com-
municatio
ne Bar. Joh.
Adami.

§. VI. Quæ hic consignata, debet humanitati *Perillustri* *Dn. Joannis Adami Vintleri Baronis*, de gente sua optime meriti, qui virtutis militaris causa ab Imperatore *Reinsilde* præpositus, & cui ob hoc lector mecum ad gratias agendas obstrictus est.

CAPUT XCVII.

Domini de Volckersdorff.

ARGUMENTUM.

1. Familia.

2. Scutum.

3. Auctus.

4. Ratio.

5. Apex.

§. I.

Familia.

Illustri *Volckersstorfforum* Dominorum familia, nomen sortita à castro *Volckersdorff* in Austria

